9
12-F
22

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
9
3 C
32

C.V. n.° 15

9 — 12 . f . 22

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ecclesiae, et Oratoria.

S. Abbacyri, et Archangeli ad Elephantum 237:
S. Abbacyri. Via Tiburtina. 114:
S. Abbacyri Oratorium in Xenodochio. 203: 212:
SS. Abdon, et Sennen. Via Portuensi 165: 170. ad Vrsum pileatum 320:
SS. Achillei, et Nerei. Vide SS. Nerei &
SS. Adaucti, et Felicis. Vide S. Felicis &
S. Adriani. V. S. Hadriani.
S. Aemilianae Tit: 200: 239:
SS. Agapiti, et Felicissimi. Vide Felicissimi &
S. Agapiti ad S. Laurentium extra muros. 41: 168: 214:
S. Agapiti Praeneste. 190: 208:
S. Agapiti ad S. P. ad Vincula. 90: 202:
S. Agathae Oratorium ad Caput Africi. 202:
SS. Agathae, et Caeciliae Transtyberim. Vide SS. Caeciliae.
S. Agathae Orat. in Mon.rio Tempuli. 202:
S. Agathae in Subura. 62: Diaconia. 190: 193: 201: 205: 212: 242:
S. Agathae Transtyberim. 98:
S. Agathae. Via Aurelia. 45: 267:
S. Agnetis Orat. in Mon.rio ad duo Furna. 202:
S. Agnetis Orat: in Mon: [illegible]. 220:
S. Agnetis Via Numentana. 22: 26: 32: 33: 46: 65: 171: 190: 203: 322: 323:
S. Alexandri Via Salaria. 170:
S. Anastasiae Tit: 176: 188: 200: 239: 351:
S. Anastasii ad Aquas Salvias. 173: 188: 201: 263: 241: 260: 301: 315:
Anastasii I. Papae. Crescentiana. 31:
SS. Anastasii, Mauri, et Venantii in Baptisterio Lateranen: 67: 187:
SS. Andreae, et Bartholomaei. Honorii I. ad Lateranum. 166: 201:
S. Andreae ad Basilicam Apostolorum. 202: 350:
S. Andreae Cata-Barbara Patricia ad S. Petrum 207:
S. Andreae ad Clivum Scauri. 62: 134: 141: 186: 201: 242: 351:
S. Andreae Eudoxiae. 199:
S. Andreae ad S. Mariam Maiorem 40: quae et Barbarae. 95: Oratorium. 204:
S. Andreae in Massa Juliana. 201:
S. Andreae Via Lavicana Orator: 88:
S. Andreae in S. Petro Orat: 129: 210: 213: 260: 286:
S. Andreae ad S. Petrum. 44: 46: 65: 90: 105: 106: 115: 129: 139: 158: 178: 187: 193: 196: 197: 207: 210: 274: 284: 350:
S. Andreae in Vicesimo. Via Appia. 186:
S. Angeli in Troiano (forsan Gargano) 188: 253
S. Angeli seu Archangeli in Gargano. 42: 188: 253:
S. Apollinaris Orat: ad S. Petrum. 44: 65: 104: 190: 199:
S. Apollinaris Ravennae. 110: 211:
SS. Apostolorum Capue. Crescentiana. 25:
SS. Apostolorum ad Catacumbas. 29: 36: 169: 191: 321:
SS. Apostolorum. Via Lata, seu SS. Philippi et Iacobi 59: 63: 159: 163: 199: 207: 210: 246: 350: 351:
SS. Apostolorum. Via Ostiensi. 75:
SS. Aquilae, et Priscae Tit: 159: 179: 199: 203:
SS. Archangeli et Abbacyri ad Elephantum. 237:
S. Archangeli Diac: 190: 191: 200: 205: 212: 226:
SS. Archangeli et Euphemiae. 202:
S. Archangeli in Laterano. Orat: 207: 226:
S. Archangeli in Septimo. 190:
S. Aureae. Ostiae. 88: 192: 272:

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

S. Balbinæ Tit: 199:207:239:303:
S. Balbinæ Via Ardeatina. 27:
Baptisterij, seu S. Ioannis Baptistæ Lateranensis. 19:38:39:65:
S. Barbaræ Orator: in Eccl. S. Mariæ ad S. Laurentiũ extra muros. 264:
S. Barbaræ Orat: in Eccl. SS. Quatuor Coronat: 269:270:
S. Barbaræ Orator: in Lateran. 215:
S. Bartholomæi et Andreæ Honorij I. in Laterano. 106:201:
S. Basilidis in Merulana. 208:
S. Benedicti iuxta Aquinum, seu Casini. 113:122:
S. Benedicti Sublaci. 270:
S. Bibianæ ad Palatium Licinianum 40:60:202:
S. Bonifacij: Diaconia. 186:200:
S. Bonifacij Pontif: Via Salaria. 170:

S. Caeciliæ de Mega. Via Tiburtina. 115:
S. Caeciliæ Transtyberim. Tit: 57:133:188:200:201: et Agathæ 222:226:229:289:
S. Caesarij ad Corsas. Orat: 202:264:265:
S. Caesarij in Palatio. 85:133:267:
S. Caesarij ad S. Paulum. 201:
SS. Caesarij, et [illegible]. 275:
S. Cabrij. Tartacinæ. 277:
S. Calisti Tit: Vide S. Mariæ Transtyberim.
S. Calisti Transtyberim. 105:
S. Candidæ Via Portuensi. 170:
S. Cassiani ad S. Laurentiũ ex: muros 202:265:
S. Cassiani Orat: ad S. Petrum. 44:
S. Chrysanthi, et Dariæ Via Salaria. 170:

S. Chrysogoni, Stephani, et Laurentij Transtyberim. Tit: 104:130:190:200:202:2 301:
S. Clementis. 178:199:212:233:277:281:288
S. Clementis. Velitris. 190:
S. Constantiæ Via Numentana. 323:
Constantiniana Capuæ Apostolorum. 25:
Constantiniana Neapolis. 26:
Constantiniana seu Salvatoris Lateranensis. Vide Lateranensis.
S. Cornelij iuxta Coemeterium Calisti Via Ap 38:155:
SS. Cosmæ, et Damiani ad S. Mariam Maiorem Orator: 45:201:
SS. Cosmæ, et Damiani Sublaci. 277:
SS. Cosmæ, et Damiani in Sylva Candida 265:
SS. Cosmæ, et Damiani Via Sacra, seu in tribus Fatis. 50:88:159:168:170:17 186: Diaconia 200:207:225:229: 234:235:
SS. Cosmæ, et Damiani in Xenodochio 203:
Crescentiana Via Mamurtina 31:
S. Crucis in Hierusalem in Sessoriano. 21: 168:189:199:276:351:
S. Crucis Laterani in Baptisterio Ora 38:39:
S. Crucis ad S. Petrum. Orator: 45:195: 270:310:
S. Cyriaci Coemeterium. 12:168:
S. Cyriaci Tit: 167:169:200:212:22 239:303:
S. Cyriaci Via Ostien: 65:213:301:
S. Cyrini Via Appia. 169:

Digitized by Google

Ecclesiæ et Oratoria.

Damasi I. S. Laurentii ad Theatrum Pompeii. Vide S. Laurentii. Item Via Ardeatina. 29: 30: 90:

SS. Damiani et Cosmæ. Vide Cosmæ &c

SS. Dariæ et Chrysanthi. Vide Chrysanthi &c

S. Dionysii. 307: 309:

S. Dionysii Parisien. 122:

S. Donati ad S. Priscam. 203:

S. Edisti Via Ardeatina. 164:

SS. Eleutherii et Nicandri Via Lavicana. 42:

S. Emerentianæ Via Numentana. 171:

SS. Epimachi et Gordiani Via Latina. 169:

Equitii Tit: Vide S. [illegible]

Eudoxiæ Tit: Vide S. Petri ad Vincula.

S. Erasmi in Monte Cœlio. 74: 180: 181: 186: 201: 242:

S. Eugeniæ. 69: 90: 170: 190:

S. Eugeniæ in Eccl. S. Mariæ ad S. Laurent. extra muros. 264: [illegible]

S. Eugeniæ Via Latina. 203:

SS. Euphemiæ et Archangeli. 202:

S. Euphemiæ Calcedonien. 37:

S. Euphemiæ Constantinopolitan. 57:

S. Euphemiæ Tiburtin. 42:

S. Euphemiæ Via Appia. 75: 88: 191:

S. Eupli Via Ostien. Orator. 69: 168:

S. Eusebii Tit. 115: 168: 188: 200: 238: 310:

S. Eustachii Diaconia. 188: 200: 237:

S. Fabiani [illegible] ad S. Petrum Orator. 225:

S. Felicis I. Via Aurelia. 12

S. Felicis II. Via Aurelia. 29:

SS. Felicis et Adaucti Via Ostien. 50: 177:

S. Felicis in Pincis. 159: 301:

S. Felicis Via Portuen. 170: 320:

SS. Felicissimi et Agapiti Via Appia. 169:

SS. [illegible] Feliciani, seu Silvani Via Salaria 33: 34: 46: et Vitalis 170:

ad Fontem in S. Petro Orator: 225:

~~Felicitatis, et filiorum Via Salaria 33: 34: 46: 170:~~

S. Genesii. 105:

SS. Georgii et Sebastiani ad Velum aureum Diac. 80: 114: 180: 190: 200: 211: 237: 241: 242: 246:

SS. Gervasii et Protasii Fundis. 277:

SS. Gervasii et Protasii Tit: Vestinæ. 31:

SS. Gordiani et Epimachi Via Latina. 169:

S. Gregorii I. in Clivo Scauri. 62: V. S. Andreæ:

S. Gregorii Hospitale ad S. Petrum 361:

S. Gregorii Orat: in Campo Martis. 203:

S. Gregorii Orat: in S. Petro. 198: 205: 246: 259: 316: 352:

S. Gregorii Orat: in S. Petro [illegible]. 321

SS. Hadriani et Laurentii ad S. Mariam Maiorem. 172: 202:

S. Hadriani ad S. Petrum Orator: 267:

S. Hadriani in Tribus Foris. 68: 69: 159: 168: 170: 175: Diaconia. 190: 200: 237: 238: 262:

S. Helenæ Via Lavicana. 33: 159: 215:

S. Hermetis. 61: 170

S. Hermetis. Antiq. 33:

SS. Hiacynthi et Protti Cœmiter: 170:

S. Hildebrandi in Sabinis. 191:

in Hierusalem. Sessorii. Vide S. Crucis.

Hierusalem ad S. Petrum. 203: 292:

S. Hilariæ Via Salaria 170:

S. Hippolyti ad S. Laurentium. 171: 172:

S. Hippolyti in Portu Romano. 189: 281:

Honorii I. SS. Andreæ et Bartholomæi in Laterano 160: 201:

Hormisdæ I. S. Albani in [illegible] Foris. 46:

Digitized by Google

S. Ianuarij Cœmeterium Via Appia. 106: 169:
S. Ianuarij ad Portam S. Laurentij: 165:
S. Ioannis in Aventino. 203:
S. Ioannis Bapt. in Albano. 25:
S. Ioannis Bapt. seu Baptisterium Lateranense. 19: 38: 39: 67:
S. Ioannis Bapt. in Baptisterio Lateranensi Orator: 38: 39: 187:
S. Ioannis Bapt. in Laterano Monast: 105: 199:
S. Ioannis Bapt. ad S. Petrum Orat: 45:
SS. Ioannis Bapt. Petri et Pauli Ostiæ. 24:
S. Ioannis Bapt. ad Portam Latinam. 169:
S. Ioannis Evangelistæ in Bapt. Lateranen. Orator: 38: 39: 67: 187:
S. Ioannis Evangelistæ ad Castrum Rotundum 337:
S. Ioannis Evang. in Laterano Monast: 105: 199:
S. Ioannis Evang. ad S. Petrum Orator: 45:
SS. Ioannis et Pauli 44: 45: 52: Tit: Pammachij 171: 186: 200: 212: 239:
SS. Ioannis et Pauli ad S. Petrum 38: Monast. 201: 287: 321:
Iordanorum Cœmeterium Via Salaria 46: 170:
S. Isidori Monasterium. 202:
Iuliæ Basilica. 33: 34: 83:
Iulij I ad Forum 27: 50: Via Flaminia 27: 50: 50: 73:
S. Iuvenalis Horteæ. 56:

Lateranensis, Constantiniana, seu Salvatoris Basilica. 17: 33: 36: 37: 38: 39: 40: 43: 47: 48: 50: 57: 60: 64: 66: 67: 69: 70: 71: 73: 82: 83: 85: 87: 105: 106: 112: 114: 115: 116: 118: 127: 128: 130: 131: 133: 134: 136: 139: 140: 146: 155: 156: 158: 161: 164: 166: 167: 171: 172: 178: 179: 183: 184: 187: 188: 189: 192: 194: 198: 199: 201: 203: 206: 207: 208: 214: 224: 233: 234: 237: 244: 245: 248: 252: 256: 257: 261: 294: 297: 299: 300: 307: 308: 319: 327: 328: 330: 346: 350:

S. Laurentij in Agro Verano. Via Tiburtina 22: 33: 36: 39: 40: 43: 45: 50: 61: 9 158: 163: 165: 168: 171: 172: 173: 1 185: 188: 190: 199: 202: 214: 238 264: 265: 274: 275: 276: 281: 284: 288: 3 303: 309: 327:
S. Laurentij ad S. Clementem. 118
S. Laurentij Damasi I. ad Theatrum Pompeij: 30: 159: Tit: 190: 200: 207: 239:
S. Laurentij in Formoso 167: 188: 189: 200:
SS. Laurentij et Hadriani ad S. Mariam Mai 172: 202:
S. Laurentij in Insula Pontis Romani. 16
S. Laurentij in Laterano Orator: 131: 24
S. Laurentij in Lucina Tit: 81: 89: 167: 18 190: 200: 240: 309:
S. Laurentij in Palatinis, seu Palatenis. 1 201: 246: 301: 310:
SS. Laurentij, Stephani et Chrysogoni V. Chrysogo
S. Laurentij ad Taurellum. 159:
S. Laurentij de Tibure. 191:
S. Leonis ad Centumcellas, seu Leopolis. 29
S. Leonis in S. Stephano ad S. Laurentium 265:
S. Leonis in Vaticano ad S. Petri Basilica Orator 88: 129: 205: 206: 263: 265: 267:
S. Leucij Via Flaminia prope Hortem 169: 196:
Liberij I ad Macellum Liviæ, quæ postea S. Mariæ Maioris, seu ad Præsepe. Vide S. Mariæ Maioris.
S. Luciæ in Orfea, seu in Orthea ad S. Silv 66: Diac: 188: 200: 207: 239: 261:
S. Luciæ Renati Orator: 188: 202: 242:
S. Luciæ in Septem Vijs Diac: 188: 202: 242:

S. Marcelli in Quartodecimo. 192:
S. Marcelli Via Lata 14: 170: Tit: 169: 20 240: 246: 286: 351:
S. Marcelli Via Salaria. 58:
SS. Marcellini et Petri ad Lateranum. 106:
SS. Marcellini et Petri Via Lavicana inter duos Lauros. 23: 24: 65: 90: 159: 303:
S. Marci I in Palatinis 20: 26: 90: 95: 142: 15 Tit: 167: 174: 190: 200: 235: 238: 30 310: 325: Item eiusdem Via Appia 106: 3 Item Via Ardeatina. 26: 90:

S. Marciani in Domucella Balneavoli 288:
S. Mariæ ad Ambonem in S. Petro Orat. 270:
S. Mariæ Ambrosij 202:
S. Mariæ in Æmilia Via Aurelia 288:
S. Mariæ Anagniæ 281:
S. Mariæ Antiquæ 90: Diac: 190: 193: 198: 204: 300: 301: Novæ 316:
S. Mariæ ad Aquas Salvias Orat: 203:
S. Mariæ in Aquiro Diac: 105:
S. Mariæ in Atrio, seu Adriano extra Portã S. Petri Diaconia 165: 199:
S. Mariæ ad Corsas, seu in Mon.rio Corsarũ 265:
S. Mariæ in Cosmedin, seu Schola Græca Diac: 167: 186: 198: 209: 239: 308: 310: 315: 320:
S. Mariæ in Cyro Diacon: 199: 238: 275:
S. Mariæ in Dominica Diac: 186: 192: 195: 198: 209: 220: 230:
S. Mariæ in Fonticana 177:
S. Mariæ in Frascata 276:
S. Mariæ Iuliæ 202:
S. Mariæ in Laterano Orat: 327: 332:
S. Mariæ ad S. Laurentium extra muros 165: 264: 274: 275: 276: 281: 284:
S. Mariæ in Lutare Mon.rio 203:
S. Mariæ Maioris, seu Liberij, seu ad Præsepe ad Macellum Liuiæ 28: 35: 38: 40: 42: 43: 50: 68: 71: 72: 78: 79: 89: 95: 96: 104: 108: 116: 118: 140: 156: 158: 168: 171: 172: 173: 177: 185: 188: 189: 192: 195: 198: 201: 202: 204: 205: 206: 208: 209: 211: 213: 214: 226: 229: 232: 235: 252: 262: 300: 308: 327: 330: 335: 349:
S. Mariæ in Mantuniano 351:
S. Mariæ ad Martyres seu Pantheon Vide Pantheon.
S. Mariæ Medianæ in S. Petro Orat: 193: 210: 248: 265:
S. Mariæ in S. Michaelis Mon.rio Orat: 200:
S. Mariæ in Morenico 276:
S. Mariæ Novæ olim Antiquæ Vide S. Mariæ Antiquæ.
S. Mariæ in S. Petro Oratorium Pauli I. 90: 106: 129: 210: 213: 265:
S. Mariæ ad Porticũ S. Petri Diac: 165:
S. Mariæ extra Portam S. Petri Diac: 116: 199: 210:
S. Mariæ in Portu Romano 277:
S. Mariæ in Pallatiis 149: 230:
S. Mariæ in Schola Saxonum 285:
S. Mariæ Transtyberim Tit. Calisti 165: 169: 171: 185: 188: 189: 195: 198: 204: 238: 240: 241: 242: 244: 275: 300: 301: 302: 303:
S. Mariæ in Via Lata Diac: 199: 238: 301: 309:
S. Mariæ Via Laurentina 42:
S. Mariæ in Vico Sardorum 259: 264: 292:
S. Mariæ in Xenodochio Firmis Orat: 189: 199:
S. Martialis Via Salaria 170:
S. Martinæ 159: 175: 190: 207:
S. Martini ad S. Petrum Diac: 201: 207: 210: 256: 263: 264: 287: 291: 301:
SS. Martini et Silvestri Tit. Equitij Vide S. Silvestri
S. Martini ad S. Silvestrum 168:
SS. Martiniani et Processi Vide SS. Processi &
SS. Mauri, Anastasij et Venantij Orat: in Baptisterio Lateran: Orator: 67: 187:
S. Mauritij in Gallia 121:
SS. Maximi, Valeriani et Tiburtij Vide Tiburtij &
S. Mennæ 177: 229:
S. Michaelis Archangeli Vide S. Archangeli
S. Michaelis Monast: 202:

S. Nerei et Achillei Diac: 186: 200: 213: 214
SS. Nerei et Achillei Via Ardeatina 49:
SS. Nicandri, et Eleutherij Via Lavicana 42:
S. Nicolai in S. Mariæ in Cosmedin Orat: 320:
S. Nicolai in SS. Quatuor Orat: 270:
S. Nicomedis Via Numentana 64: 171:
S. Nymphæ in Portu Romano 265:

ORATORIA.

S. Anastasij in Xenodochio 203: 212:
S. Agathæ ad Caput Africæ 202:
S. Agathæ Temptuli 202:
S. Agnetis ad duo Furna 202:
S. Agnetis in S. Praxede 220:
S. Anastasij &c: in Baptist. Lateranẽ: 67: 1…
S. Andreæ Barbaræ ad S. Mariã Maiorem 40: 95: …
S. Andreæ in S. Petro 129: 210: 213: 260: 286:
S. Andreæ Via Lavicana 88
S. Apollinaris ad S. Petrum 44: 65: 164: 190: 19…
S. Archangeli in Laterano 207: 226:
S. Barbaræ in S. Mariæ ad S. Laurentium 26…
S. Barbaræ in Cænob. SS. Quatuor 269: 270:
S. Barbaræ in Iuliano 215:
S. Cæsarij ad Corte 202: 264: 265:
S. Cassiani in S. Petro 44:
SS. Cosmæ et Damiani ad S. Mariã Maiorẽ 95: …
SS. Cosmæ et Damiani in Xenodochio Tuccij 20…
S. Crucis in Baptist. Lateranẽ 58: 139:
S. Crucis ad S. Petrum 45: 195: 270: 310:
S. Cypriani in S. Mariæ ad S. Laurentium 264
S. Cyprii Via Ostien: 69: 165:

Digitized by Google

Oratoria

SS. Fabiani, et Sixti in S. Petro. 225:
SS. Felicitatis, et Silvani Via Salaria. 33: 34: 46:
ad Fontem in S. Petro. 270:
S. Gregorij in Campo Martis. 203:
S. Gregorij in Hospit. ad Porticu S. Petri. 351:
S. Gregorij in S. Petro 198: 205: 236: 246: 269: 316: 352:
S. Gregorij in S. Petro Transeas. 321:
S. Hadriani ad S. Petrum. 267:
S. Helenæ Via Labicana. 23: 159: 245:
S. Ioannis Baptistæ in Baptisterio Laterani. 38: 39: 187:
S. Ioannis Baptistæ ad S. Petrum. 45:
S. Ioannis Evangelistæ in Baptisterio Laterani. 38: 39: 67: 187:
S. Ioannis Evangelistæ in S. Petro. 45:
S. Laurentij in Laterano. 131: 244:
S. Leonis in S. Petro. 98: 129: 205: 206: 263: 265: 267:
S. Leonis in Eccl. S. Stephani ad S. Laurentium. 265:
S. Luciæ in Mon. Renati. 188: 202: 242:
S. Luciæ in Xenodochio. 203:
S. Mariæ ad Ambonem in S. Petro. 276:
S. Mariæ ad Aquas Salvias. 203:
S. Mariæ in Laterano. 327: 332:
S. Mariæ Medianæ in S. Petro. 193: 210: 243: 267:
S. Mariæ in Mon. S. Michaelis. 202:
S. Mariæ in S. Petro, et Pauli. 90: 106: 129: 210: 243: 267:
S. Mariæ in Xenodochio Firmis. 189: 199:
SS. Mauri, Anastasij, et Venantij in Bapt. Lateran. 67:
S. Nicolai in S. Maria in Cosmedin. 320:
S. Nicolai in SS. Quatuor. 270:
SS. Pastoris, et Hieronymi ad S. Petrum. 44:
S. Pastoris in S. Petro. 269:
S. Peregrini ad Naumachiam. 203: 222:
S. Petri Constantinopolis in Palatio. 76: 78:
S. Petri in Laterano. 97:
S. Petronillæ ad S. Petrum. 169: 178: 187: 192: 195: 198: 199: 205: 210: 217: 267: 284:
SS. Processi, et Martiniani in S. Petro. 105: 217: 224: 267:
S. Salvatoris in S. Petro. 103:
S. Salvatoris in S. Petro Inter ammnem: 108:
SS. Sergij, et Bacchi in Callinico. 202:
S. Silvestri in Laterano. 69: 85: 87: 112: 140: 276:
SS. Sixti, et Fabiani in S. Petro. 225:
S. Sixti in SS. Quatuor. 270:
S. Sossij in S. Petro. 44:
S. Stephani in Baptisterio Laterani. 40:
S. Stephani in Mon. Iulii. 202:
S. Stephani ad S. Petrum. 191:
S. Thomæ in S. Andrea ad Basilicam Apostolorum. 350:
S. Thomæ in S. Petro. 44:
SS. Venantij, Anastasij et Mauri in Baptist. Lateran. 67: 187:
S. Viti in Mon. de Sardis. 202:
S. Zenonis in Mon. S. Praxedis. 220:
Pammachij Tit. Vide SS. Ioannis, et Pauli.
S. Pancratij 45: 59: 65: 158: 164: 168: 186: 1[illegible] 199: 202:
S. Pancratij in Albano. 212:
S. Pancratij in Laterano. 105: 168: 194: 201:
Pantheon ad S. Mariæ ad Martyres. 63: 73: 81: 105: 185: 163: 175: 186: 198: 209: 238: 246
S. Pastoris in S. Petro Oratori. 269:
S. Pauli ad S. Bibianam. 80:
SS. Pauli, Petri et Io. Baptistæ Ostiæ. 24:
S. Pauli Via Ostiensi. 9: 21: 28: 36: 37: 38: 39: 40: 41: 45: 48: 50: 62: 79: 8[illegible] 90: 100: 106: 112: 118: 129: 130: 139: 1[illegible] 156: 158: 163: 166: 167: 168: 171: 172: 1[illegible] 176: 177: 184: 185: 186: 187: 189: 1[illegible] 193: 194: 195: 198: 199: 201: 205: 20[illegible] 209: 213: 238: 241: 242: 257: 259: 28[illegible] 300: 302: 303: 304: 309: 310: 316: 327: 350:
S. Pauli in Urbe vetere. 129:
S. Peregrini ad Naumachiam. 203: 222:
S. Petri in Albano. 189:
S. Petri de Caprarecia. 166:
S. Petri ad Castrum [illegible]. 225: 268: 292:
S. Petri in [illegible] aureo Papiæ. 111:
S. Petri Constantinopoli in Palatio Imp. 76: 78:
S. Petri Hospitale ad Naumachiam. 206:
S. Petri Interamnem. 108:
S. Petri in Laterano Oratorium. 97:
SS. Petri, et Marcellini Via Labicana inter duas Laurus. 23: 24: 65: 90: 159: 303:
S. Petri in Mamul. 276:
S. Petri in Massa Mentiana. 169:
SS. Petri et Pauli ad Catacumbas. 29: 36: 169: 191:
SS. Petri Pauli et Io. Baptistæ Ostiæ. 24:
SS. Petri, et Pauli ad Cinglum Romuli. 129:
S. Petri ad S. Thomam Via Appia. 168:
S. Petri in Vaticano. 1: 2: 3: 4: 5: 6: 7: 9: 19: 28: [illegible] 35: 36: 37: 39: 40: 41: 42: 43: 44: 45: 46: 4[illegible] 51: 53: 56: 57: 59: 60: 61: 62: 63: 64: 65: 66: 6[illegible] 69: 72: 73: 74: 75: 79: 81: 82: 83: 84: 85: 8[illegible] 87: 88: 89: 90: 91: 92: 93: 94: 96: 100: 101: 1[illegible] 103: 104: 105: 106: 112: 113: 114: 115: 118: 126: 12[illegible] 128: 129: 130: 131: 134: 138: 139: 140: 141: 151: 155: 156: 157: 158: 160: 162: 163: 165: 166: 167: 1[illegible] 170: 171: 172: 173: 174: 175: 176: 178: 181: 183: 184 185: 187: 188: 191: 193: 194: 195: 197: 198: 199: 201 204: 205: 206: 207: 208: 209: 210: 211: 212: 213: 214 215: 216: 217: 219: 221: 222: 224: 225: 229: 2[illegible] 233: 235: 237: 239: 243: 246: 253: 256: 257: 2[illegible] 259: 262: 263: 265: 266: 267: 269: 271: 273: 27[illegible] 275: 276: 277: 278: 291: 292: 293: 297: 300: 3[illegible] 303: 304: 305: 307: 309: 310: 316: 318: 321: 32[illegible] 324: 326: 328: 331: 346: 349: 352:

Digitized by Google

ECCLESIÆ ET ORATORIA.

S. Petri Via Tiburtina in Pazzano fundo. 45:
S. Petri ad Vincula Tit: Eudoxiæ. 168:173:178:
188:215:238:
S. Petronillæ Cœmeterium. 106:
S. Petronillæ ad S. Petrum. 129:169:178:187:193:
195:198:199:205:210:217:267:284:
SS. Philippi, et Jacobi, quæ et Apostolorum Via Lata
59:60:159:163:199:207:216:240:350:351
Prætextati Cœmeterium Via Appia. 8:222:
S. Praxedis Tit: 169:188:200:219:242:260:
S. Priscae Tit: 159:179: et Aquilæ. 199:203:
SS. Prothasii, et Gervasii Titulus. 277:
S. Prothasii, Gervasii, et Vitalis Tit: Vestinæ. 31:
SS. Prothi, et Hiacynthi Cœmeterium. 170:
SS. Prothi, et Hiacynthi ad S. Petrum. Orat: 44:
S. Pudentianæ ad Thermas Novati Tit: 5:169:188:
200:202:214:239:351:

S. Quarti Via Latina. 169:
S. Quinti. Via Latina. 169:
SS. Quatuor Coronatorum. 65: Tit: 173:189:190:257:
258:260:263:268:269:270:274:281:
283:284:286:292:346:350:
S. Quirici. Vide S. Cyriaci.

S. Romani. Via Salaria. 253:
SS. Rufinæ, et Secundæ in Sylva candida. 168:277:

S. Sabæ in Cella nova. 134:135:149:172:186:201:241:
S. Sabinæ de Ferrattello. 173:
S. Sabinæ. 30: Tit: 176:186:189:203:211:230:231:
S. Salvatoris, Constantiniana, seu Lateranensis. Vide
Lateranensis.
S. Salvatoris Papiæ. 131:
S. Salvatoris in S. Petro Orator: 103: [illegible]
S. Salvatoris in S. Petro Veronicæ: Orator: 106:
S. Salvatoris Reatin: 225:
S. Saturnini Via Salaria. 50:170:234:
S. Scholasticæ Sublacen: 270:
S. Sebastiani in Toscana. 267:275:303:
SS. Sebastiani, et Georgii ad Velum aureum.
80: Diacon: 114:180:190:203:211:237:241:
242:246:
S. Sebastiani Via Appia ad Catacumbas. 191:321:
SS. Secundæ, et Rufinæ. Vide S. Rufinæ.
S. Secundini Praeneste. 170:

S. Semitiani Via Latina. 169:
S. Sémetrii. 203:
SS. Semitrii, et Caesarii. 274:
SS. Sennen et Abdon. Vide S. Abdon.
SS. Sergii, et Bacchi in Callinico Orat: 202:
SS. Sergii, Bacchi, Petri, Pauli, Silvestri, et Martini. 102
(Vide S. Silvestri, Martini.)
SS. Sergii, et Bacchi Diaconia. 105:173:188:200
202:224:237:302:
S. Severini de Tibure. 65:
SS. Simeoni, et Felicitatis Via Salaria. 33:40:46:170:
~~[illegible] 220:~~
S. Silvestri ad Hospitale S. Gregorii ad S. Petrum
Diaconia. 165:
S. Silvestri in Laterano Orat: 69:85:87:112:190:
SS. Silvestri, et Martini ad Thermas Traianas, seu
Domitianas, Tit: Equitii. 16:45:165:168:19
201: Diac: 203:238:242:247:248:25
254:255: Petri, Pauli, Sergii, et Bacchi: 288:
S. Silvestri ad S. Petrum Diac: 116:201:
S. Stephani ad S. Petrum Orator: 191:
S. Silvestri in Soracte. 237:263:351:
SS. Silvestri, et Stephani Papiæ. 129:134:180:18
188:201:242:331:309:
S. Silvestri Judicii. 270:
S. Silvestri Via Salaria. 170:
S. Simplicii Via Latina. 169:
S. Sixti, Papæ. 281:
SS. Sixti II. et Fabiani in S. Petro Orator: 205:
S. Sixti in SS. Quatuor Orator: 270:
S. Sixti Via Appia Tit: 168:177:189:190:199:23
264:
S. Sophiæ Constantinopolitanæ: 47:57:79:
S. Sophiæ Via Latina. 169:
S. Sossii ad S. Petrum Orator: 44:
S. Soteris Cœmeterium. 115:
S. Stephani in Bagnara. 167:
S. Stephani in Baptist. Lateran: Orator: 40:
S. Stephani Cata-Barbara Patricia ad S. Petrum
150:201:216:225:
S. Stephani Cata-Galla Patricia ad S. Petrum
107:
S. Stephani in Coelio Monte. 40:69:153:164:170:19
199:211:238:
S. Stephani in Dulciti Orator: 202:
S. Stephani in Laterano. 201:
S. Stephani ad S. Laurentium. 40:168:171:202:
et Cassiani. 265:274:288:
S. Stephani Via Latina. 307:205: Papæ. 169:
S. Susannæ ad duas Domos. 85:88:165: Tit: 178:2
211:239:

Digitized by Google

ECCLESIÆ ET ORATORIA.

S. Tertullini: Via latina 169:
S. Theodori - Corg 253:
S. Theodori 169: Diacon: 190: 200: 237:
Theodori Papæ Basilica in laterano. 67: 112: 140:
forse Orator. S. Silvestri.
S. Theodori in Sabello. 215:
S. Thomæ Orator. in S. Andrea ad SS. Apostt: 350:
S. Thomæ Orat: in S. Petro. 44:
S. Thomæ Via Appia. 168:
SS. Tiburtij Valeriani, et Maximi: Via Appia 68: 106: 159: 169:
Trullo, Constantinop: 56: 79:

TITULI ET DIACONIÆ

S. Æmilianæ Titulus
S. Agathæ in Subura. Diaconia.
S. Anastasiæ Tit:
S. Archangeli Diac:
S. Bibianæ Tit:
S. Bonifatij. Diac:
S. Cæciliæ. Tit.
S. Calisti S. Mariæ trans Tiberim. Tit:
S. Chrysogoni. Tit:
SS. Cosmæ, et Damiani Diac:
S. Cyriaci. Tit:
Equitij S. Silvestri et Martini Tit:
Eudoxiæ S. Petri ad Vincula Tit:
S. Eusebij. Tit.
S. Eustachij Diac.
S. Georgij ad Velum aureum. Diac:
SS. Gervasij, Prothasij et Vitalis Tit: Vestinæ.
S. Hadriani in tribus Fatis. Diac:
SS. Joannis, et Pauli. Tit: Pammachij.
S. Laurentij in Damaso Tit:
S. Laurentij in Lucina Tit:
S. Luciæ in Orfea Diac.
S. Luciæ in Septem Vijs. Diac:
S. Marcelli. Tit:
S. Marci Tit:
S. Mariæ in Adriano. Diac:
S. Mariæ Antiquæ Diac:
S. Mariæ in Aquiro. Diac:
S. Mariæ in Cosmedin. Diac:
S. Mariæ in Cyro Diac:
S. Mariæ in Dominica. Diac.
S. Mariæ ad Porticu S. Petri. Diac:
S. Mariæ extra Portam S. Petri. Diac:
S. Mariæ in Via Lata. Diac:
S. Martini ad S. Petrum. Diac:
SS. Nerei, et Achillei Diac:
Pammachij Tit: SS. Joannis et Pauli.
S. Petri ad Vincula Tit: Eudoxiæ.
S. Praxedis. Tit:

TITULI ET DIACONIÆ

S. Priscæ. Tit:
S. Pudentianæ Tit:
SS. Quatuor Coronatorum. Diac:
S. Sabinæ Tit:
SS. Sergij et Bacchi Diac:
S. Silvestri et Martini Diac:
S. Silvestri ad S. Petrum. Diac:
S. Sixti. Tit:
S. Susannæ ad duas domus. Tit:
S. Theodori. Diac:
* S. Vitalis, Gervasij et Prothasij Tit: Vestinæ.
S. Viti in Macello. Diaconia.
* Vestinæ. Tit: SS. Vitalis, Gervasij, et Prothasij:

S. Valentini. Interamnæ. 108: 109:
S. Valentini. Varniæ. 310:
S. Valentini Via Flaminia. 69: 81: 158: 167: 186: 199: 207: 240:
SS. Valeriani, et Tiburtij: Via Tiburt:
SS. Venantij, Anastasij, et Mauri. Via Ardeat:
S. Victoris ad S. Pancratium. 168: 200:
S. Vitalis, Gervasij, et Prothasij Tit. Vestinæ 177: 18[illegible] 200: 212: 239: 315:
S. Vitalis Via Salaria. 170:
S. Viti Mon: 133: Diac: 190: in Macello 200
S. Vincentij in Frascata. 287:
S. Urbani Via Appia. 106: 169:

S. Zenonis. 169: Via Appia
S. Zenonis in S. Praxede Orator: 220:
S. Zephyrini Via Appia 7:
S. Zotici Via Lavicana. 177:

Digitized by Google

Coemeteria

S. Abdon, et Sennen Via Portuensi ad Vrsum Pileatum. 165: 170: 320:
S. Acchillei et Nerei Via Ardeatina. 49:
S. Adaucti et Felicis Via Ostiensi. 90: 177:
S. Agathae Via Aurelia. 49: 265:
S. Agapiti et Felicissimi Via Appia. 169:
S. Agnetis Via Numentana. 28:
S. Alexandri seu Ostrianum Via Salaria. 170:
Anastasii I. ad Vrsum Pileatum. 31: 33: 320:

S. Balbinae Via Ardeatina. 27:
S. Bonifatii Papae seu S. Felicitatis Via Salaria 170:

Calepodii Via Aurelia. 7: 27:
Calisti. Via Appia. 1: 5: 6: 7: 8: 9: 10: 11: 12: 13: 15: 29: 36:
S. Candidae Via Portuensi. 120:
SS. Chrysanthi et Dariae Via Salaria. 170:
S. Cyriacae, seu S. Laurentii Via Tiburtina. 12: 33: 36: 40: 168:
S. Cornelii Via Appia 38: 177:
S. Cyrini Via Appia. 169:

Damasi. 90:

SS. Crimpeni et Gordiani 169:

SS. Felicis et Adaucti Via Ostiensi. 90: 177:
S. Felicis Via Portuensi. 170. 320:
S. Felicissimi et Agapiti Via Appia. 169:
S. Felicitatis Via Salaria. 33: 34: 45: 170:

S. Gordiani, et Epimachi. 169:

S. Helenae Via Lavicana seu SS. Petri et Marcellini: 23: 199: 215:
S. Hermetis. 61: 170:
S. Hilariae Via Salaria. 170:
S. Hippolyti Via Tiburtina. 171: 172:

S. Januarii. 106:
Iordanorum Via Salaria. 46: 170:
Iulii I. Via Aurelia 27: Via Flaminia. 27: Via Portuensi. 27:

SS. Marcellini et Petri. Via Lavicana 23: 24: 65 90: 159:
S. Marcelli Via Salaria seu Priscillae. 58:
S. Marci I Papae. 26: 90: Via Appia. 303:
S. Martialis. 170: 177:

SS. Nerei et Achillei Via Ardeatina. 49:
S. Nicomedis. Via Numentana. 64: 171:

S. Petronillae. 106:
Praetextati Via Appia. 8: 222:
Priscillae Via Salaria. 14: 15: 26: 28: 30: 34: 58:
SS. Proti et Hiacynthi. 170:
SS. Quarti et Quinti. 169:
~~S. Simpli~~

S. Simplicii
S. Semiliani 169:
S. Sophiae Via Salaria
S. Siluani 170:
S. Siluestri Via Salaria. 170:
S. Sixti. Via Appia. 177: 169:
S. Sotheris. 118:

S. Tertulliani. Via Latina. 169:
S. Tiburtii, Valeriani, et Maximi. 60: 106: 159: 16[illegible]

in Vaticano. 1: 2: 3: 4: 5: 6: 7: 10: 35: 38: 41: 42 43: 46: 48: 50: 51: 53: 59: 60: 61: 62: 63: 6[illegible] 66: 67: 69: 72: 73: 74: 75: 79: 81: 82: 83: 8[illegible] 89: 90: 91: 94: 101: 106: 115: 127: 130: 141: 1[illegible] 214: 216: 230: 246: 256: 293: 305: 328:
S. Vitalis. 170:
S. Vrbani. Via Appia. 106: 169:
ad Vrsum Pileatum: 31: 33: 320:

S. Zepherini. Via Appia. 7:
S. Zotici. Via Lavicana. 177:

Digitized by Google

S. Abbacyri. 203:

Belisarij. Via Lata 56: Via Flaminia. 56:

S. Gregorij in Portico S. Petri. 165: 351:
Gregorij II ad S. Mariam Maiorem. 95:

ad S. Laurentium. 45:
S. Lucię. 203:

S. Marię Firmis. 189: 199:
S. Marię ad S. Petrum. 116:

ad S. Paulum. 45:
S. Peregrini ad Naumachiam. 203: 222:
S. [illegible] ad Naumachiam. 206:
ad S. Petrum. 45: 116:
Pelagij II. 61:
S. [illegible]. 116:

Sergij II. 253: 351:

Valerij. 135:

AURUM

Libræ	Unciæ	Paginæ
150:	—	21:
36:	—	20
20:	—	20
30:	—	20
35:	—	20
15:	—	20
5:	—	39
—	—	50
20:	—	172
130:	—	173:
20:	—	173:
156:	—	177:
75:	—	177:
—	—	186:
13:	—	192:
1:	—	194:
42:	2:	194:
4:	8:	198
121:	8:	205
874:	6:	

Desiderata a camerarij Pag: 257:

Libræ	Unciæ	Paginæ
2:	1:	302
—	—	350
876:	7:	

ANNUI REDDITUS

Solidi aurei — 4070 Pag: 21:
Olei Nardini: ℔ 200
Balsami — ℔ 80
Aromatum — ℔ 170
Storacis — ℔ 30
Casię — ℔ 100
Stactis — ℔ 150
Croci — ℔ 70
Papyri — Bac: 100
Lini — saccos: 300

ÆDIFICIA

Pag: — 21: 39: 45: 88: 95: 95: 106: 158: 167: 186: 209:

STABILIA

Pag: — 21:

PRO LUMINARIBUS

Pag: 79: 112:

ARGENTUM

Libræ	Unciæ	Pag:
1200:	—	20
200:	—	20
200:	—	20
15:	—	20
320:	—	20
240:	—	20
350:	—	20
200:	—	36
24:	—	39
70:	—	39
120:	—	45
40:	—	48
225:	—	48
30:	1	48
36:	—	48
—	—	50
—	—	139
30:	—	158
24:	—	163
180:	—	171
220:	—	177
55:	—	184:
60:	—	186:
267:	—	191:
2015:	—	191:
247:	—	193:
100:	6	194:
229:	—	194
14:	—	194
86:	8	194
57:	—	194
1352:	—	194
77:	—	194
86:	—	195:
22:	4	199:
155:	—	205:
32:	—	205:
93:	—	205:
52:	—	209:
14:	—	209:
67:	4	213:
8806:	10	

Desiderata a camerarij Pag: 257:

Libræ	Unciæ	Pag:
946:	—	288:
103:	—	300:
—	9	302:
4:	—	309
2:	6	316
9862:	1	

VESTES

Paginæ
150:
90:
106:
158:
177:
185:
187:
192:
194:
195:
205:
208:
209:
238:
241:
242:

Desiderata a camerarij Pag: 257

302:
303:
304:
310:
327:
350:

Digitized by Google

Digitized by Google

Jo: Z: C.

Digitized by Google

ANASTASII, S. R. E. BIBLIOTHECARII HISTORIA, DE VITIS ROMANORVM PONTIFICVM A B. PETRO APOSTOLO VSQVE AD NICOLAVM I.

nunquam hactenus typis excuſa.

DEINDE

VITA HADRIANI II. ET STEPHANI VI.

auctore GVILIELMO BIBLIOTHECARIO.

EX BIBLIOTHECA MARCI VELSERI AVGVSTANÆ R. P. II. VIRI.

ACCESSERE VARIAE LECTIONES, PARTIM EX CODIC. MSS. Biblioth. Vaticanæ, partim ex Conciliorum Tomis, & annalibus Eccleſiaſt. Cæſ. Baronij Cardinalis excerptæ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MOGVNTIAE, In Typographeio IOANNIS ALBINI, anno
M. DCIL

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

GENERE, VIRTVTE, DOCTRINA PRÆNOBILI VIRO D. MARCO VELSERO R. P. AVGVSTANÆ II. VIRO

Conſultiſsimo Sal. & perpetuam felicitatem.

TREIS GRATIAS *ſorores*, Clariſſime M. VELSERE, auctore L. Ann. SENECA, fabuloſa finxit, pinxitq́ue antiquitas, *ridentes, iuuenes, & implexis manibus: quarum vna typum gereret beneficiũ dantis, altera accipiẽtis, tertia reddentis. Ridẽtes, quia beneficia hilariter danda, accipienda, reddenda. Iuuenes, quia nõ debet beneficiorũ memoria ſeneſcere. Conſertis manibus, quia ordo beneficii per manus tranſeuntis nihilominus ad dantem reuertitur.* Primæ Gratiæ partes T. Clariſs. D. egregiè expleuit, cùm præclarum hunc ANASTASIANAE hiſtoriæ theſaurum hactenus ignotum Moguntinis typis diuulgandum liberaliter & hilariter, nobis nihil tale ſperantibus, ſuppeditauit. Nos certè, & litterati omnes, qui hic degunt, vt ſecundæ Gratiæ munus obiremus, magno cũ gaudio & gratiarũ actione eum viciſſim mox excepimus. Quid ergo reſtat, niſi vt poſtremæ Gratiæ officiũ adiungamus, hoc eſt, vt ad te nobiliſs. VELSERE, remittamus Anaſtaſium, non iã manu exaratum, ſed formulis excuſum, nõ ſterilem & infecundum, ſed multiplici ſobole auctum, non mendis obſitum & nudum, ſed expurgatum, & marginalibus multis notis, tanquam emblematis, ornatum? Nimirum congruebat, vt beneficium hoc tuum, quaſi ſemen in Chalcographiam Moguntinam, velut terram, munificè ia-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ctum, cum fœnore ad te reuerteret, & ego non alium ei hac editione aſciſcerem patronum & tutorem, quàm eius parentem & auctorem. Niſi enim ingratiſſimus ſim, fateri debeo, non tam me, quàm Orthodoxos omnes, ſingulari beneficio cumulatos: quorum Bibliothecas non nouo ſolùm auctore locupletaſti, ſed nouis etiam armis aduerſus huius ęui Sectarios inſtruxiſti, qui fœdo licet ſententiarum pugnantium diuortio inter ſe diuulſi, tamen inſtar vulpecularum Sampſoniticarum caudis colligatarum in hoc vnum conſpirant, vt ſummorum Pontificum vitam, mores, ſucceſſionem conuellant, Eccleſiamque Romanam cum capite ſuo arrodant, lanient, & tantum non à fundamẽtis euertant. At certè vaniſſimo, ne dicam dementiſſimo adhuc conatu. Habent iſti in hoc exiguo opere ſincerè & fideliter, excluſo omni verborum fuco, deſcriptas centum & nouem Romanorum Pontificum vitas, hoc eſt, quotquot à B. Petro Apoſtolo vſque ad annum Domini ſeptuageſimum ſupra octingenteſimum Romanam cathedram obtinuerunt. Eas perdiligenter euoluant: & perſpicuè deprehendent, plærosque omnes vel in Catalogum Martyrum ob ſanguinem pro Chriſti fide profuſum redactos, vel miraculis illuſtres, vel certè eximia ſanctitate & religione in Deum & proximum conſpicuos fuiſſe, nec aliam doctrinam ſectatos, quam hodieque Catholica Romana tuetur & profitetur contra omnes inferorum portas Eccleſia. Quo, quæſo, argumento crebrius, impudentius, procacius fex pſeudoeuangelica debacchatur in Papas, & Romanorum antiſtitum ſeriem, quam exemplo IOANNIS VIII. Moguntinæ Papiſſæ! Et tamen ex huius vnius Scriptoris lectione, qui Romanorum Pontificum aliquot, tum eorum qui iſtam cõmentitiam IOANNAM anteceſsère, tum etiam, qui proximè inſecuti ſunt, Romæ σύγχρονος fuit, luce meridiana clarius diſcere queunt, quicquid de iſta Apoſtolicorum Succeſſorum ſimia poſterioribus ſeculis confictum eſt, nihil fuiſſe niſi meras nugas & fabulas, in odium Pontificum Romanorum excogitatas. Hæc enim ſunt ANASTASII noſtri in vita BENEDICTI III. (qui Ioanni iſti VIII. fœminæ ſucceſſiſſe à quibuſdam dicitur) diſerta verba. *LEO quidem* (nempe IIII.) *vbi hac luce ſubtractus, Præſul occubuit, Mox omnis clerus iſtius Romanæ protectæ Sedis, vniuerſique proceres, cunctuſque Senatus, ac populus congregati ſunt, Domini clementiam exorantes, vt beatificum illis omnibus demonſtrare dignaretur Paſtorem, qui Apoſtolatus culmen regere valuiſſet tranquillè. Diuinitus igitur æthereo tunc lumine inflammati, vno conſenſu, vnoque conamine BENEDICTVM, pro tantis quibus pollebat ſacris operibus Pontificem promulgauerunt.* Et rurſus in vita Ni-

ta NICOLAI Primi. *SERGIO*, inquit, *Papa ab hac corruptibili vita ſubtracto, Romanæ Eccleſiæ LEO gubernacula Præſul ſuſcepit. LEONE autem Papa defuncto BENEDICTVS miræ beatitudinis vir,& ſacratiſſimus Pontifex ſuperno protectus auxilio Romanæ præponitur Sedi, ſuæque illum* (Nicolaum) *adminiſtrationi coniunxit, eo quod magis illum, quàm ſuæ conſanguinitatis propinquos dilexit.* Deinde GVILIELMI Bibliothecarii, qui vitas ANASTASII proſecutus eſt, in vita HADRIANI II. quam in hoc quoque opere habes, hæc ſunt verba. *HADRIANVS pater erat pauperum, & cordis viduæ conſolator, oſtium eius viatoribus patebat, nec erat clauſa ianua domus ipſius quippiam poſtulantibus ab eo, vt ab omni Clericali gradu, ab omni ſenatorio & populari, concordiſſimo cœtu, ſicut poſt mortem Quarti Papæ LEONIS, ita poſt obitum Tertii BENEDICTI Pontificis ſubire ſummum Pontificium, niſi ipſi diuerſis argumentis, & exquiſitis excuſationibus verecundè ſubterfugiſſet, cogeretur.* Verum nolo plura de hoc argumento, ne in clariſſima luce cum Diogene lucernam accendere videar, tuamque Clariſs. Domin. vltro remorari feſtinantem ad intelligenda ea quæ in Præfatione ad amicum Lectorem hic proximè ſubiecta continentur. Id modò rogo & ex animo T. D. obteſtor, vt æqui boni hanc dedicatoriam meam epiſtolam conſulat, in qua aliud ſpectaui nihil, quàm ingrati animi notam, pro beneficio præſtito amoliri, & efficere, quod Gratiarum iuuentus, vt ſupra dixi, apud Senecam poſtulat, ne beneficiorum memoria conſeneſceret. VALE. MOGVNTIACI, Kalend. Februar. Anno reparatæ Salutis M. DCII.

T. Clariſſ. Dom.

Deditiſſimus

Ioannes Albinus Typographus Moguntinus.

PRÆFATIO
AD AMICVM LECTOREM.

HABES hîc tandem, AMICE LECTOR, ANASTASII S. R. E. Bibliothecarii hiſtoriam, iampridem à litteratis optatam & deſideratam, de vitis Pontificum Romanorum inde à B. PETRO Apoſtolo vſque ad NICOLAVM I. (qui anno à Deiparæ partu 867. è viuis exceſſit,) conſcriptam. Beneficium hoc integrum ſolidumq́ue debemus nobiliſsimo doctiſsimoq́; Viro Dn. MARCO VELSERO, Auguſtanæ R. P. Duumuiro, qui è locupleti ſua Bibliotheca exemplar huius autoris vnum è Codice Vaticano deſcriptum, & cum binis M. S. Cod. collatum, benignè nobis, vt Moguntinis formulis exprimeretur, communicare nuper dignatus eſt. Optandum quidem erat, vt non ante prælo committeretur, quàm cum variis MSS. ab erudito aliquo viro ſedulò collatus eſſet, & à mendis quibus ſcatet, expurgatus, ſed quia ad manum non fuerunt, id tantum in huius operis editione perfectum eſt, quod intra duorum triumue menſium anguſtias, Typographicis operis in proximas vernales nundinas partum nouum molientibus, fieri potuit. Bina autem capita occurrunt, de quibus amice Lector, in hoc prologuio noſtro videbare commonefaciendus. Primum eſt, de germano harum vitarum auctore. nec enim ignorare potes, in quæſtionem apud eruditos vocari ſitne omnium illarum autor noſter ANASTASIVS. Nam B. PLATINA, TRITHEMIVS, ONVPHRIVS, alii, arbitrantur omnium quæ in hoc opere habentur, à B. Petro Apoſtolo vſque ad B. Damaſum, autorem eſſe ipſum Damaſum Pontificem Romanum. At huic attribui non poſſe, multa conuincunt argumenta. Primum, B. Hieronymus ad quem miſſæ à Platina dicuntur in ſuo

illuſtrium

Digitized by Google

illuſtrium viorum Catalogo huius ſcripti non meminit. DAMASVS, *inquiens ad Dextrum prætorio Præfectum.* Romanæ vrbis Epiſcopus elegans in verſibus componendis ingenium habuit, multaque & breuia metro edidit, & prope octogenarius ſub Theodoſio principe mortuus eſt. *Deinde reclamat ſtylus, totaque forma & ſeries orationis. In epiſtolis enim quæ exſtant B. Damaſi, aliiſque eius monumentis phraſis culta eſt & nitida, in hoc verò de Pontificibus opuſculo, inculta, rudis & impolita. Ad hæc multa in hac hiſtoria aſſeruntur à veritate aliena, quæ nullius grauis & priſci autoris teſtimonio confirmari poſſunt, multi in eadem chronographici lapſus, nonnulla pugnantia & ἀσύστατα. Quare Papyrius Maſſonus vir doctiſſimus in libris ſex de Epiſcopis Vrbis Romanæ editis exiſtimat ab alio potius* DAMASO *Portuenſi Epiſcopo, ad quem ab Euſebio Cremonenſi Hieronymi olim diſcipulo vita eius ſcripta dicitur editã eſſe. In quã ſententiam facilè inclinaremus, ſi perſuadere nobis poßimus illius doctiſſimi ſeculi ſcriptoribus, neque puriorem ſermonis cultum, neque reconditiorem doctrinam, quam in hoc opere appareat, extitiſſe. Illuſtriſſimus certè Cardinalis* BARONIVS *ob crebras libri antilogias quas nominatim de Conſulum Romanorum annis primo Annalium Eccleſiaſticorum tomo in* LINO *Papa demonſtrat, tantum abeſt vt B.* DAMASVM *credat eius eſſe auctorem & patrem, vt etiam ſuſpicetur à pluribus; minimum duobus ſcriptoribus eſſe conſarcinatum. Verum, quia ſtylus, totaq; ſcribẽdi ratio, ordo & methodus earum vitarum, quæ poſt B.* DAMASI *vitam in hoc codice exſtant omnino conſentire videtur cum phraſi vniuerſaq; ſcribendi ratione, quæ eſt in vitis prioribus Damaſo hactenus inſcriptis (vti quiuis non obeſæ naris Lector facilè odorari & aduertere poterit) prorſus in eam ſententiam inclinamus, omnium illarum, (licet nonnullis in locis adulterina aliorum adiectione vel detractione, ob ſummam ſuperiorum ſeculorum inſcitiam, deprauatæ ſint) verum & germanum parentẽ eſſe* ANASTASIVM *S. R. E. Bibliothecariũ; quare & eius Nomenclatura totũ opus ornare non dubitauimus. Quod autem vitæ, quæ poſt*

Digitized by Google

B. Damaſum in hoc opere ſunt (exceptis duabus extremis quæ Guilielmo Bibliothecario tribuuntur) ANASTASIVM vendicent auctorem, extra controuerſiam eſt. Sic enim ſcribit ONVPHRIVS in Platinam, annotatione prima ad D. Petri vitam. B. PLATINA vitas Romanorum Pontificum ſcribere aggreſſus Damaſum Papam, qui á B. Petro Apoſtolo initium faciens opus vſq; ad ſua tempora perduxit, & qui eum ſuppleuerunt, auctores eſt ſecutus. Hi fuêre Anaſtaſius monachus, & S.R.E. Bibliothecarius, id eſt, Cancellarius, qui á Damaſo ipſo vſque ad Nicolaum primum ſcripſit. Guilielmus alter Apoſtolicæ Sedis Bibliothecarius, qui ab Hadriano II. vſque ad Alexandrum II. & Pandulphus Piſanus, qui à Gregorio VII. vſque ad Honorium II. eaſdem vitas perſecuti ſunt, Martinus Polonus Ordinis Ciſtercienſis á B. Petro incipiens vſque ad Honorium IV. vitarum opus edidit. Theodoricus á Niem verò ab eodem Honorio vſque ad Vrbanum IV. Qui autem deinceps vſq; ad Martinū V. vitas conſcripſerint, incompertum eſt. *Et alibi in Annot. ad NICOLAVM I.* Ad hunc, *inquit*, vſque Nicolaum Romanorum Pontificum vitas, ſcripſit Anaſtaſius monachus, & S.R.E. Bibliothecarius, ſub quo, & eius ſucceſſoribus, Hadriano II. & Ioanne VIII. in vrbe floruit. Quæ ſequuntur, concinnauit Guilielmus quidam, alter Bibliothecarius, quæ in libro qui ſub Damaſi nomine circumfertur, extant. *Quod autem poſt Hadriani II. vitam, omiſſæ ſint trium Pontificum, qui inter ipſum & Stephanum VI. interceſſere, vitæ, id non alia de cauſa contigiſſe rectè ſuſpicatur ante nominatus D. VELSERVS, quam incuria librarii, qui ſimilitudine nominum Hadriani II. & III. deceptus, non eius Pontificis vitam deſcripſit, qui ſecundum, ſed qui tertium Hadrianum inſequebatur. Exſtare autem illorum trium interceſſorum vitas, aliasque plures auctore Guilielmo Bibliothecario jam teſtem Panuinium audiuimus.*

VENIO nunc ad alterum caput, in quo beneuole Lector, certior

redden-

*reddendus es, quid noui typographicæ huius editionis beneficio Anaſtaſiano operi acceſſerit. Acceſſere nimirũ omnia quæ inter ſingulorũ Pontificum vitas, vel ad marginem ſunt annotata. Pontificũ nempe numerus, anni Chriſti, Imperatorum tam Orientalium, quàm Occidentalium & Conſulum Romanorum, quos ex Annalibus Eccleſiaſticis Baronij & Chronico Onuphrii deſcripſimus. Deinde loci quidam ab eodem Baronio fuſius in nouem tomis explicati. Demum variæ lectiones, quarum quædam, iam ante M. S. exemplari inerant, quod diximus cum binis minimum M. SS. Codd. fuiſſe collatum, & notantur ferè ſolo aſteriſco *. Aliæ verò vel ex duobus Conciliorum tomis SVRIANÆ editionis, vel ex annalibus Baronianis, in quibus verba Anaſtaſii paſſim in ſingulis Pontificibus, paucis prætermiſſis, citantur, ſunt deſumtæ, quarum priores litera C. poſteriores litera B. indicantur. Quo loco notandum eſt, quam plurimorum Pontificum Romanorum vitas, licet non omnes, vti in hoc opere deſcriptæ ſunt in Concil. Tomis contineri, deinde Baronianam lectionem magis nobis probari, quàm illam Conciliorum, eò quod is affirmet ſe vetuſtiſſimorum quorumq; exemplarium ſcripturam eſſe ſecutum. Quoties verò annorum, menſium, dierumque, quibus Pontifices ſederunt, Chronologia ex propria Baronii ſententia, ab omnibus Anaſtaſii exemplaribus diſcrepante, annotata eſt, eam diuerſo charactere ſignandam curauimus, hoc eſt, eo quo alia omnia, quæ extra variam lectionem contextus inciderunt, ſignata fuere. In ipſo quidem contextu nihil admodum mutauimus, nihil detraximus vel addidimus, niſi quod librarii incuria videbatur prætermiſſum, vel perperam exſcriptum. Nihil loco mouimus præter barbariſmos & ſolœciſmos quoſdam fœdiores, qui citra cachinnum legi non poterant, ea in re ſecuti exemplum, non ſolum Baronii, verum etiam eorum, qui iam olim pleraſq; vitas in Conciliorum tomos retulerunt. Accedit quòd M. SS. exempla, ad quæ in vrbe collatio facta eſt, crebrò puriorem ſanioremq; lectionem demonſtrarint. Id verò diffitendum non eſt, haud ſemel tam ſcopuloſa ſalebroſaq; loca in hoc exẽplari occurriſſe, vt ſpes poſt diuturnam luctam nulla fuerit ex eis emergendi. Quid verò faceremus? relinqueremus omnia, vt ante fuerant, aſpera & inacceſſa? minimè videbatur.*

tur. id ergo omni ſtudio in ſumma temporis anguſtia contẽdimus, vt ſeruata ſimilitudine literarum aliqua ſaltem ex ſcopulis & anfractibus pateret via, hoc eſt vt aliquẽ tolerabilem ſenſum exſculperemus. Cæterum duo hic supereſſe video, quæ tuos, amice Lector, oculos aureſq; in huius noui fœtus editione offendere poſſint. Alterũ eſt, mendarũ & erratorum reliquias, quas neq; paucas neq; exiguas, vbi lucẽ aſpexerit, veremur ſuperfuturas. Verum quia aliorum M. S S. ſupplemento, & diuturnioris vſura temporis deſerti obliterare illa non potuimus, prorſus confidimus veniæ locum apud te nos inuenturos. quippe cùm aliud hac editione non fuerit nobis propoſitum, quam Anaſtaſii hiſtoriam quomodocunq; affectam tandem in publicum diuulgare, & noui ſcriptoris acceſſione litteratorum locupletare Bibliothecas. Sed nec defuturos ſperamus alios, qui abundantes otio, & exemplarium emendatiorum copia, accuratiore ſtudio omnes huius auctoris corruptelas & lacunas ſint ſuppleturi. Alterum eſt, rudis & agreſtis Anaſtaſii noſtri ſtylus. at duplici nomine veniam ille meretur. Semel, quod in illud ſæculum inciderit, quo doctiſſimi cenſebantur, qui vel ſolam callerent Grammaticen. Conſtat enim Anaſtaſii æuo etiam Epiſcopos in tradendis Grammaticæ præceptionibus operam ſuam locauiſſe. Iterum, quòd ruditatem, ſimplicitatemque ſermonis abundè compenſet auctoris in ſcribendo inſignis fides. nullum ſiquidem iſtius temporis fideliorem, melioremq; Anaſtaſio, vt Baronius quoque notauit, ſcriptorem habemus. Nimirum vt in arbore non folia, ſed fructus quærendi, & in pecunia, non monetæ percuſſio, ſed materies proba, ſic in bono hiſtorico non lingua, ſed pectus, non verborum fucus, ſed lux veritatis, ſpectanda eſt. Quis enim neſcit, *inquit apud M. Tullium in altero de Oratore libro Antonius*, primam eſſe hiſtoriæ legem, ne quid falſi dicere audeat: deinde, ne quid veri non audeat, ne qua ſuſpicio gratiæ ſit in ſcribendo, ne qua ſimultatis? *VERVM iam tempus eſt, vt quæ iam olim fuerint de ANASTASIO noſtro doctorum hominum iudicia & ἐλόγια ſubiiciamus.*

ELO-

ELOGIA

PRO ANASTASIO BIBLIOTHECARIO.

*GVILIELMVS S. R. E. BIBLIOTHECARIVS in * vita Hadriani II.*

* *Extat in hoc opere.*

LEgati ſanctæ Romanæ Eccleſiæ textum Synodi (*nempe octaua generalis Conſtantinopoli celebrata*) verentes, ne quid falſum Græca leuitas in eam congeſſerit, ANASTASIO ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Bibliothecario (qui tunc temporis pro cauſa HLVDOWICI ſereniſſimi noſtri Auguſti cum Suppone Archiminiſtro poſt eos Conſtantinopolim, diuina, vt creditur, diſpenſatione aduenerat) ſubtiliter inquirendum, antequam ſubſcribant, committunt. A quo, quia in vtriſque linguis eloquentiſſimus exiſtebat, ſtudioſiſſimè perſcrutatus, omne quod ad laudem ſereniſſimi noſtri Cæſaris, ſanctiſſimus Domnus HADRIANVS Pontifex in epiſtola ſui deceſſoris Arſenio Epiſcopo imminente adiecerat, reſecatum inueniunt.

IOAN. TRITHEMIVS DE SCRIPTORIBVS Eccleſiaſticis.

ANASTASIVS Apoſtolicæ Bibliothecæ cuſtos & inſtaurator ſagaciſſimus, in diuinis Scripturis eruditus, & in ſæcularibus litteris nobiliter doctus, græco & latino multum peritus eloquio, fertur nonnulla compoſuiſſe opuſcula, ſed ad manus noſtras nihil eorum peruenit. Tranſtulit autem multa Græcorum volumina in Latinum, nam iubente Nicolao Papa primo tranſtulit.

Vitam Ioannis Eleemozynarij.	lib. 1.	
Vnam S. Dionyſij Hierarchiam.	lib. 1.	
Synodum VII. vniuerſalem.	lib. 1.	
Vitas multorum SS. Patrum.	lib. 1.	Et alia plura.

* Scripſit & hiſtoriam Eccleſiaſticam vſque ad ſua tempora, rogante CAROLO II. cui imprimis charus erat.

Claruit ſub LVDOVICO Imperatore ſecundo, An. Dom. 860.

B. PLATINA DE VITIS PONTIFICVM IN Iohanne IX.

CAROLVS Imperator Normannorum Regem in gratiam recipiens è baptiſmatis fonte leuauit, vt ſcribit ANASTASIVS, qui tum in pretio erat Romanæ Eccleſiæ Bibliothecarius, vir ſanè vtraque lingua doctus, vt è Græco in Latinum, & ſeptimam vniuerſalem Synodum, & Hierarchiam Dionyſii Areopagitæ & vitas multorum CAROLI gratia in Latinum eleganter & doctè tranſtulerit.

ONVPHRIVS PANVINIVS IN PLATINAM, Annotat in NICOLAVM I.

ANASTASIVS monachus, & S. R. E. Bibliothecarius vſque ad Nicolaum primum Romanorum Pontificum vitas, quæ adhuc apud me ſunt, ſcripſit, ſub quo & eius ſucceſſoribus Hadriano II. & Iohanne VIII. in vrbe floruit. Quæ ſequuntur concinnauit Guilielmus quidam, alter Bibliothecarius, quæ in libro, quæ ſub Damaſi nomine circumfertur, exſtant.

SIGEBERTVS GEMBLACENSIS DE ILLVSTRIBVS Eccleſiæ Scriptoribus, cap. 104.

ANASTASIVS iubente Nicolao Papa tranſtulit in Latinum vitam Ioannis Eleemoſynarij ſcriptam græcè à Leontio Epiſcopo.

CAESAR BARONIVS ANNALIVM Eccleſiaſticorum tom. 9.

ANASTASIVS Bibliothecarius etſi rudi ſtylo fideliſſimè tamen rerum geſtarum hiſtoriam enarrauit, imò in rerum ſui temporis narratione nullum fideliorem & meliorem ſcriptorem habemus, apud quem magis cum ſimplicitate veritas, quàm cum fuco mendacia valuerunt.

Digitized by Google

CATALOGVS
PONTIFICVM ROMANORVM DE QVIBVS
in hoc opere Anaſtaſii agitur.

I.	B. Petrus.	pagina 1
II.	S. Linus	2
III.	S. Cletus.	2
IV.	S. Clemens.	2
V.	S. Anacletus.	3
VI.	S. Euariſtus.	3
VII.	S. Alexander.	3
VIII.	S. Sixtus.	4
IX.	S. Teleſphorus.	4
X.	S. Hyginus.	4
XI.	S. Anicetus.	5
XII.	S. Pius.	5
XIII.	S. Soter.	6
XIV.	S. Eleutherius.	6
XV.	S. Victor.	6
XVI.	S. Zepherinus.	7
XVII.	S. Calixtus.	7
XVIII.	S. Vrbanus.	8
XIX.	S. Anteros.	8
XX.	S. Pontianus.	8
XXI.	S. Fauianus.	9
XXII.	S. Cornelius.	9
XXIII.	S. Lucius.	10
XXIV.	S. Stephanus.	11
XXV.	S. Sixtus II.	11
XXVI.	S. Dionyſius.	12
XXVII.	S. Felix.	12
XXVIII.	S. Eutychianus.	12
XXIX.	S. Caius.	13
XXX.	S. Marcellinus.	13
XXXI.	S. Marcellus.	14
XXXII.	S. Euſebius.	15
XXXIII.	S. Miltiades.	15
XXXIV.	S. Silueſter.	15
XXXV.	S. Marcus.	26
XXXVI.	S. Iulius.	27
XXXVII.	S. Liberius.	27
XXXVIII.	S. Fœlix II.	29
XXXIX.	S. Damaſus.	29
XL.	S. Siricius.	30
XLI.	S. Anaſtaſius.	31
XLII.	S. Innocentius.	31
XLIII.	S. Zoſimus.	33
XLIV.	S. Bonifacius.	33
XLV.	S. Cæleſtinus.	34
XLVI.	S. Sixtus III.	35
XLVII.	S. Leo.	37
XLVII.	S. Hilarius.	38
XLIX.	S. Simplicius.	40
L.	S. Fœlix tertius.	41
LI.	S. Gelaſius.	42
LII.	S. Anaſtaſius II.	43
LIII.	S. Symmachus.	43
LIV.	S. Hormiſda.	46
LV.	S. Ioannes.	48
LVI.	S. Fœlix IV.	50
LVII.	Bonifacius II.	50
LVIII.	Ioannes II.	51
LIX.	S. Agapitus.	52
LX.	S. Siluerius.	53
LXI.	Vigilius.	56
LXII.	Pelagius.	59
LXIII.	Ioannes III.	59
LXIV.	Benedictus	61
LXV.	Pelagius II.	61
LXVI.	S. Gregorius.	61
LXVII.	Sabinianus.	62
LXVIII.	Bonifacius III.	62
LXIX.	S. Bonifacius IV.	63
LXX.	S. Deusdedit.	63
LXXI.	Bonifacius V.	64
LXXII.	Honorius.	64
LXXIII.	Seuerinus.	66
LXXIV.	Ioannes IV.	67
LXXV.	Theodorus	67
LXXVI.	S. Martinus.	69
LXXVII.	S. Eugenius.	72
LXXVIII.	S. Vitalianus.	72
LXXIX.	Adeodatus.	73
LXXX.	Donus.	74
LXXXI.	S. Agatho.	75
LXXXII.	S. Leo II.	79
LXXXIII.	Benedictus II.	81
LXXXIV.	Ioannes V.	82
LXXXV.	Conon.	83
LXXXVI.	Sergius	84

Ioan-

LXXXVII.	Ioannes VI.	89	XCIX.	Stephanus V.	214
LXXXVIII.	Ioannes VII.	90	C.	Paſchalis.	216
LXXXIX.	Siſinnius.	91	CI.	Eugenius II.	230
XC.	Conſtantinus.	92	CII.	Valentinus.	231
XCI.	S. Gregorius II.	95	CIII.	Gregorius quartus.	233
XCII.	S. Gregorius III.	101	CIV.	Sergius II.	246
XCIII.	Zacharias.	107	CV.	Leo IV.	256
XCIV.	Stephanus II. & III.	115	CVI.	Benedictus tertius.	294
XCV.	S. Paulus.	127	CVII.	Nicolaus.	305
XCVI.	Stephanus IV.	130	CVIII.	Hadrianus II.	328
XCVII.	S. Hadrianus.	141	CIX.	Stephanus VI.	345
XCVIII.	Leo tertius.	175			

CATALOGVS PONTIFICVM à NICOLAO I.

107. *Nicolaus I.*
Hadrianus II.
Ioannes VIII. dictus nonus.
110. *Marinus, aliâs Martinus 2.*
Hadrianus III.
Stephanus VI. d. 5.
Formoſus.
Bonifacius VI.
Stephanus VII.
Romanus I.
Theodorus II.
Ioannes IX. d. 10.
Benedictus IV.
120. *Leo V.*
Chriſtophorus I.
Sergius III.
Anaſtaſius III.
Landus.
Ioannes X.
Leo VI.
Stephanus VIII.
Ioannes XI.
Leo VII.
130. *Stephanus IX. d. 8.*
Martinus II.
Agapetus II.
Ioannes XII.
Benedictus V.
Leo VIII.
Ioannes XIII.
Benedictus VI.
Donus II.
Bonifacius VII.
Benedictus VII.
140. *Ioannes XIV.*
Ioannes XV.
Ioannes XVI.
Gregorius V.
Ioannes XVII.
Silueſter II.
Ioannes XVIII.
Ioannes XIX.
Sergius IV.
Benedictus VIII.
Ioannes XX.
150. *Benedictus IX.*
Silueſter III.
Gregorius VI.
Clemen. II.
Damaſus II.
Leo IX.
Victor II.
Stephanus X.
Benedictus X.
Nicolaus II.
Alexander II.
Gregorius VII.
160. *Victor III.*
Vrbanus II.
Paſchalis II.
Gelaſius II.
Caliſtus II.
Honorius II.
Innocentius II.
Cœleſtinus II.
Lucius II.

Digitized by Google

Eugenius III.
170. Anaſtaſius IV.
Hadrianus IV.
Alexander III.
Lucius III.
Vrbanus III.
Gregorius VIII.
Clemens III.
Cæleſtinus III.
Innocentius III.
Honorius III.
180. Gregorius IX.
Cæleſtinus IV.
Innocentius IV.
Alexander IV.
Vrbanus IV.
Clemens IV.
Gregorius X.
Innocentius V.
Hadrianus V.
Ioannes XXI. d. XXII.
190. Nicolaus III.
Martinus II. d. IV.
Honorius IV.
Nicolaus IV.
5. Cæleſtinus V.
Bonifacius VIII.
Benedictus XI.
Clemens V.
Ioannes XXII. d. XXIII.
Benedictus XII.
200. Clemens VI.
Innocentius VI.
Vrbanus V.
Gregorius XI.
Vrbanus VI.
Bonifacius IX.
Innocentius VII.
Gregorius XII.
Alexander V.
Ioannes XXIII. d. XXIV.
210. Martinus III. dictus V.
Eugenius IV.
Nicolaus V.
Calixtus III.
Pius II.
Paulus II.
Sixtus IV.
Innocentius VIII.
Alexander VI.
Pius III.
220. Iulius II.
Leo X.
Hadrianus VI.
Clemens VII.
Paulus III.
Iulius III.
Marcellus II.
Paulus IV.
Pius IV.
Pius V.
230. Gregorius XIII.
Sixtus V.
Vrbanus VII.
Gregorius XIV.
Innocentius IX.
Clemens VIII.

INDEX PONTIFICVM IVXTA ORDINEM ALPHABETI.

A.		Anacletus.	3	Benedictus 4.	
ADEODATVS.	pag.73	Anaſtaſius 1.	31	Benedictus 5.	
Agapetus 1.	52	Anaſtaſius 2.	43	Benedictus 6.	
Agapetus 2.		Anaſtaſius 3.		Benedictus 7.	
Agatho 1.	75	Anaſtaſius 4.		Benedictus 8.	
Alexander 1.	3	Anicetus.	5	Benedictus 9.	
Alexander 2.		Antherus.	8	Benedictus 10.	
Alexander 3.		*B.*		Benedictus 11.	
Alexander 4.		Benedictus 1.	61	Benedictus 12.	
Alexander 5.		Benedictus 2.	81	Bonifacius 1.	33
Alexander 6.		Benedictus 3.	294	Bonifacius 2.	50

Boni-

Bonifacius 3. 62
Bonifacius 4. 63
Bonifacius 5. 64
Bonifacius 6.
Bonifacius 7.
Bonifacius 8.
Bonifacius 9.

C.

Caius. 13
Cæleſtinus 1. 34
Cæleſtinus 2.
Cæleſtinus 3.
Cæleſtinus 4.
Cæleſtinus 5.
Calliſtus 1. 7
Calliſtus 2.
Calliſtus 3.
Chriſtophorus.
Clemens 1. 2
Clemens 2.
Clemens 3.
Clemens 4.
Clemens 5.
Clemens 6.
Clemens 7.
Clemens 8.
Cletus. 2
Conon. 83
Cornelius. 9
Conſtantinus. 92

D.

Damaſus 1. 29
Damaſus 2.
Deusdedit. 61
Dionyſius. 12
Donus 1. 74
Donus 2.

E.

Eleutherius. 6
Euariſtus. 3
Eugenius 1. 72
Eugenius 2. 230
Eugenius 3.
Eugenius 4.
Euſebius. 15
Eutychianus. 12

F

Fabianus. 9
Felix 1. 12
Felix 2. 29
Felix 3. 41
Felix 4. 48
Formoſus.

G.

Gelaſius 1. 42
Gelaſius 2.
Gregorius 1. 61
Gregorius 2. 95
Gregorius 3. 101
Gregorius 4. 233
Gregorius 5.
Gregorius 6.
Gregorius 7.
Gregorius 8.
Gregorius 9.
Gregorius 10.
Gregorius 11.
Gregorius 12.
Gregorius 13.
Gregorius 14.

H.

Hadrianus 1. 141
Hadrianus 2. 328
Hadrianus 3.
Hadrianus 4.
Hadrianus 5.
Hadrianus 6.
Hilarus. 38
Honorius 1. 64
Honorius 2.
Honorius 3.
Honorius 4.
Hormiſda. 46
Hyginus. 4

I.

Innocentius 1. 31
Innocentius 2.
Innocentius 3.
Innocentius 4.
Innocentius 5.
Innocentius 6.
Innocentius 7.
Innocentius 8.
Innocentius 9.
Ioannes 1. 48
Ioannes 2. 51
Ioannes 3. 59
Ioannes 4. 67
Ioannes 5. 82
Ioannes 6. 89
Ioannes 7. 90
Ioannes 8.
Ioannes 9.
Ioannes 10.
Ioannes 11.
Ioannes 12.
Ioannes 13.
Ioannes 14.
Ioannes 15.
Ioannes 16.
Ioannes 17.
Ioannes 18.
Ioannes 19.
Ioannes 20.
Ioannes 21.
Ioannes 22.
Ioannes 23.
Ioannes 24.
Iulius 1. 27
Iulius 2.
Iulius 3.

L.

Landus.
Leo 1. 87
Leo 2. 79
Leo 3. ~~157~~ — 175
Leo 4. 256
Leo 5.
Leo 6.
Leo 7.
Leo 8.
Leo 9.
Leo 10.
Liberius.
Linus. 27
Lucius 1. 2
Lucius 2. 10
Lucius 3.

M.
Marcellinus. 13
Marcellus 1. 14
Marcellus 2.
Marcus. 26
Marinus 1.
Marinus 2.
Martinus 1. 69
Martinus 2.
Martinus 3.
Miltiades. 15
N.
Nicolaus 1. 305
Nicolaus 2.
Nicolaus 3.
Nicolaus 4.
Nicolaus 5.
P.
Paulus 1. 127
Paulus 2.
Paulus 3.
Paulus 4.
Paſchalis 1. 216
Paſchalis 1.
Pelagius 2. 59
Pelagius 2. 61
Petrus 1
Pius 1. 5
Pius 2.
Pius 3.
Pius 4.
Pius 5.
Pontianus. 8
R.
Romanus.
S.
Sabinianus. 62
Sergius 1. 84
Sergius 2. 246
Sergius 3.
Sergius 4.
Seuerinus. 66
Siluerius. 53
Silueſter 1. 15
Silueſter 2.
Silueſter 3.
Simplicius. 40
Siricius. 30
Siſimcius. 91
Sixtus 1. 4
Sixtus 2. 11
Sixtus 3. 35
Sixtus 4.
Sixtus 5.
Soter. 6
Stephanus 1. 11
Stephanus 2.
Stephanus 3. 115
Stephanus 4. 130
Stephanus 5. 214
Stephanus 6. 345
Stephanus 7.
Stephanus 8.
Stephanus 9.
Stephanus 10.
Symmachus. 43
T.
Teleſphorus. 4
Theodorus 1. 67
Theodorus 2.
V.
Valentinus. 231
Victor 1. 6
Victor 2.
Vigilius. 56
Vitalianus. 72
Vrbanus 1. 8
Vrbanus 2.
Vrbanus 3.
Vrbanus 4.
Vrbanus 5.
Vrbanus 6.
Vrbanus 7.
Z.
Zacharias. 107
Zepherinus. 7
Zoſimus. 33

ANASTA-

Digitized by Google

ANASTASII BIBLIOTHECARII HISTORIA DE VITIS ROMANORVM PONTIFICVM.

I. S. PETRVS APOSTOLVS.

ANNO CHRISTI 45. CLAVD. IMPER. 3.

BEATVS PETRVS Apoſtolus, & Princeps Apoſtolorum,[a] Antiochenus, filius Ioannis, Prouinciæ Galileæ, vico Bethſaidę, frater Andreæ[b]. Primus ſedit cathedram Epiſcopatus in Antiochia annos 7. * Hic Petrus ingreſſus in vrbem Romam[c] ſub Nerone Cæſare, ibique ſedit cathedram epiſcopatus[d] annos 25. menſem vnum, dies 8. Fuit autem temporibus[e] Tyberij Cæſaris, & Caij, & Tiberij Claudij, & Neronis. Hic ſcripſit[f] duas epiſtolas, quæ[g] catholicæ nominantur, &[h] Euangelium Marci, quia Marcus auditor eius fuit, & filius eius * de Baptiſmo. Poſt omnem quatuor Euangeliorum fontem, quæ ad interrogationem, & teſtimonium eius, hoc eſt Petri, firmata ſunt, dum alius latinè, aliuſquè græcè, & alius * hebraicè conſonant; * tamen eius teſtimonio ſunt firmata. Hic martyrio cum Paulo coronatur poſt paſſionem Domini * annis 38. qui * ſepultus eſt via Aurelia in templo Apollinis iuxta locum vbi crucifixus eſt, iuxta palatium Neronianum in Vaticano, iuxta territorium triumphale, * in Calendas Iulias. Hic fecit ordinationes per menſes Decembrios, * Epiſcopos 6. Presbyteros 10. Diaconos 8.

[a] *Tom. 1. Concil. deeſt.*
[b] *Vide Baron. tom. 1. Annal. anno 39.*
* hinc.
[c] C. & B. Claudio.
[d] B. ann. 24. 5. d. 11.
[e] B. *Claudij & Neronis.*
[f] *Vide Bar. ann. 45 & 68.*
[g] C. & canonicę
[h] *Vide Bar. ann. 41.*
* à Bapt.
Euangelia teſtimonio Petri firmata.
* C. hebr. ſcribentes.
* C. omnia.
* anno.
* *Bar. ad an. 69.*
* C. 3. Cal.
* C. Epiſc. 3. diac. 7.

S. LI.

II. S. LINVS.

ANNO CHRISTI 69. NERON. IMP. 13.

[a] B.m.2.d.23.
[b] B. *Galba, Othonis, Vitellij & Veſpaſ. à Coſſ. Fonteij & Rufi, vſq; ad Commodū & Priſcum.*

Mulier velato capite intrat Eccleſiam.

LINVS, natione Italus, regionis Tuſciæ, ex patre Herculano, ſedit annos 15. menſes[a] tres, dies 12. fuit autem[b] temporibus Neronis, à Conſulatu Saturnini, & Scipionis, vſque ad Capitonem, & Rufum Conſules. Martyrio coronatur. Hic ex præcepto Beati Petri conſtituit, vt mulier in Eccleſiam velato capite introiret. Hic fecit ordinationes duas, Epiſcopos 15. Presbyteros 18. qui ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in Vaticano. ſub die nono Calendas Octobrias.

III. S. CLETVS.

ANNO CHRISTI 81. VESPASIANI IMP. 10.

* *B m 7 d 2.*
[a] *B & Domitia.*
[b] B. 9. *et Titi 7. vſque ad Traian. & Glabrionem.*
* C. B. 25.

CLETVS, natione Romanus, de regione Vico patritij, patre Æmiliano, ſedit annos 12. * menſem vnum, dies 11. fuit autem temporibus Veſpaſiani, & Titi[a] à Conſulatu Veſpaſiani[b] 7. & Domitiani 5. vſque ad Domitianum 9. & Rufum Conſules. martyrio coronatur. Hic ex præcepto Beati Petri * 35. Presbyteros ordinauit in vrbe Roma, menſe Decembri, qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri in Vaticano 6. Calen. Maias, & ceſſauit epiſcopatus dies 20.

IV. S. CLEMENS.

ANNO CHRISTI 93. DOMITIAN. IMP. 10.

[a] B. Cælii montis.
[b] B. m. 6. d. 6.
[c] B. *Domitiani, Nerua, & Traiani.*
[d] B *& Glabrionis, vſq; ad Traiani 3. & Frontonis 3.*
[e] *Vide Baron. ad ann 98.*
[f] C. canonicæ. *Vide Bar. an. 95.*
* Eccleſiæ gubernandę Pontificatum.
* Quod in epiſtola, &c. reperietur. *Vide Baron. ad ann 69.*

CLEMEMS, natione Romanus, [a] de regione Cæliomonte, ex patre Fauſtino, ſedit annos 9. [b] menſes 11. dies 10. fuit autem temporibus [c] Galbæ, & Veſpaſiani[d], à Conſulatu Traiani, & Italici vſque Veſpaſianum 9. & Titum. Hic dum multos libros zelo fidei chriſtianæ religionis adſcriberet, martyrio coronatur. [e] Hic fecit 7. regiones diuidi Notariis fidelibus Eccleſiæ, qui geſta martyrum ſollicitè, & curioſè vnuſquiſque per regionem ſuam diligenter perquireret. Hic fecit duas epiſtolas, quæ[f] catholicæ nominantur. Hic ex præcepto Beati Petri ſuſcepit * Eccleſiam, & Pontificatum gubernandum, ſicut ei fuerat à Domino Ieſu Chriſto cathedra tradita, vel commiſſa. Tamen in epiſtola, quæ ad Iacobum ſcripta eſt, qualiter ei à Beato Petro commiſſa eſt Eccleſia, reperies. Ideò Linus, & Cletus ante eum conſcribuntur, eo quod ab ipſo principe Apoſtolorum ad miniſterium ſacerdotale exhibendum ſunt Epiſcopi ordinati. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem, Preſbyteros

Digitized by Google

byteros 10. Diaconos 11. Epiſcopos per diuerſa loca 15. obiit martyr anno Traiani tertio, qui etiam ſepultus eſt in * Græcia, * 8. Calendas Decembris, & ceſſauit Epiſcopatus * dies 22.

** Vide Baron. martyrol. d. 23. Nouemb.*
* C. 9. Kal.
* B. *plures menſes & dies.*

V. S. ANACLETVS.

ANNO CHRISTI 103. TRAIANI IMP. 4.

ANACLETVS, natione Græcus, de Athenis, ex patre Antiocho, ſedit annos 9. [a] menſes duos, dies 10. fuit autem temporibus * Domitiani, à Conſulatu [b] Domitiani decimo, & Sauini vſque ad Domitianum 17. & Clementem Conſules. Hic memoriam Beati Petri conſtruxit, & compoſuit, dum presbyter factus fuiſſet à Beato Petro, ſeu alia loca, vbi Epiſcopi reconderentur ſepulturæ. Vbi autem & ipſe ſepultus eſt * iuxta corpus Beati Petri. 3. Idus Iulij. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem, presbyteros 5. diaconos tres, epiſcopos per diuerſa loca numero 6. & ceſſauit epiſcopatus dies 13.

[a] C. B. m. 3.
* B. *Traiani.*
* Sabini C.
[b] B. *Traiani 4. & Articulei vſque ad Piſonem & Haſtam.*
* C. B. in pa[illegible]

VI. S. EVARISTVS.

ANNO CHRISTI 112. TRAIANI IMP. 13.

EVARISTVS, natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, de ciuitate Bethleem, ſedit [a] annos 13. menſes 6. dies duos. fuit autem * temporibus Domitiani, & Neruæ Traiani, à conſulatu [b] Valentis, & Veteris vſque ad Gallum, & Braduam Conſules: martyrio coronatur. [c] Hic titulos in vrbe Roma diuiſit presbyteris, & 7. diaconos conſtituit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem propter ſtylum veritatis. Hic fecit ordinationes * tres per menſem Decembris, presbyteros 6. diaconos 2. epiſcopos per diuerſa loca 5. Qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in * Vaticanum, 6. Cal. Nouembris, & ceſſauit epiſcopatus * dies 19.

[a] B *an. 9 m. 3.*
* B. *Traiani & Hadriani.*
[b] B. *Piſonis & Haſta vſque ad Auiolam & Panſam.*
[c] *Vide Bar. ann.* 112.
* B. 4. Presb. 17. Epiſc. 15.
* Vaticano. C.
* C B. 18.

VII. S. ALEXANDER.

ANNO CHRISTI 121. HADRIANI IMP. 2.

ALEXANDER, natione Romanus, ex patre Alexandro, de regione Caput tauri; ſedit [a] annos 8. menſes 5. dies 2. fuit autem [b] temporibus Traiani vſque ad Helianum, & * Veterem. [c] Hic paſſionem Domini miſcuit in precationem ſacerdotum, quando Miſſæ celebrantur. Martyrio coronatur, & cum eo [d] Euentius preſbyter, & Theodorus diaconus. Hic conſtituit [e] aquam aſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decembrem, Presbyteros ſex, Diaconos duos, Epiſco-

[a] B. *ann. 10 m. 5. d. 20.*
[b] B. *à Coſſ. Auiola & Panſa ad Catullinum & Aprum.*
* C & Vet. conſules.
[c] *Vide Baron. ann.* 132.
[d] B. Euenius & Theodulus presbyteri.
[e] *Vide Bar. loco cit.*

Digitized by Google

Epiſcopos per diuerſa loca numero 5. Qui etiam ſepultus eſt via Numentana, vbi decollatus eſt, ab vrbe Roma non longè, miliario 7. quinto Nonas Maij, & ceſſauit epiſcopatus dies * 35.

* C. B. 25.

VIII. S. SIXTVS.

ANNO CHRISTI 132. HADRIANI IMP. 15.

SIXTVS, natione Romanus, ex patre Paſtore, de regione Via lata, ſedit [a] annos 10. menſes tres, dies 21. fuit autem temporibus Adriani * vſque [b] ad Verum, & Anniculum, martyrio coronatur. Hic conſtituit, vt * miniſteria ſacrata non tangerentur, niſi à * Miniſtris. Hic conſtituit, vt quicunque epiſcoporum euocatus fuiſſet ad ſedem * Apoſtolicam, & rediens ad parochiam ſuam, non ſuſciperetur [c] niſi cum literis Patriarchæ ſalutationis plebi, quæ eſt formata. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decembris, Presbyteros 11. Diaconos * quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero quatuor. Qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in Vaticanum * 3. Nonas Aprilis, & ceſſauit epiſcopatus dies 2.

[a] B. *an. 10. minus menſe 1 & d. 22.*
* & Antonini Pij.
[b] B. *vſq; ad Anton. Aug. & M. Aurel. Anton. Coſſ.*
* vaſa.
* C. min. ſacratis.
* C. B. Romanam Apoſt.
[c] C. B. niſi cum formatis ſalut. ad plebem à ſede Apoſtol. *Vide Baron ad ann 142.*
* C. B. tres.
* C. B. 8. Id. Apr.

IX. S. THELESPHORVS.

ANNO CHRISTI 142. ANTON. PII IMP. 3.

TELESPHORVS, natione Græcus, ex Anachorita, ſedit annos 11. [a] menſes 3. dies 22. fuit autem temporibus [b] Antonini, & Marci. Hic conſtituit, vt [c] ſeptem hebdomadas ante Paſcha ieiunium celebraretur, & Natali Domini noctu Miſſæ celebrarentur, cum * omni tempore ante horæ tertiæ curſum, nullus præſumeret miſſam celebrare, qua hora Dominus noſter aſcendit crucem, & ante ſacrificium hymnus diceretur Angelicus, hoc eſt, Gloria in excelſis Deo. Martyrio coronatus eſt, qui ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in Vaticano * 4. Nonas Ianuarij. Hic fecit ordinationes quatuor per menſem Decembrem, Presbyteros 12. Diaconos 8. [d] & ceſſauit Epiſcopatus dies * quatuor.

[a] B. m. 9. minus d. 3.
[b] B. *Antonini Pij tantum vſq; ad Coſſ. Glabrionē & Verianum.*
[c] *Vide Baron. ann. 154.*
* C. B. omni alio.
* C. B. Nonis.
[d] C. B. Epiſc. per d. loca 132.
* ſeptem C. B.

X. S. HYGINVS.

ANNO CHRISTI 154. ANTON. PII IMP. 15.

HYGINVS, natione Græcus, ex Philoſopho de Athenis, cuius genealogia non inuenitur, ſedit [a] annos quatuor, menſes tres, dies octo. fuit autem [b] temporibus Veri, & Marci à Conſulatu Magni, & Camerini vſque * Orſidum, & Priſcum. Hic clerum compoſuit,

[a] *B an. 4. minus d. 2.*
[b] *B. Anton. Pij à Coſſ. Glabr. & Veriano ad Silla num & Augurinum.*
* C. ad Orphitū.

poſuit, & [c] diſtribuit gradus. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decemb. Presbyteros 15. Diaconos 5. Epiſcopos per diuerſa loca * 7. qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in Vaticano, tertio Idus Ianuar. & ceſſauit epiſcopatus dies tres.

[c] *Vide Bar. ann 158.*

* C. B. lex.

XII. S. ANICETVS.

ANNO CHRISTI 167. M. AVR. ET L. VERI 5.

ANICETVS, [a] natione Syrus, ex patre Ioanne de Vico * Omiſa, ſedit annos [b] 9. menſes tres, dies tres. fuit autem [c] temporibus Seueri, & Marci, à Conſulatu Gallicani, & Veteris vſque ad Præſentem, & Rufinum. Hic conſtituit vt * clerus comam non nutriret ſecundum præceptum Apoſtoli. Hic fecit ordinationes quinque per menſem Decemb. Presbyteros 17. Diaconos quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero 9. qui etiam obiit Martyr, & ſepultus eſt in cœmeterio Calixti * 12. Cal. Maij, & ceſſauit epiſcopatus dies * 7.

[a] *Baron. probat Aniceto anteponendum Pium. ad ann. 158.*

* C. Humiſia.

[b] *B an 9 minus m. 3. & d. 7.*

[c] *B. M. Aurelij & L. Veri à Coſſ. Pudentis, & Orphiti, ad Seuerũ 2. et Claud. Pompeianum.*

* C. B. clericus. 1. Cor. 11.

* 15. Cal. C. B.

* C. B. 17.

XI. S. PIVS.

ANNO CHRISTI 158. ANTON. PII IMP. 19.

PIVS, natione Italus ex patre Rufino, frater Paſtoris, de ciuitate Aquileia, ſedit [a] annos 19. menſes quatuor, dies tres. fuit autem temporibus [b] Antonini Pij, à Conſulatu Clari, & Seueri. Sub huius Epiſcopatu [c] Hermes librum ſcripſit, in quo mandatum continetur, quod ei præcepit Angelus Domini, cum veniret ad eum in habitu Paſtoris, & præcepit ei, vt ſanctum Paſcha die Dominico celebraretur. Hic conſtituit hæreticum venientem ex Iudæorum hæreſi ſuſcipi, & baptizari; Et conſtitutum de Eccleſia fecit. Hic fecit ordinationes quinque per menſem Decembrem, Presbyteros * 19. Diaconos * 21. Epiſcopos per diuerſa loca numero 12. qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in Vaticano 5. Idus Iulias, & ceſſauit Epiſcopatus dies * 12. * Hic ex rogatu Beatæ Praxedis dedicauit Eccleſiam Thermas Nouati in vico patritij in honorem ſororis ſuæ ſanctæ Potentianæ, vbi & multa dona obtulit, vbi ſæpius ſacrificium Domino offerens miniſtrabat; immo & fontem baptiſmi conſtrui fecit, manu ſua benedixit, & conſecrauit, & multos venientes ad fidem baptizauit in nomine Trinitatis.

[a] *B. an. 9. m. 6. minus d 3.*

[b] *B. Ant. Pii. M. Aurel & L. Veri à Coſſ. Siluani & Augurini ad Pudentem & Orfitum.*

[c] *Vide Baron. ann 159.*

* C. B. 18.

* C. 20.

* C. B. 14.

* *Baron. an. 162.*

Pius ſæpe facit Sacrum Miſſæ. Conſecrat fontem Baptiſmi.

S. 50.

Digitized by Google

XIII. S. SOTER.

ANNO CHRISTI 175. M. AVREL. IMP. 13.

SOTER, natione Campanus, ex patre Concordio de ciuitate Fundis, ſedit [a] annos 9. menſes tres. fuit autem temporibus [b] Seueri à conſulatu Ruſtici, & Aquilini vſque ad Cetegum, & Clarum. Hic conſtituit vt [c] nulla monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in ſancta Eccleſia. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decembrem, presbyteros * octo, diaconos nouem, epiſcopos per diuerſa loca numero 11. Qui etiam ſepultus eſt in cœmeterio Calixti via Appia, 10. Calend. Maij, & ceſſauit epiſcopatus dies * 22.

[a] B. ann. 4. minus d. 12.
[b] B. M Aurel. à Coſſ. Aur. Seueri 2. & Cl. Pompeiani. vſque ad Commodum & Quintillum.
[c] Vide Bar. an. 179. in fin.
* C. B. 18.
* C. B. 11.

XIV. S. ELEVTHERIVS.

ANNO CHRISTI 179. M. AVREL. IMP. 17.

ELEVTHERIVS, natione Græcus, ex patre Abundio, de oppido Nicopoli, ſedit annos 15. [a] menſes 6. dies quinque. fuit autem [b] temporibus Antonini, & Commodi vſque ad Paternum, & Braduam. Hic accepit epiſtolam à [c] Lucio Britanniæ Rege, vt Chriſtianus efficeretur per eius mandatum; & hoc iterum firmauit, vt nulla eſca vſualis à chriſtianis repudiaretur, maximè fidelibus, quam Deus creauit, quæ tamen rationalis, & humana eſt. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decemb. presbyteros 12. diaconos octo, epiſcopos per diuerſa loca numero 15. Qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri Apoſtoli in Vaticano, 7. Calend. Iunij, & ceſſauit epiſcopatus dies 5.

[a] B. an. 15. d. 23.
[b] B. M. Aurel. et Comm. vſque ad Coſſ. Commodũ 7. & Pertinacem 2.
[c] Baron. ad an. 183.

XV. S. VICTOR.

ANNO CHRISTI 194. COMMODI IMP. 13.

VICTOR, natione Afer, ex patre Fœlice, ſedit [a] annos 10. menſes 2. dies 10. fuit autem [b] temporibus Helii Pertinacis & Seueri à conſulatu Comodi quinto & Glabrionis vſq; ad Lateranum & Rufinum. Hic conſtituit vt S. Paſcha die Dominico celebraretur, ſicut & * Eleuther. Hic fecit ſequentes cleros. Martyrio coronatur, [c] & conſtituit vt neceſſitate faciente ibi, vbi inuentus fuiſſet, * ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in * fontibus, tantum chriſtiana confeſſione credulitatis clarificata, quicumque hominum ex gentilitate veniens, * vt baptizaretur. Hic fecit ordinationes * tres per menſem Decembrem, præsbyteros quatuor, diaconos ſeptem, epiſcopos per diuerſa loca 12. Hic fecit conſtitutum ad interrogationem Sacerdotum

[a] B. m. 1. d. 28.
[b] B. Comm. & Seueri, à Coſſ. Comm. Aug. 2 et Pertin. 2. vſque ad Fabianum et Mucianum.
* C. Pius.
[c] Vide Baron. ann 198.
* quicunq; hominũ ſiue. C B.
* fonte ſiue in ſtagno. C. B.
* C. declarata.
* C. B. integer efficeretur chriſtianus.
* C. B. duas.

Digitized by Google

dotum de circulo Paſchæ, cum presbyteris, & epiſcopis facta collatione, & accerſito * Theophilo epiſcopo Alexandriæ, facta congregatione, vt á * quartadecima luna primi menſis, vſque ad vigeſimam primam die Dominica cuſtodiatur ſanctum Paſcha. Hic ſepultus eſt iuxta corpus Beati Petri in Vaticano 5. Calendas Auguſti, & ceſſauit epiſcopatus dies * 12.

* *Baron ad ann. 198. legit Epiſc. …rea Paleſti-*
… C. 13. luna.
* C. B. 11.

XVI. S. ZEPHERINVS.

C. B. Zephyrinus.

ANNO CHRISTI 203. SEVERI IMP. 9.

ZEPHERINVS, natione Romanus, ex patre Abundio, ſedit a annos 17. menſes duos; dies 10. b fuit autem temporibus Antonini, & Seueri à conſulatu Saturnini, & Gallicani vſque ad Præſentem, & Striganum conſules. Hic conſtituit, vt in præſentia omnium clericorum, & laicorum fidelium, * ſiue Leuita, ſiue Sacerdos ordinaretur; & fecit conſtitutum de Eccleſia, vt patenas vitreas ante Sacerdotes in Eccleſiam miniſtri portarent, donec Epiſcopus miſſas celebraret, ante ſe Sacerdotibus aſtantibus, * & ſic miſſæ celebrarentur, excepto quod ius Epiſcopi intereſſet, vt tantum clerus ſuſtineret omnibus præſentibus ex ea conſecratione de manu Epiſcopi iam coronam conſecratam, & acciperet presbyter tradendam populo. Hic fecit ordinationes quatuor, per menſem Decembrem, præsbyteros * 9. diaconos 7. epiſcopos per diuerſa loca * 8. Qui etiam ſepultus eſt in cœmeterio ſuo iuxta cœmeterium Calixti via Appia 7. Calend. Septembris, & ceſſauit epiſcopatus dies 6.

a *B. ann. 18. d 18.*
b *B. Seueri, Caracalla, Geta, Macrini & Elagabali, a Coſſ. Fabiani & Muciani ad Anton. Aug. 2. & Sacerdotem.*
* C. ſiue clericus.
* dum ſic C.
* C. B. 13.
* C. B. 13.

XVII. S. CALIXTVS.

ANNO CHRISTI 221. ELAGABALI IMP. 2.

CALIXTVS, natione Romanus, ex patre Domitio, de regione * Vrberauennatio, ſedit a annos ſex, menſes duos, dies decem. fuit autem b temporibus Macrini & Heliogabali à conſulatu Antonini, & Alexandri. Hic martyrio coronatur. Hic conſtituit ieiunium die Sabbati, * c ter in anno fieri, * frumenti, vini, & * olei ſecundum prophetiam, quarti, * ſeptimi, & decimi. Hic fecit * Baſilicam trans Tyberim. Hic fecit ordinationes quinque per menſem Decembrem, presbyteros 16. diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca octo. Qui etiam ſepultus in cœmeterio Calepodij, via Aurelia, miliario 3. pridie Id. Octobris, & fecit aliud * cœmeterium via Appia, vbi multi Sacerdotes, & Martyres requieſcunt, quod de…

* C. vrbis Rauennatum.
a B. *ann. 5. m. 1. d. 12.*
b B. *Elagab. & Alexandri, à Coſſ. Anton. Aug. 2. et Sacerdotis ad Iulian. & Criſpinum.*
* C B. quater.
* olei gratia C. B. Zach. 8.
* quinti.
* C. B. Baſ. S. Mariæ.
* *Baron. ann. 26 … de cœmeterio*

quod appellatur vſque in hodiernum diem cœmeterium Calixti, & ceſſauit Epiſcopatus dies 6.

XVIII. S. VRBANVS.

ANNO CHRISTI 226. ALEXANDRI IMP. 4.

VRBANVS, natione Romanus, ex patre Pontiano, ſedit[a] annos octo, menſes 11. dies 12. Hic fecit miniſteria ſacrata omnia * argentea, & patenas argenteas 25. poſuit. Hic verus confeſſor extitit temporibus [b] Maximini, & Africani Conſulum. Hic ſua traditione multos conuertit ad baptiſmum, & credulitatem, * etiam Valerianum nobiliſſimum virum, ſponſum ſanctæ Ceciliæ, quos etiam vſque ad martyrij palmam perduxit, & per eius monita multi martyrio coronati ſunt. Hic fecit ordinationes quinque per menſem Decembrem, Presbyteros 9. Diaconos 5. * Epiſcopos per diuerſa loca 8. Qui etiam ſepultus eſt in cæmiterio Prætextati, via Appia, 8. Cal. Iunias, & ceſſauit Epiſcopatus dies 30.

[a] *B ann. 6. m. 7. d. 4.*
* Vide Baron. ann. 233.
[b] *Alexãdri Imp. à Coſſ. Iuliani & Criſpini, ad Pompeianum & Felicianum.*
* C. B. Tiburtiũ etiam & Val.
* B. presbyteros.

XX. S. ANTERVS.

ANNO CHRISTI 237. MAXIMINI IMP. 1.

ANTEROS[a], natione Græcus, ex patre Romulo, ſedit[b] annos 12. menſe vno, diebus 12. Martyrio coronatur. fuit autem temporibus [c] Maximini, & Africani Conſulum. Hic geſta martyrum diligenter à Notariis exquiſiuit, & in Eccleſia recondidit, propter quod à Maximo Præfecto martyrio coronatus eſt. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembris, Epiſcopum vnum. * Qui etiam ſepultus eſt in cæmiterio Calixti, via Appia, 3. Non. Ianuarij, & ceſſauit Epiſcopatus dies 13.

[a] B. *Anterum docet poſtponendum Pontiano.*
[b] B. *vix vno menſe.*
[c] B. *Seueri & Quinctiani, ac Maximini Aug. & Africani.*
* C. B. in ciuitate Fundis Campaniæ.

XIX. S. PONTIANVS.

ANNO CHRISTI 233. ALEXANDRI IMP. 10.

PONTIANVS, natione Romanus, ex patre Calpurnio, ſedit annos 5. menſes duos, dies duos. martyrio coronatur. fuit autem temporibus Alexandri, [a] à Conſulatu Pompeiani, & Feliciani. Eodem tempore Pontianus Epiſcopus & * Hippolytus Presbyter exilio ſunt deportati, ab Alexandro in Sardiniam in Inſulam Bucinam, Seuero, & Quintiano Conſulibus. In eadem Inſula defunctus eſt. * tertio Calendas Nouemb. & in eius locum ordinatus eſt * Anterus 11. Calend. Decembris. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decem-

[a] *B vſque ad Seuerum et Quinctianum Coſſ.*
* C. B. Philippus.
* C. 13. Cal. Decemb.
* B. 19. Nouem.
* *Hinc liquet Anterũ eſſe ſucceſſore m Pontiani.*

Decembrem, Presbyteros 6. Diaconos 5. Epiſcopos per diuerſa loca numero 6. Quem Beatus * Fauianus adduxit cum clero per nauim, & ſepeliuit in cæmiterio Calixti, via Appia, & ceſſauit Epiſcopatus à depoſitione eius dies * 10.

* C. Fabianus

* C. B. 13.

XXI. S. FABIANVS.

ANNO CHRISTI 238. MAXIMINI IMP. 2.

FAVIANVS, natione Romanus, ex patre * Fauio, ſedit [a] annos 14. menſes 10. dies 11. martyrio coronatur. Fuit autem [b] temporibus Maximini, & Africani vſque ad Decium ſecundum, & Quadratum, & paſſus eſt * 4. Calend. Februarias. Hic regiones diuiſit Diaconibus, & fecit 7. Subdiaconos, qui 7. Notariis imminerent, vt geſta Martyrum in integro colligerent, & multas fabricas per cæmiteria fieri præcepit. Et poſt paſſionem eius, * Moyſes, & Maximus Presbyteri, & Nicoſtratus Diaconus comprehenſi ſunt, & in carcerem miſſi ſunt. Eodem tempore ſuperuenit * Nouatus ex Africa, & ſeparauit de Eccleſia Nouatianum, & quoſdam Confeſſores, poſtquam Moyſes Presbyter in carcere defunctus eſt, qui fuit ibi menſes 11. * ſicut & multi fuerunt. Hic fecit ordinationes quinque per menſem Decembris, Presbyteros 22, Diaconos 7. Epiſcopos per diuerſa loca numero 11. qui etiam ſepultus eſt in cæmiterio Calixti, via Appia, 14. Calend. Februarij. Et ceſſauit Epiſcopatus dies * ſeptem.

* Fabio. C. B.
[a] B. an. 15. d. 4.
[b] B. *Gordiani, Philippi & Decii à Coſſ. Maximini Aug. & Africani ad Decium & Hetruſcum.*
* C. 14. Cal.
* *Vide Bar. eundem 253. p. 451.*
* *Vide Bar. ann. 254.*
* C. & ſic multi Chriſtiani fugerunt.
* C. B. 13.
* C. ſex B. *annum & plus.*

XXII. S. CORNELIVS.

ANNO CHRISTI 254. DECII IMP. 2.

CORNELIVS, natione Romanus, ex patre Caſtino, ſedit [a] annos tres, menſes duos, dies 10. martyrio coronatur. Sub cuius Epiſcopatu [b] Nouatus Nouatianum extra Eccleſiam ordinauit, & in Africa Nicoſtratum. Hoc facto Confeſſores, qui ſe ſeparauerunt à Cornelio cum Maximo Presbytero, qui cum Moyſe fuit, ad Eccleſiam ſunt reuerſi, & facti ſunt Confeſſores fideles. [c] Poſt hoc Cornelius Epiſcopus * centum cellis pulſus eſt, & ibi ſcriptā epiſtolam de ſua confirmatione, miſſam à Cypriano, quam Cyprianus in carcere ſcripſit, & * de Celerino Lectore ſuſcepit. Hic temporibus ſuis rogatus à quadam matrona Lucina, corpora Apoſtolorum Petri, & Pauli, de Catacumbis leuauit noctu. Primum quidem corpus Beati Pauli Beata Lucina poſuit in prædio ſuo via Oſtienſi ad latus, vbi decollatus eſt. Beatus verò Cornelius Epiſcopus accepit corpus Beati Petri Apoſtoli, & poſuit iuxta locum, vbi crucifixus eſt inter corpora

[a] B. *minus biennio temp. Decii, Galli & Voluſiani, à Coſſ. Decii 3. & Gratii 2. ad Gallum & Voluſian. 2.*
[b] Vide Baron. ann. 254.
[c] *Vide Baron. ann. 256.*
* centum cellas
* C. dedit Celerino Lectori.

ſanctorum Epiſcoporum in templo Apollinis in Montem aureum in Vaticano Palatij Neroniani 6. Cal. Iulij. [c] Poſt hoc eodem tempore audiens Decius, quod epiſtolam accepiſſet à Beato Cypriano Carthaginenſi Epiſcopo, miſit * Centumcellis, & adduxit Beatum Cornelium, quem tamen iuſſit ſibi præſentari cum Præfecto Vrbis in * interludo noctu ante templũ Palladis. Cui ita dixit. Sic definiſti, vt nec Deos, nec pręcepta principum, nec noſtras minas timeas, vt contra Rempublicam literas accipias, & dirigas? Cornelius Epiſcopus reſpondit dicens. Ego de * corona Domini literas accepi, non contra rempublicam, ſed magis * ſpeciale conſilium ad animas redimendas. Tunc Decius iracundia plenus iuſſit os Beati Cornelij cum plumbatis cedi, & pręcepit duci eum ante templũ Martis, vt adoraret; quod ſi * non feciſſet, dicẽs, capite truncetur. * Poſt hoc id eſt 3. Nonas Martij, iam ante paſſionem ſuam omnia bona Eccleſiæ tradidit Stephano Archidiacono ſuo. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, Presbyteros quatuor, Diaconos quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero ſeptem. qui etiam decollatus eſt in loco ſupradicto, & martyr effectus eſt. cuius corpus noctu collegit beata Lucina cum clericis, & ſepeliuit in crypta, iuxta cœmeterium Calixti, via Appia, in prædio ſuo, 8. Calend. Septembris. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 35.

[c] *Baron. l. cit. probat ſub Voluſiano Imp. hæc accidiſſe.*
* C. centum cellas.
* C. B. Tellude.
* B corona, *id eſt a fidelibus.*
* C per ſpirituale.
* C. fecerit.
* Vide Bar. an. 255. in fin.
* 12. C.

XXIII. S. LVCIVS.

ANNO CHRISTI 255. GALLI ET VOLVSIANI 2.

LVCIVS, [a] natione Tuſcus, de ciuitate Luca, ex patre Lucino, ſedit [b] annos tres, menſes octo, dies tres, martyrio coronatur. fuit autem temporibus Galli, & Voluſiani [c] vſque ad Valerianum * tertium, & * Gallicanum. [d] Hic exilio fuit relegatus, poſtea nutu Dei incolumis ad Eccleſiam reuerſus eſt. Hic præcepit, vt duo presbyteri, & tres diaconi in omni loco Epiſcopum non deſererent propter teſtimonium eccleſiaſticum. [e] Qui etiam à Valeriano capite truncatus eſt * 3. Nonas Martij. Hic poteſtatem dedit omnis Eccleſiæ Stephano Archidiacono ſuo, dum ad paſſionem pergeret. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, Presbyteros quatuor, Diaconos quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero * tres.

Qui etiam ſepultus eſt in cœmeterio Calixti, via Appia, 8. Calend. Septemb. & ceſſauit Epiſcopatus dies 35.

[a] C. B. natione Romanus ex patre Porphyrio.
[b] B. *biennio minus.*
B. *à Coſſ Gallo et Voluſ. ad Valerian et Gallienũ*
* C. ſecundo.
* C Gallienum Coſſ.
[e] *Vide Baron. ad an. 255 & 257.*
* C.B 4. non.
* C.B. ſeptem.

S. STE-

XXIV. S. STEPHANVS.

ANNO CHRISTI 257. GALLI ET VOLVSIANI 4.

STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Iulio, ſedit [a] annos quatuor, menſes duos, dies decem. Martyrio coronatur. fuit autem [b] temporibus Valeriani, & Gallicani, & Maximi vſque ad Valerianum * tertium, & Gallicanum * ſecundum; [c] Suis temporibus exilio eſt deportatus, poſtea nutu Dei reuerſus eſt ad Eccleſiam incolumis. Et poſt dies 34. tentus à Maximiano miſſus eſt in carcerē cum nouem presbyteris, & duobus Epiſcopis Honorio, & Caſto, & tribus diaconis Xiſto, Dionyſio, & Gaio, ibidem in carcerem ad arcum ſtellæ fecit Synodum, & omnia vaſa Eccleſiæ Archidiacono ſuo Xiſto in poteſtatem dedit, vel arcam pecuniæ, & poſt dies ſex exiens ſub cuſtodia ipſe ſimul capite truncatus eſt. Hic conſtituit Sacerdotes, & Leuitas, vt veſtes ſacratas in vſu cotidiano non vti, niſi in Eccleſia tantum. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembriū, presbyteros * ſeptem, diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca numero tres. Qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Calixti, via Appia, 4. Nonas Auguſti. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 22.

[a] B. *ann. 3. m. 5. d. 22.*
[b] B. *Voluſiani, Valeriani & Gallieni à Coſſ. Valer. et Gallieni, ad Valer. 4. & Gall. 3.*
* C. quartò.
* C. tertiò.
* C. B. ſex.

XXV. S. SIXTVS II.

ANNO CHRISTI 260. VALER. ET GALLIENI IMP. 6.

SIXTVS, natione Græcus ex Philoſopho, ſedit [a] annos duos, menſes vndecim, dies ſex. martyrio coronatur. fuit autem [b] temporibus Valeriani, & Decij, quo tempore fuit maxima perſecutio. Eodem tempore hic comprehenſus à Valeriano, & ductus, vt ſacrificaret dæmoniis, quia contempſit præcepta Valeriani, capite truncatus eſt, & cum eo alij ſex diaconi, * Fœliciſſimus, & Agapitus, Ianuarius, & Magnus Vincentius, & Stephanus ſub die * ſexto Idus Auguſti. Et presbyteri præfuerunt à conſulatu Maximi, & * Rauionis vſque ad conſulatum Tuſci, & Baſſi * 13. Calendas Auguſti. Quo tempore ſæuiſſima perſecutione arguebatur beatus Sixtus ſub Decio, & poſt paſſionem beati Sixti poſt tertia die paſſus eſt & beatus Laurentius eius Archidiaconus quarto Idus Auguſti, & Claudius Subdiaconus, & Seuerus presbyter, & Creſcentius lector, & Romanus oſtiarius. Hic fecit ordinationes * duas per menſem Decembris, presbyteros quatuor, diaconos ſeptem, epiſcopos per diuerſa loca duos. Qui verò ſepultus eſt in cimiterio

[a] B. *ann. 1. minus d. 8.*
[b] B. *Val & Gallieni, à Coſſ. Val. 4 & Gall. 3. ad Memmium Fuſcũ & Baſſum.*
Martyrol. Roma. 6. Auguſti.
* C. octauo.
* C. Glabrionis
* C. 14.
Baron ad ann. Dom. 261.
* B. vnam.

Calixti, via Appia. Nam ex Diaconi ſupradicti ſepulti ſunt in cæmiterio Prætextati via Appia, 8. Idus Auguſti. Beatus autem Laurentius ſepultus eſt via Tiburtina in cæmiterio Cyriacetis, in agro Verano in crypta cum aliis multis martyribus, 4. Idus Auguſti, & ceſſauit Epiſcopatus dies 35.

XXVI. S. DIONYSIVS.

ANNO CHRISTI 261. VALER. ET GALLIENI IMP. 7.

DIONYSIVS, ex monacho, cuius generationem non potuimus reperire, ſedit [a] annos 2. mēſes 3. dies ſeptem. Fuit autem [b] temporibus Gallieni ex die 11. Calendarum Auguſtarum, Æmiliano, & Baſſo Conſulibus, vſq; in diem 7. Calendarum Ianuariarū, * à conſulatu Claudij & Paterni. * Hic Presbyteris eccleſias diuiſit, & cæmiteria & parochias * Diœceſes inſtituit. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, Presbyteros 12. Diaconos 6. Epiſcopos per diuerſa loca numero * 8. Qui etiam ſepultus eſt in cæmiterio Calixti, via Appia, 6. Calendas Ianuarij, & ceſſauit Epiſcopatus dies quinque.

[a] B *ann. 11 m. 3. d. 14*
[b] B *& Valeriani, Claudii, Aureliani à Coſſ. Fuſci & Paſsi ad Aurel. Aug. & Baſſum.*
* C. conſulatus.
* *Baron. an. 270. in fine.*
* C. & diœceſes.
* C. B. ſeptem.

XXVII. S. FELIX.

ANNO CHRISTI 272. AVRELIANI IMP. 2.

FELIX, natione Romanus, ex patre Conſtantio, ſedit [a] annos duos, menſes decem, dies viginti quinque, martyrio coronatur. Fuit autem temporibus Claudij Aureliani [b] à conſulatu Claudij, & Paterni vſque ad conſulatum Aureliani & Capitolini. Hic conſtituit ſupra ſepulcra martyrum Miſſas celebrari. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem, Presbyteros nouem, Diaconos * duos, Epiſcopos per diuerſa loca numero quinque. Hic fecit Baſilicam in via Aurelia, vbi & ſepultus eſt miliario 2. ab vrbe Roma, 3. Calendas Iunij, & ceſſauit Epiſcopatus dies quinque.

[a] B. *ann. 2. m. 5. minus die vno.*
[b] B. *à Coſſ. Aurel. & Baſsi, ad Aurel. 2. & Iul. capitol.*
* C. B. quinque.
7. 27. 29. 45. 65. 161.

XXVIII. S. EVTYCHIANVS.

ANNO CHRISTI 275. AVRELIANI IMP. 5.

EVTYCHIANVS, natione Tuſcus, ex patre Marino, de ciuitate lunæ, ſedit [a] annos octo, menſes decem, dies quatuor. Fuit autem temporibus Aureliani à conſulatu Aureliani tertio, & Marcellini vſque in diem Idus Decembris Caro ſecundo, & Carino Conſulibus. Hic conſtituit, vt fruges ſuper altare tantum, fabæ, & vuæ benedicerentur. Hic temporibus ſuis per diuerſa loca 342. Martyres manu ſua ſepeliuit. Qui hoc conſtituit, vt qui-

[a] B. *ann. 8. & menſ. aliquot.*
B. *Taciti, Probi, & Cari, à Coſſ. Aurel. & Capitolini. ad Carū & Carinum.*
Baron. ad ann. Dom. 184.
Baron. ibid.

vt quicumque fidelium martyrem ſepeliret, ſine dalmatica, aut colobio purpurato nulla ratione ſepeliret: quod tamen ad notitiam ſibi diuulgaretur. Hic fecit ordinationes quinque per menſem Decembris Presbyteros 14. Diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca nouem. Martyrio coronatur. Qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Cælixti, via Appia. 8. Calendas Auguſti. Et ceſſauit epiſcopatus dies * 8.

* C. B. nouem.

XXIX. S. CAIVS.

ANNO CHRISTI 283. CARINI ET NVMERIANI I.

CAIVS, natione Dalmata ex genere Diocletiani Imperatoris, ex patre Gaio. ſedit [a] Annos 11. Menſes quatuor, dies nouem. Fuit autẽ [b] temporibus Cari, & Carini à die 14. Calen. Ianuarij à Conſulatu Cari ſecundi & Carini vſque in diem 10. Calendarum Maiar. Diocletiano * Quarto & Conſtantio ſecundo. Hic conſtituit vt * ordinationes omnes in Eccleſia ſic aſcenderent. Si quis epiſcopus eſſe mereretur, vt eſſet Oſtiarius, Lector, Exorciſta, * ſequens ſubdiaconus, Diaconus, Presbyter, & exinde Epiſcopus ordinaretur. Hic regiones diuiſit Diaconibus. Hic fugiens perſecutionem Diocletiani in Cryptis habitando, martyrio coronatur anno 9. Hic fecit ordinationes quatuor per menſem Decembrem, Presbyteros vigintiquinque, Diaconos octo, Epiſcopos per diuerſa loca numero quinque, qui poſt annum 11. cum Gauiniano fratre ſuo propter filiam * Gauini Presbyteri, nomine Suſannã, martyrio coronatur: qui etiam ſepultus eſt in Cæmiterio Calixti, via Appia, 10. Calen. Maij. Et ceſſauit epiſcopatus dies 11.

a B. an. 11. m. 4. d. 5.
b B. *Carini, Numeriani, Diocletiani & Maximiani vſque ad Dioclet. 6. & Conſtantium Coſſ.*
* C. ſexto.
* C. B. ordinis.
Baron. ad an. Dom 296.
* C. acolythus.
* C. Gabino & Gabinio.
* C. Gabini.
Vide Barõ. l. cit.

XXX S. MARCELLINVS.

ANNO CHRISTI 296. DIOCLET. ET MAXIMIANI 13.

MARCELLINVS, natione Romanus ex patre Proiecto. [a] ſedit Annis octo. Men. 11. diebus 22. Fuit autem temporibus Diocletiani & Maximiani [b] ex die Calendarum Iuliarum à Conſulatu Diocletiani ſexto, & * Conſtantini 11. vſque ad Diocletianũ 9. & Maximianum 8. quo tempore fuit * perſecutio magna, vt intra 30. dies 17. milia hominum promiſcui ſexus per diuerſas prouincias martyrio coronarentur Chriſtiani. De qua re & ipſe Marcellinus ad ſacrificiũ ductus eſt, vt thurificaret; [c] quod & fecit; & poſt paucos dies pœnitentia ductus, ab eodem * Diocletiano pro fide Chriſti cum Claudio, & Cyrino, & Antonino [d] capite ſunt trunca-

a B. an. 8. minus d. 7.
b B. *Conſtantii & Galerii Imp. à Coſſ. Dioclet. 6. & Conſtantio ad Dioclet. 8. & Maximianum 8.*
* C. Conſtantii.
* *Vide Baron. ad an. 302. p. 784.*
c *Bar. l. cit. hanc hiſt. refellit a p. 799.*

d C. B. eſt truncatus & mart. coronatus. qui dum pergeret ad paſſionẽ ſuã adiurauit Marcellũ.
* B. *Maximiano.*

truncati, & martyrio coronantur, coniurans Beatus Marcellinus Marcellum presbyterum, dum pergeret ad paſſionem ſuam, vt præcepta Diocletiani non impleret. Et poſt hoc factum iacuerunt corpora ſancta in platea ad exemplum Chriſtianorum diebus 36. ex iuſſu Diocletiani, & exinde Marcellus presbyter collegit noctu corpora cum presbyteris, & diaconibus cum hymnis, & ſepeliuit via ſalaria in cimiterio Priſcillæ, in cubiculo claro, quod patet vſque in hodiernum diem, quod ipſe * preparauerat pœnitens, dum traheretur ad occiſionem in crypta iuxta corpus ſancti Creſcentonis * 7. Calendas Maij. Qui etiam fecit ordinationes duas per menſem Decembris, Presbyteros quatuor, Diaconos duos, Epiſcopos per diuerſa loca numero quinque. Ab eodem die *ceſſauit Epiſcopatus * Ann. 7. menſ. 6. diebus 25. perſequente Diocletiano Chriſtianos.

* ipſi S. Petrus p̄ceperat. C. B.

* C. B. 6.

* Bar. ad ann Dom. refellit.

* Bar. *tantum menſ. 6. & d. 24.*

XXXI. S. MARCELLVS.

Anno Christi 304. Constantii Et Galerii 10.

Marcellvs, natione Romanus, ex patre Benedicto, de regione Via lata, ſedit annos quinque, menſes [a] ſex, dies 21. Fuit autem [b] temporibus Conſtantii & Galerii & [b] Maxentii è conſulatu Maxentii Quarto, & Maximi vſque ad conſulatum. Hic rogauit quandam Matronam nomine Priſcillam, & fecit cœmiteria Via ſalaria, & 25. titulos in vrbe Roma conſtituit, quaſi Diœceſes, p̄pter baptiſmū, & pœnitentiam multorum, qui conuertebantur ex paganis, & propter ſepulturas Martyrum. Hic ordinauit * 26. Presbyteros in vrbe Roma per menſem Decembris, Diaconos duos, & Epiſcopos p̄ diuerſa loca 21. Hic coarctatus eſt, & tentus, eo quod Eccleſiam ordinaret comprehenſus à Maxentio, vt negaret ſe eſſe Epiſcopum, & ſacrificiis ſe humiliaret Dæmoniorum; qui ſemper contemnens, deridens dicta, & præcepta Maxentii, damnatus eſt in * catabulo, qui dum multis diebus ſeruiret in catabulo orationibus, & ieiuniis Domino ſeruire non ceſſabat. Menſe autem nono nocte venerūt clerici eius omnes, & emerunt eum * de catabulo. Matrona autem quædam nomine Lucina, quæ * fecerat cum viro ſuo Marco Annos 15. & in viduitate ſua habebat annos 19. ſuſcepit Beatum Marcellum, quæ domum ſuam nomine Beati Marcelli titulum dedicauit, vbi die, noctuq; hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto, confitebantur. Hoc audito Maxentius miſit, & tenuit iterum Beatum Marcellum, & iuſſit in eadem

a B. *menſ. vnū. d. 25. & Conſtantini Imp. à Coſſ. Dioclet. 9. & Maximian. 8. ad Maxent. & Maximum. Baron. ad ann. d. 309. initio.*

* C. B. 25.

* Catabulum, *id eſt, ſtabulum iumentorum.*

* C. B. noctu.

* C. vixerat.

eadem Eccleſia iterum * plancas exſterni, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarēt, & ipſis Beatus Marcellus deſeruiret, qui tandem in ſeruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus eſt. Cuius corpus collegit Beata Lucina, & ſepeliuit in cœmeterio Priſcillæ, via ſalaria, 17. Calendas Febr. & ceſſauit Epiſcopatus diebus 20. * Lucina vero proſcriptione damnata eſt.

*Planas tabulas Feſto.

*Baron. 3. ad ann. 309.

XXXII. S. EVSEBIVS.

ANNO CHRISTI 309. CONSTANTINI 4.

EVSEBIVS, natione Græcus, ex patre Medico, ſedit annos duos, [a] menſem vnum, dies 25. Fuit autē temporibus Conſtantini * ſub huius [b] tēporibus inuenta eſt crux Domini noſtri Ieſu Chriſti 5. Non. Maii & baptizatus eſt Iudas, qui & Cyriacus. * Hic Hæreticos inuenit in vrbe Roma, quos veré ad manus impoſitionem reconciliauit. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembrium, presbyteros 13. Diaconos tres, Epiſcopos per diuerſa loca numero 14. Qui etiam ſepultus eſt in cœmeterio Calixti in crypta, via Appia, * 6. Nonas Octobris, & ceſſauit Epiſcopatus diebus 7.

a B. menſ. 7. d. 16.

* à Coſſ. Maxentii 4. & Maximi ad Gal. Maximianum 8. & Licinium.

b B. id negat.

* B. C. crucis inuentor.

* B. quarto nō vel quarto Calend.

XXXIII. S. MELCHIADES.

ANNO CHRISTI 311. CONSTANTINI 6.

MILTIADES, * natione Afer, ſedit [a] ann. 3. menſ. 7. diebus 12. ex die Nonas Iulii [b] à conſulatu Maxentii 9. vſque ad Maximum 11. qui fuit menſe Septembris Voluſiano, & Rufino conſulibus. Hic conſtituit nulla ratione die Dominico, aut quinta feria ieiunium quis fidelium ageret, quia hos dies Pagani, quaſi ſacrum ieiunium celebrabant. Et Manichæi inuenti ſunt in vrbe ab eodē. Hic fecit, vt oblationes conſecratæ per Eccleſias, ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur, quod declaratur * fermentum. Hic fecit ordinationem vnā per menſem Decembrim, presbyteros * ſeptē, Diaconos quinque, Epiſcopos per diuerſa loca 12. Hic ſepultus eſt in cœmeterio Calixti, via Appia, in crypta. 3. Idus Decembris. & ceſſauit Epiſcopatus diebus 16.

* B. Melchiades

B. an. 2. m. 2. d. 7.

B. a Coſſ. Gal. Maximini 8. & Licinii. ad Conſtantinum Imp 3 & Licin. 2.

* Vide Baron. ad an. Dom 313.

* C. B. ſex.

* C. B. 11.

XXXIV. S. SILVESTER.

ANNO CHRISTI 314. CONSTANTINI 9.

SILVESTER, natione Romanus, ex patre Rufino ſedit [a] ann. 23. Menſ. 10. dieb. 12. Fuit autem temporibus Conſtantini [b] & Voluſiani ex die Calendarum Februarium vſque ad diem Calendarum Ianuariarum, * Conſtantio, & Voluſiano conſulibus.

a B. ann 21. m. 10 d. 1.

b B. a Coſſ. Voluſ & Aniani ad Conſtantiū & Albinum.

* C. Conſtantino.

Vide Baron. ad ann. Dom. 324. Hic in exilio fuit in montem Soractem perſecutione Conſtantini concuſſus, & poſtmodum rediens cum gloria, baptizauit Conſtantinum Auguſtum, quem curauit Dominus per baptiſmum à lepra. Cuius perſecutionem primò fugiens, in exilio fuiſſe cognoſcitur.

Conſtan. Magni. Hic fecit in Vrbe Roma eccleſiam in prædio cuiuſdã presbyteri ſui, qui cognominabatur Equitius, quem titulum Romanum conſtituit, iuxta Thermas Domitianas, qui vſque in hodiernum diem appellatur titulus Equitii, vbi & hæc dona conſtituit. Patenam argenteam penſantem libras 20. ex dono Auguſti Conſtantini. Donauit autem ſcyphos argenteos duos, qui penſauerũt ſinguli libras denas, Calicem aureum penſantem libras duas. Calices miniſteriales quinque penſantes ſinguli libras binas. Amas argenteas duas penſantes ſingulæ libras denas. Patenam argenteam chriſmalem auro * cluſam penſantem libras quinque. * Phara coronata 10. penſantes ſing. libras octonas. Phara ærea 20. penſantes ſingula libras denas. Canthara ceroſtrata 12. ærea penſ. ſingula libras tricenas. Fundum Valerianum in territorio Sabinenſi, qui præſtat ſol. * 80. Fundum Statianum in territorio Sabinenſi, qui præſtat ſol. 55. Fundum duas caſas in territorio Sabinenſi, qui præſtat ſol. 40. Fundum Percilianum territorio Sabinenſi, qui præſtat ſol. 20. Fundum Corbitanum territorio Corano, qui præſtat ſol. * 40. Domũ in Vrbe cũ balneo Sicinini regione, quæ præſtat ſol. 85. Hortum intra Vrbẽ Romam in regione Adduoſramantes, qui præſtat ſol. 15. Domum in regione * Roſſea intra Vrbem, quæ præſtat ſol. 58. & * tremis.

* C. clauſam.
* C. Pharos.
* C. 40.
* 60. C.
* adduosadamantes.
* C. orphea.
* C. tremiſſem.

C. Nicænum I. Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia. Etiam huius temporibus factum eſt Concilium cum eius conſenſu in Nicea Bithyniæ, & congregati ſunt 318. Epiſcopi Catholici, & quorum chirographum cucurrit, alii imbecilles 208. qui expoſuerunt fidem integram, ſanctam, catholicam, immaculatam, & damnauerunt Arrium, * Fotinum, & Sabellium vel ſequaces eorum. Et in Vrbe Roma congregauit ipſe cum conſilio Auguſti Epiſcopos 277. & damnauit iterum Calixtum, & Arrium, & Iotinum, & Sabillium; & conſtituit vt * presbyterum Arrianum recipiſcentẽ non ſuſciperet, niſi Epiſcopus loci * deſignati; & chriſma ab epiſcopo confici; Et priuilegium epiſcopis dedit, vt baptizatum conſignarent ꝓpter hæreticam ſuaſionem. Hic & hoc conſtituit, vt baptizatum liniret presbyter chriſmate leuatum de aqua, propter occaſionem tranſitus mortis. Hic conſtituit, vt nullus Laicus crimen clerico inferre audeat. Hic conſtituit, vt Diaconi dalmatica vterentur in Eccleſia,

* Photinum.
* C. presbyter.
* C. deſignaret eum.
Chriſma ab Epiſcopo conſecrandum.

Digitized by Google

Eccleſia, & * pallio linoſtimo leua eorum tegeretur. Hic conſtituit, vt nullus Clericus propter cauſam quamlibet in Curiam introiret, nec ante Iudicem cinctum cauſam diceret, niſi in Eccleſia. Hic conſtituit, vt ſacrificium altaris non in ſerico, neque in panno tincto celebraretur, niſi tantum in linteo ex terreno lino procreato, ſicut corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone lintea munda ſepultum eſt, ſic miſſa celebraretur. Hic conſtituit, vt, ſi quis deſideraret in Eccleſia militare, aut proficere, vt eſſet * Lector annos haberet 30. Exorciſta dies 30. Acolytus annos * 35. ſubdiaconus annos 5. Cuſtos Martyrum annos 5. Diaconus * annos 30. & 7. Presbyter annos 3. probatus ex omni parte, etiam & ab his, qui ſunt foris teſtimonium habere bonum, vnius vxoris virum, vxorem à ſacerdote benedictã. Et ſic ad ordinem Epiſcopatus aſcendere, nullum maioris, vel prioris locum inuadere, niſi ordinem temporum cum pudore cognoſcere omnium clericorum * votiua grata, nullo omnino clerico vel fideli contradicente. Hic ordinationes presbyterorum, et diaconorum fecit * 7. per menſem Decembris, Presbyteros 42. Diaconos 37. Epiſcopos per diuerſa loca diuerſis temporibus in vrbe Roma numero * 75.

** Palla linoſtima.*

Cauſa clerici in curia non eſt agenda.

** C. oſtiarius annis 10. Lector 30.*

** ann. 5. C.*

** C. ann. 7.*

** Vota.*

C. 7.

** C. 65.*

Huius temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus Baſilicas iſtas, quas & ornauit. Baſilicam Conſtantinianam, vbi poſuit iſta dona. Faſtigium argenteum battutile, quod habet in fronte Saluatorem ſedentem in ſella in pedibus. 5. penſ. libras 120. Duodecim Apoſtolos in quinis pedibus, qui penſauerunt ſinguli libras nonagenas cum coronis argenti puriſſimi. Item à tergo reſpiciens in abſida Saluatorem ſedentem in throno in pedibus quinis ex argento puriſſimo, qui penſ. libras 140. Angelos quatuor ex argento, qui ſunt in pedibus quinis coſtas cum crucibus tenentes, qui penſauerunt ſinguli libras. 105. cum gemmis alauandinis in oculos. Faſtigium ipſum vbi ſtant Angeli vel Apoſtoli penſat libras duo millia viginti quinque ex argento dolatico. * Farum ex auro puriſſimo, quod pendet ſub Faſtigio cum Delphinis quinquaginta, quæ penſ. cum catena ſua libras 25. Coronas quatuor cum Delphinis viginti ex auro puriſſimo penſantes ſing. libras 15. Cameram Baſilicæ ex auro trimme in longum, & in latum in pedibus quingentis. Altaria ſeptem ex argento * battutili penſ. ſing. libras 200. Patenas aureas ſeptem, quæ penſant ſingulæ libras 30. Patenas argenteas * 13. penſantes ſingulas libras 30. ſcyphos aureos 7. qui penſ. ſinguli libras decem, ſcyphum ſingularem ex metallo, corallo orna-

Conſtantini baſilica & dona.

Baſilica Conſtantiniana.

Vide Baron. tom. 3. ad ann. Dom. 324.

** C. Pharum.*

** C. puriſſimo*

** C. 16.*

Digitized by Google

tum vndique de gemmis praſinis, & hyacinthinis auro interclu-
ſum, qui penſat ex omni parte libras viginti, & vncias tres. ſcyphos
argenteos viginti penſantes ſingulos libras 15. Amas ex auro pu-
riſſimo duas, penſantes ſing. libras quinquaginta portantes ſing.
* C. Medimnos. * medemnos tres. Amas argenteas viginti, quæ penſant ſingulæ
libras decem portantes ſingulæ medemnos ſingulos. Calices mi-
nores ex auro puriſſimo quadraginta, penſantes ſingulos libras ſin-
* C. Pharum. gulas. Calices minores miniſteriales quinquaginta penſantes ſin-
guli libras binas. ornamenta in Baſilica. * Farum cantharum ex
auro puriſſimo ante altare in quo ardet oleum Nardinum piſticum
cum delphinis octuaginta, qui penſant libras triginta. vbi cande-
læ ardent ex oleo Nardino piſtico in gremio Eccleſiæ. Pharum
cantharum argenteum cum delphinis centum & viginti, quod
penſat libras quinquaginta, vbi oleum ardet nardinum piſticum.
Phara canthara argentea in gremio Baſilicæ quadraginta penſ. ſin-
gula libras triginta, vbi ardet oleum quod ſupra. Parte dextra Ba-
ſilicæ. Phara argentea quadraginta penſ. ſingula libras viginti.
Phara canthara in leua Baſilicæ argentea vigintiquinque penſ. ſin-
gula libras viginti. Canthara cyroſtrata in gremio Baſilicæ argen-
* C. metretæ. tea quinquaginta penſ. ſingula libras viginti. ſingularum librarum
* metrę tres ex argento puriſſimo, quæ penſant ſingulæ libras 300.
portantes ſingulæ medemnas decem. Candelabra aurichalca ſe-
ptem ante altaria, quæ ſunt in pedibus 10. cum ornatu ſuo ex ar-
* trecentas. gento intercluſa ſigillis Prophetarum penſ. ſingula libras triginta,
quæ conſtituit in ſeruitio luminum, id eſt, Maſſam Garilianam in
territorio Sueſſano præſtantem ſingulis annis ſolidos quadringen-
* Bauronicã C. tos. Maſſam * Muronicam in territorio ſupraſcripto præſtantem
* C. 360. ſolidos * 340. Maſſam Aurianam territorio Laurentino præſtan-
tem ſolidos quingentos. Maſſam vrbanam territorio Antiano præ-
ſtantem ſolidos ducentos quadraginta. Maſſam ſentilianam terri-
torio Ardeatino præſtantem ſolidos ducentos quadraginta, Maſ-
ſam Caſtis territorio Catinæ præſtantem ſolidos mille. Maſſam
Trapeam territorio Catinenſi præſtantem ſolidos mille ſexcentos
& quinquaginta. Thimia materia duo ex auro puriſſimo penſ. li-
bras triginta. Donum aromaticum ante altaria annis ſingulis li-
Baptiſmus Conſtantini. bras 150. Fontem ſanctum, vbi baptizatus eſt Auguſtus Conſtan-
* C. lapide. tinus ab eodem Epiſcopo Siluestro. Ipſum ſanctū fontem ex * me-
tallo porphyretico ex omni parte coopertum, intrinſecus, & foris,
Baron. ad ann. Dom 324. n. ... & deſuper, & quantum aqua continet ex argento puriſſimo in pe-
dibus. 5. qui penſauit argenti libras, tria milia, & octo. In medio
fontis

Digitized by Google

fontis columnas porphyreticas, quæ portant phialã auream, vbi candela eſt, penſans ex auro puriſſimo libras 52. vbi ardet in diebus Paſchæ balſamum lib. 200. * nixum vero, ex ſtippa amianti, In * labium fontis baptiſterii agnum ex auro puriſſimo fundentem aquam, qui penſat libras 30. Ad dexteram Agni Saluatorem ex argento puriſſimo in pedibus 5. penſ. libras 170. In læua Agni Beatum Ioannem Baptiſtã ex argento in pedibus 5. tenentem titulum ſcriptum, qui hoc habet. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum, mundi penſantem libras centum. ceruos ex argento 7. fundentes aquam, qui penſant ſinguli lib * 80. Thimiamaterium aureum cum gẽmis prainis & hyacinthinis 42. penſans, libras decem.

* C. Aancxa[illegible], * Myxum. * Labro. Iohan. 1. * C. 800.

Donum fontis Baptiſterii Maſſam Feſti præpoſiti ſacri cubiculi, quem donauit Auguſtus Conſtantinus præſtantem ſolidos 300. Maſſam Gaba territorio Gabinenſi præſtantem ſolidos 202. Maſſam Pictas territorio ſupraſcripto præſtantem ſolidos 205. Maſſam * Statibanam territorio Corano præſtantem ſolidos 200. Maſſam intra Siciliam Taurana territorio Parampnienſi præſtantem ſolidos quingentos. Intra Romam domos, vel hortos præſtantes ſolidos duo milia ducentos. Fundum Baſſi, qui præſtat ſolidos centum viginti. Maſſam Laninam præſtantem ſolidos ducentos. Fundum * Caculas territorio Momentano præſtantem ſolidos quinquaginta. Maſſam ſtatianam territorio Sabinorum præſtantẽ ſolidos 350. Maſſam Murinas territorio Appiano Albanenſi præſtantẽ ſolidos 300. Maſſam virginis territorio * Corano p̃ſtantẽ ſolidos ducentos. Et tranſmarina infra partem Africæ. Maſſam Vineis territorio * Micaria præſtantem ſolidos octingentos. Maſſam Capſis territorio Capſitano p̃ſtantẽ ſolidos ſexcentos. Maſsã varia Sardana territorio Monẽſi p̃ſtantẽ ſolidos quingẽtos. Maſsã Cameras territorio Curalupi p̃ſtantẽ ſolidos 405. Maſsã * Mimas territorio Numidiæ p̃ſtantẽ ſolidos 710. Maſsã * Baldarioleario territorio Numidiæ p̃ſtantes ſolidos octingẽtos, & decẽ. Item in Græcia territorio Cretas Maſſam Cefalinam in Creta præſtantem ſolidos quingentos. In Mengaulo Maſſam Amaron præſtantem ſolidos 222.

* Statil[illegible] * C. Catulli. * C. Sorano. *Fundi Rom. Eccleſiæ extra Italiam.* * C. Mucario. * C. Nummas. * Baldarioliaria. C.

Item his temporibus fecit Auguſtus Conſtantinus ex rogatu Sylueſtri Epiſcopi Baſilicã Beato Petro Apoſtolo in templo Apollinis. Cuius loculũ cum * corpore S. Petri recondidit, ipſum loculum vndique ex ære cyprio concluſit, quod eſt immobile. Ad caput pedes quinque, ad pedes pedes quinq;. Ad latus dextrũ pedes quinq;. Ad latus ſiniſtrũ pedes quinque, ſubtus pedes quinque, ſupra pedes quinque. Sic incluſit corpus Beati Petri Apoſtoli, & recon-

Baſilica B. Petri. * C. Corpus.

Digitized by Google

recondidit, & ornauit ſupra ex columnis porphyreticis, & alias columnas * vitineas quas de Græcia perduxit. Fecit autem & cameram Baſilicæ ex trimma auri fulgentem, & ſuper corpus Beati Petri æs & quod concluſit. Fecit crucem ex auro puriſſimo penſantē libras centū quinquaginta. In menſurā loci, vbi ſcriptū eſt hoc. Conſtantinus Auguſtus,& Helena Auguſta hanc domum regali ſimili fulgore coruſcans aula circundat, ſcriptum ex literis puris nigellis in cruce. Fecit autem Candelabra aurochalca in pedibus 10. numero quatuor argento concluſa cum ſigillis argenteis. Actus Apoſtolorum, penſum ſinguli libras. 300. Calices aureos tres cum gemmis prainis, et hyacynthinis ſinguli, qui habent gemmas 45. penſ. ſinguli libras 12. Metretas argenteas 2. penſ. lib. 200. Calices argenteos viginti penſ. ſing. lib. 10 Amas aureas duas penſ. ſing. lib. 10. Amas argenteas quinque penſ. ſing. lib. tres. Patenam ex auro puriſſimo vnam cum turre & columba ornatam gemmis prainis, et hiacynthinis, quæ ſunt numero cum margaritis albis 215. penſ. libras triginta. Patenas argenteas quinque penſ. ſing. libras 15. Coronam auream ante corpus, vbi eſt Phamecantharus cū Delphinis quinquaginta, qui penſ. lib. 35. Phara argentea in gremio Baſilicæ 32. cum delphinis penſ. ſing lib. decem. Ad dexteram Baſilicæ Phara argentea 30 penſ. ſing. lib. 8. Ipſum altare argento & auro cluſum cum gemmis prainis, et hiacynthinis, & albis 210. ornatum vndique penſ. lib. 350. Thimiamaterium ex auro puriſſimo cum gemmis vndique ornatum num. 51. penſ. lib. 15. * Item in reditum donum, quod obtulit Conſtantinus Auguſtus Beato Petro Apoſtolo per diocœſem orientis in ciuitate Antiochia. Domū Datiani præſtantem ſolidos ducentos quadraginta, Domunculam * incæne præſtans ſolidos viginti, & Trimiſium Cæle in Aphrodiſia præſtans ſolidos viginti, Balneum in cerateas præſtans ſolidos 42. * Priſtinum vbi ſupra præſtans ſolidos viginti tres. Popina ſupra præſtans ſolidos decem. Hortum Maronis, præſtantē ſolidos decem. Hortum alium vbi ſupra, præſtantem ſolidos vndecim, ſub ciuitate Antiochia. Poſſeſſio Sibillæ donata ab Auguſto præſtans ſolidos 323. Cartas decadas centum & quinquaginta; aromatum lib. 200. Nardini olei lib. 200. Balſamum lib. 35. ſub ciuitate Alexandria poſſeſſio Timialia donata Auguſto Conſtantino ab Ambronio præſtans ſolidos ſexcentos & viginti. Cartas decadas 300. olei nardi 300. Balſamum libras quadraginta. Aromata lib. 150. ſtoracis Iſauricæ lib. 1. Poſſeſſio Euthimica ducis præſtans ſolidos quingentos, Donauit Auguſtus Conſtan-

* C. Bthyneas.
* Extremam ex auro fulgentē ſupra corpus beati Petri ſupra æs vnde cōcluſum eſt.
* C. ſuper os quo.

Item in reditus domus beati Petri obtulit Conſtantinus per Diœceſes orientis hæc in ciuitate Antiochiæ.
* Vicene C. Nicenam.
* C. tremiſſem.
* C. Piſtrinum.

Conſtantinus poſſeſſionem Pattinopolim præſtans ſolidos octingentos, Cartas decadas 400. Piper medemnos quinquaginta. crocos libras centum, ſtorace libras centum & quinquaginta, aromata caſſia lib. 200. olei nardi lib. 300. balſami lib. 100. lini ſaccos centum, * caſei ſillum libras centum & quinquaginta, oleum Cyprium lib. centum,* papyrum rucanas libras mundas mille. Poſſeſſio quam donauit Auguſt. Conſtant. Hybromias præſtans ſolidos quadringentos quinquaginta, cartas decadas 200. Aromata caſſiæ lib. quinquaginta. Olei nardini libras ducentas. Balſami libras quinquaginta. In prouincia Euphratenſi ſub ciuitate Cyro poſſeſſionem Armanalanan præſtantem ſolidos 380. poſſeſſio Mobaris præſtans ſolidos 260.

* C. cariophyllorum.
* Papyrii canas.

Eodem tempore fecit Auguſtus Conſtantinus Baſilicam Beato Paulo Apoſtolo ex ſuggeſtione Siueſtri Epiſcopi. Cuius corpus ſanctum ita recondidit in ære, & concluſit, ſicut & Beati Petri, Conſtantinus Auguſtus, cui Baſilicæ donum hoc obtulit, ſub Tarſo Ciliciæ in Inſula Cordionis præſtans ſolidos octingentos. Omnia enim vaſa ſacrata aurea, argentea, aut ærea ita poſuit, ſicut & in Baſilicam ſancti Petri Apoſtoli, ita & Beati Pauli Apoſtoli ordinauit. Sed & crucem auream ſuper locum Beati Pauli Apoſtoli poſuit penſan. libras cẽtum & quinquaginta. Sub ciuitate Tyria poſſeſſio comitum præſtans ſolidos quingentos & quinquaginta. Poſſeſſio Timia pręſtans ſolidos ducentos & quinquaginta. Poſſeſſio Fronimuſa præſtan. ſolidos ſeptingentos, oleum nardinum libras ſeptuaginta, aromata libr. quinquaginta. Caſſia libr. centum. Sub ciuitate Ægypti poſſeſſio Cyrias præſtans ſolidos ſeptingentos & decem, oleum nardinum lib. ſeptuaginta, balſamum lib. triginta, aromata libr. ſeptuaginta, ſtorace libr. triginta, ſtacten lib. centum & quinquaginta. Poſſeſſio Baſilea præſtans ſolidos quingentos, & quinquaginta. Aromata libr. quinquaginta, oleum Nardinum libr. ſexaginta, balſamum lib. viginti, crocos libr. ſeptuaginta. Poſſeſſio Inſula Machabeo præſtans ſolidos quingentos, & decem, papyrum mundum racanas quingentas, linum ſaccos trecentos.

Baſilica B. Pauli
Vide Baron. ad ann. Dom 324.

Eodem tempore fecit Conſtantinus Auguſtus Baſilicam in palatio Seſſoriano, vbi etiam de ligno ſanctæ Crucis Domini noſtri Ieſu Chriſti poſuit, & auro, & gemmis concluſit; vbi etiam & nomen Eccleſię dedicauit, quæ cognominatur vſque in hodiernum diem Hieruſalem. In quo loco conſtituit donum, candelabra aurea, & argentea ante lignum ſanctum lucentia ſecundum numerum euangeliorum quatuor, quæ penſauerunt ſingula libras triginta. pharacan-

Baſilica S. Crucis.
Vide Baron. l. cit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

thara argentea quinquaginta, quæ penſauerunt ſingula libras 15. ſcyphum aureum puriſſimum, qui penſauit libras 10. calices miniſteriales aureos quinque penſantes ſingulos libras ſingulas. ſcyphos argenteos tres penſantes libras octo, calices miniſteriales argenteos decem penſantes libras binas, patenam auream penſantem libras decem, patenam argenteam auro cluſam cum gemmis penſantem libras quinquaginta. Ipſum ſanctum altare aureum quod penſat libras ducentas & quinquaginta, Amas argenteas penſantes libras viginti. Et omnia agrorum circa Palatium Eccleſiæ dono dedit. Item poſſeſſio Sponſas via Lauicana præſtans ſolidos ducentos ſexaginta, & duo. Sub ciuitate * Laurentium poſſeſſio Patras præſtans ſolidos centum & viginti. Sub ciuitate Nepeſina poſſeſſio Angleſis præſtans ſolidos centum quinquaginta. ſub ciuitate ſupraſcripta poſſeſſio Terega præſtans ſolidos centum quadraginta. Sub ciuitate ſupraſcripta. Faliſca poſſeſſio Herculis, quæ donata eſt Auguſto Conſtantino, & Auguſtus obtulit Eccleſiæ Hieruſalem, præſtans ſolidos 140. Item ſub ciuitate Faliſca poſſeſſio Nimphas præſtans ſolidos centum & quindecim. Sub ciuitate Iuder poſſeſſio Angulas præſtans ſolidos centum quinquaginta tres.

* Lorentum.

Baſilica S. Agnetis. Vide Baron. l. cit.

Eodem tempore fecit Baſilicam ſanctæ Martyris Agnetis ex rogatu Conſtantiæ filiæ ſuæ, & baptiſterium in eodem loco, vbi & baptizata eſt ſoror eius Conſtantia cum filia Auguſti à Silueſtro epiſcopo, vbi donum conſtituit hoc. Patenã ex auro puriſſimo penſan. libras viginti, calicem aureum penſantem libras decem. Coronam, pharum cantharum cum delphinis triginta ex auro puriſſimo penſantem libras quindecim, patenas argenteas duas penſantes ſing. libras viginti. calices argenteos quinque penſantes ſingul. libras decem. pharacanthara argentea triginta penſantia ſing. libras octo. pharacanthara ærea aurichalca quadraginta. Ceroſtrata aurochalca argento cluſa ſigillata quadraginta. lucernam ex auro puriſſimo * nixorum duodecim ſuper fontem, quæ penſabat libras 15. & donum in reditum circa ciuitatem Fidenas omnem * annum præſtans ſolidos centum & ſexaginta. Via Salaria ſub Pauetinas vſque omnem agrum S. Agnes præſtantem ſolidos centum & quinque. Agrum Muci præſtantem ſolidos octuaginta. Poſſeſſio Vicopiſonis præſtans ſolidos ducentos & quinquaginta. Agrum * Caculas præſtantem ſolidos centum.

* lychnorum.
* C. agrum.
* C. Caſulas

Baſilica S. Laurentii martyris. Vide Baron. l. cit.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit Baſilicam beato Laurentio martyri via Tiburtina in agrum Veranum ſupra Arenarium cryptæ, & vſque ad corpus beati Laurentij martyris, in qua fecit

Digitized by Google

fecit gradum aſcenſionis, & deſcenſionis. In quo loco conſtruxit Abſidã, & exornauit marmoribus porphyreticis, & de ſuperiori loco concluſit de argento, & cancellos ex argento puriſſimo ornauit, qui penſant libras mille, & ante ipſum locum in crypta poſuit lucernam ex auro puriſſimo * nixorum decem penſantem lib. triginta. Coronam argenteam cum delphinis quinquaginta penſantẽ libras triginta. candelabra ærea duo in pedibus denis penſantia ſing. libras trecentas. Ante corpus beati Laurentij martyris argento cluſam paſſionem ipſius, ſigillis ornatam cũ lucernis byſſinis argenteis penſantes ſingulas libras quindecim. Donũ quod obtulit. Patenam auream penſantem libras viginti, patenas argenteas duas penſantes ſingulæ libras 30. ſcyphum ex auro puriſſimo penſantem libras 15, ſcyphos argenteos duos penſantes ſing. libras decem. calices miniſteriales argenteos decem penſantes ſingul. libras viginti, Amas argenteas duas penſantes libras 10. phara argentea triginta penſantia ſingula libras 15. Metretum ex auro penſans libras centum quinquaginta portantem medemnas tres. In eodem loco poſſeſſio cuiuſdam Cyriacetis religioſæ fœminæ, quam Fiſcus occupauerat tempore perſecutionis, Veranum fundum præſtat ſolidos centum quadraginta. poſſeſſio aqua Turia ad latus præſtans ſolidos centum quinquaginta tres, poſſeſſio Auguſti, territorio Sabinenſi præſtans nomine Chriſtianorum ſolidos 120. poſſeſſio Suſuratarum præſtans ſolidos ſexaginta ſex. poſſeſſio Micinas Auguſti præſtans ſolidos centum quinquaginta, poſſeſſio Thermulas præſtans ſolidos ſexaginta. poſſeſſio Aranas præſtans ſolidos ſeptuaginta. poſſeſſio Septimiti præſtans ſolidos centum triginta.

* C. lychnorũ.

Eiſdem temporibus Auguſtus Conſtantinus fecit Baſilicam beatiſſimis martyribus Marcellino presbytero, & Petro exorciſtæ inter duas lauros, & Mauſoleum, vbi beatiſſima mater ipſius ſepulta eſt Helena Auguſta in ſarcophago porphyretico via Lauicana miliario ab vrbe Roma tertio. In quo loco & pro amore matris ſuæ, & veneratione Sanctorum poſuit dona voti ſui. Patenam ex auro puriſſimo penſantem libras triginta quinque. candelabra argentea auro cluſa quatuor in pedibus 12. penſantia ſingula libras ducentas. Coronam ex auro puriſſimo, quæ eſt pharus cantharus cũ delphinis centum & viginti penſantem libras 30. calices aureos tres penſantes ſinguli libras decẽ cum gemmis praſinis, & hiacynthinis. Amas aureas duas pẽſantes ſingulas libras 11. Altare ex argento puriſſimo penſans libras 200. Ante ſepulchrum beatæ Helenæ Auguſtæ fecit

Baſilica SS. Marcellini & Petri.
Vide Baron. & cet.

Digitized by Google

fecit ex metallo porphyretico exſculptis ſigillis. pharacanthara viginti ex argento puriſſimo penſan. ſingula libras viginti. Item in Baſilica Sanctorum Petri, & Marcellini donum, quod dedit, tale eſt. Altare argenteum puriſſimum penſans libras ducentas. Patenas aureas puriſſimas duas penſantes libras quindecim. Patenas argenteas duas penſantes ſingulas libras 15. ſcyphum aureum maiorem penſan. libras viginti, vbi nomen Auguſtæ deſignatur. ſcyphos argenteos quinque penſantes ſingulos libras 12. calices miniſteriales argenteos viginti penſantes ſingulos libras tres. Amas argenteas quatuor penſantes ſing. libras 15. Annis ſingulis olei nardi piſtici libras noningentas, balſami libras centum, aromata incenſum ante corpora Sanctorum Marcellini & Petri libras centum. Fundum Laurentium iuxta *formam cum balneo, & * omnem agrum à porta Foforritana via itineraria vſq; ad viam Latinam, * ad Montem albium. Ipſe mons Galbius poſſeſſio Auguſtæ Helenæ præſtans ſolidos mille centum & viginti. Inſulam Sardiniam cum poſſeſſionibus omnibus ad eandem pertinentibus præſtantem ſolidos mille & viginti quatuor. Inſulam Moſenum cum poſſeſſionibus ad eandem pertinentibus præſtan. ſolidos octingentos, & decem. Inſulam Atitiæ & Montem * Argentarii præſtãtem ſolidos ſexcentos. Poſſeſſio in territorio Sabinenſi, quæ cognominatur ad duas caſas ſub Monte Lucretio præſtans ſolidos ducentos.

* C. Formiam.
* omnes agros à porta Seſſoriana.
* & vſque ad montem Galbium.
* cum monte Argentario.

Eodem tempore fecit Baſilicam Conſtantinus ex ſuggeſtione Silueſtri in ciuitate Hoſtienſi iuxta portum vrbis Romæ Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & ſancti Ioannis Baptiſtæ, vbi & donum obtulit. patenam argenteam penſantem libras triginta. calices argenteos decem, penſantes libras quinque. Amas argenteas duas penſantes ſing. libras decem. Phara argentea triginta, penſan. ſingula libras quinque. ſcyphos argenteos duos, penſantes ſinguli libras nouem. patenam argenteam chriſmalem ſingularem, penſantem libras decem. peluim ex argento ad baptiſmum, penſantem libras viginti. Inſulam, quæ dicitur Aſſis * in territorio Portuenſi, & Hoſtias poſſeſſiones omnes maritimas vſque ad digitum ſolis præſtantem ſolidos trecentos. Poſſeſſionem Græcorum in territorio Ardeatino præſtantem ſolidos octuaginta. Poſſeſſio Quiriti territorio Hoſtienſi præſtans ſolidos trecentos & vndecim. Poſſeſſio Balneolum territorio Hoſtienſi præſtans ſolidos quadraginta duos. Poſſeſſio Nunſula præſtans ſolidos triginta. Item quod obtulit Gallicanus Baſilicæ ſupraſcriptorum Sanctorum Petri, & Pauli, & Ioannis Baptiſtæ, id eſt, coronam argenteam cum delphinis, penſantem libras

Oſtienſis Eccleſia SS. Petri, Pauli, & Ioan. Bapt. Vide Baron. l. cit.

* C. quæ eſt inter portum & oſtiam.

libras viginti. calicem argenteum anaglyphum penſantem libras quindecim. Amam argenteam penſantem libras 18. Maſſam Mallianam territorio Sabinenſi præſtantem ſolidos centum & quindecim, & * trimiſium. Fundum picturas territorio Velliterno præſtantẽ ſolidos quadraginta tres. Fundum ſurorum via Claudia territorio Vegentano præſtantem ſolidos quinquaginta ſex. Maſſam Gargilianam territorio Sueſſano præſtantem ſolidos ſexcentos quinquaginta quinque. *C. tremiſſem.

Eodem tempore fecit Baſilicam Auguſtus Conſtantinus in ciuitate Albanenſi, videlicet ſancti Ioannis Baptiſtæ, vbi & poſuit donũ hoc. Patenam argenteam penſantem libras 30. ſcyphum argẽteum deauratum pẽſantem libras duodecim, calices miniſteriales decem penſantes ſing. libras tres. Amas argenteas duas penſantes ſing. libras viginti. poſſeſſio * lacum Turni cum adiacentibus campeſtribus præſtans ſolidos quadraginta. poſſeſſio Molas præſtans ſolidos quinquaginta. poſſeſſio Albanenſis, cum lacu Albanenſi præſtans ſolidos ducentos & quinquaginta. Maſſam Muci præſtantem ſolidos centum ſeptuaginta. Omnia Sceneca deſerta vel domos intra Vrbem Albanenſi ſanctæ Eccleſiæ donum obtulit Auguſtus * Conſtantinianæ. poſſeſſiones Horti præſtantes ſolidos viginti. poſſeſſio Tyberij Cæſaris præſtans ſolidos octuaginta. poſſeſſio Maritanas præſtans ſolidos quinquaginta. Maſſam Nemus præſtantem ſolidos ducentos & octuaginta. Poſſeſſio Armatiani in territorio Carano præſtans ſolidos cẽtum & quinquaginta. Poſſeſſionem Statilianam præſt. ſolidos ſeptuaginta. poſſeſſionem Mediane præſt. ſolidos 30.

In Vrbe Alba Baſilica S. Ioan. Bapt. *Vide Baron. l. cit.* *C. Laurentina.* *for. Conſtantinus.*

Eodem tempore fecit beatiſſimus Conſtantinus Auguſtus intra vrbem Capuam Baſilicam Apoſtolorum, quã cognominauit Conſtantinianam, vbi poſuit dona hæc. Patenas argenteas duas penſan. ſing. libras viginti. ſcyphos argenteos tres penſantes ſing. libras 8. calices miniſteriales 15. penſantes ſinguli libras duas. Amas argenteas duas penſantes ſingulæ libras 10. candelabra ærea in pedibus denis penſantia ſingula libras 180. pharacanthara ex argento triginta, & donum, quod obtulit poſſeſſionem in territorio Menterno. Maſſam Statilianam præſtantem ſolidos trecentos & quindecim. poſſeſſionem in territorio * Cagetano præſtantẽ ſolidos octuaginta quinque. poſſeſſionem Paternũ territorio Sueſſano præſtantem ſolidos centum quinquaginta. poſſeſſionem ad centum territorio Capuano, præſtantem ſolidos ſexaginta. poſſeſſionem in eodem territorio Sueſſano Gauronicam præſtantem ſolidos quadraginta. poſſeſſionem Leonis præſtantem ſolidos quadraginta.

Baſilica Apoſtolorum in Vrbe Capua. *Vide Baron. l. cit.* * C. Caietano.

Baſilica in vrbe Neapoli.
Vide Baro. l. cit.

Eodem tempore fecit baſilicam beatiſſimus Conſtantinus Auguſtus in vrbe Neapolitana, cui obtulit & dona hæc. Patenas argenteas duas penſan. ſing. libras viginti quinque. ſcyphos argenteos duos penſan. ſing. libras decem. calices miniſteriales 15. penſan. ſing. lib. duas. Amas argenteas 2. penſan. ſing. libras quindecim. fara argentea 20. penſan. ſingula libras octo. phara ærea 20. penſan. ſing. libras decem. fecit autem formam aquæductus per miliaria octo. fecit verò & forum in eadem ciuitate, & donum obtulit hoc. Poſſeſſionem Machari præſtantem ſolidos centum quinquaginta. poſſeſſionem Cymbranam præſtan. ſolidos centum & quinque. poſſeſſionem * Hyrclinam præſtan. ſolidos 108. poſſeſſionem Aſſilas præſtan. ſolidos 150. poſſeſſionem Ninfulas præſtan. ſolidos 90. poſſeſſionem Inſulam cum Caſtro præſtantem ſolidos 80. Hic Silueſter fecit ordinationes 6. per menſem Decembris, presbyteros 42. diaconos 26. epiſcopos per diuerſa loca * 65. Hic ſepultus eſt via Salaria in cimiterio Priſcillæ miliario ab vrbe Roma tertio. * 11. Calendas Ianuarias. Qui verè Catholicus, & confeſſor quieuit, & ceſſauit epiſcopatus dies quindecim.

* C. Sclinam.
S. Silueſtri ordinationes.
* B. *aliás* 36.
* C. pridiè.

XXXV. S. MARCVS.

ANNO CHRISTI 336. CONSTANTINI IMP. 31.

MARCVS, natione Romanus, ex patre Priſco, ſedit annos duos, menſes octo, [a] dies viginti. fuit autem temporibus Conſtantini, & Nepotiani, ac * Secundi conſulum ex die Calendarum Februariarum, vſque in diem Calendarum Octobris. Hic conſtituit vt Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat epiſcopũ Vrbis, pallio vteretur, & ab eodem epiſcopo vrbis Romæ conſecraretur, & conſtitutum de omni Eccleſiaſtico ordine fecit. Hic fecit duas baſilicas, vnam via Ardeatina, vbi requieſcit, & aliam in vrbe Roma iuxta * pallacinis. Huius ſuggeſtione obtulit Conſtantinus Auguſtus Baſilicæ, quam * cimiterium conſtituit via Ardeatina, fundum roſarum cum omni agro campeſtri præſtantem ſolidos quadraginta. In Baſilica in vrbe Roma obtulit hæc. Patenam argenteam penſantem libras triginta. Amas argenteas duas, penſantes libras viginti. ſcyphum argenteum vnum penſan. libras decem. calices miniſteriales argenteos tres penſan. libras binas. Coronam argenteam penſantem libras decem. fundum Antonianum via Claudia præſtantem ſolidos triginta. fundum * Vaccanas via Appia præſtantem ſolidos quadraginta, & * trimiſios duos. fundum * Orrea via Ardeatina præſtan. ſolidos quinquaginta quinque, & * trimiſium vnum. Hic

[a] B. *minus d. 8.*
* B. Facundi.
Pallium Vide Baron. ad ann. Dom. 336. in fine.
* C. palatinas.
* C. deeſt.
* C. Baccanas.
* C. tremiſſes.
* C. Morrea.
* C. tremiſſem.

fecit

fecit ordinationes * duas per menſem Decembris, presbyteros viginti quinque, diaconos ſex, epiſcopos per diuerſa loca viginti ſeptem. Qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Balbinæ, via Ardeatina. * ſecundo Nonas Octobris, & ceſſauit epiſcopatus dies viginti.

* Bar. l. cit. nullā putat feciſſe.

* C. B. pridie.

XXXVI. S. IVLIVS.

ANNO CHRISTI 336. CONSTANTINI 31.

IVLIVS, natione Romanus, ex patre Ruſtico, [a] ſedit annos 11. menſes 2. dies 7. fuit autē [b] temporibus Conſtantij hæretici filij Conſtantini, à conſulatu Fœliciani & Maximi. Hic * in multa tribulatione [c], & exilio fuit menſibus 10. & poſt huius Conſtantij mortem cum gloria eſt reuerſus ad Sedem beati Petri Apoſtoli. Fecit duas baſilicas in vrbe Romana, vnam iuxta forum, & aliam via Flaminia. fecit autem & cimiteria tria. vnum via Flaminia, & aliud via Aurelia, atque aliud via Portuenſi. Hic conſtitutum fecit, vt nullus clericus cauſam quamlibet in publico [d] ageret niſi in Eccleſia, & notitia, quæ omnibus pro fide Eccleſiaſtica eſt, per Notarios colligeretur, & omnia monumenta in Eccleſiam per Primicerium Notariorum confecta celebrarentur; ſiue cauſationem vel inſtrumenta, aut donationes, vel commutationes, vel traditiones, aut teſtamenta, vel * allegationes, aut manumiſſiones clerici in Eccleſia per * ſcriniarium ſanctæ Sedis celebrarent. Hic fecit ordinationes tres in vrbe Romana per menſem Decembris, presbyteros decem & octo, diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca nouem. Qui etiam ſepultus eſt via Aurelia in cimiterio Calepodij miliario ab vrbe Romana tertio pridie Idus Aprilis, & ceſſauit epiſcopatus diebus 25.

[a] B. ann. 15. m. 5. d. 17.
[b] B. Conſtantini & filiorū à Coſſ. Nepotiani, & Facūdi, ad Conſtan. 5. & Gallum Caſ.
* multis tribulationibus. C. poſt m. tribulationes in exil.
[c] B. negat exulem fuiſſe ad ann. 352.
[d] Clerico non licet cauſam agere in publico.
* B. obligationes. C. colligationes.
* Scrinium, vel ſcriniarium ſanctum.

XXXVII. S. LIBERIVS.

ANNO CHRISTI 352. CONSTANTII 16.

LIBERIVS, natione Romanus, ex patre Auguſto, [a] ſedit annos 10. menſes 7. dies 3. fuit aūt [b] temporibus Conſtantij filij Conſtantini vſq; ad * Conſtantinū Auguſtum * tertiū. Hic [c] exilio deportatur à Conſtantio, eo quod noluiſſet hæreſi Arrianę conſentire, & * fecit in exilio annos * duos, & [c] congregantes ſe Sacerdotes cum conſilio Liberij ordinauerunt in locum eius Fœlicem * presbyterū epiſcopum, venerabilem virum; & fecit conciliū Fœlix, & inuenit 2. presbyteros cōſentientes Conſtantio Auguſto Arriano nomine Vrſatiū, & Valen-

[a] B. an 15 m 4. d. 1.
[b] B. Conſtantii, Iuliani, Iouiani, Valentiniani et Valentis Imp à Coſſ. Conſtantii 5. & Galli ad Lupicinum & Iouinum Coſſ.
* Conſtantiu C.
* C. Octauum.
* Vide Baron. ad an. Dom. 355.
* C. fuit.

* C. tres. [c] B probat ab heret. iis tantum electum, non conſilio Liberii. * Bar. diaconum facit loc. cit.

& Valentem, & * exegit eos in concilio quadraginta & octo Epiſcoporum. [d] Poſt paucos autem dies zelo ducti Vrſatius, & Valens, rogauerunt Conſtantium Auguſtum, vt reuocaret Liberium de exilio, vt vna tantum communione participarent, [e] extra ſecundum baptiſmum. Tunc miſſa auctoritate per Catulinum Agentem in rebus, ſimul Vrſatius, & Valens venerunt ad Liberium. [f] Qui conſenſit præceptis Conſtantij, vt vna participatio conueniret communionis cum hæreticis tantum, vt non rebaptizarent. Rediens autem Liberius de exilio [g], habitauit in cimiterio ſanctæ Agnetis apud germanam Conſtantij, vt quaſi per eius interuentionem, aut rogatum rediret Liberius in ciuitatem. Tunc Conſtantia Auguſta, quæ fidelis erat Domino Ieſu Chriſto, noluit rogare Conſtantium Auguſtum germanum ſuum, quia ſenſerat conſilium doli. Eodem tempore Conſtantius vnà cum Vrſatio, & Valente conuocauerunt aliquos, qui ex * fide Arriana erant, & quaſi facto conſilio miſit, & reuocauit Liberium de cimiterio ſanctæ Agnetis, & ingreſſus Romam in ipſa hora fecit Conſtantius conſilium cum hæreticis ſimul etiam cum Vrſatio, & Valente, & eiecit Felicem de Epiſcopatu qui erat Catholicus, & reuocauit Liberium. * Ab eodem die fuit perſecutio in clero, ita vt intra Eccleſiam presbyteri & clerici necarentur, & martyrio coronarentur. Qui Fœlix depoſitus de Epiſcopatu, habitauit in prædiolo ſuo, via Portuenſi, vbi & [h] requieuit in pace 4. Calendas Auguſti. Ingreſſus Liberius in Vrbem Romanam 4. Nonas Auguſti conſenſit Conſtantio [i] hæretico, non tamen rebaptizatus eſt Liberius, ſed conſenſum præbuit, & tenuit Baſilicam beati Petri Apoſtoli, & beati Pauli, & Baſilicam Conſtantinianam annos ſeptem. Et perſecutio Magna fuit in Vrbe Romana, ita vt clerici & Sacerdotes neque in Eccleſias, neque in balnea haberent introitum. Hic Liberius ornauit de platinis marmoreis petris ſepulchrum ſanctę Agnetis martyris. Omnes itaque anni Fœlicis in eius ordinatione dinumerantur. Hic fecit Baſilicam nomini ſuo iuxta macellum * Libiæ. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Romana per menſem Decembrem, presbyteros decem & octo, diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca decem & nouem. Qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Priſcillæ via Salaria, octauo Calendas Maij, & ceſſauit epiſcopatus diebus * ſeptem.

Margin notes:

* eiecit. C. damnauit.

[d] *Vide Baron. ad ann 357.*

[e] *B. negat Arianos tunc rebaptizaſſe, ad an. 357.*

[f] *Liberij Lapſus, de quo Bar. an. 357.*

[g] Bar. loco cit. id refellit.

* C. fæce.

* *Cauſam perſecut. vide in Bar. l. cit.*

[h] *Baron an. 357. probat martyrē fuiſſe.*

[i] *Non conſenſiſſe in hæreſin probat Baron. loc. cit.*

* C. platoneis.

* Liuiæ.

Baſilica Mariæ Maioris, teſte Baron.

* C. B. ſex.

S. FE-

S. FELIX II.

ANNO CHRISTI 355. CONSTANTII 19.

FÆLIX, a natione Romanus, ex patre Anaſtaſio, ſedit anno vno, menſibus duobus. Hic declarauit Conſtantium filium Cōſtantini hæreticum, & ſecundo rebaptizatum ab Euſebio Nicomedienſi iuxta Nicomediam in Aquilone villa, [b] & per hoc declaratum eiuſdem Conſtantij Auguſti filii Conſtantini, præcepto [c] martyrio coronatur, & capite truncatur. Hic fecit baſilicam via Aurelia cum Presbyterij honore fungeretur. Et in eadem baſilica emit agrum circa locum, quem obtulit Eccleſiæ, quam fecit, miliario ab vrbe Romana 2. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembris, Presbyteros 21. Diaconos quinque, Epiſcopos per diuerſa loca 19. Qui etiam paſſus eſt in ciuitate * Corana cum multis clericis, & fidelibus, occulte iuxta muros vrbis ad * latus formæ Traiani 3. Idus Nouembris, & exinde raptum eſt corpus eius noctu à presbyteris, & clericis cum Damaſo presbytero, & ſepultum eſt in ſupradicta eius baſilica, quam ipſe conſtruxit via Aurelia. 12. Calendas Decembris miliario ſecundo in pace. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus * 39.

a *Bar. ad annū cit. probat non potuiſſe eſſe Rom. Epiſcop.*
b B. *ad ann. 357. negat hanc cauſam mortis Felicis*
c *Hæc pugnant cum dictis in Liberio.*
* C. Coronæ. B. Cora.
* Lacus. C.
* 38.

XXXVIII. S. DAMASVS.

ANNO CHRISTI 367. VALENTINIANI ET VALENTIS 3.

DAMASVS, natione Hiſpanus, ex patre Antonio, ſedit [a] annis decem & octo, menſibus duobus, diebus decem & cum eodē ordinatur ſub contentione Vrſicinus. Et facto cōſilio ſacerdotum, conſtituerunt Damaſum, quia fortior, & plurima multitudo erat, & ſic conſtitutus eſt Damaſus, & Vrſicinum eiecerunt ab vrbe, & conſtituerunt eum * Neapoli Epiſcopum. Et manſit Damaſus in vrbe Romana Præſul in ſede Apoſtolica. Fuit autem [b] temporibus Iuliani. Hic fecit baſilicas duas vnam iuxta theatrum * ſancto Laurentio, & aliam via Ardeatina, vbi requieſcit in catacumbis, & ædificauit platoniam, vbi corpora Apoſtolorum iacuerunt, id eſt, Beati Petri, & Pauli, quam & verſibus ornauit. Hic multa corpora ſanctorum Martyrum requiſiuit, quorum etiam * concilia verſibus decorauit. Hic conſtitutum fecit de Eccleſia. * Hic accuſatus eſt inuidioſè, & incriminatus de adulterio, & facta ſynodo purgatus eſt à quadraginta quatuor Epiſcopis, qui etiam damnauerūt Concordium, & Calixtum Diaconos accuſatores, & proiecerunt de

a B. *an. 17. m. 3. d. 4.*
Vide Baron. ad ann. Dom. 367.
Am. Marcellinus lib. 27.
b B. *Valentiniani & Valentis, & Valentiniani iunioris, & Theodoſii a Coſſ. Lupicini & Iouini ad Ricimerē & Clearchum.*
* B. Pompeii.
* Dedicauit.
Vide Bar. ad ann. 384. quid ſit *Platonia.*
* C. conchylia & ſepulchra.
* *Baron. ad ann. 367.*

de Eccleſia. Hic conſtituit titulum in vrbe Romana, ſcilicet baſilicam, quam ipſe conſtruxit, vbi & donauit patenam argenteam penſantem libras * 15. ſcyphum * anaglyphum penſan. libras decem. Calices miniſteriales argenteos quinque penſan. ſing. libr. tres. Coronas argenteas quinque penſan. ſing. libras octo. Canthara ceroſtrata ærea penſan. libras 16. Domos in circuitu Baſilicæ præſtantes ſolidos * quinquaginta quinque. Poſſeſſionem Papyrianam territorio Ferentino cum adiacentibus * antiquis, præſtantẽ ſolidos * ducentos & viginti, & trimiſiũ. Poſſeſſionẽ Antonianam in territorio Caſin. præſtantem ſolidos centũ & tres. Balneum iuxta titulum præſtans ſolidos ſeptem & viginti. * Hic conſtituit, vt Pſalmos diu, noctuq; canerent per omnes Eccleſias: qui hoc præcepit præsbyteris, & Epiſcopis, vel monaſteriis. Hic fecit ordinationes in vrbe quinque per menſem Decemb. Presbyteros 31. Diaconos 11. Epiſcopos per diuerſa loca ſexaginta duos. Qui etiam ſepultus eſt via Ardeatina in baſilica ſua, 3. Idus Decembris iuxta matrem ſuam, & germanam. Et ceſſauit Epiſcopatus p dies 31.

[* C. 12. * C. argentei. * C. 355. * C. antiquis. * 120. ex tremiſſem. * Baron. l. cit. id negat.]

XXXIX. S. SIRICIVS.

ANNO CHRISTI 385. VALENTINIANI 10. THEODOSII 7.

SIRICIVS, natione Romanus, ex patre Tiburtio ſedit a annos 15. menſes 11. dies 25. Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia, vel contra omnes hæreſes, & diſperſit per vniuerſum mundum, vt in omnis Eccleſiæ Archiuio teneantur ob * impugnationem contra omnes hæreſes. Hic conſtituit vt nullus presbyter miſſas celebraret per omnem hebdomadam, niſi conſecratum Epiſcopi loci deſignati ſuſciperet declaratum, quod nominatur * fermentum. Hic inuenit Manicheos, quos exilio deportauit, * & hoc conſtituit, vt non participarent cum fidelibus communionem, quia ore polluto non liceret ſanctum corpus Dominicum vexari. Hic conſtituit, vt ſi quis conuerſus de Manicheis rediret ad Eccleſiã, nullatenus communicaretur, niſi tantum relegatione monaſterii diebus vitæ ſuæ teneretur obnoxius, vt ieiuniis, & orationibus maceratus, & probatus ſub omni examinatione vſque ad vltimum diem tranſitus ſui, & ob humanitatem Eccleſiæ viaticum eis largiretur. Hic conſtituit Hæreticum ſub manu impoſitionis recipi, præſente cuncta Eccleſia. Hic fecit ordinationes quinque in Vrbe per menſem Decembris, Presbyteros 31. Diaconos 16. Epiſcopos per diuerſa loca triginta, & duos. Qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Priſcillæ via ſalaria, * Nono Calendas Martias, & ceſſauit Epiſcopatus per dies 20.

[a B. ann. 13. m. 1. d. 14. a Coſſ. Arcadii Aug. & Bautonis, ad Honor. 4. & Eutychian. * C. oppugnat. * Vide Baron. tom. 2. annal. … fermento … * Vide Baron. tom. 5. ad ann. 398. * C. 8. Cal.]

S. Anaſta-

XL. S. ANASTASIVS.

ANNO CHRISTI 398. ARCADII ET HONORII 4.

ANASTASIVS, natione Romanus, ex patre Maximo, ſedit [a] annos duos, dies viginti quatuor. Hic conſtituit, vt quotiescunque Euangelia ſancta recitantur, [b] Sacerdotes non ſederent: ſed curui ſtarent. Hic fecit conſtitutum de Eccleſia. Hic fecit baſilicam, quæ dicitur Creſcentiana in regione ſecunda in via * Mamertinia in vrbe Roma. Et hoc conſtituit nulla ratione tranſmarinum hominem in Clericatus honorem ſuſcipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignaret chirographum propter Manicheos. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, Presbyteros * nouem, Diaconos quinque, Epiſcopos per diuerſa loca * 11. Qui vero ſepultus eſt in cimiterio ſuo ad vrſum pileatum 5. Calendas Maij, & ceſſauit Epiſcopatus dies 21.

a B. *an. 4. m. 1. d. 13. a Coſſ. Honor. 4. & Eutych. ad Honor. & Arcad. 5.*
b *Vide Baron. ad ann. Dom. 402. p. 159.*
* C. Mamurtina. B. Mamurrina.
* C. B. octo.
* C. B. decem.

XLI. S. INNOCENTIVS.

ANNO CHRISTI 402. ARCADII ET HONORII 8.

INNOCENTIVS, natione Albanenſis, ex patre Innocentio, ſedit annos quindecim, [a] menſes duos, dies viginti. Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia, & de regulis Monaſteriorũ, & de Iudæis, & de paganis, & multos Cataphrygas in Vrbe inuenit, quos * exilio, & monaſteriis relegauit: Et hic inuenit Pelagium, & Cœleſtium hæreticos, & damnauit eos. Et hoc conſtituit, vt qui natus fuerit de Chriſtiana, denuo per baptiſmũ renaſci debeat, hoc eſt baptizari, * q; Pelagius damnabat. Eodẽ tẽpore dedicauit Baſilicam ſanctorũ Geruaſii & Protaſii, ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris feminæ Veſtinæ laborantibus presbyteris * Cuſicino, & Leopardo, & Diacono Libyano. Quæ femina ſupraſcripta teſtamenti paginam ſic ordinauit, vt baſilicam ſanctorum Martyrum ex ornamentis, & margaritis, venditis iuſtis æſtimationibus conſtrueretur, & conſtructa eſt vſque ad perfectum. In quo loco Beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminæ Veſtinæ titulum Romanum conſtituit, & in * eodem Dominico loco obtulit patenas argenteas duas penſantes ſingulæ libras viginti. Coronas argẽteas duodecim pẽſantes ſing. libr. quindecim. Amas argẽteas duas pẽſantes ſing. libras viginti. Farũ cãtharũ argenteũ vnũ penſan. libras 22. Ceroſtrata argentea quatuor penſan. ſingula libras triginta quinque. Turrẽ argenteam cum patena, & colũba deaurata pẽſan. libras triginta. Ad ornatũ * baptiſmi, Ceruũ argẽteũ funden-

a B. *menſ. 1. d. 10. a Coſſ. Arc. & Honor. 5. ad Honor 11. & Conſtantium 2.*
* C. B. in exilio monaſterii.
* *Bar. non verbis, ſed reipſa, quum negabat pecc. orig.*
* C. Vrſicino.
* C. eadem domo.
* C. Baptiſterii.

fundentem aquam penſantẽ libras viginti quinque. Vas ad oleum chriſmatis argen. pen. libras quinque. Vas aliud ad oleum exorzizatum penſ. libras quinque. Patenas duas ad chriſma penſan. ſing. libras quatuor. ſcyphum argenteum * anaglyphatum penſantem libras decem. ſcyphum alium argenteum penſan. libras decem. Calices argenteos quinque pẽſantes ſingul. libras tres. Calices argenteos baptiſmi numero tres penſantes ſing. libras duas, & alia dona multa largitus eſt. Aquæmaniles argenteas penſan. ſing. libras ſexdecim. Faracanthara ærea ſexdecim, penſan. ſing. libras decem. Item Faræcantharæ æreæ * ceroſtatæ in gremio Baſilicæ numero viginti penſan. ſing. libras quadraginta. Domos iuxta baſilicam Libyanam præſtantes ſolidos * 32. Domum in cliuo ſalutis * balnearium, præſtantẽ ſolidos octuaginta octo, & trimiſium. Poſſeſſionem * corras in territorio cluſino præſtantem ſolidos ſeptuaginta vnum, & trimiſium. Poſſeſſionem Coruianam in territorio cluſino præſtantem ſolidos octuaginta octo. Poſſeſſionem Fundanenſem in territorio Fundano cum adiacentibus attiguis 15. præſtantẽ ſolidos centum octuaginta vnum & trimiſium. Poſſeſſionem Figlynas in territorio Caſinate, præſtantem ſolidos * ſexaginta tres, & trimiſium. Poſſeſſionem Antonianam in territorio Clodiano, præſtan. ſolidos * quadraginta duos. Poſſeſſionem Amãdani, quã donauit illuſtris fœmina Veſtina conſobrinæ ſuæ in territorio Vegetano, præſtantẽ ſolidos quadraginta ſex, & trimiſium. Domos Emeriti in cliuo * mammori intra vrbem iuxta baſilicam, præſtan. ſolidos ſexaginta duos. Domum in cliuo Patritii arbitratam domum iuxta baſilicam in vico longo, quæ cognominatur ad lacum præſtantem ſolidos octuaginta duos. Domum ad cathedram lapideam florianam, præſtantem ſolidos quinquaginta octo, * Priſtinum in vico longo, * quod cognominatur Caſtorano, præſtan. ſolidos ſexaginta vnum. Balneum in vico longo, quod cognominatur templum, præſtan. ſolidos quadraginta. Siliquas tres, vncias portæ * nuntanæ tres præſtantes ſolidos * ſeptẽ & decem, & trimiſium. Hic conſtituit * ſabbatho ieiunium celebrari, quia ſabbatho Dominus in ſepulchro poſitus eſt, & diſcipuli eius ieiunauerunt. Hic conſtituit baſilicam Beatæ Agnetis Martyris à presbyteris Leopardo, & Paulino cum ſollicitudine gubernari, & * regi, & ornari. Et ex diſpoſitione Veſtinæ tituli ſupraſcripti presbyteris eſt conceſſa poteſtas. Hic fecit ordinationes quatuor per menſem Decembris. Presbyteros 30. Diaconos

* C. anaglyphum.
* Ceroſtrotæ.
* C. 85.
* C. Balneatæ.
* C. tremiſſem.
* C. ſarras.
* C. 58.
* C. 62.
* C. Mamuri.
* C. Priſtinum.
* C. qui.
* C. Numentanæ.
* C. 22. & tremiſſem.
* *Vide Baron. ad ann. 417.*
* C. B. ſollicite & dignè.
* C. regi.

Digitized by Google

*12. Epiſcopos per diuerſa loca quinquaginta quatuor. Qui etiam ſepultus eſt ad Vrſum pileatum 5. Calendas auguſti, & ceſſauit Epiſcopatus per dies 22.

*C. B. 15.

XLII. S. ZOSIMVS.

ANNO CHRISTI 417. HONORII 13. THEODOSII 10.

ZOSIMVS, natione Græcus, ex patre Abrahamio, ſedit annum vnum, [a] menſes octo, dies vigintiquinque. Hic * multas conſtituit eccleſias: & fecit conſtitutum, vt Diaconi læuas tectas haberent de palliis linoſtimis, & per parochias * conceſſa licentia * cereos benedici. [b] Et iuſſit, vt nullus Clericus poculum in publico propinaret, niſi tantum in cellis fidelium, maximè Clericorum. Hic fecit ordinationem vnam in vrbe per menſem Decembrem, Presbyteros decem, Diac. tres. Epiſcopos per diuerſa loca octo. Qui etiam ſepultus eſt iuxta corpus Beati Laurentii martyris via Tiburtina * 8. Calendas Ianuarias, & ceſſauit Epiſcopatus per dies * 11.

a B. *menſ. 4. d. 7. à Coſſ. Honoris 11. & Conſtantii 2. ad Honor. 12. & Theodoſii* B.

* Hic multa conſtituit in eccleſia. C. B.

* C. conceſſit.

* C. B. cereum Paſchalem.

b B. C. vt nullis Clericis p. i. p. propinaretur.

* C. 7.

* Bar. vno die.

XLIII. S. BONIFACIVS.

ANNO CHRISTI 419. HONORII 25. THEODOSII 12.

BONIFACIVS, natione Romanus ex patre Iocundo Presbytero, ſedit [a] annos tres, menſes quatuor, dies 13. [b] Hic ſub contentione cum Eulalio ordinatur vna die, & fuit diſſenſio in clero menſibus ſeptem, & per dies 15. Eulalius verò ordinatur in baſilica Conſtantiniana, Bonifacius autem in baſilica Iuliæ. Eodem tẽpore audiens hoc Placidia Auguſta cum filio ſuo Valentiniano Auguſto, dum ſederent Rauennæ, retulit Honorio Aug. Mediolani ſedenti, eodem tempore ambo Auguſti miſſa auctoritate hoc præceperunt, vt ambo exirent ciuitatem. Qui dum compulſi exiſſent, habitauit Bonifacius in cimiterio ſanctæ Fælicitatis Martyris via Salaria. Eulalius verò in ciuitate Antij ad ſanctum Hermen. Veniente autem proximo die Paſchæ, præſumpſit Eulalius, eò quòd ordinatus fuiſſet in Baſilica Conſtantiniana, & introiuit vrbem, & baptizauit & celebrauit Paſcha in Baſilica Conſtantiniana. Bonifacius verò, ſicut conſuetudo erat, celebrauit baptiſmum Paſchæ in Baſilica ſanctæ Martyris Agnetis. Hoc audito Auguſti vtrique miſerunt, & * eiecerunt Eulalium, & miſſa auctoritate reuocauerunt Bonifacium in vrbem, & conſtituerunt Epiſcopum. Eulalium verò miſerunt foras in Campaniam. Poſt annos tres, & menſes octo defunctus eſt Bonifacius. Clerus autem, & plebs petierunt Eulalium reuocari, quod tamen non conſenſit Eulalius,

a B. *Ann. 5. minus duob. menſibus & 3. dieb. à Coſſ. Honor. 12. & Theodoſ. 8. ad Marinianũ & Aſclepiodotum Coſſ.*

b *Vide Baron. ad ann. Dom. 418. in fine.*

Schiſma.

* *Vide Baron. ad ann. 419.*

Eulalio eiecto Bonifacius reſtituitur.

Romam reuerti. Qui etiam in eodem loco Campaniæ poſt annũ mortis Bonifacii, defunctus eſt. Hic Bonifacius conſtituit vt nulla mulier vel Monacha * pallia ſacrata contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret in Eccleſia, niſi miniſter: nec ſeruum Clericum fieri, nec obnoxium curiæ, vel cuiuslibet rei. Hic fecit oratorium in cimiterio ſanctæ Felicitatis iuxta corpus eius & ornauit ſepulchrum ſanctæ martyris Felicitatis, & ſancti * Liuanii, vbi & poſuit hæc. Patenam argenteam penſantem libras viginti, ſcyphum argenteum penſantem libr. decem. Amam argenteam penſantem libras 13. Calices minores argenteos duos penſantes libr. quatuor. Coronas argenteas tres penſan. lib. 15. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembris, presbyteros 13. Diacon. 3. Epiſcopos per diuerſa loca 36. Qui etiã ſepultus eſt in cimiterio ſanctæ Felicitatis Martyris, via Salaria, octauo Calendas Nouembris & ceſſauit Epiſcopatus per dies nouem.

* Pallam ſacratam.
Seruus clericus fieri non poteſt.
* C. Siluani.

XLIV. S. CÆLESTINVS.

ANNO CHRISTI 423. THEODOSII 16

CÆLESTINVS, natione * Campanus, ex patre Priſco, ſedit annos nouem, menſem vnum, dies 9. Hic fecit multa conſtituta, & conſtituit, vt centum quinquaginta Pſalmi Dauid ante ſacrificiũ pſallerẽtur * antiphonati, quod ante non fiebat; * niſi tantum recitabantur Epiſtolæ Pauli Apoſtoli, & ſanctum Euangelium, & ſic miſſæ fiebant. Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia, maxime & de * regione, * quæ hodie archiuio Eccleſiæ tenentur reconditæ. Hic dedicauit baſilicam Iuliæ, in qua obtulit * poſt ignem reticum patenam argenteam penſantem libras quindecim, ſcyphos argenteos duos penſantes ſing. libras octo. Amas argenteas duas, penſantes ſing. libras decẽ. Candelabra argentea * duo, penſan. ſingula libras triginta. Cantharas ceroſtatas æreas * 14. penſan. ſing. libras triginta. Item Coronas argenteas decem penſan. ſing. libras 10. Ad beatum * Petrum Apoſtolum Farum cantharum penſan. libras viginti quinque ex argento puriſſimo. Cantharas argenteas ceroſtatas in gremio Baſilicæ viginti quatuor penſan. ſing. libras viginti. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decembrem Presbyteros 32. Diaconos 12. Epiſcopos per diuerſa loca 46. qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Priſcillæ, via Salaria, 8. Idus Aprilis, & ceſſauit Epiſcopatus per dies * 21.

* C. B. Romanus.
B. an. B. m. 5. d. 3. a Conſ. Mariniani & Aſclepiodi. ad Aetium & Valerium Coſſ.
* C. antiphonatim.
* C. ſed tantũ.
* C. de religionibus.
* C quod reconditum.
* Iuliam.
* C poſtigem reticum. for. poſtem ſethicum.
* C. 7.
* C. 24.
* C. Paulum.
* C. 16.

S. SIX-

Digitized by Google

XLV. S. SIXTVS III.

ANNO CHRISTI 432. THEODOSII 25. VALENTINIANI 8.

SIXTVS tertius, natione Romanus, ex patre Sixto, ſedit annos octo, [a] dies 19. Hic poſt annum primum & menſes octo à quodam [b] Baſſo incriminatus, accuſatusquè eſt. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Auguſtus, iuſſit concilium ſanctæ Synodi congregari, & facto conuentu cum magna examinatione iudicio Synodiço purgatus à quinquaginta ſex Epiſcopis, & condemnatus Baſſus à Synodo, ita tamen vt ad vltimum diem viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Eccleſiæ. Hoc audiens Valentinianus Auguſtus cum matre ſua Placida Auguſta furore ſancto commoti proſcriptione Baſſum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius Eccleſiæ Catholicæ ſociauerunt. Qui Baſſus nutu diuinitatis intra menſes tres defunctus moritur. Cuius corpus Sixtus Epiſcopus cum linteaminibus, & aromatibus manibus ſuis tractans, recondensq; ſepeliuit ad beatum Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius.

a B. minus d. 30. a Coſſ. Aetii & Valerii. ad Valentinianũ 5. & Anatolium.
b Vide Baron ad ann. Dom. 433. p. 640.
* Iudicii Synodici purgatus.
* In vltimo die.
* C. B. recondidit et
* refecit.

Hic * fecit Baſilicam ſanctæ Mariæ, quæ ab antiquis Liberii cognominabatur iuxta macellum * Libyæ, vbi & obtulit hæc. Altare argenteum puriſſimum penſan. libras trecentas. Patenas argenteas tres penſan. libras ſexaginta. Amas argenteas quatuor, penſantes libras ſexaginta. Scyphum aureum puriſſimum penſantem libras quinquaginta, ſcyphos argenteos quinque, penſantes libras quinquaginta. Calices miniſteriales argenteos decẽ penſan. ſing. libras tres. * Aquæmaniles argenteos penſantes ſing. libras octo. Coronam faram ante altare argenteam, penſan. libras triginta. Coronas argenteas farales triginta quatuor penſan. libras decem. Candelabra argentea quatuor penſan. libras viginti. Thimiamaterium argenteum, penſans libras quinque. Canthara ceroſtata * aurochalca viginti quatuor, penſan. libras 15. Poſſeſſionem Scaurianam in territorio Gacitano præſtantem omnia inibi cum adiacentibus ad tignis ſolidos 312. & * trimiſium Poſſeſſionem Marmoratam in territorio Præneſtrino præſtantem ſolidos centum quinquaginta duos. Poſſeſſionem celeris in territorio * Afilano præſtantem ſolidos centum, & vndecim, & trimiſium. Domum Palmati intra vrbẽ, iuxta inibi baſilicã cũ balneo, & * priſtino, p̃ſtantẽ ſolidos 154. Ceruũ argenteũ in * fonte fundentẽ aquam, penſantẽ lib. triginta. Omnia vaſa Baptiſmi ſacrata argẽtea, lib. 15. Cenacula regie gradorũ adheren. Baſilicę, vel quicq̃d videtur eſſe intrĩſecus. Hic ornauit de argẽto cõfeſſionẽ beati Petri Apoſtoli, q̃ habet libr. quadringentas.

* Libiæ.
* Aquamanulos.
* Aurochalcea.
c Gaietano.
* C. trimiſſem.
* Aſiliano.
* C. piſtrino.
* Fontem baptiſterii.
* e regione graduum adherentia.

Huius ſupplicatione obtulit Valentinianus Auguſtus imaginem auream cum duodecim portis, & Apoſtolos duodecim, & Saluatorem in gemmis precioſiſſimis ornatam ſuper confeſſionem Beati Petri Apoſtoli. Fecit autem Valentinianus ex rogatu Sixti Epiſcopi Faſtigium argenteum in baſilica Conſtantiniana, quod à Barbaris ſublatum fuerat, quod penſabat libras * quingentas & vndecim. Huius temporibus fecit Valentinianus Auguſtus confeſſionem beati Pauli Apoſtoli ex argento puriſſimo, quæ habet libras ducentas. Item fecit Sixtus Epiſcopus confeſſionem beati Laurentii Martyris cum columnis porphyreticis, & ornauit * tranſennam, & altare, & confeſſionem ſancti Martyris Laurentii de argento puriſſimo. Fecit altare penſan. libras quinquaginta, Cancellos argenteos ſupra Platonias porphyreticas penſan. libras trecentas. Abſidam ſuper cancellos cum ſtatua beati Laurentii Martyris argentea penſan. libras ducentas. Fecit autem Baſilicam beato Laurentio, quod & Valentinianus Auguſtus conceſſit, vbi & obtulit dona hæc. Patenas argenteas tres penſantes ſingulæ lib. viginti. Amas argenteas tres penſantes lib. quindecim. ſcyphos argenteos quatuor penſan. lib. octo. ſcyphum aureum ornatum de margaritis, penſan. lib. decem. Calices argenteos miniſteriales duodecim penſan. lib. duas. Aquæmaniles argenteos, penſantes libras octo. Miniſterium ad baptiſmum vel pœnitentiæ ex argento, penſan. libras quinque. Concham aurochalcam, penſantem lib. viginti. Coronas argenteas farales triginta, penſantes lib. ſex. Pharacanthara argentea tria, penſan. ſing. lib. quindecim. Candelabra argentea duo penſan. ſing. libras triginta. Cantharas ceroſtatas in gremio baſilicæ æreas vigintiquatuor. * Faras æreas 21.

*Imaginem auream Saluatoris.

* C. 1610.

* Suggeſtum.

* Fara ærea.

Hic Fecit in Baſilica Conſtantiniana ornamentum ſuper fontem, quod ante ibi non erat, id eſt, epiſtylia marmorea, & colũnas porphyreticas erexit, quas Conſtantinus Auguſtus congregatas dimiſit, & iuſſit vt erigerentur, quas & verſibus exornauit. Hic fecit Platoniam in cimiterio Calixti, via Appia, vbi nomina Epiſcoporum, & Martyrum ſcripſit * comẽmorans. Hic fecit ordinationes in vrbe Roma per menſem Decembris. Presbyteros viginti octo, Diacon. duodecim, Epiſcopos per diuerſa loca quinquaginta duos. Et huius tẽporibus fecit Petrus Epiſcopus Baſilicã in vrbe ſanctæ Sabinæ, vbi & fontem conſtruxit. Qui etiam ſepultus eſt via Tiburtina in crypta, iuxta corpus beati Laurentii, * & ceſſauit Epiſcopatus per dies 22. * *A morte Silueſtri vſq; ad hunc primum Leonem ſunt anni nonaginta nouem, menſes quinq;, dies viginti ſex.*

* C. cum memoriis.

* C. B. 5. Kal. April.

* Hæc verba non ſunt in tom. 1. Concil.

S. LEO.

XLVI. S. LEO.

ANNO CHRISTI 440. THEODOSII 33. VALENTIN. 16.

LEo, natione Tuſcus, ex patre Quintiano, ſedit annos 21. [a] menſem 1. dies 26. Huius temporibus fecit Demetria ancilla Dei Baſilicam ſancto Stephano via Latina miliario* 4. in prædio ſuo. Hic inuenit duas hæreſes Eutychianam, & Neſtorianam, per quoſdam Epiſcopos. Hic ordinauit præcepta ſua auctoritate, & miſit ad Marcianum Auguſtum fidelem principem Catholicum. Et facta collatione cum eodem principe, collecti ſunt Epiſcopi, & * factum eſt Concilium ſanctum Epiſcoporum in Chalcedona in martyrio ſanctæ * Euſemiæ, & congregati ſunt 256. Sacerdotes, & alij, quorum chirographum cucurrit 406. Epiſcopi, qui congregati vnà cum * Thomo, hoc eſt fide Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ cum chirographo ſancti Archiepiſcopi Leonis. Sed & in præſentia catholici principis Marciani Auguſti congregatum concilium numero 400. Epiſcoporum vnà cum Auguſto Marciano. Qui expoſuerunt * fidem catholicam, & Apoſtolicam, duas naturas in vno Chriſto Deo ſimul & Homine. In quo loco piiſſimus Auguſtus Marcianus vnà cum vxore ſua Auguſta Pulcheria, depoſita regia maieſtate, fidem ſuam expoſuerunt ante conſpectum ſanctorum Epiſcoporum. Vbi & damnauerunt Eutychem, Neſtorium, & Dioſcorum. Et iterum fidem ſuam Imperator Marcianus Auguſtus cum coniuge ſua Pulcheria Auguſta chirographo proprio fidem ſuam exponentes, poſtulauerunt ſanctum Concilium, vt dirigerent ad beatiſſimum Papam Leonem rogantes, vt fidem catholicam exponeret. Beatus verò Leo direxit fidei Catholicæ tomum & expoſuit, damnans omnes hæreſes. Iterum multas epiſtolas fidei miſit beatiſſimus Leo Archiepiſcopis, quæ hodie reconditæ in archiuo * tenentur. Hic firmauit frequenter ſuis epiſtolis Synodum Chalcedonenſem. Ad Marcianum Auguſtum epiſtolas duodecim; Ad Leonem Auguſtum epiſtolas 13. Ad Flauianum Epiſcopum epiſtolas * octo, Epiſcopis per Orientem epiſtolas decem & octo, per quas fidem confirmauit Synodi.

[a] *B. ann. 21. menſ. d. 32. à Coſſ. Valentin. S. & Anatolis ad Seuerinum et Dagalaiphum.*
* 3.
* *Vide Baron. ad ann. Dom. 451. p. 138.*
* Chalcedonia.
* C. Euphemiæ.
* C. tomo.
* C. mille 200. al. 600. *Bar. 600. ex Leon. ep. 52.*
Vide Baron. ad ann. 450.
* C. Rom. Eccleſiæ.
* C. nouem.

Hic renouauit poſt cladem Vandalicam omnia miniſteria ſacrata argentea per omnes titulos conflata, hydrias ſex, duas Baſilicæ Conſtātinianæ, duas Baſilicæ B. Petri Apoſtoli, duas Baſilicæ B. Pauli Apoſtoli: quas Conſtantinus Auguſtus obtulerat, quæ penſauerunt ſingulæ libras centum. Quæ omnia vaſa renouauit ſacrata. Hic fecit cameram Baſilicæ Conſtantinianæ, & aliam cameram Baſilicæ

Digitized by Google

** C. B. poſt ignẽ diuinum, id eſt, conflagrationem à fulmine.*
* Hunnorum.
** Vide Baron. ad ann. Dom 452. p 178.*
* C. B. Hic conſtituit, vt intra actionẽ ſacrificii diceretur. *Sanctum ſacrificium, immaculatã hoſtiam.*
** B qui Capellani nunc dicuntur.*
** B. refellit.*

beati Petri ornauit, & baſilicam beati Pauli Apoſtoli * renouauit, fecit autem & baſilicã beato Cornelio epiſcopo, & martyri iuxta cimiterium Calixti, via Appia. Hic propter nomen Romanum ſuſcipiens legationem ambulauit ad Regem * Vnnorum nomine * Athilam, & liberauit totam Italiam à periculo hoſtium. Hic conſtituit monaſterium apud B. Petrum Apoſtolum, quę nuncupatur Sanctorum Ioannis, & Pauli. * Hic conſtituit, vt Monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, niſi probata fuerit in virginitate ſexaginta annorum. Hic conſtituit ſuper ſepulchra Apoſtolorum cuſtodes, qui dicuntur * cubicularij ex clero Romano. Hic fecit ordinationes quatuor in vrbe Roma per menſem Decembris, presbyteros octuaginta & vnum, diaconos vnum & triginta, epiſcopos per diuerſa loca numero centum octuaginta quinque. Qui etiam ſepultus eſt apud baſilicam beati Petri Apoſtoli 3. Idus Aprilis, & ceſſauit epiſcopatus * dies 7.

XLVII. S. HILARVS.

ANNO CHRISTI 461. LEONIS 5. SEVERI 1.

a B. menſ. 10. minus d. 2. à Coſſ. Seuerini & Dagalaiphi ad Puſaũ & Ioannẽ Coſſ.
* C. &
* C. dominationem.

HILARVS, natione Sardus, ex patre Criſpino, ſedit annis ſex. [a] menſibus 3. diebus 10. Hic fecit decretalem, & per vniuerſum Orientem ſparſit epiſtolas de fide catholica, & apoſtolica, confirmans tres Synodos Nycenam, Epheſinam & Chalcedonenſem, * vel tomum S. Archiepiſcopi Leonis, & damnauit Eutychẽ, & Neſtorium, & Dioſcorum, vel omnes ſequaces eorum, & omnes hæreſes, & confirmans * auctoritatem, & principatum ſanctæ Sedis Apoſtolicæ. Hic fecit conſtitutum de Eccleſia in baſilica ad ſanctam Dei genitricem Virginem Mariam conſulatu Baſiliſci, & Hermenerichi, 16. Calend. Decemb.

S Hilari dona.

Hic fecit oratoria tria in baptiſterio baſilicæ Conſtantinianæ, S. Ioannis Baptiſtæ, & S. Ioannis Euangeliſtæ, & S. Crucis omnia ex argento, & lapidibus pretioſis. Confeſſionem ſancti Ioannis Baptiſtæ fecit ex argento, quæ penſabat libras centum, & crucẽ auream. Et confeſſionem S. Ioannis Euangeliſtæ fecit ex argento, quæ penſabat libras 100. & crucem aureã: & in ambobus oratoriis ianuas æreas, & argento cluſas. In oratorio S. Crucis fecit confeſſionem, vbi lignum Dominicum poſuit cum cruce aurea, cũ gemmis, quæ penſabat pondus librarum 20. Fecit ex argento puriſſimo, in confeſſione ianuas penſantes pondus librarũ 50. Supra confeſſionẽ aureum arcum, qui penſabat libras 4. quem portant columnæ Onychinæ, vbi

vbi ſtat agnus aureus penſ. libras duas. Coronam auream ante confeſſionem. Faros cum delphinis, quæ penſ. lib. quinque. Lampadas aureas numero quatuor, penſantes libras duas. Nymphæum, & triporticum ante oratorium S. Crucis, vbi ſunt columnæ miræ magnitudinis, quæ dicuntur hecaton, penta. Lacus & conchas * triãtas 2. cum columnis porphyreticis * ragiatis, * foratis aquam fundentes, & in medio lacum porphyreticum cum concha * aſſirta in medio aquam fundentem circundatam à dextris, vel ſiniſtris. In medio cancellis æreis & columnis cum faſtigiis, & epiſtyliis vndiq; ornatum ex muſiuo, & columnis Aquitanicis, & tripolitis, & porphyreticis? Ante confeſſionem beati Ioannis coronam argenteam penſan. libr. viginti, farum cantharum penſans libras viginti quinque. Item ad ſanctum Ioannem intra ſanctum fontem lucernam aureã cum * nixis luminum decem, penſantem libras quinque. ceruos argenteos tres fundentes aquam, penſantes ſing. lib. triginta. turrem argenteam cum delphinis, penſan. libras ſexaginta. columbam auream penſan. libras 2. In baſilicam Conſtantinianam faracanthara argentea, quæ pendent ante altare decem penſan. ſingula libras viginti. ſcyphum aureum penſan. libras ſex. calices aureos penſan. ſinguli lib. 1. ſcyphos argenteos * duos penſan. ſinguli libras decem. alium ſcyphum aureum penſan. lib. quinque. calices miniſteriales argenteos viginti, penſan. ſinguli lib. 2. Amas argenteas quinque penſan. libr. decem. Ad beatum Petrum Apoſtolum, ſcyphum aureum penſan. libras quindecim, alium ſcyphum aureum cum gemmis praſinis, & hiacynthinis penſan. libr. quatuor, calices argenteos miniſteriales decem penſan. ſing. lib. 2. Amas argenteas duas penſan. ſing. libras octo. faracanthara argentea viginti quatuor penſan. ſingula libras quinque. Ad beatum Paulum Apoſtolum ſcyphum aureum penſan. ſing. libras quinque. ſcyphos argenteos quatuor penſan. ſing. libras ſex. calices miniſteriales argenteos decem penſantes ſing. libras ſeptem. Amas argenteas duas penſantes ſing. libras decem. Ad beatum Laurentium martyrem, ſcyphum aureum cum gemmis praſinis, & hiacynthinis penſan. libras quatuor. lucernam auream nixorum decem penſan. lib. quinque. ſcyphum aureũ puriſſimum penſan. lib. quinque. lampadas aureas duas penſan. ſing. lib. 1. * faramcantharam auream penſan. lib. 2. turrem argenteam cum delphinis penſan. libras viginti quinque. ſcyphos argenteos tres penſantes ſing. libras triginta quatuor. calices argenteos miniſteriales duodecim penſan. ſing. libras 2. Altare argenteum, penſans libr. quadraginta. lampadas argenteas decem, penſan. libras 2. Amas argenteas duas,

* caſtriatas. C. cithariacas.
* C. foratis.
* C. perforatis.
* raita.
id eſt, argenteũ
* lychnis.
* B. mixis.
* quinque.
faramcantharum aureum.

Digitized by Google

duas, penſantes libras decem. In Baſilica beati Laurentij martyris faracanthara argentea decẽ, penſantia ſingula libras decem, canthara ærea 26. Miniſteria ad baptiſmum argentea, libras decem. fara ærea, libras quinquaginta. In vrbe Roma conſtituit miniſteriales qui circuirent conſtitutas ſtationes. ſcyphũ aureum anſatum, penſantem libras octo. ſcyphos argenteos per titulos viginti quinque, penſan. ſing. libras decem. Amas argenteas viginti quinque penſan. ſingulæ libras decem. calices argenteos miniſteriales quinquaginta, penſantes ſing. libras duas. Hæc omnia in Baſilica Conſtantiniana, vel ad ſanctam Mariam conſtituta recondidit. Hic fecit monaſteria ad ſanctum Laurentium, & Balneũ, & Prætorium * ſancti Stephani. fecit autem oratorium ſancti Stephani in baptiſterio Lateranenſi. fecit autem & bibliothecas duas in eodem loco. Item monaſterium intra vrbem ad Lunam. Hic fecit ordinationem in vrbe per menſem Decembris, presbyteros viginti quinque, diaconos ſex, epiſcopos per diuerſa loca viginti duos. Qui etiam ſepultus eſt ad ſanctum Laurentium in crypta iuxta corpus beati epiſcopi Sixti, & ceſſauit epiſcopatus per dies decem.

* C. S. Laurentio.

* C. vnam.

XLVIII. S. SIMPLICIVS.

ANNO CHRISTI 467. LEONIS 2. ANTEMII 1.

SIMPLICIVS, natione Tiburtinus, ex patre Caſtino ſedit annos quindecim [a], dies ſeptem. Hic dedicauit Baſilicam S. Stephani in Cælio monte in vrbe Roma, & baſilicam beati Andreæ Apoſtoli iuxta baſilicam ſanctæ Mariæ, & aliam baſilicam ſancti Stephani iuxta baſilicam ſancti Laurentij, & aliam baſilicam intra vrbem iuxta Palatium Licinianum beatę martyris Bibianæ, vbi corpus eius requieſcit. Hic conſtituit ad ſanctum Petrum Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum Apoſtolum, & ad ſanctum Laurentium martyrem * hebdomadam, vt presbyteri manerent ibi propter pœnitentes, & baptiſmum. Regionem tertiam ad ſanctum Laurentium, Regionem primam ad ſanctum Paulum, Regionem ſextam, vel ſeptimam ad ſanctum Petrũ. Sub huius epiſcopatu venit relatio de Græcia ab Acacio Conſtantinopolitano epiſcopo, & affirmauit Petrũ Alexandrinę vrbis Eutychianiſtam hæreticũ, facta petitione ab Acacio epiſcopo chyrographo eius conſtructa. Eodem tempore fuit * Eccleſia prima, hoc eſt, Sedis Apoſtolicæ executrix. Tunc Simplicius epiſcopus præſul hoc audiens damnauit Petrum Alexandrinum, eo quòd Acacius innumerabilia crimina affirmabat, ita tamen, vt pœnitentiæ

[a] *B. men. 5. d. 10. à Coſſ. Puſai, & Ioannis ad Anicium Fauſtum.*

* hebdomadas. C. B.

Vide Baron. ad annum 483.

Vide Baron. ad ann. 478.

* Eccleſia Romana, hoc eſt, prima Sedes Apoſtolica executrix.

Digitized by Google

tiæ reſeruaret tempus. Eodem tempore reſcripſit Timotheus Catholicus, & Acacius dicentes, quod etiam in morte Proterij catholici Petrus eſſet permixtus. Tunc Archiepiſcopus Simplicius diſſimulans, nunquam reſcripſit Acacio, ſed damnauit Petrum expectans tempus pœnitentiæ. Hic fecit in Eccleſia Romana ſcyphum aureum penſantem lib. quinque. Canthara argentea ad beatum Petrum Apoſtolum ſexdecim, penſan. ſing. libras duodecim. Hic fecit ordinationes tres in vrbe Roma per menſem Decembrem, & Februarium, presbyteros quinquaginta * nouem, diaconos vndecim, epiſcopos per diuerſa loca * ſeptem & triginta. Hic ſepultus eſt in Baſilica beati Petri Apoſtoli, *6.* Nonas Martij, & ceſſauit epiſcopatus dies ſex.

* C. B. octo.
* C. B. ſex.

XLIX. S. FELIX III.

ANNO CHRISTI 483. ZENONIS IMP. 10. ODOACRIS REG. 8.

FÆLIX tertius, natione Romanus, ex patre Fœlice. Presbytero de titulo Faſciolæ, ſedit [a] annos octo, menſes vndecim, dies viginti tres. Hic fuit temporibus Odoacris Regis vſque ad tempora Theodorici. Hic fecit baſilicam ſancti Agapiti iuxta baſilicam ſancti Laurentij martyris. Sub huius epiſcopatu iterum venit relatio de Græcia Petrum Alexandrinum reuocatum ab Acacio epiſcopo Conſtantinopolitano. Tunc venerabilis Fœlix Archiepiſcopus Sedis Apoſtolicæ vrbis Romæ mittens defenſorem cum concilio Sedis ſuæ, facto concilio damnauit Acacium Conſtantinopolitanum, & Petrum Alexandrinum. Poſt annos tres iterum venit relatio ab Imperatore Zenone, vt pœnitens rediret Acacius. Tunc Papa Fœlix miſit duos epiſcopos * Meſenum, & Vitalem, vt ſi inuenirent complicem Petri Acacium, damnarent eos. Qui dum introiſſent in ciuitatem Heracleam, corrupti ſunt pecunia, data ſupraſcriptis epiſcopis, & non fecerunt ſecundum pręceptum Sedis Apoſtolicæ. Venientibus verò Romam ad Sedem Apoſtolicam eodem tempore venerabilis Fœlix Papa fecit Synodum, & * operata eſt diſcuſſio, & inuenit iudicium ambos epiſcopos, id eſt, Meſenum, & Vitalem reos, & corruptos pecunia *, & eiecit Meſenum & Vitalem epiſcopos à communione. Tunc Meſenus epiſcopus non ſe tacuit corruptum pecunia. Hoc factum eſt tempore Odoacris Regis. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Roma per menſem Decembrem, presbyteros viginti octo, diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca numero triginta & vnum. Hic ſepultus eſt in baſilica beati Pauli

[a] B. *ann. 9. minus d. 12. à Coſſ. Anicij, ad Anaſtaſium Aug. et Ruffinum Coſſ.*
[b] B. *id negat.*
Vide Baron. ad ann. 483.
* C. Miſenum
* facta diſcuſſione inuenit ambos ep. reos.
* *Vide Baron. ad ann. 484.*

Decretum de tota Eccleſia.

Apoſtoli, & ceſſauit epiſcopatus dies quinque. Et poſt tranſitum eius factum eſt à presbyteris, & diaconibus conſtitutum de omni Eccleſia, vt nullus aliquando in ea cauſa præſumeret ſe feſtinum oſtendere de ea re, quæ aliquando ad requiſitioné peruenire debet.

L. S. GELASIVS.

ANNO CHRISTI 482. ANASTASII IMP. 1. ODOACRIS RE. 6.

[a] B. dies 19.
[b] B. *Anaſtaſii Imp. Odoacris regis & Theodorici, a Coſſ. Anaſtaſio Aug. & Rufino ad Paulum Conſ.*
[c] *Vide Baron. ad ann. Dom. 496.*
* geſta Synodica.
* *B. docet Petrũ & Acaciũ multo ante obiiſſe.*
* Epiſcopus catholicus 13.
* B. in villa petroſa.
* fundo.
* C. B. quinque.
* C. B. ſeptem.

GELASIVS, natione Afer, ex patre Valerio, ſedit annos quatuor, menſes octo, [a] dies nouem. fuit autem temporibus [b] Theodorici Regis, & Zenonis Auguſti. Huius temporibus inuenta eſt Eccleſia ſancti Angeli in Monte Gargano. Huius temporibus inuenti ſunt [c] Manichæi in Vrbe Roma, quos exilio deportari præcepit. Quorum codices ante fores Baſilicæ ſanctæ Mariæ incendio concremauit. Hic ſub * geſtam Synodicam reuocauit Meſenum epiſcopum ad communionem, & reſtituit eum Eccleſiæ ſuæ ſub ſatisfactione libelli, & purgatus eſt receptus. Hic fuit amator cleri & pauperum, & clerum ampliauit. Hic liberauit à periculo, & fame ciuitatem Romanam. Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia. * Huius temporibus iterum venit relatio de Græcia, eò quòd multa mala, & homicidia fierent à Petro, & Acacio. Eodem tempore fugiens Ioannes Alexandrinus * venit Romam ad Sedem Apoſtolicam. Ipſis temporibus beatus Gelaſius ſuſcepit Ioannem, & iterum miſit, & damnauit in perpetuum Acacium, & Petrum, ſi non pœniterent. Tamen expectans Sedis Apoſtolicæ ſatisfactionem ſecundum humanitatem primæ Sedis Eccleſiæ. Hic dedicauit Baſilicam ſanctæ Euphemiæ martyris in ciuitate Tiburtina miliario vigeſimo ab Vrbe Roma. Dedicauit autem & Baſilicam Sanctorum Nicandri & Eleutherij via Lauicana in fundum * Villa pertuſa; & aliam baſilicam ſanctæ Mariæ via Laurentina in * fundum Criſpini miliario ab Vrbe Roma vigeſimo. Sub huius epiſcopatu clerus creuit. Hic fecit ordinationes duas in Vrbe Roma per menſes Februarij, & Decembr. presbyteros triginta duos, diaconos duos, epiſcopos per diuerſa loca numero ſexaginta ſeptem. Qui etiam ſepultus eſt in Baſilica beati Petri Apoſtoli, 11. Calendas Decembris. Hic fecit tractatus, & hymnos, ſicut beatus Ambroſius Epiſcopus, & libros * aduerſus Eutychem, & Neſtorium, qui hodie in bibliotheca, & Eccleſiæ archiuo reconditi tenentur, & poſt obitum eius ceſſauit epiſcopatus dies * octo.

S. ANA-

LI. S. ANASTASIVS II.

ANNO CHRISTI 497. ANASTASII IMP. 7. THEODORICI R. 5.

ANASTASIVS, natione Romanus, ex patre Petro, de regione Quinta Tauma caput tauri, ſedit annum vnum, menſes vndecim, dies viginti quatuor. Hic fuit temporibus Theodorici Regis. Hic fecit confeſſionem beati Laurentij martyris ex argento, quæ penſabat libras * centum. Eodem tempore multi clerici, & presbyteri ſe à communione ipſius * erexerunt, eò quod communicaſſet ſine conſilio Epiſcoporum, vel presbyterorum, vel cleri cunctæ Eccleſiæ catholicæ, diacono Theſſalonicenſi nomine * Fotino, qui * communis erat Acacio, & quia voluit occultè reuocare Acacium, & non potuit; qui nutu diuino percuſſus eſt. Hic fecit ordinationē vnam in vrbe Roma, per menſem Decembrem, presbyteros duodecim, epiſcopos per diuerſa loca ſexdecim. Qui ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli, 13. Calendas Decembris; & ceſſauit epiſcopatus dies quatuor.

B. ann. 2. minus d. 7. à Conſ. Paulí, ad Paulinum & Ioan. Scytham Coſſ.
* C. 80.
* ſubtraxerũt, vel retraxerunt *Vide Baron. ad ann. 497.*
* C. Photino.
* B. communionis Acacii.

LII. S. SYMMACHVS.

ANNO CHRISTI 498. ANAST. IMP. 8. THEODOR. R. 6.

SYMMACHVS, natione * Romanus, ex patre Fortunato, ſedit annos 15. [a] menſes octo, dies 26. Hic fuit temporibus Theodorici Regis, & Anaſtaſij Auguſti à die 10. Calendarũ Decembriarum vſque in diem 14. Calend. Auguſtarum. Hic ſub contentione ordinatus eſt vno die cũ Laurentio. Symmachus in baſilica Conſtantiniana, Laurentius verò in Baſilica beatæ Mariæ. Ex qua cauſa ſeparatus eſt clerus *, & diuiſus eſt & Senatus. Alij cum Symmacho, alij verò cum Laurentio. Et facta contentione hoc * conſtituerunt, * partes, vt ambo ad Rauennam pergerent ad iudicium Regis Theodorici, qui dum ambo introiſſent in Rauennam, hoc iudicium æquitatis inuenerunt: Vt qui primò ordinatus fuiſſet, vel vbi pars maxima cognoſceretur, ipſe ſederet in Sede Apoſtolica. Quod tandem æquitas in Symmacho inuenit, * cognitionem veritatis. Et factus eſt Præſul Symmachus. Eodem tempore Papa Symmachus congregauit Synodũ, & conſtituit Laurentiũ in * Nuceriam ciuitatem epiſcopũ intuitu miſericordię. Poſt annos verò 4. zelo ducti aliqui ex clero, & alij ex ſenatu, maximè Feſtus, & Probinus incriminarunt Symmachũ, & ſubornauerunt teſtes falſos, quos miſerunt Rauennam ad Regem Theodoricũ, accuſantes B. Symmachũ, & occultè reuocauerũt Laurentiũ, poſt libellum Romæ factum, & fecerunt ſchiſma;

* C. B Sardus.
* B m. 8 *minus d. 4 à Coſſ. Paulini & Scytha, ad M. Aur. Caſſiodorum Coſſ.*
SCHISMA.
* *Vide Baron. ad an. Dom 498.*
* C. conſtruxeruut.
* vt ambæ partes.
* C & cognitio
Vide Baron. ad ann Dom 499.
* C. in Nucerina ciuitate.
Vide Baron. ad ann. 502.
SCHISMA nouum.

ſchiſma; & diuiſus eſt iterum clerus. Et alij communicabant Symmacho, alij Laurentio. Tunc Feſtus, & Probinus ſenatores miſerunt relationem Regi, & cæperunt agere, vt viſitatorem daret Rex Sedis Apoſtolicæ. Tunc Rex dedit Petrum * Alticinæ ciuitatis epiſcopum, quod canones prohibebant. Eodem tempore beatus Symmachus congregauit epiſcopos centum & quindecim, & facta Synodo purgatur à crimine falſo. Et damnatur Petrus * Altinus inuaſor Sedis Apoſtolicæ, & Laurentius Nucerinus, quia viuo epiſcopo Symmacho peruaſerunt ſedem eius. Tunc ab omnibus epiſcopis, & presbyteris, & diaconibus, & omni clero, vel plebe * reintegratur Sedi Apoſtolicæ beatus Symmachus, vt cum gloria apud beatum Petrum ſederet Præſul. Eodem tempore Feſtus caput ſenatus exconſul, & Probinus excõſul ceperunt intra vrbem Romam pugnare, cum aliis Senatoribus, & maximè cum Fauſto exconſule, & cædes, & homicidia in clero ex inuidia fiebant. Qui verò communicabant beato Symmacho iuſte, publicè qui inuenti fuiſſent intra vrbem gladio occidebantur. Etiam & ſanctimoniales mulieres, & virgines deponentes de monaſteriis, vel de habitaculis ſuis, denudantes ſexum fœmineum cedibus plagarum afflictas vulnerabant, & omni die pugnas contra Eccleſiam in medio ciuitatis gerebant. Etiam multos Sacerdotes occiderunt, inter quos * Digniſſimum & Gordianum presbyteros ad vincula ſancti Petri Apoſtoli, & ad Sanctos Ioannem & Paulum, * quos fuſtibus & gladio interfecerunt, & multos alios Chriſtianos, ita vt nulli eſſet ſecuritas die, vel nocte de clero in ciuitate ambulare. Solus autem Fauſtus exconſul pro Eccleſia pugnabat. Poſt hæc omnia beatus Symmachus inuenit Manicheos in vrbe Roma, quorum omnia ſimulachra, vel codices ante fores baſilicæ Conſtantinianæ incendio concremauit, & eos ipſos exilio relegauit. Fuit autem à conſulatu Paulini vſque ad conſulatum Senatoris.

* D. Altinæ.

Symmachus in Synodo purgatus.

* Altinenſis.

* C. redintegratur.

Seditio Romæ.

* inter quos Gordianũ presbyterũ digniſſimum ad vincula.

* quem fuſtibus & gladio interfecerunt. *Vide Baron. ad ann. Dom. 503. in fine.*

Manichæorum codices exuſti.

Hic fecit Baſilicam ſancti Andreæ Apoſtoli apud beatum Petrum Apoſtolum, vbi fecit * tigurium ex argento, & confeſſionem penſ. libras centum & viginti. Arcus argenteos tres penſan. ſing. lib. ſexaginta. Oratorium ſancti Thomæ Apoſtoli ex argento penſ. lib. 300. * In confeſſione lib. viginti. Arcum argenteum penſan. lib. ſexdecim, Confeſſionem ſancti Caſſiani, & Sanctorum Prothi, & Hyacinthi ex argento penſ. libras viginti. Arcum argenteum penſ. libr. 12. Oratorium S. Apollinaris ex argento, & confeſſionem cum arcu ex argento. penſ. lib. triginta. Oratorium ſancti * Soſij ex argento in confeſſione penſan. libras viginti. Item ad fontem in baſilica beati Petri

* C. B. ciboriũ.

* C. B. & confeſſionem.

* C. Soſſi.

Digitized by Google

Petri Apoſtoli, oratorium ſanctæ Crucis ex argento, confeſſionem & crucem ex auro cum gemmis, vbi incluſit lignum Dominicum, Ipſa crux aurea penſan. lib. decem. Fecit autem oratoria duo S. Ioannis Baptiſtæ, & ſancti Ioannis Euangeliſtæ, in quorum Confeſſione arcus argenteos * poſuit penſan. lib. triginta. Quæ cubicula omnia à fundamento perfecta conſtruxit. Baſilicam verò beati Petri marmoribus ornauit, Et cantharum beati Petri cum quadriporticu marmoribus ornauit, & ex muſiuo agnos, & cruces & palmas * ornauit. Ipſum verò atrium omne compaginauit. Gradus verò ante fores Baſilicæ beati Petri ampliauit. Et alios gradus conſtruxit, ſub tigno dextra, læuaq;. Item in eodem loco Epiſcopia dextra læuaq; fecit. Item ſub gradus in atrio alium cantharum foris in * vulgo campi poſuit & ad vſum neceſſitatis humanæ fecit. Item & alios gradus aſcendentibus ad beatum Andream fecit, & cantharum poſuit. Hic fecit baſilicam ſanctæ Martyris Agathæ via Aurelia * in fundũ Lardarum, & à fundamento cũ fonte conſtruxit, vbi poſuit arcus argenteos duos. Eodem tempore fecit baſilicam ſancti Pancratii, vbi & fecit arcum argenteum, qui penſabat lib. quindecim. Fecit autem in eodem loco balneum. Item apud beatum Apoſtolum Paulum, in Baſilica renouauit Abſidam, quæ in ruinam imminebat, & poſt confeſſionem pictura ornauit. Et cameram fecit, & matroneum, & ſuper confeſſionem imaginem argenteam cum Saluatore, & duodecim Apoſtolos poſuit, qui penſan. lib. centum viginti: Et ante fores baſilicæ gradus fecit in atrio, & cantharum. Et poſt abſidam aquam introduxit, vbi & balneum à fundamento fecit.

* Et cubicula poſ.

* Fecit

* C. in fundo Lardario.

Intra ciuitatem Romanam Baſilicam ſanctorum Silueſtri, & Martini à fundamento conſtruxit iuxta Thermas Traianas, vbi & ſuper altare * tigurium argenteum fecit penſan. lib. 120. Arcus argenteos 12. qui penſabant ſinguli libr. decem, Confeſſionem argenteam, quæ penſan. libr. 15. Ad beatum Ioannem, & Paulum fecit gradus poſt abſidam. Item ad Archangelum Michaelem baſilicam ampliauit, & gradus fecit, & introduxit aquam. Item ad ſanctam Mariam. Oratorium ſanctorum Coſmæ, & Damani à fundamento conſtruxit. Item in via Tiburtina miliario vigeſimo ſeptimo ab Vrbe Roma rogatus ab * Aluino, & Glafira illuſtribus de proprio facientibus à fundamento Baſilicam beato Petro in fundum Pacinianum dedicauit. Item ad beatum Petrum, & beatum Paulum Apoſtolos, & ad ſanctum Laurentium Martyrem pauperibus habitacula conſtruxit. Item ad beatum Petrum viginti can-

— 129.

* Ciborium. C.

* C. Albino & Glaphyra præpoſitis.

Digitized by Google

thara argentea fecit penſan. ſingula lib. 15. & arcus argenteos 22. penſ. ſing. lib. viginti. Hic reparauit baſilicam ſanctæ Felicitatis, * quæ iam in ruinam imminebat. Hic Abſidam beatæ Agnetis, quæ in ruinam imminebat, & omnem baſilicam renouauit.

* Cui ruina imminebat.

Hic conſtituit vt omni die Dominico, vel Natalitiis martyrum Hymnus diceretur angelicus, id eſt, Gloria in excelſis Deo. Hic fecit cimiterium Iordanorum in melius propter corpus ſancti Alexandri. Hic omni anno per Africam, vel Sardiniam ad Epiſcopos, qui in exilio erant retruſi, pecuniam, & veſtes miniſtrabat. Hic captiuos per Liguriam, & per Mediolanum, & per diuerſas prouincias * pecunia redemit, & dona multiplicauit, & dimiſit. Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe Roma per menſes Decembrem & Februarium. Presbyteros nonaginta duos, Diaconos ſexdecim, Epiſcopos per diuerſa loca centum & * ſeptem. Qui etiam ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli, & ceſſauit Epiſcopatus dies ſeptem, qui etiam in pace confeſſor quieuit.

* Pecuniis.

* C. B. 17.

LIII. S. HORMISDA.

ANNO CHRISTI 514. ANASTASII 24. THEODOR. 22.

HORMISDA, natione Cāpanus, ex patre Iuſto de ciuitate * Friſilone, ſedit [a] annos 8. dies 17. Fuit autem temporibus Regis Theodorici, & Anaſtaſii Auguſti à conſulatu ſenatoris, vſque ad conſulatum Symmachi, & Boëtii. Hic compoſuit clerū, & * pſalmos erudiuit. Hic fecit baſilicam in territorio Albanenſe in poſſeſſionē Fontis. Eodē tēpore ex conſtituto Synodi miſit in Græciam, humanitatē oſtēdens ſedis Apoſtolicæ, q̃a Græci obligati erāt ſub vinculo Anathematis propter Petrum Alexandrinū, & Acaciū Conſtantinopolitanū Epiſcopos ſub Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano cum cōſilio Regis Theodorici, direxit quoque Ennodium Epiſcopum Ticinenſem, & Fortunatum Epiſcopum Catenenſem, & Venantium presbyterū Vrbis Romæ, & Vitalē Diaconū ſedis Apoſtolicæ, & * Hilarū Notarium ſedis ſupraſcriptæ. Euntesq; ad Anaſtaſiū Auguſtū, nihil egerunt. Idem ſecundò miſit Ennodiū ipſum, & Peregrinū Epiſcopū * Mezenenſem portantes epiſtolas * confortatorias fidei, & cōteſtationes ſecretas numero 19. & textum libelli, in quo libello noluit conſentire Auguſtus Anaſtaſius, quia & ipſe in hæreſim Eutychianā cōmunicauerat. Voluit itaque eoſdē Legatos per remunerationem corrūpere. Legati verò ſedis Apoſtolicæ contēpto Anaſtaſio Auguſto nullatenus cōſenſerunt accipere pecunias, niſi ſatisfactionē ſedis Apoſtolicæ * operaretur. Tunc Imperator repletus furia eiecit eos * per poſterulā, & impo-

* C. Fruſinona.
B Fuſinona.
a B. *ann. 9. d. 10. a Conſ. Caſſiodori ad Maximum*
* Pſalmis C.
* B. Meſontis.
C. Meſontis.

Vide Baron. ad ann. 515.
* C. Hilarium.
* C. Meſenatē.
c B. Confirmatorias.
Vide Baron. ann 517
* De Vrbe per poſticulum.

& impoſuit eos in * nauim periculoſam cū militibus, & magiſtrianis, & * pfectianis nomine * Heliodorū, & Demetriū. * Qui hoc dedit eis in mādatis Impator Anaſtaſius, vt nullā ciuitatē ingrederentur. Legati verò ſedis Apoſtolicæ ſecretius ſupraſcriptas epiſtolas fidei 19. per manus Monachorū Orthodoxorū expoſuerunt per omnes ciuitates. Quas tamē epiſtolas ab Epiſcopis ciuitatū, qui erant cōplices Anaſtaſii Auguſti timore omnes eas epiſtolas fidei ꝓ crimine Cōſtantinopolim direxerunt. Furore repletus Anaſtaſius Auguſtus contra Papā Hormiſdā inter alia ſacra ſua hoc ſcripſit dicens. Nos iubere volumus, non nobis iuberi. Eodē tempore nutu diuinitatis percuſſus eſt fulmine diuino Anaſtaſius Imperator, & obiit. Sumſit itaq; Imperiū Iuſtinus Orthodoxus, & direxit auctoritatē ſuā ad Papā Hormiſdā ſedis Apoſtolicæ per Gratū, * & Illuſtrē nomine, ſperans à ſede Apoſtolica, vt * reintegraretur pax Eccleſiarū. Tunc Hormiſda Epiſcopus cū cōſilio Regis Theodorici * direxit à ſede Apoſtolica Germanū Capuanū Epiſcopū, & Ioannē, & Blandū presbyteros, & Felicē, & Dioſcorū Diaconos ſedis Apoſtolicæ, & Petrū Notariū. * Quos monitos ex omni parte fidei, & textum libelli pœnitentiæ, * qui venientes iuxta Conſtantinopolī, tanta gratia fidei * refulſit, vt multitudo Monachorū Orthodoxorum, & Illuſtrium virorum maxima multitudo occurreret. In quibus & Iuſtinus Imperator, & Vitalianus Conſul ſimul occurrerunt à Caſtelleo Rotundo, * qui dicitur vſque in ciuitatē Conſtantinopolim, cum gloria, & laudibus. Qui ingreſſi vna cum Grato Illuſtri, ſuſcepti ſunt à Iuſtino Auguſto Orthodoxo cum gloria. Omnis itaq; Clerus vnà cum Epiſcopo Ioanne Conſtantinopolitano, * gauiſus eſt, ſentientes eo quod gratanter ſuſcepti ſunt: etiam ſentientes & ij, qui erant complices Acacii, incluſerunt ſe in Eccleſia maiori, quæ vocatur ſancta Sophia. Et conſilio facto mandauerunt Imperatori dicentes. Niſi nobis reddita fuerit ratio, quare damnatus eſt Epiſcopus noſter Acacius, nullatenus conſentimus ſedi Apoſtolicæ. Hic Papa Hormiſda perrexit ad Regem Theodoricum Rauennam, & cum eius conſilio miſit auctoritatem ad Iuſtinum Imperatorem, & * vinculum Chirographi, & textum libelli, reintegrauit ad vnitatem ſedis Apoſtolicæ damnantes Petrum & Acacium, vel omnes Hæreſes. Hic inuenit Manicheos, quos etiā diſcuſſos cum examinatione plagarum exilio deportauit. Quorum Codices ante fores baſilicæ Conſtantinianæ incendio concremauit. Huius temporibus Epiſcopatus in Africa poſt annos ſeptuaginta quatuor reuocatus eſt, qui ab Hæreticis fuerat exterminatus.

Eodem

* Naui periculoſa.
* C. præfectis.
* Eliodoro, & Demetrio.
* C. quibus.

Vide Baron. l. cit p. 677.

Vide Baron. in fine 6. tomi.

IVSTINVS *fit Imperator.*

* Gratū Illuſ.
Lego *per Gratum virum illuſtrem.*
* C. redinteg.

Vide Baron. ad ann. 518.

* Commonitos ex omni parte fide, & textu libelli pœnitentiæ.
C. munitos.
* quibus venientibus.
* C. illis ref.
* C. ad caſtel:
* C. quod ducit
* C. ſenſitq; grat.

* C. cum vinculo.

Vide Baron. ad ann. Dom 523.
Manichæi. exulant

Clodoueus rex Franc donū mittit Romam.

Digitized by Google

Clodoueus rex Franc. dona mittit Romam. C. Regium donum cum. *Vide Bar. ann. 514.*

* Gemmis.

* C. olofora blatea. B. oloſerica. * C. ſuccinctorium.

Eodem tempore * venit regnum cum gemmis pretioſis à Rege Francorum Clodoueo Chriſtiano donum Beato Petro Apoſtolo, ſub huius Epiſcopatu multa vaſa aurea, vel argentea venerunt de Græcia, & Euangelia cum Tabulis aureis, cum gemmis pretioſis, quæ penſan. libr. 15. Patenam auream cum hiacynthis, quæ penſan. lib. 25. ſcyphum aureum cum gemmis penſan. lib. octo, ſcyphum aureum circundatum * regno penſan. lib. octo. ſcyphos argenteos tres deauratos penſan. ſing. libr. quinque. Patenas argenteas duas penſan. lib. viginti quinque. Gabata electrina penſ. lib. 2. Thecas Cyrei aureas duas, penſan. ſing. lib. ſex. Pallia * olobera blattea cum tabulis auro tectis de chlamyde, vel de ſtola imperiali * ſuffittorium ſuper Confeſſionē Beati Petri Apoſtoli. Hæc omnia à Iuſtino Auguſto Orthodoxo votorum gratia oblata ſunt.

* C. ceroſtrata. *Theodoricus rex Arianus dona offert Romæ.*

B. crucibus vel calicibus.

* B. Symachi.

Eodem tempore Theodoricus Rex obtulit Beato Petro Apoſtolo * Ceroſtata argentea duo, penſan. libras ſeptuaginta. Eodem tempore fuit Papa Hormiſda apud Beatum Petrum Apoſtolum trabem, quam ex argento cooperuit, quæ penſan. lib. mille, & quadraginta. Hic fecit in Baſilica Conſtantiniana arcum argenteum ante altare, qui penſabat lib. viginti. Canthara argentea ſexdecim penſan. ſing. lib. 15. Item ad Beatum Paulum fecit arcus argenteos duos penſan. ſing. lib. viginti. Canthara argentea 15. penſan. ſing. lib. 15. Amas argenteas tres, penſan. ſing. lib. 10. Scyphos argenteos ſtationales ſex cum * ducibus penſan. ſing. lib. ſex. Hic fecit ordinationes in Vrbe Roma per menſem Decemb. presbyteros 21. Epiſcopos per diuerſa loca quinquaginta quinque. Qui etiam ſepultus eſt in Baſilica beati Petri Apoſtoli octauo Idus Auguſti Conſulatu * Maximi, & ceſſauit Epiſcopatus dies ſeptem.

LIV. S. IOANNES.

ANNO CHRISTI 523. IVSTINI IMP. 6. THEODOR. 31.

* B. m. 9. d. 14.

Vide Baron. ad ann. Dom. 525. Ioan. Papa à Rege Ariano mittitur Conſtantinop.

IOANNES, natione Tuſcus, ex patre Conſtantio ſedit annos duos, * menſes octo, dies 22. à Conſulatu Maximi vſque ad Conſulatum Olybrij. temporibus Theodorici Regis, & Iuſtini Auguſti Chriſtiani. Hic vocatus eſt à Rege Theodorico Rauennam. Quem ipſe Rex rogans miſit in Legationem Conſtantinopolim ad Iuſtinum Imperatorem Orthodoxum, quia eodem tempore Iuſtinus Imperator vir religioſus ſummo ardoris amore religionis Chriſtianæ voluit hæreticos extricare. Nam ſummo feruore Chriſtianitatis hoc Conſilio vſus eſt, vt eccleſias Arrianorū catholicas conſe-

cōſecraret. * ꝓ hac cauſa hæreticus Rex Theodoricus audiens hoc exarſit, & voluit totā Italiā gladio extinguere. Eodē tēpore Ioannes Papa ægrotus infirmitate cū fletu ambulauit, & ſenatores, & excōſules cū eo, id eſt Theodorus, Importunus, Agapitus * excōſul, & alius Agapitus patritius, q hoc accipientes in mandatis Legationē, vt redderentur Eccleſiæ Hæreticis in partibus Orientis, quod ſi non omnem Italiam gladio perderet. Qui dum ambulaſſent cum Ioanne Papa, occurrerunt beato Ioanni miliario 12. omnis ciuitas cū cæreis, & crucibus in honorem beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. Quia veteres Græcorum hoc teſtificabantur, dicentes, à tempore Conſtantini Auguſti & beato Silueſtro Epiſcopo ſedis Apoſtolicæ, vſque ad Iuſtini Auguſti tempora non meruiſſe partes Græciarum beati Petri Apoſtoli Vicarium ſuſcepiſſe cum gloria. Tunc Iuſtinus Auguſtus dans honorem Deo humiliauit ſe pronus, * & adorauit beatiſſimum Papam Ioannem. Eodem tempore beatus Ioannes Papa cum ſenatoribus ſupraſcriptis cum grandi fletu rogauerunt Iuſtinum Auguſtum, vt legatio acceptabilis eſſet in conſpectu eius. Qui verò Papa Ioannes, vel ſenatores viri religioſi omnia meruerunt, & liberata eſt Italia à Rege Theodorico Hæretico. Iuſtinus Imperator tamen gaudio repletus eſt, quia meruit temporibus ſuis Vicarium beati Petri Apoſtoli videre, regno ſuo, de cuius manibus cum gloria coronatus eſt Iuſtinus Auguſtus. Eodem tempore cum hi ſupraſcripti, id eſt, Papa Ioannes cum ſenatoribus, Theodoro exconſule, Importuno exconſule, Agapito exconſule, (Agapito patritio defuncto Theſalonicæ, poſiti eſſent Conſtantinopoli, Theodoricus Rex hæreticus tenuit duos ſenatores præclaros, & Exconſules Symmachum, & Boëtium, & occidit, interficiens gladio. Eodem tempore reuertens Ioannes venerabilis Papa, & ſenatores cum gloria, dum omnia obtinuiſſent à Iuſtino Auguſto, Rex Theodoricus hæreticus cum grandi dolo, & odio ſuſcepit eoſdem, Papam Ioannem, & ſenatores, quos etiam gladio voluit interficere: ſed metuebat indignationem Iuſtini Auguſti: quos tamen in cuſtodiam omnes afflictos * cruciauit, ita vt beatiſſimus Ioannes Epiſcopus primæ ſedis Papa in cuſtodia afflictus deficiens moreretur. Qui defunctus eſt Rauennæ in cuſtodia * 15. Calendas Iun. martyr. Poſt hoc factum nutu Dei omnipotentis nonageſimo octauo die, poſtquam defunctus eſt beatiſſimus Ioannes in cuſtodia, Theodoricus Rex hæreticus ſubito interiit, & mortuus eſt. Hic Papa Ioannes fecit cimiterium beatorū Martyrum Nerei, & Archilei via Ardeatina. Item renouauit cimi-

G terium

* Hac itaque cauſa hæreticus rex audita exarſit.

* C. exconſules.

Conſtantinopolis occurrit Ioanni Papæ.

* C. in terram.

Ioan. Papa petita obtinet.

Iuſtinus a Papa coronatur.

Boetius & Symmachus occiduntur.

Vide Baron. ann. Dom. 525. & 526.

* C. maceravit.

Ioan. Papa in carcere moritur.

* C. 12.

Vide Baron. ann. 526.

Rex Theodoricus ſubito interiit.

Digitized by Google

Ioannis Papæ dona.

terium Felicis, & Adaucti. Itẽ renouauit cimiteriũ Priſcillæ via Salaria. Eodẽ tẽpore poſitũ eſt ornamẽtũ ſup confeſſionẽ beati Pauli Apoſtoli de gẽmis praſinis, & hiacynthinis. Itẽ huius tẽporibus Iuſtinus Imperator obtulit patenam aureã cũ gẽmis penſ. lib. viginti Calicẽ aureũ cum gẽmis penſ. libr. quinq;, ſcyphos argẽteos qnq;. Pallia aurotexta qndecim, q̃ ipſe Ioannes detulit Apoſtolis beatiſſimo Petro, & Paulo, & ad S. Mariã, & ad S. Laurentiũ. Hic ordinauit Epiſcopos p diuerſa loca numero 15. Cuius corpus translatũ eſt de Rauẽna, & ſepultũ eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli ſub die 6. Cal. Iun. Olybrio conſule, & ceſſauit Epiſcopatus dies 58.

LV. S. FELIX IV.

ANNO CHRISTI 526. IVSTINI IMP. 9. THEODOR. 34.

a B. *dies 18.*
b *Iuſtini & Iuſtiniani Imp. & Athalarici Regis, a Conſ. Olybrii, ad Lampadium & Oreſtem.*
* C. Iuſtiniani.
* C. Maburti. B. Mauortii.

FÆLIX, natione Samnius, ex Patre Caſtorio, ſedit annos quatuor, menſes duos, a dies 14. Fuit autem temporibus b Theodorici Regis, & * Iuſtini Auguſti à conſulatu * Mamortini vſque ad conſulatum Lampadii, & Oreſtis à die 4. Idus Iuliarum vſque in quarto Idus Octobris. Hic fecit baſilicam ſanctorum Coſmæ, & Damiani in Vrbe Roma in loco, qui appellatur Via ſacra, iuxta tẽplum Vrbis Romæ. Huius temporibus conſumpta eſt incendio baſilica S. Martyris Saturnini, via Salaria, quam à ſolo refecit. Qui etiam ordinatus eſt cum quiete, & vixit vſque ad tempora Athalarici Regis. Hic fecit ordinationes duas in Vrbe Roma per menſes Februarii & Martii presbyteros quinquaginta quinque, Diacon. quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero * triginta nouem. Qui etiã ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli 4. Idus Octobris, & ceſſauit Epiſcopatus * menſ. 1. dies 15.

* C. B. *29.*
* C. B. dies tres.

LVI. BONIFACIVS II.

ANNO CHRISTI 530. IVSTINIANI 4. ATHALAR. 5.

* C. Sigebuldo. B. Sigiſuultho.
a B. *ann. 1. d. 2.*
a *Coſſ. Lampadio & Oreſte, vſque ad ann. 531. vacuum conſulatu.*
* C. 29.
* C. pridie.
Vide Bar. ann. Dom. 530.
* C. recluſit.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre * Sigilbuldo ſedit a annos duos, dies viginti ſex. Fuit autem temporibus Athalarici Regis Hæretici, & Iuſtiniani Auguſti. Hic cum Dioſcoro ordinatur ſub contentione. Qui Dioſcorus ordinatur in Baſilica Cõſtantiniana, Bonifacius verò in Baſilica Iulii. & fuit diſſenſio in clero, & ſenatu dies viginti * octo. Eodẽ tempore defunctus eſt Dioſcorus * 2. Idus Octobris. Ipſis diebus Bonifacius zelo, & dolo ductus cum grandi amaritudine ſub vinculo anathematis chirographi reconciliauit clerum. Quem chirographum Archiuo Eccleſiæ * retruſit, quaſi damnans Dioſcorum. Et congregauit clerum.

Cui

Digitized by Google

Cui tamen in Epiſcopatu nullus ſubſcripſit, dum plurima multitudo fuiſſet cum Dioſcoro.

Hic Presbyteris & Diaconibus, & ſubdiaconibus, atque Notariis * ſcutellam de adeptis hæreditatibus obtulit, & alimoniis multis in periculo famis clero ſubuenit. Hic congregauit Synodũ in baſilica beati Petri Apoſtoli, & fecit conſtitutum, vt ſibi ſucceſſorem ordinarent. Quo conſtituto cum chirographis Sacerdotũ, & iuſiurando ante confeſſionem beati Apoſtoli Petri in Diaconũ Vigilium conſtituit. Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc * cenſuerunt Sacerdotes omnes propter reuerentiã ſedis ſanctæ; Et quia contra canones fuerat hoc factum, & quia culpa eum reſpiciebat, vt ſucceſſorem ſibi conſtitueret, ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt Maieſtatis, quod Diaconum Vigilium ſui ſubſcriptione chirographi, & ante confeſſionem beati Apoſtoli Petri ſucceſſorem conſtituiſſet, ac ipſum conſtitutum in præſentia omnium Sacerdotum, & Cleri, & ſenatus, incendio conſumpſit. Eodem tempore venit relatio ab Afris Epiſcopis de conſtitutione, vt cum conſilio ſedis Apoſtolicæ omnia Carthaginenſis Epiſcopus faceret. Qui etiam ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli, ſub die * 16. Calendas Nouemb. conſulatu Lampadii, & ceſſauit Epiſcopatus * dies 6.

* C. ſcutellas.
Vide Par. ad ann. 531.
Conſtituit. ſ *ſucceſſorem.*
* caſſauerũt B.
Papa non licet ſibi deligere ſucceſſorem.
* C. 17.
* C. menſ. & dies 16.

LVII. IOANNES II.

ANNO CHRISTI *531.* IVSTINIAN. *5.* ATHALAR. *6.*

IOANNES qui & Mercurius, natione Romanus ex patre Proiecto, de Celio mõte, ſedit * annos duos, menſes quatuor, dies ſex. Fuit autem temporibus Athalarici Regis, & Iuſtiniani Auguſti. Eodem tempore vir religioſus Auguſtus, ſummo amore Chriſtianæ religionis miſit fidem ſuam chirographo ſcripto proprio ad ſedem Apoſtolicam per Epiſcopos * Epazium, & Demetrium. Ipſis diebus obtulit chriſtianiſſimus Imperator Iuſtinianus Auguſtus beato Petro Apoſtolo ſcyphum aureum circundatum de gemmis praſinis & Albis, & alios calices argenteos duos, ſcyphum penſ. libras quinque, Calices argenteos, penſan. ſing. lib. quinque. * Pallia olouera auro texta quatuor. Hic fecit ordinationem in Vrbe Roma * per menſem Decembris. Presbyteros quindecim, Epiſcopos per diuerſa loca numero 21. Qui etiam ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli, 6. * Idus Iun. Poſt conſulatum iterum Lampadii, * & ceſſauit Epiſcopatus diebus * ſeptem.

* B. *ann. tres.*
Vide Par. ad ann 533.
* C. B. Hypatiũ.
Dona à Iuſtiniano miſſa S. Petro.
* C. Palliola verò.
* C. B. vnam.
* C. Calend.
* B *ſub Coſſ. Beliſarii.*
* C. ſex.

LVIII. S. AGAPETVS.

ANNO CHRISTI 535. IVSTINIANI 9. THEODATI REG. 2.

** Bar. vult plus anno vixiſſe.*

** Vide Baron. ad ann. Dom. 536.*

Agapetus Papa mittitur Conſtantinop.

** Amalaſuntham.*

Conſtantinopolis Agapetum honorificè excepit.

* B. verſaretur.

Agapeti certamen cum Imp. Iuſtiniano.

* C. B. tu eum.

* C. facta.

Anthimus Patriarcha hæreticus vincitur ab Agapeto.

Iuſtinianus adorat Agap. Papam.

Anthimus exilio multatur.

AGAPITVS, natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero Clericus ad S. Ioannem, & Paulum, ſedit menſes 11. dies 18. * Hic ortu Epiſcopatus ſui libellos anathematis, quos inuidiæ dolo extorſerat Bonifacius presbyteris, & Epiſcopis contra Canones, & contra Dioſcorũ in medio Eccleſiæ cõgregatis omnibus incendio conſumpſit, & abſoluit totã Eccleſiã de inuidia pſidorum. * Hic miſſus eſt à Theodato Rege Gothorum ad Domnum Iuſtinianũ Auguſtũ in legationẽ, quia eodẽ tempore Domnus Iuſtinianus Imperator Auguſtus indignatus eſt Theodato Regi, eo ꝙ occidiſſet Reginã * Amalaſintham filiã Theodorici Regis commendatã ſibi, qui eũ regem fecerat. Qui verò Agapitus ambulauit Conſtantinopolim, 10. Calend. Maij, ingreſſus Conſtantinopolim, & ſuſceptus eſt Agapitus Epiſcopus cũ gloria. Et primũ cepit habere altercationem cum piiſſimo Principe Iuſtiniano Auguſto de religione. Cui beatiſſimus Agapitus Epiſcopus conſtantiſſimæ fidei Apoſtolorum reſponſum reddidit dicens, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Deum & hominem eſſe, hoc eſt duas naturas eſſe in vno Chriſto, & dũ cõtẽtio * verteretur, ita Dominus affuit, vt Epiſcopum Conſtantinopolitanum nomine Anthimum inueniret hæreticum. Et cum contentio verteretur cum Auguſto, & Agapito Papa, hoc dixit ei Iuſtinianus Imperator. Aut conſenti nobis, aut exilio te deportari faciam. Tunc beatiſſimus Agapitus Papa reſpondit cum gaudio, dicens ad Imperatorem. Ego quidem peccator ad Iuſtinianum Imperatorẽ Chriſtianiſſimũ venire deſideraui: nunc autẽ Diocletianum inueni, qui tamẽ minas tuas non pertimeſco. Et dixit ei iterũ Agapitus venerabilis Papa. Tamen vt ſcias * te idoneũ nõ eſſe religioni Chriſtianæ, Epiſcopus tuus confiteatur duas naturas in Chriſto. Tunc ex pcepto Auguſti accerſito Epiſcopo Conſtantinopolitano, nomine Anthimo, & diſcuſſione * patefacta nunquã voluit cõfiteri in doctrina catholicæ reſpõſionis ad interrogationẽ beati Papæ Agapiti, duas naturas in vno Domino Ieſu Chriſto. Quem conuicit S. Papa Agapitus, & glorificatus eſt ab omnibꝰ Chriſtianis. Tunc piiſſimus Auguſtus Iuſtinianus gaudio repletus humiliauit ſe ſanctæ ſedi Apoſtolicæ, & adorauit beatiſſimũ Papã Agapitũ. Eodẽ tẽpore eiecit Anthimũ à cõmunione, & expulit in exiliũ. Tũc piiſſimus Auguſtus Iuſtinianus rogans beatiſſimum Agapitum Papam, & in loco Anthimi Epiſcopum conſe-

conſecrauit catholicum nomine Mennam. Qui verò Agapitus Papa * omnia obtinuit, ex qua cauſa directus fuerat. Poſt dies verò aliquantos ægritudine * cōmotus, defunctus eſt Conſtantinopoli 10. Calendas Maij. Cuius corpus in loculo plumbeo translatum eſt vſque in Baſilicam beati Petri Apoſtoli, vbi & ſepultus eſt 12. Calend. Octobris. Hic fecit ordinationes duas in Vrbe Roma, diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca 11. & ceſſauit epiſcopatus * dies viginti quatuor.

** Baron negat ad ann 536.*
* C. correptus.
Agapetus Conſtantinopoli obiit.
* C. menſem vnum dies 28.

LIX. S. SILVERIVS.

ANNO CHRISTI *536.* IVSTINIANI 10. THEODATI 3.

SILVERIVS, natione Campanus, ex patre Hormiſda, epiſcopo Romano, ſedit * annum vnum, menſes quinque, dies vndecim. Hic leuatus eſt à Tyranno Theodato ſine deliberatione decreti: qui Theodatus corruptus * pecunia data talem timorem induxit clero, vt qui non conſentiret in eius ordinationem, gladio puniretur. * Qui quidem Sacerdotes non ſubſcripſerunt, in eum ſecundum morem antiquum, * vel decretum confirmauerunt ante ordinationem. Iam autem ordinato ſub vi & metu Silverio propter adunationem Eccleſiæ, & religionis, poſt modum ſic ſubſcripſerunt presbyteri. Poſt menſes duos nutu diuino extinguitur Theodatus tyrannus, & leuatur rex * Guitigis. Eodem tempore Guitigis ambulauit Rauennam, & cum vi tulit filiam * Amalaſinthæ reginæ ſibi vxorem. * Hoc indignatus Domnus Imperator Iuſtinianus Auguſtus, quia reginam ſibi commendatam occidiſſet Theodatus, miſit * Viliſarium patritium cum exercitu, vt liberaret omnem Italiam à captiuitate Gothorum. Tunc veniens Patritius ſupraſcriptus in partes Siciliæ, fuit ibidem aliquantum temporis. Audiens autem, quod Gothi ſibi feciſſent Regem contra votum Domni Iuſtiniani Auguſti, venit in partes Campaniæ iuxta ciuitatem Neapolim, & obſedit eam cum exercitu ſuo, quia noluerunt ei ciues Neapolitani aperire. Eodem tempore pugnando Patritius contra ciuitatem introiuit, & ductus furore interfecit Gothos, & omnes ciues Neapolitanos, & miſit prædam, & nec Eccleſiis pepercit prædando. Ita vt vxoribus præſentibus maritos earum gladio * interficerent, & captiuos filios, & vxores Nobilium * exterminarent. Nullis parcens, nec Sacerdotibus, nec ſeruis DEI, nec Virginibus ſanctimonialibus.

* B. *annos tres.*
* pecuniæ dato.
Baron. negat pec. datam.
* C. Sacerdotes quidam.
* C. neque.
Vide Baron. an. Dom. 536.
Theodatus rex moritur.
* Vbitiges.
B. C. Vittigis.
* C. Amalaſunthæ.
* C. Ob hoc.
* Beliſarium.
Belliſarius obſidet Neapolim.
Vide Bar. ad an. 537.
* interficeret.
* exterminaret

Eodem tempore bellum fuit maximum, veniente Guitige contra * Viliſarium Patritium & contra Vrbem Romam. Ingreſſus autem

* Beliſarium.

Beliſarius ingreditur Romã.
* C. noctе.
* Beliſarius.
* Vuitiges.
* Beliſarius.

tem Beliſarius in vrbẽ 4. Idus Decembris, cuſtodiis, & munitionibus, vel fabricis murorum, & reparatione foſſati circumdedit ciuitatem Romanam, & muniuit * noctu ipſa, qua introiuit * Viliſarius Patritius, Gothi, qui erant in ciuitate vel foris muros fugerunt, & omnes portas apertas dimiſerunt, & fugerunt Rauennam. Et poſt hoc colligens * Guitiges Rex multitudinem exercitus Gothorum, regreſſus eſt contra Romam 9. Calendas Martij, & fixit caſtra ad põtem Miluium, & cœperunt obſidere ciuitatem Romanam. Tunc Patritius * Viliſarius, qui pro nomine Romano erat, incluſit ſe Romæ intra ciuitatem & cuſtodiuit ciuitatem.

Vitiges rex obſidet Romam.
Aqua Romæ venditur.
* Beliſarius.
* Vitigem.
* Beliſarius.
* verò Beliſarius C.
Gothi obſid. deſerunt.

His diebus obſeſſa eſt ciuitas, vt nulli eſſet facultas exeundi, vel introeundi. Tunc omnes poſſeſſiones priuatas vel fiſci, vel Eccleſiæ incendio conſumptæ ſunt, homines verò gladio interempti ſunt. Quos gladius, gladius, quos fames, fames, quos morbus, morbus interficiebat. Nam Eccleſiæ, & corpora ſanctorum martyrum exterminatæ ſunt à Gothis. Intra ciuitatem autem grandis fames erat, ita vt aqua venundaretur precio, niſi Nympharum remedium ſubueniſſet. Pugnæ autem maximæ erant contra ciuitatem. His diebus * Viliſarius Patritius pugnando contra Regẽ * Guitigem, vel multitudinem Gothorum protexit Romanos, vel ciuitatem cuſtodia ſua liberauit, & nomen Romanum. Tunc obſeſſa eſt ciuitas annum vnum, & portus Romanus à Gothis. Patritius * venerabilis * Viliſarius pugnando vicit Gothos, & poſtmodum fugerunt Gothi Rauennam poſt annum vnum.

Fames vniuerſalis.
* Et de quadam ex familia Eccleſiæ ſuæ hoc retulit.
* habitauit.
* in Palatio Pinciano.
* 6. Id. Maij.
Vide Baron ad ann. 538.
Auguſta petit reſtitui Anthimum Patriarcham.
* C. adducit.

Eodem tempore tanta fames fuit per vniuerſum mundum, vt Dacius Epiſcopus ciuitatis Mediolanẽſis relationẽ ſua hoc euidenter narrauerit, quod in partibus Liguriæ mulieres filios ſuos comediſſent penuria famis, * quas retulit ex Eccleſiæ ſuæ fuiſſe familia. Eodem tempore ambulauit * Viliſarius Patritius Neapolim, & ordinauit eam. Et poſtmodum venit Romam, qui ſuſceptus eſt à Domno Siluerio benignè, & * abiit Viliſarius Patritius * in Palatium Pincianum, * Idib. Maij Ind. 15. Tunc erat Vigilius Diac. Apocriſarius Conſtantinopoli. Dolens autem Auguſta pro Anthimo Patriarcha, quod depoſitus fuiſſet à ſanctiſſimo Agapito Papa, qui eum hæreticum reperiſſet, & in locum eius conſtituiſſet Mennam ſeruum Dei: Tunc Auguſta conſilio vſa cum Vigilio Diacono, miſit epiſtolas ſuas Romam Siluerio Papæ rogans, & obſecrans, ne pigriteris ad nos venire, aut certè reuoca Anthimum in locum ſuum. Qui dum legiſſet beatiſſimus Siluerius literas, ingemuit, & dixit. Modò ſcio, quia hæc cauſa finem vitæ meæ * adduxit. Sed beatiſſi-

Digitized by Google

beatiſſimus Siluerius fiduciam habens in Deo,& beato Petro Apoſtolo reſcripſit Auguſtæ. Domina Auguſta ego rem iſtam facturus nunquam ero,vt reuocem hominem hæreticum in ſua nequitia damnatum. Tunc indignata Auguſta miſit iuſſiones ad * Viliſarium Patritium per Vigilium Diacon. ita continentes. Vide aliquas occaſiones in Siluerium Papam, & depone illum ab epiſcopatu, aut certè feſtinus tranſmitte eum ad nos. Ecce ibi habes Vigilium Archidiaconum, & Apocriſarium noſtrum chariſſimum, qui nobis pollicitus eſt reuocare Anthimum Patriarcham. Et tunc ſuſcepit iuſſionem * Viliſarius Patritius dicens. Ego quidem iuſſionem facio, ſed ille, qui * intereſt in nece Siluerij Papæ, ipſe rationem reddet de factis ſuis Domino noſtro Ieſu Chriſto. Et vrgene iuſſione exierunt quidam falſi teſtes, qui & dixerunt. Quia nos * multis vicibus inuenimus Siluerium Papam ſcripta mittentem ad Regem Gothorum. Veni ad portam, quæ appellatur Aſinaria iuxta Lateranas & ciuitatem tibi trado, &* Viliſarium Patritium. Quod audiens * Viliſarius non credebat. Sciebat enim, quod per inuidiam hæc de eo dicebantur. Sed dum multi in eadem accuſatione perſiſterent, pertimuit. Tunc fecit beatum Siluerium Papam venire ad ſe in palatium * Pincis. Et ad primum, & ſecundum velum retinuit omnem clerum. Quo ingreſſo Siluerius cum Vigilio ſoli in Mauſole. Antonina Patritia iacebat in lecto, & * Viliſarius ſedebat ad pedes eius. Et dum eum vidiſſet Antonina Patritia, dixit ad eum. Dic Domne Silueri Papa, quid fecimus tibi, & Romanis, vt tu velis nos in manus Gothorum tradere? Adhuc eo loquente ingreſſus Ioannes Subdiaconus regionarius primæ regionis, tulit pallium de collo eius, & duxit in cubiculum. Et expolians eum, induit eum veſte * monachica, & abſcondit eum. Tunc Sixtus Subdiaconus regionarius regionis ſextę, videns eum iam monachum, egreſſus foras, nunciauit ad clerum dicens. Quia Domnus Papa depoſitus eſt, & factus eſt monachus. Qui etiam audientes fugerunt omnes; quem ſuſcepit Vigilius Archidiaconus in ſua quaſi fide,& miſit eum in exilium * in Pontias. Et ſuſtentauit eum pane tribulationis, & aqua anguſtiæ. Qui deficiens, mortuus eſt, & confeſſor factus eſt. Qui & ſepultus eſt in eodem loco 12. Calendas Iulij. Ibique occurrit multitudo malè habentium, & ſaluantur. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembris, presbyteros * 14. epiſcopos per diuerſa loca numero 19. & ceſſauit epiſcopatus dies * quinque.

Siluerij Papæ conſtantia.

* Beliſarius.

* B. intercedit in necem.

* ſæpius.

Falſi teſtes contra Siluerium.

* Beliſarium.

* Beliſarius.

* B. in Pincis, vel Pincii.

* Beliſarius Patritius.

* monaſtica.

Siluerius monaſtica veſte induitur deponitur, et exul moritur.

* C. ad Pontianas.

Vide Bar. ad an. 538.

VIGI-

LX. VIGILIVS.

ANNO CHRISTI 540. IVSTINIANI IMP. 14. VITIGIS R. 4.

*B. ann. 16.
* Beliſarius.
* Vuitige.
* quem fugientem inſ. eſt Ioannes.
* Beliſarium.
* C. Iulii.
* Beliſarium.
Belliſarius ex Africa victor.
* C. Gonthari-dem.
* Vandalorum
* Guntarum.
* Vandalorum
Vide Baron. ad ann. 545.
Dona Beliſarii oblata Romæ.
* C. Ceroſtrata.
* aliud.
* C. ortas vel oſtiam.
Vigilius non vult reuocare Anthimum.
* C. ſuggerimus, inquiunt.

VIGILIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne Conſule, ſedit * annos 17. menſes quinque, dies 26. Eodem tempore * Viliſarius Patritius commiſit bellum cum * Guitige Rege Gothorum, * qui Rex fugiens noctu inſecutus eſt eum Ioannes magiſter militum, cui cognomen Sanguinarius, & tenuit eum, & adduxit ad * Viliſarium, & ad Vigilium Romam. Tunc dederunt ei Sacramenta in baſilicam * Iuli, vt ſaluum illũ perducerent ad Iuſtinianum Imperatorem. Quem cum duxiſſent Conſtantinopolim, gauiſus eſt Imperator, & fecit eum Patritium, & Comitem, & tranſmiſit eum iuxta fines Perſarum, & ibi vitam finiuit. * Viliſarium verò interrogauit Imperator, quomodo ſe haberet cum Romanis, vel quomodo in loco Siluerij ſtatuiſſet Vigilium. Et dato ab eo reſponſo gratias ei egerunt Imperator, & Auguſta, & data ei dignitate. Iterum miſit eum in Africam ad * Gundarum Regem * Guandalorũ, & vt quæ fecerat in Italia, faceret & in Africa. Qui veniẽs in fines Africæ ſub dolo pacis interfecit Gundarũ Regem Guandalorũ, & redacta eſt Africa ſub rempublicam. Tunc Beliſarius Patritius de ſpoliis * Guandalorum veniens Romam obtulit beato Petro Apoſtolo per manus Vigilii Papæ crucem auream cum gẽmis, quæ penſat libras centum. In qua ſcripſit victorias ſuas. * Ceroſtatas argenteas deauratas maiores duas, quæ ſtant vſque hodie ante corpus beati Petri Apoſtoli. Sed & alia multa dona, & eleemoſynas pauperum largitus eſt. Fecit etiam Beliſarius Patritius Xenodochium in via lata, & * in via Flaminia iuxta ciuitatem * hortas monaſterium ſancti Iuuenalis, vbi poſſeſſiones & dona multa largitus eſt. Eodem tempore Theodora Auguſta ſcripſit ad Vigilium Papam. Veni adimple nobis, quæ pro bona voluntate tua promiſiſti de patre noſtro Anthimo, & reuoca eum in officium ſuum. Ad hæc reſcripſit Vigilius. Abſit hoc à me Domina Auguſta. Prius locutus ſum male, & inſipienter, modò autem nullo modo tibi conſentio, vt reuocem hominem hæreticum & anathematizatum. Et ſi indignus Vicarius ſum beati Petri Apoſtoli, quomodo fuerunt anteceſſores mei ſanctiſſimi Agapitus & Siluerius, qui eum damnauerunt? Tunc Romani fecerunt ſuggeſtiones ſuas contra Vigilium, eo quod cum conſilio eius depoſitus fuiſſet Siluerius beatiſſimus Papa * ſuggerentes pietati tuę, quia male agit cum ſeruis tuis Romanis, & cum ipſa plebe ſua: quia homicidam illum accuſamus. Sic eſt in furorem verſus, vt daret alapam notario

rario ſuo, qui mox ad pedes eius cadens, expirauit. Item dedit * neptem ſuam Vigiliam Aſterio conſuli, filium mulieris viduæ. quo cæſu faciente, fecit eum teneri nocte, & tamdiu cedi, quamdiu vitam finiret. Quo audito Auguſta miſit Anthemium Scribonem cum iuſſionibus ſuis, & cum virtute maiore Romam dicens *. Excepto in Baſilica ſancti Petri parcè. Nam ſi in Lateranis, atque in Palatio, aut in qualibet Eccleſia inueneris Vigilium, mox * impoſito in naui perduc eum vſque ad nos. Nam ſi non feceris per viuentem in ſæcula excoriari te faciam. Qui Anthemius Scribo veniens Romam, inuenit eum in Eccleſia ſanctæ Ceciliæ, 10. Calendas Decembris. Et rogante populo tentus eſt. Erat enim natalis eius dies, munera tradens populo; qui tenens depoſuit eum per Tyberim, & miſit in nauim. * Plebs autem ſequebatur eum acclamantem, vt orationem ab eo acciperent. Data oratione, reſpondit omnis populus Amen, & mota eſt nauis. Videntes Romani, quod * mouiſſet nauis, in qua ſedebat Vigilius. Tunc cepit populus iactare poſt eum lapides, fuſtes, cacabos, & dicere. Fames tua tecum, mortalitas tecum. Malè feciſti Romanis, malè inuenias vbi vadis. Et * quidem amatores eius ſecuti eum ſunt de Eccleſia.

* C. nepotem ſuum Vigilius.
* Si eum inueneris in baſilica B. Petri Apoſtoli parce:
* impoſitum in nauim.
Vigilio Papæ ſtruuntur inſidiæ ab Auguſta.
* Plebs autem & populus.
* acclamans
* acclamantes.
* mota eſſet C.
* quidam.

Qui ingreſſus Siciliam in ciuitatem Catanenſem, permiſſus eſt facere ordinationem per menſem Decembris presbyteros, & diaconos, in quibus retranſmiſit Romam Ampliatum presbyterum, & Vicedominum ſuum, & Valentinum Epiſcopum. * à ſancta Rufina, & ſecunda, ad cuſtodiendum * Lateranis, & gubernandum clerum. Et vale faciens omnibus, ingreſſus eſt Conſtantinopolim in Vigilia Domini noſtri Ieſu Chriſti. Obuius eſt ei Imperator, & oſculantes ſe cæperunt flere, & plebs illa pſallebat ante eum vſque ad Eccleſiam ſanctæ Sophiæ. Ecce aduenit dominator Dominus, & cætera. Per biennium verò fuerunt contentiones de Anthimo Patriarcha, quomodo promiſiſſet eum in locum ſuum reſtituere, cautionem manus ſuæ ei oſtendentes, quomodo promiſerat eum in ordinem ſuum reuocare. Sed Vigilius nullatenus eis voluit conſentire, ſed tanta roboratus virtute magis mori deſiderabat, quàm viuere. Tunc Vigilius Papa dixit. Vt video non me fecerunt ad te venire Iuſtinianus, & Theodora piiſſimi principes, ſed hodie ſcio, quod Diocletianum, & Eleutheriam inueni, facite vt vultis, digna enim factis recipio. Tunc dedit alapam in faciem eius quidam dicens. Homicida neſcis, quibus loqueris? Neſcis quia Siluerium Papam occidiſti, & filium mulieris viduæ ad calces, & fuſtes interfeciſti. Tunc fugiens in Eccleſiam ſanctæ Euphemiæ, tenuit columnam altaris. qui

Vigilius venit in Siciliam.
* C. ad ſanctas.
* Lateranas C.
Vigilius honorifice Conſtantinopoli recipitur.
Vigilij Conſtantia.
Vide Bar. ad an. Dom 547.

* C. ſoras.

tractus eſt ab ea & eiectus * foris Eccleſiam. Fecitq; Theodora Auguſta mitti funem in collum eius, & trahi per totam ciuitatem vſq; ad veſperum. Tunc miſſus eſt in cuſtodiam, & dabatur ei modicum panis & aquæ.

Vigilius ab Auguſta in carcerē detruſus.

Clerus autem Romanus, qui cum eo erat, miſſi ſunt in exiliū per diuerſa loca, ad metalla incidēda. Tunc Gothi fecerunt ſibi Regem * Baduam, qui Totila nuncupabatur, & deſcendit Romam, & obſedit eam.

* C. Badiullam,
Totila obſidet Romam.
* C. quadam die.
* C. 13.

Et facta eſt fames maxima in ciuitate Romana, vt etiam natos ſuos vellent comedere. * Die autem tertia decima introiuit in ciuitatem Romanam Indict. * 14. per portam ſancti Pauli. Totam enim nocte fecit buccina clangi, vſque dum cunctus populus fugeret, aut per Eccleſias ſe cælarent, ne gladio Romani vitam finirent. Ingreſſus autem Rex habitauit cum Romanis, quaſi pater cum filiis. Tunc quidam de ſenatoribus fugientes * Techeus, Albinus, & Baſilius Patritius exconſules, ingreſſi ſunt Conſtantinopolim, & præſentes ante Imperatorem afflicti & deſolati. Conſolatus eſt autem eos Imperator, & ditauit eos, ſicut digni erant conſules Romani.

* C. Citheus.

Narſes mittitur Conſtātinopolim contra Totilam.

Eodem tempore miſit Imperator Iuſtinianus Narſetem Eunuchum, & cubicularium ſuum in Italiam, qui data pugna cum Gothis, donauit ei Deus victoriam, & occiſus eſt rex, & multitudo Gothorum interfecti ſunt. Tunc adunatus clerus rogauerunt Narſetem, vt vna cum eius ſuggeſtione rogarent Principem, vt ſi adhuc viueret Vigilius Papa, aut * presbyteros, ſeu diaconos, vel clerus, qui cum eodem Vigilio fuerant in exilium deportati, reuerterentur. Suſcepta autem relatione Narſetis, vel cuncti cleri Romani letus effectus eſt Imperator, & omnes inclyti eius, eo quod requiem donaſſet Deus Romanis. Et mox miſit iuſſiones ſuas per diuerſa loca, vbi fuerant in exilium deportati in * Gypſo, & Proconiſſo, & adduxit eos ante ſe Imperator, dicens eis. * Vultis recipere Vigilium, vt fuit Papa veſter? gratias ago. minus non? hic habetis, niſi Archidiaconum veſtrum Pelagium, & manus mea erit vobiſcum. Reſponderunt omnes. Imperet Deus pietati tuæ; reſtitue nobis Vigilium; & quando voluerit eum Deus tranſire de hoc ſæculo, tunc cum veſtris perceptionibus donetur nobis Pelagius Archidiaconus * veſter. Tunc dimiſit omnes cum Vigilio, & venerunt in Siciliam in ciuitatem Syracuſanam, & ex multa afflictione calculi dolorem habens, defunctus eſt Vigilius. Cuius corpus ductum eſt Romam, & ſepultum eſt ad ſanctum Marcellum via Salaria, in cimiterio Priſcillæ. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, presbyteros 46. diaconos ſexde-

* Presbyteri.
Vide Baron. ad ann. 554
Vigilius ab exilio reuocatur.
* C. Gyſſa & Proconneſo.
* Si vultis recipere Vigilium, vt ſit Papa veſter, gratias agimus, ſin autem, hic habetis Petrum, & Archidiaconum Pelagiū, pro quibus manus mea erit vobiſcum.
* C. noſter.
Vigilius in Sicilia moritur.

ciin,

eim epiſcopos per diuerſa loca octuaginta & vnum. Et ceſſauit epi-
ſcopatus * dies 26. [* C. menſes 3. B. m. 3. d. 5. d. es 3]

LXI. PELAGIVS.

ANNO CHRISTI 555. IVSTINIANI IMP. 29.

PELAGIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne Vicariano, ſedit annos * quatuor, menſes decem, dies decem & octo. [* C. ann. 2.] Et dum non eſſet epiſcopus, qui eum ordinaret, inuenti ſunt duo epiſcopi Ioannes de Peruſia, & Bonus de * Florentino [* Ferentino. C.] & Andreas presbyter de * Hoſtia, [* Oſtia. C.] & ordinauerunt eum Pontificem. Tunc non erant in clero, qui poterant eum promouere, quia & monaſteria, & multitudo Religioſorum, & ſapientium Nobilium ſubduxerunt ſe à communione eius, dicentes, quia in morte Vigilij Papæ ſe immiſcuit, vt tantis pœnis affligeretur. Eodem tempore Narſes, & Pelagius Papa conſilio inito data Litania à ſancto Pancratio cum hymnis, & canticis ſpiritualibus venerunt ad ſanctum Petrum Apoſtolum. Qui Pelagius tenens Euangelia, & crucem Domini ſuper caput ſuum in ambonem aſcendens ſatisfecit cuncto populo, & plebi, quia nullum malum peregiſſet contra Vigilium. [*Pelagius publicè ſe purgat ab obiecto crimine.*] Item adiecit Pelagius Papa, & dixit. Peto enim, vt petitionem meam confirmetis, vt ſi quis ille eſt, qui promouendus in ſancta Eccleſia dignus inuenitur ab oſtiario, vſque ad gradus Epiſcopatus, vt neque per aurum, neque per aliquas promiſſiones proficiat. Vos omnes ſcitis, quia ſimoniacus eſt. [*Nullus eligendus in Papam, niſi qui per gradus Eccleſiaſticos aſcenderit.*] Sed ſi quis doctus in opere Dei eſt, & bonam vitam habens, iubemus eum non per dationem, ſed per bonam conuerſationem vſque ad primum gradum venire. Eodem tempore poſuit Valentinum Notarium ſuum timentem Deum, & reſtitui fecit omnia vaſa aurea, & argentea, & pallia per omnes Eccleſias. Eodem tempore initiata eſt baſilica Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, quæ dum initiaretur fabricari, mortuus eſt, & ſepultus eſt in Baſilica B. Petri Apoſtoli. * Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, [* C. 5. Non. Martias.] presbyteros viginti ſex, diaconos nouem, epiſcopos per diuerſa loca numero quadraginta nouem. Qui etiam obiit die ſecunda menſis Martij, & ceſſauit epiſcopatus menſes tres, dies viginti quinque.

LXII. IOANNES III.

ANNO CHRISTI 559. IVSTINIANI IMP. 33.

IOANNES, natione Romanus, ex patre Anaſtaſio illuſtri viro, ſedit * annos 12. dies 27. menſes 11. [* B. ann. 13. minus 14. d.] Hic amauit, & reſtaurauit

cimiteria ſanctorum martyrum. Hic conſtituit vt oblationes, & * ampullæ, vel luminaria in eiſdem cimiteriis per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur. Hic perfecit Eccleſiam Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, & dedicauit eam. Eodem tempore Heruli in * Tarſia venerunt, & leuauerunt ſibi Regem * Sindualt, & premebant cunctam Italiam. At egreſſus Narſes ad eum, interfectus eſt Rex, & omnem gentem Herulorum ſibi ſubiugauit. Deinde venit Amingus Dux Francorum, & Bucellinus. Simili modo & ipſi premebant Italiam. Sed auxliante Domino & ipſi à Narſete interfecti ſunt. Erat ergo tota Italia gaudens. Tunc Romani inuidia ducti ſuggeſtionem fecerunt * Iuſtiniano, & Sophiæ, quia expedierat Romanis Gothis ſeruire, quàm Græcis. Vbi Narſes Eunuchus imperat, & ſeruicio nos ſubiicit. Et piiſſimus princeps noſter hæc ignorat. Aut libera nos de manu eius, & ciuitatem Romanam, aut certè nos gentibus deſeruiemus. Quo audito Narſes dicit. Si malè feci Romanis, malè inueniam. Tunc egreſſus Narſes de Roma, venit Campaniam; Et ſcripſit genti Longobardorum, vt venirent, & poſſiderent Italiam. Vt cognouit Ioannes Papa, quia ſuggeſtionem ſuam ad Imperatorem contra Narſetem miſiſſent, Feſtinus venit Neapolim, cepitque eum Ioannes Papa rogare, vt reuerteretur Romam. Tunc Narſes dixit. Dic ſanctiſſime Papa, quid malè feci Romanis? Vadam ad pedes eius qui me miſit, vt cognoſcat omnis Italia, quomodo totis viribus laboraui pro ea. Reſpondit Ioannes Papa dicens. Citius ego vadam, quam tu de hac terra egreſſus fueris. Reuerſus eſt ergò Narſes cum ſanctiſſimo Ioanne Papa. Tunc ſanctiſſimus Papa retinuit ſe in cimiterio Sanctorum Tiburtij, & Valeriani, & habitauit ibi multum temporis, vt etiam Epiſcopos conſecraret ibidem? Narſes verò ingreſſus Romam poſt multum temporis mortuus eſt. Cuius corpus poſitum eſt in locello plumbeo, & * reductæ ſunt omnes diuitiæ eius Conſtantinopolim. Eodem tempore Ioannes Papa, & ipſe mortuus eſt, & ſepultus in Baſilica beati Petri * ſub die 13. menſis Iulii. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, presbyteros * viginti nouem, diaconos tredecim, epiſcopos per diuerſa loca numero * ſeptuaginta & vnum, & ceſſauit epiſcopatus menſes 10. dies 3.

* C. amulæ.

* C. Turſiam vel Tuſciam.
* C. Sindual.

Vide Bar. ad an. Dom. 515.

Narſes victor contra varias gentes.

* C. Iuſtino.
Vide Bar. ad an. Dom. 567.
Paulus diac. lib. 1. de geſtis Longob. c. 5.

Narſes inuitat Longobardos in Italiam.

Baron. l. cit. probat Narſetem iam ante Conſtantinopolim reuocatum.

* C. reductum eſt cum diuitiis.

* C. 3. Idus Iul.
* C. 38.
* C. 61.

BENE-

LXIII. BENEDICTVS.

ANNO CHRISTI 573. IVSTINI IVN. 8.

BENEDICTVS, natione Romanus, ex patre Bonifacio ſedit annos * tres, menſem vnum, dies decem & octo. Eodem tempore gens Longobardorum inuaſit omnem Italiam, ſimulq; & fames nimia, vt etiam multitudo Caſtrorum ſe * tradidiſſent Longobardis, vt temperare poſſent inopiam famis. Et dum cognouiſſet Iuſtinus piiſſimus Imperator, quia Roma periclitaretur fame, & mortalitate, miſit in Ægyptum, & oneratas naues frumento tranſmiſit Romam, & ſic miſertus eſt Deus Italiæ. In iſtis laboribus, & afflictionibus poſitus ſanctiſſimus Papa venerabilis mortuus eſt, qui & ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli in ſecretario * ſub die 30. menſis Iulii. Hic fecit ordinationem vnam, * Presbyteros 15. Diacon. tres, Epiſcopos per diuerſa loca 21. & ceſſauit Epiſcopatus menſ. 3. dies 10.

* C. B. quatuor.
Vide Baron. ad ann. Dom. 568.
* C. traderent.
Longobardi inuadūt Italiam.
* C. Prid. Kal. Auguſti.
* C. per menſem Decemb.

LXIV. PELAGIVS II.

ANNO CHRISTI 577. IVSTINI IVN. 12.

PELAGIVS, natione Romanus, ex patre Vinigildo, ſedit annos * decem, menſes duos, dies * decem. Hic ordinatur abſq; iuſſione Principis, eò quod Longobardi obſiderent ciuitatem Romanam, & multa vaſtatio ab eis in Italia fieret. Eodem tempore tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerent, quia aquæ diluuij ſuper nos * inundantur; & talis clades fuit, qualem à ſeculo nullus meminit fuiſſe. Eodem tempore inueſtiuit corpus beati Petri Apoſtoli tabulis argenteis deauratis. Hic domum ſuam fecit * pthochium pauperum, & ſenum. Hic fecit cimiterium beati Hermetis martyris. Hic fecit ſupra corpus beati Laurentii Martyris baſilicam à fundamento conſtructam & tabulis argenteis exornauit ſepulchrum eius. Qui mortuus eſt, & ſepultus, ad beatum Petrũ Apoſtolum * ſub die ſeptima menſis Februarii. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembris, presbyteros * viginti octo, Diacon. * ſeptem, Epiſcopos per diuerſa loca 48. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes ſex, dies 25. *A morte ſancti Syluestri vſque ad hunc primũ Gregorium fuerunt anni 246.*

* B. 12.
* B. 27.
Longobardi obſident Romam.
* Inundauerũt.
Dona Pelagii.
* Xenodochiũ pauperum ſenum.
* C. Idus Febr.
* C. 82.
* C. 8.

LXV. S. GREGORIVS.

ANNO CHRISTI 590. MAVRITII 5.

GREGORIVS, natione Romanus, ex patre Gordiano, ſedit annos tredecim, menſes ſex, dies * decem. Hic expoſuit homilias

* B. nouem. d.

* ſuper Iob.

Vide Bar. tom. 8 ad ann. 595.

milias Euangeliorum quadraginta. * Iob. lib. 35. ſuper Ezechielem lib. 22. Dialogorũ lib. 4. & Paſtoralẽ. & multa bona alia, quæ enumerare non poſſumus. Eodem tempore venit Romanus Patritius, & Exarchus Romã, & dũ reuerteretur Rauennã, retinuit ciuitates, quas Longobardi tenebant, id eſt, Sutrium, Polimartiũ, Hortas, Tudertum, Ameriam, Peruſiam, Luceolis, & alias multas. Eodem tempore beatiſſimus Gregorius miſit ſeruos Dei, Mellitum, Auguſtinum, & Ioannẽ, & alios plures cum eis Monachos timentes Deum, in prædicationẽ * Anglorũ, vt eos conuerterent ad Dominum Ieſum Chriſtum. Hic augmentauit in * precatione Canonis, Dieſq; noſtros in tua pace diſponas, & cætera. Hic fecit beato Petro Apoſtolo ciborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puro. Hic fecit, vt ſuper corpus beati Petri, & beati Pauli Apoſtoli miſſæ celebrarentur. Eodem tempore dedicauit Eccleſiã Gothorum, qua fuit in Suburra, in nomine beatæ Agathæ Martyris. Hic domũ ſuam conſtituit monaſterium, qui mortuus eſt, & ſepultus in baſilica beati Petri Apoſtoli ante * ſacrarium die 12. menſis Martii. Hic fecit ordinationes duas, vnam in quadrageſima, & aliam in menſe * Septemb. Presbyteros * triginta nouem, Diacon. quinque, Epiſcopos per diuerſa loca 62. & ceſſauit Epiſcopatus menſ. 5. dies * 18.

Miſſio Apoſtolica in Angliã. Vide Baron ad ann. Dom. 601. p. 147.
* ad gentem.
* præfatione.
Dona S. Gregorii.
* Secretarium.
* C. ſeptimo.
* C. 38.
* C. 16.

LXVI. SABINIANVS.

ANNO CHRISTI 604. PHOCÆ IMP. 2.

* B. Volaterra.
* B. *menſes 5. d. 19.*

SABINIANVS, natione Tuſcus, de Ciuitate * Vlera, ex patre Bono, ſedit * annum vnum, menſes quinque, dies nouem. Eodem tempore fuit fames in Ciuitate Romana grauis. Facta autem pace cum gente Longobardorum, & iuſſit aperire horrea Eccleſiæ, & venundari frumentum populo * per ſolidum vnum tritici modios triginta. Hic in Eccleſia beati Petri Apoſtoli luminaria * dedit. Quo defuncto, funus eius * eiectum eſt per portam ſancti Ioannis, & ductum eſt foris muros ciuitatis per Pontem Miluium. Qui & ſepultus eſt in Eccleſia beati Petri Apoſtoli die 22. menſis Februarii. Hic Eccleſiam de clero impleuit. Hic Epiſcopos fecit per diuerſa loca numero ſex & viginti, & ceſſauit Epiſcopatus menſes 11. dies. 26.

* per ſolidos 13. B. pro modio ſol. 30.
* addidit.
* euectum.

LXVII. BONIFACIVS III.

ANNO CHRISTI 606. PHOCÆ IMP. 4.

* B. 23.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne Cataaudioce, ſedit menſes octo, dies * viginti octo. Hic obtinuit apud Phocam

eam Principem, vt ſedes Apoſtolica beati Petri Apoſtoli caput eſſet omniũ Eccleſiarũ, id eſt, Eccleſia Romana, quia Eccleſia Conſtantinopolitana primã ſe omniũ Eccleſiarum ſcribebat. Hic fecit * conſtitutum in Eccleſia beati Petri, in qua ſederunt Epiſcopi ſeptuaginta duo, Presbyteri Romani triginta quatuor, Diaconi, & omnis clerus, ſub anathemate, vt nullus Pontifice viuente, aut Epiſcopo ciuitatis ſuæ, præſumat loqui de ſucceſſore aut partes ſibi facere, niſi tertio die depoſitionis eius, adunato clero, & filiis Eccleſiæ, tunc electio fiat, * & quem quiſq; voluerit habebit licentiam eligendi ſibi ſacerdotẽ. Qui defunctus, ſepultus eſt in Eccleſia beati Petri Apoſtoli die 12. menſis Nouemb. Hic fecit Epiſcopos per diuerſa loca numero. 21. & ceſſauit Epiſcopatus menſes decem, dies ſex.

- Ioca…
- *Vide Baron. ad ann. 606.*
- * *id eſt, decretũ.* Vide Bar. ibid.
- * & quem voluerunt habeant.

LXVIII. S. BONIFACIVS IV.

ANNO CHRISTI 607. PHOCÆ IMP. 5.

BONIFACIVS, natione Marſorum, de ciuitate Valeria, ex patre Ioanne medico, ſedit annos ſex, menſes octo, dies tredecim. Huius temporibus famis, peſtilentiæ, & inundationes aquarũ grauiſſimæ fuerunt. Eodem tempore petiit à Phocate Principe templum, quod appellatur Pantheon. In quo fecit Eccleſiam ſanctæ Mariæ ſemper virginis, & omnium * Martyrum. In qua Eccleſia Princeps multa * bona obtulit. Hic domum ſuam monaſterium fecit, quod & ditauit. Qui defunctus ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum die 25. menſis Maii. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decemb. Diaconos octo, Epiſcopos per diuerſa loca * triginta quinque.

- * à Phoca.
- *Vide Baron. ad ann. Dom. 607.*
- PANTEON.
- * martyrum Chriſti.
- * dona.
- * B. 25.

LXIX. S. DEVSDEDIT.

ANNO CHRISTI 614. HERACLII IMP. 5.

DEVSDEDIT, natione Romanus, ex patre Stephano ſubdiacono, ſedit annos tres, dies * viginti quatuor. Hic Clerum multum dilexit, ſacerdotes, & clerum ad loca priſtina reuocauit. Eodem tempore veniens Eleutherius Patritius, & Cubicularius Rauennam, occidit omnes, qui in nece Ioannis Exarchi, * & Iudicis reipublicæ fuerant mixti. Hic venit Romam, & ſuſceptus eſt à ſanctiſſimo Deuſdedit Pap. optime. Qui egreſſus de Roma, venit Neapolim, q̃ tenebatur à Ioanne Compſino * intarta. Qui Eleutherius Patrit.* pugnãdo ingreſſus eſt Neapolĩ, & interfecit Tyrannũ, reuerſusq; eſt Rauennã, & data roga militib⁹ pax facta eſt in tota Italia.

- * C. 23.
- B. *an. tres minus diebus. 5.*
- *Vide Baron. ad ann. Dom. 615.*
- * C. ex iudicibus.
- * & Iudicium.
- * Arcata.
- P. intacta.
- Pax in Italia.

Italia. Hic conſtituit ſecundam Miſſam in clero. Eodem tempore factus eſt terræmotus magnus menſe Auguſto Indictione * vndecima. Poſt hæc ſecuta eſt clades in populo, percuſſio ſcabierum, vt nullus * potuiſſet mortuum ſuum cognoſcere. Qui defunctus, & ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum, * die octaua menſis Nouembris. Hic dimiſit * per obſequia ſua, & ad omnem Clerum * rogam vnam integram. Hic fecit ordinationes tres, presbyteros * nouem, Diaconos quinque, Epiſcopos per diuerſa loca numero viginti nouem. Et ceſſauit Epiſcopatus menſem vnum, dies * ſexdecim.

* ſexta C.
* C. poſſet.
* C. 6. Idus Nouemb.
* C. pro obſequiis.
Roga, *donatio eſt dicta ab erogando.*
* C. 14.
* Sex.

LXX. BONIFACIVS V.

ANNO CHRISTI 617. HERACLII IMP. 8.

BONIFACIVS, natione Campanus, de ciuitate Neapoli, ſedit * annos quinque, dies tredecim. Hic conſtituit, vt teſtamentum valeat ſecundum iuſſionem Principis. Hic conſtituit, vt nullus trahatur de Eccleſia. Hic conſtituit, vt Acolytus non præſumat reliquias ſanctorũ martyrum leuare, niſi presbyter. Hic cõſtituit, vt in Lateranis Acolytus non baptizaret cum Diacono, ſed ſubdiaconi ſequentes. Hic perfecit cimiterium ſancti * Nicodemi, & dedicauit illud. Erat enim beatiſſimus Bonifacius mitiſſimus ſuper omnes homines, & miſericors. Hic Clerum amauit, rogam integram clero ſuo dedit. Eodem tempore ante dies ordinationis eius Eleutherius Patritius & Eunuchus factus * Intarta aſſumpſit regnum, & veniente eo ad Ciuitatem Romanam * in Caſtrum, quod dicitur, Luceolis ibidem * Amites Rauennatis interfectus eſt. Cuius caput ductum eſt Conſtantinopolim ad piiſſimum Principem. Qui defunctus ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum, die vigeſima quinta menſis Octobris. Hic dimiſit omni clero * obſequia ſua rogam vnam integram. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem, Presbyteros viginti ſeptem, Diaconos quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero 29. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes ſex, dies 18.

* B. *ann. 7. m. 10. d. 1.*
Decreta varia Bonifacii.
* Nicomedis.
* Antara.
* in caſtro.
* à militibus Rauennaticis.
* pro obſequiis ſuis.

LXXI. HONORIVS.

ANNO CHRISTI 626 HERACLII 17.

HONORIVS, natione Campanus, ex patre Petronio Conſule, ſedit annos 12. menſes * 11. dies 17. Hic temporibus ſuis multa bona

* B. 5. *minus 3 dieb.*

bona fecit. Hic erudiuit clerum. Temporibus ſuis renouauit o-
mnem * familiam beati Petri Apoſtoli, & inueſtiuit confeſſionem * Cimiliam. C. cemiliam.
beati Petri ex argento puro, quod penſat libras centum octuagin- B. cymiliam
ta & ſeptem. Inueſtiuit regias ianuas in ingreſſu eccleſiæ maio- vel ſuppellectilē. DONA Hono-
res, quæ appellantur medianæ ex argento, quæ penſant libras rii.
noningentas ſeptuaginta quinque, fecit & * ceroſtatas maiores * ceroſtata ma-
ex argento paria duo, quæ ſunt ante corpus beati Petri Apoſtoli iora.
penſan. ſing. libras 272. Fecit & ad beatū Andream Apoſtolum,
vbi ſupra, ante confeſſionem tabulas ex argenteo, quæ penſan.
lib. ſeptuaginta tres. Huius temporibus leuatæ ſunt trabes in
Eccleſia beati Petri Apoſtoli numero ſexdecim. Hic cooperuit
Eccleſiam omnem ex * tabulis æreis, quas leuauit de templo, * Tegulis.
quod appellatur * Romæ ex conſenſu piiſſimi Heraclei Imperato- * Romuli.
ris. Eodem tempore fecit Eccleſiam beatæ Agnetis Martyris mi-
liario ab Vrbe Roma tertio, via Numentana, à ſolo, vbi requie-
ſcit; quam vndique ornauit, & exquiſiuit vbi poſuit multa dona.
Ornauit autem ſepulchrum eius ex argento, quod penſan. libras
252. Poſuit & deſuper * ciburium æreum deauratum miræ ma- * Ciborium.
gnitudinis. Fecit & * Gabathos aureos quatuor penſan. ſing. li- * Gabatas 3.
bras ſingulas. Fecit abſidam eiuſdem baſilicæ ex * muſibo, vbi et- * muſiuo.
iam multa * bona obtulit. Item fecit baſilicam beati Apollinaris * Dona.
Martyris in Vrbe Roma, in porticu beati Petri Apoſtoli quæ ap-
pellatur * ad palmata à ſolo, vbi dona multa largitus eſt * Palmaria B.

Hic fecit conſtitutum in Eccleſia, & decreuit, vt per omnem hebdomatam ſabbatho die exeat Litania ad beatum Apollinarem, & ad beatum Petrum Apoſtolum cum hymnis, & canticis populus omnis occurrere debeat. Fecit & Eccleſiam beato Cyriaco martyri à ſolo via Oſtienſi miliario ſeptimo, vbi & donum obtulit. Eodem tempore fecit Eccleſiam beatorum Martyrum quatuor coronatorum, quam & dedicauit, & donum obtulit. Fecit Eccleſiam beato Seuerino à ſolo iuxta ciuitatem Tiburtinam miliario ab Vrbe Romana vigeſimo, quam ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Renouauit & cimiterium beatorum Martyrum Marcellini, & Petri, via Lauicana. Eodem tempore fecit baſilicam beato Pancratio martyri, via Aurelia miliario ſecundo à ſolo, & ornauit ſepulchrum eius ex argento, quod penſan. libras centum viginti. Et ibi conſtituit mola in murum in loco Traiani iuxta murum ciuitatis, & formam, quæ deducit aquam in lacum ſabbatinum, & ſub ſe formam, quæ conducit aquam Tyberis. Fecit & ciborium ſuper altare ex argento quod penſan. libras * 287. & arcus argen- * C. 187.

Digitized by Google

teos quinque, qui penſ. ſinguli libras 15. Fecit & candelabra aurea tria quæ penſ. ſing. libras ſingulas. vbi multa dona ſimul obtulit. Fecit Eccleſiam beatæ Luciæ in Vrbe Roma iuxta ſanctum Silueſtrum, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit Eccleſiam beato * Adriano martyri in tribus * fatis, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Sed & * multas alias fecit, quæ enumerare longum eſt. Fecit autem ordinationes tres per menſem Decembrem presbyteros 13. Diaconos * 12. Epiſcopos per diuerſa loca numero vnum & octuaginta. Qui etiam ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli ſub die quarto Idus Octobris. Et ceſſauit Epiſcopatus annum vnum, menſes ſeptem, dies 17.

*C. Aeriano.
*C. foris.
*multa alia bona fecit.
*C. 11.

LXXII. SEVERINVS.

ANNO CHRISTI 638. HERACLII 29.

SEVERINVS, natione Romanus, ex patre Abieno, ſedit menſes * duos, dies quatuor. Huius temporibus deuaſtatum eſt Epiſcopium Lateranenſe à Mauritio Chartulario, & Iſacio patritio, & Exarcho Italiæ, cum adhuc electus eſſet Domnus Seuerinus. Sed antequã veniret Iſacius Mauritius dolo ductus aduerſus Eccleſiam Dei conſilio inito cũ quibuſdã peruerſis hominibus, incitauerunt exercitũ Romanũ, dicentes; quia quid prodeſt, quod tantæ pecuniæ cõgregatæ ſunt in Epiſcopio Lateranenſi ab Honorio Papa, & miles iſte nihil exinde ſubuẽtus habet, quando & rogæ veſtræ quas Domnus Imperator vobis per vices mandauit, vbi ſunt à ſancto viro reconditæ. His auditis exarſerunt omnes aduerſus Eccleſiã Dei, & venerunt omnes à minimo concitati, omnes armati, qui inuenti ſunt in Ciuitate Romana à puero vſq; ad ſenem in * Epiſcopio ſupraſcripto Lateranenſi, & non potuerunt manu militari introire, quia reſtiterunt eis, qui erant cum ſanctiſſimo Domno Seuerino. Tunc videns hoc Mauritius, quia nihil potuerunt facere, dolo ductus fecit ibi exercitum reſidere. intra Epiſcopium Lateranenſe, & fuerunt ibi dies tres. Poſt triduum autem introiuit Mauritius cũ Iudicibus, qui inuenti ſunt cum ipſo in conſilio, & * ſigillauerunt omne veſtiariũ Eccleſiæ ſeu * cymbilia Epiſcopii, quæ diuerſi Chriſtianiſſimi Imperatores ſeu Patritii, & conſules pro redemptione animarũ ſuarum beato Petro Apoſtolo reliquerant, vt pauperibus ſingulis temporibus pro * alimonia erogarentur, ſeu propter redemptionem captiuorũ. Et poſtmodum miſit Mauritius epiſtolas ſuas ad Iſaciũ patritium Rauennã de hoc, quod actum eſt, quomodo ipſe cum exercitu ſigillaſſet omne veſtiarium Epiſcopii. Et quia ſine

*B. *ait Anaſtaſium es tribuere menſ. vndecim.*

TheſaurumEpiſcopii Lateranenſis exercitus Rom. diripere conatur.

*Epiſcopio Lateranenſe.

Seuerinus Papa reſiſtit exercitui.

*intrantes ſub ſpecie pacis ſigil.

*eleemoſyna.

ſine aliqua læſione omnẽ ſubſtantiã ſæpe dictam, potuiſſent deprędari. Cumq; hæc verius cognouiſſet Iſacius, venit in ciuitatem Romanã, & miſit omnes * primatos Eccleſiæ ſingulos per ſingulas ciuitates in exilium, vt non fuiſſet, qui ei reſiſtere debuiſſet de clero. Et poſt dies aliquãtos ingreſſus eſt Iſacius Patritius in Epiſcopium Lateranenſe, & fuit ibi per dies octo, vſque dum omnes ſubſtantiã illam deprædarentur. Eodẽ tẽpore direxit exinde ex * parte ex ſubſtantia ipſa in ciuitatem regiam ad Heracliũ Imperatorẽ. Poſtmodum ordinatus eſt ſanctiſſimus Seuerinus, & reuerſus eſt Iſacius Rauennã. Hic renouauit * abſidam beati Petri Apoſtoli ex muſiuo ꝙ dirutũ erat. Hic dilexit clerũ, & omnibus * donũ augmẽtauit. Fuit autẽ ſanctus, benignus ſuper omnes homines, amator pauperum, largus, & mitiſſimus. Fecit autem Epiſcopos per diuerſa loca numero quatuor. Hic * dimiſit omni clero rogã integram. Qui etiam ſepultus eſt ad beatũ Petrum Apoſtolum ſub die 4. Nonas Auguſti, & ceſſauit Epiſcopatus menſes quatuor, dies 29.

* B. *intelligi putat Cardinales.*
Iſacius Patritius ſpoliat Epiſcopium.
* ipſa ſubſtantia partem quandam.
* B. apſidem.
* B. donis, vel bonis.
Seuerini laudes.
* B. diuiſit.

LXXIII. IOANNES IV.

ANNO CHRISTI 639. HERACLII 30.

IOANNES, natione Dalmata, ex patre Venantio ſcholaſtico, ſedit annũ vnũ, menſes nouẽ, dies * 18. Hic temporibus ſuis miſit per omnẽ Dalmatiã, ſeu Iſtriam multas pecunias per ſanctiſſimũ, & fideliſſimũ Martinũ Abbatẽ propter redemptionẽ captiuorũ, qui deprędati erant à * gentibus. Eodẽ tempore fecit eccleſiam beatis martyribus Venantio, Anaſtaſio, Mauro, & aliis multis martyribꝰ. Quorum reliquiæ de Dalmatia, & Iſtria adduci præceperat, & recondidit eas in eccleſia ſupraſcripta iuxta fontem Lateranenſem iuxta Oratorium beati Ioannis * Euangeliſtæ, quam ornauit, & diuerſa dona obtulit. Fecit, vbi ſupra, arcus argenteos duos, q. penſ. ſing. lib. 15. ſimul & alia vaſa argẽtea multa. Fecit autẽ ordinationes duas per menſem Decembrim, Presbyteros 18. Diaconos quinque, Epiſcopos p diuerſa loca numero 18. Hic dimiſit omni clero rogã integram. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 4. Idus Octobris, Et ceſſauit epiſcopatus menſem vnũ, dies 13.

* B. *dies 6.*
* B *Slauos intelligit.*
Dona Ioan. Papæ.
* Baptiſtæ.

LXXIV. THEODORVS.

ANNO CHRISTI 642. CONSTANTII 1.

THEODORVS, natione Græcus, ex patre Theodoro Epiſcopo, de ciuitate Hieroſolyma. ſedit annos ſex, menſes 5. dies * decem & octo. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus ſuper omnes,

* B. 20.

& multum miſericors. Huius temporibus Mauritius Chartularius, per quem multa mala operatus eſt Iſacius Patritius, cum iam * increbuiſſent peccata eius, beato Petro Apoſtolo, * vt eos hæreditaret ignis inextinguibilis, conſilio ductus ſupraſcriptus Mauritius cum ipſis, quibus antea deuaſtauerat Eccleſiam Dei * intartizauit aduerſus Iſacium Patritium, & miſit per omnia caſtra, quæ erant ſub Ciuitate Romana per circuitũ, & congregauit eos, & cõſtrinxit * ſe cum ipſis * in ſacramentum, vt deinceps nullus ex ipſis debuiſſet obedire Iſacio, neque hominibus eius, * qui affirmabant eum, quia ſibi regnum imponere noluiſſet. Audiens hæc Iſacius Patricius, eo * quod Mauritio omnis exercitus Italiæ ſacramenta dediſſet, miſit Donum magiſtrum militum & * ſacellarium ſuum ad Ciuitatem Romam cum exercitu. Qui veniens in Ciuitatem Romanam, omnes Iudices, ſeu exercitus * Romanus, qui prius ſe cum Mauritio ſacramento conſtrinxerant, timore ducti dimittentes Mauritium Chartulariũ, * omnes ſe cum Dono iunxerunt. Et ingreſſo eo Romam fugit Mauritius ad beatam Mariam ad Præſepe, quẽ tollentes de eccleſia miſerunt * boiam in collum eius. Similiter & omnes, qui in conſilio cum ipſo fuerant, * in boiatos miſit Rauennã per manus * Maurini ſcribonis, & * Thomati Chartularii. Qui dedocẽtes eos peruenerũt iuxta ciuitatẽ Rauennatẽ in locũ qui dicitur * Ficuclas duodecimo miliario à ciuitate, & ibi decollauerunt Mauritiam, quia ſic in mandatis acceperãt à ſupraſcripto Iſacio, vt vnius Ciuitatẽ Rauennatẽ nõ ingrederetur. Et poſtq̃ decollatus eſt, leuãtes caput eius, duxerunt Rauennã. Vidẽs autẽ Iſacius caput Mauritii, gauiſus eſt. Et fecit ad exemplũ multorũ in circo Rauennate inſtipitẽ poni. Illos autẽ, qui cum ipſo directi fuerãt omnes * imboiatos iuſſit arcta cuſtodia in carcerẽ mitti, cogitãs eos quomodo puniret, ſed cum ea agerentur mox Dei iudicio ipſis diebus pcuſſus diuino ictu interiit Iſacius, & mortuus eſt. Ii autẽ, qui recluſi erãt, exeuntes de carcere, reuerſi ſunt ſinguli per loca ſua. Audiens hoc * Imperator quia defunctus eſt Iſacius, miſit Theodorũ Patritiũ Exarchũ, cui cognomẽtũ Calliopa, ad regẽdã omnẽ Italiã. Ipſis temporibus venit Pyrrhus ex Africa, qui fuerat Patriarcha Conſtantinopolitanus in Vrbẽ Romã ad limina Apoſtolorũ. Qui ingreſſus libellum obtulit cũ ſua ſubſcriptione Apoſtolicæ noſtræ ſedis in pſentia cuncti cleri & populi, cõdẽnans in eodẽ libello, omnia quæ à ſe, vel à Deceſſoribus ſuis ſcripta, vel acta ſunt aduerſus immaculatã noſtram fidẽ. His itaque ab eo peractis, fecit eum munera erogare * in populum, & Cathedram ei poni

* Increuiſſent contra beatum Petrum Apoſtolum.
* vt eum.
* Erexit ſe. B. Tyrannizauit.
B. ſecum ipſos per.
* Sacramento.
* quia affirmabat eum ſibi regnum imponere velle.
* quod Mauritius cum omni exercitu tali ſacramenta ſibi inuicem dediſſent.
* C. ſacellariũ.
* B. Romani.
* Omnes ſe ad dona verterũt.
Vide Baron. ad annum Dom. 643
* Boiam, *id eſt, Vinculum.*
* B. boiatos.
* C. Maurini.
* B. Thomaſii.
* Ficudas B. *eſt Eccleſia Ficodenſis, hodie Ceruia.*
* C. portarunt eum.
* B. boiatos
* *Conſtans.*
Pyrrhus Patriarcha Conſtantinop. venit Romam.
Vide Baron. ad ann. Dom. 645.
* in populo.

Digitized by Google

poni iuxta altare, honorans eum vt ſacerdotem Regiæ Ciuitatis. Poſtea rurſus more canis ad proprium impietatis vomitum * repedauit. Tunc ſanctiſſimus Theodorus Papa conuocans vniuerſos Sacerdotes & clerum in Eccleſia beati Petri Apoſtolorum principis, condemnauit eum ſub vinculo anathematis iuxta mercedem, ac retributionem propriæ tranſgreſſionis, canonicam pœnam, ſiue depoſitionem * excipiens. Qui prædictus Pyrrhus reuerſus eſt in partes Orientis.

* reuerſus eſt. *Vide Bar. ad an. Dom. 648.*

Pyrrhus relapſus condemnatur.

* C. decernens.

Eodem tempore releuata ſunt corpora ſanctorum martyrum Primi, & Feliciani, quæ erant in arenario ſepulta, via Numentana, & adducta ſunt in Vrbem Romam. Quæ & recondita ſunt in baſilica beati Stephani protomartyris *, vbi, & dona obtulit, Gabathas aureas tres, tabulas ex argento ante confeſſionem, arcus argenteos duos. Fecit Eccleſiam beato Valentino, via Flaminia, iuxta pontem Miluium à ſolo, quam ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit oratorium beato * Silueſtro intra Epiſcopium Lateranenſe, vbi & dona largitus eſt. Fecit & oratorium B. Euplo martyri foris portam beati Pauli Apoſtoli, quod etiam ornauit.

* in Monte Cœlio.

Dona Theodori Papæ.

* C. B. Sebaſtiano.

Tunc ſanctiſſimus Theodorus Papa ſcripſit Paulo Patriarchæ Regiæ ciuitatis tam rogans, quamque regulariter increpans, nec non per Apocriſiarios, vt dictum eſt, pro hoc maximè deſtinatos præſentialiter ammonens, & conteſtans, quatenus propriũ emendaret commentum, atque ad orthodoxam fidem Catholicæ Eccleſiæ remearet. Et neque rogantes, neq; increpantes potuerunt eum à ſuo conamine quoquo modo reuocare. Propter quod ab Apoſtolica Sede ipſe depoſitionis vltione * perculſus eſt. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembrem, presbyteros 21. diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca numero quadraginta ſex. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 2. Id. Maij. & ceſſauit epiſcopatus * dies quinquaginta duos.

Vide Bar. ad an. Dom. 648.

* percuſſus.

Paulus Patriarcha Conſtantinop. deponitur.

* C. menſem 1. dies 16.

LXXV. MARTINVS.

ANNO CHRISTI 649. CONSTANTINI IMP. 8.

MARTINVS, de ciuitate Tudertina, prouincia Tuſciæ, ſedit annos ſex, * menſem vnum, dies viginti ſex. Huius temporibus Paulus Conſtantinopolitanæ Vrbis Epiſcopus inflatus ſuperbiæ ſpiritu aduerſus rectum ſanctæ Dei Eccleſiæ dogma, audacter præſumpſit paternis definitionibus contraire; Inſuper ſtuduit * ad cooperimentum proprij erroris * quorundam ſubreptioni, vt & clementiſſimo principi ſuaderet typum exponere, * qui catholicum

* B. menſ. 3. d. 12.

Pauli Patriarchæ nequitia.

Vide Bar. ad an. Dom. 648.

* ad operimentum.

* quibuſdam ſubreptionibus

* quo.

Digitized by Google

dogma deſtrueret. In quo typo omnes omnino voces ſanctorum patrum cum nefandiſſimorum hæreticorum * dictionibus eneruauit, ſcilicet nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes in Chriſto Domino noſtro definiens confiteri. Qua de re huiuſmodi prauitatem ſuam defendens, quod nunquam nec à prioribus hæreticis præſumptum eſt, ipſe * in lite præſumere ſtuduit * in tantum, vt altare ſanctæ noſtræ Sedis, quod erat in domo Placidiæ ſacratum in venerabili oraculo ſubuertens, diriperet. Prohibens ne adorandam, & immaculatam hoſtiam Apocriſarii noſtri ibidem Deo offerre valeant, nec communionis Sacramenta percipiant. Qui videlicet Apocriſarii ex præceptione Apoſtolicæ auctoritatis * commouerunt eum, vt de tali hæretico intentu recederet. Nec non & conteſtari viſi ſunt, perſecutionibus diuerſis cum aliis orthodoxis viris, & venerabilibus Sacerdotibus, * inſecutus eſt eos, quoſdã eorum cuſtodiæ retrudens, alios in exilium deportans, alios autem verberibus * committens. Quibus penè omnem mundum conturbantibus ex diuerſis locis querelam contra eos ad Apoſtolicam noſtram Sedem plurimi orthodoxi detuliſſe monſtrantur. Coniurantes, vt totius malitiæ, tantæque euerſionis per Apoſtolicam auctoritatem * abſcindant commentum: quatenus minimè * totius corpus catholicæ Eccleſiæ nocibilis eorũ, * ecthefeos languor diſrumpere valeat. Tunc Martinus ſanctiſſimus, ac beatiſſimus epiſcopus miſit, & congregauit epiſcopos in Vrbem Romam numero centum & quinque, & fecit Synodum ſecundum * inſtitutum patrum orthodoxorum in Eccleſia Saluatoris iuxta Epiſcopium Lateranenſe. Sedentibus epiſcopis, & presbyteris, adſtantibus diacon. & clero vniuerſo, condemnauerunt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Patriarchas Conſtantinopolitanos, qui nouitates contra immaculatam fidem præſumpſerunt innectere. Quippe quoniã ipſam excludere properantes hæreticorum dogmatum contra Catholicam Dei Eccleſiam confuſionem * cõcinnauerunt, anathematis vltione * perculſi ſunt. Quæ Synodus hodie archiuo Eccleſiæ cõtinetur. Et faciens exemplaria per omnes tractus orientis, & occidentis direxit, & per manus orthodoxorum fideliũ diſſeminauit. Ipſis diebus direxit Imperator in Italiam Olympium Cubicularium, & Exarchum ad regendam omnem Italiam, præcipiens, & dicens Oportet gloriam tuam, vt ſicut nobis ſuggeſſit Paulus Patriarcha, huius à Deo conſeruandæ vrbis peragere. Et ſi quidẽ inueneris prouinciam ipſam conſentientem in typo à nobis expoſito, * tenere omnes, qui ibi ſunt, epiſcopos & hęreticos * poſſeſſorum, atque habitatorum, & peregri-

* edictionibus
* illicitè.
* In tantum vero veſaniæ prorupit, vt altare.
* commonuerunt eum vt ab huius hæreſis intentione recederet. Nec nõ & conteſtari eũ iuſſi ſunt.
* at ille inſecutus.
* C. ſubmittẽs.
Accuſationes contra Paulum Patriarcham.
* abſcinderetur.
* totũ corpus.
* executionis
Synodus Lateran. coacta.
* inſtituta.
Cyrus Sergius, Pyrrhus & Paulus damnantur.
* continuauerunt.
* percuſſi.
Vide Baron. ad an Dom. 649.
Impium Imperatoris edictum.
* facias tenere omnes qui ibidem ſunt, epiſcopos, & poſſeſſores atq; habitatores in eodẽ ſubſcribere.
* B profeſſores

peregrinos,& in eodẽ ſubſcribant. Si autem quomodo nobis ſuggeſſit Platon glorioſus Patritius,& Eupraxius glorioſus, potueritis ſuadere exercitui ibidem conſiſtenti, iubemus teneri Martinum, qui hic erat Apocriſarius in regia Vrbe. Et poſtmodum omnes Eccleſias relegere eum, * quia factus eſt à nobis orthodoxus typus, & omnes epiſcopi Italiæ in ipſo ſubſcribant. Si autem * inueneritis contrarium in tali cauſa exercitum tacitum habetote, donec * obtinueritis prouinciam,& potueritis vobis exercitum* aggregare,* tamen Romanæ ciuitatis, atque Rauennatis, vt ea, quæ à nobis præcepta ſunt, quantocyus explere * valeatis. Qui prædictus Olympius veniens in ciuitatem Romanam inuenit ſanctam Romanam Eccleſiam coadunatam cum omnibus epiſcopis Italiæ, ſeu ſacerdotibus, vel clero. Et volens implere ea, quæ ei iuſſa ſunt, amans ſecum * exercitum virtutis, voluit ſciſma * ſanctæ Eccleſiæ intromittere. Hoc per plurimum tempus actum eſt. Et non illum omnipotens Deus permiſit, quę nitebatur perficere. Videns ergo ſe à S. Dei Catholica, atq; Apoſtolica Eccleſia ſuperatũ, neceſſe habuit de ſua quaſi mala intentione declinare, vt q, non potuit per manum armatam facere, * ſub hæretico modo per Miſſarũ ſolemnia in Eccleſia Dei S. Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ ad præſepe perficeret. Nam dum comunionem ei porrigeret ſanctiſſimus Papa, voluit eũ crudeliter interficere, vt demandarat ſuo Spatario. Sed omnipotens Deus, qui ſolitus eſt ſeruos ſuos orthodoxos circumtegere, & ab omni malo eripere, ipſe excecauit Spatharium Olympij Exarchi,& nõ eſt permiſſus videre Pontificem, quando Exarcho communionem porrexit, vel * pacem dedit, vt ſanguis eius effunderetur, & catholica Dei Eccleſia hæreſi* ſubiugaretur. Quod poſtmodum prędictus armiger diuerſis cum iureiurando profeſſus eſt. Videns ergo Olympius Exarchus, quia manus Dei circumtegebat Martinum ſanctiſſimum Papam, neceſſe habuit ſecum Pontifice cõcordare, & omnia, quæ ei iuſſa fuerant, eidem ſanctiſſimo viro indicare. Qui facta pace cum S. Dei Eccleſia colligens exercitũ, profectus eſt Siciliã aduerſus gentẽ Saracenorum qui ibidẽ habitabãt. Et peccato faciente maior interitus in exercitu Romano peruenit,& poſt hoc iſdem Exarchus morbo interiit. Deinde direct⁹ eſt ab Imperatore Theodorus Exarchus, q. cognomẽto Calliopa dicitur cũ Theodoro imperiali Cubiculario, qui &* Pellurius dicebatur, cũ iuſſione. Qui tollẽtes ſanctiſſimũ Martinum Papã de Eccleſią Saluatoris, quę & Conſtantiniana appellatur, perduxerunt Conſtãtinopolim, & nec ſic eis acquieuit. Deinde directus eſt prędictus ſanctiſſimus vir in exilium, in locũ, qui dicitur

* inueneris.
* obtinueris.
* maiorem
* tam & Romanę ciuitatis, quàm & Rauennatis.
* valeas.
* exercitus virtute C.
* in ſanctam Eccleſiam.
Olympius edictũ Imp. exequi non poteſt.
* ſubreptitio modo.
Spatharius excæcatur volens Papam necare.
* C. panem.
* ſubiiceretur.
Olympius reconciliatur Papa.
Vide Baron. ad ann. 650.
* Pelarius.
Theodorus Exarchus abducit Papam Conſtantinopolim.

dicitur * Cerſona. Et ibidem, vt Deo placuit, vitam finiuit in pace Chriſti Confeſſor. Qui & multa mirabilia operatur vſque in hodiernum diem. Fecit autem ordinationes * duas per menſem Decembrem, presbyteros vndecim, diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca numero triginta tres.* Depoſitus die 17. menſis Septembris, & ceſſauit epiſcopatus dies viginti octo.

* B. Cherſon.
Bar. vnam tantum factam probat.
* Depoſitio eius celebratur 15. Calend. Octob. B. 12. Nou.

LXXVI. S. EVGENIVS.

ANNO CHRISTI 652. CONSTANTIS IMP. 11.

EVGENIVS, natione Romanus, de regione prima Aduentinenſe clericus à cunabulis, ex patre Ruffiniano, ſedit * annos duos, menſes octo, dies viginti quatuor. Fuit enim benignus, mitis, manſuetus, omnibus affabilis, & ſanctitate præclarior. Rogam clero ſolitam tribuit, & indigentibus eleemoſynam miniſtrauit. Vt etiam die tranſitus ſui pauperibus, vel clero, ſeu familiæ presbyteria in * integrum erogari præciperet. Huius temporibus Petrus Patriarcha Conſtantinopolitanus direxit Synodicam epiſtolam ad Sedem Apoſtolicam iuxta conſuetudinem priorem omnino obſcuriſſimam, & vltra regulam, * non autem declarans operationes, aut voluntates in Domino noſtro Ieſu Chriſto. Et accenſus populus, vel clerus eo quòd talem Synodicam direxiſſet, minimè * eſt ſuſcepta, ſed cum maiore ſtrepitu eſt à ſancta Dei Eccleſia proiecta: Vt etiam nec eundem Papam dimitteret populus, vel clerus Miſſas celebrare in Baſilica ſanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ, quæ appellatur ad Præſepe, niſi promiſiſſet his ipſe Pōtifex minimè eam aliquando ſuſcipere. Fecit autem epiſcopos per diuerſa loca numero * 21. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 4. Nonas Iunij. Et ceſſauit epiſcopatus menſem 1. dies * 29.

* Auentinæ.
* B. *probat 6. menſes & dies 27. ſediſſe poſt S. Martini obitum, ad an. 655.*
* in integro.
Vide Bar. ann. 653
* non aliter declarans declaratam duas operationes.
* C. ſuſceperūt eam.
Zelus pop. Romani pro fide.
* B. 22.
* C. 23.

LXXVII. S. VITALIANVS.

ANNO CHRISTI 655. CONSTANTIS IMP. 14.

VITALIANVS, natione Signienſis, prouinciæ Campaniæ, de patre Anaſtaſio, ſedit annos 14. menſes * ſex. Hic direxit reſponſales ſuos cum Synodica iuxta conſuetudinem in regiam vrbem apud piiſſimos Principes, ſignificans de ordinatione ſua. Et dum ſuſcepti eſſent renouantes priuilegia Eccleſiæ reuerſi ſunt, quorum * clementia per eoſdem miſſos direxerat beato Petro Apoſtolo, & Euangelia aurea cum gemmis albis miræ magnitudinis in circuitu * ornatus. Hic regulam Eccleſiaſticam, atque vigorem, vt mos erat, omnimo-

* B. 5. *minus d. 4.*
Vide Bar. ad an. Dom. 655.
* C. Principum
* C. ornata

omnimodo conſeruauit. Huius temporibus venit Conſtantinus Auguſtus de regia Vrbe per * lito:aria in Athenas,& exinde Tarantum, inde Beneuentum, & Neapolim per indict. 6. Poſtmodum venit Romam, id eſt quinta die menſis Iulij feria 4. Indict. ſupraſcripta, & occurrit ei obuiam Apoſtolicus cum clero ſuo miliario ſexto ab Vrbe Roma,& ſuſcepit eum. Et ipſa die ambulauit Imperator ad ſanctum Petrum adorationem, & donum ibi obtulit. Die Sabbati ad ſanctam Mariam, itemque donum obtulit. Dominico die proceſſit ad ſanctum Petrum cum exercitu ſuo. Omnes cum cereis exierunt obuiam ei, & obtulit ſuper altare illius pallium auro textile, & celebratæ ſunt Miſſæ. Iterum Sabbati die venit Imperator ad Lateranas,& * lauit ſe,& ibidem praxit in Baſilica Iulij. Item Dominico die fuit ſtatio ad ſanctum Petrum, & poſt Miſſas celebratas, vale fecerunt ſibi inuicem Imperator & Pontifex, duodecim dies in ciuitate Romana perſeuerans. Omnia, quæ erant in ære ad ornatum ciuitatis depoſuit, ſed & Eccleſiam beatæ Mariæ ad martyres, quæ de tegulis æreis erat cooperta, diſcooperuit. Et in regiam vrbem cum aliis diuerſis quæ depoſuerat, direxit. Et poſtmodum ſecunda feria egreſſus de ciuitate Romana, reuerſus eſt Neapolim. Inde terreno itinere perrexit Rhegium, ingreſſus Siciliam per indict. 7. Et habitauit in ciuitate Syracuſana, & talem afflictionem poſuit in populo, ſeu habitatoribus, vel poſſeſſoribus prouinciarum Calabriæ, Siciliæ, Africæ, Sardiniæ, per diagrapha, ſeu capita, atque nauticationes per annos plurimos, quales à ſæculo nunquam fueerant, vt etiam vxores à maritis, vel filios * à patre ſepararent, & alia multa inaudita perpeſſi ſunt, vt alicui ſpes vitæ non remaneret, ſed & vaſa ſacrata, vel cymilia ſanctarum Dei Eccleſiarum tollentes nihil dimiſerunt. Et poſtmodum 15. die menſis Iulij per 11. indict. prædictus Imperator in balneo occiſus eſt. Et non poſt multum temporis antedictus ſanctiſſimus vir vitam finiuit. Fecit autem ordinationes quatuor, presbyteros viginti duos, diaconum vnum, epiſcopos per diuerſa loca* nonaginta ſeptem. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die ſexto Calend. Februarij, & ceſſauit epiſcopatus menſes duos, dies 13.

* lithora. C. littoraria.

Conſtantinus Imp. venit Romam.

Dona offert.

* pallam auro textilem.

* C. letus ibidē pranſus eſt.

Spoliat Eccleſias & vrbem.

Inde mari tyrreneo perrexit Regium.

Exactionibus vexat Italiam.

* à parentibus.

Occiditur in balneo.

* B. 18.

LXXVIII. ADEODATVS.

ANNO CHRISTI *669*. CONSTANT. POGONATI 2.

ADEODATVS, natione Romanus, ex monachis, de patre * Iobiniano ſedit annos * quatuor, menſes duos, dies quinque. Tantę

* B. Iouiniano.

* B *7. m. 2. d. 17*

* B. in tanta magnit.
* exhiberet.
* impetrare.
* B. Mezentius.
* B. tyrannizauit.
* Tunc.
MEZENTIVS *tyrannus.*
* in
Vide Bar. an. 668.
Saraceni Siciliã inuadunt.
* in populo vix paucis euadentibus, qui per munitiſſima caſtra confugerant, & iuga montium. Auferentes quoq; prædam nimiã, & omnem illũ ornatum æris, ac diuerſarum ſpecierum, quę Conſtantinus à Roma nauigio detulerat, ſecũ aſportantes.
* B. conueniſſe.
* & multa ibi prædia conquiſiuit.
Pluuiæ & tonitrua maxima.
* B. 43.
* B. ſex.

magnitudinis fuit mitiſſimus, ac benigniſſimus, vt omnẽ hominem à maiori vſq; ad minimũ libenter ſuſciperet, peregrinis compaſſionem * exhibuit, vt etiam vnuſquiſq; quod poſtulauit, ſine dubio impetrauit. Sed & rogã omnibus ampliauit. Huius temporibus * Mezzetius qui erat in Sicilia cum exercitu orientali, * intartizauit, & arripuit Regnum. * Et perrexit exercitus Italiæ per partes Iſtriæ, alij per partes Campaniæ, nec non & alij per partes Sardiniæ, & Africæ. Pari modo venerunt * per Siciliam in ciuitatem Syracuſanam, & Deo auxiliante interemptus eſt, nec dicendus Mezzetius. Et multi ex Iudicibus eius truncati, perducti ſunt Conſtantinopolim, ſimul & caput eiuſdem Intartæ. Poſtmodum venientes Saraceni in Siciliam, obtinuerunt prædictam ciuitatem, & multam occiſionem fecerunt * in populo, qui in caſtra, ſeu montana confugerant. Similiter & prædam nimiam fecerunt, & æs quod ibidẽ à ciuitate Romana delatum fuerat, ſecum tollentes, Alexandriam reuerſi ſunt. Hic Eccleſiam beati Petri, quæ eſt via Portuenſi iuxta campum Meruli, vt decuit, reſtaurauit, atque dedicauit. Sed & in monaſterio ſancti Eraſmi ſitum in Cælio monte, in quo * concreuiſſe viſus eſt prædictus ſanctiſſimus vir, multa noua ædificia augmentauit, ſed & * caſalia conquiſiuit, & in vita ſua Abbatem, vel congregationem ibidem inſtituit. Poſt cuius tranſitum tantæ pluuiæ, & tonitrua fuerunt, quales nulla ætas hominum meminit eſſe, vt etiam homines, & pecudes de fulgure interirẽt. Et niſi per letanias, quæ quotidie fiebant Dominus eſſet propitiatus, non potuiſſent homines triturare, vel in horreis frumenta recondere. In tantum enim creuere hæc mala, vt ex ipſis pluuiis denuo legumina renaſcerentur, & ad maturitatem deuenirent, pro quo capti homines mirabantur. Fecit autem ordinationem vnam per menſem Decembris, presbyteros 14. diaconos duos, epiſcopos per diuerſa loca * quadraginta ſex. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 6. Calendas Iulias. & ceſſauit epiſcopatus menſes quatuor, dies * quindecim.

A tempore ordinationis ſancti Gregorii Papæ vſque huc, ſunt anni nonaginta quinque, menſes quinque, dies quatuordecim.

LXXIX. DONVS.

ANNO CHRISTI 676. CONSTANT. POGON. 9.

DONVS, natione Romanus, ex patre Mauritio, ſedit annum vnum, mẽſes quinque, dies decem. Hic atrium B. Petri Apoſtoli ſuperius,

ſuperius, * quod eſt ante Eccleſiam in quadriporticum magnis marmoribus ſtrauit, ſed & Eccleſiam Apoſtolorum ſitam via Oſtienſi, vt decuit, reſtaurauit, atque dedicauit. Itemque Eccleſiam ſanctæ Euphemiæ poſitam via Appia ſimiliter dedicauit. Clerum quoque diuerſis ordinibus & honoribus ampliauit. Hic reperit in Vrbe Roma in monaſterio, quod appellatur Boetianum, Neſtorianitas, monachos Syros, quos per diuerſa monaſteria * diuiſit. In quo prædicto monaſterio monachos Romanos inſtituit. Huius temporibus Eccleſia Rauennatum, quæ ſe ab Eccleſia Romana ſegregauerat cauſa autocephaliæ, denuo ſe priſtinæ Sedi Apoſtolicæ ſubiugauit. Cuius Eccleſiæ præſul nomine Reparatus è veſtigio, vt Deo placuit, vitam finiuit. Hic dum eſſet electus per Auguſti menſem, apparuit ſtella à parte orientis à galli cantu vſque mane per menſes tres. Cuius radij cœlum penetrabant. In cuius viſione ſurgentis omnes prouinciæ, & gẽtes mirabantur, * quæ poſt in ſemetipſam reuerſa diſparuit. * Pro quo capitulo & maximo mors à parte orientis ſubſecuta eſt. Fecit autem ordinationem vnam, presbyteros decem, diaconos 5. epiſcopos per diuerſa loca numero ſex. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 3. Idus Aprilis, & ceſſauit epiſcopatus menſes duos, dies 15.

* quod paradiſus dicitur, eſt

Dono Papa Dpni.

** B. ad pœnitentiam ſcilicet.*

Rauennatum Eccleſia ſubiicit ſe Romanæ.

B cauſa Primatum.

Vide Baron. ann 678.

* Quidnam eſſe poſſit.

* poſt eam apparitionẽ maxima mors à parte orientis ſubſecuta eſt.

LXXX. S. AGATHO.

ANNO CHRISTI 678. CONSTANT. POGON. 11.

AGATHO, natione Siculus, ex monachis, ſedit años * duos, menſes ſex, dies tres. Tantum benignus, & manſuetus fuit, vt etiam omnibus hilaris, & iocundus comprobaretur. Huius temporibus Theodorus Archiepiſcopus Rauennæ ſemetipſum Sedi Apoſtolicæ poſt multorum annorum curricula præſentauit. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem piiſſimorum Principum Conſtantini, Eraclij, & Tyberij Auguſtorum, per Epiphanium Glorioſum à ſecretis, miſſam Prӕceſſori ſuo Dono Papæ inuitantem atque adhortantem, vt debeat Sacerdotes, vel miſſos ſuos dirigere in regiam Vrbem pro adunatione facienda ſanctarum Dei Eccleſiarum, quod & ordinare non diſtulit. * Et direxit Abundantiũ Paternenſem, Ioannem Rhegitanum, & Ioañem Portuenſem * epiſcopũ, Theodorum, & Georgium presbyteros, Ioañem Diaconum, & Conſtantinũ, * Theodorum presbyterum Rauennatem, atq; Religioſos ſeruos Dei monachos. Clerum videlicet diuerſis ordinibus, & ſuper quod competebat,

** B. tres. m. 8. d. 15.*

Impp. mittunt Diualem ad Papam.

Vide Bar. ad an. Dom. 680.

* Direxit itaq;
* Regianum.
* Epiſcopos.
* Subdiaconũ.

tebat, eos honoribus ampliauit. Hic vltra conſuetudinem Arcarius

* effectus eſt.

Eccleſiæ Romanæ * efficitur, & per ſemetipſum cauſam Arcariæ diſpoſuit, emittens videlicet de ſuſcepta per nomenclatorem manu ſua obumbratas; qui infirmitate detentus Arcarium iuxta conſuetudinem inſtituit. Huius temporibus Indict. 8. Luna ecclypſim

PESTIS in Vrbe.

pertulit menſ. Iun. die 28. Similiter & mortalitas maior atque grauiſſima ſubſecuta eſt mẽſe ſupraſcripto, Iulio, Auguſto, & Septemb. in Vrbe Roma, qualis nec temporibus aliorum Pontificum * eſſe

* fuiſſe.

memoratur. Vt etiam parentes cum filiis, atque fratres ſeu ſorores * binatim per lectos ad ſepulchra deducerentur. * Poſt modum verò foras circumquaque ſuburbana, & caſtra deuaſtare non ceſſauit.

* bini.
* Pari etiã modo foras circa quæque ſuburbana & caſtra eadem mortalitas diffuſa eſt.
* C. ſolatiante.

Qui ſupraſcripti miſſi Sedis Apoſtolicæ, qui directi fuerant, in regiam Vrbem, ingredientes die 10. menſ. Nouembris nona Indictio. Domino * ſolante, atque principe Apoſtolorum comitante ſuſcepti ſunt à principe in oraculo beati Petri Apoſtoli intra palatium, porrigentes ei ſcripta Pontificis. Quæ dum ſuſcepiſſet commonuit eos, atque adhortatus eſt, vt non per ſciſma, aut furorem, ſed pacifica diſpoſitione remittentes philoſophicas aſſertiones puram ſanctarum ſcripturarum Patrumq;, & probatam fidem per ſynodalia decreta ſatisfacerẽt. Et dans inducias ad retractanda ſcripta, tribuit eis omnia, quæ ad ſuſtentationem ſufficiebant in eorum expenſas in domo, quæ appellatur Placidia, die 18. menſis ſupraſcripti, *die* Dominico aduocati ſunt in proceſſione ad ſanctã Dei genitricem in blachernas in tanta honorificentia, vt etiam de palatio caballos ſtratos dirigeret cum obſequio pietas imperialis, & ſic eos ſuſciperet. Ea ipſa commonens, vt pacifica aſſertione teſtimonia venerabilium patrum proponerent. Die vigeſima ſecunda menſis Nouembris in Baſilica, quæ Trullus appellatur intra palatium ſub regali cultu, reſidente cum Conſtantino Aug. Georgio Patriarcha Conſtantinopolitano ac Macario Antiocheno ſuſcepti ſunt miſſi Sedis Apoſtolicæ, deinde Metropolitæ, vel epiſcopi orientalium partium numero centum quinquaginta. Qui proni adorantes, reſidere eos præcepit vna cum noſtris. Poſt hæc * Patritii, Ypati, omneſque incliti introierunt, & habita inquiſitione ab eius * pietate, cuius partis deberet oſtenſio approbari. Legati Sedis Apoſtolicæ dixerunt. Opportuna veritas, & ratio exigit, vt à * parte eorum, qui vnam voluntatem, & operationem in Domino Ieſu Chriſto aſſerunt Apoſtolicę Sedis * exponere. Qui audientes læti effecti paratos ſe eſſe dixerunt. Et accepta licẽtia ea hora ſuos intromiſerunt libros, & tomos diuerſos, & Synodos, quas falſauerant. Nã non per veritatẽ ſe ſu-

Legati Papæ honorificè excepti ab Impp.

Vide Baron. ad annum 680.

Trullus quid ſit. Vide Bar loc. cit.
SYNODVS *VI. in Trullo contra Monotelitas.*

* Patritii quinque, omneſque incliti cum omni ſinditico.
* C. parte.
* apertè.

* auctoritas exponatur.

ſe ſuperare * nitebantur, * ſed per mendacia, & diuerſa commenta, quæ in * libris ſuis ipſi addiderant, & relegentes per ſingula, reperti ſunt mendaces, vnam operationem & voluntatẽ, * dicentes: & in quinta Synodo epiſtolam Vigilii Papæ ad Mennam Patriarcham, atq; libellum eiuſdẽ Mennæ in quaternionibus nouiter additis, falſauerunt, vnam voluntatem, & operationem dicentes, quod coram principe, & Synodo claruit. Alia die Catholicæ fidei defenſor pius princeps in ſecretario * reſidens inquiſitione de ipſis codicibus facta, ita reperit falſa nouiter addita fuiſſe. *extimauerũt. *niſi. *Hæretici adulterant codices.* *libris ipſis. *In Domino Ieſu Chriſto eſſe. *præſidens.

Die 12. menſis * Decembris reſidente Synodo cum eius pietate ſuſcepti ſunt miſſi ſedis Apoſtolicæ, & præcepit eos in * Synodo reſidere. Præſentantes locum ſanctiſſimi, ac beatiſſimi Agathonis Papæ. Quibus dictum eſt, vt omnes libros, quos ſcirent ad cauſam fidei pertinere, coram Synodo adducerent, quod & factum eſt. Et vocato Georgio Diacono, & Chartophylace Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, præceptum eſt ei, vt iuxta eorum notitiam codices ex bibliotheca eccleſiæ ad medium deduceret, & dum adducti eſſent, & relegerentur, vtrique * ſimiles reperti ſunt, duas naturas, duaſque voluntates, & operationes in Domino Ieſu Chriſto habentes. Et confuſus Macarius coram Synodo inuentus eſt mendax. Tunc interdixit pietas Auguſtalis Georgio Patriarchæ, vt minime in Eccleſia ſua ſuſciperet Macarium, vel eius homines, interdicens ei proceſſum. Hæc prima eius ruina fuit, die * 13. menſis Februarii auxiliante beato Petro Apoſtolo, vt veritatis lumen appareret, intromiſſa ſunt coram Synodo venerabilium patrum dicta Ioannis Conſtantinopolitani, Cyrilli, Athanaſii, Baſilii, Gregorii, Dionyſii, Hilarii, Ambroſii, Auguſtini, & Leonis * duas naturales volũtates, & operationes in Chriſto dicentium ad ſatisfactionem Principis, vel Synodi. *C. Nouemb. *Synodus. *veriſſimi reperti. *Macarius mendax deprehenſus.* *14. *duas naturas, & voluntates.

Sequenti die in eodem ſecretario reſidente Synodo vna cum principe Synodica ſanctiſſimi Agathonis Papæ relecta eſt, & ad ſingula comprobata patrum * dicta inſerta, in qua Synodica Epiſcopi occidentalis partis ſubſcripſerunt numero * centum viginti quinque. Cumq; poſt hæc adhortatus eſt, nec dicendus Macarius à ſancta Synodo, vel à pio Principe, omnique ſenatu vt profiteretur vnam, aut duas confiteri voluntates, vel operationes, qui nullatenus audiuit, ſed potius neque vnam, neque duas in Saluatore dicere voluit. Deinde protulit piiſſimus & ſereniſſimus princeps tomum ad relegendum, * in quem vanum hæreticum dogma Macarii *dictis inſertis. *C. 120. *Vide Baron. ad ann. 681.* *in quo vna voluntas & hæretica dogma-

carii erat conſcriptum, & eius manu ſubſcriptum, apertiſſimè vnam voluntatem in Domino affirmantis. Sub ipſius ſcriptione, & Theodori Expatriarchæ, vtique iuxta eum tenorem ibi ſubſcriptio erat. Et interrogatus Georgius Patriarcha, ſi eam fidem, quã docet ſedes Apoſtolica, * amplectitur iuxta ſcripturam venerandi Agathonis Papæ, ſeu ſanctorum, ac venerabilium Patrum; Qui reſpondit, q; accepta licentia in * ſcriptione, q̃ opportuna erant, reſponderet. Et in his recedentes die 17. menſis Februarii die Dominico intra oraculum ſancti Petri intra palatium * aſtante * Sincleto, ſimulq; & Patriarcha, legatos ſedis Apoſtolicæ * ſuſcepit, relegens ſuggeſtionem aliam pro eorum * commendatione à ſanctiſſimo Papa directam. Qui Georgius ſanctiſſimus Patriarcha profeſſus eſt eo die in ſcriptis duas naturas, duasq; voluntates, & operationes in Domino Ieſu Chriſto ſe credere, & prædicare, ſicut ſedes Apoſtolica credit: anathematizans eos, qui vnam naturam, voluntatem, & operationem in Domino Ieſu Chriſto dicunt.

* Macaris erant conſcripta & eius manu ſubſcripta. & apertiſſimè vnam voluntatem in Domino affirmãtia. Poſt ipſius ſubſcriptionẽ & Theodori.
* ãplecteretur iuxta ſcripta.
* in ſcripto.
* aſtantes Auguſtus ſimul & Patriarcha legatos.
* B. Syncello.
* ſuſceperunt.
* relegentes.
* B. condemnatione.

Georg. Patriarcha Conſtant. fatetur 2 naturas & voluntates.

Die vigeſima quinta menſis Februarii reſidente Synodo vna cum pio Principe, ſimulq; & Legatis ſedis Apoſtolicæ, Macarium adeſſe iuſſerunt. Et data à Principe licentia vt ſe * partes, quis in quas vellet, diuideret. Georgius Patriarcha regiæ ciuitatis cum ſuis in partes Orthodoxorũ ſtetit: Macarius verò cum ſuis in parte alia hæreticorũ. Et deducentes ad medium profeſſionem Georgii Patriarchæ, quam fecerat, * porrecta eſt Principi, & relecta eſt. Et commonitus ſupraſcriptus Macarius, quid ſentiret, vel crederet? Reſpondit ſe * in ea perfidia, quam ante propoſuerat, perdurare, & nullatenus Orthodoxæ fidei acquieſcere. Ea hora ſancta Synodus vna cum Principe eius orarium auferri iuſſerunt à collo eius, & exiliens Baſilius Epiſcopus Cretenſis Eccleſiæ, eius orarium abſtulit; & anathematizantes proiecerunt eum foris Synodum, ſimulq; & thronum eius. Stephanum autem diſcipulum eius ceruicibus à ſancta Synodo clerici Romani eiicientes expulerunt. Ea hora tantæ telæ aranearum nigerrimæ in medio populi ceciderũt, vt omnes mirarentur, ac dicerent, quod ſordes hæreſum expulſæ ſunt. Et Deo auxiliante, vnitæ ſunt ſanctæ Dei Eccleſiæ. In loco verò Macarii ordinatus eſt * Stephanus Abbas Monaſterii quod appellatur Baias Inſulæ Sicilienſis. Patriarcha Eccleſiæ Antiochenæ. Macarius verò cum ſuis amatoribus, id eſt, Stephano, Anaſtaſio ex presbyteris, & Leontio ex Diacon. Polychronio, Epiphanio, ex presbyteris, & incluſis * in exilio in Romanam directi ſunt ciuitatem. Deinde abſtulerunt de dyptichis Eccleſiarum nomina Patriar-

* in partem, quam quis vellet.
* & porrexerunt.
* in eadem.

Macarius è Synodo eiicitur. & telæ aranearum decidunt.

* C. Theophanius.

Macarius exulat.

Vide Baron. ad ann. 681. p. 510.

* truſi in exilium.

Patriarcharum, vel de picturis Eccleſiæ figuras eorum, aut in foribus, vbi vbi eſſe poterant auferentes, id eſt Cyri, Sergii, Pauli, Pyrri, Petri, per quos error Orthodoxæ fidei vſque nunc * pullulauit. Tanta autem gratia diuina omnipotentis conceſſa eſt miſſis ſedis Apoſtolicæ, vt ad lætitiam populi, vel ſancti Concilii, qui in regia vrbe erant Ioannes Epiſcopus Portuenſis * dominicorum die octauarum paſchæ in Eccleſia beatæ Sophiæ miſſas publicas latinè celebraret coram Principe, & Patriarcha, vt omnes vnanimiter in laudes, & victorias piiſſimorum Imperatorum, eo die latinis vocibus acclamarent. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem ſecundum ſuam poſtulationem, vt ſuggeſſit, per quam releuata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Pontificis facienda. Sic tamen vt ſi contigerit poſt eius tranſitum electionem fieri non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale introducatur in regiã vrbem ſecundũ antiquã conſuetudinem, & cum * eorũ conſcientia, & iuſſione debeat ordinatio prouenire. Hic * dimiſit omni clero rogam vnam, & ad luminaria Apoſtolorum, & ſanctæ Mariæ ad Præſepe ſolidos duo mille centum, & * quadraginta. Fecit autem ordinationem vnam, presbyteros decem, Diacon. tres, Epiſcopos per diuerſa loca numero decem & octo. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 4. Idus Ianuarii, & ceſſauit Epiſcopatus annum vnum, menſes ſeptem, dies quinque.

* pullulauerat.

* Dominico die paſchæ. In eccleſia.

Vide Panu. loco cit.

* eius Imperatoris.

* B. diuiſit.

* C. 60.

LXXXI. S. LEO II.

ANNO CHRISTI 683. CONSTANTIN. POGON. 16.

LEO, natione Siculus, ex patre Paulo, ſedit menſes decem, dies * ſeptem & decem. Vir eloquentiſſimus & in diuinis ſcripturis ſufficienter inſtructus, græca, latinaq; lingua eruditus cantilena, ac pſalmodia præcipuus, & in earum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus; lingua quoque ſcholaſticus * eloquendi maiori lectione * polita, exhortator omnium bonorum operum, * pleriſque florentiſſimam ingerens ſcientiam, paupertatis amator, & erga * inopem prouiſor, non ſolum mentis pietate, ſed & ſtudii ſui labore ſollicitus. Hic ſuſcepit ſanctam ſextam Synodum, quæ per Dei prouidentiam nuper in regia vrbe celebrata eſt, græco eloquio conſcriptam exequente, ac reſidente piiſſimo, & clementiſſimo magno Principe Conſtantino intra regale palatium eius, quod appellatur Trullus, ſimulq; cum eo legati ſedis Apoſtolicæ, & duo

* B. octo.

* politus.

* eorumque ſcientiam plebi feruentiſſime ingerebat.

* inopum prouiſionem.

S. Leo Syn. 6. approbauit.

& duo Patriarchæ, id eſt, Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, atque centum quinquaginta Epiſcopi, in qua & condēnati ſunt Cyrus, Sergius, Honorius, & Pyrrhus, Paulus, & Petrus, nec non & Macarius cum diſcipulo ſuo Stephano, ſed & Polychronius nouus Symon, qui vnam voluntatem, & operationem in Domino Ieſu Chriſto dixerunt, vel prædicauerunt, aut qui denuò prædicaturi fuerint aut defenſauerint. Sed vt & nunc duæ voluntates, & operationes ipſius diſpenſatoris Chriſti, & Saluatoris Dei noſtri dicātur, ſicut eadem Synodus ſtudioſiſſimè in latinum translata declarat. Veruntamen * ſupraſcripti defenſores malorum hæreſeos, dum nollent à ſuo recedere propoſito per diuerſa monaſteria ſunt retruſi. Qui prædictus ſanctiſſimus vir * abſoluit duos viros in percipienda communione, qui de regia Vrbe cum ſupraſcripto Macario, & cæteris in Romanam directi ſunt ciuitatem, * qui nec dum à Synodo anathematizati erant, id eſt, Anaſtaſium presbyterum, & Leontium Diaconum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ in die ſancto Theophaniæ, exponentes videlicet per propria ſcripta fidem ſuam, iuxta quod & ſancta Synodus determinauit, anathematizantes videlicet * omnes hæreticos, ſed & ſupraſcriptos viros complices quos ſancta Synodus, vel ſedes Apoſtolica anathematizauit.

Vide Baron. ad ann. Dom. 633. tom 8 p 316. pro Honorii Papa defenſione.

* de ſupraſcriptis defenſoribus maiores ſcilicet Macarius, Stephanus, Polychronius & Anaſtaſius, dum nollent à ſuo recedere propoſito Romæ per.
* Leo.
* quia.
Vide Bar. ann. Dom. 683.
* C. duos hær.
* Rauennatū.

Huius temporibus percurrente diuali iuſſione clementiſſimi Principis reſtituta eſt Eccleſia * Rauennatis ſub ordinatione ſedis Apoſtolicæ, vt defuncto Archiepiſcopo, qui electus fuit iuxta antiquam conſuetudinem in ciuitatem Romanam veniat * ordinandus. Hic fecit conſtitutum, quod archiuo Eccleſiæ continetur, vt qui ordinatus fuerit Archiepiſcopus nulla conſuetudine pro vſu pallii, aut diuerſis officiis Eccleſiæ perſoluere debeat, * ſed & ne Mauri quondam Epiſcopi anniuerſitas, aut agenda celebretur: ſed & typum autocephaliæ, quem ſibi elicuerant ad amputanda ſcandala ſedis Apoſtolicæ reſtituerunt. Hic fecit Eccleſiam in Vrbe Roma iuxta ſanctam Bibianam, vbi & corpora ſanctorum Simplicii, Fauſtini, & Beatricis, atque aliorum martyrum recondidit, & ad nomen beati Pauli Apoſtoli dedicauit. Huius almi Pontificis iuſſu Eccleſia iuxta velum aureum in honorem beati Sebaſtiani ædificata eſt, nec non in honore martyris Georgii. Huius temporibus die decimaſexta menſis Aprilis, Indictione vndecima, Luna ecclypſim pertulit. Poſt cænam Domini nocte pene tota in ſanguineo vultu elaborauit, & niſi poſt galli cantum cæpit paulatim delimpidare, & in ſuum reuerti * reſpectum. Hic fecit ordinationem vnam per menſem * Iunii die vigeſima ſeptima, presby-

* ad ordinandum.
* ſed & ne Mauri quondā Epiſcopi anniuerſarius, aut agēda celebraretur, prohibuit.
Dona Leonis Papæ.
Eclypſis Lunæ.
* C. ſtatum.
* Maium.

Preſbyteros nouem, Diaconos tres, Epiſcopos per diuerſa loca numero viginti tres. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum, ſub die* quinto nonas Iulias. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes II. dies XXII. Qui ſupra ſcriptus ſanctiſſimus vir ordinatus eſt à trib. Epiſcopis, id eſt Andrea Hoſtienſi, Ioanne Portuenſi, & Placentino Veliternienſi, pro eo quod Albanenſis Eccleſia epiſcopum minimè habuit.

* *B. 4. Cal. Iulias.*

LXXXII. BENEDICTVS II.

ANNO CHRISTI 684. CONSTANT. POGON. 17.

BENEDICTVS, natione Romanus, ex patre Ioanne, ſedit menſes * decem, dies duodecim. Hic ab ineunte ætate ſua eccleſiæ militauit, atque ſe ſic in diuinis ſcripturis, & cantilena à puerili ætate, & in Preſbyterij dignitate exhibuit, vt decet virum ſuo nomine dignum. in quo verè ſupernæ benedictionis gratia redundauit, & nomine pariter & operibus vt dignus ad pontificij regimen perueniret. Paupertatis amator, humilis, manſuetus, patientiam habens atque manu * largiſſima. Hic eccleſiam Beati Petri Apoſtoli ſedet Beati Laurentij Martyris, quæ appellatur Lucinę, reſtaurauit. Itemque in eccleſia Beati Valentini via Flaminia fecit coopertorium ſuper altare cum clauis, * & faſtellis, & in circuitu * palergium chryſoclauum precioſiſſimum. ſimiliter & in Eccleſia Beatæ Mariæ ad Martyres aliud coopertorium porphyreticum cum cruce, & gemmulis quatuor chryſoclauos & in circuitu palergium de holoſerico pulcherrimum, necnon & in titulo ſupraſcripto Lucinæ alium coopertorium ornatum holoſericum. Fecit autem Calices aureos miniſteriales duos pend. ſingul. libras ſingulas. Hic ſuſcepit diuales iuſſiones Clementiſſimi Conſtantini Magni principis ad venerabilem Clerum, & populum, atque fœliciſſimum exercitum Romanę ciuitatis, per quas conceſſit, vt perſona qui electus fuerit ad ſedem Apoſtolicam è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordinetur. Hic vnà cum Clero, & exercitu ſuſcepit mallones capillorum Domni Iuſtiniani, & Heraclei filiorum clementiſſimi Principis. ſimul & iuſſionem per quam ſignificat eoſdem capillos direxiſſe. Huius temporibus apparuit ſtella noctu iuxta * vigilias per diem cœlo ſereno inter Natiuitatem Domini & Theophaniam omnimodo obumbrata, veluti luna ſub nube. Itemque menſe Februario poſt natale ſancti Valentini in die ab occaſu exiit ſtella meridie, & in partes orientis declinauit. Poſt hæc mons * Bebius, qui eſt in Campania menſe Martio eructauit per diem, & omnia

* *B. 8. dies 17.*
* B. largiſſimus.
Dona Bened. Pap.
* Fiſtellis.
* per largum.
Imp. littera ad Papam.
Mallones, *id eſt cirros. vide Baron. ann. 684. in fine.*
* forte *Vergilias.*
* for. *Veſuuius.*

Montis Veſuuij eruptio. loca circumquaque præ puluere cineris illius exterminata ſunt. Clerum videlicet diuerſis ordinibus in die ſanctoPaſchæ honoribus ampliauit. Qui è veſtigio in infirmitatem incidit, & poſt dies aliquot defunctus eſt. Hic dimiſit omni Clero, monaſterijs, Diaconiæ, & manſionarijs auri libras triginta. Fecit autem epiſcopos per diuerſa loca numero duodecim. Qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum ſub die 8. Idus Maij, & ceſſauit Epiſcopatus menſes duos, dies 15.

LXXXIII. IOANNES V.

ANNO CHRISTI 685. IVSTINIANI IVN. I.

IOANNES, natione Syrus, ex prouincia Antiochia, ex patre Cyriaco, ſedit annũ vnum, dies *nouem. Vir valde ſtrenuus, atque ſcientia præditus, & omnimodo moderatus. Hic poſt multorum Pontificum tempora, vel annorũ iuxta priſcam conſuetudinem à generalitate in eccleſia Saluatoris quæ appellatur Conſtantiniana electus eſt, atque exinde in* epiſcopio introductus. Hic, dum eſſet Diaconus, miſſus eſt à ſanctæ memoriæ Agathone Papa in regiam vrbem cum aliis ſacerdotibus, repræſentans locum Apoſtolicæ ſedis in ſancta ſexta ſynodo, quæ per Dei prouidentiam ibidem congregata, vel celebrata eſt. Expleta autem exinde à clementiſſimo Principe relaxatus, magnum gaudium Eccleſiæ ſecum detulit. Id eſt ipſam ſanctam ſextam ſynodum, vel edictum Clementiſſimi Principis confirmans eandem ſynodum. Necnon & alias diuales iuſſiones releuantes annonæ capita patrimoniorum Siciliæ, & Calabriæ non pauca, ſed &* ceptum frumenti ſimiliter, vel alia diuerſa, quæ Eccleſia Romana annuè minime* exurgebat perſoluere. Hic conſecratus eſt à tribus Epiſcopis; Oſtienſi, Portuenſi, Veliternenſi, ſicuti Prædeceſſor eius Leo papa. Huius temporibus regnauit Domnus Iuſtinianus Auguſtus defuncto patre initio mẽſis Septembris, Indictione decimaquarta. Qui clementiſſimus Princeps Domino auxiliante pacem conſtituit, cum nec dicenda gente Saracenorum decennio terra marique, ſed & prouincia Africa ſubiugata eſt Romano Imperio atque reſtaurata. Hic poſt multorum annorum curricula propter tranſgreſſionem ordinationis Eccleſiæ Turritanæ, *quam ſine auctoritate Pontificis fecerat Citonatus Archiepiſcopus Caralitanus, pro eo quod antiquitus ordinatio fuit ſedis apoſtolicæ, & ad tempus conceſſa fuerat* ipſa ordinatio eidem eccleſiæ. Poſtmodum proteruia faciente Archiepiſcoporum per præcepta Pontificum ab eadem

B. vndecim.
B. Epiſcopium.
Ioann. Papa fuit Apocriſarius Cõſtantinop.
B. præceptum frumentum.
poterat.
Imp. pacem init cum Saracenis.
B. in Sardinia.
B. ipſius.

Digitized by Google

eadem ordinatione ſuſpenſi ſunt iuxta determinationem ſanctæ memoriæ Martini Papæ. Et facto concilio ſacerdotum Nouellum epiſcopum, qui ab eodem Archiepiſcopo ordinatus fuerat ſub ditione ſedis Apoſtolicæ reintegrauit, atque firmauit, quorum chirographus archiuo Eccleſiæ * detentus eſt. Qui ſanctiſſimus vir diuti- *retinetur. na infirmitate detentus eſt, vt etiam vix ordinationem ſacerdotum explere potuiſſet. Hic dimiſit omni Clero, Monaſterijs, * Diaconi- *Diaconibus. bus, & Manſionarijs ſolidos mille & noningentos. Fecit autem epiſcopos per diuerſa loca numero 13. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 2. menſis Auguſti, & ceſſauit epiſcopatus menſes duos, dies 15.

LXXXIV. CONON.

ANNO CHRISTI 686. IVSTINIANI IVN. 2.

CONON oriundus ex * patre Traceſio, educatus apud Siciliam, *patria Thrax B. poſtmodum Romam veniens eidem Eccleſiæ militans ad preſbyterij honorem deuenit. Sedit menſes vndecim, dies viginti tres. In cuius electione dum ad epiſcopatum quæreretur, non minima *Electio contentioſa.* contentio facta eſt, eo quod clerus in Petrum Archipreſbyterum intendebat. Exercitus autem * inſequēte eius Theodorum preſbyte- *omnis in Theodorum. rum. Et clerus quidem adunatus ante fores Baſilicæ Conſtantinianæ ſuſtinebat: eo quod qui miſſi fuerant de exercitu ad cuſtodiendas regias Baſilicæ, * clauſas obſeruabant, & minime quenquam ingre- *valuas, obſ. di permittebant. Exercitus autem omnis in baſilica ſancti Stephani Protomartyris ſimiliter * fuerāt adunati, & neque illi Clero conſen- *fuerat adunatus. tiebant, neque clerus exercitui acquieſcebat pro ſupraſcriptis preſbyterorum perſonis. Sed dum miſſo ab vtriſque partibus reſponſo irent *miſſis ab vtriſq; partibus reſponſis. B. reſponſa. diutius & redirent, & nihil proficerent ad concordiam, conſilio ducti ſacerdotes, & Clerus vnanimiter ingredientes in epiſcopium lateranenſe elegerunt, & * denominauerunt tertiam perſonam ſu- *B. demonſtrauerunt. praſati Pontificis, * in quo verè aſpectus angelicus, veneranda cani- *B. Cononis. ties, ſermo verus, prouecta ætas, ſimplex animus, quieti mores, reli- *CONONIS Papa laudes.* gioſa vita, qui ſe nunquam aliquando in cauſis, actibusque ſeculari- Actisque. bus * commiſerat. Eueſtigio autem omnes iudices vnà cum Prima- *commiſerat. tibus exercitus pariter ad eius ſalutationem venientes, in eius * lau- *laudem. de omnes ſimul acclamauerunt. Videns autem exercitus vnanimitatem Cleri, populique in decreto eius ſubſcribentium, poſt aliquot dies, & ipſi flexi ſunt, & conſenſerunt in perſona prædicti ſanctiſſimi viri, atque in eius decreto deuota mente ſubſcripſerunt, & miſſos pa-

Vide Baron. ann. 686. riter vna cum clericis, & ex populo ad excellentiſſimum Theodorum exarchum, vt mos eſt, direxerunt. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem Domni Iuſtiniani Principis, per quam * ſignificat reperiſſe acta ſanctę ſextæ ſynodi, & apud ſe habere, quam piæ memorię Domnus Cōſtantinus genitor eius Deo auxiliante fecerat. Quam ſynodū promiſit eius pietas illibatam, & inconcuſſam perhenniter cuſtodire, atque conſeruare.

* Significabat.

Iuſtinianus minuit tributum capitationis. Huius temporibus pietas Imperialis releuauit per ſacrā iuſſionē ſua ducēta annonæ capita, quę patrimonij cuſtodes Brutijs, & Lucaniæ annue perſoluebat. Itemq; & aliam iuſſionem direxit, * vt reſtituatur familia ſupraſcripti patrimonij, & Siciliæ, quæ in pignore à militia detinebatur. Hic vltra conſuetudinem abſque conſenſu Cleri, ex immiſſione malorum hominum, in * Antiochia eccleſiaſticorum Conſtantinum Diaconum eccleſiæ Syracuſanæ Rectorem in patrimonio Siciliæ conſtituit, hominem * perperam & tergiuerſutum, ſede t pallio ad caballicandum vti, licentiam ei conceſſit. Et non poſt multum temporis ſeditio ſuper eum orta eſt à ciuibus, ob patrimonij lites, qui à iudice prouinciæ ſub arcta cuſtodia retruſus eſt, pro eo quod in diſſenſionem iudicum inueniretur * direxiſſe. Qui ſanctiſſimus vir diutina infirmitate detentus, vt etiam vix ordinationes * ſacras explere potuiſſet, obijt. Hic dimiſit omni cle[illegible] & monaſterijs benedictionem in auro, ſicuti Prædeceſſor eius Benedictus Papa. Cuius Archidiaconus videns eundem Pontificem infirmitate conſtrictum, atque cupiditate ductus prædicti legati, * cum nec dum eſſet perſolutum ſcripſit Rauennam Ioanni glorioſo nouo exarcho, atq; * promittens eius dationem, vt perſona eius ad pontificatum eligeretur. * Quod & demandauit ſuis iudicibus, quos Romæ ordinauit, & direxit ad diſpenſandam Ciuitatem, vt poſt mortem pontificis eiuſdem Archidiaconi perſona eligeretur. Fecit autem epiſcopos per diuerſa loca numero 16. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die * 21. menſis Septembris, & ceſſauit epiſcopatus menſes duos, dies * 23.

* vt reſtituere tur familiæ.
* Antipatia.
* ſor. *peruerſum.*
* directus fuiſſe.
* Sacerdotum.
* B. relicti clero & monaſterijs ab ipſo Pontifice.
* B. promiſit.
* Qui ſtatim.
* B. 22. Octobr.
* B 13.

LXXXV. SERGIVS.

ANNO CHRISTI 687. IVSTINIANI IVN. 3.

SERGIVS, natione Syrus, Antiochiæ regionis, ortus ex patre Tyberio in Panormo Siciliæ. Sedit ann. tredecim, menſes octo, dies * 23 Hic veniens Romam ſub ſanctæ memoriæ Adeodato Pontifice inter Clerum Romanæ Eccleſiæ connumeratus eſt. Et quia ſtudio-

* B. 14.

Digitized by Google

ſtudioſus erat, & capax in officio Cantilenæ * priorum cantorum   * B. piorum.
pro doctrina eſt traditus, & acolythus factus per ordinem aſcendens
à ſanctæ memoriæ Leone Pontifice in titulo ſanctæ Suſannæ, * q̄ ad   * qui.
duas domos, vocatur, Preſbyter ordinatus eſt. Hic tempore Preſby-
teratus ſui impigrè per cimiteria diuerſa miſſarum ſollennia ce-
lebrabat. Poſt ſeptennium verò defuncto beatæ memoriæ Conone   *Electio Papæ contentioſa*
Apoſtolicæ Sedis Præſule, vt fieri aſſolet * Romanus Populus Vrbis   * Populus Romanæ Vrbis.
in duas partes diuiſus eſt, & vna quidem pars elegit Theodorum
Archipreſbyterum. Alia vero pars Paſchalem Archidiaconum. Et   Schiſma inter Theodorū Archipiſcopum, & Paſchalem Archidiaconum.
quidem Theodorus Archipreſbyter cum Populo, qui ei fauebat
præueniens, interiorem partem Patriarchij tenuit. Paſchalis vero
exteriorem partem ab Oratorio Sancti Siluestri, & * baſilicam domus   * B baſilica.
Iuliæ, quæ ſuper campum reſpicit, occupauit. Cumque vnus * a-   * alij.
lio locum non cederet, ſed vtrique * immaniter perdurarent: vt   * vnanimiter.
vnus alium ſuperaret, inito conſilio primates iudicum, & exercitus
Romanę militię vel * cleri plurima pars, & præſertim ſacerdotum, at-   * cleri ſeditioſi.
que Ciuium multitudo ad ſacrum palatium perrexerunt; & diu per-
tractantes, quid fieri deberet? qualiterue duorum altercantium e-
lectorum ſopiretur * contentio. Deo annuente in perſonam de-   * intentio.
nominari Sergij venerabilis tunc preſbyteri concordantes ſe con-   *Sergius fit Papa.*
tulerunt, eumque de medio populi tollentes in oraculum Beati Cæ-
ſarij martyris Chriſti, quod eſt intra ſacroſanctum ſupraſcriptum
palatium introduxerunt, & exinde in Lateranenſe epiſcopium cum
laudum * declamationibus deduxerunt. Et quamuis fores patriar-   * acclamationibus.
chij intrinſecus eſſent munitæ, & clauſæ, tamen pars, quæ prædictum
venerabilem virum elegerat, quia & validior erat, præualuit, & in-
greſſa eſt. Quo ingreſſo vnus è duobus electis, id eſt Theodorus Ar-
chipreſbyter illico quieuit, ac ſe humiliauit. Et ingreſſus denomina-
tum ſanctiſſimum electum ſalutauit, ac oſculatus eſt. Paſchalem ve-
ro nullo modo cordis duritia id facere ſinebat, donec coactus, &
confuſus, volens nolens, ſuum Dominum & electum ingreſſus ſalu-
taret. Qui etiam Paſchalis clanculo non ceſſauit, Rauennam ſuos   *Ambit Paſchalis Papatum promiſſione pecuniæ.*
mittere miſſos, promiſſaque pecunia, vel aliis diuerſis donis, Ioan-
nem Patritium, & exarchum, cognomento Platyn, cum ſuis iudici-
bus, nemine ſciente Romam venire perſuadere. Qui ſic abditè venit
vt nec ſigna, nec banda cum militia Romani exercitus occurriſſent
ei iuxta conſuetudinem in competenti loco, niſi * à propinquo   * in.
Romanæ Ciuitatis. Qui dum veniſſet, & omnes in perſonam Sergij
ſanctiſſimi inueniſſet conſenſiſſe, illi quidem ſuffragari non valuit.
Eccleſiæ tamen Beati Petri Apoſtoli idem exarchus per eiuſdem

Digitized by Google

* eo quod.

Paſchalis miſeriam ſtipendium, & damnum intulit,* quod ab eodem Paſchali ſupra ſcripto exarcho promiſſum fuerat, id eſt centum auri librarum à parte eccleſiæ expetente; Sergio ſanctiſſimo electo proclamante, quod neque promiſiſſet dare, neque poſſibilitas dandi ſuppetat, & vt ad compunctionem animos videntium commoueret, Cantharos, & Coronas, quæ ante ſacrum altare, & confeſſionem Beati Petri Apoſtoli ex antiquo pendebant, deponi fecit, & pignori tradi. Sed nec in hoc flexa eſt eiuſdem exarchi duritia, donec centum, vt dictum eſt,* librarum auri accepit. Et licet, vt* præfatum eſt, Eccleſiæ Chriſti, * ideo miſerrimus Paſchalis diſpendium, & damnum* infixit tamen, Chriſto fauente Sergius Preſbyter & electus in ſede Beati Petri Apoſtoli Pontifex ordinatus eſt. Prędictus vero Paſchalis non poſt multum tempus, & ab officio Archidiaconatus pro aliquibus incantationibus & * lucis, quos colebat, vel ſortibus quas cum aliis * reſpectoribus tractabat, Dei, Beatique Apoſtolorum Principis Petri interueniente iudicio priuatus eſt, & in monaſterium retruſus, poſt quinquennium præ cordis duritia impenitens defunctus eſt.

Sergius Papa cogitur pecuniam à Paſchali promiſſam pendere.
* B. libras.
* B. prædictum.
* idem.
* inflixerit.
Paſchalis punitur.
* luculis.
* reſpectatoribus. B. inſpectoribus.

Vide Baron. ad ann. 692. p. 611. Pſeudoſyn. Conſtantinop.
* ipſe Papa.
*B. ipſe Sergius.

Huius itaque temporibus Iuſtinianus Imperator concilium in regia vrbe iuſſit fieri, in quo & Legati ſedis Apoſtolicæ conuenerant, & decepti ſubſcripſerant. Compellebatur autem & * ipſe ſubſcribere, ſed nullatenus acquieuit. Pro eo quod quædam capitula extra ritum Eccleſiaſticum fuerant in eo annexa. Quæ & quaſi ſynodaliter definita, & in ſex tomis deſcripta à tribus Patriarchis, id eſt Alexandrino, Conſtantinopolitano, & Antiocheno, vel cæteris * conſulibus, qui * in tempore illic conuenerant, ſubſcripta erant, manuq; imperiali confirmata, miſſis in Lucellũ, quod * ſecbrum carnale vocitatur in hanc Romanam Vrbem ad confirmandum, vel in ſuperiori loco ſubſcribendum Sergio Pontifici, vtpote capiti omnium ſacerdotum, direxit. Qui Beatiſſimus Põtifex, vt dictũ eſt, penitus eidẽ Iuſtiniano Auguſto nõ acquieuit, nec eoſdẽ Tomos ſuſcipere, aut * lectione pandere paſſus eſt. Porro eos vt inualidos reſpuit, atque abiecit, eligens ante mori, quàm nouitatum erroribus conſentire. Qui Imperator Sergium Magiſtrianum in ſpretũ prænominati Pontificiis Romam mittens, Ioannem Deo amabilem Portuenſem epiſcopum, ſeu Bonifacium Conſiliarium Apoſtolicæ ſedis ſecum in regiam abſtulit vrbem. Deinde Zachariam immanem ſuum protoſpatarium cum iuſſione direxit, vt prædictum Pontificem ſimiliter in regiam deportaret vrbem. Sed miſericordia Dei præueniente, Beatoq; Petro Apoſtolo, & Apoſtolorum principe ſuffragante, ſuamque eccleſiam

* B. Præſulibus.
* eo tempore.
B. chartale. *locus depravatus.*
Sergius Papa pſeudoſynodo repugnat.
* lectioni.

Digitized by Google

eccleſiam immutilatā ſeruante, excitatum eſt cor Rauennatis militiæ, Ducatus etiam Pentapolitani, & circumquaque partium * non permittere Pontificem ſedis Apoſtolicæ in regiam aſcendere vrbem. Cumque ex omni parte multitudo militiæ conueniret, Zacharias * Spatarius perterritus, & trepidās, ne à turba militiæ occideretur portas quidem Ciuitatis claudi, & teneri * Pontificem poſtulabat. Ipſe vero in cubiculo Pontificis tremebundus refugit, deprecans lacrimabiliter, vt ſui Pontifex miſereretur, nec permitteret quenquam eius animæ infeſtari. Exercitus autem Rauennatis ingreſſus per portam Beati Petri Apoſtoli cum armis & * turba in Lateranenſe epiſcopium venit, Pontificem videre ęſtuans, quē fama vulgante, per noctē ſublatum, & in nauigium miſſum fuiſſe * cognouerant. Dumq; fores Patriarchij tam inferiores, quam ſuperiores eſſent clauſæ, has in terram, niſi velocius aperirētur, mittere * minarentur. Præ nimia timoris anguſtia, & vitæ deſperatione Zacharias Spatarius ſub * lectum Pontificis ingreſſus ſeſe abſcondit, ita vt mente excideret, & perderet ſenſum. Quem Beatiſſimus Papa confortauit, dicens, vt nullo mōdo timeret. Egreſſus vero idem Beatiſſimus Pontifex foris baſilicam Domni Theodori Papæ apertis ianuis * in ſedem, quæ vulgo appellatur ſub Apoſtolis, generalitatem militiæ, & populi, qui pro eo occurrebant honorifice ſuſcepit: datoque apto, & ſuaui reſponſo, eorum corda liniuit: Quamquam illi zelo ducti pro amore & reuerentia tam eccleſiæ Dei, quamque ſanctiſſimi Pontificis, iam à patriarchij cuſtodia non * receſſerunt, quouſque denominatum ſpatarium cum iniuriis, & contumeliis à ciuitate Romana foris * depellerunt. Nam & is qui illum miſerat ipſo etiam tempore eſt Domino retribuente regno priuatus. Sicque Eccleſia Dei imperturbata cum ſuo Præſule Chriſto fauente ſeruata eſt.

Papa non permittitur ire Conſtantinop.
* vt non permitterent.
* B. Protoſpatarius.
* à pontifice.
ad Pedes Pontificis.
* turba non modica.
* audierant.
* B. minabantur.
* lecto.
Papa Spatharium, à quo abducē. ius erat conſolatur.
* ſedens in ſede.
* recederent.
* expuliſſent.
Spatharius Imperatoris vrbe pellitur.

Hic Beatiſſimus vir in ſacrario Beati Petri Apoſtoli capſam argenteam in angulo obſcuriſſimo iacentem, & ex nigredine tranſactę annoſitatis, nec ſi eſſet argentea apparentem Deo ei reuelante, reperit. Oratione itaque facta ſigillum expreſſum abſtulit, locellum aperuit, in quo interius plumacium ex holoſerico ſuperpoſitum, quod ſtauracis dicitur, inuenit. Eoque ablato inferius Crucem diuerſis, ac precioſis lapidibus perornatam inſpexit, de qua tractis quatuor petalis, in quibus gemmæ clauſæ erant miræ magnitudinis, & ineffabilem portionem ſalutaris ligni Dominicæ Crucis inuenit. Quæ etiam ex die illo pro ſalute humani generis ab omni populo Chriſtiano die exaltationis ſanctæ Crucis in Baſilica Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, oſculatur, ac adoratur. Hic fecit imaginem

Papa diuinitus inuenit reliquias S. Crucis.

nem

Digitized by Google

Dona Papæ. nem Beati Petri Apoſtoli, quæ eſt in parte mulierum. Hic fecit Thymiamaterium aureum maius cum columnis, & cooperculo quod ſuſpendit ante imagines tres aureas Beati Petri Apoſtoli in quo incenſum, & odor ſuauitatis feſtis diebus dum miſſarum ſolemnia celebrantur omnipotenti Deo opulentius mittitur. Hic poſuit in abſida Baſilicæ ſupraſcriptæ ſuper ſedem * apallaream argenteam pen. ſing. libras centum viginti. Hic fecit in baſilica ſupraſcripta faros argenteos ſex pen. ſing. lib. triginta, qui ſunt ſuper trabes ad ingreſſum confeſſionis.

* appellariam.

Hic fecit in circuitu altaris Baſilicæ ſupraſcriptæ * tetrauila octo quatuor * ex albis, & * quatuor ex coccino. Hic tectū, & cubicula quæ circumquaque eiuſdem baſilicæ ſunt, quæ per longa tempora ſtillicidijs, & ruderibus fuerant * diſrupta, ſtudioſius innouauit, ac reparauit. Hic muſiuum, quod ex parte in fronte atrij eiuſdem Baſilicæ fuerat dirutum innouauit. Similiter & ſpecula eiuſdem eccleſiæ, quæ ſuper ſedem ſunt vel regios arcus maiores ſunt, renouauit. Hic corpus Beati Leonis probatiſſimi patris, atque Pontificis, quod in * abdito inferioris ſecretarij prædictæ Baſilicæ poſitum fuerat, facta diligentius tumba in denominata baſilica publico loco (vt ſibi fuerat reuelatum) repoſuit, ac locum ipſum ornauit. Hic fecit patenam auream maiorem habentem gemmas * ex albis, & in medio ex hyacintho, & ſmaragdo, Crucem penſantem libras viginti. Hic tectum, & cubicula vniuerſa in circuitu Baſilicę Beati Pauli Apoſtoli, quæ lōga per tempora vetuſtate confecta fuerant, ſtudioſius innouauit, ac reparauit. Similiter & trabes fecit de Calabria adduci, & quæ in eadem Baſilica vetuſtiſſimas inuenit, renouauit. Hic imaginem Apoſtolorum vetuſtiſſimam, quæ erat ſuper fores eiuſdem Baſilicæ mutauit. Hic fecit ambonem, & * cyburium in Baſilica Sanctorum Coſmæ, & Damiani, vbi & multa dona obtulit. Trullū vero eiuſdē Eccleſiæ fuſis chartis plumbeis cooperuit atq; muniuit. Hic cyboriū Baſilicæ ſanctæ Suſannæ, qꝫ ante ligneum fuerat, ex marmore fecit, diuerſa quæque cymilia aurea, & argentea, vel immobilia loca * illuc condonauit. Hic baſilicam ſanctæ Euphemiæ, quæ per multa tempora fuerat detecta, cooperuit, ac renouauit. Hic baſilicam ſanctæ Aureæ in * oſtiis, quæ ſimiliter fuerat detecta, vel dirupta, cooperuit, ſuoq; ſtudio renouauit. Hic oratorium ſancti Andreę Apoſtoli, quod ponitur * Lauicana à ſolo refecit.

* trabes.
* ex eis albos.
* & quatuor coccineos.
* diſſipata.
* abditis inferioribus.
* albas.
* cyborium.
* illic.
B. Oſtijs, *Tiberinis.*
* Via Lauicana.

Decreta Sergij Papæ. Hic ſtatuit vt tempore confractionis Dominici corporis Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miſerere nobis, à Clero & populo decantetur. Conſtituit autem, vt diebus Annunciationis Domini

Digitized by Google

mini, Natiuitatis, & Dormitionis ſanctæ Dei genetricis, ſemperque virginis Mariæ, ac ſancti Simeonis, quod hypapantem Græci appellant, litania exeat à ſancto Adriano, & ad ſanctā Mariā populus occurrat. Hic fecit in Baſilica Sācti Laurētij Martyris, quę appellatur titulus Lucinæ, arcus argenteos quatuor. Huius temporibus *Aquilegienſis Eccleſiæ, Archiepiſcopus, & ſynodus quæ ſub eo congregata eſt, qui ſanctum quintum vniuerſale Concilium vtpote errantes ſuſcipere diffidebant, eiuſdem Beatiſſimi Papæ monitis, atque doctrinis inſtructi, conuerſi ſunt, ijdemque venerabile Concilium cum *ſatisfactione ſuſceperunt. Et qui prius ſub erroris vitio tenebantur, doctrina Apoſtolicæ Sedis illuminati cum pace conſonantes veritati ad propria *relaxati ſunt. Hic fecit coopertoria, vel vaſa aurea, & argentea plura per diuerſas Eccleſias ad vſum, & ornatum eccleſiarum Chriſti. Hic ordinauit Damianum Archiepiſcopum Sanctæ Eccleſiæ Rauennatis, atque Clementem* Friſonorum. Hic ordinauit* Berechyaldum Britanniæ Archiepiſcopum. Hic ordinauit per diuerſas prouincias Epiſcopos nonaginta ſeptem. Fecit autem & ordinationes duas per menſem Martij, Preſbyteros 18. Diaconos quatuor, qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum * 6. Idus Septembris, indictione 15. Tiberio Auguſto, & ceſſauit epiſcopatus menſem vnum, dies viginti.

Vide Bar. ad annum 632 in fin.
* Aquileienſis.
Aquilegiēſis Synodus reſipiſcit.
*Satisfacti.
*reuerſi ſunt.
*Friſonum.
* B. Berectualdum.
* B. quinto.

LXXXVI. IOANNES VI.

ANNO CHRISTI 701. TIBERII 5.

IOANNES VI. natione Græcus, ſedit annos tres, menſes duos, dies duodecim. Fuit autem temporibus Tiberij Auguſti. Huius temporibus venit Theophylactus Cubicularius patritius, & exarchus Italiæ de parte Siciliæ in Vrbem Romam. Cuius aduentum *cognoſcentes militia totius Italiæ tumultuosè conuenit apud hanc Romanam Ciuitatem, volens præfatum exarchum tribulare. *Pro cuius Pontifex, ne affligeretur, perſona ſeſe *medium dedit, portas Ciuitatis clauſit, Sacerdotes apud foſſatum, in quo in vnū conuenerant, miſit, & monitis ſalutaribus tumultuoſam eorum ſeditionem ſedauit. Dum vero infames quædam perſonæ capitulare aduerſus quoſdam Romanæ vrbis habitatores feciſſent, & prænominato exarcho, vt à proprijs ſubſtantijs denudarentur, tribuiſſent, hi iuxta ſui operis *pœnam mulctati ſunt. Deinde vero dum * Giſolphus Dux gentis Longobardorum Beneuenti, cum omni ſua virtute in Campaniam veniret, incendia, & deprædationes multas exerceret,

*cognoſcent.
* Pro cuius perſona.
* in medium.
Foſſatum, *id eſt caſtra militum.*
Vallum
*mercedem digna pœna.
Vide Baron. ann. 702.
* Giſulphus. B.

ceret, captiuoſque non paucos cepiſſet, & vſque in loco, qui horrea dicitur, foſſatum * fieret, nulluſque extitiſſet, qui ei potuiſſet reſiſtere, denominatus Pontifex miſſis Sacerdotibus cum Apoſtolicis donarijs, vniuerſos captiuos de eorum manibus redemit, & illum cum ſuo * hoſte ad propria repedare fecit. Hic fecit in Baſilica Beati Andreæ Apoſtoli, quæ ponitur infra eccleſiam Beati Petri Principis Apoſtolorum, ambonem nouiter. Hic ſuper altare Eccleſiæ Sancti Marci coopertorium fecit, & in baſilica Beati Pauli Apoſtoli inter columnas altaris dextra læuaque vela alba. Hic fecit ordinationem Preſbyterorum, ſeu Diaconorum vnam, id eſt Preſbyteros nouem, Diaconos duos. Fecit autem & per diuerſa loca epiſcopos quindecim. qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum, & ceſſauit epiſcopatus menſem vnum, dies 18.

* feciſſet B. caſtra poſuiſſet.

* B ſtelo, *id eſt exercitu.*

Dona Ioan. Papa.

LXXXVII. IOANNES VII.

ANNO CHRISTI 705. IVSTINIANI ITERVM 2.

IOANNES VII. natione Græcus, Patre Platone, ſedit annos 2. menſes ſeptem, dies 17. Fuit autem temporibus Tiberij Auguſti, & Iuſtiniani dudum imperatoris, vir eruditiſſimus, & facundus eloquentia. Hic fecit oratorium Sanctæ Dei genitricis intra eccleſiam Beati Petri Apoſtoli, cuius parietes muſiuo depinexit. illicque auri & argenti quantitatem multam expendit, & venerabilium patrum dextra, læuaque vultus erexit. Hic reſtaurauit baſilicam Sanctæ Eugeniæ, quæ longo tempore detecta, atque diruta fuerat. Laborauit autem & in Cimiterijs beatorum martyrum Marcellini, & Marci Damaſique Sancti Pontificis. Fecit vero & imagines per diuerſas eccleſias, quas quicunque noſſe deſiderat in eis, eius vultum depictum reperiet. Baſilicam itemque Sanctæ Dei genitricis, quæ antiqua vocatur, pictura, decorauit, illicque ambonem nouiter fecit, & ſuper eandem eccleſiam Epiſcopium, quantum ad ſe * conſtituere maluit, illicque pontificatus ſui tempus expleuit. Hic fecit calicem aureum præcipuam penſantem libras viginti, quem & gemmis precioſis decorauit.

Opera Ioan. Papa.

* conſtruere voluit.

Huius temporibus Aripertus Rex Longobardorum donationem patrimonij Alpiū * gutiarum, quæ longa per tempora à iure Eccleſiæ priuata fuerat, ac ab eadem gente detinebatur, in literis aureis exaratam iure proprio Beati Apoſtolorum Principis Petri reformauit. Huius temporibus Iuſtinianus Imperator à partib. * Zachariæ per loca Bulgariæ auxilio Trebellij, Bulgarorū Regis vſq; ad regiam vrbē veniens,

* coctiarum.

* B. Cottiarum. *Vide Baron. ann. Dom. 704.*

Alpes Cottia reſtituta Roman. Papa.

* Gazariæ.

veniens, regnū proprium, de quo proiectus fuerat, adeptus eſt. Leonē etiam, & Tiberium, qui locum eius vſurpauerant, cæpit, & in medio * circuli coram omni populo iugulari fecit, & obtinuit principatum, de quo antea tumultuosè fuerat deiectus. qui illico vt palatiū ingreſſus eſt, propriumque adeptus eſt imperium, tomos, quos antea ſub Domno Sergio Apoſtolicæ memoriæ Pontifice Romam direxerat, in quib. diuerſa capitula Romanæ Eccleſię contraria ſcripta inerant, per duos Metropolitanos epiſcopos demandauit, dirigens per eos & ſacrā, per q̃ denominatum Pontificem coniurauit, ac adhortatus eſt, vt Apoſtolicæ Eccleſiæ Concilium aggregaret, & quæq; ei viſa eſſent, ſtabiliret, & quæ aduerſa, renuendo excluderet. Sed hic humana fragilitate timidus, hos nequaquam tomos emendans per ſuprafatos Metropolitas direxit ad Principem, poſt quæ non diu in hac vita durauit. Hic fecit epiſcopos per diuerſa loca numero decem & octo. Qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum ante altare oratorij Sanctæ Dei genitricis, quod ipſe conſtruxit ſub die 15. Calend. Nouembris, Indictione ſexta, Iuſtiniano Romanā Rempublicam gubernante, & ceſſauit epiſcopatus menſ. 3.

*circo.

Iuſtinianus recuperat regnum.

Vide Baron. ad ann. 705.

LXXXVIII. SISINNIVS.

ANNO CHRISTI 708. IVSTINIANI ITERVM. 5.

SISINNIVS, natione Syrus, ex patre Ioanne. Sedit dies viginti. Fuit autem temporibus Iuſtiniani Imperatoris Auguſti. Qui vir podagrico humore ita tenebatur conſtrictus, vt ſibi cibum proprijs manibus exhibere non valeret. Erat tamen conſtans animo, & curam agens pro habitatoribus huius ciuitatis. Qui & * calcaria pro reſtauratione murorum iuſſit decoquere. Veruntamen repentina morte defunctus eſt. Fecit autem epiſcopum vnum in Inſula Corſica. Qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum ſub die 7. Februar. Indictione ſexta, Iuſtiniano Auguſto, & ceſſauit epiſcopatus menſem vnum, * dies 29.

* calcarias.

* B. ſeu..

LXXXIX. CONSTANTINVS.

ANNO CHRISTI 708. IVSTINIANI ITERVM. 5.

CONSTANTINVS, natione Syrus, ex patre Iohanne ſedit annos * ſeptem, dies quindecim. Fuit autem temporibus Iuſtiniani Philippici, & Anaſtaſij Auguſtorum. Vir valde mitiſſimus, cuius temporibus in vrbe Roma fames facta eſt magna per annos tres. Poſt

* B. 6. d. 15.

quos tanta fuit vbertas, vt fertilitatis copia præteritæ ſterilitatis ino-
piam obliuioni mandaret. Hic ordinauit Felicem Archiepiſcopum
Rauennatem, qui ſecundum priorum ſuorum ſolitas in ſcrinio no-
* voluit. luit facere cautiones, ſed per potentiam Iudicum expoſuit, vt * ina-
B. valuit. Vide Baron. ann. luit. Cuius cautio à Pontifice in ſacratiſſima confeſſione Beati Petri
708. Apoſtoli poſita, poſt non multos dies terra, & quaſi igni combuſta
reperta eſt. Nam Rauennatium Ciues elati ſuperbia digna vltionis
pœna mulctati ſunt. Mittens quippe Iuſtinianus Imperator Theo-
* Primicerium. dorum Patritium, & * primum exercitus Inſulæ Siciliæ cum claſſe
nauium, Rauennam Ciuitatem cœpit, præfatum Archiepiſcopum
arrogantem in naui vinctum tenuit, & omnes Rebelles, quos ibi re-
perit, compedibus ſtrinxit, diuitias eorum abſtulit, Conſtantino-
polim miſit. Dei autem iudicio, & Apoſtolorum Principis Petri ſen-
* B Sedi. tentia, qui inobedientes fuerunt Apoſtolicæ * Sedis, amara morte
perempti ſunt, & iſdem Archiepiſcopus lumine priuatus dignam
factis recipiens pœnam exul in Ponticam tranſmiſſus eſt regionem.
* B. His. * Hisdem temporibus miſit ſuprafatus Imperator ad Conſtanti-
Vide Bar. ad ann. num Pontificem ſacram, per quam iuſſit eum ad regiam aſcendere
709. vrbem. Qui ſanctiſſimus vir iuſſis imperialibus obtemperans, illico
nauigia fecit parari, quatenus iter aggrederetur marinum, & egreſ-
ſus eſt à portu Romano die quinta menſis Octobris Indictione 9.
Et ſecuti ſunt eum Nicetas epiſcopus ſiluæcandidæ, Georgius epi-
* Michael. ſcopus Portuenſis, * Michaelius, Paulus, Georgius Preſbyter, Geor-
* B. Coſmas. gius Diac. Georgius ſecundicerius, Ioannes primus defenſor, * Coſ-
mus ſacellarius, Siſinnius nomenculator, Sergius ſcriniarius, Do-
* B. non pauci. rotheus, & Iulianus ſubdiaconi, & de reliquis gradibus eccleſię * pauci
Clerici. Veniens igitur Neapolim, illic eum reperit Iohannes Patri-
tius, & exarchus cognomento Rizocopus, qui veniens Romam, iu-
* B. Paulum. gulauit * Saulum Diaconum, & Vicedominum, Petrum Arcarium,
Sergium Abbatem Preſbyterum, & Sergium ordinatorem, pergēſq;
Rauennam pro ſuis nefandiſſimis factis iudicio Dei illic turpiſſima
morte occubuit. Georgius vero Preſbyter Neapoli relictus eſt, &
* & Straticus. Pontifex cum ſuis Siciliam perrexit, vbi Theodorus Patricius * ex-
traticus languore detentus occurrens Pontifici magna cum vene-
ratione ſalutans, atque ſuſcipiens medelam adeptus eſt celerem.
Atque inde egrediens per Regium, & Cortonam transfretauit Gal-
lipolim, vbi mortuus eſt Niceta epiſcopus. Dum vero Hydrunti mo-
ras faceret, eo quod hiems erat, illic ſuſcepit ſigillum imperiale per
* vbicunque. Theophanium Regionarium, continens ita, vt * vbi vbi denomina-
* conueniretur. tus * contingeret Pontifex, omnes Iudices ita eum honorifice ſuſci-
perent

perent, quaſi ipſum præſentialiter Imperatorem viderent. Vnde egreſſi partes Græciæ contingentes in Inſula, quæ dicitur Cæa, occurrit Theophilus Patritius * extraticus carauiſianorum cum ſummo honore eum ſuſcepit, & amplectens, vt iuſſio continebat, iter abſoluit peragere ceptum. A quo loco nauigantes venerunt à 7. milliario Conſtantinopolim: vbi egreſſus Tiberius Imperator filius Iuſtiniani Auguſti cum Patritiis, & omnibus * Inclytis, & Cyrus Patriarcha cum clero, & populi multitudine omnes lætantes, & diem feſtum agentes. Pontifex autem & eius primates cum ſellaribus imperialibus, ſellis, & frenis inauratis ſimul & mappulis ingreſſi ſunt Ciuitatem Apoſtolicus Pontifex cum * Caumelaugo vt ſolitus eſt Romæ * procedere, à palatio egreſſus, in Placidias vſque vbi * placitus erat, properauit. Domnus autem Iuſtinianus Imperator audiens eius aduentum magno repletus gaudio, à Nicæa Bithyniæ miſit * ſacram gratiarum actione plenam. Et vt debuiſſet Pontifex occurrere Nicomediam & ipſe * venire à Nicæa, quod & factum eſt. In die autem qua ſe * viciſſim viderunt, Auguſtus Chriſtianiſſimus cum regno in capite ſeſe proſtrauit, pedes oſculans Pontificis. Deinde in amplexum * mutuum corruerunt, & facta eſt lætitia magna in populo omnibus aſpicientibus tantam humilitatem boni principis. Die vero Dominico miſſas imperatori fecit, & communicans Princeps ab eius manibus, proque ſuis delictis vt deprecaretur Pontificem poſtulans, omnia priuilegia Eccleſiæ renouauit, atque ſanctiſſimum Papam ad propria reuerti abſoluit. Egreſſus igitur à Nicomedia Ciuitate crebis valetudinibus Pontifex attritus tandem ſoſpitatem Deo tribuente incolumis ad Portum Caietę peruenit, vbi ſacerdotes, & maximam populi Romani reperit multitudinem, ac vigeſimo quarto die menſis Octobris Indictione 10. Romam ingreſſus eſt, & omnis populus exultauit, atque lætatus eſt. Hic fecit ordinationes epiſcoporum in eundo, & redeundo per diuerſa loca epiſcopos duodecim. Poſt menſes autem 3. lugubre Nuncium perſonuit, quod Iuſtinianus chriſtianiſſimus imperator, & orthodoxus Imperator, trucidatus eſt, & Philippicus hæreticus in imperiali promotus eſt arce; Cuius & ſacram cum praui dogmatis exaratione Conſtantinus ſuſcepit, ſed cũ apoſtolicæ ſedis conſilio reſpuit. Huiuſque rei cauſa zelo fidei accenſus omnis cœtus Romanæ vrbis imaginem, quam Græci * votaream vocant, ſex continentem ſanctas, ac vniuerſales ſynodos in eccleſia Beati Petri erexerunt. Hic refecit patenam auream pen. libras duodecim. Eodem tempore Felix Archiepiſcopus Rauennæ ab exilio reductus, pœnitentia motus, licet oculorum

* & Strategus B. * B. carauiſianorum.
* B Syncleto.
* Camelauco.
* Romam.
* hoſpitaturus erat.
* epiſtolam.
* veniret.
* B. inuicem.
* mutuo.
Vide Baron. ad ann. 711.
* pancaream.

lorum lumine priuatus, tamen ad propriam rediit ſedem. Et ſolita quæ ab vniuerſis in ſcrinio epiſcoporum fiunt indicula, & fidei expoſitionem & hic confeſſus eſt, ſicque reconciliationis promeruit abſolutionem.

Saxonum Reges Romam veniũt.
* velocitate.

Huius temporibus duo Reges Saxonum ad orationem Apoſtolorum cum aliis plurimis venientes ſub * velocitatẽ ſuam vitam, vt optabant finierunt. Venit autem & Benedictus Archiepiſcopus Mediolanenſis orationis voto, & ſuo ſe Pontifici præſentare.

Vide Baron. ann. 711.

Altercauit verò & pro Eccleſia Ticinenſi, ſed victus eſt, eo quod à priſcis temporibus Sedis apoſtolicæ eiuſdem Ticinenſis eccleſiæ Antiſtes ad conſecrandum, pertinebat, atque pertinet.

* Imperatoris Philippici.

Hisdem temporibus cum ſtatuiſſet Populus Romanus nequaquam hæretici * Imperatoris nomen, aut chartas, vel figuram ſolidi ſuſcipere, vnde nec eius effigies in Eccleſiam introducta eſt, nec ſuum nomen ad Miſſarum ſolemnia *proferebant.

* proferebatur.
* dirigeretur, & præceptum pro
* B. nomine.
* idem.

Contigit, vt Petrus quidam pro ducatu Romanæ vrbis Rauennam * dirigeret præceptum, & pro huiuſmodi cauſa acciperet. Dumque innotuiſſet, quod *ad nomẽ hæretici Imperatoris ſua promotione * iſdẽ Petrus fuiſſet potitus, zelo fidei accenſa magna pars populi Romani ſtatuerunt nullo modo hunc ducem ſuſcipere.

Conflictus in vrbe inter Duces.

Et factum eſt, dum Chriſtophorus, qui erat dux, ob hanc cauſam cum Agathone, & ſuis hominibus concertarent, bellum ciuile exortum eſt, ita vt in via ſacra ante palatium ſe ſe cõmitterent, & ex vtriſque partibus amplius quam viginti quinque plagarentur, atque interirent, donec Pontifex mitteret ſacerdotes cum Euangeliis, & Crucibus Domini, ſicque partes ſedarentur. Nam pars Petri ita anguſtiata, vt nulla illi eſſet ſpes viuendi.

* Sicque defenſorum Petri hę retici pars non præualuit, ſed attrita receſſit.
Vide Baron. ann. 713.

Verum ad Pontificis iuſſum pars alia, quæ & chriſtiana vocabatur, receſſit. * Sicque defenſoris hæretici pars valuit Petri, ac ſi illa attrita recederet. Non poſt multos autem dies ſcripta venerunt à Sicilienſi Inſula, quę nunciauerunt Philippicum Hæreticum à principali vertice depulſum, & Anaſtaſius orthodoxus Auguſtus ſceptra regalia gubernanda ſuſcepit. Tunc Orthodoxis exultatio magna, tenebrarum autem dies cunctis hæreticis ſuperfuſa eſt.

*tempus.
Anaſtaſius Imp. ſcribit ad Papã.

Poſt aliquod vero * temporis ſcholaſticus Cubicularius Patritius, & Exarchus Italiæ veniens Romam detulit ſecum ſacram Anaſtaſij Principis, per quam veræ ſe orthodoxę fidei prædicatorem, & Sancti ſexti Concilij confeſſorem eſſe omnibus declarauit, quam & Pontifici obtulit, & ita perrexit Rauennam.

* B. Vrbis.
*B. nequaquam vltra Romanis.

Dum autẽ hæc gererentur, obtinuit Petrus ducatum, *promittens, quod *nulli aduerſari niteretur. Hic fecit ordinationem vnam, Presbyteros decem, Diaconos duos, epiſcopos per diuerſa loca numero ſexaginta quatuor. Qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum

Apoſtolum V. Idus Aprilis, Indictione 13. Anaſtaſio Auguſto, & ceſſauit epiſcopatus dies quadraginta.

XC. S. GREGORIVS II.

ANNO CHRISTI 714. ANASTASII IMP. 2.

GREGORIVS. II. natione Romanus, ex patre Marcello, ſedit annos XVI. menſes * octo, dies viginti. Fuit autem temporibus Anaſtaſij, Theodoſij, Leonis atque Conſtantini Auguſtorum. Hic à parua ætate in patriarchio nutritus ſub ſanctæ memoriæ Domno Sergio Papa, ſubdiaconus atque * ſaccellarius factus, Bibliothecæ * illi eſt cura commiſſa, deinde ad Diaconatus ordinem prouectus eſt. Et cum viro Sancto Conſtantino Pontifice ad regiam profectus eſt vrbem, atque à Iuſtiniano Principe inquiſitus, de quibuſdam capitulis optima reſponſione vnamquamque ſoluit quæſtionem. Erat enim vir caſtus, diuinæ ſcripturæ eruditus, facundus loquela, & conſtans animo, eccleſiaſticarum rerum defenſor, & * contrariis fortiſſimus impugnator. Hic exordio Pontificatus ſui calcarias decoqui iuſſit, & à * porta ſancti Laurentij inchoans huius ciuitatis muros reſtaurare decreuerat, & aliquā partē faciens, emergentib. incongruis, varijsque tumultibus, præpeditus eſt. Huius temporibus Ioannes Conſtantinopolitanus Antiſtes ſynodicam ei miſit, atque ad eum reſcriptis idem vſus eſt Pontifex. Hic maximam partem Baſilicæ Beati * Pauli Apoſtoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & altare à nouo fecit, & ciborium argenteum quod fuerat ruina quaſſatum. * Sancti Laurentij pariter Eccleſiam Foris muros ſitam, quæ trabibus confractis ruinæ iam erat vicina, reparauit, atque aquam fiſtulis compaginatis poſt multum tempus in eandem eccleſiam reduxit, diuerſaſque eccleſias in ruinis poſitas innouauit, quas per ordinem dicere longum eſt. Hic in Germania per Bonifacium epiſcopum verbum ſalutis prædicauit, & gentem illam ſedentem in tenebris doctrina lucis conuertit ad Chriſtum. Hic monaſteria, quæ * ſecus Baſilicam Sancti Pauli erant, ad ſolitudinem deducta innouauit, atque ordinatis ſeruis Dei monachis congregationem poſt longum tempus conſtituit, vt ibidem die, noctuque Deo redderent laudes. Hic * Gerocomium, quod poſt abſidam Sanctæ Dei genitricis ad Præſepe ſitum eſt, monaſterium inſtituit. Atque monaſterium Sancti Andreæ Apoſtoli, quod Barbaræ nuncupatur ad nimiam deductum deſertionem, * in quo nec vnus * habebatur monachus, adſcitis monachis ordinauit, vt vtraque monaſteria

* C 9. d. 11.
* B. Sacellarius.
* C. curam ſuſcepit.
* C. contrariorum.
* C. porticu.
Vide Baron. ad ann 714. tom 9.
* C. Petri.
Bar. ann. 716.
* C. reſtituit.
S. Bonifacius mittitur in Germaniam.
* C. circa.
* Gerontocomium.
* in quibus.
* C. habitabat.

ria ad Sanctam Dei genitricem ſingulis diebus atque noctibus Deo laudes canerent. Eo tempore Luitprandus Rex donationem patrimonij alpium * Cotziarum, quam Aripertus rex fecerat, hicq; repetierat, admonitione tãti viri vel increpatione redditã cõfirmauit. Huius temporibus ſignum in luna factum eſt indictione 14. & viſa eſt cruentata vſque ad mediam noctem. Eo itaque tempore * Teudo Dux gentis * Baioariorum ad Apoſtoli Beati Petri limina primus de gente eadem occurrit, orationis voto.

Luitprandus Alpium Cottiarum donationem confirmat.

* Coctiarum vide Baron. an. 715.

*Theodo.

*Baugariorum.

Huius temporibus Anaſtaſius Imperator claſſem nauium præparatam in partibus Alexandriæ direxit contra à Deo * deſtractos Agarenos, qui ad aliud verſi Concilium antequam perueniſſent ad deſtinatum locum ab itinere medio ad regiam regreſſi ſunt vrbẽ, Theodoſium orthodoxum inquirentes Imperatorem elegerunt, atque coactum in ſolio Imperij confirmauerunt. Anaſtaſius itaque cum Ciuibus, vel quibus potuit de exercitu munitam Ciuitatem Nicæam perrexit, illic cũ claſſe in qua Theodoſius fuerat imperator, dimicauit, & fere ſeptem millia exercitus ſunt interempta. Cuius Anaſtaſij ſuperata pars verbum iam immunitatis expetiit. Datoque ſibi ſacramento Clericus factus, atque presbyter eſt conſecratus.

*deſtruendos.

Theodoſius fit Imperator.

Anaſtaſius Imp. fit presbyter.

Protinus etiam vt ingreſſus eſt memoratus Theodoſius regiam vrbem, imaginem illam venerandam, in qua ſanctæ erant ſex Synodi depictæ, & à Philippico nec dicendo fuerat depoſita in * priſtino erexit loco, ita vt huius fidei feruore omnis ab eccleſia ceſſaret quæſtio. Eo autem tempore fluuius, qui appellatur Tyberis, alueum ſuum egreſſus ſe ſe per campeſtria dedit; intumuit etiam inundatione aquarum multarum, & per portam, quæ Flaminia dicitur * ingreſſus eſt. Tranſcendit interea aliquibus in locis, & muros vrbis, atque vltra baſilicam ſancti Marci per plateas ſe extendit, ita vt in via lata ad vnam & ſemis ſtaturam aqua eiuſdem fluminis excreuiſſet, atque à porta Beati Petri Apoſtoli vſque ad pontem Miluium aquæ ſe diſtenderent, & iuxta remiſſa * in ipſius fluminis alueum ſe dedit.

* in priſtinum erexit locum. atque titulum. *Baron. ann 717.*

Tiberis exundat.

* egreſſus.

* B. remiſſa eiuſdem fluminis ſedederint.

Domos itaque euertit, agros diſſipauit eradicans arbuſta & ſegetes. Nam nec ſerere ipſo potuit tempore pars maxima Romanorum. Pro hoc imminebat tribulatio magna. Per dies autem ſeptem aqua Romam tenebat peruaſam. A Domno itaque Papa Lætaniæ crebrò fiebant. Cumque in oratione, & lætanijs perſiſteret, poſt octauum iam diem miſertus Deus aquam amouit, & fluuius ad proprium regreſſus eſt alueum per 15. Indictionem. Cumanum etiam Caſtrum ipſo fuerat tempore à Longobardis pacis dolo peruaſum. Quo audito omnes ſunt redditi triſtes. Adhortans etiam ſanctiſſimus Pontifex, & commonens Longobardos vt redderent, qui

ſi non

Digitized by Google

ſi non acquieſcerent, in iram ſe diuinam incidere pro dolo, quem fecerant, ſuis ſcriptis * deteſtabatur; nam & munera eis dare, vt reſtituerent, voluit multa. Sed illi turgida mente neque monitis audire, nec reddere ſunt paſſi. Vnde nimis idem Sanctus indoluit Pontifex, ſeſeque ſpei contulit diuinæ, atque in munitione Ducis Neapolitani, & populi vacans, Ducatum eis qualiter agerent quotidie ſcribendo* præſentabat. Cuius mandato obedientes conſilio inito mœnia ipſius Caſtri* virtute ſub nocturno ingreſſi ſunt ſilentio. Ioannes ſcilicet Dux cum Theodimo Subdiacono, & * Rectore, atque exercitu, & Longobardos pœnè trecentos cum eorum * Caſtaldione interfecerunt, viuos etiam amplius quingentos comprænhendentes captos Neapolim duxerunt. Sic Caſtrum recipere potuerunt. Pro cuius redemtione ſeptuaginta auri libras ipſe ſanctiſſimus Papa ſicut promiſerat antea dedit. Hic Hieruſalem eccleſiam ſanctam, quæ multo fuerat detecta tempore, & circumquaque porticus vetuſtate quaſſatas trabibus deductis cooperuit, ac reparauit. Ambonem etiam marmoreum in eadem eccleſia fecit, eamque diuerſis ditauit linteis, atque miniſteriis. Eodem tempore neſanda Agarenorum gens cum iam Hiſpaniarum prouinciam per decem tenerent annos peruaſam, vndecimo anno Rhodanum conabantur fluuium tranſire, ad Francias occupandum, vbi Eudo præerat. Qui facta Francorum generali* motione contra Saracenos, eos circundantes interfecerunt. Trecenta enim ſeptuaginta quinque millia vno ſunt die interfecti, vt eiuſdem Eudonis Francorum Ducis miſſa Pontifici epiſtola continebat. Mille tantum quingentos ex Francis fuiſſe mortuos in eodem * bello dixerunt. Adiiciens quod anno præmiſſo in benedictionem à prædicto viro eis * directis tribus ſpongiis, quibus ad vſum menſæ Pontificis apponuntur, in hora qua bellum committebatur, idem Eudo Aquitaniæ Princeps populo ſuo per modicas partes tribuens ad ſumendum eis, nec vnus vulneratus eſt, nec mortuus ex his, qui participati ſunt. Eo quoque tempore in Campaniæ partibus combuſtum triticum, hordeum, ſeu legumina quaſi pluuia in loco quodam è cælo miſſa ſunt. Hic quadrageſimali tempore vt in quinta feria ieiunium, atque miſſarum celebritas fieret, in eccleſiis, quod non agebatur, inſtituit. Oratorium ſanè in patriarchio in nomine Beati Petri Apoſtoli diuerſis ornatum metallis à nouo* refecit, & circumquaque altaris parietes deargentauit, ac depinxit duodecim Apoſtolos, qui pen. libras centum & octuaginta. Illis interea diebus Conſtantinopolis biennium eſt à* nec dicendis Agarenis obſeſſa. Sed Deo eis contrario maxima illic eorum parte fame ac bello interempta confuſi

N receſſe-

* B. proteſtab.
Cumanum caſtrum Rom. Eccleſia Longobardi inuadunt. Vide Baron. ann. 715.
* præſtabat.
* B. verſuti.
* veluti.
* B. Correctore.
* Caſtaldo.
* C. monitione.
Baron. ann. 725.
* Libello dicebat.
* C. directam.
* C. fecit.
Conſtantinopolis obſidetur.
* C. non nominandis.

*De populo vero eiuſdem Ciuitatis ccc. millia diuerſæ ætatis peſtilentia vaſtante perierunt.

receſſerunt Leone Principe. * nam & eiuſdẽ Ciuitatis populum trecenta dictum eſt millia diuerſi ſexus & ætatis fuiſſe neceſſitate vaſtatum peſtilentię. Eo namq; tempore moribus certe Honeſta, & nomine Pontificis mater ab hac vita ſubtracta eſt. Poſt cuius obitum Gregorius domum propriam in honorem Sanctæ Chriſti martyris

Baron. ann. 717.

* monaſterio.

* B. illi.

Agathæ additis à fundamento cenaculis, vel quæ * monaſterij erant neceſſaria à nouo conſtruxit. Prędia * illic vrbana, vel ruſtica pro monachorum obtulit neceſſitate. Fecit autem in eadem eccleſia Beatæ Agathæ Ciborium ex argento, quod penſ. libras * ſeptingentas & viginti, arcus arg. ſex penſ. ſing. lib. quindecim. Caniſtra decem penſ. ſing. lib. duodecim, & alia dona multa largitus eſt. Eo tempore Caſtrum eſt Narniæ à Longobardis peruaſum. Rex verò Longobardorum Luitprandus generali motione facta Rauennam progreſſus eſt, atq; illam obſedit per dies aliquot & caſtrum peruadens claſſes captas abſtulit plures, & opes abſtulit innumeras. Poſt aliquot * dies Baſilius Dux, Iordanes Chartularius, & Ioannes ſubdiaconus cognomẽto Lurion conſilium inierunt, vt Pontificem interficerent. Quibus aſſenſum Marinus Imperialis Spatarius, qui Romanum Ducatum tenebat, à regia miſſus vrbe Imperatore mandante hoc probauit, ſed tempus inuenire non potuerunt: quia Dei iudicio diſſolutus, & contractus eſt, & ſic à Roma receſſit. Poſtmodum Paulus Patritius, & exarchus miſſus in Italiã eſt, qui denuo, vt hoc ſcelus perficerent, meditabantur. Quorum conſilium Romanis patefactũ eſt, qui * morte cuncti Iordanem interfecerunt & Ioannem Lurionem. Baſilius verò monachus factus, in loco quodam retruſus vitam finiuit. Paulus verò exarchus Imperatoris iuſſione eundem Pontificem conabatur interficere, eoque cenſum in prouincia ponere præpediebat, & cogitaret ſuis opibus eccleſias denudare ſicut in cæteris actum eſt locis, atq; aliũ in eius ordinaret loco. Poſt hunc Spatharius cum iuſſionib. miſſus eſt alter, vt Pontifex à ſua ſede amoueretur. Denuo Paulus Patritius ad perficiendum tale ſcelus, quos ſeducere potuit ex * Rauenna cum ſuo Comite, atque ex caſtris aliquos miſit. Sed motis Romanis, atque vndique Longobardis pro defenſione Pontificis in Salario ponte Spoletini, atq; hinc inde Duces Longobardorũ circumdantes Romanorum fines hoc præpedierunt. Iuſſionibus itaq; poſtmodum miſſis decreuerant * Imperator, vt nulla imago cuiuſlibet Sancti aut martyris, aut Angeli vbicumque haberetur, * maledicta enim omnia aſſerebat & ſi acquieſceret in hoc Pontifex gratiam Imperatoris haberet: ſi & hoc fieri præpediret, à ſuo gradu * decideret. Reſpiciens ergo pius vir profanam Principis iuſſionem, iam contra Impera

Rauenna capta à Longobardis.

* B. tempus.

Baron ann. 726.

* B. moti.

* Rauennatibus.

* Leo Imp.

* ſed omnes iuſſerat deponi, & incendi.

* diſcederet.

Digitized by Google

peratorem quaſi contra hoſtem ſe armauit, renuens hæreſim eius ſcribens vbiq; cauere ſe Chriſtianos,*eo ꝙ orta fuiſſet impietas talis. Igitur permoti omnes Pentapolenſes, atque Venetiarum exercitus contra Imperatoris iuſſionem reſtiterunt dicentes nunquã ſe in eiuſdem Pontificis condeſcendere nece, ſed pro eius magis defenſione viriliter decertare. Ita vt anathemati Paulũ exarchum,*vel qui eum direxerat, eiuſq; conſentaneos ſubmittunt, ſpernentes ordinationẽ eius ſibi omnes vbiq; in Italia* Duces elegerunt, atque ſic de Pontificis, deq; ſua immunitate cuncti ſtudebant. Cognita verò Imperatoris nequitia, omnis Italia conſilium inijt, vt ſibi eligerẽt Imperatorẽ, & Conſtantinopolim ducerẽt. Sed compeſcuit tale conſilium Pontifex, ſperans conuerſionem Principis. Ipſis interea diebus Exhilaratus Dux Neapolis deceptus diabolica inſtigatione cum filio ſuo* Adriano Campaniæ partes tenuit, ſeducens populum, vt obedirent Imperatori, & occiderent Pontificem. Tunc Romani omnes eum ſecuti comprehenderunt, & cum filio ſuo interfecerunt.* Poſt hunc & Petrum Ducem * dicentem contra Pontificem Imperatori ſcripſiſſe, turbauerunt. Igitur diſſenſione facta in partibus Rauennæ, alij conſentientes * impietati Imperatoris, alij cum Pontifice, & fidelibus ſe tenentes * intra eos contentione mota Paulum Patritium occiderunt. Longobardis verò AEmiliæ Caſtra * Ferrorianus, Montebelli, Verablum cum ſuis oppidis Buxo, & * Perniceta, Pentapolis quoq; & Auximana Ciuitas ſe tradiderũt. Poſt aliquod verò tẽpus Eutychiũ Patritium Eunuchum, qui dudum exarchus feurat, Neapolim miſit Imperator, vt illud, quod exarchus Paulus Spatarij quoque, & cæteri malorum conſiliatores facere nequiuerunt, perficeret ille, ſed nec ſic * innuẽte Deo latuit miſerabilis dolus, ſed claruit cunctis peſſimum conſilium,* quia Chriſti violare conabantur Eccleſias, & perdere cũctos, atque diripere * omnium bona. Cumque mitteret hominem proprium Romam cum ſcriptis ſuis, in quibus continebatur, vt Pontifex occideretur cũ optimatib. Romæ; agnita crudeliſſima * inſania protinus ipſum Patritium miſſum occidere voluerunt, niſi defenſio Pontificis nimia præpediſſet. Verum eundem anathematizauerunt Eutychium Exarchum, ſeſe magni cum paruis conſtringentes ſacramento, nunꝗ Pontificem Chriſtianę fidei zelotem, & Eccleſiarum defenſorẽ ſe permittere noceri, aut amoueri, ſed mori pro illius ſalute eſſent omnes parati. Munera tunc hinc inde Ducibus Longobardorũ & Regi*pollicentes plurima, vt ab iuuamine deſiſterẽt Pontificis per ſuos Legatos Patritius ille ſuadebat. Qui * reſcriptis deteſtandã viri doloſitatẽ deſpicientes vna ſe quaſi fratres fidei catena conſtrinxerũt,

* quæ orta fuiſſet impietatem. B.
* B. qui illud edictum direxerat.
* B. mori eligerent.
* B. Andriano
* Poſt hoc.
* B. dicentes turbati, quod contra Pontificem quoque ſcripſiſſet.
* prauitati.
* inter.
* C. Frentana, Montella Venafrum.
* Perſiceda. C. Præcutio.
* iubente.
* B. quo.
* B. omnia loca.
* Sententia Romani protinus ipſius Patritij miſſum.
* pollicens.
* B. ex ſcriptis.

Digitized by Google

Romani,atq; Longobardi deſiderantes cuncti mortẽ pro defenſione Pontificis ſuſtinere glorioſam,nunquã illũ paſſuri perferre moleſtiã, pro fide vera,& Chriſtianorũ* certantẽ ſalute. His ita ſe habẽtib. elegit maius præſidiũ * pater ille diſtribuere pauperibus largiſſima manu q̃ reperiebat,incũbens orationib. & ieiunijs,& lętanijs Deũ quotidie deprecabatur. Et ſpe ita manebat sẽper fultus plus quã hominũ,gratias tamẽ voluntati populi referens pro mentis propoſito,blando oẽs ſermone,vt bonis in Deum proficerẽt actib. & in fide perſiſterent,rogabat. Sed ne deſiſterent ab amore,vel fide Romani imperij, ammonebat. ſic cũctorũ corda molliebat,& dolores cõtinuos mitigabat. Eodẽ tempore per 11. Indict. dolo à Longobardis pernaſum eſt Sueriẽſe Caſtellum, q̃ per * centũ quadraginta dies ab eiſdem Longobardis poſſeſſum eſt. Sed Pontificis multis continuis ſcriptis atq; commonitionib. ad Regem miſſis,quamuis multis datis munerib. * ſaltim omnib. ſuis nudatũ opibus caſtrum donationẽ Beatiſſimis Apoſtolis Petro, & Paulo antefatam emittens Longobardorum Rex reſtituit,atq; donauit. Eo aũt tempore Indictione 12. menſe Ianuario per decẽ, & amplius dies ſtella quę* antifer vocitatur,cum radijs in cęlo apparuit in* occiduo,cuius radij partes Aquilonis reſpiciebant,& vſq; ad medium cælum ſe extendebant. Eo vero tempore ſæpius dicti Eutychius Patritius,& Luitprandus Rex inierunt conſilium nefarium,vt congregatis exercitibus Rex ſubiiceret Duces Spoletanũ,& Beneuentanũ,& exarchus Romam,& quæ pridem de Pontificis perſona iuſſus fuerat, impleret. Qui Rex Spoletũ veniens ſuſceptis ab vtriſq; Ducib. ſacramẽtis atq; obſidibus * cum tota ſua cohorte in Neronis campũ ſeceſſit. Ad quẽ egreſſus Põtifex,eiq; preſentatus ſtuduit,vt potuit Regis mollire animũ cõmonitione pia, ita vt ſe proſterneret eius pedib. & promitteret ſe nulli inferre læſionem:atq; ſic ad tantam compunctionẽ pijs monitis flexus eſt,vt quæ fuerat indutus,exueret,& ante corpus Apoſtoli poneret,Mãtum * Armillauſiam,Balteum, Spatam atq; enſem deauratum,necnon coronam auream,& crucem argenteã. Poſt orationem factã obſecrauit Pontificẽ, vt memoratum exarchũ ad pacis concordiã ſuſcipere dignaretur, q̃ & factũ eſt. Et ſic receſſit Rege declinãte à malis,quib. inierat,cõſilijs cũ exarcho. Igitur exarcho Romę moranti venit in partibus Tuſcię in Caſtrum * Manturianenſe quidã ſeductor Tyberius nomine,cui cognomẽ erat Petaſius,qui ſibi regnũ Romani Imperij vſurpare conabatur. Leuiores quoq; decipiens ita vt Mantuarianenſes,Lunenſes,atq; * Bledani ei ſacramẽta præſtitiſſent. Exarchus verò hæc audiens,turbatus eſt,quẽ Sanctiſſimus Papa confortans,& cũ eo Proceres Eccleſię mittẽs,atq; exercitus profecti ſunt.

Qui

* certantes.
* Papa.
Baron. ann. 728. in fin.
* B. 40. dies.
* tamen.
* C. aurifer. f. Lucifer.
* occidente.
Baron. ann. 729
* cum omni ſuo exercitu.
* Armillas, ſiue B. armillariam.
* Mantuarianẽſe. C. Maturanenſe.
* Blerani C.

Qui venientes, in Mantuarianenſi Caſtello ibidem Petaſius interemptus eſt. Cuius abſciſſum caput Conſtātinopolim ad Principem miſſum eſt, & nec ſic Romanis plenā gratiam largitus eſt Imperator. Nā poſt hęc claruit eiuſdem Imperatoris malitia, pro qua perſequebatur Pontificem, ita vt compelleret omnes Conſtantinopolim habitātes tā *virtute, quamq; blādimentis, vt deponerent, vbicumq; haberentur, imagines tam Saluatoris, quamq; eius Genitricis ſanctæ, vel oīm Sanctorū, easq; in medio Ciuitatis, quod dicere crudele eſt, igni cremarent, & oēs dealbarent depictas eccleſias. Et quia pleriq; ex eiuſdē Ciuitatis populo tale ſcelus fieri præpediebāt, aliquāti capite trūcati, Alij *partē corporis exciſi, pœnā pertulerūt Pro qua cauſa ēt Germanum Sanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Antiſtitē, eo q̀ ei cōſenſum prębere noluiſſet, Pontificatu priuauit *iſdē Imperator, ſibiq; cōplicem Anaſtaſium Preſbyterū in eius *loco conſtituit. Qui miſſa Romam ſynodica dum tali hęreſi eū conſentientē reperiret, Vir ſanctus non cenſuit eū fratrem, aut Conſacerdotem ſolito vocari, ſed reſcriptis commonitorijs niſi ad catholicā conuerteretur fidem ēt extorrē à ſacerdotali officio eſſe mandauit. Imperatori quoq; ſuadens ſalutaria, vt à tali execrabili miſeria declinaret, ſcriptis cōmonuit. Hic fecit calicem aureū præcipuum diuerſis ornatū lapidib. precioſis, pen. libr. 30. ſimiliter & patenā auream pen. lib. 28. & ſemis. Hic dimiſit omni Clero, Monaſterijs, Diaconiæ, & Manſionarijs ſolidos duo millia, cētum ſexaginta. Et ad Luminaria Beati Petri Apoſtoli ſolidos mille. Hic fecit ordinationes quinq;, quatuor per mēſem ſeptem. & vnā menſ. Iun. Preſbyteros triginta quinque, Diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca centum quinquaginta. Qui etiam ſepultus eſt ad Beatum Petrum Apoſtolum ſub die 3. Idus Februarij Indict. XIIII. Leone, & Conſtantino Imperatoribus. Et ceſſauit epiſcopatus dies quinque, menſem vnum.

*vi.

Occiſi obcultum imaginum.

*in aliqua parte.

*idem.

*locum.

XCI. S. GREGORIVS III.

ANNO CHRISTI 731. LEON. ISAVR. 16.

GREGORIVS Tertius, Natione Syrus, ex patre Ioanne, ſedit annos decem, mēſes *octo, dies viginti. Vir mitiſſimus, & valde ſapiens in diuinis ſcripturis ſufficienter inſtructus, Græca, Latinaq; lingua eruditus, pſalmos omnes per ordinem memoriter retinens, & in eorum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus. Lingua quoque in lectione polita, exhortator omnium bonorum operum, plebique florentiſſime ſalutaria prædicans, fidei Catholicæ, & Apoſtolicæ immutilatè conſeruator, perenniter ſua monita, corda fidelium corroborans

*B 9. d. 12. C. dies 25.

Digitized by Google

* erga inopum prouiſionem.

borans, orthodoxæ fidei emulator, ac defenſor fortiſſimus, paupertatis amator, &* erga inopes prouiſor non ſolum mentis pietate ſed ſtudij ſui labore ſollicitus, captiuorum etiam redemptor, Orphanorum quoque, & viduarum largitor, neceſſaria tribuens, amator religioſitatis * in chriſtiana norma, & religioſe volentibus viuere, & Dei timorem *habentibus in ſuis præcordiis * dilector exiſtens, Deo fauente peruenit ad ſacrum ordinem Preſbyteratus. Quem viri Romani, ſeu omnes*populi à magno vſque ad paruum diuina inſpiratione permoti, ſubito eum, dum eius deceſſor de hoc ſæculo migraſſet, dum ante feretrum in obſequio ſui Anteceſſoris * eſſet intentus, vi abſtollentes in Pontificatus ordinem elegerunt. Fuit autem temporibus Leonis, & Conſtantini Imperatorum, ea perſecutione graſſante, quæ per ipſos mota eſt ad depoſitionem, & deſtructionem ſacrarum imaginum Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sanctæ Dei genitricis, Sanctorum Apoſtolorum omniumque Sanctorum, & Confeſſorum, pro quibus * iſdem Sanctiſſimus vir, vt ab hoc reſipiſcerent ac ſe remouerent errore, commonitoria ſcripta * vigore Apoſtolicæ Sedis inſtituta, quemadmodum & ſanctæ memoriæ deceſſor ipſius direxerat, miſit per * Georgium Preſbyterum. Qui humano ductus timore, non eadem ſcripta Imperatori porrexit. Qui reuertens, ſecum hæc in Ciuitatem Romanam reducens ipſi ſanctiſſimo Pontifici patefecit, confeſſus ſe faciens reum culpæ. Quem magna comminatione Pontifex ipſe voluit ab ordine ſacerdotali priuare, Cui*reſidente Concilio, ſed obſecrante tam Concilio, quam optimatibus, vt non deponeretur, ſed magis iſdem Preſbyter pœnitentiæ ſubmitteretur. Cui impoſita digna pœnitentia, iterum ſecundo eum cum eiſdem literis ſcriptis apud regiam direxit vrbem. Sed nequiter * augmentata diſpoſitio eorundem Imperatorum eadem venerabilia ſcripta in Sicilienſi Inſula retinere fecit, nec ad vrbem regiam pertranſire permiſit. Sed eundem portitorem pœnè per annum integrum in exilium relegauit. Vnde maiori fidei ardore permotus Pontifex Synodale decretum cum ſacerdotali conuentu coram ſacroſancta confeſſione ſanctiſſimi corporis Beati Petri Apoſtoli reſidentibus cum eodem ſummo, & venerabili Papa, & Archiepiſcopis, id eſt Antonio Gradenſi Archiepiſcopo, Ioanne Epiſcopo Rauennate cum cæteris epiſcopis iſtius Heſperiæ partis numero XCIII. ſeu Preſbyteris ſanctæ huius apoſtolicæ Sedis, Aſtantibus Diaconibus, cum cuncto Clero, nobilibus etiam Conſulibus, & reliquis chriſtianis plebibus aſtantibus decreuit vt ſi quis deinceps antiquæ conſuetudinis, & apoſtolicæ Eccleſiæ tenentes fidelem vſum contemnens

* & chriſtianæ normæ.
*habere.
*director. B.
* populus.
*inuentus eſſet.
*idem.
* iuxta vigorem, & inſtitutionem ſedis apoſtolicæ.
*B Gregorium.
Baron. ann. 731.
*reſidens in cõcilio.
* argumentata.
Baron ann. 732. Conc. Romanum de imaginibus.

temnens aduerſus eandem venerationem ſacrarum imaginum, videlicet Dei, & domini noſtri Ieſu Chriſti, & Genitricis eius ſemper virginis immaculatæ, atque glorioſæ Mariæ, Beatorum Apoſtolorum, & omnium ſanctorum depoſitor, atque deſtructor, & prophanator, vel blaſphemus extiterit, ſit extorris à Corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel totius Eccleſiæ vnitate atque compage, quod & ſubſcriptione ſua ſolemniter vniuerſi firmauerunt. Et inter cætera inſtituta probabilium Prædeceſſorum, Orthodoxorum Pontificum annectenda ſanxerunt. Poſt peractum igitur hoc memoratum ſuperius Synodale conſtitutum, Iterum miſit alia ſimilia ſcripta commonitoria pro erigendis ſacris imaginibus per Conſtantinum defenſorem, quę ſimiliter, vt anteriora detenta ſunt. Et portitorem eorum fortiſſima cuſtodia conſtrinxerunt pœnè per annum integrum. Poſtmodum autem vi auferentes, ei ipſa ſcripta, & comminantes ei. Poſt tanti temporis cuſtodiam, cum iniuriis eum remiſerunt. Nam & cuncta generalitas iſtius prouinciæ Italiæ ſimiliter pro erigendis imaginibus * ſupplicationum ſcripta vnanimiter ad eoſdem Principes direxerunt, quæ & ipſa ſimiliter vt anteriora ablata ſunt, à Sergio Patritio * Extratico ipſius inſulæ Siciliæ. Ac ferè per octo menſes detenti, remiſſi ſunt, ſimiliter cum exprobationis iniuria portitores. Et iterum faciens Domnus Papa adhortatorias literas pro erigendis ſupraſcriptis ſacris imaginibus, & orthodoxæ fidei firmitate direxit per Petrum Defenſorem * apud regiam vrbem, tam Anaſtaſio inuaſori ſedis Conſtantinopolitanæ, quamque Principibus Leoni, & Conſtantino. Hic conceſſas ſibi columnas ſex onychinas volubiles ab Eutychio exarcho duxit eas in eccleſiam Beati Petri Apoſtoli, quas ſtatuit circa Preſbyterium ante confeſſionem, tres à dextris, & tres à ſiniſtris iuxta alias antiquas ſex * filio pares, ſuper quas poſuit trabes, & veſtiuit eas argento mundiſſimo. * In quo ſunt expreſſæ ab vno latere effigies Saluatoris, & Apoſtolorum, & ab alio latere Dei genitricis & ſanctarum virginum. Poſuitque ſuper eas lilia, & * faros argenteos pen. in vnum lib. * ſeptuaginta. Hic fecit oratorium intra eandem Baſilicam iuxta arcum principalem parte virorum, in quo recondidit in honorem Saluatoris, ſanctæque eius genitricis reliquias, ſanctorumque Apoſtolorum, vel omnium ſanctorum martyrum ac Confeſſorum, perfectorũque iuſtorum toto in orbe terrarum requieſcentium. Quorum feſta vigiliarum à Monachis trium monaſteriorũ illic ſeruientium quotidie per ordinem * exiſtentia, atque natalitiorum miſſas in eodem loco celebrare * inſtituens in * canone miſſæ hoc adiecit ita à ſacerdote dicendum.

Quorum

* ſupplicationis.
* C. & ſtratego.
* ad.
* B Lithoparias C. Philopareas.
* in quibus.
* phara.
* ſeptungentas.
* exiſtentium.
* inſtituit.
* miſſæ hoc adiecit.

Digitized by Google

Quorum ſolemnitas hodie in conſpectu tuæ meieſtatis celebratur Domine Deus noſter in toto orbe terrarum. Quam inſtitutionem in eodem oratorio tabulis lapideis conſcribere fecit; in quo faciens pergulam, contulit dona diuerſarum ſpecierum, id eſt gabathas aureas duas, alias ſaxicas numero quinque, Cruces pendentes numero quatuor. Item Cruces * ſimiliter numero decem, Amulas ſuperauratas paria duo pendentes, fibulatoria numero quinque. Coronam auream cum Cruce pendentem gemmis ornatam ſuper altare, patenam & Calicem aureum * par vnum in gemnis, Aquamanile argenteum par vnum. Et imaginem Sanctæ Dei genitricis diadema aureum habentem cum gemmis, & collare aureum cum gemmis pendentibus, inaures habentes hyacinthinas ſex. Et faciem altaris, & confeſſionem cum regulis veſtiuit argento, & in tribus lateribus altaris poſuit Cruces argenteas tres penſ. in vnum lib. triginta ſex. Caniſtra argĕtea duo. Calicem argenteum quotidianũ, Coronulas argenteas numero quinque, & calicem argenteum vnum, qui pendet in abſide ipſius oratorij, & ſuper eandem abſidem cruces argenteas tres & cetera, quæ in ornamento pergulæ ſeu ad veſtes altaris ordinatæ ſunt. Hic fecit in eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad Præſepe per circuitum ſuper columnas regulare * Candelabrum ad inſtar Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli. Fecit & ibidem in oratorio ſancto quod Præſepe dicitur, imaginem auream Dei genitricis amplectentem Saluatorem Dominum Deum noſtrum * cum gemmis diuerſis pen. libras quinque. Hic renouauit tectum Sancti Chryſogoni Martyris, & Cameram, ſiue parietum picturas, Cyborium autem de argento, ſeu arcus quinque penſan. in vnum lib. c c x x. vbi obtulit coronas argenteas quatuor, Faracanthara duo, Patenam argenteam vnam, Calicem argenteum vnum, ſeu etiam & veſtes altaris, nec non & vela ſerica alba ornata blatto circumquaque pendentia. Conſtruxitque monaſterium erga eundem titulum Sanctorum Martyrum Stephani, Laurentij atque Chryſogoni, conſtituens ibidem Abbatem, & monachorum congregationem ad perſoluendas Deo laudes in eodem titulo diurnis, atque nocturnis temporibus ordinatam * ſecundum inſtar officiorum Eccleſię Beati Petri Apoſtoli, ſegregatum videlicet à iure poteſtatis Preſbyteri prædicti tituli. In quo monaſterio pro ſuſtentatione ibidem idem ipſe ſanctiſſimus vir prædia, & dona, atque familiam largitus eſt. Et diuerſi alij fideles, & amatores Domini noſtri Ieſu Chriſti in eodem monaſterio Sanctorum Stephani, Laurentij, atque Chryſogoni prædia & dona deuotiſſimi contulerunt. Simili etiam modo renouauit monaſterium ſanctorum Ioannis Euan-

* B. ſimiles
* paratum
* B. Candelabrorum
* ornatam gemmis
* B. ad inſtar

Digitized by Google

uangeliſtæ, Ioannis Baptiſtæ, & Sancti Pancratij ſecus eccleſiam Saluatoris antiquitus* inſtitutum, quod ab omni ordine* monachio extiterat nimia incuria deſtitutum. In quo prædia, & dona contulit, & quæ inuenerat de ipſo monaſterio alienata, reddito precio, in eundem locum reſtituit; vbi & Congregationem monachorum, & Abbatem conſtituit ad perſoluenda quotidie ſacra officia laudis diuinæ in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ Conſtantiniana nuncupatur iuxta Lateranis diurnis, nocturniſque temporibus ordinata, iuxta inſtar officiorū eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli. Item imaginem Sanctæ Dei genitricis antiquam deargentauit, ac inueſtiuit argento mundiſſimo pen. lib. quinquaginta. Item fecit patenam auream magnam cum diuerſis lapidibus pen. lib. XXVI. Et calicem ſimiliter cum gemmis pen. lib. triginta quatuor. Similiter & Euangelia aurea cum gemmis pen. lib. quindecim. Fecit autem & tectum nouiter ſimul & Cameram Sancti Andreæ Apoſtoli ad Sanctum Petrum Apoſtolum, quam depinxit, & fecit in eadem baſilica imaginem auream in gemmis Beati Andreæ Apoſtoli pen. lib. octo, & intra confeſſionem veſtiuit argento, quod deaurauit auro puriſſimo. Hic etiam Baſilicam Sancti Calixti Pontificis, & Martyris pœnè à fundamentis dirutam nouis fabricis cum tecto conſtruxit, ac totam depinxit. Vbi contulit patenam argenteam ſimul, & calicem, & * veſtem altaris. Item tectum Baſilicæ Sanctorum Proceſſi & Martiniani à nouo conſtruxit, ſubpoſita pila fabricis fortiſſimis, poſt eorundem ſanctorum veneranda corpora ad firmamentum murorum Baſilicæ Sanctæ. Item in eccleſia Beati Geneſij Martyris tectum nouiter reſtaurauit. vbi & altare erexit in nomine Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, in quo contulit patenam argenteam, & calicem, ſeu Coronam argenteam cum delphinis ſex, nec non & coronulam auream cum cruce pendentem ſuper altare. Item in Baſilica Sanctæ Dei genitricis quæ ad Martyres dicitur tectum vetuſta incuria demolitum, purgari fecit ad purum, & cum calce abundantiſſima, ſeu cartis plumbeis à nouo reſtaurauit, & quæque per circuitū eiuſdem tecti fuerant diſſipata nouo nitore conſtruxit. Item baſilicam Sanctæ Dei genitricis, quæ in Aquiro dicitur, in qua antea Diaconia, & paruum oratorium fuit, eam à fundamētis longiorem, & latiorem conſtruxit, atque depinxit. Item Diaconiam Sanctorum Sergij, & Bacchi ſitam ad Beatum Petrum Apoſtolum, in qua pridem paruum oratorium erat à fundamentis ampliori fabrica dilatauit. Et concedens omnia, quæ in vſum Diaconiæ exiſtūt, ſtatuit perpetuo tempore pro ſuſtentatione pauperum in Diaconiæ miniſterio deſeruire.

* conſtitutum
* monaſtico
* veſtes

O Item

Item in Cimiterio Sanctæ Petronillæ ſtationem annuam dari inſtituit, vbi obtulit coronam auream, calicem, & patenam argen. ſeu alia diuerſa ad ornatum eccleſiæ pertinentia. Item *accubita, quæ ſunt ad Beatum Petrum in ruinis poſita à fundamentis nouiter reſtaurauit, atque depinxit. Item Baſilicam Beati Marci ſitam foris muros huius Ciuitatis Romanæ via Appia, eius tectũ dirutum à nouo refecit. Item in eccleſia Beati Pauli Apoſtoli mutauit trabes numero quinque atque totum eiuſdem Baſilicæ tectum ab arcu altaris, vſque ad regias reſarciuit, ac reſtaurauit. Mutauit autem trabes in ſancta Dei genitrice ad Præſepe numero quinque. Fecit verò à nouo Eccleſiam Sanctorum Marcellini, & Petri iuxta Lateranis etiam & Cimiterium Beatorum Martyrum Ianuarij, Vrbani, Tyburtij, Valeriani & Maximi, *& eorum tectum in ruinis poſitum à nouo * perfecit. Huius temporibus plurima pars murorum huius Ciuitatis Romanæ reſtaurata eſt. Alimoniam quoque Artificum, & pretium ad emendam calcem de proprio tribuit. Huius temporibus Gallienſium Caſtrum recuperatum eſt, pro quo quotidie expugnabatur Ducatus Romanus à ducatu Spoletino dans pecunias non paruas Traſimundo Duci eorũ, vt ceſſarent bella, & quæſtiones, potuit cauſa finire, & in compage ſanctæ reipublicæ, atque in corpore Chriſto dilecti exercitus Romani annecti præcepit. Hic fecit veſtes de *altari in eccleſia ſaluatoris, Dei genitricis, ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli atque Andreæ, & ceterorũ in diuerſis eccleſiis. Nam & in Centumcellenſium Ciuitate muros dirutos pœnè à fundamentis fortiſſime conſtrui fecit. Et hoc conſtituit vt ſecundum conſtitutum, quod à Collegio Sacerdotum coram ſacro corpore Beati Petri factum eſt pro celebrandis ſollemniis vigiliarum, atque miſſarum Chriſti Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſanctæque eius genitricis, ſanctorum Apoſtolorum, vel omnium ſanctorum Martyrum, ac confeſſorum Perfectorumque iuſtorum toto in orbe terrarum requieſcentium vt in oratorio nomini eorum dedicato intra eccleſiam Beati Petri Apoſtoli ſub arcu principali à monachis vigiliæ celebrarentur, & à Preſbyteris, Hebdomadariis miſſarũ ſolemnia: iiſdemq; inſtitutis diſpoſuit, vt in Cimiteriis circumquaque poſitis Romæ in die Natalitiorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de patriarchio per oblationarium deportarentur ad celebrandas miſſas, per quem præuiderit Pontifex, qui pro tempore fuerit ſacerdotẽ. Hic fecit ordinationes tres per men. Dec. Preſbyteros 24. diaconos tres, Epiſcopos per diuerſa loca nũ. 80. qui etiam ven. Vulcarium partibus Franciæ in Ciuitate Viẽna dato pallio Archiepiſcopũ conſtituit. Qui ſepultus eſt in baſilica Beati Petri Apoſtoli 4. Calend. Decemb. Et ceſſa-

* accubitus, qui B.

* tecta in ruinis poſita

* refecit.

* ad altaria in eccleſiis ſancti ſaluatoris

uit Epiſcopatus eius dies quatuor.

XCII. S. ZACHARIAS.

ANNO CHRISTI 742. CONSTANTINI COPRON 2.

ZACHARIAS, natione Græcus, ex patre Polychronio, ſedit annos decem, menſes tres, *dies XIIII. Vir mitiſſimus, atque ſuauis omnique bonitate ornatus, amator cleri & omnis populi Romani, tardus ad iraſcendum, & velox ad miſerandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam ſecundum meritum tribuens, ſed pius, ac miſericors à tempore ordinationis ſuæ omnibus factus, etiam & his, qui ante ſui fuerant perſecutores, bona pro malis reddidit, eoſq; honoribus promouens ſimul & facultate ditauit. Hic inuenit totam * Italiam prouinciam valde turbatam ſimul & ducatum Romanũ perſequente Luitprando Longobardorũ Rege ex occaſione* Traſimundi Ducis Spoletini, qui in hac Roman. vrbe eodem Rege perſequente refugiũ fecerat. Et dum à Prædeceſſore eius Beatæ memoriæ Gregorio Papa, atque ab Stephano, quondã Patritio, & Duce vel omni exercitu Romano prædictus Traſimundus redditus non fuiſſet, obſidione facta, pro eo ab eodem Rege ablatę ſunt à Romano ducatu Ciuitates quatuor, id eſt Ameria, * Hortas, Polimartiũ, & Blera. Et ſic iſdẽ Rex ad ſuũ palatium eſt reuerſus per menſem Auguſtũ Indict. 7. Traſimundus verò Dux habito cõſilio cum Romanis, collectoq; generali exercitu ducatus Romani * ingreſſi ſunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui continuo timore *ductus præ multitudine exercitus Romani eidem Traſimundo ſe ſubdiderunt Marſicani, & Forconini, atque * Baluenſes, ſeu Pri-nenſes. Deinde ingreſſi per *Sabinenſe territoriũ venerũt in Reatinã Ciuitatẽ. *Qui Reatini cõtinuo & ipſi ſe ſubdiderũt. Exinde pergẽtes *ingreſſus eſt Spoletum per menſẽ Decemb. prædicta Indictione. Eratq; magna turbatio inter Romanos & Lõgobardos. Quoniã & Beneuentani, & Spoletani cũ Romanis * tenebant. Sed dũ idem Traſimundus Spoletinus Dux noluit implere quæ prædicto Pontifici, & Patritio ſimul & Romanis promiſerat pro recolligendis quatuor Ciuitatibus quæ pro eo perierant. & aliis quæ ſpoponderat capitula. & prænominatus Rex * ad motionem contra ducatum Romanum ſe prepararet. in his prædictis Beatæ memoriæ Gregorius Papa diuina vocatione ex hac luce ſubtractus eſt, & diuino nutu prænominatus ſanctiſſimus Zacharias in pontificatum eſt electus. Cui omnipotens Deus tantam contulit gratiam, vt etiam pro ſalute populi Romani ſuam ponere animam non dubitaret. Miſſa igitur legatione apud iam dictum Regem Longobardorum ſalutaria

* B. dies 10.

* Italiæ

* Transamundi

* Ortas

* ingreſſus *

* ducti

* Valuenſes, atque Pennenſes.

* Perſianimenſe, vel Rauen[illegible]ſe

* quibus

* ingreſſi ſunt Spoletinum

* [illegible]

* ad monitione exercitus facta

ſalutaria illi prædicauit. Cuius ſancti viri admonitionibus inclinatus prænominatas quatuor quas à *Ducatu Romano abſtulerat Ciuitates reddere promiſit. Dumque motione militum facta ad cōprehendendū Traſimundum Ducē Spoletinū coniungeret ſe exhortatione Sancti viri exercitus Romanus in adiutoriū prædicti Regis, *egreſſi ſunt. Et dum ipſe Traſimundus ſuam deceptionem conſpiceret, egreſſus à Spoletana Ciuitate ſeſe prædicto tradidit Regi. Dumque iſdem *Rex protraheret dilationem ad reddendum iuxta ſuam promiſſionem iam *factam, quatuor Ciuitates, Prænominatus Pontifex, vt verè paſtor populi ſibi à Deo crediti ſpem ponens in Deum, egreſſus ex hac Romana Ciuitate cum ſacerdotibus, & Clero perrexit fiducialiter, & audacter ad ambulandum in locum Interamnēſium vrbis, vbi in finibus Spoletinis ipſe reſidebat Rex. Qui dum in Ortanam conueniſſet Ciuitatem, ipſeque Rex eius cognouiſſet aduentum, miſit Grimoaldum miſſum ſuum, qui ei obuiam factus vſque ad Narnienſem perduxit Ciuitatem. Ad cuius ſancti viri aduentum obuiam iam nominatus Rex miſit Duces, ſatrapas ſuos, *pluremque exercitum, & à Narnienſium Ciuitate octauo ferè milliario eodem Rege eum ſuſcipiente. Sextæ feriæ die perduxerunt ad Baſilicam Beati Valentini epiſcopi, & Martyris ſitam in prædicta Interamnenſium vrbe ducatus *Spoletini. Ante cuius fores Baſilicæ iſdem Rex cum reliquis optimatibus, & exercitu ſuo ſanctum virum ſuſcepit. Factaque oratione *mutua, & ſalutatione ſibi perſoluentes dum diuinis eum fuiſſet commonitus colloquiis, impenſaque charitate ab eadem egreſſus eccleſia in eius obſequium Rex dimidium fere milliarium perrexit, & ſic in ſuis tentoriis vterque eadem feriæ ſextæ die ſunt morati. Sabbatho vero iterum conuenientes diuina perfuſus gratia Deo placitis admonitionibus eum eſt allocutus prædicans *ei ab hoſtili motione, & ſanguinis effuſione quieſcere, & ea quæ pacis ſunt, ſemper ſectari. Cuius piis eloquiis flexus & *conſtantiam ſancti viri, & admonitionem admiratus omnia quæcunque ab eo petiit, per gratiam Spiritus Sancti obtinuit, & prædictas quatuor Ciuitates, quas ipſe ante biennium per obſeſſionem factam pro prædicto Traſimundo Duce Spoletino abſtulerat, eidem ſancto cum eorum habitatoribus redonauit viro. Quas & per donationem firmauit in oratorio Saluatoris ſito intra Eccleſiam Beati Petri Apoſtoli in eius nomine ædificato. Nam & Sabinenſe patrimonium, quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atque Narnienſe etiam & Auximanum, atque Anchonitanum, nec non & *Numanatenſe & vallem, quæ vocatur magna, ſitam

* B. Duce
* egreſſus eſt *Baron an. 742.*
* B. Luithprandus
* B. iam ſatas 4.
* magnumque
* Spoletani
* mutuam ſalutationem
* eum
* B. de conſtātia
* B. Polimarcēſe.

ſitam in territorio Sutrino per donationis titulum ipſi Beato Petro Apoſtolorum Principi reconceſſit, & pace cum Ducatu Romano ipſe Rex in viginti confirmauit annos. Sed & captiuos omnes, quos detinebat ex diuerſis prouincijs Romanorum miſſis literis ſuis tam in Tuſciam ſuam quamque trans Padum vna cum Rauennatibus captiuis, Leonem, Sergium, Victorem, & * Agnellum * Conſules prædicto Beatiſſimo redonauit Pontifici. In prædicta vero Baſilica Beati Valentini per eiuſdem Regis petitionem in locum * Conſignenſis Antiſtitis, qui tranſierat, alium ordinauit epiſcopum. In cuius conſecratione dum adeſſet ipſe Rex cum ſuis iudicibus compunctione inſpirationis diuinę tantę orationis dulcedine ab eo ſunt prolata, vt cum ſanctum virum conſpicerent fundere preces plures, ex eiſdem Longobardis ad lacrymas ſint permoti. Eodem verò die Dominico poſt peracta Miſſarum ſolemnia ad prandium eundem Regem ad Apoſtolicam benedictionem ſuſcipiendam ipſe Beatiſſimus Pontifex inuitauit. Vbi cum tanta ſuauitate eſum ſumpſit, & hilaritate cordis, vt diceret ipſe Rex tantum ſe nunquam meminiſſe * commeſſatum. Alia verò die, quæ fuit ſecunda feria vale faciens ei ipſe Rex miſit in eius obſequium * Agiprandum Ducem Cluſinum nepotem ſuum, ſeu Tacipertum Caſtaldium in eius obſequium, & * Ramingum Caſtaldum Tuſcanenſem, atque Grimoaldum, qui eidem Sancto viro vſque ad prædictas Ciuitates obſequium facerent: eaſdemque Ciuitates cum ſuis habitatoribus traderent, quod & factum eſt. In primis Amerinam Ciuitatem, Deinde Hortanam, dumque in Polimartio Caſtro conueniſſent, cumq; recepiſſet, & fuiſſet itineris longitudo per circuitum finium Reipublicæ eundi vſque ad Bleranam Ciuitatem per partes Sutrinæ Ciuitatis per fines Longobardorum Tuſciæ, quia de propinquo erat, id eſt per Caſtrum * Viterbium ipſe miſſus regis Grimoaldus eundem Beatiſſimum Pontificem perduxit vſq; ad Bleranam Ciuitatem. Quam & ipſi Sancto viro prænominatus Ramingus Caſtaldius, & iam dictus Grimoaldus miſſus contradiderunt. Et ſic regreſſus eſt Deo propitio cum victoriæ palma in hanc Vrbem Romam. Qui ēt omnē populum aggregans, eos eſt allocutus, vt ad perſoluendas omnipotenti Deo gratiarum actiones ab eccleſia Dei genitricis, quæ vocatur ad Martyres, egreſſi omnes cum letania generaliter properarent ad Beatum Principem Apoſtolorum, & ita factum eſt. His autem expletis 10. Indict. in ſubſequenti 11. Indict. dum nimium opprimeret prædictus Rex prouinciam Rauennatium, fuiſſetque præparatus ad motionē faciendam, & obſidendam Rauennatiū Vrbem cognita

* Agellum
* B. Conſulares
* C. Conſentini
B Conſtantini
* C. comediſſe
B. a ſe comeſum.
* B. Aldeprandum
* B. Raningum.
* Laternium
Baron. ann. 743.
* munitione

*motione eiuſdē Regis, Eutychius excellentiſſimus Patritius, & exarchus vna cum Iohanne Archiepiſcopo Eccleſiæ Rauennatis, atque vniuerſo populo prædictæ Ciuitatis, ac ciuitatum Pentapolios, & AEmiliæ, facta in ſcriptis obſecratione prædicto Sancto miſerunt viro petentes, vt pro eorum * curreret liberatione. Qui Sanctus vir miſſa legatione & muneribus ad obſecrandum eundem Regem per Benedictum epiſcopum & Vicedominum atque Ambroſium Primicerium Notariorum petijt, vt à * motione ceſſaret, & Ceſenatenſe Rauennatibus redderet Caſtrum, ſed paſſus non eſt. Cuius dum duram perſeuerantiam conſpiceret iam nominatus Sanctiſſimus vir trophæo fidei munitus, relicta Romana Vrbe iam dicto Stephano Patritio, & Duci ad gubernandum, non ſicut mercenarius, ſed ſicut verè paſtor relictis ouibus, ad eas quæ perituræ erant, redimendas occurrit. Quo egreſſo itinere dum ſe orationibus commendaret Beato Apoſtolorum Principi Petro cum ſuis ſacerdotibus, & Clero, cum Viatoribus nutu omnipotentis Dei, vt non calore vrerentur per diem vſque ad locum, vbi tentoria figebant, nubes eos tegebat, quæ ad veſperum * reſidebat. Alio autem die in eorum protectione erat diuinitus inſtituta, cui obuiam occurrit denominatus excellentiſſimus exarchus vſque ad baſilicam Beati Chriſtophori poſitam in loco, qui vocatur ad Aquilam, quinquageſimo ferè milliario à Rauennatium vrbe. Ipſa vero nubes cum eis vſque ad baſilicam Sancti Apollinaris in Rauennatium vrbem tegendo conuiauit. Exinde factum eſt ſignum vt Sanctum Pontificem quo erat iturus in Ticinenſium vrbem acies igneæ in nubibus præcederent. Egreſſus autem de Ciuitate Rauennatenſi, viri, ac mulieres diuerſi ſexus & ætatis agentes gratias omnipotenti Deo profuſis lachrymis eundem Sanctum ſuſceperunt Pontificem clamantes, atque dicentes. * Bene venit Paſtor noſter, qui ſuas reliquit oues, & ad nos, qui perituri eramus liberandos occurrit. Ex eadem quoque Rauennatium Vrbe miſit Papa ad prænominatum Regem, Stephanum Presbyterum & Ambroſium Primicerium, qui annunciarent ei ſuum aduentum. Qui viri ingreſſi in * finibus Longobardorum in Ciuitatem, quæ vocatur Imola, cognoſcentes, qui * præpoditionem nitebantur facere prædicto Sancto viro, ne illuc ambularet, per epiſtolam ſcriptam per noctis ſilentium nunciauerunt. Quo cognito iam nominatus Pontifex luceſcente die ſabbato non mortis timore perterritus, ſed Chriſti fretus auxilio audacter egreſſus de Rauennatium vrbe in * finibus Longobardorum ingreſſus, ſeſquipes factus eſt ſuis miſſis. Quos qui-

Margin notes: * occurreret; * munitione; * recedebat; * Venit Venit; * fines; * B. proditionē; * finis

quidem præcedentes ante eum, iam dictus Rex dolore perculſus ſuſcipere noluit. Ipſe verò ſummus Pontifex vigeſima octaua die menſis Iunij ad Padum conuenit. Vbi & ad ſuſcipiendum eum ipſe Rex ſuos miſit optimates. Cum quibus Ticinum conueniens, vbi ipſe reſidebat Rex foris muros eiuſdem Ciuitatis pertranſiens ad horam orationis nonam pro vigiliarum Beati Apoſtolorum Principis Petri celebrandis ſolemnijs miſſarum, in baſilicam eius, quæ vocatur, ad cælum aureum, perrexit. Et poſt * completam oblationem in eandē Vrbem ingreſſus, moratus eſt. Alio quoq; die pro natali celebrādo ipſius Principis Apoſtolorū in prædicta eccleſia à prænominato Rege inuitatus, Miſſarum ſolemnia celebrauit. Ibiq; mutuo ſe inuicem ſalutantes pariter ſuſceperunt cibos, & ſic in prænominatam Ciuitatem regreſſi ſunt. Quem Sanctum virum alio die iſdem Rex per optimates ſuos ad ſuum palatium procedere inuitauit.* Et ab eodem Rege nimis honorifice ſuſceptus ſalutaribus monitis eum allocutus eſt, obſecrans ne amplius Rauennatium prouinciam opprimeret facta motione, ſed magis & ablatas Rauennatiū Vrbes ſibi redonaret ſimul & Caſtrum Ceſcinacenſe. Qui prædictus Rex poſt multam duritiam inclinatus eſt fines Rauennatium Vrbes dilatare * ſicut primitus detinebantur. Et duas partes Territorij Cæſenæ Caſtri ad partem reipublicę reſtituit. Tertiam verò partem de eodem Caſtro ſub obtentu retinuit, inito conſtituto, vt vſque ad Calen. Iun. dum eius miſſi à Regia reuerterentur Vrbe, idem Caſtrum, & tertiam partem, quam pignoris cauſa detinebat, parti Reipublicæ reſtitueret. Poſt hæc autem is ipſe Rex egreſſus de loco in locum vſque ad Padum * eidem Sancto viro conuiatus eum deduxit. In quo loco ei vale faciens cum digna ordinatione eum* repedandum abſoluit, dans in obſequium eius duces, & primates ſuos, ſed & alios viros, qui ſæpedicta Rauennatium territoria, & Cæſenate caſtrum redderent, & ita factum eſt. Operatus eſt autem Deus mirabiliter, & Rauennatium atque Pentapolenſium populos ab oppreſſione, & calamitate qua detinebantur, liberauit, & ſaturati ſunt frumento, oleo, & vino. Regreſſus autem in vrbem Romanam cum omnibus qui ſecum erant gratias * agentes Deo, denuo natale Beatorum principum Apoſtolorum Petri, & Pauli cum omni populo celebrauit, & ſeſe in orationibus dedit, petens ab omnipotenti Deo miſericordiam, & conſolationem fieri populo Rauennatium, & Romano ab inſidiatore & perſecutore illo Luitprando Rege. Cuius preces non deſpiciens diuina clementia eundem Regem ante diem ſuperius conſtitutum de hac ſubtraxit luce, & quie-

* expleta libatione

* Qui

* quos primitus detinebat

* eundem Sanctum virum cōuians. B. comitatus

* C.ad

* agens.

& quieuit omnis perſecutio. Factumque eſt gaudium non ſolum Romanis, & Rauennatibus, ſed etiam genti Longobardorum, quoniam & Aldeprandum nepotem ſuum, quem ipſe reliquerat Regem maliuolum proiecerunt de Regno, & Rachiſum, qui fuerat Dux, ſibi Longobardi elegerunt in Regem. Ad quem miſſa * relatione ipſe Beatiſſimus Pontifex continuo ob reuerentiam Principis Apoſtolorum & eius precibus inclinatus * vſque ad viginti annorum ſpatium inita pace vniuerſus Italiæ quieuit populus. Hic in Lateranenſi patriarchio ante baſilicam beatæ memoriæ Theodori Papæ * à nouo fecit triclinium, quod diuerſis marmoribus, & vitio, metallis, atque muſiuo, & pictura ornauit, ſed & ſacris imaginibus tam oratorium Beati Silueſtri, quamq; & porticum decorauit. Vbi etiam & omnem ſubſtantiam ſuam per manus Ambroſij primicerij Notariorum introduci mandauit. Fecit autem à fundamentis ante ſcrinium Lateranenſe porticum, atque turrem, vbi & portas æreas, atque cancellos inſtituit, & * per figuram Saluatoris ante fores ornauit. Et per aſcendentes ſcalas in ſuperioribus ſuper eandem turrem triclinium, & cancellos æreos conſtruxit. Vbi & orbis terrarum deſcriptionem depinxit, atque diuerſis verſiculis ornauit, & omne patriarchium pœne à nouo reſtaurauit. In magna enim penuria eundem locum inuenerat. Hic in eccleſia Apoſtolorum Principum Petri & Pauli pendentia vela inter columnas ex palleis * Syricis fecit. Hic in eccleſia prædicti Principis Apoſtolorum omnes codices domus ſuæ proprios, qui in circulo anni leguntur ad matutinos in armarij opere ordinauit. Hic domum * cultã lauretum nouiter ordinauit, adijciens & maſſam * fonteianam, quæ cognominatur * Paunaria.

* C.legatione
* rex
* C.renouauit
* C. pergulam Salu.
* Sericis

Hic viginti auri libras pro emendo oleo annuè, vt de lucro eorum in * luminarijs Apoſtolicis proficiat, inſtituit. Et conſtitutum ſub anathematis vinculo obligauit. Hic fecit veſtem ſuper altare Beati Petri ex auro textam habentem Natiuitatem Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ornauitque eam gemmis pretioſis. Simulque & vela ſerica alithyna quatuor, quæ & ornauit * cũ rotis, & ornamentis varijs auro textis. Item fecit coronam de argento puriſſimo cum delphinis ex proprio ſuo, penſ. libras centum viginti. Hic Beatiſſimus vir iuxta ritum Eccleſiaſticũ & fidei ſuæ ſponſionem orthodoxam ſynodicam Eccleſiæ miſit Conſtantinopolitanæ, ſimulque & aliam ſuggeſtionem dirigens Sereniſſimo Conſtantino Principi. Et pergentibus Apoſtolicæ Sedis reſponſalibus ad regiam Vrbem inuenerunt intra palatium Regiæ poteſtatis inuaſorem quendam, & rebellem * Artauſtum nomine dũ enim iſdem Imperator addimi

* C. occultam Laurentum
* B. Fontinianam
* B. Paunaſia.
* in C. luminaribus
* C. in Rhodicis B. in votis.

candum contra Agarenorum properaſſet gentem, * illicò prælatus Artauſtus datis populo qui in regia remanſerunt vrbe præmijs, imperiale arripuit ſolium. Et poſtmodum aggregans orientalium exercitum multitudinem * antelatus Conſtantinus Princeps, pergenſq; Conſtantinopolim, eãdem viriliter expugnans, atq; extrinſecus circumuallans comprehendit Ciuitatem, & priſtinum regni ſui adeptus eſt faſtigium. Statimq; iam fati Artauſti, eiuſq; filiorum eruit oculos, & plures ex ſuis rebellibus exules à proprijs fecit habitaculis. Poſt hæc requirens * miſſum Apoſtolicæ ſedis, qui ibidem in tempore perturbationis contigerat aduenifſe, cumq; repertũ ad ſedem abſoluit Apoſtolicam, & iuxta quod Beatiſſimus Pontifex poſtulauerat, donationẽ in ſcriptis de duabus * manſis, quę Nymphas, & Normias appellantur, iuris exiſtentes publici, eidẽ Sanctiſſimo, ac Beatiſſimo Papæ Sanctæ Romanæ eccleſiæ iure perpetuo direxit poſſidendas. Huius temporibus Carolomanus filius Caroli Francorum Regis præſentis vitæ relinquens, gloriam, atque poteſtatem terrenam, ad Beatum Petrum Apoſtolorum Principem deuotus cum aliquantis ſuis aduenit fidelibus, ſeſeq; eidem Dei cõtulit Apoſtolo, atq; in * ſpeciali habitu ſe fore ſpondẽs permanſurum, clericatus iugum ab eodẽ Sanctiſsimo ſuſcepit Pontificẽ. Et inter alia multa dona obtulit B. Petro Apoſtolo ante confeſsionẽ arcum argenteum maiorẽ penſantẽ libras ſeptuaginta. Et poſt aliquantum temporis ad Beati Benedicti quod in Aquinenſiũ finib. ſitum eſt, profectus eſt monaſterium, in quo & ſuam finiri vitã iure profeſſus eſt iurando. Porro eodem tempore contigit plures Veneticorum hanc Romanam aduenifſe in Vrbẽ negociatores, & mercimonij nundinas propagantes multitudinem mancipiorum virilis ſcilicet, & fœminini generis emere viſi ſunt, quos & in Africam ad paganam gentem nitebantur deducere. Quo cognito iſdem Sanctiſsimus pater fieri prohibuit, hoc iudicans, quod iuſtũ non eſſet, vt Chriſti abluti baptiſmo paganis gentibus deſeruirent. Datoq; eiſdem Veneticis precio, quod in eorum emptione ſe dediſſe probati ſunt, cunctos à iugo ſeruitutis redemit, atq; more liberorum degendos abſoluit. Ipſis itaque temporibus * Ratchis Longobardorum Rex ad capiendam Ciuitatem Peruſinam, ſicut cætera Pentapoleos oppida, vehementi profectus eſt cum indignatione, quã & circumdans fortiter expugnabat. Hoc audiens Sanctiſsimus Papa continuo ſpe diuina fretus, aſſumptis aliquantis ex ſuo Clero cum optimatibus quanto opus ad eandem peruenit ciuitatem, impenſiſq; eidem regi plurimis muneribus, atq; oppidò eum deprecans, opitulãte Domino, ab * obſeſsione ipſius Ciuitatis cũ amouit. Cui & ſalutifera prædicãs, Deo

* Artauaſtũ. C.
* illic.
* C. ante fatus
* miſſos
* maſſis
Carolomanus venit Romam. Vide Baron. ad ann. 747.
* ſpirituali
* Ratchiſus B. Rachis
* obſidione

P aucto-

Rachis rex cum vxore & filijs fit monachus.
Baron. vide ad ann 750.

re, valuit animum eius in ſpeciali ſtudio inclinare. Et poſt aliquantos dies iſdem Ratchis Rex relinquens regalem dignitatem, decore cum vxore & filijs ad Beati Petri principis Apoſtolorum coniunxit limina, acceptaque à præfato Sanctiſſimo Papa oratione, clericuſque effectus, monachico indutus eſt habitu cum vxore, & filijs. Huius denique temporibus magnum theſaurũ Dominus Deus noſter in hac Romana vrbe per eundem almificum Pontificem propalare dignatus eſt. In venerabili itaque Patriarchio ſacratiſſimum Beati Georgii martyris iſdem ſanctiſſimus Papa in capſa reconditum reperit caput, in quo & * pictacium inuenit pariter literis exaratum græcis, ipſum eſſe ſignificantes. Qui Sanctiſſimus Papa omnino hilaris & ſatisfactus, illico aggregato Romanæ vrbis populo cum hymnis, & canticis ſpiritualibus in venerabili diaconia eius nominis ſita in hac Romana Ciuitate regione ſecunda, ad velum aureum, illud deduci fecit. Vbi immenſá miracula, & beneficia omnipotẽs Deus ad laudem nominis ſui per eundem Sacratiſſimum martyrem operari * dignatur. Huius temporibus defunctus Theodorus maior filius * Megiſti Cataxanti ob veniam ſuorum delictorum prædium, quo ex hæreditate fruebatur paterna, ſitũ quinto ab hac Romana Vrbe milliario via Tyburtina, in quo & oratorium Sanctæ * Ceciliæ eſſe dinoſcitur, Beato Petro reliquit. Quod ipſe Beatiſſimus Papa magnæ cõſtructionis fabricis, atque picturis decorauit, ampliauitque in eo fines ex omni parte. data enim digna recompenſatione his, qui in vicino eiuſdem loci poſſeſſiones tenere videbantur, nemini vim inferens, ſed magis vt condecet patri, cuncta ſecus eundem locum amica pactione pretio emit prædia. Et domum cultam, beato Petro eundem locum iure perpetuo ſtatuit permanendum. Quæ domus culta, Sanctæ Ceciliæ vſque in hodiernum diem vocatur. Conſtruxit quippe & in ea oratorium Sãcti * Abbacyri, vbi & multas ſanctorum condidit reliquias. Quam videlicet domum cultã vſui proprio dominicæ videlicet traditionis deſcripſit. Hic conſtituit aliam domum cultam in decimo quarto milliario ab hac Romana Vrbe * patrimonium Tuſciæ & conſtitutionibus obligauit vſui Eccleſiæ permanendum, * etiam loca quæ ab Anna relicta quondã Agathonis Primicerij Beato Petro videntur eſſe conceſſa. Hic maſſas, quæ vocantur Antrus, & Formias ſuo ſtudio iure beati Petri acquiſiuit, quas & domos cultas ſtatuit.

Et de omnib. ſuperius adnexis * democultis Apoſtolicæ exarationis conſtituta faciens, atq; ſacerdotale collegiũ aggregans, ſub anathematis interdictionib. ſtatuit. Nulli quoquo modo ſucceſſorũ eius Ponti-

* pitacium
* dignatus eſt.
* C. regis B. magnifici Cataxanti.
* C. Eccleſiæ
C. Abbatis Cyri
* in patrimonio
* tam loca quã annua relicta quædam
* domibus cultis

Pontiſicum, vel alij cuilibet perſonę licere ipſas domos cultas ab vſu eccleſiæ quoquomodo alienare. Hic fecit veſtem ſuper altare Beati Andreæ Apoſtoli ad Beatum Petrum nimis optimam.

Hic Beatiſſimus Papa ſtatuit, vt crebris diebus alimentorũ ſumptus, qui & eleemoſyna vſque nunc appellatur, de venerabili Patriarchio* à paracellarijs pauperibus, & peregrinis, qui ad beatum Petrum morantur, deportari, eiſq; erogari. Necnon & omnibus & inopibus, & infirmis per vniuerſas regiones iſtius Romanæ Vrbis conſtitutis, eandem ſimiliter diſtribui ipſa alimentorum conſtituit eleemoſynam. Huius temporibus contigit ſubito* tegumen tituli beati Chriſti martyris Euſebij cadere. Qui Sanctiſſimus vir cum tota ſua decertans virtute, prudenterq; elaborans, ſicut antiquitus fuit, rurſus quod ceciderat, reparauit, atque optime reſtaurauit. Hic præcipuus Pontifex multa loca Sanctorum in meliorem ſtatum perduxit. Et veſtes optimas ſuper altaria earundem Dei eccleſiarum fecit. Hic dilexit Clerum ſuum valde, atque preſbyteria eis annue in duplo, & amplius tribuit. Omnes vtpote pater, & bonus paſtor amplectens, & vtiliter fouens, & penitus quempiam minime tribulari permittens. Huius itaque temporibus in magna ſecuritate, & lætitia populus à Deo illi commiſſus degẽs vixit. Hic Beatiſſimus Papa ſuo prudentiſſimo ſtudio, quos beatæ recordationis Gregorius Papa fecit quatuor dialogorum libros de latino in græcum tranſtulit eloquium, & plures qui latinam ignorant lectionem, per eiuſdem lectionis illuminauit hiſtoriam. Hic fecit ordinationes tres per menſem Martium, creauit preſbyteros 30. diaconos 5. Epiſcopos per diuerſa loca 85. Qui ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum Idibus Martij, Indict. 5. & ceſſauit epiſcopatus eius dies 12.

* à cellarijs

* tegumentum

STEPHANVS. I iunior Romanus creatus Pontifex. 24. Mar obijt. 28. vacauit ... die una.

XCIV. STEPHANVS III.

ANNO CHRISTI 752. CONSTANT. COPRON. 12.

STEPHANVS II. natione Romanus, ex patre Conſtantino, ſedit annos quinque, dies viginti octo. Hic poſt patris ſui tranſitum paruus derelictus in venerabili cubiculo Lateranenſi * pro doctrina Apoſtolicæ traditionis ſub prædeceſſoribus beatæ memoriæ Pontificibus pęrmanſit, quem ſigillatim per * eccleſiaſticos ordines promouentes, ad diaconatus ordinem eum ordinauerunt. Defuncto verò beatæ memoriæ Domno Zacharia Papa Stephanum quendam Preſbyterum ad ordinem pontificatus cunctus populus ſibi ele-

*Sub doctrina apoſtolicæ traditionis ſuorũ prędeceſſorũ Gregorij, & Zachariæ Pontificum

* B. clericalis

STEPHANVS II. XCIII.

Digitized by Google

git & intra Lateranenſe Patriarchium miſit, vbi biduo manens tertio die poſtquam à ſuo ſurgeret ſomno, & ſedens familiares cauſas ſuas diſponeret, ſubito dum ſederet alienatus obmutuit, & ſequenti die defunctus eſt. Poſt hęc vero cunctus Dei populus congregatus eſt intra venerabilem baſilicam Sanctæ Dei genitricis ad præſepe. Vbi & omnes miſericordiam Domini Dei noſtri petentes, & ipſius Dominæ noſtræ Sanctæ, ſemperque Virginis Dei genitricis Marię bono animo, & conſona voce prædictum beatiſſimum virum ſibi eligunt Pontificem. Quem omnes ſincera mente cum laudis præconijs in baſilicam ſaluatoris, quæ appellatur Conſtātiniana, deportauerunt, & exinde intus venerunt, & in patriarchium iuxta morem intromiſerunt. Erat enim iſdem Beatiſſimus Papa amator eccleſiarum Dei, traditionem etiam eccleſiaſticam firma ſtabilitate * conſeruans. Pauperum Chriſti velox ſubuentor, verbi Dei in magna conſtantia prædicator. Viduas, & pupillos * multo melius viſitans, fortiſſimus etiam ouilis ſui cum Dei virtute defenſor. Mox verò reſtaurauit & quatuor in hac Romana Vrbe ſita antiquitus Xenodochia, quæ à diuturnis, & longinquis temporibus deſtituta manebant, & in eis ordinauit omnem vtilitatem in diuerſis eorum locis diſponens intus etiam, & foris, in quibus & multa contulit dona. Quæ & per priuilegij paginam ſub anathematis interdicto confirmauit, pari modo à nouo fundaſſe dinoſcitur & Xenodochium in * plantana centum pauperum Chriſti diſpoſitum illic faciens, quotidianum videlicet victum eorum decernens tribui. Nam & foris muros huius Ciuitatis Romanæ ſecus baſilicam Beati Petri Apoſtoli duo fecit Xenodochia, in quibus & plura contulit bona, quæ & ſociauit venerabilibus Diaconijs illic foris exiſtentibus * perenniter permanere, id eſt Diaconiæ Sanctæ Dei genitricis, & Beati Sylueſtri duæ, & priuilegijs Apoſtolicis perenniter permanenda muniuit. Inter hæc vero dum magna perſecutio à Longobardorum Rege Aiſtulſo in hac Romana Vrbe, vel ſubiacentibus ei Ciuitatibus extitiſſet, & vehemens eiuſdem Regis ſæuitia immineret, illico iſdem beatiſſimus Papa tertio Apoſtolatus ordinationis ſuæ menſe diſponens ſuum germanum Sanctiſſimum, ſcilicet Paulum Diaconum, atque Ambroſium Primicerium * pluribus cum muneribus ad eundem Longobardorum regem Aiſtulſum ad pacis ordinandum atque confirmandum fœdera miſit. Qui præfati viri ad eum conuenientes impartitis muneribus, quo facilius eadem pro re apud eum impetrarent in quadraginta annorum ſpatia, pacis fœdus cum eo ordinantes confirmauerunt. At vero iſdem

pro-

Marginalia:

Stephanus verò Papa tertio die moritur.

Stephanus alius eligitur.

* conſeruabat

*Bar. eleemoſynis ſcilicet, quā corporali præſentia

* B. Platania.

* vt perhenniter permanerent

Baron. ann. 752.

* B. Aiſtulpho

* & plures

proteruus Longobardorum Rex antiqui hoſtis inuaſus verſutia ipſa fœdera pacis poſt pœnè quatuor menſes in periurij incidens reatum diſrupit. Multas iam fato ſanctiſſimo viro vel cuncto populo Romano ingerens contumelias, varias illi minas * dirigens. Cupiens quippe Deo ſibi contrario cunctam hanc prouinciam inuadere, oneroſum tributū huius Romanæ vrbis inhabitantibus * adhibere nitebatur. Per vnumquodq; ſcilicet caput ſingulos auri ſolidos annue * inferre inhiabat. Et ſuę iuriſdictioni Ciuitatem hanc Romanam, vel ſubiacentia ei caſtra ſubdere indignanter aſſerebat. Cernens vero idem Sanctiſsimus Papa valide præfati Regis pernicioſam imminere ſæuitiam, magnopere ad ſe accerſitis venerabilium monaſteriorum Sanctorum Vincentij, & Benedicti religioſis Abbatibus ſua vice eidem crudeliſsimo miſit regi, obnixe per eos poſtulans pacis fœdera, & * quietem vtrarumque partium populi Dei obtinere * confirmandam. Quos nempe ſuſcipiēs & omnino contemptui habens, ſpreuit eorum * monita & ad ſuæ animæ detrimentum ſine effectu cauſæ confuſos ad propria abſoluit monaſteria, obteſtans eos minime ad Sanctiſsimum Papam declinare. Quod audiens ipſe præcipuus pater extemplo (iuxta vt crebro conſueuerat) omnipotenti Domino Deo noſtro ſuam populique ſibi commiſsi commendans contulit cauſam, & hanc lugubrem eius diuinæ maieſtati inſinuauit lamentationem. Et dum hæc agerentur * coniunxit Romam Ioannes imperialis Silentiarius, deferens eidem ſanctiſsimo Pontifici regiam iuſsionem, ſimulque & aliam ad nomen prædicti Regis impij detulit adhortationis * annexam iuſsionem, vt reipublicæ loca diabolico ab eo vſurpata ingenio, proprio reſtitueret dominio. Quem videlicet Imperialem miſſum confeſtim ſæpè factus Sanctiſsimus Papa cum ſuo germano prædicto Sanctiſsimo Paulo Diacono ad eundem miſit nequiſsimum Aiſtulfum Rauennam. Quibus ſuſceptis cum inani eos abſoluit reſponſo, * adherens eidem imperiali miſſo quendam propriæ gentis nepharium virum Diabolicis imbutum cōſiliis ad regiam * properandum Vrbem, Reuerſiq; legati Romam, ac præſentati eidem Sanctiſsimo Papæ enarrauerunt ei nihil ſe egiſſe. Tunc præfatus Sanctiſsimus vir agnito maligni regis conſilio miſit in regiam vrbem ſuos miſſos, & apoſtolicos affatus cum Imperiali præfato miſſo, deprecans imperialem clementiam, vt iuxta quod ei ſæpius ſcripſerat, cum exercitu ad tuendas has Italiæ partes, modis omnibus adueniret, & de iniquitatis filij morſibus Romanam hanc vrbem, vel cunctam Italiam prouinciam liberaret.

* dirigebat.
* adiicere
* auferre
* cum quiete
* confirmanda
* munera
* conuenit
* annectens verba
* B. id eſt, *coniungens*
* profecturum
* *Conſtantinopolim ſcilicet*
Ioanne Silentiario

P 3 Inter-

* nequitia Inter hæc vero permanens in ſua* pernicie præfatus atrociſſimus Longobardorum Rex exarſit furore vehementi, & fremens vt leo peſtiferas minas Romanis dirigere non deſinebat. aſſerens omnes vno gladio iugulari, niſi ſuæ vt præfatum eſt ſe ſe ſubderent ditioni. *Rurſumque antefatus ſanctiſſimus pater cōgregato vniuerſo Rom. cœtu taliter eos paterno amore admonuit, inquiens. Quæſo vos Filij chariſſimi pro noſtrorum delictorum mole domini imploremus clementiam, & ipſe noſter erit adiutor, liberabitque nos ſua prouidentiſſima miſericordia à perſequentium manibus: cuius ſalutiferis admonitionibus cunctus obediens populus, congregati vnanimiter omnes lachrymis fuſis omnipotentem Dominum noſtrum deprecati ſunt. In vna vero dierum cum multa humilitate ſollicitè procedens in lętania cum ſacratiſſima imagine Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ * antheropſita, nuncupatur. Simulque & cū ea alia diuerſa ſacra * miniſteria recipiens proprioque humero ipſam ſanctam imaginem cum reliquis ſacerdotibus, idem ſanctiſſimus Papa geſtans, nudiſque pedibus tam ipſe, quamque vniuerſa plebs incedentes in Eccleſiam Sanctæ Dei genitricis, quæ ad Præſepe nuncupatur poſito in omnium capitibus populorum cinere cum maximo * vlulatu pergentes, miſericordiſſimum Dominum noſtrū deprecati ſunt, alligans, connectenſque adorandæ cruci Dei noſtri pactum illud, quod nefandus Rex Longobardorum diſrupit. Hic beatiſſimus Papa omnes ſuos ſacerdotes, & Clerum in Lateranenſi patriarchio ſedule aggregans admonebat diuinam totis niſibus ſcrutari ſcripturam, & in lectione vacare ſpirituali vt efficaces inuenirentur in omni reſponſo, & aſſertione aduerſariorum Eccleſiæ Dei. Nec enim ceſſabat indeſinenter admonendo, & confutando cunctum Dei populum ſobrie, pieque agere, atque ab omni prauitate ſe ſe cuſtodire. Hic beatiſſimus vir pro ſalute prouinciæ, & omnium Chriſtianorum omni Sabbatorum die lætaniam omni poſtpoſito neglectu fieri ſtatuit. Vnum quidem Sabbatum ad ſanctam Dei genitricem ad Præſepe. Alium vero ad beatum Petrum Apoſtolum, & alium ad beatum Paulum Apoſtolum. Hic beatiſſimus Papa reſtaurauit baſilicam Sancti Laurentij ſuper ſanctum Clementem ſitam regione tertia. Quæ à diuturnis temporibus diruta manebat. Reſtaurauit & tegumen Cimiterij ſanctæ Sotheris, quod ceciderat. Itaque dum isdem ſanctiſſimus vir iam fatum peſtiferum Longobardorum Regem immenſis vicibus innumerabilia tribuens munera deprecaretur pro gregibus ſibi à Deo commiſſis, & perditis * ouibus ſcilicet pro vniuerſo * exercitu Rauennæ, atque cuncto iſtius Italiæ prouinciæ

Margin notes: * Rurſusque; * fort. acheropita.; * miſteria; * B. ciulatu; Baron. ann. 753.; * B. ciuibus; * exarchatu

uinciæ populo, quos diabolica fraude ipſe impius deceperat rex,&
poſſidebat. Et dum ab eo nihil hac de re obtineret,cernens *præſer- *præterea
tim & ab imperiali potentia nullum eſſe ſubueniendi auxilium;tunc
quemadmodum Prædeceſſores eius beatæ memoriæ Domnus
Gregorius,& Gregorius alius & Domnus Zacharias beatiſſimi Pon-
tifices Carolo excellentiſſimæ memoriæ Regi Francorum direxe-
runt,petentes ſibi ſubueniri propter oppreſſiones,ac inuaſiones,quas
& ipſi in hac Romanorum prouincia à nefanda Longobardorum
gente perpeſſi ſunt. Ita modo & ipſe venerabilis Pater diuina gratia
*inſpirante clam per quendam peregrinum ſuas miſit literas Pipino *inſpiratus
Regi Francorum nimio dolore huic prouinciæ inherenti conſcri-
ptas. Ad hunc *etiã nũc ceſſauit dirigens,vt ſuos hic Romã ipſe Fran- Adhuc etiam non
corum Rex mitteret miſſos,per quos eum ad ſe accerſiri feciſſet. Et
dum *valide ab eodẽ Longobardorum Rege Ciuitates,& prouincia* B. valde
iſta Romanorum opprimerentur,ſubito *coniunxit miſſus iam fati *B. peruenit ſcilicet
regis a Francorum nomine *Rodigãgus Abbas,per quem miſit in re- *B. Rodigãdus
ſponſis omnem voluntatem,ac petitionem prædicti ſanctiſſimi Pa-
pæ ſe adimplere. Et poſtmodum alius miſſus familiaris eius coniun-
xit,ea ipſa annuncians. Cumque à Longobardis,vt præfatum eſt,an-
tiqua Romana vrbs,& caſtra vniuerſa diſtringerentur, ita etiam vt
Ciccanenſe Caſtellum,quod colonorum ſanctæ Dei eccleſiæ exiſte- * à regia vrbe venit
bat vſurparet,illico *ad regiam vrbem coniunxit ſæpefatus Ioannes
Imperialis Silentiarius cum miſſis ipſius Sanctiſſimi Pontificis,de-
ferens ſecũ & quæ deportauerat iniqui Longobardorũ Regis miſſus,
ſimul & iuſſionem imperialem,in qua *inherat inſertum *à Longo- *erat
bardorum Rege,eundem ſanctiſſimum Papam eſſe properatum ob *ad Regem *ad eam
recipiendam Rauennatium vrbem,& Ciuitates *ei pertinentes. Pro
quo & de præſenti Stephanus Papa direxit ad eundem blaſphemum
Regem ſuum miſſum pro ſua,& qui cum eo ituri erant,indemnita-
te. Ipſoque reuerſo ex templo,& miſſi iamfati Pipini Regis Franco-
rum coniunxerunt.id eſt *Rodigangus epiſcopus,& Autcharius Dux *Rothingandus
quatenus prædictum ſanctiſſimum Papam (iuxta quod petendo mi-
ſerat) ad ſuum *Franciæ Regem deducerent,quem etiam paratum *in Franciam
inuenerant ad prædictum Longobardorum Regem properandum *ouibus
pro recolligendis vniuerſis dominicis perditis *ouilibus. Tunc *cernens
*Conſulens idem beatiſſimus Papa omnipotentis Dei noſtri miſeri-
cordiam,egreſſus eſt ab hac Romana vrbe ad beatum Petrum Apo-
ſtolum decimoquarto die menſis Octobris,indictione ſeptima,ſecu-
tique ſunt eum plures Romanorum,& cæterarum Ciuitatum po-
puli flentes vlulanteſque,& nequaquam eum penitus ambulare ſi-
nebant

nebant. Qui videlicet ſanctiſſimus vir ſe ſe in Dei virtute, & protectione Sanctæ Dei genitricis, & beatorum principum Apoſtolorum confid ens conſtanter pro ſalute omnium licet infirmitate corporis detentus, laborioſum aggreſſus eſt iter, confortans, atque commendans cunctam Dominicam plebem bono paſtori Domino noſtro, & beato Apoſtolorum principi Petro. Et aſſumens ſecum ex * hac Sancta Eccleſia quoſdã ſacerdotes, proceres etiam & cæteros clericorum ordinis. Nec non & ex militiæ optimatibus, Chriſto præuio, ceptum proſecutus eſt iter, magnam illi cœli ſerenitatem Domino in ipſo itinere tribuente. Igitur * coniũgente eo ferè quadrageſimum milliarum Longobardorum finium, in vna noctium ſignum in cœlo magnum apparuit, quaſi globus igneus ad partem auſtralem declinans à Galliæ partibus in Longobardorum partes. Itaque vnus ex eiſdem Francorum miſſis ſcilicet Autcharius Dux quantocyus præcedens Ticinum, eum præſtolatus eſt. Cum vero appropinquaſſet iam fatus beatiſſimus Papa ad Ciuitatem Papiam, direxit ad eum ſæpefatus Aiſtulfus nequiſſimus Rex miſſos ſuos, obteſtans eum nulla penitus ratione audere verbum illi dicere petendi Rauennatium Ciuitatem, & Exarchatum ei pertinentem, vel de reliquis rei publicæ locis quæ ipſe vel eius prædeceſſores Longobardorum Reges inuaſerant. Ille vero ita ei miſit in reſponſis aſſerens, quod * nullius trepidationis terrore ſileret huiuſcemodi petendi cauſam. Coniugente vero eo Papiam in Ciuitatem, & prædicto nefando regi præſentato, plura illi tribuit munera, & nimis eum obſecratus eſt, atque lachrymis profuſis eum petiuit, vt dominicas, quas abſtulerat, redderet oues, & propria propriis reſtitueret. Sed nullo modo apud eum hæc impetrare valuit. Nam & imperialis miſſus, ſimili modo petiit, & imperiales literas illi tribuit, & nil obtinere potuit. Prædicti vero Francorum miſſi imminebant fortiter apud eundem Aiſtulfum, vt præfatum Sanctiſſimum Papam in Franciam pergere relaxaret. Ad hæc conuocans iamdictum Beatiſſimum virum interrogauit, ſi * eius in Franciam properandi eſſet voluntas? Quod videlicet ille nequaquam ſiluit, ſed ſuam illi propalauit voluntatem. Vnde, vt Leo, dentibus fremebat, pro quo & diuerſis vicibus ſuos ſatellites ad eum clam miſit, vt eũ quoquomodo à tali * intentu declinarent. Alias vero præſente Rodigango ſanctiſſimo epiſcopo, interrogauit eundem Beatiſſimum Papam iam fatus Longobardorum Rex * ſi velle haberet Franciam ambulandi, & ita * affatus eſt: Quod ſi tua voluntas eſt me relaxandi, mea omnino eſt ambulandi. Tunc abſolutus eſt ab eo, & aſſumens ex huius Sanctæ Dei Eccleſiæ ſacerdotibus, & Clero, id eſt,

* ex huius ſanctæ eccleſiæ. Clero.

* perueniente eo in Longobardorum fines

* pro nullius trepidatione terroris ſileret ab eiuſcemodi petendi cauſa

* ei

* intentione.

ſi vellet ire in
* Franciam
* reſpondit

eſt Georgium epiſcopum Oſtienſem, * Vulcarium epiſcopum Numentanum. Leonem, Philippum, Georgium, & Stephanum Presbyteros, Theophylactum Archidiaconum, Pardum, & Gēmulum Diaconos, Ambroſium Primicerium, Bonifacium ſecundum, Leonem, & Chriſtophorum Regionarios ſecum & cæteros. Quinta decima die menſe Nouemb. prædictæ ſeptimæ indictionis à Ciuitate Papia mouens ſuum in Franciam profectus eſt iter. Et poſt eius abſolutionem adhuc nitebatur ſupraſcriptus Longobardorum Rex à prędicto itinere eum deuiare, quod minime ipſum ſanctiſſimū virum latuit. Vnde & cum nimia celeritate Deo præuio ad Francorum * coniunxit * cluſas. Quas ingreſſus cum his, qui cum eo erāt confeſtim laudes omnipotenti Deo reddidit. Et ceptum gradiens iter ad venerabile monaſterium Sancti Chriſti Martyris Mauritij peruenit. In quo & conſtitutum erat pariter ſecum Francorum Regem conueniri. annuente Domino ſoſpes iſdem Beatiſſimus Pontifex cum omnibus, qui cum eo erant, aduenit. In quo & aliquantis demorantes diebus * coniunxerunt in prædicto venerabili monaſterio Fulradus Abbas, & * Rothardus Dux directi à ſæpefato Pipino excellentiſſimo Francorum rege, petētes eundē Sanctiſſimum Pontificem ad ſuum progredi regem. Quem & cum magno honore cum omnibus, qui cum eo erant ad eum deduxerunt. Audiens verò iſdem Rex eiuſdem Beatiſſimi Pontificis aduentum, nimis feſtinanter in eius aduenit occurſum, vna cum coniuge, Filiis etiam, & Primatibus * pro quo & * afferens centum millia Filium ſuum nomine Carolum in occurſum ipſius coangelici Papæ direxit cum aliquibus ex ſuis optimatibus. Ipſeque in palatio ſuo in loco qui vocatur Ponticone ad fere trium millium ſpatium deſcendens de equo ſuo cum magna humilitate terræ proſtratus, vna cum ſua coniuge, filiis, & optimatibus eundem Sanctiſſimum Papam ſuſcepit. Cui & viceſtratoris vſq; in aliquantum locum iuxta eius ſellarem properauit. Tunc prædictus almificus vir cum omnibus ſuis * extenſa voce gloriam, & inceſſabiles laudes omnipotenti Deo referens cum hymnis, & canticis ſpiritalibus vſque ad præfatum palatium pariter & cum rege omnes profecti ſunt, ſexta Ianuarij menſis die in apparitionis Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſacratiſſima ſolemnitate, ibique intus oratorium pariter conſedentes, mox idem beatiſſimus Papa prædictum chriſtianiſſimum regem lachrymabiliter deprecatus eſt, vt per pacis fœdera cauſam Beati Petri, & Reipublicæ Romanorum diſponeret. Qui de præſenti iureiurando eidem Beatiſſimo Papę ſatisfecit, omnibus mandatis eius & admonitionib. ſe ſe totis * niſibus obedire,

* Villarium
* peruenit
* B. clauſas, i. anguſtias alpiū.
* conuenerunt
* Rothaldus
* & fere ad
* B. offerens
* excelſa
* viribus

*ſeu cætera loca iuri reip. modis omnibus reddere
* Pariſiacum
* habitandum
*comitante
Vide Baron. ann. 754.

& vt illi placitum fuerit, Exarchatum Rauennæ, & * reipublicæ iura, ſeu loca reddere modis omnibus. Sed quia tempus imminebat hyemale eundem Sanctiſſimum Papam cum ſuis omnibus * Pariſios apud venerabile monaſterium Beati Dionyſij ad * habitandum pergere curauit. Quo peracto & eo in eodem venerabili monaſterio cũ iam fato Chriſtianiſſimo Pipino * coniungente, Domino annuente, poſt aliquantos dies iſdem chriſtianiſſimus Pipinus Rex ab eodẽ Sanctiſſimo Papa Chriſti gratia cum duobus filiis ſuis reges vncti ſunt Francorũ. Poſtea verò Beatiſſimus Papa præ nimio labore itineris, atque temporis inæqualitate fortiter infirmatus eſt, vt etiã omnes tam ſui, quãq; etiam * Francorũ ibidem exiſtentiũ omnes eum deſperarent. Sed Domini Dei noſtri ineffabilis clemẽtia, qui non deſerit ſperãtes in ſe, ſaluum cupiens * Domnũ Chriſtianiſſimũ, dum eũ mane mortuũ inuenire ſperabant, ſubito alio die ſanus repertus eſt. Pipinus verò rex cum admonitione, gratia, & oratione ipſius venerabilis Põtificis abſolutus * in loco, qui * Cariſiacus appellatur, pergens, ibiq; cõgregans cunctos proceres regię ſuæ poteſtatis, & eos tãti patris ammonitione imbuens ſtatuit cum eis, quæ ſemel Chriſto fauente, vna cum eodem beatiſsimo Papa decreuerat, perficere. Interea nefandiſſimus Aiſtulfus * Carolomannum Fratrem benigniſsimi Pipini regis à monaſterio beati Benedicti, in quo deuote per reuolutum tẽporis ſpatium * monachicè degebat, diabolicis ei ſuaſionibus ſuadens * Franciã prouinciam ad obiciendũ, atque ad verſandum cauſæ redemptionis Sanctæ Dei Eccleſiæ, reipublicæ Romanorũ direxit. Dũque illuc * coniunxiſſet, nitebatur omnino, & vehementius decertabat Sanctæ Dei eccleſiæ cauſam ſubuertere. Iuxta quod à præfato nec dicendo Aiſtulfo Tyranno fuerat directus. Sed propitiante Domino minime valuit ſui germani Chriſtianiſsimi Pipini regis Francorum in hoc firmiſsimum cor inclinare. Potius autem comperta nequiſsimi Aiſtulfi verſutia tota ſe virtute idem Excellentiſsimus Pipinus Francorũ Rex profeſſus eſt decertare pro cauſa Sanctæ Dei Eccleſiæ, ſicut pridẽ iam fato beatiſsimo ſpoponderat Pontifici. Tunc pari cõſilio iſdem Sanctiſsimus Papa cum denominato Francorũ Rege cõſilio inito iuxta id, quod præfatus Carolomannus Deo ſe deuouerat monachicã degere vitam, in monaſterio cum * illic in Francia collocauerũt. Vbi & poſt aliquantos dies diuina vocatione de hac luce migrauit Anno Domini 755. Porro Chriſtianiſsimus Papinus Francorũ Rex vt vere beati Petri fidelis, atque iam fati Sanctiſsimi Pontificis ſalutiferis obtemperans * monitis direxit ſuos miſſos Aiſtulfo nequiſsimo Longobardorũ Regi propter pacis fœdera, & * proprietatis Sanctæ

*Franci ibidem exiſtentes de eius vita deſperarent
* omnem fieri hominem dum eum
* ad locum
* B. Pariſiacus
* Carolo magno fratri
* monachus
* cum in Franciæ prouinciam ad ſibi obediendum
*perueniſſet.
* Viennæ
* collocauerunt
Vide Baron. ad ann. 754.
* iuſſis
* B. præfatæ ſanctæ

Sanctæ Dei Eccleſiæ ac reipublicæ reſtituenda iura, atque bis, & tertio iuxta ſæpefati beatiſsimi Papæ admonitionem eum deprecatus eſt, & plura ei pollicitus eſt munera, vt tantummodo pacificè propria reſtitueret propriis. Sed ille, peccato imminente, obedire diſtulit. Ad hoc iſdem eximius Francorũ Rex cernens, quod atrocißimi Aiſtulphi nequaquam valeret quoquomodo ſaxeum mollire cor, generalem contra eum decreuit facere motionẽ. Et dum iam fere medium itineris ſpatium Francorũ exercituũ graderentur cunei, rurſum ipſe Sanctißimus vir præfatũ benignißimũ deprecatus eſt Pipinũ Regẽ, *demũ ſęuißimo Aiſtulpho dirigi Longobardorũ regi, ſi quo modo potuiſſet vel ſero tandẽ eius ſedare ſæuitiam, & propria propriis ſaluberrimè ſuaderet, reddere abſque humani effuſione ſanguinis. Et ita factũ eſt, atq; denuo ipſe benignißimus Francorum Rex ſuos eidem Aiſtulpho miſit miſſos. Sed beatißimus iſdem Papa, vt vere pater, & bonus paſtor, ne ſanguis effunderetur chriſtianorum, admonitionis, & obſecrationis apoſtolicas ei direxit literas, per eas & fortiter per omnia diuina myſteria, & futuri examinis diem coniurans atq; obteſtans, vt pacifice ſine vlla ſanguinis effuſione propria Sanctæ Dei Eccleſiæ, & reipublicæ Romanorũ redderet iura: ſed iniquitate eius obſiſtente, nequaquã acquieſcere voluit. Potius aũt è cõtrario minas, & indignationes præfato Pontifici & excellentiſſimo Pipino Regi, vel cũctis Francis direxit. Tunc *fixus in omnipotentis Dei miſericordia antefatus Pipinus Francorum Rex iter ſuũ * profectus eſt, præmittẽs ante ſuũ occurſum aliquos ex ſuis procerib. & cũ eis exercituales viros ad cuſtodiendum proprias Francorum *cluſas. Ibique coniungentes remoti reſidebant, proprij regis præſtolantes aduentum. Audiens itaq; proteruus ille Aiſtulphus paruos fuiſſe Frãcos illos, qui ad cuſtodiam propriarum aduenerant cluſarũ, fidens in ſua * ferocitate, ſubito aperiens cluſas, ſuper eos diluculo cum plurimis exercitibus irruit. Sed iuſtus iudex Dominus Deus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus victoriam pauciſſimis illis tribuit Francis. Et multitudinem illam Longobardorum ſuperantes trucidauerunt, ita vt ipſe Aiſtulphus fuga arreptus vix ab eorum euadere potuiſſet manibus, niſi vſque in Papiam Ciuitatem abſque armis fugam arripuiſſet. In qua & præ timore Francorum cum aliquantis ſe retruſit. Ipſi vero Franci introeũtes cluſas cunctũ foſſatum Longobardorum poſt peractam cædẽ abſtulerunt ſpolia multa auferentes. Coniungens vero Chriſtianiſſimus Pipinus Francorum Rex, ſequipes etiam eius & antefatus Beatiſſimus Papa factus vſque ad muros Ciuitatis Papiæ vtrique peruenerunt. Quam & obſidẽtes per aliquantos dies viriliter eam Francorum

* denuo

* fiſus

* B. profectus

* B. Clauſas.

* fortitudine

Foſſatum, *id eſt caſtra*

Digitized by Google

exercitus *conſtrinxerunt. Tunc iamfatus beatiſſimus, & coangelicus Papa Pipinum deprecatus eſt benigniſsimum Regem, vt iam amplius malum hoc non *proueniret, neque ſanguis effunderetur chriſtianorum, imminens ſalutifera prædicatione, vt pacificè cauſæ finirentur. * Ad hæc Chriſtianiſsimus Pipinus Francorum Rex eiuſdem beatiſsimi Patris, & boni paſtoris audiens, adimplensque admonitionem Deo dilectam pacem inientes, atque in ſcripto fœdera partium adfirmantes inter Romanos, Francos, & Longobardos, & obſides Longobardorum iſdem Francorum Rex abſtollens: Spopõdit ipſe Aiſtulphus cum vniuerſis ſuis iudicibus ſub terribili, & forteſsimo ſacramento, atq; in eodem pacti fœdere per ſcriptam paginã affirmauit ſe illico redditurum Ciuitatem Rauennatium cum aliis diuerſis Ciuitatibus. Et poſt hoc facta pace inter Romanos, Francos, & Longobardos Rex Pipinus obſides Longobardorum ſecum ducẽs in finibus ſuis rediit. Cumq; ab inuicem eſſent ſegregati ſolitum in periurij reatum infidelis ille Aiſtulphus Longobardorum Rex incidens, quod iureiurando promiſit reddere diſtulit. Dum enim ſæpefatus Sanctiſsimus Papa coniungeret Romam, poſt aliquanti temporis ſpatium furore vehementi repletus aduerſarius ille, & ſuæ animæ inimicus Aiſtulphus Deo ſibi contrario, non ſolum quia ea, quæ promiſerat, minime adimpleuit, ſed etiam & generalem faciens cõmotionem cum vniuerſo regni ſui Longobardorum populo contra hanc Romanam venit Vrbẽ quam per trium menſium ſpatia obſidens, atq; ex omni circundans parte, quotidie fortiter eam expugnabat; omnia quæ erant extra Vrbem, ferro, & igne deuaſtans, atq; funditus demoliens conſumſit. Imminens vehementius iſdẽ peſtifer Aiſtulphus, vt hanc Romanã capere potuiſſent Vrbem. nam & multa corpora ſanctorũ effodiens, eorum ſacra * myſteria ad magnum animæ ſuæ detrimentum abſtulit. Hæc itaque impie ab eodem Aiſtulpho geſta quanto citius ſæpedicti Francorum * inſonuere Regis in aures. Sed & Beatiſsimus Pontifex per marinum iter ſuos ordinans, & ad eum Franciam dirigit miſſos, vna cum quodam religioſo viro Vuarnerio nomine, qui ab eodem Francorũ Rege huc Romã directus fuerat. Cuncta quæ geſta ſunt, & quę crudeliter Tyrãnus ille peregit Aiſtolphus *ſubtili fictione ſuis apoſtolicis relationibus ſæpefato Chriſtianiſsimo, & Dei cultori Pipino Francorũ intimauit Regi, adiurans eũ fortiter, firmiterq; *ſub diuina diei iudicij obteſtatione, cũcta quæ Beato Petro pollicitus eſt ad implendũ. Ad vero hæc Chriſtianiſſimus Pipinus Rex Frãcorũ feruore fidei motus iterũ cũ Dei virtute generalem faciens motionem in Longobardorum partes * coniun-

xit,

*conſtrinxit

*perueniret

* Ad hoc Papinus rex audiens eos paci inhiantes, atque in ſcripto fœdere pactũ promittẽtes dixit ſummo Pontifici. Fiat ſecundum præceptum tuum beatiſſime pater.

* Cimiteria.

* inſenuerunt auribus.

*ſubtiliter ſuis.

*ſub diuini iudicij die obteſtans, vt cuncta, quę beato Petro pollicitus eſt, ad impleret.

xit, Et cluſas funditus eorundem euertit Longobardorum. Etenim * venit
cum ad prædictas Longobardorum cluſas iam fatus Chriſtianiſſimus Pipinus Francorum appropinquaret rex, * coniunxerunt in hac * venerunt in hanc Vrbem
Romana vrbe imperiales miſſi, Gregorius ſcilicet * Proto ſecreta, * Proto à ſecretis
& Ioannes Silentiarius directi ad prædictum Francorum Regem. Quos ſuſcipiens Beatiſſimus Papa eiſdem motionem præfati Fracorum regis nunciauit. Quod quidem illi dubium habuerunt credēdi. Et adhærens eis miſſum Apoſtolicæ ſedis eos in Franciā ire abſoluit. Abſoluit, *id eſt, dimiſit.*
Et pergentes marino itinere quantocyus Maſſiliam aduenerunt. In quam ingredientes didicerunt iam prædictum Francorum Regem Longobardorum fines fuiſſe ingreſſum, iuxta adhortationē anteſati beatiſſimi Papæ, & promiſſionem, quā beato Petro iureiurando obtulerat. Et* hęc cognoſcētes ipſi Imperiales miſſi triſtes effecti nitebātur * doloſè miſſū Apoſtolicæ ſedis detinere Maſſiliam, vt minimè ad prædictū properaret Regem affligētes eū * valide. Sed interueniente beato Petro Apoſtolorum Principe eorū callida ad nihilū redacta eſt verſutia. Itaq; vnus ex ipſis Gregorius videlicet * Proto ſecreta pcedēs Apoſtolicæ ſedis miſſum cæleriter prænominatum Francorum aſſecutus eſt Regem: quem & in finibus Longobardorum non procul à Papia reperit ciuitate: & nimis eum deprecans atq; plura ſpondens * tribui imperialia munera, vt Rauēnatium Vrbē vel cæteras eiuſdē Exarchatus Ciuitates, & Caſtra imperiali tribuēs concederet ditioni. At nequaquam valuit firmiſſimū iam fati chriſtianiſſimi, atq; benigniſsimi fidelis Dei, & amatoris Beati Petri Apoſtoli, ſcilicet anteſati Pipini Frācorū regis inclinare cor, vt eaſdē ciuitates, & loca imperiali tribueret ditioni. Aſſerens iſdē Dei cultor, mitiſsimus Rex, nulla penitus ratione eaſdem Ciuitates à poteſtate Beati Petri, & iure Eccleſiæ Romanæ, vel Pōtificis Apoſtolicę ſedis quoquomodo alienari * affirmans etiam ſub iuramento, quod per nullius hominis fauorem ſeſe certamini ſæpius dediſſet, niſi pro amore Beati Petri & venia delictorū; aſſerens & hoc, quod nulla * eum theſauri copia ſuadere valeret vt quod ſemel beato Petro obtulit, auferret. Et hæc prædicto imperiali miſſo reddens in reſponſis, continuo eum ad propria remeandum per aliam viam abſoluit, qui & ſine effectu Romam coniunxit. Dum vero anteſatus benigniſsimus Pipinus Francorum Rex Papiam obſidens conſtringeret Ciuitatem, tunc Aiſtulphus atrociſsimus Rex Longobardorum, vt veniam illi tribueret, & ab obſidione ceſſaret quas prius contempſerat conſcriptas in pacti fædere redderet Ciuitates, ſe modis omnibus profeſſus eſt, redditurū. Et denuo confirmato anteriore pacto, quod per elapſam octauam indictionem inter par-

Margin notes: * Quod · * dolo · * valde · * Proto à ſecretis · * tribuit · * B. pati · * ei

*B.conuenetat tes * prouenerat, reſtituit ipſas Ciuitates prælatas addens & caſtrum quod cognominatur Comiaclum. *B. Comaclum.

De quibus omnibus receptis Ciuitatibus donationē in ſcriptis à Beato Petro, atque à Sancta Romana Eccleſia, vel omnibus in perpetuum Pontificibus Apoſtolicæ ſedis miſit poſsidendam, quæ & vſque hactenus in archiuio Sanctæ noſtræ Eccleſiæ recondita tenetur. Ad recipiendas verò ipſas Ciuitates miſit ipſe Chriſtianiſsimus Francorum Rex ſuum conſiliarium, id eſt Fulradum venerabilem Abbatem, & preſbyterum. Et continuo eius * eximietas fœliciter cum ſuis exercitibus Franciam repedauit. Prænominatus autē Fulradus venerabilis Abbas, & preſbyter Rauennatium partes cum miſsis iam fati Aiſtulphi Regis coniungens, & per ſingulas ingrediēs Ciuitates tam Pentapoleos quā & AEmiliæ eaſq; recipiēs, & obſides * per vnamq̄q; auferens, atq; primates ſecum vna cum clauib. portarum Ciuitatum deferens Romam coniunxit. Et ipſas claues tā Rauennatium Vrbis, quamq; diuerſarum Ciuitatum ipſius Rauennatium exarchatus vna cū ſupraſcripta donatione de eis à ſuo rege emiſſa in confeſsione Beati Petri ponens, eidem Apoſtolo, & eius Vicario Sanctiſsimo Papæ, atq; omnibus eius Succeſſorib. Pontificibus perenniter poſsidēdas, atq; diſponendas tradidit, id eſt Rauennam, Ariminum, Piſaurum, atque Fanum, Ceſenas, Senogallias, Eſium, Forum Pompilij forum Liuij cum Caſtro Suſſubio, Montēferetri, Acerragio, Montem Lucari, Serram, Caſtellum Sancti Mariani, Bobium, Vrbinum, Callium, Lucolos, Eugubiū ſeu Comiaclū. Necnon & Ciuitatē Narnienſem, q̄ à * ducatu Spoletino à parte Romanorū per euoluta annorum ſpatia fuerat inuaſa. Dū ergo hęc agerentur, ipſe infœlix Aiſtulphus quedā loco in venationē pergens diuino ictu percuſſus, defunctus eſt. Tunc Deſiderius quidam Dux Longobardorum, qui ab eodem nequiſsimo Aiſtulpho Tuſciæ in partes erat directus, audiens præfatum obijſſe Aiſtulphum, illicò aggregans ipſius Tuſciæ vniuerſum exercitum multitudinem, regni Longobardorum arripere nixus eſt faſtigium. Cuius perſonam deſpectui habens Radchiſus dudum Rex, & poſtmodum monachus, germanus præfati Aiſtulphi, ſed & alij plures Longobardorum optimates cum eo eundem Deſiderium ſpernentes, plurimam tranſalpium vel cætera Longobardorum exercituum multitudinem aggregantes ad dimicandum contra eum profecti ſunt.

*ipſe rex

*de vna quaque tollens

*Duce Spoletano

Vide Baron. ann. Dom. 756.

Ad hæc præfatus Deſiderius obnixè præfatum beatiſſimū Pontificem deprecatus eſt ſibi auxilium ferre, quatenus ipſam regalem valeret aſſumere dignitatem, ſpondens iureiurando omnem præfati bea-

beatiſſimi Pontificis adimplere voluntatem. Inſuper & reipublicæ ſe redditurũ profeſſus eſt Ciuitates, quę remanſerant, immo & copioſa daturũ munera. Tunc iſdẽ prçcipuus pater, & bonus paſtor inito conſilio cũ ſæpefato Fulradọ Venerabili preſbytero, & Abbate atq; conſiliario Chriſtianiſſimi Pipini Francorum Regis, miſit ſuum germanum, Paulum ſcilicet Diaconem, atq; Chriſtophorum conſiliarum vnà cum præfato Fulrado in partes Tuſciæ adprædictum Deſideriũ. Cum quo loquentes confeſtim per ſcriptam paginam terribili iuramẽto iſdem Deſiderius cunctam profeſſus eſt ſuperius annexã ſponſionem adimplere. Poſt hæc vero peracta ſtatim ſuum miſſum id eſt Stephanum Venerabilem preſbyterum cum Apoſtolicis exhortatorijs literis præfato Radchiſo, vel cunctæ genti Longobardorum direxit, properans & prædictus Fulradus Venerabilis cũ aliquantis Frãcis in auxiliũ ipſius Deſiderij, ſed & plures exercitus Romanorũ ſi neceſſitas exigeret in eius diſpoſuit* occurri adiutoriũ. Et ſuffragantib. prę dicti Sanctiſſimi Pontificis Deo acceptis precibus, ita omnipotens Dominus diſpoſuit, vt ſiṇe vlla animarum periclitatione antefatus Deſiderius per iam dicti coangelici Papæ concurſum eandem, quam ambiebat, aſſumeret regalem dignitatem. Dum verò hæc agerentur, direxit miſſum ſuum Sanctiſſimus Pontifex, & abſtulit de ipſis Ciuitatibus quas ſępedictus Deſiderius Rex reddere promiſerat beatiſſimo eidem Papę, id eſt Fauentiam cum caſtro* Tiberiaco, ſeu * gabellum, & vniuerſum ducatum Ferrariæ in integrum. Et annuente Deo Rempublicam dilatans, & vniuerſam dominicam plebem videlicet, rationales ſibi commiſſas oues vt bonus paſtor, animam ſuã ponens, omnes ab inſidijs eruit inimicorũ, curſumq; conſummans, & omnia vtiliter perficiens, Dei vocatione vitam finiens ad æternam migrauit requiem. Qui fecit ordinationem vnam per menſem Martium, preſbyteros 11. Diaconos 2. epiſcopos per diuerſa loca numero viginti, & ceſſauit epiſcopatus dies triginta quinque. Sepultus eſt in Baſilica beati Petri Apoſtolorum Principis, ſexto Calendas Maij, Indictione 10. Et ceſſauit Epiſcopatus eius diebus triginta duobus.

* occurrere

Rachis verò redijt ad monaſterium.

* B. Tiberiano
* Caballo

XCV. S. PAVLVS.

ANNO CHRISTI 757. CONSTANT. COPRON. 17.

PAVLVS, natione Romanus, ex patre Conſtantino, ſedit annos decem, menſem vnum. Hic ab ineunte ętate in Lateranẽſi patriarchio cum proprio ſeniore germano Stephano Prædeceſſore eius Põtifice pro eruditione eccleſiaſticæ diſciplinæ traditus eſt temporibus

Domni

Digitized by Google

Domni Gregorij ſecundi iunioris Pontificis. Et poſtmodum à Domno Zacharia beatiſsimo Papa in diaconij ordine pariter cum antefato ſuo germano cõſecratus eſt. Nam dum iſdem eius germanus,& anteceſſor Pontifex ad extremum pertingeret vitæ,illico & populus cum eo huius Romanæ vrbis diuiſus eſt,& alij cum Theophylacto Archidiacono tenentes, in eius domo congregati reſidebant. Alij vero eidem beatiſsimo concordabant Paulo diacono, plurima pars iudicum, & populi cum eo tenentes, quam cum prædicto Theophylacto Archidiacono. Ipſe vero Sanctiſsimus vir nequaquam à Lateranenſi patriarchio receſsit. Sed cum cæteris fidelibus ſuo ægrotanti germano, & prædeceſſori Pontifici perſeueranter famulabatur. Dum vero de hac vita prædictus eius germanus, & prædeceſſor Pontifex migraſſet,eoque cum ingenti honore in baſilica Beati Petri ſepulto, continuo eadem populi congregatio, quæ cum ſæpe fato beatiſsimo Paulo tunc Diacono tenebat,quoniam validior,& fortior erat,eum in Pontificatus culmen elegerunt. Poſt hęc hi,qui cum præfato Archidiacono aggregati erant, diſperſi ſunt. Et ita Deo annuente iſdem Sanctiſsimus vir in Apoſtolicam beati Petri ſacratiſſimam ſedem conſecratus Pontifex eſt. Fuit autem temporibus Conſtantini,& Leonis Imperatorum. Erat enim mitis atque valde miſericors,nulli vnquam malum pro malo reddens. Et ſi pro modico quemquam per iniquos ſatellites * tribulabat in proximo tamen pietate motus conſolationis ille inferebat miſericordiam. Hic vt multi teſtati ſunt nocte per ſemetipſum cellas pauperum infirmorum periacentium,qui ex ſuis nequaquam aſſurgere valebant lectulis,necnon & aliorum inopum cum ſuis familiaribus noctis circuibat ſilentio,ampliſsime illis miniſtrans alimoniam, atque ſubſidij inferens opem. Sed & carceres, atque alia clauſtra per eadem noctium ſecreta viſitabat. Et ſi quos ibidem conueniebat retruſos, à mortis eximens periculo,liberos ire relaxabat. Sed & plures qui debitis obligati, atque afflicti à ſuis fæneratoribus opprimebantur, reddito ipſo debito, à iugo redimebat ſeruitij. Viduis, & pupillis, omnibuſque egentibus opem ferens. Fortiſsimus enim erat orthodoxæ fidei defenſor. Vnde ſæpius ſuos miſſos cum Apoſtolicis obſecratorijs, atque admonitorijs literis præfatis, Conſtantino, & Leoni Auguſtis direxit pro reſtituendis,confirmandiſque in priſtinum venerationis ſtatum ſacratiſſimis imaginibus Domini Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Sanctæque eius genitricis, atque Beatorum Apoſtolorum omniumque Sanctorum Prophetarum, Martyrum, & confeſſorum. Hic enim beatiſsimus Pontifex cum omnibus ſpiritualibus ſuis ſtudijs

* B. tribulatos audiebat.

Scribit ad Impp. pro veneratione imaginum.

Digitized by Google

dijs magnā ſollicitudinis curam ergaSanctorū cimiteria indeſinēter gerebat. Vnde cernens plurima eorundem Sanctorum cimiteriorū loca neglectu, ac deſidia antiquitatis maxima demolitione, atq; iam vicina ruinæ poſita, protinus eadem Sanctorum corpora de ipſis dirutis abſtulit cimiterijs. Quæ cum hymnis, & canticis ſpiritalibus infra hanc Ciuitatem Romanam introducens, alia eorum per titulos, ac Diaconias, ſeu monaſteria, & reliquas Eccleſias cum condecenti ſtuduit recondi honore. Hic Sāctiſſimus Præſul in ſua propria domo monaſteriū à fundamētis in honore Sancti Stephani ſcilicet martyris, atq; Pontificis, necnō & beati Silueſtri itē pontificis, & Confeſſoris Chriſti conſtruxit. Vbi & oraculum in ſuperioribus eiuſdem monaſterij mœnijs ędificans eorum corpora magna cum veneratione cōdidit. Infra clauſtra vero ipſius Monaſterij Eccleſiam miræ pulchritudinis à fundamentis nouiter conſtruxit. Quam muſiuo, & marmoribus decorans, & omnem illis ornatum in auro, argentoq;, & diuerſis ſpeciebus largiens, ſed & * cyburium ibidem ex argento librarum fecit, illicq; innumerabilium Sanctorum corpora, quæ de præfatis demolitis abſtulit Cimiterijs maximo venerationis condidit affectu. In eodē quippe monaſterio plurima contulit prædia, & poſſeſſiones ac loca vrbana, vel ruſtica ſuperfluè, atq; habundanter ditans auro, & argento, alijſque rerum ſpeciebus, & omnibus vtilitatibus, Vbi & monachorum congregationem conſtruens, græcæ modulationis pſalmodiæ cœnobium eſſe decreuit, atque Deo noſtro omnipotenti, & omnibus ibidem requieſcentibus Sanctis magnis ſub interdictionibus ſedulè ac indefinenter laudes ſtatuit perſoluendas. Hic fecit nouiter eccleſiam infra hanc Ciuitatem Romanam in via ſacra iuxta templum Romuli in honore ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, vbi ipſi beatiſsimi principes Apoſtolorum, tempore quo pro Chriſti nomine martyrio coronati ſunt, dum redemptori noſtro funderent preces propria genua flectere viſi ſunt. In quo loco vſque hactenus eorum genua pro teſtimonio omnis in poſtremo venturæ generationis in quodam fortiſsimo ſilice licet eſſe noſcuntur deſignata. Nam & infra Eccleſiam beati Petri Apoſtoli foris muros huius Ciuitatis Romanæ nouiter oraculum in honore Sanctæ Dei genitricis conſtruxit, iuxta oratorium Sancti Leonis Papæ ſecus fores introitus Sanctæ Petronillæ, atque beati Andreæ Apoſtoli muſiuo, & diuerſis metallis eum adornans. Vbi & effigiem Sanctæ Dei genitricis in ſtatua ex argento deaurato, quæ penſat libras centum conſtituit: in quo oraculo, & ſepulturam ſibi conſtruxit. Hic dum in Eccleſia Beati Pauli Apoſtoli aſtaret

Reſtituit ſacra cœmeteria.

* ciborium

Oraculum. *id eſt, oratorium.*

R tem-

tempore pro valido caloris feruore demoraretur, corporali præoccupatus ægritudine illic vitam finiuit, vbi & ſepultus eſt. Illicque ferè trium menſium ſpatio eius * inhumatum permanſit funus. Poſtmodum vero congregati omnes Romani Ciues, & aliȩ nationes eius corpus per flumen Tyberis nauicula tranſfretantes ad beatum Petrum cum pſalmodiæ honore deportauerunt, & in præfato ab eo cōſtructo oraculo eum ſepelierunt. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembris, Preſbyteros duodecim, Diaconos duos, epiſcopos per diuerſa loca numero tres. Et ceſſauit epiſcopatus annum vnum, & menſem vnum.

* humatum

XCVI. STEPHANVS IV.

ANNO CHRISTI 768. CONSTANT. COPRON. 28.

STEPHANVS Tertius, natione Siculus, ex patre Oliuo, ſedit annos tres, menſes quinque, dies viginti octo. Vir ſtrenuus, & diuinis ſcripturis eruditus, atque eccleſiaſticis traditionibus imbutus, & in earum obſecrationibus conſtantiſſimus perſeuerator Hic dum à Sicilienſi inſula in hanc adueniſſet Romanam Vrbem, tradidit eum Domnus Gregorius Sanctæ recordationis tertius Papa in monaſterio Sancti Chryſogoni, quod tunc nouiter fundabat, illicque Clericus, atque monachus eſt effectus. Quem poſtmodum Domnus Zacharias Papa ex ipſo * abſtollens monaſterio, in Lateranenſis patriarchij cubiculo * eſſe præcepit. Eumque poſtmodum preſbyterum in titulo Sanctæ Eccleſiæ conſecrauit. Quem tamen pro eius caſtitatis modeſtia in ſuo officio Lateranenſis detinuit. Sed & reliqui ſcilicet Domnus Stephanus & Paulus beatiſſimi Pontifices eundem Sanctiſſimum Stephanum pro eius pijs conuerſationibus in ſuo ſeruitio ſimiliter detinuerunt. Dum vero prædeceſſor eius Domnus Paulus Papa pro auctoritate feruoris æſtiuo tempore in Eccleſia Beati Pauli demoraretur, & valida ibidem ægritudine præoccuparetur, de qua & vitam finiuit, die, noctuque iſdem beatiſſimus Stephanus in eiuſdem ſui prædeceſſoris Pontificis perſeuerans ſeruitio, nullo modo ab eius lectulo, donec ſpiritum emitteret, receſſit. At verò Paulus Papa in ægritudine poſitus cum nondum adhuc ſpiritum exalaret, illico Toto quidam Dux Nepeſinæ Ciuitatis dudum habitator cum ſuis germanis Conſtantino, Paſſiuo, & Paſchale aggregantes, tam ex eadem Nepeſina, quamque ex alijs Tuſciæ Ciuitatibus multitudinem exercitus, atq; cateruā ruſticorum, ingredienteſque per portam Beati Pancratij in hanc Romanam Vrbem, atque

S. Chryſog.

* B. auferens
* B. ſuo præfecit

atque in domo antedicti Totonis armati aſſiſtentes, elegerunt ibidem ſubitò Conſtantinum fratrem eiuſdem Totonis laicum exiſtentem. Quem cum armis plurimi eorum loricis induti latrocinantes in Lateranenſe patriarchium introduxerunt. Et aſcendentes cum eo in Vicedominio, continuo accerſito * Georgio epiſcopo compulerunt eum vt orationem clericatus eidem Conſtantino tribueret. Ipſe vero omnino hoc renuebat facere, corruenſque in terram proſtrauit ſe pedibus ipſius Conſtantini, adiurans eum fortiter per omnia diuina myſteria, vt locum daret, & ab eiuſdem impiæ præſumptionis propoſito recederet, ne per eum talis inaudita nouitas in Eccleſia Dei fieret. Et dum huiuſmodi adiurationis proferret verba concitati plurimi ex ipſis malignis, qui eandem impiam electionem fecerant, inſurgentes ſuper eum, atque fortiter comminantes ei, Timore correptus orationem illi clericatus tribuit, & ita Clericus effectus, eundem Sanctiſſimum Lateranenſe inuaſit patriarchium. Alio vero die illuceſcente ſecunda feria, ſubdiaconus, atque Diaconus ab eodem epiſcopo in oratorio Sancti Laurentij intra eundem patriarchium contra Sanctorum canonum inſtituta conſecratus eſt. Sicque vniuerſum populum ſibi ſacramentum præbere fecit, & adueniente Dominico die rurſum cum multitudine armatorum exercituum in baſilica Beati Petri properans Pontifex ab eodem Georgio epiſcopo Præneſtino, & alijs duobus epiſcopis Euſtratio Albanenſe, & * Citonato Portuenſe conſecratus eſt. Et per anni ſpatium, & menſem vnum ſedem Apoſtolicem inuaſam detinuit. Hoc vero cernens Chriſtophorus Primicerius, & Conſiliaribus zelo fidei vna cum ſuo filio Sergio tunc * Saccellario exiſtente maluerunt magis mori, quam talem impiam nouitatem, & iniquam præſumptionem in ſedem Apoſtolicam perpetratam conſpicere, & quotidie in fletu, & lachrymis perdurantes ſimulauerunt ſe monachos fieri, ſeſeque abſolui ab eodem Conſtantino petierunt, in monaſterio Saluatoris Domini noſtri IESV CHRISTI proficiſci, aſſerentes illic monachicum fore ſuſcepturos habitum. Suſceptoque ab eodem Chriſtophoro Primicerio Sacramento, ita illis credens eos abſoluit. Quibus properantibus, atque in fines Longobardorum coniungentibus, velletq; Abbas iā fati monaſterij eos in eodem monaſterio adduci, declinauerunt ab itinere iſdem Chriſtophorus Primicerius, & eius filius Sergius dudum quidem Saccellarius, poſtmodum ſecundicerius adiurantes firmiter Theodicium Ducem Spoletinum, vt eos trans Padum ad Deſiderium ſuum * deduxiſſet Regem Longobardorum

latrocinantes

* B. Gregorio

* Citomalo

Baron. ann. 768.

* Sacellario

S. Salvatoris Maioris in Sabinensi Monast. Farfen.

abſoluit, *id eſt, dimiſit*

*

nitentes ob hoc redemptionem Sanctæ Dei Eccleſiæ perficere. Eoſque iſdem Spoletinus Dux ad ſuum deportauit Regem. Et dum eius obtutibus præſentati fuiſſent, obnixè eundem Regem deprecati ſunt, eius auxilium tribui, vt talis nouitatis error ab eccleſia Dei amputaretur. Dum verò prænominatus Chriſtophorus Primicerius, & Sergius eius filius apud præfatum demorarentur Regem, fecit prædictus Conſtantinus Apoſtolicæ ſedis inuaſor ordinationem Preſbyterorum, ſeu Diaconorū preſbyteros octo, Diaconos quatuor, ſed & epiſcopos in ipſius anni circulo, & vnius menſis fecit per diuerſa loca numero octo.

Baron. ann. 767. Antedictus verò Georgius Prænestinus, qui eum Diaconem, & Pontificem conſecrauit, non poſt multos dies conſecrationis ipſius Conſtantini valida, ac peſſima ægritudine præoccupatus immobilis factus eſt, & poſtmodum miſſarum ſolennia nequaquam celebrauit. *Georgij ordinatoris Constantini exitus infœlix.* eius enim dextra manus aruit, atque contracta eſt. Qui etiam nec ad os ſuum afferre valuit, ſicq; tremens, & languens vitam finiuit. Dum vero hæc agerentur, coniunxerunt antefatus Chriſtophorus, & Sergius in Ciuitatem Reatinam abſoluti à Longobardorum Rege. Et præcedentes Sergius, & Waldipertus Preſbyter cum Reatinis, & Forconinis, atque alijs Longobardis Ducatus Spoletini coniunxerunt ſubito, ac repente in hanc Romanam Vrbem vigeſima octaua die Iulij menſis, Indiction. ſexta Veſpere in ipſo crepuſculo noctis, vigilia beatorum martyrum Abdon, & Sennen, occupantes Pontem Salarium.

Alia vero die tranſientes per Pontem Miluium venerunt ad portam Beati Petri, & deinde pergentes appropinquauerunt ad portam beati Pancratij. Quidam vero propinqui iam fati Chriſtophori ac Sergij ipſam portam obſeruantes, ac cuſtodientes, cernentes ipſum Sergium ad eandem portam appropinquaſſe, annuerunt ei, & protinus ipſam aperuerunt portam. Sicque iam dictus Sergius, & Waldipertus cum Longobardis Romanam vrbem ingreſſi ſunt, & per muros Ciuitatis cum flammula aſcendebant metuentes Romanum populum, & nequaquam de genuculo ipſi Longobardi auſi ſunt deſcendere, ſed cum nimio tremore ibidem aſſiſtebant. Hoc vero audiens Toto, & Paſſiuus germani fratres ignorantes ingenium, & dolum, quod ei preditores inierunt, cucurrerunt cum aliquantis ad prædictam portam, cum quibus & Demetrius Secundicerius, ſeu Gratioſus tunc Chartularius poſtmodum Dux, properauerunt; qui & ipſi in conſilio erant cum præfatis nefandiſſimis proditoribus. Et appropinquantes ad eoſdem Longobardos, obuiauit Totoni Du-

ari Duci ex eiſdē Longobardis, qui bellator præ omnibus apparebat, Racipertus nomine, & impetum fecit ſuper eundem Totonē, ſuper quem iſdē Toto irruens, atq; fortiter percutiens eū, interfecit. Quod aſpicientes Longobardi, in fugam conuerſi nitebantur euadere, ſed Demetrius ſecundicerius, & Gratioſus poſt tergum ſupradicti Totonis aſſiſtentes eum in dorſum lanceis percutientes, ſic aduerſus eum præualuerunt, atque interfecerunt. Paſſiuus vero in Lateranenſe fugit Patriarchiū, annuncians ſuo germano Conſtantino, quæ geſta fuerant. Hoc vero audito aufugit iſdem Conſtātinus cum ſupraſcripto Paſſiuo, & Theodoro epiſcopo, & vicedomino ſuo in baſilicam Saluatoris, & deſcēdentes ad fontem in eccleſiam Sancti Venantij aliquantulum ibidem reſederunt, & conſiderantes melius ſe poſſe ſaluari, in veſtiarium aſcenderunt. Illuc intus oratorium Sancti Ceſarij ingredientes, clauſiſq; ſuper ſe ianuis ibidē reſidebant, & venientes poſt aliquantas horas huius Romanæ militiæ Iudices, eos ex ipſo oratorio eicientes, ſub cautela munierunt. Alio vero die dominico congregans Vualdipertus Preſbyter, ignorante autem prædicto Sergio, aliquantos Romanos, pergenteſq; in monaſteriū Sancti Viti, abſtulerunt exinde Philippū Preſbyterum, quē eligentes, & cum gaudio vocibus acclamātes, Philippū Papam, Sanctus Petrus elegit eum, in baſilicā Saluatoris more ſolito deduxerunt. Illicq; oratione ab epiſcopo data iuxta antiquitatis morem, tribuentemq; pacem omnib. in Lateranenſe introduxerunt patriarchiū. Et ibidem ſimiliter in ſella pontificali ſedens, tribuenſq; denuo, vt mos eſt, pacem, aſcendit ſurſum, & menſam, vt aſſolent Pontifices, tenuit. Sedentes cum eo aliquanti ex primatib. Eccleſiæ & optimatib. militiæ. Poſt paululum vero coniungēs eodē die ſæpe fatus Chriſtophorus Primicerius, cognitaq; cauſa electionis ipſius Philippi, illico in magna *aſcendēs ira iureiurando coram omnib. Romanis affirmabat dicens, ſe Romam minimè ingreſſurū, quouſque Philippus Preſbyter de Lateranenſi expulſus non fuiſſet patriarchio. Tunc properans antedictus Gratioſus cum aliquantis Romanis expulerunt iam dictū Philippū Preſbyterū de eodem Patriarchio, qui & per ſcalam quæ ducit ad balneū deſcendens cum magna reuerentia ad ſuum reuerſus eſt monaſterium. Sicque præfatus Chriſtophorus Primicerius alia die aggregans in trib. fatis ſacerdotes, ac primates Cleri, & optimates militiæ, atq; vniuerſum Exercitum, & Ciues honeſtos, omniſq; populi Romani cætum à magno vſque ad paruum pertractantes pariter concordauerunt omnes vna mente, vnoque conſenſu in perſona præfati beatiſſimi Stephani. Pergenteſque in titulo beatæ Ceciliæ, in quo Preſbyter

Philippus Papa eligitur.

** ſuccenſus*

Philippus pellitur

Stephanus Papa eligitur.

R 3. exiſtens.

exiſtens eum Pontificem elegerunt, quem & cum vocibus acclamationum & laudibus in Lateranenſe deportauerunt patriarchium, & poſt omnia rite in eius electione peracta, Deo auctore, Pontificatus aſſumpſit culmen. Dum vero adhuc electus extitiſſet iſdem Sanctiſſimus vir, congregati aliquanti peruerſi Deum præ oculis non habentes, nec metuentes terribile futurum iudicium, ſummiſſi à quibuſdam peſtiferis malorum auctoribus, quibus & digna factis retribuit Dominus, comprehendentes Theodorum Epiſcopum, & Vicedominum * eius, quod & dici impium eſt, eruerunt oculos, & linguam illi crudeliter amputauerunt, ſed & Paſſiui ſimiliter oculos eruere niſi ſunt, & tantam impietatem in eiſdem monſtrauerunt, qui etiam nec in propriis domibus eos deportari permiſerunt, vt illis cura à ſuis hominibus exhiberi deberet, ſed * abſtultis omnibus eorum rebus, & familiis, ac poſſeſſionibus vnum ex eis Theodorum ſcilicet epiſcopum in monaſterio Cliui Scauri retrudi fecerunt, vbi fame, & ſiti cremans, clamanſque aquã, ita exhalauit ſpiritum. Paſſiuum vero in monaſterium Sancti Siluestri direxerunt. Nam Conſtãtinus inuaſor apoſtolicæ ſedis, dum deductus ad medium eſſet, & magna pondera in eius adhibentes pedibus in ſella muliebri ſedere ſuper equum fecerũt, & in monaſterium Cellanouas, coram omnib. deportatus eſt. Sabbatho verò die diluculo ante vnam diem ordinationis præfati Beatiſſimi Papæ Stephani aggregati aliquanti epiſcoporum, ſeu Preſbyterorum & Clerici in baſilica Saluatoris, iterum præfatus Conſtantinus ad medium allatus eſt, lectiſque ſacratiſſimis Canonibus ita depoſitus eſt, accedens enim Maurianus ſubdiaconus orarium de eius collo abſtulit, & ante pedes eius proiecit, & compages ipſius abſcidit. Sicq; alio die Dominico antedictus beatiſſimus Stephanus conſecrationem ſuſcepit Pontificatus. Factaq; ab vniuerſo populo Romano pœnitentiæ, confeſſioniſq; deprecatione apud diuinam clementiam, per quam ſe omnes peccaſſe in prædicti Cõſtantini inuaſoris apoſtolicæ Sedis impia ordinatione cõfitentes, pro eo quod non ei reſtiterũt; ita excelſa voce in ambone beati Petri baſilicæ à Leontio Scriniario, eadem relecta eſt confeſſio. Poſt hæc vero aggregati vniuerſi Exercitus Romanę Ciuitatis, & Tuſcię, & Cãpaniæ pergẽtes Alatrũ partis Cãpaniæ, vbi erat Gracilis Tribunus, cõſentaneus iam dicti Conſtantini apoſtolicę Sedis inuaſoris, per quem plura mala in Cãpaniæ parte perpetrata ſunt, conſtringẽteſq; fortiter eandem Ciuitatem ipſum exinde abſtulerunt Gracilem, & huc Romam attulerunt, quem arcta cuſtodia retrudentes aliquantis diebus ibidẽ mancipatus extitit. Poſtmodũ verò quidam iniqui Cãpani,

qui

*B. Conſtantini quod

* ablatis

Conſtantinus Papa detruditur in monaſterium.

Digitized by Google

qui huc Romam aduenerant, adhortati ab aliis nequioribus ſe, & impiiſſimis, eundem Gracilem ex ipſa cuſtodia * abſtollentes, & quaſi eum in monaſterium deportantes, dum ad Colloſeum aduenisſent, illic eius oculos eruerunt, & linguam abſtulerunt. Porro aliquãtis poſt hæc præteritis diebus dum Tuſcani, & Campani hic Romæ aggregati fuiſſent, inito conſilio cum præfato Gratioſo, & fortiorib. eius, per quorum auctoritatẽ tanta mala operabantur, Deũ non metuentibus, * perrexit cũ cuneo militum Tuſciæ ac Campaniæ primo diluculo in monaſteriũ Cellanouas, vbi Cõſtantinus antedictus apoſtolicę ſedis inuaſor retruſus erat, eumq; ex ipſo eiiciẽtes monaſterio, eius eruerunt oculos, & cæcum in platea iacentem reliquerunt.

* B. auferentes

* B. perrexerunt

Cõſtãtino pſeudoPapæ oculi eruuntur.

His itaque geſtis, peractiſque inſurrexerunt quidam dicentes, quod antedictus Vualdipertus Presbyter Longobardorum genere ortus conſilium cum Theodocio Duce Spoletino, & aliquibus Romanis inijſſet ad interficiendum præfatum Chriſtophorum Primicerium & alios Romanos primates, & Ciuitatem Romanã Longobardorũ genti tradendã. Vnde directus eſt quidam Chriſtophorus Vicedominus cum multitudine populi ad eum comprehendẽdum. Ipſe vero hoc agnito fugit in eccleſiã Sanctæ Dei genitricis Virginis Mariæ, quæ vocatur ad Martyres, quem exinde iſdem Vicedominus abſtraxit portante eodem Vualdiperto imaginem ipſius Dei genitricis, eumque in teterrimam retrudi fecerunt cuſtodiam, quæ vocatur Ferrata in cellario maiore. Et poſt modicos dies ipſum de eadem cuſtodia eicientes Vualdipertum Presbyterum, eumque proicientes in terra iuxta tranſendam Campi Lateranenſis eius effoderunt oculos, & linguam ipſius crudeliter ac impie abſciderunt; dirigenteſq; illum in xenodochium Valerij, ibidem poſtmodum ex eodem oculorum effoſſione, vitam finiuit. Itaque in exordio ordinationis ſuæ, quo iſdẽ Sanctiſſimus Præſul Pontificatus apicem aſſumpſit, direxit in Franciæ partes ad excellentes viros Pipinum, Carolũ, & Carolomannum Reges Francorũ & patritios Romanorũ, Sergiũ antedictum ſecundiceriũ & Nomenclatorẽ illo in tẽpore exiſtentẽ, deprecans, atq; adhortans eorum excellentiam per ſuas apoſtolicas literas vt aliquantos epiſcopos gnaros, & in omnib. diuinis ſcripturis atq; ſanctorũ canonũ inſtitutionibus eruditos, ac peritiſſimos dirigerent, ad faciendum in hac Romana Vrbe concilium pro eadẽ impia noui erroris, ac temeritatis * præſcriptione, quã antefatus Conſtantinus Apoſtolicæ Sedis * peruaſor auſus eſt perpetrare. Et properãte antedicto Sergio ad Frãcorũ regiones iam inuenit de hac luce migraſſe Chriſtianiſſimũ Pipinũ Regem, & ceptum gradiens iter peruenit ad eius filios Carolum, & Caro-

* præſumptione

* inuaſor

Pipini mors.

Digitized by Google

& Carolomānum germanos fratres, Reges Francorum, & patricios Romanorum. Quibus apoſtolicas tribuēs literas, benignè ab eis ſuſceptus eſt, & dignam illi impendentes humanitatem, cuncta nihilominus, pro quibus miſſus eſt, ab eorum excellentia impetrauit; dirigentes ipſi Chriſtianiſſimi reges duodecim epiſcopos ex eiſdem Francorum regionibus nimis diuinis ſcripturis & ſanctorum canonum cęrimoniis doctos, & probatiſſimos viros ſcilicet. Eiſq; in hanc *Baron. ann.769.* Romanam vrbem coniungentibus menſe Aprilis Indictione ſeptima, protinus antedictus Stephanus Sanctiſſimus Papa * aggregans (* congregauit) diuerſos epiſcopos Tuſciæ atque Campaniæ, & aliquantos iſtius Italiæ Prouinciæ. Quibus omnibus cōgregatis concilium peractum eſt in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti iuxta Lateranenſe *Concilium Romanum.* palatium. Et præſidente eodem Beatiſſimo Papa, cōſidentibus etiam pariter cum eiſdem omnibus epiſcopis deductus eſt ad medium Cōſtantinus Apoſtolicæ ſedis inuaſor iam excæcatus oculos. Et ſubtilius exquiſitus, cur pręſumſiſſet apoſtolicam ſedem laicus exiſtens inuadere & talem iniquę nouitatis errorem in eccleſia Dei perpetrare? ita *Conſtantinus ſiſtitur Concilio.* coram omnibus profeſſus eſt vim ſe à populo pertuliſſe, & per brachium populi fuiſſe electum, atque coactum in Lateranenſe patriarchium deductum propter grauamina, ac præiudicia illa, quæ Romano populo ingeſſerat Domnus Paulus Papa, & corruens in terram manibus extenſis in pauimento ſe reum, ac ſuper numerum arenæ maris peccaſſe deflebat, petens miſericordiæ veniam ab eodem ſacerdotali conſequi concilio. Quem à terra eleuare facientes ipſo die nullam de eo protulerunt ſententiam. Alia vero die denuo afferentes eum, atque interrogantes de eadem impia nouitate, reſpondit, nihil noui ſe feciſſe dicens. Quia & Sergius Archiepiſcopus Rauennatium, laicus exiſtens Archiepiſcopus factus eſt. Et Stephanus Neapolitanę Ciuitatis, & ipſe laicus repente epiſcopus conſecratus eſt. Dum vero talia iſdem Conſtantinus perſequeretur, illico irati zelo eccleſiaſticæ traditionis vniuerſi ſacerdotes alapis eius ceruicem cedere facientes, eum extra eandem eccleſiam eiecerunt.

B. combuſſis Tunc* detectis omnibus eius rationum geſtis, ſimul & Concilio illo quod in ſcriptis de eius quaſi confirmatione editum fuerat, igne combuſſerunt in medio Preſbyterij ipſius Eccleſiæ. Et hoc facto proiciens ſe in terram Sanctiſſimus Stephanus Papa cum vniuerſis Sacerdotibus, & populo Romano, clamanteſque Kyrie eleyſon cum ingenti fletu peccaſſe ſe omnes profeſſi ſunt pro eo quod de manib. ipſius Conſtantini cōmunionem ſuſcepiſſent: ſicque ex hoc omnib. indicta eſt pœnitentia. Tunc allatis ſacratiſſimis canonibus, eiſque liquido

liquido pſcrutatis prolata eſt ſententia ab eodem ſacerdotali cōcilio ſub anathematis interdicto, ne vllus vnquā præſumat laicorū, neq; ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcēdēs, Diaconus aut Presbyter Cardinalis fact⁹ fuerit, ad ſacrū Pōtificatus honorē poſſit promoueri.

Et alia plura, quæ * de eo canonica indigebant correptione in eodem concilio ſtatuerunt emendanda. De epiſcopis vero, atq; Presbyteris, & Diaconibus, quos ipſe Conſtantinus conſecrauerat, ita in eodem cōcilio promulgatum eſt, vt Epiſcopi illi, ſi aliquis eorum Presbyter, aut Diaconus fuerit, in priſtinum honoris ſui gradum reuerteretur. Et ſi placibiles fuiſſent coram populo Ciuitatis ſuę, denuo facto decreto electionis more ſolito cum Clero & plebe ad Apoſtolicam aduenifſent ſedē; & ab eodem Sanctiſſimo Stephano Papa benedictionis * ſuſcepiſſent conſecrationē. Presbyteri vero illi, ac Diaconi ab eodem Conſtantino conſecrati ſimili modo in eo quo prius exiſtebant habitu reuerterentur. Et poſtmodum ſi qui eorū placibiles extitiſſent, antefatus beatiſſimus Pontifex Presbyteros eos, aut Diaconos * conſecraſſet. Statuens vt hi, qui ex eis * conſecraturi erāt, nequaquā ad * fortiorem honorem aſcenderent, nec ad Pontificatus promouerentur culmen, ne talis impius nouitatis error in eccleſia Dei pullularet. Ipſe vero antefatus Beatiſſimus Stephanus Papa corā omni ſacerdotali collegio clara voce clamauit dicens: Nullo modo ſe immitti, aut penitus declinare in eorundem Presbyterorum, aut Diaconorum conſecrationem. De laicis verò, qui ab eodē Conſtantino Presbyteri, aut Diaconi conſecrati ſunt, ita promulgatum eſt, vt in religioſo habitu cunctis diebus eorum vitæ, ſiue in propriis domibus, vel vbi fuiſſent, permanere deberent. Huiuſmodi verò promulgatis ſententiis, illico epiſcopi illi, qui ab eodem Conſtantino ordinati ſunt, reuertentes iuxta eiuſdem concilij ſententiam in priſtino honoris gradu, electi denuo à Clero, & plebe, factoq; ſolito decreto ad ſedem apoſtolicam properantes, ab eodem Sanctiſſimo Papa conſecrati ſunt. Nam Presbyteri, & Diaconi illi vſq; ad mortem ipſius Pōtificis ſic remanentes, nequaquam ſunt ab eo conſecrati. Ita enim in eodem concilio ſtatutum eſt, vt omnia, quæ iſdem Conſtantinus in Eccleſiaſticis ſacramentis ac diuino cultu egit, * iterata fuiſſent, præter ſacrum baptiſma atq; ſanctum chriſma. Hæc vero omnia promulgata, cōtinuo & diuerſa ſanctorum patrum teſtimonia de ſacris imaginibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſanctæq;, & glorioſæ eius genitricis ſemper virginis Mariæ Dominæ noſtræ, & beatorum Apoſtolorum, omniumq; ſanctorum, ac Prophetarum, & Martyrum, ſeu cōfeſſorum, in eodem allata ſunt concilio, & ſubtilius multa perinda

S gantes,

*correctione

* B Suſciperent

* B. conſecraret. al. conciliaret

* B. conſecrandi

* B. potiorem

Epiſcoporum electio iteratur. Vide Baron. ann. 769.

* B. iterari debuiſſent

Imaginum veneratio.

gantes, ſtatuerunt magno honoris affectu ab omnib. Chriſtianis ipſas ſacras venerari imagines, ſicuti ab omnib. Prædeceſſoribus, huius apoſtolicæ ſedis Pontificib. & cunctis venerabilibus patribus, vſq; hactenus de earum honore obſeruatũ effectum, & cunctis ad memoriã piæ compunctionis eſt traditũ, confundentes, atq; anathematizantes execrabilẽ illam Synodum, quæ in Græciæ partib. nuper facta eſt, pro*diſperdendis ipſis ſacris imaginibus. Expletis vero omnibus, quę in eodem Concilio promulgãda erant, tunc iſdem beatiſſimus Pontifex aggregans vniuerſos ſacerdotes, atq; Clerum & cunctũ populum profecti ſunt ad beatum Petrum principem Apoſtolorum cum hymnis, & canticis ſpiritalibus nudis pedibus incedentes, illicq; in ambonem aſcendens Leontius Scriniarius cuncta, quę in eodem peracta ſunt concilio extenſa voce legit populo. Sed & tres epiſcopi, id eſt Gregorius Siluæ Candidæ, Euſtratius Albanus, & Theodoſius Tyburtinus in eodem præfatæ Eccleſiæ ambone aſcendentes anathematis obligationem protulerunt ſe quiſquam præſumat quoquo tempore tranſgredi quippiam de omnibus, quæ in eodem Concilio ſtatuta ſunt. His vero peractis contigit poſt aliquantum temporis de hac vita migraſſe Sergium Archiepiſcopum Ciuitatis Rauennatium. Et continuo ſurgens * Michaelius Scriniarius ipſius Eccleſiæ, qui nullo ſacerdotali fungebatur honore, profectus Arimino ad Mauritium Ducem Ariminenſem, & congregans * iſdem nefandiſſimus Mauricius exercitum vna cum concilio Deſiderij Longobardorum Regis properauit, atque ingreſſus eſt Rauennam, Et brachio forti elegit prædictum Michaelium, & in epiſcopium Rauennatis Eccleſiæ introduxit. Et Leonem Archidiaconum, qui electus erat in Archiepiſcopatus ordinem, Ariminum deportantes, ibidem arcta cuſtodia mancipatum, iſdem Mauricius detinere fecit. Tunc direxit quantocyus prædictus Michaelius, atque Mauricius, & iudices Rauennatium ad præfatum beatiſſimum Pontificem, promittentes ei copioſa munera, vt ipſum Michaelium Archiepiſcopum conſecrare deberet. Ipſe vero beatiſſimus præſul per nullius dationis promiſſionem inclinatus eſt eundem Michaelium conſecrare, aſſerens nulla ratione hoc fieri poſſe, dum ſacerdotij honore minime ipſe prædictus exiſteret Michaelius.

* deponendis

* F. Michael

* inde

Cui & vicibus obteſtationis, ac prædicationis literas, atque miſſos direxit, vt ab eodem iniuſto propoſito recederet. Sed nullo modo apoſtolicis admonitionibus acquieſcere voluit. Danſque plurima munera Deſiderio Longobardorum Regi, & cymilia & ornatus ipſius Eccleſiæ, cũ aliis diuerſis ſpeciebus brachio forti per vnius anni cir-

ni circulum,& eo amplius ipſius epiſcopium*peruaſum detinuit,denudans, atque in magnam paupertatem eum redigens. Sed dum nullo modo firmiſſimam mentis conſtantiam ipſius ſanctiſſimi Pontificis flectere potuerunt nequiſſimi conſentanei ipſius Michaelij, tunc dum miſſi Excellentiſſimi Caroli Regis Francorum, & patritij Romanorum præſentaliter adeſſent, dirigens ipſe beatiſſimus præſul ſuos miſſos denuo tam * prædictos Francorum miſſos, quamque omnes Rauennianos admonendo, ſtatim inſurrexerunt ſuper ipſum Michaelium, & eum cum opprobrio de ipſo Epiſcopio proiecerunt: quem vinctum huc Romam dirigentes, elegerunt ſæpefatum Leonem Archidiaconum ipſius Eccleſiæ, qui ad hanc apoſtolicam ſedem properans cum ſacerdotibus, & Clero ipſius Rauennatis Eccleſiæ in Archiepiſcopatus honorem ab eodem Sanctiſſimo Papa Stephano ordinatus, conſecratuſque eſt.

*B. inuaſum

*B. ſuos, quam

Leo Archiepiſcopus Rauennas ordinatur à Papa.

Erat enim iſdem prædictus beatiſſimus Præſul eccleſiaſticę traditionis obſeruator, vnde & priſtinum Eccleſiæ in diuerſis clericatus honoribus renouauit ritum. Hic ſtatuit vt omni dominico die à ſeptem Epiſcopis, Cardinalibus hebdomadariis, qui in eccleſia Saluatoris obſeruant miſſarum ſolemnia, ſuper altare beati Petri celebraretur, & Gloria in excelſis Deo, diceretur. Fecit enim & tres regulares argenteos ſuper rugas, per quas ingrediuntur ad altare, vbi imagines in frontiſpicio conſtitutæ ſunt. Vnum quidem in baſilica beati Petri Apoſtoli, & alium in baſilica beati Pauli, & alium ad beatum Andream Apoſtolum. Nam ſedulè iſdem Beatiſsimus Pontifex ſuos miſſos, atque literas admonitorias dirigere ſtudebat antedicto excellentiſsimo Carolo Regi Francorum, & eius germano Carolomanno item Regi: imminentibus, atque decertantibus in hoc ſæpius nominatis Chriſtophorus Primicerius, & Sergius Secūdicerius pro exigendis à Deſiderio Rege Longobardorum iuſtitiis Beati Petri, quos obdurato corde reddere Sanctæ Dei Eccleſiæ nolebat. Vnde nimia furoris indignatione contra prænominatos Chriſtophorum, & Sergium exardeſcens ipſe Deſiderius nitebatur eos extinguere, ac delere. Pro quo ſuo ingenio maligno ſimulauit ſe, quaſi orationis cauſa ad beatū Petrum huc Romā properaturū, vt eos capere potuiſſet. Dirigens ergo clam munera Paulo cubiculario cognomēto Afiarta, & aliis eius impiis ſequacibus ſuaſit eis, vt in apoſtolicā indignationē eos deberēt inducere. Eiq; iſdē Paulus conſentiens de eorū perditione abſconsè decertabat. Dumq; hoc agnouiſſent prænominati Chriſtophorus, & Sergius, & eundem proteruum Deſiderium Regem Romam properaturū agnouiſſent; illico aggregantes multitu-

Iuſtitiis, *id eſt, iuribus.*

Digitized by Google

dinem populi Tuſciæ, & Campaniæ, ſeu ducatus Peruſini, viriliter cum eadem populi congregatione eidem Deſiderio Regi parauerunt ſe ad reſiſtendum. Quin etiam portas huius Romanæ vrbis claudentes, aliam ex eis fabricauerunt, & ita armati omnes exiſtebāt ad defenſionem propriæ Ciuitatis. Et dum hæc agerentur, ſubito coniunxit ad beatum Petrum antedictus Deſiderius Rex cum ſuo Longobardorum exercitu, & continuo direxit ſuos miſſos præfato Pontifici deprecans, vt ad eum egredi deberet: quod & factum eſt. Dum verò cum eo præſentatus fuiſſet, pariterque pro iuſtitiis beati Petri loquerentur, ruſum ipſe Beatiſſimus Pontifex reuerſus ingreſſus eſt in Ciuitatem. Præfatus ſiquidem Paulus, & eius nefandiſſimi ſequaces inito cum prædicto Longobardorum Rege conſilio nitebantur populum Romanum contra eos ſeducere ad inſurgendum contra prędictos Chriſtophorum, & Sergium, vt eos interficerent. Et dum hoc eis nunciatum fuiſſet, aggregantes populum, aſcēderunt armati in Lateranis ad capiendum ſuos inſidiatores. * Nunciatique more ſolito, impetum faciens vniuerſa multitudo populi, qui cum eis aduenerat, ingreſſi ſunt cum armis in baſilicam Domni Theodori Papæ, vbi ipſe prænominatus ſedebat Pontifex. Quos & fortiter increpauit, cur præſumpſiſſent armati in idem Sanctum Patriarchium ingredi, pariterq; loquentes, recedere eos iuſſit. Alia die denuo egreſſus eſt ſæpedictus Pontifex ad beatum Petrum cum eodem Rege loquēdum; & dum ſimul præſentati fuiſſent, prætermittens ipſe Deſiderius cauſas de iuſtitiis beati Petri tantummodo pro deceptione prædictorum Chriſtophori, & Sergij inſiſtebat. Vnde claudens vniuerſas ianuas Beati Petri, neminem Romanorum, qui cum ipſo ſanctiſſimo Pontifice exierant, ex eadem eccleſia egredi permiſit. Tunc direxit ipſe almificus Pontifex Andream epiſcopum Prænestinum & Iordanem epiſcopum Signienſem ad portam Ciuitatis, quæ egreditur ad beatū Petrum, vbi prænominati viri Chriſtophorus, & Sergius cum multitudine populi reſidebant, proteſtando eos, vt aut in monaſterio ingrederentur ad ſaluandum ſuas animas, aut ad beatum Petrum, ad eum ſtuderent properandum. Ipſi vero metuentes prædicti Regis Longobardorū malignam ſæuitiā, ad eum egredi minime auſi ſunt: aſſerentes ſe prius in manibus Romanorum ſuorū fratrū, & Conciuium eſſe tradituros, quam exteræ gentis. Dū ergo populus, qui cum eis erant, audirent eadem à prædicto Pontifice directa ex ore prædictorum epiſcoporum, illico conturbati illorū confracta ſunt corda, & cœpit vnuſquiſque ab eis recedere.

coniunxit, id eſt peruenit.

* B: nuntianteſque mox ſaluati.

Nam Gratioſus quidam Dux cognatus iam fati Sergij ſimulans

ſe ad

ſe ad propriam pergere domum, congregans aliquantos Romanorum, profecti ſunt pariter ad portam Portuenſem, quam clauſam reperientes, à cardine ipſam portam auferre auſi ſunt, & ita per noctem ad prænominatum egreſſi ſunt Pontificem. Chriſtophorus, & Sergius conſpicientes ſe in magno deceptu eſſe poſitos, prius quidem Sergius eadem nocte, qua hora campana inſonuit, deſcendit per murum, & properauit ad beatum Petrum. Quem ad gradus Eccleſię beati Petri comprehendentes cuſtodes Longobardorum, ad ſuum deduxerunt Regem. Eumque ſubſecutus Chriſtophorus pater eius prænominati Pontificis obtutibus ſunt præſentati, quos * ſaluos conſeruare cupiens, monachos facere præcepit. Poſt hæc faciens * miſſam prænominato Regi, ingreſſus eſt iiſdem beatiſſimus Pontifex Roma relictis præfatis Chriſtophoro, & Sergio in eccleſia Beati Petri Apoſtoli, cupiens eos noctis ſilentio propter inſidias inimicorum ſaluos introduci Romā. Dum verò ſol ad occaſum declinare videretur, continuo congregans prænominatus Paulus cubicularius, & alij eius nefandiſſimi Conſentanei multitudinem populi, & properantes ad Deſiderium Longobardorum Regem, inienteſque cum eo impium conſilium, abſtulerunt eoſdem Chriſtophorum & Sergium ab eccleſia beati Petri Apoſtoli, & properantes cum pluribus Longobardis vſque ad portam Ciuitatis, ibidem eorum oculos eruerunt. Sicque prædictus Chriſtophorus in monaſterium Sanctæ Agathę deductus, ibidem poſt triduum ob dolorem ex oculorum * effoditione vitam finiuit. Sergius verò in monaſterium Cliui Scauri deportatus, & poſtmodum in cellarium Lateranenſe deductus, illicque vſque ad tranſitum prænominati Pontificis exritit. Hæc verò omnia mala per iniquas immiſſiones Longobardorum Deſiderij Regis prouenerunt. Fecit enim ipſe Sanctiſſimus Pontifex ordinationem vnam per menſem Decembris, Preſbyteros quinque, Diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca numero. . . . .
Qui & ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum, & ceſſauit epiſcopatus dies octo.

* almus conſer.
* miſſionem B.
* B. effoſſione
Vide Baron. ann. 770.

XCVII. S. HADRIANVS.

ANNO CHRISTI 772. CONSTANT. COPRON. 32.

HADRIANVS, natione Romanus, ex patre Theodoro, de regione via lata ſedit annos 23. menſes 10. dies 17. Vir valde præclarus, & nobiliſſimi generis proſapia ortus, atque potentiſſimis Romanis parentibus editus elegans, & nimis perſona decorabilis, conſtans

etiam atque fortiſſimus orthodoxæ fidei, ac patriæ ſuæ, & plebi ſibi commiſſæ defenſor. Viriliter cum Dei virtute inimicis Sanctæ Dei Eccleſiæ, ac reipublicæ impugnatoribus reſiſtens, pauperum etiam omniumque indigentium miſericordiſſimus, ac copioſus conſolator. Eccleſiaſticæ quoque traditionis, & Sanctorum patrum inſtitutionum obſeruator.

Hic namque beatiſſimus vir, defuncto eius genitore, atque paruulus nobiliſſimæ ſuæ genitrici relictus, ſtudioſè à patre * Theodato dudum Conſule, & Duce, poſtmodum vero Primicerio Sanctæ noſtræ Eccleſiæ, poſt* tantæ dictæ ſuæ genitricis obitum nutritus, atque educatus eſt. Nam à primæ ætatis ſuæ pueritia, dum adhuc laicus exiſteret ſpiritualibus ſtudijs charitatis modeſtiæque vehementius inſiſtebat, ſedulè perſeuerans in Eccleſia Sancti Marci, quæ vicina domui ſuæ eſſe videtur. Illic crebras Deo noſtro referebat die, noctuque laudes, indutuſque cilicio, ieiunijs corpus ſuum macerabat, & eleemoſynam enucleanter egenis, & inopibus iuxta poſſibilitatis ſuæ vires libenter tribuebat. Eiuſque bonæ actionis merita in omnium Romanorum aures frequenter reſonabant, ita vt ex hoc nobilitatis, ac pudicitiæ ipſius fama longe, lateque diuulgaretur. Cuius piç conuerſationis vitam ſpiritualem operationem, ac præcipuos mores conſpiciens Sanctæ recordationis Domnus Paulus Papa, eum clericari iuſſit, quem notarium regionarium in Eccleſia conſtituens, poſtmodum eum ſubdiaconum fecit. Dum vero poſt deceſſum Domni Pauli Papæ ad pontificatus culmen prouectus fuiſſet Domnus Stephanus * ſecundus iunior Papa, & ipſe cernens eiuſdem beatiſſimi Hadriani ſpiritualium conuerſationum merita in diaconij ordinem eum prouexit. Et ex tunc multipliciter ſpiritualibus pollens ſtudijs maximam tam ad euangelizandum populo ſolerter, ac clare diuina, atque euangelica verba quamque ad exercendam eccleſiaſticam traditionem geſſit curam. Et ita ſpiritus Sancti gratia in eius corde refulſit, vt in omnibus efficax, idoneuſque comprobaretur. Sicque factum eſt, vt dum de hac vita migraret antefatus Domnus Stephanus papa, illico (dum feruentiſſimo affectu à populo Romano diligeretur) iſdem præcipuus, ac Sanctiſsimus vir, & Dei cultor Hadrianus ad ſacrum pontificatus * electus eſt culmen. Hic namque in ipſa electionis ſuæ die, confeſtim eadem hora, qua electus eſt, reuerti fecit iudices illos huius Romanæ Vrbis tam de clero, quam de militia, qui in exilium* ad tranſitum Domni Stephani Papæ miſsi fuerant à Paulo Cubiculario cognomento Afiarta, & alijs conſentaneis impijs ſatellitibus. Sed & reliquos, qui in

* B. Theodulo

* Sanctæ

* B. tertius

* B. erectus

* à tranſitu

Digitized by Google

in arcta cuſtodia mancipati, ac retruſi erant, abſolui fecit, & ita omnibus pariter cum eo exultantibus Pontificalem Deo auſpice ſuſcepit conſecrationem. Itaque in ipſo exordio conſecrationis eius direxit ad eius beatitudinem ſuos miſſos Deſiderius Longobardorum Rex, id eſt, * Theodicium Ducem Spoletinum, * Tunnonem Ducem Eburæ regiæ, & Prandulum Veſtiarium ſuum, ſuaſionis per eos mittens verba ſeſe quaſi cum eo in vinculo charitatis velle, * colligandum. Quibus ita ipſe Beatiſsimus Pontifex reſpondit dicens: Ego quidem cum omnibus Chriſtianis pacem cupio habere, etiam & cum eodem Deſiderio Rege veſtro, in ea fœderis pace, quæ inter Romanos, Francos & Langobardos confirmata eſt, ſtudebo permanere. Sed quomodo poſſum credere eidem regi veſtro, in eo quod ſubtilius mihi Sanctæ recordationis prædeceſſor meus Domnus Stephanus Papa de fraudulenta eius fide retulit? inquiens quod omnia illi mentitus fuiſſet, quæ ei in corpus beati Petri iureiurando promiſit, pro iuſtitijs Sanctæ Dei eccleſiæ faciendis, & tantummodo per ſuum *inimicum argumentum erui fecit oculos Chriſtophori Primicerij, & Sergij Secundicerij filij eius, ſuamque voluntatem de ipſis duobus proceribus Eccleſiæ expleuit, vnde damnum magis, & detrimentum nobis * detulit. Nam nullum profectum in cauſis Apoſtolicis impertiuit, ſed & hoc iſdē meus prædeceſſor pro dilectione qua erga me ſuum puſillum habuit, mihi retulit: quia dum ad eum poſtmodum ſuos miſſos direxiſſet, videlicet Anaſtaſiū primum defenſorem, & Gemmulum ſubdiaconum, adhortans eum, vt ea, quæ præſentialiter beato Petro pollicitus eſt, adimpleret taliter ei per eoſdē miſſos direxit in reſponſis: Sufficit apoſtolico Stephano quia tuli Chriſtophorum & Sergium de medio, qui illi dominabantur, & nō illi ſit receſſe iuſtitias * requirendas. Nam certè, ſi ego ipſum Apoſtolicum non adiuuero, magna perditio ſuper eum eueniet. Quoniam Carolomānus rex Francorū amicus exiſtens prædictorū Chriſtophori, & Sergij paratus eſt cum ſuis exercitibus ad vindicandum eorum mortē Romam * properandum, ipſumq; capiendum pontificem. Ecce qualis eſt fides Deſiderij Regis veſtri, & cum qua fiducia illi fœderari poſſimus. Hæc vero eadem beatiſſimo Hadriano præſule proſequente eiſdem miſsis Deſiderij regis illi magis confirmabant ſub vinculo Sacramenti, quod eorum Rex omnes iuſtitias, quas antefato Domno Stephano Papæ non fecerat, eidem præcipuo Pontifici, & ſummo paſtori perficeret, & in vinculo charitatis inſolubili connexione cum eo fore permanſurum. Quorum iuramentis credens eius beatitudo direxit ad eundem Deſiderium Regem miſſos

* B. Theodoricum
* B. Tunnorum
* colligari
* iniquum
* intulit
* requirendi
* properare

Digitized by Google

ſuos pro his omnibus perficiendis, ſcilicet, Stephanum Notarium regionarium,& Saccellarium, atque Paulum cubicularium, & cætera ſuper iſta. Quibus egredientibus ab hac Romana Vrbe, & Peruſiam coniungentib. coniunxit mandatum, quia iam fatus Deſiderius abſtuliſſet Ciuitatem Fauentiam, & Ducatum Ferrariæ, ſeu Comaclium de Exarchatu Rauennate, quas Sanctæ memoriæ Pipinus Rex, & eius filij Carolus, & Carolomannus excellentiſſimi Reges Francorum, & patritij Romanorum beato Petro concedentes obtulerunt. Nec enim duo menſes præterierunt, quod ipſe Sanctiſſimus vir pontificatus culmen adeptus eſt. Ita iſdem atrociſſimus Deſiderius eaſdem abſtulit Ciuitates conſtringens ex omni parte Ciuitatem Rauennatium, & Caſales, ac omnia * præſidia Rauennatia occupans, cunctaque victualia, familias etiam, ſeu peculia ipſorum, vel quæque in ipſis præſidijs habere videbantur, abſtulit. Et dum nulla remanſiſſet ſpes viuendi neque Leoni Archiepiſcopo, neque præfatis Rauennatibus in magna anguſtia, & famis inopia poſitis: direxerunt huc Romam ſuos miſſos ſcilicet Iulianum, Petrum, & Vitalianum * Tribunos deprecantes cum magno fletu eundem Sanctiſſimum Pontificem, vt qualiter potuiſſet, eis ſubueniret, ipſaſque decertaret ad * recolligendas Ciuitates, aſſerentes, quia ſi ipſæ ciuitates non fuerint reſtitutæ, viuere nullo modo * potuiſſent. Tunc ipſe almificus Pontifex, dum adhuc prænominati eius miſſi, eſſent Romæ, per Stephanum Saccellarium, & Paulum Cubicularium ſuper iſta vt ad prænominatum pergerent Regem, direxit eidem Regi ſuas deprecatorias literas vt eaſdem redderet Ciuitates, increpans eum fortiter per ſua ſcripta, cur de promiſsione illa, quam per ſuos miſſos pollicendo direxerat, mutatus fuiſſet: etiam quia iuſtitias beati Petri iuxta quod repromiſerat, non reddidit. Inſuper & Ciuitates illas, quas anteceſſores eius beatiſſimi Pontifices Domnus Stephanus, Paulus, & iſdem Stephanus detinuerunt, abſtuliſſet. Dum vero talia eidem proteruo Deſiderio antefatus Sanctiſſimus Pontifex deprecando, admonendo, & coniurando direxiſſet, ita illi remiſit in reſponſis, quod niſi prius ſecum eo ipſe almificus Præſul coniungeret ad pariter loquendum, minime eaſdem redderet Ciuitates. In ipſis vero diebus contigit vxorem, & filios quondam Carolomanni regis Francorum ad eundem Regem Longobardorum fugam arripuiſſe cum Autcario, & nitebatur ipſe Deſiderius, atque inhianter decertabat, quatenus ipſi filij eiuſdem Carolomanni regnum Francorum * aſſumpſiſſent. Et ob hoc ipſum Sanctiſſimum præſulem ad ſe properandum ſeducere conabatur, vt ipſos antefati Carolomanni filios reges vngeret, cupiens

mandatum. i. nuncium.

*prædia

*Tribunum

*recolligere

*poſſent

*B. aſſumerent

Digitized by Google

cupiens diuiſionem in regno Francorum immittere,ipſumque beatiſſimum Pontificem à charitate, & dilectione excellentiſſimi Caroli Regis Francorum, & Patritij Romanorum ſeparare,& Romanã Vrbem,cunctamq; Italiam ſui regni Longobardorum poteſtati ſubiugare. Sed fauente Deo hoc nullo modo potuit impetrare. Quoniã ſicut lapis adamas,ita firmus Hadrianus extitit Pontifex, prænominatus ſi quidem Paulus ſuper iſta adhuc apud eundem Deſiderium exiſtens, firmiter ei promittebat ſe ipſum beatiſſimum Papam ad eum deducere,dicens,quod ſi etiam in eius pedib. funem me adhibere conuenerit, eum qualiter potuero, ad tuam deducam præſentiam,ſicque factum eſt, vt eodem Paulo in eodem itinere exiſtente palam omnibus fieret, qualiter necare feciſſet Sergium Secundicerium, qui cæcus in cellario erat. Et metuens idem Sanctiſſimus Præſul,ne eiuſmodi Nuncium ad aures ipſius perſonuiſſet Pauli, & aut ad eundem regem reuerteretur, aut etiam in fines Longobardorum ab ipſo itinere declinaret, & aliquam malitiam amplius cum eodem Deſiderio in finibus Romanorum, atque Exarchatu Rauennatium perpetraret, (Dum nimis dilectus illi, ac fidelis exiſtebat) ob hoc direxit antefatus Sanctiſſimus Papa clam nimiſque ſecretè Leoni Archiepiſcopo Rauennatium Ciuitatis per Iulianum Tribunum, vt dum reuerteretur ipſe Paulus à Deſiderio, eum ſiue in Rauenna, ſiue in Arimino * detinuiſſet, quod & factum eſt. *Paulus Cub. incarceratur.* Reuertente enim eo ex eodem itinere in Arimino comprehenſus, *B. detineret atque in cuſtodia eſt detentus. Tunc iſdem Beatiſſimus Pontifex cœpit curioſe antefati Sergij Secundicerij mortem inquirere, conuocanſque cunctos cellarios ſubtilius eos perſcrutatur, quomodo ipſe Sergius ab eodem cellario abſtractus fuiſſet. Qui reſpondentes dixerunt. Quia prima noctis hora veniens Caluentinus Cubi cularius cum Tuniſſone preſbytero, & Leonatio Tribuno habitatoribus Ciuitatis Anagninæ, ipſe eundem Sergium abſtulit, viuente Domno Stephano Papa ante octo dies, quam de hac luce migraſſet, & præfatis Campanis illum tradidit. Confeſtimque deductus eſt ad medium iſdem cubicularius, & inquiſitus. Quis illi præcepiſſet eundem Sergium à præfato abſtrahi cellario, & prænominatis Campanis tradendum? Reſpondit, à Paulo Cubiculario cognomento Afiarta, & Gregorio Defenſore regionario & Ioanne Duce germano Domni Stephani Papæ atque à * Caluulo *Caluentio cubiculario ſibi hoc fuiſſe præceptum,tradi eiſdem Campanis.

Dirigenſque iſdem Sanctiſſimus præſul ſuos miſſos in Campaniam in Ciuitatem Anagninam, adduci fecit prædictos * Tuniſ- *Lauiſſonem

T ſo: em

ſonem & Leonatium. Qui præſentati Apoſtolicis obtutibus, fortiterque conſtricti, confeſſi ſunt, dicentes, quod à prænominato Paulo cubiculario, & Gregorio defenſore regionario, ſeu Iohanne germano præfati Domni Stephani Papæ, & Caluulo item cubiculario, & Maligno conſentaneo, & ſæpefati Pauli illius præceptum fuiſſet, prænominatum Sergium abſtollendum ac interficiendum. Protinus direxit ipſe Sanctiſſimus Pontifex cum prænominatis Campanis ſuos fideliſſimos miniſtros, vt demonſtrarent locum, vbi ipſum Sergium interfecerunt, atque ſepelierunt, & properantes venerunt vſque in Merolanam ad arcum depictum, quem ſecus viam, quæ ducit ad eccleſiam Sanctæ Dei genitricis ad præſepe, ibique iuxta eundem arcum aperientes vnam ſepulturam demonſtrauerunt corpus illius Sergij repoſitum funeque eius guttur conſtrictum, atque ictibus totum corpus eius vulneratum. Vnde non dubie eſt ſuffocatum, ac ſemiuiuum fuiſſe terra obrutum. Quod cernentes vniuerſi primates Eccleſiæ, ac iudices militiæ, aſcendentes vnanimiter cum vniuerſo populo in Lateranenſe patriarchium proſtrati Apoſtolicis veſtigijs obnixè eundem almificum pontificem deprecati ſunt, vt vindictam, atque emendationem fieri præcepiſſet de tanto inaudito piaculo, in eo quod præſumpſiſſent ſecum hominem ſæpius tormentis concrematum crudeliter interficere, quod factum nunquam legitur: aſſerentes, quia ſi talis flagitij reatus non expiaretur, nimis ipſa impia temeritatis præſumptio in hac Romana Vrbe pullularet; aſſumentes ex hoc audaciam peruerſi homines, vt tentarent peiora perpetrare. Tunc præfatus Sanctiſſimus præſul precibus iudicum, vniuerſique populi Romani iuſſit contradere antefatum Caluulum Cubicularium, & prænominatos Campanos Præfecto vrbis, vt more homicidarum eos coram vniuerſo populo examinaret. Deductique * Elephanto in carcerem publicum, illic coram vniuerſo populo examinati ſunt.

De nece Sergij inquiritur.

* B. è patriarchio præfato in carc.

Sicque ipſi Campani, ſicut prius, ita & in eadem examinatione confeſſi ſunt. Caluulus verò obdurans cor ſuum, vix confeſſus eſt ita omnia eſſe, qui tamen in eodem carcere crudeli morte * amiſit ſpiritum. Pro verò amputandis tam intolerabilibus flagitij reatibus, miſſi ſunt ipſi Campani Conſtantinopolim in exilium.

* emiſit

Poſt hæc iuſsit antefatus beatiſsimus Papa abſtolli corpora Chriſtophori & prænominati Sergij eius filij, eaque cum honore in eccleſia Beati Petri fecit ſepeliri. Geſta vero examinationis

qua-

qualiter proprij reatus noxam confeſsi ſunt, iam dictus Caluulus Cubicularius, & prænominati Campani direxit antefatus almificus Pontifex Rauennam, vt eidem Paulo omnia per ordinem relegerentur. Suſcipiens vero Leo Archiepiſcopus Rauennatium eadem geſta confeſtim ſine authoritate Apoſtolica, tradidit eundem PAVLVM conſulari RAVENNATIVM Vrbis. Examinatuſque coram omnibus Rauennatibus, eadem acta illi relecta ſunt. ſicque ſe reum manifeſtans tanti piaculi, confeſſus eſt ſe perpetraſſe noxam. Ita vero iſdem PAVLVS examinatus eſt, quin etiam nec ſcientia exinde data eſt præfato Sanctiſsimo Pontifici, neque ab Archiepiſcopo, neque à quibuſdam Rauinianis, ſed per alios hoc eius Sanctitas agnouit. Dum vero hoc ageretur, cupiens ipſe præcipuus paſtor, & egregius pontifex ſaluare animam iam dicti Pauli, ne in æternum periret, adſcribi fecit ſuggeſtionem ſuam Conſtantino, & Leoni Auguſtis, magniſque Imperatoribus ſignificans de ipſius Sergij cæci impia morte, atque deprecans eorum Imperialem clementiam, vt ad emendationem tanti reatus, ipſum PAVLVM ſuſcipi, & in ipſis Græciæ partibus in exilio mancipatum retineri, * præcep.ſſent. * B. præciperent

Direxitq; eandem ſuggeſtionem eius ter beatitudo Leoni Archiepiſcopo, vt ipſum Paulum Conſtantinopolim in exilio ſiue per Venetias, ſiue aliunde qualiter potuiſſet, dirigeret, cum præfata Apoſtolica ſuggeſtione. Ipſe vero Archiepiſcopus inſidians vehementer eidem Paulo, adhibuit impiam occaſionem, dirigens eidem præcipuo pontifici in reſponſis. Expedile non eſſe eundem Paulum illuc dirigere, in eo quod Deſiderius Longobardorum Rex filium Mauricij Ducis Venetiarum apud ſe captum detineret. Ne ipſe Mauritius filium ſuum cupiens ab eodem Rege recipere, eundem Paulum illi Vicarium traderet. Ecce qualem occaſionem ipſe Archiepiſcopus Eccleſiæ Rauennatium callide adhibuit, vt ipſum PAVLVM extinguere valeret. Sicque remiſit ad Apoſtolicam ſedem ſuggeſtionem illam. Poſt hæc vero cum ipſe Sanctiſſimus præſul direxiſſet Gregorium Saccellarium ſuum ad Deſiderium Longobardorũ Regem deprecationis, atque hortationis cauſa pro reſtituendis præfatis ab eo ablatis Ciuitatibus, præcepit ei, vt firmiter conteſtaretur Leonem Archiepiſcopum, quatenus eum conſeruare ſtuderet PAVLVM, & cum reuerteretur à Ticino, ſecum eum huc Romam reduceret. Dumque præfatus Gregorius Saccellarius in Rauennatium properaſſet Vrbem, conſtanter, ac firmiter proteſtatus eſt ante fatum Archiepiſcopum, & Iudices Rauinianos ex præceptione Apo-

Digitized by Google

ſtolica in præſentia Annaldi Cartularij tunc ibi exiſtentis Ciuis Romani,qui ibidem miſſus erat ab Apoſtolica ſede, Saluum, atque incolumem ipſum Paulum reſeruandum, donec à Ticino reuerteretur, aſſerens ſibi fuiſſe præceptum ab Apoſtolica poteſtate eum ſecum Romam deportandum, & Apoſtolicis ſaluum præſentandum obtutibus. Hæc vero ipſum proteſtans Archiepiſcopum, ceptum Ticinum profectus eſt iter. & continuo prænominatus Archiepiſcopus accerſito conſulare Rauennatium Ciuitatis, præcepit ei, ipſum interficiendum Paulum. Et dum reuerſus fuiſſet ſæpefatus Saccellarius, Rauennamque coniungeret, inuenit prænominatum Paulum iam interfectum, pro quo nimis increpauit Archiepiſcopum eundem, cur præſumpſiſſet contra Apoſtolicum præceptum taliter de eodem Paulo agere? Poſt aliquantos itaque dies propria conſcientia iſdem Archiepiſcopus tertius direxit prænominato Sanctiſsimo Papæ per Iulianum tribunum ſuum miſſum deprecans Apoſtolicas ſibi dirigi literas, ac conſolationis monita, quaſi nulla illius putaretur culpa de eiuſdem Pauli morte, in eo quod ſanguis innocentis vltus fuiſſet. Sed nullo modo potuit ipſum Sanctiſsimum Papam Pontificem *declinare, ita illi dirigens in reſponſis, quod ipſe videat, quid in eodem Paulo operatus eſt.

Paulus occiditur.

* B. inclinare

Nam certè ego animam eius ſaluare cupiens, pœnitentiæ eum ſummitti decreueram. Ideo meum Saccellarium direxi huc Romam eum deferendum. Siquidem nominatus Deſiderius Longobardorum Rex ſuperbiæ, & iactantiæ faſtu leuatus, qua hora præfatas Ciuitates Exarchatus Rauennatium abſtulit, confeſtim direxit multitudinem exercitus, & occupare fecit fines Ciuitatum id eſt Senogallienſis, Monteſereti, Vrbini, Eugubij, & cæterarum Ciuitatum Romanorum, plura homicidia, & deprædationes, atque incendia in ipſis finibus perpetrantes. Nã in ciuitatem Bleranam dirigens generalem exercitum partium Tuſciæ, dum ipſi Blerani in fiducia pacis ad recolligendas proprias ſegetes generaliter cum mulieribus, & filijs, atque famulis egrederentur, irruerunt repente ſuper eos ipſi Longobardi, & cunctos primates * quanti vtiliter in eadem Ciuitate erant, interfecerunt, & prædam multam tam de hominibus, quam de peculijs abſtulerunt, ferro & igne cuncta in circuitu deuaſtantes. Sed & in finibus Romanæ Vrbis, ſeu & cæterarum Ciuitatum multa mala ac deprædationes iſdem Deſiderius perpetrare iuſsit, etiam & caſtrum Vtriculum occupare fecit.

Deſiderius ſæuit in Romanos.

*qui vtiles

Vnde ſæpius atque ſæpius ipſe beatiſsimus præſul tam per * obſecrationis literas, quamque per miſſos eidem Deſiderio direxit,

*obſecratorias

Digitized by Google

exit, deprecans eum, vt à tantis malis reſipiſceret, & eas, quas abſtu-
erat Ciuitates, redderet. Ille vero non ſolum eaſdem, quas occupa-
uerat ciuitates minime reddere, eſt inclinatus, ſed nec ab eadem ma-
licia recedere voluit, non ceſſans crudeliter multa atque intolerabi-
lia mala finibus Romanorum, vt dictum eſt, ingerere.

Tunc præfatus Sanctiſſimus Pontifex accerſiri faciens præfa-
tum religioſum Abbatem monaſterij Sanctæ Dei genitricis ſiti in
territorio Sabinenſi cum viginti ſenioribus Dei ſeruis monachis, di-
rexit eos ad eundem Deſiderium deprecationis cauſa. Quibus ad
eum properantibus, vt ipſi Dei famuli retulerunt, eius pedibus pro-
uoluti coram Iudicibus Longobardorum cum lachrymis ex perſona
antefati Vicarij beati Petri eum deprecati ſunt, vt à tantis malis reſi-
piſceret, & præfatas, quas abſtulit ciuitates beato Petro redderet. Sed
nequaquam eius lapideum cor deflectere valuerunt. Sicque infru-
ctuoſi ipſi Dei famuli reuerſi ſunt. Dirigens ſuos miſſos Deſiderius
iſdem ad antefatum beatiſſimum Pontificem, id eſt, Andream Re-
ferendarium, & ſtabilem Ducem, vt cum eo pariter ad loquendum
deberet coniungi: quos ſuſcipiens iſdem almificus paſtor ita eis re-
ſpondit, inquiens. Sic Regi veſtro ex mea perſona ſatisfacite, me vo-
bis firmiter coram Deo omnipotente promittente, quia ſi prædictas
ciuitates beati Petri, quas tempore meo abſtulit, mihi reddiderit, cō-
tinuo ſiue Ticini, ſiue Rauennæ, ſiue Peruſiæ, ſiue hic Romæ, vel et-
iam vbi illi placitum fuerit ad eius properabo præſentiam, & cum eo
pariter me coniungendum, atque colloquendum, quæ ad ſalutem
populi Dei, vtrarumque partium reſpiciunt, & ſi forſitan de hoc du-
bitationem habet, me cum eo minime debere coniungi. Poſtquam
ipſas Ciuitates reddiderit, ſi me cum ipſo non coniunxero loquen-
dum, licentiam habeat eas denuo occupandi. Nam ſi prius ipſas Ci-
uitates non reddiderit, & iuſtitiam nobis minime fecerit, ſciat pro
certo meam nequaquam videbit faciem. Vnde ecce ſequipedes ve-
ſtros dirigere ſtudebo meos miſſos ad eundem veſtrum Regem, qui
eaſdem recipiant, ſi reddere voluerit ciuitates, & de præſenti qua ho-
ra mei miſſi receptis eiſdem Ciuitatibus ad me hoc ipſum nuncian-
tes reuerſi fuerint, continuo ad eius vbi voluerit, vt dictum eſt, pro-
perabo præſentiam ad ſimul cum eo loquendum. Ipſiſque Longo-
bardorum miſſis properantibus, atque ad ſuum reuertentibus Re-
gem, direxit eius ter beatitudo continuo ad eundem Deſiderium Re-
gem ſuos miſſos ad eaſdem recipiendas Ciuitates, ſcilicet Pardum,
religioſum Egumenum præfectum monaſterio Beati Sabæ, & Ana-
ſtaſium primum defenſorem. præſentatique eius obtutibus, & ipſi

Digitized by Google

pedibus eius corruentes lachrymis profuſis eum deprecantes, vt antedictas redderet ciuitates, promittentes ei per apoſtolicam auctoritatem ſub iureiurando, quia ſi eas reddidiſſet, ſtatim prænominatus almificus Pontifex ad eum properaret proficiſcendum, ac colloquendum pariter. Sed per nullam rationem eius ferreum pectus, & duriſſimam mentem * mollire potuerunt. nihilque recipientes ſine effectu reuerſi ſunt. Tamen non deſiſtebat antedictus Pontifex ſuos miſſos ad eum per *hoc ipſum dirigendum tam de ſacerdotibus, quamque de ſingulis religioſi habitus ordinibus, ſed nihil apud eum impetrare valuerunt. Potius permanens in ſua iniquitate multis Ciuitatibus, ac finibus Romanorum inferre faciebat ex omni parte mala, & magnas comminationes, dirigens eidem præcipuo Pontifici ſe cum vniuerſis Longobardorum exercitibus properaturum ad Romanam Ciuitatem conſtringendam. Pro quo nimio fletu ipſe Sanctiſſimus Pontifex cum ſuo populo poſitus, portas Ciuitatis Romanæ claudi iuſſit, & alias ex * eis fabricari fecit. Et dum in magna anguſtia, ac tribulatione conſiſteret, neceſſitate compulſus, direxit ſuos miſſos marino itinere cum apoſtolicis literis ad Excellentiſſimum Carolum à Deo protectum regem Francorum, & patritium Romanorum, deprecans eius Excellentiam, vt ſicut ſuus pater Sanctæ memoriæ Pipinus, & ipſe ſuccurreret, atque ſubueniret Sanctæ Dei Eccleſiæ, & afflictæ Romanorum ſeu Exarchatus Rauennatium prouinciæ, atque plenarias beati Petri iuſtitias, & * abſtultas Ciuitates ab eodem Deſiderio Rege exigeret. At vero dum per nullam occaſionis verſutiam potuiſſet iſdem malignus Deſiderius perſuadere antefatum Sanctiſſimum Pontificem ad ſe eum deducendum vt antefati Caroli magni filios reges vnxiſſet, & ipſum almificum Pontificem à charitate, & dilectione ſæpefati Chriſtianiſſimi Caroli magni regis ſeparare voluiſſet. Tunc pertinacia, & audacia egreſſus à ſuo palatio cum Adalgiſo proprio filio, & exercitu Longobardorum deferens ſecum & vxorem & filios ſæpedicti quondam Carolomanni, nec non & Autcharium, qui ad eum, vt dictum eſt, fugam arripuerant, hic vero Romam properare nitebatur, ſine ſcientia antedicti Pontificis, dirigens ſuos miſſos ſcilicet prænominatum Andream Referendarium, & alios duos ex ſuis Iudicibus, eius aduentum denunciantes. Quibus Romam coniungentibus præſentatiſque apoſtolicis obtutibus tale eis reddidit reſponſum. quod niſi vt iam ille promiſit, reddiderit beato Petro ciuitates illas, quas ſub meo tempore abſtulit, & plenariam parti noſtræ fecerit iuſtitiam, nullo modo ſit illi neceſſe fatiga-

*flectere

* pro hoc ipſo ad eum dirigere tum

*muro ſc. claudi

Legatio prima Hadriani ad Carolum Magnum.

* ablatas

Vide Baron. ad ann. 773.

fatigationem ſumendi; quia minime fieri poteſt, me prius cum illo præſentari.

Suſcipiens vero iſdem Deſiderius hoc reſponſum, nequaquam exinde repedauit, ſed cæptum Romam carpebat iter. Cuius iam aduentum * appropinquantem cognoſcens ſanctiſſimus ipſe præcipuus paſtor, aggregans vniuerſum populum Tuſciæ, Campaniæ, & Ducatus Peruſini, & aliquantos de Ciuitatibus Pentapoleos muniuit hanc Ciuitatem Romanam omneſque armati parati erant: vt ſi ipſe Rex adueniret ei fortiter cum Dei auxilio, & beati Petri, fulti orationibus prædicti ſanctiſſimi præſulis illi reſiſtere. Nam eccleſias Beati Petri, & Pauli * exornare fecit eius ſanctitas, & cuncta eorum cymilia, & ornatus in hanc Ciuitatem Romanam introduxit, claudi faciens omnes ianuas Eccleſiæ beati Petri, & deintus ferris ſupponi, ac muniri iuſſit. Vt ſi ipſe proteruus Rex ſine licentia, & permiſſo Pontificis aduenisſet, minime aditum in eandem Eccleſiam introeundi haberet, niſi brachio forti ad ſuæ animæ interitum ipſas confringeret ianuas. Dumque hæc omnia diſpoſuiſſet extemplo facto in ſcriptis anathematis verbo direxit eidem Deſiderio Regi tres epiſcopos, id eſt Euſtratium Albanenſem, Andream Præneſtinum, & Theodoſium Tyburtinæ Ciuitatis proteſtans eum in eodem obligationis, exhortationiſque verbo, et adiurans per omnia diuina miſteria, vt nullo modo in * finibus Romanorum ſine eius abſolutione ingredi, aut conculcari * præſumpſiſſet, neque ipſe, neque quiſpiam Longobardorum, ſed nec Autcharius Francus. Suſceptoque eodem obligationis verbo per antefatos epiſcopos ipſe Longobardorum Rex illico cum magna reuerentia à Ciuitate Viterbienſe confuſus ad propria reuerſus eſt. Poſt hæc coniunxerunt ad ſedem apoſtolicam miſſi ſæpius dicti Caroli excellentiſsimi Regis Francorum & Patritij Romanorum, id eſt, Georgius ſanctiſſimus epiſcopus, Gulfardus religioſus Abbas, & Conſiliarius, ſeu Albinus Delicioſus ipſius Regis, inquirentes, ſi præfatus Longobardorum Rex * abſtultas Ciuitates, & omnes iuſtitias beati Petri reddidiſſet, ſicut falſe in Franciam dirigebat, aſſerens ſe omnia reddidiſſe.

*appropinquaſſe

* exornare, id eſt, nudare ornatu

* fines

* B, præſumeret

Deſiderius ob excõmunicationem deterretur.

* ſublatas

Et ſatisfacti ſunt præſentialiter, nihil ab eo redditũ fuiſſe. Quibus referens iſdem præcipuus Pontifex cuncta, quæ geſta erant eos in Franciam abſoluit remeandos, dirigens cum eo ſuos miſſos ad præfatum excellentiſsimũ Frãcorũ Regẽ cum apoſtolicis admonitionũ ſyllabis, adiurans eum fortiter, vt ea, quæ beato Petro cũ ſuo genitore

San-

Digitized by Google

Sanctæ memoriæ Pipino Rege pollicitus eſt, adimpleret, & redemptionem Sanctæ Dei eccleſiæ perficeret, ſeu vniuerſa, quæ * abſtulta ſunt à perfido Longobardorum Rege tam ciuitates, quam reliquas iuſtitias * ſine certamine reddere beato Petro principi Apoſtolorum * feciſſet. Ipſi itaque Francorum miſſi properantes cum apoſtolicæ ſedis miſſis declinauerunt ad prænominatum Deſiderium. Qui & conſtanter eum deprecantes adhortati ſunt, ſicut illis à ſuo Rege præceptum extitit, vt antefatas, quas abſtulerat Ciuitates, pacifice beato Petro redderet, & iuſtitias parti Romanorum * feciſſet. Sed minimè quicquam horum apud eum obtinere valuerunt, aſſerens ſe minime quicquam redditurum. Accepto itaque reſponſo hoc, reuerſi ſunt ipſi antefati miſſi Francorum in regionem ſuam.

* ablata
* Suo cert.
* faceret.
* faceret

Properantes ſimul & apoſtolicæ ſedis miſſi, qui ſubtilius cuncta referentes, & de maligno propoſito prænominati Deſiderij annunciantes antefato excellentiſſimo, & à Deo protecto Carolo magno Regi. Confeſtim iſdem mitiſſimus, & re vera Chriſtianiſſimus Carolus Francorum Rex direxit eidem Deſiderio ſuos miſſos, id eſt, deprecans vt eaſdem, quas abſtulerat, pacifice redderet ciuitates, & plenarias parti Romanorum faceret iuſtitias. Promittens inſuper ei tribui quatuordecim millia auri ſolidorum, quantitatem in auro, & argento. Sed neque deprecationibus, neque muneribus eius ferociſſimum cor flectere valuit. Nihil enim obtinentes ipſi miſſi Francorum ad præfatum ſuum Chriſtianiſſimum regreſſi ſunt Regem. Tunc aggregans ipſe à Deo protectus Carolus magnus Rex vniuerſam regni ſui Francorum * exercituum multitudinem, atque ad occupandas cluſas ex eodem ſuo exercitu dirigens, ipſe quoque cum plurimis fortiſſimis bellatoribus Francis per montem Ciniſium ad eaſdem appropinquauit cluſas, & remotus in finibus Francorum cum ſuis exercitibus reſedit. Iam dictus vero Deſiderius, & vniuerſa Longobardorum * exercituum multitudo ad reſiſtendum fortiter in ipſis cluſis aſſiſtebant, quas fabricis, & diuerſis maceriis curioſe munire niſi ſunt. At vero qua hora prænominatus chriſtianiſſimus Frãcorum Rex ad eaſdem approximauit cluſas, illico denuo ſuos miſſos ad præfatum direxit Deſiderium, deprecans, ſicut pridem, vt quantitatem prædictorũ ſolidorum ſuſciperet Rex, & eaſdem pacifice redderet ciuitates. Sed nequaquam penitus acquieſcere maluit, & dum in tanta duritia proteruus ipſe permaneret Rex Deſiderius, cupiens antedictus Chriſtianiſsimus Francorum Rex pacifice iuſtitias beati Petri * recipere, direxit eidem Longobardorum Regi vt ſolummodo tres obſides Longobardorum Iudicum filios illi tradidiſſet pro ipſis reſtituen-

* exercitus
Cluſæ
* exercitus
* reſtituere

reſtituendis Ciuitatibus, & continuo ſine vlla * inferta malitia, aut cômiſſo prælio ad propria cum ſuis Francorum exercitibus reuerteretur. Sed neq; ſic valuit eius malignam mentem flectere. Vnde omnipotens Deus conſpiciens ipſius maligni Deſiderij iniquã perfidiam, atq; intolerabilẽ proteruiã dum vellent Franci alio die ad propria reuerti; miſit terrorem, & validam trepidationẽ in cor eius, vel filij ipſius Adalgiſi ſc. & vniuerſorũ Longobardorũ, & eadem nocte dimiſſis propriis tentoriis, atq; omne ſupellectile fugã omnes generaliter nemine eos perſequente arripuerunt. Quod cernentes exercitus Francorũ perſecuti ſunt eos, & plures ex eis interfecerunt. Ipſe vero Deſiderius quantocyus cum ſuis iudicib. velociori curſu fugiẽs, atq; Papiam coniungens, ibidẽ ſe cum ipſis ſuis iudicibus, & multitudine populi Longobardorũ recludi ſtuduit. Et muniens muros ipſius Ciuitatis ad reſiſtendũ Francorum exercitibus, & propriã defendendã ciuitatẽ cum ſuis Longobardis ſe præparauit. *Adalgiſus vero eius filius aſſumens ſecum Autcharium Francũ & vxorem, atq; filios ſæpedicti Carolomãni in ciuitate, quę Verona nũcupatur, pro eo ꝙ fortiſſima præ omnib. ciuitatib. Lõgobardorũ eſſe videretur, ingreſſus eſt.

B. inſerta militia

Fuga miraculoſa Longobard.

* B. Aldegiſus

Porro Longobardi reliqui diſperſi in proprias reuerſi ſunt Ciuitates. nam Spoletini, & Reatini aliquanti eorum vtiles perſonæ antequam Deſiderius, ſeu Longobardorum eius exercitus ad cluſas pergerent, illi ad beatũ Petrum confugium facientes prædicto Sanctiſſimo Hadriano Papæ ſe tradiderunt, & in fide ipſius Principis Apoſtolorum, atq; prædicti Sanctiſſimi Pontificis iurantes more Romanorum tonſurati ſunt. Et iam & reliqui omnes ex eodem Ducatu ſpoletino inhianter deſiderabant ſe* tradendum in ſeruitio Beati Petri, Sanctæq; Romanæ Eccleſiæ. Sed metuentes ſuum Regem nequaquam auſi ſunt perpetrare, vnde dum à cluſis fugam arripuiſſent, omneſq; exinde de diuerſis Ciuitatib. Ducatus Spoletini reuerſi eſſent, confeſtim generaliter ad præfatum almificum Pontificem confluẽtes aduenerunt, eiusque prouoluti pedibus obnixe ſanctam ipſius ter beatitudinem deprecati ſunt, vt eos in ſeruitio beati Petri, ſãctæq; ei⁹ Romanę Eccleſię ſuſciperet, & more Romanorũ tõſurari faceret.

Tonſurati, quod Longobardi lotos crines habebant.

* tradere

Quos ſuſcipiens profectus eſt cum eis in eccleſiam beati Petri, & omnes vnanimiter à magno vſq; ad paruum ſub* indiculo ſacramenti iureiurãdo promiſerunt eidem Dei Apoſtolo in ſeruitio eius, atq; antedicti vicarij ipſius Sanctiſſimi Hadriani Papæ, atq; omnibus Succeſſorum eius Pontificum fideliter permanſuros cum filiis, & cuncta eorum generatione. Tunc poſt præſtitum ſacramentum omnes more Romanorum tonſurati ſunt. Et confeſtim ipſe ter beatiſ-

* vinculo

Digitized by Google

ſimus bonus paſtor, & pater cum omnib. exultans, conſtituit eis ducem quem ipſi propria voluntate ſibi elegerunt, ſcilicet Hildeprandum nobiliſſimum, qui prius cum reliquis ad apoſtolicam ſedem refugium fecerat

Et ita Deo annuente prædictum ducatum Spoletinum generaliter ſuo certamine iſdem præcipuus Pontifex ſub iure, & poteſtate beati Petri ſubiugauit. Sed & omnes habitatores tam ducatus Firmani, Auximani, & Anconitani, ſimulq; & de Caſtello * Fælicitatis, & ipſis dum à cluſis Longobardorum fugientes reuerſi ſunt ad præfatum ſanctiſſimum Pontificem concurrentes eius ſe ter beatitudini tradiderunt. Præſtitoque ſacramento in fide, & ſeruitio beati Petri, atque eius Vicarij antefati almifici Hadriani Papæ, ſucceſſorumque eius Pontificũ fideliter permanſuros more Romanorũ tõſurati ſunt.

* Fulginatis

At vero ſæpefatus Chriſtianiſſimus Carolus Francorum Rex mouens cum ſuis generalibus exercitibus, atq; Papiam coniungens ciuitatem, eam ex omni parte circundans vallauit, dirigenſque * continuo in Franciam ibidem apud ſe Papiam adduci fecit ſuam coniugem Excellentiſſimam Hildegardam Reginã, & nobiliſſimos filios. Et dum agnouiſſet fugam arripuiſſe in Veronam prænominatum Adalgiſum relinquens plurimam partem ex ſuis exercitibus Papiæ, ipſe quoque cum aliquantis fortiſſimis Francis in eãdem Veronam properauit Ciuitatem. Et dum illuc coniunxiſſet protinus Autcharius, & vxor, atque filij ſæpius nominati Carolomanni propria volũtate eidem benigniſſimo Carolo Regi ſe tradiderunt. Eoſque recipiens eius excellentia denuo repedauit Papiã. Qui confeſtim dirigens cuneos exercituum bellatorum cõprehendit diuerſas Ciuitates Lõgobardorũ vltra Padũ cõſtitutas, ſuęque redegit poteſtati. Et dũ p ſex menſiũ ſpatiũ ipſe Francorum Rex Papię demoraretur in obſeſſione ipſius Ciuitatis magnũ deſiderium habens ad limina Apoſtolorum properandi cõſiderans quod & ſacratiſſima Paſchalis feſtiuitas appropinquaſſet: tunc abſtollens ſecum diuerſos Epiſcopos, Abbates etiam & Iudicęs, Duces nempe, & Graphiones cum plurimis exercitibus hic Romã per Tuſciæ partes properauit, ita feſtinanter adueniẽs, vt in ipſo Sabbato ſancto ſe liminib. pręſentaret apoſtolicis. Cuius aduentum audiens antedictus beatiſſimus Hadrianus Papa, quod ſic repente ipſe Francorum adueniſſet Rex in magno ſtupore, & extaſi deductus, direxit in eius occurſum vniuerſos Iudices ad fere triginta millia ab hac Romana vrbe in locum, qui vocatur Nouas, vbi eum cum bandora ſuſceperunt.

* concite

bandora, *militare ſignum.*

Et dum appropinquaſſet fere vnius milliario à Romana vrbe

direxit

direxit vniuerſas ſcholas militiæ vna cum patronis, ſimulq; & pueris qui ad diſcendas literas pergebant, deportantes omnes ramos palmarum, atque oliuarum, laudeſque omnes canentes cum acclamationum earundem laudum vocibus ipſum Francorum ſuſceperunt Regem obuiam illi eius ſanctitas dirigens venerandas cruces id eſt, ſigna, ſicut mos eſt ad Exarchum, aut patritium ſuſcipiendum, eum cum ingenti honore ſuſcipi fecit. Ipſe vero à Deo inſtitutus benigniſſimus Carolus magnus Francorum Rex, & Patritius Romanorum qua hora eaſdem ſacratiſſimas cruces, ac ſigna ſibi obuiam aduenisse conſpexit, deſcendens de equo, quo ſedebat, ita cum ſuis Iudicibus ad beatum Petrum pedeſtris properare ſtuduit. Quod quidem almificus antedictus Pontifex diluculo ſurgens in eodem Sabbato ſancto cũ vniuerſo Clero, & populo Romano ad beatũ Petrũ properauit ad ſuſcipiẽdum eundem Francorum Regẽ, & in gradibus ipſius apoſtolicæ aulæ, eum cum clero ſuo præſtolatus eſt. *CAROLVS Magnus Romæ honorifice excipitur.*

Coniungente vero eodem Excellentiſſimo, ac benigniſſimo Carolo Rege omnes gradus ſigillatim eiuſdem ſacratiſſimæ beati Petri Eccleſiæ deoſculatus eſt, & ita vſque ad prænominatum peruenit Pontificẽ. Vbi in atrio ſuper gradus iuxta fores Eccleſiæ aſſiſtebat. Eoque ſuſcepto mutuo ſe amplectentes, tenuit iſdẽ Chriſtianiſſimus Carolus Rex dexteram manum antedicti Pontificis. Et ita in eandẽ venerandã aulã beati Petri principis Apoſtolorũ ingreſſi ſunt, laudem Deo, & eius excellentiæ decantantes, vniuerſus Clerus, & cuncti religioſi Dei famuli extenſa voce acclamantes. Benedictus qui venit in nomine Domini, &c. Sicq; cum eodẽ Pontifice ipſe Francorũ Rex ſimulque & omnes epiſcopi, Abbates, & Iudices, & vniuerſi Franci, qui cum eo aduenerant ad confeſſionem beati Petri appropinquantes, ſeſeq; proni ibidem proſternẽtes Deo noſtro omnipotenti, & eidem Apoſtolorum Principi propria reddiderunt vota, glorificantes diuinã potentiam in eo, quod talem per interuentionũ ſuffragia eiuſdem Principis Apoſtolorũ concedere iuſſit victoriã. Expleta vero eadẽ oratione, obnixe deprecatus eſt iſdem Francorũ Rex antedictũ almificum Pontificẽ, illi licentiam tribui Romam ingrediendi ad ſua orationũ vota per diuerſas Dei eccleſias perſoluenda. Et deſcẽdentes pariter ad corpus beati Petri tam ipſe Sanctiſſimus Papa quamque antefatus Excellentiſſimus Francorum Rex cum Iudicibus Romanorum, & Francorum, ſeſeq; mutuo per *ſacramentum munientes, ingreſſus eſt Romam, continuo cum eodem Pontifice, ipſe Francorum Rex cum ſuis Iudicibus & populo in eodem Sabbato ſancto. *ſacramenta

Et in baſilica ſaluatoris iuxta * Lateranis pariter ingreſſi ibidem *Lateranum

dem ipſe Excellentiſſimus Rex cum omnibus ſuis quouſque ſancti baptiſmatis ſacramentum antedictus ter beatiſſimus Pontifex celebrauit. Et ita poſtmodum ad beatum Petrum ipſe beatiſſimus repedauit Rex.

Alio vero die, illuceſcente Dominico ſancto, in ipſa ſacratiſſima Paſchali feſtiuitate direxit diluculo ipſe ſanctiſſimus præſul cunctos iudices, & vniuerſa obſequia militiæ ad eundem Regem, & cum magno honore eum ſuſcipientes in eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad præſepe properauit cum omnibus, qui cum eo aduenerant Francis. Et poſt miſſarum ſolemnia celebrata perrexit cum prænominato Pontifice in Lateranenſe patriarchium, illicq; ad menſam apoſtolicam pariter epulati ſunt. Alio vero die ſecunda feria ſimili modo in eccleſia beati Petri more ſolito ipſe conſpicuus pater, & egregius Pōtifex miſſarum ſolemnia celebrans Deo omnipotenti, & præfato Carolo excellentiſſimo Regi Francorū, & patritio Romanorum laudes reddere fecit. Tertia vero die, iuxta vt mos eſt, in eccleſia Beati Pauli Apoſtoli miſſas eidem Regi fecit. At vero quarta feria egreſſus prænominatus Pontifex cum ſuis Iudicibus tam Cleri, quamque militię in eccleſia beati Petri Apoſtoli pariterque cum eodem Rege ſe ad loquendum coniungens, cōſtanter eum deprecatus eſt, atq; admonuit, & paterno affectu adhortari ſtuduit, vt promiſſionē illā, quam eius Sanctæ memoriæ genitor Pipinus Rex & ipſe præcellentiſſimus Carolus cum ſuo germano Carolomanno, atque omnibus Iudicibus Francis fecerant beato Petro, & eius Vicario Sanctæ memoriæ Domno Stephano iuniori Papæ, quando in Franciam perrexit pro concedendis diuerſis Ciuitatibus, ac territoriis, iſtius Italię Prouincię, & contradendis beato Petro, eiuſque omnibus Vicariis imperpetuum poſsidendis, adimpleret in omnibus; cumque ipſam promiſſionē, quæ in Francia in loco, qui vocatur Cariſiacus facta eſt, ſibi relegi feciſſet, *complacuerūt illi, & eius Iudicibus omnia quæ ibidem erant adnexa, & propria voluntate, bono, ac libenti animo aliam donationis promiſsionem ad inſtar anterioris, ipſe antedictus, præcellentiſsimus, & re vera Chriſtianiſsimus Carolus Francorum Rex aſſcribi iuſsit per Etherium Religioſum, ac prudentiſsimum Capellanum, & Notarium ſuum, vbi conceſsit eaſdem Ciuitates, & territoria beato Petro eaſque præfato Pontifici contradi ſpopondit, per deſignationem confinium: ſicut in eadem donatione continere monſtratur, id eſt, à Lunis cum inſula Corſica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, *id eſt in Verceto, deinde in Parma, deinde in Regio, et exinde in Mantua, atque * monte ſilicis, ſimulque

*complacuit.
*B. inde in.
*B. ponte

que & vniuerſum Exarchatum Rauennatium ſicut antiquitus erat, atque prouincias Venetiarum, & Hiſtriam, necnon & cunctum Ducatum Spoletinum.& Beneuentanum.

Factaque eadem donatione, & propria ſua manu ipſe Chriſtianiſſimus Francorum Rex eam corroborans vniuerſos epiſcopos, Abbates, Duces, etiam & Graphones in * ea aſſcribi fecit. Quam prius ſuper altare beati Petri, & poſtmodũ intus in Sancta eius confeſſione ponentes tam ipſe Francorum Rex quamque eius Iudices beato Petro, & eius Vicario Sanctiſſimo Hadriano Papæ: ſub terribili Sacramento ſeſe omnia conſeruaturos, quæ in eadem donatione continentur, promittentes, tradiderunt. Apparem ipſius donationis per eundem Etherium adſcribi faciens ipſe Chriſtianiſſimus Rex Francorum, intus ſuper corpus beati Petri ſubtus euangelia, quæ ibidem oſculantur pro firmiſſima cautela, & æterna nominis ſui, ac regni Francorum memoria, proprijs ſuis manibus poſuit. Aliaque eiuſdẽ donationis exempla per ſcriniarium huius Sanctæ noſtræ eccleſię deſcripta eius excellẽtia ſecũ deportauit. Reuerſuſq; cũ ſuis exercitib. Ticinũ, ipſe excellentiſſimus Francorũ Rex fortiterq; debellans, atq; obſidens Ciuitatem Papiam, dum ira Dei ſuper omnes Longobardos, qui in eadem Ciuitate erant, graſſaretur, atque ſæuiret, & plures de languoribus, ſeu mortalitatis clade defeciſſent, ita Dei nutu eandem Ciuitatem, ſimulque & Deſiderium Longobardorum Regem, atque cunctos, qui cum eo erant ipſe excellentiſſimus Francorum Rex comprehendit, & ſuæ poteſtati cunctum regnum Longobardorum ſubiugauit. Præfatum verò Deſiderium Longobardorum Regem, & eius coniugem ſecum in Franciam deportauit. Erat enim ſæpefatus beatiſſimus Pontifex amator eccleſiarum. Hic enim coangelicus vir fecit in eccleſia beati Petri Apoſtoli veſtem miræ pulchritudinis ex auro, & gemmis habentem præfiguratam hiſtoriam, qualiter beatus Petrus à vinculis per Angelum ereptus eſt. Item in eadem baſilica ab introitu de rugas vſque ad confeſſionem pauimentum veſtiuit de argento puriſſimo, quod penſ. libras centum quinquaginta. Fecit etiam in eadem ipſa baſilica beati Petri iuxta ianuas maiores argenteas cortinas miræ magnitudinis de pallijs ſtauracin, ſeu quadrapolis. Nam & per vniuerſos arcus eiuſdem Apoſtolorum principis baſilicæ de pallijs tyrijs, atque fundatis fecit vela numero ſexaginta quinque. Denique eius beatitudo fecit & farum maiorem in eadem beati Petri Eccleſia in typum Crucis, qui pendet ante preſbyterium habentem candelas mille trecentas & ſeptuaginta. Et conſtituit, vt quatuor vicibus in anno ipſum farum accendatur. id

*B eam ſubſcribere

Apparem, id eſt, exempla.

Deſiderius Ticino expugnato captiuus abducitur à Carolo.

Hadriani liberalitas in Eccleſias.

Digitized by Google

eſt,in Natiuitate Domini,in Paſcha,in natali Apoſtolorum, & in natali Pontificis. Itemque præfatus Sanctiſſimus præſul fecit in ea baſilica calicem fundatum argenteum penſ. libras quinque, quem & poſuit in preſbyterio pro eo, qui perierat temporibus Domni Pauli Papæ. Nam & in eccleſia beati Andreæ Apoſtoli ſita iuxta eandem beati Petri Apoſtoli Eccleſiam cyburiam nouiter ex argento mundiſſimo, ipſe ter beatiſſimus Pontifex fecit, qui penſ. libr. centum triginta quinque. Itaque & in Eccleſia beati PAVLI Apoſtoli inueſtiuit Corpus eiuſdem doctoris mundi ex laminis argenteis penſ. libr. 30.

Quas addidit iſdem Sanctiſſimus Præſul, quoniam argentum illud, quod primitus erat, nimis confractum exiſtebat. Item fecit in eadem baſilica Beati Pauli Apoſtoli cortinam maiorem iuxta ianuas principales ex pallijs quadrapolis ad inſtar cortinæ, quam in Eccleſia beati Petri fecit. Sed & aliam Cortinam maiorem fecit ex pallijs quadrapolis, quæ pendet ſub arcu maiore iuxta altare: etiam & per diuerſos arcus ipſius Eccleſiæ ex pallijs quadrapolis fecit vela numero ſeptuaginta. Atrium vero ipſius beati Pauli Eccleſiæ, quod antea deſolatum exiſtebat, vbi boues, atque caballi ingrediebantur ad pabulandum propter herbam quæ ibidem naſcebatur, inſpiratus à Deo iſdē Sanctiſſimus Pontifex ex marmoribus pulchris ſternere fecit. In eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad pręſepe fecit veſtes duas ſuper altare maiore vnā ex auro puriſſimo, atq; gemmis habentē aſſumptionem Sanctæ Dei genitricis, & alia de* ſtauracin ornata in circuitu* blattin. Fecit in ea Eccleſia & cortinas maiores ex pallijs * quadrapolis ad ſimilitudinem, quam in Eccleſia Sancti Petri fecit.

* ſtauracio
* blattis.
* quadraplis, vel quadruplis

Sed & per diuerſos arcus eiuſdem baſilicæ Sāctæ Dei genitricis ſimili modo ex pallijs quadrapolis fecit vela numero quadraginta duo. In baſilica vero Saluatoris Domini noſtri IESV CHRISTI iuxta Lateranis ſimiliter fecit veſtem de ſtauracin, ſeu cortinam maiorem ex pallijs quadrapolis, ſed & per diuerſos arcus vela Syrica numero quinquaginta ſeptem, omnia ex pallijs quadrapulis ſeu ſtauracin. Fecit in eccleſia beati Laurentij martyris foris muros, ſcilicet vbi Sanctum eius corpus requieſcit veſtem de ſtauracin, & in eccleſia maiore aliam ſimiliter fecit veſtem. Nam & tectum eiuſdem beati Laurentij, baſilicę martyris, quod iam diſtectū erat, & trabes eius cōfractæ nouiter fecit. In baſilica autem beati Valentini ſimili modo fecit veſtem de ſtauracin. In baſilica Beati Pancratij aliam ſimili mogo de ſtauracin fecit veſtem. In Eccleſia vero beati Marci, cuius tectū iam vetuſtate poſitum vicinum ruinæ exiſtebat, depoſitis vetuſtiſ-

ſimis

ſimis trabibus,& alijs impoſitis nouiter ipſum tectum, atq; porticus in circuitu fecit, eandemque eccleſiam reſtaurauit. Arcus vero tres, qui vetuſtiſſimi erant addens iſdem beatiſſimus Pontifex argenti lib. duodecim nouiter fecit. Fecit etiam in eadem eccleſia ſuper altari maiore veſtem de ſtauraci, ſed & per diuerſos arcus eiuſdem Eccleſiæ ex pallijs quadrapolis fecit numero vela viginti ſeptem, ſimulque & coronam ex eiſdem pallijs quadrapolis, quæ pendet ſub trabe, fecit.

Tectum vero baſilicæ beati Laurentij. . . . ad Taurellum, dũ nimis vetuſtiſſimum inerat, omnes eius trabes nouas ibidem poſuit, illudq; reſtaurauit. Simulq; & veſtẽ de quadrapulo ſuper altare eiuſdem eccleſiæ fecit, atque obtulit. Baſilica vero beati Fœlicis poſita in pincis, quæ in ruina erat, & tectum eius diſtectum exiſtebat, facto eodem tecto nouiter ipſam eccleſiam renouauit, & veſtem ſuper altare eiuſdem Eccleſiæ de quadrapolis faciens obtulit. Renonauit etiam & tectum baſilicæ Sancti Laurentij, quam Damaſi vocant, vbi & veſtem ſuper eius altare de ſtauracin, ſimulque & aliam veſtem de poſt altare fecit, vbi requieſcit Corpus Sancti Damaſi. Baſilicæ itaque Apoſtolorum in via lata porticus in circuitu renouauit, quas antea inchoauerat eius prædeceſſor Domnus Paulus Papa, & non expleuerat, omnia Deo propitio præfatus beatiſſimus Pontifex reparauit; ſimulque & tectum maius reſtaurauit. Nam abſidam ipſius Eccleſiæ cernens iſdem beatiſſimus Pontifex iam ruinæ vicinam exiſtentem, cancalis ferreis eandem apſidam confirmari fecir, & ita eam renouauit. Fectt veſtem in eadem eccleſia ſuper altari maiori de ſtauracin.

Cimiterium item Beatorum Petri, & Marcellini via Lauicana iuxta baſilicam beatæ Helenæ, renouauit, & tectum eius, id eſt Sancti Tiburtij, & eorundem Sanctorũ Petri, & Marcellini nouiter fecit, & gradus eius, qui deſcendunt ad eorum ſacratiſsima corpora nouiter fecit, quoniam nullus erat iam deſcenſus ad ipſa Sancta corpora. Fecit in baſilica Beati Hadriani ceroſtata argentea penſ. libr. duodecim, ſimulque & * laudunas duas ex argento penſ. libr. octo, quas poſuit ſuper rugas de preſbyterio, vbi arcus de argento exiſtit. Fecit etiam & veſtes duas de ſtauracin, vnam ſuper altare Beati Hadriani, & aliam ſuper altare Sanctæ Martinæ, ſed & vela de pallijs quadrapolis numero quindecim in eadem eccleſia fecit. Tectum denique tituli beatæ Priſcæ, quod iam caſurum erat, & in ruinis poſitum, nouiter fecit, vbi & veſtem de ſtauracin fecit. In eccleſia vero beatorum Coſmæ, & Damiani in tribus fatis veſtem de ſtauracin fecit,

* laudanas

fecit, ſimulque & cortinam ante abſidam ex pallijs quadrapolis fecit, necnon & vela ex eiſdem quadrapolis fecit numero viginti, & linea viginti. Nam & per diuerſos titulos, ſeu alias eccleſias, atque cunctas Diaconias, & monaſteria quantacunq; infra murum huius Romanæ Vrbis exiſtunt diuina inſpiratione ignitus ipſe Sanctiſſimus Pontifex ex pallijs id eſt ſtauracin, ſeu tyrijs veſtes fecit, atq; obtulit. Et ſicut bonus paſtor omnes Dei Eccleſias tam extra muros huius Romanę Vrbis, quamq; infra muros ad laudē Dei reſtaurauit atq; decorauit, verū ēt & muros atq; turres huius Romanæ Vrbis q̄ dirutę erant, & vſq; ad fundamenta deſtructæ, renouauit, atq; vtiliter ōia in circuitu reſtaurauit, vbi & multa ſtipēdia tribuit tā in mercedes eorū qui ipſum murum fabricauerunt, q̄q; in ipſorū alimentis, ſimulq; & in calce, atq; diuerſis vtilitatib. vſq; ad centū auri libras expendit. Hic beatiſsimus Præſul diuina inſpiratione ignitus conſtituit in monaſterio Sancti Stephani catabarbara patricia ſitum ad beatum Petrum Apoſtolum congregationem monachorum, ibi & Abbatem idoneam perſonam ordinans. Statuit vt ſedulas laudes in eccleſia beati Petri perſoluant, ſicut & cætera tria monaſteria; vt duo monachi pro latere ipſius Eccleſiæ Deo noſtro canant laudes: quoniam ipſum monaſterium in magna deſidia & neglectu incuriaque poſitum erat, & nullū diuinum officiū cultu ibidem exhibebatur. Hic beatiſsimus Præſul fecit, atque conſtituit nouiter domos cultas quatuor. Vnam quidem quæ vocatur* Capreorum poſita in Territorio Vigentano milliario ab Vrbe Roma plus minus quintodecimo. ex qua primitus fundum ipſum Capracorum cum alijs pluribus fundis ei cohærentibus ex hæreditaria parentum ſuorum ſucceſsione tenere videbatur. Eius proprij olim exiſtentes, vbi & alios plures fundos, ſeu Caſales & maſſas data iuxta recompenſatione ad vicem à diuerſis perſonis emere, & eidem domui cultæ addere viſus eſt. Quam videlicet domocultam Capracorum cum maſsis, fundis, Caſalibus, vineis, oliuetis, * aquæmolis, & omnibus ei pertinentibus ſtatuit per Apoſtolicum priuilegium ſub magnis anathematis obligationibus, vt in vſum fratrum noſtrorum Chriſti pauperum perenniter permaneat, & triticum, & hordeum, quod annue in locis eiuſdem domocultæ natum fuerit, diligenter in horreo Sanctæ noſtræ Eccleſiæ deferatur, & ſequeſtratim reponatur. Vinum vero, ſeu diuerſa legumina, quæ in prædijs, ac locis ipſius antefatæ domocultæ annuè nata fuerunt ſimili modo curioſe in paracellario prænominatæ Sanctæ noſtræ eccleſiæ deducantur, & ſeparatim reponantur.

* B. Capracorū

* aquimolis

Sed & porcos, qui annue in caſalibus ſæpiuſdictæ domocultæ inglan-

inglandati fuerint capita centum exinde occidantur, & in eodem paracellario reponantur. Decernens eius ter beatitudo, atque promulgans ſub validiſſimis obligationibus, interdictionibus, vt omni die centum fratres noſtri Chriſti pauperum etiam ſi plures fuerint, aggregentur in Lateranenſi patriarchio. Et conſtituantur in porticu quæ eſt iuxta ſcalam, quæ aſcendit in patriarchio, vbi & ipſi pauperes depicti ſunt, & quinquaginta panes penſ. per vnum quemque panem libras duas, ſimulque & decimatas vini duas penſante per vnam quamque decimatam libras ſexaginta, & caldaria plena de pulmento erogentur omni die per manus vnius fideliſſimi paracellarij eiſdem pauperibus, accipiens vnuſquiſque eorum portionem panis, atque portionem vini, id eſt cuppam capientem calices duos, necnon & carnem de pulmento: ita videlicet ſtatuens eius almifica beatitudo promulgauit vna cum Sacerdotali collegio, vt in nullis alijs vtilitatibus ex frugum redditibus, vel diuerſis peculijs anteſatæ domocultæ erogetur aut expendatur, niſi tantummodo in proprijs ſubſidijs, & quotidianis alimentis prędictorum fratrum noſtrorum Chriſti pauperum cuncta proficiant, atque perenniter erogentur. Alias vero tres domoſcultas videlicet, Galeria poſita via Aurelia milliario ab vrbe Roma plus minus decimo ad Sanctam Rufinam cum fundis, & caſalibus, vineis, oliuetis, atque molis, vel omnibus ei pertinentibus. Reliquas vero duas, id eſt aliam Galeriam poſitam via Portuenſi milliario ab vrbe Roma plus minus duodecimo cum fundis, & caſalibus, vineis, aquimolis, ſeu monaſterium beati Laurentij poſitum in Inſula portus Romani cum vineis ei pertinentibus, ſimulque & lecticariam, quæ vocatur Aſprula. Verum etiam & aliam domumcultam, quæ vocatur Caluiſianum cum fundis, & caſalibus, vineis, oliuetis, aquimolis, & omnibus ei pertinentibus poſita via Ardeatina milliario ab Vrbe Roma plus minus quinto decimo. Quas videlicet tres domoſcultas ſcilicet Galeriam, Caluiſianum, & aliam Galeriam, ſtatuit eius ter beatitudo per Apoſtolicum priuilegium ſub validis anathematis obligationibus, vt in vſu, & propria vtilitate Sanctæ noſtræ Eccleſiæ perenniter permaneant.

At verò cum omnibus ſpiritualibus ſtudijs, quæ iſdem ter beatiſſimus, atque almificus Pontifex tam per augmentum, & vtilitatem profectibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perficiendis, quamque pro reſtaurationibus Eccleſiarum Dei, & diuini cultus melioratione gerere videbatur, magnam etiam ſollicitudinis curam, & amoris affectum in Sanctam, ac venerandam patriarchij do-

nium certum eſt habuiſſe. Vnde ex nimia feruoris dilectione pro honore beati Petri Apoſtolorum Principis, & ornatu ipſius Sancti Patriarchij conſtruxit, atque ædificauit, ibidem nouiter turrem miræ pulchritudinis decoratam coherenti porticu, quæ deſcendit ad balneum. Vbi & deambulatorium, ſcilicet, ſolarium ſuum cum cancellis æreis nimis pulcherrimè conſtrui fecit. ſed & porticũ ipſam, quæ vetuſtate diruta inerat nimis vtiliter renouauit. Et picturis, atq; marmorib. eandem turrẽ, & cuncta ædificia ab eo nouiter conſtructa decorauit. Itaque iſdem ter beatiſſimus, & re vera pręcipuus pater, atque bonus paſtor, egregiuſq; præſul tanto amoris affectu feruẽs erga nutritorem ſuum beatum Petrum principem Apoſtolorum, dum cunctum ornatum eiuſdem Apoſtolicæ aulæ tam in præclaris ex auro, & gemmis veſtibus, ſeu diuerſis pallijs, & alijs ornamentis ex auro, & argento in eadem Apoſtolica aula fecit, atque obtulit. Etiam & oẽs eius gradus maiores, qui aſcendunt in atrium, ſimulque & ex duabus porticibus, quæ aſcendunt in eandem Eccleſiam ex vtriuſque lateribus renouauit, ſed & cunctum pauimentum ipſius Eccleſiæ, vbi marmora confracta erãt, adhibitis alijs pulcherrimis meliorib. marmoribus renouauit. Porticus verò ex vtriuſque lateribus ſupraſcriptę eccleſiæ, in quibus confractæ trabes inerant, & tectum ruinæ vicinũ poſitum erat, poſitis nouis trabibus ipſum tectum nouiter faciens reſtaurauit. Fecit etiam ter beatitudo eius imagines ſex ex laminis argenteis inueſtitas. Ex quibus tres poſuit ſuper rugas, qui ſunt in introitu Eccleſiæ preſbyterij vbi & regularem ex argento inueſtito fecit, & poſuit ſuper eundem regularem præfatas tres imagines, in medio quidem vnam exiſtentem habentem depictum vultum Saluatoris, & ex vtriuſq; lateribus imagines habentes depictas effigies. Vnã beati Michaelis, & aliam beati Gabrielis Angelorũ. In ſuperiori vero ruga, id eſt in medio preſbyterij, faciens aliam regularem ex argento inueſtito, conſtituit ſuper eũ reliquas tres imagines in medio quidẽ habentem præfiguratum vultum Sanctę Dei genitricis, & ex duobus lateribus vnam, habentem vultum depictum Sancti Andreæ Apoſtoli. Et aliam Sancti Ioannis Euangeliſtæ, vtraſq; vero ſex imagines, vt dictum eſt, de laminis argenteis nimis pulcherrimè factas deaurauit, in quibus imaginibus poſuit argenti libr. centum. At vero iam per euoluta viginti annorum ſpatia forma, quæ vocatur Sabbatina nimis confracta exiſtens, per quam decurrebat aqua per centenarium in atrio Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli ſimulque & in balneo iuxta eandem eccleſiam ſito, vbi fratres noſtri Chriſti pauperes, qui ad accipiendam eleemoſynam in paſchalem feſtiuitatem annue oc-
cur-
Digitized by Google

currere, & lauari ſolebant, & ex qua diuerſæ molæ in genuculo *machinabantur aqua ex eadem forma neque in atrium beati Petri, neque infra Ciuitatem decurrebant, dum ipſa forma, vt dictum eſt, diruta extitit, ob centum arcus ipſius formæ magnæ altitudinis conſtructos, & à fundamentis demolitos, atque deſtructos, vt iam nulla ſpes videretur eſſe eoſdem arcus, vel fractam formam reædificandi, atque reſtaurandi: Ipſe beatiſſimus, ac Sanctiſſimus præſul aggregans multitudinem populi per ſemetipſum ad fabricandum atque reſtaurandum eandem formam præparauit, & tantam curam, ac ſollicitudinem in eiuſdem formæ fabrica exhibuit, quod etiam nouiter à fundamento eam renouauit, atque reſtaurauit, & confeſtim centenarium illud quod ex eadem forma in atrio eccleſiæ beati Petri decurrebat, dum per nimiam neglectus incuriam plumbum ipſius centenarij furtim iam plurima ex parte exinde ablatum fuiſſet, reliquum plumbum conquaſſatum protinus iſdem præcipuus paſtor addita multitudine plumbi ipſum centenarium nouiter fecit, & Deo auſpice aqua in atrio beati Petri, ſimulque & in præfato balneo, verum etiam & intus Ciuitatem, id eſt in genuculo, vbi molæ machinabantur, ſicut antiquitus abundanter decurrere fecit. Simulque iſdem beatiſſimus Pontifex fecit in baſilica beati Pauli Apoſtoli ex laminis argenteis imagines tres, quæ ponuntur ſuper rugas in introitu preſbyterij. Vnam quidem habentem vultum depictum Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ex vtriſque lateribus imagines depictas habentes effigies Angelorum, qui penſ. lib. viginti quatuor. Fecit & in baſilica Apoſtolorum in via lata vela de pallijs ſyricis numero viginti, & linea viginti. In Eccleſia vero beati Laurentij martyris, atque Leuitæ foris muros huius Ciuitatis Romanæ fecit vela ex pallijs ſyricis numero viginti, & linea viginti.

*macinabant

Nam & in eccleſia beatæ Dei genitricis ad martyres ſimili modo fecit vela de pallijs ſyricis numero viginti, & linea viginti. Item iſdem Sanctiſſimus Pontifex fecit per diuerſos titulos vela de ſtauracin, ſeu tyria per vnumquemque titulum numero viginti, & linea viginti, quæ fiunt ſimul vela ſyrica numero quatuor centum, & quadraginta.

Ipſe vero præcipuus Pontifex fecit imagines ex laminis argenteis deauratis habentes effigiem Saluatoris Domini noſtri IESV CHRISTI, quæ poſita eſt ſuper introitu baſilicæ beati Petri Apoſtoli, vbi portæ argenteæ exiſtunt, quæ penſ. libr. quinquaginta. Nam & per diuerſas diaconias fecit ſimili modo vela ſtauracia, ſeu

Digitized by Google

tyria pro vna quaque diaconia numero ſex, quæ fiunt ſimul vela numero nonaginta ſex. Item iſdem Sanctiſſimus Præſul, formam quæ * Iobia vocatur, quæ per euoluta viginti annorum ſpatia nimis confracta iacebat à fundamentis reſtaurare fecit. Simili modo fecit & in baſilica beati Pancratij martyris, quæ eſt foris muros huius Ciuitatis Romanæ vela de ſtauraci ſeu tyria numero triginta octo, & linea triginta octo, & in baſilica beati Stephani Prothomartyris in Cæliomonte fecit vela de ſtauracin ſeu tyria numero viginti, & linea viginti. Sed & in baſilica beati Apollinaris ſimili modo vela de octaplo numero decem, & linea decem. Item in baſilica beati Valentini martyris, quæ ſita eſt foris muros huius Ciuitatis Romanæ ſimiliter fecit vela de ſtauracin, ſeu octapli numero viginti duo, & linea viginti duo.

* Iouia.

Dum vero forma, quæ Claudia vocatur per annorum ſpatia demolita eſſe videbatur, vnde & in balneis Lateranenſibus de ipſa aqua lauari ſolebat, & in baptiſterio Eccleſiæ Saluatoris Domini noſtri IESV CHRISTI, & in plures Eccleſias in die Sancto paſchæ decurrere ſolebat. Et dum modica aqua de prænominata forma intus Ciuitatem decurrebat, proſpiciens præcipuus, & coangelicus præſul aggregans multitudinem populi ex partibus Campaniæ per ſemetipſum ad fabricandum atque reſtaurandum eandem formam totis viribus properauit, vt tantam curam, ac ſollicitudinem in eiuſdem formæ fabrica exhibuit. Qui etiam nouiter eam renouauit, atque reſtaurauit, & confeſtim ex eadem forma aquæ in præfata balnea etiam & intus Ciuitatem ſicut antiquitus abundanter decurrere fecit. Huius temporibus defunctus Leoninus Conſul & Dux, poſtmodum verò monachus ob veniam ſuorum delictorum tres vncias maſſæ * Aratianæ, qua ex hæreditate parentum ſuorum fruebatur, ſitas ab hac Romana Vrbe milliario ſexto decimo via Ardeatina, in quo & Eccleſiam Beati Ediſti eſſe dinoſcitur, quam ipſe Beatiſſimus Papa magnæ constructionis fabricis decorauit, ampliauitque in eaſdem tres vncias ſupraſcriptæ maſſæ Aratianæ alias ſex vncias à Petro Comite, atque Agnete relicta Agathonis Scriniarij, Theodatæ relictæ quondam Dominici * Perfecturij. Fines etiam ex omni parte conquiſiuit. Data enim digna cōpenſatione nemini vim inferens, ſed magis, vt condecet patri cuncta ſecus eundem locum amica pactione emit prædia. Et domum cultam beato Petro eundem locum iure perpetuo ſtatuit permanendum. Quem & domumcultam Sancti Ediſtij vocant vſque in hodiernum diem.

* Aricinæ.

* B. Præfectorij

Pari-

Digitized by Google

Pariter etiam & maſſa, quæ vocatur Acatiana, quæ iuxta eandem domum cultam eſſe videtur ab eodem Leonino beato Petro conceſſa eſt. Item ipſe ter beatiſſimus Præſul in baſilica maiori, quæ appellatur Sanctæ Dei genitricis, qui aderat iuxta baſilicam beati Laurentij Martyris, atque Leuitæ, vbi eius ſanctum corpus requieſcit foris muros huius Ciuitatis Romæ obtulit vela de ſtauracin, ſeu quadrapolis numero quindecim & linea quindecin.

Tectum vero tituli beati Clementis, quod etiam caſurum erat & in ruinis poſitum regionis tertiæ nouiter reſtaurauit, nec nō & baſilicam beati Siluestri Confeſſoris, atque Pontificis ſitam in Orfea, quæ iam in ruinis poſita erat, & tectum eius dirutum exiſtebat, facto eodem tecto, nouiter ipſam eccleſiam renouauit. Simili modo & in famoſiſſima, totoque Orbe Terrarum præclara veneranda baſilica beati Petri Apoſtolorum Principis, dum per olitana tempora vetuſtiſſimas trabes, quæ ibidem exiſtebant cerneret iſdem præcipuus Pontifex, mittens Ianuarium veſtararium ſuum, cognoſcens eum idoneam perſonam, cum multitudine populi mutauit ibidem trabes numero quatuordecim, atque totum eiuſdem baſilicæ tectum, & porticus nouiter reſtaurauit. Hic idem almificus Præſul diuina inſpiratione replētus, atque miſericordia motus formæ, quæ virginis appellatur, dum per annorum ſpatia demolita, atque à ruinis plena exiſtebat, vix modica aqua in vrbem Romam ingrediente, proſpiciens, ſicut benigniſſimus, & pius paſtor, nouiter eam reſtaurauit, & tantam abundantiæ aquam effudit, vt penè totam Ciuitatem ſatiauit.

Tectum denique baſilicæ beati Ianuarij Martyris ſitæ ad portam beati Laurentij Martyris, atq; Leuitæ nouiter reſtaurauit. Item in Cimiterio beatorum Martyrum Abdon, & Sennen, foris portam Portuenſem veſtem de ſtauracin fecit atque obtulit.

Hic enim coangelicus vir diuina inſpiratione ignitus conſtituit diaconias tres foris portam beatorum Apoſtolorum principis, id eſt vnam quidem ſanctæ, & glorioſæ ſemper virginis Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ, quę ſita eſt in *Atriano: Aliā vero ſupraſcriptæ, & intemeratæ Dominæ noſtræ, quæ ſita eſt foris portam beati Petri Apoſtoli in caput porticus, Nec non & aliam diaconiam, quæ appellatur ſancti Siluestri iuxta hoſpitale Sancti Gregorij. Quas ſupraſcriptas diaconias hic almificus vir in abditis ſine miſericordiæ fructu reperiens nouiter reſtaurauit. Vbi & dona plurima mobilia, atque immobilia pro remedio animæ ſuæ obtulit, & cōſtituit, vt per vnam quamque hebdomadam quintæ feriæ die cum pſallentio à diaconia vſque

*B.atrio

pſallentio, i. e. cantu pſalmorum.

ad balneum pergerent, & ibidem diſpenſatione per ordinem pauperibus conſolari, atque eleemoſynam fieri. Immo hic ipſe ſæpius nominatus ſanctiſſimus præſul, in baſilicę vaſis electionis beati Pauli Apoſtoli, cernens exiſtentes trabes per priſca tempora vetuſtas ad modicumque ruituras fecit ſicut ſuperius in baſilica beati Petri Principis Apoſtolorū, cuncta diſponens per Ianuarium fideliſſimum Veſtiarum ſuum cum multitudine populi. Sed & ipſe ter beatiſſimus paſtor per ſemetipſum frequentans totā nouiter reſtaurauit, & mutauit trabes maiores numero triginta quinque, & per circuitum eiuſdem eccleſiæ nouiter reſtaurauit. Hic autem ter beatiſſimus, & Apoſtolicus vir dum diligentiſſima exquiſitione ſua, reperiſſet monaſterium Honorij Papæ in nimiam deſolationem per quandam negligentiam venire, diuina inſpiratione motus nouiter ædificauit, atque ditauit, & Abbatem cum cæteris monachis regulariter ibidem vitam degentes ordinauit, & conſtituit eos, vt in baſilica Saluatoris, quæ & Conſtantiniana dicta eſt iuxta Lateranēſe patriarchiū poſita, officia celebrarent, hoc eſt matutinam horam, primam, tertiam, ſextam, ſed & nonā etiam & veſpertinam, ab vno choro quidem qui dudum ſingulariter in vtroque pſallebant monachi ex monaſterio Sancti Pancratij ibidem poſito, & ab altero choro monachi iam fati monaſterij Sancti Andreæ, & Bartholomæi, Honorij Papæ; quatenus piis laudibus, pariter pſallentes hymniferis choris læti reſonent cantus reddentes Domino glorioſos melos. Perſæpius memorantes Venerandi Pontificis nomen, ſcilicet in ſæcula memoriale eius pangentes carminibus.

Hic idem ſanctiſſimus Præſul in domoculta, quam Capracorum vocant, quam ex iure proprio ſuo obtulit pro alimoniis pauperum Beato Petro Apoſtolorum Principi nutritori ſuo, à ſolo fundauit, atq; ædificauit eccleſiam, ſimulq; ſpecioſè ornauit, & in nomine eiuſdē Deo factori ſuo dedicauit, recondens in ea reliquias ex veſtimentis Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, & eiuſdem Dei genitricis, ſemperq; virginis Mariæ, atque duodecim Apoſtolorum, & aliorum Venerabilium martyrum, in quam ſacratiſsimā eccleſiam cum cuncto Clero ſuo, ſenatuque Romano pergens cum nimia gloria, ſau exultatione pariter ouantes, & in pauperes Chriſti ibidem magnam conſuetā eleemoſynam faciens translatauit, atque introduxit in eam corpora ſanctorum Martyrum, ſimulque Pontificum, videlicet corpus Sancti Cornelij Martyris, & Pontificis, ſucceſſoriſque eius Sancti Lucij Martyris, atque Pontificis, & corpus Sancti Fælicis ſimili modo Martyris ſeu Pontificis, pariterque corpus Sancti Inno-

Digitized by Google

Innocentij confeſſoris,atque Pontificis. Quos vt patronos in Domino almus ſacer Pontifex ob amorem ſanctæ ſedis apoſtolicæ, in qua & præſederunt, ſicut decuit, honorauit. Nec non & tectum tituli beatæ Suſannæ Martyris, inter duas domos ſitum iuxta ſanctum Quiriacum, quod iam caſurum erat, & in ruinis poſitum, nouiter reſtaurauit. Simili modo & titulum beati Cyriaci Martyris, eccleſiam Sancti Laurentij, ad Formoſam pariter à nouo reſtaurauit.

Immo & baſilicam Saluatoris, quæ & Conſtantiniana vocatur iuxta Lateranenſe patriarchium in ruinis poſitam vnà cum quadriporticis ſuis, atriiſque & fontes nouiter, ſicut Eccleſias beatorum Principum Petri,& Pauli,renouauit, in qua & mutauit trabes maiores numero quindecim. Item hic idem almificus Præſul monaſterium Sancti Laurentij, quod in Palatinis in deſertis reperit, nouiter reſtaurans, atque in omnibus ditans, coniunxit cum alio monaſterio iuxta ipſum poſito ſcilicet Sancti Stephani, quod cognominatur Baganda,& ordinauit monachos, & conſtituit vt in titulo beati Marci Pontificis, atque confeſſoris officio fungerentur, id eſt matutina hora, prima, tertia,& ſexta,atque nona, ſeu veſpertina pſallerent pro requie animæ ſuæ. Sed & in prædicta baſilica beati Marci fecit alios arcus argenteos numero ſex pēſan. ſimul lib. quinquaginta quinque, pariterque & calices miniſteriales à catholica procedentes ex auro puriſſimo rèparauit, penſantes libras nouem & ſemis.

Hic quippe præſagus vir conſiderans plurimi populi ſalutem, ſuper ripam fluminis porticum, quæ ducit ad beatum Petrum Apoſtolum arctam,& anguſtam exiſtentem, per quam viam tranſeuntes ad eundem beatum Apoſtolorum Principem Petrum perueniebant pluſquam duodecim millia tufos in litore alueí fluminis in fundamentis ponens à ſolo vſque ad ſummum tectum mirę magnitudinis porticum reparauit: & vſque ad gradus beati Petri reſtaurauit. Diaconiam vero Sanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Scholæ Grecæ, quæ appellatur Coſmedin, dudum breuem in ædificiis exiſtentem ſub ruinis poſitam reſtaurauit: nam maximum monumentū de Tiburtino tufo ſuper eam depēdens per anni circulum plurimam multitudinem populi congregans, multorumque lignorum ſtruem incendens demolitus eſt, ſimulque collectionem ruderum mundans à fundamentis ædificans, prædictáque baſilicam vltro citroq; ſpacioſe largans treſque abſidas in ea conſtituens, præcipuus antiſtes, verā Coſmidin ampliſſimā à nouo reparauit. Pariterq; & titulum beati Laurentij Martyris, quam Lucinæ dicunt ſeu eccle-

ſiam

ſiam beati Martini ſitam iuxta titulum ſancti Siluestri. Smulque & baſilicam beati Agapiti Martyris foris muros iuxta ſanctum Laurentium poſitam reparauit: quę præfatæ eccleſiæ à priſcis temporibus marceſcentes in ruinis mole defecerant: quas præcipuus antiſtes feruens in amore ſpiritus ſancti in omnibus vna cum porticibus earum à nouo nimio decore renouauit. Verum etiam tituli Sancti Sixti, ſed & baſilicæ Sãcti Hadriani à nouo ſimili modo renouauit ædes. Et baſilicam beati Pancratij Martyris nimia vetuſtate dirutam atque ruinis præuentam iſdem almificus, in integrum à nouo nimio decore vna cum monaſterio ſancti Victoris ibidem ſitum reſtaurauit. Item præcipuus præſul baſilicam Sanctæ Dei genitricis ad præſepe, quæ à priſcis temporibus tota marcuerat vltro, citroque reſtaurauit, & in ſarta tecta eiuſdem eccleſiæ poſuit trabes maiores viginti.

Simili modo & baſilicam Sancti Euſebij vndique renouauit. Cameram vero beati Petri Apoſtolorum Principis in omnibus deſtructam, atque dirutam exemplo olitano exculpens diuerſis coloribus à nouo fecit. Porticum vero, quæ ducit ad beatum Paulum Apoſtolum à porta vna cum eccleſia Sancti Eupli vſq; ad prædictam baſilicam Sancti Pauli à nouo reſtaurauit. Immo & porticum, quæ ducit ad Sanctum Laurentium foris murum à porta vſq; in eandem baſilicam à nouo conſtruxit. Hic idem almificus pater eandem baſilicam Sancti Laurentij Martyris, vbi ſanctum corpus eius requieſcit, annexam baſilicæ maiori quæ dudum iſdem Pręſul conſtruxerat, vltro, citroq; à nouo reſtaurauit.

olitano. id eſt, antiquo.

Immò & eccleſiam Sancti Stephani iuxta eas ſitam, vbi corpus sãcti Leonis epiſcopi, & Martyris quieſcit, ſimiliter vndiq; renouauit, vna cum cimiterio beatæ Cyriacæ, ſeu aſcenſum eius. Verum etiam & baſilicam Hieruſalem, quæ in Sęſſoriano ſita eſt, & olitanas eius quæ marcuerant trabes, mirifice ipſas mutans in omni reſtaurauit parte.

Pariter & templum Apoſtolorum, quod appellatur Eudoxiæ ad vincula, totam eius à nouo reſtaurauit eccleſiam. Immò & baſilicam Sãnctæ Rufinæ, & Secundæ, quæ ponitur in epiſcopio ſiluæ candidæ, quæ olitana vetuſtate marcuerat vna cum baptiſterio ſummo ſtudio renouauit, videlicet & baſilicam beati Petri Apoſtoli ſitam via Appia in ſilice vltra ſanctum Thomã Apoſtolum non procul à triceſimo, deſolatione ruiniſq; præuentam à nouo vna cum baptiſterio reſtaurans mole magnitudinis decorauit.

Pariter & baſilicam Sanctorum Coſmæ, & Damiani ſitam in tribus fatis, quia nimia vetuſtate ſimiliter trabes eius marceſçentes defe-

defecerant, à nouo totam reſtaurauit. Et eccleſiam Beati Ioannis Baptiſtæ ſitam iuxta portam latinam ruinis præuentam in omnibus à nouo renouauit. Verum etiam & Eccleſiam Apoſtolorum foris portam Appiã milliario tertio in loco qui appellatur Catacũbas, vbi corpus beati Sebaſtiani Martyris cum aliis quieſcit, in ruinis præuentam à nouo reſtaurauit. Immo & titulum Pudentis, id eſt eccleſiam Sanctæ Potentianæ in ruinis poſitam nouiter reparauit, ſed & baſilicam Sancti Theodori ſitam intra velum iuxta domum cultam Sulpitianam, nec non & baſilicam Sancti Petri poſitam in Maſſa Merulana per olitana dirutas tempora à ſolo renouauit. Huius denique temporibus defunctus Maſtalus Primicerius reliquit pro anima ſua in poteſtate prædicti Pontificis pauperibus Chriſti de ſua propria hæreditate erogari: quare vno conſenſu heredes, prædicti Maſtalis, dederunt, atque venundauerunt eidem magno Præſuli cum fundis, atque caſalibus eccleſiæ Sancti Leucij portionem eis competentem poſita via Flaminia milliario ab vrbe Roma plus minus quinq;, & in auro ſolidos mancuſos numero ducentos. Quorum & prouinciam iã fati Maſtali heredes Chriſto dederunt. Portio vero Gregorij Secundicerij quam in ſupraſcriptis caſalibus Sancti Leucij habere dinoſcebatur, pro Secundicerij honore eidem almo præſuli ab eodem Gregorio conceſſa eſt, & dum ipſa Sancti Leucij Eccleſia in ruinis eximiis, atque vepribus circumuallata periſſet à nouo eam reſtaurans miræ magnitudinis domocultam ibidem beato Petro nutritori ſuo ædificauit, & in perpetuũ conceſſit, & ea in fines ampliauit tam ex hęreditate Paſchalis, quamque ex commutatione hæredibus quondam Luciæ ſeu Ioannis Primicerij, vel diuerſorum locorum facta. Hic fecit in baſilica Beatæ Petronillæ ad beatum Petrum Apoſtolum arcus argenteos ſex penſan. libras quinquaginta. Titulum vero ſanctæ Praxedis ex parte ruentem in integrũ renouauit. Immo & baſilicam Sanctæ Eugeniæ tam intus, quamque foris à nouo reſtaurauit.

Simili modo & & baſilicam Sancti Gordiani, atque Epimachi, ſeu Cimiteriũ eiuſdẽ Eccleſiæ Simplicij atque Semiliani, atq; Quarti & Quinti Martyrum, & beatæ Sophiæ vna cum Cimiterio Sancti Tertullini foris portam Latinam à nouo renouauit, nec non & eccleſiã beati Tiburtij & Valeriani, atq; Maximi, ſeu baſilicã Sancti Zenonis vna cum cimiterio Sanctorũ Vrbani Pontificis, Fęliciſſimi, & Agapiti, atque Ianuarij & Cyrini Martyrũ foris portã Appiã vno cohærentes loco, quæ ex priſcis marcuerant temporibus, à nouo reſtaurauit. Itẽq; titulũ Sanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ, quę vocatur Calixti trans Tiberim à nouo in integrũ ex omni reſtaurauit

Digitized by Google

parte. ſimili modo & titulũ SãctiMarcelli via lata ſitũ à nouo reſtaurauit. Et baſilicã cimiterij Sanctorũ Martyrũ Hermetis, Prothi, & Hyacinthi atque baſilicam miræ magnitudinis innouauit. Cimiterium vero Sanctæ Fælicitatis via ſalaria vna cum Eccleſiis ſancti Siluani Martyris, & Sancti Bonifacij confeſſoris, atque Pontificis vno cohærentes ſolo miræ reſtaurauit magnitudinis. Sed & baſilicam Sancti Saturnini in prædicta via ſalaria poſitam vna cum Cimiterio Sanctorum Chryſanti, & Dariæ renouauit, atque cimiterium Sanctæ Hilariæ innouauit, Immo & cimiterium Iordanorum videlicet Sanctorum Alexandri, & Vitalis, & Martialis Martyrum, ſeu ſanctarum ſeptem virginum à nouo reſtaurauit. Pariter in eadem via ſalaria Cimiterum S. Silueſtri confeſſoris, atque Pontificis aliorumque ſanctorum multorum in ruinis poſitum renouauit, nec non & eccleſiam ſancti Fælicis poſitam foris portam Portuenſem à nouo reſtaurauit. Simulque & baſilicam ſanctorum Abdon & Sennen, atque beatæ Candidæ vna cum cæteris ſanctorum cimiteriis in id ipſum pariter renouauit. Idem egregius Præſul prælatus baſilicam ſcilicet Beati Hadriani Martyris, & ſanctorum Coſmæ, & Damiani, à nouo reſtaurauit, Diaconias conſtituit, in quibus& multa bona fecit per ſuam ſempiternam memoriam, concedens eis agros, vineas, oliueta, ſeruos, Ancillas, & peculia diuerſa atque res mobiles, vt de reditu eorum crebris exactionibus Diaconiæ proficientes pauperes Chriſti reficerentur.

In præfata vero diaconia Sancti Hadriani obtulit in argento caniſtra duodecim, Amam vnam, ſchyphum vnum, patenã vnam, Calicem vnum, Amulam offertoriam vnam pen. lib. ſexaginta & ſeptem. Item per nimis ſolertem curam, atque induſtriam aquæ ductus Sabbatinæ à nouo formatæ à fundamento ædificans fautori ſuo beato Petro Apoſtolo fluentem aquam perduxit, tam in fontem baſilicæ, qui per vehicula implebatur, quam in atrium eiuſdem baſilicæ & ſimul in balneum vtilitatem peregrinorum ibidem ſeruientium procurans. Immo & baſilicam Sancti Secundini poſitam in vrbe Præneſtina, vbi corpus eius quieſcit, in ruinis poſitam à nouo reſtaurauit.

Pariter etiam, & in baſilica beati primi Martyris Stephani ſita in Celiomonte, quæ per olitana tempora marcuerant maximas in ea trabes vaſta mole, quin etiam porticus mirifice intrinſecus, & extrinſecus à nouo renouauit. Porro & in baſilica beatæ Eugeniæ, quam iam dudum eius renouauerat almitas, ſolertem in ea gerens curam monaſterium puellarum nouiter ibidem à fundamentis ædi-

ficans

ficans,conſtituit, vt iugiter illic Deo canerent laudes videlicet hora prima,tertia, ſexta, nona, veſpera, matutina.In qua & plura obtulit dona id eſt agros,vineas,domos,ſeruos, & Ancillas, diuerſiſque peculiis, & cæteris mobilibus rebus dotauit. Sed & in titulo Pammachij Sanctorum Ioannis, & Pauli, quæ per elapſos marcuerant annos,omnia ſarta tecta eiuſdem tituli renouauit.

Hic vero egregius ſacerdos ob nimium amorem confeſſionem beati Petri totā intus ex auro puriſſimo in laminis diuerſiſq; hiſtoriis compte ornauit, pondera trecentarum librarū ponens,& in poſtem ſuperius eiuſdem ſacræ confeſſionis auri mundiſſimi lib. tres decim, pari modo & in ipſius Apoſtoli confeſſionis liminari inferiori lib.viginti quinque. Aſpectum vero altaris ſuper eandem confeſſionem atq; dextra, læuaque parte iuxta gradus iam dictæ confeſſionis,addēs in ea argenti lib.centū triginta ſex * curioſe renouauit,eiuſque hiſtorias ex auro puriſſimo lib.decem & octo nitidiſſimè deaurauit. *B.cariosum Simulque & cantharas in eadem Dei eccleſia Apoſtoli numero decem renouauit addens in eis argenti libras centum, Ante ianuas verò argenteas, fecit caniſtros argenteos duodecim pen. lib. triginta ſex. Simili modo & in turre Caniſtros argenteos duodecim pen. inibi lib. quadraginta quinque. In eadem quippe beati Petri eccleſia per diuerſas coronas fecit delphinos ex argento lib.centum. Et in eccleſia Beati PAVLI Apoſtoli inſtar eorum quos poſuerat in eccleſia S. Petri delphinos poſuit argen. lib. centum octuaginta: pariter & in eccleſia Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana fecit delphinos argen. lib.triginta. Fecit & in eccleſia beati P. per diuerſa oratoria caniſtra argentea numero duodecim, pen.ſimul lib. quadraginta.Et rugas in Preſbyterio à parte virorum & mulierum ex argento puriſſimo penſ. lib. centum triginta, nec non & alias rugas in caput Preſbyterij ante confeſſionem ex argento pen. ſimul centū & quatuor.Et in eccleſia Sanctæ Dei genitricis Mariæ trans Tyberim fecit caniſtra argentea quinque penſ. ſimul lib. quindecim. Enimuero in baſilica Sanctæ Dei genitricis, quæ eſt ad Præſepe in altari ipſius præſepij fecit laminas ex auro puriſſimo hiſtoriis depictis pen. ſimul lib. centum quinque ex argento intus ſupraſcriptæ confeſſionis tabulas duas penſan. ſimul libras quindecim. Eccleſiā vero Beatæ Agnetis Martyris, ſeu baſilicam beatæ Emerentianæ pariter etiam & eccleſiam Beati Nicomedis ſitam foris portam Numentanam,ſimul & Cimiterium Beati Hippolyti Martyris iuxta Sanctum Laurentium, quæ à priſcis marcuerant temporibus, à nouo renouauit. Pari modo & eccleſiā beati Chriſti Martyris Stephani ſitam iuxta prædictum

Digitized by Google

Cimiterium Sanĉti Hippolyti ſimiliter reſtaurauit. Fecit vero & in confeſſione beati Pauli Apoſtoli ex auro puriſſimo imaginem in modum euangeliorum intus ſuper eiuſdem ſacratiſſimum corpus pen. lib. viginti. Idem vero omnium bonorum præcipuus Præſul à nouo dedicauit, atque cōſtituit monaſterium Sanĉtorum Hadriani, atq; Laurentij, quod in ruinis marceſcebat à priſcis temporibus & tāquam crypta, à ſæcularibus inhabitabatur. Ipſe vero egregius antiſtes à nouo id reſtaurauit in prædiĉtorum ſanĉtorum videlicet Hadriani, & Laurentij nomine, in quo & multa donauit tam in auro, quamque & in argento, ſeu in agris, atque in familiis diuerſiſque peculiis, ſimulque & ex mobilibus. Et conſtituit in baſilica Sanĉtæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ ad Præſepe & in ceteris monaſteriis ibidem conſtitutis, Deo die noĉtuque canentes ſolitas dicere laudes. Fecit ibidem præſagus Antiſtes in confeſſione beati Laurentij Martyris foris murum imaginem ex auro puriſſimo in modum euangeliorum eiuſdem beati Laurentij effigies continentem, quæ pen. libras 15.

In Eccleſia vero Saluatoris, quę vocatur Conſtantiniana, fecit ante veſtibulum altaris aureas tres gabatas pen. lib. decem. Sed & in baſilica beatę Dei genitricis ad Præſepe fecit delphinos argenteos per diuerſas coronas pen. lib. vigintiquatuor. Præſtantiſſimus idem eximius Antiſtes fecit in eccleſia beati P. Apoſtoli ad corpus imaginem, quæ dudum ex argento inerat Saluatoris, Sanĉtæ Dei genitricis, Sanĉtorum Apoſtolorum Petri, ac Pauli, atque Andreæ de auro puriſſimo miræ magnitudinis pen. lib. ducentas.

Hic elegantiſſimus Præſul, atq; fortiſſimus reĉtæ fidei prædicator, direxit miſſos ſuos, videlicet Preſbyterum Petrum Sanĉtæ Romanæ Eccleſiæ, & Petrum religioſum Abbatē venerabilem monaſterij Sanĉti Sabæ, quæ appellatur cella noua, ad imperatorem Conſtantinum, & matrem eius Hirenem, adhortans eos, atque fideliter prædicans per ſuas apoſtolicas literas pro ſacris imaginibus ereĉtionem, qualiter per teſtimonia ſcripturarum, ſeu traditionem probabilium patrum à priſcis temporibus vſque haĉtenus orthodoxe venerātur in ſanĉta Catholica, & apoſtolica Romana eccleſia, ꝙ præfati Imperatores eandem venerantes, atque amplectentes apoſtolicam epiſtolam, concilium in Nicæa congregari fecerunt, trecentorum quinquaginta epiſcoporum, qui ſecūdum doĉtrinam prædicationis Apoſtolicæ epiſtolæ nimirum crediderunt. Hi promulgantes cenſuerunt, & per ſynodū vniuerſalē definierūt vnanimi aſſertione pro honorādis imaginib, ereĉtionē: Quam ſynodū iamdiĉti miſſi in græ-

Synodus à græco in latinā linguā tranſlata.

co

co ſermone ſecũ detulere vna cũ imperialib. ſacris manibus proprijs ſubſcriptã, eamq; prędictus egregius Antiſtes in latinam linguã tranſlatari iuſſit, & in Sacra bibliotheca pariter recondi, dignã ibi orthodoxæ fidei memoriam æternam faciens. Hic idem eximius Papa altare beati Pauli Apoſtoli vna cum eiuſdem confeſſionis foribus auro mundo ſacris decorans hiſtorijs mirifice ornauit penſ. libr. centum triginta, ſed & ſarta tecta tituli Sanctorum Quatuor coronatorum, quæ in ruinis exiſtebant, trabes ibidẽ plures imponens, omnia à nouo reſtaurauit. Item fecit patenam, & calicem in baſilica Beati Petri Apoſtoli pro quotidianis miniſterijs ex auro puriſſimo, penſ. ſimul libr. viginti quatuor. Item beatiſſimus vir fecit in eccleſia Sanctæ Dei genitricis Marię ad Pręſepe patenam, & calicem Sanctum ex auro obrizo penſan. lib. viginti. Item in titulo Eudoxiæ, videlicet Beati Petri Apoſtoli ad vincula, fecit caniſtra duodecim penſ. libr. triginta ſex, & delphinos per diuerſas coronas triginta quinque penſ. lib. octo, pariterq; & eccleſiam beatæ Sabinæ ſitã in territorio Ferentinello à nouo reparauit. Hic ipſe almificus Præſul fecit in baſilica beati Pauli Apoſtoli patenam ex auro obrizo cum calice Sancto penſ. ſimul lib. viginti.

Similiter & in eccleſia Beati Laurentij martyris foris murum, fecit ex auro puriſſimo patenam cum calice Sancto penſ. ſimul libr. quindecim. Item diaconiam Sanctorum Sergij & Bacchi eiuſdem Diaconiæ diſpenſator propter metum templi, quod ſitum ſuper eas videbatur, euertens ſuper eandem eccleſiarum à fundamentis ipſam baſilicam exterminauit, quam reſtaurare minime valens miſericordia motus ab eorum mar. amore hic præſagus Antiſtes à fundamentis in ampliorem reſtaurauit, decore nimium ſtatum. Baſilica vero monaſterij beati Anaſtaſij Chriſti martyris vna cum baptiſterio, & egumenarchio, cæteriſque ædificijs per incuriam monachorum nocturno ſilentio exuſtam à fundamentis vſque ad ſummum tectum cũ audiuit miſericordiſſimus præſul, valde diluculo velociter currẽs reperit eam adhuc ardentem, & ſolummodo arcam eiuſdem martyris erutam in media curte iacentem. Cætera vero Sanctuaria, ſeu miniſteria tam in eccleſia, quam in veſtiario ab ipſo igne conflagrata ſunt, qui nimio merore cum ſuis miniſterialibus certatim extinguẽs ignem, confeſtim viribus totis à flammiferis ruinis erutam à nouo in meliorem ſtatum prædictam Eccleſiam, cum veſtiario, & egumenarchio, cæteraque ædificia renouauit, atque reſtaurauit. Et amplius in ea Sanctuaria, atque miniſteria, & ornamenta maiora quam quæ ibidem combuſta ſunt, contulit. Ipſe verò Deo vt dicitur, pro-

Digitized by Google

tectus præſul conſpiciens muros huius Ciuitatis Romanæ per olitana tempora in ruinis poſitos, & per loca plures turres vſque ad terram euerſas per ſuum ſolertiſſimum ſtudium totas Ciuitates tam Tuſciæ, quamque Campaniæ congregans vna cum populo Romano, eiuſque ſuburbanis, necnon & toto Eccleſiaſtico patrimonio omnibus prædicans, & diuidens ex ſumptibus, dapibuſque Apoſtolicis totam vrbem in circuitu reſtaurans vniuerſa renouauit, atque decorauit, præſertim & in altari maiori Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli fecit ex auro puriſſimo diuerſas hiſtorias penſan. libr. quingentas nonaginta ſeptem, & intus in confeſſione imaginem in modum euangeliorum ex auro obrizo penſan. libr. viginti ſimul & cancellos ante eandem confeſſionem ex auro puriſſimo penſan. libr. quinquaginta ſex: qui fecit ſimul in altari intus in ſacra vltro, citroque confeſſione imaginem in modum Euangeliorum, necnon & in poſtibus inferioribus & ſuperioribus, atque cancellis ſimul etiam & circa Corpus ex auro obrizo lib. mille tercentas viginti octo. In vigeſimo enim præfati eximij Pontificis anno menſe Decembr. 15. Indict. fluuius Tyberis à ſuo egreſſus alueo intumeſcens ſeſe per campeſtria dedit, quæ etiam præ nimia inundatione portam quæ dicitur Flaminia ingreſſus, ipſam à fundamentis euellens portam vſque ad arcum, qui vocatur tres faccicelas eam deduxit, interea & muros in aliquibus tranſcendit locis, atque vltra baſilicam Sancti Marci euertens porticum, quæ vocatur Palatina, & per plateas ſe extendens vſque ad pontem Antonini ipſumque euertens murum, egreſſus in ſuo ſe iterum vniuit alueo, ita vt in via lata amplius quam duas ſtaturas eiuſdem fluminis aqua excreuiſſet, atque ad portam beati Petri vſque ad pontem Miluium aquæ deſcenderant iuxta remiſſam vim ipſius fluminis reddidit. Domos itaque euertit, agros deſertauit, euellens, & eradicans arbuſta, & ſegetes. Nam nec ſerere pars maxima Romanorum valuit ipſo tempore, & per hoc imminebat tribulatio magna, quo audito ipſe præcipuus præſul hoc, quoniam per triduum ipſum flumen quaſi per alueum per Ciuitatem currebat, ſe nimis in lamentationibus dedit, & humi in orationem proſtratus perſiſtens, miſertus Dominus eius orationibus poſt triduum ceſſauit. Sed per plures dies aqua Romam detinuit inuaſam. qui ipſe præcipuus antiſtes diuina permotus inſpiratione per nauiculas morantibus via lata cibos aduexit, vt non fame necarentur, eo quod minime ſuis domicilijs exire nequibant præ nimia altitudine aquarum. Poſtmodum vero areſacta aqua omnes ex ipſa regione via lata in domo conſolatus eſt. Idem vero

Sacra-

Digitized by Google

Sacratiſſimus Præſul portas æreas maiores miræ magnitudinis decoratas ſtudioſe à Ciuitate Peruſina deducens in baſilicam beati Petri Apoſtoli ad turrem compte erexit. Sed & in titulo beati Marci nutritori ſuo fecit patenam, & calicem Sanctum de auro puriſſimo penſ.libr. vndecim. Imo & calices argenteos quatuor penſ.libr. duodecim.

Præterea in baſilica Beatorum Coſmæ & Damiani ſimiliter patenam, & calicem ex auro obrizo penſ. libr. pariter vndecim obtulit. Verum etiam & in diaconia Sancti Hadriani patenam, & calicem ex auro mundo contulit penſ. ſimul lib. vndecim. Fecit autem & in diaconia Sancti Hadriani martyris arcus de argento duos penſ. libr. viginti.

Et in baſilica Sanctæ Martinæ arcus de argento tres penſ. libr. triginta. Immo & in eccleſia ſemper Virginis Mariæ, quæ ad martyres vocatur, renouauit cyburium de argento, quod ex vetuſtate conſumptum erat, & addidit in eo argenti lib. ſexaginta, & in priſtinum eum erexit nouiter locum. Sed & arcum in eadem venerabili Eccleſia fecit de argento penſ. libras duodecim. Hic beatiſſimus Pontifex omnia vtiliter, nouiterque fecit tam in eleemoſynis pauperum, quamq; in ornamentis Sanctarum Eccleſiarum proficiens. Verum etiam curſum conſummans, atque fidem orthodoxam ſolertiſſimè ſeruans Dei vocatione vitam finiens ad æternam migrauit requiem. Qui fecit ordinationes duas per menſem Martium, preſbyteros viginti quatuor, Diaconos ſeptem, epiſcopos per diuerſa loca numero centum octuaginta quinque, & ſepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli. 7. Cal. Ianuar. Indictione quarta. Fuit autem temporibus Caroli Magni Regis.

XCVIII. LEO III.

ANNO CHRISTI 795. CONSTANTINI SOLIVS 6.

LEO Tertius natione Romanus ex patre Azuppio ſedit annos viginti, menſes quinque, dies decem & ſeptem. Qui à parua ætate in veſtiario Patriarchij enutritus, & educatus, omnemque eccleſiaſticam diſciplinam ſpiritualiter eruditus, tam in pſalterio, quamque in ſacris diuinis ſcripturis pollens ſubdiaconus factus in preſbyterij honorem prouectus eſt. Erat enim vir caſtus, loquela facundus, & animo conſtans.

Vbi vero inueniebat aliquem præcipuũ monachũ, vel ſeruũ Dei in colloquijs diuinis, & oratione, cum eo penitus vacare nõ ceſſabat.

Et

Et valde nimiſque hilaris in eleemoſynis exiſtebat, verum etiam & infirmorum prorſus maximus viſitator, prædicans illis *ſcripturaliter,* vt eorum animas in eleemoſynis redimerent.

* ſcripturas
*vt pro cura pauperum animas ſuas

Qui plures eius prædicationibus annuentes, quicquid ille pro Chriſto * commendabant occultè die, noctuque pauperibus erogabant: Fructum animarum crebro * offerens ſalubriter Deo. & dum taliter in ipſo veſtiario præcipue degens ſplenderet, & eius ſolertiſsimam curam ipſe veſtiarius diligeret, ab omnibus amantiſsimè diligebatur. Quapropter diuina inſpiratione vna concordia, eademque voluntate à cunctis Sacerdotibus ſeu proceribus, & omni Clero, necnon & optimatibus, vel cuncto populo Romano Dei nutu in * natali beati primi Martyris Stephani electus eſt, & ſequenti die in * natali Sancti Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei pontifex in ſede Apoſtolica ordinatus eſt. Erat enim Eccleſiaſticarum rerum defenſor, & contrariorum fortiſſimus expugnator, & nimis mitiſsimus, & eidem eccleſiæ beneuolus præclarus amator, tardus ad iraſcendum, & velox ad miſerandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam ſecundum meritum tribuens, ſed pius, ac miſericors à tempore ordinationis ſuæ omnibus * ſtuduit iuſtitias facere. Hic vero rogam clero ſuo in presbyterio maximè ampliauit. Fecit enim in baſilica beati Petri principis Apoſtolorum nutritori ſuo thuribulum aureum ante veſtibulum altaris penſ. libras decem & ſeptem. Imo & in confeſsione eiuſdem Apoſtoli rugas ex auro puriſsimo cum gemmis diuerſis pen. lib. quadraginta & nouem. Item coronas maiores argenteas tres penſan. libras trecentas & ſeptem. Verum etiam & cortinas albas holoſericas roſatas habentes in medio crucem de chyſoclabo, & periclyſim de fundato vnam.

* habebant
* offerentes
* natalitio
* natalitio
* viſus eſt.
Baron. ad ann. 796.
Roga. *i. ſtipendium.*
* chryſoclauo

Sarta vero tecta baſilicæ beati Petri Apoſtoli id eſt nauem maiorem, ſed & aliam nauem ſuper altare cum quadriporticu ſimul & fontem, atque ante fores argenteas. Verum etiam & Turrem cum cameris ſuis ab imo vſque ad ſummum omnia in omnibus nouiter reſtaurauit. Præſertim imaginem Saluatoris cum reliquis miræ pulchritudinis depictam ad decorem ſupraſcriptæ Eccleſiæ in faſtigio ſub arcu maiori poſuit. Pari modo & in baſilica Beati Pauli Apoſtoli, atque in baſilica Saluatoris inſtar imagines fecit, & conſtituit. Sarta tecta vero tituli beatæ Anaſtaſiæ, quæ à priſcis temporibus per incuriam marcuerant, & pœne caſura erant, ſuo almo ſtudio nouiter reſtaurauit.

Inſtar, *id eſt, ſimiles imagines.*

Similiter & titulum Sanctæ Sabinæ ſtudioſè renouauit. In quo vero

vero templo iſdem egregius præſul fecit ex argento coronas quinq; penſ. libras quatuordecim. Caniſtra duo penſ. libras tres & ſemis. Gabatas* inter raſiles nouem pen. libras vndecim. Fecit autem & in baſilica Beatæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præſepe, Cyburium ex argento puriſſimo quod penſ. libras ſexcentas & vndecim. Simul & rugas argenteas in ingreſſu preſbyterij penſ. libras octuaginta, atque cortinam maiorem ſericam albam habentem periclyſin, & Crucem de fundata. *interſauſes

Immo & in ſacratiſſimo altari maiori fecit veſtem de chryſoclabo habentem hiſtoriam Natiuitatis, & Sancti Simeonis & in medio cheritiſmon. Simul etiam & in Camera eiuſdem Eccleſiæ & in quadriporticu, necnon & Coronas argenteas tres penſ. inibi libras centum * quadraginta quinque, & vncias nouem. Interea & in baſilica beati Chriſti martyris Laurentij ſita foris muros fecit imagines argenteas tres Saluatoris, beati PETRI Apoſtoli, & Sancti Laurentij penſ. ſimul libras quinquaginta quatuor & ſemis. Et in ſacro altari veſtem ſericam chryſoclabam habentem hiſtoriam Dominicæ paſſionis, & Reſurrectionis. Itemque renouauit ſarta tecta beati Fœlicis, & Adaucti martyrum iuxta Sanctum PAVLVM Apoſtolum, ſed & baſilicam Sancti Mennæ, atque tituli beati Vitalis Chriſti martyris, necnon & Cimiterium beati Sixti atque Cornelij via Appia. Simulque & cimiterium Sancti Zotici via Lauicana. *quinquaginta quinque.

Pariter & eccleſiam Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ ſitam in Fonticana, quæ per olitana marcuerat. Fecit autem iſdem Præſul in baſilica doctoris mundi Beati PAVLI Apoſtoli confeſſionem, ſimul & rugas ex auro obrizo habente gemmas precioſas inſtar beati Petri Apoſtoli penſ. libras centum quinquaginta & ſex. Et ſuper ipſum ſacrum altare imaginem auream habentē Saluatorem, & duodecim Apoſtolos penſ. libras ſeptuaginta quinque, ſed & cameram eiuſdem baſilicæ in modum beati Petri Apoſtoli nouiter fecit, præſertim & coronas argenteas tres penſ. in vna libras ducentas, & viginti. Et vela holoſerica maiora ſigillata habentia periclyſin, & Crucem de bathin, ſeu fundato numero quindecim. Vela promiſcua maiora de quadraplo inueſtita, quæ pendent in arcubus quadraginta tres. Vela modica ſigillata, quæ pendent in arcubus minoribus ornata quadraplo viginti. Item vela modica de ſtauracin, quæ pendent in arcubus decem, & alia decem, ex quibus tria habent periclyſin de chryſoclauo. Item vela quatuor filo pari Alexandrina.

Digitized by Google

Item velum Alithino rotatu haben. periclyſin rotas cum cancellis. Et in medio crucem cum gemmis, & quatuor rotas de tyrio filo pares.

Fecit autem & in baſilicâ beati Andreæ ad beatum Petrum Apoſtolum rugas argen.pen.libras octuaginta. Verum etiam & in baſilica Saluatoris,quæ appellatur Conſtantiniana cameram miræ magnitudinis. Hic almificus Præſul fecit in altari maiori beati Petri Apoſtolorum Principis veſtem chryſoclabam precioſis gemmis ornatam, habentem hiſtorias tam Saluatoris beato Petro Apoſtolo ligandi,ſoluendique poteſtatem tribuentis, quamq; principum Apoſtolorum Petri, ac Pauli paſsionem figurantes miræ magnitudinis in natale Apoſtolorum reſplendentem.

Item fecit veſtem in titulo Eudoxiæ ſuper altare tyriam habentem grypas maiores, & duas rotas chryſoclabas cum Cruce, & periclyſin,blathin,& chryſoclauum.Hic autem præcipuus præſul fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli farum argenteum ante preſbyterium cum gabathis argen.triginta ,& Caniſtrum octogoni in medio penſ. libras ſexaginta & tres & in cantharis argenteis tam in circuitu altaris, quam in preſbyterio poſuit ceroſtata argentea penſ.inibi libras ducentas & duodecim.Et in altare beatæ Petronillæ poſuit veſtẽ de ſtauracin vnam habẽtem periclyſin de blattis,ſeu chryſoclabo. Fecit autem & in baſilica Saluatoris,quæ & Conſtantiniana, veſtem habentem hiſtoriam Crucifixi, & de Reſurrectione Domini noſtri Ieſu Chriſti habentem periclyſin de chryſoclabo. Sed & in baſilica beati Clementis veſtem de ſtauracin vnam habentem periclyſin de chryſoclabo.Fecit etiam & in arcubus argenteis Eccleſiæ Dei Apoſtoli vela de ſtauracin valde pulcherrima. Ipſe vero præcipuus pontifex in titulo beatæ Suſannæ, vbi & preſbyter ordinatus fuerat, dum breuiter deſtructus fuiſſet, & iam per longitana tempora ipſæ parietinæ marcuiſſent, ob nimium amorem ampliauit ædificium, & nouiter in altum fodiens firmiſſimum poſuit fundamentum, & eruta planitie mirifice excelſa ſuper ipſa fundamenta ædificauit eccleſiam cum apſida ampliſſima, & cacumina mirifica de muſiuo, atque cameram decoratam, ſeu preſbyterium, & pauimentum marmoribus pulchris ornauit. Verum etiam dextra, læuaque, & porticus eius cum columnis marmoreis conſtruxit. Sed & baptiſterium ibi conſtituit, vbi & dona obtulit videlicet, Gabathas aureas fundatas tres, penſantes libras quatuor & ſemis. Cruces aureas duas cum gemmis, penſ. libr. vnam, tum virgas argenteas penſan. libras tres, & vncias ſeptem. Lucernam argenteam vnam penſan. libras quin-

quinque, imagines argenteas tres, penſan. libras triginta quinque. Fecit & confeſſionem eiuſdem altaris ex argento puriſſimo penſ. libras centum, tres, & vncias duas. Columnas argenteas octo & gammadia duo & arcus duos cum crucibus argenteis quinque, & gabathas quiudecim penſan. ſimul libras centum quinquaginta. Crucem diacopton penſ. libras quatuordecim. Caniſtrum ex cede Caſotij penſ. libras duodecim & ſemis. Coronam maiorem de argento vnam cum delphinis triginta duobus penſ. libr. 32. Necnon & Caniſtrum argenteum vnum, penſ. libr. decem & octo, ſed & aliud Caniſtrum argenteum penſan. libras decem & octo, Vaſa colatoria argentea deaurata penſ. libras quatuor, & vncias tres, Gabathas argenteas habentes gryphos deauratos penſ. libras duas. Coronas argenteas duas cum delphinis decem & octo penſ. libras decem & nouem. Enimuero iſdem præcipuus Antiſtes fecit in eadem Eccleſia veſtem chryſoclabam cum periclyſi cum chryſoclabo vnam: Sed & aliam veſtem de blatthin habentem in medio crucem de chryſoclabo. Et tabulas chryſoclabas quatuor cum gemmis ornatas, atque gammadias in ipſa veſte chryſoclabas quatuor cum periclyſi de chryſoclabo. Fecit autem & in patriarchio Lateranenſi triclineum maius ſuper omnia triclinia nomini ſuæ magnitudinis decorata, ponens in eo fundamenta firmiſſima, & in circuitu laminis marmoreis ornauit, atque marmoribus in exemplis ſtrauit. Et diuerſis columnis, tam porphyreticis quamque albis, & ſculptis cum vaſibus, & lilijs ſimul poſtibus decorauit cameram cum apſida de muſiuo, & alias duas abſidas diuerſas hiſtorias pingens ſuper marmorum incruſtatione, pariter in circuitu decorauit. Et in baſilica beatæ Priſcæ fecit iſdem antiſtes calicem fundatum ſuperauratum vnum, & coronas tres. Ex quibus vnam, habentem delphinos decem & alias duas numero nouem, ſed & gabathas octo penſ. ſimul lib. viginti nouem. Veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu blatti Byzanteo, & in fronte crucem de chryſoclabo.

Hic autem venerabilis, & Sanctiſsimus præſul dum in Sancta catholica, & Apoſtolica Romana Eccleſia per ordinem Eccleſiaſticum degeret, & ritum orthodoxæ fidei teneret, atque ex omni parte tam per diuerſas Eccleſias, quamque in patriarchio in amplis ædificijs conſtruens compte ornaret, cum die quadam more ſolito in lætanijs, quæ ab omnibus maiores appellantur, procederet, vbi ſibi populus obuiam ſacra religione occurrere deberet, & ſecundum annuam conſuetudinem lætanias, & miſſarum ſolemnia cum ſacerdotibus celebraret & omnipotenti Domino pro *Baron. ad ann. 799.*

Z 2 ſalu-

* chriſtiani ſalute * chriſtianorum populi preces funderet, & ſecundum olitanam traditionem à Notario Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, in eccleſia B. Georgij Chriſti martyris in eius natali ipſa lætania prædicata fuiſſet, omnes tam viri, quamque fœminæ deuota mente cateruatim in eccleſia beati Chriſti martyris Laurentij, quæ Lucinæ nuncupatur, vbi & collecta prædicta inerat occurrerunt. Vbi dum prædictus venerabilis Pontifex à patriarchio egreſſus fuiſſet, obuiam illi ſine planeta iniquus nec dicendus Paſchalis Primicerius occurrit, & in hypocriſi veniam ab illo petebat, dicens, quia infirmus ſum, & ideo ſine planeta veni. Tunc Sanctiſſimus Præſul veniam illi dedit. Similiter & Campulus Sacellarius, in ipſorum doloſitate pariter in pontificali obſequio pergentes, & dulcia verba, quæ non habebant in pectore, cum eo loquentes, maligni etiam & iniqui, ac peruerſi, falſique Chriſtiani, prorſus pagani, filij Diaboli, in vnum ſe ſathanicè colligentes, pleni iniqua cogitatione in ipſo itinere ante monaſteriū Sanctorum Stephani, & Siluestri, quod Domnus Paulus Papa fundauerat, clam armati adſtitere, atque repente de loco inſidiarum exilientes, ad ipſum (quod dictu nefas eſt) impiè trucidandum abſq; vlla reuerentia confluxerunt, Paſchale ad caput ſtante, & Campulo ad pedes ſecundum iniquum eorum conſilium. Quo facto, omnis, qui circa eum erat populus, videlicet inermis, & in Dei officio præparatus timore armorum perterritus in fugam conuerſus eſt. Ipſi vero inſidiatores atque operatores malorum Iudaico more ſine vllo diuino, vel humano, honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terram eum proiecerunt, & abſque vlla miſericordia ſcindendo expoliantes eum, crudeliter oculos ei euellere, & ipſum penitus cæcare conati ſunt. Nam lingua eius præciſa eſt, & vt ipſi omnino tunc arbitrati ſunt, cæcum eum, & mutum in media platea dimiſerunt. Verum ipſi maligni Paſchalis, & Campulus ſicut veri pagani, & impij ad ipſius monaſterij Eccleſiam ante confeſſionem eum trahentes, ante ipſum Venerabile altare iterum oculos, & linguam amplius crudeliter eruerunt, & plagis eum diuerſis, & fuſtibus cædentes, laniauerunt, & ſemiuiuum in ſanguine reuolutum ante ipſum altare dimiſerunt. Poſtmodum vero ſub cuſtodia in ipſo monaſterio dimiſerunt. Timore autem perterriti, ne à Chriſtianis hominibus furatus inde fuiſſet: tunc malignum conſilium adepti, ſicut ipſe Hegumenus monaſterij Sancti * Eraſmi profeſſus eſt, fecerunt eum ad ſe venire clam per noctem, tam Paſchalis malignus, qui tunc Primicerius erat, quam Campulus Sacellarius & Maurus Nepeſinus, & miſerunt eum in prædictum monaſterium

* Graſimi

Sancti

Sancti Silueſtri cum pluribus iniquis conſentaneis ipſorum malefactoribus. Et ſic per noctem eum exinde * abſtollentes deduxerunt in monaſterium Sancti Eraſmi, & in arcta & anguſta cuſtodia eum recluſerunt. Sed Deus omnipotens qui eorum malitiam præſciendo diu patienter ſuſtinuit, ipſe eorum iniquos conatus mirabiliter deſtruxit. Contigit enim cooperante Deo, & beato Petro Apoſtolo ſuffragante, quod antedictus Papa cum ab ipſis carnificibus in monaſterium Sancti Eraſmi in cuſtodiam mitteretur, Domino annuente, atque beato clauigero Petro Regni cælorum ſuffragante, vt viſum receperit, & lingua ad loquendum illi reſtituta ſit. * abſtrahentes

Et vt oſtenderet omnipotens Deus ſuper ſuum famulum ſolitam miſericordiam, & magnum miraculum diuino nutu eius à fidelibus Chriſtianis viris, videlicet per Albinum Cubicularium cum aliis fidelib. Deum metuentibus ex ipſo eum clauſtro occulte abſtollentes in baſilicam beati Petri Apoſtolorum Principis, vbi & eius ſacratiſſimum corpus quieſcit, deduxerunt. Qui omnes audientes, & videntes mirabilia Dei, qui innocentem, & iuſtum Pontificem de manibus inimicorum eruit, glorificauerunt Dominum Deum, dicentes. Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui facit mirabilia magna ſolus, & non deſeruit ſperantes in ſe. Sed in eo adimpleuit miſericordiam ſuam, vt manifeſtaretur gloria Dei, & mirabilia in illo, quemadmodum promiſit ſperantibus in ſe pſalmiſta dicente. *Pſal. 26.* Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo. Dominus defenſor vitæ meæ, à quo trepidabo? Et iterum. Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine, & lumen ſemitis meis. *Pſal. 118.* Et vere à tenebris eum Dominus eripiens, lumen reddidit, & linguam ad loquendum reſtituit, & totis * eius ſolidauit membris, & in omnibus operibus mirabiliter deducens confortauit. * eum Et quantum gaudium habuerunt Chriſtiani homines & fideles, tantum merore, & triſtitia anguſtiati illi neſciebant, quid agerent, & in periculo ſe eſſe exiſtimantes, quærebant ſemet ipſos interficere. Et dum non inuenirent, quid aliud agerent, domum Albini fidelis beati PETRI Apoſtoli, & eiuſdem Pontificis deprædantes deſtruxerunt, & in ipſam beati PETRI Apoſtoli aulam coniungente præfato Pontifice confeſtim Vuinichis glorioſus Dux Spoletanus cum ſuo exercitu obuiauit ei, & cum ſummum Pontificem videntem, & loquentem conſpexiſſet, venerabiliter eum recipiens Spoletum deduxit, glorificans & laudans Deum, qui per talia mirabilia eum clarificauit. Quo audito per diuerſas Ciuitates Romanorum fideles ad eum occurrerunt, & pariter cum aliquibus ex ipſis ciuitatibus epiſcopis,

Digitized by Google

preſbyteris,ſeu Clericis Romanis & primatib. Ciuitatum,ad Excellentiſſimnum Domnum Carolum Regem Francorum ,& Longobardorum, atque Patritium Romanorum profectus eſt. Ipſe vero Chriſtianiſſimus,& orthodoxus, atque præcipuus clementiſſimuſque Rex illico ,vt audiuit, miſit in obuiam eius Hildiualdum Archiepiſcopum , & Capellanum ,& Aſcharium Comitem. Et poſtmodum proprium filium ſuum Pipinum excellentiſſimum Regem cum aliis Comitibus obuiam eius iterum, & vſque ,vbi ipſe magnus Rex obuiauit, & ſicut vicarium beati PETRI Apoſtoli venerabiliter, & honorifice cum hymnis, & canticis ſpiritalibus eum ſuſcepit, & pariter ſe amplectentes cum lachrymis ſe oſculati ſunt. Et prædicto Pontifice Gloria in excelſis Deo, inchoante, & cuncto clero ſuſcipiente oratio ſuper cuncto populo data eſt. Tunc benigniſſimus Domnus Carolus magnus Rex ante dictum Pontificem conſpiciens gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia ſuper famulum ſuum per ſuffragia principum Apoſtolorum Petri, ac Pauli operatus eſt, & ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit.

Qui dum in magno honore apud ſe per aliquantum temporis eum ipſe sereniſſimus Rex habuiſſet, hæc præfati iniqui, & filij Diaboli audientes poſt dira, & iniqua incendia, quæ in poſſeſſionibus, ſeu rebus beati PETRI Apoſtoli geſſerunt, moliti ſunt, Deo illis * contrario, falſa aduerſus Sanctiſſimum Pontificem imponere crimina, & poſt eum ad prædictum mittere Regem, quod probare nequaquam * potuiſſent. Quia per inſidias, & iniquitates eorum talia nec dicenda ſanctam eccleſiam, humiliare volentes, proferebant. Sed dum ad prædictum clementiſſimum magnum Regem præfatus Pontifex in magno, & condecenti honore degeret, ex omni parte tam Archiepiſcopis quamque epiſcopis, & cæteris ſacerdotibus venientibus vna cum * conſilio eiuſdem piiſſimi magni Regis, omnibuſque eximiis Francis, Deo præuio Romam illum, * remeare in ſuam Apoſtolicam ſedem honorificè cum nimio, vt decuit, * emiſerunt honore. Qui per vnam quamque Ciuitatem tanquam ipſum ſuſcipientes Apoſtolum vſque Romam deduxerunt. Tunc Romani præ nimio gaudio ſuum recipientes paſtorem, omnes generaliter in vigilia beati Andreæ Apoſtoli, tam proceres Clericorum cum omnibus Clericis, quamque optimates, & ſenatus cunctaque militia & vniuerſus populus Romanus cum ſanctimonialibus, & diaconiſſis, ac nobiliſſimis matronis, ſeu vniuerſis feminis, ſimul etiam & cunctæ ſcholæ peregrinorum, videlicet Francorum, Friſonum, Saxonum, atque Longobardorum ſimul omnes con-

* contraria, & falſa.
* potuerunt.
* filio
* remeantem
* dimiſerunt

Digitized by Google

connexi ad Pontem Miluium cum ſignis, & bandis, & canticis ſpiritalibus ſuſceperunt, & in eccleſiam beati Petri Apoſtoli eum deduxerunt, vbi & miſſarum ſolemnia celebrauit. Et omnes communiter corpus, & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti fideliter participati ſunt. Et alia die ſecundum olitanam Conſuetudinem natale beati Andreæ Apoſtoli celebrantes Romam intrans cum multo gaudio, & lætitia in patriarchium Lateranenſe introiuit. Et poſt aliquantos dies fideliſſimis miſſis, qui cum eo venerunt, in Pontificale obſequium, videlicet Hildiualdo, & Arno, Reuerendiſſimis Archiepiſcopis, & Cuniberto, *Bernhardo, Hattone, & Teſſe reuerendiſſimis, & ſanctiſſimis, Epiſcopis nec non & Flacco electo epiſcopo, verum etiam Helmgoth, Rothegario, & Germano glorioſis comitibus, reſidentibus in triclinio ipſius domni Leonis Papæ & per vnam & amplius hebdomadam inquirentibus ipſos nefandiſſimos malefactores, quam malitiã *ab ipſo ipſorum Pontifice habuiſſent, tam Paſchalis, quamque Campulus cum ſequacibus eorum, nihil habuerunt aduerſus eum, quod dicerent. Tunc illos comprehendentes prædicti miſſi magni Regis, emiſerũt eos in Franciam. Qui poſt modicum tempus ipſe magnus Rex dum in baſilica beati Petri Apoſtoli coniunxiſſet, & cum magno honore ſuſceptus fuiſſet, fecit in eandem eccleſiam cõgregari Archiepiſcopos, ſeu epiſcopos, Abbates, & omnem nobilitatem Francorum, atque Romanorum, & ſedentes pariter tam magnus Rex, quam beatiſſimus Pontifex fecerunt reſidere & ſanctiſſimos Archiepiſcopos, & Abbates ſtantibus reliquis ſacerdotibus, & optimatibus Francorum, & Romanorum, vt crimina quæ aduerſus almum Pontificem dicta fuerant, *declinarent. Qui vniuerſi Archiepiſcopi, & epiſcopi, & Abbates vnanimiter audiẽtes dixerunt. Nos ſedẽ apoſtolicam, quæ eſt caput omniũ Dei eccleſiarũ iudicare non audemus. Nã ab ipſa nos oẽs, & Vicario ſuo iudicamur, ipſa autẽ à nemine iudicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit. Sed ſicut ipſe ſummus Pontifex cenſuerit, canonicè obediemus. Venerabilis vero Præſul inquit. Prædeceſſorum meorum Pontificum veſtigia ſequor, & de talibus falſis criminationibus, quæ ſuper me nequiter exarſerunt, me purificare paratus ſum. Alia vero die in eadem eccleſia Beati Petri Apoſtoli cum omnes adeſſent generaliter Archiepiſcopi, ſeu epiſcopi, & Abbates, & omnes Franci, qui in ſeruitio eiuſdem magni Regis fuerunt, & cuncti Romani in eadem Eccleſia beati Petri Apoſtoli in eorum præſentia, amplectens præfatus Venerabilis Pontifex Sancta Chriſti quatuor euangelia coram omnibus aſcendit in ambonem, & ſub iureiurando clara voce dixit. Quia de iſtis falſis criminibus, quæ

*Berahardo

*id ipſum pontificem

*B. examinarent

ſuper me impoſuerunt Romani, qui inique me perſecuti ſunt, ſcientiā non habeo, nec talia egiſſe me cognoſco. Et hoc peracto omnes Archiepiſcopi, epiſcopi, & Abbates, & cuncti Clerici lætania facta laudes dederunt Deo, atque Dei genitrici, ſemperque virgini Mariæ Dominæ noſtræ, & beato Petro Apoſtolorum Principi, omnibuſq; Sanctis Dei.

Poſt hæc adueniente die natali Domini noſtri Ieſu Chriſti, in iam dicta baſilica beati Petri Apoſtoli omnes iterum congregati ſunt, & tunc venerabilis almificus Pontifex manibus ſuis propriis precioſiſſima corona coronauit* eum. Tunc vniuerſi fideles Romani vidētes tantam defenſionem, & dilectionem, quam erga ſanctam Romanam Eccleſiam, & eius Vicarium habuit, vnanimiter altiſona voce Dei nutu, atque Beati Petri Clauigeri regni cœlorum exclamauerunt. *Carolo piiſſimo Auguſto à Deo coronato, magno, pacifico Imperatori vita, & victoria.* Ante ſacram confeſſionem beati Petri Apoſtoli plures ſanctos inuocantes, ter dictum eſt, & ab omnibus conſtitutus eſt Imperator Romanorum. Illico Sanctiſſimus Antiſtes, & Pontifex vnxit oleo ſancto Carolum & excellentiſſimum filium eius regem in ipſo die natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & miſſa peracta poſt celebrationem Miſſarū obtulit ipſe ſereniſſimus Domnus Imperator menſam argenteam cum pedibus ſuis pen. lib. . . . . . .

*Carolum Magnum.

Carolus Magnus coronatur Imperator.

Vide Barō ad an. 800.

Sed & in confeſſione eiuſdē Dei Apoſtoli obtulit vnà cum præcellentiſſimo filio ſuo Rege, & filiabus diuerſa vaſa ex auro puriſſimo in miniſterio ipſius menſæ pen. lib. . . . . . Sed & coronam auream cum gemmis maioribus, quæ pendet ſuper altare pen. libras quinquaginta quinque. Et patenam auream maiorem cum gemmis diuerſis pen. lib. triginta. Et calicem maiorem cum gemmis, & anſis duabus pen. lib. quinquaginta octo. Item calicem maiorem fundatum cū ſcyphone pen. libras triginta & ſeptem. Immo & aliū calicem maiorem fundatum pen. libras triginta & ſex. Obtulit & ſuper ſacratiſſimum altare beati Petri Apoſtoli, immo & in baſilica beati Pauli Apoſtoli menſam argenteam minorem cum pedibus ſuis pen. lib. quinquaginta quinque cum diuerſis vaſis argenteis miræ magnitudinis, quæ ad vſum ipſius menſæ pertinent.

Item in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu, quam Conſtantinianam vocant, obtulit crucem cum gemmis hyacinthinis, quam almificus Pontifex in lætania præcedere conſtituit ſecundum petitionem ipſius piiſſimi Imperatoris. Immo & altare cum columnis argenteis, & cyborio.

Verum etiam & euangelium ex auro mundiſſimo cum gēmis ornatum

Digitized by Google

ornatum penſ. lib. . . . . Item & in baſilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad Præſepe obtulit ſicla argentea maiora pen.lib. . . . . . Poſtmodum vero dum deducti fuiſſent iniquiſſimi illi malefactores, videlicet Paſchalis cum Campulo, & ſequaces eorum in præſentia piiſſimi Domni Imperatoris, circumſtantibus nobiliſſimis Francis, & Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipſorum conſiliis, & operationibus; increpabat Campulus Paſchalem dicendo. Mala hora faciem tuam vidi, eo quod tu me miſiſti in iſtud periculum, & cæteri ſimiliter, vnus alterum condemnans manifeſtabant ſuos ipſorum reatus. Quos dum tam crudeles, & iniquos piiſſimus Imperator cognouiſſet in exilium in partibus Franciæ miſit. Præfatus vero Sanctiſſimus Pontifex iuxta eccleſiam Beati Petri Apoſtoli fecit in triclineo maiori miræ pulchritudinis decoratam abſidam de muſiuo ornatam, & abſidas duas dextra, leuaque ſuper marmore & pictura ſplendentes, & in pauimento marmoreis exemplis ſtratis, cum cæteris amplis ædificiis, tam in aſcenſu ſcalæ, quamque poſt ipſum triclineum comptè fecit. Itemque fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli veſtem chryſoclabam cum precioſis gemmis ornatam habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis. Sed & inter arcus argenteos vela ſerica alba. & vela de ſtaurace pulcherrima. Poſt reuerſionem ſuam, & ob nimium amorem fecit eidem nutritori ſuo Preſbyterium nouiter totum marmoreum magnæ pulchritudinis, ſculptum', comptéque erectum. Sed & ſuper altare maius fecit tetra vela holoſerica alithina quatuor cum aſtillis, & roſis chryſoclabis.

Et in eodem altare fecit cum hiſtoriis Crucifixi Domini veſtem tyriam. Et in eccleſia doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli tetra vela holoſerica alithyna quatuor, & veſtem ſuper altare albam chryſoclabam habentem hiſtoriam Sanctæ Reſurrectionis. Et aliam veſtem chryſoclabam habentem hiſtoriam natiuitatis Domini, & ſanctorũ innocentium. Immo & aliam veſtem tyriam habentem hiſtoriam cæci illuminati, & Reſurrectionẽ. Idem autẽ Sanctiſſimus Præſul fecit in baſilica beatæ Mariæ ad præſepe veſtem albam chryſoclabã habentem hiſtoriam Sanctæ Reſurrectionis. Sed aliam veſtẽ in orbiculis chryſoclabis habentem hiſtorias Annunciationis, & ſanctorum Ioachim, & Annæ. Fecit in eccleſia beati Laurentij foris muros eidẽ Præſul veſtem albam roſatam cum chryſoclabo. Sed & aliam veſtem ſuper ſanctũ corpus eius albam de ſtauraci chryſoclabã cum margaritis. Et in titulo Calixti veſtẽ chryſoclabã ex blathin Byzantæo habẽtem hiſtoriã natiuitatis Domini, & Sancti Symeonis. Itẽ in eccleſia

Digitized by Google

Sanćti Pancratij veſtē tyria habentem hiſtoriā aſcenſionis Domini, ſeu & in Sancta Maria ad Martyres fecit veſtem tyria vt ſupra. Et in titulo Sanctæ Sabinæ vt ſupra. Et in diaconia Sancti Bonifacij vt ſupra. Et in diaconia Sanctæ Mariæ, quæ vocatur Coſmidin vt ſupra. Et in baſilica Sanctorum Coſmæ & Damiani fecit veſtem de blathi byzanteo cum periclyſin de chryſoclabo, & margaritis. Item in eccleſia Sancti Valentini fecit veſtem chriſoclaba, & alia veſt e fecit de fundato pulcherrima. Et in diaconia Sanctorum Nerei, & Achillæi fecit veſtem de ſtauraci. Et in diaconia Sancti Dei genitricis, quæ vocatur Dominica fecit veſtem de ſtauraci. Ipſe vero almificus Pontifex in venerabili monaſterio Sancti Sabæ fecit butronem argen. cum caniſtro ſuo pen. lib. duodecim. Et veſtem de ſtauraci cum chryſoclauo, & margaritis. Item & in monaſterio Sancti Eraſmi fecit veſtem de ſtauraci cum cruce, & gamadiis, ſimul & paratrapetis ſuis cum pericliſi de chryſoclauo. Nec non & in monaſterio cliui Scauri fecit veſtem de ſtauraci cum pericliſi de chryſoclauo. Verum etiam & in titulo Pammachij fecit veſtes duas, ex quibus vnam de ſtauraci cum pericliſin de chryſoclauo. Et aliam veſtem de imizino. Sępedictus vero Antiſtes Sanctiſſimus eccleſiæ beati Andreæ Apoſtoli ſitæ in triceſimo via Appia in Silice ſarta tecta nouiter renouauit vna cum baptiſterio & porticus. In qua eccleſia Preſbyterum conſtituit, vbi & dona obtulit tam in argento, quamque in veſtibus, & libris. Nona verò indictione peccatis noſtris imminentibus ſubito terræmotus factus pridie Calendas Maij, & eccleſia beati Pauli Apoſtoli ab ipſo terręmotu concuſſa, omnia ſarta tecta ruerunt. Quod conſpiciens magnus, & præclarus Pontifex in magnam veniens tribulationem, lamentari cæpit tam pro argen. quamque pro cæteris ſpeciebus, quæ ibidem demolitæ, & confractæ ſunt. Sed Domino annuente, & Beato Principe Apoſtolorum protegente præfatus Pontifex & totis niſibus ſuis certamen ponens inſtar, ſicut antiquitus exiſtebat ampla, & maxima fortitudine ponens in meliorem deduxit ſtatum. Et in meliori ſpecie eam marmoribus decorauit, tamque Preſbyterium, quamque totam Eccleſiam marmorauit, & eius porticus renouauit.

Terræmotus Romæ.

B. Pauli Apoſtoli Eccleſia corruit.

Simulque & in naue, quæ eſt ſuper altare ſarta tecta omnia nouiter reſtaurauit, & tres imagines aureas ibidem obtulit, ſcilicet Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, beatorum Principum Apoſtolorum Petri, ac Pauli. Sed & aliam imaginem argenteam Saluatoris deauratam ſuper poſtes in introitu poſuit pen. libras ſexaginta. Sed & omne argenteum ibidem quod conquaſſatum fuerat nouiter reſtaurauit. nec non & feneſtras ipſius eccleſiæ miræ pulchritudinis

tudinis ex metallo cypſino decorauit. Ipſe vero præfatus Pontifex fecit in baſilica Saluatoris, quæ vocatur Conſtantiniana, ſuper altare veſtes duas, ex quibus vnam cum chryſoclauo & gemmis habentem *Dona Eccleſiæ* hiſtoriam Saluatoris introeuntem in Sanctam Ciuitatem, & a- *Lateranenſis.* liam chryſoclauam cum gemmis precioſiſſimis habentem hiſtoriam Reſurrectionis Dominicæ. Et in circuitu altaris vela rubea ſerica quatuor, & alba quatuor cũ chryſoclauo. Et tres ante imagines cum liſta, & alias albas ſericas numero ſeptem & triginta. Et in altare beati Venantij fecit veſtem de fundato cum vela duobus. Et in oratoriis Sanctorum Ioannis Baptiſtæ, & Ioannis Euangeliſtæ, fecit veſtes duas de ſtauraci cum chryſoclauo, & vela duo.

Iſdem vero prælatus Pontifex ſuper altare beati Petri Apoſto- *S. Petri.* li fecit veſtem cum vite ex auro puriſſimo cum gemmis precioſiſſimis, & margaritis habentem in medio vultum Saluatoris, & Sanctæ Dei genitricis Mariæ, & duodecim Apoſtolorum, vbi & miſit auri lib. viginti quinque. Et aliam veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam lætaniæ maioris. Sed & aliam veſtem habentem tabulas chryſoclauas tres, & hiſtoriam Dominicæ paſſionis legentem: *Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur*, & cætera. Similiter etiam & cortinam maiorem de fundato. Verum etiam & per arcus argenteos fecit vela paſchalia cum periclifi de ſtauraci ex quinque cum chryſoclauo nonaginta & tres, & in arcubus maiora vela alba quadraginta & octo. Nec non & gabathas fecit ex auro puriſſimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare pen. libras ſexaginta quinque & ſemis. Sed & tabulam ante confeſſionem fecit ex auro puriſſimo pen. libras viginti & nouem. Verum etiam & imagines argenteas deauratas duas ſuper * regias maiores poſuit penſ. libras **rugas* nonaginta. Immo & canthara argentea duo in Preſbyterio fecit pen. libras quinquaginta. nec non & feneſtras ipſius eccleſiæ ex metallo cyprino decorauit. Et alias feneſtras de vitro diuerſis coloribus decorauit. Fecit et in baſilica doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli *S. Pauli.* veſtem chryſoclauam habentem in medio Saluatorem et dextra leuaque beatum Petrum, et Paulum gentibus prædicantes cum periclifin de chryſoclauo, et gemmis precioſiſſimis. Super altare beati Andreæ fecit veſtem chryſoclauam cum margaritis, ſed et Preſbyte- *S. Andreæ* rium ex marmoribus ſculptis ornauit. Et in altare beatæ Petronillæ fecit veſtem albam holoſericam cum tabulis de chryſoclauo, et cruce, et ibidem Preſbyterium ex marmoribus ſculptis decorauit. Fecit et columnas argenteas ſex et regulares duos ex argento puriſſimo

Digitized by Google

S. Gregorij. pen. ſimul lib. octuaginta. Et ſuper corpus Beati Gregorij confeſſoris, atque Pontificis fecit veſtem albam holoſericam cum tabulis de chryſoclauo & cruce. Itemq; fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe cortinam Alexandrinam cum periclyſi de ſtauraci, & aliam albam cum periclyſi de blatthin pendentes ſuper altare, & ante præſepe vela alba cum periclyſi de blatthin. Nec non & intro rugas maiores, atque ante ſecretarium, numero duodecim, & intus præſepe fecit veſtem de alythino cum chryſoclauo. Immo & in *S. Laurentij.* baſilica beati Laurentij Martyris foris muros fecit cortinam tyriam *S. Pancratij.* cum periclyſi de ſtauraci. In baſilica beati Pancratij Martyris fecit cyborium ex argento puriſſimo, pen. libras trecentas ſexaginta & ſeptem. Et in titulo Calixti ad honorem Sanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ fecit cyborium ex argento pen. lib. quingentas quatuor & ſemis.

Et in titulo Eudoxiæ fecit veſtem albam cum periclyſi de chryſoclauo. Et in titulo Sanctæ Ceciliæ fecit veſtem de ſtauraci. Sed & in titulo Sancti Euſebij fecit veſtem de fundato. Et in titulo Sancti Vitalis fecit veſtem de ſtauraci cum cruce de chryſoclauo. Nec non & in titulo Sanctæ Pudentianæ fecit veſtem vt ſupra. Et in titulo Sanctæ Anaſtaſiæ fecit veſtem de fundato. Fecit & in titulo Sanctæ Praxedis veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in baſilica beati LAVRENTII in formoſo fecit veſtem de quadrapulo.

S. Anaſtaſii monaſt. Immo & in monaſterio Sancti Anaſtaſij fecit veſtem de chryſoclauo eiuſdem cum Martyris paſſione depicta, & farum de argento cum caniſtro octogoni pen. libras viginti quinque. Et in mona-*S. Silueſtri.* ſterio Sancti Silueſtri fecit veſtes duas, vnam in baſilica maiori byzantea cum chryſoclauo, & aliam de fundato in oratorio. In mona-*S. Luciæ.* ſterio Sanctæ Luciæ in Renatis fecit veſtem de fundato cum chryſoclauo. Et in ſancto Angelo in Fabiano fecit veſtem de fundato. Et in diaconia Sanctæ Luciæ in ſeptem viis fecit veſtem de fundato. In diac. vero SS. Sergij & Bacchi fecit veſtem de ſtauraci. In diaconia vero Sanctæ Luciæ in Orfea fecit veſtem de ſtauraci, & in Diaconia Sancti Euſtachij fecit veſtē de fundato. Ipſe autem à Deo protectus venera-*S. Petri.* bilis, & almificus pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui in medio baſilicæ Crucifixum ex argento puriſſimo, pen. libras ſeptuaginta, & duas. Itemque fecit in patriarchio Lateranen-*Laterani.* ſi triclinium miræ magnitudinis decoratum cum abſida de muſiuo, ſed & alias abſidas decem dextra, leuaque diuerſis hiſtoriis depictas, habentes Apoſtolos gentibus prædicantes, coherentes

baſilicæ.

Digitized by Google

baſilicæ Conſtantinianę, in quo loco, & accubita collocauit, & in medio concham porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pauimentum ipſius marmoribus diuerſis ſtrauit. Fecit autem & in titulo Sancti Quiriaci veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, & in gyro chryſoclauum, & in medio crucem de margaritis. Immo & in Cimiterio Sancti Sixti via Appia fecit veſtem de ſtauraci, & in medio crucem de chryſoclauo. Verum etiam & in titulo Calixti ſuper altare poſt abſidam fecit veſtem de ſtauraci, & in medio crucem de chryſoclauo, & ibidem ſimiliter vela ſex fecit de ſtauraci. Fecit & in titulo Sanctorum Quatuor coronatorum veſtem de ſtauraci habentem in medio crucem de chryſoclauo. Et in titulo Sancti Marcelli fecit veſtem de ſtauraci. *S. Quiriaci*

Simulque in eccleſia Sanctæ martyris Sabinæ fecit veſtem de fundato cum peryclisi de blatthin habentem in medio crucem de chryſoclauo. Necnon in baſilica Sancti Laurentij in formoſo fecit veſtem de fundato. Eccleſiam vero beati Pauli Apoſtoli, quæ vocatur conuentus ſitam in territorio orbetano intra fines Suanenſes, & Cluſinenſes, ſeu Tuſcianenſes, atque Caſtritana, quæ pro nimia vetuſtate iam immarcuerat, atq; in ea pecudes refugium faciebant, necnon & ex ea reliquiæ ablatæ fuerant, iſdem Sanctiſſimus præſul Pontifex mundari præcepit, & omnia ſarta tecta ipſius in porticibus nouiter reſtaurauit, atque in altare eius veſtem de ſtauraci poſuit, & reliquias recondi præcepit. Pari modo & in baſilica beati PETRI Apoſtoli ſita in Albano, quæ pro nimia vetuſtate iam ruitura erat, omnia tecta ſarta eius nouiter reſtaurauit. Fecit autem iſdem almificus pontifex in baſilica beati Hyppoliti martyris in Ciuitate Portuenſi veſtes de ſtauraci duas, vnam ſuper corpus eius, & aliam in altari maiori. Et in titulo Sanctæ martyris Sabinæ tetra vela de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Enimuero & in oratorio Sanctæ Dei genitricis ſito in xenodochio Firmis fecit veſtem de ſtauraci pulcherrimam. *S. Sabinæ* *S. Petri* *S. Hyppoliti*

Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex conſtituit vt ante tres dies Aſcenſionis Dominicæ lætaniæ celebrarentur. Scilicet feria ſecunda, egrediente Pontifice cum omni clero, & cuncto populo cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ab eccleſia Dei genitricis ad præſepe pergendo ad eccleſiam Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana. Feria tertia vero exeuntes ab eccleſia Sanctæ Sabinæ martyris, & pergentes ad beatum Paulum Apoſtolum. Feria quarta exeuntes ab eccleſia Hieruſalem & pergentes ad beatam Eccleſiam *Litaniæ ante Aſcenſ. Dom. inſtitutæ.*

Digitized by Google

beati Laurentij martyris foris muros. Fecit autem & in titulo San-

S. Coronatorum 4. ctorum Quatuor Coronatorum veſtem de ſtauraci habentem in medio crucem de chryſoclauo.

Praneſte Iſdem vero Sanctiſſimus præſul in baſilica beati Agapiti Martyris in Ciuitate Prenæſtina fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de fundato, & in medio crucem de chryſoclauo. Fecit iſdem Sanctiſſimus præſul in eccleſia beati Clementis, quæ ponitur in Velitris veſtem in ſtauraci. Simili modo & in titulo Beati Chryſogoni fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in titulo beati Laurentij de Lucina fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in titulo beati Marci fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi. Et in titulo beati Laurentij in Damaſo fecit veſtem ſimiliter. Simili modo & in titulo beati Sixti fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, necnon & in diaconia beati Hadriani, & in eccleſia beatæ Martinæ, & in diaconia antiqua fecit veſtes de ſtauraci cum periclyſi. Simili modo & in diaconia beati Archangeli fecit veſtes tres, ex quibus vnam, de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, & alias duas de tyrio cum periclyſi de fundato cum hiſtoria de elephantis. Immo & in diaconia Sancti Theodori fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi. Et in diaconia beati Georgij fecit veſtem de fundato cum hiſtoria de elephantis, ſeu diuerſis hiſtorijs cum periclyſi de fundato. Fecit & in diaconia in gyro veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Simili modo & in diaconia in via lata fecit veſtes duas de tyrio cum periclyſi de blatthin.

(Margin: S. Laurentij; S. Sixti; S. Theodori)

Et in diaconia Sanctæ Agathæ fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Fecit in baſilica beati Archangeli, quæ ponitur in ſeptimo veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in monaſterio Sancti Agapiti, quod ponitur ad vincula fecit veſtem de ſtauraci. Idem vero miſericordiſſimus Præſul fecit in eccleſia beatæ Agnes martyris, vbi eius corpus requieſcit veſtem de fundato cum periclyſi de blatthin. Et in eccleſia beati Apollinaris fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Iſdem miſericordiſſimus præſul fecit & in titulo Sancti Martini, & Siluestri veſtes de ſtauracin duas, è quibus vnam cum periclyſi de fundato, alias vero de blatthin.

(Margin: S. Agnetis; S. Apollinaris)

S. Viti Et in diaconia Sancti Viti fecit veſtem de ſtauracin cum periclyſi de fundato. Enimuero & in eccleſia beatæ Eugeniæ, in quo Sanctum corpus eius requieſcit, fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Fecit & in eccleſia Sancti Stephani in Cœlio monte veſtes de ſtauraci duas, in quibus vnam in altari maiori, aliam vero ſuper corpora Sanctorum martyrum Primi, & Fœliciani.

(Margin: S. Stephani.)

Simu-

Digitized by Google

Simulque & in baſilica beatæ Euphemiæ fecit veſtem de ſtauraci & in baſilica beati Archangeli, quæ ponitur in vico patritij fecit veſtem de ſtauraci.

Fecit & ſuper ſepulchrum beati Sebaſtiani martyris Via Appia ad Catacumbas veſtes maiores duas, ex quibus vnam de ſtauraci, & aliam de fundato. Et inibi ſuper tumbas Apoſtolorum Petri, ac Pauli fecit veſtes duas de ſtauraci, & fundato, ſeu blatthi. Iſdem verò Sanctiſſimus Præſul fecit in baſilica beati Laurentij martyris ſita infra Ciuitatem Tyburtinam, veſtem de ſtauraci. Fecit & in oratorio Sancti Stephani in Sancto Petro, qui appellatur maior, veſtem de ſtauraci. Fecit autem & in baſilica beati Hyacinthi ſita in Sabinis, vbi & corpus eius requieſcit, veſtem de ſtauraci pulcherrimam. Item à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit ſuper altare beati Petri Apoſtoli fautori ſuo veſtem de chryſoclauo miræ magnitudinis habentem hiſtoriam Dominicæ natiuitatis cum gemmis precioſiſſimis, & margaritis ornatam. Fecit autem in ſupradicta eccleſia vela de ſtauraci atque de fundato pendentem inter columnas maiores dextra leuaque numero ſexaginta quinque. Et alia vela alba holoſerica maiora tria, quæ pendent ante regias in introitu. Atque ibidem eius beatitudo fecit Crucifixum ex argento puriſsimo, qui ſtat iuxta altare maius miræ magnitudinis decoratum penſ. libras quinquaginta duas: cui ſuper fecit gabathas ſex cum cruce ex argento puriſsimo, quæ pendent ante arcum maiorem dextra, leuaque penſ. ſimul libras duodecim, & ſemis.

S. Sebaſtiani

Tiburt.

S. Petri

Enimuero & inibi fecit præclarus Pontifex vela de ſtauraci, quę pendent in arcubus argenteis in circuitu altaris, & in preſbyterio numero nonaginta & ſex, ex quibus duo habentia in medio cruces de chryſoclauo cũ orbiculis, & alias octo cum periclyſi de chryſoclauo. Necnon & arcus cum columnis ſuis fecit ex arg. puriſsimo in ſupradicta eccleſia. Et in medio preſbyterio pen. ſimul lib. ducentas, quinquaginta, & vnam & ſemis. Iſdem vero almificus Pontifex fecit vbi ſupra crucem anaglyphum interſatilem, ex auro mundiſsimo pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim. penſ. lib. 13.

Prædictus quoq; venerabilis Pontifex fecit in baſilica Doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli calices maiores fundatos ex argento puriſſimo ex ipſius Apoſtoli donis, qui pendent in arcu maiore numero vndecim, & alios qui pendent inter columnas maiores dextra, lęuaq; numero quadraginta, pen. ſimul libras ducentas ſexaginta & ſeptem.

B. Pauli

Hic idem Almificus Pręſul diuina inſpiratione repletus fecit in baſilica beati Pauli Apoſtoli cyborium cũ columnis ſuis ſuper altare

miræ

miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratum ex argento puriſſimo, penſ.lib.duo mille, & quindecim. Necnon & crucem anaglypham interraſilem ex auro puriſſimo pendentem in pergula ante altare, pen.libras tresdecim. Atque velum rubeum, quod pendet ante altare habens in medio crucem de chryſoclauo, & periclyſin de chryſoclauo.

S. Maria Parimodo & in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe fecit gabathas quinque ex auro puriſſimo, penſ. libr. octo & ſemis, atque crucem ex auro puriſſimo penſ.libras decem, necnon & coronã maiorem ex argento puriſſimo pen.libras triginta ſex. enimuero & inibi fecit vela alba holoſerica pendentia inter columnas maiores dextra, leuaque numero quadraginta duo, ex quibus vndecim roſata. Fecit & in circuitu altaris vbi ſupra alia vela alba holoſerica roſata, quæ pendent in arcu de cyborio numero quatuor, ex quibus vnam cum chryſoclauo, & margaritis, atque velum aliud maius album, quod pendet ante regias maiores in introitu. Sarta tecta vero Eccleſia *Oſtia.* beatæ Aureæ ſitæ in Oſtia omnia nouiter reparauit. Eccleſiam vero beati Marcelli ſitam in quartodecimo, quæ ab igne fuerat exuſta, iſdem almificus Præſul in omnibus nouiter reſtaurauit. Ipſe vero præclarus Pontifex fecit in baſilica Saluatoris, quæ appellatur *Conſtantiniana Eccleſia.* Conſtantiniana tetráuila in circuitu altaris alba holoſerica, ex quib. vnum habet in medio tabulam cum cruce de chryſoclauo. Immo & in eadem baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti renouauit altare maius miræ magnitudinis decoratum ex argento puriſſimo, penſ.libras ſexaginta & nouem. Fecit & in baſilica Sanctæ Dei geni- *S. Maria* tricis ad præſepe veſtem chryſoclauam cum margaritis ornatam, habentem hiſtoriam Dominicæ Natiuitatis. Simul etiam & arcus duos ex argento in preſbyterio cum columnis quatuor, & alios arcus quinque pen. libras centum, triginta, & tres. Iſdem vero præcipuus Præſul fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe veſtem rubeam alithynam, habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sancti Simeonis, quando in templo eſt præſentatus. Et in circuitu liſtam de chryſoclauo. Necnon & aliam veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam tranſitus Sanctę Dei genitricis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam ex gemmis precioſis, & margaritis ornatam cum periclyſi de chryſoclauo, & in circuitu liſtam de chryſoclauo. Verum etiam & in diaconia ipſius Dei genitricis Dominæ noſtræ, quæ appellatur Dominica fecit veſtem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria eiuſdem Dei genitricis ex margaritis ornatam, & peri-

Digitized by Google

periclyſin de chryſoclauo Fecit autem & in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua ſuper altare maius cyborium ex argento puriſſimo, penſ. libras ducentas & duodecim.

Præfatus vero venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in baſilica Beati Petri Apoſtoli nutritori ſuo gabatham ex auro puriſſimo anaglypham cum gemmis precioſis ornatam, quæ pendet ante imaginem ipſius Apoſtoli in ingreſſu veſtibuli penſ. libras ſeptem & ſemis. Faciem vero ſacri altaris ipſius Apoſtolorum principis ab imo, vſque ad ſummum cum luminaribus inferius, ſuperiuſque, necnon & intra confeſſionem Saluatorem ſtantem dextra, leuaque eius beati Apoſtoli Petri, & Pauli habentes pariter coronas ex gemmis precioſis, atque pauimentum ipſius confeſſionis inueſtiuit ex auro fuluo nimis penſan. libras quadringētas quinquaginta & tres, & vncias ſex. Verum etiam ſuper ipſum ſacrum altare fecit veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam Dominicæ Aſcenſionis, & Pentecoſten cum periclyſi de chryſoclauo. S. Petri

Pari modo vbi ſupra fecit imaginem ipſius Apoſtolorum principis in porta virorum ex auro puriſsimo, & gemmis precioſiſsimis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam, penſ. libr. decem, & nouem; & vncias tres. Præſertim vero iſdem beatiſsimus Pontifex fecit vbi ſupra Cancellos fuſiles in ingreſſu preſbyterij, ſeu in dextra parte, leuaque, necnon & in ingreſſu veſtibuli ex argento mundiſsimo, penſ. ſimul libras mille, quingentas, ſeptuaginta & tres. Simulque & columnas * volatiles tam in ingreſſu Corporis dextra, leuaque ex parte virorum, ac mulierum paria octo penſ. ſimul libras centum nonaginta, necnon & arcus argenteos octo penſan. ſimul libras centum quadraginta & tres.

* tornatiles, vel verſatiles.

Fecit autem iſdem beatiſsimus Pontifex in baſilica beati Andreæ, vbi ſupra regnum ex auro puriſsimo, cum gemmis precioſis ornatum penſ. libras duas, & vncias quinque. S. Andrea

Necnon & ſuper altare beatæ Petronillæ, vbi ſupra fecit regnum aureum cum gemmis precioſiſsimis, penſ. libras duas, & vncias tres. Simili modo & ſuper altare Sāctæ Dei genitricis vbi ſup. quæ appellatur mediana fecit veſtem de fundato cum periclyſi de chryſoclauo habentem hiſtoriam Annunciationis Domini. fecit autem iſdē beatiſsimus Pontifex in baſilica Doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli caniſtros ex argento puro numero quadraginta ſeptem penſ. ſimul lib. ducentas quadraginta & ſeptem. Et in monaſterio Sanctæ Agathæ martyris ſuper ſuburram fecit veſtem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum periclyſi de chryſoclauo. Nec S. Petronillæ S. Pauli S. Agatha

Digitized by Google

Saluatoris. non & in monaſterio Sancti Pancratij ſito poſt baſilicam Saluatoris, quam Conſtantinianam vocant, fecit veſtem de fundato. Hic fecit beato Petro Apoſtolo Fautori ſuo euangelia aurea cum gemmis praſſinis atque hyacinthinis, & albis miræ magnitudinis in circuitu ornata penſ. lib. decem & ſeptem, & vncias quatuor. Hic fecit calicem aureum præcipuum diuerſis ornatum lapidibus pretioſis penſ. libr. viginti octo. Similiter & patenam auream pen. lib. viginti octo, & vncias nouem.

Parimodo in baſilica ipſius Apoſtoli fecit cherubin ex argento puriſſimo deauratos quatuor, qui ſtant ſuper capita columnarum argentearum ſub cyborio pen. libras nonaginta & tres. Fecit quoque iſdem præcipus præſul vbi ſupra imaginem Saluatoris auream, quæ ſtat in trabe ſuper ingreſſum veſtibuli pen. lib. ſeptuaginta & nouem.

B. Pauli. Fecit autem in baſilica doctoris mundi Beati Pauli Apoſtoli Angelos ex argento puriſſimo deauratos duos, qui ſtant iuxta imaginem Saluatoris in ingreſſu veſtibuli penſantes libras centum & ſemis. Verum etiam & policandilum porphyreticum pendentem in pergula ante confeſſionem in catenulis aureis, quæ penſan. libram vnam. Presertim & in ingreſſu baſilicæ, vbi ſupra regias maiores fecit imagines ex argento quinque penſantes inibi libras ducentas viginti & nouem. Enimuero vbi ſupra fecit aquamanus antipemto deauratas paria duo penſ. ſimul libras quatuordecim. Fecit autem iſdem præſagus Antiſtes, vbi ſupra, Ceroſtatas maiores verſatiles anaglyphos ex argento puriſſimo, penſ. ſimul libr. octuaginta & ſex, & vncias octo. Atque lucernas maiores fuſiles bymixas anaglyphas duas penſan. inibi libras quinquaginta & ſeptem, & conſtituit eius beatitudo, vt quotidianis noctibus ante altare ipſius Apoſtoli ardere debeant.

Hic diuina adſpiratus gratia inueſtiuit trabem maiorem, quæ eſt ſub arcu principali ex argento mundiſſimo penſ. libras mille, trecentas, quinquaginta & duas.

Fecit autem hic præclarus Pontifex vbi ſupra in altari maiori veſtem chryſoclauam miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratã, habentem hiſtoriam Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti Sanctæq; eius genitricis, & duodecim Apoſtolorum cum periclyſi de chryſoclauo, vndiq; cum margaritis ornatam, & ab vtriſq; lateribus blatthin cum chryſoclauo decoratam, quæ in natalibus Apoſtolorum iſdẽ egregius præſul ibidem poni conſtituit. Fecit autem ibi ſuper crucem maiorem ex auro fuluo nimis panoclyſtam ornatam gemmis pretioſis, pen. libras quadraginta duas, & vncias duas. Necnon & ceroſtata

ſtata paria quatuor inueſtita, ex argento deaurato penſ. ſimul libras ſeptuaginta & ſeptem.

Fecit autem venerabilis,& præclarus Pontifex ſuper altare beatæ Petronillę cyborium cum columnis porphyreticis ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decoratum penſan. libras trecentas quadraginta & octo, atque imaginem argenteam ſtantem ſub arcu de ipſo cyborio penſ. lib. decem & ſemis. S. Petronilla

Ipſe vero à Deo protectus,& præclarus Pontifex fecit in baſilica Doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli ſuper altare maius veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis cum margaritis ornatam,& periclyſin de chryſoclauo. Similiter ex margaritis ornatas imagines Apoſtolorum duas ex argento, deauratas penſ. lib. octuaginta & ſex. B. Pauli

Hic vero miſericordiſſimus Pontifex fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad pręſepe ſuper altare veſtem chryſoclauam habentē hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam cum periclyſi de chryſoclauo vndique ex margaritis ornatam. S. Mariæ

Et in titulo Sanctę Dei genitricis, quæ appellatur Calixti, fecit regnum ex auro puriſſimo pendens ſuper altare maius ex gemmis precioſis ornatum, penſ. libram vnam.

Atque in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Dominica, fecit regnum ex auro mundiſsimo pendens ſuper altare maius ex gemmis precioſis ornatum penſ. libras duas. Hic beatiſsimus præſul diuina inſpiratione repletus fecit in baſilicam Dei genitricis ad præſepe in ingreſſu præſepij regias veſtias ex argento puriſſimo, penſ. ſimul libras centum viginti & ſeptem, & ſuper ipſas regias velum modicum fundatum habentē in circuitu liſtam de chryſoclauo. Necnon & alia vela tyria ſuper regias maiores tria in ingreſſu baſilicæ cum periclyſi de fundato.

Fecit autem iſdē egregius Præſul in baſilica Beati Petri Apoſtoli calices maiores ex argento mundiſsimo, qui ſedēt ſuper trabes arg. numero decem & octo penſ. ſimul libras centum octuaginta duas. Necnō, vbi ſupra, fecit ceroſtatas maiores fuſiles ex argēto puriſsimo, qui ſtant ante confeſsionem, penſ. libras centum nonaginta octo. Inueſtiuit verò ſuper trabem ex argento mūdiſsimo, quæ eſt ſuper imaginem auream in ingreſſu veſtibuli pen. lib. centum viginti ſex, & ſemis. Verum ēt vbi ſupra fecit lucernas fuſiles duas ex argento puriſſimo penſ. ſimul libras viginti & ſeptem. Et hoc conſtituit vt Dominicorum dies, vel in Sanctis ſolemnitatibus hinc inde iuxta lectorū S. Petri

Digitized by Google

conſiſterent,& ad legendum Sacras lectiones luminis ſplendere refulgerent.

S. Andrea

Hic fecit ad beatum Andream Apoſtolũ cyborium ex argento puriſsimo ſuper altare maius penſ. lib. trecentas,& quinque. Hic autẽ præcipuus Pontifex diuinitus inſpiratus baptiſterium vbi ſupra conſpiciens, quia iam præ nimia vetuſtate ruinæ proximum inerat, & quia anguſtior locus populi exiſtebat,qui ad baptiſmum veniebat, iſdem præſul à fundamentis ipſum baptiſterium in rotundum ampla largitate conſtruens in meliorem erexit ſtatum, atque Sacrũ fontem in medio largiori ſpatio fundauit, & in circuitu columnis porphyreticis decorauit, & in medio fontis columnam poſuit,& ſuper columnam agnum ex argento puriſsimo fundentem aquam,qui penſ. libras decem & octo,& vncias decem. Necnon & altare maius ſub abſida conſtruxit. Cuius faciem,atque confeſsionem ſeu rugas ad decorem ipſius Sacri altaris inueſtiuit ex argento mundiſsimo,penſ. ſimul libras quadraginta & octo. Verum etiam & veſtem de ſtauraci ſuper eam poſuit, atque regularem ibi ſuperinueſtitum ex argento puriſsimo fecit. Et ſuper ipſum regularem poſuit arcum, & gammadias ex argento, qui penſ. ſimul libras octuaginta. Necnon & imagines tres, vbi ſupra poſuit, penſan. inibi libras triginta & ſeptem, & vncias decem. Ipſum vero baptiſterium diuerſis in circuitu decorauit picturis.

Baptiſterij renouatio.

S Crucis.

Oratorium verò Sanctæ Crucis vbi ſupra,quod iam præ nimia erat vetuſtate ruiturum, hic præcipuus paſtor à fundamentis ſimul cum abſida nouo ædificio erexit, & ad perfectum vſque perduxit, atque ipſam abſidam ex muſiuo diuerſis decoratam picturis, atque marmoribus miro ſplendore ornauit, vbi & obtulit Cyborium ſuper altare cum columnis ſuis atque faciem ipſius altaris inueſtiuit ex argento puriſsimo penſan. libras centum viginti, & vnam, & vncias duas. Regnum Spanoclyſtum ex auro puriſsimo cum cruce in medio pendens ſuper ipſum altare penſ. libram vnam, & vncias vndecim. Necnon & alias columnas argenteas quatuor, & ſuper ipſas columnas regularem inueſtitum ex argento puriſsimo penſan. inibi libras ſexaginta & quatuor, & vncias tres. Arcus argenteos tres penſan. libr. quadraginta & tres, & vncias octo. Imagines argenteas deauratas tres penſan. inibi libras triginta. Caniſtros argenteos interſatiles duodecim penſan. ſimul libras ſeptuaginta & octo. Gabathas argenteas interſatiles fundatas viginti vnum & crucem vnam pen. in vnũ libras quinquaginta. Veſtem ſuper altare de fundata vnã. Et alia de blattin cum chryſoclaua, necnon & aliã veſtem albã roſatã

cum

cum chryſoclauo. Velum modicum chryſoclauatum cum Crucifixo & margaritis ornatum. Vela de ſtauraci ſeptem, vela de fundato quatuor, vela modica, quæ pendent in regulari ante imagines tyrias ſex. Vela alba ſerica ornata in circuitu de fundato duodecim. Velum maius album roſatum ornatum deſuper de quadrapulo vnum & aliud velum rubeum cum bubalo, quod pendet ante regias maiores. Vela modica de ſtauraci quatuor; quæ pendent in regulari ante imagines, ſed & alia vela promiſcua ſerica numero vndecim. Fecit vbi ſupra ad fontes vela tyria tria, quæ pendent in regularem ante imagines, & alia vela ſerica numero viginti vnum.

Hic fecit beato Petro Apoſtolo nutritori ſuo calicem aureum præcipuum * ſpanoclyſtum diuerſis ornatum lapidibus precioſis pen. libras triginta. Pari modo fecit & patenam auream ſpanoclyſtam ſimiliter diuerſis ornatam precioſis lapidibus pen. lib. viginti quinque. Fecit vero ſuper cyborium de altari maiori beato Petro Apoſtolo canthara maiora quatuor ex argento puriſſimo habentia in medio cercos ex argento deauratos, pen. in vnum libras centum, & quadraginta. Prædictus vero, & præclarus Pontifex fecit vbi ſupra thuribulum Apoſtolicum ex auro puriſſimo pen. libras duas, & vncias quinque. Fecit vero veſtem ſuper altare maius chryſoclauam diuerſis ornatam picturis, quam conſtituit quatuor temporibus per annum in duodecim lectionibus ibidem ponere. Fecit vbi ſuper coronas maiores ex argento puriſſimo quatuor pen. ſimul libras centum quinquaginta quatuor, & ſemis. Fecit vero vbi ſupra lectorium ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decoratum pen. libras centum, quadraginta & tres. Nec non & cereoſtatas ex argento mundiſſimo ſtantes iuxta ipſum lectorium pen. ſimul libras quadraginta & nouem. Verum etiam & ſuper ipſas ceroſtatas fecit lucernas fuſiles bimixas duas ex argento puro pen. lib. viginti & ſeptem. Et hoc conſtituit, vt dominicorum die, vel in ſanctis ſolemnitatibus hinc inde iuxta Lectorium conſiſterent, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore fulgerent. Farocantharos fecit in Preſbyterio numero quatuordecim ex argento mundiſſimo, pen. ſimul lib. quadringentas triginta & tres. nec non columnas octo, & arcus quatuor fecit ex argento pen. inibi libras centum ſeptuaginta & tres.

B. Petri.

* B. ſpanoclyſtum.

Duodecim Lectiones

Fecit vero vbi ſupra calices fundatos ex argento, qui pendent inter columnas maiores dextra, læuaque baſilicæ numero ſexaginta quatuor, pen. pariter libras quadringentas ſexaginta & vnam.

Iſdem vero præſagus Antiſtes vbi ſupra ad beatum Andream Apoſtolum inueſtiuit altare maius ex argento puriſſimo deaurato miro,

S. Andrea

miro decore ornato, qui pen. vndique libras centum triginta quinque. Cantharas ex argento puriſſimo duodecim pen. ſimul libras quinquaginta & duas. Caniſtros duodecim ex argento pen. libras ſeptuaginta & octo.

S. Petronillæ Inueſtiuit vero altare beatæ Petronillæ ex argento puriſſimo deaurato diuerſis ornatam picturis, vndique pen. lib. centum ſexaginta & duas & vncias octo. Nec non inueſtiuit altare beati Gregorij Confeſſoris, atque Pontificis ex argento deaurato vndique pen. lib. centum viginti & ſeptem.

S. Petri. Fecit vbi ſupra in gremio baſilicæ beati Petri Apoſtoli cortinam maiorem Alexandrinam holoſericam habentem in medio adiunctum fundatum, & in circuitu ornatum de fundato. Verum etiam iſdem præcipuus Præſul fecit thuribula Apoſtolica ex auro puriſſimo duo, ex quib. vnā miſit intus ſuper corpus eius, quod pen. lib. duas, & alteram, pen. libras duas, & vncias octo, quod præcedit p ſtationes.

B. Pauli Hic vero almificus Præſul fecit in baſilicam beati Pauli Apoſtoli thuribula Apoſtolica ex auro puriſſimo duo. Hic vero almificus Præſul inueſtiuit faciem altaris Sanctæ Dei genitricis ad præſepe ex argento mundiſſimo deaurato, quod pen. libras octuaginta & ſex. Fecit autem ibi coronas duas ex argento puriſſimo pen. libras quinquaginta quatuor. Cortinas maiores Alexandrinas holoſerica ornatas in circuitu de fundato. Hic vero præcipuus Præſul ex largitate omnipotentis Dei, & beati Petri clauigeri regni cœlorum obtulit per vniuerſas Sanctorum Sacras eccleſias huius almæ Romæ coronas, vel etiam caniſtros ex argento puriſſimo ob veniam facinorum ſuorum videlicet. In eccleſia Domini noſtri Saluatoris, quæ appellatur

S. Saluatoris Conſtantiniana fecit coronas ex argento puriſſimo pen. libras viginti tres.

B. Mariæ Et in baſilica Sanctæ Dei genitricis ad præſepe inſtar fecit coronam ex argento puro penſan. libras tredecim. Et in baſilica Sanctæ Dei genitricis in titulo Calixti fecit coronam ex argento penſ. libras tredecim & vncias tres.

Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua ſimiliter fecit coronam ex argento penſan. libras tredecim. Et in eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad Martyres fecit coronam ex argento penſan. libras duodecim, & vncias tres. Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin, eodem modo fecit coronam ex argento penſan. libras duodecim, necnon & in Diaconia Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Dominica. Similiter fecit coronam de argen-

argento pen. libras nouem. Et in Diaconia Sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in via lata fecit coronam ex angento pen. libras nouem. Et in Diaconia Sanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam argenteam pen. libras octo. Immo & in Diaconia beatæ Dei genitricis, quæ ponitur foris portam beati Petri Apoſtoli fecit coronam ex argento pen. libras quinque, & vncias tres. Et in Diaconia ipſius Dei genitricis, quæ ponitur in Adrianio eodem modo fecit coronam ex argento pen. libras quinque.

Nec non & in oratorio Sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in xenodochio Firmis, fecit caniſtrum ex argēto pen. libras duas, & vncias ſeptem.

In eccleſia beati Petri Apoſtoli fecit caniſtrum de argento puriſſimo pen. libras viginti duas. Et in eccleſia beati Pauli Apoſtoli inſtar fecit caniſtrum ex argento puriſſimo pen. libras viginti duas, & vncias quatuor & octo. *S. Petri.*

Immo & in eccleſia beati Andreæ Apoſtoli, qui appellatur Eudoxiæ eodem modo fecit coronam de argento pen. libras nouem. Verum etiam & in eccleſia beati Ioannis baptiſtæ quæ ponitur iuxta Patriarchium Lateranenſe fecit coronam de argento penſan. libras quinque. Immo & in eccleſia beati Ioannis Euangliſtæ, qui ponitur vbi ſupra fecit coronam ex argento penſan. libras quinque. Item & in eccleſia beati Stephani, quæ ponitur in Cæliomonte ſimili modo fecit coronam ex argento pen. libras ſeptem, & vncias vndecim. Et in baſilica Apoſtolorum qui ponitur in via lata fecit coronam de argento penſan. libras tredecim. Et in Muſileo beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum fecit coronam ex argento penſan. libras viginti. Et in eccleſia Hieruſalem, quæ ponitur in Seſſoriano fecit coronam de argento penſan. libras quinque. Et in eccleſia beati Laurentij, quæ ponitur foris murum ſimiliter fecit coronam de argento penſan. libras tresdecim. Et in eccleſia beati Apollinaris Martyris fecit coronam penſan. libras quinque, & vncias quatuor. Verum etiam & in baſilica beati Pancratij Martyris, quę ponitur foris murum eodem modo fecit coronã ex argento penſan. libras octo. Fecit autem & in eccleſia beati Valentini Martyris, quæ ponitur foris murum, vbi corpus eius requieſcit, fecit coronam de argento penſ. libras ſex. Et in titulo beati Clementis Martyris, atq; Pontificis fecit coronã de argento pen. lib. quindecim. *S. Andreæ* *S. Ioannis* *S. Stephani.* *S. Apoſtolorum* *S Crucis* *S. Laurentij* *S. Apollinaris* *S. Pancratij* *S. Valetini* *S. Clementis*

Et in titulo beatorum Aquilæ, & Priſcæ fecit coronam ex argento penſan. libras ſex. Et in titulo Sanctæ Balbinæ ſimiliter fecit. *S Balbinæ*

Immo & in eccleſia Sancti Sixti Martyris, atque Pontificis *S. Sixti*

fecit

Digitized by Google

fecit coronam ſimiliter. Et in titulo Sancti Laurentij Martyris, quæ ponitur Lucinæ ſimiliter fecit pen. libras quatuor, & vncias decem.

S. Laurentij. Et in titulo Sancti Laurentij Martyris qui appellatur Damaſi fecit coronam ex argento pen. libras quinq;. Et in eccleſia ipſius Martyris quæ ponitur Formoſus, fecit caniſtrũ ex argẽto, pen. libras duas, & vncias ſeptẽ. Sed & in titulo Pãmachij fecit coronã ex argẽto pen. libras decẽ. Et in titulo AEmilianæ parimodo fecit coronã de argento pen. libras quatuor.

S. Euſebij Nec non & in titulo Sancti Euſebij fecit coronam de argento pen. libras ſex. Et in titulo Praxedis fecit coronam pen. libras quinque. Et in titulo Pudentis fecit coronam ex argento pen. libras nouem. Immo & in titulo beati Vitalis Martyris fecit coronam ex argẽto pen. libras nouem, & vncias tres. Et in titulo Sanctæ Suſannæ Martyris ſimiliter fecit coronam pen. libras decem, & ſeptem. Et in titulo Sancti Cyriaci fecit coronam de argento pen. libras quinque.

S. Suſanna

Et in titulo beati Marcelli Martyris fecit coronam ex argento pen. libras decem. Nec non & in titulo beati Marci Martyris fecit coronam ſimiliter. Et in titulo beatæ Anaſtaſiæ fecit coronam pen. libras ſeptem, & vncias nouem. Nec non & in titulo Cæciliæ inſtar fecit coronam ex argento penſ. ſimul libras decem, & vnciam vnam. Et in titulo beati Chryſegoni Martyris fecit coronam ex argento pen. libras quinque.

S. Cecilia

Verum etiam & in Diaconia Sanctorum Nerei, & Achilei fecit coronam de argento pen. libras ſex, & vncias quinque. Et in Diaconia Sanctæ Luciæ, quæ ponitur in ſeptem viis fecit coronam ex argento pen. libras ſex, & vncias ſeptem. Et in diaconia Sancti Bonifacij ſimiliter fecit coronam pen. libras ſeptem, & in diaconia Sancti Georgij fecit coronam ex argento penſantem libras quinque. Et in Diaconia ſancti Theodori eodẽ modo fecit coronam pen. libras ſex, & vncias octo. Et in Diaconia Sanctorum Sergij, & Bacchi fecit coronam ex argento pen. libras ſex. Et in diaconia Sanctorum Coſmæ, & Damiani fecit coronam pen. libras quinque, & vncias octo. Et in diaconia Sancti Adriani Martyris fecit coronam ex argento penſan. libras ſex. Sed & in Diaconia Sancti Archangeli fecit coronam ex argento pen. libras ſex. Sed & in Diaconia Sancti Euſtachij ſimiliter fecit pen. libras ſex & vncias quinque. Et in diaconia Sanctæ Luciæ, quę ponitur Orfea pari modo fecit coronam ex argento pen. libras ſex & vncias duas.

S. Lucia

S. Coſmæ & Damiani

S. Adriani

S. Lucia

S. Viti Simulque & in Diaconia beati Viti Martyris, quæ ponitur in macello fecit coronam ex argento pen. libras ſex. Immo & in diaconia

nia

nia Sanctæ Agathæ ſimiliter fecit coronam ex argento pen. libras quinque. Fecit autem & in diaconia Sancti Siluestri, quæ ponitur iuxta beatum Petrum Apoſtolum coronam argenteam pen. libras quatuor. Verum etiam & in diaconia Sancti Martini, qui ponitur iuxta beatum Petrum Apoſtolum inſtar fecit coronam ex argento penſan. libras quinque, & vncias tres. Immo & in titulo Sanctorum Silueſtri, & Martini, qui ponitur iuxta orfea coronam ex argento pen. libras ſex, & vncias duas. *S. Agathæ* *S. Siluestri.* *S. Martini.*

Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in monaſterio Sancti Sabæ coronam ex argento pen. lib. 8. & vncias decem. Verum etiam & in monaſterio beati Anaſtaſij Martyris eodem modo fecit coronam ex argento pen. libras octo, & vncias quatuor & ſemis, ſed & in monaſterio Sancti Andreæ, qui ponitur in clibus cauri ſimiliter fecit coronam ex argento puro pen. libras quinque. Et in monaſterio beatæ Agathæ Martyris, quod ponitur ſuper ſuburram ſimilter fecit. Nec non & in monaſterio Sancti Eraſmi, quod ponitur in Cœliomonte fecit coronam ex argen. pen. lib. 4. & vncias duas. Simili modo fecit & in monaſterio Sancti Silueſtri coaronm ex argento pen. lib. 6. vncias tres. Et in monaſterio beati Laurẽtij Martyris qui appellatur Pallacini, fecit caniſtrũ de argẽto pen. lib. 2. & vncias ſeptẽ. Enimuero & in monaſterio Sancti Pãcratij, ꝙ ponitur iuxta baſilica Saluatoris fecit coronã de argento pen. lib. 5. & ſemis. Fecit autẽ & in monaſterio Sãctorũ Andreæ, & Bartholomei, qui appellatur, honori caniſtrum ex argento pen. lib. tres. Et in monaſterio Sancti Stephani, quod ponitur iuxta Lateranis fecit caniſtrum de argento pen. libras duas. Simulq; & in monaſterio ipſius primi Martyris Stephani, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum fecit caniſtrum ex argento pen. lib. tres & ſemis. Ipſe vero almificus Prçſul fecit in monaſterio ſanctorũ Ioannis, & Pauli, qui ponitur iuxta beatũ Petrũ Apoſtolum caniſtrum ex argento pen. lib. tres. Pari modo fecit & in monaſterio ſancti Martini, quod ponitur vt ſupra caniſtrum pen. lib. quatuor & vncias duas. Sed & in monaſterio Sancti Stephani vbi ſupra, quod appellatur Catagalla patritia parimodo fecit caniſtrum ex argento pen. libras duas, & ſemis. Simulque & in monaſterio ſancti Cæſarij, quod ponitur ad beatum Paulum Apoſtolum inſtar fecit caniſtrum ex argento pen. lib. tres. Et in monaſterio Sancti Stephani vbi ſupra fecit caniſtrum pen. lib. 2. Immo & in monaſterio ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod ponitur iuxta præſepe fecit caniſtrum ex argẽto pen. libras duas, & vncias duas. Simili modo fecit in monaſterio Sancti Andreæ quod appellatur maſſa Iuliana caniſtrum ex argento pen. lib. *Dona in monaſteriis* *S. Andrea.* *S. Silueſtri* *S. Stephani.* *S. Martini.* *S. Coſmæ.*

Digitized by Google

duas, Nec non & in monaſterio Sancti Hadriani, quod ponitur iuxta præſepe inſtar fecit caniſtrum pen. libras duas & in monaſterio Sancti Caſſiani, quod ponitur iuxta beatum Laurentium Martyrem foris murum fecit caniſtrum ex argento penſan. libras duas.

S. Caſſiani

S. Stephani.

Fecit autem in monaſterio Sancti Stephani, qui ponitur vbi ſupra caniſtrum ex argento pen. libras duas & ſemis. Verum etiam & in monaſterio Sancti Victorij, quod ponitur ad ſanctum Pancratium fecit caniſtrum ex argento penſan. lib. duas, & vncias ſeptem. Et in monaſterio Sancti Chyſogoni ſimiliter fecit caniſtrum pen. libras tres.

S. Mariæ

Ipſe vero almificus Præſul fecit in monaſterio Sanctæ Mariæ quod appellatur Ambroſij caniſtrum ex argento pen. lib. duas Pari modo fecit & in monaſterio Sanctæ Mariæ, quod appellatur Iuliæ vt ſupra, ſed & in monaſterio Sancti Andreæ, quod ponitur iuxta baſilicam Apoſtolorum fecit ſimiliter.

S. Stephani

Simulque & in oratorio Sancti Stephani, quod ponitur in dulciti fecit caniſtrum ex argento pen. libras duas, & vncias quinque. Enimuero & in oratorio Sanctorum Sergij & Bacchi, qui ponitur in Calinico ſimiliter fecit caniſtrum. Immo & in monaſterio Sancti Agapiti, quod ponitur iuxta titulum Eudoxiæ fecit ſimiliter caniſtrum argenteũ & ſemis. Simili modo & in oratorio ſanctæ Agnetis, quod ponitur in monaſterio qui appellatur duo furna, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & vncias octo. Nec non & in oratorio Sancti Viti, quod ponitur in monaſterio, quod appellatur de Sardas fecit caniſtrum ex argento pen. libras tres, & in monaſterio Sanctæ Viuianæ ſimiliter fecit caniſtrum ex argento pen. lib. duas, & vncias nouem. Fecit autem & in oratorio Sanctæ Luciæ, quod ponitur in monaſterio de Renati caniſtrum ex argento pen. lib. duas.

S. Agapiti

S. Bibianæ

S. Mariæ

Verum etiã & in oratorio Sanctæ Mariæ, quod ponitur in monaſterio Michaelis inſtar fecit caniſtrum ex argento pen. libras duas & vncias duas. Et in monaſterio Sancti Sergij eodem modo fecit caniſtrum ex argento pen. libras tres. Ipſe vero almificus Præſul & in oratorio Sanctæ Agathæ, quod ponitur in monaſterio apud Africi caniſtrum ex argento penſans libras tres. Pari modo fecit & in monaſterio ſanctorum Euphemiæ, & Archangeli, quod ponitur iuxta titulum Pudentis caniſtrum ex argento penſan. libras quinque. Sed & in monaſterio Sancti Iſidori ſimili modo fecit caniſtrum. Simulque & in oratorio Sanctæ Agathæ, quod ponitur in monaſterio Tempuli fecit caniſtrum ſimiliter. Et in oratorio Sancti Ceſarij, quod ponitur in monaſterio de Corſas ſimiliter fecit caniſtrum pen. libras

S. Agathæ.

S. Iſidori.

Digitized by Google

libras duas, & vncias tres. Enimuero & in monaſtario Sancti Semitrij fecit ſimiliter caniſtrum argenteum. Immo & in oratorio Sanctæ Mariæ, quod ponitur in monaſterio Aquæ ſaluiæ fecit ſimiliter. Simili modo fecit & in monaſterio Sancti Donati quod ponitur iuxta titulum Sanctæ Priſcæ caniſtrum ex argento penſan. libras duas, & vncias quinque. Et in monaſterio Sancti Ioannis, quod ponitur in Auentino inſtar fecit caniſtrum ex argento penſans. libras duas. nec non & in oratorio Sanctæ Mariæ, quod ponitur in monaſterio de Lutara, fecit caniſtra ex argento penſantia libras duas & ſemis. Fecit autem & in monaſterio Hieruſalem, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum caniſtrum ex argento penſan. libras duas. Verum etiam & in monaſterio Sanctæ Agnetis, quod ponitur foris portam Numentanam fecit caniſtra ex argento pen. libras quinque. Et in monaſterio Sanctæ Eugeniæ, quod ponitur foris portam latinam pari modo fecit caniſtrum ex argento pen. libras quinque. ſeu & in oratorio Sancti Gregorij quod ponitur in Campo Martis fecit caniſtra ex argento penſantia libras tres. Ipſe vero almificus Præſul fecit in titulo beatæ Sabinæ coronam ex argento puriſſimo penſantem libras octo. Pari modo fecit in Diaconia Sanctorum Silueſtri, & Martini, quæ ponitur iuxta Orfeam coronam ex argento penſantem libras ſex, & vncias duas. Nec non & in oratorio Sanctæ Luciæ quod ponitur in xenodochio ſimiliter fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas, & vncias quatuor. Fecit autem & in oratorio Sancti Abbacyri, quod ponitur in xenodochio, caniſtrum ex argento penſans. libras duas. Atque in oratorio Sanctorum Coſmæ, & Damiani, quod ponitur in xenodochio, quod appellatur Tucium inſtar fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas, & vnciam vnam. Verum etiam & in oratorio Sancti Peregrini, quod ponitur in hoſpitali Dominico ad Naumachiam fecit caniſtra ex argento pen. libras quinque, & vnciam vnam. Præfatus vero Pontifex fecit in baſilica Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ appellatur Conſtantiniana ſuper altare maius veſtes chryſoclauas duas. Ex quibus vnam habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis, & aliam habentem hiſtoriã viuificæ atq; adorãdæ dominicæ crucis. Cantharos ex argento mundiſſimo octo pen. ſimul libras viginti & ſeptem, & vncias ſex. Inueſtiuit vbi ſupra rugas ante ingreſſum altaris ex argento puriſſimo penſans libras quadraginta octo, & vncias octo. Coronas ex argento puriſſimo penſantes libras duodecim. Fecit vbi ſupra ad fontes vela alba holoſerica ornata in circuitu de fundato, atque quadrapulo numero decem.

S. Mariæ

S. Crucis

S. Gregorij

S. Sabinæ

S. Luciæ

Dona Eccleſiarum

S. Peregrini

S. Saluatoris

Sarta tecta vero ipſius eccleſiæ cum quadriporticu ſimul & ad fontes omnia & in omnibus nouiter reſtaurauit. Simul & feneſtras de abſida ex vitro diuerſis coloribus concluſit, atque decorauit. Et alias feneſtras baſilicæ ex metallo cyprino reparauit, & in gremio baſilicæ fecit Cortinas duas, ex quibus vna maior fundata alba, & alia minor alba roſata.

S. Maria. Fecit autem iſdem Præſul in baſilica Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præſepe roſata cum periclyſin defundato; Canthara de argento puriſſimo duo pen. inibi libras viginti tres. Columnas duas pen. lib. viginti, & vnam, & vncias quinque. Crucem cum gabatha ex argento mundo pen. ſimul libras quinque. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua fecit tetrauila alythina ornata in circuitu de quadrapulo. Et in oratorio Sancti Andreæ vbi ſupra vela duo holoſerica ornata, vt ſupra. In titulo ipſius vero Dei genitricis, qui appellatur Calixti fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria præſentationis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sancti Symeonis cum periclyſi de tyrio. Tetrauila rubea alythina quatuor habentia cruces cum gammadiis, & in circuitu periclyſin de tyrio. Velum tyrium maius, quod pendet ante imaginem cum periclyſi de blatthi vnum. Vela modica rubea alythina cũ ſlaurace in medio numero tria, quæ pendent ante imagines argenteas cum periclyſi de blatthin. Cortinam maiorem holoſericam in gremio baſilicæ vnam, fecit & imagines argenteas deauratas. E quibus vnam cum gemmis, arcum argenteũ vnum cum gammadiis ſuis. Supra ceroſtata pharum vnum, turribula duo pen. ſimul libras nonaginta quinque, & vncias ſeptem.

S. Petri. Fecit vero iſdem præſagus Antiſtes beato Petro Apoſtolo calicem aureum diuerſis ornatum precioſis lapidibus, qui præcedit per ſtationes pen. libras tredecim. Hic fecit in baſilica ipſius Aopſtoli velum chryſoclauum, quod pendet ſupra in ingreſſu veſtibuli. Item aliud velum maius è chryſoclauo quod pendet in trabe argentea ante imaginem Saluatoris ſupra in ingreſſu veſtibuli. Coronam maiorem ex argento puriſſimo pen. libras quinquaginta & tres, & vncias octo. Farum argenteum pendentem infra ipſam coronam pen. libras viginti & tres. Item coronas argenteas quatuor pen. libras quinquaginta & ſeptem, Caniſtros octo, qui pen. ſimul libras quadraginta.

Hic vero pro amore, & cautela orthodoxæ fidei fecit vbi ſupra ſcuta argentea duo ſcripta vtraque Symbolo, vnum quidem literis græcis, & alium latinis ſedentia dextra leuaque ſuper ingreſſum.

Digitized by Google

greſſum corporis penſantē inibi libras nonaginta quatuor, & vncias ſex. Fecit, vbi ſupra, in gremio baſilicæ cortinam maiorem holoſericam fundatam vnam ornatam in circuitu de fundato. Velum album holoſericum roſatum maius vnum, quod pendet in trabe maiore ſuper imagines aureas ornatum in circuitu de fundato. Enimuero ſupra ad fontes fecit vela ſerica alba numero nouem ornata in circuitu de fundato.

Hic vero, vbi ſupra, inueſtiuit altare beatiſſimi Leonis Confeſſoris atque pontificis ex argento mundiſſimo deaurato penſ. ſimul libras centum & nouem. Item inueſtiuit altare beati Gregorij confeſſoris atque pontificis ex argento mundiſſimo deaurato pen. vndique libras centum viginti & ſeptem. S. Gregorij

Hic vero præfectus à Deo, & præclarus Pontifex inueſtiuit altare beati Pauli Apoſtoli ex argento puriſsimo, ac decorauit quod pen. libras centum quinquaginta quinque, necnon & confeſsionem ipſius, atque faciem altaris inueſtiuit ex auro puriſsimo, penſ. inibi libras centum viginti & vnam, & vncias octo. Fecit & ſupra in ingreſſu corporis ſcutū ex argento puriſsimo in quo orthodoxæ fidei ſymbolum ſcribi fecit, quod penſ. libras triginta, & duas. Fecit ibi ſupra coronas maiores tres ex argento puriſsimo penſ. libras in vnum nonaginta & tres. Fecit autem in baſilica Cortinam maiorem holoſericam de quadrapulo, & fundato pulcherrimam. Præfatus verò venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui ſuper altare maius cyborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſsimo deaurato cum diuerſis hiſtorijs miræ magnitudinis mirificè decoratum, quod penſat libras duo mille ſeptingentas, & quatuor, & vncias tres. Cyborium vero quod exinde abſtulit, poſuit ſuper altare maius in baſilica Beatæ Dei genitricis, quæ appellatur ad Præſepe, & crucem ex argento puro fecit, & inibi poſuit, penſ. libr. duodecim, & vncias tres. Necnon & tetra vela rubea alythina quatuor vbi ſupra fecit, ex quibus vnum cum chryſoclauo. Sed & in Muſileo Beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum fecit vela alba maiora tria, minora octo, ornata in circuitu de fundato. Fecit vero iſdem præclarus Pontifex ante confeſsionem ipſius Apoſtolorum Principis angelos ex argento puriſsimo dextra, læuaque penſ. inibi libras centum quadraginta & ſex. Necnon & alios angelos duos ex argento puriſsimo deauratos, qui ſtant in trabe maiori ſuper ingreſſu veſtibuli dextra læuaque iuxta imaginem Saluatoris auream penſ. ſimul libras ſexaginta tres. Et alios angelos quatuor minores ex argento puriſsimo deauratos,

S. Pauli

S. Petri

Digitized by Google

vbi ſupra dextra, læuaque, qui penſ. ſimul libras ſexaginta octo. Verum etiam fecit vbi ſupra columnellas ex argento deauratas ſex in ingreſſu veſtibuli diuerſis depictas hiſtorijs, quæ penſ. ſimul libras centum quadraginta & ſeptem. Fecit & crucem maiorem ex argento puriſſimo deauratam, quæ ſtat iuxta altare maius pen. libras viginti duas. Fecit vero vbi ſupra arcum maiorem ex argento mundiſsimo deaurato ſupra in ingreſſu veſtibuli, pen. libras centum triginta, & vnam & ſemis.

S. Leonis Fecit vero vbi ſupra intra confeſſionem beati Leonis confeſſoris, atq; Pontificis euangelium ex argento mundiſſimo deauratum ſupra in ingreſſu veſtibuli pen. libras quadraginta octo, & ſemis. Fecit vbi ſup. columnellam vnam de argento puriſſimo pen. libras decem & ſeptem. Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in diaconia beati Archangeli patenam, & calicem ex argento puriſſimo pen. in vnum libras 10.

Saluatoris Hic diuina inſpiratione protectus fecit in baſilica Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana cyborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſſimo diuerſis depictum hiſtorijs cum cancellis, & columnellis ſuis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratum, quæ pen. vndique ſimul libras mille ducentas viginti ſeptem. Verum etiam & ſarta tecta baſilicæ Sanctæ Dei genitricis ſemperque Virginis S. Mariæ Mariæ Dominæ noſtræ, quæ appellatur ad præſepe omnia, nouiter reſtaurauit. Cubicula vero iuxta eccleſiam beati Petri Apoſtolorum Principis, quæ nimia vetuſtate marcuerant, etiã pœne ruitura erant, iſdem egregius Præſul à fundamentis firmiſsimum ponens ædificium in meliorem erexit ſtatum. Fecit & vbi ſupra iuxta columnam maiorem balneum in ſuperiore poſitum conſtructum in rotundum mirifice decoratum. Gradus vero in introitu eiuſdem baſilicæ tam ſuper porticum, quã etiam in atrio nouiter reſtaurauit. Fecit & iuxta eoſdem gradus parte dextra, atrij domum à fundamentis miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam, in qua etiã & accubitos collocauit. Fecit & iuxta eandem domum pro ſubſidijs Chriſti pauperum, atque peregrinorum balneum à fundamentis mirifice decoratum. Hic autem præclarus antiſtes diuinitus inſpiratus hoſpitalem beato Petro Apoſtolo in loco, qui Naumachia dicitur à fundamentis nouiter conſtruens diuerſa illic domorum ædificia decorauit, S. Petri atque eccleſiam in honore beati Petri Principis Apoſtolorum à nouo conſtruxit. In qua etiam Sanctorum Eccleſiæ Chriſti martyrum corpora deferens recondidit, & omnia quæ in prædicto hoſpitali erant neceſſaria conſtruxit.

Digitized by Google

Prædia etiam illic vrbana, vel ruſtica pro alimonijs Chriſti pauperum, ſeu aduenis, vel peregrinis, qui ex longinquis regionibus veniunt, obtulit ad exaltationem Sanctæ Dei eccleſiæ, & ſalute populi Romani. Præſertim igitur & monaſterium Sancti Chriſti primi martyris Stephani, quod appellatur Catagalla patritia, quod præ nimia vetuſtate iã emarcuerat, atq; ex parte corruerat, idem pręſagus Pontifex certamen ponens à fundamentis ſimul cum oratorio firmum iacens fundamentum in meliorem erexit ſtatum. Gradus vero per quos ingreſſus eſt in Eccleſiam beati Petri Apoſtoli à Sancto Andrea Apoſtolo, qui vetuſtate conſumpti erant, à nouo refecit. S. Stephani

Parimodo & monaſterium beati Martini Confeſſoris atque Pontificis ſitum, vbi ſupra, quod nimia fuerat vetuſtate quaſſatum pœne omne à fundamentis reſtaurauit. Sarta vero tecta baſilicæ Sancti Andreæ Apoſtoli, quod appellatur Catabarbara patritia, quæ per olitana iam fuerant tempora vetuſtate conſumpta, nouiter reſtaurauit. Simili modo & ſarta tecta beatæ Luciæ martyris, quæ ponitur in orfea refecit à nouo. Pariter etiam, & ſarta tecta beatæ Balbinæ Martyris, quæ iam pæne ruitura erant, in melius reſtaurauit. Pari modo & ſarta tecta baſilicæ beatorum martyrum Coſmæ, & Damiani ſitæ in via ſacra, mirifice reſtaurauit. Pariter etiam & ſarta tecta baſilicæ Sanctæ Martinæ martyris ſitæ in tribus fatis in melius reſtaurauit. S. Martini S. Luciæ

Necnon igitur & ſarta tecta titulo Beati Laurentij martyris, qui appellatur Damaſi nouiter reſtaurauit. Hic vero Sanctiſſimus & præclarus Pontifex ſarta tecta baſilicæ beati Valentini martyris ſita via Flaminia, quæ iam præ nimia vetuſtate ruitura erant prudentiſſimo ſtudio mirifice à nouo refecit. Quadriporticus vero baſilicę Apoſtolorum in via lata intus, & foris omnia ſarta tecta ipſarum nouiter reparauit. Immo vero & ſarta tecta baſilicæ beatæ Agatæ martyris ſita ſuper ſuburram, quę prę nimia vetuſtate iam emarcuerant, nouiter reparauit. Hic vero Sanctiſsimus Præſul fecit in patriarchio Lateranẽſi oratorium à fundamẽtis in honore beati Archangeli, inſigni opere firmiſsime conſtruens, quod etiam ex muſiuo, ſeu diuerſis picturis, atque pulcherrimis marmorum metallis diuerſis coloribus ornauit vndique. Et omnia cimilia tam aurea, quamque argentea, vel etiam vela diuerſa ibi obtulit. Macronam vero ipſius Lateranenſis Patriarchij, quæ extenditur à Campo, & vltra imagines Apoſtolorum, quæ præ nimia vetuſtate ruituræ erant à fundamentis ſimul, & ſarta tecta, necnon & ſolarium ab imo vſque ad ſummum nouiter reſtaurauit, & in melius firmiſſimis marmoribus ſtrauit atque cameram ipſius S. Laurentij S. Agathæ S. Archangeli.

pſius

Digitized by Google

pſius macrenæ nouiter fecit, & diuerſis hiſtorijs pictura mirifice decorauit. Hic à Deo protectus venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in circuitu altaris beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui tetrauela rubea holoſerica alythina habentes tabulas, ſeu orbiculos de chryſoclauo diuerſis depictos hiſtorijs cum ſtellis de chryſoclauo. Necnon & in medio cruces de chryſoclauo ex margaritis ornatas miræ magnitudinis pulchritudinis decoratas, quæ in diebus feſtis ibidem ad decorem mittuntur. Pari modo vt ſupra & alia tetrauela alba holoſerica roſata Paſchatiles habentes tabulas, atque orbiculos de chryſoclauo necnon & cruces cum chryſoclauo ex margaritis cum periclyſi de chryſoclauo. Immo etiam & alia vela modica quatuor, vbi ſupra in ſingulis columnis de cyborio fecit, habentes tygres de chryſoclauo, & in circuitu ornatas de blatthi. Verum etiam & alia vela modica quatuor eandem habentes ſimilitudinem in baſilica doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli in columnis de cyborio poſuit.

S. Agapiti — Prædictus vero venerabilis pontifex ſarta tecta baſilicæ beati Agapiti martyris, quæ ponitur in vrbe Prenæſtina, necnon & ſarta tecta alterius baſilicæ iuxta eandem baſilicam ſitæ, quæ iam præ nimia vetuſtate ruitura erant, omnia nouiter in melius reſtaurauit. S. Stephani — Parimodo & ſarta tecta baſilicæ beati Stephani primi martyris conſtituta via Latina milliario tertio, quæ per multa iam annorum curricula vetuſtate erant confecta, & ruinis proxima nouiter reparauit. Verum etiam & ſarta tecta baſilicæ beati Baſilidis mart. ſitæ in Merulana nouiter reſtaurauit. Hic à Deo protectus Venerabilis & præclarus Pontifex fecit in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ appellatur Conſtantiniana de proprio argento ipſius baſilicæ coronas cum delphinis ſuis numero quinque, caniſtros numero triginta quinque, gabathas numero octo, qui pen. ſimul libras ducentas, ſeptuaginta & ſex. Fecit autem in baſilica Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ appellatur ad præſepe cortinam de fundato, & in circuitu ornatam de blattin, quæ pendet in porticu ſuper ſedem mirifice decoratam. Vela promiſcua tam de fundato, quam etiam de ſtauraci, & quadrapulo ornata in circuitu de blattin numero quadraginta. Fecit vero vbi ſupra ante ingreſſum præſepij pharum in modum retis ex argento puriſſimo cum caniſtris quinque pen. ſimul libras triginta ſeptem & ſemis.

S. Petri — Iidem vero Sanctiſſimus Præſul Sancti Spiritus illuſtratione perfuſus fecit beato Petro Apoſtolo nutritori ſuo calicem aureum præcipuum tetragonum Spanoclyſtum diuerſis ornatum precioſis lapidibus penſ. libras triginta & duas. Necnon fecit & patenam au-

reàm

Digitized by Google

ream ſpanoclyſtam miræ magnitudinis decoratam penſ. libr. viginti quinque, & vncias nouem. Fecit autem in baſilica cuius ſupra farum in modum retis cum caniſtro, & cruces de argento puriſſimo, qui pendet ſub auro principali. Necnon & alium pharum maiorem in modum retis cum caniſtris viginti pendentem ſub trabem maiorem argenteam ad ornatum Sanctæ Dei Eccleſiæ qui penſ. inibi libras duo mille, centum, quatuor, & vncias ſeptem. Hic fecit in baſilica Doctoris mūdi beati Pauli Apoſtoli Crucifixum ex argento puriſſimo mirę magnitudinis decoratum, penſ. libras quinquaginta duas. Verum etiam fecit ibi ſupra tetrauila alba holoſerica roſata, ex quibus vnum habens in medio crucem de chryſoclauo, & gammadias de chryſoclauo. Necnon etiam vela alba holoſerica numero nouem, ornata in circuitu de tyrio. Fecit ibi ſuper gabathas fundatas interraſiles ex argento puriſſimo numero octo, quæ pendent in faro æreo in medio baſilicæ, penſ. inibi libras 14. S. Pauli

Ingreſſum verò corporis iſdem præſul ex marmoribus candidis miro decore ornauit, atque regias æreas ibidem poſuit. Super columnas vero marmoreas, quæ ſtant in circuitu altaris ipſius Doctoris mundi, vbi trabes quondam ligneæ poſitæ fuerant, etiam nimia vetuſtate emarcuerant, hic ſacer Antiſtes ſuper ipſas columnas lilios poni fecit, & ſuper ipſos lilios ex metallis marmoreis, platonias poſuit diuerſiſq; picturis miræ magnitudinis opus decorauit. Necnon vbi ſupra fecit vela Alexandrina maiora numero quinque, quæ pendent ſuper regias, maiores in ingreſſu baſilicæ mirificè decorata.

Hic vero Sanctiſſimus, & præclarus Pontifex fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Dominæ noſtræ ad præſepe tetrauela alba holoſerica roſata mirifice decorata. Fecit vero, vbi ſupra, intra præſepium veſtem albam holoſericam roſatam ornatam in circuitu de chryſoclauo, & in medio habentem crucem cum orbiculis de chryſoclauo vela alba holoſerica roſata numero quatuor ornata in circuitu de tyrio. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Dominica, fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de tyrio cum hiſtoria Crucifixi. Necnon & rotas de chryſoclauo ornatas in circuitu de quadrapulo. Fecit vbi ſupra cortinam fundatam ornatam in circuitu de blattin. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin, fecit veſtem albam holoſericam cum tabula de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicę Reſurrectionis, & in circuitu lyſtam de chryſoclauo. Fecit ad Sāctam Mariam ad martyres veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de tyrio habentem hiſtoriam Crucifixi, S. Maria

Digitized by Google

fixi,&rotam de chryſoclauo ornatam in circuitu de tyrio. Veſtem ēt in diaconia iam dictæ Sanctæ Dei genitricis poſitā foris portam beati Petri Apoſtoli fecit veſtē de tyrio mirifice decoratam. Hic vero ven. & præclarus pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui caniſtros interraſiles ex argento puriſſimo, tam in quadriporticu, quamque in gremio baſilicæ numero 22. penſ. ſimul libras centum viginti quinque. Gabathas fundatas ſignochriſtas, quæ pendent in quadriporticu, in faro æreo in medio baſilicæ numero quadraginta & octo pen. ſimul libras centum, & vnam & ſemis. Fara argentea tria, quæ ſtant ſuper trabes argenteas pen. libras nonaginta & tres. Arcus argenteos duos penſ. libras quadraginta & vnam, & vncias octo. Vela de blatthin maiora quæ pendent per trabes argenteas dextra leuaque preſbyterij. Necnon & in circuitu ſedis numero triginta ornata in circuitu de quadrapulo.

S. Petri

Vela modica de fundato numero quadraginta & ſeptem ornata in circuitu de blatthin Bizanteo, & inueſtita de blattin Neapolitano. Necnon & in gremio baſilicæ fecit cortinam maiorem Alexandrinam miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam ornatam in circuitu de tyrio.

Vela alba modica holoſericā roſata numero viginti quinque ornata in circuitu de blattin, ex quibus vnum ornatum de ſtauraci. Super altare vero beati Andreæ vbi ſup. fecit veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de chryſoclauo habētem hiſtoriam Dominicæ reſurrectionis & in circuitu liſtam de chryſoclauo. Verum etiā & ſuper altare beatæ Petronillæ fecit veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicę reſurrectionis, & in circuitu eius liſtam de chryſoclauo. Pari modo & in oratorio Sanctę Dei genitricis vbi ſupra in mediana fecit veſtem albā holoſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclauo, & in circuitu ornatam de tyrio. In oratorio vero ipſius Dei genitricis vbi ſupra quod dicitur Domni Pauli papę fecit veſtem albam holoſyricā ornata in circuitu de mizilo. Necnō & in monaſterio Sancti Martini, vbi ſupra, fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclauo cum periclyſi de tyrio. Hic fecit in baſilica Apoſtolorum via lata ſuper altare maius veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria Dominicæ reſurrectionis, & in circuitu veſtem de chryſoclauo. Necnon & orbiculos de chryſoclauo cum periclyſi de tyrio. Tetrauila modica rubea ornata in circuitu de fundato, ex quibus vnū cū chryſoclauo. Vela modica rubea Alexandrina duo ornata in circuitu de ſtau-

S. Andreæ

S. Mariæ

S. Martini

ſtauraci. Et in gremio baſilicæ, vbi ſupra, fecit cortinam maiorem de fundato mirificè decoratam ornatam in circuitu de tyrio, & in medio Cruces de tyrio.

Hic vero egregius Præſul fecit in titulo Sanctæ Sabinæ martyris ſuper altari maiori veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria Dominicæ Reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclauo. Pari modo & in titulo Sanctæ Suſannæ martyris ſuper altari maiori veſtem albam fecit holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria Dominicæ Reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclauo. Fecit autem in baſilica Sancti Stephani primi martyris in Cælio monte veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria Dominicæ Reſurrectionis, & crucem de chryſoclauo. Necnon & in diaconia beati Georgij martyris ſuper altari maiori fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria Crucifixi ornatã de tyrio, & roſas de chryſoclauo. Ipſe vero à Deo protectus Venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præſepe ob nimium amorem ipſius Dominæ noſtræ farum ex argento puriſſimo cum lucerna, & * cercapto ſuo, penſ. ſimul lib. quadraginta & ſemis.

S. Sabinæ — *S. Suſanna* — *S. Georgij* — *B. cerapto

Et hoc conſtituit eius beatitudo, vt Dominicorum dieb. vel in Sanctis ſolemnitatib. iuxta lectorium conſiſteret, & ad legendũ ſacras lectiones luminis ſplendore fulgeret. Et in eccleſia beati Petri Apoſtoli pari modo fecit farum ex argento puriſſimo deaurato miræ pulchritudinis decoratum cum lucerna, & cereapto ſuo, qui pen. ſimul libras nonaginta & ſemis. Enimuero, vbi ſupra ad beatum Petrum Apoſtolum ſub ipſa imagine Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti Crucifixi in modum fecit coronam ex argento puriſſimo, & ibidem ob ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti amorem pro luminariorum ſplendore poſuit pen. libras. . . .

Baſilica vero beati Apollinaris martyris atque pontificis, quæ fundata eſt iuxta Ciuitatem Rauennam, cuius trabes præ nimia vetuſtate de annorum curriculis, & olitanis temporibus nimis emarcuerant, iamque pœne ruituræ in tempore illo erant, iſdem Venerabilis pater diuinitus inſpiratus, miſit illuc, & per ſolertiſsimam, ac prouidam curam ſuam omnia ſarta tecta ipſius Eccleſiæ ſimul cum quadriporticis ſuis nouiter, ac firmiter reſtaurauit, & in meliorem reduxit ſtatum. ſuper altare vero ipſius ſacræ baſilicæ ob honorem omnipotentis Dei, & beati Petri Apoſtoli de

S. Apollinaris Rauenna.

Digitized by Google

cuius donis, ac datis fecit veſtem ſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclauo cum orbiculis, & rotas ſericas habentes hiſtorias Annunciationis, ſeu natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque paſſionem, & Reſurrectionem, necnon & in cœlis aſcenſionem, atque pentecoſten ornatas in circuitu ſimili modo, ſicut & veſtem de chryſoclauo. Sed & caniſtrum ex argento puriſſimo inibi fecit cū catenulis ſuis pen. libras quindecim. Epiſcopium vero Albanenſe ſimul cū Eccleſia, quæ in nomine beati Pancratij fundata eſt per quandam negligentiam, vel incuriam per ſubmiſſiones Diabolicas, poſt matutinas laudes, exuſta, à fundamentis vſque ad ſummum tectum combuſtum eſt. Sed clementiſſimus, & ſolertiſſimus Pontifex Deo aſpirante ex Sancti Spiritus illuſtratione firmum iaciens fundamentum mirum in modum iam præfatam eccleſiam nouiter reſtaurauit, & ſimul cum ſartis tectis Deo iuuante ad meliorem deduxit ſtatum.

Et vt verus amator Dei, & cultor Sanctarum Dei Eccleſiarum fecit ſuper altari maiori prædictæ Eccleſiæ veſtes duas, ex quibus vnam cum rotis maioribus habentem gryphes ornatam in circuitu de fundato, & tetrauila ſerica alythina ornata de tyrio optimo in circuitu eiuſdem altaris fecit numero quatuor. Verum etiam & in eccleſia beati PETRI Apoſtoli vbi ſupra fecit veſtem roſatam habentem hiſtoriam Domini noſtri Ieſu Chriſti quando extendit manus, & apprehendit beatum Petrum Apoſtolum de fluctibus maris.

S. Petri.

Iſdem beatiſſimus vero, & præclarus Pontifex fecit in baſilica Sancti Cyriaci veſtem albam holoſericam habentem in gyro periclyſin de fundato, & in medio hiſtoriam Reſurrectionis, & in circuitu altaris tetrauila alba haben. periclyſin de tyrio. Fecit autem & in titulo Sancti Vitalis veſtem albam holoſericam habentem periclyſin de fundato, & in medio hiſtoriam reſurrectionis, necnon & in Diaconia Sancti Archangeli poſuit veſtem albam holoſericam habentem periclyſin de tyrio, & in medio hiſtoriam Aſcenſionis. Item ipſum ſuper altare Sancti Abbacyri ſimilem veſtem obtulit.

S. Cyriaci

Porro in diaconia Sanctæ Agathæ martyris fecit ipſe Santiſſimus Pontifex veſtem albam holoſericam habentem in gyro de tyrio, & in medio hiſtoriam Reſurrectionis. Verum etiam & in titulo Pammachij ſuper altarem Sanctorum Iohannis & Pauli fecit veſtem albam holoſericam ornatam in gyro de fundato habentem hiſtoriam Crucifixi, Aſcenſionis, & Pentecoſtes. Pariter & in eccleſia beati Clementis Martyris atque Pontificis fecit ve-

S. Agatha.

ſtem

ſtem albam cum chryſoclauo habentem hiſtoriam Reſurrectionis, ſeu Aſcenſionis,nec non & Pentecoſten.

Immo & in eccleſia Sancti Cyriaci poſita via Oſtienſi fecit vela è quadrapulo numero quinque habentia hiſtoriam Saluatoris vocantis diſcipulos de naui. Et ſuper ſanctum altare ipſius Martyris poſuit veſtem de fundato. *S.Cyriaci.*

Ipſe autem a Deo protectus,& præclarus Pontifex fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Dominæ noſtræ ad præſepe coronas argenteas & delphinos ſuos duodecim, quæ pen.libras centum, duas, & vncias nouem. Sed & ſara canthara argentea cum delphinis ſuis ibi fecit numero ſeptem pen. libras octuaginta quinque, & ſemis. Iſdē vero beatiſſimus Præſul fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui ante Preſbyterium ſatum volubilem ex argento puriſſimo cum coronis, & crucibus pen. inibi libras triginta quinque, & vncias ſex. Verum etiam id ipſum deorſum vbi ſacratiſſimum corpus ipſius Principis Apoſtolorum requieſcit, renouauit imaginem auream habentem vultum Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti,ac Sanctæ Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli,atque Andreæ, nec nō & beatæ Petronillæ Martyris,vbi & addidit auri obrizi libras 21.& vncias tres. *B.Maria.* *S.Petri.*

Immo vero vbi ſupra ante Sanctum Andream inueſtiuit altare beati Martini Confeſſoris Chriſti ex argento puriſſimo deaurato, * ex tranſmiſſo quondam Fridigiſij Abbatis, quod pen. vndique libras 17.& ſemis. * B. ex terra quondam.

Fecit autē & in baſilica beati Pauli Apoſtoli doctoris mūdi gentium ſara canthara ex argento puriſſimo cum delphinis ſuis numero quinque pen.libras ſexaginta ſeptem, & vncias quatuor. *S.Pauli.*

Hic à Deo inſpiratus venerabilis, & præclarus Pontifex conſpiciens Eccleſiam beatorum Martyrum Nerei, & Achillei præ nimia iam vetuſtate deficere, atque aquarū inundantia repleri iuxta eandem eccleſiam nouiter à fundamentis in loco ſuperiore Eccleſiam conſtruxit miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam. In qua etiam hæc obtulit dona. Caniſtros ex argento numero ſex pen. ſimul lib. quindecim, Cyborium ex argento puriſſimo pen.libras ducentas & quindecim. Calicem & patenam ex argento puriſſimo deauratos pen.libras duodecim, & vncias decem. Regnū ſuper altare ex auro puriſſimo diuerſis ornatum precioſis lapidibus pen. libras duas, & vncias ſex. Veſtes duas ex quibus vnam albam holoſericam habentem hiſtorias Dominicæ Natiuitatis ſeu Reſurrectionis, Aſcenſionis, *S. Nerei & Achillei.*

atque pentecoſtes, ornatam in circuitu de chryſoclauo, & aliam de tyrio. Idem vero fecit in baſilica beatæ Dei genitricis ad præſepe regnum ex auro puriſſimo ſpanoclyſtę diuerſis in circuitu de chryſoclauo pretioſis ornatum lapidibus pen. lib. quatuor, & vncias ſeptẽ. Fecit vero Communicales ex argento puriſſimo per ſingulas regiones, qui præcederent per ſtationes per manus Acolytorum numero viginti quatuor pen. ſimul lib. . . . Pari modo & in baſilica beati Petri Apoſtoli fautoris ſui regnum ex auro puriſſimo diuerſis pretioſis ornatum lapidibus pen. lib. ſeptem. Fecit etiam in diaconia ſanctorum Nerei, & Achillei vela promiſcua holoſerica numero, . . .

S. Maria. *S. Petri*

S. Agapiti. Sarta tecta beati Agapiti Martyris ſita iuxta baſilicam beati Laurentij Martyris foris murum, quia iam præ nimia vetuſtate emarcuerant, nouiter reſtaurauit. Immo vero & in titulo beatæ Pudentianæ fecit veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu de tyrio. *S. Pudentiana.*

Qui beatiſſimus Pontifex poſtquam Sedem Romanam & Apoſtolicam annos viginti, menſ. quinq;, & dies ſexdecim glorioſiſſime rexit, ex hac luce ſubtractus ad æternam migrauit requiem. Fecit autem ordinationes tres per menſem Martium, Preſbyteros triginta, Diaconos vndecim, Epiſcopos per diuerſa loca numero * centũ, ſex & viginti. Sepultus vero eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli pridie Idus Iunias, Indict. nona, & ceſſauit epiſcopatus dies decem.

** B. 26.*

XCIX. STEPHANVS V.

ANNO CHRISTI 816. LVDOV. IMP. 3. LEON. ARM. IMP. 3.

** B. menſ. 7. d. 3.* STEPHANVS natione Romanus, ex patre Marino ſedit* annos ſeptem, menſes ſeptem. Hic à primæua ætate in patriarchio Lateranenſi ſub ſanctæ memoriæ Domno Hadriano Papa nutritus, atque educatus, nobili proſapia, atque clariſſimo genere ortus, adhuc in parua ætate ad diſcendam ſacræ diſciplinæ ſcientiam ſtudioſius vigilabat. Defuncto vero ſanctæ memoriæ iam præfato Domno Hadriano Papa in locum eius Domnus Leo Papa ſucceſſit. Qui prædictum Domnum Stephanum conſpiciens bonę conuerſationis, atque humilitatis eum ad ſubdiaconatus ordinem promouit.

Stephani virtutes. Quem magis, ac magis ſpiritualibus ſtudiis vacare conſpiciens Domino annuente ad Diaconatus culmen eum prouehit, & ex tunc multipliciter ſpiritalibus pollens ſtudiis, maxima tã ad euangelizandum populo ſolerter, ac clare diuina, atque euangelica verba quãq; ad exercendam Eccleſiaſticam traditionem geſſit curam. Et ita ſpiritus ſancti gratia in eius corde refulſit, vt in omnib. efficax idoneuſq;

compro-

comprobaretur. Sicque factum eſt, vt dum de hac vita migraret ante præfatus Domnus Leo Papa, illico, dũ feruentiſſimo affectu à populo Romano diligeretur iſdẽ præcipuus, ac ſanctiſſimus vir Stephanus ad ſacrũ Pontificatus culmen eſt electus. Qui omnes vno affectu, pariq; amore eum ad Eccleſiam beati Petri Apoſtoli perducentes, Dei ordinante prouidentia Papa orbis conſecratus eſt. *Electio eiuſdem.*

Hic ſanctiſſimus vir in Pontificatu iam poſitus pro confirmanda pace, & vnitate Sanctæ Dei Eccleſiæ ad Franciæ arreptus eſt iter, apud piiſſimum, & Sereniſſimum Domnum Ludonicum Imperatorem. Qui cum in Franciam perueniſſet, tanto honore, atque exaltatione à prædicto piiſſimo Principe, atque Francorum populo ſuſceptus eſt, quanto vix lingua narrari poteſt. Et tantũ illi Dominus gratiam largiri dignatus eſt, vt omnia quæ ab eo popoſciſſe dinoſcitur, in omnibus impetrarit.

In tantum vt iſdẽ piiſſimus Princeps pro illius amore in finib. Frãciæ ſuper omnia dona, quæ ei largitus eſt curtẽ, de ſuo proprio fiſco beato Petro Apoſtolo perpetuali vſu per * præceptionis paginam conceſſit. Iſdem vero ſacer antiſtes exemplum ſumens redemptoris noſtri, qui pro nobis de cælis dignatus eſt deſcendere, & de captiuitate Diaboli nos eripere omnes exules, qui illic captiuitate tenebantur propter ſcelera, & iniquitates ſuas, quas in Sanctam Eccleſiã Romanam, & erga Domnum Leonem Papam geſſerunt, pro pietate Eccleſiæ ſecum reduxit. Fecit autem in Eccleſia beati Petri Apoſtoli ad vincula Tymiamaterium de argento deſuper deauratum pen.lib. *Profectio in Frãciam.* ** B. perceptionis* *Exules liberat.* *Dona Stephani in Eccleſia S. Petri.*

Item ſimiliter fecit gabatha de argento pen. lib. . . . .
Similiter fecit vela holoſerica cum periclyſi de fundato numero. . .
Immo & in eadem Eccleſia fecit veſtem de chryſoclauo cum gemmis habentem hiſtoriam beati Petri Apoſtoli. Item fecit vela de fundato numero . . . . Et in monaſterio, vbi ſupra fecit calicẽ de auro cum gemmis ornatum pen.lib. . . . Et patenam de argento deſuper deauratã pen.lib. . . . Item fecit crucem de auro cum gẽmis ornatam pen.lib. . . . Fecit autem prædictus, & venerabilis præclarus Pontifex in Sancto Theodoro in Sabello crucem de auro cum gẽmis ornatam, & calicem de argento pen.lib. . . . . *S. Theodori.*

Fecit autem prædictus venerabilis, & præclarus Pontifex in baſilica beati Petri Apoſtoli ad vincula patenam, & calicem de argento deſuper deauratum pen.lib. . . . . Item vbi ſupra, fecit Coronam de argento cum pendentibus ſuis pen.lib. . . . .
Enimuero & in oratorio Sanctæ Barbaræ Martyris in Subora fecit veſtem de fundato. Nec non & in baſilica beatæ Helenæ fecit veſtem de fun- *S. Barbara*

Digitized by Google

Mors Stephani de fundato. Hic diuina vocatione de hac luce ſubtractus ad æternam migrauit requiem. Sepultus vero eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli, fecit autem ordinationem vnam in menſe Decembrio Preſbyteros nouem, Diaconos quatuor. Epiſcopos per diuerſa loca numero quinque, & ceſſauit epiſcopatus dies duos.

C. PASCHALIS.

ANNO CHRISTI 817. LVDOV. IMP. 4. LEON. ARMEN. 4.

PASCHALIS, natione Romanus, ex patre Bonoſo ſedit annos ſeptem, menſes* quinque, dies* ſex decim. Qui à primæuo ætatis ſuæ diuino cultui mancipatus, atque in ſacroſanctæ Eccleſiæ patriarchio ſtudiis diuinæ, ſalutiferæque ſcripturæ imbutus tam im pſalterio, quamque in ſacris paginis noui, ac veteris teſtamenti ſpecialiter eruditus. Elegans, atque in omni bonitate perfectus, Subdiaconus quidem factus, & poſtmodum diaconus atque Preſbyter honorifice conſecratus eſt.

tres
*17.
Paſchalis virtutes.

Erat autem vir ſanctus, caſtus, pius, innocens, magnanimus, loquela deuotus, pudicitia plenus, & nimis hilariter, iocundeque in eleemoſynis pauperum cuncta, quæ habebat oportune diſtribuens. In colloquiis ergo diuinis frequentius cum religioſis, ac ſanctis Monachis ſedula obſeruatione die, noctuque inſiſtebat & in orationibus, ac vigiliis, cotidianiſque ieiuniis humiliter, atque honeſte vigebat. Quem dum prædeceſſor eius Domnus Leo ter beatiſſimus Papa tantis ſtudiis peruigilem, & religionis deuotum conſpexiſſet: tunc ei monaſterium beati Stephani primi Martyris, iuxta baſilicam beati Petri Principis Apoſtolorum, ad regendum commiſit. Quia ſcriptum eſt. Nemo lucernam accedit, & in abſcondito ponit, neque ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt qui ingrediuntur, lumen videant. Vnum qui ſuimet vitæ huius temporalis lucra pro æterna ſobriè atque vtiliter moderando correxit, & exemplum bene viuendi in ſubditis, & correctionem pietatis religioſius exornauit. Qui etiam gratiam hoſpitalitatis in peregrinis, & claudis, qui ob amorem beati Petri Apoſtoli de longinquis regionibus ad eius limina occurrebant, vtiliter præparans neceſſaria ſubminiſtabat, & occulte quibus egebant, hilariter erogabat. Et ſemper quotidie in Dei operatione creſcebat, vſquequo Prædeceſſor eius Domnus Stephanus Papa de hac luce ad æternam beatitudinem migraſſet. Dum ergo per tanta bonæ operationis exempla præcipue, longe, lateque fama diſcurreret, & oomnipotẽs Deus regimẽ Eccleſiæ ſuę ſub pię gubernationis cura annueret

Matth. 5.
Hoſpitalitas eius.

nueret, apte, moderateque diſponere; vna concordia, vna eademq; voluntate diuino interueniente conſultu à cunctis ſacerdotibus, ſeu proceribus, atque omni Clero, nec non & optimatibus, vel cuncto populo Romano ad laudem & gloriam omnipotentis Dei in ſedem apoſtolicam Pontifex eleuatus eſt. Erat enim Patrum præceptorum ſeu inſtitutorum Pontificũ, atq; canonum, nec non legum ſanctionumq; decentiſſimus obſeruator, & cuique iuſtitiæ normæ à tempore ordinationis ſuæ nobiliſſimus promulgator. tardus ad iraſcendũ, & velox ad miſerandũ. Nullum malum pro malo reddens, neq; vindictam ſecundum cuiuſquam commiſſum tribuens, ſed ſemper miſericors pia dilectione omnibus Ciuibus, & à Deo commiſſo populo Romano amator, & gubernator exiſtebat. Omniũ etenim eccleſiarũ Dei cũ ſummo ſtudio, atq; ſumma prouidentia pro ſolita religionis cura cultor, reſtaurator, atq; in omnib. deuotiſſimus exornator fuit. *Electio eius* *Eius virtutes*

Hic beatiſſimus Præſul multa corpora Sanctorũ requirens, inuenit. Quæ & diligentius intra Ciuitatẽ ad honorem, & gloriã Dei honeſte recondidit. Rogam etiam omni Clero ſuo in Præſbyterio profecto multipliciter ampliauit, & omnem theſaurum in ſacrario cæleſti recondidit, maxime propter captiuos, & exules eos non tantum à tranſmarinis regionibus viros, ac mulieres auro, ſeu argento redimens, verum etiam per longinqua viarum itinera paſſim perquirendo, tam in Hiſpaniæ partibus, quamq; per ſingula loca inueniens, ſicut bonus, & verus paſtor ad propria perduxit. *Corpora ſanctorum inuenit.*

Fecit autem in ſacro altari beati Petri Principis Apoſtolorum veſtem miræ magnitudinis pulchram, & decoratam nimis, ex auro, gemmiſq; contextam, præfigurantem hiſtoriam, qualiter idem Apôſtolus à vinculis per Angelum ereptus eſt. In eiuſdem Venerabili baſilica ante aditum, quæ ducit ad corpus in loco ferrata, altare conſtituit, in quo & venerandum beati Sixti Martyris, atque Pontificis corpus honeſtiſſime collocauit. Vbi & deſuper arcum muſiuo exornatum decenter inſtruxit. ſimili modo in eadem ſacratiſſima beati Petri Apoſtoli Eccleſia iuxta ingreſſum, qui ducit ad beatam Petronillam, oratorium ſummæ magnitudinis, atque pulchritudinis decoranter conſtruxit. Et ſuper columnas in quadrificio camerantes muſiuo, pulchriſque metallis decorauit. *Dona in Eccleſiam S. Petri.*

In quo & corpora beatiſſimorum Martyrum Proceſſi, & Martiniani ad honorem, & gloriam omnipotentis Dei, memorialiter, honorificeq; recondidit. In cuius abſidam imaginem pulcherrimã de argento exauratam cum diuerſis hiſtoriis inter marmorum*conſtructiones ordinatas infixit, quæ penſant libras ſexaginta duas, & ſe- ** B. conſtructiones*

Ec mis.

mis ſimulq; &lilia de argēto pen.lib.decē & ſeptē & vncias duas. Nec nō & gabathas ex argento puriſſimo numero ſeptē pen. ſimul libras tredecim, ſemis, & vncias duas. Imagines etiam de argento exauratas fecit in eodem venerabili loco numero tres. Vnam Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, & duas aliorum beatorum Martyrum Proceſſi & Martiniani pen. in ſimul libras triginta & ſex. Nec non & aliam imaginem ex auro puriſſimo obtulit ad ornatum iam præfati oratorij penſan. libras tredecim & vncias tres. Simili modo caniſtra ex mundiſſimo argento numero octo pen. omnes libras tres & quadraginta.

Pariterque & concham ad ſpongiam pro nocturnis diligentiis ibidem ex argento conſtituit pen. lib. ſeptem, & vncias nouem. Immo & claues in modum crucis ex auro puriſſimo, ſeu gemmis miræ decorationis exornatas in eodem venerabili loco merito decorauit, quæ pen. lib. . . . . Vbi etiam regularem ordinauit, quem laminis argenteis ſuperinduxit pen. libras viginti. Super quem conſtituit arcus duos de argento, & gammadias quatuor quæ ſimul pen. libras ſexaginta. Propitiatorium etiam altaris ex laminis argenteis exornatum circumduxit, atque ſacram confeſſionem eius interius, exteriuſque cum rugulis ſuis nobiliſſime circunſtruxit, quæ ſimul pen. libras . . . . Et ſuper altare eorundem beatiſſimorum Martyrum veſtes duas inſtituit, ex quibus vnam de fundato cum cruce de chryſoclauo, & alteram de quadrapulo mirifice exornauit. Vela quoque maiora de fundato numero ſeptem cum periclyſi de blattin circumſuta ſimiliter decorauit.

Sed neque hoc ſilentio prætereundum eſſe arbitramur, quod eodem tempore diabolica operante verſutia per quorundam gentis Anglorum deſidiam ita eſt omnis illorum habitatio, quæ in eorum lingua *burgus dicitur, flamma ignis exundante combuſta, vt etiam nec veſtigia priſtinæ habitationis in eodem loco inueniri potuiſſent. Cuius exuberantis incendio pænè totam porticum, quæ ducit ad baſilicam principis Apoſtolorum ignis fomes deuaſtauit.

Anglorum domus exuruntur.
* B.baxus

Et dum hæc ter beatiſſimus Pontifex quaſi hora noctis conticinio perſenſiſſet, ſubito propter amorem Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli, atque tantam peregrinorum illorum deuaſtationem nudis pedibus diſcalceatus pedeſter cucurrit. Cui tanta omnipotentis Dei in eius aduentu miſericordia adfuit, vt locum in quo prius idem coangelicus Pontifex conſtitit, nequaquam vlterius impetus ignis tranſgredi permiſit. Sed ipſe Dei clementiam exorando & multitudo fidelium, qui aderant decertando acies ignis Deo miſerante extincta

Papa nudis pedibus ad incendiū accurrit.

Digitized by Google

tincta eſt. Sicque peractum eſt, vt totius noctis ſpatium vſque ad auroram perſeuerans in eodem loco perſteterit. Vnde poſtmodum ter beatiſſimus paſtor conſiderans illorum peregrinorum inopiam, quæ ob inſidias diabolicæ fraudis irrepſit tanta dona, tantaque beneficia, ſicut ſemper ſolitus erat, in eorum neceſſitatibus impertiuit tam in auro, & argento, vel corporum indumenta, quam reliqua neceſſaria alimenta omnia vberius ſubminiſtrabat. Sed & ſiluarum copiam pro lignorum vtilitate, quatenus domicilia ſicut ante in eodem loco fuerāt, vtiliter reſtaurarent. Porticū etiam quę ab eadē clade vaſtata eſt, decentius quā fuerat in melius firmiſsime reſtaurauit.

Reparat exuſta.

Hic præclarus, & venerabilis Pontifex fecit in eccleſia beati Petri Apoſtolorum principis nutritoris ſui vela de chryſoclauo per arcus Preſbyterij habentia hiſtoriam de mirabilibus Apoſtolorū, quæ per eos Dominus operari dignatus eſt numero quadraginta & ſex. Eccleſiam etiam beatiſsimæ Chriſti Martyris Praxedis, quę quondam priſcis ædificata temporibus, nimio iam laſſata ſenio ita vt à fundamentis caſura, ruinam ſui minaretur, idem venerabilis Pontifex (illius ruinam ante præuidens eidemque Eccleſiæ curam adhibens illic peruigil ſæpius exiſtens) in alium non longe demutans locum, in meliorem eam, quam dudum fuerat, erexit ſtatū. Abſidam vero eiuſdē Eccleſiæ muſiuo opere exornatam variis decenter coloribus decorauit. Simili modo & arcum triumphalem eiſdem metallis mirum in modum perficiens compſit.

Dona in Eccleſia S. Petri.

S. Praxedis.

Hic beatiſſimus, & præclarus Pontifex multa corpora ſanctorū diutius in cimiteriis iacentia pia ſollicitudine, ne remanerent neglectui, quærens, atque inuenta colligens magno venerationis affectu in iam dictæ Sanctæ Chriſti Martyris Praxedis Eccleſiam, quam mirabiliter renouans conſtruxerat, cum omnium aduocatione Romanorum Epiſcopis, Preſbyteris, Diaconibus, & Clericis laudem Deo pſallentibus deportans recondidit. Quæ dum ſanctiſſimi, atq; coangelici præſulis intima cordis vigilantia gererentur, vt reconditorum ibidem ſanctorum corporum Deo indeſinenter ſuper aſtra placentium precibus apud omnipotentem Dominum iuuaretur; conſtruxit in eodem loco à fundamentis cœnobium, quod & nomine Sanctę Praxedis virginis titulauit. In qua & ſanctā Græcorū cōgregationem aggregans, quæ die noctuque græcæ modulationis pſalmodiæ laudes omnipotenti Deo, ſanctiſq; illius ibidem quieſcentib. ſedulo perſolueret, introduxit. Siquidem in eodem venerabili monaſterio plurima cōferens prædia, & poſſeſſionū loca vrbana, vel ruſtica ſuperflue, atque abundanter ditauit. Quinimo & in eadem eccleſia fecit

Cœnobium conſtruit Græcis.

oratorium beati Zenonis Chriſti Martyris, vbi & ſacratiſſimum eius corpus ponens muſiuo amplianter ornauit.

Fecit autem in eadem Eccleſia cyborium ex argento pen. lib. octingẽtas & decem, immo & propitiatorium ſacri altaris ex argenteis laminis mirifice exornauit. Confeſſionem denique eius cum rugulis ſuis interius exteriùſque vallantem pulcherrimè compſit, atque decorauit, quæ ſimul pen. libras trecentas. Super eiuſdem venerabilis altare fecit regnũ ſpanoclyſtum ex auro fuluo, ſeu diuerſis lapidibus exornatum pen. libras quinque, & vncias duas & ſemis. Et in eodem ſacro altari fecit veſtem de chryſoclauo cum diuerſis hiſtoriis miræ magnitudinis, atque pulchritudinis exornatam. Item, vbi ſupra, obtulit aliam veſtem chryſoclauam ex auro gemmiſq; confectam habentem hiſtoriam virginum cum facib. accenſis mirificè comptam, atq; decoratã. Ad ſacrum deniq; eiuſdẽ virginis corpus obtulit imaginem ex laminis argenteis præfiguratis pen. lib. nonaginta & nouẽ. Hic benigniſſimus Præſul fecit in iam dicto monaſterio oratorium beatæ Agnetis Chriſti virginis miræ pulchritudinis exornatum. Eccleſiam deniq; Sanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ appellatur Dominica, olim cõſtructam, & iam ruinæ proximam ſolerti vigilantia præfatus Pontifex ampliorem melioremq; quam ante fuerat, à fundamentis ædificãs renouauit. Abſidamq; eiuſdem eccleſiæ muſiuo mirificè decorauit. Vbi etiam & plurima obtulit dona ſcilicet Cyborium ex argento pen. libras trecentas, triginta & duas. Propitiatorium ſacri altaris ex laminis argenteis comptè decorauit. Confeſſionem quoque eius cum rugulis intus & foris mirum in modum perficiens adornauit pen. libras centum & quindecim, & vncias tres. Item vbi ſupra fecit gabatham ex auro puriſſimo pen. libras duas, & vncias octo. Verum etiam & arcum ex argento, & columnellas duas cum gammadiis duabus pen. libras. . . . .

S. MARIÆ

Immo & in ſacro altari fecit veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicæ Natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti miræ pulchritudinis exornatam. Iterum, vbi ſupra, fecit veſtem de ſtauraci pulcherrimam cum periclyſi de blattin. Item aliam veſtem de blattin bizantea habentem tabulam de chryſoclauo cum vultu Sanctæ Dei genitricis, & angeli obſequio ſtantes cum periclyſi de ſtaurace. Pariterque aliam veſtem de ſtaurace habentem pauones, & in medio crucem de blattin. Porro & veſtes duas de quadrapulo habentes in medio crucem de blattin. Item, vbi ſupra, fecit veſtem ex auro textam cum periclyſi de blattin. Coopertorium rubeum de

ſerico

ſerico vnum. Fecit etiam in circuitu altaris vela rubea ſerica quatuor cum gammadijs, & Cruces de quadrapulo. Hic venerabilis præſul obtulit in trabe ante veſtibulum altaris vela tyria tria, & de quadrapulo quinque. In arcus maiores eiuſdem eccleſiæ fecit vela de quadrapulo numero viginti, & per arcus preſbyterij vela parua de ſtauraci quatuor, ſimulque in ingreſſu preſbyterij vela tyria duo. Hic benigniſſimus Pontifex fecit in ingreſſu iam dictæ Eccleſiæ cortinas maiores de quadrapulo cum periclyſi de fundato mirificè valde.

Chriſti namque omnipotentis Domini famulus, & prænominatus Pontifex maximam Dei eccleſiarum curam, & ſollicitudinem præuidendo indeſinenter gerens, cũ quadam die orationis ſtudio ad Sanctæ Dei virginis Chriſtique martyris Cæciliæ eccleſiam adueniret, nimio iam quaſſata ſenio eccleſiæ eiuſdem mœnia etiam à fundamentis ruitura, Videns quæ per olitana tempora defectu vetuſtatis marcuerant, & pœne ruinis confracta diu antiquitus lacerata manebant, dato ſtudio operis eodem in loco magnifico opere nouam conſtruere eccleſiam cæpit, & perficere ſatis meliorem, quam fuerat, ſtuduit. *S. Cæcilia.*

Sed neq; illud prætereundum eſſe exiſtimamus, dum quadam die ad beati Petri principis Apoſtolorum eccleſiam pergeret, quatenus apud eundem beatum Petrum Apoſtolum ſolito more vigilias celebraret, & ante eiuſdem confeſſionem matutinales luceſcente Dominica laudes reſidens decantaret, ſubito depreſſus ſopore vidit adſiſtentem ſibi virginali aſpectu puellam angelicis veſtibus decoratam, talia locutionis affamina protuliſſe dicens. Multas tibi gratijs referimus, * quia certamen, quod de me diu poſueras fruſtratorias relationibus peruulgatis aures accommodans reliquiſti. quippe qui tanto pœnes me fuiſti, vti proprio loqui inuicem ore valeremus. Hæc iam ſæpe præfatus Pontifex diligenter audiens ſtudioſe requirere cæpit, quæ eſſet ipſa, quæ talia illi verba diceret, vel quo nomine vocaretur. Cui illa reſpondit. Si nomen inquiris, Cæcilia famula Chriſti vocor. Ad quam ſummus inquiens Præſul. Quomodo hoc credere poſſum, eo quod olim fama relata ſit, quatenus eiuſdem venerabilis Chriſti martyris Cæciliæ corpus ab Aiſtolpho Longobardorum Rege hoſtiliter Romæ reſidente furtim, & ab illius hominibus fuiſſet ablatum. Cui talia Venerabili Pontifici intimanti, omnipotentis Dei famula dixit. Quia me deſideranter, vt inuenirent Longobardi, quæſiuerunt, omnino verum eſt. Sed Domini mei Ieſu Chriſti opitulatione, & dominæ meæ Sanctę Dei genitricis ſemperq; Virginis Mariæ auxilio, neque me inuenire, neque deportare, ſicut

Viſio Papæ factã in æde S. Petri.

* B quod ad incertam famã, quam de me ſparſim diu fruſtr. r. p. a. accommodare vel.

uolucrant,hinc longius potuerunt. Et ideo ſicut me quærere cæpiſti, qualiter me inuenias aſſiduo labori non deſiſtas incumbere,quia Domino Deo pro cuius amore,& honore paſſa ſum placuit,vt tu me inuenias,& in Eccleſia,quam nouiter conſtruxiſti,recondas. Et hæc dicens ab oculis aſpicientis ablata eſt. Tūc iſdem Venerandus Pontifex matutinalibus laudibus perſolutis,pro tam certæ, & indubitabilis reuelationis iudicio,cæpit hac, illacque operoſius quærere, vbi ſacratiſſimum eius corpus iaceret humatum. Quod tribuente Deo dum ſollicitè quæreret, reperit in Cimiterio Prætextati ſito foris portam Appiam aureis illud veſtitum indumentis cum corpore Venerabilis ſponſi ſui Valeriani, Pariterq; & linteamina martyris ipſius ſanguine plena,quando ab impio percuſſa carnifice Chriſti Domini martyr eſt regnantis in ſæcula conſecrata. Quibus & linteaminibus ſanguis Sanctæ martyris exterſus inuoluta ad pedes illius corporis ſacratiſſimo cruore plena,de trina carnificis percuſſione reperta ſunt. Quæ cuncta ſuis pertractans manibus collegit,&cum magno honore infra muros huius Romanæ Vrbis in Eccleſia nomine ipſius Sanctæ martyris dedicata ad laudem,& gloriam omnipotētis Dei, eiuſdem virginis corpus,cum chariſſimo Valeriano Sponſo, atque Tyburtio, & Maximo martyribus,necnon Vrbano,& Lucio Pontificibus ſub ſacroſancto altari collocauit. Pro quorū Sanctorū honore videlicet,& opitulatione conſtruxit monaſterium in honorē Virginū,ſeu martyrū Agathæ, & Cęcilię iuxta ipſius eccleſiā in loco,qui dicitur Colles iacentes. In quo & monachorū Deo ſeruientium congregationē pro quotidianis laudib. in præfato titulo Sanctę Cæciliæ,die,noctuq; omnipotēti Domino decantandis conſtituit. Et pro ſubſidio, & luminariorum concinnatione, ſeu vtilitate, atq; ſtipendijs monachorum,necnon & pro amore,atq; dilectione,qua erga prædeceſſorem ſuū piæ recordationis domnum Leonem Tertiū Papam habere videbatur hoſpitale Sancti Peregrini poſitum ad beatum Petrum Apoſtolū in loco, qui vocatur Naumachia,quod idē Prædeceſſor ſuus conſtruxerat, & ob neglectū, atq; deſtitutionē prępoſitorū paupertatis inopia conſumi videbatur, idcircò pio iuuamine conſulens præfatum hoſpitale cū fundis,& caſalibus,atq; maſſis,ſeu etiam colonis,ſiue domibus, necnon familijs, & vniuerſis,quæ iuſte, & rationabiliter ſecundum legum ſtatuta, eiq; à prædeceſſore ſuo in iā præfato hoſpitali donata ſunt. Quæq; ab ipſo pia deuotione ad augmētum iam dicti monaſterij adiuncta ſunt ſiue agris,vel vineis, etiam domibus, necnō ruſtica familia ſuæ auctoritatis pagina pro iam nominata monachorum congregatione in eodē monaſterio cōfirmauit. Qui Sanctiſſimus Præſul amore venerandorū

Papa ex S. Cæciliæ reuelatione inuenit eius corpus.

Conſtruit cœnobium.

Et hoſpitale reſtituit, & auget.

Sancto-

Sanctorũ fecit in ornamentis ipſius eccleſiæ abſidã muſiuo opere decoratã,& cyborium miræ magnitudinis ex argento penſ. libras quingentas,& ſemis,& vncias octo. Propitiatorium deniq; ſacri altaris,ſeu confeſſionem interius, exteriuſq; cum rugulis ſuis ex laminis argenteis mirum in modum perficiens compſit. Quæ ſimul pen. libras ſexaginta quatuor, & vncias 5. Ad ſacrum vero eiuſdem Virginis corpus obtulit imaginẽ ex argenteis laminis pen. libras nonaginta quinque. Fecit etiam ante veſtibulum altaris regularem inueſtitum ex laminis argenteis, & columnis duabus, vbi & poſuit arcum vnum, & gammadias duas penſ. in ſimul libras centum,& ſemis. Obtulit ibi ipſe imagines argenteas deauratas tres pen. in ſimul libras quadraginta & octo, ſemis. Sæpefatus quoque Præſul fecit per arcus eiuſdem Eccleſiæ calices maiores ex argento viginti & ſex pen. in ſimul libras centum nouem, & ſemis. Item, vbi ſupra, obtulit caniſtra ex argento duo penſ. lib. duas, & vncias octo. Gabatham ex auro puriſsimo pen. libras tres. Fecit iam prædictus Pontifex caniſtra Enafori ex argento duo pen. libras decem. Gabathas ex argento tres pen. libras quinque. Turibulum ex argento deauratum penſan. libram vnam. Hic benigniſsimus præſul obtulit in ſacro altari veſtem de blattin byzantea habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria, qualiter Angelus beatam Cæciliam, ſeu Valerianum, & Tyburtium coronauit cum periclyſi de chryſoclauo miræ pulchritudinis exornatam. Item ibi fecit veſtem de fundato alythino habentem in circuitu periclyſin de olouero. *Dona S. Cæciliæ oblata.*

Ob amorem eiuſdem Virginis fecit aliam veſtem de fundato porphyretico habentem in medio crucem ex auro texto compte decoratam. Enimuero in iam dicto altari obtulit veſtem albam ſigillatam cum roſulis habentem in medio crucem de blattin cum pſillijs, & periclyſin de blattin byzantea pulcherrime exornatam. Obtulit & in prænominato altari veſtem de quadrapulo.

Venerabilis pontifex fecit vela alythina penden. in circuitu altaris quatuor habentes cruces,& gammadias de fundato, & quadrapulo. In arcellam vero, vbi venerabile caput eiuſdem virginis condidit, fecit veſtem paruam de tyrio cum periclyſi de blattin. Obtulit, vbi ſupra, veſtem de fundato praſino. Immo & aliam veſtem de ſtauraci cũ periclyſi de olouero, & veſtem de blattin cum periclyſi de fundato. Fecit etiam in arcella ad corpus iam dictæ Virginis veſtem de quadrapulo cum periclyſi.

Porro & aliam veſtem de ſtaurace cum periclyſi de olouero In iã dicta Eccleſia fecit vela tyria cũ periclyſi de blattin byzantea num. viginti

Digitized by Google

ginti quinque. Item vela praſina cum periclyſi de olouero, numero quatuor. Obtulit vbi ſupra vela alythina cũ periclyſi de blattin numero tria. Simulq; vela de fundato parua cum periclyſi de blattin numero duo. Pariter vela tyria cum periclyſi de fundato duo.

Hic venerabilis, & præclarus Pontifex fecit per arcus iam dictæ Eccleſiæ vela de fundato numero duodecim, & de quadrapulo quatuordecim. Fecit & in arcu Preſbyterij vela parua cum periclyſi de blattin byzantea numero duodecim. Hic à Deo protectus Venerabilis præſul fecit in ingreſſu eiuſdem Eccleſiæ cortinam maiorem de quadrapulo, & ſtaurace pulcherrime exornatam.

Reſtituit monaſterium Sergij & Bacchi.

Ipſe etiam ſæpedictus Pontifex monaſterijs circumquaque cõſtructis vigilanti cura ſatis animo gerens, quidque haberent inquirens, reperit ipſe pius Pontifex monaſterium Sancti Sergij, & Bacchi poſt formam aquæductus patriarchij Lateranenſis poſitum, rebus omnibus deſolatum, ita vt Ancillarum Dei Congregatio, quæ ibidem inerat, paupertatis inopia nullas omnipotenti Domino, Sanctiſque illius laudes decantare valerent. Qua Venerabilis paſtor inquiſitione ad pietatem commotus, famulas Dei qualiter bene religioſeque eſſe poſſint, perfecit. Et in eo monachorum aggregans, ſtatuit conuentionem, multis idem monaſterium ditans facultatibus & in familijs, maſſis, vineis, domibus, vrbanis, vel ruſticis locis ampliantér ſufficienterque multiplicauit, quatenus ipſa Congregatio reſidens omni neceſſitate poſtpoſita ſoli Deo, Sanctiſque illius laudes, & hymnos nocte, dieque modulanter in venerabili Eccleſia Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti ſita iuxta Lateranas decantaret.

Dona in oratorio S. Proceſſi.

Præterea in oratorio beatiſſimorum martyrum Proceſſi, & Martiniani ſito infra Eccleſiam beati Petri principis Apoſtolorum, quod & idem ipſe conſtruxit, obtulit imaginem ex auro puriſsimo habentem vultum Sanctæ Dei genitricis penſ. libras decem, & vncias quatuor. Ibi & ipſe fecit veſtem de blattin byzantea habentem tabulas de chryſoclauo duas cum vultu beati Petri, & Sanctorum martyrum Proceſsi, & Martiniani, & periclyſin de chryſoclauo mira pulchritudine decoratam. Illic etiam obtulit veſtem holoſericam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum vultu Dominicæ reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & periclyſin de blattin byzantea pulcherrimè comptam.

Verum enimuero Sanctis eiſdem vela holoſerica cum periclyſi de quadrapulo, & blattin byzantea obtulit numero nouem. Vbi, & ſupra, fecit vela parua de tyrio cum periclyſi de fundato numero ſex. Turribulum de argento exaurato mirifice pen. lib. vnam. In oratorio autem

Digitized by Google

autem beatiſſimorum martyrum Sixti, & Fabiani iam nominatus Pontifex fecit gabathas ex argento tres penſ. libr. quinque, & vncias ſex. Ante imaginem quoque ipſius oratorij fecit velum de chryſoclauo mirifice decoratum. Supra eorum venerabile altare fecit veſtem de alythino habentem in medio crucem de blattin byzantea, & periclyſin ſimiliter de blattin. Simili mo. in iam dicto oratorio obtulit ſæpedictus pontifex veſtem holoſericam habentem in medio cruces de chryſoclauo duas, & periclyſin de ſtauraci diuerſis margaritis ornatam. Ibidem ipſe fecit aliã veſtem de fundato habentẽ in medio crucem de blattin. Fecit etiam ad ornatum prædicti oratorij vela de alythino cum periclyſi de blattin byzantea numero quatuor. Simulque vela holoſerica cum periclyſi de quadrapulo, & de olouero numero quatuor. *S. Sixti.*

Hic benigniſſimus Præſul fecit in Eccleſia beatorum martyrum Coſmæ & Damiani in via ſacra veſtem de tyrio, habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum vultu Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque beatorum martyrum Coſmæ, & Damiani cum alijs tribus fratribus cum cruce de auro texto, & periclyſin de olouero pulcherrime comptam, atque decoratam. Supra eorum denique Sancto altari obtulit coopertorium de tyrio mirificè decoratum. Immo vero ante veſtibulum ipſius altaris fecit vela tyria cum periclyſi de blattin byzantea numero tria. *S. Coſmæ & Dam.*

Venerabilis etiã pontifex fecit in monaſterio Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti ſito in territorio Reatino veſtem de chryſoclauo cum hiſtoria, qualiter idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus cum Archangelis, & Apoſtolis in cœlo coruſcat, mira pulchritudine diuerſis ornatam margaritis. Item in iam dicto monaſterio ad ornatum ſacri altaris aliam obtulit veſtem de fundato habentem cruces de blattin byzantea, & periclyſin de chryſoclauo mirifice exornatam. Pari modo in eccleſia beati Mennæ martyris fecit veſtem de quadrapulo cum periclyſi de blattin byzantea. *In monaſt. Saluatoris Reate*

Hic Sanctiſſimus, & coangelicus præſul obtulit in Eccleſia beati Petri Apoſtoli in Centumcellis calicem & patenam ex argento deauratas pen. libras quatuor, & vncias tres. *Centumcellis.*

Enimuero & in Eccleſia beati Petri Apoſtoli fautoris ſui fecit euangelium cum blatthin ex argento penſ. libras octo, & vncias octo. Benigniſſimus quoque præſul fecit in monaſterio beati Stephani Protomartyris ad Sanctum Petrum veſtes albas holoſericas quatuor habentes in medio crucem de auro texto cum diuerſis margaritis, & periclyſi de blattin mirifice decoratas. Item, vbi ſupra, obtulit præno-

Ff m.natus

minatus Pontifex veſtem de fundato habentem in medio crucem ex auro textam, & periclyſin de chryſoclauo. Sæpedictus denique præſul fecit in iam dicto monaſterio veſtem de fundato habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum vultu Sanctæ Dei genitricis, & Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & periclyſin de blattin.

Obtulit ibidem ipſe veſtes de ſtauraci duas habentes in medio cruces de chryſoclauo, & periclyſin de blattin. Fecit etiam ad ornatum ipſius oratorij velum maius de quadrapulo habens in medio cruces de auro textas tres, & periclyſin de blattin. In diaconia beati Archangeli obtulit iam dictus Pontifex veſtem de blattin byzantea habentem in medio crucem de chryſoclauo, & periclyſin de chryſoclauo pulcherrimè comptam.

S. Cæcilia Enimuero & in eccleſia beatæ Cæciliæ martyris fecit concham ex argento, vbi & pretioſum eiuſdem Virginis caput condidit, pen. libras octo & ſemis. *S. Quiriaci.* Simili modo & in eccleſia beati Quiriaci martyris in Thermis obtulit prædictus præſul vela de fundato numerò octo. Hic à Deo fultus iam nominatus Pontifex fecit in oratorio Sancti Archangeli, quod quondam prædeceſſor eius domnus Leo Papa conſtituit, atque conſtruxit veſtem albam holoſericam habentem in medio tabulam de chryſoclauo cum hiſtoria Dominicæ Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & periclyſin de chryſoclauo mirificè decoratam. Item ibi obtulit aliam veſtem de fundato cum periclyſi de blattin byzantea.

Fecit etiam iam dictus Pontifex in ſupradicto oratorio veſtem aliam de quadrapulo circumſutam cum hiſtoria Dei genitricis pulcherrimè comptam, atque decoratam.

S. Maria Præterea idem ſummus Pontifex & orthodoxus diuina *inſpi*ratione pulſatus eccleſiam Sanctæ, & intemeratæ Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, ad præſepe cernens quondam tali more conſtructam, vt poſt ſedem Pontificis mulieres ad ſacra miſſarum ſolemnia ſtantes, prope aſſiſtere iuxta pontificem viderentur, ita vt ſi aliquid colloqui Pontifex cum ſibi aſſiſtentibus voluiſſet, ex propinqua valde mulierum frequentatione nequaquam ei ſine illarum interuentione liceret: largum ibidem locum ineſſe, qualiter inde ſedem mutare valeret, concerneret, dato operis ſtudio cæpit indeſinenter agere ſedem inferius poſitam ſurſum ponere, vt eo familiarius Domino preces fundere poſſet, quo conſortia populorum modeſte declinare potuiſſet. Denique ſedem optime quam dudum fuerat, pulcherrimis marmoribus decoratam condidit, & vndique aſcenſus,

qui-

Digitized by Google

quibus ad eam gradiatur, conſtruxit, pauimentumque altaris erigens pretioſiſſimis marmoribus ſtrauit. Erexit ſane ſex inibi ante Confeſſionem ſacri altaris purpureo colore columnas, quas ſuper & candidi marmoris trabem poſuit, purpureis dextra, leuaque marmoribus nectens illas ſcilicet, celaturiſque exornans ſatis commode decorauit. Presbyterium quoque ipſius Eccleſiæ diuerſis marmoribus quam pridem fuerat, in melius reparauit. Propitiatorium vero ſacri altaris, ſeu confeſſionem interius, exteriuſque cum rugulis ſuis ex auro puriſſimo mirificè decorauit penſ. libras centum ſeptuaginta quatuor, & vncias ſex. Similiter & altare ipſius baſilicæ ex argenteis laminis cum hiſtorijs diuerſis pulcherrime compſit, atque deaurauit. penſ. libras trecentas octuaginta & quinque. Benigniſſimus etiam præclaruſque Præſul obtulit ibi gabathas ex auro puriſſimo cum diuerſis gemmis numero ſex penſan. libras viginti, & vncias ſex. Et hoc conſtituit vt ſemper diebus, ac noctibus ante ſacroſanctum altare lucernæ ardere debeant. Hic diuina inſpiratione fultus obtulit in iam dicta baſilica arcus ex argento numero octo cum columnis ſexdecim penſan. in ſimul libras ducentas decem & octo, & vncias octo. Fecit etiam & ante veſtibulum altaris rugas maiores ex argento pen. libras ſeptuaginta & octo. Obtulit etiam & canthara vbi ſupra, ex argento numero ſex pen. inſimul libras ſexaginta & ſemis. Pari modo & per arcus maiores ſæpedictæ Eccleſiæ fecit calices maiores ex argento pendentes numero quadraginta & duos, qui omnes in ſimul penſ. libras ducentas octuaginta & vnam. Venerabilis etenim præſul ob amorem eiuſdem Virginis Dominæ noſtræ obtulit ibidem coronas ex argento numero quatuor pen. libras ſexaginta & duas & ſemis, & vncias tres. Item, vbi ſupra, caniſtra ex argento numero duo penſ. libras tredecim. Fecit etiam ibidem imaginem ex argento deauratam cum vultu beatæ Dei genitricis Mariæ penſ. libras decem & ſeptem, & vncias tres. Chriſti quoque omnipotentis Domini famulus obtulit in ſacroſancto altari ſæpedictæ baſilicæ veſtes de chryſoclauo duas habentes hiſtoriam Dominicæ natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum periclyſi diuerſis ornatas gemmis, atque margaritis mirifice decoratas.

Obtulit etiam ibi ipſe aliam veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam, qualiter Dominus noſter Ieſus Chriſtus à Ioanne in Iordane baptizatus eſt cum periclyſi de chryſoclauo mirificè exornatam. Item, vbi ſupra, compſit veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum periclyſi de chryſoclauo, diuerſis ornatam margaritis.

Digitized by Google

Beatiſſimus, & venerabilis prænominatus Pontifex diuino amore ductus fecit ibidem in iam præfato altari veſtem ſimiliter de chryſoclauo habentem hiſtoriam, qualiter beata Dei genitrix Maria corpore eſt aſſumpta cum periclyſi de chryſoclauo, ſeu diuerſis margaritis comptam, atque decoratam. Fecit enim benigniſſimus præſul ibi ipſe aliam veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicæ Aſcenſionis Chriſti Domini noſtri rite decoratam. Item, vbi ſupra, ob amorem eiuſdem Virginis conſtruxit aliam veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam qualiter Spiritus Sanctus venit ſuper Apoſtolos diuerſis ornatam margaritis, & decoratam. Immo ibidem aliam muniuit veſtem de chryſoclauo cum hiſtoria palmarum modeſtè comptam, atque decoratam.

Necnon & vbi ſupra aliam compſit iam nominatus Pontifex veſtem de olouero cum periclyſi de fundato. Pariter quoque, & pro quotidianis diebus obtulit veſtes de fundato duas cum periclyſi de quadrapulo pulcherrimè exornatas. Hic diuina inſpiratione pulſatus fecit ipſe Sanctiſſimus præſul per arcus maiores iam præfatæ baſilicę vela de fundato quatuordecim, & de quadrapulo quatuordecim, ſimiliter & de imizilo quatuordecim. Domini noſtri Ieſu Chriſti famulus ob amorem eidem Dominæ noſtræ per arcus preſbyterij iā dictæ Eccleſiæ fecit vela de chryſoclauo habentem hiſtoriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque natiuitatem, ſeu aſſumptionem eiuſdem intemeratæ virginis numero viginti & ſex. Pariter & per ipſos arcus obtulit vela de quadrapulo diuerſis hiſtorijs circumſuta numero viginti quatuor. Chriſti namq; omnipotentis famulus obtulit ſurſum in aſpectu abſidæ pannum Alexandrinum mirifice decoratum.

Obtulit etiam in trabem maiorem ipſius baſilicę velum maius de fundato habēs trabes de chryſoclauo ſeptē, & periclyſin de *blattin* byzantea. Fecit ē̄t ad ornatum ipſius baſilicæ in ipſam trabem vela de quadrapulo numero ſex, & de imizilo vela num. quatuor. Ipſe quoq; Pontifex fecit iuxta veſtibulum altaris in abſidam vela de quadrapulo numero duodecim. Ibidem de blattin vela numero ſex. Venerabilis quoque præſul fecit in ingreſſu iam dictæ baſilicæ cortinam maiorem Alexandrinam cum diuerſis hiſtorijs compte decoratam. Simili modo, & pro quotidianis diebus aliam ibidem obtulit cortinam Alexandrinam mirifice exornatam. Beniguiſſimus, & præclarus Pōtifex obtulit in prenominata baſilica vela alba holoſerica in trabem maiorē cū periclyſi de fundato numero ſex. Vela alia quatuor de blattin byzantea alba ibidē conſtituit mirificè. Itē in abſida ipſius baſilicæ poſuit vela alba cum periclyſi de fundato numero ſex.

Et

Et quia idem ter beatiſſimus paſtor tantam curam, tantamque vigilantiam, quam erga ſtatus Sanctarum Dei Eccleſiarum frequenter impendebat: etiam altare præſepij iam dictæ baſilicæ ſeu venerabilem confeſſionem vltro, citroque ex auro puriſſimo cum diuerſis hiſtoriis minificè compſit, atque decorauit pen. lib. centum triginta quatuor, & vncias quatuor. Similiter ex argento deaurato cum variis hiſtoriis ibidem vncias decem pen. libras ducentas quinquaginta quatuor, & vncias quatuor.

Item ibidem obtulit præfatus Pontifex gabathas ex auro puriſſimo cum gemmis diuerſis numero tres pen. libras octo, & vncias decem. Porro & vela de alythino cum periclyſi de blattin bizantea ibidem poſuit. Hic ſacer antiſtes ob nimium cordis amorem fecit in eccleſia beatæ Cæciliæ veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Dominicæ Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti mirificè depictam, atque exornatam.

Ipſe vero à Deo protectus venerabilis, & præclarus Pontifex fecit propitiatorium ſacri altaris beati Petri Apoſtolorum Principis, vbi ſacratiſſimum corpus eius quieſcit, ſpanocliſtum ex auro fuluo cum diuerſis hiſtoriis depictum, atque mirifice decoratum pen. libras ducentas. Item in iam dicta Eccleſia ob amorem eiuſdem Dei Apoſtoli fautoris ſui obtulit vela chryſoclaua per arcus Preſbyterij habentia hiſtoriam Dominicæ paſſionis, ac Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti numero quadraginta ſex. Pariter & in eccleſia beatorum Martyrum Coſmæ, & Damiani in via ſacra fecit veſtem holoſericam pulcherrimè comptam atque decoratam. Benigniſſimus etenim Præſul fecit in baſilica beatæ Dei genitricis virginis ſemper Mariæ Dominæ noſtræ ad præſepe gabathas ex auro diuerſis gemmis ornatas numero duas pen. libras ſex. Item ibi ipſe obtulit gabatham apoſtolicam ex auro puriſſimo pen. libras quinque. Item vbi ſupra fecit ſara canthara ex argento numero octo pen. in ſimul libras octuaginta duas. Ob amorem quoque eiuſden Dominæ noſtæ obtulit in iam dicta baſilica columnas quatuor, & arcum vnum pen. in ſimul libras ſexaginta. Sæpenominatus etenim Pontifex fecit in venerabili altari ipſius Eccleſiæ veſtem albam habentem in medio crucem de chryſoclauo diuerſis gemmis circumſutam, & pulchritudine exornatam, aliam quoque ibidem adnectens veſtem de blattin bizantea, ſimili modo cum cruce de chryſoclauo diuerſis lapidibus honeſtiſſimè decoratam. Fecit etiam ad ornatum præfatæ Eccleſiæ vela de chryſoclauo per arcus Preſbyterij habentia hiſtoriam Dominicæ paſſionis, atque Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti.

S. Petri.

S. Coſmæ & Dã.

B. Maria.

Necnon & in trabem maiorem ſæpius dictæ Eccleſiæ obtulit vela alia cum periclyſi de quadrapulo numero ſex. Item in trabes ipſius baſilicæ fecit vela de fundato numero ſeptem. Obtulit etiam vela holoſerica in circuitu altaris iam dictæ Eccleſiæ, habentia periclyſin de quadrapulo numero quatuor. Venerabilis quoque Præſul fecit in eccleſia beatæ Dei genitricis, quam vocant Dominicam, rugas ex argento pen.lib.ſexaginta ſex.

Fecit etiam in eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ ſita Sauinis in epiſcopio veſtem de fundato cum periclyſi de blattin bizantea.

Obitus Papa. Hic denique diuina vocatione defunctus eſt. Sepultus vero in eccleſia beati Petri Apoſtoli. Fecit autem ordinationes duas, vnam quidem per menſem Decembris, & aliam per menſem Martium. Preſbyteros . . . Diacones ſex, Epiſcopos per diuerſa loca numero . . . . Et ceſſauit epiſcopatus eius dies quatuor in menſe Ianuario, Indictione prima.

CI. EVGENIVS II.

ANNO CHRISTI 824. LVDOVICI. 2. IMP. MICH. BALB. 4.

EVGENIVS, natione Romanus, ex patre Bœmundo. Sedit annos, * quatuor, menſes duos, dies viginti & tres. Hic etenim venerabilis, & præclarus vir magnæ ſimplicitatis, atque humilitatis fuit. Doctus ſcientia, ſermone præcipuus, forma pulchior, largus petentibus, mundũ reſpuens. Sola quæ Chriſto erant placita, omnibus diebus, ac noctibus cogitabat. Huius præfati Pontificis tempore vbertas non modica totam non ſolum Romam, ſed etiam pæne totum inuaſerat orbem. Quia quicquid iuſto percipiebat à ſubditis põdere non ſolum puſillis, ac viduis, ſed etiam diuitibus inceſſanter omnibus diſtribuebat. Maxima autem pax, & requies eius diebus vniuerſo fuit orbe Romano. Quippe nam ipſe cum totius eſſet pacis amicus, quid aliud pertinentes, niſi quod ipſe ſuis honeſtis gerebat moribus, & ipſi pariter gerebant? Archipreſbyter enim huius ſacratiſſimæ, atque vniuerſalis Eccleſiæ fuit. In qua non per modica tempora ſuum mirifice propoſitum rexit. Poſtea à Romanis cunctis pro meritorum pia relatione electus poſt tranſitum Sanctiſſimi Domini Paſchalis Papæ Pontifex factus eſt. Tenuit autem Preſbyteratus ſui tempore eccleſiam beatæ Sabinæ Martyris poſitam in Auentino monte, quam Deo diſpenſante poſt pontificalem ſibi attributam gratiam ad meliorem cultum perduxit, & picturis vndique decorauit.

*B. tres.

Papa Eugenij virtutes.

Eiuſdem electio.

Huius

Huius diebus Romani Iudices, qui in Francia tenebantur captiui, reuerſi ſunt quos in parentum propria ingredi permiſit, & eis non modicas res de patriarchio Lateranenſi præbuit, quia erant pene omnib. facultatibus deſtituti. Fecit autem in eccleſia beatæ Sabinæ Martyris ſupradictæ cyborium ex argento puriſſimo pen. lib. . . . Iſdem ven. præſul, vbi ſupra obtulit.

CII. VALENTINVS.

ANNO CHRISTI 827. LVDOV. 14. IMP. MICH. BALBI 7.

VALENTINVS, natione Romanus ex patre Petro de regione via lata, ſedit dies quadraginta magnæ ſanctitatis, magnæque beatitudinis vir iſte repletus, & ſpiritus ſancti perfuſus gratia manſit.

Qui dum in hac Romana vrbe, quæ, Deo auctore, ſummi ſacerdotij, & regalis excellentiæ retinet dignitatem ab ingenuis, & piis parentib. genitus, & ob ſtudia elementorum ſolerti magiſtro traditus eſſet, ſacros diuinæ legis apices capaci vbertim ſenſu rimabat, & ingenij memoria retinebat. Inanes ac turpes puerorum ludos more nobilium euitabat. Nullas ex ore proprio incongruas, aut inhoneſtas fabulas proferebat. Nulliſque illicitis operum actionibus vtebatur. Sed ab ipſo primæuo infantiæ flore piæ modeſtiæ, ac ſobrietati deditus, & præclaro diuinæ inſpirationis ſpiritu plenus, inter cunctas verborum, atque prudentiæ phaleras labia compta gerebat. Præcipuus quoque dictionum copiis, & lucifluis operum meritis patefaciens elegantem ſui pectoris mentem. Præſertim cum iuxta eximiam doctoris gentium vocem, ſine offenſione ſe omnibus ſuauiter, animoque præbebat benigno. Nemini quippe cōtrarietatis ſcandalū ponens debitum perfectæ dilectionis impendere proximis animo ſtrenuo procurabat. Atque iuxta Dominicæ vocis præceptum, lumbos caſtitate præcinctos, & lucernas in manibus geſtabat ardentes, verbo ſcilicet luculenter refulgens, & actu doctrinæ pariter munere cum magnifico exemplo laudabilis indicio coruſcabat.

Roma regalis excellentiæ retinet dignitatem.

Virtutes Valentini.

Superna quoque Dei auxiliante virtute, cum iam perfectè initium ſumpſiſſet ætatis & ipſius bonitatis, atque ſagacitatis fauor longe, lateq; thuris ordoriferi inſtar flagraret, & aures beatiſſimi Præſulis piç memoriç domni Paſchalis ex fideliū relatu veridico enucleāter pulſaſſet, cūq; vt populus conlaudabat fore in omnib. illuſtrem, & inclytū veraciter didiciſſet: mox illū p eccleſiaſticos gradus ad ſubdiaconat⁹ honorē prouexit ex Lateranēſi palatio & ſibi deſeruire prçcepit. Cui⁹ cōuerſationis, & patiētiç vitā ac mores ipſe agnoſcēs, valde illum

illum præ cæteris diligebat. Prædictus autem vir gratia deſuper diuina fauente cui ſe tota mentis deuotione, integraque virtute deuouerat, veritatis, & ſapientiæ plenus lumine coruſcabat. Erat enim ſermone affabilis, doctrina clarus, vultu conſpicuus, & inter fratres pia deuotione modeſtus, proximiſque fidelis. Nullis vero ſe quibus aliquis vel leuiter contriſtaretur, ſagaci pectore fultus, negotiis implicabat. Quum præterea cum tot bonis, tantiſque operum meritis, præſtantis corporis formam elegantem iam dictus Pontifex ornatumque inſpiceret, Leuitam ſedis ſuæ apoſtolicæ conſecrauit. Cui ob ſuæ vitę meritum, quo ſplendide rutilabat, & ab omni Eccleſiæ plebe, atque inclyto Romanorũ populo cætu ingenti diligebatur amore bona, & beneficia multa largiflue contulit, eumque poſtmodum Archidiaconum fecit. Quo ſane præſule Chriſto iubente culmina ſcandẽte cæleſtia, Eugenius tunc Pontificali eſt ab omnibus eleuatus in honore, & poſitus in Sede Apoſtolica. Qui eum cunctis, quæ diximus, bonis decoratum luculenter agnoſcens omni vitæ ſuæ tempore chariſſimorum vice retinuit, & velut pater proprio filio corde congaudebat alacri, ſuiſque aſpectibus illum aſſidue conſiſtere cupiebat. Peracto vero, ac diuinitus finito huius præſulis lucis tranſeuntis termino ad ſacræ ſedis culmina omnis Romanorum cætus crebris Dominum ieiuniis, & orationibus deprecans, vt quis tantæ ſedis honore dignus foret eorum ſenſibus reuelare dignaretur. Sed diuina *placata* maieſtas quem ex ſacerdotali eis catalogo eligendum archano ſuæ potentiæ nutu oſtenderet, niſi eum, quem ab ipſis matris vberibus tot ſupra dictis virtutum copiis, & pulcherrimo doctrinarum flore ornauerat, atque conſtantem, & fidelem in omnibus ſibi alumnum nutrierat, ſacratiſſimæ ſedis rectorem tribueret?

Euſdem electio. Collectis igitur in vnum venerabilibus Epiſcopis, & glorioſis Romanorum proceribus, omnique amplæ vrbis populo in palatio Lateranenſi, vt quod iam cordi cælitus reuelatum, æquiter omnes tenebant in vno multorum ſonitu reſonaret, vnius voluntatis conſenſu fortiter acclamatum eſt, Valentinum Sanctiſſimum Archidiaconem Sedis Apoſtolicæ dignum, Valentinum ſummi Pontificatus infula decorandum.

His itaque melliflue dictis vna mox omnes pacis coniunctione manentes ad eccleſiam Sanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Dominæ noſtræ ſacer Clericorum, & Romanorum proceres pariter cum populo properantes multiplices cum Domino grates ac laudes reddentẽ more ſolito inuenerunt. Quem illico multum, ac diutius renitentem ſeque tanti regiminis fore incongruum voce

ſtrenua

ſtrenua proferentem, Almæ plebis & lætis vtriuſq; militiæ Romanorum electus eſt vocibus in ſede pontificum. Ac deinde condignis gloriæ laudibus, & honoris amplitudine ad Lateranenſe patriarchium ab ipſis deductus, & in Pontificali eſt poſitus throno. Cuius ouanter ab omni Romanorum ſenatu pedibus oſculatis, & omnibus, quæ explenda erant rite, ac veneranter peractis magna ſobrietas, magna in totius ſexus, & ætatis populo lætitia manſit. Eiuſque conſecrationis die ſereno iam illuceſcente, cum lumine iam dictum antiſtitem ad beati Petri Apoſtolorum principis Eccleſiam omnes pariter Romani à palatio deducentes cum maieſtate diuina auxiliante in alto throno ſummum conſecrauere Pontificem.

Romani oſculantur pedes Pontif.

Eiuſdem conſecratio.

Qui mox almificæ ſedis culmina ſcandēs beati Petri Apoſtoli, & cæleſti regni clauigeri, diuinis Deo laudibus, & ſacrificiis pie oblatis amplo, & magnifico Romanorum cetu ad palatium cum ingenti gaudio remeauit, atq; lautiſſimis dapibus ſumptis amantiſſimorum multis, & diuerſis munerū donis ſacram plebem, & ſenatum, populumque Romanum * optimè ditauit. Erat quippè dapſilitate inclytus, actione præcipuus, ſermone luculentus, omnibus compaſſione proximus, & inopiā ſuſtinentib. opportunū inſtanter ſolatiū præbēs.

* opimè

Quibus multiplicibus bonis ornatus, ad cæleſtia Chriſto vocante corporis oppreſſus moleſtia exitu pretioſo tranſiuit, atq; cum deſiderabili beatiſſimiq; operis fructu ad conſpectū ſummæ maieſtatis lætus aſcendit. Regnans & exultans cum Domino ſemper.

CIII. GREGORIVS IV.

ANNO CHRISTI 827. LVDOV. 14. IMP. MICH. BALB. 7.

GREGORIVS Quartus, natione Romanus, ex patre Ioanne, ſedit annos ſexdecim. Vir ſtrenuus, ac benigniſſimus, ſanctitate, atq; pietate repletus, ornatus ſcientia, verbo iocundus, modeſtus præ omnibus ſermone, firmiſſimus, fide catholica, iuſtus operibus, & literarum diuinarum ſolertiſſimus inquiſitor. Eccleſiarum quoq; ſanctarum infatigabilis viſitator, pater pauperum, & alitor omnium viduarum. Terrenum nil appetens, mundana huius vitæ præſentis lucra deſerens, æterna præmia in cælis dignis ſibi meritis acquiſiuit.

Greg. virtutes.

Hic à Deo beatiſſimus Pontifex genere clarus ſed magis clarior ſanctitate, forma pulcher, fide pulchior. Quæ ſcilicet vniuerſa laudū præconia non ſolum Pontificatus ſui tempore claruerunt, ſed etiā cum adhuc iuuenilibus annis polleret, talia peragere indeficiens ſatagebat. Quæ res Romanis omnibus non diu occultata permanſit,

Digitized by Google

Matth. 4. ſicut ſcriptũ eſt, Quia nemo accendit lucernã, & ponit eã ſub modio, ſed vt luceat omnibus, qui in domo ſunt: Cœpit ſancta eius operatio de die in diem per totã Romanã pleniter vrbẽ reſonare euãgelico ſermone docente. Matt. 10. Nihil opertum, quod non reuelabitur, & occultum quod non ſciatur. Pro quibus denique innumerabilibus bonis à ſanctiſſimo huius ſacræ Sedis Domno Paſchali Papa, non ſolum ſubdiaconus, ſed etiam ſacerdos * effectus eſt. * Presbyter ſcili. Cardinalis. Permanſit vero in ſacerdotij ſui habitu conſtitutus caſtè, ac pudicè recolens illud, quod ſcriptura ſacra cõmemorat dicens. Pſal. 131. Sacerdotes Dei induantur iuſtitia, id eſt, nõ in aliis vacent, niſi oratione, lectione, & ieiunio. Cumq; in his intentus inſiſteret humano more iam dictus Paſchalis Põtifex ex hac luce ſubductus, & Eugenius à Deo electus antiſtes ſacri apicis adeptus eſt dignitatẽ. Permanens autem in hac per modicũ tempus, vita & ipſe pariter defunctus eſt. Poſt hũc Valentinus alendorũ gregũ prçſulatus culmẽ ſortitus ſub maxima celeritate ex hac præſẽti vita ſubtract⁹ eſt.

Cœperunt deniq; Romani pariter omnes non ſolum de Pontificibus tam ſubito perditis, verum etiam de futuro arctius cogitare, vt quem ſancti ſpiritus gratia perluſtratum agnoſcere potuiſſent, ſub cuius doctrina, atque imperio cuncta ſenatorum nobilitas rite degere potuiſſet. Quorum videlicet vniuerſorũ procerum corda adiutor in oportunitatibus in tribulatione creator omniũ Deus inextinguibili ſuo ſancto lumine ſuccendit, & mentes eorum ad beatiſſimi Gregorij quarti pia facta conuertit.

Conſenſeruntq; omnes in eodem ſpiritu, & anima vna. electus autem ab eis patriarchio Lateranẽſi inductus eſt, abſtrahentes quidẽ illum ex baſilica beatorum Martyrum Coſmæ, & Damiani per vim. Greg. coactus eligitur. dicebat enim ſe ad tale miniſterium inutilem fore. Sed quoniã tam immenſç multitudini reſiſtere non valuit ad locum iam ante prædictum eum cum hymnis, & canticis ſpiritualibus deduxerunt.

Verum quia inueſtigare cuncta quæ geſſit celeri ſermone non poſſumus: ea licet breuiter, ad notitiam omnium perducamus, quæ ſacris ac venerabilib. mẽte integra, & pia deuotione obtulit locis. Prçterea poſt electionem ſimul, & conſecrationem præſulatus ſui cœpit per maximum ſtudium habere de ſanctis & de eorum Eccleſiis, quatenus ad ſtatum priſtinum nouo cultu eas, protegente Domino, citius reuocaret, quod factum eſt. Eccleſiam S. Saturnini reſtaurat, & donis ornat. Nam eo tempore eccleſiam beati Saturnini Martyris foris portam ſalariam conſtitutam, quæ vetuſtate nimia, & longo iam ſenio à fundamentis ceciderat nouis fabricis ædificari fecit, & picturis variis decorauit. Vbi etiam obtulit veſtẽ de fundato vnã. Perficiente vero illo hęc, quæ ſuperius dicta ſunt ad alia

tunc

tūc Pōtificalis eius animus ſanctorū opuſcula ſummopere cœpit attendere. Et quoniā tunc diuino ignis amore ſuccenſus corpus beati Gregorij huius vniuerſalis Eccleſiæ Præſulis, per quem ſancti ſpiritus gratia toto orbe terrarum inextinguibile ſapientiæ munus induxit, ex loco ſepultus, quo prius fuerat, tulit, & non longe ab eo in alium nouiter conſtructū infra Eccleſiam beati Petri Apoſtoli ſummo honore perduxit. Eiuſq; ſacrum altare argenteis tabulis vndiq; perornauit, & oratorium ſuo ſancto nomine titulauit. Abſidamq; eiuſdem ſuper aurato muſiuo depinxit. In quo ſcilicet oratorio ſanctorū corpora beatorum Martyrum Sebaſtiani, Gorgonij, ac Tiburtij ex Cimiteriis in quibus ante iacebant perduxit. Et vnum quodq; eorum ſeparatis altarib. collocauit, pro quibus deniq; Pontificatus ſui tempore decreuit, vt monachi, qui ad officiū perſoluendum in Eccleſia beati Petri Apoſtoli ſunt conſtituti omnib. diebus ibidē laudes omnipotēti Domino canere non deſiſtant. Obtulit autē in eodem oratorio vela maiora vel modica ſerica decem & octo. Veſtes ſuper altare, ſub quo ſanctiſſimi Gregorij Papæ corpus quieſcit tres. Vnam cum chryſoclauo habentem hiſtoriam . . . . & ſuper vnum quodque altare prædictorum Martyrum veſtem de fundato vnam. Imagines denique deſuper deargentatas, necnon auro perfuſas tres, habentes vultum Domini, & eorum depictos, quorum ſpecialia ibidem corpora humata miraculis, ac virtutibus pollent.

S. Gregorij corpus tranſtulit.

His igitur perfectis operibus ad alia repente venerabilis pontifex animum, & mentem conuertit. Nam eccleſiam tunc beati Marci Confeſſoris, atque Pontificis, quam tempore ſacerdotij ſui regendam ſuſceperat, & vſque quo ad pontificatus peruenit gratiam in ſuo iure, ac ditione permanſit, quæ ob nimiam vetuſtatem crebro caſura eſſe videbatur, cum omnipotentis Dei opitulatione à fundamentis prius eiecit, & poſtmodum nouis fabricis totā ad meliorm cultum, atque decorem perduxit, abſidamque ipſius prænominatæ baſilicæ muſiuo aureis ſuperinducto colorib. cū ſumma gratulatione depinxit. Fecit vero ſarta tecta eius omnia noua, & quicquid in ea ante vile cognouerat pretioſum poſtea eſſe maluit. Igitur conſummatis omnibus his pro remedio, & futura retributione animæ ſuæ, obtulit in iam ſæpe nominata eccleſia futuris temporibus permanēda hæc Regnum aureum vnum, quod vſq; hodie ſuper altare dependet cum gemmis valde optimis, habēs in medio auream crucē cum gemmis pariter pretioſis. Item gabathas ex auro puriſſimo tres pendentes ante prænominatū altare. Et gabathas interraſiles de argendo duodecim angelorum opere conſtructas. Et alias gabathas in

S. Marci Eccleſ. reſtaurat.

Dona in ea oblata.

Digitized by Google

terraſiles quinque cum pedibus ſuis. Item vbi ſupra obtulit thymiamateria aureo colore perfuſa tria caniſtra de argento duodecim. Coronas argenteas maiores, & minores nouem, Cruces de argẽto tres, & vna quæque habet lib. vnam. Ceroſtatas deſuper argentatas quatuor. Fecit & cyborium ad laudem, atque decorem confeſſoris iam ſæpius dicti ex argento puriſſimo pen. libras mille. Altare quoque eiuſdem argenteis ſimiliter tabulis exornauit, Cupiens per rerum temporalium exercitia æterna cælo præmia adipiſci. Prædictus eiã venerabilis Pontifex obtulit, vbi ſupra, veſtem de fundato vnam habentem mucrones per circuitum. Fecit & aliam veſtem de * olouero vnam habentem in medio gemmas, & mala aurea, & per circuitum zonam de chryſoclauo. Immo vero obtulit ſanctiſſimus Præſul veſtẽ de olouero cum gryphis & vnicornib. Veſtem quoq; aliã cum chryſoclauo per circuitum habentem in medio Reſurrectionẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti. Sæpe iam dictus venerabilis Papa obtulit in prænominata eccleſia veſtem cum gryphis, & chryſoclauo per circuitũ habentẽ in medio natiuitatẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti. Item veſtẽ aliam cum chryſoclauo habentem per mediũ rotas de chryſoclauo quatuor & natiuitatẽ, atq; baptiſmum Domini noſtri Ieſu Chriſti. Obtulit vero prænominatus Pontifex veſtem aliã cum leonibus habentem Reſurrectionem Domini de chryſoclauo. Veſtes de fundato minores octo, quæ altaribus ſuperponuntur, quæ per circuitum eiuſdem eccleſiæ eſſe noſcuntur. Vela alba ſerica quatuor. vnum habens vndique tyrium, & in medio crucem, & gammadias de chryſoclauo. Aliud de ſtauraci habens in medio crucẽ de olouero, & gammadias de olouero tyrio. Tertium, & quartũ ſimiliter. Vela de rodino quatuor, quæ ſacrum altare circundant. Ex quibus vnum habet crucem de chryſoclauo. Vela de fundato viginti ſex, & linea ſimiliter, quæ pendent per arcus eccleſiæ. Vela Alexandrina tria ante portas maiores pendentia habentia homines, & caballos. Cortinam Alexandrinam vnam vela alia habentia mucrones de fundato quatuor. Velum de octapulo vnum. Vela alia de fundato octo habentia per circuitum periclyſin de blattin. Et alia vela ſex cum aquilis habentia per circuitum periclyſin de tyrio. Vela ſimulque alia de fundato quinque habentia leones, & periclyſin de tyrio. Vela alia Alexandrina, ex quibus vnum habens rotas, & roſas in medio, & aliud arbores, & rotas pendentia ante valuas ipſius Eccleſiæ. Item velum modicum de olouero habens in medio hominem cum caballo. Vela cum argento ſpaniſco quatuordecim. Vela modica vbi ſupra de olouero, decem habens vnumquodque eorum anates.

* B. holoſerico

Hic

Digitized by Google

Hic diuina inſpiratione protectus obtulit in iam dictæ baſilicæ aquæmanile de argento vnum.

Verum etiam fecit & in eccleſia beati Coſmæ,& Damiani martyrum veſtem de fundato vnam habentem in medio hiſtoriam depictam cum chryſoclauo. In eccleſia beati Abbacyri,atq; Archangeli ad alefantum. Hic à Deo electus, & præclarus antiſtes obtulit in baſilica beati Euſtachij martyris veſtem de fundato vnam habentem in medio hiſtoriam de chryſoclauo. *S. Coſmæ & D.* *S. Euſtachij.*

Fecit iam ſæpius nominatus præſul aliam veſtem in Eccleſiæ beatorum martyrum Sergij,& Bacchi de fundato vnam. Pari modo vero fecit & aliam veſtem de fundato in eccleſia Sancti Silueſtri poſita in monte Soracti.

Poſt completa vero hæc omnia,& diligenter peracta fecit in eccleſia beati Petri Apoſtoli vela cum chryſoclauo numero quatuordecim habentia diuerſas hiſtorias euangeliorum, & paſſiones beati Petri, ac Pauli, necnon Andreæ Apoſtoli,quæ dependēt inter imagines auro, argentoque fuſas in trabe deſuper argentata, antequam adeas ſacram confeſſionem, ſpecioſa valde viſibus humanis, atque præcipua. *S. Petri.*

Fecit autem & in eccleſia beati Chriſti martyris Georgij magnificus præſul hinc inde porticus, quas etiam ad deceſſorem ipſius baſilicæ varijs ornauit picturis. Abſidam vero eiuſdem Diaconiæ à fundamentis auxiliante Domino cum ſummo ſtudio compſit. Hic adeo amabilis Pontifex dum diligenter cerneret,quod eiuſdem Venerabilis diaconiæ ſecretarium præ nimia temporum vetuſtate marceſceret,nouiter pro ipſius amore, vel gratia aliorum ad meliorem erexit honorem. Obtulit itaque Sanctiſſimus Papa, vbi ſupra, hæc dona. *S Georgij.*

Veſtem de fundato vnam cum chryſoclauo habentem imaginem Saluatoris,& Martyris Sebaſtiani,atque Georgij. Vela de fundato maiora duo, minora decem & octo. Fecit autem in confeſſione ipſius baſilicæ rugas de argento ex auro perfuſas. Pari modo vero ſarta tecta baſilicæ Beati Hadriani martyris poſita in via ſacra, quæ præ nimia vetuſtate marcuerant,nouiter reſtaurauit. Verum etiam fecit in Patriarchio Lateranēſi triclinium miræ magnitudinis decoratum cum abſida de muſiuo. Sed & alias abſidas duas dextra, leuaque poſitas infra paracellarium varijs hiſtorijs depictas. Fecit &etiam Sanctiſsimus Papa & in eccleſia beati Clementis Confeſſoris veſtem de fundato cum Leonibus,& periclyſin de octapulo.

Simili modo & in diaconia beati Theodori martyris veſtem *S. Theodori.*

Digitized by Google

de fundato Leones habentem cum periclyſi de octapulo. Fecit autem in Eccleſia beati Chriſti martyris Laurentij, quæ ponitur foris muros veſtem chryſoclauam habentem hiſtoriam Zachæi. Fecit & aliam veſtem fundatam cum gryphis in honorem Sanctæ Dei genitricis ad martyres. Necnon & in baſilica beati Stephani protomartyris in Cælio monte veſtem de fundato cum gammadijs. Verum etiam & in diaconia beatæ Dei genitricis in via lata fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blattin.

S. Maria — Simili modo & in eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ ad præſepe fecit veſtem aurotextilem habentem natiuitatem, baptiſmum, præſentationem & reſurrectionem: habentem in capite ipſius hiſtoriæ gemmas albas trecentas & octuaginta, hyacinthinas quinquaginta, praſinas viginti duas, & in circuitu aluauiras legente de nomine Domni Gregorij Quarti Papæ.

S. Hadriani — Item fecit & in diaconia beati Hadriani martyris in tribus fatis veſtem de fundato. Fecit autem præfatus Præſul in eccleſia beatorum Apoſtolorum ad vincula veſtem de fundato habentem Leones cum gryphis. Fecit & aliam veſtē de fundato in eccleſia beati Martini Confeſſoris, atque Pontificis habentem Leones cum arboribus.

S. Euſebij. — Necnon & in baſilica beati Euſebij martyris veſtem de olouero habentem aquilas cum periclyſi de quadrapulo. Obtulit etiam prædictus Præſul in baſilica beatę Dei genitricis Marię trans Tyberim veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Dominicæ natiuitatis atq; Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Immo & in Diaconia, quæ vocatur Cyro ſimili modo obtulit veſtem de fundato. Immo & in diaconia beatæ Mariæ in via lata eodem modo veſtem de fundato obtulit. Hic præclarus, & venerabilis

S. Marci — Pontifex diuina inſpiratione fretus fecit in eccleſia beati Marci Confeſſoris Chriſti, atq; Pontificis patenam octogoni exauratam habentem in medio vultum Domini noſtri, & à duobus lateribus vultum ipſius beati Marci, atque eiuſdem præſulis, penſ. libras ſex. Simili modo & calicem octogoni fundatum cum folijs exauratum ibidem obtulit pen. libras ſex; ſchyphum quoque argenteum illic offerri curauit penſ. libras ſex. Obtulit etiam ipſi prænominatus Pontifex caniſtra ennaſodia duo, penſ. in ſimul libras quatuordecim. Verum enimuero

B. Pauli. — in eccleſia doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli obtulit ſæpedictus Pontifex veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Domini Dei noſtri, & in eius obſequio à dextris, vel ſiniſtris Archangelorum, ſeu Apoſtolorum laudabili numero miræ magnitudinis atque pulchri-

chri-

chritudinis diuerſis lapidibus, vel margaritis ornatam pulcherrimé-que contextam.

Hic benigniſſimus, & præclarus Pontifex dum bonus, & verus paſtor pro Sanctæ Dei eccleſiæ ſtatu maximam vndique curam, ac vigilantiam gereret conſiderans, Romanorum penuriam, quod vbi triticum ad edendum molerent nullo modo haberent, diuino fretus auxilio formam quæ Sabbatina nuncupatur, quæ iam per plurimos annos confracta, atque diſrupta eſſe videbatur, dato operis ſtudio, ſicut à priſcis fuerat ædificata temporibus ita quoque eam præſagus Antiſtes nouiter ædificare, atque conſtruere niſus fuit: Ita vt ad eccleſiam beati Petri Apoſtoli, atque ad Ianiculum ſicut prius, ita & nunc indiffluenter decurrat. Fecit etiam in diaconia beatæ ſemper Virginis Mariæ in Coſmedin veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Dominicæ Natiuitatis, atque Reſurrectionis Chriſti veri Dei noſtri. Ad honorem & gloriam beatæ Dei Virginis Suſannæ obtulit Sanctiſſimus Præſul in eiuſdem Eccleſia veſtem fundatam cum periclyſin de tyrio. *Sabbatinū fontē reſtituit.* *Dona in Eccleſ. B. Mariæ*

Fecit autem in Eccleſia Beati Cyriaci martyris, atque diaconi veſtem de fundato habentem periclyſin de ſtauraci. Pari modo & in eccleſia beatæ Pudentianæ virginis veſtem de fundato cum periclyſi de quadrapulo. Obtulit beato Vitali martyri veſtem de fundato habentem aquilas, & periclyſin de quadrapulo. *S. Cyriaci.*

Præfatus vero Pontifex fecit in eccleſia beatæ Anaſtaſiæ martyris veſtem de fundato habentem aquilas, & periclyſin de olouero. Immo verò obtulit iam dictus Præſul in baſilica beatæ Luciæ martyris, quam vocant orſea, veſtem de fundato cum periclyſi de octapulo. Sanctiſſimus deniq; Pōtifex fecit in titulo beati Chryſogoni Martyris veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Danielis cum periclyſi de ſtauraci. Obtulit vero beatiſſimus Papa in titulo Pammachij veſtem de ſtauraci cum periclyſi de quadrapulo. Verum etiam fecit & in eccleſia beatæ Cæciliæ martyris veſtem de fundato habentem aquilas, & gryphos cum periclyſi de olouero. *S. Anaſtaſiæ* *S. Chryſogoni.*

Pari modo & in titulo AEmilianæ obtulit veſtē de fundato habentem aquilas, & periclyſin de blatta byzantea. Simulq; & in eccleſia beati Sixti martyris, atque Pontificis fecit veſtem de tyrio habentem hiſtoriam Danielis cum periclyſi de olouero. *S. Æmilianæ.*

Fecit in baſilica beatę Balbinæ martyris veſtem de fundato cum periclyſi de olouero. *S. Balbinæ*

Fecit autem in titulo Damaſi veſtem de ſtauraci habentem periclyſin de blatta byzantea.

Fecit

Digitized by Google

Fecit etiam in eccleſia Apoſtolorum Iacobi,& Philippi veſtem de fundato.Item in eccleſia beati Marcelli confeſſoris, atque Pontificis fecit veſtem de fundato.

S.Laurentij. Pari modo in baſilica beati Laurentij in Lucinæ fecit veſtem de ſtauraci.Item in eccleſia Sancti Valentini fecit veſtem de fundato & gammadias de octapulo.

Cumque hæc omnia quæ ſuperius inſerta leguntur à Quarto huius intemeratæ ſedis Papa Gregorio Deo fauente liberius conſummata fuiſſent atque perfecta piger eſſe nullatenus volens, cæpit indifferenter poſt curam gregum de cultura, ſiue meliorationibus Venerabilium tractare locorum, vt ſuis temporibus nouo culturæ formatu conſolidata eſſent. Quod intercedente Apoſtolorum Principe Petro iuxta votũ ſui deſiderij factum eſt. Ideo cũ talia præſulatus ſui animo volueret,& hæſitans cogitaret,repente ad memoriã ſui recurrunt, quod iuſtum non eſſet, ſi amplius eccleſia Sanctæ Dei genitricis,quæ more veterum nunc vſque Calixti trans Tyberim dicitur ſine monachorum officio conſtitiſſet, maxime cum in ea ſignorum non minima frequenter fiant miracula, & virtutes diuerſæ. ac demum diuinitus compunctus corde, & Dei omnipotentis roboratus, ac fretus iuuamine,iuxta latus prænominatæ baſilicæ monaſterium à fundamentis ſtatuit & nouis fabricis decorauit.In quo etiam monachos Canonicos aggregauit,qui inibi officium facerent, & omnipotenti Domino grates, & laudes diebus ſingulis, & noctibus proſecutis,intimo cordis ſpiramine decantarent. quod ſicut in præſentiarum cernimus,magno certamine, magnoque ſtudio paſtor eximius hoc opus valde firmiſsimum ampliauit.Nam vbi ante nulla erat cultura præcipua, modò Deo diſpenſante pulchra ſunt habitacula monachorum, & loca, quæ nuper ab hominibus videbantur vepribus, vel immunditijs plena, nunc in eis cellulæ conſtructæ ſunt,quibus oues Chriſti cum ſuis ſimul vtilitatibus poſt laudum officia largiſsimè cohabitant, & dormiunt. Eo igitur tempore ſæpedicta Eccleſia quibuſdam per circuitum locis longo ſenio erat prærupta, ſed eam firmiſsimis vndique munitionibus reſtaurauit. Et in ea Sanctum fecit præſepium ad ſimilitudinem præſepij Sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur maioris, quod videlicet laminis aureis, & argenteis adornauit. In quo pro remedio, ac venia delictorum hæc obtulit dona. Imaginem auream habentem hiſtoriam Dominæ noſtræ cum diuerſis, & precioſis gemmis hyacinthos maiores numero tredecim, praſinas decem, albas maiores numero viginti & nouem,alamandinas maiores numero viginti, albas modicas habens circum capitis coronam diuersè philopares.

Monachos canonicos in Eccleſia tranſtiberina cõſtituit.

Anaſtaſius oculatus teſtis.

Maria maior.

Dona oblata.

Cer-

Cercelli paria duo habet gemmas pretioſiſſimas albas numero decem & octo, praſinas octo, hyacinthinas quatuor. Item in eadem imagine habet murenas praſinales pretioſiſſimas duas, ex quibus habet pendulas numero vndecim. Item murenam trifilem auream, quæ habet gemmas diuerſas albas numero ſeptuaginta tres, & buticulas triginta tres. Murenam in quo pendent gemmæ hyacinthinæ tredecim, Digitiæ aureæ nouem pendent in filo aureo. Item murenam filatam, ex qua gemmæ pendent hyacinthinæ quatuordecim. Signum Chriſti habet nauicellas duas, & murenas tres. Omnes morenas cum petinante eorum. Gabathas aureas puriſſimas interraſiles philopares. Signum Chriſti pendentem in catenulis tribus lilio, & vnc. . . . . legente de donis Dei, & Sanctæ Mariæ, quod vocatur præſepe trans Tyberim, Domni Gregorij Papæ Quarti, qui puro corde obtulit. III. gabathas ſaxiſca. Signum Chriſti habet hiſtoriam in modum Leonis incapillatam cum diuerſis operibus puriſſimis aureis pendentibus in catenulis quatuor & vncino vno. Item gabatham ſaxiſcam habet in modum Leonis IIII. cum diuerſis hiſtorias ſerpentium, & in medio ſtantem pineam, & quatuor Leonculis exauratam qui pendent in catenulis III. & vncino vno. Itē gabathas ſaxiſcas. Ex quibus habet ſingulis operibus exauratis pendentes in catenulis tribus, & vncinos quatuor. ex quibus habet vnam gemmis vitreis. Quæ Domnus item Gregorius Quartus Pontifex libenti obtulit animo. *Locus mendoſiſſimus.*

Immo vero obtulit iam dictus Præſul in eccleſia doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli cortinam fundatam pendentem in arco triumphalem habentem in medio Annunciationem, & natiuitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Item velum olouerum vnum pendens in regularem ſub imaginem argenteam habens hiſtoriam Imperatoris. Ibi ipſe fecit & alia duo modica vela fundata, quæ pendent in circuitu altaris, habentque lora viginti quinque. Vela, quæ pendent in Preſbyterio numero viginti quatuor. Vela fundata, quæ pendent ad arcus maiores numero quadraginta. In Cyborum ipſius Eccleſiæ fecit vela quatuor. Pari modo & in eccleſia beati Chriſti martyris Georgij fecit vela de fundato ſex habentia in circuitu gammadias de octapulo. *S. Pauli*

Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in monaſterio Sancti Sabæ veſtem de olouero cum Leonibus habentem periclyſin de octapulo. *S. Sabæ.*

Verum etiam & in monaſterio Sancti Anaſtaſij martyris eodem modo fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi d quadrapulo: ſi- *S. Anaſtaſii.*

Hh mul-

mulque & in monaſterio Sancti Andreæ, quod appellatur in cliuo Scauri fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de octapulo vnam, ſed & in monaſterio Sanctæ Agathæ martyris quæ ponitur ſuper ſuburram fecit veſtem de olouero cum periclyſi de octapulo vnam.

S. Eraſmi. Necnon & in monaſterio Sancti Eraſmi fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de octapulo vnam.

Enimuero & in diaconia Sanctæ Luciæ, quæ ponitur in ſeptem vias fecit veſtem de olouero cum periclyſi de octapulo vnam.

Fecit autem in oratorio Sanctæ Luciæ, quæ ponitur in monaſterio de Serenati veſtem de olouero cum Leonibus, habentem periclyſin de octapulo. Simili modo & in monaſterio Sancti Silueſtri fecit veſtem de olouero cum periclyſi de octapulo. Simili modo & in monaſterio Sancti Silueſtri fecit veſtem de olouero cum periclyſi de octapulo vnam. Ibi ipſe fecit veſtem de fundato cum gryphis habentem periclyſin de blattin.

Pari modo & in monaſterio Sanctæ Praxedis fecit veſtem de olouero cum periclyſi de ſtauraci vnam.

S. Pauli Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in baſilica doctoris mundi beati PAVLI Apoſtoli vela de chryſoclauo per arcus Preſbyterij habentia hiſtoriam ipſius beati PAVLI Apoſtoli, & in circuitu liſtam cum auro, numero viginti & ſeptem. Hic à Deo electus, & præclarus Antiſtes obtulit in eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quam vocamus Calixti, & Cornelij coronas argenteas duas, per vnam quamque delphinos duodecim, penſan. in ſimul libras duodecim.

S. Gregorij Simulque & in diaconia beati Chriſti martyris Georgij fecit coronam de argento vnam cum delphinis duodecim penſan. libras ſex. Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit in baſilica beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quam dicimus Calixti, & Cornelij, caniſtra argentea quatuor legente Sancta Dei genitrice, Gregorij Quarti Papæ penſan. libras viginti & quatuor.

Et in altari quoque eiuſdem tabulas de argento penſan. libras centum & tredecim. Fecit idem Venerabilis Papa in eodem Sancto loco infra ambitum ipſius Eccleſiæ operoſam, decoremque reſurrectionem. Nam prius altare in humili loco ſitum fuerat pœne in media teſtudine, circa quod plebs vtriuſque ſexus conueniens, Pontifex cum clero, plebi confuſe immixto ſacra miſteria celebrabat.

Sed

Sed & ſancta corpora beatorum Calixti, & Cornelij, & Calepodij in mediana plaga Eccleſiæ tumulata poſt tergum populi iacentia non condignè honorificabantur. Quod religioſiſſimus idem Papa non leuè tulit, ſed ſolerti, ſolitoque ſtudio cum intima induſtria operam adhibens, mirificum opus inchoans optime conſummauit. Nam effoſſo clandeſtino antro ſumma cum reuerentia præfata Sancta corpora eleuans in occidentali plaga eiuſdem Eccleſiæ, hoc eſt in ambitu abſidæ honorificè collocando occuluit, circa quæq; maximæ molis aggrauans aggerem, comptum miniſtris lapidibus tribunal erigens decorauit. Supraque Confeſſionem reſpicientem ad ortum ſolis miri odoris celaturas ornata compagine coaptauit. Infra conſurgentem ſiquidem baſin altaris, miri motri, & ornatus modulo ex argento perſpicue in honorem Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ è lata ſcilicet priori, erexit inter conſurgentes pulchri operis gradus. Ante quam preſbyterium amplum operoſi operis funditus conſtruxit. Cui ex ſeptentrionali plaga lapidibus circa ſeptum matroneum adpoſuit. Sed & decorem altari addens, & matrem Domini meritis honorans muneribus, fecit ibidem veſtem chryſoclauam cum blatta byzantea habentem hiſtoriam Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Et inſupèr imaginem beatæ Dei genitricis Mariç refouentem imaginem oblatoris ſui. *Corpora Sanctorum reponit decenter.*

Ipſe verò à Deo protectus, & præclarus Pontifex fecit amas argenteas ſex, quæ præcedunt per omnes ſtationes, penſ. libras treſdecim. Scyphos duos, penſ. ſinguli libras decem. Gemmiliones octo pen. ſinguli lib. duas. *Dona*

Hæc denique poſtquam omnia, Deo fauente, à ſæpedicto Pontifice decenter expleta ſunt, ea quæ in eccleſia beati Petri Apoſtoli foris muros longe iam ſenio caſſata videbantur, ad priſtinum ſtatum, cultumque perduxit.

Nam pœne totam porticum ſuper oratorium Sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ mediana dicitur nouiter ex trabibus, cæteriſque lignis ob decorem baſilicæ decorauit. Immo & aliam ſimiliter porticum ante valuas argenteas nouo opere, cultuque præcipuo perfecit. Necnon & in fronte Paradyſi iam fatæ Eccleſiæ principali muſiuo cuncta quæ à priſcis temporibus in eodem pariete erant diruta velocitate nimia pingere, ac reſtaurare decreuit. *S. Maria*

Renouauit ſimul & porticum eiuſdem baſilicæ, quæ ſuper gra-

Digitized by Google

Extruit varias domos. dus eius eſſe perſpicitur, per quos populus orationis voto indifferenter habet aſcenſum. Fecit etiam iuxta acoliti pro quiete pontificis, vbi poſt orationes matutinales, vel Miſſarum officia eius valeant membra ſoporari, hoſpitium paruum, ſed honeſte conſtructum, & picturis decorauit eximijs. Igitur inter cætera bonæ operationis exempla fecit & in patriarchio Lateranenſi pro vtilitate, ſiue vſu Pontificis prope oratorium Sancti Chriſti martyris Laurentij habitaculum ſatis idoneum, vbi & quies eſt optima, & cum Clericis ſuis Pontifex inde egrediens omnipotenti Domino debitas poteſt laudes perſoluere.

Igitur poſt hæc omnia, quæ ſuperius ædificata leguntur de ædificijs iam dirutis, & præ magnitudine temporum pœne caſuris, quæ infra palatium ab antiquis patribus videbantur eſſe conſtructa, Beatiſſimus iam ſæpius nominatus Papa Gregorius nouo cultu, & opere à fundamentis erexit, atque compoſuit. Nam deſcenſum qui paracellarium reſpicit, per quem antea homines veluti in nocte aſcendebant, vel deſcendebant, ita nouiter reformauit, vt nulla inde tranſeuntes deinceps, vt ante obſcuritas valeat præpedire, à quo videlicet loco vſque ad oratorium Sancti Laurentij cuncta quæ erant vetera reſtaurauit. Et alia noua adiecit, in quibus tres caminatas fieri iuſſit.

Renouauit immo & balneum, quod iuxta paracellarium ſitum eſt à fundamentis per totum, & marmoribus, cæteriſque placabilius operibus decorauit. Nam prius vetuſtatis longitudine caſurum eſſe videbatur, niſi mens, vel optimum tanti Pontificis ſtudium illud ad
Abadona. priorem ſtatum reducere decreuiſſet. Pari modo & in eccleſia Saluatoris, quæ appellatur Conſtantiniana fecit veſtem auritextilem habẽtem hiſtoriam palmarum, & Cenam Domini.

Item in venerabili monaſterio Sanctæ Dei genitricis, ſemperq; Virginis Mariæ, & Sancti Cornelij, & Calixti, quam vocant trans Tyberim, fecit caniſtra numero ſex, quæ penſ. in ſimul libras decem & octo. Scyphum vnum pen. lib. octo, & vncias quatuor. Canthara cũ thymiamaterio pen. lib. tres. Siclonem vnum pen, libras tres.

Perfectis autem his omnibus atque examuſſim patratis, quoniam iam ſicut ſæpedictum eſt eius Sancta, veneranda, ac recolenda ſimplicitas, vtque in Dei erat omnipotentis ſemper intenta ſeruitio, ita quoque de populi futura ſalute, & liberatione patriæ indifferenter erat ſollicita, ne ab hoſtibus Deo non permittente quo-
Sollicitudo Papæ contra incurſus Saracenorum. quo modo caperentur. Et quoniam huius ſacratiſsimi patris ac Papæ temporibus impia, atque nefaria, & Deo odibilis Agarenorum

norum gens à finibus ſuis conſurgens pænè omnes inſulas, & omnium regiones Terrarum circuiens, deprædationes hominum, & locorum deſolationes atrociter faciebat, eaſque hactenus facere nullatenus ceſſat. De quibus quoque inſolitis, atque cauendis periculis, miſericordiſſimus Præſul magnum habens timorem ne populus à Deo ſibi & Beato Petro commiſſus Apoſtolo, qui in Portuenſi, vel Oſtienſi ciuitatibus habitauit à Saracenis nefandiſſimis tribulationis ac deprædationis ſentirent iacturam, intimo trahens ex corde ſuſpiria, cœpit prudenter inquirere, quomodo Ciuitatem Oſtien. adiuuaret, ac liberare potuiſſet. In eius ſtatim omnipotens Deus hoc dedit corde conſilium, vt Ciuitatem ibidem qua populum ſaluare vellet à fundamentis nouiter conſtruere debuiſſet, quoniam ea, quæ priori tempore ædificata fuerat longo quaſſata ſenio nunc videretur eſſe diruta. Fecit autem iuxta quod ei fuerat diuinitus inſpiratum, in prædicta enim Ciuitate Oſtienſi, Ciuitatem aliam à ſolo valde fortiſſimam muris quoque altioribus, portis ſimul, ac ſeris, & catharactis eam vndique permuniuit, & deſuper ad inimicos, ſi venerint expugnandos petrarias nobili arte compoſuit, & à foris non longe ab eiſdem muris ipſam Ciuitatem altiori foſſato præcinxit, ne facilius muros iſti contingere valerent.

Quando autem ſæpedicta Ciuitas nouæ fabricæ initium meruit, ipſe ibidem Sanctiſſimus Papa per ſe multis reſidens diebus partem quandam murorum non modicam cum ſuis hominibus quaſi in ſortem percipiens à fundamentis erexit.

De qua donec, Deo proſperante, crebro dicta Ciuitas ad legitimam totius fabricæ finem perducta eſt, multos exinde labores in ſuo ſancto pectore, vel certamina indeſinenter ſuſtinuit. Cui etiam nouiter Ciuitati conſtructæ, hoc nomen in ſempternum ſtatuit permanendum, ſcilicet vt ab omnibus ſiue Romanis, ſiue aliis nationibus à proprio, quod ei erat, nomine, id eſt, Gregoriopolis vocaretur. Et re vera merito hoc à conditoris ſui nomine vocabulum ſumpſit, quia quod nullum legimus feciſſe Pontificem, iſte Dei omnipotentis auxilio, ſimulq; virtute munitus pro populo, ac liberatione patriæ ante iam nominatum opus mirabili decore fabricæ conſtruxit, atq; compoſuit.

Nouam Oſtiam Papa condit.

His itaque in ſuis locis manentibus fecit idem coangelicus, atque eximius Præſul in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti iuxta patriarchium Lateranenſe veſtem cum chryſoclauo habētem in fronte altaris hiſtoriam beatiſſimorū Baptiſtæ, atque euangeliſtæ Ioannis. Et per altaris circuitum ſimiliter vno corpore coherentiam

Dona in Eccleſ. S. Saluatoris.

Digitized by Google

quaſi vela ſimiliter de chryſoclauo, & quaſdam picturas habentium in modum gryphorum cornua in frontibus picta. Fecit etiam in monaſterio beatiſſimi Martyris Chriſti Laurentij, quod dicitur Pallacinis Caniſtra de argento ſex, & ceroſtata duo inducta. Scyphum vnum argenteum,& amam ſimiliter de argento.

S. Laurentij.

Fecit etiam in oratorio ſanctiſſimi Papæ Gregorij ſito infra Eccleſiam beati Petri Apoſtoli columnellas argenteas quatuor habentes libras argenti numero quadraginta.

Extruit domos.

Poſt hæc autem omnia ipſe venerabilis Pontifex in curte, quæ cognominatur draconis, domum ſatis dignam vndique porticibus ab ſolariis circundatam à ſolo nouiter fieri ſtatuit, in qua tam ipſe, quamque etiam futuri Pontifices cum omnibus, qui eis obſequuntur,quam diu eis placuerit ibidem ſtatioſe immorari valeant. Fecit autem ſimiliter & in curte alia, quæ galeria vocitatur domum aliam largam,ac ſpacioſam, ſatiſque præcipuam ad opus, atque vtilitatem Pontificum, vbi obediens oportunum fuerit vt cum omnibus, qui eis famulantur ampliſſime hoſpitentur. Item ſæpedictus idem almus Pontifex, atque præclarus ſuperno amore exardeſcens fecit in baſilica ſanctæ, intactæque virginis Dei genitricis Dominæ noſtræ Mariæ, quæ cognominatur ad martyres cyborium ex argento puriſſimo penſans ſimul libras quadringentas. Simul & coronas ex argento puriſſimo.I.pen.libras decem & ſemis.

Dona Eccleſiarum.

Similiter autem fecit in baſilica Beati Marcelli Confeſſoris,atq; Pontificis coronas ex argento puriſſimo tres penſantes ſimul libras . . . . Immo vero & in diaconia beati Georgij Martyris fecit velum Alexandrinum habens phaſianos duodecim, & vela ante ianuas lineum plumatum vnum. Qui beatiſſimus Pontifex poſtquam ſedem Romanam, & Apoſtolicam annos ſexdecim glorioſiſſimè rexit, ex hac luce ſubtractus ad æternam migrauit requiem. Fecit ordinationes quinque per menſem Martium , & Decemb. ſeu ſeptem. Preſbyteros . . . Diaconos . . . epiſcopos per diuerſa loca numero centum octuaginta quinque. ſepultus vero eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli.

CIV. SERGIVS. II.

ANNO CHRISTI 844. LOTHARII 5. MICHAELIS 3. 3.

SERGIVS, natione Romanus, ex patre Sergio regionis quartæ ſedit annos tres.

Hic cum illuſtri editus à matre fuiſſet caſtis nutrimentis, cum erudire

erudire ingenti cæpit cum ſtudio. Vt nihil obſcenum vel libidinis ab eo quiſquam audire, aut videre poſſet, puerilia oblectamenta contemnere non verebatur. Ita vt actibus pollere videretur piis ab omnibus, & moribus clareſcere maiorum cæperit nobilium, puris munitus, inſtructuſque maternis monitis. *Educatio pia Sergij.*

Igitur mater exultabat quotidie, & omnipotenti Deo gratias referebat alacriter, qui talem ſibi ſuperno prolem conceſſiſſet auxilio. Duodecimo quidem ætatis ſuæ anno obiit mater eius, migrauitque ad Dominum, qui relictus à matre (pater iam olim luce caruerat) cum ſuis morabatur in parentum æde patribus.

Eodem tempore vrbis Romæ primatum gerebat eccleſiæ Leo tertius Papa benedictus, atque præcipuus, qui generoſitatem huius præclari pueri reminiſcens, ac parentum eius nobilitatem recolens, ad ſuam eum iuſſit magno cum amore duci præſentiam. Itaque cum adductus fuiſſet hilari vultu eum, ſerenaque mente contemplari cæpit, & ſuo ſupra modum placuit animo. Tunc præſul eum ſcholæ cãtorum ad erudiendum communibus tradidit literis, & vt mellifluis inſtrueretur cantilenæ melodiis.

Inſignis idem, & ſolertiſſimus puer, celeriter omne literalis diſciplinæ ſumſit ingenium, vt omnes ipſius præcelleret ſcholæ puerulos. His optimus auditis Pontifex inexplebili replebatur quotidie gaudio pro pueritiæ eius benignis profectibus. Tunc eum Acolytum in ſancta conſtituit Romana eccleſia. Viceſimo autem Pontificatus ſui anno cum deceſſiſſet officio, Romanæ ſacerdotium Stephanus ſuſcepit eccleſiæ, quem etiam ipſe amplo cum cordis diligebat affectu. Et cum eum ſtrenui in diuinis ſcripturis nobiliter contemplaretur velocem, protinus illi ſubdiaconatus cõceſſit officium. *Fit ſubdiaconus.* Paruoque tempore poſt epiſcopatus ſui adminiſtratum regimen, Eccleſiæ gubernacula Paſchalis ſuſcepit. A quo idem vir per omnia prudentiſſimus vita, eruditione, moribuſque adornatus tituli beati Silueſtri Confeſſoris, atque Pontificis Presbyter conſecratur. *Et presbyter.* Qui ſuper omnes miſericordia, ſtudio, vigilantia, atque omnibus optimis inſtitutionibus claruit. Paſchale vero defuncto Præſulatus culmen accepit Eugenius. Igitur in Pontificio cum tribus perduraſſet ipſe Eugenius annis, Valentinus ſedis ipſius Pontifex conſecratur. cuius poſt caſum, Eccleſiæ apicem ſuſcepit Gregorius. A quo cum diligentius prædictus vir amaretur, Archipresbyterum eum in ſancta ordinauit Eccleſia. *Et Archipresbyter.*

Qui vero cum per ſexdecim ſolertiſſime gubernaſſet Eccleſiam annos ad extrema ductus occubuit. Tũc vero, cum proceres, & Romanæ

Romanæ vrbis optimates, vniuerſuſque Eccleſiæ populus pro eligendo Pontifice in vnum coiſſent, atque alius de alio, vt fieri ſolet in talibus conclamaret: ſubito per Dei prouidentiam diuino nutu compuncti, de antefati Sergij Archipreſbyteri religione diligentius confabulari cęperunt, vt omnes conclamarent, quia dignus eſt Pontificatus adipiſci regimen.

Firmatoque in eundem virum conſilio vnusquiſque in ſua reuerſus eſt. Tunc repente Diaconus quidam ipſius Eccleſiæ Ioannes in tantum amentiæ erupit, atque inſaniæ, vt perſuaſo quodam ſatis imperito & agreſti populo collecta turbulentorum, & ſeditioſorum manu in patriarchium Lateranenſe per vim fractis ianuis, bellicis telis ingrederetur, Legis, & ordinis traditionem trangreſſus: quo ex facto omnes qui intra patriarchij mænia aderant, ſtupore & metu repleti ſunt. Igitur cum per vnius horæ momentum cum eo illa perduraſſet ignobilis populi concio timore correpta, eo relicto nuſquam comparuit. Quibus ita geſtis omnes Quiritum Principes indignati ſunt, & cõmuni cõſilio vniuerſi pariter in baſilica beati Martini Confeſſoris, atque Pontificis celeri curſu magnoque equitatu ſunt congregati. Et eundem Archipreſbyterum Sergium in omnibus probatiſſimum virtutibus virum, de quo ſuperius memoriam fecimus, extrahentes de eccleſia magno cum honore, magnaque populi comitante caterua, ampliſque reſonantibus laudibus, cum hymnis, & canticis ſpiritalibus in patriarchiũ Lateranenſe electus, atque per ductus eſt. Eodem vero die tanta nix in vrbe effuſa eſt, vt omnibus candidata cerneretur. Quod multi gaudij dicebant, & claritatis eſſe indicium.

Diſcordia in electione.

Sergius à potiori parte eligitur. Hinc liquet Sergium non fuiſſe primum qui nomen mutarit.

Prædictum verò Ioannem Diaconem de patriarchio magna cum turpitudine huius Romanæ Vrbis Principes expulerunt, & arctius in clauſtra ſub cautela trudi præceperunt, pro eadem tantæ temeritatis impia, & dira præſumptione, quam ſæpefatus Ioannes Diaconus auſus eſt perpetrare. Quem etiam concilio Antiſtitum Principes damnare, ſuoque voluerunt priuari honore. Nec non & alij enſibus membratim eum dilaniare, ac interimere voluerunt. Sed hoc fieri benignus, & ſolertiſſimus Sergius Præſul prohibuit. Nolens malum pro malo ſecundum euangelicam cuiquam reddere vocem.

Auctor diſcordiæ pellitur.

Rom. 12.

Tunc demum exultantibus omnibus ſacerdotibus, proceribus & optimatibus, omnibusque Eccleſiæ populis, idem ſanctiſſimus vir in apoſtolica beati Petri ſacratiſſima ſede ordinatus, conſecratuſque eſt Pontifex.

Conſecratur in Pontificem Sergius.

Erat enim origine inſignis, fide purus, prædicatione liberior, Deo

Deo humilis,hominibus clarus,vultu alacris, mente alacrior, eccleſiarum gubernator, Plebium cultor, pauperum fautor, viduarum tegmen,& conſolator indigentium,largitor diſperſorum,congregatorum cōſeruator. Inanium,ſecularium q; rerum contemptor, ſolis in ſapientiæ diuitiis auidus & amator. Huius ſacratiſſimæ conſecrationis cum ad aures inuictiſſimi Auguſti Lotharij rumor perueniſſet Imperatoris, Drogonem videlicet Metenſis Eccleſiæ Archiepiſcopum cū excellentiſſimo Hludouuico filio ſuo, magno cum Francorum exercitu Romam direxit: cum quibus etiam Archiepiſcopos, pluresque epiſcopos, Abbates & Comites proficiſci præcepit. Ipſe vero à quo in oras Bononiæ Ciuitatis *cum belligeris ſuis exercitibus ſunt ingreſſi, tantas cedes, tantaſque ſtrages in populo peregerunt, vt qui per vrbes, & agros erant tyrannica crudelitate perterriti, relictis propriis locis per loca abdita, & latebras ſe abſconderent. Cum vero hæc per omnem locum, ſingulaſque per vrbes, atque vicos & agros ſæua operarentur nequitia, ad pontem peruenerunt Capellæ. Tantaque erat tunc cœli ſerenitas, vt toto in aere nubes aut pluuiæ ſignum quiſquam videre non potuiſſet. Subito vero atrarum non modica denſitas nubium facta eſt, nimboſiſque procellis, & coruſcationibus circundati, quidam de primatibus Drogonis Conſiliarij fulminis ictu percuſſi, ac interempti ſunt.

Sergij virtutes.

Lotharius Imperator mittit Drogonē in Italiam, & filium ſuum.

* ſeligeris

Exercitus Lotharij agrum Bononienſem deuaſtat.

Fulmine punitur exercitus.

Hoc videntes horribile ſignum nimio omnes timore Franci correpti ſunt. Sed nullatenus mentis ferocitatem deponentes atroci voluntate ad vrbem velociter properabant.

Quorum aduentum antedictus beatiſſimus Papa Sergius fieri propius cum cognouiſſet, in eius excellentiſſimi HLudouuici Regis occurſum vniuerſos Iudices ad fere nouem milliaria ab hac Romana vrbe direxit.

Quem cum ſignis, & magnis reſonantibus laudibus ſuſceperunt. Et dum vrbi pene vnius milliarij ſpatio appropinquaſſet vniuerſas militiæ ſcholas vna cum patronis direxit. Dignas nobiliſſimo Regi laudes omnes canentes, alioſque militiæ doctiſſimos Græcos Imperatorias laudes decantantes, cum dulciſonis carundem laudum vocibus ipſum regem glorioſe ſuſceperunt.

Honorifice Romæ recipit Francos.

Obuiam illi eius ſanctitas dirigens venerandas cruces item ſigna, ſicut mos eſt Imperatorem, aut Regem ſuſcipere. Ita eum cum ingenti honore ſuſcipi fecit. Ipſe vero Hludouuicus Rex qua hora ſibi ſacratiſſimas cruces, ac ſigna obuiam adueniſſe conſpexit, alacris factus valde lætatus eſt. Tunc ſuo vniuerſo cum populo omnibus

bus Romanis Iudicibus, & ſcholis antecedentibus ad beatū Petrum ſtuduit properare.

Quem ante dictus almificus Pontifex in gradibus ipſius apoſtolicæ aulæ eundem regem in ipſo die dominico poſt Pentecoſten ſuo cum clero expectauit. Coniungente vero eodem Rege vniuerſoſq; gradus eiuſdem ſacratiſſimæ beati Petri Eccleſiæ aſcendente ad prænominatum propinquauit Pontificem, vbi in atrio ſuper gradus iuxta fores eccleſiæ cum vniuerſo clero, & populo Romano aſſiſtebat. Tunc mutuo ſe amplectentes tenuit idem Hludouuicus Rex dexteram antedicti Pontificis, & in interius ingreſſi atrium ad portas peruenerunt argēteas. In quo atrio vnus de exercitibus à Dæmonio arreptus in conſpectu Francorum omnium valde vexatus eſt. Tunc almificus Præſul claudi faciens omnes ianuas beati Petri, atque ſerari præcepit, & Regi Sancto ſpiritu admonente ſic dixit.

Lodou. Rex & Papa ſe amplectuntur.

Si pura mente, & ſincera voluntate, & pro ſalute Reipublicæ, ac totius vrbis, huiuſque eccleſiæ huc aduenisti, has mea ingredere ianuas iuſſione: ſin aliter nec per me, nec per meam conceſſionem iſtæ tibi portæ aperientur.

Statim Rex ille reſpondens, dixit, quod nullo maligno animo, aut aliqua prauitate vel malo ingenio adueniſſet. Tunc eodem Præſule præcipiente appoſitis manibus prædictas ianuas patefecerunt. Et ita in eandem venerandam aulam beati Petri ingreſſi ſunt, laudem Deo, & eiuſdem excellentiæ decantantes vniuerſus Clerus, & cuncti religioſi Dei famuli extenſaque voce adclamantes. Benedictus qui venit in nomine Domini, & cætera. Sicque cum eodem Pontifice ipſe Rex ſimulque omnes epiſcopi, Abbates, & Iudices, & vniuerſi Franci, qui cum eo aduenerant ad confeſſionem beati Petri appropinquantes, ſe ſeque pronos ibidem proſternentes Deo noſtro omnipotenti, & eidem apoſtolorum Principi gratias reddiderunt. Et data à prædicto almo pontifice ſuper populum oratione ab eccleſia pariter omnes regreſſi ſunt. Poſtea vero continuis diebus ſequentibus omnia ſuburbana peſtifera deuaſtatione compreſſerunt, agroſq; & ſegetes, atque prata quaſi fulmineus impetus decerpſerunt. Dum hæc gerebantur, ipſe vero à Deo protectus Pontifex à quibuſdam audierat, quod in hanc famoſiſsimam vrbem hoſpitalitatis cauſa introire voluiſſent, ſed munitis, clauſiſque portis, vt fieret, minime conceſsit.

Rex ingreditur Eccleſiam S. Petri.

Franci Romanū agrum vaſtant.

Dominico vero die ſequente in eadem Principis Apoſtolorum baſilica omnes Archiepiſcopi, & ſancti Abbates, & omnes qui cum eo

eo venerant Franci ſunt congregati, omneſque pariter Romanorum nobiles, & præclari. Tunc almificus Pontifex manibus ſuis ipſum Hludouuicum Lotharij Imperatoris filium oleo ſancto perungens regali ac pretioſiſſima coronauit corona, Regemq; Longobardis præfecit. Cui regalem tribuens gladium illum ſubcingere iuſſit. Deinde miſſarum celebratione finita ab eccleſia omnes cum Rege lætantes regreſſi ſunt. Deinceps vero per dies ſingulos conflictum ſummi certaminis cum ſanctiſſimo præſule, omnibuſque epiſcopis, & optimatibus noſtris, atq; proceribus ipſe Drogo Archiepiſcopus Metenſis Eccleſiæ, de quo ſuperius memoriam fecimus, commouebat tam ipſe, quam omnes Archiepiſcopi & Epiſcopi, qui cum eo contra hanc vniuerſalem & caput cunctarum Eccleſiarum Dei ſine Metropolitani conceſſione, atq; vocatione conuenerant. Id eſt Gregorius Archiepiſcopus Eccleſiæ Rauennenſis, & Angelbertus Archiepiſcopus Eccleſiæ Mediolanenſis, Ioſeph epiſcopus eccleſiæ Eporedienſis. Aginus Epiſcopus Eccleſiæ Veronenſis, Almaricus Eccleſiæ Camenſis epiſcopus. Nortchaudus epiſcopus Eccleſiæ Vercellenſis, Sigifridus epiſcopus eccleſiæ Regienſis, Toringarius epiſcopus Eccleſiæ Concordiẽſis. Odeluertus epiſcopus Eccleſiæ Aquenſis, Ambroſius Epiſcopus eccleſiæ Lucenſis. Ioannes epiſcopus Eccleſiæ Piſenſis, Petrus epiſcopus Eccleſiæ Vollaterrenſis, Gauſprandus, epiſcopus eccleſiæ Piſtorienſis. Cantio epiſcopus Eccleſiæ Senenſis, Lupus epiſcopus eccleſiæ Textinæ. Siſimundus epiſcopus eccleſiæ Aprutienſis. Pico epiſcopus eccleſiæ Scolanenſis. Fratellus epiſcopus Eccleſiæ Camerinenſis, Giſus epiſcopus Eccleſiæ Firmanæ. Racipertus Epiſcopus Eccleſiæ Nucerinienſis, Amadeus epiſcopus Pinnenſis. Donatus epiſcopus Eccleſiæ Feſolanæ & cæteri.

Sergius coronat Ludou. in regem Longobard.

Cum quibus etiam Boſo Comes, Adalgiſus Comes, Ioannes Comes, Vuldo Comes, Vernardus Comes Vuifridus Comes, atque Maurinus Comes & cæteri pariter contendebant.

Sed diuina gratia inſpirante nec ſermones ipſius almi Pontificis neque prudentiam ſuperare valuerunt. Tantaque ei ſuperna aderat virtus, vt nullus ſermone eum concludere, vel conſtringere potuiſſet.

Et ab eo ſuperati pudore, & operti confuſione diſceſſerunt. Quod videntes omnem iram, atque ferocitatem, quam mentibus obſeruabant, omni modo depoſuerunt. His igitur peractis à prædicto poſtulauerunt Pontifice, vt omnes primates Romani fidelitatẽ ipſi Lodouuico Regi per ſacramentũ promitterent. Quod prudentiſſimus Pontifex fieri nequaquam conceſſit, ſed ſic orſus eſt illis. Quia ſi

Papa non vult Ludou. regi promitti fidelitatē à Romanis.

vultis, Domno Lothario magno Imperatori hoc ſacramentum, vt faciant ſolummodo conſentio, atque permitto. Nam Hludouuico eius filio vt hoc peragatur nec ego, nec omnis Romanorum nobilitas conſentit.

Promittit cum alijs fidelitatem Imperatori Lothario.

Tunc demum in eadem Eccleſia ſedentes pariter tam beatiſſimus Pontifex, quam magnus Rex, & omnes Archiepiſcopi, atque epiſcopi ſtantibus reliquis ſacerdotibus, & Romanorum, ac Francorum optimatibus fidelitatem Lothario magno Imperatori ſemper Auguſto promiſerunt. Poſt hæc vero Ebbo quidam & Bartholomeus Archiepiſcopi, qui pro criminibus ſuis priuato honore ab eccleſia fuerant expulſi, à ſanctiſſimo Pontifice poſtulabant, vt eos reconciliare ac pallium eis tribuere dignaretur. Quos etiam idem præſul nec communionem inter clerum dignos eſſe ſuſcipere dicebat, ſed inter communem populum communicandi licentiam tantummodo haberēt. Per idem tempus cum Rex ipſe Ludouicus Romæ degeret Siginolfus Beneuentanorum Princeps magno cum exercitu Romam venit. Quem cum prædictus Rex honorifice ſuſcepiſſet, omnia pro quibus venerat, ipſi indicauit. Cui Rex gratanti animo quicquid quæſierat tribuit, atq; conceſſit. Et cum ſimul Franci, Longobardi, ac Beneuentani congregati fuiſſent, facta eſt ingens populi multitudo, ita vt ex omni parte Roma circumdata videretur: quorum multitudine omnia ſata deleta ſunt. Ipſe vero Siginolfus ardenti pectore præcipuum deſiderabat videre Pontificem & ab eo benedictionem recipere. Quem præſul cum ſuſcepiſſet ſolo proſtratus pretioſos ipſius pedes humiliter oſculatus eſt, & ab eo benedictione ſuſcepta ab eius conſpectu alacriter Deo gratias referens regreſſus eſt.

Platina in Sergio.

Ludou. rex Roma diſcedit.

His omnibus finitis ipſe excellentiſſimus Rex Holoduuicus ampla cum lætitia Papiam reuerſus eſt. Vbi ab exordio principatus ſui culmen regebat. Tunc vero læti omnes cum coniugibus, ac liberis ſenatus, populuſque Romanus ingenti peſte liberati, & iugo tyrannicæ immanitatis redempti, ſanctiſſimum Sergium Præſulem velut ſalutis auctorem, ac reſtitutorem pacis venerabantur. Ille tamen non ſuæ virtuti rem geſtam, ſed diuino muneri deputabat.

Dona oblata Eccleſ. Conſtantinianæ à Sergio.

Iam quia lingua cuncta, quæ geſſit, per ordinem explere non præualet, tranſeamus ad ea, quæ in ſanctis locis obtulit, & breuiter enarrare inchoemus. In primo quidem Pontificatus ſui exordio ſuperno amore exardeſcens in baſilica Saluatoris, quæ Conſtantiniana vocabatur miræ pulchritudinis opus expleuit. Nam ambitū ſacri altaris, qui ſtrictim in ea fuerat olim conſtructus, largiorē proprio digito

gitò deſignans à fundamentis perfecit, pulchriſq; columnis cū marmoribus deſuper in gyro ſculptis ſplendide decorauit. Vbi nunc ſacra plebs in adminiſtrationem ſacri largiter conſiſtit officij.

Quo expleto ipſe almificus Pontifex pro decore, atque ornatu huius præclari operis in eadem baſilica obtulit vela alba holoſerica viginti ornata in circuitu de fundato. Similiter & alia de fundato valde optima viginti ornata in circuitu de blattin. Vbi etiam confeſſionem mirificam Chriſto cooperante conſtruxit, & argenteis tabulis auroque perfuſis fulgide compſit, quā proprijs manibus conſecrans reliquias poſuit. Et aliud quidem opus ante fores huius Venerādę baſilicæ valde optimum peregit. Quia ſacra pridem, quæ latebant populis limina, ſummo ſtudio omnibus manifeſta cōſtituit, cum pulchrè decoros ibidem arcus à fundamentis conſtrueret, quos etiam varijs picturis niridè decorauit.

Ipſe vero à Deo protectus, & præclarus Pontifex pro remedio, & futura animæ ſuæ retributione cameram Præſepij Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod baſilicæ beatæ Dei genitricis Dominæ noſtræ connectitur, quæ maior ab omnibus nuncupatur argenteis tabulis, ac deauratis habentibus hiſtoriam beatæ Dei genitricis Mariæ magnifice atque præcipuè perornauit.

Quod nullus Pontificum per tot annorum curricula ad tanti decoris ſpeciem perducere arbitratus eſt. Hic verò præſul cum de omnibus Eccleſijs ſollicite curam gereret etiam baſilicam Sancti Archangeli, quæ in cacumine *Faiani montis eſt cōſtituta largiorem, q̃ pridem fuerat, à fundamentis perfecit, ac radiantib. picturis luculente pingi iuſſit. Ac ſarta tecta eius nouiter reſtaurauit. Vbi & obtulit veſtes de imizilo quatuor. Similiter & vela quatuor. Ipſe verò almificus, & beatiſſimus Papa, ſcholā Cantorum quæ pridem Orphanotrophiū vocabatur, cum præ nimia vetuſtate pœne in ruinam poſita, atq; cōfracta videretur, Dei annuente Clementia à fundamentis in meliorem, vt olim fuerat, ſtatum nouiter reſtaurauit. Nam & baſilicam beati Romani martyris quæ non longe ab vrbe foris porta Salaria ſita eſt, à fundamentis perfecit. quam etiam titulo Sanctorum Siluestri, & Martini parrochiam eſſe decreuit. Fecit autem & in baſilicam Sancti Theodori martyris, quæ in Coranis videtur finibus poſita milliario ab vrbe Roma trigeſimo, quam etiam ſplendide picturis fulgentibus decorauit.

S. Archangeli.

**forte*, Gargani

S. Romani.

S. Theodori.

Fecit autem in baſilica beati Petri Apoſtoli veſtem de chryſoclauo habentem in medio Saluatoris effigiem, & dextra, leuaque eius omnium Sanctorum Apoſtolorum rutilantes figuras, quā etiam pre- *S. Petri*

tioſiſſimis gemmis praſinis, & hyacinthinis perornauit. Igitur ſummopere conſummatus ipſe à Deo protectus, & beatiſſimus Papa pia deuotione ſollicitus pro deſiderabili dilectione Sanctorũ Silueſtri, & Martini Eccleſiam, quæ Sancto eorum fuerat nomini conſecrata, quam ab exordio ſacerdotij ſui, vſque quo ad pontificatus culmen deductus eſt, ſtrenuè gubernauit, & per olitana tempora defecta vetuſtate marcuerat, ruiniſque confracta diu antiquitus lacerata manebat, Dei annuente clementia, in meliorem, pulchrioremq; ſtatum à fundamentis perfecit. Abſidam quoque ipſius aureis muſiuo perfuſo coloribus ingenti amore depinxit. Et ad honorem omnipotentis Dei, eiuſdemque beatiſſimi Silueſtri Præſulis corpus cum beatiſſimo Fabiano atque Stephano, & Sotere martyribus, ac Pontificibus, ſimulque Aſterio martyre cum ſacratiſſima filia eius, Sanctoque Cyriaco, & Mauro, Largo, & Smaragdo, atque Anaſtaſio, & Innocentio Pontificibus vnà cum Sancto Quirino, ac Leone Epiſcopis, pariter Arthemio, Nicandro, Creſcentiano martyribus, cum quibus beata Sotere, atque Paulina, necnon Memmia, Iuliana, & Quirilla, Theophiſte, Sophia Virginibus atque martyribus, & beata Quiriaca vidua, cum alijs multis, quorum nomina Deo ſoli ſunt cognita, vtroſque ſub ſacro altari dedicans collocauit.

S. Silueſtri & Martini.

superius 45. 129. supra 129. Extat adhuc inscriptio marmorea in eadem ecclesia, quae haec omnia continet, et ex coemeterio Priscillae dicta sanctorum corpora asportata testatur.

His igitur magnificè peractis gratanti animo, mentéque *ſollicita* obtulit in eadem Eccleſia perenniter hæc permanenda. Regnum aureum valde pretioſiſſimum cum gemmis praſinis, hyacinthinis, & albis, quod nunc vſque ſuper altare cernitur pendens, habens in medio crucem de auro puriſsimo cum gemmis ſimiliter pretioſis. Item gabathas ex argento puriſsimo auroque perfuſas quatuor pendentes ante veſtibulum ſacri altaris, atque gabathas *interraſiles* deauratis cum bullis duabus. Crucem auream cum gemmis valde optimis duabus. Et aliam ſimiliter crucem de argento vnam. Obtulit in eadem baſilica thymiamateria aureo ſuperinducta colore tria, patenas de argento puriſsimo, ac deauratas duas. Colatorium de argento quod in ſacro vtitur officio deauratum vnum. Regnum de argento cum tintinnabulis, habens in medio crucem cum palumba, vnum.

Hic beatiſsimus Papa ſuperno amore exardeſcens obtulit, vbi ſupra, aquæmanilia de argento paria tria. Item ſextaria de argento duo. Coronas maiores de argento quatuor cum delphinis penſantes libras. . . . . . Calices de argento maiores pariter ac deauratos duos. Patenam de argento maiorem auroque perfuſam haben-

bentem in medio effigiem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Ceroſtata deſuper argentata paria tria. Caniſtra de argento tria. Patenam cum calice deaurato vno. Scyphum argenteum vnum penſan. libras. . . . . .

Obtulit vero ad honorem ipſius Venerandæ baſilicæ Cantaros de aurichalco duodecim: rugas ſimiliter de aurichalco paria ſex. Fecit autem hic præclarus ad gloriam atq; honorem Sanctorum Confeſſorum, de quibus ſuperius mentionem fecimus, cyborium ex argento puriſsimo penſ. libras. . . .

Nam & confeſsionem Sacri Altaris argenteis tabulis, auroque perfuſis penſan. libras. . . . . . . magnificeque ornauit. Vt per ſacras eorum interceſsiones ætherei regni gaudia poſsideret.

Hic miſericordiſsimus, & benigniſsimus Antiſtes obtulit vbi ſupra imagines de argento, auroque perfuſas tres. Quarum vna habens effigiem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Aliæ vero duæ Sanctorum Silueſtri, & Martini, ſedentes ſuper veſtibulum ſacri altaris.

Obtulit vero in iam ſuperius dicta baſilica veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti cum gemmis praſinis, hyacinthinis, & albis. Fecit etiam & aliam veſtem de fundato valde pretioſiſsimam cum chryſoclauo habentem in medio effigiem Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti dextra, leuaque eius effigies Sanctorum Silueſtri, ac Martini. Similiter cum gemmis praſinis, hyacinthinis, & albis. Immo vero obtulit Sanctiſsimus Præſul cortinas Alexandrinas pretioſiſsimo opere contextas tres. Vela de fundato ornata in circuitu de blattin, quæ pendent in arcu ipſius baſilicæ viginti quatuor. Vela alia de fundato cum periclyſi de blattin quindecim. Vela alba holoſerica, ex quibus ſacrum circumdatur altare quatuor. vnum ex eis habens in medio crucem, & gammadias de chryſoclauo, & alia ornata in circuitu de blattin.

Hic inſignis, & beatiſsimus Papa diuina inſpiratione protectus iuxta latus ipſius baſilicæ ad laudem Creatoris monaſterium in honore beati Petri, ac Pauli Apoſtoli, Sergij, & Bacchij, Sanctique Silueſtri, & Martini à fundamentis conſtruxit. In quo monachorum Deo ſeruientium congregationem pro quotidianis laudibus in prædicta Eccleſia die, noctuque Domino Deo noſtro deprecantes conſtituit. *Exſtruxit monaſterium.*

Qui beatiſsimus Pontifex poſtquam ſedem Romanam, & Apoſto-

poſtolicam annis tribus glorioſiſsimè rexit, hac luce ſubtractus ad æternam migrauit requiem. Fecit autem ordinationem vnam in menſe Martio, preſbyteros octo, Diaconos tres, epiſcopos per diuerſa loca numero viginti & tres. Sepultus verò eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli.

CV. S. LEO IV.

ANNO CHRISTI 847. LOTHAR. S. IMP. MICH. 3.6

** Plat.* Radulpho

LEO IV. natione Romanus ex patre * Radoaldo ſedit annos octo, menſes tres, dies quinque. Hic adeò catholicus, atque Apoſtolicus vir multæ patientiæ, multæque hūmilitatis extitit, largus, pius, innocens ſiue benignus, amator Iuſtitiæ, & plebis feruentiſsimus gubernator, diuinarum quoque ſcripturarū indeficiens perſcrutator, vigilijs & orationibus ſemper intentus. In cuius etiam beatiſſimo pectore iuxta illud, quod in Sancto euangelio legitur, & ſerpentis aſtutia, & ſimplicitas inhabitabat columbæ. Erat enim totius Sanctitatis decore repletus. Amator enim religioſorum hominum, Deoque in omnibus aſsidue famulantium, nutritor pauperum, & contemptor ſui. Hic primum à parentibus ob ſtudia literarum in monaſterium beati Martini Confeſſoris Chriſti, quod foris muros huius Ciuitatis Romanæ iuxta eccleſiam beati Petri Apoſtoli ſitum eſt, quouſque ſacras literas plenitus diſceret, ſponte conceſsit. Vbi non ſolum literas didicit, verum etiam in ſtudio Sanctæ conuerſationis, non quaſi puer, ſicut tunc erat, ſed velut perfectus monachus manſit. Cuius etiam pię conuerſationis exemplo alij ſub eodem monachico degentes ritu omnipotenti Domino plus deuotè ſeruiebant. Eratq; cum illis quaſi vnus ex illis. Et quoniam Ciuitas ſupra montem poſita abſcondi non poteſt, ſic neque huius rumor Sanctiſsimi viri diu occultus exiſtere potuit. Fama illius, ſiue Sanctitatis opinio huc, illuc luce clarius diuulgata eſt, atque multorum relatione fidelium ad aures Pontificalis quondam beatiſsimi Patris, & Papæ Gregorij mox feſtino relatu occurrit, cui cum tantę fuiſſet caſtitatis, dignæque conuerſationis magiſterium enarratum, illico eum ex monaſterio, quo piè degebat, exire iubens, ad Sanctæ matris eccleſiæ gremium perduxit, atque vt in ſuo ſemper ſeruitio familiariter permaneret, in Lateranenſi Patriarchio eſſe præcepit.

Leonis virtutes. *Matt.10.* *In monaſterio vixit.* *Matt.5.* *E monaſterio à Papa euocatur.*

Fit Subdiaconus. Subdiaconum quoque eum ob ſuæ famam vitæ laudabilis fecit. Qui tamen quamuis locum mutaret, vel ordinem, tamen vitam moreſque ſuos pluſquam prius in ſummi Creatoris noſtri ſeruitio regu-

regulariter conſtrinxit, boniſq; multiplicauit operibus. Defuncto autem huius ſacratiſſimæ ſedis Papa Gregorio, tunc Sergius Archipreſbyter Sanctæ Romanæ Eccleſiæ præſul effectus, hunc de quo ſuperius nonnulla retulimus, Leonem videlicet beatiſſimum Papam preſbyterum conſecrauit, eique titulum Sanctorum Quatuor Coronatorum largitus eſt.

Fit Preſbyter.

In quo dum bonis polleret moribus ibique indigentibus neceſſaria miniſtraret, peregrinos, ac pauperes, minuſq; habentes non ſolum verbo, immo etiam corporalibus alimonijs refoueret is, qui tunc præerat Sergius Romanæ ſedis Antiſtes ex præſenti vita ſubtractus eſt, ſub cuius etiam tempore Eccleſiæ beatiſſimorum principum Petri, & Pauli à Saracenis funditus deprædatæ ſunt.

Quia igitur calamitate ſiue miſeria omnis Romanorum vigor elanguit, atque contritus eſt hoc facto, vniuerſa concio Romanorum ex duobus caſibus, vel periculis, videlicet de repentina morte Pontificis, & deuaſtatione, quæ facta fuerat in eccleſijs Sanctis, cunctorumque finibus Romanorum, fatebatur ſe nullatenus euadere mortis periculum poſſe. Cumque pari deuotione, communique conſilio vniuerſi Romani proceres de futuro cogitarent Pontifice, vt quis eſſet, qui tam Sanctum, & inuiolabilem locum cum omnipotentis Dei timore regere, vel gubernare potuiſſet, confeſtim fama beatiſſimi Præſulis ſimul & meritum ab omnibus patefacta eſt, totamque per Vrbem diffuſa: nec dum enim is, qui obierat, Pontifex ad ſepulturam debitam fuerat deportatus.

Et ecce omnes à nouiſſimo vſque ad primum vna voce, vna ſimulque concordia Leonem Venerabilem preſbyterum ſibi futurum Pontificem flagitarant. Et quod nullum ſuper ſe alium habere vellent Præſulem, niſi hunc, de quo crebro dictum eſt multis coniurationibus, ac vocibus fatebantur. Quorum incunctanter omnium credimus corda ad hunc expetendum non aliud, niſi amor diuinus, & diuinæ virtutis inflammauit & vniuit clementia.

Conſenſu vnanimi omnium eligitur in Papam.

Tunc omnes, vt ſuperius adnotatum eſt, pergentes cum gaudio multæque auiditatis lætitia ad eccleſiam, in qua degebat, beatorum Quatuor Coronatorum eum coactum, inuitumque exinde abſtrahentes cum hymnis, laudibuſque præcipuis ad Lateranenſe patriarchium perduxerunt: qui morem conſeruantes antiquum omnes oſculati ſunt pedes. Quanta autem in eius pontificali electione concordia, vel vnanimitas fuerit, nullus breuiter

Cogitur ad Papatum.

Mos antiquus oſculandi pedes Pontificis.

Digitized by Google

enarrare hominum poteſt. Quid autem electionis ſuæ tempore Apoſtolorum ſuffragijs ſuiſque Sanctis interuenientibus precibus de Saracenis illis, qui tam nefarium ſcelus commiſerunt diuina virtus peregerit, hoc inconueniens, aut repræhenſibile non eſt ſiue ob futurorum, ſiue timorem, ſiue memoriam præſentibus literis adnotare. Omnes enim cum vellent iniquitatis, ac deprædationis ſcelere perpetrato ad Africanam, qua venerant regionem *reuertere, vaſto maris pelago vi ventorum, procellarumque ſicut certa relatione cognouimus, Deo permittente, demerſi ſunt. Antiquumque illud AEgyptiorum miraculum ecce nouiter Apoſtolorum meruit oratio obtinere. Romani quoque, vt diximus, noui electione pontificis congaudentes, cæperunt iterum non mediocriter contriſtari, eo quod ſine Imperiali non audebant auctoritate futurum conſecrare Pontificem, periculumque Romanæ Vrbis maxime metuebant, ne iterum, vt olim, alijs ab hoſtibus fuiſſet obſeſſa. Hoc timore & futuro caſu perterriti, cum ſine permiſſu Principis præſulem conſecrauerunt, fidem quoque illius ſiue honorem poſt Deum per omnia, & in omnibus conſeruantes.

*reuerti

Sarraceni in mari pereunt.

Romani non audent ſine facultate Imper. eligere Papam.

Iam quia humanus exiſtimare non ſufficit arbiter, nec hoc referre præualet quantæ bonitatis, ac pietatis hic beatiſſimus extitit Pontifex, redeamus ad ea, quæ fretus Dei amore Sanctorum Eccleſijs obtulit, & à primo pontificatus ſui exordio enarremus. Hic vero inſignis, & præclarus Antiſtes ſuperno amore exardeſcens obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli coronam ex argento puriſſimo vnam penſantem libras viginti & quatuor. Gabathas interraſiles duas penſ. libras duas. Vela ſeptem, duo quidem de fundato, & alia duo de ſtauraci, & tria de ſpaniſco. Obtulit vero ibidem ad ſplendorem, & gloriam ipſius Venerandæ baſilicæ cortinam Alexandrinam miræ pulchritudinis vnam, habentem hiſtoriam pauonum portantium deſuper homines, & aliam hiſtoriam Aquilarum, rotarumque & auium cum arboribus. Ipſe vero egregius, & prudentiſſimus Papa obtulit in baſilica Sanctorum Quatuor Coronatorum, in qua Sacerdotij ſui ſolertiſſimè functus eſt officium, caniſtra de argento puriſſimo tria penſ. libras. . . . .

Dona à Leone oblata Eccleſiis.

S. Petri.

S. Coronatorum.

Aquamanile ſimiliter de argento mundiſſimo par vnum Canthara cum thymiamaterio, id eſt, penſan. libras. . . . . Vela de fundato, quæ ad nitorem ipſius in arcu videntur Eccleſiæ pendere, duodecim. Item vela ſerica alba triginta & quatuor. Fecit vero in eadem baſilica ad ſplendorem ſacri altaris veſtem holoſericam haben-

bentem periclyſin de chryſoclauo. Et aliam veſtem albam cum roſis habentem rotas ſeptem, & in medio tabulam de chryſoclauo cum effigie hominis gerentis in capite gemmas praſinas quinque. Item veſtem albam de chryſoclauo cum rotis ſex. Fecit autem in iam dicta baſilica ad honorem, & gloriam ſacri altaris vela habentia cruces, & gammadias de chryſoclauo, & gemmis ac bullis aureis XXXIII. Velum acupictile habens hominis effigiem ſedentis ſuper pauonem vnum. Item vela habentia hiſtoriam Sanctæ Dei genitricis tria. Item vela alia fundata quatuordecim, & alia cum veſte de blattin duo.

Ipſe quidem eximius, & beatiſſimus Papa fecit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico, qui nuncupatur Sardorum veſtem de fundato habentem hiſtoriã Sanctæ Dei genitricis de chryſoclauo cum Prophetis. Ipſe vero à Deo amabilis & prudentiſſimus Papa ſedilia in ingreſſu marmoribus patriarchij conſtruxit, quæ nullus Pontificum vt perficeret arbitratus eſt. Nam & ſolarium, quod beatæ memoriæ Leo Tertius Papa conſtruxerat cum præ nimia vetuſtate fractis trabib. in ruinis cerneretur, euerſum, nouiter pulchrius in meliorem ſpeciem reſtaurauit. *S. Mariæ.*

Hic quidem inſignis, & pius Antiſtes in baſilica beati Pauli Apoſtoli ſuperno fretus amore veſpertinas publicè à cuncto Clero, & Schola conſtituit die natalis eius pſalli laudes. Huius beati temporę præſulis terræmotus in Vrbe Roma per indictionem factus eſt decimam, ita vt omnia elementa concuſſa viderentur ab omnibus. Ipſe iam ſæpefatus, & ſolertiſſimus Pontifex ſecundum antiquam conſuetudinem Canonica auctoritate decreuit, atque conſtituit, vt dum ſacra miſſarum ſolemnia in eccleſia celebrantur, nullus ex laicis in preſbyterio ſtare, vel ſedere, aut ingredi præſumat, niſi tantum ſacra plebs, quæ in adminiſtratione ſacri officij conſtituta videtur. *S. Pauli.* *Terræmotus Romæ.*

Ipſe quidem beatiſsimus Pontifex poſt cædem, & deprædationem ſæuæ gentis Agarenorum, quam in Sanctorum Apoſtolorum eccleſijs peregerunt, ad reſtaurationem ipſarum quotidie animum prætendebat, quatenus omnia, quæ ab impijs manibus ablata fuerant repararet, ſperans æternæ futuræ retributionis mercedem. Quam ob rem obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli butronem de argento puriſsimo cum gabathis argenteis pendentibus in catenulis ſeptem. Fecit autem ad illuminationem ipſius baſilicæ rete ahenum cum caniſtris argenteis decem & ſeptem. Nam & farum miræ magnitudinis ad ſplendorem, & gloriam ſæpius memora-

Digitized by Google

moratæ eccleſiæ reparauit. In qua etiam obtulit coronam de argento mundiſſimo penſan.libras. . . . . Vela de fundato, quæ in ambitu ſacri altaris pulchriora pendent viginti quinque. Item vela Leonum habentia hiſtorias quæ ante veſtibulum ſacræ Confeſſionis cernuntur pendere decem. Et alia vela de fundato, quæ inter columnas ipſius venerandæ baſilicæ dextra, læuaque coruſcant quadraginta & ſex. Item vela de fundato, quæ in arcu ad ornatum, & decorationẽ preſbyterij pendent tirginta, & tria. Verum tamen & alia vela de fundato, quæ in diuerſis eiuſdem baſilicæ locis ipſe almificus Papa conſtituit pendere decem octo. Et alia item vela, quæ ante ianuas ſacræ baſilicæ pendent quatuor.

Hic vero inſignis & prudentiſſimus Præſul ſuperno fretus amore fecit in baſilica Sanctorum Martyrum Quatuor Coronatorum *S. Coronatorum.* veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque effigies prædictorum martyrum, & ipſius almifici præſulis. Huius enim præfati almifici præſulis animus tantum duino fulgebat amore, vt ea, quæ pridem ex beati Petri Apoſtoli eccleſia ab impijs manibus innumerabilia fuerant bona ablata, ſuo præcipuo tempore libente voluerit pectore omnia nouiter reſtaurare.

Idcirco ad decus, & honorem ipſius prædictæ eccleſiæ fecit coronas ex argento puriſſimo miro compoſitas opere duas pendentes in catenulis argenteis cum gemmis, & bullis deauratis penſan. vna libras centum, triginta & duas, & alia centum & triginta. habentes vna clamacterios argenteos ſubter pendentes triginta & ſeptem. Et aliam ſimili modo habẽtem quadraginta. Et quia diuino ſemper erat munere perornatus, dignamque de omnibus curam, & ſollicitudinem habere, ſtudebat fœliciter, fecit in oratorio Sancti Andreæ *S. Andrea* Apoſtoli ad Sanctum Petrum vela maiora de fundato duo, & alia minora quinque ornata in circuitu de blattin.

Ipſe verò à Deo protectus Venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in monaſterio Sancti Anaſtaſij pro æterna animæ ſuæ redemptione veſtem ſericam de fundato vnam habentem hiſtoriam Aquilarum. *S. Anaſtaſii*

Similiter & vela de fundato duo compta in circuitu de blattin. Simili modo fecit in monaſterio Sanctæ Praxedis veſtem de fundato vnam.

Hic quoque prædictus præſul à die, qua diuina fretus potentia ſacram Apoſtoli Petri ſedem omni benignitate conſcendit, mox de priſcis vel antiquis ſacri palatij vſibus, atque ordinibus, qui

ſub

ſub Prædeceſſorum ſuorum Pontificum tempora erupti, atque diuerſa conſuetudine fuerant deleti, ideo ad ſuæ memoriam ſanctitatis vniuerſos reducere vel in meliorem ſtatum, quam nuper fuerant, omnia libenti animo ordinare auide conatus eſt.

Nam & accubitũ, quod Domnus Leo bonæ memoriæ Tertius Papa à fundamentis conſtruxerat, & omnia ornamenta, quæ ibi parauerat præ nimia vetuſtate, & obliuione anteceſſorum Pontificum deleta ſunt. Et in die natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem tam Domnus Gregorius, quàm & Domnus Sergius ſanctæ recordationis ibidem minime epulabantur. Iſdem vero beatiſſimus, & ſummus Præſul Leo quartus cum gaudio, & nimia delectatione omnia ornamenta, ſiue alimenta, quæ inde deleta fuerant, nouiter reparauit, & ad vſum priſtinum magnifice reuocauit.

Nec non & crucem ex auro puriſſimo gemmis ornatam, quam Carolus piæ memoriæ Imperator Francorum, & Romanorum in baſilica Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ Conſtantiniana nuncupatur temporibus Domni Leonis ſanctæ recordationis Tertij Papæ obtulerat, quæ mos erat, vt in lætaniis ante ſacratiſſimum Pontificem ipſa præcederet, & ſic permanſit vſque ad tempus ſanctæ recordationis Domni Paſchalis Papæ, vnde diabolica ſuggeſtione, atq; inſtigatione à malis extorta eſt, & à latronib. nocte furtim ablata. Et nullus deinceps Præceſſorũ Põtificũ tam Domnus Paſchalis, quàm Domnus Eugenius, ſiue Domnus Valentinus, ſiue Domnus Gregorius, necnon & Domnus Sergius recordatus fuit, vt eam reſtauraret, & ad vſum ſanctæ Dei Romanæ eccleſiæ * repararet. Sed iſdem præfatus, & magnificus Præſul fecit ex auro puriſſimo, & miræ magnitudinis margaritis, & gẽmis hyacinthinis & praſinis vtiliter ornauit, & ad vſum priſtinum ſanctæ Dei genitricis Romanæ Eccleſiæ mirifice decorauit.

Crux à Carolo magno oblata.

* pararet.

Hic vero præcipuus & inſignis præſul diuinarum ſcripturarum in ſcientia, & eruditione probatiſſimus extitit prædicator, qui fama tantæ beatitudinis, atque ſanctitatis claruit, vt in conſpectu vniuerſi iſtius in Chriſto fundatæ Eccleſiæ populi miracula operaretur. In primo quidem Pontificatus ſui anno iuxta baſilicam beatæ Luciæ Martyris, quæ in * Orfea ſita eſt, in quibuſdam tetris, abditiſque cauernis diri generis ſerpens, qui Baſiliſcus Græce, latine Regulus dicitur, ortus eſt, qui flatu ſuo, ac viſione omnes qui ad eaſdem properabant cauernas, celeriter necabat, mortiſque tradebat periculo: ita vt omnes ſtupor, ac timor inuaderet, ſerpentis virtutes mirantes, & cladem.

* *Platina* Orthea.

Digitized by Google

Ipſe vero beatiſſimus, & præclarus Pontifex hanc populi necem, audienſque perniciem, ad orationes ſe conuertit cum ieiuniis Dominum deprecari non ceſſans, vt ab huius modi omnes interitu liberaret. Dum hæc agerentur, præclarus & celeberrimus dies aduenit, in quo beatæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ aſſumptio celebratur. Tunc præfatus, & vniuerſalis Papa à patriarchio cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ſancta præcedente icona ad baſilicam Sancti Hadriani Martyris, ſicut mos eſt, propriis pedibus cum omni clero perrexit. De qua regreſſus cum omni fidelium cætu ad baſilicam beatæ genitricis Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ ad præſepe dicitur, cum Dei laudibus magna comitante caterua populi properabat. Qui cum perueniſſet ad locum, in quo ipſe ſæuiſſimus baſiliſcus tetris, vt iam ſuperius diximus, iacebat cauernis, omnem clerum & populum ſtare præcepit, atque iuxta eaſdem cauernas properans ſuper foramen ipſius vbi peſtiferi flatus egrediebatur ſerpentis, intrepidus ſtetit & oculos ad cælum pariter tetendit, & palmas. Chriſtumque, qui eſt ſuper omnia Deus profuſis lachrimis deprecatus eſt, vt ab eodem loco diri ſerpentis genus ſua potentia effugaret. Et data ſuper populum oratione Dei laudes ad baſilicã, quã ſuperius memorauimus, profectus eſt, exhibere. Ab eodem vero die ipſe peſtifer baſiliſcus ita effugatus, atq; ab ipſis proiect⁹ eſt antris, vt vltra in illis locis nulla læſionis eius macula appareret. Et aliud miraculum ipſe almificus Papa perfecit, quod enarrare breuiter inchoemus.

Leo Papa Baſiliſcum fugat.

In ipſo quod ſuperius memorauimus, Pontificij ſui exordio Saxonum vicum validus ignis inuaſit, qui flãmarum virtute cuncta comburere cæpit validius, vbi populorum multa congregata ſunt agmina, quæ huius incendij flammas volebant extinguere: Sed ventorum flatibus altius extendebatur ignis in aere, cuncta comburens, atque comminuens, ita vt propius beati Petri Principis Apoſtolorum baſilicæ proueniret, Saxonum, Lõgobardorum domos, ac porticum concremans atque diripiens.

Quo audito ipſe beatiſſimus Pontifex anxius illuc celeri curſu profectus eſt, & obuius ante ignis impetum ſe præparauit, ac Dominum deprecari cæpit, vt ipſius incendij flammas extingueret, & crucis propriis faciens ſignaculum digitis amplius, ignis extendere flammas non potuit, ſed beati virtutem ferre non valens Pontificis, extinctus flammas redegit in cinerem.

Idem oratione & ſigno crucis incẽdium extinguit.

Dona eiuſdem in Ecleſia S. Petri.

Ipſe vero à Deo amabilis, & prudentiſſimus Papa fecit in baſilica

ſilica beati Petri Apoſtoli vela de fundato in circuitu compta de blattin numero quadraginta quinque. Fecit autem iſdem egregius Pontifex in monaſterio ſancti Martini, quod beati Petri baſilicæ cohæret ad laudem, & gloriam ipſius beati Martini oraculi miræ pulchritudinis veſtem perfecit, habentem hiſtoriam ſuperius memorati ſancti iacentis in lectulo cum effigie Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti. Simul effigiem ſanctæ Martyris Agathæ habentis ad pedes effigiem ipſius almi Pontificis, habentem gemmas hyacinthinas decem & ſeptem. Item in eodem oratorio fecit vela quatuor, & vnum quidem habens rotas de chryſoclauo tres.

Fecit idem in baſilica ſanctorum Quatuor Fratrum veſtem de fundato vnam habentem hiſtoriam ipſorum ſanctorum Martyrum, & effigiem ipſius almi præſulis habentem gemmas duodecim, ſimiliter & vela de fundato quatuor. *S. Coronatorum.*

Hic vero venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui caniſtrum interraſile de argento puriſſimo pen. lib. . . . . . Vbi ſupra obtulit coronas de argento mundiſſimo pen. libras . . . . . Hic vero beatiſſimus & præclarus Papa ſuperno fretus amore obtulit beato Petro Apoſtolo ad ſplendorem & gloriam ipſius ſanctiſſimæ baſilicæ lucernam bimixyn de argento puriſſimo penſantem libras quadraginta quinque. *S. Petri.*

Iſdem beatiſſimus Præſul fecit in eccleſia beati Silueſtri Confeſſoris atq; Pontificis, qui ponitur in monte Soracte veſtem de fundato vnam habentē angulos quatuor, duos quidem Tyrios, & duos fundatos. Fecit etiam iſdem ſanctiſſimus, & beatiſſimus Præſul in Eccleſia beati Petri Principis Apoſtolorum vela quæ pendent in arcu Preſbyterij ex auro texta habentia hiſtoriam beati Petri Apoſtoli numero decem & octo. Nec non in oratorio beati Leonis Confeſſoris, atque Pontificis, quod eſt ſitum infra prædictam eccleſiam veſtem de fundato vnam habentem hiſtoriam Aquilarum. Obtulit quoque vbi ſupra, coronam de argento vnam pen. lib. . . . . *S. Silueſtri.*

Iam ettiam fecit ibi vela de fundato ornata ex vtraque parte de blattin numero viginti. Obtulit etiam beato Petro Apoſtolo calices de argento, qui ſedent ſuper circuitu altaris numero ſexdecim penſantes libras. Verum etiam & calicem pendentilem cum catenulis, & delphinis penſan. libras . . . . .
Item ſanctiſſimus, & coangelicus præfatus Præſul poſt deprædationem Saracenorum iſtius eccleſiæ fecit ſuper corpus beati Petri

Apoſtoli

Digitized by Google

Apoſtoli imagines argenteas, totaſque numero tres. & vnam quidam in medio habentem effigiem Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti cum gemmis in capite per crucem ornatam hyacinthinis, & praſinis. Item aliam quandam poſitam ad dextram partem Saluatoris & habentem vultum beati Petri Apoſtoli, & beatæ Petronillæ. Aliam quandam poſitam ad partem leuam depictam vultum habentem beati Andreæ Apoſtoli, ſimul & vultum prædicti ſummi præſulis penſan. libras centum, & quatuor. Fecit vbi ſupra ſara ærea, quæ ſedent ſuper veſtibulum ſacri altaris numero duodecim.

Reſtituit monaſteria. Sæpe vero hic beatiſſimus Papa omnia ſanctorum, quæ deſtructa fuerant loca reædificare magnopere cupiebat. Nam monaſterium Corſarum, quod iuxta baſilicam beati Sixti Martyris atque Pontificis ſitum eſt, quod quorundam malorum hominum fuerat operibus deſolatum, & ad ſæcularem habitationem perductum, pro ſalute, ac futura retributione animæ ſuæ perfectius reſtaurauit. In quo etiam ancillarum Dei congregationem muniuit ad perſoluendum Dei omnipotentis quotidie laudes, muneribus auxit, diuitiis perornauit, & omnia ſacris præceptis, quæ exinde ablata fuerant, reſtaurans, ſuis ſanctis digitis plenius ea confirmauit. Is ſæpius memoratus & beatiſſimus Papa prædicationis ſuæ alloquio multos ad cognitionem veritatis perduxit, & ſalutiferas omnibus operationes quotidie demonſtrauit.

Prædicauit populo.

Octauam aſſumtionis B. virg. celebrari iuſſit. Nam octauam Aſſumptionis beatæ Dei genitricis diem, quæ minime Romæ antea colebatur, vigiliis ſacris, matutiniſque cum omni Clero pernoctans laudibus in baſilica eiuſdem ſemper virginis Dominæ noſtræ, quæ foris muros iuxta baſilicam beati Laurentij Martyris ſita eſt, celebrari præcepit.

In quam etiam magna populi multitudo conuenerat, nouæ feſtiuitatis cupiens celebrare ſolemnitatem. Hoc ipſe magnanimus cum videret Antiſtes, omnes qui aderant huic celebritati plures argenteos erogauit. Fecit vero iſdem beatiſſimus in eiuſdem Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Eccleſia veſtem de fundato vnam, Nec non fecit ibidem vela numero quadraginta quinque. Et infra in ipſius eccleſiæ oratorium, quod vocitatur, beatæ Barbaræ, obtulit veſtem de fundato vnam.

Dona Eccleſ. S. Mariæ.

Ipſe à Deo præcipuus antiſtes & in oratorio Sanctæ Eugeniæ fecit veſtem de fundato vnam.

S. Stephani. Et hic ſolertiſſimus, Deo opitulante, ſanctiſſimuſque & in omnibus præclarus, atque præcipuus Pontifex magno animo, & pura voluntate donauit in eccleſia beati Protomartyris Stephani, quæ ponitur

nitur foris muros iuxta eccleſiam beati Laurentij Martyris, veſtem de fundato vnã. Et infra huius mœnia eccleſiæ in oratorio beati Leonis Martyris fecit veſtem de fundato vnam. Et ipſe mitiſſimus Pontifex, atq; acutus in omnibus bonis obtulit in Eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur infra prædictum monaſterium, quod vocatur Corſarum, fecit veſtem de fundato vnam. Vbi ſupra obtulit in oratorio ſancti Cæſarij veſtem de fundato vnam.

Fecit iſdem benigniſſimus crucem auream nouiter, & ipſa crux vt mos antiquitus eſt, ſubdiaconi manibus ferebatur ante equum prædeceſſorum Pontificum, quam Deo iuuante, in auro, & argento ac gemmis melius renouauit. Obtulit vero in eccleſia beatæ Nymphæ Martyris, quæ eſſe videtur in Ciuitate Portuenſi, veſtem de fundato vnam. Similiter fecit in eccleſia beatorum Martyrum Coſmæ & Damiani, quæ in ſilua candida eſſe videtur, veſtem de fundato vnam. Nec non, vbi ſupra obtulit vela de fundato tria ornata in circuitu de blattin. Hic vero beatiſſimus Papa ſacratiſſimorum Martyrum ſepulchra deuota mente ardentique aſſidue pectore viſitabat. Quos vigiliis, ſacriſque orationibus cuncto pro orthodoxæ fidei populo exorabat.

S. Nympha.

S. Coſma.

Die autem quadam cum ad ſepulchrum beati Laurentij Martyris perueniſſet, & ſolito more orationem expleret, diligentius inquirere cæpit, ac dicere. Quãti quotidianas hic monachi Deo omnipotenti referant laudes? Tunc omnes, qui aderant, beato Pontifici protulerunt, quod à quibuſdam Pontificibus duo monaſteria ibidem fuiſſent conſtructa, ſed pro magna paupertatis inopia in deſolationes reducta ſint. Mox autem ipſe almificus Pontifex ſuperno nutu compunctus monaſterium, quod nunc ſancti vocatur Stephani, & Caſſiani, reſtaurans muneribus, ac diuitiis locum pleniſſime perornauit. In quo etiam ſanctæ conuerſationis plures Græcos genere inſtituit monachos, qui Deo omnipotenti, eidemque Martyri die, noctuque laudes perſoluerent.

Monaſterium cõſtruit.

Ipſe quidem à Deo protectus, & venerabilis præſul intra baſilicam beati Petri Apoſtoli oraculum miræ pulchritudinis, ſummique decoris conſtruxit, quod pulchris marmoribus circumdans ſplendide compſit, abſidamque eius ex muſiuo aureo ſuperinducto colore glorifice decorauit. In quo etiam venerabile corpus beati Leonis Confeſſoris, atque Pontificis recondens, ſacrum deſuper conſtruxit altare, & cyborium cum cruce exaurata ad laudem, & gloriam Chri-

Digitized by Google

ſti nominis hoç fretus amore perfeçit, vt ſibi dignum in æthere conquireret locum.

Patratis itaque omnibus, atque perfectis operibus, quorum iam ſigillatim ſuperius nomina ſcripta, vel memorata ſunt, confeſtim iſdem Paſtor & pater egregius quamuis vniuerſarum proficuā Eccleſiārum Dei curam, dignamque ſolicitudinem gereret, & ad omne opus bonum præ omnibus intentus exiſteret, ex intimo cordis ſui longa trahens ſuſpiria, cum quotidie beatiſſimi Apoſtolorum Principis Petri ſacratiſſimum altare cerneret violatum, & ad tantam inhoneſtatem à Saracenis perfidis, Deoque contrariis & vilitatem perductum, etiam & quod dolentes mærenteſque dicimus, ipſe vndique chriſtianum populum ad iam fati Principis ſacratiſſima orationis cauſa, vel gratia limina deſtinari cerneret, & ob hoc vota ſua, vt olim, perficere non pleniter ſatagebat, ideo omnipotentis Domini fretus auxilio, atque Conſilio, & virtute munitus, aureis ſimulque argenteis tabulis, non tantum confeſſionem ſacram, verum etiam frontem ſæpedicti altaris ſatis decenter, & honorifice perornauit, vt præſens per omnia opus ibidem dedicatum luce clarius manifeſtat. Quamobrem venerandi altaris frontem præcipuam tabulis auro optimo nouiter dedicauit, vna cum gemmis quamplurimis valde optimis ac pretioſis totam circumdedit, & in meliorem, vt prius ſtatum, decoremque perduxit. In quibus ſcilicet aureis, vt dictum eſt, tabulis non ſolum Redemptoris noſtri forma depicta præfulget, verum & eius reſurrectio veneranda, atque indicium, ſacræ, ac ſalutiferæ crucis.

Ornat altare S. Petri.

Petri quoque, Paulique pariter vultus, atque Andreæ in præ nominatis tabulis ſimiliter ſplendent, atque coruſcant, inter quos Sanctiſſimi quarti Leonis Præſulis, nec non & ſpecialis filij ſui Domni Imperatoris Lotharij propter futuram memoriam, ſiue mercedem, perſonç Deo caræ, per cuncta ſæcula venerandæ, depictæ ſunt. Fecit denique tabulam de ſmalto, opus ducentas ſexdecim auri obrizi penſan. libras. Confeſſionem vero crebro dicti altaris tabulis ex argento paratis puriſſimo ſimili modo tota animi deuotione ad antiquum decus, & ſtatum perduxit. In quibus Saluatorem in throno ſedentem çonſpicimus pretioſas in capite gemmas habentem, & à dextris illius Cherubin, à læua quoque eius vultus Apoſtolorum, cæterorumque depictos. Immo & rugas ſacræ confeſſionis ex argento conſtructas vultus habentes beatiſſimi Petri, & Pauli pen. omnia libras ducentas, & octo.

Ipſe vero à Deo amabilis, & prudentiſſimus Pontifex fecit in baſilica

Digitized by Google

baſilica beati Petri Apoſtoli vela ex auro texta penden. in arcubus compte in circuitu de blattin numero vndecim. Nec non & in oratorio Sancti Leonis Pontificis intra eccleſiam beati Petri Apoſtoli fecit veſtem ſericam albam ſigillatam cum gammadiis & periclyſi de blattin vnam, & vela ſimiliter alba maiora duo, minora octo. Et in monaſterio ſancti Cæſarij, quod ponitur in palatio, fecit veſtem de fundato vnam, & vela octo. S.Cæſarij.

Ipſe vero à Deo protectus, & venerabilis Pontifex propter retributionem, & mercedem animæ ſuæ fecit in Cimiterio beatæ Agathæ Martyris, quod ponitur foris portam beati Pancratij Martyris veſtem de fundato vnam, & vela octo. S. Agathæ.

Quiſnam dicere valeat, vel narrare ſufficere poſſit, quanta ipſe à Deo protectus, & ſolertiſſimus Papa ſanctis locis deuota obtulit mente dona? Nam in oratorio, quod Pauli dicitur Papæ mire pulchritudinis obtulit veſtem aquilarum habẽtem hiſtoriam cum cruce de chryſoclauo, & gammadiis vnam. Fecit autem in oratorio ſanctorum Proceſſi & Martiniani ſplendoris non modici veſtem cum rotis & hominibus, & hiſtoriam cum cruce, ſimiliter de chryſoclauo & gammadiam vnam. S.Pauli.

Aliam vero veſtem fulgidæ viſionis in baſilica Sanctæ Petronillę perfecit habentem rotam, aquilamque cum cruce de chryſoclauo & gammadiis vnam. S.Petronillæ.

Obtulit vero in oratorio ſanctæ Dei genitricis ſemper virginis Dominæ noſtræ Mariæ, quod in mediana conſiſtit, veſtem ſimiliter cum rotis, aquiliſque & cruce de chryſoclauo cum gammadiis, vnam. Fecit quidem in oratorio Sancti Hadriani veſtem cum rotis, hominumq; effigiebus cum cruce ſimiliter de chryſoclauo, & gammadiis vnam. Ipſe vero ſæpius memoratus & beatiſſimus Papa obtulit in baſilica ſancti Sebaſtiani Martyris, quæ in fraſcata conſiſtit veſtem pretioſiſſimæ claritatis cum cruce de chryſoclauo, & gammadiis vnam. B.Mariæ. S.Hadriani. Fraſcata.

Qui ſummus, & præcipuus præſul fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli cortinam holoſericam cum hiſtoriis multis claritatis immenſæ ad decorem, & gloriam ipſius ſacratiſſimæ baſilicæ vnam. Cum verò hæc, & quæ ſcripta ſunt Leo vir beatiſſimus quartuſque Preſul Domino ſolaciãte amoris, ac deſiderij gratia per diuerſa piorũ loca ſanctorũ perfectius cõtuliſſet, tũc de Romanæ vrbis ſtatu, ac reſtauratione murorũ, qui longo iam ſenio, atq; vetuſtate nimia fracti, dirutiq; funditꝰ videbantur, cœpit cũ Ieſu Chriſti Domini tractare cõ- S. Petri.

ſultu, ne ſi diu ſub hac negligentia, ſiue obliuione conſiſterent, aut Domino permittente facilius ab hoſtibus aut capi, aut forſan, expugnari potuiſſent, ideo ne hoc in futurum malum fieret, omnes prænominatæ muros Ciuitatis Romanæ, duodecima inſtante indictione renouare, atque ad priorem cultum decuſque tota mentis alacritate curauit. Et non ſolum muros, quos diximus celeri fieri agilitate præcepit, ſed & portas, quibus omnis ſæpe clauditur Ciuitas nouo cultu ligniſque præualidis ob inimicorum metum, ſiue terrorem reædificari feſtinantius iuſſit. Quæ denique omnia, vt cito fierent, & ad effectum, decoremque eſſent perducta, præfatus vir apoſtolicus indifferenter non ſolum equo reſidens, verumtamen ſane pedibus propriis per muros, vel portas cum ſuis fidelibus diſcurrebat, quatenus in reſtauratione eorum mora nulla, aut dilatio fuiſſet exorta. Quapropter, vt ante iam dictum eſt, inter curas maximam de Romana vrbe curam, ac ſolicitudinem venerandus Pontifex gerens vndique ad meliorem, nouumque cultum cuncta nouiter deduxit, & quindecim ab ipſo ſolo Turres, quas funditus dirutas per circuitum vrbis reperit, nouis fabricis reſtaurari præcepit.

Muros vrbis reparat.

Quarum denique duas iuxta Portuenſem portam ita prudenter ac ſapienter venerabilis Præſul ad ipſam oram Tyberis, id eſt iuxta litus fluminis ædificari diſpoſuit, vt nullus prius hominum vel cogitare, vel conſiderare valebat. Et quia per hunc locum non ſolum naues, verum etiam homines ante facile ingrediebantur, nunc autem vix vnquam per eum paruæ nauiculæ introire valebunt, & hoc propter futurũ teſtimonium, Saracenorum periculũ, & ſalutem Romanæ vrbis factum eſt.

Ipſas igitur turres non ſolum lapidibus, ſed etiam ferreis muniri curauit catenis, quatenus ſi neceſſitas fuerit per eundem locum, nulla valeat nauis tranſire. Quod nouiter opus conſtructum, & Romanæ vrbis defenſionem præſtat, & videntibus non modicum, ſed grande miraculum, quia cum magna ſapientia, ſubtili prudentia & honeſtate patratum eſt.

Corpora ſanctorum vrbi intulit. Quatuor Coronatorum

Ipſe quoque à Deo protectus, & beatiſſimus Papa multa corpora ſanctorum, quæ diu inculte iacebant ſummo ſtudio, ſummoque cordis affectu ad honorem omnipotentis Dei infra huius almæ vrbis mœnia mirifice congregauit. Nam & corpora ſanctorum Martyrum quatuor Coronatorum ſolerti cura inquirens reperit. Pro quorum deſiderabili amore baſilicam, quæ ſanctorum fuerat nomini conſecrata, quam ipſe dum ad Pontificij deductus

ctus eſt apicem, prudentiſsimo moderamine rexit, quæ per olitana curricula temporum quaſſata vetuſtatis defectu, & pœne ruinis confracta diu antiquitus videbatur, & conuulſa, ſupernæ virtutis annuente clementia in ſplendidiorem, pulchrioremque ſtatum à fundamentis conſtruxit, & ad laudem omnipotentis Dei, eorum ſacratiſſima corpora cum Claudio, Nicoſtrato, Symproniano, atque Caſtorio, & Simplicio, necnon Seuero, Seueriano, Carpophoro, & Victorino, quatuor fratribus. Item Marius, Audifax, & Abacum, cum Fœliciſſimo, & Agapito, Hyppolito cum ſuis familijs numero decem & octo. Aquilino, Aquila & Priſca, Narciſſo, & Marcellino, Fœlice, Simetrioque Candido, atque Paulina, Anaſtaſio, & Fœlice, Apollione, & Benedicto, Venantio, atque Fœlice, Diogene, & Siberæli, Feſto, & Marcello, atque Superantio, Pudentiana, & Benedicto, Fœlice, & Venantio, necnon Capite Sancti Proti, Sanctæque Cæciliæ, Sancti Alexandri, Sanctique Sixti, & Sancti Sebaſtiani, atque Sacratiſsimæ Virginis Praxedis pariter ſub ſacro altari recondens collocauit, & alia multa, quorum nomina Deo ſunt cognita. Super quod etiam ad gloriam Creatoris miro opere, miræque pulchritudinis Cyborium ex argento puriſsimo aureo ſuperinductum colore cum gemmis praſinis, & hyacinthinis penſan. libras trecentas treſdecim & ſemis. *Eccleſiã extruit.*

Vbi ſupra obtulit in eadem eccleſia vela rubea, quæ pendent in circuitu altaris numero quatuor.

Idem quoque Sanctiſsimus Præſul fecit in oratorio prædictæ beatæ Barbaræ, quod conſtructum eſt infra Eccleſiam Sanctorum Quatuor Coronatorum coronam de argento penſ. libras duodecim. Necnon in eodem oratorio obtulit gabathas de argento decem penſan. libras. . . . Verum etiam in ſupraſcripto oratorio fecit veſtes de fundato tres habentes in medio cruces cum gammadijs, & vela duodecim.

Prædictus etiam Venerabilis Pontifex fecit in baſilica beati Stephani Pontificis via latina milliario tertio veſtem de fundato vnam cum cruce in medio, & vela ſex. Vbi obtulit patenam, & calicem Sanctum modicum de argento pen. lib. vnam, & ſemis. Obtulit etiam beatiſsimus præſul in Eccleſia beati Principis Apoſtolorum turibulum de argento exaurato Apoſtolatum legente nomen Domni Leonis Quarti Papæ pen. libras quatuor. *Dona in Eccleſ. S. Stephani.*

Vbi etiam in oratorio beati Gregorij Confeſſoris, atque Pontificis fecit veſtem de fundato cum gammadijs, & crucem ex argento texto vnam. Similiter ibi ipſe in oratorio beati Paſtoris martyris

Digitized by Google

veſtem pari modo fecit vnam. Necnon & in oratorio beatæ Dei genitricis, quæ ponitur ad ambonem eodem modo fecit veſtem vnam. Et in oratorio Sanctæ, & ſuper exaltatæ Crucis fecit veſtem ſimili modo vnam. Necnon & in oratorio, quod ponitur ad fontem, fecit ſimiliter veſtem vnam, & vela de quadrapulo.

S. Coronatorum. Ipſe verò Venerabiiis, & præclarus Pontifex fecit in Eccleſia Sanctorum Quatuor Coronatorum ſuper altare maiore veſtem de fundato cum cruce in medio, & gammadias, & in gyro liſtam de fundato vnam. Vbi ſupra in oratorio Sanctæ Barbaræ ſimiliter fecit veſtem de fundato vnam. Et in oratorio Sancti Sixti eodem fecit veſtem vnam. Et in oratorio Sancti Nicolai ſimiliter fecit veſtem cum Aquila vna. Necnon & in Eccleſia eadem fecit cortinam lineam cum cruce in medio, & in gyro liſtam de fundato miræ magnitudinis. Pijs moribus, his ſacriſque perornatus operibus Papa obtulit in ſæpius memorata quam fretus amore fundauerat, aula, patenam ex argento puriſſimo aureo ſuperinductam colore, cum crucis Tropheo, Saluatoriſque effigie, Sanctæq; Dei genitricis, & Sanctorum Apoſtolorum pulchro ſcemate decoratam penſan. libras ſeptem. Similiter calicem Sanctum auroque perfuſum Euangeliſtarum habentem iconam, & crucem penſan. libras quatuor.

Necnon ex argento puriſſimo Cantharum exauratum, *in quo* ſignaculum in circuitu depreſſum cernitur crucis cum Prophetarum effigiebus beatiſsimique Stephani primi martyris icona. Veruntamen & turibulum ex argento mundiſsimo Apoſtolicum vnum.

Gabathas ad nitorem ipſius venerandæ baſilicæ exauratas quatuor pen. pondus duarum ſemis librarum.

His omnibus ita geſtis confeſsionem cum ſacro altari argenteis tabulis penſan. libras nonaginta & tres decorauit Sanctorumque effigiebus perornauit.

Super quod etiam obtulit regnum de argento puriſsimo pretioſiſsimis gemmis habens in medio crucem, quod vſque nunc ſuper eodem pendere altari conſpicitur. Vbi etiam obtulit vela de fundato quadraginta & tria.

Dona in monaſterijs. Ipſe vero ſæpius memoratus, & præclarus Antiſtes ſuperno inflammatus amore obtulit in monaſterio Sancti Siluestri, Sanctique Benedicti, & Sanctæ Scholaſticæ, quod nuncupatur ſub Lacu, veſtes de fundato tres, & vela ſimiliter de fundato ſeptem. Fecit etiam idem beatiſsimus præſes poſt deprædationem Saraceno-

ceno-

Digitized by Google

cenorum in Eccleſia beati Petri Apoſtoli Crucifixum miræ magnitudinis conſtructum cum gemmis hyacinthinis de argento puriſsimo exauratum penſ. libras ſeptuaginta, & alias gemmas albas ſeptem, Maiorem vnam. S. Petri Eccleſia.

Ea item, quæ inter cætera per Sanctiſsimi Præſulis aſsiduas preces ac lachrimas à Domino exauditas duodecima inſiſtente indictione mirabiliter acta, vel geſta ſunt, non inutiliter agemus, ſi ob æternam memoriam huic operi clarius inſerere ſtudeamus. Vt quantæ Sanctitatis in hac ærumnoſa vita vir iſte extiterit, præſentes, atque futuri facilius agnoſcant.

Denique poſt nefandam, & lugubrem, omnique plenam miſeria Saracenorum deprædationem, quam in primo Eccleſiarum omnium capite Sancta ſcilicet Romana Eccleſia hortatu Diabolico peregerunt, voluerunt iterum ipſi Satanæ filij ſimilia in Romanos fines, & Eccleſiam beatiſsimi Apoſtoli Petri, vt olim damna inferre, & deinde victores ad loca, quibus egreſsi fuerunt, deſtinare; ſed cura ac ſtudio ſummi præfulgente, atque vigilante paſtoris, hæc minimè perficere potuerunt. Tamen vt fideles in Domino amplius fideliores iure exiſtant, & illius ſigna, ac veneranda miracula ex veteribus nouiter emanaſſe non dubitent: à principio retinendum eſt, quid de eis diuina eodem tempore miſericordia mirabiliter egit, quantiſque miſerijs, atque calamitatibus gens illa peſtifera meritò protrita dilapſa eſt. Quam ob rem priſtinum reminiſcentes lucrum, vel prædam, quam fecerant, multiplicata iterum peruerſorum hominum manu multiſque cum nauibus ad Vrbem expugnandam Romanam duodecima indictione vigente venire crudeliter decreuerunt.

Multiſque etiam diebus in loco qui Tozarum dicitur iuxta Inſulam Sardiniæ demorati ſunt. A qua digreſsi Romanum portum Deo illos non adiuuante inire conati ſunt.

Quorum iniquus, ac nefandus aduentus Romanos non mediocriter terruit. Sed quia Eccleſiam ſuam Deus omnipotens ſemper inuiolatam cuſtodiuit, & deinceps cuſtodire non deſinit, excitauit tunc inter cæteros omnium Neapolitanorum, Amalphitanorum, Caietanorumque corda, vt vna cum Romanis contra eos inſurgere, ac dimicare fortiter debuiſſent. Mox etenim à locis proprijs egreſsi ante Saracenos inutiles Conſpirãt Neapolitani & alij contra Saracenos.

coniunxerunt, id eſt, peruenerant.

utiles, ipſi cum ſuis nauibus coniunxerunt, ſuumque repentinum aduentum beatiſsimo Leoni Quarto Pontifici notum fecerunt. Et quod ſe ob nullam rem veniſſe aliam ſunt profeſsi, niſi vt de paganis Domino auxiliante victores exiſterent. Tunc demum Venerabilis Papa aliquantos ex eis prius ad ſe Romam venire præcepit, volens ſpecialiter ſcire ab eis, ſi eorum pacificus eſſet aduentus, vel non, ſicuti & factum eſt.

Inter quos tunc filius Sergij magiſtri militum, qui erat ordinatus ſuper exercitum, nomine Cæſarius, aduenit, quos benignè in palatio Lateranenſi ſuſcipiens cauſam pro qua venerunt, inquiſiuit. Illi autem ob aliud non veniſſe teſtati ſunt, niſi ob hoc, quod ſuperius legitur exaratum. Quorum pius Apoſtolicus credulus verbis cum magno armatorum procinctum, mox ad Ciuitatem Oſtiam properauit, omneſque Neapolitanos grandi, atque eximia deuotione ſuſcepit. Qui vt ſummum præſulem conſpexerunt, pedes eius humo proſtrati venerabiles ſunt oſculati, gratiaſque omnipotenti altithrono retulerunt, qui ad ſe confortandos talem dirigere decreuit Antiſtitem. Qui vt meliores de Belial filijs victores exiſterent, ſummopere deprecati ſunt, vt de ſuis ſacris manibus corpus Dominicum percipere meruiſſent. Quibus ore ſuo Miſſam in Eccleſia beatæ Aureæ decantauit, atque vniuerſi ex illius, vt dictum eſt, manibus communionem ſumpſerunt. Et antequam hæc fierent, vſque ad præfatam Eccleſiam cum hymnis, ac letanijs, canticiſque præcipuis, ſimul cum ipſis Neapolitanis Chriſto auxiliante profectus eſt. In qua etiam flexis genibus Altiſsimum deprecatus eſt, quatenus orationibus ſuis ipſe Chriſtianorum hoſtes in manus reſiſtentium tradere dignaretur.

Oſtiis Papa cantat Miſſam.

Oratio cōtra Saracenos cōpoſita.

Super quos etiam multis cum lachrimis hanc orationem obtulit dicens. *Deus cuius dextra beatum Petrum Apoſtolum ambulantem in fluctibus, ne mergeretur, erexit, & coapoſtolum eius Paulum tertio naufragantem de profundo pelagi liberauit, exaudi nos propitius, & concede, vt amborum meritis horum fidelium veſtrorum brachia contra inimicos Sanctæ eccleſiæ tuæ dimicantia, omnipotenti dextera tua corroborentur, & conualeſcant, vt de recepto triumpho nomen Sanctum tuum in cunctis gentibus appareat glorioſum. Per Dom.*

Die verò altera poſtquam à iam dicta Ciuitate Venerabilis reuerſus eſt Prçſul, ipſi ſceleratorum ſocij, ſiue participes iuxta litus maris Oſtienſis multis cum nauibus apparuerunt. Contra quos Neapolitani impetum facientes, dimicare fortiter voluerunt, etiam aliquantos vulnerauerunt ex illis, & deinde triumphum accepiſſent, ſi

vnum

vnum non citius impedimentum accidiſſet. Nam dum adinuicem attentius dimicarent, ſubito tam validus, ac ſupereminens excitatus eſt ventus, qualem quis his temporibus meminiſſe non valeat, qui vtraſque naues confeſtim diuiſit. Tum Saracenorum naues primò veniebant, vſque ad oram maris, deinde vento flante, marique eleuato procellis diſpergebantur, & iterum poſt aliquantulum confractis viribus reuertebantur. Deus enim omnipotens, pro certo credimus, hunc ex theſauro ſuo produxerat ventum, qui eos ad nocendum foris minime permiſit exire. Super his nouis myſticiſque miraculis, quæ noſtris licet non meritis diuina oſtendere ac demonſtrare noſtris dignata eſt temporibus ſemper glorificanda, & conlaudanda eſt veri Dei noſtri clementia, qui eos ad locũ, quem deſiderabant permiſit aſpicere, & tamen ne capere potuiſſent, Virtutis ſuæ potentia longius expulit, multoſque poſtea non tantum per interceſſiones & merita beatiſſimorum Petri, ac Pauli, Principum maris profunditas, verum etiam fames & gladius indeſinenter extinxit.

Vento claſſes Saracenorum diſperguntur.

Saraceni miſerè diſperguntur, & pereunt.

Ex quibus per quaſdam Inſulas noſtras famis laborantes penuria, plurimi à noſtris hominibus interfecti ſunt. Cæteros autem cauſa veritatis, ac teſtimonij viuos comprehendentes Romam duxerunt. Quorum Romani proceres ne multiplicatus numerus videretur, multos prope portum noſtrum Romanum in ligno ſuſpendi iuſſerunt. Aliquantos etiam nos ferro conſtrictos viuere iuſſimus, per hanc ſolummodo cauſam, vt & ſpem noſtram, quam in Deum habemus, & illius ineffabilem pietatem, necnon & propriam tyrannidem luce clarius ſcire valuiſſent. Et poſt hæc ne otioſe, aut ſine anguſtia apud nos viuerent aliquando ad murum, quem circa eccleſiam beatiſſimi Apoſtoli Petri habebamus inceptum, aliquando per diuerſa artificum opera quicquid neceſſarium videbatur, per eos omnia iubebamus deferri.

Saraceni quidã in ruinis robſti.

Pro his igitur beneficijs, vt iam enarratum eſt, beatus Pontifex, obtulit in baſilica beati Petri Principis Apoſtolorum poſt deprædationem, gentis Agarenorum, arcus de argento mundiſſimo numero tredecim. Ex quibus duo, quos poſuit à parte dextra, ſeu ſiniſtra in Preſbyterio miræ magnitudinis penſ. libras. . . .

Dona oblata in Eccl. S. Petri.

Iſdem quoque beatiſſimus Præſul fecit in eccleſia beati Petri principis Apoſtolorum veſtem vnam auro textam habentem hiſtoriam, qualiter beatus Petrus prædicauit ad Sanctam Romanam Eccleſiam cum gemmis albis, id eſt, margaritis ſeptem, & cum gemmis praſinis vndecim, necnon & gemmis hyacinthinis viginti & ſeptem.

Digitized by Google

S. Andreæ. Fecit & in eccleſia beati Andreæ Apoſtoli cyborium ſuper altare ex marmore, necnon & calicem de argento cum coronis pendentibus in eodem cyborio numero duodecim penſ. . . . . libras. Fecit etiam ibi ipſum Campanile, & poſuit Campanam cum malleo æreo, & cruce exaurato. Necnon & in Eccleſia beati Petri Apoſtoli obtulit turibulum ex auro puriſsimo ex diuerſis gemmis ornatum. Et in eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis

S. Maria. Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur ad Sanctum Laurentium foris murum fecit veſtem vnam habentem hiſtoriam Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & imaginem almifici prædicti Præſulis.

Fecit etiam in eccleſia Sanctorum Quatuor Coronatorum caniſtra de argento vndecim penſan. libras viginti quatuor. Obtulit & in Eccleſia beati Petri Apoſtoli crucem ex auro puriſſimo ex diuerſis gemmis hyacinthinis, albis & Smaragdis miræ magnitudinis ornatam, quæ ſtat parte dextra iuxta altare maius. In qua etiam nouiter renouauit virgam, & deargentauit eam, in qua prædicta crux continetur penſ. lib. argenti vndecim & ſemis legente de nomine Domni Leonis Quarti Papæ.

S. Stephani. Obtulit & in eccleſia beati Stephani Protomartyris veſtem ex auro texto cum gemmis hyacinthinis quatuor. Iſdem prædictus almificus, & ſummus Præſul nimio amore ductus, & bonis moribus affectus fecit in eccleſia beati Chriſti martyris Laurentij ſita foris murum Ciuitatis Romanæ veſtem de ſerico mundo cum Aquilis habentem tabulas auro textas tres ex vtraque parte habentes martyrium prædicti martyris depictum, & imaginem prædicti Præſulis.

S. Coronatorum. Necnon fecit in eccleſia Sanctorum martyrum Quatuor Coronatorum imagines de argento exauratas tres, vnam quidem habentem vultum Saluatoris, & alias duas habentes vultus Sanctorum Claudij, & Nicoſtrati penſan. libras quinquaginta & duas, & ſemis. Et in eadem Eccleſia obtulit Coronam de argento vnam penſ. libras viginti quinque.

Et in pergula eiuſdem Eccleſiæ, quæ eſt ante altare maius ſuſpendit lilium de argento habens mala de cryſtallo, & ranunculum. Fecit etiam, vbi ſupra, caniſtra de argento ſeptem penſan. libras duodecim.

Fecit ipſe mitiſſimus in æde propria, quam ipſe à fundamentis fieri diſpoſuit, & ex iure parentum ſuorum ipſi acceſſiſſe videbatur, monaſterium ancillarum Dei in honorem Sanctorum Simitri, & Cæſa-

Cæſarij, vbi & dona largitus eſt, patenam, & calicem Sanctum de argento exauratum habentes diuerſas gemmas penſ. libras. . . .
Vbi ſupra obtulit thymiamateria cum canthara vna pendentia libras. . . . . . . Necnon & ipſe verò almificus Pontifex obtulit in ſupraſcripto monaſterio Caniſtra de argento mundiſſimo tria, & gabathas ſaxiſcas. penſan. in vnum libras duodecim & ſemis. Ibidem fecit propter retributionem, & mercedem animæ ſuæ veſtes de fundato tres habentes vnam tabulam acupictilem interclusam. Fecit autem ibidem regnum ex auro mundiſſimo cum gemmis praſinis, & hyacinthinis, quod pendet ſuper altare penſ. libras. . . . .

Ipſe verò à Deo protectus, & Venerabilis Pontifex ſuperno amore exardeſcens obtulit in baſilica Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur foris muros iſtius Ciuitatis Romanæ iuxta beatum Laurentium, veſtem de fundato vnam habentem in medio tabulam exauratam cum effigie Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ipſius almifici Pontificis. Et in eccleſia beati Laurentij martyris, quæ ponitur foris muros obtulit thuribulum argenteum cum cooperculo ſuo exauratum habens catenulas & bullas per gyrum pen. lib. ſex. *B. MARIÆ.*

At verò in eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ trans Tyberim abſidam, quæ præ nimia vetuſtate ruitura eminebat, prænominatus præſul reſtaurauit. Et in eccleſia beati Petri Principis Apoſtolorum propter honorem, ac vigorem ipſius Eccleſiæ fecit butronem ex argento puriſſimo, qui pendet in Preſbyterio ante altare maius penſan. libras centum, quadraginta & nouem.

Simul etiam fecit in eccleſia beati Sebaſtiani martyris, quæ ponitur in Fraſcata caniſtrum de argento mundiſsimo pen. libras duas, legente nomen almifici præſulis, & beati Sebaſtiani. *S. Sebaſtiani.*

His deniq; decentius conſummatis, atq; peractis poſt flebilem & iniquam Saracenorum deprædationem, Catholicus, & per omnia laudabilis præſul ad decorem, & laudem Eccleſiæ Apoſtolorum Principis Apoſtoli Petri, fecit miræ magnitudinis ac pulchritudinis ſuper illius venerandum altare Cyborium & columnas, ac lilia exaurata ex argento puriſsimo penſ. libras mille ſexcentas, & ſex. Nam & ſuper Cyborium obtulit coronas quatuor & calices ſexdecim ex auro mundiſſimo penſ. libras. . . . . *S. Petri.*

Et de argento, vt ſupra, ad honorem, & gloriam ipſius cyborium fecit, caliceſque & coronas numero quadraginta ſex penſan.

 libras

Digitized by Google

libras viginti, duas, & vncias ſeptem. Necnon & ſuper columnas ipſius Cyborij propter amplam pulchritudinem ex argento puriſsimo fecit cophinos numero quatuor penſ. libras quadraginta & duas. Fecit etiam ibidem ante altaris circuitum vela alba holoſerica ſigillata numero quatuordecim liſtas habentia de fundato.

Obtulit inibi, & alia vela linea numero quatuordecim liſtam habentia per circuitum de ſerico albo ſigillato. Vbi ſupra fecit arcus duos ex argento puriſsimo penſan. libras quinquaginta. Fecit in oratorio Sancti Siluestri infra palatium Lateranenſe veſtem de fundato, vnam, habentem in medio tabulam de chryſoclauo modicam, & vela de fundato quatuor. Fecit & in Eccleſia Hieruſalem veſtem de fundato vnam, & vela ſimiliter de fundato quatuor. Fecit etiam & in Diaconia Sanctæ Mariæ Virginis, quæ ponitur in cyro regnum ex argento intrinſecus, bullis aureis circundatum. Verum etiam & in eccleſia Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur in Fraſcata obtulit veſtem de fundato vnam habentem in medio tabulam modicam exauratam interclufam, & vela de fundato quatuor. Necnon & in Eccleſia Sanctæ genitricis Dei Mariæ, quæ ponitur in Morenico narrano fecit veſtem de fundato vnam, & vela ſimiliter de fundato quatuor.

S. Silueſtri. *S. Maria in Freſcata.*

Pari modo obtulit & in eccleſia beati Petri Apoſtoli, quæ ponitur in Maruli, fecit veſtem de fundato vnam habentem in medio tabulam exauratam modicam interclufam, & vela de fundato quatuor.

Ipſe verò à Deo protectus, & Venerabilis Pontifex obtulit in baſilica Beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur ad Sanctum Laurentium foris muros fecit cortinam lineam vnam habentem in gyro liſtam de fundato, & in medio crucis ſimiliter de fundato. Et in Eccleſia Sanctorum Coſmæ, & Damiani, quæ in Silua candida eſſe videtur, obtulit veſtem rubeam vnam habentem in gyro liſtam de argento, & crucem in medio, & vela cum Aquilis quatuor. Obtulit etiam in eccleſia beati Petri Principis Apoſtolorum coronam ex argento cum hiſtorijs à foris circumdatam, & exauratam penſan. libras ſeptem. Ipſe quoque à Deo protectus, & Beatiſsimus Papa ſuperno fretus amore obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli ante Confeſsionem ſacri altaris à dextris, ſeu à ſiniſtris ad decorem ipſius baſilicæ Angelos ſex ex argento mundiſsimo penſantes libras ſexaginta quatuor. Et ſuper illud Cyborium fecit oleas quæ pendent in circuitu al-

S. Maria ad S. Laurentium. *S. Petri.*

tu al-

Digitized by Google

m altaris habentes tabulas quatuor exauratas, nec non & gammadias numero quatuor. Vbi ſupra fecit arcus quatuor, qui ſtant in Preſbyterio ex argento mundiſſimo pen: libras centum.

Ipſe vero beatiſſimus Pontifex obtulit in monaſterio Sanctorum Coſmæ, & Damiani quod ponitur in loco qui vocatur ſublacus miliario ab vrbe Roma plus minus quadrageſimo veſtē de fundato vnam, & vela de fundato ſimiliter tria. Fecit etiam iſdem prædictus Præſul in eccleſia beati Chriſti Martyris Geruaſij, & Protaſij, quæ ponitur infra Ciuitatem, quæ vocatur Fundana veſtem de fundato habentem in medio crucem ex auro texto vnam, & velum de fundato vnum. Obtulit etiam iſdem prædictus Præſul in eccleſia beati Chriſti Martyris Cæſarij, quæ ponitur intra Ciuitatem, quæ vocatur Terracina veſtem de fundato vnam habentem in medio crucem cum gammadiis, & periclyſin de blattin legente de nomine Domini Leonis Quarti Papæ, & vela ſimiliter de fundato numero quinque. Nec non obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli arcus ex argento mundiſſimo numero quatuor, pen. libras octuaginta, & quatuor. S. Coſmæ & Dam. S. Geruaſ. & Protaſ. S. Cæſarij. S. Petri.

Fecit autem in baſilica beatæ Rufinæ Martyris in ſilua candida veſtem de fundato habentem in medio crucem de periclyſi, & in circuitu de blattin, legente de nomine Domni Leonis Quarti Papæ. S. Rufinæ.

Fecit etiam iſdem beatiſſimus Præſul in eccleſia beati Clementis Martyris, atque Pontificis gabathas de argento puriſſimo numero ſex. Tres quidem filopares ſigno Chriſti, & duas etiam ſimilitudines palmarum, & vnam interraſilem, quæ eſt ſaxiſca pen. ſimul libras quatuor. Iſdem beatiſſimus, & præclarus Pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui arcus cum columnis, & liliis de argento puriſſimo tres pen. in ſimul libras centum, & duas. Ipſe quidem venerabilis Pontifex fecit in baſilica Sancti Cæſarij, quæ ponitur in Terracina, veſtem de quadrapulo ornatam in circuitu de blattin, habente in medio crucem de chryſoclauo, legente de nomine Domni Leonis quarti Papæ. Nec non & in baſilica beati Petri Apoſtoli fecit arcus de argento puriſſimo cum columnis, & liliis numero tres pen. libras ſexaginta. S. Clementis. S. Cæſarij. S. Petri.

Fecit & in eccleſia ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ponitur in Ciuitate Portuenſi veſtem de ſpaniſco vnam ornatam in circuitu de fundato, & in medio crucem de argento. Similiter vela de ſpaniſco ornata in circuitu de fundato numero tria. Sed & tabulas de argento exauratas, in gradu ante confeſſionem beati Petri Apoſtoli numero quatuor, & agnos duos, qui pen. libras in ſimul quadraginta & quatuor. Obtulit vbi ſupra coronas porphyreticas miræ magnitudinis

Digitized by Google

ornatas ex auro puriſſimo cum delphinis duodecim, legente de nomine ipſius almifici Præſulis pen. auri libras tres, & ſemis.

Nec non & arcus de argento puriſſimo numero decem, qui pen. ſimul in vnum libras centum, octuaginta, & vnam. Et vela linea, quæ pendent in arcubus vbi ſupra ornata in circuitu de fundato numero quadraginta octo.

Dicere nunc poſt vniuerſa, quæ retroſcripta ſunt, libet, æternæque memoriæ præſentibus literis enodare, quæ vel quanta permaximus, ac venerabilis Præſul ſolerti, pioque ſtudio pro defenſione vniuerſæ matris Eccleſiæ, zelo ſcilicet compunctus diuino infra paucorum ſpatia temporum perhoneſte ac nobiliter dedicauit.

Quamobrem dum vniuerſa Romanorum nobilitas, pro illa quam iam dudum deprædationem nefandi, ac maleuoli Saraceni intulerant in nimia lamentatione conſiſteret, ne deinceps (niſi eccleſia beati Petri Apoſtoli muris vndiq; munita citius foret) peiora valuiſſent committere, iſdem amabilis Pontifex magnam pro Romanis omnibus cæpit habere anguſtiam: & quo modo vel ordine ab eorum cordibus tantum potuiſſet rancorem, ſiue timorem auferre anxius cogitare. Cumq; in his diuturnis crebro laboribus deſudaret, Deo reuelante, huiuſmodi protinus conſilium ſumpſit, vt hoc ipſum ſuo dilecto, ac ſpeciali filio Domno Lothario luce clarius indicaret Auguſto, quatenus per illius, Domino annuente, adiutoriū atq; cōſilium Ciuitatē illam, quā Prædeceſſor eius Leo Papa Tertius erga eccleſiam prænominati Apoſtoli ædificare cæperat, & cuius multis iam in locis fundamenta poſuerat (licet poſt ſuum tranſitum à quibuſdam ablata fuiſſent hominibus, ita vt nec aditus appareret, vbi prius inchoationem præfatus habuerat murus) ſi vita comes adeſſet, deſideratum opus Chriſto ſolaciante, ad effectum poſſet perducere. Hoc deniq; piiſſimus, ac ſereniſſimus Cæſar agnoſcens, magna eſt illico lætitia, & exultatione repletus, rogansque iam fatum ſummopere Præſulem, patremque per omnia ſpiritalem, vt quanto cyus tanti operis fabricam, ſedulo labore perficeret. Ad quam ipſe cum ſuis fratribus non modicas argenti libras direxit, vt ſicut dictum eſt, tam proficuum opus indeliberatum minime remaneret. Ex quo nuncio præoptato Præſul præcipuus vltra modum hilaris eſt effectus. Cæpit autem ex tunc de prædicto negotio valde eſſe ſolicitus conuocanſque cunctos Sanctæ Dei fideles eccleſiæ petens ab eis ore ſuo conſilium, qualiter tanta murorum cito valuiſſet fabrica conſummari. Tunc omnibus ita viſum eſt, vt de ſingulis Ciuitatibus,

Lotharius Imp. iuuat Papam in Leonina urbe extruenda.

bus, maſſiſque vniuerſis publicis, ac monaſteriis per vices ſuas generaliter aduenire feciſſet, ſicut & factum eſt.

Quamobrem ſecundo præſulatus illius anno præfata Ciuitas ædificandi ſumpſit exordium. Et in ſexto conſecrationis ſuæ, vt pote magnis, ac mirabilibus omnis eſt fabricis Ciuitas vndique conſummata. Cumque per multos labores, atque certamina beatiſſimi Præſulis, totum vt deſiderabat murorum opus completum, deliberatūq; fuiſſet, cæpit omnipotenti Deo multimodas, ſiue innumeras gratias agere, qui ſuas quotidianas preces pro noua ædificatione murorum exaudire, & adimplere dignatus eſt. Nam quantam, qualemque curam, vel ſtudium, ſimulque ſolicitudinem pius, ac laudibilis paſtor, quouſque conſtrueretur, diebus ſingulis, ac noctibus habuit, nullius hominis lingua breuiter enarrare poteſt, & quia nihil aliud poſt debita ſacrorum mandatorum officia agebat, præter id, quod ſuperius exaratum eſt, reuera non frigus, neque flatus ventorum, vel pluuiæ, aut aeris grandis vel modica conturbatio pigrum incundo de die in diem quolibet modo facere potuit. Sed modo hic, modo illic per diuerſas murorum fabricas vigil, ac ſollcitus diſcurrebat, vt ſuum bonum propoſitum, ac deſiderium per Apoſtolorum pia Petri, Paulique ſuffragia, redemptor noſter omnipotens præpropere adimplere decreuiſſet, atque modo omnes conſpicimus. Tunc demum conſummatis, ſimulque perfectis, vt crebro retulimus, nouæ Ciuitatis vniuerſis operibus, Papa beatiſſimus & per omnia, & in omnibus ſemper laudabilis, vt prædicta Ciuitas, quæ à proprio Conditoris ſui nomine Leoniana vocabatur, vt perpetualiter firma ac roborata conſiſteret, iuſſit cum magna animi deuotione, cordiſque lætitia, vt omnes cum eo epiſcopi pariter, ac ſacerdotes incolæ vrbis, & vniuerſi ordines Clericorum Sanctæ Catholicæ, & apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, poſt lætanias, & pſalterium decantatum, cum hymnis, & canticis ſpiritalibus per totum murorum ambitum nudis pedibus cinerem portantes in capite circuirent, & inter cætera ab epiſcopis Cardinalibus aquam fieri benedictam præcepit, vt inter orationum officia, aquam ipſam tranſeuntes per murum ſanctificationis gratia iactare omnimodis ſtuduiſſent, qui, vt ab eo iuſſum fuerat, humiliter peregerunt.

Quarto anno abſoluta eſt.

Leoniana dicitur noua Ciuitas.

Nudis pedibus Papa cum toto clero muros circuit.

Ipſe autem venerabilis Pontifex ore ſuo tres ſuper eundem murum orationes, multis cum lachrimis, ac ſuſpiriis, dedit rogans ac petens, vt ſæpedicta Ciuitas, & Chriſti conſeruaretur in æuum auxilio, & ſanctorum omniū, Angelorumq; præſidio ab vniuerſo inimicorum

rum

Digitized by Google

eorum ſecura, & imperterrita perduraret in curſu. Primam denique

Orationes tres ſuper portas fecit.

orationem fecit ſuper portam quæ reſpicit ad ſanctum Peregrinum, cuius finis, & principium tale eſt. ✠ ✠ ✠.

DEus, qui Apoſtolo tuo Petro collatis clauibus regni cæleſtis ligandi, atque ſoluendi Pontificium tradidiſti, concede, vt interceſſionis eius auxilio à peccatorum noſtrorũ nexibus liberemur, & hanc Ciuitatem, quam nouiter te adiuuante fundauimus, fac ab ira tua in perpetuum manere ſecuram & de hoſtibus, quorum cauſa conſtructa eſt, nouos, ac multiplices habere triumphos.

Secundam quoque iſdem pius Papa dedit orationem ſuper poſterulam, vbi mirum in modum caſtellum præeminet, quæ vocitatur Sancti Angeli. Cuius orationis talis eſt textus.

2. oratio.

DEus, qui ab ipſo mundi huius exordio, hanc Sanctam Catholicam, & apoſtolicam Romanam Eccleſiam ab hoſtibus cuſtodire, & conſeruare dignatus es, iniquitatis noſtræ chyrographum propitiatus emũda, & ciuitatem hanc, quam tuo ſancto nomini per apoſtolorum tuorum Petri, & Pauli ſuffragia nouiter dedicauimus, ab omnibus inimicorum inſidiis ſecuram ſemper, atque imperterritam manere permitte. Per.

Tertiam vero orationem cecinit ſuper proſterulam aliam, quæ reſpicit ad ſcholam Saxonum, quæ ex eorum vocabulo Saxonum poſterula appellatur, & ipſa oratio tertia hunc ſpecialiter continet modum.

3. oratio.

PRæſta quæſumus omnipotens, & miſericors Deus, vt ad te toto corde clamantes, intercedente beato Petro apoſtolo tuo tuæ pietatis indulgentiam conſequamur, & pro Ciuitate hac quam ego famulus tuus Leo quartus epiſcopus te auxiliante nouo opere dedicaui, meoque ex nomine Leonina vocatur, iubeas vt ſemper illæſa maneat, ac ſecura apud clementiam maieſtatis tuæ iugiter exoramus. Per Dominum, &c.

In qua ſcilicet Ciuitate iuxta promiſſum ſui deſiderij, quod Deo vouerat, magnam ſiue Romanis; ſiue diuerſis nationibus, in ſummæ ſolemnitatis die rogam diſtribuit.

Deinde cum cæteris vt præfatum eſt ſacerdotibus, & omnibus Romanorum Proceribus ad eccleſiam beati Petri Apoſtoli cum orationibus, diuiniſque laudibus tendens Miſſam pro ſalute populi &

Papa Romanos multis donis afficit.

Ciuitatis incolumitate, ac ſtabilitate perpetua, honorifice decantauit. Is itaque ſacris peractis officiis cunctos nobiles Romæ multiplicibus donis, non tantum in auro, argentóue, ſed & ſericis palliis honorauit, atque ditauit. Fuitque die illo magna cunctis lætitia, videlicet die ſeptimo & viceſimo menſis Iunij pridie, ante beatiſſimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli vigilias, ſed & per totam Romanam vrbem infinita gaudia & exultationes innumeræ celebratæ ſunt. Inde

Digitized by Google

de magis dignum eſt, atque conueniens, vt pro tanto Præſule, tantoque Paſtore cunctipotentem Dominum toto corde puroque animo iugiter imploremus, per quem, tam admirabile, perhoneſtumque opus, Chriſti ſolatiante potentia, celeri exercitatione expletum ob ſalutem Chriſtianorum omnium conſummatumque cognoſcimus, in noſtris orationibus, quatenus & hîc diutiſſime vigeat, & illic cum ſanctis omnibus pro ſuis innumeris certaminibus, ac laboribus perpetualiter æterna mereatur præmia poſſidere.

Ipſe vero beatiſſimus Papa fecit in eccleſia Sancti Sinzigij, quæ ponitur in Ciuitate Blerana veſtem de fundato vnam habentem in medio tabulas de chryſoclauo cum effigie Saluatoris, habente in capite gemmas praſinas tres, & Sancti Sinzigij, & beatiſſimi Præſulis, & vela de fundato quatuor. Et in eccleſia Sanctorum quatuor Coronatorum fecit ceroſtata ex argento puriſſimo 2. pen. libras quinq;, & vncias ſex, & gabathas de argento numero quatuor penſan. libras. *Dona Eccleſiis data.*

Fecit in eccleſia Sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ponitur ad beatum Laurentium foris muros vela de fundato numero viginti ſeptem. Item fecit prædictus Præſul in eccleſia beati Clementis Martyris, atque Pontificis regnum, quod pendet ſuper altare maius ex auro puriſſimo ſculptile ſine gemmis habens in medio crucem de auro cum gemmis fixis in eadem cruce, vitreas quinque, & quæ pendent item vitreas numero quatuor penſan. libras quinquaginta. Obtulit & in eccleſia beati Hippolyti Martyris, quæ ponitur in Inſula Portuenſi, quæ nuncupatur Arſis, veſtem de fundato habentem gammadias ex argento textas vnam, vela de fundato numero quatuor. Nec non & in eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ, quę ponitur infra Ciuitatem, quæ vocatur Anagnia obtulit veſtem de fundato cum gammadiis auro textis vnam, & vela de fundato quatuor. *S. Maria.* *S. Hippolyti.*

Verũ ne poſt hæc, quæ ſuperius veraci teſtimonio, certiſq; ſchematibus dilucidata, atque conſcripta ſunt, ſilentio, quod minime conuenit, cætera tranſeamus, libet alia beatiſſimi Papæ opera potenti Ieſu Chriſti opitulante clementia facta, quamuis plurima, tamen luce clarius indicare. Nam cum in bonis, Deoq; dignis operib. mens ſimul & animus ſummi Antiſtitis indeficens deſudaret, cæpit de Ciuitate Portuenſi per maximum habere certamen, vt quo modo, vel ordine tam ſuis, quamq; etiam futuris temporibus ab hoſtibus, ac Satanæ filiis ſecura, & libera manere potuiſſet. Cumque diu hoc tacitus in corde ſuo pontificali haberet conſiliũ, tunc pater omnipotens, *Cogitat de vrbe Portuenſi muniendа.*

Digitized by Google

& excelſus q ſemp in iuſtis piiſq; cogitationib. fideles ſuos adiuuare nō deſinit, Corſorū animos excitauit, qui timore Saracenorū perterriti à propriis finibus exules exiſtebant, & huc ſiue illuc ſine ſolo proprio vagantes incedebant, vt ad Sedem Romanam cauſa refugij, ac ſalutis venire quantocius debuiſſent, ſicuti & factum eſt. Venientes vero illi ad ſacratiſſima Apoſtolorum Principis limina ter beatiſſimo Domino noſtro Leoni quarto Papæ illico præſentati ſunt.

Corſi exules ad Papā perfugiunt.

Qui cum ab eis ſuiſque proceribus prudenter ſatis ſciſcitat' fuiſſet, qualis tunc eis imminebat neceſſitas, pro qua venerant, ipſi autem neceſſitates ſuas, calamitates, atque anguſtias per ordinem quaſi vno ore coram præfato expoſuiſſent, ſe habitaturos cunctis diebus in ſuo, ſucceſſorumque Pontificum obſequio, ac ſeruitio declararunt. Hoc ſane beniuolus Præſul agnoſcens in magnam eſt ſtatim exultationem, ac lætitiam eleuatus, gratias Deo referens, qui tales illi tranſmiſit homines, qui in prænominata Ciuitate in perpetuum habitare potuiſſent. Auditis itaque eorum multis promiſſionibus Papa præcipuus vna cum ſuis optimatibus eis clara voce reſpondit. Si quod verbis nobis dixiſtis opere curaueritis perficere, ſatis loca habemus optima, in quibus habitate valebitis, ſi tantum nobis noſtrisque Pontificibus ſucceſſoribus boni fideles fueritis. Nam Ciuitatem, quam vobis daturi erimus, valde firma eſt, atque munita, quam nos Redemptoris noſtri protegente auxilio, nouis portis, ac fabricis in locis perneceſſariis ad cultum priſtinum reuocauimus. In qua ſi, vt diximus, manere cupitis, vineas vobis, ac terras, prataque concedemus, vt nullam poſſitis habere inopiam. Damus etiam vobis quouſque ex labore veſtro habeatis, vos, & mulieres veſtræ, ac filij vnde viuere pleniſſime valeatis. Boues etiam, & caballos, & animalia cætera, ſicut prædiximus, ſi cuncta bono animo feceritis. Tunc Corſorum populi talia audientes promiſſa, lætiores effecti ſunt, miſſoſque pio Pontifici protinus quæſiuerunt, qui Ciuitatem & loca ſpecialiter demonſtrarent, & ita factum eſt. Placuerunt ſiquidem omnia, & ſpoſponderunt æquanimiter omnes quod ſi noſter Papa & Dominus vniuerſa, quæ circuiuimus fuerit dignatus conferre, cum omni familia, & ſupellectili noſtra in ſeruitium Sancti Petri, vt ſuum ſucceſſorumque cum omni auiditate properabimus.

Corſos recipit in vrbem Portuenſem.

Luſtrata denique Ciuitate, & poſſeſſionibus vniuerſis ad venerabilem Pontificem cum eiſdem miſſis reuerſi ſunt. Venientes igitur, vt præmiſſum eſt, illiq; læta, ac proſpera nunciantes, & quod Corſorum gens viuere ſe ac mori in eiſdem locis omnino fuiſſent

profeſſi

Digitized by Google

profeſſi, vocatis omnibus, vt ipſi ſimiliter ſecundum miſſorum aſſertiones vnanimes teſtarentur, Pontificale eis, quod ſecundo promiſerat (ob sereniſſimorum Lotharij, & Ludouici maiorum imperatorum, ſuamque ſimul mercedem, perpetuamque memoriam) præceptum emiſit, hoc ſcilicet tenore, & placito antepoſito, vt tandiu firmum maneret, ac ſtabile, quouſque ſanctæ Sedis Præſulibus, populoque Romano in cunctis obedientes, ac fideles exiſterent. Et ſi quod abſit, omnem præcepti ſeriem inrefragabiliter non cuſtodirent, ſancitum eſt in eodem, vt vacuum, & inane conſiſteret.

Loca vero, quæ eis data ſunt, & à Miſſis pontificalibus conſignata tam ex proprio iure Eccleſiaſtico, quamque venerabilium monaſteriorum, Immo & ſingulorum hominum, qui finitimi exiſtebant, in conceſſo eis pontificali priuilegio ſpecialiter adſcripta leguntur. Ecce enim quanta crebro dicti Præſulis erat ac præfulgebat miſericordia, qui non tantum pro defenſione vrbis ſuos Romanos proceres diligebat, ſed vndecumque valebat colligere homines ad eorum auxilum, & ſolatium inuitabat, plus defenſionem diligens patriæ, & plebis ſecuritatem commiſſæ, quam lucra temporalia, & caduca pro quibus multos iam recolimus, vitam pariter & poſſeſſiones quibus delectabantur, iugiter amiſiſſe.

Poſt hæc denique omnia, quæ ſuperius breui ſtilo cōtexta ſunt, alia non diſſimilia Præſul ſanctus, ac venerabilis ſatis ouans peregit opuſcula. Nam Hortanæ, & Amerinæ valde antiquarum Ciuitatum, *Reparat alias vrbes.* quarum muri, ac portæ præ nimia vetuſtate temporum vſque ad ſolum ceciderant, & funditus deſtitutæ manebant, quas modo fures, modo Latrones ingredi patentibus aditis nullo reſiſtente cuſtode facilius ingrediebantur, ipſe adeo ſolertiſſimus Præſul tantam Ciuitatum prædictarum vrbium cognoſcens incuriam, eas, quas prætitulauimus Ciuitates hortatu ſuo, ac ſtudio muris nouis, portiſque prioribus minime diſſimilibus ad priſtinum locum, ſtatumque gratia corroboratas diuina reduxit. In quibus modo Ciuitatibus exaratis Ciues & ab inimicorum inſidiis melius ſecuri inhabitant, & fures, ac latrones, vt dictum eſt, clauſis muris, ac portis nullum damnum, furtum tam noctibus, quamque diebus de cætero valebunt inferre.

His autem vt prædictum eſt, diligenter expletis, fecit in eccleſia *Dona in Eccleſia S. Coronatorum.* ſanctorum quatuor Coronatorum regnum ex auro puriſſimo, vnum pendens ſuper altare maius cum catenulis ſimiliter aureis ſculptilem habens in medio crucem auream, habentem gemmas quatuordecim, ex quibus quinque in eadem cruce fixas, &

Nn 3 alias

alias,quæ ibidem pendent nouem. Sex quidem albas, & hyacinthinas tres pen.ſimul libram vnam, & ſemis vncias. Nec non & in baſilica Sanctæ Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ,quæ ponitur in vico Sardonum obtulit calicem, & patenā de argento exauratā par vnum legente de nomine Domni Leonis quarti Papæ penſan. ſimul in vnam libras quatuor & vncias quinque. Ipſe inſignis, præſulque præcipuus cum innumera ſummi decoris opera in baſilica Beati Petri cæli clauigeri perfeciſſet, portas quas deſtruxerat Saracena progenies argentoque nudarat,erexit, multiſque argenteis tabulis lucifluis,ſalutiferiſque hiſtoriis ſculptis decorauit,& in meliorem ſpeciem, quam pridem fuerant,reparauit,vt omnes, qui in eandem baſilicam ingredi volunt, laudes Deo omnipotenti, ſanctoque ſuo præſulatui referant, & expoſcant, vt multa annorum ſuæ vitæ curricula extendantur, qui tanti fulgoris opere, tantoque pulchritudinis pondere aulam Dei argento pen. libras ſeptuaginta ornauit. Qui ſummus Deoque amabilis Papa in exordio ſui Pontificij cum porticus partis leuæ beati præ nimia vetuſtate Petri baſilicæ cecidiſſet, celeri ſtudio præclarius renouauit.

S. Mariæ. *S. Petri.*

Nam & ipſius præcipuæ ſarta tecta Eccleſiæ magnis trabibus procaciq; artificio eleuatis luciflüe renouauit. Qui etiam porticum, quæ Sancti Andreæ cohæret Eccleſiæ, cum cerneretur caſura in melius nouiter reſtaurauit. Sed & Cameram, quæ ante portas argenteas iam dictæ aulæ eſſe conſpicitur, infinito fretus amore renouans decorauit. Et multas piæ operationes in eadem ſpecie Eccleſias fecit, quas ſi ſcripturæ tradere voluerimus, lingua narrare non ſufficiet,& nec ſcribentium valebunt articuli ſuſtinere. Cum ergo per diuerſas Dei Eccleſias multa perficeret inſignia opera ipſe Beatiſſimus Pontifex porticum, quæ ante baſilicam Sanctæ Dei genitricis conſiſtit, quæ iuxta baſilicam Sancti Laurentij ſita eſt foris muros clarius ac firmius renouauit.

Eccleſias multas extruxit.

In eccleſiā autem Sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico Sardonum milliario ab vrbe Roma trigeſimo, quatuor catholicos libros obtulit, vnum euangeliorum, alium regnorum, pſalmorum, atque ſermonum. In Eccleſia beati Martini Confeſſoris atque Pontificis foris portam beati Petri Apoſtoli fecit calicem de argento vnum cum catenulis pen. libras quatuor, & vncias duas. Et in eccleſia ſanctorum quatuor Coronatorū fecit thymiamateria duo ex argento mundiſſimo pen. libras duas, & vnciam vnam. Simili modo & in Eccleſia beatæ Petronillæ fecit veſtes de fundato tres & vela

Dona alia. *In Eccleſ. S. Martini.* *S. Coronat.*

& vela duodecim,quatuor quidem de fundato,& tres de ſpaniſco, & linea quinque.

Nam & in Eccleſia Sanctæ Dei genitricis Mariæ,quam ipſe Beatiſſimus Pontifex à fundamentis ſupra Scholam Saxonum nouiter conſtruxit,obtulit veſtes de fundato tres,& vela ſimiliter de fundato quatuor. *S.Mariæ.*

Idem Beatiſſimus Pontifex fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli cereos deargentatos, qui ſtant in preſbyterio numero viginti & ſeptem penſan.in ſimul libras quadraginta. Nam & trabes in ingreſſu & in medio preſbyterij inueſtiuit ex argento puriſſimo penſan.libras ſexaginta & ſeptem, & vncias tres. Cum autem ſupernæ zelo patriæ incenſus ſpecioſis Chriſti per ordinem ornaret metallis ac ornamentis Eccleſias, poſt fecit alia multa in aula beati Petri Apoſtoli Principis; coronam ex argento puriſſimo vnam cum catenulis argenteis quatuor habentem delphinos quadraginta & duos penſ. ſimul libras viginti &tres.Hic quoque Pontifex,Chriſti ſemper auxilio fretus, ac diuinitus inſpiratus, fecit in circuitu altaris beati Petri Apoſtoli vela ſerica de praſino quatuor habentia tabulas de chryſoclauo cum effigie Saluatoris & Apoſtolorum Petri, & Pauli, & ſui ipſius almifici Præſulis & in medio cruces, & gammadias de chryſoclauo cum orbiculis, in quibus ſunt imagines Apoſtolorum miræ pulchritudinis decoratas,quæ in diebus feſtis ad decorem ibidem ſuſpenduntur. *S.Petri.*

Pari modo fecit, vbi ſupra, alia vela alba holoſerica roſata cum cancellis decorata mirificè,Paſchæ obumbrantia ſacra. Necnon & aliam coronam minorem ibidem obtulit cum catenulis, quatuor, & delphinis decem, habentem lilium,& vncinum penſ.lib.duas.Huius namque beatiſſimi Præſulis animus ſemper Deo deuotus exiſtens precioſis Ieſu Chriſti eccleſias ornamentis ingenti ob æternæ vitæ ſalutem decorare ſtudebat amore, & quod nullus præceſſorum eius Pontificum facere arbitratus eſt, hic Sancto procul dubio ſpiritu feruens, atque compulſus coronas ex auro mundiſsimo inclytis Chriſti videlicet,& Sanctorum vultibus refulgentes fieri in Apoſtolorum Principis Petri Eccleſia iuxta altare, ſub quo eius ſacratiſſimum corpus requieſcit, dextra, læuaque pendentes fieri duas cum catenulis aureis bullis, gemmiſque praſinis decoratas decreuit, habentes in ſimul delphinos ſexaginta, pen.libras viginti.

Fecit & Crucifixum argenteum miro opere depictum in eadem Eccleſia, qui in leua introitus parte inter columnas magnas poſitus ingenti ſplendet decore, habentem lib. ſexaginta & duas & dimidiam.

Digitized by Google

S. Andrea. midiam. Ipſe quoq; beatiſsimus pontifex fecit in oratorio beati Andreæ Apoſtoli, quod Sancti Petri cohæret eccleſię veſtem ſericam vnā habentem hiſtoriam Aquilarum, & in medio tabulam cum chryſoclauo, in qua depictæ Chriſti, & diſcipulorum eius dextra, leuaq; imagines fulgent, & ipſius almifici præſulis. Ac ſimilem poſt totius operis perfectionem, & ornamentis decoris in Eccleſia Sanctorum Quatuor Coronatorum *S. Coronat.* veſtem fecit de eodem ſerico cum tabula de chryſoclauo habentem hiſtoriam, ſeu miraculum, quod Dominus Chriſtus de quinque panum, & piſcium alimentis duorum quinque millia hominum abundanter ſatians eſt operatus.

Inter hæc verò, quæ ſuperius ſcripta ſunt, cępit crebro nominatus Sanctiſſimus Præſul de ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, videlicet Epiſcopis, presbyteris, Diaconibus, atque omni Chriſtianorum militia curam, ſollicitudinemque habere præcipuam. Volens itaque ſicuti & factum eſt ex priſcis auctoritatibus nouam Chriſto iuuante normam præponere, qualiter vnuſquiſque eorum vitam caſtam, & ſobriam duceret, & Deo, cui ſemper inrepræhenſibiliter famulatum debemus impendere, in omnibus complaceret, tunc demum Sancti ei ſpiritus gratia reuelante vna cum conſilio Sereniſſimorum Lotharij, ac Ludouici Imperatorum anno Imperij eorum quinto, & trigeſimo, atque pontificatus iam dicti Præſulis ſeptimo, menſe Decembris die octaua, indictione ſecunda Sanctam ac *Synodum conuocat Romam 67. Epiſc.* venerandam in Eccleſia beati Petri Apoſtoli ſynodum congregauit. In qua tam ipſe Catholicus, & Apoſtolicus vir, quamque & alij cum eo ſexaginta & ſeptem epiſcopi reſederunt. Ex quibus quatuor epiſcopi ab Imperatoribus deſtinati, Ioſeph Eporegenſis, Nottingus Brixienſis, Petrus Spoletinus, & alius Petrus Aretinus. Inter quos etiam Paulus Diaconus Sanctæ Rauennatis Eccleſiæ reſidens vicem tenens Ioannis Archiepiſcopi ſui abſque Presbyteris, & Diaconibus, & Clero Sanctæ matris Eccleſiæ.

Et tunc coram omnibus quadraginta, & duo capitula, quæ profecto ad ſalutem, & lucrum omnium Chriſtianorum hominum pertinere noſcuntur, per diacones Sanctæ, & vniuerſalis Eccleſiæ ſedis legi præcepit. Quæ etiam Capitula vt in futurum ab omnibus illibata ſeruentur, poſt cætera decreta Pontificum in Sanctis canonibus iuſſit adſcibi.

Quatenus omnes epiſcopi huius auctoritatis exemplum ante oculos habeant, & ſuos poſſint melius inſtruere, & erudire ſebiectos. In *Anaſtaſius Cardinalis deponi[tur]* hac denique poſt cætera ſynodo Anaſtaſius Presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli ab omnibus Canonicè eſt depoſitus, eo quod parrochiam

rochiam ſuam per annos quinque contra canonum inſtituta deſeruit. Et in aliena vſque hodie demoratur. Qui cum neque ad duo pro eo congregata concilia venire vellet, neque per Apoſtolicas epiſtolas, neque per tres vocatus epiſcopos, Nicolaum videlicet, Petronacium, & Ioannē, ideo merito vno conſenſu, ſecundum quod de talib. ſacris continetur canonibus cum Sancta Synodus depoſuit, & ſacerdotali honore priuauit Anno, menſe, Die, & Indictione ſuperius adnotata.

Poſt præcipuam vero huius Concilij diffinitionem Beatiſſimus eiuſdem Præſulis animus, cœleſtis ſemper amoris igne accenſus ad reſtauranda Eccleſiarum Dei cunctorum ornamenta vaſorum ſtudium, rurſus cæpit ingens habere. Nam & in eccleſia Beati Petri regni cœlorum clauigeri fecit lucernam ex argento puriſſimo vnam bimixam pen. libras ſexdecim. Necnon & in monaſterio Sancti Martini, quod ipſius Apoſtolorum Principis Eccleſiæ cohæret fecit aliam lucernam ex argento fuſilem, ac bimixam penſ. libras viginti & ſeptem, & dimidiam. *Dona in Eccleſia S. Petri.*

Similiter & in monaſterio Sanctorum Ioannis, & Pauli fecit aliam lucernam argenteam ſimiliter ſupradictis penſ. libras viginti duas & dimidiam. Quæ Dominicis, vel feſtis diebus iuxta lectorium conſiſtentibus ad legendum ſacras lectiones magno luminis ſplendore luceſcat. Iſdem vero Sanctiſſimus papa fecit rugulas de argento fuſiles cum cancellis in ingreſſu Preſbyterij, & ante Confeſſionem beati Petri Apoſtoli amatoris ſui, quæ pulchro lucentes decore hominum præbēt mentibus admirationem: quarum duæ pen. libras ſexcentum quadraginta & duas. Aliæ verò duæ libras quingentas & octuaginta. Et in Eccleſia Sancti Vincentij, quæ ponitur in Fraſcata obtulit veſtem de fundato vnam. *S. Ioan & Pauli.* *S. Vincentij.*

Sed quia, vt ſæpe diximus, huius Sereniſſimi Præſulis animus maximè beatiſſimi Præſulis Apoſtoli Petri Apoſtolorum principis repletus amore, ipſius ſummæ Eccleſiæ, cuius diuina diſpenſante potentia thronum regebat, multa deſiderabat ſemper ornamenta perficere.

Fecit ſuper eius Sanctum altare veſtem de chryſoclauo habentem hiſtoriam in medio Saluatoris inter Angelicos vultus fulgentis, Petroque Apoſtolo claues regni cœlorum tradentis, & in dextra, leuaque glorioſam Petri, & Pauli paſſionem fulgentem. Inter quos ipſe Præſul Ciuitatem, quam fieri iuſſerat, Petro interueniente offert depictam, & crucem auro, gemmiſque nitentem, & in circuitu altaris, & deſuper habentem pannos *S. Petri.*

deſuper

Digitized by Google

deſuper ſericos pretioſa aquilarum hiſtoria textos,quorum duo aurati cernuntur.

Obtulit autem, vbi ſupra, vela quatuor cum chryſoclauo,in quibus ipſe præſul depictus imagini Saluatoris inter angelicos vultus fulgentis Ciuitatem,quam funditus parauerat,offert.

Igitur quia iam pleniter ea, quæ beati Petri eccleſiæ prædictus Pontifex obtulit ornamenta, breuiter licet, deſcripſimus. Nunc ea, quæ in eccleſia beatiſſimi Pauli Apoſtoli doctoris gentium poſt impiam Agarenorum deuaſtationem eſt operatus ob æternam memoriam ſummatim innoteſcere ſtudemus. Fecit autem ſuper eius ſacratiſsimum corpus Cyborium miræ pulchritudinis ingenti argenti pondere cum columnis argenteis comptum pen.libr. noningentas quadradginta & ſex. Sed cum benigna ipſius Pontificis mens ante, & poſt generalia omnium eccleſiarum,diuerſa ornamenta,quæ ingenti deſiderio præbebat, beato Petro ſemper aliquid optimum, & pretioſius efferre curabat:obtulit ei tres oleas maſoricas admirabilis pulchritudinis ſerico textas, coloreque depictas, quæ videlicet feſtis diebus in circuitu altaris maioris dependerent. Fecit autem & in Eccleſia Sancti Marciani, quæ ſita eſt in Domucella, quæ vocatur balnearola veſtem de fundato vnam, & vela ſpaniſca duo. Simili modo & in Eccleſia beati Laurentij martyris Chriſti,atque Leuitæ obtulit vela de fundato, quæ pendent in arcubus infra columnellas maiores numero viginti quatuor. Fecit etiam in eccleſia beati Clementis Martyris,atque Pontificis aquæmanile de argento par vnum habens in ſe ſcalptum ſimilitudinem capitis hominis cum vite, & alia hiſtoria,penſ.libras tres.Item obtulit ipſe quidem beatiſſimus & almificus Præſul in eccleſia Sanctæ Dei genitricis Mariæ in AEmilia, quæ via Aurelia nuncupatur,veſtem de fundato vnam.

S.Pauli. *S.Marciani.* *S.Laurentij.* *S.Clementis.*

S.Stephani. Similiter & in Eccleſia Sancti Stephani,vbi ſupra,obtulit aliam veſtem de fundato vnam. Idem verò præclarus & almificus Præſul ſuperna protectus dextra vſque in Dei ſemper ſeruitio ſincero perſeuerans animo poſt multas bonas actiones, beati Silueſtri, & Martini eccleſiam,quam Domnus Sergius Prædeceſſor eius nouiter ab imis ædificauerat, multis quidem pulchriſque decorauit ac depinxit coloribus. Cuius etiam pulchritudo magnam vſque hodie humanis oculis admirationem præſtat. Nam & eiuſdem venerabile, ſacrumque altare ex argento inueſtiuit,ac decorauit puriſſimo penſan.libras centum & ſexdecim.

S.Silueſtri.

Quamobrem poſt pulchra, ac laudabilia diuerſarum eccleſiarum Dei opuſcula, quæ Præſul magnificus tota animi deuotione pere-

peregit, ne Chriſtianus populus amplius in Centumcellenſi Caſtro ab hoſtibus deperiret ſicuti ſæpe fieri ſolebat: nam per quadraginta annos muris diruta, & habitatore proprio deſtituta manebat, moreque beſtiarum relictis ſedibus proprijs ob timorem Saracenorum, vt vſque iam factum fuerat, per opaca ſiluarum monteſque incognitos ſua domicilia populus, qui relictus ab eis fuerat, dedicauit, in quibus etiam præ timore inimicorum diebus, ac noctibus nec ſoporem oculis, nec vllam iuxta humanam conſuetudinem quietem vel modicam habere poterat.

Cumque tam pius, & laudabilis præſul de illorum grauamine, atque intolerabili nimium anguſtia vltra modum, & pluſquam credi poteſt, quotidie condoleret, multis cum lachrimis, infinitiſque orationibus Dominum rerum omnium Conditorem deprecabatur aſſiduè, vt ei dono gratiæ ſuæ dignaretur oſtendere, quo in loco pro ſalute, & liberatione crebro dicti Chriſtiani populi Centumcellenſis Ciuitas mutari potuiſſet. Ad quam ipſe profectus, loca quæ ei affinitate erant coniuncta diligenti cura, ac ſtudio peruidit, atque conſpexit.

Sed, vbi locus videbatur idoneus ad Vrbem ædificandam aquæ geſtabant penuriam, quæ hominibus ſemper ſatis eſt neceſſaria.

Peragratis igitur omnibus, vt prædiximus, locis peruenit tandem diuina fauente miſericordia ad locum optimum valdeque munitum, ſuper quo ſuus maximè eſt animus dilatatus, quia & aquarum copiam ad populum confortandum, & cæteras vtilitates humanas, aquimolaſque molentes pleniter ſubminiſtrabant.

Tamen quo modo, vel ordine hoc diuina oſtenderit clementia, dignum eſt, vt ad memoriam, & laudem venerandi Pontificis omnis populus credat veraciter, & cognoſcat, quod diuino conſilio, & conſultu opus diu exquiſitum effectum eſt. Nocte denique quadam, dum lectulo proprio iuxta morem præclarus iaceret Antiſtes & de diuinis vt ſolet opuſculis cogitaret, ad præuiſum, & ordinatum iam locum qui duodecimo à Centumcellenſi Vrbe milliario diſtat in ſomnis perductus eſt, & ſingula loca cuidam Petro magiſtro militum, quaſi per corporalem præſentiam in ipſa reuelatione per ordinem demonſtrauit, vbi Eccleſias, & vbi portas ex Pontificali adiutorio fundare & conſtruere debuiſſet.

Diuina viſone vbi vrbs ædificanda ſit Papæ oſtenditur.

Et quia præ loci anguſtia non ibidem, niſi duæ portæ conſtruendæ erant, in ipſa arcana reuelatione digitis proprijs adnotauit.

Oo Manè

Manè autem facto pro ſomnio, quod viderat magna cæpit habere certamina, & prænominatum Petrum ad ſuam illico iuſſit venire præſentiam, cui quicquid in ſomnis viderat, retulit, multoſque ei in argento mancoſos præbuit, vt conducto populo Centumcellenſis Vrbis, cum eis vrbē feſtinātius perficere debuiſſet. Ac Deo quidem auſpice ita nunc omnia ædificata niteſcunt, ſicut in ſomnio Papa laudabilis manu propria deſignauit. Cui ex nomine proprio Leopolim nomē impoſuit. Ad quam, poſtquam ædificari cæperat, ad videndum, & conſiderandum fabricam cum ſuorum fidelium multitudine amanter acceſsit. Viſis denique portis, & eccleſijs, in ipſis ſpecialiter loci, ſicut monſtrauerat, & ſuum Chriſto protegente deſiderium adimpletū, omnipotenti Domino gratias retulit infinitas, qui ei talem oſtendere locum dignatus eſt, in quo & populus ſaluus exiſteret, & ad abundantiam inibi miniſtraret etiam lapides, & arenam quatenus ſine labore operariorum nouiter conſtructa fabrica augmentum percipere potuiſſet.

Leopolim nouam vrbem extruit.

Gauiſus ex his omnibus Vrbem Leopolim ſæpedictus Pontifex lætanijs, & orationibus pedibus proprijs circuiuit, tribuſque orationibus in modum Trinitatis perpetualiter conſecrauit. Miſſarum, vt ſollicitus erat, officium ritè perſoluens, & aquam benedictam per muros iactari præcipiens.

Papa nouam vrbem conſecrat & benedicit.

Et non modicam manibus proprijs præ amoris magnitudine vniuerſo populo rogā diſtribuit. Commendanſq; omnipotenti Domino populum, & Ciuitatem diuinitus demonſtratam, ne vnquam ab hoſtibus capiatur, vel inuadatur. His omnibus perpetratis ad ſedē ſuam cum ingenti lætitia, & alacritate Chriſto auxiliante dieq; ſuper addito decimoquinto omnis murorum ambitus completus, atque perfectus eſt, anno præſulatus ſui octauo, Indictione ſecunda.

Sed & in Eccleſijs, quas ibidem fecit, multa dona obtulit. In Eccleſia videlicet Sancti Petri gabathas ex argento fuſiles maiores, minoreſque ſeptem penſ. pariter libras ſexdecim, & vnciam vnam. Cantharam exauratam vnam, baucas exauratas tres. Fibulatoria maiora, & minora quinque. Crucem ex argento deauratam vnam cum gemma vna. Item aliam crucem de auro vnam habentem in medio Monocoſsim.

Dona Eccleſia S. Petri data Leopoli.

Et aliam crucem ex argento numeratim habentem gemmas quadraginta. Turibulum aureum exauratum vnum, dextram ſaxiſcā vnā, Coronas aureas duodecim, Gabathā vnā, & Struthiocamelorū oua duo. Atque fecit in eadem Eccleſia iam dictæ Ciuitatis veſtes ſericas duas. Ex quibus vna habet in medio tabulam de chryſoclauo, & alia

alia habet in medio crucem,& orbiculos quatuor cũ gammadijs, & vela de fundato decem & octo. Crucifixum ex argẽto puriſsimo pen. libr. ſeptem. Necnon & in Eccleſia Sancti Leonis vbi ſup. obtulit patenam exauratam vnam, Calicem de argento vnum, veſtes duas, vnã quidem de fundato ornatam in circuitu de olouero habentem in medio rotam de chryſoclauo,& gammadias,& alia de ſpaniſco. *S. Leonis.*

Similiter & Codices Catholicos numero ſeptem. Hiſtoriarum Salomonem, Antiphonarium, pſalterium,& Sacramentorũ, G. ſtorũ & Sermones, ſed & Euangelium cum tabulis argenteis, atq; ſacratiſsimum Dei altare, quod ſupra Sanctiſsimum beati Petri Apoſtoli corpus conſiſtit argenteis deauratis, quæ in dextra, & leua ipſius Apoſtolorum Principis habet miracula perornauit * laminis, quæ ingenti ſplendore nunc vt cœli aſtra coruſcant, penſ. verò ſimul libras octuaginta quatuor, & vncias quinque. **forte, luminaribus.*

Atque poſt tam immenſæ operationis inſignia, factaque diuina, Dei æterni Clementia inſpirante quæ per diuerſa loca ob ſalutem Chriſtianorum, ipſe Sanctiſsimus Papa eſt operatus, Eccleſiam, quæ Domini voce ſupra firmam petram fundata conſiſtit, & de beati Petri Apoſtolorum Principis nomine Sancto glorioſa coruſcat precioſiſsimo omnium metallorum ornatu præ nimio patris cæleſtis amore quotidie ornare procurans, ibidem quoque lectorium argenteum inclyta operatione celatum, & ſuper quatuor pedes conſiſtens perfecit. In cuius videlicet ſummitate Leonis caput refulget penſan. libras triginta, vnam,& vncias vndecim. Necnon & ceroſtata quatuor, quæ à longo tempore ſummorum Pontificum in medio preſbyterij feſtis erigebantur diebus. Atque hæc ſagaci arbitrio de argento puriſſimo inueſtiuit, atque vt in perpetuum ibidẽ erecta eſſent, conſtituit, quod nullus Prædeceſſorum eius facere cogitauit, habentia ſimul libras quinquaginta & quinque. Vbi ſupra, fecit & ceroſtata de argento maiora, par vnum, pen. libras quadraginta octo,& vncias decem, in quibus ſedent lucernæ bimixæ de argẽto puriſsimo lucentes iuxta altare maius pen. libras ſimul quadraginta & nouem. Necnon & alia ceroſtata deargentata ſeptem, pen. libras viginti quinque, & vncias tres. Pari modo, & alia ſeptem tetra fecit ceroſtata ferrea deſuper de argento pen. libras vnam & viginti,& vncias tres. Atque ſuper ipſum altare fecit veſtem auro textam candidis per totum margaritis fulgentem,& in dextra, leuaque tabulas gemmatas habentem cum aureis per circuitum orbiculis, quibus inſignè ipſius præſulis eſt nomen deſcriptum. *Alia ornamenta Eccleſiæ S. Petri oblata.*

Iam & monaſterium S. Martini, quod longo ſenio erat caſurum, *S. Martini monaſteriũ reſtaurat.*

rum, miris domorum ædificijs reſtaurauit, & ad honorem meliorem, quam prius fuerat, funditus decorauit. In quo & veſtem albam roſatam cum roſis obtulit, & Saluatorem cum Apoſtolis, & virginem legentem nomen Domni Leonis Quarti. Item vela quinque alba roſata, & vnum quidem habens gammadias tredecim, & amigdala de argento exaurata tria. In Eccleſia Sanctorum Quatuor Coronatorum fecit veſtem de fundato vnam. Præterea idem ſummus, & Orthodoxus Pontifex diuina inſpiratione pulſatus fecit in baſilica beati Petri Apoſtolorum Principis calices ex argento puriſsimo, qui pendent ſuper arcum principalem, necnon & infra columnas maiores dextra, leuaque numero octuaginta tres habentes in ſimul libras quadringentas, quadraginta & vnam. Id ipſum verò ante ſacri altaris veſtibulum miræ pulchritudinis fecit trabem, quam poſt diræ gentis nefandam deprædationem ex argento decorauit puriſſimo, in qua ſacræ ac Dei venerabiles ſedent imagines, quæ penſan libras ſexaginta.

S. Coronat. *S. Petri.*

Obtulit quoque in eccleſia beati Petri Apoſtoli, quæ ponitur in Ciuitate Leopoli Thuribulum de argento exaurato vnum.

Leopolis.

Pari modo & in eccleſia Sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ſita eſt in Vico Sardorum, Gabathas cum caniſtro de argento exauratas penſ. libras. . . . . .

S Maria.

Similiter & in Venerabili monaſterio Hieruſalem, *quod iuxta* Eccleſiam beati Petri Apoſtoli ponitur, fecit veſtem de fundato cum orbiculis, in circuitu ornatam cum liſta de chryſoclauo, cum velis ex imizino duobus, & de fundato tribus.

Ipſe verò à Deo protectus, Venerabilis, & præclarus Pontifex fecit propitiatorium ſacri altaris beati Petri Apoſtolorum Principis, vbi ſacratiſsimum corpus eius quieſcit ſpanocliſtum habens quidem argenti libras ſeptuaginta & duas, auri verò octuaginta.

S. Petri.

Huius verò temporibus quidam Daniel magiſter militum iniquitatis, ac ſtultitiæ mole cæcatus ad Sereniſsima Domni Ludouici Imperatoris veſtigia properauit, eique multa falſa, & inutilia verba, quæ credi nullo modo poſſunt ſuper Gratianum eminentiſsimum magiſtrum militum, & Romani palatij egregium Superiſtam, ac Conſiliarium dicere non dubitauit. Nam inſtanter eum accuſabat ob falſitatis inuidiam, dicens Imperatori: Gratianus Romanæ Vrbis Superiſta, quem erga vos fidelem eſſe creditis, mihi ſoli in domo ſua, nimium ſuper Francos murmurans dixit ſecretè. Quia Franci nihil nobis boni faciunt, neque adiutorium præbent ſed magis quæ noſtra ſunt, violenter tollunt. Quare non aduocamus

Accuſatur falſo apud Imp. Gratianus magiſter militum. Platina vult Papam accuſatum apud Lotharium Imp.

Gr-

Græcos,& cum eis fœdus pacis componentes Francorum Regem,& gentem de noſtro regno,& dominatione expellimus? Quo audito mox prædictus Imperator immenſo furore accenſus ſine literis etiam ad Romanum directis Pontificem, & ſenatum Romam venire velociter procurauit. Quem tamen venientem Domus Leo Papa honorifice ſicut mos eſt ſuper gradus maiores beati Petri Apoſtoli reſidens ſuſcepit,& mellifluis prædicationis verbis placare cœpit.

Ludou. Imperator venit Romã.

Quadam vero die ipſe Imperator cum ſanctiſſimo Leone Pontifice, omnibus Romanis proceribus, pariter & optimis Francis in domo quam beatæ memoriæ Leo Tertius Papa iuxta eccleſiam beati Petri Apoſtoli fecerat, ſedentibus de prædicta accuſatione placitum habuit. Tunc Daniel iniqua fronte armatus, falſaque cogitatione imbutus dixit coram omnibus. Iſte Gratianus habuit mecum cõſilium, hanc Romanam terram de veſtra tollere poteſtate,& Græcis tradere illam. Cui ſtatim non ſolum Gratianus, verum etiam omnes Romani coram Imperatore dixerunt. mentiris, nullo modo eſt verum, quod dicis.

Placitum habetur de accuſatione.

Cognoſcens autem Imperator, & omnis Romanorum Francorumque nobilitas prædictum Danielem tale crimen per falſitatem, & inuidiam contra Gratianum dixiſſe, illico clementiſſimus Imperator nolens contra inſtituta veterum Auguſtorum peragere Romanorum, eos ſecundum Romanam legem inſtituit iudicare. Quo iudicio ipſe Daniel multorum verbis reprehenſus ore proprio manifeſtauit ſe falſum ſuper eum dixiſſe. Ideo iam dicto Gratiano ante omnes eſt traditus, vt quicquid de eo facere vellet, poteſtatem haberet.

Accuſator traditur Gratiani poteſtati.

Sed cum iam traditum Danielem Imperator à Gratiano multa, & humili ſupplicatione petiuiſſet, Gratianus aſſenſit, quem ille ſtatim plenaria ſibi reddita gratia libenter ſuſcepit, & ſic de mortis eſt periculo liberatus. His vero peractis Imperator abiit, & ſanctiſſimus Domnus Leo quartus Papa non poſt multos dies obdormiuit in Domino 16. Calen. Auguſti, ſepultus vero eſt in Eccleſia beati Petri Apoſtoli.

Fecit autem ordinationes duas, vnam in menſe Decembrio,& aliam per menſ. Martium, Preſbyteros decem & nouem, Diaconos octo, epiſcopos per diuerſa loca numero ſexaginta & tres.

Hic à quibuſdam falſo interijcitur Ioannes 8. Fœmina.

Digitized by Google

CVI. BENEDICTVS III.

ANNO CHRISTI 855. LOTHARII IMP. 16. MICH. 3. 14.

BENEDICTVS Tertius, natione Romanus, ex patre Petro, ſedit annos duos, menſes ſex, dies decem. Beatus vir iſte dilectiſſimis viſceribus editus, ſydereo pollens rore, creſcenſque celerius diuinorum ſtudio apicum patris ad erudiendum arbitrio traditur. Qui veluti ſpongia citiſſime lympham capit, ſacrorum ita voluminum didicit lectiones rudimentaque cognouit, accepit, mentisque ſuæ fundatione poſuit, & inuiſibilibus radicibus propagauit. Celeberrima quidem cum de eo fama peruulgaretur, in Lateranenſe patriarchiũ perducitur, cleroq; locatur. Erat autem ſapiens verbo, doctrina præclarus, ſobrius conuerſatione, loquela pacificus, cunctis compatiens, omnibuſque obediens, denique benigniſſimus. Cum eum intueretur Papa Gregorius almificus peritum doctrinis, atque proficuum, in ſancta illum conſtituit Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconum. In quo ordine plura ſacræ conuerſationis certamina habuit. nam carnem vicit, ac mundi Principem, & omnia eius argumenta nequiſſima. Obiit deinde Gregorius Præſul, migrauitque ad Dominum. Sergius autẽ gubernacula Romanæ ſuſcepit antiſtes eccleſiæ, eoque defuncto apoſtolicam Leo Papa ſedem ſuſcepit. Oppido, qui illum pro feliciſſimis actibus diligens ſuperno compunctus nutu cælesti cum titulo ingenti Preſbyterum conſecrauit honore. Cuius beatitudo in tantum longe, latéque refulſit, atque præfloruit, vt omnibus beatiſſimus dictis, & opere diceretur. Euidenter autem in eo diuina permanere ſapientia cognoſcebatur, quia largifluis, puriſque eius omnes fouebat affectibus, & luce clarius perornabat, caducique, ac tranſituri mundi delectabilia reſpuebat, & quicquid vtebatur egenis, atque pauperibus erogabat. Ieiuniis vero validus, oratione aſſiduus perſiſtebat, peruigilque in Dei quotidie laudibus commorabatur.

Benedicti virtutes

Fit Subdiac. à Greg. 4.

Fit Preſbyter à Leone. 4.

Leo quidem vbi hac luce ſubtractus Præſul occubuit, mox omnis Clerus iſtius Romanæ protectæ ſedis, vniuerſique proceres cunctuſque ſenatus ac populus congregati ſunt Domini clementiam exorantes, vt beatificum illis omnibus demonſtrare dignaretur paſtorem, qui culmen Apoſtolatus regere valuiſſet tranquille, Diuinitus igitur æthereo tunc lumine inflammati, vno conſenſu, vnoque eum conamine Benedictum pro tantis quibus pollebat ſacris operibus pontificem promulgauerunt eligere.

Illico

Illico vero alacri vniuerſa ſtudio plebs, & populi cætus Cæleſti titulo properantes, Deo illum omnipotenti, vt ſolitus fuerat, inuenerunt fundentem orationem. Surgens autem & populi denſiſſima cernens agmina rem cognouit, & mente concepit. Interea multis cum lachrimis genua flectens flebili voce omnes deprecabatur taliter dicens. Non me à mea deducatis eccleſia rogo, quia tanti culminis non ſufficio ſuſtinere, nec baiulare grauamen.

Benedictus animaduertit ſe poſtulari in Papā.

Illi vero nullatenus acquieuerũt, ſed virtutibus eum ex eodem titulo abſtrahentes cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ampla exultatione, & ineffabili gaudio in patriarchium Lateranenſe perducentes pontificali ſolio, vt mos eſt Pontificum, canaque conſuetudo demonſtrat, poſuerunt. Lætatur propterea vrbs, exultat eccleſia, congaudent ſenes, ouanteſque diuinas modulantur virgines laudes, ditantur pauperes, locupletantur inopes, Conſolantur captiui, conſurgunt debiles, infirmi ſanantur, celerique pede concurrunt, quia extenſa in eis triſtitia fuerat, contemplabantur confuſa, & tranquillitas florigera videbatur erecta. His itaque peractis Clerus & cuncti proceres decretum componentes propriis manibus roborauerunt, & conſuetudo priſca vt poſcit, inuictiſſimis Lothario, ac Ludonico deſtinauerunt Auguſtis. Ipſum autem qui deducebant legati decretum, fuerunt hi. Nicolaus videlicet, Anagninæ Antiſtes Eccleſiæ, & Mercurius magiſter militum, Arſenio Eugubino Epiſcopo obuiantes ad inuicem confabulari cæperunt: qui callidis eos ſermonibus liniens corda eorum mollire cæpit, beatique fidelitatem iam fati declinauerunt electi, cum quibus etiam conſilium ſtuduit confirmare, vt depoſitum, anathematizatumque Anaſtaſium quod diuina nullatenus permittebat clementia, Pontificatus infula perornarent. Euntes itaque Hlodouuico decretum benigniſſimo Cęſari dantes duplici, quam mentibus gerebant, intentione Romam reuerſi ſunt, aduentumque miſſorum nunciantes Imperialium epiſtolas eidem inſigni obtulerunt electo, quibus Auguſti continebantur reſponſa. Qui omni Clero, ac Reipublicæ cætibus diris machinationibus, conſilium, quod Eugubij, vt prætulimus, cum Arſenio ſtatuerunt, ad implere cupientes dicebant. Omnes in obuiam Imperialibus ſimul nobiſcum exire ſtudete legatis, quatenus Auguſti iuſſionibus obedientes exiſtere valeatis.

Vi cogitur ſuſcipere Papatum.

Hinc clare liquet Leoni 4. non Ioannem 8. fœminam ſed Benedictū ſucceſſiſſe.

Per fraudem Anaſtaſium depoſitum quidam conantur facere Papam.

Poſt aliquot quoque dies ipſi, quos prænunciauerunt, miſsi Hortam, quæ quadrageſimo milliario à Roma diſtat properauerunt. Ex quibus in eam Adelbertus, Bernarduſque ingreſſi Comites

tes

Preſbytero Cardinali. tes cuidam olim damnato, Arſenio cogente Epiſcopo, ſe coniunxerunt Preſbytero nomine Anaſtaſio, qui in ſancta Synodo beatæ præſidente Leone memoriæ Præſule rite ſecundum ſacrorum promulgationes canonũ excõmunicatus, depoſitus, & anathemate vinctus fuerat: non habentes Deum præ oculis, ipſiuſque præcepta confundere, vt tyranni, cupientes euidenter meditabantur, qualiter eundem eiectum, anathematizatumque Anaſtaſium Apoſtolico culmine ſubleuarent contra traditionem, omniumque ſanctiones Põtificum virorumque almorum. *Legati Romæ miſſi deficiunt ad pſeudoPapam.* Miſſi quoque, quos iam ſupra meminimus, qui Imperatori noſtrum decretum benigniſſimi de electione Benedicti porrexerant, id eſt, Nicolaus Epiſcopus & Mercurius magiſter militum mentibus cognitum conceptum habentes conſilium cum aliis quibuſdam Romam egreſſi nobilium, id eſt Gregorio, Chriſtophoroque magiſtris militum, obuiam quaſi Imperatoris legatis profecti ſunt, Hortamque properantibus vrbem fidelitatis ſacramentum, quod fecerant almifico Benedicto parui pendentes, oliuiſcenteſque electo damnato ſe coniunxerunt, depoſitoque Preſbytero hac ſub occaſione multi concedentes ab vrbe ſimiliter peregerunt, cogitantes cõſilium iuxta illud Prophetę elogium, *Pſal. 20.* quod non potuerunt ſtabilire. Vrbe deinde exeuntes ab Horta iuxta baſilicã beati Leucij Martyris peruenerũt, inſultantes, & gloriantes *Conſpirant plures contra Benedictum.* in ſua virtute, cum quibus Radualdus Portuenſis epiſcopus, Tudertinæque vrbis Agatho Antiſtes aderant, qui clam Roma diſceſſerant vrbe. Et eidem anathematizato tetra irretiti caligine ſe iunxerant, obſcurati ſenſu, mente, & anima.

Hoc ipſe Dei famulus audiens Benedictus electus, G. G. Maionemque venerabiles, prudenteſque & omni ſcientia plenos Epiſcopos ipſis Imperialibus miſſis cum aliquibus literis ſtuduit deſtinare, quos apprehendentes Artio anathematizato monente Preſbytero vinxerunt, & cuſtodibus tradiderunt, quod nec barbari gentiles in legatis perfeciſſe audiuntur.

Poſtmodum autem ſæpius dictus Chriſti miniſter Benedictus electus Hadrianũ inſignem ſecundicerium ſanctæ Sedis Apoſtolicæ illis, atque Gregorium Ducem obuiam direxit.

Altera autem die, miſſione fungentes, omni Clero cunctoque ſenatui, & vniuerſo populo mandauerunt, vt obuiam illis trans Miluium Pontem Imperatoris iuſſionibus, irent. Tunc omnes dolum neſcientes Romani, neque fallaciam, adquieuerunt, Miluiumq; trans pontem vrbem egreſſi vnanimiter perrexerunt. Properantibus quidem ad Martyris iam fati baſilicam, ipſi de quibus iam ſupra

legati

legati meminimus,eidem depoſito, anathematizatoque Preſbytero Epiſcopo clerus Romanæ plebis,ac proceres obuiauerunt,cũ quibus pariter equitantes per Neronis campum vrbium iam mæniis properabant.Hadrianum quoque inſignem ſecundicerium, de quo ſupra retulimus, vallatum cuſtodibus deducebant.Gratianum vero ſacri ſuperiſtam patriarchij, atque Theodorum ſcriniarium adprehẽdentes recluſos lanceis retinebant, & aſtrictos, quod nullatenus Auguſtorum iuſſione præceperant, nec eorum voluntate dictauerant, ſed hoc infælix depoſiti præſumptio agebat Preſbyteri, qui virtutibus Leonianã cum ipſis Cæſaris legatis ingrediens vrbem Apoſtolorum repente, quam non debuerat, Principis introire baſilicam, Dei paruipendens iudicium, audacter inuaſit, tantaque ac talia infauſtæ operationis mala peregit, qualia nec Saracena in ea perficere manus præſumſit, vel arbitrata eſt. Imagines enim confregit, ignique concremauit, & ſynodum, quam ſupra ſanctuarij ianuas beatæ memoriæ Leo pingi Papa iuſſerat, deſtruxit, Dominiq; Ieſu Chriſti, eiuſque ſemper virginis genitricis iconam bipenni quod non debuerat, ad ima deiecit, pro quo deteſtabili opere orthodoxe cuncti cultores fidei lachrimas fundentes ingemiſcebant, & triſtitia replebantur, ac mærore.

Pſeudopapa vi irruit in ædem S. Petri.

Pſeudopapa confringit imagines in æde S. Petri.

His itaque peractis hoſtili virtute ipſe Romam depoſitus ingreditur Preſbyter, celeriterque ad Lateranenſe properauit cum iniquiſſimis eius ſequacibus, & ſæculari potentia patriarchium multiſque telorum generibus ianuas eius aperiens tyrannus veluti cruentus eas introiuit, ſolioque, quod nec manibus debuerat contrectare, reſedit, & cuidam Balneoregienſi Epiſcopo, qui vocitabatur nomine Romanus, tantum cum non opere ferinis obumbratus mentibus cerneretur, præcepit vt beatiſſimum Benedictum quem omnis Romana, vt prætulimus plebs elegerat, Põtificali, quo reſidebat, eiceret ſolio. Qui etiã veſtimẽta pontificalia, quib. indutus erat, vt barbarus, tulit, atq; expoliauit, multiſq; cum iniuriis, verberibuſq; repleuit.

Idem occupat thronum Pontificium.

Benedictum deturbat.

Tunc ipſe depoſitus Anaſtaſius eundem benigniſſimum Benedictum electum, humana, non Dei, virtute cuſtodibus, qui arctius eum conſtringerent, tradere ſtuduit, Ioanni ſcilicet Hadrianoq; dudum Preſbyteris, qui à Leone Præſule pro illorum criminibus damnati fuerant, atque depoſiti ex omni ſacerdotali officio. Mox vniuerſa vrbs vlulatu, ampliſque repleta eſt fletibus, & graui murmure quaſſata iacebat. Illico quidem omnes epiſcopi, Clerusque, ac Dei populus ſancta ſanctorum ingreſſi tundentes pectora ſua profuſis lachrimis intra veſtibulum, & altare ſolo proſtrati iacebant. Dei o-

Totus populus & clerus in luctu.

Digitized by Google

r. ntes maieſtatem, vt tanti erroris caligine ſua eos victrice dextra liberaret. Septimæ tum feriæ curſus peragebatur.

Altera vero die prædicti epiſcopi cum vniuerſo Clero, ac populo in AEmilianæ titulo conuenerunt, in quo etiam Auguſti ſæpius dicti legati frementes, magnaque tumentes ſuperbia peruenerunt, & impetu facto abſidam, in qua epiſcopi pſallentes reſidebant cum clero, Leones veluti ferociſſimi conſcenderunt, erectisque iaculis eos conabantur elidere, enſibuſque punire dicentes. Adquieſcite, & veſtro conſenſu pontificali Anaſtaſius culmine ſubrogetur. Illi vero ſancto repleti ſpiritu adfirmabant dicentes. Nunquam indepoſitum, & anathemate à Sancto Præſule, beataque Synodo vinctum conſentimus, ſed modis omnibus abicimus, & à Dei cætibus ſegregamus. Ipſi denique furibundi verberibus eos, tormentiſque dicebant ſe velle eos punire, ſed beatiſſimus Deique omnipotentis Antiſtes & qui cum ipſis aderant terrores, vel minas eorum paruipendentes immobiles perſtiterunt. Quorum conſtantiam iam dicti Franci cernentes ab eis ira diſceſſerunt repleti, & in quoddam cubiculum ipſius baſilicæ ſunt ingreſſi, diuerſaque conſilia meditabātur, in quod etiam Oſtiæ, & Albani Antiſtites coactos introduxerunt quos molliori ſermone, blandiſque reducere adulationibus decertabant, & poſtmodum aſperis promiſſionibus circumdabant, quibus ſtridula etiam voce dicebant. Nullatenus vitam poſſidere poteſtis, ſed capitali ſubiacebitis ſanctioni niſi, conſecrationis Anaſtaſio gratiam dederitis. Illi autem ante ſe morti tradere proferebant, membratimque ſe laniari, quàm depoſito, anathemate damnato conſecrationis tribuerent benedictionē. Arguebant autē eoſdem miſſos, & vniuerſas demonſtrabant. Sacræ reſponſionis ſcripturas, qualiter nullatenus eundem Depoſitum, in ordine quem poſcebat, conſtituere valuiſſent. Protinus vero ſecretius linguam eorum confabulantes furor, qui in eis exuberabat, minuit, mentibuſque eorum videbatur expulſus.

Nolunt conſentire in pſeudopapā.

Tertia vero feria luceſcente omnes epiſcopi cum Clero, ac populo in baſilica Saluatoris, quæ Cōſtantiniana dicitur cōgregati ſunt. In qua omnis plebs, ac populi multitudo extenſa voce clamauit. Benedictum beatiſſimum Papam volumus, ipſumque deſideramus, quod iam fati audientes Legati, mirabantur. Videntes itaque quia in Anaſtaſium, Chriſti vnitas, almaque concordia nullo flectebatur ingenio, in quodam patriarchij cubiculo epiſcopos conuocauerunt, atque alios ſacerdotes cum Clero. Cum quibus amplum agitare ſtuduerunt conflictum, ſed tam probabilibus miſſorum audaciam ſupera-

Tota plebs in Eccleſia repetit Benedictum.

ſuperauerunt ſermonibus, atque doctrinis, ita vt infauſta illorum mentis cogitatio contemplaretur contrita, atque confuſa. Hoc cernentes miſſi venerabilibus dixerunt Epiſcopis. Accipite veſtrum electum, & in quam vultis baſilicam eum deducite. Et modo Anaſtaſiũ, quem depoſitum dicitis ab hoc patriarchio eiicimus. Treſque per dies ieiunium cum orationibus celebremus, & poſtmodum quicquid ſuperna clementia demonſtrauerit, impleatur. Almifici vero Epiſcopi clamauerunt. Eiciatur noſtra præſentia inuaſor, atque depoſitus Anaſtaſius, & ab hoc expellatur patriarchio, & tunc facimus, quod hortamini.

Miſſi Cæſaris tandem conſentiunt in Benedicti electionem.

Illico prædictus Anaſtaſius magna cum turpitudine de patriarchio eiectus, atque expulſus eſt, vt omnes multimodas orthodoxæ cultores fidei Domino noſtro IESV CHRISTO perſoluerent grates.

Anaſtaſius eycitur.

Epiſcopi quidem cum vniuerſo Clero, ac populo beatiſſimum accipientes Benedictum eiectum de baſilica, in qua Clerici commorantur, deduxerunt, quia ibidem cuſtodibus à ſæuiſſimo fuerat Anaſtaſio conlocatus. Qui cum omni alacritate, atque exultatione cum ipſo in baſilicam Saluatoris, quæ Conſtantinana dicitur, deſcenderunt. De qua exeuntes eum ſuper equum ouantes, in quo Leo præſul ſedere conſueuerat, poſuerunt. Quem etiam magna populi præcedente caterua in baſilicam Dei genitricis, quæ ad præſepe dicitur, deduxerunt, in qua ieiuniis, & orationibus tribus diebus, noctibuſque vacantes ſummam maieſtatem Domini multis cum lachrimis exorabant.

Benedictus in Lateran. Eccleſ. ducitur.

Expletoque ieiunio omnes, qui ſe anathematizato, depoſitoque coniuxerant, diuino compuncti nutu, Deique inflammati fauore in iam fatam baſilicam, in qua beatiſſimus, vt prætulimus Benedictus erat, vnianimes conuenerũt, & procedentes veſtigia ipſius, oſculari cæperunt, qui & dicebant. Errauimus, & lubrico à te pede diſceſſimus, ſed paſtor veluti ſanctiſſimus ouiũ ſuſcipe agmina per nemus errantia, feſſoq; ſinu agniculos collige tuiſq; nos obumbra ſub alis. Protinus ipſe à Deo protectus Benedictus extenſis brachiis puris mentibus, cordeque benigno omnes amplecti ſitiebat, & oſculis perornabat, quibus etiam dicebat.

Aduerſarij oſculantur pedes Benedicti.

Gaudete, inquit, dilectiſsimi, & magis exultate, quia Eccleſiam quæ ſciſſa fuerat, Chriſtus Dei filius ſua vnire virtute dignatus eſt. Hæc dicens, & his ſimilia prædicans, etiam ipſi Imperiales ibidem conuenerunt legati, qui ſalubribus verbis, ac mollioribus cum eodem ſecretius electo confabulabantur.

Subito vero omnes epiſcopi, vniuerſusque Clerus, atque innumera Romani populi multitudo ex eadem eum deducentes baſilica cum hymnis, & canticis ſpiritalibus, in patriarchium Lateranenſe introduxerunt, & in pontificali ſolio, de quo eiectus fuerat, poſuerũt. Denique vniuerſa congratulabatur eccleſia, & omnis populus amplis vocibus reſultabat. Præterea Dominico die diluculo in baſilicam beati Petri Apoſtoli, ab epiſcopis, Clero, proceribus deductus eſt, & in conſpectu omnium Imperialibus miſſis cernentibus in apoſtolica ſede, vt mos eſt, & antiqua traditio dictat, conſecratus, ordinatuſque eſt Pontifex. Portuenſis vero epiſcopus prohibitus ab eccleſia, ordinationem, quam debuerat, ſuper eum nullatenus fecit, quod anathemate ſe ſe iunxerat, ac in periurij voraginem ceciderat, atque manebat.

In throno Pontificio collocatur.

Conſecratur Pontifex.

Dona oblata Eccleſ. Lateran.

Poſt ſacra autem tunc miſſarum ſolemnia celebrata in patriarchij Lateranenſis Pontifex ordinatus, reuerſus eſt eccleſiam. Erat enim mitiſſimus, & omnibus ſacris decoratus operibus, vultu pulcher & mente clarus, dulcis verbo, doctrina beniuolus.

Sed quia cuncta non ſufficimus per ordinem enarrare, ad ea quæ diuerſis ſanctorum locis obtulit, extendere calamũ ſtudeamus. In primo quidem Pontificatus ſui exordio ſuperno exardeſcens amore in baſilica Saluatoris, quæ Conſtantiniana dicitur ipſius Redemptoris Domini noſtri Ieſu Chriſti miræ pulchritudinis ex argento puriſſimo, aureoque perfuſam fecit iconam, Leonem, Draconemque pedib. conculcantem pen. libras ſexdecim, & ſemis. Et in baſilica ſanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Dominæ noſtræ, quæ ad præſepe nuncupatur auream obtulit, pretioſiſſimamque coronam vnam penſan. libras quatuor. In qua vero baſilica baptiſterium deſtructum multa per tempora manſerat, celeri ſtudio, futuram ſperans à Domino retributionem, reſtaurauit, & ad priſtinum ſtatum perduci procurauit. Ipſe quoque inſignis, & beatiſſimus Papa in baſilica beati Petri Apoſtoli ex argento mundiſſimo, auroque fuſam cantharam interraſilem, in quam thus mittitur, obtulit: vbi etiam candelabra ſeptem cum cornibus ex argento puriſſimo obtulit aureo nitentia colore.

S. Pauli.

Iam & in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli ſepulchrum quod à Saracenis deſtructum fuerat, perornauit, penſ. libras numero cẽtum tres. Etiam baſilica beatæ Dei genitricis trans Tyberim obtulit veſtem vnam in circuitu ornatam de olouero habẽtem in medio crucem de chryſoclauo. Fecit autem in baſilica Beatæ Dei genitricis, quæ vocatur antiqua, quam à fundamentis Leo Papa viam iuxta

xta ſacram conſtruxerat, vela de fundato cum periclyſi de blattin numero tredecim. Qui etiam in baſilica beati Laurentij martyris ſita foris muros Ciuitatis obtulit aureas claues, atque conceſſit. In menſe verò quinto conſecrationis huius præclari Pontificis, id eſt, menſe Ianuario die. . . . . fluuius, qui appellatur Tyberis alueum egreſſus eſt ſuum, & per campeſtria ſe dedit, intumuitque inundatione aquarum multarum, & ingreſſus eſt per poſterulam, quæ appellatur Sanctæ Agathæ in Vrbem Romanam hora diei. Tranſcendit interea aliquibus locis, & ingreſſus eſt in eccleſiam beati Silueſtri, ita vt & gradus omnes aſcenderet in baſilicam beati Dioniſij præ multitudine aquarum, excepto vno, qui ſuperius erat, & exinde expandit ſe ſuper plateam, quæ vocatur, via lata, & ingreſſus eſt in baſilicam Sanctæ Dei genitricis Mariæ, & ibidem tantum intumuit aqua, vt etiam portæ ipſius Eccleſiæ non viderentur præ multitudine aquarum. Ac inde aſcendit per plateas, & vicos vſque ad cliuum argentarij, exinde verò reflexus ingreſſus eſt per porticum, quæ eſt poſita ante eccleſiam Sancti Marci menſe ſupradicto die ſexto Apparitionis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem, id eſt, Theophaniæ. Inde autem impetũ faciens, cæpit decurrere in cloacam, quæ eſt iuxta monaſterium Sancti Silueſtri, & Sancti Laurentij martyris, quod vocatur Pallacini. Et ab ipſo die, & deinceps cæpit paulatim aqua minui, & fluuius poſt, multo damno facto in ſuum alueum reuerſus eſt. Nam domos euertit, agros deſertauit, euellens ſegetes, & eradicans arbuſta. His itaque peractis præfatus beatiſſimus Papa nimio amore conſtrictus in eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperq; Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quę ponitur trans Tyberim, fecit veſtem in altari maiori de chryſoclauo habentem hiſtoriam aſſumptionis eiuſdem Dei genitricis. *Tyberis exũdat.* *Dona in B. Maria ede.*

Obtulit etiam in monaſterio Sancti Chriſti Martyris Anaſtaſij, quod vocatur, ad Aquas ſaluias, gabatham ſaxiſcam ex argento puriſſimo vnam pen. lib. numero tres. Necnon & in baſilica beatæ Dei genitricis, quæ olim antiqua vocabatur, nunc autem ſita eſt iuxta viam ſacram fecit veſtem cum chryſoclauo habentem hiſtoriam Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem. Simili modo & in monaſterio beati Martini fecit Caniſtra ex aſoci duo ex argento puriſſimo pen. libras numero quatuor & ſemis. Item Venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in eccleſia beati Cyriaci Martyris, quæ ponitur via Oſtienſi veſtem de fundato vnam. Pari modo & in eccleſia beati martyris Fœlicis, quæ ponitur in Pincis fecit veſtem de fundato vnam cum gryphis. Fecit vero egregius Præſul in titulo beati Chryſogoni *S. Anaſtaſii.* *S. Cyriaci.* *S. Chryſogoni.*

goni Martyris calices ex argento puriſſimo numero quinque, qui pen.ſimul libras.11. & vncias ſemis. Nam & in titulo Calixti fecit amam vnam ex argento puriſſimo pen. libras decem. Ibi & ipſe fecit gabathas quatuor pen. libras nouem, & ſemis. Similiter & caniſtra nouem pen.in ſimul libras xi. Ad laudem, & gloriam ipſius Eccleſiæ fecit euangelium argento, auroque perfuſum vnum pen.lib.quindecim. Item ibi ipſe fecit cortinam vnam, caniſtrum vnum, arcum cum duabus gammadijs ex argento puriſſimo pen.in ſimul libras quadraginta. Et in Eccleſia beatæ Balbinæ martyris obtulit euangelium ex argento puriſſimo.

S. Balbinæ.

S. Pauli.

Verum etiam & in baſilica doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli fecit veſtem de chryſoclauo miræ magnitudinis, & pulchritudinis decoratam vnam.

S. Petri.

Et in Eccleſia beati Petri principis Apoſtolorum nutritori ſuo prę nimio amore exardeſcens ad cooperiendum billicum confeſsionis fecit coopercnlum ex auro puriſsimo, pen.lib.tres.

S. Sergij & Bacchi.

Et in monaſterio Sanctorum Chriſti martyrũ Sergij, & Bacchi quod appellatur Callinici fecit calices de argento puriſsmio duos, & patenam vnam, colatorium vnum, Cantharam vnam. Thymiamaterium vnum, pen.ſimul libras quatuor. Ipſe quidem inſignis, & beatiſſimus Pontifex in ſuperno fundamine mentis obſeruantiam ponens, nil terrenis, finemque habentibus, ſed ſpiritualibus, ſalubribuſque tantummodo operibus delectabatur; & in cunctis, quæ ſalutis ſunt, quotidie præclaro intuitu permanebat.

S. Petri.

His vero ſacris beneficijs, ornatus Apoſtolorum principi, populique ianitori, obtulit miræ pulchritudinis veſtem vnam aureo textam opere, decoreque fulgentem Almificam. Annunciationis habentem hiſtoriam, & hypopanti, qualiter ipſe vnigenitus Dei filius templum ingreſſus doctorum in medio reſidebat. Verumtamen iſdem prædictus, & beatiſſimus Præſul nimio amore accenſus, Deique adminiculo ſuffultus fecit in baſilica beati ac egregij, prædicatoris Pauli Apoſtoli regnum de auro puriſſimo ſpanocliſtu[illegible]um catenulis ſuis habens in medio crucem auream, item ſpan[illegible]am, quæ pendent aſſiduè ſuper eiuſdem altare penſan. libras duas, & vnciam vnam.

S. Pauli.

Obtulit quoq; in eadem baſilica cântharam de argento mundiſsimo vnam pen. vncias nouem.

Ipſe verò inſignis, & beatiſsimus Papa fecit cruces argenteas ſeptem, quæ per olitana tempora per omnes Catholicas eccleſias

more

more ſolito præcedebant, & quia præ nimia vetuſtate confractæ fuerant, iiſdem præclarus, & Sanctiſſimus præſul à nouiter reſtaurauit, & in priſtinum ſtatum iterum reduxit, quæ penſan. ſimul libras quinquaginta vnam & ſemis. Necnon & in baſilica Sancti Chriſti martyris beati Sebaſtiani, quæ ponitur in loco, qui vocatur Fraſcata, obtulit idem pater egregius veſtem de fundato vnam, habentem in medio crucem cum gammadijs de quadrapulo. Simili modo fecit in baſilica beati & egregij, prædicatoris Pauli Apoſtoli veſtem rubeam de atodina.i.cum chryſoclauo. *S. Sebaſtiani.*

Verum etiam & in titulo Sancti Cyriaci martyris fecit veſtem de fundato vnam. Ipſe vero beatiſſimus Pontifex exardeſcens amore fecit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritori ſuo farum ex argento vnum miræ magnitudinis, qui penſan. libras & vnci. . . . . .

Hic verò beatiſſimus Pontifex diuina inſpiratione repletus fecit in Eccleſia beati Leuitæ Laurentij foris muros huius Ciuitatis Romanæ veſtem de fundato vnam cum chryſoclauo miræ pulchritudinis decoratam. *S. Laurentij.*

Sed & ipſius præcipuæ ſarta tecta Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui, id eſt, nauem maiorem, & aliam nauem, quæ ſuper corpus eius eſt, magnis trabibus impoſitis numero ſeptem procacique artificio eleuatis luciſluè renouauit.

Et in titulo beati Cyriaci martyris obtulit euangelium vnum ex argento puriſſimo ad laudem & gloriam ipſius Eccleſiæ. His itaque peractis præfatus beatiſsimus Papa nimio amore conſtrictus in Eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ ponitur trans Tyberim abſidam maiorem ipſius Eccleſiæ, in ruinis poſitam, nouiter, atque à fundamentis faciens, ad meliorem erexit ſtatum. Feneſtras verò vitreis coloribus ornauit, & pictura muſiui decorauit. Necnon & porticum, atq; baptiſterium cum ſecretario omnia & in omnibus ſarta tecta nouiter renouauit. *S. Cyriaci.*

Cimiterium verò beati Marci Confeſſoris, atque pontificis quod ponitur foris portam Appiam, qui in ruinis iam poſitis omnia reſtaurauit. Necnon & in Eccleſia beatorum Petri, & Marcellini martyrum, cuius tectum iam vetuſtate poſitum vicinum ruinæ exiſtebat depoſitis vetuſtiſsimis trabibus, & alijs impoſitis nouiter ipſum tectum atque porticus in circuitu omnes nouiter reſtaurauit. *S. Marci.* *S. Petri & Marcellini.*

In ba-

B. Pauli.

In baſilica quoq; iam ſæpius dicti egregij doctoris mundi beati Pauli Apoſtoli iſdē Antiſtes Sanctiſſimus Benedictus Præſul pulcherrimi decoris rete factum miro opere totum ex gemmis aluaberis, & bullis aureis, concluſas etiam auri petias in ſe habens ſmaltitas videlicet maiore numero viginti vnam, cum alijs pariter minoribus. Necnon & amendulas aureas numero vndecim, & gemmas chryſoclauas pendentes numero decem magno amore præcepit fieri, & ſuper ſacrum ſanctum altare ad honorem Apoſtoli offerens pendere iuſſit aſſiduè. Verum etiam ætherio compunctus nutu magnam Sanctæ Eccleſiæ vt idoneus Chriſti miniſter, curam corde puriſsimo indeſinenter gerens, textum ſcilicet voluminis, in quo conſtant veræ prædicationis Pauli videlicet Apoſtoli, & aliorum Apoſtolorum epiſtolæ, atque Prophetarum ordinabiliter conſtitutæ lectiones, quæ à ſubdiaconibus leguntur per cunctas eccleſiarum ſtationes more ſolito ſurſum in ambone raptum, vel perditum à Sancta eccleſia fuiſſe percipiens, captus magna vehementique ſollicitudine tale dignum ſimiliter volumen præparare ſtuduit, in quo Græcas, & Latinas lectiones, quas die Sabbato Sancto Paſchæ, ſimulque & Sancto Pentecoſtes Subdiaconi legere ſoliti ſunt ſcripturas adiungi præcepit, miræq; operationis tabulis argenteis decenter adornans Sanctæ Eccleſiæ Romanæ libenter obtulit.

Lectionarium amiſſum reſtituit.

Theophylus Imp. Orientalis dona mittit Romam.

Huius temporibus Michael filius Theophili Imperatoris Conſtantinopolitanæ Vrbis Imperator ob amorem Apoſtolorum miſit ad beatum Petrum Apoſtolum donum per manum Lazari monachi & pictoriæ artis nimiè eruditi, genere vero Chazai, id eſt, euangelium de auro puriſsimo, cum diuerſis lapidibus precioſis. Calicem vero ſimiliter de auro, & lapidibus circundatum, reticulo pendente de gemmis albis pretioſis miræ pulchritudinis decoratum, & vela duo de olouero cum cruce de olouero, & liſta ſimiliter de chryſoclauo, & parua coopertoria ipſius calicis, ſicut mos græcorum eſt. Similiter & veſtem de purpura imperiali munda ſuper altare maius ex omni parte cum hiſtoria & cancellis, & roſis de chryſoclauo magnæ pulchritudinis deornatam, etiam & velum de ſtauraci vnum, cum cruce de chryſoclauo, & literis de auro græcis.

Saxonum Rex religionis cauſa Romam venit.

Huius temporibus Rex Saxonum nomine, cauſa orationis veniens, relictis omnibus ſuis rebus, regnum proprium ſuum dimiſit, Romam properans ad limina Apoſtolorum Petri, & Pauli cum multitudine populi, & obtulit dona beato Petro Apoſtolo coronam ex auro puriſsimo penſ. libras quatuor. Baucas ex auro puriſſimo duas penſ. lib. . . . . . Spatam cum auro puriſsimo ligatam.

Item

Item imagines duas min. ex auro puriſsimo. Gabathas ſaxiſcas de argento exaurato quatuor. Saraca de olouero cum chryſoclauo I. Camiſias albas ſigillatas holoſericas cum chryſoclauo, & vela maiora de fundato duo.

Et ipſe Rex Saxonum poſtulante Sanctiſſimo Domno Benedicto Papa, vt faceret rogam in Eccleſia beati Petri Apoſtoli publicam de pondere auri vel arg. librarum, Epiſcopis, preſbyteris, diaconis & vniuerſo clero & optimatibus Romanis tribuit aurum, populo vero minutum argentum.

Et poſtmodum finita cauſa orationis reuerſus eſt ad proprium regnum ſuum, & poſt paucos dies vitam finiuit, & perrexit ad Dominum.

Multum deniq; idē præſul Sanctarum Dei Eccleſiarum curam gerens, ſemperque pio mentis affectu, ac ſtudio in illarum reparatione gaudens in baſilica regni cœlorum clauigeri nutritoris ſui farum Cantharum argenteum ſedentem in pedibus quatuor à Saracenis olim ablatum, in quo ad decus ipſius baſilicæ in diebus feſtis, atque Dominicis Lucerna ſimul, & cerei ponebantur iuxta lectorium mirifico opere fecit, ac renouauit penſan. libras. . . . . Erat enim ad diuini cultus amorem ſemper intentus paciſque amator, & omnium ſupernorum pudicis moribus operum cultor. *S. Petri.*

Hic conſtituit, vt cum epiſcopus, vel preſbyter, aut Diaconus moreretur, Pontifex vna cum omnibus epiſcopis, & preſbyteris, atq; Diaconibus, necnon & reliquis Clericis ad eius ſepeliendum corpus, & commendandam animam conueniret. *Papa ſepulturæ clericorum ſolet intereſſe.*

Similiter etiam ipſi facerent, cum Pontifex ab hac luce migraſſet, quod non ſolum docuit, ſed & fecit. Cuius veſtigia ſequens ſucceſſor eius in cauſa pietatis huius, ſicut & in cæteris eum tanquam heres deuotiſſimus imitatus eſt. Hic fecit ordinationem vnam per menſem Decembrem, preſbyteros quinque, Diaconum vnum, Epiſcopos per diuerſa loca numero ſexaginta, & ſex. Sepultus vero eſt ante fores baſilicæ beati Petri Apoſtoli.

CVII. NICOLAVS I.

ANNO CHRISTI 858. LVDOVICI 2. 3. MICH. 3. 17.

NICOLAVS, natione Romanus, ex patre Theodoro Regionario, ſedit Ann. nouem, Menſ. duos, dies viginti. Huius inſignes beatiſſimi actus omnibus à primordio pueritiæ ſuæ fulſerunt, in-

Virtutes Nicolai Papæ deſcribuntur.

tactiſque moribus claruerunt. Tanta enim ſacrorum comptus erat pulchritudine operum, vt nihil ludis, nihilque, vt pueri ſolent, inhoneſte delectaretur. Vacabat autem patientiæ, & ſobrietati, fragrans humilitate, puritateque præcipua. Pater vero eius liberalium cum fuiſſet amator artium, & nobiliſsimum polleret fomitem * caſtis eum elementis, almificiſque ritibus imbuens, literarum ſtudijs, & optimis artibus perornabat, ita vt nulla ſacrorum ſpecies remaneret diſciplinarum, quam internis conceptam viſceribus, ſuæque cognitioni traductam non haberet.* Gliſcit autem membris, gliſcit & ſapientia, clarus, modeſtia fretus, ſcientia decoratus, probabilium nempe morum ſi quocumque viros conſpiceret loco, concitus adhærere ſtudebat, illiſque gratulabatur opime.

** for. cunctis*

** vt profecit ætate, ſic & ſapiētia.*

Cumque cum prudentiſsimo patre ad quendam beatiſsimum crebro virum accederet, qui Sancti per illuſtrationem ſpiritus plura fidelibus prædicabat, amplo eum aſſerebat in culmine aſcenſurum. Decoris enim intimi magnitudinem intuens, mentiſque dulcedinem coruſcare, huius ordinatione ad clericatus perductus eſt ordinem, vt quod diuino ſenſerat nutu, futuris temporibus impleretur. Sergius porrò præſul in ſummæ actionis cum faſtigia conſcendiſſe eum audiret, parentum illum deducens ab ædibus in patriarchio locauit, & in ſubdiaconatus per benedictionis gratiam conſtituit gradum. In quo, mirificis obſeruationibus degens, cœleſti fodebatur ardore. Sergio vero Papa ab hac corruptibili vita ſubtracto, Romanæ Eccleſiæ LEO gubernacula præſul ſuſcepit.

Sergius Papa eū fecit ſubdiaconū.

LEO IV. Diaconum.

Qui in eo ſæpiſſime videns perſeuerantiæ fructus, ingenti illum Diaconum conſecrauit dilectione. Hoc quippe eo in ordine miniſtrante, tanta illi deſuper conceſſa fuerat gratia, vt ſummæ actionis à cunctis cerneretur perfectionibus rutilare. Amabatur autem à Clero, à Nobilibus laudabatur, & à plebe magnificus amabatur.

Ecce Leoni 4 nō Ioann Papa fœmina ſed Benedictus ſuccedit.

Leone ſcilicet Papa defuncto Benedictus miræ beatitudinis vir, & Sacratiſſimus Pontifex ſuperno protectus auxilio Romanæ præponitur ſedi, ſuæque illum adminiſtrationi coniunxit, eo quod magis illum, quam ſuæ conſanguinitatis propinquos dilexit, ita vt per nullius horæ momentum ſine illo eſſe delectaretur. [illegible] quid Eccleſiaſticarum rerum vtilitatibus intuebatur [illegible] cum eo promulgans diffinitioni tradebat, prudentiſſi[illegible] templans arbitrij opes, ſenſuſque clareſcere vi[illegible] nim ſemper obſeruantiæ vtiliora ſuo conamine facie[illegible]

BENED. III. eum habet cariſſimum.

ma quidem vitæ perductus, pretioſæ cohortis calicem ſumpſit, ſuiſque eum humeris cum adhuc Diaconus eſſet, vſque ad Apoſtoli beatiſſimi Petri baſilicam, cum alijs Diaconibus geſtans proprijs manibus tumulo conlocauit, Dilectionis præmium pandens, quod circa eum habebat, & amoris integritatem. *Bened. Papa ab eo ſepelitur.*

Eo autem tempore inuictiſſimus Roma HLudouuicus Cæſar diſceſſerat. Qui eius cum tranſitum cognouiſſet condolens, & concitus ad eam reuerſus eſt. Romani quippe tanto paſtore amiſſo mæſtiſſimo gemitu lachrymas ſuffundebant. LVDOV. II.

Cumque Clerus, proceres, & optimatum genus congregarentur, ieiunijs, & orationibus, atque vigilijs inſiſtebant, inceſſabilique Dominum certamine obſecrabant, vt qualem amiſerant, talem illis dignaretur oſtendere virum, pontificatus quem culmine ſubleuarent. Hæc verò cum gererentur in baſilica beati Dionyſij confeſſoris, atque pontificis, cum vniuerſo populo conuenerunt.

In qua per aliquod ſpatium confabulantes horarum ſidereo accenſi fulgore vnanimes illum Apoſtolicæ ſedis præſulem eſſe ſanxerunt, & celeri greſſu Principis Apoſtolorum Petri continuo aulæ properauerunt, in qua, confugiens, latitabat. Dicebat enim indignum ſe tanti regiminis gubernacula eſſe ſuſcepturum. Impetum verò qui aderant facientes virtutibus illum de eadem baſilica abſtrahentes, ſacris adclamationibus in patriarchium Lateranenſe introduxerunt, Apoſtolicoque ſolio poſuerunt. Poſtmodum verò à nobiliſſimorum cætibus, cunctoque etiam populo in baſilicam beati Petri deductus Apoſtoli præſente Cæſare conſecratus eſt, Apoſtolicaque ſublimatus in ſede factus eſt pontifex, & Miſſarum ſolemnia ſupra ſacratiſſimum corpus Apoſtoli beatifice celebrauit. Qui denſis optimatum, populique agminibus cum hymnis, & canticis ſpiritalibus in patriarchium iterum Lateranenſe perductus eſt. Coronatur deniq;, Vrbs exultat, Clerus lætatur, ſenatus & populi plenitudo magnificè gratulabatur. *Nicolaus Papa vnanimi conſenſu eligitur.* *Cæſare præſente conſecratur.* *Et coronatur.*

Tertio igitur conſecrationis eius die Auguſto conueſcens ophiſtico famine reſplendebat, claritateque plenus epulabatur in Chriſto. Finitoque conuiuij apparatu conſurgit, Cæſaremque ſpecialem, & veluti chariſſimum deoſculans filium immenſo circumdedit amore. *Ophiſtico, id eſt, prudenti.*

His itaque geſtis Sereniſſimus Imperator inde diſceſſit, ſedemque in loco, qui quintus dicitur, conlocauit. Beatiſ-

ſimus autem Præſul hoc audiens dilectionis eius compulſus plenitudine atque amoris ad eundem cum proceribus, & optimatibus Romani nominis locum properauit. Excellentiſſimus quē cum vidiſſet Auguſtus obuius in aduentum eius occurrit, frenumq; Cæſar equi pontificis ſuis manibus adpræhendens pedeſtri more, quantum ſagittæ iactus extenditur, traxit.

Cæſaris ſubmiſſio erga Papam.

Imperiali cum quo ingreſſus tentorio ſalubribus ab inuicem fruebantur eloquijs. Menſiſque epulis perornatis pariter cibum ſpeciali ſumpſerunt alacritate ſaciati ſcilicet. Menſiſque remotis plura Sereniſſimus Cæſar beato præſuli contulit dona. Quibus ſuſceptis equum conſcendens, vnde diſceſſerat, conabatur reuerti.

Papa cum Cæſare prandet.

Auguſtus cuius amore frenum Imperialis equi ſuperſcandent Cathedram ob antiquum eo incedebant animi voluntate. ad quendam quidem cum perueniſſent ſpatioſiſſimum itineris locum, Imperator equo deſcendit, equumque pontificis iterum, vt meminimus ſupra, traxit, dulciſſimiſque oſculis ad inuicem perornantes luciflue gratulati ſunt.

Cæſar verò ad tentorium remeans cæptum arripuit iter. Præſul autem nobiliſſimorum cætibus, quibus profectus fuerat, captus Romam ingreſſus almificaque eſt conuerſatione magnificatus. Erat enim aſpectu pulcher, forma decorus, doctus in verbo, *loquela* humilis, actu præclarus, ieiunijſque & diuino cultui *intentus*, pauperibus largus, orphanorum protector, & viduis fautor, populique cuncti defenſor. Sed quia cuncta quæ ſacri operis geſſit, huic tradere ſcriprutæ non poſſumus, ad ea quæ Sanctis locis obtulit redeamus.

Corporis & animi dotes in Nicol. Papa.

Hic beatiſſimus præſul diuina inſpiratione repletus in diaconia Sanctæ Dei genitricis Mariæ Dominæ noſtræ quæ vocatur Coſmedin, fecit veſtem holoſericam vnam de ſtauraci habentem hiſtoriam, Leones maiores .II.

Dona oblata Eccl.ijs.

Ibi ipſum fecit velū album roſatum vnum ornatum in circuitu de tyrio miræ magnitudinis. Obtulit verò in iam dicta Diaconia gabatham ſaxiſcam de argento puriſſimo vnam deauratam, quæ pen. libras duas, & vncias quatuor. Fecit autem in baſilica Saluatoris, quæ Conſtantinianæ nomen ſumpſit à nomine Conſtantini cruces de argento puriſſimo, quæ pendent ante figuram ſubſtantiæ carnis eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti. In quibus ad laudem ipſius eccleſiam feſtis diebus cærea figura ſolitis, quæ pen. libras numero quatuor, & ſemis.

Item in baſilica quoque ſemper virginis Mariæ Dominæ noſtræ

ſtræ, quæ vocatur ad præſepe, fecit Cantharum de argento ſeſſilem parium vnum, pen. libras octo, & vncias quatuor.

Ipſe quidem à Deo protectus, & beatiſſimus Pontifex ſuperno fauore plenus obtulit in baſilica beati Petri Apoſtoli nutritoris ſui gabatham de auro puriſſimo. i. pretioſiſſimis gemmis pen. libras numero tres, & vncias octo.

Fecit enim in Confeſſione ipſius ſacratiſſimæ baſilicæ iugulum de auro mundiſſimo vnum pen. libras numero. 2. Similiter vero in iam dicta Eccleſia fecit cruces de argento mundiſſimo numero ſex pen. ſimul libras tredecim, & vncias quinque. Eo autem modo in baſilica doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli cruces ex argento puriſſimo duas, pen. ſimul libras numero quatuor. Nam & in baſilica Sancti Laurentij Martyris, quæ ſita eſt foris muros, fecit cruces duas de argento puriſſimo, penſan. ſimul libras numero quatuor.

Primo quidem Pontificatus ſui anno aurea quędam ipſius beatitudini pretioſiſſimis compta gemmis corona perducta eſt librarũ habens pondera numero octo, & vnciarũ quatuor, ad gloriam ſupra ſacratiſſimæ eius altare baſilicæ aureis ingenti exaltauit amore catenulis. Verum etiam in iam dicta Eccleſia beati Petri Apoſtoli nutritori ſuo gabathas ex argento puriſſimo numero nouem, qui pen. ſimul libras numero duodecim, & ſemis.

Ipſe vero à Deo protectus venerabilis, & præclarus Pontifex fecit in monaſterio Sancti Stephani, & Silueſtri, quam nouiter fundauit Sanctæ recordationis Domnus Paulus quondam Papa. In Eccleſia maiore, quæ vocatur Sancti Dionyſij ad honorem, & gloriam ſacri altaris vela quatuor de ſtauraci. Huius præclari Pontificis, id eſt, mẽſe Octob. die trigeſima Indictione octaua. Fluuius, qui appellatur Tyberis, alueum ſuum egreſſus eſt, & per campeſtria ſe dedit; intumuit etiam inundatione aquarum multarum, & ingreſſus eſt per poſterulam, quæ appellatur Sanctæ Agathæ in vrbe Roma, quam hora diei tranſcendit, interea aliquibus locis, & ingreſſus eſt in eccleſiam beati Laurentij, quæ appellatur Lucinæ. Inde ſe extendit, & ingreſſus eſt in monaſterium Sancti Silueſtri ita vt ex gradib. qui aſcendunt in baſilicam beati Dionyſij præ multitudine aquarum ne vnus videretur, excepto vno qui ſuperius erat. Et exinde expandit ſe per plateam, quæ vocatur, via lata, & egreſſus eſt in baſilicam Sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ibidem eſt.

Tyberis inundatio.

Tantumque intumuit aqua, vt etiam portæ ipſius eccleſiæ non viderentur præ altitudine aquarum. Et inde aſcendit per plateas, & vicos vſque ad cliuum argentarij. Exinde redundans in-

teas & vicos vſque ad cliuum argentarij. Exinde redundans ingreſſus eſt per porticum, quæ eſt poſita ante Eccleſiam Sancti Marci. Inde impetum faciens cæpit decurrere in cloacam, quæ eſt iuxta monaſterium Sancti Laurentij Martyris, quæ vocatur Pallacini. Ab ipſo die cæpit & deinceps paulatim aqua ſe minuere, & fluuius poſt multo damno facto in ſuum alueum reuerſus eſt.

Nam domos & muros euertit, agros deſertauit euellens ſegetes & eradicans arbuſta. Simili modo in menſe Decembrio die vigeſima ſeptima Natali Sancti Ioannis Euangeliſtæ Indictione ſupraſcripta, ingreſſus eſt alia vice fluuius, ipſe qui appellatur Tyberis alueum ſuum egreſſus eſt vt ſupra in Ciuitate Romana; omnia, vt ſupra.

Altera inundatio.

Simili modo præclarus, & beatiſſimus Pontifex fecit in monaſterio Sancti Valentini, quod eſt poſitum in Territorio Narnienſi. iuxta Interamnem, veſtem de fundato vnam habentem hiſtoriam Leonum, & in circuitu myzinum. Item venerabilis, & præclarus Pontifex formam aquæ, quæ vocatur Tocia, at vero iam per euoluta annorum ſpatia nimis confractam exiſtentem, per quam decurrebat aqua per centenarium in vrbem Romanam, à fundamentis ad fabricandum atque reſtaurandum, eadem forma præparauit. Verum etiam & in Eccleſia eiuſdem Dei genitricis, & Domini noſtri *Ieſu* Chriſti, quæ vocatur Coſmedin, fecit hoſpitium largum ac ſpatioſum, ſatiſque præcipuum ad opem, atque vtilitatem Pontificum, vbi obediens oportunum fuerit cum omnibus, qui eis famulantur ampliſſime hoſpitetur.

Simili modo & in eccelſia beati Petri Principis Apoſtoli nutritori ſuo obtulit vela in arcus Preſbyterij cum chryſoclauo habentem hiſtoriam, Leonum figuras, numero quadraginta. In eadem vero ſtrenuo catenam opere factam contulit ex argento mundiſſimo, quæ pen. libras numero quatuor. Nam & in oratorio Sanctæ Crucis, quod infra baſilicam beati Petri Apoſtoli conſtitutum eſt fecit gabatham de argento vnam pen. libras duas. Ipſe quidem ſacratiſſimus Pontifex fecit in baſilica doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli candelabrum argenteum vnum, pen. libras numero duas, & vncias ſex. Verum etiam in titulo beati Euſebij Confeſſonis Chriſti fecit ſuper Cyborium crucem cum velo de argento puriſſimo, penſan. libras quatuor.

Dona Michaelis orient. Imper.

Huius temporibus Michael filius Theophili Imperatoris Conſtantinopolitanæ vrbis imperator ob amorem Apoſtolorum miſit ad beatum Petrum Apoſtolum dona per Epiſcopos, quorũ hæc ſunt

nomina

nomina. Methodius Metropolitanus,& Samuel epiſcopi, & alij duo depoſiti ab honore epiſcopatus, quorum nomina hæc ſunt, Zacharias & alius Theophilus, & alius imperialis Laicus nomine * Arſauir protoſpatarius, id eſt, Patenam ex auro puriſſimo cum diuerſis lapidibus pretioſis albis, praſinis, & hyacinthinis. Similiter calicem de auro ex lapidibus circumdatum, & in circuitu pendentes hyacinthos in filo aureo, & repidis duobus in Typo Pauonum cum ſcutis & diuerſis lapidibus pretioſis hyacinthis albis, qui pen. ſimul libras numero . . . . Similiter vero & veſtem de chryſoclauo cum gemmis albis habentem hiſtoriam Saluatoris, & beatum Apoſtolum Petrum, & Paulum, & alios Apoſtolos arbuſta, & roſas vtraque parte altaris legentes de nomine ipſius Imperatoris miræ magnitudinis, & pulchritudinis decore. Et alia multa dona porrigentes pontifici, legationis verba ſibi iniuncta protinus ediderunt. Porro fatus Imperator Græcorum inuenta pro imaginum depoſitoribus occaſione ſacrarum, miſſos apoſtolicæ ſedis per ſuprafatos ſuos legatos Conſtantinopolin dirigi poſtulauit, intentans ſcilicet cauſam Ignatij Patriarchæ, & Photij Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ peruaſoris: cupiens hinc eundem ſanctum virum Ignatium iudicio ſedis Apoſtolicæ callide per inuidiam, vt poſtmodum patuit, condemnare, Photiumque neophytum ipſi Eccleſiæ ſubrogare.

Lasauir.

Legatio Imper. doloſa.

Tunc Pontifex ſummus Imperatoris adhuc peſſimæ cogitationis ignarus duos epiſcopos illuc Radoaldum ſcilicet, & Zachariam direxit. Præcipiens, vt quicquid de ſacris imaginibus quæſtio afferret, Synodice diffinirent, & ipſius Ignatij Patriarchæ, Photijque neophyti cauſam ſolemniter inquirerent tantum, & ſibi renunciarent.

Papa Legatos mittit Conſtantinopolim.

Qui Sancti Pontificis paruipendentes ſtatuta, quæ vel quanta inſana pecunia illic corrupti more Vitalis, atque Meſeni peregerint, inferius ſuccinctè tranſcurrā. Interea multi Rauennatum, qui à Ioanne eiuſdem vrbis Archiepiſcopo in rebus, & iuris ſui proprietatibus incommoda ſuſtinebant ad hunc beatiſſimum Papam, vt à tantis oppreſſionibus eruerentur, veniebant. Quorum pie clamores audiens ipſum legatis ſuis, & literis ſæpius Archiepiſcopum, quatenus talibus cederet actibus commonuit. Sed ille mente confuſa monita pij patris* obtendens peiora prioribus addere minime metuebat. Quanto autem benigna inſpectio ſummi præſulis illum, vt reſipiſceret, ammonebat, tanto magis ad deteriora ſecli vertebat. Et ſuper iniquitatem iniquitatem addere non deſinebat.

Rauennates legatos mittūt Romam.

contemnens.

Nam

Archiepiſc. Rauēnatum nequitia.

Nam quoſdam temere excommunicabat, quoſdam autem à viſitatione ſedis Apoſtolicæ auertebat. Et quorundam res ſine legali iudicio occupabat. Nec non & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ plurima prædia auferebat. Miſſos illius ſpernebat, & gloriam beati Petri Apoſtoli, quantum in ſe erat euacuabat. Præcepta etiam iuris Sancti Petri, ſi apud quoſcunque inueniebat, frangebat, & ad ius Sancti Apollinaris transferebat. Nam Preſbyteros & Diaconos non ſolum ſibi ſubiectos, ſed etiam per AEmiliam conſtitutos ad apoſtolicam ſedem pertinentes ſine canonico iudicio deponebat, & alios carceri, alios autem fœtidis ergaſtulis retrudi faciebat.

Alios crimen, quod non fecerant, ſcriptis confiteri cogebat. Conſtituta præterea eccleſiaſtica abſque ſedis apoſtolicæ conſenſu deprimebat. Et vocatus à ſummo Pontifice Romam ſe ad ſynodum non debere occurrere iactitabat.

Nec mirum cur poſtea iſta fecerit, qui cautiones, & indiculos qui ſoliti ſunt ab Archiepiſcopis Rauēnatibus in ſcrinio fieri, in initio cōſecrationis ſuæ more Fælicis deceſſoris ſui falſauit. Et quædam barbara ſcripta, quædam vero falſa compoſuit.

Papa vocat Archiep. Rauennat. ad Synodum.

Archiepiſcopus implorat opem Cæſaris fruſtra.

Eodem tempore Papa prædictus ter ad ſynodū ſuis literis eum vocauit, & ille venire contemnens à Sancta Synodo communione priuatus eſt. Deinde Papiam pergens Imperatoris auribus Ludouici Cæſaris moleſtiam intulit, ſolamenque mundanum quæſiuit. *Tunc* largiente ei Auguſto legatos præcipuos cum illis ſuperbiæ repletus tumore Romam peruenit.

Sed Pontifex almus, quia contra ſacrorum canonum regulas excommunicato ipſi legati communicauerunt benigne eos redarguit. Illis autem, quæ egerunt, deflentibus idem Archiepiſcopo à Deo conſeruandus Papa mittebat, vt in Calen. Nouem. ad Synodum à qua fuerat excommunicatus occurreret, plenamque ſatisfactionem oſtenderet, nec non & tantis præuaricationibus finem imponeret. Ille autem noluit, ſed retrorſum abiens receſſit. Et ecce AEmilienſes, ac Senatores vrbis Rauennæ cum innumero populo ad veſtigia præſulis huius beati Romani cum lachrymis properantes rogabant, vt ad imitationem Domini noſtri Ieſu Chriſti pro recuperatione eorum non dedignaretur proficiſci Rauennam, quatenus inſpectis omnibus ad ſummam eos perduceret libertatem.

Rogatu Ciuium Rauennatēſium Papa adit Rauennam.

Itaque per ſemet beatiſſimus Papa Rauennam proficiſcens, cum de eius aduentu Ioannes Archiepiſcopus cognouiſſet, vſque Papiam continuo ad Imperatoris aures denuo moleſtandas iter arripuit.

Tum

Tum Præſul optimus omnibus Rauennenſibus, AEmilienſibus, & Pentapolitanis res, quas Ioanne Archiepiſcopo, & Gregorio fratre eius rapientibus amiſerant, clementer reſtituit. Ex præceptionis ſuæ decreto, quæ retrancidit, confirmauit. Præfato autem Archiepiſcopo, vt prædictum eſt perueniente Papiam, Conciues eiuſdem vrbis vna cum Liutardo Epiſcopo ſuo à Romano põtifice conſecrato cum audiuiſſent quod à ſummo Pontifice excommunicatus idem eſſet Archiepiſcopus, in tanta ſe cuſtodiæ circumſpectatione dediderunt, vt nec in ſuis domibus eum reciperent, nec hominibus eius paterentur aliquid venundare. ne per tale cõmercium ſaltem locutionis eorum viderentur eſſe participes, ac per hoc excommunicationis notam incurrerent.

Ciues Rauennæ fugiunt communionem Archiepiſcopi excõmunicati.

Potius autem cum de aſſiſtentibus ipſius Archiepiſcopi aliquos per plateas incedentes vidiſſent, clamabant. Iſti de illis excommunicatis ſunt, non licet nobiſcum illis miſceri. Tunc videns ſe idẽ Archiepiſcopus voluntatis ſuæ per hoc non poſſe machinamenta perficere, identidem ſe ab Imperatore adiuuari popoſcit. Cui ad hæc per internuntium mandat Auguſtus dicens.

Vadat & faſtu elationis depoſito tanto ſe humilet Pontifici, cui & nos, & omnis Eccleſiæ generalitas inclinatur, & obedientiæ, ac ſubiectionis colla ſubmittit, quia, quod cupit, aliter minime conſequi poterit.

Imperator hortatur Archiepiſcopum vt humiliet ſe coram Papa.

Cumque Archiepiſcopus hæc audiuiſſet anxiari cœpit. Et iterum importunis precibus legatos Imperiales expetens Romam peruenit. Quem contra beatiſſimus Papa hæc cognoſcens omnem illius arrogantiam tanquam aranearum tela deſpiciens, in qua prius ſententia fuerat, perſeuerauit, atque immobilis fuit. Tamen eiſdem Auguſtalibus miſſis Papa ſanctiſſimus magna cum manſuetudine huiuſcemodi agens locutus eſt.

Si dilectus filius noſter Domnus Imperator iſtius Ioannes Archiepiſcopi actus, & mores bene cognoſceret, ipſe non ſolum pro illo nos minime flagitaret, ſed etiam vt ſe corrigeret, ad nos eum etiam eo nolente dirigeret. Tunc, ſicut ipſe egregius Papa decreuerat, multis in vnum epiſcopis prouinciarum conuenientibus eidem Archiepiſcopo deſtinauit vt coram veniens de ſe pleniſſimam ſatisfactionem oſtenderet: & quæ præuaricatus fuerat ſatius emendaret. Quod Archiepiſcopus audiens & ſe à nemine adiuuari poſſe, conſpiciens, in anguſtiæ lamenta, & nimiæ tribulationis ſe contulit victus, & quos poterat cum lachrymis implorabat dicens. Miſeremini mei, peto miſereri mei. Et clementiam ſummi præſulis vt mei miſe-

Archiepiſcopus reſipiſcit.

Rr reatur

Digitized by Google

reatur, expoſcite. Quia ecce paratus ſum ad omnia, quæ præceperit peragenda. Quod nonnulli videntes, & audientes ſummo referebant Antiſtiti, & reſponſionis illius, quas lamentabili voce dabat ſuggeſtiones ad liquidum exponebant. Tunc compatientiſſimus Papa, Dominum qui mortem non vult peccatoris, imitatus, miſericordia motus præfatum Archiepiſcopum ad humilitatis viam tandem conuerſum ſuſcipere decreuit. Tunc ille confeſtim apprahenſa carta repromiſſionis, & iuramnnti ſui ſcripturas, quas tempore conſecrationis ſuæ imperfectis confuſiſque, vt in eis videbatur, repleuerat dictionibus propria manu ſcribens iuxta conſuetudinem antedeceſſorum ſuorum compoſuit.

Et domum, quæ dicitur Leoniana, in qua beatiſſimus Præſul cum epiſcopis, Preſbyteris, proceribus, & optimatibus multis aſtantibus reſidebat, conſcendit, prædictaſque ſcripturas quas fecerat ſuper viuificam crucem Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque ſandalia eius, & ſuper ſacrum quatuor ſanctorum euangeliorum Codicem poſuit, & has manutenens, innumeris, qui conuenerant, audientibus clara voce ſponte iurauit ſe omnibus diebus vitæ ſuæ obſeruando integriter tenere, atque perficere ſicut in ipſis ſuæ reſponſionis continebatur, atque legebatur ſcripturis.

Quas etiam in conſpectu omnium ore proprio legit, ſummoque Præſuli tradidit. His ita peractis ipſe inſignis, & præcipuus Pontifex in baſilicam Saluatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, cum omnibus epiſcopis, & cuncto Clero altero die deſcendit. Vbi à ſummo Pontifice iuſſus prænotatus Archiepiſcopus affuit, & de crimine hæreſeos, quo impetebatur, ſe expurgauit.

Abſoluitur ab excõmunicatione.

Quem communioni ipſe Papa reſtituit, & vt ſacrarum miſſarum ſolemnia celebraret licentiam ei benignus indulſit. ſequenti vero die præſidente eodem ſummo, & vniuerſali Papa in eadem domo Leoniana, & iuxta morem reſidente ſanctiſſimo ſacerdotum & Coepiſcoporum collegio affuit idem Archiepiſcopus, & iuſſu ſummi præſulis reſedit.

Tunc AEmilienſes aſtiterunt Epiſcopi dantes querimoniam in libellis ſuper eundem Ioannem Archiepiſcopum, dicentes ſe multa præiudicia, & ſuperimpoſita ab ipſo Archiepiſcopo ſuſtinere. Nam & nonnulli Rauennenſes, & AEmilienſes eadem fatebantur, ſicut in geſtis, quæ in bibliotheca reiacent, quiſquis inueſtigauerit, poterit reperire.

Quæ audiens à Deo protectus Pontifex vna cum Sancta Synodo contra Eccleſiaſticæ regulæ normam talia eſſe prædixit, & vt omnes

omnes iſtæ tranſgreſſiones corrigerentur acclamante Sancta Synodo ita debere fieri dulci affatu ſtatuit, ne ſibi principaliter grex commiſſus dominicus per deſidiam lupinis lacerandus morſibus relinqueretur.

Eidem multa mandantur à Papa & prohibentur.

Verumtamen ò Ioannes Archiepiſcope, egregius inquiens Præſul, vt cuncta, quæ dicuntur ſpeciali poſſint correctione amodo facilius corrigi, præcipimus tibi, vt remota omni excuſatione præter grauem corporis moleſtiam, quæ te venire omnino prohibeat ad ſedem apoſtolicam ſemel in ſingulis properare ſtudeas annis, niſi forte remorandi licentiam ab apoſtolica ſede percipias. Item ſancimus, vt epiſcopos per AEmiliam non conſecres, niſi poſt electionem Ducis, Cleri, & populi per epiſtolam apoſtolicæ ſedis præſulis acceperis eos conſecrandi licentiam. Ipſos autem epiſcopos quotienſcumque ad apoſtolicam ſedem accedere voluerint nequaquam prohibeas. Sed & nullam dationem, quam ſacri Canones non præcipiunt, ab eis aliquando exigas. Præcipimus etiam, vt ipſos Epiſcopos illam malam conſuetudinem quæ à quibuſdam triceſimalis dicitur, nullo modo Rauennati exhibere, aut exercere compellas eccleſiæ, nec illum morem, qui contra epiſcoporum priuilegium fit, ab eis exigere quoquo modo tentes. Nihilominus præcipimus tibi vt numquam res cuiuſcumque perſonæ qualicumque ingenio, vel chartula acquiſitas, & poſſeſſas olim modo occupes, aut titulum ſuperimponas, donec in præſentia Apoſtolica vel miſſi eius, aut veſtararum Rauennæ legali ordine illas in iudicio conuincas. Cumque hoc à Papa beatiſſimo obſeruandum Archiepiſcopo Ioanni fuiſſet iniunctum, ac imperatum, ſurrexit Sancta Synodus, & tribus vicibus acclamauit. Rectum iudicium ſummi præſulis, iuſta diffinitio totius paſtoris Eccleſiæ, ſalubris inſtitutio Chriſti diſcipuli omnibus placet. Omnes eadem dicimus, omnes eadem ſapimus, omnes eadem iudicamus. Tunc tandem eodem Archiepiſcopo, quam omni Sancta Synodo ſacri verbi pabulo refectis, dulciſſimique ſaporis à beatiſſimo Præſule nectare ſaciatis. Vnuſquiſque ad propria licentia accepta Pontificis exiuit.

Papa acclamant Epiſcopi.

Dona Papa.

Eodem tempore hic egregius, & à Deo conſeruandus Papa in Eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ, quæ vocatur Coſmedin fecit ſcalpi . . . . . de argento puriſſimo penſan. libras quinque, & vncias duas. Nec non in titulo Veſtinæ expreſſæ figuræ beati Vitalis Martyris fecit iconam habentem quatuor libras, & ſemis.

Cosmedin

Fecitque etiam in baſilica beati Chriſti Martyris Anaſtaſij in circuitu

Digitized by Google

cuitu ſacri altaris cum periclifi de blattin vela quatuor. In baſilica vero beati Petri Apoſtoli in oratorio Sancti Gregorij Papæ veſtes fundatas per circuitum ornatas de olouero obtulit tres. Qui beatiſſimus, & præcipuus pontifex in eccleſia doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli miræ pulchritudinis veſtem auro textam in circuitu gemmas habentem hyacinthinas albas, ac praſinas, ſimulque & carbunculos lapides mente obtulit pura. Vbi etiam & duo vela pari modo aurotexta fecit cum gemmis & obtulit. Eccleſiam autem Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ, quæ primitus antiqua, nunc autem noua vocabatur, quam Domnus Leo quartus Papa à fundamentis conſtruxerat, ſed picturis eã minime decorarat, iſte beatiſſimus Præſul pulchris ac variis fecit depingi coloribus augens decorem, & plurimis corde puro ornauit ſpeciebus.

Conſtantinopoli Ignatio pulſo Photius impius ſubrogatur.

Igitur, vt Paulo ſuperius protuli, quoddam in Sancta Conſtantinopolitana ſchiſma adoleuerat Eccleſia, ſcilicet quia eiecto ex ciuſdem ſede eccleſiæ Ignatio reuerendiſſimo Patriarcha, Photium ex laicis, & ex militia tonſuratum contra Reuerendorum canonum ſtatuta neophytum ſubito inibi ſubrogarunt Antiſtitem. Verum quia Michael Imperator Græcorum ſuper his Ignatium Patriarcham Cõſtantinopolitanũ, quem tẽpore Domni Leonis quarti Papę laudum præconiis extulerunt, vituperando, & inuaſorem Photium collaudando Romanam ſedem, vt illuc iſte beatiſſimus, & inſignis Papa miſſos ſuos ad inuenienda, quæ dicebantur, dirigeret, humiliter per Arſauir ſpatarium ſcilicet legatum, & apices ſuos, conſuluit.

Porro eo quod vigorem Eccleſiaſticum deſiderabat intemeratum conſiſtere id fieri ſummus Præſul minime recuſauit. Cupiens zizaniorum cumulos vſque ad radicem euellere, ne in Sancta Dei eccleſia per deſidiam in aliquo macula pullularet.

Tunc è latere ſuo duos epiſcopos Radualdum, ſicut prædictum eſt Portuenſem, & Zachariam Anagninum, quos idoneos ad hoc opus eſſe putauit, direxit, præcipiens, & mandans eis, vt cauſam eiectionis ipſius Ignatij, & ſubrogationis Photij ſolummodo inquirerent, & ſibi renunciarent: & interim Photij Neophyti communionem vitarent, quouſque reuertentes certum de omnibus reſponſum reddere ſtuduiſſent. Illi autem abeuntes, quod in mandatis acceperant, contemnentes non ſolum Photio Neophyto contra ſibi interdictam ſententiam communicauerunt, ſed etiam corrupti muneribus ipſi & conſecrationi eius fauendo conuocata generali Synodo eundem virũ Ignatiũ Patriarchã denuo depoſuerunt. Sicut in geſtis Cõ-

ſtantino

ſtantinopoli ab illis compilatis facile reperitur, & per legatos ſcilicet Leonem à ſecretis,ac alios,necnon & epiſtolam prædicti Imperatoris veraciter manſit compertum.

Reuertentibus autem ipſis legatis, quod in Photio egerant nonnullis præconijs extollebant, & qui in Ignatio Patriarcha nequiter operati fuerant,multis oppoſitionibus vituperabant. Rector ergo & totius Eccleſiæ princeps, Apoſtolicæ ſedis eximius, & diſcretus præſul Romæ hæc Sancto conſiderabat intuitu,ſed audita, quæ contra ſuam diſpoſitionem fuerant perpetrata donec ſecundum myſticum ſuæ intellectum Sophiæ cuncta ſcrutaretur, minimè credebat. Interim ſacræ ſuæ auctoritatis tam ad Michaelem Græcorum Imperatorem,quam ad eundem Photium literas, quæ in huius ſedis ſcrinio habentur, componens, danſque illas eidem Leoni à ſecretis, & mandans nec in depoſitione Ignatij Patriarchæ, nec in ſubrogatione Photij ſe fore conſenſurum,quouſque veritate agnita coram ſe legitimum cauſa finem acciperet.

Nicolaus Papa ſcribit ad Michaelem Imp.

Vbi alijs aientibus ipſius Præſulis in hoc fuiſſe decretum, & alijs acclamantibus Ignatium iniuſte extitiſſe depoſitum, ſupernum arbitrum idem ſummus iugiter Pontifex precabatur, vt per eius Clementiam,quem nulla latent abſconſa,Dei patefieret Eccleſię ſuæ voluntatis in talibus non fuiſſe conſenſum.

Tunc vocauit zelo fretus diuino epiſcoporum Concilium, in quo luculentius patefactum eſt in depoſitione Ignatij illum minime conſenſiſſe,& legatos Apoſtolicæ ſedis in talibus deuiaſſe. Denique decernente eodem pijſſimo cum Sancta Synodo Præſule præfatum Zachariam epiſcopum,qui tunc aderat, ſicut beatus Papa fœlix Vitalem,& Miſenum epiſcopos, qui Petro Alexandrino hæretica fece coinquinato coacti conſenſerant, ſacerdotali gradu,imò eccleſiaſtica communione priuauit, eo quod in pluribus Apoſtolica interdicta exceſſiſſe inuentus eſt.Et Radoaldi epiſcopi cauſa, quem poſtea cum Sancta Synodo pariter Papa pius mandata eius, etiam in Gallijs violantem, & excommunicationem frangentem,Iudiciumque canonicum ſubterfugientem damnauit,ſuſpenſa eſt.

Papa conuocat Synodum.

Ea excommunicat Zachariam Epiſcopum.

Igitur ipſe præclarus vir, Sanctique ſtudij pontifex quendam Peponem Diaconum à Pandulpho epiſcopo ſedem Apoſtolicam appellantem iniuſtè depoſitum,officio ſuo reſtitui iuſſit;& quia ſine certo numero epiſcoporum, immo ſine criminis approbatione, & ipſe diaconus ſine oris profeſsione fuerat iudicatus, omnem illam iudicij ſententiam caſſauit, & ad rectitudinis tramitem Apoſtolica cauſam pietate reduxit.

Digitized by Google

Ludouici Imper. dona S. Petro oblata.

** Hic aliquid deeſſe videtur. Dona hæc deſcribit Platina.*

Ipſo etiam præſtantiſsimo præſule culmen Apoſtolicum gubernante HLudouuicus Auguſtus * hæc Sancto Petro Apoſtolo contulit dona, videlicet. Erat autem Clementiſsimus idem Pontifex in exhibendis Dominici gregis vigilijs adeo curioſus, vt cum aliquod ſcandalum in Sancta Eccleſia oriebatur, nec requiem corpori, nec membra dabat ſopori. Quouſque per miſſos aut literas ſuas pax reformaretur, & tranquillitatis populus reſumeret lucrum.

De Lothario repudiante vxorẽ Thietbergam.

Alij vocãt Thietgandum & Gũtherium.

Nam HLotharius Rex relicta Theutberga Regina, & Waldrada concubina in matrimonium ſumpta, licet carnaliter ſuper his Romanam ſedem, eundemque pium conſuluiſſet Pontificem, in putredine luxuriæ, carniſque petulantia voluebatur. Cumque hoc ſummus Pontifex malum qualiter ab Eccleſia Dei pelleret, ne alios huius morbi peſte Rex ille pollueret, intra ſe cogitaret, diutiſſimè cæpit affligi & intimo corde dolens, valde ſuper iſtis gemebat erroribus. Præſertim cum Theutgaudum Treuerenſem, & Guntherum Agrippinæ Coloniæ Archiepiſcopos cum Haganone Bergomenſi, & cæteris epiſcopis talem eidem Regi auctoritatem dediſſe audierit, vt Theutbergam liberius poſſet reijcere, & Waldradam concubinam in matrimonium legitimè copulare. Et quos debuerat ante Dominũ adiutores habere, atque ductores, ipſos habere, præſul beatiſſimus compererat hanc dando pro auctoritate perpetuo igni, traditores. Vnde ſine mora continuò miſſos ſuos in Franciã deſtinauit, præcipiens & monens vt in Metenſium Vrbe aggregato Synodali conuentu, requirerent, cur idem Rex Theutbergã reiceret, aut Waldradam ſibi in coniugium copularet? Quo requiſito, & inuento legitimum finem imponerent.

Papa Synodum Metis indici iubet.

Alij Thietbergam.

Sed peruenientes illuc ſedis Apoſtolicæ legati ſcrutari cæperunt huiuſcemodi cauſam, & id ab Lothario inter cætera audierunt. Quicquid ego feci, iſtorum epiſcoporum conſilio vſus feci. Erant autem ibi præcipui prædicti Theutgandus, & Guntherius Archiepiſcopi, quos auctores in tanto ſcelere Sanctus iam Papa compererat, aſtruentes., & dicentes legitimum illud fuiſſe connubium, quod de Waldrada Concubina Rex conſtruxit Lotharius, & quæ dicebant, coram Domino eximio Papa venientes ſe defendere poſſe ſpondebant. Cumque legati Apoſtolicæ ſedis, licet in multis ſeducti, Romã iter regrediendo reflecterent, quæ à Rege, ac à Theutgando, & Gunthario Archiepiſcopis audierant, ac cognouerant ſummo retulerunt pontifici. Pijſſimus autem præſul aduentum Archiepiſcoporum dum præſtolaretur illorum, ecce ſuperna dirigente clementia,

Archiepiſcopi, Colon. & Treuirenſis veniunt Romam.

tia, idem Theutgaudus, & Guntharius Archiepiſcopi Romanam Vrbem adeuntes, veſtigijs huius præſulis ſe ſacris præſentari petierunt. Quibus benignè præſule à præſtantiſſimo ſuſceptis libellum ei obtulerunt dicentes, ſe nihil plus, vel minus egiſſe, niſi ſicut libellus ipſe cantabat. Quo diligentiſſimè ſcrutato non pauca in eo reperta ſunt prophani, & multis inauditi ſermonis turpitudinem habentia, quæ epiſcopalem excedentes ordinem ipſos ſicut phreneticos ligauerunt Archiepiſcopos. Denique conuocata Synodo in Lateranenſi poſt hæc palatio ſub Apoſtolis, inuenti ſunt ijdem, vt dictum eſt Archiepiſcopi, vnde damnationis notam incurrerent. Præcipuè, quia Auctores ſe tanti diuortij fuiſſe clamabant, & ſententiam, (quam in Ingiltrudia vxorem Boſonis Papa tulerat quæ eundem virum ſuum Boſonem, per ſeptenne tempus reliquerat, atque excommunicata etiam, & à ſummæ ſedis Pio Papa legata, & anathematizata extiterat, & ad eum reuerti curauerant communicantes, ac conuerſantes cum ea, imo loquentes) diſſoluiſſe ſe nō negabant, ſed altiſone publicabant & epiſtolam Pij Pontificis, ſicut in illis malè compoſitis geſtis in ſcrinio huius ſedis repoſitis declaratur, ad libitum falſauerant.

Synodus in Laterano damnat Archiepiſc. doctrinam.

Tunc iudicante & eodem Sancto Præſule cum Synodo decernente ſacerdotali honore priuati ſunt. Et depoſitionis cenſuram merito incurrerunt.

In hac quidem Synodo benignus Præſul Metenſem Synodum, vbi geſta illa contra voluntatem Dei, & ſuam digeſta fuerant, illico caſſauit, & quædam neceſſaria in Sancta Eccleſia capitula promulgauit.

Metenſis Synodus caſſatur.

His ita peractis vna cum iam dicto Haganone epiſcopo, qui, ſicut quidam epiſcoporum eidem Coangelico præſuli ſcribebant, ob ſermones imperitos, qui in prænominatis prophanis geſtis à Theutgaudo, & Gunthario oblatis ſonabant, Heliu nominatus eſt, eo quod ipſe Hagano auctor illorum præfuerit, & talia cum eiſdem Archiepiſcopis inconuenientibus mendacibuſque loquelis compoſuerit, Ioanne de cuius ſuperius memoria textus eloquitur, aſcito Archiepiſcopo cum Gregorio germano fratre illius, qui multarum præuaricationum iuramenti, quod præſtauerant, obliti obnoxij habebantur; ijdem depoſiti pœnitentiæ lamenta non requirentes, & tantum facinus, quod in vxorem Lotharij Regis geſſerant, adhuc non condolentes cum eiſdem Haganone ſcilicet, & Ioanne Rauennate epiſcopo, atque Gregorio fratre eius contra ſedem Romanam, immo ſpecialiter contra ſummum Pontificem, & populum illi

illi ſubditum,& à Domino Ieſu Chriſto per beatum Petrum Apoſtolum,regnique cœlorum clauigerum commendatum,multa nefanda, multa contraria,multaque ſacrilega , & Chriſtianitatis modum excedentia palam , & clam , fraudulenter , atque procaciter operari cæperunt,ita vt eorum nequitia montes tranſiret,& maria. Et in cœlum os ſuum ponentes populum Domini crudeliter diſcerperent,& innocentes animas viperea factione deciperent. Et quibus non ſufficiebant mala præterita,noua & inaudita alia deteriora prioribus diabolo ſuadente facere non recuſabant. Quia,& quod ſigillatim vtriſq; prohibitum,& ſynodice ſecundum qualitatem ſceleris interdictum fuerat,audacter contingere præſumpſerunt , & quæ tentanda nemini,Deo contempto,eheu prô dolor peregerunt.

Pontificis liberalitas in pauperes.

Hic Chriſti amicus omnium nomina claudorum , cæcorum atque ex toto debilium in Vrbe Roma conſiſtentium ſcripta apud ſe retinens quotidianum illis victum miniſtrare ſtudioſe curabat. Nam reliquis pauperibus greſſum,aut vires habentibus huiuſcemodi,vt viciſſim eos paſceret ſapienter, reperit modum ſcilicet bullas ſuo nomine titulatas fieri iuſſit,& has eis dari præcepit. Vt quanti prima feria,quanti ſecunda,quanti tertia,vel cæteris obliquis ferijs prãdere debuiſſent per ſignum bullarum facilius noſceretur, & in illis quidem bullis, quæ eis datæ ſunt, qui prima feria refici debebant fecit per ſingulas duos nodos , & ſic per omnes vſque in Sabbatum, vt quot feriæ eſſent,tot eſſent nodi per ſingulas bullas includens in eis nuces,vbi nodi fiebant , quatenus nullus pauper haberetur in Vrbe, qui vel vno die per hebdomam de ſuis eleemoſynis non eſſet refectus. Interea Carolus Rex Sancto Apoſtolo obtulit ex puriſſimo auro, & gemmis conſtructam veſtem habentem gemmas praſinas, hyacinthinas,& albas. Sanctiſsimus autem, & fulgidiſsimus Pontifex dolens populum tot oppreſſum calamitatibus Deum tantummodo innumeris inuocabat precibus, & infinitis laudabat præconijs, non tamen eccleſiarum Dei curam relinquens, ſed potius in tribulatione, & temporali tentatione decenter adaugens. Nam renouauit in baſilica Dei genitricis Mariæ, quæ dicitur Coſmedin ſecretarium,ibique pulchri decoris fecit triclinium cum caminatis ad honorem,& decorem eius.

Carolus Caluus obtulit dona S.Petro.

Noua opera Papæ.

Coſmedin.

Pari modo iuxta idem ſecretarium porticum renouans illic conſtruxit, atque ædificauit oratorium in honore Sancti Nicolai , & plurima dona ibi contulit almus. Renouauit etiam ipſe paſtor benignus Cimiterium beati Fœlicis martyris , ac confeſsionem via Portuenſi. Necnon & Cimiteriũ eadem via ad vrſum pileatũ,vbi corpora San-

Sanctorum Chriſti martyrū Abdon, & Sennen requieuerunt iam in ruinis poſito pulchro, ac miro reſtaurauit honore. Via autem Appia de cimiterio Sancti Chriſti martyris Sebaſtiani, in Catacumba, vbi Apoſtolorum corpora iacuerunt, quod multis ab annis ruerat, meliori illud fabrica renouās, monaſterium fecit, & monachos ſub Abbatis regimine vndecunque potuit, aggregauit, victuique neceſſaria dari, cæteraque ſtipendia miniſtrari præcepit.

Huius igitur tempore cum multi ad Sanctitatis eius nomen accurrerent, quidam de Anglorum gente Romam venerunt, qui in oratorio beati Gregorij Papæ, & Confeſſoris Chriſti in principis Apoſtolorum æde Fraſcatæ conſtructa vnam tabulam argenteam poſuerunt habentem lib. .. . . ..

Angli offerunt dona.

Prædictus Clementiſſimus pontifex in eccleſia cæleſtis regni clauigeri beatiſſimi Petri Apoſtoli vela numero quinque de fundato, quæ ad decorum ipſius baſilicæ ſurſum in trabibus intra tantæ ædis veſtibulum appenduntur ornata in circuitu olouero optimo, fecit, & pro æternæ vitæ contulit palma. Huius beatiſſimi temporibus præſulis tot, tantęque diuerſarum prouinciarum cognita luce clarius doctrina præclari dogmatis eius, ad ſedem Apoſtolicam conſultationes directæ ſunt, quantas numquā penitus quis reminiſcitur à priſcis temporibus perueniſſe, qui præſagus ſacri verbi pabulo præſul vbertim ſingulos reficiebat, tradenſque eis pręcepta, iuraque myſtica beatificis illos inſtitutis ſatiabat. Docebat, & ad propria benedictos, & eruditos remittebat. Et quicquid quoquo modo perperā fieri cognoſcebat, audiebatue per aliquos, Dei tantū reſpectu corrigere illud malens, grauibus lamentis orationibuſque infinitis vacabat, vt Deus omnipotens per ſuam clementiam tale quid, tanquam non eſſet, bonis, ac præcipuis immutaret exemplis. Sicuti veniente de Inſula Sardiniæ relatione, quod etiam & per domeſticos ſuos genere Sardos agnoſcens, huiuſcemodi verbis ei relatum fuit.

Et Papa [illegible]

Multa quæſtiones ad Papam referuntur.

Strenuus in cognoſcendis & tollendis abuſibus.

Quod iudices ipſius Inſulæ cum populo gubernationibus ſuis ſubiecto in proximis, ac ſanguinis ſui propinquis inceſtas, & illicitas contraherent copulas, velut temporibus Domni Gregorij Quarti Papæ facere conſueuerant. Tunc enim mellifluos, & præuaricantibus, à Sancto Spiritu doctus terribiles ſuæ prædicationis, quæ in vniuerſo orbe micabat, componens apices, Miſſos etiam ſtrenuos Paulum Populonienſem epiſcopum, & Saxu Venerabilis monaſterij Sanctorum Ioannis, & Pauli Abbatem accerſiens, miſit eos illuc, vt eandem gentem Sardorum à tanto reuocarent errore: quibus euntibus valde quoſdam ex eis inuenerunt aduerſos, diſciplinæ

In Sardiniā mittit ea de cauſa legatos.

monita recipere contemnentes. Verumtamen ſecundum præ ceptionis ſummi præſulis auctoritatem Sardos excommunicauerunt ac anathematizauerunt auditores, quouſque malum inceſtarum effugerent copularum pœnitentiæ medicamina requirentes, ſicut in epiſtolis, quas ijdem legati in Sardiniam deportauerant regeſto ipſius præſulis continetur inſertis. Et ſic Romam poſt affluentes prædicationes datas reuerſi ſunt.

Papa agit contra Hincmarum Remenſem Archiepiſc.

Quidam præterea Hincmarus Remorũ Archiepiſcopus Rhothadum Sueſſonicæ Vrbis epiſcopum ſedis Apoſtolicæ iudicium appellantem contra Sardicenſis Concilij regulas depoſuit, cuſtodiaque arcta ſeruari præcepit: cuius videlicet depoſiti ter beatiſſimus Papa libellos cum innocentiæ ſuſcepiſſet, ipſum Archiepiſcopum monens literis, & præcipiens vt depoſitum Rothadum Romam dirigeret cum ſuis miſſis audiendum. Sed veniente eo hanc Romanam ſecundum mandatum Beati Papæ ad Vrbem, & per nouem circiter menſes hic commorante nunquam penitus ex accuſantium parte quiſquam affuit, qui coram Sanctiſſimo Præſule cum eodem Rhothado contenderet, aut illum accuſaret. Tunc in die Vigiliarum natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, quo ſecundum olitanam conſuetudinem huius Apoſtolicæ ſedis Præſul cum clero, & populo in baſilica Dei genitricis ad præſepe miſſarum officia celebrare conſueuerat; conueniens cum omnibus Papa benignus fecit in ambone publicè de ipſo Rhothado ſermonem, ſignificans qualiter ſedem Apoſtolicam appellans depoſitus fuerit, & in conſpectu ſuo nullus per tot menſes accuſatorum occurrerit. Denique conſentiente ſibi epiſcoporum preſbyterorum, & Diaconorum, omniumque conuētu, decreuit vt dignus eſſet idem Rhothadus indui ſacerdotalibus indumentis, qui à nemine per tot menſes accuſabatur, & ad ſedis Apoſtolicæ iudicium proclamabat, nec honore priuaretur. Vbi veſtitus epiſcopali Rhothadus indumento, omni tempore ſe pollicitus eſt ſuis infeſtatoribus reſpõſurum, rurſus expectatis aliquantis diebus ſcilicet vſque in diem natalitium ſacræ Virginis Agnetis qui eſt duodecimo Cal. Feb. ſed nec ſic quiſquam affuit aduerſum Rhotathum iam reſtitutum epiſcopum aliquid altercans.

Rhothadus ab Hincmaro depoſitus reſtituitur.

Conueniente ergo beatiſſimo Præſule cum omnib. in baſilica ipſius Virginis foris muros vrbis via Numentana idem Rhothadus epiſcopus excuſationis, & promiſsionis ſuæ, qua pollicitus fuit, ſe omni tempore accuſatoribus ſuis reſponſurum, libellum ſummo Pontifici tradidit, qui coram cunctis audientibus iuſſu præſulis, exitum eſt recitatus. Vbi etiam reſtitutionis eius forma relecta eſt, & poſt omnium

omnium conſenſum in Eccleſia Sanctæ Conſtantiæ iuxta eandem Sanctæ virginis baſilicam decreto beatiſſimi huius præſulis ſæpedictus Rhothadus iam reſtitutus epiſcopus miſſarum ſolemnia ſolemniter celebrauit. Sequenti vero die congregata, in domo, quæ nuncupatur Leoniana denuo Synodo, excuſatoque ipſo, ſicut in libellis ab eo recognitis, duobuſque quaternionibus inſertis, atque diuerſo tempore miſſis, & oblatis, Archiuoque huius ſedis repoſitis continetur Rhothado ne talia Sacerdotes, & maximè ſedem Apoſtolicam appellantes vltra diſcrimina paterentur, ſicut prænotatum eſt, in gradum priſtinum eſt reſtitutus, & ad propriam ſedem cum Apoſtolicis Sanctionibus remiſſus, quatenus veſtitus epiſcopalibus infulis, ſi prouocatus fuiſſet de cætero ſuis accuſatoribus coram ſedis Apoſtolicæ præſule reſponderet. Cum quo & Sanctiſſimus, & à Deo conſeruandus præſul tam pro reſtitutione illius, quam pro abolenda Regis Lotharij copula, & pace etiam, & concordia Regum Galliarum conſeruanda Arſenium epiſcopum huius almæ ſedis Apoſtolicæ Apocriſarium & miſſum illico deſtinauit, quatenus reformata pace Sanctæ eos eccleſiæ finibus ſine refragatione coniungeret, & quędam neceſſaria in Galliarum Eccleſia ex Apoſtolica traditione ſtatuta diligentius, & affluentius perageret. *Papa mittit Apocriſarium ſui in Franciam.*

Nihilominus Seufredum Placentinæ ſedis antiſtitem à ſede propria à cuiuſdam Diaconi Pauli perfidia pulſum per legatos ſuos idem Papa ſedi ſuæ reſtituit, & eundem Diaconum qui ſedem illam proprio Rectore ſuperſtite pręſumpſit inuadere competenti cum ſuis ſequacibus increpatione corripuit. *Et Placentinum Epiſcopum reſtituit.*

Pro cuius etiam infauſta, nefariaq; præſumptione pænitus amputanda Sanctitatis ſtudio iuſsit, & pro pace Dei eccleſia ipſi iam fato præcepit Diacono, vt nec tale quid vnquam tentaret peragere, nec eandem ſedem Placentinam ſiue viueret Seufredus, ſiue moreretur epiſcopus repetere præſumeret vel recipere. Omnium namque inſignis idem atque præclarus Pontifex pietate magiſtra miſerias, ac neceſſitates præuidens cunctis clementer compatiendo celeri ſubueniebat egenis intuitu, & imitatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ad redimendum humanum genus è ſublimi deſcendit ad infima in populo labores ſuſtinebat ingentes.

Claudorũ quapropter atq; cæcorum, necnon & diuerſis pœnis affectorum in porticu beati Petri Apoſtoli iacentium ad oram Tyberini fluminis ad ſitim auferendam non poſſe greſſus conſpiciens tendere, ac diuerſarũ gentium, quæ vndiq; pro ſceleribus Apoſtolica limina proprijs expetebant vtilitatem diuinitus attendens, iuſſit, mi- *Aquaductum in S. Petro reſtituit.*

 nime

nime corpori ſuo parcens, formam aquæductus qui multis à temporibus ruerat, & ad beatum Petrum Apoſtolum ob hoc aqua non ducebatur, in meliorem, quam fuerat certamine quamplurimo reuocari ſtatum: ita vt non ſolum hominibus profuerit debilibus, ſed etiam omnibus eccleſiam beati Principis Apoſtolorum adeuntibus præcipuum opus extiterit, ſicut hactenus ad decorem Leonianæ vrbis luculenter conſpicitur, ac habetur.

Præterea Oſtienſem Vrbem quamdiu ac memoriæ beatus Papa Gregorius, ne gens iniqua Saracenorum populũ Domini in circuitu caperet, aut interimeret ad ſalutem multorum conſtruxerat in ruinis iacentem inſpiratione ſuperna tactus fortiori, firmioriq; fabrica reædificari iſte Sanctiſſimus præſul iuſſit, & in melius reſtaurauit, portiſque etiam, & turribus fortiſſimis muniens promptos ad bella in ea homines collocauit, ita vt nullatenus alienigenæ gentis incurſio de cætero illi poſsit dominari, aut conciuibus eius damna in aliquo, niſi, quod abſit, per deſidiam operari.

Oſtiam de nouo munit.

Interea meritis beatiſsimi huius in orbe prorſus exuberantibus operante potentia ſummi Dei, qui quotidie ſuos per famulos ſigna, & mirabilia magna facit, Rex Bulgarorum Chriſtianitatis, & fidei Sanctæ doctrinas agnoſcens, meruit baptizari, & qui prius creaturæ ſeruiens ſæuiebat crudelitate, huius temporibus creatori colla ſummittens ampla cœpit religione iubere, magnaq; vſus eſt pietate. Tunc ad hunc Catholicum, & verè præſulem orthodoxum legatos ſuos menſe Auguſto Indictione XIV. deſtinauit, donaque non parua tam Sanctis locis, quam eidem ſummo pontifici contulit, ſuggerens eius Apoſtolatui quid ſe facere ſalubrius oporteret, vel quid erga reliquũ Bulgaricum adhuc baptiſmo ſacro carentem populum, vt fidei ſacramenta perciperet, agi deberet.

Regem Bulgarorum conuertit.

Rex mittit legatos cum donis Romam.

Quod beatiſsimus audiens Papa magna repletus lætitia laudes Chiſto reddidit amplas, & cum omni ſibi diuinitus commiſſa eccleſia gratulans infinita præconia Deo noſtro, qui nouiſsimis his temporibus tantum fecit miraculum deuota mente, ſupplici quoq; voce reſoluit. Porro legatos eiuſdem iam nomine Michaelis Bulgarici Regis à Sancto Papa receptis honorificè apud ſe eos retinuit. Et interim ſedis Apoſtolicæ miſſos Paulum ſcilicet Populonienſem, & Formoſum Portuenſem magnæ Sanctitatis Epiſcopos ſtatuens, hoſque monitis mellifluis, atque doctrinis inſtruens ad prædicandam genti illi eos ire decreuit. Cum quibus quoniam per Bulgaricum regnum iter vſque Conſtantinopolim terra tenus tenditur, vt quicquid de Sancta Conſtantinopolitana Eccleſia, licet iam per

Mittuntur Epiſcopi ad conuertẽdos Bulgaros.

Orien-

per Orientem hoc ipſum idem Papa ſemel, & bis apoſtolicis literis diuulgatum habuerit, apud ſe decretum exiſteret eidem per ſuos Legatos Eccleſiæ notum faceret. Donatum epiſcopum Oſtienſem, Leonemque Preſbyterum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, nec non & Marinum Sanctæ Sedis Diaconum apoſtolicæ miſſos idoneos æque direxit, vt illi Bulgariæ populum ad fidem conuerterent, & iſte quid, vel qualiter Apoſtolica Sedes de eadem Conſtantinopolitana deliberatum habuiſſet Eccleſia, modis omnibus nunciarent. Quod in nomine Domini cum adiutorio Sancti Petri & Pauli factum eſt. Sed præfatis Paulo, & Formoſo venerabilibus Epiſcopis in Bulgaria morantibus Donatus reuerendus epiſcopus, Leoque Preſbyter, & Marinus Apoſtolicæ Sedis miniſtor, dum Conſtantinopolim ire vellent; Ecce inter fines Bulgariæ, Conſtantinopolitanorumque quendam Theodorum illam cuſtodientem inuenerunt, qui eos vltra non dimiſit abire, quin potius innumeris eos denotans iniuriis adeo tantæ ſedis legatis abuſus eſt, vt etiam equorum in quibus ſedebant capita percuteret, diceretq;, Imperator noſter vos neceſſarios ſane non habet.

Legati Pontificis arcētur à Bulgaria.

Sed idem Imperator Legatis Regis Bulgarorum ita fertur dixiſſe niſi per Bulgariam miſſi ſedis Apoſtolicæ veniſſent, nec faciem meam, nec Romam diebus vitæ ſuæ viderent. Illi vero per quadraginta dies illic reſidentes, vt cognouerunt, quia hoc Imperator Græcorum fieri iuſſerat, terga verterunt, & Romam hæc eadem nunciantes coacti reuerſi ſunt. Porro à prænominato Rege Bulgarorum Apoſtolici miſſi mente alacri, magnaque ſuſcepti deuotione, cæperunt ſalutaribus edocere populum monitis, & à minimo vſque ad maximum ſacro ſonte cum Dei gratia abluerunt, omnemque ritum Chriſtianæ fidei, ſicut à Sanctiſſimo Papa inſtructi fuerant in conſuetudinem Bulgarorum tradiderunt. Glorioſus autem Bulgarorum Rex fidei tanta cæpit flagrare monitis huius pij patris illectus conſtantia, vt omnes à ſuo Regno pellens alienigenas, præfatorum apoſtolicorum ſolummodo prædicatione vſus miſſorum, paſcuis vitæ æternæ iugiter refici, nempe decreuerit vnumque ex his Formoſum vita, & moribus Epiſcopum ſibi dari Archiepiſcopum expetierit. Tunc iterum Legatos ſuos Romam direxit, & inter alia beatiſſimo Papæ id ipſum ſuggerens ab eius ſanctitate pro inſtructione gentis illius Preſbyteros poſtulauit. Ipſe vero talibus Papa compertis valde gauiſus eſt, & infinitas Deo laudes rependens non pauci numeri coram ſe probauit Preſbyteros, & quos dignos reperit prædicationis gratia in Bulgariam direxit, cum quibus Dominicum Triuenſem, &

Bulgari docentur fidem Chriſtianam.

Rex petit Archiepiſcopum ſibi dari.

Grimoaldum Polimartienſem epiſcopos deſtinauit. Vt quia ipſum Formoſum plebem dimittere ſibi creditam non oportebat epiſcopum, ex his Preſbyteris ad Archiepiſcopatum, qui dignus inueniretur, in nomine Domini tandem eligeretur, & ſedi conſecrandus apoſtolicæ mitteretur.

Inter hæc quidem ſtatuit beatiſſimus Papa ſolertiſſimusque vitiorum corrector, & Dei cultor, vt penetrantibus ipſis Bulgariam epiſcopis, Paulus, cuius ſuperius memoriam fecimus Populonienſis, ipſeq; Grimoaldus epiſcopi Bulgariæ quicquid ad diuinum miniſterium pro inſtructione gentis illius pertineret, efficerent. Et ſæpius dictus Formoſus, atque Dominicus Venerabiles epiſcopi iterum Conſtantinopolim pro ſchiſmate ibi exorto, de quo iam latè differui, proficiſcerentur.

Legati à Papa mittuntur Conſtantinopolin.

Michael Imp. fœdè moritur.

Sed dum hæc agerentur Dei iudicio Michaelem Græcorũ Imperatorem vltio digna perculit, & nefanda nece peremit. Imperante autem Baſilio in Conſtantinopoli, quoniam voluit Deus ipſius ſancti Pontificis iuges labores, quos pro ſancta Conſtantinopolitana paſſus fuit Eccleſia cum fine boni operis conſummare, ſicut fama ſe habuit, Photius Neophytus, ac inuaſor, vt mœchus pellitur, & iuxta decretum ſedis Apoſtolicæ Patriarcha Ignatius Conſtantinopolitano redditur throno. Neque enim hic diuinorum executor operum piiſſimus, & catholicus Papa, quæ ſua ſunt, ſed ea, quæ Dei ſunt primo loco poſuit, & quæſiuit. Et cum adiutorio Sancti Petri bella Domini ſummo diſpenſationis libramine ſpiritaliter præliari curauit. Prælatos ſiquidem quoſq;, ne ſubditos læderent magna prouiſione moderans, vt pater cõmonuit, & vt ſubiecti Prælatis ſubeſſent iuxta vnius cuiuſq; priuilegia paſtoraliter quoq; decreuit. Cuius qui ſanctum ſtudium vult agnoſcere, in epiſtolis ſuis, quas bene libratas per mundi partes direxit luce clarius inuenire valebit. Quippe qui animã ſuam in manibus ſuis poſuit, qui nulla niſi cæleſtia cogitabat, qui ieiuniis, vigiliis, & orationibus nocte, ac die vacans nec requiem corpori, nec membra dabat ſopori. Nam ſi cuncta, quæ Chriſti gratia plenus virtutibus atque fide ſanctitatis opera geſſit, & moribus, vitaque docuit & impleuit, chartis inſerere volumus, prius fortaſſe membrana, quã ſermo deficiet. Tamen antequam ad finem vitæ illius ſtylum vertamus, ad ea, quæ ſanctis locis contulit redeamus.

Photius pſeudopatriarcha pellitur.

Epiſtola Nicolai Papa laudata.

Virtutes eius.

Hic igitur egregius Papa ob amorem Principis Apoſtolorum Petri Apoſtoli nutritoris ſui fecit in baſilica eius pannos tam ſcilicet de ſtauraci, quam & de fundato, vel aliis pulchris, variiſque coloribus numero . . . . Qui trabes maiores in Preſbyterio reſpicientes

Dona oblata ab eo Eccleſia S. Petri.

entes omnes in gyro compleuit, quæ illud luculenter ornāt decuſque augent & amplius mira ſua magnitudine dant honorem. Vbi etiam, quod nullus poſt deuaſtationem Saracenorum agere nixus eſt, arcum fecit argenteum, & melius quam olim fuerat ſuper excellentiorem trabem, quæ eſt ante cyborium in medio poſuit pen. lib. . . & tres imagines argenteas vna figuram Domini Saluatoris, duabus vero Angelorum ſcalpſit effigies, ac illis nouem lib. auri deaurans ſubpoſuit. Quarum vna pen. libras octuaginta, alia libras ſeptuaginta, Tertia vero pen. libras ſimiliter ſeptuaginta. Fecitque ibidem crucem auream vnam pretioſis gemmis ornatam pen. lib. . . . Et in ſummitate eiuſdem eam arcus locauit, vbi pro amplitudine decoris eius, atque ſpeciminis appendit coronam auream vnam, cruces argenteas duas, Calices argenteos duos, & ſtaupos argenteos duos. Porro in purpureis marmoribus, quæ ante corp. beati Petri Apoſtoli rugas argenteas retinent, dextra leuaque duas cruces argenteas offerens poſuit pen. libras. . . . .

In Patriarchio ſiquidem Lateranenſi domum pulcherrimam, nimiſque decoram fieri iuſſit. Et oratorium Sanctæ Dei genitricis illic conſtruens veſtes, & competentes ornatus pro æternæ vitę amore lucifluis votis ipſe beatiſſimus Pontifex obtulit. Idem etiam à Deo protectus, & cæleſti gratia circumuallatus multa caſum minantia renouauit, loca ſanctorum & diuerſis eccleſiis diuerſa munera contulit, & commoda luculenter adauxit. Et in Cyborio Conſtantinianæ baſilicæ optimos de ſifori, & de fundato quatuor pannos appendit. Deinde regni cælorum clauigero paris in Cyborio numeri pannos optimos obtulit.

In eccleſia Doctoris gentium ſimiliter fecit. In eccleſia Sanctæ Dei genitricis ad præſepe pari modo, æternæ pro retributionis præmiis egit. Et in eccleſia Sancti Laurentij Chriſti Martyris foris muros vrbis æque pannos optimos quatuor in Cyborio dedit. Huius quippe beati temporibus Præſulis tanta vbertas, & victuum copia extitit, vt omnem memoriam famis deceſſoris ſui factæ diebus hæc obliuioni traderet abundantia. Hic fecit ordinationem vnam per menſen Martium, Preſbyteros ſeptem, Diaconos quatuor, epiſcopos per diuerſa loca numero ſexaginta quinque. Poſtquam autem ſedē apoſtolicam victorioſiſſime, & vt verus Dei athleta catholicæ, ac principaliter rexit ex hac luce Id. Nouemb. Indictione prima migrauit ad Dominum. Porro quid dicam, cum non ſolum eius exitum diuerſæ hominum nationes plena ratione vitētes, Verum etiam, quantū ad intemperantiam aëris, ipſa mundi elemēta diu fleuerunt, & de morte tāti viri

S. Pauli.
B. virginis.

Ordinationes ab eo facta.

Mors à toto orbe defletur.

viri in triſtitia permanſerunt. Quo defuncto corpus eius ſepultum eſt ante fores baſilicæ beati Petri Apoſtoli.

ANNOTATIO ONVPHRII PANVINII IN PLATINAM POST NICOLAVM I.

AD hunc vſque Nicolaum Romanorum Pontificum vitas ſcripſit Anaſtaſius monachus, & S.R.E. Bibliothecarius, ſub quo & eius ſucceſſoribus Hadriano 2. & Ioanne 8. in orbe floruit. Quæ ſequuntur, concinnauit Guilielmus quidam alter Bibliothecarius, quæ in libro, qui ſub Damaſi nomine circumfertur, extant.

CVIII. HADRIANVS II.

ANNO CHRISTI 867. LVDOV. 2. 12. IMP. BASILII. 1.

HADRIANVS natione Romanus, ex patre Talaro poſtepiſcopo regionis tertiæ, ſedit annos quinque. Hic ex proximitatis genealogia beatæ recordationis quarti Stephani, & Sergij Iunioris Pontificum deſcendens, dum miris polleret actibus à venerandæ memoriæ quarto Gregorio ſedis Apoſtolicæ Præſule ſubdiaconij ſortitus eſt miniſterium. Deinde vero in Lateranenſi patriarchio familiariter aſſumptus laudabiliter conuerſatus ad regendum titulum Sancti Marci Confeſſoris Chriſti, atque Pontificis Preſbyter ordinatus tam inculpabiliter deguit, tam viriliter miniſtrauit, vt non tantum ſicut factus Preſbyter, ſed ſicut futurus Pontifex, reuerenter ab omnibus coleretur. Siquidem & inierat in Chriſto, eiuſque genitrice, apud cuius præſepe iugibus orationibus incumbebat, tantam fiduciam, vt bene faciens non deficeret, nec quicquam diſcriminis, cunctaque habere poterat diſcretiſſime largiens, incurrere formidaret.

Fit ſubdiaconus.

Et Preſbyter.

Liberaliſſ. in pauperes.

Nam cum die quadam inter compreſbyteros ſuos à Sanctiſſimo Papa Sergio conſuetudinaliter denariis quadraginta perceptis domus ſuæ portas reuertens ingredi vellet, ac præ multitudine peregrinorum, quæ ibi fiducialiter more ſolito velut ad horreum commune confluxerat, omnino nequiret: miſericordia motus * equeſtri ſuo retulit, nil ſine tantis fratribus in tantillis denariis ſibi eſſe commune.

** equeſtri, diſpenſatori ſuo.*

Cumque ille neque tertiæ parti pauperum ſingulos denarios poſſe ſufficere intuliſſet, in virtute, inquiens, Chriſti, qui de quinque panibus, & duobus piſcibus, quinque millia hominum ſatiauit, non ſingulis ſingulos, ſed ternos ſingulis denarios erogabo. Et hæc dicens forinſecus portæ ſuccedens, ac de manu equeſtris ſui ſuſcipiens peregrinæ

Miraculoſe multiplicantur denarij.

grinis cunctis egredientibus ternos ſigillatim denarios erogauit. In qua redundatione cum miraretur equeſter non ſolum non defeciſſe denarios, quinimo ſuperfuiſſe, liberalis Preſbyter qui ſupererant demum recipiens multitudini familiæ ſuæ ternos nihilominus perſonatim nummos largitus eſt. At cum ſex itidem ſupereſſent, vides quam largus, & quam ſuauis ſit omnipotentiſſimus Dominus, qui quadragenariam quantitatem nummorum & fratribus noſtris per ternos diſtribuit, & mihi ternos, tibique ternos æqua ſorte ſeruauit.

Erat præterea tantæ hoſpitalitatis, & largitatis, vt non immerito beato Iob in his valeat comparari, nam ab infantia creuit cum eo miſeratio, & de vtero matris cum ipſo egreſſa eſt. Non deſpiciebat prætereuntem, eo quod non haberet indumentum, cuius latera nimirum ouium calefaciebat velleribus, nec buccellam quidem ſuam comedebat ſolus, cum hanc cum pupillis, & egenis comederet. Quippe qui oculus eſſet cæco, & pes probabatur exiſtere claudo, & vt ſcriptis virtutum eius multiplicitas referatur: Pater erat pauperum & cordis viduæ conſolator, Oſtium eius viatoribus patebat, nec erat clauſa ianua domus ipſius, quippiam poſtulantibus ab eo; vt ab omni clericali gradu, ab omni ſenatorio, & populari concordiſſimo cætu, ſicut poſt mortem quarti Papæ Leonis, ita poſt obitum Tertij Benedicti Pontificis, ſubire ſummum Pontificium, niſi ipſe diuerſis argumentis, & exquiſitis excuſationibus verecunde ſubterfugiſſet, cogeretur. Sed cum apoſtolicæ memoriæ Sanctiſſimus Papa Nicolaus rebus exceſſiſſet humanis, & iſte impræſentiarum tertio quintum & vigeſimum annum tranſiret; omnes vrbis Romanæ conciues, ſimul & hi, quos extrinſecus tunc adeſſe contigerat, tam pauperes, quam diuites, tam Clericalis ordo, quam cunctum populi vulgus, omnis ſcilicet ætatis, profeſſionis, & ſexus, contemptis omnibus excuſationibus Hadrianum deſiderant, Hadrianum dari ſibi Præſulem, ac paſtorem exoptant. Nulluſque in totius vrbis ampliſſimo ſpatio repertus eſt, niſi vel ſe, vel ſuum quemque prouehi voluiſſet, qui non Hadrianum promoueri ad hoc culmen medullitus exoptaret. Proceres vero licet ſoluto in duas partes corpore, viderentur eſſe diuiſi, vna tamen mente, parique circa hunc flagrabant ardore, quoniam cauſam diuiſionis, eorum non niſi nimius in tantum virum faciebat, charitatis affectus, dum ſic alterutra pars ſibi præferri geſtiret, vt ſi hunc altera pars deligeret, pars altera penitus dubitaret, nec erat ibi parti alteri * retinendi voluntas, niſi quia opinabatur eam ſua in alium vota dirigere, præſertim cum multi monacho-

Iob 31.

Refugit diu Pontificatum.

Nota iterum Benedictum Leoni 4. ſuccedere.

Omnes conſpirant in Hadrianum.

Proceres nonnulli dubitant.

** forte, reticendi.*

Tt rum,

Viſiones diuinæ de futuro Pontifice.

rum, plerique religioſorum ſacerdotum, ac fidelium laicorum cælitus emiſſis viſionibus, multo iam tempore Hadrianum futurum Pontificem, non ſolum dubitarent; Verum etiam apertis vocibus proclamarent. Inter quos quidam Hadrianum in ſede apoſtolica pallio humeris obducto reclinatum videbant. Alij eum cum apoſtolicis infulis Miſſas celebrantem. Nonnulli more apoſtolico in baſilica Lateranenſi aureos erogare. Plerique in equo cuius ſeſſione ſanctiſſimus Papa Nicolaus ad Sanctum Petrum pergens vſus fuerat, eũ cum Pontificali pallio impoſitũ præcedentibus axiomaticis, & ſubſequentibus reliquis turbis in vrbẽ redire, patriarchiumq; ſubire conſpexerant. Verum vbi euidentibus indiciis hunc eundem vtraq; parte diligi claruit, tanta in eum vnitas, & animorum, & corporum fuit, vt vnum in eis erga eundem Domini ſacerdotem cor, & vnus ſpiritus ineſſe omnib. videretur. Ita vt lapis angularis, ſalua reuerentia Ieſu Chriſti Domini noſtri, quodam modo poſſit vocari. Quoniam per oſtenſionẽ immo profectionẽ ſuam ſoluens inimicitias cordiũ fecit vtraq; vnum. Collectis igitur omnibus tam epiſcopis cum vniuerſo Clero, quam primoribus vrbis cum obſecundantibus ſibi populis, ab eccleſia ſanctæ Dei genitricis ſemperq; virginis Mariæ, quæ appellatur ad præſepe rapitur, trahitur, & ad Lateranenſe patriarchiũ certatim, ac à procerum, & plebis multitudine deportatur. Quod audiẽtes tunc miſſi principis moleſte tulere, indignati ſcil. non ꝙ tantum virum nollent Pontificem, quem nimirũ anxie cupiebant, ſed quod ſe dum præſentes eſſent, quirites non inuitauerint, nec optatæ à ſe futuri præſulis electioni intereſſe conſenſerint. Qui accepta ratione, quod non Auguſti cauſa contemptus, ſed futuri temporis hoc omiſſum fuerit omnino proſpectu, ne videlicet Legatos principum in electione Romanorum Præſulum mos expectandi per huiuſmodi fomitem inoleſceret, omnem ſuæ mentis indignationem, medullitus ſedauere, ac ſalutandum electum etiam ipſi humiliter acceſſere.

Trahitur ad ſolium Põtificium. Legati Imper. ægre ferũt ſine ſuo aſſenſu id factũ.

Poſtea tamẽ probarunt.

Cumque patriarchium Lateranenſe aſcenderent, atq; deſcenderent, tantis clamorib. vniuerſæ plebis, vt ſibi diu deſideratus vir ad conſecrandum daretur clamitantis obſeſſi ſunt. Vt nullus eorum loquentis ſecum Collegæ ſui verba poſſet audire. Erat enim cernere ſingulos circa conſecrandum Pontificem, tantam dilectionis efficaciam poſſidere, quantam nec vidiſſe, nec viſurum vnquam; quis æſtimaſſet. Deniq; omnes hunc certatim coram eiſdem Legatis rapere, & ad ſummum Pontificatus apicem prouehendum trahere, ac anxie nitebantur portare, niſi blanditiis ſenatorum, & conſiliis alquantulum ſedati fuiſſent. Quorum omnium vnanimitatis deſiderium audiens

diens Hludouuicus Chriſtianiſſimus Imperator; cognoſcens etiam, qualiter in eo decretum ſuis ſubſcriptionibus roborauerunt, valde gauiſus eſt. Et, vt tantus Domini famulus, cunctiſque gentibus videlicet tam Romanis, quam diuerſis aduenis deſideratus, & deſiderabilis Chriſtianæ plebi præficeretur, medullitus exoptauit: & mox imperialem ſcribens epiſtolam, cunctos Romanos quod dignum tanto elegiſſent officio præſulem conlaudauit, per quam videlicet innotuit, nulli quippiam præmij fore ex conſecratione ipſius quoquo modo pollicendum, cum ipſe hanc non ſuorum ſuggeſtione, ſed Romanorum potius vnanimitate cōmotus ardentiſſime cuperet prouenire. Maxime cum reddi, quæ ablata fuerant, non auferri ab Eccleſia Romana, vel deperire quippiam ſe diceret amare. Itaque ſabbato peractis rite orationibus, vigiliis, & eleemoſynis, Dominico ſecundum morem idem venerabilis ſacerdos ab vniuerſitate ad eccleſiam Sancti Petri Apoſtolorum principis ductus nonodecimo Calendarum Ianuariarum Indictione. I. anno præfati Auguſti decimo nono per epiſcopos reuerendiſſimos, ſcilicet Petrum Gauenſem, Leonem Siluæcandidæ, deinde tertio loco Donatum Oſtienſem, quia epiſcopus Albanēſis obierat, Formoſus vero Portuenſis à beatiſſimo Nicolao ad prædicationem, & inſtructionem Bulgarorum deſtinatus extiterat, benedictionem ſummi Pontificatus ad conſolationem videlicet multorum Sanctæ Dei eccleſiæ filiorum, qui factioſorum Tyrannide liberius ſolito ſæuiente inter vnius deceſſionem & alterius ſubſtitutionem Pontificis diuerſis agebantur exiliis variiſque afficiebantur incommodis, ſuſcipere meruit in nomine Domini.

Imperator approbat electionem factam.

Epiſtolam ſcribit ad Romanos.

Hadrianus conſecratur.

Si quidem ad celebritatem Miſſæ ipſius tam incredibilis extitit multitudo, vt certatim de manu eius omnibus communicare nitentibus Teutgaudus Treuirorum Archiepiſcopus, & Zacharias Anagninus epiſcopus, qui à Domno Nicolao ſacerdotio denudati, etiam communione caruerant, ſimulque Anaſtaſius, qui dudum à Leone Benedictoque pontificibus Preſbyterio denudatus inter Laicos communicare ſolitus erat, eccleſiaſticam communionem ſub congrua ſatisfactione receperint. Igitur mox ad patriarchium Lateranenſe reuerſus eſt, & conſuetudinē ab eo, qua diuerſorum xeniorum hinc inde confluentium (retentis ſolum quę vſib. menſarum ſufficerent reliquiis) pretia capiuntur, excluſit dicens. Non eſſe pium quod gratis accipimus, pretio venundare, & cariores habere rationalib. fratribus irrationabiles nummos ꝑ quibus Chriſti pretioſus eſt cruor effuſus. ſed paruipendantur inquit obſecro hæc pudēda pretiorū cō-

Depoſiti à Nicolao i Epiſcopi recipiuntur ad cōmunionem.

Digitized by Google

mercia & quod gratis accepimus, gratis iuxta præceptum Domini largiamur, & oblationes Chriſti cum eius hoſpitibus, ac inopibus partiamur. Propter quos has nobis tribui diuinitus ſcimus. Eueſtigio etiam Dominicum, & Grimoaldum epiſcopos, quos deceſſor ſuos ſanctæ recordationis Papa Nicolaus in Bulgariam patriam ire præceperat, & à ſe in ipſo articulo ſui diſceſſus abſoluerat, quique videntes tanti patris obitum ire diſtulerant, eadem fungentes legatione direxit, & quaſdam epiſtolarum, quas ille mittendas delegerat, vt ſe eiuſdem voluntatis, & ſtudij fore oſtenderet, ſuo nomine titulari præcipiens, in quantum tempeſtas fluctuoſi temporis permittebat, piiſſimi patris votum pius hæres impleuit.

Mittit Epiſcopos in Bulgariam.

His ab vrbe dimiſſis, continuo exules gaudere, cum videlicet Veltrienſem, & Stephanum Nepeſinum epiſcopos, & Ioannem cognomento Hymmonydem, quos procaciſſima falſitas, ſereniſſimo Auguſto incuſans, domo, patriaque proſcripſerat, ab Auguſta manſuetudine multis epiſtolarum documentis requirere ſtuduit, dicens, ſe bonum Eccleſiæ Dei paſtorem videri non poſſe, niſi oues quas fide ſanctę Eccleſię infidelis vir p ſuā ſurreptionē proſcripſerat recepiſſet.

Exules conatur reuocare.

Qua religioſa ſuggeſtione lætificatus Auguſtus vna cum Chriſtianiſſima coniuge non ſolum eos propter quos ſummus Pontifex miſerat honorifice ad vrbem remiſit, verum etiam quoſcumq; priuata ſimultate tanquam reos Imperatoriæ maieſtatis & in ergaſtulis quilibet truſerat, vt reuerterentur, præcepit, abſolui.

Poſt hæc ſummus Pontifex baſilicam Nicolaitanam, quam ſanctiſſimus Papa Nicolaus à fundamentis adeo luculenter cum tribus aquæductibus fabrefactis extruxerat, vt omnes Lateranenſes baſilicas ſui pulchritudine ſuperaret, iuxta votum deceſſoris ſui picturis variis decorauit.

Baſilicam à Nicolao I. erectam depingit.

Cuius ipſe conuerſationis exempla ſic ſolertiſſime ſequebatur, vt ab hoſtibus Sancti Nicolai, quia omnibus eius acta penitus infringere nitebātur, Nicolaitanus & ſcriberetur, & publice diceretur. Quorum ſcilicet hoſtium, quia non nullos, parturientes iniuſtitiam, conceptum dolorem effuſuros eſſe cognoſcens penes ſe veluti Zizanium inter frumenta, vſq; ad maturitatis tempus diſpenſatoriè retinebat, rumore, fallaciter exurgente creditū eſt, quod omnia Deceſſoris ſui acta, quę ille zelo diuino ſanxerat, hoſtes vero eius ad proprios libitus infamabant, voluiſſet infringere. Vnde accidit, vt omnes occidentalium regionum epiſcopi ſolemnes, ac honorificas literas emittentes, Religioſam eius memoriam, vt pote orthodoxæ, & veræ philoſophię Pontificis excolendā ſummo Pontifici iugiter inculcarēt. A cuius videlicet

Imitatur deceſſorem Nicolaum.

Suſpectus quibuſdam quaſi contrarius ſit Nicolao.

delicet Sanctiſſimi Hadriani Papæ collegio, cum per dies aliquot quidam Græcorum, & aliarum gentium ſeruorum Dei per id tempus Romæ morantium, ſe clanculo ſuſpendiſſent, ſexta feria LXX. idem Sanctiſſimus Antiſtes eos ſecundum conſuetudinem refectionis gratia ſolito plures numero conuocauit. Quorum omnium manibus per ſemet humiliter aquam fudit, cibos appoſuit, pocula miniſtrauit, & quod nullus Pontificum ante ſe feciſſe nouerat, vt eos promptiores ad prandium redderet, cum illis diſcubuit, canticis ſpiritalibus ibi per totum ſpatium iugiter laudes concrepantibus.

Hadrianus Papa humiliat ſe coram conuiuis ſuis dicta ſuſpicione laborantibus.

Dum ſurrexiſſet ab epulis in faciem ſuam coram omnibus procidit, dicens. Rogo vos, & ſuppliciter obſecro patres, fratres, & filij, vt fundatis Domino pro Sancta Catholica Eccleſia ſua preces, oretis pro Chriſtianiſſimo filio noſtro HLudouuico Imperatore Auguſto, vt ei Deus omnipotens ad noſtram perpetuam pacem, Sarracenorum faciat ſubditam nationem. Oretis etiam pro me fragili, & imbecilli, vt det mihi Chriſtus virtutem, tantam Eccleſiæ ſuæ multitudinem in Sanctitate, & iuſtitia regendi, qui commiſit beato Petro Apoſtolo cunctos regere, quos redemit. quatenus qui curarum ſecularium puluere caligans, plerumq; ſpiritalia minus luculenter intueor, veſtra mihi iugis oratio, quæ tanto purior, quanto ab inquinamentis ſeculi remotior eſt, diuinitus ſuffragetur. Cumque illi pro ſe magis illum oportere preces fundere clamitarent, qui tanto acceptior apud Deũ haberetur, quãto ſolus pro omnibus in labore feruentior, interna miſeratione commotus cum lachrimis ait.

Supplex petit orari pro ſe.

Orare pro valde bonis eſt Deo gratias agere.

Quia pro valde bonis orare, Chariſſimi, gratiarum actiones Deo perſoluere eſt, peto vt Dominum patrem, deceſſoremque meũ Sanctiſſimum, & orthodoxum Papam Nicolaum habentes in veſtris orationibus communes grates Domino referatis, qui cum Eccleſiam ſuam miſeratus, elegit, & ad excludendũ mundi tumidiſſimos ſtrepitus, ſicut Ioſuæ clypeo protectionis armauit, & gladio ſpiritalis potentiæ roborauit.

Suſpicione quæ erat de Nicolao Papa liberatur.

Quo audito cuncti famuli Domini, videlicet Hieroſolymitani, Antiocheni, Alexandrini, ac Conſtãtinopolitani, quorum aliqui legationibus mundi principum fungebantur, diutino ſtupore attoniti, in vocem clariſſimam prorupêre dicentes. Deo gratias, Deo gratias, qui talem Eccleſiæ ſuæ præficiendum diſpoſuit, qui noſſet, ſui patris, & deceſſoris reuerentiam præ oculis ponens, gregem Dominicum in virga, & baculo paſcere. Teſtamentumque patrum non conuellere, ſed implere. Deo gratias, Deo gratias, qui in ſede ſui Apoſtoli non poſuit Apoſtaticum Papam, qui domus ſuæ fundamenta poſuit

Digitized by Google

non ſuper arenam,ſed ſuper firmiſſimam petrã qui te ſuccedere fecit Sanctiſſimo PapęNicolao,nec ab eius decretis abſcedere,eia ceſſet inuidia,mendax fama recedat,Domno noſtro Hadriano à Deo decreto ſummo Pontifici,& vniuerſali Papæ Vita dictum eſt ter. Cumque manu ſilentium innuiſſet, Summus præſul intonuit dicens. Reuerendiſſimo,Sanctiſſimo,& orthodoxo Domno Nicolao à Deo decreto ſummo Pontifici & vniuerſali Papæ ſempiterna memoria: dictum eſt ter. Nouo Heliæ vita perennis, & immarceſcibilis gloria, dictum eſt ter. Nouo Phinees æterni ſacerdotij infulas,dictum eſt ter. Sequacibus eius Pax,& gratia dictum eſt ter.

Acclamationes in honorem Nicolai Papæ factæ.

Igitur Lambertus Vintonis filius Dux Spoletanus tempore cõſecrationis huius venerandi Pontificis Romanam Vrbem præter cõſuetudinem,ſicut Tyrannus, intrauit,non rebellantem, ſicut victor ſatellitibus ſuis ad prędandũ diſtribuit,maiorum domos multis muneribus vẽdidit,nullis monaſterijs, Eccleſijs nullis pepercit,quinimo nobiliſſimi generis puellas tam intra vrbem,quam extra ſuis ſatellitibus indifferenter diripiendas conceſsit. Propter quæ apud Auguſtos pijſsimos Romanorum querimonijs prægrauatus. Ducatum perdidit,iram Principum,& inuidiam penè cunctorum Gallorum tanquã reuera ſedis Apoſtolicæ hoſtis adiudicatus incurrit.

Dux Spoletinus tyrannus Romã occupat.

Dux Spoletinus priuatur Ducatu.

Mox Romanus Pontifex tanta tyrannide liberatus Aiſtaldum Walterium,Hilpianum,Odonem, & Teopertum cũ cunctis alijs raptoribus,& prædonibus quouſq; rapta redderent,ſibique legaliter ſatisfacerent,omni eccleſiaſtica communione priuauit. Sed Teopertus quæ rapuerat haud difficulter reddere ſtuduit. Aiſtaldus vero vir Deo deuotus, belloque fortiſsimus ad præſulem ſe percutientem tota humilitate conuerſus eſt, eiuſque gratia ſecundum omne Romanorum libitum, ſatisfacturum accipiens, ſpem quoque reſumendæ communionis accepit. Quam nimirum recipere præualuiſſet, niſi coniurationi Lambertorum poſtea conſcius cum viris excommunicatis, ac rebellibus fugiens Beneuentum petere maluiſſet.

Papa excommunicat vrbis prædones.

His ita compoſitis poſtquam Michael Græcorum Imperator Bardam Cæſarem, Photij fautorem ſuum, ſicut perhibent, interitum machinantem peremit, Baſilium collegam ſibi adoptans Imperatorem conſtituit: quumque nouus Imperator Baſilius à Catholicis tanquam qui ſemper eis fauerit, ſummo ſtudio coleretur, Michael à Spadonibus ſuis, dubium an filij voluntate, peremptus eſt. Moxque Baſilius rerum potitus primo quidem non ſe fuiſſe conſcium necis Michaelis, vt fertur, omnibus ſatisfecit: Tum vero ſecun-

Michael Imperator Orientis trucidatur.

dam

dum Romanæ Eccleſiæ conſtitutum peruaſorem Photium pepulit, & Ignatium Patriarchiam, populo adnitente, patriarchio reſtituit. ac ex vtraque parte Ignatij videlicet patriarchæ, Photijque Neophyti legatos Romam per ſuum Spatarium Baſilium nomine deſtinauit, qui præſente ſummo Antiſtite alternatim configerent, & iuſtitia ſuffragante, aut iuſtificarent Photium, aut perpetuo condemnarent. Sed diuino iudicio diſertiſſimam partem Photij pelagus ſorbuit, & ſimpliciſsimam partem Ignatij cum legato Imperiali ſaluam ſeruauit. Nulluſque ex Neophyti parte niſi monachulus, Methodius nomine, ſolus euaſit. Qui poſtmodum neque Photium pro cuius parte venerat, neque Ignatium, contra quem, ſed neque vniuerſalis Eccleſiæ, ad quam venerat, iura ſuſcipiens, tertio conuentus, tertio perfidiæ denotatus, ſemel anathematizatus abſceſsit.

Photius pſeudo-patriarcha pellitur, & Ignatius reſtituitur.

Photij patroni in mari pereunt.

At verò Baſilius legatus Imperatoris, & Ioannes Metropolita Cæſareæ Cappadociæ Nicolao fuerant deſtinati. Hinc Sanctiſsimo Papæ Hadriano cum epiſcopis, & proceribus in ſecretario Sanctæ Mariæ maioris iuxta morem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ reſidenti ſe ſatis humiliter præſentarunt, dona, & epiſtolas obtulerunt. Quibus ſuſceptis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, cuius conamine Conſtantinopolitana Eccleſia de ſchiſmate purgata ſurrexerat, multiplices gratias retulere, ac poſt innumera laudum præconia concordi voce dixere, Deuotiſsimus filius veſter Imperator Baſilius, & patriarcha munere veſtro reſtitutus Ignatius, dum Eccleſia Conſtantinopolitana per interuentum veſtrum inuaſorem Photium propuliſſet, in archiuo eius librum ſumma falſitate congeſtum contra ingenium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Sanctiſsimiq; Papæ Nicolai reperere. Quem bullatum, quaſi verè contagioſum à ſua Vrbe pœnitus propulere, vobiſque vtpote ſummo capiti, cui Chriſtus cœlo, terraque ſoluendi, atque ligandi poteſtatem tribuit, miſere.

Quem, precamur, ſuſcipientes rimamini, & fraudulentiam, quam inſontibus Conſtantinopolitis noſter verſipellis Photius inferre potuit, ex eo quod in hanc Sanctam Romanam Eccleſiam non habentem maculam, neque rugam, aut aliquid huiuſmodi, audacem linguam exacuit prorſus aduertite. Et quid Eccleſiæ Dei de hoc latrocinio ſit ſentiendum, quod ſub nomine Synodi furtim ab eo confictum eſt, palam omnibus promulgate. Vtrarumque partium conſeſſum Pontificem annuenti, R. contra ſedem Apoſtolicam, Pontificemque ipſius, quia Photius vocem non habuit, ſententiam forte præcipitare potuit, iudicium vero librare non potuit. Sed à ſede Apoſtolica bis iudicatus biſque damnatus eſt.

Et

Digitized by Google

Et quia viribus ſuis potius confidens in Sanctiſſimum Pontificem noſtrum Nicolaum falſa garrire non timuit, os ſuum nimirum in cœlum poſuit, & linguam ſuam, vt terram pertranſiret, exeruit. Ideoque conciliabuli ipſius librum ſcrutandum admittimus, vt auctor illius, & fabricator mendacij, & inuentor peruerſorum dogmatum tertio iudicetur. Egreſſus metropolita librum exhibuit, & in terram præcipitauit, imprecando illi dicens. Tu maledictus Conſtantinopoli, ſis Romæ iterum maledictus, Te miniſter Diaboli Photius nouus Simon mendacij compilator aptauit. Te miniſter Chriſti Nicolaus nouus Petrus veritatis amator attriuit. Et Spatharius calce ſuo, enséque librum percutiens, nihilominus ait. Credo, in hoc opuſculo Diabolus habitat, quia per os complicis ſui Photij ea, quæ per ſe dicere nequit, eructat.

Photij liber maledicitur.

Nam & ſubſcriptionem Baſilij noſtri Imperatoris poſt ſubſcriptionem Michaelis, quem ebrioſiſſimum ſubſcribere noctu ſuaſit falſiſſimè continet, quam eius non eſſe reſtitutio Ignatij declarauit, & ſatisfactio noſtra, ſi vobis placuerit, iureiurando firmauit. Neque enim vnius ſemper Catholici Baſilij nomen non potuit falſo ſuis feralibus commentis inſerere, qui mutato charactere potuit multorũ abſentium Epiſcoporum nomina cũ paucis complicibus ſuis deſcribere. Quorum videlicet Epiſcoporum vniuerſitas tam immunis eſt huius ſubſcriptionis, quam tenoris ignara. Siquidem nullus Conſtantinopolitanorum, quando illud Conciliabulum collectum fuiſſet, (quia re vera nec fuit) agnouit, ſed quia Conſtantinopolim comprouinciales, veluti regiam Ciuitatem, pro diuerſis negotijs inſtar iſtius Vrbis aſcendunt peruicaciſsimus Photius mendacium ſuum veritatis medicamento, ſicut ei à primæuo fuerat inſtitutum, liniuit.

Photius falſo Imperatoris & Epiſcoporum nomina libro ſuo ſubſcripſit.

Dum in locum quorundam Sanctiſsimorum epiſcoporum Ciues quidem aliquorum illorum, ſed transfugas, vt fama vulgatum eſt muneribus excæcatos, ſubſcribere fecit. Inde eſt, quod ſubſcriptionum iſtius videntur diuerſi characteres, & quidam eorum acutiori penna, quidam groſſa, nonnulli verò decrepitum ſimulantes groſſiori membranam inquinantes deſcribunt, vt videlicet fraude præſentium, ſimplicitati abſentium illudatur: & illud credat facilius vniuerſitas eſſe veriſsimum, quod diſsimilibus literis fecerit falſitas eſſe diuerſum. At vos illico ſubſcriptionum quidem diſsimilitudinem referentes characteres videbitis. Fraudem verò niſi Conſtantinopolim, vt omnis illa eccleſia deprecatur, miſeritis, minimè cognoſcetis. Tunc ſummus Pontifex vtriuſque linguæ peritis librum ſcru-

ſcrutandum per aliquot dies decreuit, & omnia quæ in eo continebantur coram Synodo fideliter propalari, quę vbique omnia ſtrenuè perſcrutata eſt. Nam venerabilis Pontifex adnitente omni ſenatorio, popularique conuentu apud beatiſſimum Petrum Apoſtolum in defenſionem ſuæ eccleſiæ, Deceſſoriſq; ſui ſacrum Concilium conuocauit. Et primo quidem per legatos Conſtantinopoleos veritate luculenter audita Deceſſoris ſui ſuper huiuſmodi literas legens ſiniſtram ipſius famam purgauit. Deinde Photium cum Conciliabulo, Complicibuſque ſuis tertio anathemate perculit. Ad extremum verò cæterorum ſubſcriptionibus & ſententijs roboratum, præ foribus graduum nefandi dogmatis librum cunctorum pedibus conculcatum excuſſit. Quem nimirum rogus, vt fomentum quoddã ignis excepit, & penè, antequam ſemiuſtum credi potuiſſet, cum magno fœtore, piceoque colore conſumpſit. Et cum forte focus inundatione pluuiæ naturaliter debuiſſet extingui ad pluuiã quaſi ad guttas olei flamma conualuit, & in laudes Dei, Sanctiſſimique Papæ Nicolai, ſimulque Hadriani ſummi Pontificis miraculi ſtupor tam Latinorum, quam Græcorum corda reſoluit. Poſt hæc cum epiſtolis Deceſſoris ſui, ſicut ab eo fuerat ordinatum, Donatum epiſcopum Oſtienſem, & Marinum Diaconum Conſtantinopolim deſtinauit. deinde eiuſdem epiſtolas ſuo tantum nomine titulatas, & commonitorium. Sed & Stephanum Nepeſinum epiſcopum ſociauit. Eiſque præcepit, vt omne ſcandalum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſolerter ſopirent, conſecratiſque à Methodio, & Ignatio ſub ſatisfactione libelli, quem de ſcrinio ſuſceperant, proprias Eccleſias redderent. Photianis vero ſub eadem, ac diſtrictiori ſatiſfactione communicarent quidem, ſed Sacerdotum iudicium, vſque ad ſedis Apoſtolicæ ſententiam manente Sanctiſſimi Papæ Nicolai iudicio protelarent. Itaque multorum anfractuum laborioſos circuitus penetrantes, tandem Chriſto præduce Theſſalonicam veniunt, in quam Baſilius Imperator Euſtachium Spatharium candidatum cum ſuæ ſalutationis officio Sanctæ Romanæ legatis Eccleſiæ obuiam deſtinauit.

Photij librũ Papa dat examinãdũ.

Concilium conuocatur Romæ.

In ignẽ liber Photij conijcitur.

Legati à Papa miſſi Conſtantinopolim.

Imperator obuiã eis mittit legatos Theſſalonicam.

Qui eos admodum honorificè per contigua itineris loca ducentes Sillambriam peruenerunt. Vbi à Siſinnio imperiali Protoſpathario, & Theogniſto patriarchali Eugumeno, qui Romæ apud Sanctiſsimum Papam Nicolaum pro reſtituendo Ignatio ſedulus interceſſor extiterat, cum quadraginta equis de ſtabulo imperiali, & totius menſæ argenteo apparatu, officialibusque, qui ſibi ad omnem libitum famularentur, ſunt excepti. Ad caſtrum autem rotundum, in quo eſt Eccleſia miræ magnitudinis Sancti Euangeliſtæ Ioannis no-

Digitized by Google

mini dicata fauore Auguſtali, Sabbatho manſionem ſuſcipiunt. Et Dominica, quæ quintadecima dies Septembris erat, indiction. III. ſingulos equos cum ſellis aureis deuotione Imperatoria capientes, obuiati omnibus ſcholis, videlicet Spathariorum, candidatorum, ſtrategorum, mandatorum, cæterorumque Palatinorum ordinum, omnibuſq; clericorum planetatis ordinibus ad portam auream veniunt. Ibi à Paulo librorum cuſtode, Ioſeph vaſorum Cuſtode, ſimulque Baſilio Saccellario Eccleſiaſticis indutis veſtibus ſalutati. . . . . à patriarcha Conſtantinopoleos ſolemniter præceduntur, & ab omni populo cum cæreis, & lampadibus proſequuntur. Sicque ad Hirenis palatium deſcendentes in domum, quæ dicitur, magna aurea, à Ioanne à ſecretis, Spatharioque candidato, & ſtrategi Spathario candidato, quibus ſubminiſtrationis gratia deputati fuerant, laudabiliter ſuſcipiuntur, per quos imperialia mandata ſuſcipiunt deuotiſſime procul dubio ſuggerentia, ne forte moleſtè ducerent, quod imperiali natalitio imminente in craſtinum ſuſcipi non valerent. Quo fœliciter celebrato miſit Imperator in occurſum ipſorum omnes ordines palatinos,

Honorificè excipiuntur Conſtantinopoli.

Quibus præcedentibus ante Imperatorem in chryſo triclinio ſibi continuo aſſurgentem ſalutabundi conueniunt, Apoſtolicas epiſtolas Imperatori offerunt: quas Imperator per ſemet ſuſcipiens oſculatur. De ſtatu Romanæ Eccleſiæ, & ſalute Domni Hadriani Summi Pontificis, déque omni Eccleſiaſticorum, Senatoriorumq; ordine, ordinabiliter perſcrutatur, legatoſque amabiliter oſculatus Ignatio patriarchæ iuſſionem Apoſtolicam prolaturos abſoluit. Qui ſequenti die ad Imperatorem redeunt, à quo taliter alloquuntur, Sanctæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ per ambitionem peruicaciſſimi Photij diuerſis ſchiſmaticorum fluctibus laceratæ Sancta omnium Eccleſiarum Dei mater Eccleſiæ Romanæ, Sanctiſſimi Domni, & vniuerſalis Papæ Nicolai (ſicut ex eius literis, quarum auctoritate præſens pater noſter Ignatius, qui violenter fuerat à Photianis expulſus, ſedi propriæ nuper iuuante Domino reſtitutus eſt, poteſt luculenter intelligi) fida prouiſione conſuluit.

Conueniunt Baſilium Imperatorem, qui epiſtolas Papæ oſculatur.

abſoluit, id eſt, dimiſit.

Oratio Imperat. ad Legatos.

Qua propter nos cum omnibus Orientalibus patriarchis, Metropolitis, atque epiſcopis cenſuram Sanctæ matris noſtræ Romanæ Eccleſiæ per biennium præſtolantes, propter Deum petimus, vt Dei negotium viriliter peragatur, & tandem aliquando auctoritate veſtri ſacri Collegij tā peſtifera Photianæ tergiuerſationis ſcandala propellātur. Quatenus vnitas, & tranquillitas optatæ diutius iuxta decretum Sanctiſſimi Papæ Nicolai reſtaurentur. Legati Sanctæ Sedis Apoſto-

Reſponſio Legatorum.

poſtolicæ reſponderunt. Et nos ideo venimus, ideo miſſi ſumus: ſed neminem Orientalium veſtrorum nunquam, in noſtram Synodum ſuſcipere poſſumus, niſi oblato libello cuius formam de ſcrinio Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ſumpſimus, nobis fuerit ſatiſſactum, Imperator, & Patriarcha dixerunt. Quia nouũ hoc, & inauditũ de libello proferẽdo aſſeritis, neceſſe eſt, vt tenoris illius formã videamus. Nec mora, libelli forma prolata eſt, & de latino in Græcum conuerſa omnium notitiæ declaratur. Quorum quidam, libellum proferentes in Sancta Synodo reſederũt, proferre nolẽtes extra Synodũ inglorij relicti ſunt, ſed dietim feruore Sãcti Spiritus tẽperati præmiſſa libelli ſatisfactione ad vnitatẽ Sacræ Synodi reuerſi ſunt. In hãc Synodũ Photius ille perſuaſor de multis criminib. perpetratis rationẽ redditur⁹ adducitur. Omnes epiſtolæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ contra eũ prolatæ leguntur. Et depoſitionis, ac anathematis ſententia dudũ Apoſtolica ſede ꝓlata, in eũ ab omnibus identidem iaculatur, inq; ipſius conſpectu nefandiſſimi Conciliabuli prophanata volumina, quib. contra Sanctiſſimũ Papam Nicolaum ſuſurra fauce latrauerat, igne combuſta, veritatis, innocentiæq; lampas emicuit. Qui laqueũ, quẽ olim alteri parauerat glorificandus, nunc rationis virtute ad extremã taciturnitatis inertiã deuolutus intrauit; & apertum ſibi communionis oſtiũ, qui ſub ſatisfactione libelli ſuſcipiendus admonebatur, quaſi cęcus in meridie declinauit. Deniq; geſtis ſalubriter omnibus, quæ in decem ſeſſionibus Synodi textus complectitur, legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ textum Synodi ne quid Græca leuitas falſum in eam congeſſerit, Anaſtaſio Sanctæ ſedis Apoſtolicæ bibliothecario, (qui tunc temporis pro cauſa H Ludouuici Sereniſsimi noſtri Auguſti cum Suppone Archiminiſtro poſt eos Conſtantinopolim, diuina vt creditur, diſpenſatione peruenerat) ſubtiliter inquirendum, antequam ſubſcribant, committunt. A quo, quia in vtriſq; linguis eloquentiſsimus exiſtebat, ſtudioſiſsime perſcrutatus, omne ꝙ ad laudẽ Sereniſſimi noſtri Cæſaris, Sanctiſsimus Domnus Hadrianus Põtifex in epiſtola ſui Deceſſoris Arſenio epiſcopo imminẽte adiecerat, reſecatum inueniunt.

Hæc fuit VIII. Syn. œcumenica.

Photius in Synodum accitur & damnatur, librus eius combuſtus.

Synodus 10. habuit ſeſſiones.

Acta Synodi Anaſtaſio Bibliothecario Græcè perito examinanda dantur.

Is corrupta deprehendit.

Quapropter epiſtolam ſedis Apoſtolicę, fraudulenter corroſam ſummis clamoribus, conqueruntur fatentes ſe nullo modo ſynodalibus actionibus ſubſcripturos, niſi totius Epiſtolæ integritas geſtis Synodicis iungeretur, hoc modo Romanis certantibus, Græcis verò, non eſſe in Synodo de laude Imperatoris, ſed de ſolius Dei tractandum altiſonè reſpondentibus, nomenque Imperialis noſtro Cæſari pœnitus inuidentibus. Tandem ad hoc vſque peruentum eſt, vt interpoſita conditione voluntatis Apoſtolicæ diffinitis

Græci nom. Imperatoris non ferunt in Imper. occidentis.

ſententijs minus finitè ſubſciberent, ita legentes. Ego ille vices agens Domini mei Sanctiſsimi, & vniuerſalis Hadriani Papæ in hac Sancta Synodo præſidens vſque ad voluntatem eiuſdem eximij præſulis ad omnia, vt ſuperius legitur, conſenſi, & manu propria ſubſcripſi.

His expletis quidam Græcorum Imperatorem conueniunt, & Conſtantinopolitanam Eccleſiam per oblatos libellos in poteſtatem Romanam redactam flebiliter conqueruntur, ex dubietate ſubſcriptionum. Omnia quæ in Synodo decreta fuerant, reuoluenda, cunctaque reſiduis erroribus confundenda fatentur, & niſi libellos reciperent libertatem priſtinam ſe non poſſe recipere fingunt, & illico quidam libelli à cuſtodibus, quoniam excellentiorum Epiſcoporum libellos Legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, futurorum præſcij, prorſus abſtulerant, defraudantur ac per hoc incredibiliter conſternati Supponis Archiminiſtri, & Anaſtaſij diſertiſsimi ſedis Apoſtolicæ bibliothecarij fideliſsimis auxilijs innituntur. Quibus diuerſo modo non ſine magno laboris periculo imminentibus, libellos quidem vix tandem recipiunt: ſed Imperatoris iram pro nimia ſuæ diſtrictione fidei vehementer incurrunt.

Græci libellos oblatos repoſcunt.

Imminentibus, id eſt, inſtantibus & vrgentibus.

Igitur poſt diem tertiũ, quo Sacratiſsima Synodus cũ ſuis ſcriptionib. omnino in codice conſummata retractaq; eſt ad omnẽ elegantiam in Eccleſia Sanctæ Sophiæ fuerat, ab Imperatore in domo, quam cum Vicarijs Patriarcharum, videlicet Alexandrino; Antiocheno, & Hieroſolymitano, ſimulque Patriarcha Ignatio, qui cum aliquibus ibi reſidebat, callide conuocati, ſedere iubentur, & quod principes Bulgarum eis literas, & dona per Petrum aliosque direxerint, audiunt.

Bulgarorum legati audiuntur.

Quorum legatione Imperatore potiſſimum imminente, ſuſcipiunt, ſicque poſt Salutationem Petrus Bulgarum legatus exorditur, Domnus Michael Princeps Bulgaricus audiens quod pro vtilitate Sanctæ Dei Eccleſiæ ex diuerſis partibus auctoritate Apoſtolicæ conueneritis gratanter accepit, vobisque qui ex ſede Apoſtolica miſſi eſtis, quia in veſtro tranſitu veſtris cum literis viſitare dignati eſtis, multiplices gratias agit. Legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſponderunt. Nos quia vos filios Sanctæ Romanæ Eccleſiæ nouimus, inſalutatos vos præterire neque debuimus, neque voluimus. Quos, nimirum, Sancta ſedes Apoſtolica, vt propria membra complectitur.

Bulgari filij Rom. Eccleſia.

Bulgarum legati dixerunt. Vſq; hodie pagani fuimus, & nuper ad gratiam Chriſtianitatis acceſſimus. Ideoque ne in aliquo errare videa-

Digitized by Google

videamur, cui Eccleſiæ ſubdi debeamus, à vobis, qui vices ſummorum Patriarcharum geritis noſſe deſideramus. Legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſponderunt. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ cui per te, ò Petre, tuus ſenior beato Apoſtolorum principi Petro cum omni gentis ſuæ regno ſe tradidit, à cuius ſucceſſore videlicet egregio Papa Nicolao & præcepta viuendi, & epiſcopos, ac Preſbyteros ſuſcipere meruit, vos & pertinuiſſe, & pertinere debere, etiam in eo monſtratis, quod poſtulatos noſtros ſacerdotes & ſuſcepiſtis, & hactenus veneratione congrua retinetis.

Senior, id eſt, Dominus rex.

Bulgarorum Legati dixerunt. A Sancta Romana Eccleſia ſacerdotes nos petiiſſe, & ſuſcepiſſe, & hactenus habere nos confitemur, & ei in omnibus obedire decernimus, verum vtrum Romanæ an Conſtantinopolitanæ eccleſiæ rationabilibus ſubdi debeamus, cum his Patriarcharum vicariis diffinite. Legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſponderunt. Propter quæ nos Sancta ſedes apoſtolica cũ Orientalibus diffinienda mandauerat, Domino iuuante finiuimus, de cauſa autem veſtra ſecus quam diffinita eſt finienda, quia nihil in mandatis accepimus, nihil vel diffinimus, vel in præiudicium Sanctæ Romanæ eccleſiæ diffiniendum cenſemus. Quinimo, quia omnis veſtra patria noſtris ſacerdotibus vt & plena eſt, nulli vos niſi Sanctæ Romanæ eccleſiæ pertinere debere, diffinitiua ſententia quantum ex nobis eſt, promulgamus.

Bulgarorum legati quærunt an potius Conſtantinop. Eccleſiæ debeant ſubeſſe.

Legati Papæ reſpondent Romanæ ſubeſſe debere.

Vicarij Orientalium patriarcharum Bulgaris dixerunt. Quando vos illam patriam cæpiſtis, cuius poteſtati ſubdita erat, & vtrum Latinos, an Græcos ſacerdotes habuerit, dicite?

Legati Bulgarum dixerunt. Nos illam patriam à Græcorum poteſtate armis euicimus, in qua non Latinos, ſed Græcos ſacerdotes reperimus.

Vicarij Orientalium reſponderunt. Si Græcos ſacerdotes ibi reperiſtis, manifeſtum eſt, quia ex ordinatione Conſtantinopoleos illa patria fuit.

Orientales volũt Conſtantinopolitanæ debere ſubeſſe ob linguam Græcam.

Legati Sanctæ Romanæ eccleſiæ reſponderunt. A Græcis ſacerdotibus argumentum ſumere non debetis: quia linguarum diuerſitas Eccleſiaſticum ordinem non confundit. Nam ſedes apoſtolica cum ipſa Latina ſit, in multis tamen locis pro ratione patriæ Græcos ſacerdotes & ſemper, & nunc vſque conſtituens priuilegij ſui detrimenta ſentire nec debet, nec debuit.

Vicarij Orientalium Patriarcharum dixerunt. Etiamſi Græcorum Preſbyterorum ordinationem veſtri iuris fuiſſe doceatis. Illam tamen patriam Græcorũ regno pertinuiſſe nunquã negare poteritis.

Rom Papa habet ius etiam Græces ſacerdotes ordinandi & mittendi.

Digitized by Google

Legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſponderunt. Sicut Bulgariæ nobis diuerſo modo pertinere ordinationem dicentes mendacium non loquimur:ita nimirum eandem Bulgariam ex Græcorũ regno fuiſſe nunquam negamus. Sed intueri vos decet, quia aliud ordinant iura ſedium, aliud patiuntur diuiſiones regnorum. Nos de diuiſione regnorum non agimus, ſed de iure ſedium loquimur.

Non iure regnorum, ſed ſediũ.

Vicarij Orientalium Patriarcharum dixerunt. Illud quod vobis diuerſo modo Bulgariam pertinere dicitis, addiſcere volumus. Legati Sanctæ Romanæ eccleſiæ reſponderunt. Sedes apoſtolica, iuxta quod decretalibus Sanctiſſimorum Romanorum Præſulum doceri poteritis, vtramq; Epirum, nouã videlicet, veteremq; totamq; Theſſaliam, atq; Dardaniam, in qua & Dardania Ciuitas hodie demõſtratur, cuius nunc patria ab his Bulgaris Bulgaria nuncupatur, antiquitus canonice ordinauit, & obtinuit. Ac per hoc ordinationem, quam tunc paganorum Bulgarorum irruptione omiſerat, non à Conſtantinopolitana eccleſia modo, vt fingitur abſtulit, ſed ab his factis ipſa Chriſtianis recepit. Secũdo modo, quia Bulgares, qui iure gentili ſibi patriam ſubiugantes, eam per tot annos retinent, quod cæperunt, ſedis Apoſtolicæ ſemet, vt ſuperius diximus patrocinio, ordinationiq; ſpecialiter cõmittentes nobis debẽt, nec immerito ſubici, quos vltronea voluntate magiſtros elegere. Tertio modo, quia eoſdẽ Bulgares Sancta Sedes Apoſtolica, iuſſu quondã ſanctiſſimi Papæ Domini Nicolai, tam per aliquot noſtrum, qui hic ſumus, & illic, multas eccleſias dedicantes, ſacerdotes creauimus: quam per Paulum, Dominicum, Leopardum, ac Formoſum venerabiles epiſcopos, ſed & Grimoaldũ coepiſcopum noſtrum, quem hactenus iſte Bulgares cum multis noſtris ſacerdotibus in conſpectu noſtro habere ſe faſſi ſunt, à diuerſis erroribus ad catholicæ fidei veritatẽ multo ſudore, Chriſti gratia præduce, transferens, ecce vltra trienniũ tenuit, tenet, ordinat, ac diſponit. Ideoq; cõſequens non eſt, vt ſine cõſcientia Romanis ſummi Põtificis eccleſia Romana, de quib. præſentialiter veſtita cernitur, ſpolietur. Vicarij Orientalium Patriarcharum dixerunt. At quem iſtorum modorum modo diſpenſare velitis, edicite.

Epirus vtraque iam olim Papæ ſubiecta.

Tribus rationibus probant. Legati Bulgares iure ſubdi Romanis.

Legati Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſponderunt. Sancta ſedes apoſtolica vos, quia reuera inferiores eſtis, ſuper ſua cauſa Iudices nec eligit, nec per nos elegit, vt pote quæ de omni Eccleſia ſola ſpecialiter fas habeat iudicandi. Sed neque nobis de hac cauſa ſententiã proferre commiſit. Quapropter quod ab ea faciendum non accepimus, eius cognitionis iudicium, ei qui librorum multiplicitate ad defenſionem ſui multa proferre præualet, ex integro reſeruamus. A qua

Romana Eccleſia ſola ius habet iudicandi de aliis, & nulla de ipſa.

omnis

omnis veſtra ſentētia tanta facilitate deſpicitur, quanta leuitate profertur.

Vicarij Orientaliū patriarcharū dixerunt. Satis indecēs eſt, vt vos, qui Græcorū Imperiū detrectantes, Francorū fœderib. inhæretis in regno noſtri Principis ordinandi iura ſeruetis. Quapropter Bulgarum patriā ex Græcorū poteſtate dudum fuiſſe, & Græcos ſacerdotes habuiſſe cōperimus, Sanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, à qua quia per paganiſmū receſſerat, nunc p Chriſtianiſmū reſtitui iudicamus. *Orientales contendunt Bulgaros ſubiectos Eccl. Conſtantinopoleos.*

Legati Sanctæ Romanæ eccleſiæ clamantes dixerunt. Sententiam quam non electi, neq; admiſſi, ſiue timore, ſeu gratia, vel quicquid illud eſt, modo præcipitaſtis, potius quam protuliſtis, auctoritate ſancti ſpiritus vſq; ad diffinitionē Sanctæ Sedis apoſtolicæ omnino reſcindimus, ita vt nullo modo vel nomen habere ſententiæ mereatur. Teq; adiuramus patriarcha Ignati auctoritate ſanctorū Apoſtolorum principū coram Deo, ſuiſq; Angelis, omnibuſque præſentibus, vt ſecundum hanc epiſtolam ſanctiſſimi reſtitutoris tui Domini Hadriani ſummi Pontificis, quam tibi ecce offerimus induſtriā tuā ab omni Bulgariæ ordinatione immunem nullū tuorū illuc mittendo, cuſtodias, ne ſancta ſedes apoſtolica, quæ tibi tua reſtituit, per te ſua perdere videatur, quin potius ſi, quod non credimus, iuſtā te habere querimoniam æſtimas, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ reſtitutrici tuæ ſolenniter ſuggerere non omittas. *Reclamant Legati Papæ.*

Tunc Patriarcha Ignatius Apoſtolicā epiſtolam ſuſcipiens, licet magnopere monitus, eam legere diſtuliſſet reſpondit. Abſit à me, vt ego his præſumptionibus contra decorem Sanctæ ſedis Apoſtolicæ implicer, qui nec ita iuueniliter ago, vt mihi ſubripi valeat, nec ita ſeniliter deliro, vt quod in aliis reprehendere debeo, ipſe omittam. Hoc fine collocutio illa finita eſt. *Ignatius Patriarcha cedit Legatis.*

Sed imperialis commotio, licet ſpē fronte ſimularet, augmentū ſuſcepit. Legatos tamen S. Romanæ eccleſiæ ad prandium conuocans donis optimis decorauit. Eoſque Theodoſio Spathario non ea, qua congruebat ſollicitudine deducendi gratia cōmendauit, Acodyrcharium vſque perducti, negligenterq; ſine vlla prouiſione dimiſſi. Poſt dies aliquot nauigantes, in Sclauorum deducti manus prò dolor inciderunt, boniſque omnibus ac authentico, in quo ſubſcriptiones ōiū fuerant, exemplari denudati ſunt, ipſiq; capite plexi fuiſſent niſi ab his, qui ex illis aufugerant, ſibi timuiſſent. Tandem Apoſtolicis, Imperialibuſque literis ab exilio liberati. & vndecimo Calendarum Ianuariarum die, Indictione quarta, Romam reuerſi, omnia, quæ ſuperius diximus, coram Sanctiſſimo ſummo Pontifice, ac proceribus *Legati Papæ dimiſſi non ſatis decenter.* *A Sclauis male tractantur.*

Digitized by Google

retulerunt, nihilque aliud ſcripturarum, quã librum actionis Ignatij, & libellos, quos à Sclauis receperant, & reliquos libellos, quos ſupponi archiminiſtro, & Anaſtaſio prudentiſſimo Bibliothecario Sanctæ Sedis Apoſtolicæ (* cuius præſcientiæ ſollicitudine exemplar amiſſæ Synodi, quod ſibi ſcribendũ impetrauerat, Eccleſia Romana ſuſcepit,) dudum Conſtantinopoli commendauerant, oſtendere potuerunt.

* *fortè præſentis,*

Superiore tempore Formoſus Portuenſis, & Paulus Populonienſis Venerabiles epiſcopi, qui cum cæteris iuſſu Sanctiſſimi Papæ Nicolai cauſa prædicationis deſtinati fuerant, remeantes de Chriſtianitate Bulgarum, ac omnimoda ſubiectione, qua ſpecialiter Sanctæ Romanæ eccleſiæ deuotiſſima colla ſummiſerant, ſedem Apoſtolicam recrearunt, & Michaelis Bulgarici regis legatum, Petrum nomine, ſummo Pontifici præſentarunt. Qui legatos cum donis regalibus, regias quoque literas obtulit ſummum Præſulem ſummopere deprecantes, vt aut Marinum ſibi bene compertum Diaconum Archiepiſcopum conſecratum remitteret, aut aliquem ex Cardinalibus dumtaxat ſuæ eccleſię virum ſapientia, perſona, vitaque Archiepiſcopatu digniſſimum Bulgaris eligendum dirigeret, quem poſt approbationem eorũdem, denuo remeantem Archiepiſcopali miniſterio ſublimaret. Sed Marino Conſtantinopolitanum miſſaticum deuotiſſime, vt diximus, ſortito, ſummus Pontifex Siluestrum quendam Bulgaris eligendum direxit, quem cum Leopardo Anconitano, & Dominico Taruiſienſi epiſcopis, ſimul & literas pro Archiepiſcopo aut Formoſo Portuenſi Epiſcopo remittendo importuniſſime deprecantes remittentibus Bulgaris magna ſub velocitate recepit. Quibus inter nonnulla reſcripſit, vt quemcunque nominatim deuotio regalis exprimeret, eum ſine dubio Pontificalis prouiſio Bulgaris Archiepiſcopum commodaret. At vero Bulgarum Rex expectationum moras diutius ferre non valens, ad Græcorum Imperatorem natorum Theodoræ occaſione alterna regna ſibi alternatim rapere machinabantur adductus eundem Petrum, quem à Roma ſine deſiderij ſui effectu ſero receperat, cum aliis è latere ſuo Conſtantinopolim requiſitionis gratia, cui potiſſimum Bulgaria pertinere deberet, emiſit, ibique à Legatis noſtris, quod iuri Romano pertinerent, ſunt conuicti, at poſtmodum per Orientales Conſtantinopolitanoſque donis, ac promiſſionibus perſuaſi Græcos ſacerdotes, iuxta quod Grimoaldus epiſcopus qui ab his ſe repulſum fatetur, ſuſcipientes, noſtros eiciunt, & per eundem Grimoaldum epiſcopum quia ſine conſcientia ſedis apoſtolicæ, commiſſum ſibi prædicationis officium

Bulgaria Latini ſacerd. pelluntur.

Digitized by Google

cium deferens, Romam ditiſſimus remeauit, magnum epiſtolæ volumen friuolis allegationib. tanquã ſub prætextu deliberatæ ſententiæ Synodo præſidentium implicatum apoſtolicæ ſedi ſuper excuſatione ſua remiſit. In quo facto, quia epiſcopus à Bulgaris expulſum epiſtola tacente ſe aſſerit. & Presbyteri non ſe pulſos à Græcis, vel Bulgaris, ſed ab epiſcopo circumuentos, profecto dubium, quin mutua ſubſit proditionis imago, donec Chriſtus renum rimator, & cordium in ſuorũ ſeruorũ, examine hãc in lucem protulerit nõ videtur. *Locus mendoſus.*

Videntur aliqua deeſſe.

CIX. IOANNES VIII.

ANNO CHRISTI 872.

CX. MARINVS.

ANNO 882.

CXI. HADRIANVS III.

ANNO 884.

CXII. STEPHANVS VI.

ANNO CHRISTI 885. CAROLI CRASSI. 7. IMP. BASILII. 19.

STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Hadriano de regione via lata ſedit annos quatuor, menſes ſeptem dies quatuordecim. iſte ſiquidem beatiſſimus Pontifex nobilium parentum Romanorum quoq; proſapia ortus dum per Dei gratiam creſceret ſacris eſſe doctus dogmatibus ſtudio & ſollicitudine Zachariæ Sanctiſſimi epiſcopi conſanguinei ſui, & ſedis apoſtolicæ bibliothecarij; cumque conſpiceret piæ memoriæ Hadrianus iunior, Pontifex moribus bonis pollentem, & literarum ſtudiis feruentem, à prædicto inclyto genitore ſuo eum auferens ad ſubdiaconatus, Deo fauente, gradum prouexit; ſtatuens eum inter alios ſibi familiarem, & in patriarchio Lateranenſi eccleſiaſticum peragentem officium, & hoc honore percepto vitam ipſe duxit mirabilem. *Fit ſubdiaconus.*

Erat enim corpore caſtus, animo beniuolus, vultu hilaris, eloquio prudens, opibus largus, ingenio facundus, mærentium conſolator, pupillorũ, & inopum enutritor, & vt generaliter cõprehẽdam, omnium virtutum floribus adornatus. Quamobrem hic idem eminentiſſimus Præſul in Sanctæ Romanæ eccleſiæ ſeruitio perdurans & magis, ac magis ſpecialibus ſtudiis vacans à reuerendæ memoriæ Marino ſummo Pontifice benenotus, & amatus familiaribus eius potius eſt aſcitus obſequiis. Huius namq; cum caſtimoniã, & prudentiã, atq; fidelitatem idem Marinus ſummus Papa per omnia intueretur, ob ſuæ fidei & prudentiæ meritum manipularem ſibi delegauit & *Virtutes eius.*

Xx ſcita

Digitized by Google

Fit presbyter Cardinalis. ſcita ſua ſpiritali conuerſatione tituli beatorum quatuor Coronatorum presbyterũ conſecrauit,& in nullo à ſe dũ vixit ſeparari permiſit. Igitur defuncto recordandæ memoriæ Hadriano Papa,qui eidē Beatiſſimo Papæ Marino ſucceſſerat ſuper fluuiũ Scultiuna,in villa,quæ Viulza chara nuncupatur,cuius tempore Romani Ciues multa,tam locuſtarũ deuaſtatione,quã & pluuiæ ſterilitate ſeu famis inopia perpeſſi fuerant incõmoda,credentes ſe poſſe huius venerabilis viri Sanctitate releuari,per Dei miſericordiam facto conuentu ſanctiſſimorũ epiſc. & totius Clericalis ordinis,necnon nobilium Senatuum, & *Vnanimi omniũ consensu eligitur in Papam.* virorum illuſtrium cætu acclamantibus omnibus vna cum omni populo,& vtriuſque ſexus vulgi multitudine, dixere Domnum Stephanũ Presbyterum Deo dignum omnes volumus,omnes quærimus,& petimus nobis præeſſe Pontificem : quia proculdubio credimus eius ſanctitate non poſſe liberari ab imminentibus periculis. Tunc quia iam nominatus Hadrianus Pontifex Romæ reliquerat Ioannem venerabilem Ticinenſem epiſcopum,vt miſſum Caroli excellentiſſimi Imperatoris pro tuitione vrbis,omnes cum eodem legato Imperiali iuncti vnanimes venerunt ad domum , vbi cum patre ipſe almificus Stephanus ſancto meditabatur colloquio,& ecce fractis foribus tenetur. & ducitur electus Dei Pontifex ad eundem titulum Sanctorum *Inuitus trahitur ad Eccleſiam.* quatuor Coronatorum ſibi creditum reluctans plurimum,ſimul cũ patre acclamantibus vtriſque,& indignos ſe tanto honore profitentibus. Vbi & omnes Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſcholæ gaudentes coniunctæ eundem venerandũ electum trahentes,ad Lateranenſe Chriſto præduce perduxerunt palatium cum omni honore,& debita reuerentia. Prius quidem q̃ ad ſacrum peruenerit palatium tanta pluuiarũ celitus facta eſt inundatio , quæ ſua vbertate terram à multo retro tēpore aridã reficeret,vt aperto iudicio Deus oſtenderet tanti almigeri viri meritis,ac precibus omnibus ſe velle propitiari populis. Quo ſcil. in eodē reſidente palatio gaudent vtriuſq; ordinis proceres, & debitã fidelitatem cœperunt exhibere. Adueniente autem proximo die Dominico ad beati Petri Apoſtolorum Principis limina omnis Romana *Conſecratur Pōtifex.* Eccleſia eum honorabiliter detulit,vbi & conſecratus Pontifex Miſſarum ex more celebrauit ſolemnia. Et rediens cum debito honore, ac honorificentia ad Lateranenſe palatium ſuum miniſterium miris cœpit decorare operibus.

Veſtiaria & ſacraria reperit ſpoliata donis. Deinde cũ Venerabilibus epiſcopis,& Auguſtali legato,ac honorabili Senatu per omnia ſacri palatij perrexit veſtiaria,quæ in tantum denudata reperit , vt de ſacratis vaſis,quibus menſas tenere feſtis diebus Pontifices conſueuerant, pauciſſima inuenirentur. De reliquis

vero

Digitized by Google

vero opibus nihil omnino.ſed quid mirum ſi veſtiariorum gazas ablatas reperit,qui ſacraria perquirens de pluribus donarijs,& Eccleſiarum ornamentis penè nihil inuenit. Crux tamen aurea illa famoſiſſima quam Beliſarius patritius ad honorem beati Principis Petri Apoſtolorum inſtituit,& plurimæ ſacratiſſimorum altarium aureæ veſtes cum reliquis pretioſis ornamentis non defuerunt.Nam ideo ipſe beatiſſimus Papa coram tantis teſtibus ea requirere prouidit, vt cuncti cognoſcerent nil tale ſuis temporibus eſſe adtemptatum.

Idcirco graui mærore affectus eſt, quia deuaſtatis veſtiarijs horrea ſimul,& cellaria vacua inuēta ſunt,& quid erogaret Clero & ſcholis non habebat, vel vnde captiuos redimeret, Orphanos, & Viduas paſceret in tam validiſſima,quæ inſtabat, fame carebat.quid faceret? conuerſus ad patrias facultates, quas incliti ſui parentes poſſederant, abſtulit, & larga dextra prout poſſet pauperibus erogauit, & ita Deo miſerante factum eſt, vt famis inopiam ſuo ſtudio mitigaret; Miniſtros itaque, & familiares hincinde perquirens tales ſuis obſequijs aggregauit, qui & vitæ Sanctitate, & fidei ſinceritate, & ſapientiæ doctrina, & eloquentiæ facunditate, & morum probitate pollerent. Cum autem ad prandium ſedebat, orphanos quotidie aduocabat, quos vt filios alebat. Conuocatos verò nobiles cum corporeis paſceret cibis ſpiritualibus epulis refouebat. Et tantum Dei timorem mētis oculis ferebat,&in diuinis laudibus inſiſtebat,vt ad eius prandiū ſacra per ſingulos dies lectio recitaretur.Miſſarum autem ſolemnia quotidie celebrabat,nocte,ac die orationi inſiſtebat, & nunquā pſalmodijs ceſſabat,niſi cū vtilitates populi ad ſe reclamantis perficere cupiebat, vt oppreſſos ſubleuaret,& afflictis ſubueniret.Intuitus verò inſolentiam populi,& cæcitatem cordis ſui vaniloquis, & nefarijs fabulis, & otioſis ſermonibus vacantis in Eccleſia,& audiens quoſdam vulgante fama maleficijs,& incantationibus vti,hac allocutione Miſſam celebrans populum ammonuit.Filiationem veſtram,Chariſſimi commonemus, vt conuenientes ad ſacratiſſimum Dei templum id diligenter pertractare ſtudeatis,ad quod veniſtis. Si enim veraciter templum Dei eſſe creditis illud ad quod conuenitis, id procul dubio inibi operari debetis, quod ei placeat, cuius templum eſt, ad quod conuenitis. Cum enim vbique Deus ſit, in ſuo tamen templo ſpecialiter debet requiri,& quantum ipſe inſpirare dignatus fuerit inibi quod ei placeat,debet expeti.Eſt igitur miſericors Deus,ita tamen ſuam miſericordiam vnicuiq; diſponit impertiri, vt rogātibus eā tribuat nō ingratis. & tāto largiori illā tribuat vnicuiq; pietate,quāto maiorib. gemitib.&ardētiori animo fuerit à quolibet deprecatus, ſicut ipſe dicit.

Horrea quoque & cellaria.

Sua erogat in pauperes.

Orphanos quotidie ad menſam vocat.

Lectio ſacra in menſa.

Quotidie celebrat.

Concionatur ad populum.

Quid in templo agendum ſit.

Luc.7. Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Eſt namque
Iſa.37. templum Dei locus orationis, ſicut ipſe alicubi dicit. Domus mea do-
Marc.17. mus orationis eſt cunctis gentibus. Et pſalmiſta. Domum tuam de-
Pſal.92. cent ſancta Domine. Quippe ſi orationis domus eſt, id ibi oportet a-
gere, quod vocatur, id eſt orare, pſallere, peccata cōfiteri, amaris ocu-
lorum lahrymis, & mentis gemitibus delicta abluere, & fiducialiter
Orationes cur in templo facilius exaudiantur. veniam de cōmiſſis culpis implorare. Eſt quippe ibi ſpecialiter reſpe-
ctus diuinus. Aſſiſtunt ibi Angelici ordines pro populo deprecantes,
qui preces noſtras ad aures perferunt Domini Sabaoth. Qua rogo
fronte in ſacratiſſimo Dei templo aſſiſtit, qui inanibus fabulis, & o-
Matth.12. tioſis verbis inſiſtit? Nam ſi de omni verbo otioſo in die Iudicij ratio
eſt reddenda, de his maxime reddetur ratio, & exigetur vindicta, quæ
in conſpectu tantorum ſanctorum proferuntur contumaciter in lo-
co Deo dicato. Qua, inquam, ſpe veniam conſequi de præteritis arbi-
tratur dilectis, qui non ſolum peccata ſua negligit abluere, ſed potius
Ioann.2. contendit augere? Paueſcite illum, qui facto flagello de funiculis eie-
cit vendentes, & ementes de templo. Remiſſius, ſcil. eſt vtiliter nego-
tiari, quam inaniter & otioſe confabulari.

Cum conuenitis ad locum orationis, cum ſilentio ſtate, inten-
to corde Deum deprecamini, vt orantis pro vobis ſacerdotis vota ſuſ-
Matth.6. cipiat, preces exaudiat, habentes præ oculis monentem Dominum,
& dicētem. Cum ſtatis ad orationē dimittite ſiquid habetis aduerſus
alterum, vt & pater veſter cæleſtis dimittat vobis peccata veſtra. Hæc
meditantes, & diuina gratia inſpirante facientes & euangelicis, & apo-
ſtolicis documentis imbuti impetrata ab omnipotēti deo miſericor-
dia cum fructu bonorū operum quaſi lāpadib. illuminati cum gau-
dio, & Chriſto repræſentari, & cum ſanctis coronari merebimini. De
cætero chariſſimi neſſe vos volumus, quod legem Dominus populo
Exo.22. ſuo inſtituens Moyſe teſte, intulit dicens. Maleficum ne patiaris viue-
Contra Papa in maleficos. re. In hac itaq; vrbe, quod dolens dico, inueniuntur quidam qui non
ſolū maleficos non impetunt, ſed potius tuentur, & fouent. Per quos
incantationibus quibuſdam dæmones conſulere non perhorreſcūt,
& diuinæ legis, & apoſtolicæ doctrinæ immemores, quæ intonat di-
2.Cor.6. cens. Quæ participatio luci ad tenebras aut conuentus Chriſto & Be-
lial? In hoc enim ꝙ Chriſto cōtemto dæmones gentium more cōſu-
Chriſtiani non ſunt qui dæmones conſulunt. lunt, Chriſtianos ſe omnino diis non eſſe fatentur. Quod quam hor-
ribile, quamq; ſit prophanū, vt Chriſto contēpto dæmones Chriſtia-
nus adoret, vnuſquiſq; perpendat, vt tale facinus fieri perhorreſcat.
Quamobrem quiſquis deinceps tali contagio ſe polluere tentauerit,
alienū viuifici fieri corporis. & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti
ſpiritus

Digitized by Google

Spiritus Sancti iudicio, donec à tanta reſipiſcat ignauia, iudicamus. Qui verò tam ſalubribus interdictis contemptor extiterit, & in eadē peſtifera pertinacia perſeuerās repiſcere neglexerit, perpetuum à Deo patre, & Ieſu Chriſto filio eius ſit anathema.

Cumque talis iſte præſtantiſſimus præſul exiſteret, & in his, quæ diuino cultui conueniunt finetenus perſeueraret, tanta illi eſt diuinitus gratia conceſſa, vt quicquid habere potuerat, ſacris donabat eccleſijs, captiuos redimebat, ſolicitus exiſtens pro ſalute omniū, quia cum fama ſui nominis, atque actuum tam per orientales, quam occidentales partes diffamaretur, penè omnes ad eum accurrebant, vt eius benedictionem perciperent. *Mira eius liberalitas.*

Nam inter alia de donarijs, quæ eccleſijs diuerſis contulit longum eſt enarrare, verum vt de multis pauca dicamus: Cum in baſilica beati Petri Apoſtolorū principis vbi ſacro ipſe corpore requieſcit, cerneret nocturnis laudibus vix ſemel thymiamatis incēſum offerri, inſtituit, vt per ſingulas lectiones, & reſponſoria adoleatur. Et in pergula ipſius baſilicæ ipſe Reuerendus Papa ob amorem beati Petri nutritoris ſui poſuit Cantharam auream vnam cum pretioſis margaritis, & gemmis, ac ſmalto cum perpendiculo ad pendendum. Necnon & in eadem Venerabili baſilica Sancti Petri obtulit regnum aureum vnum cum diuerſis margaritis, Spatham cum vagina de auro, & gemmis cum balteo vnam. *Dona ab eo Eccleſiis relicta.* *S. Petri.*

Contulit etiam & in eadem baſilica veſtem vnam cum auro, & albis gemmis. Vela ſerica in circuitu altaris quatuor, ſed & homelias Beati Gregorij numero quadraginta. In qua ſupradicta Venerabili baſilica cum idem Sanctiſſimus Papa & omnium vitiorum fortiſſimus extirpator malam conſuetudinem inueniſſet, vt preſbyteri, qui ibidem Domino ſacrificium quotidie offerebant, omni anno vnam mulctam conſuetudinaliter darent, quam conſuetudinem Sanctæ memoriæ Domnus Marinus Papa anteceſſor eius fregerat, ſed ſubreptionibus quorundam hominum tempore Hadriani Tertij Papæ repullulauerat, ſub forti obteſtatione præcepit, vt nullus vnquam ab eis non ſolum hoc, verum etiam aliquod tributum acciperet. Sed cū omni honore ſicut Sacerdotes oportet ſuum peragere officium eis liceret. Idem autem Sacratiſſimus Præſul pro ſui ſempiterna memoria cum conſpiceret nocturnis vigilijs in Eccleſia maiori, quę vocatur Sanctæ & ſuperexaltatæ Dei genitricis Mariæ ad præſepe, lampadas conſuetudinariè deeſſe, gabathas argenteas cum lampadibus obtulit, & continuatim vigilijs ardere præcepit. Necnon idē mitiſſimus Pontifex fecit in eadem prædicta baſilica vela quatuor in circuitu altaris *S. MARIÆ.*

Xx 3 maio-

Digitized by Google

maioris,quorum duo ſunt de ſerico pigacio,tertium pauonatile, quartum de Alexandrino ornatum totum in circuitu de olouero.

Purpura ornanda

Denique ſæpedictus à Deo protectus Sanctiſſimus Papa, ob retributionem animæ ſuę fecit in eccleſia beati Pauli Apoſtoli doctoris gentium regnum ex auro puriſſimo vnum cum diuerſis gemmis albis, praſinis, hyacinthinis, & in medio regni cruciculam aureã pendentem vnam cum catenulis ſuis, & veſtem ſericam ſupra altare maius vnam cum auro, & gemmis.

S. Pauli.

Portiera vulgariter φυλόθυρον

Conſtantiniana.

Fecit etiam in eadem baſilica egregij doctoris gentium belotera quatuor,ex quibus vnum auro textum. Præfatus vero venerabilis & præclarus Pontifex fecit in Eccleſia Domini Saluatoris, quæ Conſtãtiniana vocatur, veſtem ſupra altare maius auro textam vnam cum diuerſis margaritis.

Pari modo &in eadem baſilica contulit iam fatus reuerendiſſimus præſul vela ſerica de blattin byzantea quatuor in circuitu altaris maioris, duo ex his aquilata, & duo de baſiliſci ornata in circuitu de olouero. Et per ſingulos arcus presbyterij vela ſerica leonata nonaginta.

Et pro futuro animæ ſuæ remedio contulit ibidem cantharam exauratam vnam, libr.comment.1.Prophetarum lib.1.Geſtarum rerum lib. 2. Cum autem eſſet ſollicitus pro ſtatũ eccleſiarum Dei,ne ſuis temporibus,quæ in ruinis poſitæ erant,caderent,Eccleſiam beatorum Apoſtolorum Iacobi,&Philippi,quæ nimio ſenio conſumpta ruinæ proxima erat, à fundamento renouauit.

S. Iacobi & Philippi.

Quam collato calice,& patena exaurata nomine græcis,latiniſque literis inſcripto adornauit.Et inſuper pro ſua perpetua ſalute contulit in eadem baſilica Apoſtolorum cortinam lineam vnam, Velothera ſerica tria in circuitu altaris. Et oratorio Sancti Thomæ ſito in monaſterio Sancti Andreæ Apoſtoli iuxta baſilicam Apoſtolorum fecit veſtem vnam. Ipſe vero egregius, & prudentiſſimus Papa cum ſciret baſilicam Sãctorum Quatuor Coronatorum,in qua ſacerdotij fungebatur officio modico vti ornatu; pro reuerentia, & amore eorundem Sanctorum obtulit in ea crucem auream ſuper altare cum gemmis,& ſmalto, & ſagulum ad pendendum in regno, & ceroſtata veſtita de argento paria duo. Atque præ nimio amore illorum idem benigniſſimus Papa contulit ibidem cantharam exauratam vnam, Salomonem vnum, regnum aureum vnum cum gemmis pretioſiſſimis, & veſtem vnam cum auro & gemmis albis, atque ſermonum lib.vnum,geſtarum lib.vnum,euangeliorum librum vnum cum epiſtolis Hic ipſe præcipuus pręſul magis,&magis diuino zelo ductus in

Cortina, ut s.

S.Thomæ.

S. Coronatorum.

corun-

Digitized by Google

eorundem Sanctorum motus amore fecit in baſilica eorũ caniſtra de argento puriſſimo miræ pulchritudinis operata numero quindecim penſan. ſimul libras triginta, & tribuit codicem vnum beati Iohannis Chryſoſtomi.

Fecit autem idem almificus Papa in titulo Sancti Marcelli martyris, atque Pontificis caniſtrum argenteum vnum penſan. libras tres. Crucem de auro vnam, vela linea ſex & viginti, cortinam lineam vnam, ſimulque & hiſtoriarum librum vnum, Homelias Sancti Gregorij numero viginti. Miſit quoque in eccleſiam Sanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ ſita in Manturiano, librum regum vnum, veſtem ſericam ſuper altare vnam. Iam memoratus mitiſſimus Papa fecit in monaſterio ad Cliuum Scauri, crucem auream vnam; necnon omnium Eccleſiarum ſollicitudinem habens ipſe piiſſimus pater contulit in monaſterio Sancti Syluestri in monte Soracte Thymiamaterium de argento vnum, cantullam argenteam vnam. Et magis, ac magis diuino amore ſucceenſus fecit in titulo Sanctæ Pudentianæ Sermonum librum vnum. Et in titulo beatæ Anaſtaſiæ Sermonum, & epiſtolarum lib. vnũ. Et in eccleſia quæ vocatur Hieruſalem in ſuſurrio obtulit librum Regũ, & Salomonis vnum, & reuerentiam beati Gregorij Præceſſoris ſui præ oculis cordis habens tribuit idem ſummus Pontifex in hoſpitali ipſius beati Gregorij in porticu beati Petri Apoſtoli ſermonum Sanctorum librum vnum. Et in ſchola cantorum, quæ pridem Orphanotrophium vocabatur Heptateuchum vnum.

S. Marcelli. *Ad cliuum Scauri.* *S. Syluestri.* *S. Pudentiana.* *S. Crucis.*

Idem autem elegantiſſimus Præſul, atque fortiſſimus rectæ fidei prædicator in eccleſiam Rauennatem auri libras duodecim, argenti libras. . . . remiſit pro animæ ſuæ remedio, quæ quorundam ſubreptionibus inde fuerant ablatæ. Similiter & in eccleſia Imolenſi auri libras ſeptem, argenti libras. . . . . ablatas reſtituit. Item Deum præ oculis habens in Bononienſi Eccleſia patenam de argento vnam æque reddidit. Immo & pro perenni mercede in Eccleſia, alias Sanctorum reliquias per diuerſos Cardinales titulos, alias etiam circumquaque per diuerſa largitus eſt monaſteria, vbi plurimis coruſcant miraculis: maximam verò partem digna honorificentia collocauit apud Eccleſiam quæ ad Apoſtolos dicitur. Hanc ſenio conſumptam & ruinæ proximam iſdem Sanctiſſimus Papa à fundamentis renouauit, & plurimis donarijs comſit & ornamentis. Erat quippe omnis eius intentio, vt ea ſemper ageret, quæ Deo ſunt acceptabilia.

Externis Eccleſiis dona dedit. *Apoſtolorum Eccleſiam reſtaurat.*

Cum clades itaque locuſtarum, quæ Prædeceſſoris ſui Hadriani vi-

ni videlicet tempore totampatriam penè conſumpſerat male multiplicato germine naſci cæpiſſent, & omnia repleuiſſent, miſertus idem Sanctiſſimus Papa afflicto populo, primum quidem diuulgauit, vt ſi quis de eis vnum ſextariū caperet, & ſibi attuliſſet, quinq; aut ſex denarios ab eo perciperet. Hoc autem populi audientes cæperūt huc, atque illuc diſcurrere, eaſque capere, & miſericordiſſimo patri ad emendum portare. Sed cum illas tali argumento delere nequiuiſſet, ad Domini miſericordiam confugiens in oratorium Beati Gregorij vbi eius lectus habetur, iuxta Eccleſiam Principis Apoſtolorum veniens ſeſe cum lachrimis in orationem dedit cumque diutius oraret, ſurrexit, & aquam proprijs manibus benedicens, manſionarijs præcepit, dicens. Tollite & ſingulis diſtribuite, monentes vt in nomine Domini agros ſuos circumeant, & hanc aquam ſpargant, per ſata, & vineas petentes diuinum ſibi ſuffragium & ſubſidium. Quo facto tanta omnipotentis Dei ſubſecuta eſt miſericordia, vt vbicumque ipſa aqua conſperſa eſt, nulla penitus locuſta remaneret. Hæc circumquaq; vicini audientes ad vrbem confluunt, ſubueniri ſibi depoſcunt, omnem terram in pulueris modum locuſtis coopertam clamitant, quos pijſſimus Papa benigne commonuit, eos de cœlo auxilium petere debere contra flagellum imminens, & mox læta.

Mira ratio locuſtarum plagam auertendi.

Papa aqua à ſe benedicta iubet aſpergi agros ad plagam auertendam.

Cætera deſiderantur.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX ALPHABETICVS RERVM MEMORABILIVM, QVÆ IN ANASTASII HISTORIA CONTINENTVR.

A.

AFRICA Vandalis victis ſubiugata à Beliſario. pag. 56

S. Agapetus Papa à Gothorum Rege Theodato mittitur Conſtantinopolim. 52. conuincit Antimum Patriarcham erroris, liberè Iuſtinianum Imperatorem increpat, ibidem è vita excedit 52

Aiſtulphus Longobardorum Rex inita pacis ad annos 40. fœdera cum Pontifice Romano, ilicò abrumpit. 116. & 117. Italiæ toti excidium minatur. Steph. Papa nudis pedibus, cinereq; aſperſus caput cum toto populo in proceſſione prælata imagine acharopita iram Dei & hominum auertere conatur, cum muneribus tyrannum placare fruſtra tentaſſet. 118. Stephanus in Franciam ad Pipinum abit. Aiſtulphus contra Carolomannum olim Francorum regem, tunc monachum, è Caſſino monte accitum, ad Pipinum mittit, ſuaſurum, ne cedat precibus Papæ Stephani. 122. Pipinus Aiſtulphum bello vincit, & ad noua fœdera pacis repetenda cogit. 123. 124. at is ruptis fœderibus per tres menſes Romam obſidet, donec aduentu Pipini cogitur Papæ Romano omnes vrbes reſtituere. 126. In venatione denique diuinitus ictus perijt ibid.

Aldegiſus filius Deſiderij Regis Longobardorum CAROLO Magno irruente in Italiam, fuga ſe recipit Veronam, ibique capitur 153. & 154

Alpes Cottiæ ab Ariperto Longobardorum Rege Eccleſiæ Romanæ reſtituuntur. 90. Earum reſtitutionem cõfirmat rex Luitprandus 96

Anaſtaſius Bibliothecarius in lingua Græca & Latina eloquentiſſimus, legatus in cauſa HLudouici Imperatoris Conſtantinopolim, ſynodum OEcumenicam octauam è Græco in Latinum conuertit 339

Anaſtaſius Cardinalis S. Marcelli in ſynodo Romana ſub Leone IV. eò quod ad quinquennium parochiam ſuam deſeruiſſet, deponitur 287. & 296. poſt quidam eum prouehere conantur ad Papatum. 295. vi prouectus, in æde D. Petri frangit imagines D. Virginis, & aliorum Sanctorum, armata manu irruit in Pontificium thronum, eiecto, ſpoliatoque, atque etiam verberato legitimo Papa Benedicto tertio. 297. ei fauent legati regis Francorum, ſed cùm nullus Epiſcopus illum conſecrare vellet, & plebs repeteret Benedictum, tandem coacti ſunt Legati, Anaſtaſium turpiter expellere, & poſt trium dierum ieiunium, & preces indictas Benedictum reſtituere. 299. Denique ſub Hadriano Secundo ſub debita ſatiſfactione communioni reſtitutus 331

Anſelmus Monachus. 114

Anaſtaſius impius Imperator, dum reſpuit monita Papæ S. Hormiſdæ, nec quicquam ſibi imperari patitur ab Eccleſia, fulmine ictus perijt 47

Angliæ vel Britanniæ Rex Lucius à S. Eleutherio Papa poſtulat Chriſtianæ religioni cum regno ſuo initiari. 6. Anglorum domus conflagrarunt in vrbe Romana 218

Aquam cum ſale benedici in domibus inſtituit Alexander Papa I, 3. Leo IV. extructa noua vrbe Leoniana, per Cardinales eius muros in proceſſione publica aqua benedicta aſpergi curat. Idem facit Leopoli. 279. & 289. Stephanus Papa VI. aqua benedicta aſperſione

Digitized by Google

ſione ab omnibus agris plagam locuſtarum omnia deuorantiũ ſubitò auertit 351.& 352
Ariani rebaptiſant à Catholicis, aliјſve ſectis ad ſe deficientes 28
Aripertus Longobard. rex alpes Cottias reſtituit Eccleſiæ Romanæ 90

B.

BAPTISMI fontem conſecrat Pius Papa I. 5. Quamuis aquam ad baptiſmum idoneam, vt fluminis, fontis, maris, pluuiæ, declarauit S. Victor. 6. Chriſtianorum liberos neceſſariò eſſe baptizandos docuit Innocent. I. 31. Arriani à Catholicis ad ſe deficientes rebaptizant 28
Baſilica. vide v. Eccleſia.
Baſiliſcum Roma fugauit S. Leo IV. 262
Baſilius, ſimulatque Imperator Orientis factus eſt, Michaele III. interempto Photium pſeudopatriarcham expulit, & Ignatium reſtituit 334.335
Bauariæ dux Theudo, religionis cauſa venit Romam, quod nullus ante eum dux fecerat 96
Beliſarius Gothis inuadentibus Italiam nomine Iuſtin. Imp. ingreditur Italiam, capit Neapolim, & in ea trucidat omnes, inde pergit Romam. 53. eam obſidet Vitiges rex Gothorum per annum, ſed fruſtra. 54. Beliſarius ſuperatis Vandalis Aphricam ſubiugat, & de ſpolijs Romæ S. Petro plurima dona offert 56
Benedicendas fruges & vuas ſuper altaria ſtatuit S. Eutychianus Papa. 12. benedici ſalem & aquam in ædibus ſtatuit Alexand. Papa 3. Cereum Paſchalem in ſingulis parœcijs benedici voluit S. Zoſimus Papa 33
Boetius occiditur à Theodorico rege Ariano cum Symmacho & Ioan. Papa 49
S. Bonifacius à S. Gregorio II. mittitur in Germaniam Euangelij prædicandi cauſa, quam & conuertit 95
Britanniæ rex Lucius à S. Eleutherio Papa poſtulat cum toto regno adiungere ſe Chriſto. 6
Bulgarorum rex Michael à Nicolao I. Papa petit mitti ſibi ſacerdotes, quorum opera regnum totum ad Chriſti fidẽ traducatur; qui vbi miſſi ſunt, honorificè à rege excepti ſunt, omneſque ad vnum Bulgaros baptizarunt. 323.& 324. Hinc petijt & Archiepiſcopum ſibi à Papa aſſignari. ibid. Mittit legatos ad 8. ſynodum Cõſtantinopoli coactam, qui cùm à Patribus peterent, cuinam Eccleſiæ Bulgari ſubiecti eſſe deberent, Conſtantinopolitanæ, an Romanæ? legati Papæ reſponderunt, Romanæ, eò, quòd illa primos ſacerdotes eò deſtinaſſet, & ibi adhuc eſſent. 340. At Græci contenderunt, ſubiectos eſſe debere Conſtantinopolitanæ. quibus reſpõdere legati Romani, iam olim Epirum vtramque, Theſſaliam & Dardaniam, quæ nunc dicitur Bulgaria, fuiſſe Romanæ Eccleſiæ ſubiectas. 341.342. vnde Imperator Baſilius non ſatis decenter legatos Papæ dimiſit. 343. Imò à Sclauis ſpoliati ſunt, ſicut exemplar concilij celebrati perierit, quod ab Anaſtaſio bibliothecario, qui id deſcripſerat, poſtea reſtitutum eſt. 344. Tandem cùm miſſio Archiepiſcopi nimium prorogaretur, Bulgari ſe ſubijciunt Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, & Latini pelluntur. 344.

C.

CAROLOMANNVS Francorum Regis filius cum aliquot ſuis, ſeculi relinquens gloriam, clericus factus à Zacharia Papa; & deinde ad monaſteriũ S. Benedicti profectus. 113. ab Aiſtulpho Lõgobardorum rege legatus miſſus ad Pipinum regem Francorum, vt impediret conatus Stephani Papæ, ibique iuſſu Papæ in monaſterio quodam Franciæ ſedem figens non multo poſt obijt, anno 755. 222
CAROLVS Magnus mittit legatos ad Hadrianum I. qui vt intellexére non eſſe reſtitutas ciuitates à Deſiderio Longobardorum rege, ſicut Carolo affirmarat ſe feciſſe, muneribus precibusq; eum flectere fruſtra conantur. 151. & 152. Ergo CAROLVS rex verè Chriſtianiſſimus ſuperatis alpium clauſtris in Italiam irruit, Deſiderius cum ſuis miraculoſe fugit Ticinum. Aldegiſus verò filius eius, cum

Digitized by Google

cum filijs Carolomanni, qui profugerant è Francia ad Deſiderium, Veronam. Spoletini autem & alij deſerto Deſiderio tonſurari petunt à Papa. 153. Carolus Verona capta, & Aldegiſo, obſeſſoque Ticino, cum copiarum parte abit Romam: 154. tota Roma ei occurrit, clerus cum crucibus, pueri cum ramis palmarum, quibus conſpectis, de equo deſcendit, pedesque ad ædem D. Petri pergit, omnes gradus S. Petri oſculatur, antequam ad Papam perueniat. Carolus & Papa in amplexus ruunt; omnes acclamant: Benedictus, qui venit in nomine Domini. Franci omnes ante aram B. Petri proſtrati gratias agunt pro miraculoſa victoria. Carolus petit poteſtatem ingrediendi vrbem, templaque viſendi. 155. In feſto Paſchæ cum Papa pranſus, cúmque Papa peteret veterem donationem, olim à Pipino factam, confirmari, nouam & ampliorem ſcribi iuſſit, in qua Venetiarum Prouinciæ & Hiſtria nominatur, eámque aræ S. Petri oblatam impoſuit. 156. Hinc rediens Ticinum, eo capto, totum regnum Longobardorum ſibi ſubiugauit, & Deſiderium captiuum ſecum in Franciam abduxit. 157. Romam redit cum Leone Papa III. honorificè à Romanis excipitur, & in Eccleſia S. Petri die Natiuitatis Domini corona pretioſiſſima à Papa coronatur, acclamante populo: CAROLO piiſſimo Auguſto à Deo coronato, magno, pacifico, Imperatori vita & victoria. quod poſt inuocatos Sanctos ter repetitum eſt. Oleo autem ſacro inunctus eſt vnà cum filio. Obtulit menſam argenteam, aliáque dona multa S. Petro. 184. Paſchalem & Campulum auctores excæcationis Leonis Papæ productos in conſpectum exulatum miſit in Franciam. 185. Obtulit & crucem ſolitam præferri litanijs & proceſſionibus. 261

Chriſma ab Epiſcopo tantum conſecrari vult S. Sylueſter, eoque inungendum baptiſatum à presbytero ſtatuit 16

in Chriſto duas fuiſſe voluntates & operationes negarunt Patriarchæ Conſtantinopolitani, Paulus, Pyrrhus et Sergius, eaq; de cauſa in ſynodo Lateranenſi damnati 70. 79. 80

Clemens I. Papa notarios conſtituit, qui vitam & exitum Martyrum deſcriberent. Epiſtolæ eius dicuntur Catholicæ. Multos libros ſcripſit 2

Clericis nutritionem comæ vetuit S. Anicetus Papa. 5. Eos coram toto clero & populo ordinandos ſtatuit S. Zepherinus. 7. non poſſunt accuſari à laicis. 16. Nō curiam intrare, & cauſas agere. 17. & 27. niſi in Eccleſia. ibid. S. Anaſtaſius nullum tranſmarinum voluit ordinari in clericum, niſi quinque Epiſcoporum haberet chirographa, idque propter Manichæos. 31. S. Zoſimus vetuit, ne clericus cuiquā publicè propinaret poculum. 33. S. Bonifacius ſeruos & obnoxios curiæ repelli iuſſit à clericatu 34

CLODOVEVS rex Francorum dona mittit S. Petro Romam 48

CONCILIVM Nicænum 318. Epiſcoporum cum conſenſu S. Sylueſtri celebratum 16

Concilium Romanum 277. celebratum ſub S. Sylueſtro 16

Conc. Epheſinum, in quo Impor. Martianus cum coniuge fidem ſuam expoſuit 37

Conc. Lateranenſe à Martino I. celebratum contra Paulum, Pyrrhum, & Sergium 70

Conc. ſextum generale in Trullo contra Monotelitas. 76. Approbatum à S. Leone II. 79

Pſeudoconcilio Conſtantinopolit. Legati Papæ ſubſcribunt, ſed eorum ſubſcriptioni Papa reſtitit 86

Conc. Aquilegienſe errans monitu Sergij Papæ reſipiſcit 89

Conc. Romanum à Stephano Papa IV. euocatis 12. è Gallia Epiſcopis coactum contra Conſtantinum Pſeudopapam, qui & è concilio pulſus eſt, cùm diceret, nonnullos è laicis creatos Epiſcopos. 136. in eo omnes à Pſeudopapa conſecrati iubetnur deponi, & de nouo, ſi placeant, eligi 137

Conc. Nicænum II. pro cultu imaginum contra Iconomachos 172

Digitized by Google

Conc.Romanum ſub Leone IV. coactum 67. Epiſcoporum 286
Conc.Romanum ſub Nicolao I. in quo deponitur Guntherius Archiepiſcopus Colonienſis, & Thietgaudus Archiepiſcopus Treuirenſis, & ſynodus Metenſis damnatur propter approbatum ab eis repudium Lotharij regis 319
Conc.Romanum ſub Hadriano II. in quo tertio excommunicatus eſt Photius pſeudopatriarcha Conſtantinop. eiuſque liber exuſtus, idq; nō ſine miraculo, cùm in denſiſsimo licet imbre ignis non extingueretur, ſed velut oleo iniecto vehementius arderet 337
Conc.generale octauum, cuius 10. fuére ſeſsiones ſub Baſilio Imp. Conſtantinopoli præſidentibus legatis Romanis celebratum. 338. Eius acta Anaſtaſius bibliothecarius, cui examinanda data ſunt, à Græcis corrupta deprehendit: quare legati Papæ indefinitè illis ſubſcripſere hac formula: Ego vices agens vniuerſalis Papæ vſq; ad voluntatē eiuſdem Papæ Adriani ſubſcripſi. Qua ſubſcriptione dubia Græci conqueſti ſunt, Conſtantinop. Eccleſiam in poteſtatē Romanæ redactam 340
CONSTANTINVS Magnus à S. Syluestro baptizatur, in Baptiſmo à lepra curatur. 16. Templa multa intra, extraq; vrbem Romam conſtruit. 16. 17. 18. 19. & ſeq. Et baptiſterium 18. Eccleſ. Romanam, aliasq; multis fundis & donis locupletat 17. 18. 19. & ſeq.
Conſtantinus III. Imperator orientis temporis Vitaliani Papæ Romam venit, Eccleſias vrbemq; totam ſpoliat, exactiones imponit Italiæ, & in balneo tandem inſulæ Siciliæ occiditur 73
Conſtantinus frater Nepeſini Ducis, licet laicus, armata manu inuadit Papatum, à Gregorio Nepeſino Epiſcopo mox in ſubdiaconum, diaconum & presbyterum, ac deniq; in Papam conſecratus. 130. & 131. Gregorij conſecratoris manus diuinitus exaruit, nec multo pòſt tremēs animam exhalauit. 132. Chriſtophorus Primicerius, & Sergius eius frater implorata ope Deſiderij regis Longobardorum Ducem trucidant, & Conſtantinum in fugam cōuertunt. Valdebertus Deſiderij legatus conatur Philippum quendam facere Papam, ſed eo repulſo, ſtudio Primicerij electus eſt Stephanus IV. 133. Conſtantinus detruditur in monaſterium. Romani veniā deprecantur ob inuaſorē ſuſceptum. Oculi eruuntur Conſtantino, & Valdeberto. 135. Conſtantinus ad concilium vocatus turpiter eijcitur. 136. tandem & Chriſtoph. Primicerius ac Sergius à Deſiderio rege excæcati 130. 141
S.Crucis maximam partem Romæ inuenit Sergius Papa 87

D.

DAMASVS Papa in ſchiſmate electus. Corpora Martyrum requiſiuit, & verſibus laudauit. In ſynodo 44. Epiſcoporum de adulterij crimine ſe purgauit. 29. Iubet Pſalmos diu noctuq; cani per Eccleſias, & monaſteria, multisq; donis templa exornat 30
Deſiderius Thuſciæ Præfectus implorat opē Papæ, vt rex Longobardorum fiat, promittens ſe reſtituturum Ducatum Ferrariæ, & Fauentiam. Papa ergo Rachi è rege monacho facto imperat, vt poſitis armis ad monaſterium redeat. 127. ſed promiſsis, addito regno, non ſtetit, ducatumq; Ferrariæ Papæ abſtulit. 143. & 144. Carolomanni, qui erat Caroli Magni frater, vxor cum filijs ad eum profugit: negat ſe nihil redditurum Papæ, niſi ad ſe veniat: volebat enim à Papa filios Carolom. coronari Francorum reges vt ſchiſma in Francia excitaret, totamque Italiam ſibi ſubijceret. 144. 145. Hadrianus Papa viginti monachos ad eum mittit, rogaturos, ne pergat fines Romanorum vaſtare, ſed nihil impetrant. 149. 150. Carolus Magnus mittit & ſuos legatos cum muneribus, ſed fruſtra. 152. Exercitus Deſiderij, veniente in Italiam Carolo, trepidè aufugit, ipſeque Deſiderius ſe recipit Papiam. 153. Papia expugnata Deſiderium Carolus capit: & extincto Longobardorum regno abducit in Franciam 154
Diaconi ſeptem conſtituti à S.Euariſto, qui cuſtodirent Epiſcopum 3

Digitized by Google

DONA *maxima Conſtantinus Magnus contulit in Eccleſiam Romanam, multaſque baſilicas intra extraque vrbem varijs fundis, poſſeſsionibus, & ornamentis ditauit.* 16.17.18.19.*& ſequent.*

Donationem in ſcripto dedit Pipinus de reſtituendis Romanæ Eccleſiæ quamplurimis ciuitatibus, quæ nominãtur 126. *Eandem poſtea Carolus Magnus nouis literis cõfirmauit & amplіauit.*156.

Dona varia oblata Eccleſiis & monaſteriis vrbis Romæ, ac etiam aliarum ciuitatum à ſummis Pontificibus.

*S. Damaſo.*30.

*S. Innocentio.*31.32.

*S. Bonifacio.*34.

*S. Cæleſtino.*34.

*S. Sixto III.*35.36.

*S. Leone.*37.

*S. Hilaro.*38.39.40.

*S. Simplicio.*41.

*S. Symmacho.*44.45.

*S. Hormiſda.*48.

*S. Ioanne.*49.50.

*Honorio.*65.

*Ioanne IV.*67.

*Benedicto II.*81.

*Sergio.*87.88.89.

*Ioanne VI.*90.

Ioanne VII 90.

*S. Gregorio II.*95.101.

*S. Gregorio III.*104.105.106.

*S. Zacharia.*112.114.

*S. Hadriano.*157.158.*& ſeq.multis.*

*Leone III.*176.177.*& ſeq. multis.*

*Stephano V.*215.

*Paſchali.*218.219.*& ſeq.multis.*

*Eugenio II.*231.

*Gregorio IV.*234.*& ſeq.*

*Sergio II.*254.*& ſeq.*

*S. Leone IV.*259.*& ſeq.*

*Benedicto III.*300.

*Nicolao I.*308.*& ſeq.*

*Hadriano II.*332.

*Stephano VI.*349.350.351.

Dona oblata Romanæ Eccleſiæ ab Imperatoribus, Regib. & Principib. Vide V. Imperatores.

*Dona oblata ab Anglis Eccleſiæ. D. Petri Romæ.*321.

*Drogo archiepiſcopus Metenſis Lotharij Imp. Legatus venit Romam.*249.250.251.

E.

EBBO *Archiepiſcopus Rhemenſis à Sergio Papa Romæ petens reconciliari Eccleſiæ repulſam paſſus eſt.*252.

*Eccleſiam aſylum eſſe voluit Bonifacius V. vt ex ea nemo vi extrahi poſſit.*64.

Eccleſias vel baſilicas multas tum Romæ tum alibi extruxerunt Romani Pontifices. monaſteria item, xenodochia, cimiteria & alia.

*S. Pius Papa.*5.

*S. Calixtus.*7.

*S. Fabianus.*9.

*S. Felix.*12.

*S. Silueſter.*16.*& ſeq.*

*S. Marcus.*26.

*S. Iulius.*27.

*S. Liberius.*28.

*S. Damaſus.*29.

*S. Anaſtaſius.*31.

*S. Zoſimus.*33.

*S. Bonifacius.*34.

*S. Cæleſtinus.*34.

*S. Sixtus.*3.35.

*S. Leo.*37.

*S. Hilarus.*38.39.

*S. Simplicius.*40.

S. Felix 3.41.

*S. Gelaſius.*42.

*S. Symmachus.*44.45.

S. Hormiſda. 46.

*S. Ioannes.*49.

Pelagius 2.61.

S. Gregorius I. 62.

*Honorius.*65.

Ioannes 4.67.

*Donus.*75.

S. Leo 2.80.

Benedictus II. 81.

Digitized by Google

Sergius.88.
Ioannes 7.90.
S. Gregorius 2. 95.
S.Gregorius.3.103.104.
S. Zacharias 112.115.
Stephanus 3.118.
S. Paulus.129.
S.Hadrianus.159.& ſeq.
Leo 3.176. & ſeq.multis.
Paſchalis. 219. & ſeq.
Gregorius.4.234.
Sergius.2.253. & ſeq.
S. Leo.4.264.& ſeq.multis.
Benedictus.3.303.
Nicolaus.320.327.
Stephanus.6.351.
in Eccleſiis orationes factæ cur gratiores Deo, & qua religione in templis vel Eccleſiis verſandum. 348
Eccleſia Rom. Vide, Romana Eccleſia.
Epiſcopi euocati ad ſedem Apoſtolicam non ſunt ſuſcipiendi ſine formatis. 4. Epiſcopo vbique adeſſe debent duo presbyteri, & tres diaconi. 10.In Epiſcopos ordinãdi nequaquã ſunt laici, ſed clerici, quique per gradus Eccleſiaſticos ad honorẽ illũ aſcenderint. 13. 59.137.138.
Euangeliorũ numerus quaternarius teſtimonio B.Petri Apoſtoli firmatus. 1
Euangelium, dum recitatur in Eccleſia, ſacerdotes curui ei aſſiſtere debent, ex decreto S. Anaſtaſii Papæ. 31
Euchariſtiam aliis porrigente S.Martino Papa, Spatharius, qui eum occidere ad altare conabatur, excæcatur diuinitus. 71

F

FAMES vniuerſalis per Italiam, qua & mulieres filios ſuos deuorarunt. 54.58 61
Felix II.Papa, eo quod Conſtantiũ filiũ Cõſtantini declaraſſet hæreticum, occiditur, & fit martyr. 29
Ferrariæ integer ducatus ab Aiſtulpho & Deſiderio Regibus Longobardorum, vrgente Pipino & Carolo Magno reſtituitur Pontifici Romano. 126.144
Francorum Rex Clodouæus Chriſtianus factus dona mittit Romam S. Petro. 48. idem fecit Carolus Magnus. 184. & Carolus Caluus. 320.
Francorum & Friſonũ Schola Romæ. 182. & 183.

G

S. GEORGII martyris caput à Zacharia Papa inuentum. 114
S. Gregorius primus miſit Auguſtinum, Mellitum & alios in Angliam, dedicauit Eccleſiam Gothorum, domum ſuam in monaſterium conuertit. 62
S.Gregori⁹ II.miſit in Germaniã S.Bonifaciũ. 95.
Gregorius IV. tranſtulit corpus S.Gregorij Magni. 235. nouam Oſtiam condit contra Saracenorum incurſus. 245
Gunterius Colonienſis Archiepiſcopus, à Nicolao I. in Synodo deponitur, quod Lotharij regis repudium cum Tietbberga legitimũ eſſe docuiſſet. 319

H.

HADRIANI I. laudes. 142. munit Romam contra Deſiderium, regem Longobardorum, omnia ornamenta templorũ abſcondit. 151. Ad vrbem tendenti per tres Epiſcopos ſub anthemate ei mandat, ne fines Romanos ingrediatur cum filiis Regis Carolomanni, & mox Viterbio metu excommunicationis ad ſuos redit. 151. Multis donis Eccleſias & monaſteria locupletauit. 158. 159. & ſeq. multas domos pro alendis pauperibus dotauit. 161. 162. Petrum & Petrum ad Conſtantinum & matrem eius Hirenen cum litteris de cultu imaginum miſit. 172
Hadriani II. Papæ tanta humilitas fuit, vt inuitatis Epiſcopis, ſacerdotibus & peregrinis ad prandium ipſe aquam manibus eorum infuderit, in menſa aſſederit, ac demum ex ea ſurgẽs pronus in faciẽ corã omnib. prociderit, poſtulans pro ſe & Rege Ludouico orari. 333.
Hæretici, qua conditione reconciliãdi ſint Eccleſiæ, ſtatuit Papa Siricius. 30. Eos in exilium, & in monaſteria relegat S. Innocentius I. 31. Donus quoque Papa Neſtorianitas in monaſteria detruſit. 75. In ſexta Synodo hæretici palam deprehenſi ſunt adulteraſſe codices. 77. Macario Antiocheno Patriarchæ è Syn-

Placentia 127.

Synodo ob hæreſin eiecto mox aranearum tela in medium populum ceciderunt.78. Monotelitæ nolentes aſſentiri ſextæ Synodo retruſi in monaſteria. 80. hæretici Imperatoris Philippici, nec nomen, nec effigiem in Eccleſia remanere populus Romanus paſſus eſt. 94. hæreticorum Manichæorum codices, & aliorum exuſti. 44.47.337

Hincmarus archiepiſcopus Rhemenſis Rothardum Sueſſionenſem Epiſcopum iniuſtè, quod appellaſſet ad ſedem Apoſtolicam, depoſuit, & in vincula coniecit, quem Nicolaus Papa ad vrbẽ vocatum, cum nullus accuſator cõpareret, ſuæ ſedi in Concilio reſtituit. 322

Hiſtria à Carolo Magno donata eſt Romano Pontifici. 157.

I.

IEIVNIVM *quatuor temporum ſeruare mandauit S. Calixtus. 7. non eſſe ieiunãdum die dominico, vel feria quinta iuſſit S. Melchiades Papa. 15. Ieiuniũ Sabbathi imperauit S. Innocentius I. 32. Ieiunium 7. hebdomadarum ante Paſcha Teleſphorus.* 4

Imagines Conſtantinopoli ab Imperatore Leone Iſaurico deiecta & concremata, & S. Germanus Patriarchatu Conſtantinopolitano exutus. 101. Legatus Apoſtolicus, qui hæretico Imperatori literas Papæ non auſus fuit tradere, Romæ punitur, & cogitur Conſtantinop. redire. Concilium Romæ coactum pro imaginum cultu. 102. Varia ſcripta nomine Papæ & Epiſcoporum ad Imperatorem directa ſunt intercepta, eorumq; latores incarcerati. 103. S. Paulus Papa ad Imper. Conſtantinum Copronymum pro reſtitutione ſacrarum imaginum ſcribit. 128. In cõcilio Romano decreta veneratio imaginũ 137. & 138. Anaſtaſius Cardinalis S. marcelli depoſitus, vbi factus eſt Pſeudopapa, in æde D. Petri imagines ſacras fregit. 297

Imperatores, reges, aliiq; Principes conſuerunt dona mittere vel offerre Romæ in æde D. Petri.

Cledoueus rex Francorum. 48

Theodoricus rex Gothorum Arianus. ibid.

Iuſtinus Imperator Orient. 50.

Iuſtinianus Imperator. 51.

Beliſarius victa Africa. 56.

Phocas in Pantheo Romæ. 63.

Conſtantinus Imperator. 73.

Carolus Magnus. 184.

Michael Theophili Imperat. filius. 304.310.

Ludouicus II. Imperator Occid. 318.

Carolus Caluus rex Francorum. 320.

Michael rex Bulgarorum. 324.

Reges Saxonum. 94. & 304.

Imperator Orientalis tempore Vitaliani Papæ miſit S. Petro Euangelia aurea cum gemmis albis magnis. 72

Imperatores hæc dona obtulère pro redemptione animarum ſuarum, & vt pauperibus, ſuo tempore diſtribuerẽtur. 66

Iſacius patritius qui manus cũ milite auſus fuit in theſauros Romanæ Eccleſiæ coniicere, diuinitus ictus miſerè periit. 68

Imperatori Iconomacho, Gregorium Papam ſecundum ad cædem quærenti, Romani, Veneti, totaque Italia reſtitit, nonnunquam Imperatorem proclamaſſent, niſi dictus S. Gregorius eos ab hoc conatu deterruiſſet. 99

Imperatores quanto honore Pontificem Romanum exceperint, Vide in V. papa.

Ioannes VIII. Papa fœmina, falsò à quibuſdam interiicitur inter Leonem IV. & Benedictum III. 294. nam Anaſtaſius, tunc in vrbe præſens, ait mox poſt obitum Leonis IV. electum Benedictum. 294.306.329.

L.

LAMBERTVS *Dux Spoletinus, vt tyrannus Romam inuadit & diripit, nullis parcens Eccleſiis. 334. Sed mox odium Francorum quaſi Apoſtolicæ ſedis hoſtis incurrit, Ducatu exuitur, & ſocii prædones anathemate ab Hadriano II. feriuntur. ibid.*

S. Leo I. Attilæ Hunnorum Regi occurrens totam Italiam ab eius tyrannide liberat. 38.

Digitized by Google

Leo III. à Paſchali & alijs miſerè præciſa lingua oculiſque effoſsis, mutilatur in publica proceſsione. 180. meritis D. Petri diuinitus ei oculi cum lingua reſtituuntur. 181. A Duce Spoletino in Franciam ad Carolum Magnum ducitur. Hic multos illi obuios mittit, & demum filium: cum lachrymis ſe mutuo oſculantur. Papa intonat Gloria in excelſis, clero cantum proſequente. 182. cum aliquandiu cum Carolo manſiſſet, honorificè ab eo reducitur, vbique tanquam Apoſtolus excipitur. Roma tota viriſque, cum ſcholis Francorum, Friſonum, Saxonum & Longobardorum occurrit. Papa in S. Petro omnibus communionem porrigit. Cum cauſa Paſchalis & Leonis diſceptanda eſſet, omnes reſpondere; Nos ſedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum, iudicare non audemus. Tum Leo veſtigiis maiorum inſiſtens, purgate, inquit, me de crimine obiecto, & conſcēſo ambone iurauit ſuper quatuor Euangelia; ſe reū illius nō eſſe. 183. Vide V. Carolus magnus.

S. Leo IV. baſiliſcum Roma fugat litanijs ad templa celebratis. 262. incendium in Saxonum vico exortum ſigno crucis extinguit. ib. Concionatur ad populum: & monaſteria conſtruit. 264. & 265. Græcos monachos eis attribuit, ibid. Corpora ſanctorum in vrbem transfert, & mœnia vrbana reſtituit. 268. Leonianam vrbem, ita à nomine ſuo dictam, ſumptibus à Lothario Imper. adiutus, conſtruit. 278. Eam poſt quartum annum perfectam nudis pedibus cum toto clero, capite cineribus aſperſo cum litaniis circuit, per Cardinales aqua benedicta aſpergit, tribus orationibus ad tres eius portas recitatis 279. Hinc Romanos variis afficit muneribus. 280. Corſos è patria exules Portuenſi vrbe vacua donat. 282. 283. Synodū Romæ cogit, in qua Anaſtaſius Cardinalis deponitur. 286. & 287. Per viſionem locus noua vrbis extruendæ ei oſtenditur. 289. Leopolin vocat, & pedes cum litaniis exſtructam circuit, & muros aqua benedicta aſpergi curat. 290.

S. Liberius Papa exilio multatur à Conſtantio hæretico Imperatore, quod nollet aſſentiri Arianis. 27. Lapſus eſt, ſed non in dogmate fidei Catholicæ. 28.

Litaniarum & proceſsionum vſus frequens Romæ ad placandum Deum vel gratias agendas, vt 118. & alibi. Ante aſcenſionem Domini triduo litanias haberi inſtituit Leo tertius. 189.

Longobardi inuadunt Italiam, Romamque obſident. 62.

Lotharij regis Francorum diuortium factū cum vxore Thietberga à Nicolao Papa I. Romæ diſcutitur. 318. & 319.

Lucius Britanniæ Rex ab Eleutherio Papa petit fieri Chriſtianus. 6.

Ludouicus Rex, Lotharij filius, vna cum Drogone Metenſi Archiepiſcopo honorificè à Romanis ſuſcipitur. 249. ſupra gradus S. Petri ruit in amplexus Papæ, at Papa Eccleſiam S. Petri eum ingredi noluit, niſi fateretur ſe puræ mente aduenisse, 250. acclamat clerus; Benedictus, qui venit in nomine Domini. Rex cum Francis ſe pronum abijcit ante confeſsionem S. Petri, gratias agentes Apoſtolorum Principi. ibid. Coronatur à Papa Sergio II. in Regem Longobardorum. Drogoni petenti, vt primates Romani Ludouico regi fidelitatem promitterent, Sergius renuit, dicens, id tantum Lothario Imperatori eius Patri deberi, cui & promiſere. 251. 252.

Luitprandus rex Longobardorum donationem alpium Cottiarum ab Ariperto rege factam Eccleſiæ Romanæ, confirmat 96.

M.

MACARIO Patriarcha Antiocheno è Synodo ob hæreſin eiecto mox aranearum telæ in populum delapſæ ſunt. 78.

Magos & maleficos conſulere quàm ſit impium, pro concione Romæ docuit Stephanus Papa VI. 348.

Manichæi occulti Romæ deprehenſi. 15. à S. Siricio Papa exulare iuſsi. 30. Item à S. Gelaſio Papa 42. Et codices eorum exuſti 44. & 47.

Mar-

Digitized by Google

Marcellinus Papa poſt thus idolis incenſum reſipiſcit & fit martyr. 13

S. *Marcus baptizatus à S.Petro, eiuſq; Euangelium à D. Petro conſcriptum eſt.* 1

S. *Mariæ virginis in cœlum aſſumptæ feſtum.* 262.

S. *Martinus Papa I. cum communionem Romæ publicè porrigeret, & Spatharius ab Olympio Exarcho ſubornatus eſſet, qui Papam occideret, Spatharius ipſe in conatu mox excæcatus eſt, & exarchus poſtea malè perijt.* 71.

Martyrum ſanctorum geſta per notarios ſcribi mandat S.Clemens Papa. 2. *His ſeptem ſubdiaconos adiungit S. Fabianus.* 9. *S. Anterus quoque ſedulo inquirit in illa.* 8. *Quo ritu martyres ſepeliēdi ſint tradidit S. Eutychianus Papa* 13. *ſeptendecim millia hominum intra* 30. *dies martyrij coronā ſub Diocletiano accipiunt.* 13

Metenſis Synodus, licet à Papa indicta fuiſſet, & legati Pontificij in ea fuiſſent, tamen in ſynodo Romana à Nicolao Papa I. condemnata eſt, quod diuortium à Lothario rege cum Thietberga coniuge factum approbaſſet. 318. 319.

Michael tertius Imperator Græcorum miſerè à ſpadonibus ſuis trucidatur. 334

Miſſas nocte natalis Chriſti celebrari iuſſit S. Teleſphorus Papa 4. *Miſſam ſæpe facit Pius Papa I.* 5. *Super Martyrum ſepulchra eas inſtitui mandauit S. Felix Papa I.* 12. *S. Silueſter ſtatuit vt ſacrum miſſæ in linteo, non ſerico, ſed lineo fieret.* 17. *S. Anaſtaſius Papa conſtituit vt ſacerdotes curui aſſiſtant, dum Euangelium canitur.* 31. *S. Cæleſtinus Papa voluit* 150. *Pſalmos ante Miſſam cani, cum olim tantum Epiſtolæ Pauli cum Euangelio recitarentur.* 34. *S. Leo I. ordinauit, vt in Canone Miſſæ diceretur: Sanctum Sacrificium, immaculatam hoſtiam, &c.* 38. *S. Symmachus, vt omnib. dominicis, & in Natalitiis Martyrum recitaretur Gloria in excelſis.* 46. *S. Gregorius Papa I. Canoni ſacro addidit: Dieſque noſtros in tua pace diſponas. & ſuper corpora B. Petri & Pauli ſacrificium miſſæ celebrari voluit.* 62. *Ioannes Portuenſis Epiſcopus Papæ Legatus Conſtantinopoli ſolemnem miſſam fecit latinè* 79. *Sergius Papa ſtatuit, vt Agnus Dei, in fractione hoſtiæ decantetur* 86. *S. Gregorius Papa III. cum quorundam ſanctorum corpora eleuaſſet Romæ, Canoni Miſſæ hæc verba adiecit. Quorum ſollemnitas hodie in conſpectu tuæ maieſtatis celebratur, Domine Deus noſter in toto orbe terrarum.* 146. *S. Leo Papa IV. Oſtiæ Miſſam cantat* 272. *Et Romæ poſt exſtructam & Benedictam vrbem nouam Leonianam* 280

Monachi Papæ, Teleſphorus 4. *Dionyſius.* 12. *Adeodatus* 73. *Agatho* 75. *Leo* 4. 256

Monaſteria multa à ſummis Pontificibus erecta & reſtaurata. Vide V. Eccleſia S. Paulus Papa I. græcæ modulationis monaſteria inſtituit. 129. *In monaſteria pœnæ loca retruſi hæretici.* 98.31.75

Monialibus vetitum pallam ſacratam tangere à S. Sotere Papa. 6. *& à S. Bonifacio Papa* 34 *S. Leo ſtatuit ne velamen earum benediceretur, niſi* 60. *annis virginitatem ſeruaſſent.* 138

Mons Veſuuius eructat cineres. 81. & 82

Mulieres non niſi velato capite intrare Eccleſiam iuſſit S. Linus Papa 2

N.

NARSES *Dux belli varios Italiæ inuaſores, vt Herulos, Francos & alios expugnat, & cum Romani indicarent malle ſe Gothis ſeruire, quam Græcis, Longobardos in Italiam inuitat.* 60. *qui mox venere, & totam Italiam occupauere* 61

Neapolis à Beliſario capitur & omnes incolæ miſerè trucidantur. 53

Nicolaus Papa ſcribit ad Michaelem Imperatorem de cauſa Ignatij Patriarchæ Conſtantinopolitani, & Photij in eius locum intruſi. Excommunicat Zachariam Epiſcopum conuocata Synodo, quod in ſua legatione pecunia

ſe corrumpi permiſiſſet. 317. Diſcutit in eadē cauſam diuortij à Lothario rege facti cum vxore Thietberga, & libellum Guntherij Archiepiſcopi Colonienſis, & Tetgaudi Treuirenſis condemnat. 318. & 319. Liberaliſſimus eſt in pauperes. 320. Ob eximiam doctrinæ eius famā multæ quæſtiones ex toto orbe ad eū deferuntur. ſtrenuus in abuſibus corrigendis. 321. Rothardum Epiſcopatu iniuſtè ab Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi depoſitum in Romana Synodo reſtituit. 322. Bulgarorum regnum miſſis eo Epiſcopis & ſacerdotibus Chriſto adiunxit. 324. Epiſtolas doctiſſimas ſcripſit. 326. Acclamationes in eius honorē poſt mortem factæ. 334

Nouatus & Nouatianus hæretici. 9

O.

ORARE pro valde bonis eſt, Deo gratias agere, inquit Hadrianus Papa II. 333.

Orationes cur in templo facilius exaudiantur à Deo pro concione prolixè docuit Papa Stephanus VI. verba habes expreſſa. 348

Ordinum minorum, vt oſtiariorum, lectorum, exorciſtarum, acolythorum, &c. vſus in Eccleſia perantiquus. 13. Qua ætate quiſque ordinandus ſit, ſtatuit S. Silueſter. 17. Ordinati à Pſeudopapa Conſtantino deponuntur, & iterato eliguntur. 137

Oſculandi pedes ſummi Pontificis honoris cauſa mos eſt peruetuſtus. Romanus enim ſenatus conſueuit poſt peractam electionem noui Papæ ſtatim ad oſcula ruere 233. 256. 299. Iuſtinianus iunior pronus oſculatur pedes Papæ 93. Dux Beneuentanus. 252. Vide verbum Papa.

P.

PALLII vſus primum à S. Marco Papa conceſſus Oſtienſi Epiſcopo 26. Pro pallij vſu ab Archiepiſcopo nihil eſſe ſoluendū Papa cōſtituit Leo. II. 80

Pantheon, vt Romæ conuerteretur in templum D. virginis Mariæ & omnium martyrum Bonifacius Papa IV. impetrauit ab Imperatore Phoca. 63

Papa Romanus, eſt Pontifex vniuerſalis, caput omnium ſacerdotum, & princeps totius Eccleſiæ 86. 317. 340. 334. 313

A nemine iudicatur, ſed ipſe iudicat de omnibus. 183. & 342. Non licet papæ ſibi ſucceſſorem deligere. 51. mortuo verò Papa nemini licet loqui de ſucceſſore, niſi tertio die depoſitionis tranſacto 63. Eligendi in Papam non Laici, nec omnes clerici, ſed qui per omnes gradus Eccleſiaſticos aſcenderint 59. 137

Papæ ex monachis facti S. Teleſphorus 4. S. Dionyſius. 12. Adeodatus 73. S. Agatho. 75. S. Leo IV. 256

Papæ electionem Imperatores noluere ſine ſuo conſenſu fieri 79. Conſtantinus Pogonatus conceſſit, vt quiſquis electus fuerit Pontifex ſtatim ordinaretur. 81. Populus vbi cum clero elegit Papam etiam exercitus conſenſit. 83. & 84. Sergius à Clero & populo eligitur, alijque poſt ipſum multi. 85. 330. Hadrianus II. electus eſt à Clero & populo, non rogatis Legatis Cæſaris, etiamſi in vrbe eſſent. 330

Papæ decreta ſua contra hæreſes iubent ſeruari in archiuo, vt S. Siricius. 30 ſummo honore affecti ſunt à regibus & Imperatoribus. S. Ioanni Papæ Conſtantinopolis obuiam procedit. Iuſtinus Imperator pronus eum adorat. Coronat Iuſtinum. poſtulata omnia impetrat. 49. Eodē honore pòſt affectus ibidem Agapetus Papa, adoratus ab imperatore Iuſtiniano, 52. 57. & Legati Papæ honorantur. 76. Iuſtinianus Iunior Imperator papam Conſtantinum ad ſe vocatum vbiq; tanquam ſe iubet honorari, & pronus eius oſculatur pedes, ab eodem communionem accipit. 92. & 93. Rex Longobardorum Luitprandus abijcit ſe ad pedes Gregorij II. & motus eius cohortatione, non ſolum neminem læſit, ſed etiam omnia quibus erat indutus exuit, & ante corpus S. Petri depoſuit. 100. Pipinus rex Francorum proſtratus humi cum vxore & filiis ſuſcepit Papam Stephanus

phanum III. 121. Leo III. tota Germania honoratur tãquã Apoſtolus. 182.183. Stephanus V. tanto honore afficitur in Francia, vt nulla lingua exprimi queat. 215. Ludouicus II. Imperator frenum equi Pontificij tenet, & Archiepiſcopum Rauennatem monet, vt ſe humiliet coram Papa, cui, inquit, omnis eccleſiæ generalitas inclinatur. 313. Baſilius Imp. Legatos Papæ magno honore excipit, & Apoſtolicas literas oſculatur. 338

Papæ liberrimè allocuti ſunt Imperatores. 52. 55.56.57.71.86.99

Papæ depoſuere Patriarchas, & excommunicarunt, alijs in eorum locum ſubſtitutis 52. 53.69.70

Papæ de crimine accuſati publicè acceptis Euangelijs & cruce ſe purgarunt 35.44.59.183

Parochias inſtituit S. Dionyſius papa 12

Paſcha Dominico die celebrari iuſſit angelus. 5. & S. Victor papa 6

Paſchalis papa nudis pedibus ad incendium Romæ exſtinguendum accurrit. 28. Corpora Sanctorum multa inuenit. 219. Eccleſiis plurima donauit. vide Dona & Eccleſia.

S. Paulus papa exſtruxit Eccleſiam iuxta templum Romuli, vbi genua flexiſſe dicuntur Petrus & Paulus, quæ adhuc in ſaxo apparent. 129

Pelagius hæreticus negauit Chriſtianorum liberos egere baptiſmo 31

Peregrinati ſũt Romã ad limina D. Petri & Pauli viri principes religionis cauſa, vt reges Saxonum cum multis alijs. 94. & 304. Theudo dux Bauariæ. 96. Carolus Magnus 154

Petaſius in Italia affectator Imperij. 100. occiditur 101

S. Petrvs princeps Apoſtolorum, Antiochiæ ſedit annis ſeptem, Romæ 24. Euangelium Marci ſcripſit. Euangelia quatuor teſtimonio ſuo firmauit. 1. Carolus Magnus omnes gradus baſilicæ S. Petri Romæ oſculatur 155

Photius Neophytus Conſtantinopol. ſedis inuaſor pellitur, & Ignatius patriarcha reſtituitur. 326.331.335. Eius patroni dum Romam nauigant, in mari pereunt. Bis à Romana Eccleſia iudicatus & damnatus eſt. 335. liber eius in ſynodo Romana, denſo licet imbre in ignem delabente, ſtupentibus omnibus exuſtus eſt. Idem fit in 8. ſynodo OEcumenica Conſtantinopolitana 337

Pipinvs rex Francorum, cum legati Imperatoris orientalis peterent Rauennam, aliaque caſtra reſtitui ſuo Domino, renuit, tum quia Stephano papæ ea iam promiſiſſet, tũ quia nolit quicquam à Romana Eccleſia alienari, ſeque bellum non ſuſcepiſſe contra Aiſtulphum regem Longobard. niſi amore D. Petri, & pro venia delictorum ſuorum. 125. Victo Aiſtulpho ciuitates omnes reſtitutæ ſunt, clauibus earum Fulrado Abbati traditis, quarum nomina habes 126

Pſalmos cantari per Eccleſias & monaſteria præcepit S. Damaſus papa 30

Pyrrhus patriarcha Conſtantinopolitanus Romam venit, ibiq; hæreſes ſuas abiurauit: quo facto, papa iuſſit eum munera erogare in populum, & cathedram ei poni iuxta altare, honorans eum vt regiæ vrbis Sacerdotem. 68. ſed poſtea relapſum excommunicauit 69

Q.

Qvadragesimale ieiunium, nempe ſeptem hebdomadarum ante Paſcha à Chriſtianis ſeruandum eſſe mandauit S. Teleſphorus Papa. 4

R.

Ratchis rex Longobardorum cum vxore & filijs monaſticam vitam, adiutore Zacharia Papa, complexus eſt. 114. mortuo verò Aiſtulpho, ob inuaſum à Deſiderio regnum, egreſſus cœnobio collegit copias. Verum Papa cum Deſiderio faueret, iuſſit Ratchin cœnobium ſuum repetere, quod & fecit 127

Rauenna capitur à Luitprando Longob. rege. 98. ſed Zacharias papa Roma per Rauennam ad regem profectus, Rauennam & alia omnia erepta recuperauit. 110.111

Rauennatum Eccleſia poſt diutinum ſchiſma ſe Romanæ ſubijcit, eiuſque Archiepiſcopus Romam

mam venit. 75. decretum, vt ſecundum morem veterem electus de nouo Archiepiſcopus ordinetur Romæ. 80. Felix Epiſcopus ab obedientia Rom. Papæ debita deſciſcens punitur. 92. Rauennates mittunt Romam Legatos, cum querelis contra Archiepiſcopum, qui Romam vocatus non paret, ſed implorat opem Ludouici Regis degentis Papiæ. 312. Papa rogatu ciuium Rauennam venit. Ludouicus Cæſar hortatur Archiepiſcopum, vt humiliet ſe Papæ. 313. paret conſilio, & in ſynodo Romæ à Papa excommunicationis vinculo liberatur. 314. ei mandatur, vt quotannis Romam redeat, & alia 315

Religioſæ vitæ inſtitutum complexus Carolomannus rex Francorum. 113. Et Ratchis rex Longobard. 114

Reliquias SS. Martyrum leuari non poſſe, niſi à presbytero decreuit Bonifacius V. 64

ROMA obſidetur à Totila rege Gothorum. 58. à Vitige rege. 53. à Longobardis. 61. patitur inundationes. 61. 96. 174. 301. 309. tempeſtates maximas. 74. peſtem. 76. terræmotus. 186. & 259. Eius muros reparat S. Leo IV. 268. noua vrbe Leoniana ab eo dicta, iuuante ſumptibus Lothario Imperatore, amplificat. 278. Romana vrbs ſummi ſacerdotij, & regalis excellentiæ retinet dignitatem 251

Romani populi in Catholica religione tuenda tantus fuit Zelus, vt non paſſus ſit Papam accipere Synodicam ab hæretico Patriarcha Conſtantinopolitano Petro. 72. Zelus eiuſdem in hæreticum Imperatorem Philippicum. 93. & 94. Ducem Neapolitanum cum filio trucidat, eò quòd intentaſſet necem Pontifici nomine Imperatoris orientalis. 95. etiam in periculo mortis intentatæ à Francis negat, ſe recepturum Anaſtaſium ab Epiſcopatu depoſitum in Papam, ſuisq; clamoribus cogit Francos in legitimum Papam conſentire 298. & 299

Romana Eccleſia vniuerſalis eſt, & caput cunctarum Eccleſiarum. 251. Et vt caput omnium Eccleſiarum vocetur, obtinet à Phoca Imperatore Bonifacius III. Papa, quia Conſtantinopolis Patriarcha ſe vniuerſalem appellare cœperat. 63. Aripertus Romanæ eccleſiæ reſtituit Alpes Cottias. 90. Eam donationem Luitprandus rex confirmat. 96. Pipinus, Carolus & Carolomannus Francorum reges eidem reſtituunt Ducatum Ferrariæ, Rauennam, Fauentiam, &c. 144. Legati Baſilij Imperatoris vocant Romanam Eccleſiam non habentem maculam, neque rugam. 235. Carolus Magnus religionis cauſa Romam veniens, ad Eccleſiam D. Petri, omnes eius gradus exoſculatur in aſcenſu. 155. In eadem Ludouicus rex Lotharij filius cum Francis pronus confeſſionem D. Petri veneratur. 250

S.

SARACENI inuadunt Siciliam, & ſpoliant. 74. fœdera pacis cum ijs init Iuſtinianus II. anno Domini 685. p. 82. Occupata per decennium Hiſpania tentant Galliam. Franci 375. millia eorum trucidant, deſideratis tantum mille quingentis de ſuis. 97. Conſtantinopolim biennio fruſtra obſident. 98. Contra Saracenorum incurſus Gregorius IIII. nouam Oſtiam condit. 245. Saracenorum claſſis fluctibus maris abſorbetur. 258. Eccleſiam S. Petri ſpoliant. 27. A Neapolitanis, Caietanis, & alijs deleti. 273

Saxonum Rex cum multis religionis cauſa Romam venit, & dona obtulit. 304. Duo alij Saxonum reges eadem de cauſa venere, & paulò poſt ibi obiere. 94. In Saxonum vico incendium ortum Leo IV. ſigno crucis extinguit 262

Schiſmata aliquot fuere in electione Papæ, vt S. Damaſi. 29. S. Bonifacij. 33. S. Symmachi. 43. & 44. Bonifacij II. 50. S. Pauli. 128. Stephani IV. 133. 134. 135. Sergij II. 248. Benedicti III. 295

Schola Friſonum, Saxonum, Francorũ & Longobardorum Romæ occurrunt Carolo Magno Romam cum Leone Papa III. venienti.

Sanctuaria. 173.

S. [illegible] eccl. et [illegible]. 129. 234

45.

165.

Sepul-

Sepultura clericorum, vt Papa, Epiſcopi, omniſq; clerus interſint decernit Benedictus Papa III. 305

S. Sixtus III. à 56. Epiſcopis in ſynodo abſoluitur à crimine obiecto. 35

Stellæ inſolitæ apparitio 81

Stephanus II. Papa vixit tantum tres dies 115

Stephanus Papa III. in Franciam abijt ad Pipinum. 119. 120. *Aiſtulphus rex Longobardor. eum impedire conatur.* 121. *honorificè à Pipino recipitur, hyemat Pariſiis.* 122. *per Pipinum recuperat Rauennam, & alias vrbes.* 123. 124. 125. 126. *nudis pedibus, cinere aſperſus prælata imagine acharopita proceſsionem init cum clero, cùm Aiſtulphus minaretur excidium Italiæ* 118

STEPHANVS *Papa IV. cogit ſynodum, in qua omnes in terram abiecti cum lachrymis clamãt ſe peccaſſe, quod communicaſſent Pſeudopapæ Conſtantino.* 136. *nudis pedibus cum litanijs procedit ad S. Petrum* 138

Stephanus Papa VI. inueniens cellas & horrea Romanæ Eccleſiæ vacua, propria ſua bona in pauperes erogat, orphanos ad menſam vocat vt filios, quotidie ſacra facit, ad populum concionatur, quomodo in templis gerere ſe debeant, & magos deteſtari. 347. & 348

T.

TEMPLA, *vide* Eccleſia. *In templo facilius à Deo exaudiri preces noſtras, docuit prolixè Stephanus Papa VI.* 347. & 348

Teſtamenta valere debere ſecundum iuſsionem principis ſtatuit Bonifacius Papa V. 64

Theodoricus rex Gothorum Arianus S. Ioannem Papam amandauit Conſtantinopolim, cum minis ſe Italiam gladio deleturum, ſi Iuſtinus Arianos expellat ex vrbe ſua 49. *Occidit Symmachum, Boetium & Ioannem Papam, qui obijt in carcere. Ipſe quoque rex ſubitò interijt* ibid.

Theudo dux Bauariæ Romam religionis cauſa peregrinatur, quod ante eum Ducum Bauaricorum nullus fecerat 96

Thietgaudus Archiepiſcopus Treuirenſis, quia defendit Lotharij regis repudium factum cum coniuge Thietberga à Nicolao I. Papa depoſitus eſt Epiſcopatu Romæ in ſynodo 318. 319. *Sed poſtea ab Hadriano II. ſub debita ſatisfactione reſtitutus* 331

V.

VASA *ſacra à miniſtris ſacratis tantum eſſe tangenda, inſtituit S. Sixtus Papa IV.* 4

Venetiarum prouinciæ pontifici Romano donatæ à Carolo Magno 157

Veſtium ſacrarum vſum in templo tantum eſſe debere ſtatuit S. Stephanus Papa 11

Vigilius factus Papa conſtanter negat, ſe promiſſum Theodoræ Auguſtæ vxori Iuſtiniani Imperatoris præſtiturum, hoc eſt, Antimum patriarcham reſtituturum dicere: Prius locutus ſum inſipienter, nunc autem nullo modo conſentio in hominis hæretici reuocatione. 56. *Roma pellitur. Conſtantinopoli honorificè recipitur, cum reſiſteret Imperatrici, alapa ei infringitur.* 57. *Auguſta fune in collum iniecto iubet eum trahi per vrbis vias vſque in carcerem, clericos verò eius damnari ad metalla. Tandem reuocatus Romam in Sicilia moritur* 58

Witiges Gothorum rex integro anno obſidet Romam contra Beliſarium, ſed fruſtra 54

Z.

ZACHARIAS *Papa ſanctiſsimus à Luitprando Longobardorum rege precibus multa oppida & caſtra Romanæ Eccleſiæ recuperauit.* 110. & 111. *Pacem à Ratchis rege Longobardorum impetrat ad viginti annos.* 112. *Dialogos* 13. *Gregorij in linguam Græcam tranſtulit.* 115

FINIS.

Tonſurati. 153.
Tempo taburrino. 167.

Digitized by Google

MOGVNTIÆ,
Apud Iohannem Albinum,

Anno M. DCII.

Digitized by Google

LVITPRANDI TICINENSIS DIACONI OPVSCVLVM,

DE VITIS ROMANORVM PONTIFICVM.

ITEM

ALBONIS FLORIACENSIS ABBATIS EPITOME

DE VITIS EORVNDEM EX ANAſtaſii Bibliothecarij Hiſtoria excerpta.

VTRVMQ

EX PERVETVSTIS MSS. CODD. MEMBRANEIS deſcriptum, & nunc primum typis procuſum.

MOGVNTIÆ
Ex Typographeio IOANNIS ALBINI, anno
M. DCII.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

AD LECTOREM ANTIQVITATIS STVDIOSVM.

PRODIIT, amice Lector, vernalibus huius anni M. DCII. nundinis Moguntinis typis expreſſa peruetuſti ſcriptoris ANASTASII S. R. E. Bibliothecarij, de nouem ſupra centum Pontificũ Romanorum Vitis hiſtoria, eáq; variis MSS. CODD. lectionibus illuſtrata; nunc quia aliam eiuſdem argumenti, & æquè vetuſtam, ac nuſquam hactenus excuſam, clariſſimorum quorundam virorum beneficio nacti ſumus, operæ pretium nos facturos putauimus, ſi eam Anaſtaſiano operi nunc adiungeremus. LVITPRANDO Ticinenſi Diacono, qui ſub annum Domini 950. teſte Ioanne TRITHEMIO claruit, inſcripſimus, non quod MS. Codex, ex quo eam deſcripſimus auctorem prodiderit, (nullum enim nomen adſcriptum inuenimus) aut quod firmæ ſolidæq; cauſæ huius nomenclaturæ ſuppeterent, ſed quod iam olim Magdeburgici Centuriatores, qui hanc hiſtoriam ſedulò peruolutarunt & multa ex ea in Centurias ſuas, maximè autem in nonam de Summis Pontificibus, eorúmque ſanctionibus retulerunt, LVITPRANDO, tanquam germano eius auctori conſtanter attribuerint. Quibus .a. argumentorum momentis inducti id fecerint, ipſi viderint. Nobis certè non leuis ſubolet ſuspicio, primum hiſtoriographos illos non alio vſos MS. exemplari, quam hoc ipſo membranaceo, ex quo præſentem hiſtoriam deſcripſimus, cum in fronte expreſſum habeat nomen MATTHIÆ FLACII ILLYRICI, Magdeburgicorum Centuriatorum Principis. Deinde non alio perſuaſos argumento, vt LVITPRANDO indigitarent, quã quod negari non poſſit extremã

Pontificis Romani FORMOSI vitã, verbis LVITPRANDI, quæ exſtant in capite octauo libri primi rerum per Europam geſtarum, (cuius conſtat Luitprandum Ticinenſem eſſe auctorem) totam eſſe comprehenſam. Cæterum hoc argumento labefactari potius, quam ſtabiliri videtur iſtorum opinatio. Cum enim liqueat, totam narrationem de Formoſo verbo tenus exſcriptam eſſe ex libro Luitprandi iam citato, non omiſſis quidem illis verbis (Pater ſanctiſſime) quæ prorſus furtum, fucumq; produnt, haud dubium eſt, quin ab aliquo ſciolo, poſt verba illa, FORMOSVS Portuenſis Epiſcopus, ſedit annos 5. menſes 6. reliqua narratio fuerit aſſuta. Vſurparat autem Luitprandus in illa de rebus in Europa geſtis hiſtoria verba illa (Pater ſanctiſſime) quod eam ad Regimundum Liberitanæ Eccleſiæ in Hiſpania Epiſcopum conſcripſiſſet. Hanc verò de Pontificibus hiſtoriam nulli Epiſcopo, vel alij Patri ſanctiſſimo, inſcriptam vel dedicatam eſſe manifeſtum eſt. Accedit, quod nec apud Sigebertum, nec Trithemium, nec Geſnerum, vllus de Vitis Pontificum Romanorum liber adſcribatur Luitprando. Deinde, quia Trithemius ſcribit Luitprandum (licet ille vocet Eutrandum) claruiſſe ſub annum Domini 950. imperante OTTONE I. Cæſare. Et rectè, nam & Hiſtoriam ſuam Europæam vſque ad Ottonem perduxit. At FORMOSVS, in quo noſtra hæc terminatur hiſtoria, in viuis eſſe deſiit anno 895. à quo anno vſque ad dictum 950. viginti circiter Pontifices Romani numerantur, de quibus nullum in præſenti Pontificum hiſtoria verbũ. Adhæc in extremis huius Opuſculi vitis particularia quædam commemorantur, quæ non videntur profecta niſi ab eo qui Formoſi, deceſſorumq; eius temporibus floruerit, immò ab eo qui in VVeſtphalia, vel Saxonia, vt in monaſterio Corbeienſi, Hirsfeldenſi, vel Fuldenſi tunc florentiſſimis, vixerit. Nam in HADRIANO I. refert CAROLVM Magnum Romæ in D. Petri baſilica vouiſſe DEO ſe Oſnaburgi in prouincia Veſtphaliæ, quam recens ad fidem Chriſti traduxerat, Epiſcopatum erecturum; quemadmodumq; & fecit, teſte ALBERTO Krantzio libro 1. Metropol. c. 2. & libro 2. Saxon. c. 11. Deinde in HADRIANO II. ait,

LVDO-

Digitized by Google

AD LECTOREM.

LVDOVICVM Imperatorem (is fuit Ludou. 2. Lotharij Imper. filius) dediſſe Eccleſiæ Corbeienſi & Heriſordenſi quaſdam decimales Eccleſias cum ipſis decimis in parœcia Oſnaburgenſi conſtitutas, conſentiente Epiſcopo & omni clero. TVM Karolum Romanorum Imperatorem honorificatæ Eccleſiæ, & à DEO honorificandæ Herſueldenſi quaſdam decimas in Friſoneuelt & Haſſega Halberſtadenſi adiacentes diœceſi dediſſe, quas STEPHANVS Papa (IIII. dictus III.) in baſilica B. PETRI die ſancto Paſchæ ſua auctoritate, & Imperatoris ſubſcriptione, & Hildegrino Halberſtadenſi Epiſcopo præſente confirmarit. Prætereain STEPHANO VI. ſcribit Hermannum Colonienſem Archiepiſcopum, & Hadalgarium Hamburgenſem Archiepiſcopum de Bremenſi Eccleſia contendentes VVormatiam venire à Summo Pontifice iuſſos, ibiq; Fulconi Remenſi Epiſcopo in cauſa eorum examinanda vices ſuas commiſiſſe. Quam rem accuratè tractat Krantzius lib. 2. metropol. c. 19. 20. & 24. eiusdemq; meminere Albertus Stadenſis in Chron. ad annum 896. & Trithem in Chronico Hirſaugienſi. Deniq; in poſtremorum Pontificum Vitis, nominatim autem PASCHALIS, BENEDICTI III. NICOLAI I. HADRIANI II. & IOANNIS VIII. non pauca eorundem decreta prolixè recitat, quæ in Tomis Conciliorum non exſtant; cum tamen exſtent plæraq; omnia, quæ antiquioribus Pontificibus hîc tribuuntur. In LEONE vero IV. quadragintaduo capitula è Synodo Romana conſilio Impp. LOTHARII & LVDOVICI coacta deſcripſit, quorum nulla quoq; mentio in dictis Tomis. Vnde coniecturam minimè obſcuram facere licet huius Opuſculi auctorem vltimorum Pontificum temporibus, hoc eſt, ſub annum Domini 860. maximè floruiſſe, & non ſub 950. quo Luitprandus: auctoremq; eſſe non It. lum, ſed Germanum in Corbeienſi, (ex quo aliqui ad Oſnabrugenſẽ Epiſcopatum illo ſæculo euecti ſunt) vel Hirsfeldenſi monaſterio degentem. Quid ſi auctor ſit PASCHASIVS Ratbertus Abbas Corbeienſis, quem Trithemius aſſeuerat Caroli Craſsi floruiſſe temporibus? Carolus enim Craſſus imperauit ſub Ioanne 8. Marino, Hadriano 3. & Stephano 6. in quibus hæc

hiſtoria concluditur. SVBIECIMVS *Luitprandi Opuſculo, Epito-men de vitis Pontificum Romanorum ex Anaſtaſio Bibliothecario, vel libro de vitis Pōtif. Roman. Damaſo Papæ adſcripto, quã MS. Codex (nobis ab iisdem ante dictis Clariſſ. Viris ſuppeditaturo) attri-buit* ALBONI FLORIACENSI ABBATI, *qui, teſte Sigeberto, in Chronico, floruit ſub annum Domini 994. Cur autem vel corollarij loco ad extremum eam addendam exiſtimauerimus hæ cauſæ fuerunt. Prima, ne tam antiquum ſcriptum tandem inter blat-tarum tinearumq; morſus periret. Secunda, quia iuuare poteſt ad non-nulla loca in Anaſtaſio noſtro vel corrigenda vel illuſtranda. Tertia, quia breuitas cum perſpicuitate coniuncta, gratior eſſe ſolet Lectori, quàm obſcura prolixitas.* QVOD *demum ad operam noſtram in v-triusq; opuſculi editione præſtitam attinet, non habemus aliud, amice Lector, de quo te commonefaciamus, quàm, nos Summorum Pontificũ decreta, quæ in his Pontificum vitis paſſim citantur, ſedulo cum fonte contuliſſe, hoc eſt, cum decretis quæ exſtant in Conciliorum tomis, & tum varias lectiones ad marginem, ſi quando occurrebant, tum etiam è Gratiano canonum capitula annotauiſſe. Quàm operam no-ſtram non dubitamus omnibus Theologiæ ſtudioſis fo-re pergratam.* VALE.

ELO-

Digitized by Google

IN LVITPRANDVM TICINENSEM DIACONVM.

SIGEBERTVS de Eccleſiaſt. Scriptoribus cap. 127. LVITPRANDVS Ticinenſis Eccleſiæ Diaconus ſcripſit luculento & alterno ſtylo ad Regimundum Epiſcopum Liberitanę Eccleſiæ Hiſpanorum hiſtoriam de geſtis Regum & Imperatorum ſui temporis, quam attitulauit Antapodoſin.

IOANNES TRITHEMIVS, de Scriptoribus Eccleſiaſticis. EVTRANDVS Ticinenſis Eccleſiæ Diaconus, natione Italus, ex Papia ciuitate oriundus Berengarii Regis quondam Italiæ ſcriba & ſecretarius, vir in ſecularibus litteris valde eruditus, & diuinarum ſcripturarum non ignarus, ingenio acer & vehemẽs, græco & latino ſermone peritus, & non minus carmine excellens, quàm proſa, fertur nonnulla præclara ſcripſiſſe opuſcula, quibus nomen ſuum notificauit. A Berengario Rege Italia pulſus venit in Germaniam, & apud Francfordiam poſitus ſcripſit inſigne opus, Hiſtoriam ſui temporis, & tyrannidem ipſius Berengarii continentem, quod quaſi pro viciſſitudine iniuriarum ab ea perceptarum prænotauit.

Antapodoſin, id eſt, retributionem lib. 7. *Regnantibus imo.*

DE aliis nihil vidi. Scripſit autem præfatum volumen ad Regimundum Epiſcopum Liberitanæ Hiſpaniarum Eccleſiæ, in quo aliquando carmine vtitur, aliquando græco ſermone, multa de Germanorum geſtis interſerens.

Claruit ſub OTHONE I. Imperatore. Anno Dom. 950.

IDEM habet in Chronico Hirſaugienſi ad annum Domini 892.

LVIT-

Digitized by Google

Digitized by Google

LVITPRANDVS TICINENSIS DIACONVS, DE PONTIFICVM ROMANORVM VITIS.

Capitvlvm I.

S. PETRVS APOSTOLVS.

Beatvs Petrus Apoſtolus, & Princeps Apoſtolorum, Antiochenus, filius Ioannis, Prouinciæ Galileæ, vico Bethſaida, frater Andreæ, primùm ſedit in Epiſcopali cathedra Antiochiæ annos 7. & poſt ad expugnandum Simonem Magum, vt Hieronymus dicit, Romam ingreſſus ſecundo Claudii anno in Epiſcopali cathedra ſedit annos 25. menſes 2. dies 3. Qui vno eodemque tempore & die, videlicet, poſt paſſionem Domini anno 38. vltimo verò anno Neronis 3. Calend. Iulii cum Paulo martyrium conſummauit. Hic duas epiſtolas fecit, quæ canonicæ nominantur, in quarum prima, primò generaliter Eccleſiam inſtruit, explicans beneficia, quibus nos diuina pietas ad ſalutem vocare, vel dona, quibus aliquando Iudæos, nunc autem nos honorare dignata eſt. Poſtmodum verò diuerſas fidelium perſonas ſollerter hortatur, ne ſe tanta ſpiritus gratia carnaliter viuendo reddant indignos, ne qui regali ac ſacerdotali vocabulo ſunt inſigniti, vitiorum malitia ſubacti, à condonatæ vel promiſſæ ſibi nobilitatis gloria degenerent. Et primò liberos & ſeruos, deinde mulieres & viros ſpecialiter alloquitur: atq; poſt interlocutionem generalis exhortationis, ſeniores quoq; & adoleſcentes qualiter ſeſe debeant gerere, oſtendit. In ſecunda

Anno Christi XLV.

Hier. de ſcrip. Eccleſ. in Petro.

2. epiſt. Petri canonica.

Digitized by Google

verò epiſtola, quam eiſdem ſcripſit, quibus & primum miſeratus eoſdem iam vt perfectiores ad maiora & perfectiora multipliciter commonet, & hortatur. Et Euangelium Marci feciſſe dicitur, quia Marcus adiutor eius fuit, & filius de baptiſmo. Ordinauit autem Epiſcopos tres, Linum, & Cletum & Clementem, & presbyteros 10. & Diaconos 7.

Marci Euan.

Cap. II.

S. LINVS.

A.LXIX.

LINVS natione Italus, regionis Tuſciæ, patre Herculiano, ſedit annos 11. menſes 3, dies 12. Fuit autem temporibus Neronis, à conſulatu Saturnini & Scipionis, vſq; ad Capitonem & Rufum conſules. Sub quibus martyrio coronatur die nono Calend. Octob. Hic ex præcepto beati Petri conſtituit, vt mulieres velato capite in Eccleſiam introirent. Hic ordinauit Epiſcopos 15. præſbyteros 18.

Cap. III.

S. CLETVS.

A.LXXX.

CLETVS, natione Romanus de regione vico patritii, patre Æmiliano, ſedit annos 12. menſem vnum, dies vndecim. Fuit autem temporibus Veſpaſiani & Titi, à conſulatu Veſpaſiani 7. & Domitiani 5. vſque ad Domitianum 9. & Rufum conſulem: ſub quibus martyrio coronatur, ſexto Calend. Maii. Hic ex præcepto B. Petri 25. preſbyteros ordinauit in Roma. Nota hos duos. Linum & Cletum nihil Pontificale, niſi ex præcepto B. Petri egiſſe, vnde conſtat eos coadiutores eius, non ſucceſſores fuiſſe.

Cap. IV.

S. CLEMENS.

A.XCIII.

CLEMENS, natione Romanus, de regione Cælio monte, ex patre Fauſtino, ſedit annos 9. menſes 2. dies 10. Fuit autem temporibus Galbæ & Veſpaſiani à conſulatu Tragali & Italici, vſque ad Veſpaſiani 9. & Titum [a]. Hic quamuis in ordine Catalogi poſt B. Petrum tertius inueniatur, reuera tamen, ſicut ipſe in epiſtola ſcripſit Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo poſt beatum Petrum primus

[a] *Adhuc reſpondet Baron. 1. tom. ann. 69.*

primus nullo interpoſito Romanæ ſedis gubernacula procul dubiò tenuit. Linus autem & Cletus ideò velut ſucceſſores Petri connumerantur, quia ipſe eos in vita coadiutores ſibi fecit, vt tanto melius ipſe vacare poſſet orationi. Hanc veritatis ſententiam Tertius Ioannes Papa in epiſtola, quam ſcripſit Epiſcopis in Germaniæ & Galliç prouinciis conſtitutis, manifeſtè confirmat, ita inter cætera dicens. *Si autem Petrus princeps Apoſtolorum adiutores ſibi Linum & Cletum adſciuit, non tamen poteſtatem pontificii, aut ligandi, aut ſoluendi normam eis tradidit, ſed ſucceſſori ſuo Clementi, qui ſedem Apoſtolicam poſt eum, & poteſtatem Pontificalem tradente ſibi B. Petro tenere promeruit. Linus verò & Cletus miniſtrabant exteriora: princeps autem Apoſtolorum Petrus verbo & orationi inſiſtebat.* Item in eadem Papa Ioannes paulò inferius de eiſdem ita ſubiungit. *Linum namq; & Cletum nihil legitur vnquam egiſſe ex pontificali miniſterio poteſtatiuè, ſed quantum eis à beato Petro præcipiebatur, tantum ſolum agebant.* Hic autem, dum multos libros zelo fidei Chriſtianæ religionis aſſcriberet, martyrio ſub Traiano, tertio anno regni eius, coronatur. 9. Calend. Decembr.

Ioan. 3. Papa.

8. q. 1. ſi autem

Clem. 5. epiſt.

Hic ſollicitè ac diligenter geſta martyrum fecit inquiri, & ſcribi. Hic ſcripſit duas epiſtolas Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo, quæ Catholicæ nominantur. Et primam ſcripſit ei ex præcepto B. Petri, in qua videlicet, ipſo præcipiente, Iacobo narrat, qualiter ipſe princeps Apoſtolorum, cum finem ſibi vitæ imminere præſenſit, ipſum Clementem in conuentu Eccleſiæ Romanæ ſedis Pontificem ordinauit, & ſibi ſucceſſorem eſſe conſtituit, & ei ligandi & ſoluendi poteſtatem à Domino ſibi traditam tradidit: ita vt de his omnibus, quibus ipſe decreuerit in terris, decretum ſit & in cœlis. Et quare talem ac tantam poteſtatem ei tradidiſſet, continuò ſubiunxit. Ita ligabit enim quæ ligari oportet, & ſoluet quæ expedit ſolui, tanquam qui ad liquidum Eccleſiæ regulam nouerit. In quo notandum eſſe non dubito illud, quod quilibet Epiſcopus Eccleſiaſticæ regulæ ignarus, vel qualibet iræ, aut cupiditatis commotione inductus, ſi aliter, quàm oporteat, ligabit, aut ſoluet in terris, irritum fore in cœlis.

I. Epiſt. capit.

Narrat etiam in eadem epiſtola, quod princeps Apoſtolorum coram omnibus eum commonuit, qualiter ordinem Eccleſiaſticæ diſpenſationis, tàm in ſeipſo, quàm in cæteris ſibi ſubiectis ſeruare eum oporteat; ita videlicet, vt ipſum irreprehenſibiliter viuere oporteat, & nulla mundialis negotii occupatione perplexus inueniatur. quia nullus Epiſcopus iudex aut cognitor eſſe ſecularium negotiorum ordinatur, ne præſentibus hominum curis præfocatus non poſſit verbo Dei vacare, & bonos à malis ſe-

Digitized by Google

cundum regulam veritatis diſcernere, quia ſic idem ipſe princeps Apoſtolòrum omnibus Epiſcopis in perſona Clementis paulò inferiùs dicit. *Si enim mundialibus curis fueris occupatus, & te ipſum decipies, & eos, qui te audiunt. Non enim poteris, quæ ad ſalutem pertinent, pleniùs ſingulis quibusq; diſtinguere: & ex eo fit, vt tu, tanquam non docueris ea, quæ ad ſalutem hominum pertinent, deponaris, & diſcipuli per ignorantiam pereant.* Item refert eundem principem Apoſtolorum de Epiſcopis ita docuiſſe. *Ipſum qui præeſt cæteris, oportet medici vicem agere, & non feræ beſtiæ furore commoueri.* Item in eadem ſic eundem Clementem inſtituit. *Si te multi ex fratribus propter rigorem iuſtitiæ odio habuerint, ex hoc quidem non læderis, ſed ex huiuſmodi odiis amor Dei conciliatur tibi: & ideò ſatage magis, & refuge, ne lauderis ab iniquis, & ne à peſſimè agentibus diligaris, ſed potiùs propter iuſtitiæ diſpenſationem, & æquiſſimam regulam diſciplinæ à Chriſto collaudari merearis.*

13. q. 3. c. quicunq;

Presbyterorũ officium. *32. q. 7. quid in omnib.*

Presbyteros autem ſic ſe habere præcepit, vt ante omnia pudicitiam tàm in ſe, quàm in ſubditis ſeruare ſtudeant, & caueant, & præueniant, ne quod in ipſis adulterii occultum caleſcat incendium. quia in omnibus peccatis nil grauius adulterio eſſe dicit. Secundum namque locum in pœnis obtinere teſtatur, quoniam primum quidem habent illi, quià Deo aberrant, etiamſi ſobriè vixerint. Adulterii autem primam ſpeciem vocat, virum propria vxore non eſſe contentum, & muliere non proprio tantum ſeruare ſe viro. Item præcipit, vt ſi inter ſe negotia habuerint, non apud ſeculares iudicentur, ſed quicquid inter illos ſit, apud preſbyteros dirimatur. Diaconorum officium eſſe edocuit actus totius Eccleſiæ diligenter inueſtigare, ac ſolicitè conſiderare, vt ſiquidem vicinum fieri præcipitio, & proximum eſſe peccato quemlibet viderint, Epiſcopo notificentur, vt ab eo, qui in præcipitium lapſurus eſt commonitus reuocetur, vt non corruat in peccatum. Item vt negligentes & tardos ad verbum Dei audiendum, ad Epiſcopi tractatum conuenire commoneant & hortentur. Similiter & eos, qui ſecundum carnem ægrotant ſolicitè perquirant, & plebi indicentur, vt & ipſi eos viſitent, & quæ neceſſaria ſunt præbeant eis, & de omnibus his ſimilibus, quæ ad cultum Eccleſiæ, & diſciplinam eius pertinent, diaconis curam debere eſſe inſtituit.

Diacon. officium. Diſt. 93. c. Diaconi.

Laicorum officium.

Laicos verò id obſequii præſtare debere Epiſcopis inſtituit, vt in his quæ ad communis vitæ vſum pertinent, operam fideliter dantes, Epiſcopum ex omnibus, quibus eum vacare oportet ſecurum facere omnes communiter elaborent. Adhæc omnium ſub Epiſcoporum cura degentium neceſſariam ſolicitudinem debere

eſſe

Digitized by Google

eſſe dixit, vt ab amicitia & colloquio, & omni communione omnium eorum ſe ſubtrahat, quibus Epiſcopum inimicari pro actibus ſuis viderint, nec expectare debent, vt Epiſcopus eis dicat. Nam ſi quis amicus fuerit his, quibus Epiſcopus non loquitur, vnus eſt ex illis, qui exterminare Eccleſiam Dei volunt, & nequior hoſtis eſt, quàm illi, qui foris ſunt, & euidenter ſunt inimici, quia is per amicitiarum ſpeciem, quæ ſunt inimica, gerit, & Eccleſiam diſperdit, ac vaſtat. Item in eadem epiſtola intimat Iacobo, qualiter princeps Apoſtolorum per ſingulas quasq; vrbes digrediens verbo Dei omnes fideles inſtruxit. inter cætera refert, eum homicidas & adulteros, ac cunctis criminum nexibus alligatos, & quibus coæquales non ſunt ab Epiſcoporum vexatione & accuſatione prohibuiſſe. Item aſſeruit, maiores à minoribus nullatenus poſſe accuſari, aut iudicari. Pręcepit etiam, ne vllus preſbyter in alicuius Epiſcopi parrochia aliquid agat abſq; eius permiſſu, ſed omnes preſbiteri propriis Epiſcopis in omnibus abſq; mora obediant. *7.q.1. B.Petr.*

Præcipiebat etiam in ſermone ſuo idem Apoſtolorum Princeps, vt omnes principes terræ, & cuncti homines Epiſcopis obedirent, & capita ſua ſubmitterent, & ſi ipſi Epiſcopi aliter, quod abſit, quam debeant, agant, non ſunt à ſubditis reprehendendi, aut arguendi, ſed portandi, niſi in fide errauerint. Omnes Epiſcopis contradicentes infames eſſe monſtrabat, & niſi conuerterentur, à liminibus Eccleſiæ alienos eſſe præcipiebat. Sed ne de hoc Epiſcopi ſe extollant, animaduertant, quid de ipſis dicat. Cunctorum ſacerdotum vitam ſuperiorem, ſanctioremq;, ac diſcretã à ſecularibus & laicis hominibus eſſe & ſpirituales ſupra carnales, & ſacerdotes ſupra laicos ſemper conſtituere, & fore debere docebat: carnales autem ſpiritualibus reſiſtere prohibebat. Ebrietatẽ oppidò prohibebat, quia ebrioſos corpore & anima mortuos eſſe prędicabat. Homicidarum genera tria eſſe dicebat, & pœnam illorum parilem fore docebat. Ita enim detractores fratrum, & eos odientes homicidas eſſe manifeſtabat, ſicut & eorum interfectores: quia qui occidit & qui odit fratrem ſuum, & qui detrahit, pariter homicidæ eſſe monſtrantur. *2.q.7. Sacerdotes.* *11.q.3. ſi autẽ.* *De pœnit. diſt.1.* *1.Ioannis 3.*

In ſecunda autem epiſtola, quam ſupradicto Iacobo Hieroſolymorum Epiſcopo ſcripſit, eum de ſacramentis, quæ geruntur in ſanctis, ſicut à principe Apoſtolorum fuerat doctus, ex ordine inſtruit. Dicit enim, diuinorum ſecretorum Sacramenta tribus gradibus eſſe commiſſa, id eſt, preſbytero, diacono, ſubdiacono. His autem cum timore & tremore reliquias corporis Dominici *II. Epiſt. cap.* *De conſ. diſt. 2. c. tribus.*

Digitized by Google

cuſtodiendas eſſe inſinuat. In altario autem tanta holocauſta offerenda eſſe præcipit, quanta populo ſufficere videatur. Si quid verò inde remanſerit, non in craſtinum reſeruandus, ſed cum timore & tremore clericorum diligentia conſumendum eſſe edocuit. Conſumentes autem ea, quæ ſunt reſidua corporis & ſanguinis Domini, non ſtatim ad communes cibos accipiendos debent accedere,
De conſ. diſt. 1. c. altaris palla. ſed ſi mane, ieiunent vſque ad ſextam, & ſi tertia vel quarta acceperint, ieiunent vſque ad veſperam. Altaris autem pallia, velum, & cætera, quę in ſanctuario habentur, ſi fuerint vetuſtate conſumpta, incendio dentur; cineres verò eorum ita recondantur, vt non pedibus [illegible]roeuntium inquinentur.

Miniſtros autem altaris tales eligendos eſſe inſtruit, qui ante ordinationem ſuas coniuges reliquerint. Si verò poſt ordinatio-
17. q. 4. ſi forte. nem miniſter proprium cubile vxoris inuaſerit, miniſtri officio careat. Item ſi presbyter aut diaconus ſindones ſacrarii, aut velum cupiditate ſubtraxerit, & vendiderit, Iudæ traditoris pœnā ſuſcepturum ſe nouerit. Clericos autem ad fœminæ tabernaculum ſolos accedere: aut cū ſola fœmina ſolos fabulas miſcere, vel cum extranea
Diſt. 23. c. tales. habitare, penitus prohibetur: alioquin, ſi agnitum fuerit de aliquo, deponatur. Tales autem clericos ad miniſterium iubet eligi, qui dominica ſacramenta dignè poſſint tractare. Melius eſt enim Domini ſacerdoti paucos habere miniſtros, qui dignè poſſint opus Dei exercere, quàm multos inutiles, qui onus graue adducant ordinatori. Item in eadem iubet, tàm clericos, quàm ſeculares ſemper ad Dominum ex toto corde orare, & ab ipſo, quæ decent, petere, & ipſi gratias agere, veramq; præteritorum geſtorum pœnitentiam agere, aliquantulum etiam, ſi poſſibile eſt, per miſericor-
16. q. 7. c. Eccleſias. dias pauperum iuuare pœnitentiam. Per hęc enim facilior dabitur venia, & indulgentia citius indulgebitur. Itē iubet Eccleſias per congrua & vtilia loca fieri, easq; diuinis precibus ſacrari, & in ſingulis ſacerdotes poni, quos venerari, non à quoquam grauari oporteat.

III. Epiſt. capita. Item in tertia Epiſtola, quam generaliter omnibus Epiſcopis, & reliquis clericis, & cunctis Principibus, omnibusque ſubditis ſcripſit, dicit eos, qui ſacerdotio Domini fruuntur, & in ſpecula ſunt poſiti, plus cæteris ſcire oportere, vt ſubditos ſibi populos pleniter poſſint docere, eisq; ad cœlorum regna ducatum pręberc, & ipſorum ſit populos docere; populorum verò ſit, ipſis Epiſcopis obedire. Si verò omnes tàm clerici, quàm & laici eis non obedierint, non ſolùm infames, ſed extorres à regno Dei, & à limini-
Matt. 7. bus ſanctæ Dei Eccleſiæ alieni erunt, quia arbor, quæ non facit fructum

fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Qualiter autem cuique ſit obediendum, in eadem epiſtola docet, ita ſubinferens. *16. q. 1. c. cũctis.* Quapropter cunctis fidelibus, & ſummoperè omnibus preſbyteris & diaconis, & reliquis clericis attendendum eſt, vt abſque Epiſcopi proprii licentia nihil agant. non vtique Miſſas ſine eius iuſſu quiſquam presbyterorum in ſua parrochia cantet, non baptizet, nec quicquam ſine eius permiſſu faciat. Similiter & reliqui populi, maiores ſcilicet & minores, per eius licentiam, quicquid agendum eſt, agant, nec ſine eius permiſſu à ſua parrochia abſcedant; nec in ea aduentantes morari præſumant. Item in eadem *De conſ. diſt. 1. c. hic ergo.* paulò inferiùs dicit. Nec in aliis locis ſacrificare & Miſſas celebrare licet, niſi in his, in quibus Epiſcopus proprius, aut ab Epiſcopo regulariter ordinato, tenente videlicet ciuitatem, conſecratus fuerit. Item in eadem dicit. Qui permanet in malo, & ſeruus eſt mali, non poteſt effici portio boni, donec permanet in malo, quia ab initio duo regna ſtatuta ſunt à Deo, & apud eum definitum eſt, non poſſe vnum hominem vtriuſque regni eſſe ſeruum, ſed illius regni erit portio, cui ſe ad obediendum ipſe ſubiecerit.

IN quarta autem Epiſtola, quam idem beatiſſimus Clemens *IV. Epiſtola capita.* Papa & martyr Iulio & Iuliano, ac reliquis cõſodalibus ſuis ſcripſit, edocuit Epiſcopos, qui ad ſalutem animarum ſunt inſtituti, & ad lucrandas animas conſecrati, oportere pro cunctis ſollicitudinem gerere, & errantes ad viam veritatis, & portum ſalutis reducere. Viam verò redeundi ad portum ſalutis pleniſſimè ſaluberrimæ doctrinæ ſermone in eadem monſtrauit, videlicet dicens, omnibus neceſſarium eſſe, pro his quæ inutiliter ac turpiter geſſerint, iraſci ſibi ipſis quodammodo, & indignari, & poſtmodum feſtinare ſine mora per aquam baptiſmi Deo renaſci, & demum ab Epiſcopo *Confirmationis ſacramentum.* conſignari, id eſt, ſeptiformem Spiritus ſancti gratiam percipere: quia aliter perfectus Chriſtianus eſſe nequaquam poterit, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate, ſed aut incuria, aut voluntate permanſerit: & ita ſe à B. Petro accepiſſe, & cæteros Apoſtolos ita docuiſſe affirmat. Poſtquam verò quis baptizatus & confirmatus fuerit, agnoſcat Dominum honorare. honor autem eius eſt, vt ita viuat, ſicut ille vult. vult verò Deus vnumquemq; viuere, ita vt homicidium & adulterium neſciat, odium & auaritiam fugiat, iram, ſuperbiam, iactantiam reſpuat, & execretur, inuidiã quoque & cætera his ſimilia penitus à ſe ducat aliena.

QVINTAM verò Epiſtolam ſcripſit prædictus B. Clemens *V. Epiſt ſumma.* Papa & martyr, condiſcipulis Hieroſolymis cum Iacobo fratre

Digitized by Google

Domini habitantibus, in qua eos communem vitam ducere, ſicut ab Apoſtolis didicerunt,ſtudioſè hortatur. Quam omnibus neceſſariam eſſe dicit, & maximè his, qui irreprehenſibiliter militare cupiunt, & vitam Apoſtolorum, eorumque diſcipulorum imitari volunt. Monet etiam in eadem propter quoſdam, qui ſacram ſcripturam non iuxta traditionem Petri, ſed ſecundum ſuum ſenſum ſanis doctrinis aduerſantes exponebant, ab eo oportere ſcripturarum intelligentiam accipi, qui eam à maioribus ſecundum veritatem ſibi traditam ſeruat, vt & ipſe poſſit ea, quæ rectè ſuſcipit, competenter aſſerere. Cum enim ex diuinis ſcripturis integram quis & firmam regulam veritatis ſuſceperit, abſurdum non erit, ſi aliquid etiam ex eruditione communi,ac liberalibus ſtudiis,quæ fortè in pueritia attigit aſſertionem veri dogmatis conferat : ita tamen,vt vbi vera didicit,falſa & ſimulata declinet. Hic ordinauit Epiſcopos 15.presbyteros 10.diaconos 5.

Cap. V.

S. ANACLETVS.

A.CIII. ANACLETVS natione Græcus, de Athenis, ex patre Antiocho.ſedit annos 9.menſes 2. dies 10. Fuit autem temporibus Domitiani,à conſulatu Domitiani decimo,& Sabini,vſque ad Domitiani quartumdecimum,& Clementem conſulem. Hic memoriam B. Petri conſtruxit, dum ab eo in preſbyterum conſecratus fuiſſet. Hic ordinauit Epiſcopos 6. preſbyteros 5. diaconos 3. Hic autem 3.Idus Iulii ſolutus eſt de ergaſtulo corporis.

[a] epiſt.1. Hic[a] in epiſtola, quam generaliter ſcripſit omnibus Epiſcopis,& cæteris cunctis fidelibus, qui coæqualem cum eo ſortiti ſunt fidem, paternè conſolando eos,quibus ſcripſit, & maximè Epiſcopos,in tribulationibus ad patientiam diligenter hortatur. De quorum Epiſcoporum detractione & accuſatione ita in eadem interſerit. [b] *Beatus prædeceſſor noſter Clemens vir Apoſtolicus, & ſpiritu ſancto Dei plenus vna cum reliquis ſanctis collegis ſuis ſtatuit, dicens. Accuſandi vel teſtificandi licentia denegetur his, qui Chriſtianæ religionis & nominis dignitatem, & ſuæ legis, vel propoſiti ſui normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgreſſores enim ſponte legis ſuæ, eiuſq; violatores apoſtatæ nominantur. Omnis autem apoſtata refutandus eſt, ante reuerſionem ſuam, non in accuſatione rectè agentium, aut teſtimonio ſuſcipiendus, quia vir duplex animo inconſtans eſt in omnibus viis ſuis.* Et paulò inferiùs ſubinfert,ita dicens. *Ideò variis detractionibus & accuſationibus non oportet labefa-*

[b] epiſt.1.ad Iacob. 3.q.4.c.beatus.

labefactari iudices & primates Eccleſiæ, ſed magis Apoſtolorum & Doctorum regulis informari & roborari. Vnde iuſtum eſt omnes in vniuerſo Romanorum orbe Doctores legis ea quæ legis ſunt rectè ſapere & operari, & non regulas naſcentis Eccleſiæ confundere, aut fidem, aut doctrinam Apoſtolorum variis maculare doctrinis. Item in eadem inferius. *Nullus ergò præiudicium alteri faciat, neq; quod ſibi fieri non vult exerceat. nemo dictum de aliquo inueniat, quod in eius actibus non agnoſcat.* Item in eadem. *Ego nolo errore meo alienas culpas aſſerere, vt quod factum doleo, admiſiſſe conuincar.* *Tob.4.*

Item in eadem propter calumniam malorum Epiſcopis præcipit, dicens. *Epiſcopus Deo ſacrificans teſtes ſecum habeat, & plures quàm alius ſacerdos: ſicut enim maioris honoris fungitur gradu, ſic maioris teſtimonii incremento indiget. In ſolemnioribus quippe diebus, aut ſeptem aut quinq;, aut tres diaconos, qui eius oculi dicuntur, & ſubdiaconos, & reliquos miniſtros ſecum habeat, qui ſacris veſtimentis induti, in fronte & à tergo, & presbiteri è regione dextra læuaq;, contrito corde, & humiliato ſpiritu, ac prono ſtent vultu, cuſtodientes eum à maleuolis hominibus, & conſenſum præbeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia.* *De conſ. diſt. 1. c. Epiſcopus.*

Item in eadem dicit. *Qui malitiam inter homines ſpargit, & qui fratri ſuo detrahit, homicida eſt, & qui aliquid patri vel matri abſtulerit, dicens, hoc peccatũ non eſſe, homicidæ particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit, mater verò noſtra Eccleſia, quæ nos in baptiſmo ſpirituali regenerauit. Ergo qui Chriſti & Eccleſiæ pecunias rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt, atq; homicida ante conſpectũ iuſti iudicis eſſe deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur. qui. a. pecuniam, vel res Eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit. Priuilegia. n. Eccleſiarum & ſacerdotum ſancti Apoſtoli iuſſu Saluatoris intemerata & inuiolata perpetuis decreuerunt manere temporibus. & nos leges Eccleſiæ Apoſtolica firmamus auctoritate, & peregrina iudicia ſubmouemus. Vnaquæq; enim prouincia tàm iuxta Eccleſiaſticam, quàm iuxta ſeculi leges ſuos debet habere iuſtos, & non iniquos iudices, & non externos, vt Apoſtolicæ huius ſedis decreuerit auctoritas. Si verò negotium fuerit Eccleſiaſticum, apud Epiſcopos deferatur, interueniente Primate, ſi maior cauſa fuerit. Si verò minor, metropolitano. Si autem fuerit ſeculare, apud eiuſdem ordinis viros, iudicio tamen Epiſcoporum: cùm Apoſtolus priuatorum Chriſtianorũ cauſas magis ad Eccleſias deferri, & ibidem ſacerdotali iudicio voluerit terminari. Omnis ergò oppreſſus liberè, ſi voluerit, ſacerdotum appellet iudicium, & à nullo prohibeatur, ſed ab his fulciatur, & liberetur. Si autem difficiles cauſæ, aut maiora negotia fuerint orta, ad maiorem ſedem deferantur: & ſi illic facile diſcerni, aut iuſtè terminari non potuerint, vbi fuerit ſummorum congre-*

12. q. 1. c. qui abſtulerit. c. qui Chriſti.

17. q. 4. c. qui rapit.

25. q. 2. c. priuilegia.

3. q. 6. c. vnaquaque.

1. Cor. 6.

2. q. 6. c. omnis oppreſſus.

*gatio congregata, quod per ſingulos annos bis aut ter fieri ſolet, & debet iuſtè, & Deo placitè coram Patriarcha, aut primate Eccleſiaſtico, & coram patritio *ſecularia iudicentur negotia in commune. Quòd ſi difficiliores quæſtiones ortæ fuerint, *aut temporũ, aut maiorum iudicia, aut maiores cauſæ fuerint, ad Sedem Apoſtolicam ſi appellatũ fuerit, referantur, quoniam hoc Apoſtoli ſtatuerunt iuſſione Saluatoris, vt maiores & difficiliores quæſtiones ſemper referantur ad Apoſtolicam ſedem.*

* ſeculari.

* Epiſcoporũ.

II. Epiſt. Anacl. ſumma.

Dist. 64. c. ordinationes.

IDEM ipſe B. Anacletus aliam epiſtolam ſcripſit Epiſcopis in Italia conſtitutis, in qua eos conſultantes de ordinationibus & accuſationibus Epiſcoporum ſic inſtruit dicens. *Ordinationes Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica ab omnibus qui in eadem fuerint prouincia Epiſcopis celebrandæ ſunt. qui ſimul conuenientes ſcrutinium diligẽter agant, ieiuniumq́; cum omnibus celebrent precibus, & manus cum ſanctis Euangeliis, quæ prædicaturi ſunt, imponentes, Dominica die hora 3. orantes, ſacra eos vnctione inungant. Quod ſi omnes ſimul minimè conuenire potuerint, aſſenſum tamen ſuis precibus præbeant, vt ab ipſa ordinatione animo non deſint, quia Iacobus iuſtus, & frater Dn. noſtri nuncupatus, à Petro, Iacobo & Ioanne Apoſtolis eſt ordinatus, data videlicet ex hoc ſucceſſoribus ſuis forma, vt nullus Epiſcopus minùs quàm à tribus Epiſcopis cæteris conſentientibus ordinetur. Reliqui verò ſacerdotes à proprio ordinentur Epiſcopo, ita vt ciues, & alii ſacerdotes aſſenſum præbeant, & ieiunantes ordinationem celebrent. Similiter & diaconi ordinentur. Cæterorum autem graduum diſtributioni triũ veraciũ teſtium teſtimonium cum Epiſcopi, ſcilicet probatione, ſufficere poteſt. Accuſatio quoq; eorum, ſuper qua nos conſulere voluiſtis, non niſi ab idoneis & probatiſſimis viris, qui & ſuſpicionibus & ſceleribus careant, fieri debet.* & ab illis hoc modo, ſicut prædictus Papa inferiùs docet, dicens. *Si quis aduerſus eos † recurrat caritatis ſtudio, vt familiari colloquio cõmoniti, ea ſanent, quæ ſananda ſunt, & caritatiuè emendent ea, quæ iuſtè emendanda cognouerint. Si autem aliqui prius, quàm hæc egerint, eos lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minimè abſoluantur, priusquam ſatisfaciant, & condignam egerint pœnitentiam.*

Diſt. 67. c. reliqui.

2. q. 7. c. accuſatio.

III. Epiſt. ſumma.

Diſt. 80. c. Epiſcopi.

IDEM item ſanctus & beatiſſimus Papa Anacletus omnibus Epiſcopis, & reliquis Chriſti ſacerdotibus ſcribit epiſtolam, in qua ſacerdotum ordinem auctoritate Apoſtolorum bipertitum eſſe cõprobat, Epiſcoporum videlicet, & preſbyterorum, & hunc ordinem ita à Domino conſtitutum à nullo perturbari oportet. Epiſcopi autem non in caſtellis, aut modicis ciuitatibus debent conſtitui, ſed preſbyteri tantùm ab Epiſcopo ad qualemcunque locum vel Eccleſiam, quæ in eo conſtituta ſit, ſunt præficiendi, & in ea diebus vitæ ſuæ duraturi. Et non amplius, quàm iſtos duos ordines ſacerdotum eſſe dicit, quia licet alii Primates vel Patriarchæ, alii Metropo-

tropolitani dicantur, ordo tamen vnus eſt, ſed ipſa diſcretio nominum diſcretionem indicat maiorum in prælatione iudicii, non in poteſtàte Pontificii. Romanam verò Eccleſiam primam ſedem vocat, quia B. Petrus & Paulus ſuo martyrio eam cæteris omnibus prætulerunt. Secundam verò ſedem eſſe apud Alexandriam dicit, quia B. Petri nomine, & à Marco eius diſcipulo atq; Euangeliſta conſecrata eſt. Tertiam verò ſedem apud Antiochiam, quia B. Petrus, antequam Romam veniret, illic habitauit, & Ignatium ibi conſtituit Epiſcopum, & illic primum nomen Chriſtianorum nouellæ gentis exortum eſt. Accuſatores autem & teſtes dicit eſſe non poſſe, qui ante heſternum diem, aut nudiustertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant, vel læſi vlciſci ſe velint. Dicit etiã pro meritis plebis ſæpe paſtores Eccleſiæ deprauari, vt procliuius corruant qui ſequuntur capite videlicet langueſcente facilius reliqua corporis membra inficiuntur. Dicit etiam; ſi Doctor vel Paſtor Eccleſiæ à fide exorbitauerit, erit à fidelibus corrigendus, ſed pro reprobis moribus magis eſt tolerandus, quam diſtringendus, quia Rectores Eccleſiæ à Deo ſunt iudicandi.

Tres primariæ ſedes.

3.q.3.c. accuſ.

A.cxii.

Cap. VI. S. EVARISTVS.

EVARISTVS, natione Græcus, ex patre Iudæo, Iuda nomine, de ciuitate Bethlehem, ſedit annos 9. menſes 10. dies 2. Fuit autem temporibus Domitiani & Neruæ, à conſulatu Valentis, & Veteris, vſq; ad Gallum, * & Bradum conſules, ſub quib. martyrium paſſus eſt, 6. Kal. Nouẽ. Hic ordinauit Epiſcop. 5. preſbyt. 6. diac. 2. Hic in ſuis decretis precepit 7. diac. in vnaquaq; vrbe cõſtituendos, ad cuſtodiendũ Epiſcopũ, ne ipſe in prędicatione ab inſidiatorib. infeſtetur, aut verbũ veritatis quolibet genere detractionis pollui poſſit.

* *Braduam*

[a] Hic etiam ſcriptum miſit vniuerſis Epiſcopis Africæ regionis, quod coniugium legitimum ſit in omni Eccleſia habendum, ita dicens. *Aliter non fit legitimum coniugium, ſicut à Patribus accepimus, & ſanctis Apoſtolis, eorumq́; ſucceſſoribus traditum inuenimus, niſi ab his qui ſuper ipſam feminam dominationem habere videntur, & à quibus cuſtoditur, vxor petatur, & à parentibus aut propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter, vt mos eſt, cum precibus & oblationibus à ſacerdote benedicatur, & à paranymphis, vt conſuetudo docet, cuſtodita & * ſeruata à proximis tempore congruo petita * legib. detur, & ſolenniter accipiatur, & biduo vel triduo orationib. vacent, & caſtitatem cuſtodiat: aliter vero præſumpta, non coniugia, ſed aut adulteria, vel * concubia aut ſtupra, vel fornicationes potius, quàm legitima coniugia eſſe non dubitate, niſi voluntas propria ſuffragauerit, & * nota ſuccurrerit legitima.*

[a] epiſt. 1. ad Epiſc. Afric.

3.q.5.c. aliter.

* *conſociata.*

* *dotetur.*

* *contubernia*

* *vota ſuccurrerint.*

[b] Hic idem in alia epiſtola, quam omnibus Epiſcopis per Ægy-

[b] epiſt. 2.

ptum moranti bus ſcripſit, de Epiſcopo & Eccleſia dicens: Eccleſia iungitur Epiſcopo ſpiritualiter, velut ſponſa carnaliter ſponſo. Et ſicut vir non debet negligere vxorem ſuam, ſed diligere, & caſtè cuſtodire, & prudenter regere, ita & Epiſcopus debet Eccleſiam ſuam, & Eccleſia in omnibus obedire ſicut vxor viro ſuo debet. Et ſicut viro non licet dimittere vxorem ſuam, ita & Epiſcopo non licet dimittere Eccleſiam ſuam, abſque ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, & alteri ſe ambitus cauſa coniungat. Et ſicut vxori non licet dimittere virum, licet ſit fornicatus, vt alterum eo viuente ducat, ita Eccleſia viuente Epiſcopo ſuo non poteſt alium ſuperducere. De Epiſcopis verò infamatis, & à ſedibus pulſis, in eadem præcepit, vt reuocentur, & integerrimè reſtituantur, & ſuperducti, velut adulteri, eiiciantur. His peractis, ſi quis aduerſus eos querelam habuerit, inquirendum erit, & auctoritate Romanæ ſedis terminandum. Qui non à plebe, aut à vulgaribus hominib. ſunt arguendi, vel accuſandi, licet ſint inordinati, quia pro meritis ſubditorum diſponitur à Deo vita Doctorum. Item inferius. *Si qui ſunt vituperatores, aut accuſatores Epiſcoporum, vel reliquorum ſacerdotum, non oportet eos à iudicibus Eccleſiæ audiri, antequam eorum diſcutiatur æſtimationis ſuſpicio, vel opinio, qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conſcientia, quoue merito, ſi pro Deo, aut pro vana gloria, aut inimicitiis, vel odio, aut cupiditate iſta præſumpſerint, necne? Hæc omnia ſunt perſcrutanda & diligenter pertractanda.* Deus enim, vt nos à præcipitatæ ſententiæ prolatione compeſceret, quum omnia nuda ſint & aperta oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priuſquam manifeſtè agnoſceret, quæ dicebantur. Hic etiam decretum ſtatuit de non iniuriandis, aut lacerandis Epiſcopis.

1. Cor. 7. — *2. q. 7. c. ſi qui.* — *Hebr. 4.* — *Geneſ. 18.*

Cap. VII.
S. ALEXANDER.

A.cxxi.

ALEXANDER, natione Romanus, ex patre Alexandro, de regione caput Tauri, ſedit annos 10. menſes 7. dies 2. Fuit autem temporibus Traiani vſque ad Helianum & Veterem. Hic martyrio coronatur 5. nonas Maii. [a] Hic præcepit de ſacerdotibus non vexandis, aut ſcriptis ab eis vi aut metu, aut fraude aliqua non exigendis, ita dicens in epiſtola, quam omnibus orthodoxis Epiſcopis per diuerſas prouincias commorantibus ſcripſit. *Eorum accuſandi Epiſcopos, vel teſtificandi in eos vocem obſtruimus, quos non humanis, ſed diuinis actibus mortuos eſſe ſcimus.* Et inferius. *A prædeceſſoribus noſtris inhibitum legimus, vt nemo conſtringat Doctores, neque accuſatio-*

[a] *epi. 1. ad omnes.* — *3. q. 4. c. hi qui.*

nem

nem aduerſus eos ſuſcipiat. Item paulò inferius. *Statuentes decernimus, omnes, qui ſanctos Patres perſequuntur, aut amouere vel dilacerare nituntur, manifeſtè infames eſſe, & alienos à limitibus Eccleſiæ vſq; ad ſatisfactionem fieri.* Item in eadem inferius dicit; *Similiter, ſi huiuſmodi perſonis quædam ſcripturæ quoquo modo per metum, aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt ſe liberare poſſint quocunq; ab eis conſcriptæ vel* laboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præiudicium aut nocumentum prouenire cenſemus, neque vllam eis infamiam, aut calumniam, aut à ſuis ſequeſtrationem bonis vnquã auctore Domino, & ſuis Apoſtolis, eorumq; ſucceſſoribus ſuſtinere permittimus, quia confeſſio in talibus non compulſa, ſed ſpontanea fieri debet.* Peſſimum eſt enim de ſuſpicione, aut extorta confeſſione quenquam iudicare. Pręcepit & in eadem, vt in conſecratione corporis & ſanguinis Domini eius paſſio ſit commemoranda. & vt aqua cum ſale benedicatur, & in domibus fidelium aſpergatur, & fidem ſanctæ Trinitatis, ſicut à Patribus acceperat, ita ſcripto ſuo nos edocuit. Hic ordinauit Epiſcopos 5. presbyteros 6. diaconos duos.

15.q.6. c. ſi quandoq;
** roboratæ.*
De conſ. diſt. 2. c. in ſacramentorum. & c. aquam.

Cap. VIII.

S. SIXTVS.

A. CXXXII.

SIxtvs, natione Romanus, ex patre Paſtore, de regione Via lata. ſedit ann. 10. menſes 2. diem vnũ. Fuit autem temporibus Adriani, vſq; ad Verum & Anniculũ. Sub quib. & martyrio coronatur 3 Non. Aprilis. [a] Hic in decretis ſuis monendo præcepit fidem rectam, & ab Apoſtolis traditam inconcuſsè ſeruandam, qua & ipſe nos, ſcribẽdo inſtruxit. [b] Præcepit etiam, vt ſacra vaſa non tangerentur, niſi ab hominibus ad hoc officium Deo ſacratis. Hic conſtituit, vt quiſque Epiſcopus aliqua aduerſitate pulſatus licenter appellet Romanam & Apoſtolicam ſedem, & illuc vocatus, venire non renuat. nec inde abſque Apoſtolicis litteris ad propriã redeat, vt vicini ſui ex hoc intelligant, qualiter ibi ſuam, aliorumque cauſam finierit. Conſtituit etiam, vt nemo Epiſcopũ ſuis rebus exſpoliet, aut à propria ſede expulſum excommunicare, aut diiudicare præſumat. Hic ordinauit Epiſcopos 4. presbyteros 11. diaconos 3.

a epiſt. 1. ad omnes.
b ep. 2. ad omnes Epiſcop.
De conſ. diſt. 1. c. in ſancta.
2 q. 6. ſi quis veſtrum.

Cap. IX.

S. TELESPHORVS.

A.CXLII. TELESPHORVS, natione Græcus, ex anachoreta, ſedit annos 11. menſes 3. dies 22. Fuit autem temporibus Antonini & Marci. Hic 4. nonas Ianuarii martyrio coronatur. *Hic in decretis ſuis ſtatuit firmiter, vt omnes clerici in ſortem Domini vocati 7. hebdomadas plenas ante Paſcha à carne ieiunent: & vt clerici nullatenus laicos in ſua pulſatione, aut accuſatione recipiant, ſicut & ipſi laici iuxta ſecularem legem clericos in ſuis infamationibus recipere nolunt. Conſtituit etiam, vt in ſancta nocte Natiuitatis Domini noſtri Saluatoris Miſſa celebretur, & hymnus angelicus, id eſt, *Gloria in excelſis Deo* ſollenniter decantetur. Reliquis autem temporibus ante horam diei tertiam Miſſam celebrari prohibuit, quia & ea hora Dominus crucifixus, & Spiritus ſanctus ſuper Apoſtolos deſcendiſſe legitur. Præcepit etiam omnes accuſationes, quas ſeculi leges non admittant, ad accuſationem Eccleſiaſticam nõ admittendas eſſe. Hic ordinauit Epiſcopos 13. presbyteros 11. diaconos 8.

*a *epiſt. ad omnes.* *c. ſtatuimus. diſt. 4.* *De conſ. diſt. 1. c. nocte ſanct. t.* *3. q. 5. c. accuſ.*

CAP. X.

A.CLIV.

S. HYGINVS.

HYGINVS, natione Græcus, ex Philoſopho de Athenis, cuius genealogiam non inueni. ſedit annos 4. menſes 3. dies 8. Fuit autem temporibus * Seueri & Marci, à conſulatu Magni & Camerini vſq; ad Orfitum & Priſeum, qui tertio Idus Ianuarii migrauit ad Dominum. Hic compoſuit clerum, & diſtribuit gradus. a Hic in fide Chriſti nos inſtruxit multis & firmis documentis diuinæ ſcripturæ, oſtendens, nec Patrem præceſſiſſe filium, vt maior ſit filio, nec filium poſtea natum, vt deitate Patris minor eſſet. Hic etiam conſtituit vt nullus Metropolitanus abſq; cæterorum prouincialium præſentia aliquorum audiat cauſas Epiſcoporum, quia ſic actæ irritæ erunt. Conſtituit etiam, vt maiorum natu criminationes non per alios fiant, niſi per ipſos, qui crimina intendunt. Qui etiam peregrina iudicia habenda prohibuit. Hic ordinauit Epiſcopos 6. presbyteros 15. diaconos 5.

**Veri.* *a *ep. 1. ad omnes fideles.* *2. q. 7. c. criminationes.*

CAP. XI.

A.CLVIII.

S. PIVS.

PIvs, natione Italus, ex patre Rufino, frater Paſtoris, de ciuitate Aquileia. ſedit annos 19. menſes 4. dies 3. Fuit autem temporibus Antonini, à conſulatu Clari & Seueri. Qui 5. Idus Iulii factus eſt de medio. a Hic firmiter decretis ſuis ſtatuit, vt omnis, qui prædia di-

*a *ep. 2. ad Italos.*

dia diuinis vſibus tradita DEO ſubtrahere, & ſuis vſibus applicare præſumpſerit, ſacrilegus habeatur, & vt ſacrilegus proculdubio iudicetur: nec non & illum, qui ſacerdotes DEI inſequitur ſacrilegum eſſe, & vt ſacrilegum iudicandum eſſe confirmat, quia omne peccatum, quod in Deum committitur, grauius eſt, quàm illud quod fit in hominem.[b] Hic etiam inſtituit, vt quia angelus in habitu Paſtoris Hermeti Doctori fidei & ſcripturarum apparens præcepit Paſcha die Dominico ab omnibus Chriſtianis ſemper celebretur. Hic ordinauit Epiſcopos 12. preſbyteros 19. diaconos 21.

12.q.2.prædia.
17.q.4.c.ſicut.
[b] *ep.1.ad omnes fideles. De conſ. diſt. 3.c.noſſe vos.*

CAP. XII.

S. ANICETVS.

A.CLXVII.

ANICETVS, natione Syrus, ex patre Ioanne de vico Vmiſa, ſedit annos 11. menſes 3. dies 3. Fuit autem temporibus Seueri & Marci, à conſulatu Gallicani & Veteris, vſq; ad præſentem & Rufinum. Hic martyr obiit, 15. Kal. Maii.[a] Hic ſua auctoritate præcipit, & auctoritate decretorum Anacleti confirmat, ne aliquis Epiſcopus vllatenus minus, quàm à tribus Epiſcopis conſecretur, & Metropolitanus Epiſcopus ab omnibus ſuffraganeis ſedis Metropolis ad ipſam Sedem conuenientibus eſt eligendus & conſecrandus. Et hoc aliter factum viribus carere non eſt dubium, quia quicquid cōtra ſtatuta Patrum præſumptum fuerit ſine dubio licet non apud homines, apud Deum tamen irritum erit.[b] Conſtituit etiam, vt nullus Metropolitanus quicquam agat, de cauſis ſuffraganeorum Epiſcoporum abſq; pręſentia & communi eorum conſilio. Pręcepit etiam, vt clericis non liceat comam nutrire. Hic ordinauit Epiſcopos 9. presbyteros 17. diaconos 4.

[a] *ep. ad Gallia Epiſc. 66. diſtinct. c. Archiepiſc.*
[b] *ibid. c. 3. 9.q.3.c.ſi autem. Diſtin. 23.c. prohibete.*

CAP. XIII.

S. SOTER.

A.CLXXV.

SOTHER, natione Campanus, ex patre Concordio, de ciuitate Fundis ſedit annos 9. menſes 6. dies 11. Fuit autem temporibus Seueri, à conſulatu Ruſtici & Aquilini, vſque ad Cethegum & Clarum. Hic obiit 10. Kal. Maii. *Hic conſtituit, vt nulla mulier ſacrata vel monacha ſacra vaſa vel ſacratas pallas contingeret, nec incēſum circa altare deferret. Hic ordinauit Epiſcopos 11. presbyteros 18. diaconos 9.

* *ep.2.ad Epiſc. Italiæ.*

Cap. XIV.

S. ELEVTHERIVS.

A.clxxix.

ELEVTHERIVS, natione Græcus, ex patre Habundio, de oppido Nicopoli, ſedit annos 15. menſes 3. dies 2. Fuit autem temporibus Antonini & Commodi vſque ad Paternum & Braduam. Qui 8. Calend. Iunii obiit. Hic accepit epiſtolam à Lucio Britannico rege, vt Chriſtianus efficeretur per eius mandatum.[a] Hic conſtitutione ſua firmauit, vt nulla communis eſca, quæ rationabilis & humanæ naturæ congruere videretur à Chriſtianis repudiaretur;[b] & omnium Epiſcoporum definitiua ſententia, non niſi apud Romanam ſedem terminaretur, reliquorum verò clericorũ cauſas apud comprouinciales etiam Epiſcopos licitè terminandas. Idem prædictus Papa de accuſationib. Epiſcoporũ intra cætera dicit.[c] *Nihil abſq; legitimo, & idoneo accuſatore fiat. Nam & Dominus noſter Ieſus Chriſtus Iudam furem eſſe ſciebat, ſed quia non eſt accuſatus, ideò non eſt eiectus, & quicquid inter Apoſtolos egit pro dignitate myſterii ratum manſit.* De accuſationibus comprouincialium ita legitur eſſe ſtatutum.[d] *Si quis ſuper quibuslibet criminibus quemlibet clericum pulſandum credidit, in prouincia, in qua conſiſtit ille, qui pulſatur, ſuas * exerat actiones, nec exiſtimet alibi eum ad iudicium pertrahendum. Proditoris nec calumnia, nec vox audiatur.* Hic ordinauit Epiſcopos 15. preſbyteros 12. diaconos 8.

a *in epiſt. ad Galliæ prouincias. c. 1.*
b *ib. c. 2.*
c *ibid.*
d *ibid. c. 3.*
* *exerceat.*

Cap. XV.

S. VICTOR.

A.cxciv.

VICTOR, natione Afer, ex patre Felice, ſedit annos 10. menſes 2. dies 10. Fuit autem temporibus Cæſaris Aguſti Antonini, qui & Verus dictus eſt, à conſulatu Commodi 5. & Glabrionis, vſque ad Lateranum & Rufinum. Hic martyrio coronatur 5. Kalen. Auguſti. Hic conſtituit[a], vt Paſcha die Dominico celebraretur, ſicut & prius fecerat. Conſtituit enim ſi neceſſe, periculo mortis vrgente, fuerit, quocunque tempore, quocunque in loco, videlicet, vel in mari, vel in flumine, aut in fontibus, quemlibet licitè baptizari; tantùm in nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis fiat; & hoc decreuit, vt incerta, etiamſi vera ſint, nullatenus iudicentur, niſi prius manifeſtis iudiciis comprobentur aut manifeſto iudicio conuincantur, vel iudiciario ordine publicentur.[b] Nec alicuius Epi-

a *epiſt. 1. ad Theoph. Alex. De conſ. diſt. 3. c. celebritatem.*
b *ibid.*

ius Epiſcopi cauſam definiri liceat Romano Pontifice inconſulto. Hic ordinauit Epiſcopos 12. presbyteros 3. diaconos 7.

Cap. XVI.

S. ZEPHERINVS.. A. ccııı.

ZEPHERINVS, natione Romanus, ex patre Habundio, ſedit annos 18. menſes 7. dies 10. Fuit autem temporibus Antonini & Seueri à Conſulatu Saturnini & Gallicani vſque ad Præſentem & Strigatum Conſules. Qui obiit 6. Kalend. Septemb. [a] Hic etiam conſtituit, vt Epiſcoporum cauſa non terminetur abſque præcepto Romani Pontificis, nec vllatenus Epiſcopus iudicetur, niſi aut ipſe ſe reum eſſe confiteatur, aut idoneis teſtibus, qui non ſint minùs, quam 72. conuincatur. Conſtituit etiam, vt quiſpiam ſummorum, minorum accuſationibus non impetatur, nec in re dubia certa iudicetur ſententia, nec vllum iudicium niſi ordinabiliter factum teneatur, nec abſens iudicetur, nec aliquem ſententia niſi à ſuo iudice dicta confringat, & Epiſcopus accuſatus 12. ſi neceſſe fuerit, Epiſcopos iudices eligat: nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipſi per ſe eligantur, & regulariter vocatus ad ſuorum primo conuentum Epiſcoporum per eos eius cauſa * iterum audiatur, & rationabiliter diſcutiatur, cum de occultis alieni cordis non temerè ſit iudicandum, & iniuſta iudicia ab omnibus ſint cauenda, & Epiſcopi à plebibus & clero ſint ferendi. [b] Cõſtituit etiam, vt ordinationes presbyterorum & Leuitarum congruo tempore, & multis fidelibus coram aſtantibus fierent. Hic ordinauit Epiſcopos 13. presbyteros 14. diaconos 7.

[a] epiſt.1.ad Epiſc.Sicilia. 2.q.1.primates.
3.q.4.c.detractores.
3.q.9.c.abſens.
** iuſtè aud.*
[b] epiſt.2.ad Epiſc.Ægyp. diſt.83.c.ordinationes.

Cap. XVII.

S. CALIXTVS.

CALIXTVS, natione Romanus, ex patre Domitio, de regione Viberauennarum, ſedit annos 5. menſes 2. dies 10. Fuit autẽ temporibus Macrini & Heliogabali, à Conſulatu Antonini & Alexandri. Hic ab Alexandro Imperatore martyrio conſummatur pridie idus Octobris. [a] Hic conſtituit vt ieiunia 4. temporum ab omnibus Chriſtianis celebrarentur. Hic decretis ſuis firmauit, vt nullum iniuſtum iudicium & diffinitio iniuſta regis metu, aut iuſſu, aut cuiuſcunque potentis à iudicibus ordinata vel acta firmitudinem

[a] Epiſt. 1. ad Bened. Epiſc. 11.q.3.c.iniuſtum.

nem habeant: quia nulli Imperatori, aut cuiquam pietatem cuſtodienti licet aliquid contra diuina mandata præſumere.[b] Hic conſtituit, vt accuſationem aduerſus Doctorem nemo ſuſcipiat, [c] nec accuſatio facta per ſcriptum recipiatur, nec abſente accuſato teſtimonium de eo dicatur. nec de aliis cauſis, vel negotiis teſtimoniũ dicant. niſi de his, quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur. Nec accuſatores vel teſtes ſuſpecti, vel infamiæ nota aſperſi recipiantur, nec excommunicatos à ſacerdotibus ante vtriuſq; partis iuſtam examinationem vllus recipiat, nec modo aliquo eis communicet, & vt nemo alterius terminos vſurpet, nec alterius Parrochianum iudicare aut excommunicare præſumat, quia præſumptum irritum erit. Nec etiam Metropolitanus diœceſani Eccleſiam, vel Parrochianum, aut aliquid ex eius parrochia excommunicare, vel iudicare, aliquidué agere pręſumat, abſque eius conſilio & iudicio: quia & quod fecerit, irritum erit, & ipſe gradus ſui periculo ſubiacebit. Conſtituit etiam vt Epiſcopus quilibet ambitus cauſa ad aliam ciuitatem non transmutetur, ſed ſi fieri debet, fiat cæteris fratribus inuitantibus, & Romanæ Eccleſiæ auctoritate, & illius Eccleſiæ, ad quã tranſmutandus eſt, vtilitate. Præcepit etiam, vt conſanguineorum coniunctiones fieri omninò prohibeantur. quia tales nullum habent pondus teſtimonii.[d] Confirmauit etiam, & ſaluberrimis exemplis diuinę ſcripturæ oſtendit tàm ſacerdotes Domini, quàm reliquos fideles poſt dignam ſatisfactionem poſſe reuocari ad priſtinos honores. Hic ordinauit Epiſcopos 8. presbyteros 15. diaconos 4.

[b] in eadẽ epi. [c] ep. 2. ad Epiſc. Galliæ. 2. q. 8. c. accuſatorum. 11. q. 2. c. excõmunicatus. 9. q. 2. c. nullus alterius. 9. q. 3. c. nullus primas. 3. q. 4. c. conſanguineorũ. [d] in fine 2. epi.

XVIII.

S. VRBANVS.

A. CCXXVI.

VRBANVS, natione Romanus, ex patre Pontiano, ſedit annos 9. menſes 10. dies 12. Fuit autem temporibus conſulatus Antonini & Alexandri. Obiit verò confeſſor temporibus Diocletiani 8. Kal. Iunii. Hic in ſuis decretis confirmat, [a] vt prædia & quæcunq; res à fidelibus Eccleſiæ Dei traditæ ſunt, ſemper eſſe debeant in poteſtate & diſpoſitione Epiſcoporum, in quorum parrochia ipſæ Eccleſię ſunt ſitę, & ipſi Epiſcopi ex ipſis rebus omnibus communem vitam degere volentibus cuncta neceſſaria miniſtrare; nec quicquam eorum in alios vſus, quàm Eccleſiaſticos conuertere debeant, quia *vota ſunt fidelium, & pretia peccatorũ, ac patrimonia pauperũ*, Et quæcunq; in alios vſus, quàm in prædictos cõuerterint, neceſſariè ſacrilegii rei exiſtunt, & ſi non corpore, anima tamen mortui cadunt

[a] epiſt. 1. ad omnes fid. l. s.

cadunt.[b] Et ſedes Epiſcoporum ideò in Eccleſiis excelſæ conſtitu- b.*ibid.*
untur, vt ex hoc Epiſcopi prælationem atque poteſtatem ligandi
& ſoluendi habere intelligantur, & omnes fideles per manus im-
poſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt baptiſmum ac-
cipere debeant, vt pleni Chriſtiani inueniantur. Hic Valerianum
Ceciliæ ſponſum, multosq; alios ad fidem Chriſti conuertit, & ad
martyrii palmam perduxit. Hic ordinauit Epiſcopos 8 preſbyteros
19. diaconos 7.

XIX.

S. PONTIANVS.

A. CCXXXIII.

PONTIANVS, natione Romanus, ex patre Calpurnio, ſedit an-
nos 9. menſes 5. dies 2. Fuit autem temporibus Alexandri, à
conſulatu Pompeiani, & * Peliniani. Eodem tempore prædictus *Pelagiani.*
Pontifex cum Hippolyto presbytero in exilium eſt deportatus ab
Alexandro in Sardiniam, in inſulam Bucinam Seuero & Quintia-
no conſulibus, & in eadem inſula afflictus, & maceratus fuſtibus
defunctus eſt 3. Kalend. Nouemb.a Hic etiam in decretis ſuis man- a *ep. 1 ad Fe-*
dauit ſacerdotes non eſſe accuſandos ab inimicis, aut à ſceleratis, *licem.*
aut hominibus alterius ſectæ vel religionis, vel, ſi fortè peccaue-
rint, à reliquis ſacerdotibus arguendos, & à ſummis Pontificibus
conſtringendos eſſe præcepit, ita vt nullo modo à ſecularibus, aut
malæ vitæ hominibus arguantur vel arceantur. Hic ordinauit Epi-
ſcopos 7. preſbyteros 6. diaconos 5.

XX.

S. ANTERVS.

A. CCXXXVII.

ANTHEROS, natione Græcus, ex patre Romulo, ſedit annos
12. menſem 1. dies 12. Fuit autem temporibus Maximini &
Africani Coſſ. Hic geſta martyrum diligenter à Notariis exquiſi-
uit, & in Eccleſia recondidit. Qui 3. Nonas Ian. martyrio corona-
tur. Hic ordinauit Epiſcopum vnum.[a] Hic etiam conſultus, de E- [a] *epiſt. ad E-*
piſcoporum mutatione, fieri licere in ſuis decretis reſpondit, non *piſcop. Betica.*
tamen cuiuſquam libitu aut dominatione, ſed communi vtilitate *7. q. 1. c. muta-*
aut neceſſitate, ſicut Petrus Apoſtolorum Princeps de Antiochia *tiones.*
Romam vtilitatis cauſa eſt translatus, vt ibi plus proficere poſſet.
Et Euſebius etiam de parua quadam ciuitate Apoſtolica aucto-
ritate mutatus eſt Alexandriam, ſimiliter & Felix de ciuitate qua
ordinatus erat, electione ciuium propter doctrinam & bonam
vitam quam habebat, communi Epiſcoporum & reliquorum ſa-
cerdotum, aut populorũ conſilio translatus eſt Epheſum, quia ſicut

Digitized by Google

Epiſcopi habent poteſtatem ordinare regulariter Epiſcopos & reliquos ſacerdotes, ſic quotieſcunq; vtilitas aut neceſſitas expoſcit, ſupradicto modo & mutare & inthronizare poteſtatem habent. Non enim de minori ad maiorem ciuitatem transfertur, qui non ambitu, nec propria voluntate, ſed aut vi à propria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut vtilitate loci & populi non ſuperbè, ſed humiliter ab aliis transfertur, & inthronizatur. b Hic eiſdem decretis ſuis ſanciuit, vt quiſque inobediens ſpirituali animaduerſione trūcetur, & eiectus de Eccleſia rapido dæmonum ore dilanietur: ſicut olim in veteri lege, quicunque ſacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice ſubiecta contemptum expiabat cruore.

b eadem epiſt.

Deut. 17.

Cap. XXI.

A. CCXXXVIII

S. FABIANVS.

FABIANVS, natione Romanus, ex patre Fabio, ſedit annos 13. menſem 1. dies 11. Fuit autem temporibus Maximini & Africani, vſq; ad Decium ſecundum & Quadratum, qui martyrio coronatur 14. Kalend. Februa. Hic ordinauit Epiſcopos 11. preſbyteros 22. diaconos 7. Hic 7. diaconos in vrbe Roma in 7. regiones ipſius vrbis diuiſit, qui ad peragendum officium illis congruum omni hora parati inuenirentur. Hic etiam ſeptem ſubdiaconos ordinauit, qui ſeptem notariis imminerent, & geſta martyrum veraciter ex integro colligerent. Huius etiam tempore Nouatus hæreticus ex Africa venit, qui Nouatianum & alios quoſdam Chriſti Confeſſores de Chriſti Eccleſia ſeparauit, & in doctrinam prauam conuertit.

a Hic paternè monuit, & decreto ſalubri, & omnibus Chriſtianis hominibus ſeruando ſanciuit, vt omnes illi, cum quibus Apoſtolus cibum nos ſumere vetat, à Chriſtianorum conſortio ſequeſtrati penitus habeantur, nec in cuiuſlibet & fidelium accuſatione vllatenus ſuſcipiantur, vſque ad ſatisfactionem, dum dignè veniſſe non dubitantur.

a epiſt. 1. ad comminiſtros.

1. Cor. 5.

6. q. 1. c. omnes.

b Hic etiam in decretis Orientalibus Epiſcopis deſtinatis inuiolabiliter ſeruandum eſſe præcepit, vt ſingulis annis nouum Chriſma conficeretur, & vetus in ſanctis Eccleſiis cremaretur, quia ſicut ipſius diei ſollemnitas per ſingulos annos eſt celebranda, ita ipſius ſancti Chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda, & de anno in

b epiſt. 2.

Digitized by Google

no in annum renouanda, & fidelibus tradenda, quia nouum ſacramentum eſt. Hæc Apoſtoli docuerunt, hæc eorum ſucceſſores tenuerunt,& ſemper tenenda eſſe,firmiter mandauerunt. Hic in eiſdem decretis ſtatuit,& Apoſtolos, eorumque ſucceſſores ſtatuiſſe *3.q.5.c.ſuſpectos.* inducit,vniuerſaliter ad accuſationem, id eſt, ad nullius Chriſtiani hominis Eccleſiaſticam accuſationem recipiendos eſſe ſuſpectos,aut quoslibet inimicos, vel qui non ſint bonæ conuerſationis, vel quorum vita eſt accuſabilis, vel qui in recta fide ſunt dubii, aut quorum fides, vita & libertas noſcitur, vel qui infamiæ maculis ſunt aſperſi, aut ſceleribus irretiti. Ad ſacerdotum verò accuſationem nullos debere vel poſſe recipi dicit, qui ſacerdotes fieri non poſſunt, aut qui non ſunt ſui,id eſt, ſacerdotum ordinis: quoniam ſicut ſacerdotes, vel reliqui clerici à ſecularium laicorum accuſatione excluduntur, ita illi ab iſtorum ſunt excludendi & a- *2.q.7.c.ſicut.* lienandi criminatione. Et ſi in rebus ſecularibus ſuum cuiuſque ius & proprius ordo ſeruatur,multò magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus ius & ordo ſeruandus eſt, & nulla debet induci confuſio. Item in eiſdem præcepit, ne vllus vnquam præſumat accuſator ſimul eſſe, & iudex vel teſtis, quoniam in omni iudicio, ſubaudi Synodali, quatuor perſonas neceſſe eſt ſemper adeſſe,id eſt,electos iudices, accuſatores, defenſores & teſtes. Item ſtatuit, ne oues ſuum Paſtorem reprehendere audeant, niſi ipſe in fide errauerit. Si verò in fide errauerit, erit corrigendus prius ſecretè à ſubditis: ſi autem incorrigibilis apparuerit, tunc erit accuſandus apud Primates ſuos, aut ad ſedem Apoſtolicam. Pro cæteris verò actibus ſuis magis eſt tolerandus à ſubditis, quàm publicè derogandus, aut accuſandus.

[c] Item in alia decretali epiſtola, quam ipſe prædictus Papa Hilario Epiſcopo miſit, idem de ſacerdotum & maiorum natu ac- *[c] epiſt.3.* cuſatione ſtatuit,quod & in illa ſtatuerat, quam Orientalibus Epiſcopis deſtinauit. Inſuper peregrina iudicia, ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate generali ſanctione prohibuit, & ita ordinabiliter in Epiſcoporum accuſatione agi decreuit, vt Epiſcopus quilibet ſuper certis criminibus accuſatus prouinciales Epiſcopos electos debeat habere iudices, à quibus omnibus in ipſa prouincia audiatur, quia non alibi, quàm in foro ſuo oportet accuſatum audiri, & ſi ibi aduerſum ſibi ſenſerit iudicem, Metropolitanum videlicet, aut Primatem, licenter abſque vlla afflictione, & iniurioſæ detentionis cuſtodia vocem appellationis & defenſionis habeat. Item ſtatuit, vt quilibet, niſi ante ſuum iudicem pulſatus, ſi vo-

3.q.6.ſi quis episcopus. *1.q.6.c.ſi quis iudicem.* *3.q.6.c.pulſatus.*

ſi voluerit, taceat, & vt pulſatis, quotiens appellauerint, induciæ dentur. Adhæc ſtatuit crimen quodlibet cuilibet temerè ex ira obiectum non eſſe pro accuſatione habendum, & vt quicunq; accuſationem per ſcripturam ſe probaturum eſſe fateatur, & ſi non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulit, patiatur. Probatio autem & cauſa ibi ſemper agatur, vbi crimen admittitur, niſi ſi Epiſcopus Apoſtolicam Sedem appellauerit. Tunc verò id ſtatuendum eſſe, quod eiuſdem Sedis Pontifex ſtatuerit.

3.q.6.c.qui crimen.

XXII.

A.CCLIV.

S. CORNELIVS.

CORNELIVS, natione Romanus, ex patre Caſtino, ſedit annos 2. menſes 2. dies 3. Hic ideò, quia epiſtolam à B. Cypriano Carthaginenſi Epiſcopo acceperat, iuſſu Decii capite detruncatur 3. nonas Martii. Hic ordinauit Epiſcopos 7. presbyteros 4. diaconos 4. Hic rogatus à quadam matrona, Lucina nomine corpora Apoſtolorum Petri & Pauli de catacumbis noctu leuauit, & primo quidem corpus B. Pauli ſilentio leuatum eſt, ac poſitum in prædio prædictæ matronæ, via oſtiēſi ad latus, vbi decollatus eſt. Poſtea verò corpus B. Petri accepit, & condecenter poſuit illud iuxta locum, vbi crucifixus eſt inter corpora Sanctorum Epiſcoporum in templo Apollinis in monte aureo in Vaticano palatii Neroniani 3 Kal. Iul. Idem prædictus Papa & martyr in epiſtola, a quam Rufo coepiſcopo conſultus miſit iuxta præceptum Domini in Euangelio, & Iacobi Apoſtoli in ſua epiſtola, & omnium Apoſtolorum, & ſuorum anteceſſorum pręcepta ſequens, & iura confirmans, incauta ſacramēta à ſacerdotibus fieri penitus vetat. quia ante ſuum tempus à ſummis ſacerdotibus, vel à reliquis ſacramenta non eſſe exacta vel exhibita niſi pro fide recta teſtatur. Item in eadem, ſicut & alii anteceſſores ſui fecerant, prouidendum eſſe affirmat, ne oues ſuum paſtorem, niſi à fide exorbitauerit, reprehendere aut accuſare præſumant, quia tales accuſationes vim non habent, neque paſtoribus nocere poſſunt. Item prohibet, ne vllus ſacerdotum cauſam ſuam alieno committat iudicio, ſed ſemper habeat cōprouinciales, & notos iudices, niſi illic vim temerarię multitudinis timuerit, aut infeſtos, vel ſuſpectos iudices habuerit. Pro his enim cauſis ad maioris auctoritatis iudices & ad alias prouincias appellare & venire conceſſum eſt. Item in eadem affirmat omninò eſſe vacua omnia illa, quæ in omni negotio, aut loco aduerſus abſentes aguntur, aut iudicantur, quoniam abſentem nullus * abdicit, nec vlla lex damnat.

** epiſt. 2.*

2.q.4.c.nos ſanctorum.& c. nos ſacramentum.

**addicit.*

3.q.6.c.omnia.

XXIII.

Digitized by Google

XXIII.
S. LVCIVS.

LVcivs, natione Romanus, ex patre Porphyrio, ſedit annos 3. menſes 3. dies 3. Fuit autem temporibus Galli & Voluſiani, vſque ad Valerianum tertium, & Gallicanum. Hic primum fuit in exilio, poſtea ad Eccleſiam incolumis reuerſus eſt. Demum à Valeriano capite truncatur 1. Nonas Martii. Hic ordinauit Epiſcopos 7. presbyteros 4. diaconos 4. Hic propter maleuolos & ſacerdotũ perſecutiones conſtituit, vt 2. presbyteri & 3. diaconi Epiſcopum in omni loco non deſerant, vt iuxta Apoſtolum, etiam ab his, qui foris ſunt, ſtudium habeatur bonum conſeruari teſtimonium; quod *1. Tim. 3.* in epiſtola quam omnib. Galliæ & Hiſpaniæ Epiſcopis deſtinauit, *De conſ. d. 2.* apud ipſos ſeruari hortatus eſt. Conſtituit in eadẽ etiam, vt crimi- *c. iubemus.* nationes maiorum natu per alios non fiant, niſi per eos, qui crimi *2. q. 7. c. criminationes.* na intendunt, & ipſi tales, vt digni ſint, & irreprehenſibiles appareant, & actis publicis ſe omni ſuſpicione, & inimicitiis carere doceant, & fidem ac conuerſationem irreprehenſibilem ſe ducere oſtendant. Et quia hoc fieri ante quoslibet iudices interdum difficile animaduertit, ad alios Eccleſiaſticos iudices, vbi maior autoritas fuerit, poſtulanti audientiam, non negandam eſſe decreuit. Item in eadem iuxta ſanctorum Apoſtolorum, & eorum ſucceſſorum decretum pręcipiendo conſtituit, vt ſi quilibet Metropolitanus Epiſcopus, niſi quod ad ſuam ſolummodo pertinet parrochiam niſi conſilio & voluntate omnium comprouincialium Epiſcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſub- *9. q. 3. c. nullum.* iaceat, & quod egerit, irritum habeatur, & vacuum. Conſenſu etenim & conſilio ſolummodo omnium prouincialium Pontificum Metropolitano Epiſcopo licere conſtituit agere, & diſponere de eorum cauſis, & Eccleſiis, & clericis, atque ſecularium neceſſitatibus, aut de communibus quibuſcunq; negotiis agi neceſſe fuerit. Similiter de ipſis prouincialibus ſtatuit, vt nihil eis ſegregatim, aut communiter abſq; Metropolitano agere liceat, niſi de his ſolummodo quæ ad eorũ proprias parrochias pertinent. Similiter Apoſtolica auctoritate præcepit, vt nullus Metropolitanus Epiſcopus abſq; omnium ſuffraganeorum ſuorum præſentia aliquorum corũ audiat cauſas, alioquin irritæ erunt, & ipſe cauſam dabit pro facto. Item præcepit, vt per ſingulas prouincias hoc Epiſcopi obſeruent, ne poſteriores ſe prioribus ſuis præferant, ne eis inconſultis, niſi quantum ad propriam parrochiam pertinet aliquid agant, ſed de

Digitized by Google

communibus eorum cauſis conſonam ſententiam proferant & determinent, quia aliter actæ nullas vires habebunt, nec Eccleſiaſticæ reputabuntur. Item in eadem epiſtola de expoliatione dotis, & oblationum Eccleſiarum conſultus, prius multis rationibus, & multorum auctoritate hoc genus inuaſionis & rapinæ ſacrilegium eſſe oſtendit, poſtmodum & auctoritate & decreto Prophetarum, Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, & omnium Catholicorum Patrum exemplis tales præſumptores, & Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores à liminibus ſanctæ matris Eccleſiæ anathematizat & damnat & ſacrilegos eſſe iudicat, & nō ſolùm eos, ſed omnes eis conſentientes, quia non ſolùm, qui faciunt, ſed etiam, qui facientibus conſentiunt, rei ſunt, & iudicantur. Par enim pœna & agentes & conſentientes comprehendet.

17.q.4.quirapit.&c.omnes raptores.

Rom.1.

Cap. XXIV.

S. STEPHANVS.

A.CCLVII.

STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Lobio, ſedit annos 7.menſes 5.dies 2. Fuit autem temporibus Valeriani, & Gallicani & Maximi, vſq; ad Valerianum tertium, & Gallicanum ſecundum. Hic cum duobus Epiſcopis, & octo presbyteris, & tribus diaconis in carcerem miſſus, cum ſingulis tandem iuſſu Valeriani capitali ſententia plectitur 4. nonas Aug. Hic ordinauit Epiſcopos 3. presbyteros 7. diaconos 5. Hic in epiſtola, a quam Epiſcopo Hilario miſit, infames perſonas ad gradus ſacros promouendas, & ad accuſationem recipiendas eſſe prohibuit; Infames verò eas perſonas eſſe deſcripſit, quæ pro aliqua culpa qualibet notantur infamia, id eſt, omnes qui Chriſtianæ legis normam abiiciunt & ſtatuta Eccleſiaſtica contemnunt. Similiter fures, ſacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos, ſepulchrorum quoq; violatores & Apoſtolorum eorumq; ſucceſſorum, & cæterorum ſanctorum Patrum religioſa ſtatuta libenter violantes, & omnes, qui aduerſus Patres armantur, ſimiliter incæſtuoſos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis fugientes, & qui indigna petunt ſibi loca tenere, aut facultates Eccleſiæ abſtrahunt iniuſtè, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant, vel qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam prouocant, & omnes anathematizatos, vel pro ſuis ſcelerib. ab Eccleſia expulſos, & omnes quos Eccleſiaſticæ, vel ſeculi leges infames eſſe pronūciant, hos omnes infames eſſe deſcripſit, hos ad ſacros gradus prouehi, & ad accuſationem recipi interdixit. Item

a epiſt.1.

6.q.1.c.infamia.

ſeruos

Digitized by Google

ſeruos ante legitimam libertatem pœnitentes, digamos eos qui curiæ deſeruiunt, vel qui non ſunt corpore integri, vel qui ſanam mentem non habent, aut intellectum, aut inobedientes Sanctorum decretis exiſtunt ad ſacros gradus prouehendos eſſe prohibuit. Nec iſtos, videlicet, ſupradictos, item nec libertos, neque ſuſpectos, nec rectam fidem, nec dignam conuerſationem habentes ſummos ſacerdotes accuſare poſſe aſſeruit. Prædictus Papa in eadem epiſtola conſtituit, ne ſacerdotes & Leuitæ veſtimentis Eccleſiaſticis in aliis vſibus vterentur, quàm Eccleſiaſticis officiis. *De conſ. diſt. 1. c. veſtimenta.*

Hic idem Pontifex in alia epiſtola[b], quam deſtinauit omnibus Epiſcopis per diuerſas prouincias, & cæteros, quos ſupra enumerauimus, à ſacerdotum accuſatione remouit, ad hoc proculdubio affirmauit pro ſacrilego reputãdum, quicquid iniuſtè agitur in rebus Deo ſacratis, & Epiſcopis, * qui ſacri ſunt, & violari à quoquam non debent. Item decreto ſuo aſſeruit, vt nullus Epiſcopus, dum ſuis fuerit rebus exſpoliatus, aut à ſede propria occaſione qualibet pulſus, debeat accuſari, nec ab aliquo prius crimen ei poſſit obiici, quàm integerrimè reſtauretur. & omnia ei quocunque ingenio ablata abſq; dolo & fraude funditus legibus reſtituantur, quia non ſolùm Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſeculi leges hoc fieri prohibent. Item conſtituit, ne ille, qui ſe ab Epiſcopo, aut ab eius miniſtris, læſum ſe eſſe exiſtimat, vel pro aliquibus erratis eos corripere cupit, prius eos accuſare præſumat, quàm eos caritatiuè bis aut ter conueniat, vt ab eis percipiat, aut familiarem emendationem, aut iuſtam excuſationem. Quod ſi præſumpſerit, à liminibus Eccleſiæ vſque ad dignam ſatisfactionem iuſſit eliminandum. *b 2. epiſt.* *2. q. c. 2. nullus* ** quia ſacra.* *3. q. 5. c. accuſatores.*

ITEM conſtituit, vt nullius per ſcripta anathematizatio ſuſcipiatur, ſed propria voce, ſi legitima & condigna accuſatoris perſona fuerit, præſente videlicet eo, quem accuſare deſiderant, quia nullus abſens accuſari poteſt, aut accuſare. Item conſtituit, vt nullus Epiſcopus prius accuſetur, aut ſuis reſpondeat accuſatoribus, quàm regulariter à ſuo Primate ſit vocatus, & locum defendendi ad abluenda crimina accipiat. Item, ne aliquis Epiſcopus accuſetur, aut audiatur, niſi in præſentia omnium Prouincialium, & ab omnibus comprouincialibus Epiſcopis, quia ipſis abſentibus, nec debet, nec poteſt audiri, aut iudicari. Item ſtatuit, ne licentia accuſandi progrediatur vltra terminos prouinciæ. Item conſtituit, ne accuſatori prius detur licentia quemlibet criminandi, quàm ſe crimine, quo premitur, purgando exuerit: quia non eſt credendum contra alios eorum confeſſioni, qui criminibus impliciti *3. q. 6. c. vltra.* *3. q. 11. c. negãda.*

D ſunt

ſunt, niſi ſe prius probauerint innocentes. Dixit etiam, nuſquam legi facultatem diſponendi de Eccleſiaſticis rebus attributam eſſe laicis etiam religioſis. Præcepit etiam de perſonis accuſatorum, vt earum fides, vita & conuerſatio primò diligenter inquiratur, & poſtea ea, quæ obiiciuntur fideliter pertractentur, quia nihil prius fieri debet, quam prædictorum fides, vita & conuerſatio diligenter diſcutiatur, ne alicuius inuidia, aut inimicitiis, aut intentione mala quiſquam vexetur.

2.q.7.c.querendum.
1.q.8.c.accuſatorum.

XXV.

S. SIXTVS. II.

SIXTVS, natione Græcus, ex philoſopho, ſedit annum vnũ, menſes 10. dies 23. Fuit autem Valeriani & Decii tempore. et fuit tunc maxima perſecutio. Eodem tempore hic comprehenſus eſt à Valeriano, & ductus, vt dæmonibus ſacrificaret. Qui, quia præcepta eius contempſit, capite truncatus eſt, & cum eo ſex diaconi ſub die 8. Idus Auguſti. Tertia autem die poſt eius paſſionem paſſus eſt & beatiſſimus Laurentius eius archidiaconus 4. Idus Auguſti. Hic ordinauit Epiſcopos 2. presbyteros 4. diaconos 7.

[a] epiſt. 1.

Hic in epiſtola,[a] quam Grato Epiſcopo conſulenti cum miſit, rationibus & auctoritate plurimorum irrefragabili aſſeruit & probauit, filium DEI non ex tempore, neque poſt tempora natum, ſed ante omnia tempora de paterno vtero inenarrabiliter generatum. Hic in eadem epiſtola hoc, quod à multis ſuis anteceſſoribus conſtitutum erat ad omnium Epiſcoporum auxilium ſe roboraſſe oſtendit. videlicet, vt omnes Epiſcopi, qui in quibuſdam grauioribus pulſantur, aut criminantur cauſis, quoties neceſſe fuerit, liberè Apoſtolicam ſedem appellent, atque ad eam, quaſi ad matrem, confugiant. & ſi quis Epiſcopus etiam iudicatus à comprouincialibus Epiſcopis venerit ad Romanæ ſedis antiſtitem, in eius poteſtate ſit, per ſe, aut per vicarios ſuos retractare negotium: & dum hoc actum & peractum apud ipſum Romanum Pontificem fuerit, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinetur Epiſcopus, quoniam perſcrutari quidem accuſati Epiſcopi cauſam comprouincialibus Epiſcopis licet, diffiniri autem inconſulto Romano Pontifice non eſt permiſſum.

2.q.6.c.omnes
3.q.6.c.accuſatus.

[b] epiſt. 2.

Item in alia epiſtola[b], quam miſit Epiſcopis per Hiſpaniæ pro-

Digitized by Google

prouincias conſtitutis,ſicut & anteceſſores ſui fecerant, conſtitutum fecit, vt nemo Epiſcopum, vel quemlibet Eccleſiæ prælatum prius accuſare præſumat, quàm eum conueniat, & ſi aliter egerit, communione priuetur. Similiter ſtatuit, vt nemo Pontificum aliquem Epiſcopum ſuis rebus exſpoliatum, aut à ſede expulſum, excommunicare, aut iudicare præſumat, quia non eſt priuilegium, quo ſpoliari poſſit iam nudatus. Item decreuit, vt nullus Epiſcopus alterius parrochianum præſumat retinere, vel ordinare, vel iudicare: quia ſicut irrita eius ordinatio erit, ita & diiudicatio, quia nullus niſi ſui iudicis ſententia poteſt teneri, quoniam qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus poteſt. Similiter conſtituit, ne illa quæ incerta ſunt iudicentur, quia quamuis ſint vera, non tamen ſunt credenda, niſi quæ certis indiciis comprobantur, niſi quæ manifeſto iudicio conuincuntur, niſi quæ iudiciario ordine publicantur. ITEM auctoritate & verbis Apoſtoli confirmat, inſcriptionem aduerſus presbyterum non eſſe recipiendam abſq; duobus vel tribus idoneis teſtibus. Item à prædeceſſoribus ſuis plerunque ſtatutum commemorat, vt nemo anathema in Epiſcoporum ſuſcipiatur accuſatione. Item, nec illi, qui eos in ſua nolunt recipere querela vel accuſatione.

2.q.7.c.ſi quis. *Exod.23.* *1. Tim.5.*

XXVI.

A. CCLXI.

S. DIONYSIVS.

DIONYSIVS ex monacho, cuius generationem non potuimus reperire, ſedit annos 6. menſes 2. dies 4. Fuit autem temporibus Gallieni ex die 11. Calend. Auguſt. Æmiliano & Baſſa Conſulibus vſque in 7. Kalend. Ianuar. à Conſulatu Claudii & Paterni. Hic presbyteris Romæ parrochias, Eccleſias dedit, ſingulas ſingulis: & ipſas parrochias & cæmeteria eis * dimiſit, & vnicunque ius habere proprium conſtituit, ita videlicet, vt nullus alterius parrochiæ terminos, aut ius inuadat, ſed vnuſquiſque ſuis ſit contentus. Et in epiſtola,[a] quam Seuero Epiſcopo Cordubenſis prouinciæ deſtinauit, ipſi Seuero, cæteriſque Epiſcopis, hoc quod ipſe inde ipſe ſtatuerat ſeruare & ſequi præcepit. Item in eadem conſtituit, ſicut & ſui prædeceſſores fecerant, ne crimina Epiſcopis per alios liceret impingi, niſi per ipſos, qui crimina intendunt, & ipſi tales ſint, quales ſuperius anteceſſores ſuos determinaſſe ſæpe oſtendimus. Hic ordinauit Epiſcopos 8. presbyteros 12. diaconos 6.

** diuiſit* *[a] epiſt. 2.* *13. q. 1. c. Eccleſias.* *15. q. 3. c. nemini.*

Digitized by Google

XXVII.

S. FELIX.

A. CCLXXII.

FELIX, natione Romanus, ex patre Conſtantio, ſedit annos 4. menſes 3. dies 25. Hic martyrio coronatur 3. Kalend. Iunii. Hic ordinauit Epiſcopos 5. presbyteros 9. diaconos 5. Hic in epiſtola a, quam * Paternio Epiſcopo ſcripſit, detractores & inimicorum fautores ab Epiſcopali accuſatione ſubmoueri pręcipit. Similiter anteceſſores ſuos ſequendo firmauit, ne ſummorum quiſpiam minorum accuſationibus impetatur, aut diſpereat, neq; in re dubia certa iudicetur ſententia, ne vllum iudicium niſi ordinabiliter habitum teneatur. ITEM, ſi quis clericum ſuper quibuslibet criminibus pulſandum crediderit, in prouincia, in qua conſiſtit ille, qui pulſatus ſuas * exerat rationes, nec exiſtimet eum accuſator alibi, aut longius protrahendum ad iudicium; & ſi ille, qui pulſatus fuerit, ſuſpectos habuerit iudices, liceat ei appellare primates. Primates quoq; accuſatum diſcutientes Epiſcopum, non prius damnationis ſententiam proferãt, quàm Apoſtolica freti auctoritate, aut reum ſeipſum confiteatur, aut per innocentes & canonicè examinatos regulariter teſtes conuincantur, & cætera. In eadẽ ſubiunxit de Epiſcoporum iniuſta damnatione, de eius, qui accuſatus eſt, abſentia, de proditoris calumnia, quæ anteceſſores ſuos ſæpenumero in ſuis decretis præcepiſſe ſupra oſtendimus.

a Epiſt. 1. — ** Paterno.* — *3. q. 4. c. detractoris.* — *2. q. 7. c. maiorum.* — *3. q. 6. c. ſi quis.* — ** exerceat actiones.* — *2. q. 1. c. primates.* — *12. q. 3. c. irritum.*

b Prædictus verò Pontifex auditis omnium Epiſcoporum querimoniis qui per Galliæ prouincias conſtituti fuerant, & eorũ oppreſſionibus paternè compaſſus, conuocatis amplius quàm * 50. Epiſcopis, propter malignorum hominum inſidias, qui in Eccleſiã & Eccleſiaſticos viros ſæuiebant indifferenter, Synodali decreto Epiſcoporum conſtituit de accuſatione, vt accuſator, ſi eſt idoneus, non prius cuiuslibet Epiſcopi cauſam apud Primates deferat, quàm eum caritatiuè conueniat, & cum ipſam cauſam corrigere nolle intelligit, tunc demum ad ſummos Primates cauſa eius canonicè deferatur, qui videlicet primates congruo tempore, id eſt, autumnali, vel æſtiuo, & congruo loco, vel infra prouinciam. Concilium omnium comprouincialium conuocare regulariter debebunt: quò & ipſe regulariter conuocatus venire debet, ſi eum infirmitas, aut alia grauis neceſſitas non detinuerit. Nam ſi ſuis, aut Eccleſiæ rebus ſibi commiſſis fuerit expoliatus, aut in detentione aliqua à ſuis ouibus fuerit ſequeſtratus, antequam in priſtinum honorem

b epiſt. 2. — ** 70.* — *3. q. 2. ſi Epiſc.*

Digitized by Google

norem cum omni priuilegio reſtituatur, & ſua omnia legibus redintegrentur, nec conuocari, nec iudicari canonicè poterit. Poſt reſtitutionem verò ſuam,& ſuorum redintegrationem, tunc regulariter infra 4. vel 5. vel 7. menſes, iuxta quod poſſibilitas fuerit, conuocatus ad Concilium legitimum & idoneum veniat, & ſi ita iuſtè eſſe videatur, accuſantium propoſitionibus reſpondeat. Adimi namq; Epiſcopo Epiſcopatum, antequam cauſæ eius exitus appareat, ſacrilegium eſt, & auctor talium ſacrilegus. Si verò ægrotãs fuerit Epiſcopus, aut aliqua eum neceſſitas detinuerit, pro ſe legatum ad Synodum mittat, ne à communione ſuſpendatur, cui crimen intenditur, niſi ad cauſam ſuam dicendam electorum iudicũ die ſtatuta litteris euocatus minimè occurrerit. Quod ſi ad cauſam dicendam ex vtraq; parte venerint, qui vnus abſque altero audiri non debet, quærendum eſt in iudicio, cuius ſint conuerſationis & fidei atq; ſuſpicionis accuſatores? aut qua intentione hoc faciant, quia ad hoc admitti non debent, niſi bonæ conuerſationis & rectę fidei, & qui omni careant ſuſpicione. Si verò culpabiles iudicio Epiſcoporum accuſatorum perſonæ apparuerint, ad arguendum non admittantur. Abſente verò aduerſario accuſator non audiatur, nec ſententia abſente parte alia à iudice dicta vllam vim obtinebit, nec abſens per alium accuſare aut accuſari poteſt, nec affinis teſtis admittatur. Peregrina item iudicia generali ſanctione remouit. Item in eadem Synodo ſuper memorias Martyrum Miſſas celebrari conſtituit, ne memoria eorum à malis poſſit extingui, aut veneratio prohiberi.

5.q.3.c.ſi aegrotans. *3.q.10.c.ſi accuſatorum.* *3.q.9.c.abſente.* *3.q.6.c.peregrina.*

XXVIII.

S. EVTYCHIANVS. A. CCLXXV.

EVTHYCIANVS, natione Tuſcus, ex patre Marino, de ciuitate Lunis, ſedit annum 1. menſem 1. diem 1. Fuit autem temporibus Aureliani, à conſulatu Aureliani tertio, & Marcellini. Hic ordinauit Epiſcopos 9. presbyteros 14. diaconos quinque. Hic martyrio coronatur 8. Kalend. Auguſti. Hic in epiſtola [a], quam Ioanni Epiſcopo, & cæteris Epiſcopis per Bœticam prouinciam conſtitutis miſit, conſtituit, vt fabæ & vuæ, & cætera quæ Apoſtoli conſtituerunt, ad altare offerantur, cæteræ verò ſpecies ad domum ſacerdotum deferantur, & ſimplici benedictione benedictæ à populis ita demum ſumantur.

[a] *epiſt. 1.* *Canonũ. c. 4.*

Digitized by Google

[b] epiſt. 2. Hic idem Pontifex in alia epiſtola,[b] quam deſtinauit vniuerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis ordinem accuſationis exponit, quem ipſe cum omnibus Epiſcopis, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vtriuſque ordinis fidelibus conſtituit, ac diſcreuit, ita dicens. 2. q. 6. c. nõ ita. *Non ita in Eccleſiaſticis agendum negotiis, ſicut in ſecularibus, quia in ſecularibus, poſtquam legibus vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet ei ante peractam cauſam recedere. In Eccleſiaſticis verò dicta cauſa, recedere licet, ſi neceſſe fuerit, aut ſi ſe prægrauari viderit. Accuſationis autem ordinem talem dicimus, & ſeruari iubemus. Id eſt, ſi quis clericorum in crimine impetitur, non ſtatim reus exiſtimetur, * quia cauſari potuit, ne * ſubiectam innocentiam faciamus. Sed quiſquis ille eſt, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vincula inſcriptionis arripiat, * cuſtodiæ ſimilitudinem habita tamen dignitatis exiſtimatione * patiatur, ne forte * mouerit licentia mentiendi, cum calumniantes ad vindictã poſcat ſimilitudo ſupplicii.* Hæreticos & ſuſpectos, & excommunicatos, homicidas quoque & maleficos, fures, ſacrilegos, raptores, veneficos, adulteros, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimonium dixerint, & omnes, qui Chriſtianæ religionis & nominis dignitatem, & ſuæ legis vel propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint, à licentia tàm accuſandi, quàm teſtificandi omninò remouit. Similiter prohibuit, vt nullæ cauſæ à iudicibus Eccleſiaſticis audiantur, quæ legibus non continentur, vel quæ prohibita eſſe noſcuntur, quia non ſolum Eccleſiaſticæ, ſed etiam ſęculi leges hæc obſeruare præcipiunt. Item affirmat, quibus regnum Dei excluditur, procul dubio & Eccleſia denegatur.

* qui accuſari
* ſuſpectam
* cuſtodiat
* potiatur
* nouerit licẽtiam

XIX.

A. CCLXXXIII

S. CAIVS.

CAIVS, natione Dalmaticus, ex genere Diocletiani Imperatoris, ex patre Gaio, ſedit annos 11. menſes 4. dies 12. Fuit autem temporibus Diocletiani, cuius perſecutionem fugiens annis nouem habitauit in cryptis, qui tandem Martyr meruit effici 10. Kalend. Maii. Hic in epiſtola, quam Felici Epiſcopo ſcripſit, quod Apoſtolicæ ſedis auctoritas iuxta catholicam diſciplinam tempore ſuo tenebat, de multis eum inſtruere exoratus, curauit, 2. q. 7. c. pagani. ita dicens. *Primum quidem ſcias paganos & hæreticos non poſſe Chriſtianos accuſare, aut vocem infamationis inferre, deinde nemo vnquam Epiſcopum ad iudices ſeculares, aut reliquos clericos accuſare præſumat; & ſi quis Epiſco-*

Digitized by Google

*Epiſcopus, presbyter aut diaconus, vel quilibet clericus apud Epiſcopos, (quia alibi non oportet à qualibet perſona, quæ rite recipienda eſt) fuerint accuſati, quicunque fuerit, ſiue ille ſublimis vir honoris, ſiue alterius dignitatis, qui hoc genus inlaudabilis intẽtionis arripuerit, *nouerit docenda pbationis mõſtrãda documẽtis ſe debere inferre. Si quis ergo circa huiuſmodi perſonas, non pbanda detulerit, auctoritate huius ſanctionis intelligat ſe iacturã infamiæ ſuſtinere.* Qualiter autem ad Concilium veniatur, & cætera, & de induciis añiuerſariis, dicit ſe ideò in eadem epiſtola non ponere, quia ſufficienter de huiuſmodi ab Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus, & à ſuis anteceſſoribus tractatum eſſe exiſtimat. De ordinibus verò Eccleſiaſticis in eadem epiſtola ſcripſit, & omnibus ſeruari demandauit, vt ſi quis Epiſcopus eſſe meretur, primò ſit oſtiarius, deinde lector, poſtea exorciſta, inde ſacretur acolythus, deinde ſubdiaconus, deinde diaconus, & poſtea presbyter. Exinde, ſi meretur, Epiſcopus ordinetur, & regiones in magnis ciuitatib. inter diaconos diuidi præcepit, & omnes difficiles quæſtiones, quæ exortæ fuerint, ſemper ad Apoſtolicam ſedem referri præcepit.

** nouerit prob. documenta ſe.*

3. q. 1. c. Epiſcopis.

XXX.

S. MARCELLINVS. A. CCXCVI.

MARCELLINVS, natione Romanus, ex patre Proiecto, ſedit annos 9. menſes 4. dies 25. Fuit autem temporibus Diocletiani & Maximiani. Quo tempore tanta fuit perſecutio Chriſtianorum, vt infra 30. dies, 17. millia hominum promiſcui ſexus per diuerſas prouincias martyrio coronarentur. Tunc & ipſe Marcellinus compulſus dæmonibus ſacrificauit. Sed poſt paucos dies Synodo congregata in ciuitate Campaniæ coram centum & octoginta Epiſcopis digne pœnituit. Vnde Diocletianus iratus, quia ad ſacrificandum eum cogere non valuit, cum aliis tribus capite truncari iuſſit 6. Kalend. Maii, & poſt 30. dies ſepultus eſt à Marcello presbytero. Et ceſſauit Epiſcopatus eius annos 7. menſes ſex, dies 25. propter nimiam perſecutionem Chriſtianorum. Hic ordinauit Epiſcopos 5. presbyteros 4. diaconos 2. Hic in epiſtola, [a] quam Salomoni Epiſcopo miſit, multis rationibus probauit, & multorum irrefragabili auctoritate firmauit, patrem non eſſe maiorem filio, niſi ſecundum naturam humanitatis. Et hoc fecit propter quoſdam hęreticos, qui eo tempore exorti econtrariò nitebantur probare.

a epiſt. 1.

Digitized by Google

In alia autem epiſtola, b quam vniuerſis deſtinauit Epiſcopis per Orientales prouincias conſtitutis, monet & prçcipit omnes à fratrum perſecutione & litigio ceſſare, & vt contentiones, quæcunq; inter Chriſtianos fuerint ortæ, ad Eccleſiam deferantur, & ab Eccleſiaſticis viris terminentur. Conſtituit etiam vt maior non poſſit à minore iudicari, & vt Epiſcopus quilibet nullum poſſit inferre præiudicium illi Pontifici, à quo conſecratus eſſe probatur: & ſi præſumptum fuerit, irritum eſſe, & inter Eccleſiaſtica ſtatuta non eſſe, cenſendum. Item in eadem ſtatuit, ne vllus clericus, cuiuſcunque ordinis ſit, abſq; Pontificis ſui permiſſione vllum ad ſeculare iudicium præſumat attrahere, * nec ei laicum liceat accuſare. HIC, ſicut & Calixtus Papa, decreto ſuo firmauit, ne Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti liceat aliquid contra mandata diuinitatis præſumere, nec quicquam quod Euangelicis, Propheticiſque ac Apoſtolicis regulis obuiat, agere. Itaque ſic intulit. *Iniuſtum ergo iudicium & diffinitio iniuſta regis, * vi vel iuſſu à iudicibus ordinata, non valet, nec quicquam, quod contra Euangelica vel Prophetica aut Apoſtolica doctrina conſtitutionem, ſiue ſanctorum Patrum fuerit actum, ſtabit & quod ab infidelibus, aut hæreticis factum fuerit, omninò caſſabitur.*

11.q.1.c.clericum.

** nec laico clericum liceat accuſ.*

2.q.7.c. laico.

XXXI.

A.CCCIV.

S. MARCELLVS.

MARCELLVS, natione Romanus, ex patre Benedicto, de regione Via lata, ſedit annos 5. menſes 7. dies 21. Fuit autem temporibus Maxentij & Maximiani. Comprehenſus autem à Maxentio & traditus in catabulo animalibus ad ſeruiendum, quia dæmonibus ſacrificare noluit, diu ibidem cilicio indutus, & inedia maceratus, vitam finiuit in Chriſto 17. Kalend. Februar. Hic ordinauit Epiſcopos 21. presbyteros 25. diaconos 2. Hic in epiſtola quam deſtinauit vniuerſis Epiſcopis, Antiochenæ Eccleſiæ ſubditis, ſcribit, à ſanctis Patribus inſpirante Domino, conſtitutum eſſe, ne vlla Synodus præter Romanę ſedis authoritatem poſſit legitimè cõuocari, in qua Epiſcopus ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus debeat audiri vel iudicari, & omnia negotia Epiſcoporum, & ſummarum cauſarum ſiue cuncta dubia, Apoſtolicæ ſedis auctoritate ſunt agenda, & omnia & finiẽda comprouincialia negotia eiuſdem ſedis auctoritate ſunt retractanda. Hęc eadẽ in alia epiſtola, [b] quam Maxentio Epiſcopo ſcripſit ſummopere ſeruari præcepit, & alia multa de negotijs Epiſcoporum in eadem poſuit, quæ hîc ideò non anno-

[a] epiſt.1.

[b] epiſt.2.

Digitized by Google

annotauimus, quia eadem ſæpè in anteceſſorum ſuorum decretis iterando præſcripſimus.

XXXII.

S. EVSEBIVS.

A.cccix.

EVSEBIVS, natione Græcus, ex medico, ſedit annos 6. menſem. 1. dies 3. Fuit autem temporibus * Conſtantis. Qui 6. nonas Octob. migrauit ad Dominum. Hic ordinauit Epiſcopos 4. preſbyteros 13. diaconos 3. Hic tres epiſtolas decretales fecit, & in illa * quam vniuerſis Epiſcopis per Campaniam & Tuſciam conſtitutis ſcripſit, ſollemniter celebrari præcepit feſtum inuentionis S. Crucis, quæ ſuis temporibus 5. nonas Maij inuenta eſt. Similiter in eadem præcepit, omnes hæreticos ad conuerſionem venientes, ſi in fide S. Trinitatis baptizati eſſent, per manus impoſitionem eſſe reconciliandos, & hoc ſacramentum, videlicet, manus impoſitionis, nec debere, nec fieri poſſe ab aliis, quàm ab Epiſcopis dixit, & aliter præſumptum irritum & vacuum habendum, nec inter Eccleſiaſtica iura reputandum.

** Conſtantini*

** epiſt.3.*

De conſ.d.3.c. crucis.

De conſ.diſt. 5.c.manus.

In illa verò epiſtola, [b] quam Gallicanis Epiſcopis deſtinauit, & de hæreticorum ſuſceptione idem ſeruari mandauit, & ab accuſationib. clericorũ & Epiſcoporũ infames, & ceteros quos anteceſſores ſui remouẽdos ſæpè præſcripſerãt, & ipſe remouit, dicẽs. *Qui eorum caſtitatem & grauitatem imitari nolunt, nec eos impetere poſſunt.*

b epiſt.2.

Illa autẽ, [c] quã direxit Epiſcopis per Alexandriã & Ægyptum conſtitutis prohibuit, ne oues paſtorem ſuum reprehendant, nec vllatenus accuſent, niſi à recta fide exorbitauerint, quia paſtorum facta quanquam rectè reprehendenda videantur, ſubditorum tamen gladio ferienda non ſunt. Et de expulſis aut exſpoliatis in eadem ſubintulit, ita dicens. *Quos ſciatis, nec ad Synodum prouincialem, nec ad generalem poſſe conuocari, nec in aliquo diiudicari, antequam cuncta, quæ eis ablata ſunt, legibus poteſtati eorum redintegrentur, & poſtmodum non ſub anguſti temporis ſpacio, ſed tantum temporis ſpacium eis indulgeatur, quãtum exſpoliati vel expulſi eſſe videntur, antequam ad Synodum conuocentur. & ab omnibus ſuæ prouinciæ Epiſcopis quiſq; audiatur: nam nec conuocari ad cauſam, nec iudicari poteſt expoliatus vel expulſus, quoniam non eſt priuilegium, quo exſpoliari poſſit iam nudatus. Vnde & antiquitus decretum eſt, omnes poſſeſſiones, & omnia ſibi ſublata, atq; fructus cũctos ante litis conteſtationem perceptor vel Primas poſſeſſori reſtituat. Et alibi ſcriptum habetur, Ille qui violentiam pertulit, vniuerſa in ſtatu, quo fuerant, recipiat, & quæ poſſides*

c epiſt.2.

2.q.2.c.in ſcripturis.

3.q.2.c.prius.

2.q.2.c.nullus

3.q.1.c.redin. *det ſecurus teneat. Et alibi in ſynodalibus Patrum decretis, & regum edictis legitur ſtatutum. Redintegranda ſunt omnia exſpoliatis, vel eiectis Epiſcopis præſentialiter ordinatione Pontificum, & in eorum poteſtatem, vnde abſceſſerunt, funditus reuocanda, † quacūque conditione temporis, aut dolo, aut captiuitate, aut * violentia malorum, aut per quaſcunque iniuſtas cauſas res Eccleſiæ vel proprias, aut ſubſtantias ſuas perdidiſſe noſcuntur, ante accuſationem, aut regularem ad Synodum vocationem eorum, & reliqua. Multa adhuc in eadem ad idem probandum ſubiungit.*

† quæcunque. * virtute maiorum.

XXXIII.

A. CCCXI.

S. MELCHIADES.

MELCHIADES, natione Afer, ſedit annos 4. menſes 7. dies 8. Fuit autem temporibus Maxentii & Voluſiani & Rufini Conſulum. Hic ordinauit Epiſcopos vndecim, presbyteros 7. diaconos 5. & 4. Idus Decemb. migrauit ad Dominum. Iſte autem in epiſtola, quam Hiſpanis Epiſcopis direxit, eos rogando & obſecrando inſtruxit, vt primò ſemper omnia diligenter inquirant, & cum iuſtitia & caritate diffiniant, neminem ante verum & iuſtum iudicium condemnent, nullum ſuſpicionis arbitrio iudicent, ſed primum probent, & poſtea caritatiuè ſententiam proferant, & q; ſibi fieri nolunt, alteri non inferant, & Epiſcopos non iudicent aut condemnent abſque Romanæ ſedis auctoritate. quod ſi fecerint, irritum erit, & facientes condemnabuntur, quia hoc priuilegium ipſi Romanæ ſedi à temporibus Apoſtolorum ſeruari ſtatutum eſt. quia quamuis cunctorum Apoſtolorum par electio foret, beato tamen Petro conceſſum eſt, vt aliis præemineret, & cauſas & interrogationes, quæ ad querelam venirent, prudenter diſponeret. Idem prædictus Pontifex in eadem epiſtola eoſdem quærentes inſtruxit, ſacramentum impoſitionis manuum Epiſcoporū maius eſſe, quàm baptiſmi, quia à maioribus, id eſt, à ſummis Pontificibus fit, & à minoribus perfici non poteſt, vt ideò maiori veneratione venerandum & tenendum eſt, ſed ita tamen hæc duo ſacramenta cōiuncta ſunt, vt ab inuicem, niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero ritè perfici non poſſit. Nam vnum ſine altero præueniente morte poteſt, aliud autem non poteſt. Non tamen dubitare debemus, vt plenitudinem de fonte ſuſcipiamus, quia Spiritus ſanctus qui ſuper aquas ſalutiferi baptiſmi deſcendit in lapſu in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum præſtat ad grati-

Tob. 4.

Confirmatio.

gratiam. In baptiſmo enim regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum verò confirmamur ad pugnam. Et ſi continuò tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſeculi recipiendos, confirmatio armat & inſtruit ad agones mundi huius & prælia reſeruandos. Idem Papa in eadem epiſtola interdicit, ne quis ieiunium Dominicæ diei, & quintæ feriæ celebret, vt inter ieiunium Chriſtianorum & gentilium, fidelium & infidelium, vera, & non falſa diſcretio habeatur.

XXXIV.

S. SILVESTER.

A. cccxiv.

SILVESTER, natione Romanus, ex patre Rufino, ſedit annos 23. menſes 10. dies 11. Fuit autem temporibus Conſtantini & Voluſiani Conſulum. Hic diuerſis temporibus ordinauit Epiſcopos 65. presbyteros 42. diaconos 26. Hic perſecutionem fugiens diu in monte Soracte latuit, ſed poſtmodum cum gloria rediens Conſtantinum baptizauit, quem Chriſtus in ipſo baptiſmo à ſqualore lepræ mundauit. Hic poteſtate DEO liberè ſeruiendi accepta, conſtitutum fecit de omni Eccleſia. Huius etiam temporibus eius præcepto facta Synodus in Nicæa Bithyniæ, & congregati ſunt trecenti & decem & octo Catholici Epiſcopi, qui fidem integram, catholicam, & immaculatam expoſuerunt, & Arrium & Photinum & Sabellium, eorumque ſequaces damnarunt.

Eodem quoque tempore etiam ipſe iam dictus Papa præfati Conſtantini Auguſti conſilio canonica vocatione in vrbem Romã ducentos ſeptuaginta ſeptem Epiſcopos congregauit, & iterũ, tam Calliſtum, quàm Arrium, & Photinum, & Sabellium damnauit: & conſtituit, vt nullus preſbyter Arrianum reſipiſcentem ſuſciperet, niſi Epiſcopus eiuſdem loci eum reconciliaret, & ſacroſancto chriſmate confirmaret. In qua etiam Synodo conſenſu & ſubſcriptione omniũ conſtitutũ eſt, vt nullus laicus clerico crimẽ inferre *2.q.7.c.nullus* audeat, & vt preſbyteri non aduerſus Epiſcopum, nec diaconi aduerſus presbyterum, nec aliqui minores gradus, aduerſus quemlibet *2.q.7.c.clericus.* maiorem gradum habentẽ det aliquã accuſationẽ, & non damnetur preſul quilibet niſi 72. teſtibus, neq; Preſul ſummus à quoquam iudicetur. Presbyter Cardinalis niſi in 44. teſtibus non

damnabitur. Diaconus Cardinalis non damnabitur niſi in 26.teſtibus. Subdiaconus, acolythus, exorciſta, lector, oſtiarius, niſi ſicut ſcriptum eſt in ſex teſtibus. Teſtes autem & accuſatores ſine aliqua ſint infamia; Teſtimonium autem laici aduerſus clericum nemò ſuſcipiat. Nemo clericum quemlibet in publico examinare præſumat, niſi in Eccleſia. Nullus clericus, vel diaconus, aut preſbyter propter quamlibet cauſam intret in curiã, nec ibi ante iudicem ſuam cauſam dicere præſumat. Et ſi quis clericus accuſans clericũ in curiam introierit, anathema ſuſcipiat.

11.q.1.c.teſtimonium.

De conſ.diſt.1.c.conſulto.

Hic in prædicta Synodo conſtituit, vt nullus in ſerico panno, aut tincto ſacrificium altaris celebrare præſumat, ſed in puro lineo ab Epiſcopo conſecrato,* terræ ſcilicet lino procreato atque contexto. Et ſi quis in Eccleſia militare, aut proficere deſiderat, debet eſſe prius oſtiarius, deinde lector, & poſtea exorciſta per tempora, quæ Epiſcopus conſtituerit: deinde acolythus annis 5. ſubdiaconus totidem & cuſtos Martyrum. Et diaconus ſimiliter annis 5. Preſbyter annis * 2. probatus ex omni parte in tantum, vt etiam ab his, qui foris ſunt teſtimonium bonum habeat, vnius videlicet vxoris vir, quæ tamen à ſacerdote ſit benedicta; & ſic probatur, ſi fuerit dignus, & vota cleri ac populi occurrerint, canonicè Epiſcopus conſecretur, quem quidem talis vitæ, & vt prædictum eſt, accedentem, nec clerus, nec populus poſtea perturbare debet. Hoc etiam in memorata conſtituit Synodo, vt nullus preſbyter Miſſam celebrare præſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis, qui ſui particeps de cætero voluerit eſſe ſacerdotij. Hic etiam conſtituit, vt presbyter baptizatum, & de aqua leuatum Chriſmate liniret propter ſubitaneum tranſitum mortis. Hic conſtituit, vt diaconi dalmaticis in Eccleſia vterentur, & pallijs in læua. Hic pridie Kalend. Ianuarij Confeſſor Chriſti catholicus migrauit ad Dominum.

**terreno*

**3.*

1.Tim.3.

De conſ.diſt.1.c.nullus.

XXXV.

A.CCCXXXVI

S. MARCVS.

MARCVS, natione Romanus, ex patre Priſco, ſedit años 2. menſes 8.dies 20.Fuit autem temporibus Conſtantini, & Nepotiani, ac Secundi. Hic conſtituit, vt Epiſcopus Oſtiæ, qui conſecrat Epiſcopum Vrbis Romæ, pallio vteretur. Hic epiſtolam direxit Athanaſio, & vniuerſis Ægyptiorum Epiſcopis, in qua multis modis paternè eos ſuper querimonia afflictionis eorum conſolatur

latur eos,& ad ſolatium defenſionis capitula Nicæni Concilij,quæ apud eos malorum violentia iam non erant, tranſmittere in eadem ſe dicit. Hic ordinauit Epiſcopos 27. preſbyteros 25. diaconos 6. qui Nonis Octobris confeſſor obijt.

XXXVI.

S. IVLIVS. A.CCCXXXVI

IVLIVS, natione Romanus,ex patre Ruſtico,ſedit anños 15.menſes 2. dies. 6. Fuit autem temporibus Conſtantij hæretici filij Conſtantini,à Cõſulatu Feliciani & Maximini.Hic decem menſes in exilio degens multas tribulationes eſt paſſus. poſt mortem autem prædicti Conſtantii ad ſedem ſuam eſt reuerſus. Qui imperantibus Conſtantio & Conſtante Auguſtis Romæ cum 116. Epiſcopis Synodum habuit, in qua fidem in Nicæno Concilio à 318. orthodoxis Epiſcopis corroboratam confirmando expoſuit, & contra illam omnes ſentiẽtes omnium decreto anathematizauit. Hic in prima epiſtola,quam vniuerſis Orientalibus Epiſcopis direxit,multipliciter ac rationabiliter eos à calumniis fratrum documentis retrahere nititur, præponens eis multa ex Nicæni Concilii capitulis,& ex ſuorum prædeceſſorum decretis confirmans & ipſe eadem cum omnibus Apoſtolicæ regulæ ſubiectis. In ea verò epiſtola,quam eiſdem orientalibus Epiſcopis hæreticis ſcripſit, diſerto ac libero ore eos de inſolentia,quam contra Romanam Eccleſiam habuerant,arguit, & multis capitulis, multorum auctoritate ſubnexis & in ea poſitis eos iniuſtè Athanaſium & cæteros Catholicos Epiſcopos à ſedibus expuliſſe conuicit,& eoſdem hac de cauſa vocatos culpabiles oſtendit, quia totiens vocati venire diſtulerint,ita dicens. *Sanè manifeſtum eſt eos ſuum confiteri crimen, qui toties euocati abſque ineuitabili cauſa venire diſtulerint, & purgandi ſe voluntate non vtuntur.* Hic etiam conſtituit, vt nullus clericus cauſam quamlibet in publico diceret,niſi in Eccleſia. Hic ordinauit Epiſcopos 9. preſbyteros 18. diaconos 4 Qui obiit confeſſor pridie idus Aprilis.

XXXVII.

S. LIBERIVS. A.CCCLII.

LIBERIVS,natione Romanus,ex patre Auguſto, ſedit annos 15. menſes 7. dies 3. Fuit autem temporibus Conſtantini vſque

ad Conſtantium Auguſtum hæreticum, qui prædictam Papam annis tribus in exilio macerauit, eo quod Arrianæ hæreſi conſentire noluit. Deinde ſacerdotes congregati, in locum Liberii, Felicem preſbyterum Epiſcopum ordinauerunt. Qui habito * 47. Epiſcoporum Concilio, Vrſacium & Valentem presbyteros Arrianæ hæreſi conſentientes à communione ſua, & rectè credentium ſeparauit. Vnde ipſi furoris zelo accenſi conſilio inito Conſtantii autoritate miſſa Liberium ab exilio reuocauerunt, hoc videlicet pacto, vt rebaptizandi ſolum communione cum eis participaret. Qui prædicto pacto conſentiens, retractus eſt ab exilio, & habitauit in cimiterio S. Agnetis, Deinde facto ab Arianis Concilio Felix vir catholicus eſt depoſitus & extra ciuitatem eiectus, & habitauit in prædiolo ſuo via Portuenſi. Liberius autem conſentiens Conſtantio hæretico ad ſedem reductus eſt, non tamen ipſe rebaptizatus eſt, ſed rebaptizandi conſenſum præbuit, & tenuit Romanam ſedem poſtea annis 7. & fuit Romæ tàm in clero, quàm in populo magna perſecutio. Ordinauit autem Epiſcopos nouendecim, preſbyteros 18. diaconos 5. Obiit autem 8. Kalend. Maii.

*48.

Qui antequam Arrianorum communione prçuaricator eſſet factus, Athanaſio, & cæteris Orientalibus orthodoxis Epiſcopis decretalem [a] epiſtolam direxit, in qua diligentiſſimè Concilii Nicæni fidem commendat, & pro ipſa ſeruanda oſtendens præmium & pœnam ſtudioſiſſimè vnumquemque debere certare hortatur. Hic item antequam hæreſi Arrianæ aſſentiret, [b] epiſtolam vniuerſaliter omnibus ſcripſit Epiſcopis, in qua eos hortatur & monet, vt nullus Epiſcopus pro quibuslibet perturbationibus, dum durare poterit, ſuam relinquat Eccleſiam, nec quietem monaſterii magis eligat, quàm pro populo ſibi commiſſo laborare *contendat, ita inter cætera dicens. *Fatuas hominũ inſidias reſpuere, & Patres ſequi, & Patrum terminos nõ tranſgredi, prout Dominus dedit, ſatagamus, id eſt, vt noſtras Eccleſias relinquere non properemus, dum malis reſiſtere valebimus, aut populos nobis commiſſos negligere, aut quietem amplius eligere, quàm pro eis laborare, pro quibus etiã animas ponere debemus.* Et inferius in eadem dicit. *Suggeſtum namque nobis eſt, quod pro præteritis laboribus, & infeſtationibus nonnulli veſtrum aſſignatas ſibi, & à Deo commiſſas relinquunt plebes, & * fratres plures relinquere velint eas, quas tueri debent Eccleſias, & pro ouibus ſibi commiſſis laborare negligant. & monaſteriorum ſe quieti iam contradere feſtinent, & vacationem ab Epiſcopatus laboribus eligere, & ſilentio atq; otio vitam degere magis * optant, quàm in his, quæ ſibi*

[a] epiſt. 1.
[b] epiſt. 2.
* intendat
7. q. 1. c. ſuggeſtum.
* & in futuro plures
* appetant

ſibi commiſſa ſunt, permanere, dicente Domino. Beatus, qui perſeuerauerit vſque in finem, & cætera. *Ideoque fratres cariſſimi, non vos afflictionum amaritudo à pio mentis veſtræ propoſito coarctet recedere. Attendite itaq; vobis & omni gregi, in quo Spiritus ſanctus vos conſtituit Epiſcopos regere Eccleſiam DEI, quam acquiſiuit proprio ſanguine ſuo, vt non ſit, qui vos decipiat, ac ſeducat in* * *ſublimitate ſermonis, vt plebes vobis commiſſas relinquatis, &* * *alicubi propter opprobrium malorum hominũ quieti vos tradatis, vt vos ſolummodo ſaluetis, & filios orphanos relinquatis.* Item in eadem de obſeruatione canonũ eoſdem ita monet dicens. *In nullo patiamini prouidentiſſima decreta canonum violari, quatenus & Nicænorum canonum inſtituta, & quæ à nobis, vel à prædeceſſoribus noſtris prouidè & ſalubriter ſunt decreta, intemerata permaneant.*

Matt.10.& 24. *Act.20.* * *ſubtilitate* * *alicui*

XXXVIII.

S. FELIX. II.

A. CCCLV.

FELIX, natione Romanus, ex patre Anaſtaſio, ſedit annum 1. menſes 3. dies 2. Hic declarauit Conſtantium filium Conſtantini eſſe hæreticum, & ſecundo rebaptizatum ab Euſebio Nicomedienſi. Et quia hoc declarauit, ideò poſtea prædicti Conſtantii præcepto capite truncatur in ciuitate Coranna 3. Idus Nouemb. Hic conſecrauit Epiſcopos 19. presbyteros 21. diaconos 5. Hic in epiſtola[a], quam deſtinauit Athanaſio, & vniuerſis Ægyptiorum, Thebaidorum ac Libyorum Epiſcopis quædam capitula à ſanctis Patribus, tam in Nicæna Synodo, quàm in ſancta Romana ſede conſtituta interſeruit, quibus prædicti Epiſcopi fulti inimicorum inſidias melius poſſent euadere, quæ & nos huic opuſculo inſerere non inutile videtur. Sic autem incipit.

[a] *epiſt.1.*

Eſt autem Synodicis decretum inſtitutis, vt nemo Epiſcopum penes ſeculares arbitros accuſet, ſed apud ſummos primates. 1. *Si quis aduerſus Epiſcopum cauſam habuerit, nõ prius alios Epiſcopos adeat, vt eũ accuſet, quã familiariter ei indicet ſuam querelam, & ab eo aut iuſtam emendationem, aut rationabilẽ percipiat excuſationem ipſa nos inſtruente Veritate.* 2. *Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum intra te & ipſum ſolum: Si te non audierit, adhibe duos vel tres teſtes. & ſi vos non audierit, dic Eccleſiæ, id eſt, tunc accuſa eum publicè, & non prius, & reliqua.* *Matt.18.* *Si quis Epiſcopum poſt hæc elegerit accuſare, ſummis Primatibus Epiſcoporum ſuam indicet cauſam, & non ſecularibus, qui magis ad pacem, quàm ad iudicium eos reuocent, vt caritas in omnibus, & ab omnibus cuſtodiatur.* 3. *Si Primates, aut Epiſcoporũ accuſatores cũ eis pacificare familiariter minimè poterunt, tunc tempore legitimo eos ad Syn-*

5.q.2.c. ſi primates.

 odum

nodum canonicè conuocatam non infra anguſta tempora canonicè conuocent,
* quam eſt. *& prius * eis per ſcripta ſignificent quid eis opponant, vt ad reſponſionem parati veniant. Nam ſi aut vi aut timore eiecti fuerint, aut ſuis rebus exſpoliati, nec canonicè ad Synodum vocari poſſunt, reſpondere æmulis debent, antequã*
4. *canonicè reſtituantur, & ſua omnia eis legaliter reddantur, &* Præſul prius reſtituatur, *& poſtea non ſtatim, ſed diu, & ſpacioſa tempora ſuis poteſtatiuè diſpoſitis, & ad ſuam neceſſitatem præparatis ad tempus veniat ad cauſam.*
5. *& ſi iuſtè viſum fuerit, accuſatoribus reſpondeat ſuis. NVLLI infami, atque ſacrilego de quocunque negotio liceat aduerſus religioſũ Chriſtianum, quamuis humilis, ſeruiliſq; perſona ſit, teſtimonium dicere, nec de qualibet re, actione,*
6. *aut inſcriptione Chriſtianum impetere. Si quis Epiſcopus legitimè accuſatus, & ſupra dicto ordine ad Concilium canonicè vocatus fuerit, abſque vlla trepidatione ire debet, & ſi ipſe non potuerit, pro ſe legatum ad Synodum mittat.*
7. *Nullæ cauſæ à iudicibus Eccleſiaſticis audiantur, quæ legibus non continentur.*
8. *vel quæ prohibitæ eſſe noſcuntur. Si quis aliter non acquieuerit niſi Epiſcopum accuſet, ſupra taxato hoc tenore agere debebit, quia accuſatio aliter non poteſt rata exiſtere. Tunc primò accuſati cauſam ad primates accuſator canonicè deferat: nec à communione prohibeatur accuſatus, niſi in electorum iudicium ca-*
* ſuis *nonicè euocatus infra 3. aut 6. aut plures menſes pro * his rationem redditurus*
* vi aut *venire diſtulerit, ſed ſi venire nõ potuerit, nihil ei nocebit. Ille verò, qui * aut*
3.q.2.c.tam diu. *timore à ſede pulſus, aut ſuis rebus fuerit exſpoliatus, nõ prius vocetur ad Synodũ, quã omnia legibus ei redintegrẽtur, & tã diu, in ſede ꝓpria pacificè & poteſtatiuè cũcta diſponens reſideat, quã diu expulſus, vel exſpoliatus carere viſus eſt ſuis rebus. Cũ autẽ ad iudiciũ venerit, ſi voluerit & neceſſe fuerit indu-*
* patribus *cia ei potẽti à * fratribus cõſtitutæ abſq; impedimẽto cõcedãtur, & iudices à ſe*
* alibi *electi tribuãtur in loco, vnde eſt q accuſatur, aut ſi * aliquã temerariæ multitudinis vim meruerit, locũ ſibi congruũ eligat, quo abſq; timore ſuos, ſi neceſſitas expoſcerit, teſtes habere, & abſq; impedimento ſuam canonicè ſententiam*
9. *finire valeat, quia multa per ſubreptionem euenire ſolent. Vt teſtificandi licentia denegetur his, qui Chriſtianæ religionis & nominis dignitate, & legis,*
10. *vel ſui propoſiti normam, vel regulariter prohibita neglexerint. Multum de-*
* detrectatiõ. *rogatio præualet, quando derogatori creditur ideò variis * detractionibus atque accuſationibus non debet labefactare primatem, ſed magis Patrum regulis roborari, ne facile, aut indifferenter ſuſcipere accuſationes præſumat, dicente Domino. Non ſuſcipias vocem mendacii. Prius probare debet ſuſpicionem. &*
Exo.24. *cauſam, aut quo animo hoc faciat, & poſtea ſuſcipere, quia veritatis profeſſio-*
* propinquitatis *nem * propinquitas, inimicitiæ, timoris, amoris, odii, & cupiditatis intentio impedire, & aduerſa fratribus irrogare ſolet. Perſonæ accuſantiũ tales eſſe debent, quorum fides, conuerſatio, & vita probabilis, & abſque reprehenſione ſit.*
* te præſente *& qui omnium careant ſuſpicione, quia & hoc * tempore præſenti, vt bene noſti, ...*

ſti-

*ſtis, in Nicæna Synodo propter malorum hominum inſidias ſunt hæc & alia quam plura * delata. Primates illi & non alii ſint quàm qui in prædicta Synodo ſunt conſtituti. Reliqui verò qui Metropolim ſedem tenent Archiepiſcopi vocentur, & non primates, ſalua in omnibus Apoſtolicæ ſedis dignitate, quæ * & ab ipſo Domino conceſſa, & poſtea à ſanctis Patribus roborata eſt. Primò ſemper in omnium Epiſcoporum accuſatione perſona, vita, & conuerſatio accuſantium enucleatim inquiratur, & poſtmodum ea, quæ obiiciuntur, fideliter pertractentur, quoniam nihil aliter fieri debet, niſi * prædictorũ fides, perſona, vita & actus diſcutiantur, quia non debet prauorum, aut inſidiantium hominum pernicies vitam lacerare innocentium. Sanè ſæpiſſimè à malis boni perſequuntur, qui non ceſſant ſuis calamitatibus aliis derogare: ideo ſummopere eſt prauidendum, ne hæc fiant. Nullus ſeruus, nullus liber, nullus infidelis, nullus criminibus irretitus, nullus calumniator, nullus qui inimicitiis ſtudet, nullus qui * libenter litigat, & ad accuſandum vel detrahendum eſt facilis, nulla infamis perſona, vel quos ad accuſandum publica crimina leges publicæ non admittunt, Epiſcopos accuſare præſumant, quoniam accuſatores, & accuſationes, quas ſeculi leges non recipiunt, qua ratione ſacerdotalis eas ordo recipere debeat, inuenire nequeo, cum hæc & in Nicæna Synodo prohibita ſint, & illi magis ab iſtis, non iſti ab illis iudicari debeant. Et Apoſtolus dicit, Spiritualis iudicat omnia, ipſe verò à nemine iudicatur. HÆRETICI, à quibus nimium opprimimur, excommunicatiq́, homicidæ, malefici, fures, ſacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falſum teſtimoniũ dixerint, ſeu qui ad ſortilegos magosq́, concurrerint, nullatenus ad accuſationem, vel ad teſtimoniũ erunt admittendi. NON ita in Eccleſiaſticis agendum negotiis, ſicut in ſecularibus. In ſecularibus enim, poſtquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis, non licet ante peractam cauſam recedere: in Eccleſiaſticis verò, cauſa dicta, licet recedere, ſi neceſſe fuerit, aut prægrauari ſe viderit. QVOTIENS Epiſcopus ſuper certis accuſatur criminibus, ſi tales fuerint accuſatores, qui iuſtè & canonicè recipi debeant, Synodo legitima in ſuo tempore congregata, ab omnibus canonicè audiatur, qui ſunt in prouincia, Epiſcopis. Quod ſi non legitimi fuerint accuſatores, non fatigetur Epiſcopus, quia ſacerdotes ad ſacrificandum * vocari debent, non ad litigandum, nec illi qui throni Dei vocantur, prauorum hominum inſidiis debent turbari, ſed liberè Chriſto Domino famulari. Quamuis prouincialibus Epiſcopis vna cum Metropolitano eorum cauſas ſuæ prouinciæ Epiſcoporum liceat caritatiuè & concorditer agitare, non tamen ſicut in prædicta Synodo conſtitutum eſt, licet diffinire abſq́; Romani Pontificis auctoritate. Quod ſi ſecus à quibuſdam præſumptum fuerit, ipſi, qui hoc egerint, ſuæ præſumptionis ſuſcipiant damnum, & illi, qui ab eis perperã excommunicati aut damnati fuerint, auctoritate huius ſanctæ ſedis, & beati præceptoris noſtri clauigeri Petri poteſtate ſoluantur*

Marginal notes: * deleta. — 12 — Matth. 16. — * ei — 13. — * impetitorũ — 14. — * frequenter. — 1. Cor. 2. — 15. — 16. — 17. — * vacare. — 18.

Matth.16. 19. *atq́; reſtituantur. Ipſe enim Dominus ait. Quæcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Quotiens Epiſcopi ſe à comprouincialibus vel à Metropolitano putauerint prægrauari, aut eos ſuſpectos habuerint, mox Romanam appellent ſedem, atque abſq; vlla detentione, & ſuarum rerum ablatione liberè ire liceat. Et dum prædictam Romanam appellauerint Eccleſiam, aut ab ea ſe audiri expoſcerint, nullus eos, aut excommunicare, aut eorum ſedes ſubripere, aut eorum res auferre, aut aliquid eis inferre præſumat, antequam * amborum cauſa Romani Pontificis auctoritate firmetur. Quod ſi aliter à quoquam præſumptum fuerit, * nihil eis oberit, ſed viribus carere non eſt dubium. DE induciis verò Epiſcoporum, ſuper quibus conſuluiſtis, diuerſas à Patribus regulas inuenimus inſtitutas. Quidam enim ad repellenda Impetitorum machinamenta, & ſuas præparandas reſponſiones, & teſtes confirmandos, & conſilia * eorum, & amicorum quærenda annum * & ſex menſes mandauerunt concedi. quidam autem annum, in quo plurimi concordant. minus verò quam ſex menſes non reperi; quia & hæc laicis indulta ſunt, quantò magis & Domini Sacerdotibus.*

** eorum.*

** nihil erit 20.*

3.q.3.c. de induciis

** Epiſcoporũ*

** ait*

Hic prædictus Papa aliam [b] epiſtolam ſcripſit vniuerſis ſpiritualibus fratribus, & reliquis in ſacerdotali Collegio Domino cõſecratis, in qua eos ſtudioſiſſimè hortatur perſecutiones & tribulationes patienter ſuſtinere, vt eius filij inueniantur, quem cottidie patrem inuocant Deum in cœlis, & vt detrahentibus non detrahant, ſed cuncta in ſpiritu humilitatis peragant, & in patientia longanimitatis, quæ ſunt docenda, edoceant.

A. CCCLXVII.

XXXIX.

S. DAMASVS.

DAMASVS, natione Hiſpanus, ex patre Antonino, ſedit annos 18. menſes 3. dies 11. Cum iſto ordinatur in contentione Vrſinus: ſed facto Concilio ſacerdotum conſtitutus eſt Damaſus, quia fortior, & plurima multitudo erat. Vrſinus autem eiectus eſt ab vrbe, & Neapolis conſtitutus Epiſcopus. Damaſus autem poſtea inuidioſè adulterij arguitur, & facta inde Synodo à * 48. Epiſcopis expurgatur: accuſatores autem eius Concordius & Calliſtus diacones à Concilio ſunt damnati, & de Eccleſia eiecti. Hic ordinauit Epiſcopos 72. preſbyteros 31. diaconos 11. Hic 2. Idus. Dec. obiit.

** 44.*

a epiſt.3.

Hic in epiſtola a, quã Stephano Archiepiſcopo Mauritaniæ, & vniuerſis Africanæ prouinciæ Epiſcopis deſtinauit, eos inſtruit, qualiter Metropolitanos Epiſcopos, & ſumma Eccleſiaſtica negotia diſcutere liceat, ita videlicet, vt nemo ex eis deſit, & omnes in ſingulorum negotiis concordent, & cætera in eadem ponit, quæ

& ante-

& anteceſſores ſui conſtituerunt, id eſt, de ipſis Epiſcopis quos damnari non liceat, nec Synodum conuocare canonicam abſq; Romanæ ſedis auctoritate, de canonica vocatione ad Synodum, de induciis, quas dandas ſex menſium ſpacio in criminalibus Epiſcopis mandat, de accuſatorib. & teſtibus, quales eſſe debeant; item de inſcriptione calumniatoris, quę ſemper primò fieri debet, & q̃ criminũ diſcuſſio ibi agitanda ſit, vbi & ipſa crimina ſunt admiſſa, & cætera, quæ planè iã in prędeceſſorũ ſuorũ decretis ſupra notauimus.

ITEM prędictus Papa aliam ſcripſit decretalẽ [b] epiſtolam Proſpero Numidiæ primę ſedis Epiſcopo & cęteris orthodoxis Epiſcopis vbiq; conſiſtẽtib. de * Coepiſcopis, q̃ nihil amplius ſunt, vel poſſunt, quã presbyteri, ita inter cętera dicẽs. *Nimis iam eorũ inſtitutio improba, nimis eſt praua: quia, vt hi de ſummo ſacerdotii miniſterio aliquid præſumant, omni caret auctoritate, & ſacris canonib. videtur eſſe contrariũ, & vacuum, atq; inane eſt, quicq̃d in prædicto ſummi ſacerdotii egerint miniſterio. Nam nõ amplius, quã duos ordines inter diſcipulos Domini eſſe cognouimus. Vnde iſte tertius proceſſerit, funditus ignoramus: & quod ratione caret, exſtirpari neceſſe eſt. Cũ enim Epiſcopi non ſint, q minus quã à tribus, aut qui ab vno vel duob. ſunt ordinati Epiſcopis, nec nominẽtur Epiſcopi, ſi nomen non habent, qualiter officiũ habebũt? Idcircò benedictionem, quam prædicti Coëpiſcopi ante ſuam prohibitionem per manus impoſitionẽ dabant, magis videtur nobis vulnus inferre, quàm ſalutẽ; quia q̃ Pontificatus apicẽ non habebãt, quomodo ea, quæ nõ habebant, dare poterant? Quoniam nihil in dante erat, q̃ ille poſſet accipere, & propterea magis vulnerabãt capita, quæ p̃ manus impoſitionẽ tangebant, quã ea, quæ eis collata non erãt, per aliquam benedictionẽ darẽt. Et vbi vulnus infixũ eſt, neceſſe eſt adhibere medicinã, qua infixa ſanetur macula, id eſt, reiterari neceſſe eſt, q̃ legitimè actũ, aut collatũ minimè approbatur, ſi perfectum eſſe debebit. Nam quomodo honorem poſſet retinere, qui ab * alio acceperit, qui poteſtatem dare non habuit legitimè, inuenire non poſſum: cum ille qui Pontificalem honorẽ non habuit, pontificalia nõ poteſt iura tribuere, nec hoc ſibi poterant vendicare, cuius capaces per hoc, q̃ illis obſtiterat, nõ fuerunt.*

ALIAM iterum ſcripſit [c] epiſtolam prædictus Papa Epiſcopis per Italiæ prouincias conſtitutis, in qua accuſationem fratrum p̃ ſcripta fieri prohibet, ita inter cætera dicens. *Leges ſeculi accuſatores præſentes exigunt. & non per ſcripta abſentes, vnde canonica Patrum conſtituta non ſemel ſed ſæpiſſime clamãt, nec accuſationes, nec teſtimonia vllũ per ſcripta poſſe proferre, nec de aliis negotiis quicunq; teſtimoniũ dicant, niſi de his quæ ſub præſentia eorum acta eſſe noſcuntur. Similiter, & qui accuſare alium elegerit, præſens per ſe, & non per alium accuſet, inſcriptione videlicet præmiſſa. neq; vllus, vnquam iudicetur, antequam legitimos accuſatores præſentes habeat, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina.*

[b] epiſt. 4.
* Chorepiſcop.
D. 68. c. Chorepiſcopi.
* illo
[c] epiſt. 6.
3. q. 2. c. relatum.
3. q. 9. c. qui accuſare.

Hic ſententiam Hieronymi Preſbyteri de celebratione Miſſæ cõfirmauit, videlicet, vt die Dominico nullus poſt tertiã horã diei Miſſarũ ſolemnia celebrare præſumat. Hic præcepit vt pſalmi die, noctuque in Eccleſia canerentur.

XL.

A.CCCLXXXV

S. SIRICIVS.

SIRICIVS, natione Romanus, ex patre Tiburtio, ſedit annos 15. menſes 11. dies 25. Hic ordinauit Epiſcopos 32. preſbyteros 31. diaconos 16. Hic de hoc ſæculo migrauit 8. Kalend. Martij. Hic in epiſtola [a] quam Himmerio Tarraconenſi Epiſcopo ſcripſit, baptizatos ab Arrianis, ſi ad Catholicam fidem feſtinent, denuò baptizãdos eſſe prohibuit, quia & Apoſtolus prohibet, & canones contradicunt, & Liberii Papæ decreta poſt caſſatum Ariminenſe Concilium ad prouincias miſſa prohibẽt, & ſola Epiſcopalis manus impoſitione Catholicorum conuẽtui eos ſociandos eſſe aſſerit. ITEM in eadem affirmat, nullo tempore anni, niſi in Dominico Paſchæ & Pentecoſtes quemlibet baptizandum, niſi cum mortis cuiuslibet periculum vrgeat. Iterum illos, qui ad apoſtaſiam tranſeunt, & idolorum cultu, ac ſacrificiorum contaminatione polluuntur, à corpore Chriſti & ſanguine iubet abſcindi: reſipiſcentibus autem, & ad lamenta conuerſis pœnitentiam in vita agendam eſſe, & in fine vltimo reconciliationis gratiam tribuendam eſſe præcipit. ITEM puellam alij deſponſatam, ne alter in matrimonium accipiat, inhibet, quia illa benedictio, quam ſacerdos nupturæ imponit, ſi tranſgreſſione violetur apud fideles cuiuſdam ſacrilegii inſtar eſt. DE his verò, qui acta pœnitentia tanquam canes & ſues, ad priſtinos vomitus & volutabra redeunt, & militiæ cingulum repetunt, & incontinentes exiſtunt, quia iam pœnitendi non habent refugium, decernit vt ſola intra Eccleſiam fidelibus oratione iungantur, à Dominicæ autem menſæ conuiuio ſeparentur. tranſeuntibus autem de hac vita, viatico munere, ſubueniri iubet.

[a] epiſt.1. *Eph.4.* *27.q.2.c. de coniugali.* *33.q.2. de his vero.*

DE monachis verò vel monachabus, qui ſe prius clanculò illicita contagione polluerunt, & poſteà in abruptum conſcientiæ deſperatione perducti de illicitis complexibus liberè filios procrearint, à monaſteriorũ cœtu & Eccleſiarum conuentibus eliminandos eſſe mandauit, vt in ſuis ergaſtulis retruſi * purgatorio poſſint pœnitudinis igne decoqui, vt eis ſaltem ad mortem ſolius miſericordiæ

** purificatorio*

cordiæ intuitu per communionis gratiam poſſit indulgentia ſubueniri.

De ſacerdotibus verò atque Leuitis, qui poſt longa conſecrationis ſuæ tempora, tàm de propriis coniugiis, quàm de turpi coitu ſobolem procrearint, & crimen ſuum defendunt, quia in veteri teſtamento ſacerdotibus miniſtris procreandi facultas legitur attributa, quia non ex alia vtique niſi quàm ex tribu Leui quiſquam ad Dei miniſterium fuerat præceptus admitti, mandat, vt his, qui ignorantia lapſos ſe deflent, hac conditione miſericordia non negetur, vt ſine vllo honoris augmento, in hoc quo detecti ſunt, quãdiu vixerint, officio perſeuerent, ſi tamen poſt hæc continentes ſeſe ſtuduerint exhibere. Illos verò, qui ſe illicita priuilegii excuſatione defendere nituntur, omni Eccleſiaſtico honore Apoſtolica auctoritate ſpe futuræ adeptionis prohibita penitus priuat. Et qvia licenter ac liberè inexploratæ vitæ homines, quibus etiam fuerant numeroſa coniugia, ad præfatas dignitates, prout cuique fuerat libitum, aſpirabant, quid de huiuſmodi ab vniuerſis Eccleſiis ſit ſequendum, quid vitandum, generali pronuntiatione decreuit, ita videlicet, vt qui à pueritia vſque ad triceſimum ætatis ſuæ annum probabiliter vixerit, vna tantum vxore contentus, & ea virgine, & cum illa benedicta à ſacerdote, promoueri per ſingulos gradus mora præfiniti temporis poterit, ſi in ſingulis irreprehenſibiliter vixit: illum verò clericum qui aut viduam aut certè ſecundam coniugem duxerit, omni Eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudandum eſſe cenſuit, laica ſibi tantum communione conceſſa, quam ita demum poterit poſſidere, ſi nihil * præterea, propter quod hanc perdat poſſideat. Fœminas verò ab omnibus clericis excluſit, niſi eas tantum, quas propter ſolas neceſſitudinum cauſas habitare cum iiſdem Synodus Nicæna permiſit. Monachos autem, quos morum grauitas, & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat, clericorum officiis aggregari conceſſit, temporibus præfixis, vel ſingulis gradibus ſeruatis.

82. diſt. c. plurimos.

Diſt. 84. c. quiſquis

** poſtea*

Diſt. 81. c. fœminas.

16. q. 1. c. monachos.

Illvd quoq; decreuit, vt ſicut pœnitentiam agere cuiquam clericorum non licet, ita & poſt pœnitudinem ac reconciliationẽ nulli vnquam liceat honorem clericatus adipiſci, quia quamuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum ſacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, q̃ fuerãt vaſa vitiorum. Sed quia in huiuſmodi, cum reprehenduntur, ſola ignorãtię excuſatio ſolet obtẽdi, hac conditione pœnitẽdi cuilibet digamo, & viduæ marito indebitè ad gradũ quẽlibet ꝓmoto veniam re-

Diſt. 50. c. illud.

Diſt. 50. c. quicunque.

am relaxat, vt omni ſpe promotionis filii adempta, in quo inuenitur ordine, perpetua ſtabilitate permaneat.

Prædictus Papa propter multas præſumptiuas cauſas, quæ ſuis temporibus emerſerant, decretalem[b] epiſtolam Africanis Epiſcopis deſtinauit, in qua præcepit, vt nemo extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt, Primatis, audeat Epiſcopum ordinare, quia integrum dicit eſſe iudicium, quod plurimorum ſententia conſequatur. ITEM ne vnus Epiſcopus Epiſcopum ordinare præſumat propter arrogantiam, ne furtiuum beneficium præſtitum videatur, quia & in Nicæna Synodo hoc definitum eſſe conſtat. ITEM, ſi quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſæcularis habuerit, ad clerum admitti non debet. Similiter, vt clericus mulierem viduam non ducat vxorem præcepit. Iterum, vt laicus, qui duxerit viduam, non admittatur ad clerum. ITEM, vt de aliena Eccleſia ordinare clericum nullus vſurpet, vel ab Eccleſia abiectū ſuſcipiat, & venientes à Nouatianis, & Montenſibus per manus impoſitionem ſuſcipiantur, eò quòd rebaptizati ſint. Præterea, in eadem monuit & ſuaſit, ne ſacerdotes & Leuitæ, cum vxoribus ſuis coeant, quia in miniſterio miniſtri cottidianis neceſſitatibus occupantur, & qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt.

b epiſt.4. — Diſt.64.c.extra. — Syn. Nic.c.4.

IDEM ſanctæ memoriæ prædictus Papa aliam decretalem[c] epiſtolam ſcripſit orthodoxis, per diuerſas prouincias degentibus, in qua, quia multa contra Eccleſiaſticum canonem præſumebantur, præcepit, & monuit, vt indignus, & non diligenter examinatus, non efficiatur Epiſcopus, & ne ſacerdotium detur illis quorum fides, baptiſmus, & vita neſcitur, & ne neophyti ſiue laici inconſideratè diaconi aut preſbyteri ordinentur, cum dicat Apoſtolus: Manus nemini citò impoſueris.

c epiſt.3. — 1.Tim.5.

ITEM prænominatus Papa aliam Italicis Epiſcopis ſcripſit [d]epiſtolam, in qua ſe eis Iouinianum Epicurum, ſocioſq; eius damnaſſe notificat, qui virginitatis præmium adnihilabant, & ieiunia condemnabant.

d epiſt.2.

XLI.

S. ANASTASIVS.

Acccxcviii.

ANASTASIVS, natione Romanus, ex patre Maximo, ſedit annos 3. dies 10. Hic ordinauit Epiſcopos 11. presbyteros 9. diaconos 5. Hic Germaniæ & Burgundiæ regionis Epiſcopis epi-

ſtolam ſcripſit, in qua eorum conſultis ratione certa reſpondet; videlicet Apoſtolica auctoritate mandat, & prohibet, ne cum in Eccleſia ſancta Euangelia recitantur, ſacerdotes & cæteri ſedere præſumant, ſed venerabiliter curui dominica verba intentè audiant, *De conſ. diſt. 2. c. apoſtolica.* & fideliter adorent. Similiter prohibet transmarinum hominem *Diſt. 98. c.* ad honorem clericatus admitti, niſi quinq; aut eo amplius Epiſco- *tranſmarinos.* porum chirographis deſignatum, quia multa per ſubreptionem euenire ſolent, ideò & hæc ſummopere cauenda ſunt. ITEM Manichæos, qui tunc erant, non recipiendos, nec cum eis vllatenus participandum eſſe mandat, priusquam ad rectam conuertantur fidem. Hic obiit 5. Kalend. Maii.

XLII.

S. INNOCENTIVS.

A. CCCCII.

INNOCENTIVS, natione Albanus, ex patre Innocentio, ſedit annos 15. menſes 2. dies 21. Hic decretalem[a] epiſtolam De- *[a] epiſt. 1.* centio Eugubino Epiſcopo ſcripſit, in qua eum de multis conſulentem catholicè inſtruit, ita incipiens. *Si inſtituta Eccleſiaſtica, ita vt à beatis Apoſtolis ſunt tradita, integra vellent ſeruare domini ſacerdotes, nulla diuerſitas, nulla varietas in ipſis ordinibus & conſecrationibus haberetur. Sed dum vnuſquisq;, non quod traditum, ſed quod ſibi viſum fuit hoc exiſtimat eſſe tenendum, inde diuerſa in diuerſis locis vel Eccleſiis, aut teneri, aut celebrari videntur, ac fit ſcandalum populis. Qui dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione corruptas, putant ſibi, aut * Eccleſiis non conuenire,* ** Eccleſias.* *aut ab Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris contrarietatem inductam. Propter hoc oportet omnes ſequi quod Romana Eccleſia cuſtodit, à qua eos principium accepiſſe non eſt ambiguum.* Oſtendit igitur quid in ſingulis, vnde eum conſuluerunt, facere debeant. Videlicet man- 1. dat pacem poſt confecta myſteria dandam eſſe, vt per hoc conſtet *De conſ. diſt. 2.* populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur præbuiſſe conſen- *c. pacem.* ſum. Item præcepit, vt prius oblationes in Miſſa commendentur, 2. poſtea verò eorum nomina, quorum oblationes ſunt, recitentur. Item de conſignandis infantibus, dicit manifeſtum eſſe non ab a- 3. lio, quàm ab Epiſcopo fieri licere, quia licet presbyteri ſint ſacer- *De conſ. diſt. 4. c. presbyteros.* dotes, Pontificatus tamen apicem non habent.

Sabbatho verò eſſe ieiunandum ratione euidenti demonſtrat, *de conſ. diſt. 3.* quia ſi ſexta feria propter paſſionem Domini ieiunamus, ſabba- *c. ſabbatho.* thũ prętermittere nõ debemus, quia inter triſtitiam paſſionis & lętitiã reſurrectionis videtur incluſum: & Apoſtolos cõſtat biduo iſto

in mœrore fuiſſe, quod non eſt dubium, & in tantum eos ieiunaſſe biduo memorato, vt traditio Eccleſiæ habeat iſto biduo Sacramenta penitus non celebrari. Quæ forma vtique per ſingulas eſt tenenda hebdomadas propter id, quod memoratio diei illius ſemper eſt celebranda. Quod ſi putatur ſemel & vno ſabbatho ieiunandum, ergo & Dominica & quinta feria ſemel in Paſcha vtique
5. erit celebranda. De fermento autem, quod à Papa confectum Romæ per titulos Dominica die per acolythos mittebatur, quia ipſa die presbyteri propter plebem ſibi creditam cum ipſo conuenire non poterant, diem alibi per parrochias non eſſe faciendum, quia
6. ſacramenta non longè ſunt portanda. De his verò baptizatis, qui poſtea dæmonio, aut vitio aliquo, aut peccato interueniente arripiuntur, dicit, nec à presbytero, nec à diacono debere nec poſſe conſignari, niſi Epiſcopus præceperit, quia manus imponendæ nō ſunt, niſi Epiſcopus auctoritatem dederit id efficiendi, propterea, quia longè poſitus difficulter ſæpe ad Epiſcopum deduci poteſt.

7. *De conſ. diſt. 3. c. de pœnitentibus.* De pœnitentibus autem, qui ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus pœnitentiam gerunt, iuxta Romanę Eccleſiæ cōſuetudinem quinta feria ante Paſcha remittēdum eis eſſe demonſtrat, ſi nulla iuteruеniat ægritudo. Si verò quis ægritudinem inciderit, & vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus Paſchæ
8. relaxandum, ne de hoc ſeculo abſque communione diſcedat. De *Iac.5.* hoc verò, quod in epiſtola Iacobi legitur. Infirmatur quis in vobis, &c. dicit non eſſe dubium de ægrotantibus fidelibus accipiendum eſſe & intelligendum, qui ſancto oleo Chriſmatis perungi poſſunt, quo ab Epiſcopo conſecrato, non ſolum ſacerdotibus, ſed omnibus vti Chriſtianis licet in ſua ſuorumq; neceſſitate, & *Diſt.95.c.illud.* quod preſbyteris licere non eſt dubium, Epiſcopis eſſe licitum, non eſt ambiguum. Sed de preſbyteris idcircò dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non poſſunt. Ad quos autem volunt ire & vngere, licenter poſſunt. Pœnitentibus tamen illud infundi non poteſt, quia genus eſt ſacramenti. Nam quibus reliqua ſacramenta negantur, quomodo vnum genus putatur poſſe concedi?

b epiſt.2. ITEM præſcriptus Papa b aliam Victricio Rothomagenſi Epiſcopo ſcripſit Epiſtolam propter quoſdam, qui eo in tempore ignorantia vel deſidia non tenebant Eccleſiaſticam diſciplinam, & plurima non præſumēda præſumebant: in qua mandat & pręci-
1. *Diſt.64.c.extra.* pit, ne extra Metropolitani Epiſcopi conſcientiam vllus audeat ordinare Epiſcopum. Integrum enim eſt iudicium, quod plurimorum ſen-

rum ſententiis confirmatur. Nec vnus Epiſcopus præſumat ordinare Epiſcopum, ne furtiuum beneficium præſtitum videatur. Hoc & à Nicæna Synodo conſtitutum, atque definitum. ITEM, ſi 2.
quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſæcularis habuerit, ad clericatum admitti prohibuit. ITEM præcepit, vt ſi 3.
fortè cauſæ vel contentiones inter clericos, tàm ſuperioris, quàm *11.q.1.c.ſi quæ* inferioris ordinis exortæ fuerint, iuxta Nicænam Synodum con- *cauſæ.* gregatis eiuſdem prouinciæ Epiſcopis iurgium terminetur, nec ſine præiudicio Romanæ Eccleſiæ alicui liceat relictis his ſacerdotibus, qui in eadem prouincia Eccleſiam Dei nutu gubernant, ad alias conuolare prouincias. Quod ſi quis fortè præſumpſerit, eum ab officio clericatus ſubmoueri, & iniuriarum reum ab omnibus iudicari iuſſit. Si autem maiores cauſæ in medio fuerint deuolutæ ad ſedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, poſt Epiſcopale iudicium referendas eas eſſe mandauit.

ITEM in eadem ſanciuit, ſicut & Siricius fecerat, vt clericus 4.
viduam mulierem non ducat vxorem, ne hoc præiudicio impeditus ad ſacerdotium peruenire non poſſit. Item, vt laicus, qui ante 5.
baptiſmum, ſeu poſtea, mulierem viduam duxit vxorem, ne poſt- *Diſt.34.c.ſi* ea admittatur ad clerum præcepit, quia eodem vitio videtur ex- *quis.* cluſus. In baptiſmo enim peccata dimittuntur, non tamen acceptæ vxoris conſortium relaxatur. ITEM, ne is qui ſecun- 6.
dam ducit vxorem, clericus fiat, quia ſcriptum eſt. Vnius vxo- *1.Tim.3.* ris virum. & iterum. Sacerdotes mei ſemel nubant. Item, vt de a- 7.
liena Eccleſia clericum ordinare nullus vſurpet, niſi eius Epiſco- *Diſt.34.c.ſi* pus precibus exoratus concedat. Hoc etiam Synodus Nicæna *quis.* *C.Nic.c.16.&* conſtituit, vt abiectum ab altero clericum altera Eccleſia non re- *17.* cipiat. Item vt venientes à Nouatianis, vel Montenſibus, per ma- 8.
nus impoſitionem ſuſcipiantur, quia, licet ab hæreticis, in Chriſti tamen nomine ſunt baptizati, præter eos, qui à nobis ad illos tráſeuntes baptizati ſunt. Hi, ſi reſipiſcentes ad nos redierint, ſub longa pœnitentiæ ſatisfactione admittendi ſunt.

ITEM, omninò ſeruari iubet, vt ſacerdotes & Leuitæ cum vxo- 9.
ribus ſuis non coëant, quia ſi ſacerdos, cui orandi & ſacrificandi iu- *Diſt.31.c.Tenere.* ge officium eſt; carnali concupiſcentia fuerit contaminatus, quo pudore ſacrificare vſurpabit, aut qua conſcientia, quo merito exaudiri ſe poſſe credit, cum dictum ſit, Omnia munda mundis: *Tit.1.* coinquinatis autem & infidelibus nihil eſt mundũ. DE monachis 10.
autem, qui ad clericatus ordinem peruenerint, iubet, non debere *16.q.1.c.de* eos à priori propoſito deuiare. quia ſicut in monaſterio fuit, & quod *monachis.*

 diu ſer-

Digitized by Google

11. diu ſeruauit,modo in meliori gradu poſitus non debet amittere. I-
Diſt.51.c.frequenter. tem mandat,vt ex curialibus, id eſt,qui aliquibus publicis functionibus occupati, iure ad curiam retrahi poſſunt, ad clericatum ad-
12 mittantur. De Virginibus velatis, ſi poſtea publicè nupſerint, vel
27.q.1.c.quę Chriſto. clanculò corruptę fuerint,mandauit non admittendas eſſe ad agēdam pœnitentiam, niſi hi, quibus ſe iunxerant, de mundo receſſerint, quia iam de laicis adulteris hæc forma ſeruatur. Sententia autem iſta valdè ſeuera, & timenda nimis quam multorum caſu noſtris temporibus neceſſariò mitigari oportuit, alioquin multi ſalubris pœnitentiæ ſolatio deſtituti impœnitenti corde vitam fini-
13. *27 q.1.c.ne vero.* rent. His autem virginibus, quæ nondum velatæ ſunt, ſed in virginitatis tamen propoſito ſe permanere ſimulauerunt,ſi fortè nupſerint, aliquanto tempore pœnitentiam agendam eſſe dicit, quia ſponſio earum à Domino tenebatur: quia ſi viduæ,quę à vidui-
1.Tim.5. tatis propoſito diſceſſerunt iuxta Apoſtolum damnationem habent,quia primam fidem irritam fecerunt, quanto magis virgines, quæ prioris promiſſionis fidem frangere conatæ ſunt.

c epiſt.3. Item prænominatus Papa aliam ſcripſit[c] epiſtolam Exupe-
Diſt.28.c.propoſuiſti. rio Tholoſano Epiſcopo, in qua ei reſcribit illos diaconos, aut presbyteros, quos eſſe incontinentes filii generati prodiderunt, o-
1. mni honore Eccleſiaſtico eſſe priuandos, ſicut & Siricius Papa fecerat,nec ad aliquod tale miniſterium admittendos eſſe, quod ſo-
2. la continentia oportet impleri. His autem, qui omni tempore incontinentiæ volutaptibus dediti tantùm in extremo vitæ ſuæ pœnitentiam ſimul & reconciliationem communionis expoſcunt: quamuis iuxta priorem conſuetudinem pœnitentia quidem concederetur, ſed communio negaretur, cum pœnitentiacommunionem tribui iuſſit, vt vel in ſupremis permittente Saluatore noſtro à perpetuo exitio vindicentur.

3. De his verò, qui aut tormenta ſola exercent, aut etiam capi-
23.q.4.c.quæſitum eſt. *Rom 13.* talem ſententiam proferunt, reſpondet, nihil à maioribus diffinitum eſſe, ideò quia meminerant has poteſtates fuiſſe à Deo conceſſas, & propter vindictam noxiorum gladium fuiſſe permiſſum, & Dei miniſtrum datum eſſe in huiuſmodi vindicem, & ita ſe tenere,ſicut vſque ad ipſum ſeruatum eſt,ne aut diſciplinam euertat,
4. aut contra auctoritatem Domini videatur venire. Viros autem
32.q.5.c.Chriſtiana. cum vxoribus adulteris non conuenire, ſicut & ipſæ cum ipſis faciunt,ſi ipſi adulterium committant, non alia de cauſa fieri dicit, niſi quia latentia peccata non habent vindictam. Non enim mulieres viros ſuos facilè de adulterio,ſicut viri mulieres accuſant:id-

circò

circò virorum latente commiſſo, non facilè quiſquam eorum ex ſuſpicionibus ſummouetur: ſubmouebitur autem, ſi eius flagitium fuerit detectum. Sed quamuispar ſit cauſa, interdum tamen probatione ceſſante vindictę ratio conquieſcit. Illum verò, qui preces di- 5.
ctat, & alicuius mortem vel ſanguinem de reatu à Principibus po 23.q.4.c.illud
ſcit, immunē eſſe dicit, ideò quia Principes nunquā ſine cognitione concedunt, ſed ad iudices commiſſa ipſa vel crimina ſemper remittunt, vt cognita cauſa vindicentur. Quæ cum quæſitori fuerint delegata, aut abſolutio, aut damnatio pro negotii qualitate profertur, & dum legū in improbos exercetur auctoritas, erit dictator immunis. Illos verò, qui interueniente repudio, alii ſe matrimonio co- 6.
pularint, affirmat ſine dubio in vtraq; parte adulteros eſſe, quia quamuis coniugium deſolatum, vel diſſolutum eſſe videatur, non poſſunt tamen adulteri non videri, qui vxore viuente ad aliam copulam feſtinarunt, in tantum, vt etiam hæ perſonæ, quibus tales Matth.19.
coniunctæ ſunt, commiſiſſe videantur adulterium.

ITEM Felici Nuceriano Epiſcopo prænominatus Papa aliam [d] epiſt.4.
ſcripſit decretalem [d] epiſtolam, in qua ei de indigentia clericorum querimoniam facienti, cum aliquos * murcos, aliquos digamos ha- * mutilos.
bere diceret; reſpōdet illum, qui volens partem digiti ſui abſciderit, 1.
iuxta canones non poſſe admitti ad clerum: illum verò, cui aliquo Diſt.55.c.qui
caſu contigit, & clericum fieri poſſe, & inuentum abiici non poſſe partem.
aſſeruit, quia in illo voluntas eſt iudicata, in iſto verò caſus veniā meruit. Digamos autem, ſicut & ſuperius ſcriptum eſt, omninò ab- 2.
iiciendos eſſe mandauit. Laicos autem illos, ad clericatus ſortē poſ- 3.
ſe admitti non vetuit, qui ſic ſe poſt baptiſmum inſtituerunt, vt eo- Diſt.51.c.deſignata.
rum opinio in nullo vacillet, & clericis ac monachis adhæſerint, & concubinam aut pellicem non nouerint, & in bonis operib. vigilarint. Illos verò, qui militiæ ſeruierunt, aut in ſecularibus cauſis agēdis verſati ſunt, aut adminiſtrarunt, aſſumendos eſſe prohibuit.

IDEM prædictus Papa in illa [e] epiſtola, quam Maximo & Se- [e] epiſt.5.
uero Epiſcopis deſtinauit, iubet preſbyteros illos, qui in preſbyterio filios procreaſſe dicuntur, debere in medio collocari, diſcuſſiſ- Diſt.81.c.Maximilianus.
que obiectionibus, quæ ipſis preſbyteris impinguntur, ſi conuinci poterunt, à ſacerdotali officio remoueri, quia qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt. Laudat etiam in eadem laicum, qui à talibus Eccleſiam pollui non patitur.

Idem ſæpedictus Pontifex in [f] epiſtola, quam Apulis Epiſcopis, [f] epiſt.6.
Macedonio videlicet & Marino ſcripſit, præcepit, ſi conſtiterit clericum pro ſuis criminibus egiſſe pœnitentiam, ab omni

Digitized by Google

clericatus officio remouendum, ita ſcilicet, ſi poſt pœnitentiam ad maiorem gradum tendere nititur. ET in eadem arguit Epiſcopos, qui dum aut amicis, aut obſequentibus gratiam præſtare nituntur, religionem violant, ordinesq; corrumpunt, & ſic euenit, vt indigni quiq; honores ſuſcipiant Eccleſiaſticos, & admittantur ad clerum, qui nec inter laicos dignum locum habere merentur.

[g] *epiſt.7.* *35.q.9.c.graue.* ITEM in [g] epiſtola, quam Epiſcopis per Macedoniam conſtitutis ſcripſit, dicit. *Non oportet graue videri cuiuscunq; iudicium retractari, quia veritas exagitata ſæpius magis ſplendeſcit in luce, & pernicies reuocata in iudicium * acrius pœnitentia condemnatur, & fructus diuinus eſt, iuſtitiam ſæpius recenſeri.*

* *grauius & ſine pœnit.*

[h] *epiſt.8.* ITEM in illa[h], quam Florentino Tiburtinenſi Epiſcopo miſit, mandat terminos à Patribus cõſtitutos tranſiri non oportere, quia nefas eſt, ſi quod alter ſemper poſſederit, alter inuadat, quod prædictum Epiſcopum memorat feciſſe, quia alterius parrochiam inuaſerat.

[i] *epiſt.9.* *34.q.1.& 2.c. cum in.* ITEM in epiſtola [i] Probo Epiſcopo directa, iubet mulierem de captiuitate reuerſam, marito, qui iam aliud inierat coniugium reſtitui: quia fide catholica ſuffragante illud ſtatuit eſſe coniugium, quod erat primitus gratia diuina fundatum, conuentumq; mulieris ſecundæ priore ſuperſtite, nec diuortio eiectam nullo modo poſſe eſſe legitimam.

[k] *epiſt.12.* ITEM, in illa [k], quam Aurelio Carthaginienſi Epiſcopo ſcripſit, quantum doleat, ſe non poſſe exprimere, dicit, quod Eccleſiã, & præcipuè Epiſcopos, tanta indignitate & moleſtia tractari legat & audiat, dum facilè manus imponuntur, dum negligenter ſacerdos ſummus eligitur, & clerici Eccleſiaſticorum dogmatum regula nutriti vel honorati inter altaria Chriſti reſpuuntur, quaſi nefas ſit ad primatum venire per ordinem. Nam cum laici & monachi vndecunq; abruptè ad tanti ſacerdotii collegium aſſumuntur, videntur & illi contemni, de quibus oportuerat eligi, & iſti malè intromitti, qui præter ordinem irrumpunt potius, quàm eligantur.

[l] *epiſt.8.* ITEM idem ſupradictus Papa Alexandro Antiocheno Epiſcopo ſcripſit, [l] & mandat, vt ſi vna prouincia imperiali iudicio diiudicatur, Metropolitani tamen Epiſcopi ſecundum priſtinum morem prouinciarum ſolummodò numerẽtur. Item in eadem eidem pręcepit, ne ipſe Arrianorum clericos cũ ſacerdotii, aut miniſterii cuiuſpiam dignitate ſuſcipiat; quoniam quamuis baptiſma eorum ratum eſſe permittatur, non Spiritum ſanctum tamen eos habere cum illo baptiſmate illisque myſteriis arbitramur; nec eius plenitudi-

nitudinem dare poſſunt, quæ maximè in ordinationibus operatur.

Item Martiano Epiſcopo per [m] epiſtolam iuſſit, quatenus eos clericos in communionem ſuſcipiat, quos Bonoſus, antequam damnaretur, ordinaſſe cognoſcitur. [m] *epiſt.21.*

Item ſcribit [n] vniuerſis Epiſcopis in Toletana Synodo conſtitutis, & dicit, quod de ordinationibus ab Hiſpaniæ Epiſcopis illicitè factis fuerat aliquid ſecundum maiorum traditionem ſtatuẽdum, niſi perpenderet inde in Eccleſiis quamplurimas perturbationes mouendas. Et enumeratis illis, quæ illicitè geſta eſſe cognouerat, ſubiungit ita. *Quæ ſi ſingula diſcutienda mandemus, non modicos motus aut ſcandala Hiſpanienſibus prouinciis, quibus mederi cupimus, de ſtudio emendationis inducemus. Idcirco remittenda hæc potius putamus.* Sed prouidendum eſſe mandauit, ne deinceps talia committantur. [n] *epiſt.24.*

XLIII.

S. ZOSIMVS.

A. CCCCXVII.

ZOSIMVS, natione Græcus, ex patre Abramio, ſedit annum 1. menſes 3. dies 11. Hic ordinauit Epiſcopos 8. presbyteros 10. diaconos 3. Solutus eſt a. de ergaſtulo corporis 8. Kalend. Ianuarii. Hic [a] epiſtolam * Heſitio Salonitano Epiſcopo ſcripſit, in qua de monachis, quorum ſolitudo quauis frequentia maior eſt, & de laicis ad Epiſcopum feſtinantibus pręcepit; ne quis eorum contra Patrum præcepta, qui Eccleſiaſticis diſciplinis per ordinem non fuiſſet imbutus, & tẽporis approbatione diuinis ſtipendiis eſt eruditus, vllatenus ad ſumum Eccleſiæ ſacerdotiũ aſpirare præſumeret, & non ſolum in eo ambitio inefficax haberetur, verùm & in ordinatores eius, vt carerent eo ordine, quem ordinem contra præcepta Patrum crediderant præſumendum.

[a] *epiſt.1.* * *Heſychio.* *Diſt.36.c.qui Eccleſiaſticis.* *Diſt 59.c.qui Eccleſiaſticis.*

XLIV.

S. BONIFACIVS.

A. CCCCXIX.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre Iocundo presbytero, ſedit annos 3. menſes 8. dies 7. Hic in contentione vna die cũ Eulalio ordinatur. Et fuit iſta diſſenſio in clero menſes 7. & dies 15 Eulalius verò ordinatur in Eccleſia Conſtantiniana, Bonifacius in baſilica Iulii. Placidia autẽ Auguſta Rauennæ reſidens cũ filio ſuo Auguſto Valentiniano, audiens hoc, quod Romę factum fuerat, Honorio Auguſto Mediolani ſedẽti notificauit. Vnde vterq; miſſa imperiali auctoritate ambos de vrbe expelli iuſſerunt. Sed poſtea

Eulalius omnino expulſus eſt, & in Campaniam miſſus, ideò quia Sabbatho Paſchæ contra edictum Imperatorum officiũ Pontificis præſumpſit, eo quod ordinatus fuerat in baſilica Conſtantiniana. Bonifacius verò conſenſu & præcepto Imperatorum in vrbem eſt reuocatus, & in ſede ſtabiliter conſtitutus. Hic ordinauit Epiſcopos 36. presbyteros 13. diaconos 3. Defunctus eſt autẽ 8. Kal. Nou.

[a] epiſt. 2.

Hic Gallicanis Epiſcopis [a] epiſtolam direxit, in qua iubet pro Maximo Epiſcopo, qui à Valentinæ vrbis clericis accuſatus multotiens iudicium ſubterfugerat, intra prouinciam Synodum aggregandam: vt ſi ille adeſſe voluerit præſens, ſi confidit, ad obiecta reſpondeat, ſi adeſſe neglexerit dilationem ſententiæ de abſentia nõ lucretur, quia manifeſtum eſt confiteri eum de crimine, qui indulto & totiens delegato iudicio purgãdi ſe voluntate non vtetur. Prędicti Papæ temporibus, ipſo conſentiente & laudante, Honorius Auguſtus de conſtitutione Romani Pontificis, vt ſine ambitione fieret, ita [b] inſtituit, dicens. *Deniq, prædicante beatitudine tua id ad cunctorum clericorũ notitiam volumus peruenire, vt ſi quid forte religioni tuæ, quod non optamus, humana ſorte contigerit, ſciant omnes ab ambitionibus eſſe ceſſandum; & ſi duo contra fas temeritate certante fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus ſacerdotem, ſed illũ ſolum in ſede Apoſtolica permanſurũ, quem ex numero clericorũ noua ordinatione diuinũ iudicium, & vniuerſitatis cõſenſus elegerit.* Hic etiã conſtituit, vt nulla femina aut monacha pallam ſacratam cõtingeret, aut lauaret, aut incenſum per Eccleſiam, niſi miniſtri, portaret. Prohibuit etiam, ne ſeruus, aut curiæ obnoxius clericus fieret.

3. q. 9. c. decernimus.

[b] in reſcripto ad 1. ep. Bonifacii.

XLV.
S. CÆLESTINVS.

A. CCCCXXIII

CÆLESTINVS, natione Romanus, ex patre Priſco, ſedit annos 8. menſes 10. dies 17. Hic ordinauit Epiſcopos 46. presbyteros 32. diaconos 12. migrauit autem ad Chriſtum 8. Idus April. Hic Gallicanis Epiſcopis [a] epiſtolam direxit, in qua monet eos, vt presbyteros illos, qui indiſciplinatas quęſtiones in medium afferebãt & veritati aduerſantia prædicabant, & Eccleſiarum diſſenſioni ſtudebant, corripiant, & non patiantur eos habere liberum pro volũtate ſermonem, quia non debet diſcipulus ad Doctorum iniuriam ſibi vendicare doctrinam. Idem dicit, vt Epiſcopi prædictos presbyteros talia eloqui non permittant, *quia in talibus cauſis non caret taciturnitas ſuſpicione, quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret. Merito namque,* inquit, *cauſa nos reſpicit, ſi ſilentio faueamus errori.*

[a] epiſt. 1.

Item Epiſcopis per Viennenſem & Norbanenſem prouinciã con-

Digitized by Google

conſtitutis aliam deſtinauit [b] epiſtolam, in qua mandat ne vltra quoslibet illum morem patiantur ſeruare, videlicet, vt credentes ſe ſanctæ ſcripturæ fidem non per Spirirum, ſed per litteram completuros ſtent in Eccleſia pallio amicti, & lumbos accincti, ſicut lucernas ardentes cum baculo in manibus non tenent: rudes enim fidelium mentes ad talia non debent induci. ITEM in eadem iubet ne alicui in vltimo poſtulanti pœnitentia denegetur, quia vera ad Dominum conuerſio in vltimis poſitorum mente potius eſt existimanda quàm tempore, hoc aſſerēte propheta. Cum conuerſus ingemueris ſaluus eris. Item prohibet, ne quemlibet, qui Eccleſiaſticis gradibus per ordinem non fuit initiatus, ad Epiſcopatus officium peruenire patiātur, nec illum, qui virginum inceſtu pollutus eſſe aſſeritur, & qui talem ordinauerit dignitatē Epiſcopatus, ſicut & ipſe ordinatus, non obtinebit. Item iubet, vt vnaquæq; prouincia ſuo Metropolitano ſit contenta, & vnuſquiſq; contentus ſibi conceſſis limitibus in alterius prouincia nihil præſumat: nec emeritis in ſuis Eccleſiis peregrini & extranei præponātur ad excluſionem eorū, qui benè de ſuorū ciuium teſtimonio merentur. Item iubet, vt nullus inuitis detur Epiſcopus, niſi cleri & plebis & ordinis conſenſus, & deſiderium inquiratur, tunc alter de altera eligatur Eccleſia, ſi de ciuitatis ipſius clericis, cui eſt Epiſcopus ordinādus, nullus dignus, (quod euenire nō credimus) potuerit inueniri. *Primū n. illi reprobandi ſunt, vt aliqui de alienis clericis merito præferātur, habeatq́. vnuſquiſq́. ſuæ militiæ fructū in Eccleſia, in qua ſuā per officia omnia trāſegit ætatē. Sit facultas clericis renitēdi, ſi ſe viderint prægrauari*, & quos ſibi ingeri ex tranſuerſo cognouerint, nō timeat refutare. In eadē etiā iubet, vt ab illicitis abſtineatur ordinationib. ita dicens, *Nullus ex laicis, nullus digamus, nullus qui ſit aut fuerit viduæ maritus ordinetur, ſed irreprehenſibilis, & qualem elegit Apoſtolus.* Et inferius dicit. *Et ſi quæ ſunt factæ ordinationes illicitæ, remoueantur, quoniam ſtare non poſſunt, nec diſcuſſionem noſtram ſubterfugere.*

[b] *epiſt. 2.* — *26. q. 6. c. Agnouimus.* — *Ezech. 33.* — *Diſt. 59. c. ordinatos.* — *Diſt. 61. c. nec emeritis. & c. nullus.* — *1. Tim. 3.*

ITEM prædictus Papa vniuerſis Epiſcopis per Apuliam & Calabriam conſtitutis [c] epiſtolam deſtinauit, in qua pręcepit, ne vlli ſacerdoti ſuos canones liceat ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum poſſit regulis obuiare. Item, ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat. Item, quod populus ſit docendus, non ſequendus, eosq; ſi neſciunt, quid liceat, quidué non, nos commonere, nec his conſenſum præbere debemus. *Quiſquis verò conatus fuerit tentare prohibita, ſentiet cenſuram ſedis Apoſtolicæ minimè defuturam: Quem enim ſola admonitionis auctoritate non corrigimus, neceſſe eſt, vt per ſeueritatem congruentem regulis vindicemus.*

[c] *epiſt. 3.* — *Diſt. 38. c. nulli.* — *Diſt. 62. c. docendus.*

Digitized by Google

XLVI.

A CCCCXXXII

S. SIXTVS. III.

SIxtvs tertius, natione Romanus, ex patre Sixto, ſedit annos 8. menſes 8. dies 19. Hic ordinauit Epiſcopos 52. presbyteros 18. diaconos 12. Hic quia Epiphanium quendam nobilem, quem Baſſus exconſul ingenuitate & prædiis propriis priuare nitebatur, apud Valentinianum Auguſtum adeò iuuit, vt vtrumque eius munitus chirographo retineret, à pdicto Baſſo & Mariniano, cui prædictus Pontifex prædium negauerat, quod Creſcentius in Sicilia Romanæ Eccleſiæ dederat, apud Auguſtum Valentinianum accuſatus, quod Chryſogonam quandam conſecratam ſtupraſſet: & tantum inde Auguſtus & mater eius accenſi ſunt, vt à ſupradicti Pontificis communione & magna pars populi cum eis ſe ſuſpenderent. Quapropter Valentinianus Auguſtus prædicti Pontificis auctoritate Synodum congregari iuſſit, in qua, licet aliter euadere poſſet, fugere volẽs ſuſpicionem, coram quinquaginta ſex Epiſcopis ſe expurgauit. Nec ideò ſe expurgauit, ſed vt aliis per hoc, qui noluerint, formam & exemplum daret, cum ex ſcripto & ordine Synodali conſtet illum debere crimen probare, qui obiicit, & qui non probanda detulerit, iacturam ſe ſuſtinere intelligat. Baſſus verò à prædicta Synodo eſt damnatus, & à Valentiniano Auguſto præſcriptus.

Vide tom. 1. Concil. pag. 703.

Hic Orientalibus Epiſcopis direxit [a] epiſtolam, in qua eis reſcribit, à quo & qualiter prædictum iurgium contra eum ſit excitatũ, & quo & quali fine ſit terminatum, adiiciens in eadem epiſtola multa, quibus Epiſcopi de reliquo muniti iniuſtas oppoſitiones, & malignorum accuſationes ſecurè reiicere valeant: quæ idcirco hic non inſerimus, quia ſuperius eadem perſæpè adnotata eſſe meminimus. Prædicti Papæ temporibus erat Hieroſolymæ quidam Epiſcopus, nomine Polychronius, qui imprudentia ſenectutis in ſuperbiam ductus ſe vniuerſalem Pontificem eſſe affirmabat, qui clericos de quacunque prouincia ad ſe venientes inconſideratè, & non ſine precio Leuitas & ſacerdotes ordinabat. nec Epiſcopum quemlibet abſque digno munere conſecrabat: & ſi ad Eccleſiam illius regionis rogaretur conſecrandam non dabat auctoritatis ſuæ faculam, niſi decem auri libras accepiſſet in remunerationem. Vnde Sixtus Papa Romæ Synodum 8. Epiſcoporum congregauit, & Euphemium Epiſcopum, qui Polychronium de prædictis infamauerat,

[a] epiſt. 1.

Vide tom. 1. Concil. pag. 705.

uerat, vt eadem coram omnibus fateretur, introduxit. Quo facto, tres Epiſcopos, totidemque presbyteros, & duos diaconos electos, Hieroſolymam miſerunt. Qui congregatis illius regionis*Epiſcopis, & introductis 40. teſtibus, qui iuxta Euphemij accuſationem omnia comprobarunt vera eſſe de Polychronio, ipſum Polychronium damnarunt, & Euphemium etiam, ideo, quia ipſe Pontificem ſuum accuſauerat, qui eum conſecrauerat. Sed Polychronius poſtea propter compaſſionem & eleemoſynam, quam ciuibus ſuis obſeſſis erogauerat, reuocatus & reſtitutus eſt à Sixto in priſtinam ſedem. *76.

XLVII.

S. LEO. I. A. CCCCXL.

LEo natione Tuſcus, ex patre Quintiano, ſedit annos 21. menſem 1. dies 13. Hic ordinauit * 195. Epiſcopos, presbyteros autem 81. diaconos 31. Hic fœliciter obiit 4. Idus April. Hic[a] epiſtolam deſtinauit vniuerſis Epiſcopis per Campaniam, & in vniuerſis prouinciis conſtitutis, in qua multa prohibuit, quæ & anteceſſores ſuos prohibuiſſe ſæpe ſupra meminimus. Videlicet præcepit, ne illi, qui à Dominis ſuis libertatem conſequi minimè potuerunt, & qui etiam originali alicui conditioni alligati ſunt, ad ſacerdotii faſtigium non proueհantur, niſi forte eorum petitio aut voluntas acceſſerit, qui aliquid in eos ſibi vendicant poteſtatis. Iubet etiam Apoſtolicæ ſedis auctoritate ab Eccleſiaſticis officiis, & ſacerdotali nomine arceri, ſi qui ex viduarum maritis, aut quibus fuerint numeroſa coniugia ſunt admiſſi. Decernit acriter vindicandum eſſe in eos clericos, qui vſurariam pecuniam exercent, & in fœnore diteſcere quærunt: commonens etiam illud, vt ſicut non ſuo, ita non ex alieno nomine aliquis clericorum eiicere fœnus attentet, quia indecens eſt crimen ſuum commodis alienis impendere.

*185. [a] *epiſt. 1.* 1. *Diſt. 54. c. admittuntur.* 2. 3. *14. q. 4. c. nec hoc.* *Diſt. 46. c. ſicut.*

ITEM in alia[b], quam vniuerſis Italiæ Epiſcopis ſcripſit, vt diligenter Manichæos ſtudeant circumquaque inueſtigare, & à plebibus ſibi commiſſis ſeparare mandauit. Scripſit etiam omnibus Epiſcopis[c] per Siciliam conſtitutis epiſtolam, in qua arguit eos, qui in ſacramento illo, quod inter cætera Eccleſiæ ſacramenta principale eſt, id eſt, in Baptiſmo à Romanæ Eccleſiæ conſuetudine diſcrepabant, ita vt baptiſmi ſacramentum numeroſius in die Epiphaniæ, quàm in Paſchali tempore celebrarent, nullam differentiam credentes eſſe inter diem, qua Chriſtus adoratur à Magis, &

[b] *epiſt. 2.* [c] *epiſt. 4.*

Digitized by Google

De conſ.d.4. c.propriè.& c. ſi quis.

diem, qua ipſe reſurrexit à mortuis, cum propriè in morte crucifixi, & in reſurrectione mortui potẽtia baptiſmatis nouam creaturam condidit ex veteri, & in renaſcentibus, & mors Chriſti operetur & vita. Trina enim ſubmerſio triduanam Chriſti ſepulturam imitatur, & ab aquis eleuatio reſurgentis eſt inſtar de ſepulchro. Ipſa ergo qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ diem legitimũ eum eſſe, in quo orta eſt & virtus muneris & ſpecies actionis. Additur autem ſanè huic obſeruantię etiam Pentecoſtes ex aduentu Spiritus ſancti ſacra ſollemnitas: quæ de Paſchalis feſti pẽdet articulo. Alios verò dies huic obſeruantiæ miſcendo eſſe prohibuit.

De conſ.d.4. c.duo tẽpora.

Scripsit idem prædictus Papa Ianuario Aquilegienſi Epiſcopo epiſtolam [c] in qua eum commonet, ne presbyteri ſiue diaconi, vel ſubdiaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui ad Catholicam fidem, quam iampridem amiſerant, rurſum reuerti ambiunt, in Catholicam communionem recipiantur, priuſquam errores ſuos, & ipſos auctores erroris à ſe damnari ſine vlla ambiguitate fateantur, quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quàm ad deſides negligenteſque Rectores, qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum neceſſariam diſſimulant adhibere medicinam.

[c] epiſt.3. 1.q.7. c.ſaluberrimum. 1.q.1.c.omnis.

Item ad Ruſtici Narbonenſis Epiſcopi conſultationes reſpondens, [d] Epiſtolam ſcripſit, ſuadens ei, vt ſanandis ęgris ſpiritualem adhibeat medicinam, & dicente Scriptura, Noli nimium eſſe iuſtus, mitius cum eis agas, qui zelo pudicitiæ modum videntur exceſſiſſe vindictæ, ne diabolus, qui decipit adulteros, de adulterii exultet vltoribus. Item, quia prædictus Epiſcopus nimia aduerſitate turbatus, vacationem ab Epiſcopatus laboribus peroptabat, & vitam in ſilentio & otio degere magis, quàm in his, quę ſibi commiſſa fuerant, permanere dicebat, commonet eum prædictus Papa permanere in opere credito, & in labore percepto, & conſtanter tenere iuſtitiam, & benignè præſtare clementiam. *Odio enim ſunt habenda peccata, non homines. Corripiendi ſunt tumidi, tolerandi infirmi, & quod in peccantibus ſeuerius caſtigari neceſſe eſt, non ſæuientis plectendum eſt animo, ſed medentis.* Item in eadem. *Nulla ratio ſinit, vt inter Epiſcopos habeantur, qui nec à clericis ſunt electi, nec à plebibus ſunt expetiti, nec à prouincialibus Epiſcopis cum Metropolitani iudicio * conſtituti. Vnde, cùm ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcatur, quis ambigat, nequaquam iſtis eſſe tribuẽdum, quod non docetur fuiſſe donatum? Si qui tamen clerici ab iſtis pſeudoepiſcopis in eis Eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum conſenſu & indicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi.*

*[d] epiſt.90. Eccl.7. Diſt.?.86.c.odio. cap.1. Diſt. 62.c. nullas. * conſecrati. 1.q.1.c.ſi qui.*

beri, ita vt in ipſis Eccleſiis perſeuerent. Aliter autem conſecratio vana eſt habenda, quæ nec loco fundata eſt, nec auctoritate munita.

ITEM dicit, alienum eſſe à conſuetudine Eccleſiaſtica, vt qui in presbyterali honore, aut diaconii gradu fuerint conſecrati, hi pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi. Item eandem legem continentiæ dicit eſſe miniſtris altaris, quæ Epiſcopis atq; presbyteris. Item dicit, non omnẽ mulierem viro iunctam eſſe viri vxorem, quia nec omnis filius hæres eſt patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos dicit eſſe legitima, & inter æquales. & cum ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, vt præter ſexus coniunctionẽ haberet in ſe Chriſti & Eccleſiæ ſacramenta, dubium non eſt eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur non fuiſſe nuptiale myſterium. Itaq; ſi quis filiam ſuam viro cuilibet concubinam habenti in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi coniugato eam dederit, niſi fortè illa prior mulier, & ingenua facta, & legitimè dotata, & publicis nuptiis honeſtata videatur. Item, *paterno arbitrio viris coniunctæ carent culpa, ſi mulieres, quæ prius à viris habebantur, in matrimonio non fuerint, quia aliud eſt nupta, aliud concubina.* Item ancillam à thoro abiicere, & vxorem certæ ingenuitatis accipere non duplicatio coniugii eſt, ſed profectus honeſtatis.

2. *Diſt. 50. c. alienum.*
3. *Diſt. 31. c. lex.*
4. *32. q. 2. c. non omnis.* *27. q. 2. c. cum ſocietas.* *Epheſ. 5.*
5. *32. q. 3. c. ancillam.*

De his autem, qui in ægritudine pœnitentiam accipiunt, & cum conualuerint eam agere nolunt, dicit talium negligentiam ſanè culpandam eſſe, ſed non penitus deſperandam, vt crebris cohortationibus incitati, quod neceſſariò expetiuerunt, fideliter exequantur. De his autem, qui iam deficientes pœnitentiam accipiũt, & ante communionem moriantur, dicit ita. *Horum cauſa Dei iudicio reſeruanda eſt, in cuius manu fuit, vt talium obitus vſq; ad communionis remedium non differretur. Nos autem, quibus viuentibus non communicauimus, mortuis communicare non poſſumus.* De his autem, qui nimio dolore perurgente rogãt ſibi dari pœnitentiam, & cum presbyter venit, daturus quod petebat, ſi dolor ceſſauerit, excuſant, & nolunt accipere quod offertur, dicit. *Diſſimulatio hæc poteſt non de contemptu eſſe remedii, ſed de metu grauius delinquendi, vnde cum pœnitentia ſtudioſè petitur non negetur.* De his, qui pœnitentiam profeſſi ſunt, ſed in foro litigare cœperint, ſic dicit. *Aliud quidem eſt debita iuſta repoſcere, aliud propria perfectionis amore contemnere; ſed illicitorum veniam poſtulantem, oportet etiam à multis licitis abſtinere. Vnde, ſi pœnitens habet cauſam, quam negligere fortè non debet, melius expetit Eccleſiaſticum, quàm forenſe iudicium.*

6. *De pœn. d. 7. c. nemo.*
7. *32. q. 2. c. de communione.*
8. *De pœnit. d. 1. c. pœnitentia.*
9. *De pœn. d. 1. c. aliud.*

DE his verò, qui in pœnitẽtia, vel poſtea negotiãtur, ſubiũgit dicẽs. *Qualitas lucri negotiãtẽ, aut excuſat, aut arguit, q̃a eſt & honeſtus quæſtus & tur-*

10. *De pœn. d. 5. c. qualitas.*

& turpis. Veruntamen pœnitenti vtilius eſt diſpendia pati, quàm periculis ne-
11. *gotiationis obſtringi, quia difficile eſt vendentis & ementis commercio nõ in-*
Ibid. c. contrarium. *teruenire peccatũ. contrarium enim eſt omnino Eccleſiaſticis regulis, cum Pau-*
lus dicat. Nemo militans DEO implicat ſe negotiis ſecularibus. Vnde non eſt
2. Tim. 2. *liber à laqueis diaboli, qui ſe militia mundana voluerit implicari.* ILLOS, q̃
12. in adoleſcentia, aut metu mortis, aut captiuitatis periculo pœnitẽtiam geſſerunt, dicit rem venialem feciſſe, ſi poſteà timore lapſus incontinentiæ vxoris copulam elegerunt. In quo tamen dicit, non ſe regulam conſtituere, ſed, quid ſit tolerabilius, æſtimare, quia nihil magis congruit, qui pœnitentiam geſſit, quàm caſtitas perſeuerans & mentis & corporis.

13. ITEM propoſitũ monachi proprio arbitrio ac voluntate ſuſce-
20. q. 3. c. propoſitum. ptũ, non poſſe abſq; peccato deſeri, quia quod Deo quis vouit, de-
Pſal. 49. bet & reddere. Vnde, ſi relicta ſingularitatis profeſſione ad militiã, vel ad nuptias deuolutus eſt, publicę pœnitentię ſatisfactione purgandus eſt, ſi innocens ſit militia, & honeſtum poſſit eſſe coniugium, electionem tamen meliorum deſeruiſſe transmigratio eſt. Itẽ,
14. puellæ quæ non parentum coactæ imperio, ſed ſpontaneo iudicio
20. q. 1. c. puellæ. virginitatis propoſitum atq; habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, præuaricantur, etiamſi nondum gratia conſecrationis
15. acceſſit. De his autem quæ iam conſecratæ ſunt, ſi poſteà nupſerint, ambigi non poteſt, crimen magnum admitti, vbi & propoſitum deſeritur, & conſecratio violatur.

16. DE paruulis à Chriſtianis parentibus relictis, ſi nulla exſtant
De conſ. d. 4. c. ſi nulla. indicia, quibus baptizati eſſe intelligantur, ne manifeſtè pereant, agendum eſt, vt renaſcantur, quia quod geſtum non oſtenditur, nõ ſinit ratio, vt iteratum videatur. Similiter, ſi qui ab hoſtibus paruuli capti ſũt, & cùm redierint, & ipſi, & cęteri de eorũ baptiſmate incertitudinẽ hñt cõferendũ eis videtur, q̃ collatũ eẽ neſcitur q̃a nõ
17. temeritas p̃ſũptionis interuenit vbi ẽ diligẽtia pietatis. ILLOS .a. q̃
De conſ. d. 4. c. hi de quibus aliunde veniunt, & baptizatos quidẽ ſe ſciũt, ſed cuius fidei eſſent, qui eos baptizarũt ſe neſcire fatẽtur, dicit nõ baptizãdos eſſe, ſed p̃
18. maus impoſitionẽ Catholicis eſſe copulãdos. Illi autẽ, qui paruuli baptizati, & à gentilib. capti ſunt, ſi reuerſi communionẽ petierint, poſſunt ſola manus impoſitione purgari, ſi conuiuio ſolo gentiliũ, & eſcis immolatitiis vſi ſunt. Si autẽ idola adorauerint, aut homicidiis, aut fornicationib. contaminati ſint, ad communionẽ eos niſi per pœnitentiam publicam admitti non oportet.

ITEM Anaſtaſio Theſſalonicenſi primati prædictus Papa ali-
e epiſt. 82. am ſcripſit[e] epiſtolam. in qua eum primò arguit, quia Atticum Ægypti

gypti Metropolitanum iniuſtè afflixerat, & Eccleſiaſtico officio priuauerat, ideò, quia vocatus adeſſe diſtulerat, infirmitatis tantum excuſationem obtendens, & præfectū Illyrici ad miſeriæ cumulum in eundem Atticum incitauerat, cum à ſede Romana Epiſcopum deponere ſibi commiſſum non fuerat, prædicto Papa ita atteſtante. *Vices enim noſtras ita credidimus tuæ caritati, vt in partem ſis vocatus ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis.* Itaque quia modum menſuræ ſuæ exierat, quid ſeruare totius vſurpationis amputato exceſſu debeat, per ſingula prudenter informat, ita dicens. *Igitur ſecundum ſanctorum canones Metropolitanos Epiſcopos ius traditæ ſibi antiquibus dignitatis intemeratū habere decernimus, ita vt à præſtitutis regulis, nulla aut negligentia, aut præſumptione diſcedant.* De ſubſtituendis autem Epiſcopis hanc ſeruari iuſſit, vt nec laicus, nec neophytus, nec ſecūdæ coniugis maritus, aut qui viduam habeat, vel habuerit, Epiſcopus ordinetur: & cum de ipſius Epiſcopi electione tractabitur, ille omnibus proponetur, quem cleriplebiſq; conſenſus concorditer poſtularit: ita, vt ſi fortè in aliam perſonam partium ſe vota diuiſerint, Metropolitani iudicio is alteri præferatur, qui maioribus & ſtudiis iuuatur, & meritis: tantum, vt nullus inuitis populis, & non petentibus ordinetur, ne ciuitas inuita Epiſcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit, & fiat minus religioſa, quàm conuenit, cui non licuerit habere, quem voluerit. Metropolitano verò defuncto, cum in eius locum alius fuerit ſubrogatus, prouinciales Epiſcopi ad ciuitatem Metropolin conuenire debebunt, vt omnium clericorum, atq; ciuium voluntate diſcuſſa ex presbyteris aut diaconis illius Eccleſiæ optimus eligatur. Et iuſſit prouinciales de nomine Metropolitani, & ſimiliter Metropolitanū de p̄ſona cuiuslibet conſecrandi Epiſcopi ad Primatis referre notitiā, vt ordinatio rite celebranda ſua firmetur auctoritate. De Conciliis autem Epiſcoporum præcepit, ſicut S. Patres ſalubriter ordinarūt, vt bis per annos ſingulos celebrentur. Item præcepit vt Epiſcopis, qui ciuitatis ſuæ mediocritate deſpecta maiorem ambierit, & ad ipſam ſe contulerit, ab aliena pellatur cathedra, ſed & carebit & propria. Item præcepit, vt ad exhibendam perfectæ continentiæ puritatem nec ſubdiaconis carnale connubiū concedatur. Interdixit etiam, ne aliquis alienum clericum inuito ipſius Epiſcopo ſuſcipiat, & nō ſollicitet, niſi id inter dantem & accipientem conuenerit.

Cap.2. 25.q.2.c.igitur.

3. Diſt.32.c.omnium.

5. Diſt.63, c.ſi for.

6. Diſt.63.c.Metropolitano.

7. Diſt.18.c.de Conciliis.

8. 7.q.1.c.ſi quis.

9. 19.q.2.c.alienum.

ITEM beatus & diſcretiſſimus Papa Nicetæ Aquilegienſi Epiſcopo poſtulanti,[f] epiſtolā deſtinauit, in qua pro inſpectione temporaliū neceſſitatum curatione adhibita deliberatione ſalubri mā-

[f] *epiſt.77.*

dauit, vt mulieres, quę viris ꝓpriis captis, & in captiuitatē abductis, aliis interim nupſerant, priorib. viris de captiuitate regreſſis, reddi debeant, quia ſcriptum eſt, ꝙ mulier à DEO iungitur viro &, quod Deus iunxit, homo non ſeparet. non tamen culpabilis iudicandus eſt, & tanquam alieni iuris peruaſor habendus, qui perſonam eius mariti, qui iam exiſtimabatur non eſſe, aſſumpſit. Si verò aliquæ mulieres, ita poſteriorum virorum amore ſunt captæ, vt malint his cohærere, quàm ad legitimum redire conſortium, dixit eas meritò eſſe notandas, ita vt etiam Eccleſiaſtica communione priuentur, quia de re excuſabili contaminationem criminis elegerunt, oſtendentes ſibimet pro ſua incontinentia placuiſſe, ꝙ iuſta remiſſio poterat expiare. DE his, qui ad iterandum baptiſmum, vel metu coacti, vel errore traducti ſunt, & contra catholicę fidei ſacramentū egiſſe cognoſcuntur, ea moderatione ſtatuit cum eis eſſe agendū, vt per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem manus Epiſcopalis communionis vnitatem recipiant.

Cap. 1. 34. q. 1. & 2. c. cum per. Prou. 19. Mat. 19. 4. 6. 26. q. 7. c. tempora.

CVM de ordinationibus ſacerdotum in partibus Cæſarienſis Epiſcopi eiuſdem prouinciæ fierent multa illicita, prædictus Papa vniuerſis Epiſcopis eiuſdem prouinciæ ſcripſit[g], arguens eos quod ambientium præſumptio, & popularis tumultus in tantum apud eos valebat, vt indignis quibuſq; paſtorale faſtigium & Eccleſiæ gubernatio crederetur, dicens, hoc non eſſe conſulere populis, ſed nocere: nec præſtare * regnū, ſed augere diſcrimen, quia integritas præſidentium ſalus eſt ſubditorū. Et vbi eſt incolumitas obedientiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut ſeditio extorſit & contulit, aut ambitus occupauit, etiamſi moribus atque actibus non offendit, ipſius tamen initii ſui eſt * periculoſus exemplo, & difficile eſt, vt bono peragātur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. Non ergo in cuiuſquam perſona permittendum eſt, ꝙ in inſtitutis generalibus continetur: nec putandus eſt honor ille legitimus, qui fuerit contra diuinæ legis præcepta collatus. ITEM inferius. Omnis Eccleſiaſtica diſciplina diſſoluitur, omnis ordo turbatur, dum in Eccleſia, qui nullum ſubierunt miniſterium, peruerſo eligentium iudicio indebitum obtinent principatum. Itē in eadem inferius. *Si qui Epiſcopi talem conſecrauerint ſacerdotem, qualem eſſe non liceat, etiamſi aliquo modo damnum proprii honoris euaſerint, ordinationis tamen ius vlterius non habebunt, nec vnquam ei ſacramento intererunt, quod neglecto diuino iudicio immeritò præſtiterunt.*

*[g] epiſt. 85. Diſt. 61. c. miramur. * regimen 1. q. 1. c. principatus. * pernicioſus 1. q. 1. & 25. q. 2. c. ſi qui.*

ITEM Theodoro Foroiulienſi Epiſcopo, aliam ſcripſit epiſtolam[h], in quā de his, qui in extremis pœnitentiā petunt, cum ſic inſtruit.

[h] epiſt. 89.

ſtruit. *Solicitudinis tuæ is ordo eſſe debuerat, vt cum Metropolitano tuo primitus de eo, quod quærendum eſſe videbatur, conferres: ſed vt quoquo modo inſtruatur ambiguitas conſulentis, quid de pœnitentiæ ſtatu Eccleſiaſtica habeat regula, non tacebo. Mediator Dei & hominũ homo Chriſtus IESVS præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & * petentibus actionẽ pœnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos ad communionẽ ſacramentorũ per ianuam reconciliationis admitterent. Si quis .a. eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocunq; interceptus obſtaculo à munere indulgẽtiæ præſentis exciderit, & priusq̃ ad conſtituta remedia peruenerit temporalem vitam humana conditione finierit, ꝗ manens in corpore non recepit, conſequi exutus carne nõ poterit.* Et inferius. *His .a. qui in tempore neceſſitatis, & periculi vrgentis inſtantia præſidiũ pœnitẽtiæ, & mox reconciliationis implorẽt, nec ſatisfactio interdicenda, nec reconciliatio denegãda, qa miſericordiæ DEI nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quẽ nullas patitur veniæ moras vera conuerſio, dicente propheta. Cum conuerſus, & c. Si etiam amiſſo vocis officio ꝑ integra ſenſus inditia poſtulant, non negetur illis actio pœnitentiæ, nec gratia communionis. Et ſi aliqua ægritudinis vi ita fuerint aggrauati, vt ꝗ paulo ante poſcebatur ſub præſentia ſacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia eis fidelium circumſtantium prodeſſe debebunt, vt ſimul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur, ſeruata tamen regula canonũ paternorum circa eorum perſonas, qui in DEVM à fide diſcedendo peccauerint.*

De pœnit. d. 1. c. multiplex.
* *confitentibus*
26. q. 6. c. his qui
Ezech. 33.

IDEM Papa in epiſtola[i] ad Nicetam Aquilegienſem Epiſcopum directa dicit. *Si quiſquam ſalubribus præceptis ſatisfacere detrectauerit, ſiue ille ſit clericus ſiue laicus, ab Eccleſiæ ſocietate pellatur.*

[i] *epiſt. 84.*

ITEM in epiſtola[k] ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum miſſa præcepit, vt in ſollemnitatibus, quotiens baſilicam, ad quam itur, præſentia nouæ plebis impleuerit, toties ſacrificium ſubſequens offeratur.

[k] *epiſt. 79.*

ITEM in[l] epiſtola vniuerſis Campaniæ Epiſcopis miſſa interdicit, ne à poſtulantibus pœnitentiam profeſſio publicè recitanda quæratur, quia ſufficit ſolis ſacerdotibus conſcientiarum delicta iudicare confeſſione ſecreta. Sufficit enim illa confeſſio, quæ primum Domino offertur, tunc etiam ſacerdoti, qui peccatis pœnitentium precator accedit.

[l] *epiſt. 78.*
De pœn. d. 1. c. quamuis.

ITEM in illa epiſtola[m] quam Galliæ regionis Epiſcopis ſcripſit, affirmat Chorepiſcopos non alterius poteſtatis eſſe, quàm preſbyteri ſint. Chore enim villa dicitur: inde chorepiſcopi villani preſbyteri intelliguntur, qui nec frontes, nec in Miſſa quenquam poſſunt pœnitentem reconciliare.

[m] *epiſt. 86.*

XLVIII.

A.CCCCLXI.

S. HILARIVS.

HILARIVS, natione Sardus, ex patre Criſpino, ſedit annos ſex, menſes 3. dies 10. Hic ordinauit Epiſcopos 22. presbyteros 25. diaconos 6. Hic Romæ multorum Epiſcoporum Synodum congregauit, in qua omnium collaudatione corroborauit, ne quis, qui vxorem non virginem, & qui ſecundam duxit, & inſcii litterarum, nec non & aliqua membrorum damna perpeſſi, & hi, qui ex pœnitentibus ſunt, ad ſacros ordines aſpirare audeant. ITEM, & quodcunq; quis commiſit illicitum, aut à prædeceſſoribus ſuis inuenit admiſſum, ſi proprium vult vitare periculum, damnabit. Item generaliter interdixit, ne quis vnquam ſucceſſorem ſibi ſubrogare præſumat.

Syn. Romana c.2.3.4.

a *epiſt.3.*

Item in [a] alia epiſtola, quam Aſcanio Epiſcopo deſtinauit, illos Epiſcopos, qui ſine Metropolitani conſenſu conſecrati fuerint, ſtare conceſſit, ita dicens. *Licet hi, qui præter notitiam, atq; conſenſum tuæ dilectionis ordinati ſunt ſacerdotes cum ſuis debuerant auctoribus ſubmoueri: ne quid tamen in neceſſitate tanta decernamus auſterum, eos, qui Epiſcopi facti ſunt, ita volumus permanere, ſi Apoſtolicis præceptionibus, & ſanctorum Patrum ſtatutis non reperiantur obnoxii, ac deinceps nihil, quod contra Eccleſiaſticam diſciplinam veniat, ſicut hactenus factum eſt, perpetretur.*

XLIX.

A.CCCCLXVII.

S. SIMPLICIVS.

SIMPLICIVS, natione Tiburtinus, & ex patre Caſtino, ſedit annos 15. menſem 1. dies 18. Hic ordinauit Epiſcopos 36. presbyteros 58. diaconos 11. Hic obiit 6. Nonas Martii. Hic conſtituit, vt presbyteri ad S. Petrum, & ad S. Paul. & ad S. Laurent. manerẽt propter baptiſmum. Hic Ioanni Rauennati Epiſcopo [a] epiſtolam ſcripſit, in qua eum arguit, quod Gregorium violenter Epiſcopum conſecrauerat, dicens, *illum priuilegium mereri amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.* Et inferius in eadem. *Denunciamus autem, quod ſi poſthac quicquam tale præſumpſeris, & aliquem ſeu Epiſcopum, ſeu presbyterum, aut diaconum inuitum facere fortè credideris, ordinationes tibi Rauennatis Eccleſiæ, vel Æmilienſis noueris auferendas.*

[a] *epiſt.2. 11.q.3.c.priuilegium.*

[b] *epiſt.3.* **Florentio.*

Item aliam [b] epiſtolam ſcripſit * Florentino, Equitio & Seuero

uero Epiſcopis, in qua Gaudentio Auſinienſis Eccleſiæ ſacerdoti, quia contra ſtatuta canonum & ſua præcepta illicitas ordinationes perpetrauerat, totam penitus ordinandi poteſtatem auferri pręcepit, & Seuerum in ſupradicta Eccleſia fungi illo officio iniunxit, quo ille abuſus eſſet conuictus. Item pręcepit, vt miniſteria Ecclesiæ, quæ alienata à prædicto Gaudentio fuerant, inſtantia prædicti fratris, id eſt, Seueri præſumptor reparare cogatur. *12.q.2.c.de redditibus.*

L.

S. FELIX III.

A.cccc-lxxxiii.

FElix, natione Romanus, ex patre Felice preſbytero, de titulo Faſciolo, ſedit annos 8. menſes 11. dies 18. Hic ordinauit Epiſcopos 31. presbyteros 27. diaconos 5. Fuit autem hic vſq; ad tempora Theodorici regis. Hic in epiſtola [a], quam deſtinauit vniuerſis Epiſcopis per diuerſas prouincias conſtitutis mandauit Epiſcopos, presbyteros, diaconos, ſpontaneos ſeu coactos rebaptizatos, ſi reſipiſcunt, vſq; ad exitus ſui diem in pœnitentia oportere iacere, ita vt nec etiam catechumenorum orationi interſint, & communio laica eis tantùm in morte reddatur. Cæteros autem, id eſt, clericos ſiue monachos vel monachas, ſeu laicas vtriuſq; ſexus perſonas, quos violẽtia & periculo coactos iterationẽ baptiſmi ſubiſſe cõſtiterit, vel qui aliquo commento ſe huiuſmodi facinoris maculis dixerint non teneri, in pœnitentia per triennium durare decernit, & per manus impoſitionem ad ſocietatem recipi Sacramenti, illo per omnia ſeruato, vt nemo eorum ad Eccleſiaſticam militiam permittatur accedere. ILLVD etiam maximè cauendum inſtituit, ne quis Epiſcoporum aut presbyterorum in alterius ciuitate, vel ſub manu poſitum ſacerdotis, aut eum qui reconciliatum ſe eſſe dixerit, ſine Epiſcopi vel presbyteri teſtimonio & litteris: aut in parrochia presbyter aut Epiſcopus in ciuitate ſuſcipiat. Prædicti Papæ temporibus Glycerius Imperator, quia eo in tempore Epiſcopatus ex parte maximè pretio, plus quàm merito contingebat, edictum inde inſtituit dicens. *Hoc manſura in æuum lege ſanximus, vt quiſuis ad Epiſcopatum potentum perſonarum auxilio ſuffragante perueniens, ſeculariter poſſideat, quæ ſeculariter fuerit conſecutus, vt finitis vnius anni metis nouerit ſe Epiſcopatu eſſe priuandum. Hi verò qui talem conſecrauerint pari de ſacerdotio ſorte deiecti ſimiles pœnas temerariæ conſecrationis exoluant. Ciues quoque vniuſcuiuſq;*

[a] *epiſt.1.*

De conſ. d.4. c.eos quos.

De Glycerio vide Barõ. ad ann. Dõ. 474.

Digitized by Google

vrbis, quos ad clamationes ambientium, non perſonæ dignitas, quæ petenda eſt, ſed venalitas plectenda, ſollicitat, ſciant ſe patriæ, cui tam malè conſulunt habitatione pellendos, ac de ſuis facultatibus cruendos, fiſcoque noſtro eſſe permiſſos.

LI.

A. CCCCXCII

S. GELASIVS.

GELASIVS, natione Afer, ex patre Valerio, ſedit annos 4. menſes 8. dies 18. Fuit autem temporibus Theoderici regis, & Zenonis Auguſti. Hic ordinauit Epiſcopos 67. presbyteros 32. diaconos 2. Hic migrauit ad Chriſtum 11. Calend. Decemb. Hic generale [a] decretum deſtinauit ad vniuerſos Epiſcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam conſtitutos, de Eccleſiaſticis inſtitutis moderatè pro temporis qualitate diſponendis; quæ vbi nulla rerum vel temporum perurget neceſſitas regulariter cuſtodienda præcepit. Sed quia ſuis in temporibus in multis locis Italiæ officia clericalia belli famiſque incurſio conſumpſerat, ita vt vſquequaq; miniſtrorum ſeruitium deficeret; ſic paternorum canonum decreta librauit, vt clericum quemlibet à primo vſq; ad vltimum gradum infra anni ſpacium promouendum concederet. Laicum verò infra annum & ſex menſes, ſi nihil eorum, quæ canonum cenſura prohibet eis occureret, & his inſtitutis, quæ temporum neceſſitas fieri poſtulabat, paternorum canonum veterem formam eſſe inſtituit, quia non aduerſus maiorum ſcita noua lege proponitur, quod de accidentis defectus remedio prouidetur.

[a] epiſt. 1.

Diſt. 55. c. priſcis.

Diſt. 77. c. ſi quis

ITEM prohibuit, vt in baptizandis conſignandiſque fidelibus nulla pretia exigantur, & ſi qui hoc perpetraſſe fuerint deprehenſi, proprii honoris periculum ſunt ſubituri. ITEM iuſſit, vt presbyteri modum debitum ſeruent, videlicet, non chriſma conficiant, non conſignent, nec præſente quolibet Epiſcopo, niſi iubeantur ab ipſo, vel orare, vel ſedere præſumant, nec acolythum, nec ſubdiaconum faciant. Diaconos etiam ſuam menſuram ſeruare præcepit, ſcilicet, vt abſque Epiſcopo vel presbytero baptizare non audeant, niſi his longè conſtitutis neceſſitas extrema compellat: quod & laicis Chriſtianis facere plerunque conceditur. ITEM prohibuit, ne ipſi in presbyterio ſedeant, aut ſacri corporis prærogationem ſub conſpectu

1. q. 1. baptiſmo.

Diſt. 95. c. presbyteros

Diſt. 93. c. diaconos.

Digitized by Google

ſpectu Epiſcopi vel preſbyteri ius habeant exercendi, licet his abſentibus. Item dicit, obſeruantiam, quam ſedes Apoſtolica pio deuotoque propoſito tenere ſtudet, eam quenquam Pontificum, vel ſequentium ordinum refutare indignum eſt. *De conſ.d.1. c.baſilicas.*

ITEM iubet ordinationes presbyterorum, & diaconorum non fieri niſi certis diebus, id eſt, quarti & ſeptimi & decimi menſis ieiunio, & etiam in quadrageſimi initio, & mediana quadrageſimali die Sabbathi circa veſperam celebrandas eſſe ſanciuit. Virgines autem niſi in Epiphania, aut Albis Paſchalibus, aut Apoſtolorum natalitiis velare prohibuit, niſi ipſæ languore correptæ implorent, ne de hoc ſeculo ſine hoc munere exeant. Prohibuit etiam, quod nec diuina auctoritas delegit, nec forma canonum præſtituit, & ita eis Eccleſiaſtica ſunt inferenda præſidia, vt nihil committatur illicitum. ITEM iubet, ne quis Epiſcopus, presbyter, aut diaconus, aut aliqui eorum, qui monaſteriis præeſſe noſcuntur, ſeruum aut origenarium nolentibus Dominis retineat, Eccleſiaſticæ ſeruituti, vel religioſis congregationibus applicet, niſi dominorum voluntate ſub teſtimonio ſcripturæ prius abſoluantur: alioquin proprii honoris periculum ſe ſubituros eſſe non ambigant. *Diſt.75. c.fin.* *20.q.1. deuotis* *Diſt.54.c. Generalis.*

ITEM de clericis, qui negotiationibus imminent, dicit. *Proinde huiuſmodi aut ab indignis poſthac quæſtibus nouerint abſtinendum, & ab omnibus cuiuslibet negotiationis ingeniis, cupiditateque ceſſandum, aut in quocunque gradu poſiti ſint, mox à clericalibus officiis abſtinere cogantur.* Item dicit, illis, qui dæmoniis, aliiſque paſſionibus irretiti ſunt, myſteria ſacra tractare non liceat. Illos autem, qui ſe ſacris virginibus temerè ſociant, & poſt dicatum DEO propoſitum inceſta ſacrilegaque miſcent fœdera, protinus à ſacra communione iubet detrudi & niſi per publicam, probatamque pœnitentiam omninò non recipi, ſed his de ſeculo tranſeuntibus, ſi tamen pœnituerint, viaticũ dandũ eſſe conceſſit. Secundas nuptias laicis quidẽ nõ negat: ad clericale venire collegiũ eoſdem penitus vetat. ITEM dicit. Quiſquis propriam Eccleſiã deſerens, ad aliam nullis exiſtentibus cauſis, putauerit tranſeundum, temereque fuerit ſuſceptus & promotus, vel ipſe, vel ſuſceptor eius reuerendorũ canonum atq; præceptorũ conſtituta non effugiet, quę de huiuſmodi pręſumptorib. prędixere ſeruãda. ITEM inferius dicit. *Quos cõſtiterit indignos meritis ſacrã mercatos eſſe pretio di-* *14.q.4.* *Diſt 35.c.vſque adeò.*

nitatẽ, conuictos oportet arceri, nõ ſine periculo facinus tale ꝑpetrantes, q̃a dãtẽ ſimul & accipientem damnatio Simonis, quã ſacra lectio teſtatur, inuoluit.

Act. 8. *De conſ. d. 1. c. de locorum.* ITEM arguit eos, qui nouas baſilicas ſub defunctorum nomine abſq; præcepto ſedis Apoſtolicæ præſumebant ſacrare. Quod ideò facit, quia multi eo in tempore etiam in nomine infidelium defunctorum conſtructiones ædificabant, & ſacris proceſſionibus audacter inſtituebant. Item valde arguit & duriter increpat, & ſub honoris proprii diſpendio iacere affirmat ſacerdotes illos, qui feminas ſacris altaribus miniſtrare, & cuncta, quæ non niſi virorum famulatui ſunt deputata, ſexum, cui non competit exhibere, faciunt & permittunt. Item iubet, tàm de reditu, quàm de oblatione fidelium quatuor fieri portiones, quarum vna ſit Pontificis, altera clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis eſt applicanda, & hanc huic operi veraciter prærogatam locorum doceat inſtauratio ſanctorum manifeſta, *quia nefas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis in lucrum ſuum præſul impendia his deſignata conuertat. Ipſam nihilominus aſſcriptam pauperibus portionem, quamuis diuinis rationibus ſe diſpenſaſſe mõſtraturus eſſe videatur, tamen oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri.* Et, ne illa, quæ præmiſerat, negligantur, ſubinfert. *Nec clericorum quiſquam ſe huius offenſæ futurũ confidat immunem, ſi in his quæ ſalubriter ſequenda depromſimus, ſiue Epiſcopum, ſiue presbyterum, ſiue diaconum viderit excedentem, ſi non protinus ad aures noſtras deferre curauerit probationibus dũtaxat competenter adhibitis, vt tranſgreſſoris vltio fiat, & ceteris interdictio delinquendi.*

12. q. 2. c. quatuor. *2. q. 2. c. quapropter.*

b epiſt. 2. *16. q. 3. c. præſulum.* *13. q. 2. c. facultates.* ITEM in [b] epiſtola Siculis Epiſcopis deſtinata dicit. *Præſulum noſtrorum emanauit auctoritas, vt facultates Eccleſiæ Epiſcopi ad regendam habeant poteſtatem, ita tamen, vt viduarum, pupillorum atq; pauperum, nec non & clericorum ſtipendia diſtribuere debeant.* ITEM inferius. *Si facultates Eccleſiæ, nec nõ & diœceſes ab aliquibus poſſidentur Epiſcopis, iure ſibi vendicent, quod tricenalis lex concluſit, quia ita Imperatorum emanat auctoritas, vt vltra 30. annos nulli liceat pro eo appellare, quod legum tempus excluſit.*

ORDO ſcripturarum. tom. 2. Concil. pag. 318. IDEM PAPA breuiter adnotauit, q̃d de ſcripturis diuinis Catholica Eccleſia ſuſcipiat, & quid vitare debeat. Et de veteri teſtamento dicit. Geneſis librum vnum. Exodi librum vnum, Leuitici librũ vnum. Numeri librum vnum. Deuteronomij librum vnum. Ieſu Naue librum vnum. Iudicum librum vnum. Ruth librum vnum. Regum libros 4. Paralipomenon libros duos. Pſalmorum librum 1. Salomonis libros 3. Prouerbiorum lib. 1. Eccleſiaſtes librum 1. Cantica canticorum librum 1. Sapientiæ librum 1. Eccleſiaſtici librum 1. Iſaiæ librum 1. Hieremiæ librum 1. Ezechielis librum 1.

Danie-

Digitized by Google

Danielis librum 1. Oſee librum 1. Amos librum 1. Micheæ librum 1. Ioelis librum 1. Abdiæ librum 1. Ionæ librum 1. Naum librum 1. Abacuck librum 1. Sophoniæ librum 1. Aggæi librum 1. Zachariæ librum 1. Malachiæ librum 1. Hiſtoriarum verò veterum. Iob librum 1. Tobiæ librum 1. Eſdræ libros duos. Heſther librum 1. Iudith librum 1. Machabæorum libros duos. De ſcripturis autem noui teſtamenti recipit Euangeliorum libros 4. Matthæi, Marci, Lucæ, & Ioannis. Item Actus Apoſtolorum librum vnum. Epiſtolas verò Pauli 14. Apocalypſis Ioannis librum 1. Item canonicas epiſtolas 7. Petri Apoſtoli duas. Iacobi vnam. Ioannis 3. Iudæ Zelotis Apoſtoli vnam.

Item ſancta Romana Eccleſia non prohibet ſuſcipi ſanctam Synodum Nicænam, in qua Arrius damnatus eſt. Sanctam Synodum Conſtantinopolitanam, in qua Macedonius item damnatus eſt. & Epheſinam, in qua Neſtorius damnatus eſt. Et Chalcedonenſem, in qua Neſtoriana & Eutychiana hæreſis ſimul cum Dioſcoro eiuſq; complicibus damnatæ ſunt, & ſi qua ſunt à S. Patribus Concilia hactenus inſtituta poſt iſtorum quatuor auctoritatem cuſtodit & recipit. Hæc etiam Opuſcula S. Patrum in Eccleſia recipiuntur. *Patrum libri legitimi qui.* Opuſcula Cæcilii Cypriani martyris & Epiſcopi. Gregorii Nazianzeni. Baſilii Cappadoceni Epiſcopi. Athanaſii Alexandrini, Ioannis Canſtantinopolitani, Theophyli Alexandrini, Cyrilli Alexandrini. Hilarii Pictauienſis. Ambroſii Mediolanenſis. Auguſtini Hipponenſis, Hieronymi Preſbyteri, Proſperi. Leonis Papæ epiſtola ad Flauianum Epiſcopum deſtinata, contra cuius textũ quiſpiam ſi vſq; ad vnũ iota diſputauit, & nõ eã venerabiliter ſuſcepit, anathema ſit. Itẽ opuſcula & tractatus omni Patrũ orthodoxorũ, q̨ in nullo à S. Roma. Eccleſia deuiauerint, legenda decreuit.

Item decretales epiſtolas, quas Romani Pontifices ſcripſerunt. Item ſanctorum Martyrum geſta. ſed quædam eorum ideo à Romana reſpuuntur Eccleſia, quia eorum, qui ſcripſere, nomina penitus ignorantur. Item Vitas Patrum Pauli & Antonii, & omnium eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus. Item actus Silueſtri Papæ, licet ſcriptoris nomen ignoretur. Item ſcripturam de inuentione S. Crucis: & aliam ſcripturam de inuentione capitis Ioannis Baptiſtæ recipiendas eſſe, & cum cautela legendas. Item de Rufino & Origene ita ſentimus, ſicut Hieronymus de ipſis ſenſit & notauit. Chronicam Euſebii Cæſarienſis, & eiuſdem Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libros propter ſingularem notitiam non vſquequaq; Eccleſia abiicit. Item Oroſii hiſtoriam lau-

dat,& opus Sedulii & Iuuenci.

Apocrypha ſcripta.

Ista autem, quæ ſequuntur apocrypha eſſe dicit, & penitus reſpuēda. Imprimis Ariminenſem Synodum. Item itinerarium Petri Apoſtoli, quod dicitur, Clementis. Actus Andreæ Apoſtoli. Thomæ Apoſt. Petri Apoſt. Philippi Apoſt. Euangeliũ Thaddæi Apoſt. & Iacobi minoris, & Barnabæ, & Thomæ, & Bartholomæi, & Andreæ. Et Euangelia, quæ falſauit Lucianus, & quæ falſauit Xſithius. Librum de infantia Saluatoris. & de natiuitate eius, & de Maria vel obſtetrice. Et librum, qui dicitur Paſtoris. & illos libros, quos fecit Leutius. Et illum librũ, qui dicitur, Fundamētũ. & qui appellatur, Theſaurus. Et librum de filiabus Adæ. & actus Theclæ & Pauli Apoſtoli. Et librum, qui dicitur Nepotis, & librum prouerbiorum Sixti nomine prænotatum. Et reuelationem, quæ dicitur Pauli Apoſtoli. & illam quæ dicitur Thomæ. Et illam, quæ dicitur, Stephani. Item librum qui dicitur, Tranſitus, id eſt, aſſumptio S. Mariæ. Et librum de Pœnitentia Adæ. Et de Ogia gigante. Et librum, qui dicitur, Teſtamentum Iob. Et librum, qui dicitur, Pœnitentia Iamne & Mambre. Et qui dicitur, Iudæ Apoſtoli. Et qui dicitur, Canones Apoſtolorum. & qui dicitur, Sortes Apoſtolorum. Et qui dicitur, Phyſiologus ab hæreticis conſcriptus & B. Ambroſii nomine ſignatus.

Et hiſtoria Euſebii Pamphyli. Et opuſcula Tertulliani, & Lactantii, & Africani, & Poſthumiani, & Galli, & Montani, & Priſcillæ, & Maximillæ, & Fauſti Manichæi, & Commodiani, & alterius Clementis Alexandrini, & Tharſi Cypriani, & Arnobii, & Thonii, & Caſſiani presbyteri Galliarum, & Victorini Pictauienſis Epiſcopi, & Fauſti Rhegienſis Galliarum, & Frumentini cæci. Contende Chriſto, & epiſtolam Iesv ad Abagarum, & Abagari ad Iesvm. Et paſſionem Quirici, Iulittæ, & Georgii. Et ſcripturam quæ appellatur, Salomonis cōtradictio. Phylacteria omnia quæ non Angelorum, ſed dæmonum nominibus conſcripta ſunt.

Hæc & his ſimilia, quæ Simon Magus, Nicolaus, Cherinthus, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt.

Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus; Apollinaris, Valentinus, ſiue Manichęus, Fauſtus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabatius, Calliſtus, Donatus, Euſtathius, Iubianus, Pelagius, Iulianus Edanenſis, Cæleſtinus, Maximianus, Priſcillianus, Neſtorius Conſtantinopolitanus, Dioſcorus, Eutyches, Petrus, & alius Petrus, è quibus vnus

Alexan-

Digitized by Google

Alexandriam, alius Antiochiam maculauit. Achatius Conſtantinopolitanus cum conſortibus ſuis, nec non & omnes hæreſes, quas ipſi eorumque diſcipuli, ſiue ſchiſmatici docuerunt; vel conſcripſerunt, quorum nomina minimè retinentur, non ſolum repudiata, verum etiam ab omni Catholica Romana Eccleſia eliminata, atque cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequacibus ſub anathematis inſolubili vinculo confitetur prædictus Papa Gelaſius eſſe damnata.

Gelasivs prædictus Papa[c] multa rationabiliter ponit contra eos: qui dicunt hominem anathematis vinculo innodatum iam ſolui non poſſe, quia inſolubile & perpetuum eſt vinculum anathematis, ita inter cætera dicens. *Qui in errore ſunt, ſententia erroris obſtricti ſunt. & quamdiu in eo manent, nullatenus abſoluti ſunt, ſicut nec ipſe error, in quo ſunt, abſoluetur. Error enim ipſe nunquam veniam promeretur, ſed qui eo veraciter caruerit, atq; ab eius participatione diſcedit. Quamdiu ergo error in eis eſt, damnationem ſuam tenet & nunquam abſoluitur, quia error ſemper pœnam meretur. Participes verò eius, aut ſemper ſunt eius pœnæ participes, ſi in eodem perſtare non deſinant; aut ſi ab eodem receſſerunt, quantum alieni ab errore facti ſunt, & ab eius participatione diſcreti, tantum & à pœna eius erunt conſequenter alieni. Erranti enim hæc eadem pœna præfigitur, quamdiu manet errans, eadem pœna conſtringitur,* quia errans non poteſt eſſe ſine pœna*. Erranti enim hæc eadem pœna perpetua eſt, & nunquam ſoluenda, quamdiu errans eſſe perſtiterit; quia ſi errans eſſe deſtiterit, pæna, quæ erranti eſt præfixa perpetua non erranti, id eſt, alteri effecto, quam cui præfixa eſt, non ſolùm non poteſt eſſe perpetua, ſed tam nec eſſe pœna: non eſt enim ipſe, cui præfixa eſt: erranti enim præfixa eſt, non, non erranti. Quæ enim erranti præfixa eſt, perpetua eſt, & perpetuò conſtringit errantem; non errantem, non poteſt iam tenere.* Item inferius. *QVOD in Achatii ſententia rationabiliter intuendum eſt; in qua ſi dictum eſt, Nunquam es reſoluendus, non eſt tamen adiectum, etiamſi reſipueris, etiamſi ab hoc errore diſceſſeris, etiamſi præuaricator eſſe deſtiteris. Quapropter in aperto eſt ita dictum, nunquam ſoluendus, ſed talis ſcilicet, qualis & ligatus eſt, non autem talis effectus,* ſicut ligatus non erat, ſic abſolutus eſſe doceba-tur: ſicut carebat obligatione, * ſi cauſa caruiſſet, ſic vtique abſolutus exiſteret: quatenus & ipſe non neceſſitate dictæ ſententiæ videretur quodammodo non poſſe iam ſolui, * non talis effectus, & obligatione carens fieret abſolutus, & circa tales præfixa ſententia nullo modo inſolubilis redderetur. Sed quia nec ipſe quæſiuit, nec quærens abiectus ipſe in ſe inſolubilem fecit eſſe ſcientiam, qui talis permanere delegit, qualis veraciter non poſſit abſolui, & voluit talis effici, circa qualem effectum non habet*

[c] *in tomo de anathematis vinculo.*

* *pœna errati.*

* *qui ſicut ligandus.*

* *cum obligationis cauſa.*

* *nam.*

licentiam permanendi. Item inferius in eodem dicit. *Inferior quippe ſedes potiorem abſoluere non poteſt. Sola ergo potior inferiorem conuenienter abſoluit.*

ITEM in commonitorio Fauſti magiſtri Legationis officio fungenti ita dicit. *Veniam ſibi dari proponunt. Legatur, ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certè detur exemplum in Eccleſia DEI à quibuslibet Pontificibus ab ipſis Apoſtolis, ab ipſo deniq; Saluatore veniam niſi corrigentibus non fuiſſe conceſſam: auditũ.a.* ab iſto zelo nec legitur omnino, nec dicitur, quod eorum voce depromitur, date nobis veniam,* ita vt nos in errore duremus.* ITEM inferius. *Mortuos ſuſcitaſſe legimus Chriſtum, in errore mortuos abſoluiſſe non legimus. Et qui hoc certè faciendi ſolus habuit poteſtatem, beato Petro principaliter mandat Apoſtolo. Quæcunque ligaueris ſuper terram, ligata erunt & in cælo, & quæ ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo. Super terram, inquit, nam in hac ligatione defunctum nũquam dixit abſolui. Quod ergo nunq̃ factũ eſt, vel mẽte concipere formidamus, ſcientes in diuino iudicio non poſſe penitus excuſari.* ITEM inferius. *Nullum fas eſt nobis cum hominibus alienæ communionis inire certamen, diuina ſcriptura monente, hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correctionem deuita, ſciens, quia huiusmodi delinquit homo, & proprio iudicio condemnatur.* ITEM inferius. *Remitti culpa de præterito poteſt, correctione ſine dubio ſubſequente; nam ſi deinceps * fingitur manſura peruerſitas, non eſt benignitas remittentis, ſed conſentientis * annuntiatio.*

24.q.2.c. legatur.
* ſub iſto cælo
* dum tamen nos
Matt.9.
Marc.5.
Ioan.11.
Matt. 16.
Tit. 1.
* ſinitur
* aſſenſio

ITEM prædictus Papa in epiſtola, quam deſtinauit Anaſtaſio Imperatori, dicit. *Duo ſunt quippe, Imperator Auguſte, quibus principaliter hic mundus regitur. Auctoritas ſacra Pontificum, & Regalis poteſtas, in q̃bus tanto grauius eſt pondus ſacerdotum, quanto etiam pro ipſis regibus hominum in diuino examine ſunt reddituri rationem. Impeti poſſunt humanis præſcriptionibus, quæ diuino ſunt iudicio conſtituta, vinci autem quorumlibet poteſtate non poſſunt. Item ſcriptum legiſti. Meliora ſunt amici vulnera, quàm inimici oſcula.*

Diſt.96.c. duo.
Prou.27.

LII.

A.cccc-xcvii.

S. ANASTASIVS. II.

ANASTASIVS, natione Romanus, ex patre Petro, ſedit annum I. menſes II. dies 22. Fuit autem temporibus Theodorici regis. Hic ordinauit Epiſcopos 16. presbyteros 12. Obiit autem 14. Kalend. Decembris. HIC in epiſtola, quam Anaſtaſio Imperatori direxit, inter cætera probat eos, quos Achatius baptizauit, vel ordinauit etiã poſt damnationem ſuam nullam portionem læſionis attinge-

Digitized by Google

dicens. Nam ſecundum Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem ſerenitatis tuæ pe- cap.7.epiſt.
ctus agnoſcat, quod nullum de his, vel quos baptizauit Achatius, vel quos ſa- Diſt.19.c.ſecũ
cerdotes vel Leuitas ſecundũ canones ordinauit, vlla ex nomine Achatii portio dum.
læſionis attingat, quo forſitan per iniquum tradita ſacramenti gratia minus
firma videatur. Nam & baptiſmum, quod procul ſit ab Eccleſia, ſiue ab a-
dultero, ſiue à fure ſit datum, ad percipientem munus peruenit illibatum; quia
vox illa qua declaratur ac dicitur. Hic eſt qui baptizat in Spiritu ſancto & igni, Matth.3.
omnem maculam humanæ pollutionis excludit. Item ad idem probandũ
ſubiungit. Nam & Iudas, cum fuerit ſacrilegus & fur, quicquid egit inter A- Ioan.12.
poſtolos pro dignitate commiſſa beneficia per indignum data nulla ex hoc de-
trimenta ſenſerunt. Item ad idem inferius. Quicquid ad hominum proue-
ctum quilibet in Eccleſia miniſter pro officio ſuo videtur operari, hoc totum
*continet implẽdo diuinitatis effectu; *ita & ille, per quem Chriſtus loquitur, * contineri
Paulus affirmat. Ego plantaui, ſed Dominus incrementum dedit. Et hic, cuius implente.
nomen dicimus eſſe reticendum malè bona miniſtrando, ſibi tantum nocuit. * ita ille.
Nam inuiolabile ſacramentum, quod per illum datum eſt, aliis perfectionẽ ſuæ 1.Cor.3.
virtutis obtinuit. * Quod ſi eſt aliquorũ in tantum ſe extendens curioſa ſuſpicio, * quod cum i-
vt imaginentur * prolata à Papa FELICE iudicio, poſtea inefficaciter in ſa- ta ſit.
cramentis, quæ Achatius vſurpauit, egiſſe, ac perinde eos metuere, qui vel in * prolato.
conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita di-
uina beneficia videantur, meminerint in hac quoq; parte ſimiliter tractatum
præualere ſuperiorem, quia non ſine vſurpato hoc nomine ſacerdotum adiu-
dicatus hoc egit, in quo virtutem ſuam obtinentibus myſteriis in hoc quoq; a-
liis rea ſibi perſona non nocuit. Nam & ad illum pertinuit, quod tuba Daui-
dica canitur ita. Veruntamen DEVS conquaſſabit capita inimicorum, &c. Nã Pſal.87.
ſemper ſuperbia ſibi, non aliis ruinam facit. Vnde, cum ſibi ſacerdotis nomen
vſurpauerit condemnatus, in ipſius verticem ſuperbiæ tumor inflictus eſt; quia
non populus, qui in * myſteriis donum ipſius * ſciebat, excluſus eſt, ſed anima ſo- * miniſteriis
la, quæ peccauerat, iudicio iuſto propriè erit obnoxia, quod vbiq; numeroſa * ſitiebat.
Scripturarum teſtatur * auctoritas. * inſtructio.

A prædicti verò Papæ communione, ſicut in geſtis Romanorum Pontificum legitur, multi ex clero Romanorum vrbis ſe ſuſpenderunt, ideò, quia ſine conſilio eorum Photino Theſſalonicẽſi diacono communicauit, qui erat communionis A[illegible]: & quia occultè Achatium voluit reuocare, ſed diuino nutu percuſſus ad effectum hoc perducere non potuit. Romanorum Pontificum geſta.

LIII.
S. SYMMACHVS. ccccxcviii.

SYMMACHVS, natione Sardus, ex patre Fortunato, ſedit annos 15. menſes 7. dies 27. Hic ordinauit Epiſcopos 118. presbyteros

Digitized by Google

90 diaconos 16. Fuit autem temporibus Theodorici regis & Anaſtaſii Auguſti. Hic & Laurentius vno die in contentione ordinati ſunt. Symmachus in Lateranis, Laurẽtius in Eccleſia B. Marię. Et quia huius diſſenſionis ſeditio apud ipſas partes terminari nõ potuerat, vterq; Rauennam ad regium iudicium miſſi ſunt, ſed Symmachus Theodorici regis iudicio in ſedẽ reductus eſt & firmatus, eo q; maior & dignior pars cleri & plebis ſuæ electioni conſenſerat. Laurẽtius .a. à Symmacho poſtea miſericordiæ intuitu Nuceriæ Epiſcopus cõſtituitur. Sed tranſacto añoà die ordinationis ſuę quarto quidã zelo inuidię ducti adulterii crimine, & aliis multis apud regẽ eũ diffamauerũt: ad q; confirmandum falſos teſtes ſubornauerunt, & Laurentiũ reuocauerũt, & chriſma eũ conſecrare effecerũt. Et clerus & populus iterũ diuiſus, alii Symmacho, alii adhærebãt Laurentio, & quaſi ad prædictæ diſſenſionis impetũ comprimendũ, quibuſdã Romanis id efficientib. Petrus Altinæ vrbis Epiſcopus à Rege Romam, vt ſedis Apoſtolicæ viſitator, mittitur. Inter hęc cædes & homicidia vndiq; committebãtur. Nã ex communicãtib. Symmacho quicũq; clerici & laici virgines ẽt publicè aut occultè in man' laici plequentiũ incidebãt, occidebãtur, aut plagis, aut verberib. affligebantur. Solus .a. Fauſtus exconſul ex parte Symmachi & Ec-

Syn. Romana cleſiæ repugnabat. Hac periculi neceſſitate Symmachus cõpulſus regis conſenſu, Synodũ cõgregauit, cui 115. Epiſcopi interfuerunt. Qui rege conſentiente, & Eccleſiaſtica regula exigẽte, quia nihil de obiectis Symmacho cõprobari ab accuſantib. eũ potuit, ipſum immunẽ ab obiectis, & liberũ eſſe vnanimiter iudicarũt, & Laurentiũ Nucerinum, & Petrum Altinatẽ, velut eos, qui Papa viuente ſedẽ Romanam inuaſerant, pariter condemnauerunt. Hic confeſſor Chriſti ad ipſum 4. Kalend. Auguſti migrauit.

Hic Papa frequentes ambitus, atq; Eccleſiæ nuditatẽ, vel populi colliſionem, quæ moleſta & iniqua incompetenter Epiſcopatum deſiderantium perſæpe generauit auiditas, vt extinguatur futu-

Syn. 2. Romana. *vide tom. 2. Concil. pag. 329.* *Diſt. 79. c. ſi quis.* *Diſt. 79 ſi trãſitus.*

ris præſumptio tàm pernicioſa temporibus, in Synodo conſtituit, vt ſi quis preſbyter, aut diaconus, aut clericus Papæ incolumi, & eo inconſulto, [illegible] ſubſcriptionẽ pro Romano Pontificatu commodare, aut ſacramentũ præripere tẽtauerit, aut aliquid certo ſuffragio polliceri, vel de hac cauſa priuatis conuenticulis factis deliberare atq; decernere loci ſui dignitate vel communione priuetur. Si verò, quod abſit, tranſitus Papæ inopinatus euenerit, vt de ſucceſſoris ſui electione non poſſit ante decernere, ſiquidem in vnum ſe totius Eccleſiaſtici ordinis electio inclinauerit, conſecretur electus

ctus Epiſcopus; ſi enim, vt fieri aſſolet, ſtudia cœperint eſſe diuerſa eorum, de quibus certamen emerſerit, vincat ſententia plurimorũ, ſic tamen, vt ſacerdotio careat, qui captus promiſſione, non recto iudicio de electione decreuerit.

ITEM prædictus Papa in epiſtola, quã Cæſario Epiſcopo ſcripſit, de multis eiuſdẽ conſultationi reſpõdit, ita dicẽs. *Poſſeſſiones ergo, quas vnusquiſq; Eccleſiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio alienare qbuſlibet titulis atq; diſtractionibus, vel quocunq; argumento non patimur, niſi forſan aut clericis honorũ meritis aut monaſteriis, religionis intuitu, aut certè peregrinis, ſi neceſſitas largiri ſuaſerit: ſic tamẽ, vt hæc ipſa non perpetuè ſed temporaliter pſruãtur.* Item in eadẽ commonet, vt illi, qui rerũ Eccleſiaſticarũ promiſſione præmiſſa ad ſacerdotiũ nituntur accedere, deſideriorũ taliũ priuentur effectu. Item raptores viduarũ vel virginũ ob immanitatem tanti facinoris deteſtatur illos vehemẽtius pſequẽdo, qui ſacras virgines volẽtes, vel inuitas ſuo matrimonio ſociare tẽtauerint, quos à cõmunione iubet ſuſpẽdi. Itẽ viduas, quę in religioſo propoſito diurna obſeruatione pmanſerint, tranſire ad nuptias prohibet. Similiter & virgines, quas ãnis plurimis in monaſteriis egiſſe ætatẽ cõtigerit. Itẽ, ne vllus per ambitũ ad Epiſcopat⁹ honorẽ permittatur accedere, & potẽtes pſonas minimè ſuffragatrices adhibeat, nec ad decretũ ſibi faciendũ clericos, vel ciues ſubſcribere adhibito, cuiuslibet generis timore compellat, vel præmiis qbuslibet hortetur. Decretũ ſine * teſtatoris prẹſentia nemo cõficiat, cuius teſtimoniũ clerus & ciuiũ poteſt vnanimitas declarare.

[Margin: Cap. 1. ep. 16. q. 1. c. poſſeſſiones. — 2. — 3. — 36. q. 2. c. raptores. — 4. — 27. q. 1. c. nõ q; — 5. — 1. q. 1. c. nullus. — 1. q. 6. c. ſi quis. — * viſitatoris]

ITEM idẽ in * alia Synodo de oblationibus fideliũ, & de multis prẹcepta decretalia compoſuit ita dicens. *Omnibus ſummopere cõuenit obſeruare, vt oblationes fidelium à nemine præſumantur, & abſq; conſenſu & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcũtur eſſe parrochia poſſideri vel haberi tentẽtur, quoniã nulli memores ſui p remiſſione peccatorũ ſuorũ, & p æternæ vitæ mercatione de facultate ſua tã rerũ mobiliũ, q̃ immobiliũ q̃dã pſcripturas Eccleſiis tradiderũt, & Deo creatori ſuo ppetualiter habẽda dederũt. Quæ & cætera aduerſis minus Deũ timentib. eatenus mortifera calliditate tenentur, vt aliorũ oblatio illis pertineat ad ruinã, nec intueri corde poſſunt diẽ iudicii, dum nimiæ cupiditatis delectantur ardore, vnde tale iudiciũ ſuper eos fiat, vt aut manifeſtè hæretici, q a Eccleſiã Dei ſcindũt, & anathematizati, atq; ab Eccleſia Dei extorres habeãtur, aut per ſatisfactionẽ Eccleſiæ ad pœnitentiam, & demũ iuxta regulas Eccleſiaſticas ad reconciliationem, & ſi digni inuenti fuerint, ad communionẽ recipiantur.* ITEM, *qui res Eccceſiæ delegatas, & Domino oblatas abſque proprii Epiſcopi iuſſu poſſidens præſumpſerit deinceps tenere quocunque in loco, & veritate comperta diſſimulauerit, aut renuerit re-*

[Margin: * In 6. Syn. Rom.]

Digitized by Google

* limin. Eccleſiæ ab Epiſcopo eiuſd. *erit reformare à * liminibus eiuſdem loci prius arceatur. Debet eſſe tamen prouiſio, vt vindictam admonitio manifeſta præcedat, & res vſurpatas iniuſtè qui abſtulit, aut iniuſtè ablatas retinet, æquitate patrocinante legibus reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit, demum prædonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat.* Item inferius. *Valde iniquũ & ingens ſacrilegium eſt, vt quæcunq́ vel pro remedio peccatorum, vel ſalute aut requie animarum ſuarum vnuſquiſq́ venerabili Eccleſiæ contulerit, aut certe reliquerit ab his, quibus hæc maximè ſeruari conuenit, id eſt, Chriſtianis, & Deum timentibus hominibus, & ſuper omnia à Principibus, & primis regionum, in aliud transferri vel conuerti. Propterea, qui hæc non præuiderit, & aliter, quam ſcriptum eſt prædia Eccleſiis tradita petierit, vel acceperit, vel poſſederit, vel iniuſtè defenderit, aut retinuerit, niſi ſe citò correxerit, quo iratus DEVS animas perculit anathemate feriatur, ſitq́ accipienti, & danti,* vel poſſidenti anathema.*

* & 16.q.1.c. generaliter.

Item inferius. *Generaliter verò, quicunq́ res Eccleſiæ confiſcare aut competere, aut peruadere periculoſa, aut ſua infeſtatione præſumpſerit, niſi ſe citiſſimè per Eccleſia, de qua agitur, ſatisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter & hi, qui res Eccleſiæ iuſſu vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam inuaſione, aut tyrannica poteſtate retinuerint, & filiis vel hæredibus ſuis hæreditarias reliquerint, niſi citò res DEI, à Pontifice admoniti, agnita veritate reddiderint, ꝑpetuo anathemate feriantur. Ferro enim abſcindenda ſunt vulnera, quæ fomenta non ſentiunt.*

16.q 1.c. ferro

Item inferius. *Omne quod irreprehenſibile eſt catholica defendit Eccleſia. Non licet ergò Imperatori, vel cuiquam pietatem cuſtodienti aliquid contra mandata diuina præſumere, nec quicquam, quod Euangelicis, propheticiſq́ & Apoſtolicis regulis obuiat, agere. Iniuſtũ enim iudiciũ, & diffinitio iniuſta regio metu vel iuſſu à iudicibus ordinata non valet, nec quicquam, ꝙ contra Euangelicam, vel propheticam, aut Apoſtolicam doctrinam conſtitutionemúe eorum, ſiue Sanctorum Patrum actum fuerit, ſtabit, & quod ab infidelibus, aut hæreticis factum fuerit, omnino caſſabitur.*

Diſt.10.c. non licet.

11.q.3. c. iniuſtum.

LIV.

A.ccccc-xiiii.

S. HORMISDA.

ORMISDA, natione Campanus, ex patre Iuſto, ſedit annos 9. dies 14. Fuit autem temporibus regis Theodorici & Anaſtaſij Auguſti à Conſulatu Senatoris, vſque ad Conſulatum Symmachi & Boetii. Hic ordinauit Epiſcopos 55. preſbyteros 21. Obiit autem Catholicæ fidei defenſor 8. Idus Auguſti. Hic conſenſu & conſilio regis Theodorici legatos ſuos direxit in Græciam, dans illis mandatum, vt Græcos, propter Petrum Alexandrinum & Achatium Conſtan-

Digitized by Google

Conſtantinopolitanum, quibus participauerunt, anathematis vinculo obligatos ſub ſatisfactione abſoluerent. Sed nihil egerunt, quia Anaſtaſius Auguſtus libello rectæ fidei conſentire noluit, eo quod & ipſe Eutychianus erat. Itaque Romanos legatos ad fidei ſuæ errorem inclinare deſiderans muneribus oblatis eos corrumpere nitebatur. Illi autem contemptis muneribus de hæreticorum participatione Romanæ ſedi ſatisfactionem debere fieri inſiſtebant. Vnde Imperator furore accenſus eoſdem per poſterulam eiectos, & periculoſæ naui impoſitos remiſit, præcipiens vt nullã ciuitatem ingrederentur, ne fidei epiſtolas ſaltem in tranſitu Catholicis oſtendere poſſent. Sed quia eas per omnes ciuitates expoſitas à complicibus ſuis poſtea comperit, commotus in ipſum Romanum Pontificem fertur ei ſcripſiſſe, ita inter cætera dicens. Iubere nos volumus, non nobis iuberi. Sed eodem tempore diuinitus fulmine percuſſus interiit. Sumpſit autem poſt illũ imperium IVSTINVS orthodoxus, quo adiuuante poſtmodum Græci pœnitentia de errore Achatii ſuſcepta ad ſedis Apoſtolicæ communionem redierunt. HIC clerum conſtituit, & pſalmis erudiuit.

HIC in epiſtola[a], quam vniuerſis Hiſpaniæ Epiſcopis deſtinauit, vt in Epiſcopis ordinandis cura adhibenda ſit perſpicua euidenter oſtendit dicens. *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, nec quicquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt* religioſa ſumma & ſubſtantia diſciplinæ. Exiſtimet vnuſquiſq; pretium dominici gregis, vt ſciat, quod meritum conſtituendi debeat eſſe paſtoris.* Item. *Longa debet vitã ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur Eccleſiæ.* Item. *Emendatiorem conuenit eſſe populo, quem neceſſe eſt orare pro populo.* Item prohibet, ne beneficium per impoſitionem manus, quæ*Domini eſſe creditur, pretio comparetur, quia ante oculos eſſe conuenit, qua Simon Magus Spiritum ſanctum volens redemptione mercari, Apoſtoli fuerit deteſtatione percuſſus. Item de illo, qui non vendit, ſed vendenti conſentit, ita ſubiungit. *Quid prodeſt illi ſuo errore non pollui, qui conſenſum præſtat erranti? Proculdubio contra mandata committit, & qui habet peccatum proprium, & qui ſequitur alienum. Incaſſum reſiſtit* auidus cupiditati, ſi non reſiſtit & timori.*

a *epiſt. 4.* * *religionis eſt* * *diuina eſſe* *Act. 8.* * *animus*

ITEM in alia epiſtola, quam presbyteris & diaconibus & Archimandritis Celeſyriæ direxit de clericis in adulterio deprehenſis, ita dicit. *Ecce manifeſtiſſimè conſtat, q a ſecundũ quod & tituli antiquorũ Patrum à S. Ioanne Papa tranſmiſſi, & 318. Epiſcoporum ſententia, ſed & canones Gallicani continere videntur, clerici in adulterio deprehenſi, & aut ipſi confeſſi, aut ab aliis reuicti, ad honorem redire non poſſunt. & ſi qui ſunt,*

quibus ſupraſcripta Sanctorum Patrum ſeueritas minimè placet, ſciant ſe eorum ſententias reprehendere vel condemnare, cum hoc facere non ſit in eis miſericordia, ſed eſt iſta benignitas iuſtitiæ inimica, videlicet criminoſos palpare, & vulnera eorum vſque in diem iudicii incurata ſeruare. Si autem eos duriſſimam pœnitentiam per plures annos agere videmus, ipſis & ſaluti eorum conſulere, & canonum ſtatuta debemus ſeruare. Cum verò in aliquibus nec compunctio, nec humilitas, nec orandi, nec plangendi inſtantia appareant, poſſumus agnoſcere, ſi ad honorem priſtinum redierint cum quanta negligentia & inimica animæ ſecuritate permaneant, credentes, quod ſic eis non acta dignè pœnitentia dimiſit DEVS, quomodo ſacerdotes indulſiſſe videtur. Verè dico, quia illi ipſi, quibuſcum periculoſa & falſa miſericordia indulgere videmus cum ante tribunal Chriſti pro tantis peccatis damnandi aduenerint, contra nos ipſos cauſas dicturi ſunt, dicentes, quod dum aut aſperitatem linguæ eorum expauimus, aut falſa blandimenta, & periculoſas adulationes eorum libenter accepimus, nos eos, dum illis inutiliter indulgemus in peccatis permanere, aut ipſa peccata etiam augere permiſerimus, non recordantes illud, quod in veteri teſtamento ſcriptum eſt, quia vno peccante contra omnes ira Dei deſæuit. De talibus B. Cyprianus Martyr ita dicit. Qui peccantem verbis adulantibus palpat, peccandi fomitem ſubminiſtrat, nec reprimit ille delicta, ſed fouet. ITEM idem Papa inferius. *Ego me in hoc periculo mittere omninò non audeo, quia nec talia ſunt merita mea, vt aliorum peccata in me excipere non præſumam, nec tantam eloquentiam habeo, vt ante tribunal Chriſti contra tantos ac tales ſacerdotes, qui canones ſtatuerunt, cauſas dicere poſſim.* ITEM idem ſubiungit. *Si clerici, qui ad vxores proprias redeunt ab officio ſuſpenduntur, & bigami non ordinantur, ſed ſi ordinati fuerint deiiciuntur, quomodo ille, qui adulteriũ commiſerit, iterum ad honorem redire poterit? Non tamen miſericordiã, quæ dicit. nolo mortem peccatoris, & alia huiuſmodi, ſe negare dicit, ſed diffinitiſſimè credere, quod qui vſq; ad finem vitæ ſuæ pœnitentiam egerit, non ſolum indulgentiam accipiet, ſed ad vitam æternam perueniet. De illis autem clericis, qui ad vxores redeunt, dicit ſanctus Fauſtus in epiſtola ſua. Perdidit gratiam conſecrati, qui adhuc vult officium exercere mariti.* ITEM prædictus Papa iterum inferius dicit. *Valde metuo & contremiſco illam damnationem, quam Heli ſacerdos propter ſtultam indulgentiam accipere meruit, qui pro eo, quod filios ſuos leuiter caſtigauit, & eos nec cædere, nec excommunicare voluerat, & ipſi filii vno die occiſi ſunt, & 30. millia de populo interfecta ſunt, & arca teſtamenti in captiuitatem ducta eſt & ipſe retrò cadens fractis ceruicibus mortuus eſt, & nomen ipſius de libro vitæ deletum eſt. Et ecõtra Phinees Zelo Dei commotus duos adulteros pariter interfecit, & totum populum DEI DEI iracũdia liberauit.* Nec hoc ideò dicit, vt ſimiles ſupradictis

corpo-

corporis mortem mœrere debeant, ſed caueant, ne poſt corporis mortem ad ſupplicia perueniant.

LV.

S. IOANNES.

A.cccccxxiii.

IOANNES, natione Tuſcus, ex patre Conſtantino, ſedit annos 2. menſes 8. dies 16. Fuit autem temporibus Theodorici regis, & Iuſtini Auguſti Catholici. Ordinauit autem Epiſcopos 15. Hic pro religione catholica, & pro Theodorici cauſa negotii Conſtantinopolim venit, vbi Iuſtino Auguſto patrocinante Arrianorum Eccleſias Catholicas conſecrauit. Hoc audiens Theodoricus, quoniam & ipſe erat hæreticus, furore accenſus omnem Italiam gladio & igne perdere æſtuabat propter Arrianorum Eccleſias, quarum in Italia multæ erant, quas etiam Catholicas vſquequaq; conſecrari Ioannes Papa præceperat, & duos viros exules & Catholicos Symmachũ & Boetium ante reditum Papæ tenuit & interfecit. Ipſum autem Pontificem reuerſum in cuſtodia Rauennæ detinuit, in qua duriter afflictus tandem defunctus eſt 15. Kalend. Ianuarii. Sed nonageſimo & octauo die poſt tranſitũ prædicti Papæ, & ipſe rex hęreticus diuinitatis fulmine pcuſſus ſubito morte ſua Italiã liberauit.

Hic Zachariæ Epiſcopo epiſtolam deſtinauit, in qua eum, de quibuſdam conſultus, inſtruxit, inter cætera dicens. *De occultis cordis alieni temerè iudicare iniquum eſt, & eum cuius opera non videntur niſi bona, peccatum eſt ex ſuſpicione reprehendere.* Et addit in eadem, quæ ſæpe numero dicta ſunt, videlicet, quòd oues paſtorem accuſare, niſi pro fide non debeant, & ipſe Epiſcopus, nec vocari aut iudicari poteſt, priuſquam quæ ablata ſint ſibi legibus reſtituantur, & ideò hîc prętermittenda exiſtimamus.

LVI.

S. FELIX. IV.

A.cccccxxvi.

FELIX, natione Samnius, ex patre Caſtorio, ſedit annos 4. menſes 2. dies 12. Hic iuſſu Theodorici regis ordinatus eſt, & abſq; contentione. Hic ordinauit Epiſcopos 29. presbyteros 55. diaconos 4. Obiit autem Idibus Octobris Athalarico regnante. Hic autem multis Epiſcopis per diuerſas prouincias conſtitutis reſcripſit, reſpondens eiſdem de Eccleſiarum conſecratione, & de Miſſarum celebrationibus ita. *Non alibi, quàm in ſacratis Domino locis abſque magna neceſſitate fieri debere liquet omnibus, quibus nota ſunt noui*

De conſ. d. 1. c. ſicut no

 & veteris

Digitized by Google

& veteris teſtamenti præcepta, & ponit illa, & illis poſitis, dicit. Si Iudæi hoc faciebāt, multo magis nos debemus templa ædificare, & ornare, & ſacrare, & non aliis in locis, quàm Deo ab Epiſcopis ſacratis Miſſas celebrare, nec ſacrificia Domino offerre, niſi hoc ſumma neceſſitas exigat. Et ſatius eſt Miſſam non cantare, aut non audire, quàm in his locis fieri, in quibus fieri non oportet. Sollemnitates verò dedicationum Eccleſiarum & Sacerdotum per ſingulos annos celebrandas eſſe aſſeruit: in eadem dicens, ipſum Dominum exempla dediſſe, qui ad feſtum dedicationis templi venit, & quod octo dierum ſint encœnia celebranda libri Regum dedicatione templi peracta oſtendunt. De Eccleſiarum verò conſecratione ita præcepit. *Quotieſcunque dubitatur, & nec certa ſcriptura, nec certi teſtes exiſtunt, à quibus conſecratio ſciatur, abſque vlla dubitatione ſcitote eas eſſe ſacrandas: nec talis trepidatio * fiat de iteratione, quoniam non monſtratur eſſe iteratum, quod neſcitur factum.*

De conſ. d. 1. c. ſolennitates.

Ioan. 10.

3. Regum. 8.

** faciat deteriorationem.*

LVII.

A. D. XXX.

BONIFACIVS II

** Sigibuldo.*

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre *Dehabentino, ſedit annos 2. dies 22. Fuit autem temporibus Athalarici regis hæretici, & Iuſtini Auguſti. Hic facta diſſenſione in clero & ſenatu in contentione ordinatur cum Dioſcoro. Sed Dioſcorus non multò poſt defunctus eſt. Vnde Bonifacius iam pacificè ſedem adeptus, quaſi damnans Dioſcorum, noluit clerum, qui Dioſcoro fauerat, niſi de vinculo anathematis pœnitentiæ ſatisfactione præmiſſa in communionem ſuſcipere. Qui poſteà congregata Synodo decretum fecit, vt ſibi ſucceſſorem deberet eligere, & ſcripto & iuramento ipſum decretum muniri iuſſit. Quod quia contra canones ſtatutum fuerat, à congregatione iterum in Synodo Epiſcoporum ratione caſſatum eſt, & chirographum, quod inde factum fuerat igne conſumptum eſt.

Hic Eulalio Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopo epiſtolam ſcripſit, in qua ei Carthaginienſem Eccleſiam ad Romanæ Eccleſiæ communionem reuerſam eſſe ſignificat, quæ à tempore Aurelii ab ipſa diſceſſerat. Aurelius enim præfatæ Eccleſiæ olim Epiſcopus cum collegis ſuis inſtigante diabolo ſuperbire temporibus prædeceſſorum noſtrorum, Bonifacii ac Cæleſtini contra Romanam Eccleſiam cœpit. Hic defunctus eſt 16. Kalend Nouemb.

Digitized by Google

LVIII.

IOANNES II.

A.D.XXXI.

IOANNES, natione Romanus, ex patre Proiecto, ſedit annos 2. menſes 4. dies 6. Fuit autem Athalarici Regis, & Iuſtiniani Auguſti temporibus. Ordinauit autem Epiſcopos 21. presbyteros 15. Obiit autem 6. Calend. Iunii. Hic Valerio Epiſcopo epiſtolam miſit, in qua oſtendit, & ratione, & auctoritate multorum probauit, filium minorem quidem eſſe patre in aſſumpti hominis forma, æqualem verò Patri eſſe in deitatis naturæ ſubſtantia, & hoc fecit ideo, quia quidam erant apud eum, qui negabant filium Patri eſſe æqualem.

LIX.

S. AGAPETVS.

A.D.XXXV.

AGAPITVS, natione Romanus, ex patre Gordiano preſbytero, ſedit annos 11. dies 19. Hic ordinauit Epiſcop. 11. diac. 4. Hic libellum anathematis in Dioſcorum, cui Bonifacius inuidiæ ſtimulo ductus presbyteros, & etiam Epiſcopos ſubſcribi compulerat, incendio dedit. Iuſtinianus autem Theodato regi fuerat indignatus, eo quod ipſe reginam Amalaſintam Theodorici regis filiam ſibi commendatam, occiderat. Vnde rex prædictus timens indignationem Auguſti prædictum Papam Conſtantinopolim ad Imperatorem direxit. Qui à Iuſtiniano Auguſto honorificè ſuſceptus poſt lõgam altercationẽ Anthimum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum in Chriſto duas naturas negantem, conuicit, & à communione Chriſtianorum ſuſpẽdit, & iſto in exilium deportato alium Epiſcopũ, nomine Mennam, virum Catholicum in eius loco conſecrauit. Poſt verò ægritudine captus ibidem idem Conſtantinopoli 10. Kalend. Maii eſt defunctus. Idem Papa, antequam veniret in Græciam Anthimo epiſtolam miſit, in qua ipſum ab errore ſuo ad veritatem Catholicæ fidei redire hortando prudẽter commonuit.

LX.

S. SILVERIVS.

A.D.XXXVI.

SILVERIVS, natione Campanus, ex patre Ormiſda Romæ Epiſcopo, ſedit annum 1. menſes 5. dies 40. Hic ordinauit Epiſco. 18. presbyteros 14. Hic ſine deliberatione decreti à Theodato tyranno conſtitutus eſt. Qui corruptus pecunia, talem clero indixit

timorem, vt qui eius ordinationi non conſenſiſſet, ſine dubio gladio puniretur. Itaq; Siluerio ſub vi & metu iam ordinato tandem ſubſcripſerunt in eius confirmationem ſecundum morem presbyteri. Poſt menſes autem duos prædictus tyrannus nutu diuino extinguitur. Dolens autem eo in tempore Theodora Auguſta Anthimum patriarcham à B. Agapito fuiſſe depoſitum, & in eius locum Mennam ſubrogatum, conſilio cum Vigilio diacono inito Siluerium litteris obſecrauit, vt vel ad ſe feſtinanter veniret aut Patriarcham Anthimum in locum reuocaret priſtinum. Qui dum lectis litteris, quamuis vitæ finem per huius cauſæ occaſionem timeret, tamen fiduciam habens in Domino reſcripſit Auguſtæ, nunquam ſe reuocaturum hominem hæreticum in ſua nequitia damnatum iuſtè. Vnde indignata Auguſta Belliſario patritio iuſſit, vt Siluerium occaſione quacunq; inuenta deponeret, & Vigiliũ Archidiaconũ, qui Anthemiũ reuocare promiſerat, in eius loco ſubſtitueret. Qui (hac tãdem occaſione inuenta, vt Romanã Vrbem Gothis tradere vellet) eum ad ſe vocatum, & clero & populo ad primum & ſecundum velum retentis, ſtolam & albam fecit ei auferri, & veſte monachica indui iuſſit. Et hoc negotio impietatis audito, hi, qui cum eo venerant, fugerunt: & Vigilius Archidiaconus, quaſi in ſua fide eum ſuſcipiens, Pontum exilio relegauit, vbi pane tribulationis, & aqua anguſtiæ ſuſtentatus tandem deficiens in eodem loco 12. Kalen. Iulii confeſſor defunctus eſt, vbi ægri multi ſanantur.

Hic epiſtolam reſcripſit Amatori Epiſcopo, in qua & hoc poſtulanti, qualiter circa ſe actum fuerat, breuiter enarrauit, & officiũ ſuum non ideò dimiſiſſe, ſed congregatis Epiſcopis, quos potuit, illos, qui ipſum depoſuerant, ſe anathematis vinculo obligaſſe ſignificat, & cæteros, qui deinceps vllum Epiſcoporum ita deciperent, anathema maranatha fieri dixit.

23.q.4. c. Beliſarius. Item Vigilio iam Papæ conſtituto epiſtolam in ſuam damnationem miſit, ita inter cætera dicens. *Habeto ergo cum his, qui tibi con-* *25.q.2.c.ſi. decet.* *ſentiunt pœnæ damnationis ſententiam, ſublatumq́ tibi nomen & munus miniſterii ſacerdotalis agnoſce, Spiritus ſancti iudicio, & Apoſtolica à nobis auctoritate damnatus. Sic enim decet fidem Sanctorum Patrum in Eccleſia ſeruari Catholica, vt, quod habuit, amittat, qui improbabili temeritate, quod non acceperat, aſſumpſerit.*

LXI.

VIGILIVS.

A.D.XL. Vigilivs, natione Romanus, ex patre Ioanne, conſule, ſedit annos 17. menſes 6. dies 25. Hic ordinauit Epiſcopos 81. presbyteros 46. diaconos 16. Eo autem tempore, quo Theodora Auguſta Vigilium in ſede Apoſtolica, ſicut ipſa iuſſerat, conſtitutum fuiſſe

fuiſſe accepit,ei ſcripſit,rogans, vt ipſe ad ſe veniret,&, quod bona volũtate de Anthimo promiſerat,adimpleret. Vigilius.a. quamuis prius inſipienter promiſerat, reſpondit ſe nunquam ei conſentire, vt hominem hæreticum,& à ſanctiſſimis Agapito & Siluerio dãnatum reuocaret.Eo tempore Romani dolentes,quod Silucrius conſilio Vigilii depoſitus fuerat, videntes modo oportunitatem, duos interemiſſe eum apud Auguſtã accuſauerunt. Quo audito Auguſta Romam Scribonem miſit, qui Vigilium cepit, & in naui poſitũ Conſtantinopolim duxit. Qui tamen ab Imperatore, vt Vicarius B.Petri primò honorificè ſuſceptus eſt, & bieñio iã exacto Auguſtus & Auguſta cautionem manus ſuæ ei oſtendentes de Anthimo reuocando,obſecrando & altercando inſtiterunt. Vigilius.a.conſtans ad omnia pati, nullatenus eorum petitioni acquieuit, & tandem colaphizatus,quia non Iuſtinianum & Theodoram piiſſimos, ſed Diocletianum &*Lutheriam ſe inueniſſe dixerat,reſpondit ad ſingula.facite vt vultis, digna enim factis recipio. Et volens huius ærumnæ euentum quoquo modo vitare,in Eccleſiam S.Euphemię fugiens altaris columnam amplexu aſtrinxit,ſed ibi arreptus extra Eccleſiam ducitur, funeq; collo eius alligato per ciuitatem vſq; ad veſperam circumquaq; diſtrahitur, deinde in cuſtodia reſeruatur. Clerici verò,qui cum eo aduenerant, diſperſi in exilia relegantur: ſed poſtea Romano Clero & Senatu rogãtib. redditus & reſtitutus eſt Vigilius. Sed in ipſo reditu, in Syracuſa videlicet vrbe calculi dolore vitam finiuit. *Eleutheriã.*

HIC *EVCHERIO epiſcopo reſcriptum direxit, in quo eum inſtruxit,quid de his tenere debeat,qui ita abſtinentiam ſimulãt,vt eſu carnium quemlibet pollui credant:ita poſt multa pręmiſſa ſubiungens. *Quapropter nec abſtinentiam DEO placitam reprobamus, nec eos, qui execrãtur Domini creaturam in noſtra ſocietate recipimus.* ITEM de his, qui in fine pſalmor. ſubducta vna ꝯiunctiua ſyllaba dicunt. Gloria patri,filio,& Sprũi S. & ita dicendo pfectæ Trinitatis vocabulũ minuere conantur,ſubiungit dicens. *Quod ſi in errore permanſerint, ſocii nobis eſſe non poſſunt.* DE his qui ab Arrianis rebaptizati ſunt,qualiter ſint recipiendi,dicit. *Quorum reconciliatio, non per illam impoſitionem manus, quæ per ſancti Spiritus inuocationẽ fit,operatur.ſed per illam, qua pænitẽtiæ fructus acqritur,&*cõmunionis reſtitutio perficitur.* Itẽ *de fabrica cuiuslibet Eccleſiæ,ſi dirupta fuerit,inſtaurãda.& ſi in eo cõſecrationis ſolennitas debeat iterari,in quo ſanctuaria nõ fuerint,nihil iudicauimus officere.ſi ſuper eã minimè aqua exorcizata iactetur.qa cõſecrationẽ cuiuslibet Eccleſiæ.in qua Sp. S.ara nõ ponitur*celebrationẽ tãtũ ſcimus ẽe Miſſarũ:& ideò,ſi qua ſãctorũ baſilica à fũdamẽtis etiã fuerit innouata ſine aliqua dubitatione,cũ in ea Miſſarũ* *Euth.rio.* *ſanctæ com.* *De conſ.d.1.de fabrica.* *celebritatẽ*

 ſollemni-

lemnitas fuerit celebrata totius ſanctificatio conſecrationis implebitur. Si verò ſanctuaria, quæ habebat, ablata ſint, rurſus eorum repoſitione, & Miſſarum ſollemnitate reuerentiam ſanctificationis accipiet. ITEM. *Ordinē quoq́; precum in celebratione Miſſarum nullo nos tempore nulla feſtiuitate habere diuerſum, ſed ſemper eodem tenore oblata DEO munera conſecrare.* ITEM, *ſi quis non baptizauerit in nomine patris, & filii, & ſpiritus ſancti, proiiciatur extra Eccleſiam.*

LXII.

A. D. LV.

PELAGIVS.

PELAGIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne Vicario, ſedit annos 11. menſes 10. dies 19. Hic, dum non eſſent Epiſcopi, qui eum deberent ordinare, ordinatus eſt à Ioanne Peruſino, & à Bono Furentino, Epiſcopis, & ab Andrea Oſtienſi preſbytero. Ab huius autem communione multi ex vtroq; ordine religioſi viri ſe ſubtraxerunt: imponentes ei, quod in morte Vigilii tantis pœnis afflicti ſe immiſcuit. Vnde Pelagius accepto libro Euangeliorum, & aſſumpta cruce, clero & populo in Eccleſia B. Petri congregatis, iuramento de prædicto crimine ſatisfecit, & omnium Romanorum aſſertione firmauit, vt nullus clericus precio quolibet aut promiſſione ad ſacros ordines proueheretur.

** vigilio.*

HIC *Virgilio Epiſcopo direxit epiſtolam, in qua eum pleniter docet, & prudenter inſtruit, qualiter reſpondere & conuincere debeat hæreticos illos, qui garriunt patrem & filium vnum Deum eſſe non poſſe. Hic ordinauit Epiſcopos 49. preſbyteros 26. diaconos 9. Obiit autem 6. nonas Martias.

LXIII.

A. DLIX.

IOANNES. III.

IOANNES, natione Romanus, ex patre Anaſtaſio, ſedit annos 12. menſes 11. dies 26. Hic amauit, & reſtituit cimiteria Sanctorum Martyrum, & conſtituit oblationes & luminaria ibidem per ſingulas Dominicas de Lateranis miniſtrari. HVIVS temporibus Narſes à Romanis apud Iuſtinianum & Sophiam Auguſtam accuſatus Longobardos ad occupandam & poſſidendam Italiam vocauit: qui non multo tempore poſt Romæ defunctus eſt. Hic vniuerſis Germaniæ & Galliæ Epiſcopis epiſtolam decretalem tranſmiſit, in qua euidentiſſima ratione & firmiſſima multorum auctoritate com-

Digitized by Google

te comprobat Chorepiſcopos Epiſcopos non eſſe, nec aliquid de priuilegio Pontificali debere agere, & ad hoc probandum introducit Linum & Cletum, quamuis adiutores Petri fuiſſent, nullam tam̄en poteſtatem Pontificalem habuiſſe, ſed exteriora tantum miniſtraſſe. Et quia ſententiam & verba ipſa notauimus cum de Clemētis ordine & actione in principio huius opuſculi ſcripſimus, ad cætera quæ inſtant tranſire non incongruum eſſe exiſtimamus. Hic ordinauit Epiſcopos 59. Preſbyteros 28. diaconos 12. Obiit autem 2. Idus Iulii.

LXIV.

BENEDICTVS. A. D. LXXIIII.

BENEDICTVS, natione Romanus, ex patre Bonifacio, ſedit años 4. mēſem 1. dies 28. Scripſit autem iſte Dauid Epiſcopo, & illos, qui dicebant, neminem in veritate poſſe probare Trinitatē vnitatē fieri, cū neq; tres vnū, neq; vnū in tribus poſſit à quoquā approbari, iuſſit, vt ad rectam fidem conuerti faceret, aut ab Eccleſia repelleret. Et multis modis probauit, & auctoritate multorum firmauit, vnitatem ſubſtantiæ eſſe in perſonarum Trinitate, & perſónarum trinitatem eſſe in ſubſtantiæ vnitate. Huius temporibus valida fame afflictus eſt populus Romanus. Hic ordinauit Epiſcopos 21. preſbyteros 15. diaconos 4. Obiit autē 2. Kalend. Auguſti.

LXV.

PELAGIVS II. A. D. LXXVI.

PELAGIVS, natione Romanus, ex patre Vingildo, ſedit annos 10. menſes 2. dies 10. Hic ordinatus eſt abſq; Principis iuſſione eo quod Longobardi obſiderent ciuitatem Romanam. Eo tempore tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerent, quod aquæ diluuii ſuperinundarent: & talis clades fuit, qualē à ſeculis nullus fuiſſe meminit. Hic orientalib. Epiſcopis vniuerſis, quos Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus præſumptiuè ad Synodum conuocauerat a, ſcribit, & mandat eis, ſi nolint cum prædicto Ioanne damnari, a *epiſt. 1.* conſentiendo ei, à ſuperba præſumptione recedant, & pœnitentiam agere ſtudeant, quia neceſſe eſt ea caſſari, quæ contra ordinem & auctoritatem facta eſſe noſcuntur: Scribebat enim ſe eſſe Epiſcopum vniuerſalem, & ex hac ſua præſumptione conuocabat Synodum generalem, cum generalem Synodum conuocandi auctoritas Apo-

Digitized by Google

tas Apoſtolicæ ſedi B. PETRI priuilegio ſingulari ſit tradita. ITEM eoſdem dubitantes, quæ dicenda eſſet certa prouincia, informat, & inſtruit dicens. *Scitote certam prouinciam eſſe, quæ habet decem vel undecim ciuitates & vnum regem, & totidem minores * ciuitates ſub ſe, & vnũ Epiſcopum, alioſq; * ſuffraganeos decem vel vndecim Epiſcopos iudices, ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ac ciuitatum cauſæ referantur, vt ab his omnibus iuſtè conſona voce diſcernantur.*

6.q.3.c.ſcitote.
* poteſtates
* ſuffragatores

ITEM Benigno Archiepiſcopo de Epiſcoporum transmutatione conſulenti transmiſit[b] epiſtolam, in qua eum, qualiter regulariter transmutari vel non poſſint pleniſſimè inſtruit. & hęc iam ſupra notauimus. Item in eadem prædictum Archiepiſcopum ad iuſtitiam ſectandam hortando dicit. *Dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationibus iniquorum, nec in multitudine ſacrificiorum eorum peccatis propitiabitur.* Item, *Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperũ, quaſi in conſpectu patris victimat filium.* Item. *Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio eius? ſic & homo, qui ieiunat in peccatis ſuis, iterũ eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? orationem eius quis exaudiet? In omni dato hilarem fac vultum tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas.*

[b] epiſt. 2.

ITEM vniuerſis Epiſcopis, & ſpecialiter Campaniæ & Italiæ Epiſcopis ſcripſit[c], & ad monitionem Epiſcoporum, quæ ſæpenumerò à prædeceſſoribus ſuis poſita, & ſuperius annotata ſunt, videlicet, de accuſatoribus & cæteris pleniter poſuit, & inter cætera de monachis dicit. *Nulluſq; monachus talia vſquequaq; arripiat, nec ſecularia, aut Eccleſiaſtica negotia ꝑturbare ꝑſumat, q̃a vox eorũ in talib. eſt mortua.*

[c] epiſt. 3.
2.q.7.c.nullus.

ITEM Epiſcopis regionum Germaniæ & Galliæ inſtrui rogãtibus præfationum ordinem, quem Eccleſia Romana ſeruaret, reſcripſit[d] ita dicẽs. *Sacrũ ordinẽ Romanũ, ſacraq; cõſtituta noſtrorũ anteceſſorũ ſollerter relegentes, inuenimus has nouẽ præfationes in ſacro catalogo ſolummodo recipiendas, quas longa retro * vetuſtas in Romana Eccleſia hactenus ſeruauit. vnam, in Albis Paſchalibus, aliã de Aſcenſione Domini, tertiam de Pentecoſte, quartã de Natiuitate Domini, quintã de apparitione Domini, ſextã de Apoſtolis, ſeptimã de S. Trinitate, octauã de cruce, nonã de ieiunio Quadrageſimæ. * Si quis his ſupradictis dempſerit, vel addiderit, anathema ſit.* HIC ordinauit Epiſcopos 48. presbyteros 28. diacon. 8. Obiit. a. 7. Id. Feb.

[d] 4. epiſt.
De conſ. d. 1. c. inuenimus.
* veritas
* has tenendas vobis mãdamus.

LXVI.

A. D.XC.

S. GREGORIVS.

GREGORIVS, natione Romanus, ex patre Gordiano, ſedit annos 13. menſes 6. dies 10. Hic fecit 40. homilias, & expoſuit Iob & Ezechielẽ. compoſuit dialogum & Paſtoralẽ curã. Scripſit ẽt numero-

meroſa decretalia,quæ quia plurima ſunt,ſeparatim,& ſuo in loco, Deo dante, & vita comite breuiter excipiemus. Nunc autem,quia præſentis negotii ſerie ad prædicti Papæ ordinem, & actionem annotanda peruenimus,pauca ſaltē ponenda eſſe exiſtimamus. Hic in Synodo cōſtituit, ne laici pueri ad ſecreta cubiculi Romani Pōtificis ſeruitia exhibeant,ſed clerici vel monachi: vt is qui eſt in loco regiminis habeat teſtes, & tales viri eius in ſecreto conuerſationem videant,qui ex viſione ſedula exemplū profectus ſumant. Cōſtituit etiā,vt feretrum, quo Romani Pontificis corpus ad ſepeliēdum ducitur,nullo tegminis velamine veletur. Quod ideò fecit, quia corpora Pontificum,cum humi mandāda deferebantur, dalmaticis tegebantur, & eas pro ſanctitatis reuerētia ſcindentes partiebantur. Conſtituit etiam,& ſub vinculo anathematis prohibuit, ne aliquid de ordinationib. aut ex datione pallii, aut ex traditione chartarum accipiatur: ſed ſi is, qui ordinatus eſt, poſt acceptas chartas ſeu pallium aliquid offerre voluerit, gratiæ tantummodo cauſa id accipiendum eſſe non negat,quia eius oblatio nullam culpæ maculam ingerit,quæ ex accipientis ambitu non procedit. *Syn.Rom. c.2.* *c.4.* *c.5.*

Hic Auguſtino Anglorum Epiſcopo de multis conſulenti,ad ſingula iuxta barbariem gentis & nouitatem eorum conuerſionis reſcripſit, dicens. *Oportuerat quidem, quamdiu ſe agnoſcunt affinitate propinquos ad copulā matrimonii non accedere, ſed in tàm barbara gente magis placet reſpectus temperantiæ, quàm diſtrictio cenſuræ, concedendum eſt, vt poſt quartā generationem iungātur.* Ad hoc.a. quod queſiuit, ſi mulier infirmitate detenta non valuerit viro debitum ſoluere, quid faciat iugalis? Reſpondit, *bonum quidem eſſe, ſi ſic permaneret, vt abſtinētiæ vacaret: ſed qa hoc magnorum eſt, ille, qui ſe nō poterit continere, nubat magis, non tamen ſubſidii opem ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit & nō deteſtabilis culpa excludit.* De presbytero verò àpopulo accuſato, dicit. *Si certi non fuerint teſtes, q crimini illato approbent veritatē iuſiurandū erit in medio, & illū teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia, ſicq; maneat in proprio gradu.* Itē præcepit, ne eis, quos pater vel mater iuxta ſepta monaſterii in infantiæ annis ſub regulari tradiderunt diſciplina, egredi liceat, poſtq̄ pubertatis anni inoleuerint. Illos, qabſq; interrogatione ſubdola ab adulteratis presbyteris baptizati sūt, prohibet rebaptizari. Leproſis .a. Chriſtianis corpus & ſanguinē Dñi cōcedit dari: cū ſanis.a. celebrare conuiuia interdicit. Itē, valdè fatuū ēē iudicat, ſi morbus, aut mortalitas qbuslibet in locis irrepſerit, illos, quos nōdū tetigit à loco ciuitatis periculū fugere, qa nemo aufugere Dei manus poterit. De his verò presbyteris q multis vitiis irretiti, quorū vita ī ſeipſis ſacerdotiū maculat, p̄cepit, *Concil. tom.2. pag.704.*

vt eos Apoſtolica auctoritate redarguendo admoneat, & ad munditiam Eccleſiaſticã perducat: & ſi obedierint, ſaluabunt animas ſuas & ipſe mercedem habebit. *Veruntamen collocutionem & menſam communem cum eis agere non recuſes. Plærunque contingit, vt quos correctio diſciplinæ tardos fecit, ad percipiendam veritatis normam, conuiuarum ſedula paſtio, & admonitio blanda ad viam perducat iuſtitiæ. Idipſum autem & in ipſis proceribus, qui tibi adiutorium præſtant, obſeruare debebis.*

Hic auxit in canone. *Dieſq́ noſtros in pace diſpone.* &c. Huius tempore ad Dominum conuerſi ſunt Angli. Hic iuſſit, vt ſupra corpus B. Petri Miſſa celebraretur, & in Eccleſia B. Pauli eadem fecit. Hic ordinauit Epiſcopos 62. presbyteros 39. diaconos 8. Migrauit autem ad Chriſtum 4. Idus Martii.

A.DC.IV.

LXVII.

SABINIANVS.

FABIANVS, natione Tuſcus, de ciuitate Blera, de patre Bono, ſedit annum 1. menſes 5. dies 8. Hic addidit luminaria in Eccleſia B. Petri. Hic ordinauit Epiſcopos 26. Obiit autem 8. Kal. Martii.

A.D.C.VI.

LXVIII.

BONIFACIVS. III.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne, ſedit menſes 8. dies 22. Hic obtinuit apud Phocatem Principem, vt Eccleſia Romana, ſicut omnium Eccleſiarum caput eſt, ita etiam Conſtantinopolitanæ, quæ ſe omnium Eccleſiarum primam eſſe iactabat. Hic conſtituit, vt nullus viuente Epiſcopo de eius ſucceſſore agat, ſed tertio die depoſitionis eius adunato clero & populo fiat electio. Hic ordinauit Epiſcopos 22.

A.DCVII.

LXIX.

S. BONIFACIVS. IV.

BONIFACIVS, natione Marſus, de ciuitate Valeria, ex patre Ioanne medico, ſedit annos 6. menſes 8. dies 12. Huius temporibus fames valida, & inundationes aquarum grauiſſimæ fuerunt. Hic templum PANTHEON, quod vocabatur, à Phoca principe petiit. quod & conſecrauit in honorem S. Mariæ Virginis, & omnium Martyrum. Hic ordinauit Epiſcopos 36. diaconos 8. Defunctus eſt autem 10. Kalend. Iunii.

LXX.

Digitized by Google

LXX.

S. DEVSDEDIT. A.DCXIV.

DEVSDEDIT, natione Romanus, ex patre Stephano ſubdiacono, ſedit annos 3. dies 30. Hic Clerum multum dilexit, & ſacerdotes, & cæteros clericos ad priſtina loca reuocauit. Huius temporibus menſe Auguſto fuit terræmotus magnus. quem ſecuta eſt clades, & grauis percuſſio ſcabierum, ita vt nullus mortuum ſuum poſſet agnoſcere. Gordianus Epiſcopus Hiſpanienſis Eccleſiæ litteris ad prædictum Papam directis de viris & mulieribus, qui neſcientes pro magno populorum incurſu Paſchali Sabbatho filios à fonte baptiſmi ſuſceperant, ipſum conſuluit, ſi iam ad proprium ſuum vſum redire debeant? Qui in Eccleſia Iſauriæ & Hieroſolymæ, & in multis aliis Eccleſiis talia olim eueniſſe dicit, & anteceſſores ſuos Iulium, & Innocentium, & Cæleſtinum cum plurimorū Epiſcoporum conuentu talia prohibentes præſcripſiſſe aſſerit, vt nullo modo iam ſe in coniugium reciperent mulieres & viri, qui per quamcunq; rationem ſuſciperent natos, ſed ſepararent ſe, ne ſuadente diabolo tale vitium peccati inoleſcat per mundum, & vniuerſorum error accreſcat. Addidit ad hoc, dicens. *Scitis, quia quo modo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptem dona baptiſmatis, à primo pabulo ſalis ſacrati, & ingreſſu ſanctæ Eccleſiæ vſq; ad confirmationem ſancti Spiritus per chriſma. Ab hoc ergo * Spiritus ſancti dono vſq; ad ſeptimum nullus Chriſtianus ſuam commatrem in coniugium recipere debet: & qui præſumpſerit anathematis vinculo religetur in perpetuum, niſi pœnitentiam egerit dignè. Mulieres verò, cum ſeparatæ fuerint hac pro * illicitatione à propriis viris, totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali receperunt, & poſt expletum annum recipiant alium virum, ſi voluerint. Similiter & vir vxorem.*

* *primo Spir.*

* *illicita re*

LXXI.

BONIFACIVS V. A. DCXVII.

BONIFACIVS, natione Campanus, de ciuitate Neapoli, ſedit annos 5. menſes 10. Hic conſtituit, vt teſtamentum ſecundum Principis iuſſionē valeat. Conſtituit etiā, vt nullus violenter de Eccleſia auferatur. nec aliquis, niſi preſbyter ſanctorum Martyrum reliquias de Eccleſia leuare præſumat. Fuit vir mitiſſimus, & amauit Clerum. Hic ordinauit Epiſcopos 29. presbyteros 26. diaconos 4. Qui defunctus eſt 8. Kalend. Nouemb.

Digitized by Google

LXXII.

A.DCXXVI.

HONORIVS.

HONORIVS, natione Campanus, ex patre Petronio Conſule, ſedit annos 12. menſes 11. dies 18. Hic clerū erudiuit. Hic de ordinationib. Epiſcoporū minimè differēdis ita dicit. **Placuit, vt quiſque Metropolitanus ſi vltra tres menſes conſecrationis ſuæ ad fidē ſuā exponēdā, palliumq; ſuſcipiendū ad Apoſtolicā ſedem non miſerit commiſſa ſibi careat dignitate, ſit licentia Metropolitanis alius poſt ſecundā & tertiā commonitionē viduatis Eccleſiis cū conſilio Romani Pontificis ordinando Epiſcopū ſubuenire. Si verò conſecrādi Epiſcopi negligētia prouenerit, vt vltra tres menſes Eccleſia viduata conſiſtat, communione priuetur, quouſq; aut loco cedat, aut ſe cōſecrandū præbere non differat. Quod ſi vltra quinq; menſes p ſuam negligentiā retinuerit viduatam Eccleſiam, neq; ibi, neq; alibi conſecrationis donū percipiat, imò Metropolitani ſui iudicio cedat. Itē, quicunq; ſanè Metropolitanorū p plateas, vel in Letaniis vti pallio præſumpſerit, & non tantū in præcipuis feſtiuitatibus, & Apoſtolica ſede indictis tēporibus ad Miſſarū ſolummodo ſollemnia permiſſa, qua abutitur, careat dignitate: quoniā iure priuilegiū meretur amittere, q audacter vſurpat illicita. ITEM, Epiſcopos verò. q percutere, detrūcare, vel cōtra canonicā auctoritatē infamare, aut propriis rebus abſq; legali iudicio exſpoliare præſumpſerit, ſibi eos à commiſſis Eccleſiis inſequendo expellere, communione priuetur. Si verò bis vel ter cōuentus, ei in quem deliquiſſe dignoſcitur, emendādo non ſatisfecerit, anathematis vinculis innodetur. Item. Si quis domū Dei violauerit, & aliqua ſine licentia illius, cui commiſſa dinoſcūtur inde abſtulerit, vel Eccleſiaſticis perſonis iniuriā fecerit, donec cōuentus & admonitus legitimè ſatisfaciat, ſciat ſe à communione priuatū. Si verò poſt ſecūdā & tertiā conuentionē corā Epiſcopo ſatisfacere detrectauerit, ſacrilegii periculo ab omnib. obnoxius teneatur. Quicūq; ſanctimonialē, ſiue quācunq; feminam in matrimoniū vel concubinatū rapuerit, donec eā coram Epiſcopo ciuitatis parētibus, vel ciuib. reſtituat, cū omnibus fautoribus ſuis excommunicatū ſe eſſe cognoſcat. Si verò poſt ſecundā & tertiā conuentionē, quam rapuit ſub ſatisfactione congrua nō reddiderit, tanquā anathematizatus ab omni Chriſtianorū conſortio repellatur. Raptas .n. nec immeritò, dicimus, quæ ſine conſenſu parētū, vel ciuitatis Epiſcopi, aut ipſæ vltrò diffugiūt, aut nolētes ab aliis abducūtur. Si quis homicidiū membrorū trūcatione, domorū incendia fecerit, aut fieri iuſſerit, aut facienti conſenſerit, quouſq; de his legaliter, vel amicabiliter corā Epiſcopo ciuitatis, aliiſq; ciuibus non emendauerit, ab Eccleſia priuatū ſe eſſe agnoſcat. Si ergo poſt ſecundam & tertiā conuentionem cuncta, in quibus arguitur non emendauerit, tanquam Ethnicus & publicanus ab omni Chriſtianorū Collegio ſeparetur. Porrò de his, qui deprædationes fecerint, aut facere iuſſerint, vel facienti conſenſerint inſtituimus, vt ſi ab Epiſcopo ciuitatis admoniti minimè**

*Gratian. tribuit Pelagio. diſt. 100. c. quoniam.

Digitized by Google

nimè reſipuerint, 40. dies pane & aqua contenti reliquis cibis & potibus ſint omninò priuati. Quod ſi hanc excommunicationem ſuſpicati fuerint violaſſe, ſatisfaciant Epiſcopo, quod illam non violauerint, ſicq; demū, ſi conuicti fuerint hanc violaſſe, non ſolū, quod vnicuique arguuntur feciſſe emendent, ſed & bis aut ter commoniti, ſi ſe non correxerint, ab omni communione priuati ſunt. Si verò poſt ſecundam & tertiam commonitionem cuncta, in quibus arguuntur, perfectè nō emendauerint, anathematis ſententia ſe nouerint obligatos. ITEM *Hi ſanè, qui ante audientiam communicare tentauerint, donec per pœnitentiam reatum ſuum defleant, ad communionem nullo modo reducantur excepto mortis vrgente periculo. Qui verò excommunicato ſcienter communicauerit, vel communicauit, & amodò ſaltem in domo ſimul orauerit, atq; latebras defenſionis, ne cominus ad ſatisfactionem perducatur præbuerit, donec ab excommunicatore pœnitentiā ſuſcipiat, corporis & ſanguinis Domini communione ſe priuatum eſſe cognoſcat. Quicunq; ergo intra anni ſpacium humiliter, ſiue publicè cauſam ſuam corā ſuis excommunicatoribus non peregerint, ipſi ſibi audientiæ aditum clauſiſſe videantur. Quod ſi obſtinato animo ſine communione defuncti fuerint, nos illorum cauſam iuxta B. Leonis prædeceſſoris noſtri ſententiam diuino iudicio reſeruantes, quibus viuis non communicauimus, mortuis communicare non poſſumus.* ITEM. *Cura ſit omnibus Epiſcopis excommunicatorum nomina omninò, tàm vicinis Epiſcopis, quàm ſuis parrochianis pariter indicare, eaque in celebri loco poſita pro foribus Eccleſiæ cunctis conuenientibus inculcare, quatenus in vtraq; diligentia & excommunicatis vbiq; Eccleſiaſticus aditus excludatur, & excuſationis cauſa omnibus auferatur. Si quis ſanè venerabilium Epiſcoporum vel ſacerdotum in hac re diſtrictiſſimè non vigilauerit, & in aliquo cohibuerit, quo minus Eccleſiaſticæ ſeueritatis inuectio circa perſonas delinquentium conſeruetur, donec coram prouinciali Synodo ſatisfiat, à communione ſciat ſe eſſe ſuſpenſum. Si verò poſt tertiam conuentionem in ſua negligentia manſerit, canonico iudicio ſubiacebit. ILLOS autem, qui pro diuerſis ſuis exceſſibus ſe conueniendos legaliter timent, aliumque ſenioratum confugiunt, & ibi peiora prioribus operantur, iubet vt à nemine ſuſcipiantur, donec ſub prioris Domini diſtrictione ſatisfaciant cunctis, quibus deliquerant. Si verò prius ſuſcepti fuerint, cum ſuo ſuſceptore communione priuentur. De illis autem qui prolationem ſententiæ ſubterfugere cupientes à matricularibus Eccleſiæ, vel baptiſmalibus ſe ſubducunt, ſtatuit, vt hi, qui infra regionem poſiti à publicis Eccleſiarum ſe conuentibus vltra tres dies Dominicos voluntariè prolationem ſententiæ ſubterfugiendo abſtinent, donec ſub ſatisfactione ſe emendandos aſtruant communione priuentur.* ITEM, *Adminiſtratores planè ſecularium dignitatū, quos ad Eccleſiarū tuitionem, pupillorum & viduarū protectionem, rapaciumq; refrenationem conſtitutos eſſe cognouimus, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis*

Digitized by Google

viris conuenti fuerint, eorum querimonias fideliter audiant, & ſecundũ quod neceſſitas expetierit, abſq; negligentia examinent, & diligenti ſtudio emendẽt. Quod ſi Dei timorem præ oculis non habentes negligere poſt ſecundã & tertiã commonitionẽ inuenti fuerint, omni ſe nouerint communione vſq; ad condignam ſatisfactionẽ priuatos. ITEM. *Qui presbyterũ ordinare neceſſariũ ducit, deputet eũ Eccleſiæ, in qua Domino ſeruiens iugiter perſeueret.* Hic ordinauit Epiſcopos 71. presbyteros 13. diaconos 11. Obiit. a. 4. Idus Oct.

LXXIII.

A.DCXXXVIII

SEVERINVS.

SEVERINVS, natione Romanus, ex patre Abieno, ſedit menſes 2. dies 4. Hic ordinauit Epiſcopos 4. Obiit autem 4. Idus Octobr.

LXXIV.

A.DCXXXIX.

IOANNES IV.

IOANNES, natione Dalmaticus, ex patre Venantio ſcholaſtico, ſedit annum 1. menſes 9. dies 18. Hic per Dalmatiam & Hiſtriã multum pecuniæ miſit ad redemptionem captiuorum. Hic ordinauit Epiſcopos 4. Defunctus eſt autem 4. Idus Octob.

LXXV.

A.DCXLII.

THEODORVS.

THEODORVS, natione Græcus, ex patre Theodoro Epiſcopo, de ciuitate Hieruſalem, ſedit annos 6. menſes 5. dies 14. Hic ordinauit Epiſcopos 56. presbyteros 21. diaconos 4. Qui defunctus eſt pridie idus Maii.

LXXVI.

A.DCXLIX.

S. MARTINVS.

MARTINVS, de ciuitate Tudertina prouinciæ Tuſciæ, ſedit annos 6. menſem 1. dies 26. Hic 105. Epiſcopos in vrbe Roma congregauit, cum quibus condemnauit Theodorum quendã Epiſcopum Pharanitarum & Cyrum Alexandrinum, & Sergium Conſtantinopolitanum, & eius ſucceſſores Pyrrhum & Paulum, qui nouitates contra immaculatam fidem præſumpſerunt innectere. Et demum prædictus Papa quia hæreticis conſentire noluit, ductus eſt

Digitized by Google

ctus eſt in exilium, vbi & vitam in Chriſto finiuit 4. Idus Nouemb. Ordinauit autem Epiſcopos 34. preſbyteros 11. diacon. 5.

LXXVII.

S. EVGENIVS. A.D.C.LII.

EVGENIVS, natione Romanus, ex patre Rufiniano, ſedit annos 2. menſes 9. dies 33. Hic ordinauit Epiſcopos 21. defunctus eſt autem 4. non. Iunii.

LXXVIII.

S. VITALIANVS. A.DC.LV.

VITELLIANVS, natione Signenſis Cāpaniç prouinciç de patre Anaſtaſio, ſedit annos 14. menſes 6. Hic regulam Eccleſiaſticam atq; vigorem, vt mos erat, omninò conſeruauit. Hic ordinauit Epiſcopos 97. presbyteros 22. diaconum 1. Huius temporib. Conſtantinus Auguſtus Romam venit, ibiq; omnia, quæ ad ciuitatis ornatū ſuſpenſa erant deponi fecit, & Eccleſiā S. Mariæ ad Martyres, quę de tegulis æreis erat tecta, diſcooperuit, & in regiā vrbem ipſas tegulas cum aliis diuerſis, quæ deponi fecerat, emiſit. Scripſit autē epiſtolam Paulo Cretenſi Archiepiſcopo, in qua eū arguit, quia Ioannem Epiſcopū Lampeon vrbis in cuſtodiam duci fecit. Inſuper contra canonum iuſſa contra legum inſtituta, exiſtens in cuſtodia, cogebatur, vt daret fideiuſſores. Vnde omnia, quæ ipſe Archiepiſcopus de iā prędicto Epiſcopo in Synodo egit, inania eſſe decreuit, & Eccleſiam ſuam ei iudicio Synodi datis litteris reddi præcepit. Defunctus eſt autem 8. Idus Februar.

LXXIX.

ADEODATVS. A.DCLXIX.

ADEODATVS, natione Romanus, ex monachis, de patre Iouiniano, ſedit annos 4. menſes 2. dies 5. Hic ordinauit Epiſcopos 7. presbyteros 14. diaconos 2. Qui defunctus eſt 8. Idus Iunii. Poſt eius verò trāſitum, & pluuiæ & tonitrua tanta fuerunt, quanta prius fuiſſe nemo eo in tempore viuens audierat. Vnde homines & pecudes ex nimio ictu fulguris interierunt.

Digitized by Google

LXXX.

A. DCLXXVI.

DONVS.

DONVS, natione Romanus, ex patre Mauritio, ſedit annum 1. menſes 5. dies 10. Hic ordinauit Epiſcopos 6. diaconos 5. Poſt electionem huius Auguſto menſe apparuit ſtella præfulgida valde in oriente. Oriebatur autem aſſiduè in gallicantu apparens vſque mane, ſed emenſo trium menſium ſpacio ſuæ pulchritudinis radios nunquam parens abſcondit, quam in eadem plaga orientis innumeræ multitudinis hominum mors ſecuta eſt. Huius tempore Eccleſia Rauennæ, quæ prius acephalicum caput contra Romanam Eccleſiam erexerat, denuo fracta ceruice ſuperbię Apoſtolicæ ſedi humiliata ſubiacuit. Obiit autem iſte 3. Idus Aprilis.

LXXXI.

A. DCLXXVIII.

S. AGATHO.

AGATHON, natione Siculus, ſedit annos 2. menſes 5. dies 4. Hic ordinauit Epiſcopos 18. presbyteros 10. diaconos 4 Legati Conſtantinopolim directi è latere huius Papæ Macarium Antiochenum patriarcham in Synodo depoſuerunt, quia duas naturas & voluntates in Chriſto eſſe negauit. Prædictus Papa hoc obtinuit apud Imperatores, Conſtantinum videlicet, & Heraclium, & Tiberium, vt iuxta poſtulationem ſuam remitteretur quantitas illa, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Romani Pontificis faciéda: ſic tamen, vt ſi contigerit poſt eius tranſitum vel electionem ordinationem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale deferatur in regiam vrbem ſecundum antiquam conſuetudinem, & cum eorum, id eſt, Imperatorum ſcientia & iuſſione ordinatio debeat prouenire. Hic defunctus eſt 4. Idus Ianuar.

LXXXII.

A. DCLXXXIII.

S. LEO II.

LEO, natione Siculus, ex patre Paulo, ſedit menſes 10. dies 17. Hic fuit eloquentiſſimus, græca & latina lingua eruditus. Hic fecit conſtitutum, vt qui ordinatus fuerit Archiepiſcopus nulla conſuetudine pro vſu pallii, aut diuerſis officiis Eccleſiæ perſoluere debeat. Hic ordinauit Epiſcopos 21. presbyteros 14. diaconos 3. Defunctus eſt autem 4. Kalend. Iulii.

LXXXIII.

LXXXIII.

BENEDICTVS II.

A.DCLXXXIV.

BENEDICTVS, natione Romanus, ex patre Ioanne, ſedit menſes 10. dies 12. Hic ſuſcepit præceptum Conſtantini Auguſti datum clero & populo, & exercitui Romano, per quod conceſſum eſt, vt cum quis fuerit electus ad regendam Romanam ſedem continuò abſq; tarditate cõſecretur Pontifex. Obiit verò 8. Idus Maii.

LXXXIV.

IOANNES V.

A. DCLXXXV.

IOANNES, natione Syrus, ex prouincia Antiochia, de patre Cyriaco, ſedit annum 1. dies 9. Fuit autem vir valdè ſtrenuus atq; ſcientia prædiτus, & omnino moderatus. Hic conſecratus eſt à tribus Epiſcopis, Oſtienſe, Portuenſe & Veliternenſe, ſicut & præceſſor eius Leo fuerat. Defunctus eſt verò 4. non. Auguſti.

LXXXV.

CONON.

A. DCLXXXVI

CONON, oriundus patre Traceſeo, educatus apud Siciliam, ſedit menſes 11. In huius electione non minima eſt cõtentio habita, eo quod clerus Archidiaconum, exercitus autem Theodorum presbyterum nitebatur eligere. Sed hac contentione aliquãdiu habita, tandem clerus & populus vnanimiter hunc denominantes elegerunt. Poſt aliquot verò dies exercitus videns cleri & populi concordiam, & ipſe in prædicti electionis decreto ſubſcripſit. Hic ordinauit Epiſcopos 16. Defunctus eſt autem 10. Kalend. Octobris.

LXXXVI.

SERGIVS.

A DCLXXXVII.

SERGIVS, natione Syrus, Antiochiæ regionis, ortus ex patre Tiberio, ſedit annos 13. menſes 7. dies 23. Ante huius electionem populus Romanus, vt fieri adſolet, diuiſus eſt. nam pars vna Theodorum archipreſbyterum, alia verò elegit Paſchalem archidiaconum. Cum autem iſti duo electi contenderent, nec alter eorum alteri cedere vellet, maxima pars cleri, nec non primates iudicum

& exercitus Romanæ militiæ diu pertractantes, qualiter duorum altercantium contentio ſopiretur, conſilio inito demum prænominatum Sergium vnanimiter elegerunt, & altercantium tumultuatione repreſſa in ſede eum concorditer ſtatuerunt. Hic in ſacrario B. PETRI Apoſtoli capſam argenteam in angulo obſcuro iacentem, & ex nigredine nimiæ annoſitatis, nec, ſi eſſet argentea, iam apparentem, Deo ei reuelante, repperit. Itaq; oratione facta, ſigillo fracto, & capſa aperta inuenit in ea crucem diuerſis ac pretioſis lapidibus perornatam. In qua etiam aperta inuenit miræ magnitudinis, & ineffabilem portionem ſalutaris ligni viuificæ crucis repoſitam, quæ ex die illo pro ſalute humani generis ab omni populo Chriſtiano die Exaltationis S. Crucis in Eccleſia Saluatoris adoratur. Hic ſtatuit, vt in fractione corporis & ſanguinis Domini à clero & populo *Agnus Dei* cantetur. Hic ordinauit Epiſcopos 27. preſbyteros 18. diaconos 4. Defunctus eſt autem Idibus Septemb.

LXXXVII.

A.DCCI.

IOANNES VI.

IOANNES, natione Græcus, ſedit annos 3. menſes 2. dies 12. Hic captiuos, quos in Campania Gyſolphus dux gentis Longobardorum ceperat, donariis ſuis redemit. Hic ordinauit Epiſcopos 15. preſbyteros 9. diaconos 2.

LXXXVIII.

A.D.CCV.

IOANNES VII.

IOANNES, natione Græcus, de patre Platone, ſedit annos 2. menſes 6. dies 17. Hic ordinauit Epiſcopos 19. Sepultus eſt autem 15. Kalend. Nouemb.

LXXXIX.

A.D.CCVIII.

SISINNIVS.

SISINNIVS, natione Syrus, ex patre Ioanne, ſedit dies 20. Hic ordinauit Epiſcopum vnum. Defunctus eſt autem repentina morte.

XC.

X C.

CONSTANTINVS. A.DCCVIII.

CONSTANTINVS, natione Syrus, ex patre Ioanne, ſedit annos 7. dies 15. Hic ordinauit Felicem Archiepiſcopum Rauennatem, qui iuxta anteceſſorum ſuorum conſuetudinem ſcribere noluit, faſtu arrogantiæ tentus. Qui poſtea elatione ſuperbiæ ſuæ à Iuſtiniano Auguſto capi iubetur, oculis priuatur, & in exilium in Ponticam mittitur: Sed mortuo Imperatore ad ſedem propriam reuertitur, & ſic humiliatus ab Apoſtolica ſede veniam petiit, & abſolutionem promeruit. Prædicti Papæ temporibus venit Romam Benedictus Mediolanenſis Archiepiſcopus, & certauit pro Eccleſia Ticinēſi, ſed conuictus eſt, eo quod à præfatis temporibus Ticinenſis Eccleſiæ antiſtitis conſecratio ad ſedis Apoſtolicæ Pontificem pertinebat. Ordinauit autem Epiſcopos 64. presbyteros 10. diaconos 2. Obiit autem 6. Idus April.

XCI.

S. GREGORIVS II. A.DCCXIV.

GREGORIVS, natione Romanus, ex patre Marcello, ſedit annos 16. menſes 9. dies 11. Hic in Germania per Bonifacium Epiſcopum verbum ſalutis prædicauit, & gentem illam ſedentem in tenebris doctrina lucis conuertit ad Chriſtum. Huius temporibus Sarraceni Franciā occupare conati ſunt, ſed iudicio DEI vna die trecēti & ſexaginta quinq; millia à Francis ceciderūt, vt epiſtola à Francorum Duce Pontifici miſſa continebat. Hic conſtituit, vt Quadrageſimali tempore, quinta videlicet feria ieiunium, atque Miſſarum celebratio fieret, quod prius non fiebat. HVIVS temporibus LEO Imperator ad peiora progreſſus compulit omnes Conſtantinopoli habitantes, vt Sanctorum imagines deponerent, & igni conſumerent. Cuius errori, quia GERMANVS non conſenſit Patriarcha, à ſede eſt pulſus, & in eius loco Anaſtaſius presbyter eſt ordinatus. Hic in Synodo communi omnium præſidentium iudicio confirmando dixit. *Si quis presbyteram, aut diaconiſſam, aut monachā, aut nurū, aut conſobrinā, aut de ꝓpria cognatione, aut q̄ cognatus habuit, duxerit vxorē, anathema ſit.* ITEM, *ſi quis viduā furatus fuerit in vxorē & virginem; niſi eam deſponſauerit, anathema ſit.* Item, *ſi quis ariolos, aruſpicos, vel incantatores obſeruauerit, aut phylacteriis vſus fuerit, anathema ſit.* Hic ordinauit Epiſcopos 150. presbyteros 25. diaconos 4. Qui defunctus eſt 3. Idus Februar.

C. Romanum tom. 3. Concil. Cap. 1. & 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

XCII.

A.DCCXXXI.

S. GREGORIVS III.

GREGORIVS, natione Syrus, ex patre Ioanne, ſedit annos 10. menſes 8. dies 20. Hic fuit vir valde mitis, & in diuinis litteris bene inſtructus, & græca latinaq; lingua pleniter eruditus. Hic in Synodo reſidens omnes illos anathematis vinculo innodauit, qui antiquę Eccleſiaſticæ conſuetudini aduerſantes Sanctorum imagines venerari contemnerent. Hic ordinauit Epiſcopos 80. preſbyteros 24. diaconos 3.

XCIII.

A.DCCXLII.

S. ZACHARIAS.

ZACHARIAS, natione Græcus, ex patre Polychronio, ſedit annos 10. menſes 3. dies 14. Huius temporibus KARLOMANNVS filius * Karlomanni Francorum Regis præſentis vitæ gloriam & poteſtatem relinquens, clericatus iugum Romæ ab ipſo Papa ſuſcepit. Deinde ad montem Caſſinum peruenit, ibique facta iuxta morem profeſſione profeſſionis habitum deuotè ſuſcepit. Eiuſdem Papæ temporibus Ratechiſus rex Longobardorum regalem dignitatem relinquens à prædicto Papa detonſus monachico habitu cum vxore & filiis induitur. Hic ordinauit Epiſcopos 35. presbyteros 23. diaconos 6. HIC in Synodo conſtituit, vt Epiſcopi cum mulieribus omninò non habitent, & presbyteri, vel diaconi ſubintroductas mulieres nullo modo ſecum audeant habere, niſi matrem, & illas, quæ ſuſpiciones effugiunt, alioquin gradus ſui priuentur honore. ITEM ſtatuit, vt Epiſcopi, presbyteri, diaconi ſecularibus indumentis minimè vtantur, niſi, vt condecet, tunica ſacerdotali: ſed neque dum ambulauerit in ciuitate, aut in via, aut in plateis, ſine indumento præſumat ambulare, niſi in itinere longo ambulauerit, quia ſacerdos incedens ſine operimento ſibi congruo ſacerdotium ſuum deturpat. Quod ſi præſumpſerit, communione priuetur, donec, quæ ſtatuta ſunt, adimplere maturet. Item, vt presbyteri & diaconi non vtantur monacha, vel etiam ſpirituali commatre. Nam qui huiuſmodi opus perpetrauerit, ſciat ſe anathematis vinculo obligatum, & DEI iudicio condemnatũ, atq; à ſacro corpore & ſanguine Dn. noſtri IESV Chriſti alienũ ſtatuẽte Apoſtolica cenſura. Et quicunq; ſacerdotum talibus communicare præſumpſerit, eorum conſortio condemnatus ſacerdotii ſui honore priuetur. Si

* Caroli Martelli.

Digitized by Google

tur. Si autem hi, qui conuicti ſunt admoniti declinauerint, & ab adulterio fuerint diuiſi, pœnitentiæ ſubmittantur, vt ſacerdos loci prouiderit. ITEM de presbyteris, diaconis ſeu clericis, qui inter ſe cauſam habuerint, nullo modo præſumat publicis auctoritatibus interpellationem facere, niſi ſuo Epiſcopo: & ſi forſan Epiſcopus cauſam habuerit ad vicinum Epiſcopum cōfugiū faciant iuxta canonū ſtatuta. Et ſi minimè conuenerit, vt decidatur inter eos cōtētio, ad Apoſtolicam veniant ſedem. Si quis verò pręter ſtatuta præſumpſerit agere, gradus ſui honore priuetur, & ab Eccleſi apellatur, vſq; dum cauſa ſuſceperit finem. ITEM, vt Epiſcopus, aut presbyter, dum ingreſſus fuerit ad Miſſarum ſollemnia celebranda, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Epiſcopo, aut presbytero Miſſarū ſollemnia ſuppleantur, ſed qui initium poſuit, ſuppleat vſq; in finem. Si quis aliter agere præſumpſerit, à Dominico corpore & ſanguine ſit ſuſpenſus. Prædictus Papa vniuerſis Epiſcopis, cunctis etiam Ducibus, Comitibus, omnibusq; DEVM timentibus per Gallias & Francorum prouincias conſtitutis epiſtolam deſtinauit, in qua omnes commonuit, vt falſos, & ſchiſmaticos, homicidas & fornicarios ſacerdotes ab ipſis expellerent.

XCIV.

STEPHANVS III. A.DCCLII.

STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Conſtantino, ſedit annos 5. dies 23. Poſt obitum Zachariæ Papæ STEPHANVS *STEPH.II.* quidam presbyter à cuncto populo electus eſt, & in patriarchium inthronizatus. Qui poſt biduum ſubitò alienatus obmutuit, & die ſequenti defunctus eſt. Poſt hæc verò omnes vnanimiter hunc eligentes in patriarchium iuxta morem introduxerunt: erat enim amator Eccleſiarum, traditionem Eccleſiaſticam firma ſtabilitate conſeruans. Huius temporibus Aiſtulphus Langobardorum rex occupatis bonis Eccleſiæ multa Romanis intulit mala, ſed plurima minatus eſt. Vnde prædictus Papa coactus Pippinum regem Franciæ poſtulatum auxilium adiit, contra quem venit Karlomannus frater regis quamuis monachus, malignis tamen Aiſtulphi ſuaſionibus deceptus, vt eius petitioné in irritum duceret. Sed Deo id agente propoſiti inefficax exſtitit, & ibi idem in Francia in monaſterio à fratre ſtatutus vitam finiuit. Pontifex verò apud regem voluntatem ſuæ petitionis obtinuit. Hic ordinauit Epiſcops 15. presbyteros 2. diaconos 2. Defunctus eſt autem 6. Calend. Maii.

Digitized by Google

Prædictus Pontifex in quadam epiſtola de infirmitatis ſuæ liberatione ita inter cætera dicit. *Cum iam medici deſperarent, fuit ſicut in oratione in Eccleſia B. martyris Dionyſii ſubtus campanas, & vidi ante altare domnum Petrum & Dominum Paulum, & nota mente illos recognoui, & tertium B. Dionyſium ad dexteram B. Petri ſubtilem & longiorem. Dixitque Domnus Petrus. Hic frater noſter poſtulat ſanitatem. Et dixit B. Paulus. Modo ſanabitur, & appropinquans miſit manum ſuam ad pectus domni Dionyſii amicabiliter, reſpexitq́; ad Domnum Petrum. Et dixit Domnus Petrus ad Dionyſium hilariter. Tua gratia eſt ſanitas eius. Et Dionyſius veniens ad me ait. Pax tecum frater, non morieris, donec ad ſedem tuam proſperè reuertaris. Surge, & hoc altare in honore DEI & veneratione Apoſtolorum Petri & Pauli dedica: moxq́; ſanus factus impleui quæ iuſſa ſunt.*

XCV.

A.DCCLVII.

S. PAVLVS.

PAVLVS, natione Romanus, ex patre Conſtantino, ſedit annos 10. menſem 1. In huius autem electione populus Romanus diuiſus eſt. Nam alii Theophylactum archidiaconum, alii hunc volebãt habere Pontificem. Sed pars illa, quæ maior ac validior fuit, tandem hunc elegit, & ita cæteris diſperſis iſte ſedem obtinuit. Hic conſecrauit Epiſcopos 20. presbyteros 12. diaconos 2.

XCVI.

A.DCCLXVIII

STEPHANVS IV.

STEPHANVS, natione Siculus, ex patre Oliuio, ſedit annos 3. menſes 5. dies 27. Dum Paulus Papa ex hac vita migraſſet continuò Conſtantinus quidam laicus à germanis fratribus, & illis, quos fratres quoquo modo attrahere potuerunt, latrocinio in Patriarchium eſt introductus. ibiq; repente vna die fit clericus, alia verò die ſubdiaconus & diaconus à Georgio Præneſtino Epiſcopo conſecratus eſt: & proximo Dominico die cum multitudine armatorum ad Eccleſiam B. Petri properans à prædicto Georgio & aliis duobus Epiſcopis, Albanenſe videlicet & Portuenſe in Pontificem ordinatus eſt, & vnius anni & menſis ſpacio Romanam Eccleſiam hac inuaſione detinuit: & infra hoc ſpacium Epiſcopos 8. presbyteros totidem, & diaconos 4. ordinauit. Sed prædictus Præneſtinus Epiſcopus non multo poſt diuina vltione correptus eſt. nam dextera manus eius aruit, & contracta eſt, adeò vt ad os eam erigere

Digitized by Google

erigere non poſſet,& taliter languens vitam finiuit. Conſtantinus verò decurſo anni & menſis ſpacio à Romanis & Longobardis repente ſuperuenientibus, interfecto vno ex fratribus ſuis, capitur. Deinde prædicto Papæ Stephano iam electo præſentatur, ibiq; aſſiſtentiū iudicio deponitur. Poſtmodū p̄dictus electus in Pontificē ordinatur. Inter hæc Theodorus Epiſcopus Conſtantini Vicedominus à turba raptus oculis priuatur, lingua truncatur, & Paſſiuus eiuſdem Conſtantini germanus excæcatur, & ipſe Conſtantinus demum capitur, lumine priuatus, miſerè in platea iacere relinquitur. Deinde pro impiæ inuaſionis præſumptione Synodo in vrbe Romana congregata, primò omne ſcriptum de eius actionibus geſtum igni mandatur. deinde ſtatuitur, vt omnia, quæ iſdem Conſtantinus in Eccleſiaſticis ſacramentis, aut diuino cultu egerat, iterarentur, præter ſacrum baptiſma, aut ſanctum chriſma. De contumacib. & inobedientib. & contētioni & ſcādalo inſiſtentib. præcepit, ſi poſt primā & ſecundā admonitionē ſe minimè correxerint vt quaſi zizaniorum ſeminatores ab Eccleſiæ gremio abiiciantur. Hic conſtituit 7. Cardinales Epiſcopos, qui alternatim in Eccleſia B. Petri Apoſtoli hebdomadas celebrarent, & hymnum angelicum in Miſſarum ſollemniis decantarent. Hic ordinauit Epiſcopos 10. presbyteros 5. diaconos 4.

XCVII.

S. HADRIANVS.

A. DCCLXXII.

ADRIANVS, natione Romanus, ex patre Theodoro, de regione Via lata, ſedit annos 23. menſes 10. dies 7. Hic vir valde nobilis, & fortiſſimus orthodoxæ fidei, & patriæ ſuæ, & plebis ſibi commiſſæ defenſor, ad ſedandas calumnias, & deuaſtationes, quas Deſiderius Longobardorum rex in bonis S. Petri exercuit, KAROLVM magnum Francorum Regem Romam vocauit. Qui cum quinto anno regni ſui illuc veniſſet, inter cætera, quæ ab ipſo ibi magnificè geſta ſunt, etiam partem aliquam Saxoniæ in prouincia Weſtfalia, quam ad fidem Chriſtianitatis conuertit, vt ipſe iam prædictus Papa præcepit, & docuit, ſecunda feria Paſchæ in baſilica S. Petri Apoſtoli inter cætera, quæ ad manum Papæ offerebat, Deo in ſacrificium obtulit, & in loco Osbrugge vocato Epiſcopatum conſtituere, & decimis nouiter ad fidem conuerſorum, ſi ſanus & incolumis remeaſſet, Papa ita dictante, & priuilegiis ſuis confirmante dotare deuouit. Ordinauit autem Epiſcopos 186. presbyteros 24.

Vide Alb. krantz. metrop. lib. 1. c. 2. & lib. 2. Saxon. c. 11.

ros 24. diaconos 6. Qui defunctus eſt Kalendis Ianuarii. Hic Epiſcopis Hiſpaniarum Epiſtolam deſtinauit, in qua multis rationibus, multiſq; multorum auctoritatibus, Chriſtum verum, & nõ putatiuum, proprium, & non adoptiuũ patris filiũ eſſe comprobauit.

XCVIII.

A. DCCXCV.

LEO III.

LEo, natione Romanus, ex patre Azuppio, ſedit annos 20. menſes 5. dies 16. Hic in natali S. Stephani protomartyris electus eſt, & inſequenti die ordinatus eſt. Hic cum ex more paratus in Letania, quæ maior dicitur, incederet, ab iniquis Romanorum captus, oculis eſt priuatus, & lingua truncatus, in arctaq; cuſtodia recluſus. Sed DEO cooperante, & B. Petro ſuffragante, & viſum recepit, & lingua ei ad loquendũ reſtituta eſt, & ex ipſa cuſtodia liberatus Dei auxilio ad KAROLVM Regem, & Romanorum patritium profectus eſt: à quo & deuotiſſimè ſuſceptus eſt. Quod nefandiſſimi Romanorum audientes falſa crimina ei imponere ſtuduerunt, vt Regi & omnibus eum ita odioſum efficerent. Sed prædictus Pontifex ad ſedem ſuam reuerſus paulo poſt prænominato Rege præſente cunctiſq; ét clero & populo prę̨ſentibus, non coactus, ſed ſpontaneus de impoſitis criminib. iureiurando ſe expurgauit. Poſt hæc die Natalis Saluatoris noſtri ab omnibus prędictus rex, Romanorũ Imperator Auguſtus eſt conſtitutus, & à Papa nominato Pontifice coronatus, & ita eius tempore primum Romanorum imperium peruenit ad Francos. Hic conſtituit, vt tres dies ante Dominicam aſcenſionẽ Letaniæ celebrarentur. Hic ordinauit Epiſcopos 136. presbyteros 30. diaconos 11. ſepultus eſt .a. 2. Idus Iunii.

XCIX.

A. DCCCXVI.

STEPHANVS V.

STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Marino, ſedit menſes 7. Hic ordinauit Epiſcopos 5. presbyteros 9. diaconos 4.

C.

A. DCCCXVI.

PASCHALIS.

PASCHALIS, natione Romanus, ex patre Bonoſo, ſedit annos 7. menſes 5. dies 13. Ordinauit aũt Epiſcopos, presbyteros, & diaconos per diuerſa loca. Hic de his, qui ob cauſã frigidæ naturæ ſe dicunt

dicunt non poſſe ab inuicẽ opera carnis dantes commiſceri requiſitus reſpondit dicens. *Si non poſſunt, habeant vxorem, quaſi ſororẽ. Quod ſi retinaculũ iugale volunt recidere, maneant innupti. Nam ſi huic nõ potuit naturaliter cõcordare, quomodo alteri cõueniet? Igitur, ſi vir aliã vult recipere vxorẽ, manifeſta ratio patet, quia ſuadente diabolo fomite odii exoſam habuit eam, & idcirco illã dimittere mendacii falſitate molitur. Quod ſi mulier cauſatur, & dicit. Volo mater eſſe & filios procreare, eligantur ex vtraq; parte tres ꝓpinqui parentes, qui iureiurando dicant tactis ſacroſanctis Euangeliis, ꝙ nũquam hi permixtione carnis coniuncti vna caro effecti fuiſſent, tunc videtur mulier ſecundas poſſe contrahere nuptias. Humanum dico, propter infirmitatem carnis eorum. Vir autem, qui frigidæ naturæ eſt, maneat innuptus. Quod ſi ille aliam copulam, cui conueniat, requirit, tunc hi, qui iurauerunt ſunt periuri, & rei crimine tenentur. Ex hoc nimirum eorum fraus detegitur, ſi vterq; alias nuptias expetunt.*

HIC Mediolanenſi Eccleſiæ de ſimoniaca hæreſi ſcripſit epiſtolã, quæ ita incipit. *Fraternæ mortis crimen incurrit, ſi quis, cum poteſt, fratrem à morte minime defendit. Nos verò, qui excellentiæ veſtræ ſummum diſcrimen audiuimus, ſummi reatus pœnam incurrimus, ſi taceamus, Domino per prophetam intentante: quia profecto ſanguinem fundit, qui impiorum iniquitatem tacendo diſſimulat. Audiuimus .n., quod valde miramur, quod ſacri ordines apud vos pecuniis diſtrahuntur, cum quicunq; tale aliquid tentauerint omninò hæretici comprobentur, Spiritu ſancto per Gregorium ſic intonante, quia quiſquis per pecuniam ordinatur, ad hoc vt fiat hæreticus promouetur, & quiſquis contra Simoniacam hæreſin neophytorum pro officii ſui loco non exarſerit, cum eo non dubitet ſe habere portionem, qui primus commiſit hoc piaculare flagitium, & ꝙ æterna morte hoc flagitium ſit dignũ Auguſtinus & Fulgentius oſtendunt, ita dicentes. Firmiſſimè tene, & nullatenus dubita omnẽ hæreticum & ſchiſmaticum, quamuis multas eleemoſynas faciat, vel ẽt ſanguinem ſuum fundat, cum diabolo & angelis eius æterni ignis incendiis mancipandũ, niſi ante finẽ huius vitæ Catholicæ incorporatus & redintegratus fuerit Eccleſiæ. Et turpe nimis eſt, vt pleniſſimo iã vigore confirmata Eccleſia tã ferali inimico ſuccumbat, de quo in primordio ſuæ infantiæ tanta virtute triumphauit. Si quis autem obiecerit, non conſecrationes, ſed res ipſas, quæ ex cõſecratione proueniunt vendi, videtur quidem aliquid dicere, nihil .a. penitus ſapere. Nam cum corporalis Eccleſia, aut Epiſcopus, aut Abbas, aut aliquis alius ſine rebus corporalibus & exterioribus in nullo proficiat, ſicut nec anima ſine corpore temporaliter viuit, quiſquis eorum alterum vendit, ſine quo alterum haberi non prouenit, neutrum venditum dereliquit. Quam tamẽ obiectionẽ ſacer penitus canõ exterminat, qui procuratorẽ vel defenſorẽ Eccleſiæ, vel regulæ ſubiectũ adeò ꝑ pecunias ordinari prohibeãt, vt interuentores quoq; tãti ſceleris*

 anathe-

Digitized by Google

anathematis mucrone ſuccidat. ITEM in eadem paulo inferius. *Quod tales Epiſcopos, vel Abbates, vel reliquos clericos nõ deuitamus, ſi eorũ Miſſas audimus, vel cum eis oramus, excommunicationem cum eis ſubimus, quos quidem ſacerdotes eſſe ſaltem credere, omninò errare eſt.*

CI.

EVGENIVS II.

A.DCCCXXIV.

EVGENIVS, natione Romanus, ſedit annos 4. menſes 7. dies 23. Huius diebus Romani iudices, qui in Francia tenebantur captiui, reuerſi ſunt.

CII.

VALENTINVS.

A.DCCCXXVII.

VALENTINVS, natione Romanus, ex patre Leontio, ſedit menſem vnum, dies 10.

CIII.

GREGORIVS IV.

A.DCCCXXVII.

GREGORIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne, ſedit annos 16. Hic ordinauit Epiſcopos, preſbyteros, diaconos per diuerſa loca, numero 185. Hic ciuitatem Oſtiæ, quæ vetuſtate diruta fuerat, à fundamento renouauit, ne Agareni in eo tempore circumuagantes Chriſtianis ibidem morantibus nocere poſſent, & ipſam vrbem Gregoriopolim nominari iuſſit.

CIIII.

SERGIVS II.

A. DCCCXLIV.

SERGIVS, natione Romanus, ex patre Sergio regionis quartæ, ſedit annos 3. Hic abſque iuſſione LOTHARII Imperatoris eſt ordinatus. Vnde, cum eius conſecrationis rumor ad prædicti aures Imperatoris peruenit, indignatus de hac præſumptione filium ſuum LVDOVVICVM & Drogonem Metenſem Epiſcopum cum magno exercitu Romam direxit. Qui poſt multa damna Romanis illata, ipſos Romanos Imperatori fidelitatem iurare fecerunt, & prædictum Sergium poſt multas contentiones in ſede demum confirmauerunt: qui prædictum filium Imperatoris in regem Longobardorum vnxit. Huius pontificis fuit frater, Benedictus nomine, brutus & valde ſtolidus, qui propter pontificis imbecillitatem,

Eccleſia-

Digitized by Google

Eccleſiaſticam & publicam curam vſurpauit. ad hoc etiam maximis muneribus primatum & dominium Romæ ab Imperatore ſibi acquiſiuit; demum verò Albanenſem Epiſcopatum vſurpare non metuit & omnia infra & extra Romam ſua auaritia & vanitate vaſtauit. Vigebat etiam iſtius Pontificis,& fratris eius tempore Simoniaca hæreſis in tantum, vt etiam venderētur Epiſcopatus, & qui plus dabat, Epiſcopatum accipiebat. Nec erat aliquis Epiſcoporũ, aut quiſquam virorum Eccleſiaſticorum, qui zelo Dei ductus cum Imperatore aut rege ageret, vt hoc nefas prohiberetur. Et quia nemo erat Chriſtianorum, per quem hoc malum corrigeretur, miſit diuina potentia flagellum paganorum ad vlciſcenda peccata Chriſtianorum. Nam ſuperuenientes Sarraceni innumeros hominum interfecerunt, caſtella & vrbes multas captas accepta præda igni dederunt: demum regem expugnantes fugauerunt, & multis captis & interfectis, maxima hominũ, & omniũ rerũ præda onuſti reuerſi ſunt. Hic ordinauit Epiſcopos 25. preſbyteros 8. diaconos 3.

CV.

LEO IV.

A. DCCC-XLVII.

LEo, natione Romanus, ſedit annos 8. menſes 6. dies 3. Hunc Romani omnes vnanimiter elegerunt, & dum in eius electione nimis gauderent, cœperunt iterum non mediocriter contriſtari, eo quod ſine imperiali auctoritate futurum non audebant conſecrare Pontificem, & periculum Romanæ vrbis maximè metuebant, ne iterum, vt olim, ab aliis hoſtibus fieret obſeſſa. Hoc timore futuri caſus perterriti, eum continuo Pontificem, non expectata Principis ſententia conſecrauerunt. Hic ſecundum antiquam cõſuetudinem canonica auctoritate cõſtituit, vt dum ſacra Miſſarum ſollemnia in Eccleſia celebrantur, nullus ex laicis in preſbyterio ſtare vel ſedere, aut ingredi pręſumat, niſi illi, qui ad hanc miniſtrationem ſacri officii conſtituti videntur. Huius temporibus Romæ in quibuſdam cauernis baſiliſcus ortus eſt, qui flatu ſuo, ac viſione omnes accedentes necabat, & morti mandabat, quem prædictus Pontifex ad ipſum foramen veniens ſua oratione fugauit, & nullum poſteà ex ipſo ſignum læſionis apparuit. Hic octauam aſſumptionis ſanctæ Dei genetricis Mariæ deuotiſſimè primum celebrauit, & ſemper celebrandam eſſe firma inſtitutione mandauit.

Hic conſilio & auxilio LOTHARII Imperatoris vrbem, quã

O circa

circa Eccleſiam B. PETRI inceperat, pleniter conſummauit, & cũ Letania eam circundans, & aqua exorcizata aſpergens ſanctificauit, & ſuo poſtmodũ nomine Leonianam eam vocauit. Hic videns multa ſuo in tempore contra DEVM & ſalutem animarũ impudẽter fieri, conſilio Imperatorum LOTHARII & LODEWICI Romæ Synodum habuit cum 67. Epiſcopis, cũ quibus 42. capitula Chriſtianorũ ſaluti neceſſaria edidit, & firmiter firmanda eſſe præcepit.

Syn. Romæ.

1. Tim. 3.

IN primo .n. capitulo inſtituit, vt Epiſcopus iuxta Pauli diſcretionem & admonitionem irreprehenſibilis & boni operis deſiderabilis conſecretur.

Secundo. quiſque ſacerdos caueat, ne præmiis conſecrationẽ adipiſcatur, ne exemplo Simonis in laqueum incidat diaboli.

Act. 8.

Tertio. vt bono opere Epiſcopus exiſtat, & bene ſpeculetur, qualiter populum verbo prædicationis inſtruere debeat.

Quarto. vt ſi Epiſcopus inueniatur inductus à Metropolitano proprio admoneatur, & preſbyteri, & diaconi, & ſubdiaconi à ſuo Epiſcopo, vt doceri poſſint, admoneantur: & interim tales preſbyteri & clerici celebrare diuina myſteria & officia ſuſpendantur, vt docti valeant ad debitum miniſterium peruenire.

Quinto confirmauit, q, Cæleſtinus & Magnus Leo de Epiſcopis inſtituerãt, videlicet, vt nõ cõueniat Epiſcopũ conſecrari, niſi à clericis & populo fuerit poſtulatus: qa nulla ratio ſinit, vt taliter cõſecrati inter Epiſcopos habeãtur. Et cũ in eadem Eccleſia dignus non inuenitur, tunc primũ alter de altera Eccleſia eligatur, & quãuis neceſſitas eueniat, tamen inuidioſè nullo modo conſecretur.

Sexto præcepit, ne iuxta Sardicenſem Synodum vltra trium hebdomadarũ ſpacium Epiſcopi à propriis Eccleſiis morentur, niſi forte per iuſſionẽ Metropolitani vel Principis ex neceſſitate contingat, quia abſentia Epiſcopi plerunq; fit calamitas plebis.

Septimo neceſſariò ſeruari p̃cepit, vt iuxta Eccleſiã clauſtra cõſtituãtur, in quib. clerici diſciplinis Eccleſiaſticis imbuantur, & omnib. vnũ ſit refectoriũ ac dormitoriũ, ſiue cæterę officinæ ad vſus clericorũ neceſſariæ. Miniſtri verò poſt Epiſcopũ tales eligantur, quorũ vita & doctrina illos potius exornent, quàm dehoneſtent.

Octauo, vt Epiſcopi diligenter curam habeant in baptiſmalibus plebibus, & cum neceſſitas in eis presbyteros ordinandi occurrerit, vt reuerentius obſeruentur, non ſine conſenſu ibidem habitantium fieri conuenit.

Nono, vt in congregandis clericis non plures admittantur, quã facultas rerum eis canonicè attributa ſufficere poſſit.

Decimo,

Decimo, vt ſacerdotes cõſtitui non oporteat, niſi Eccleſiis, aut ſpeciali monaſterio deputẽtur, ne neceſſitas in ſecularib. domib. illis habitãdi occurrat, alioqn à ꝓpriis Epiſcopis, aut in Epiſcopio, aut in monaſteriis cauſa habitãd& cõuerſandi ꝓ exercendo officio conſtituantur, vbi mulieres nullã habeant copiam conuerſandi.

Vndecimo, vt ſacerdotes diuina eloquia ſedulò perſcrutentur, & populum admoneant, & ludos aliquos ante ſe fieri non delectentur. Tranſgreſſores quippe admonitione Epiſcopi vlterius agere deſinant; ſin autem, canonicè iudicentur.

Duodecimo, vt ſacerdotes, q ad debita & opportuna officia in Eccleſiis indifferenter adeſſe debẽt fœnore aliquo, aut venatione, vel aliqua aucupatione ruſticorũ miniſterio omninò nõ occupentur, nec ſine ornatu ſacerdotali extra domos ſuas appareãt, & ea ſolũ, quę Patrũ conſtituta videntur, obſeruẽt; cõtrarii deniq; inuẽti, aut deinceps deſinant, aut canonicæ diſciplinæ ſubiaceant.

Tertiodecimo, vt ſacerdotes in ſecularib. negotiis pro teſtimonie, aut conficiendis inſtrumentis non rogentur, quia eos in talib. rebus eſſe nõ conuenit. Si. n. euentu cauſę aliqd viderint aut audierint, vbi nullę ſeculariũ idoneæ ꝑſonæ inueniantur, ne veritas occultetur & malus vt bon⁹ exiſtimetur, in ꝓuidentia ſit Epiſcopi, vt corã ſe & cõpetẽtib. iudicib. hãc aliter veritatẽ honorificè attollãt.

Quartodecimo, vt ſacerdos, aut quis alius in Eccleſiaſtico ordine prouectus, ſi in eo ſcelere inueniatur, quo abiiciendus ſit, depoſitus prouidentia Epiſcopi bene prouiſo loco conſtituatur, vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Quintodecimo, vt ſi Epiſcopus, presbyter, diaconus, vel ſubdiaconus de quacunq; femina crimine fornicationis ſuſpicatus, poſt primam & ſecundam & tertiam admonitionem Metropolitani, vel alterius Epiſcopi, aut eius, cui ſubiacere videtur, inueniatur fabulari cum ea, aliquoúe modo conuerſari, canonicè iudicetur; quia cui propriam habere vxorem non permittitur, ab omni fœmina debet ſe abſtinere. *Diſt. 81. c. ſi quiſpiam.*

Sextodecimo, vt nulli Epiſcoporũ liceat res immobiles de ſubiectis plebibus aliiſq; piis tollere locis, ne in tali facto pauperes inueniantur. contra agens canonica auctoritate coarctandus exiſtat.

Septimodecimo, vt presbyteri omniũ ad ſe currentiũ in quibuſcunq; ſacris locis oblationes ad Miſſarũ ſollemnia recipiãt, quia cũ Dei & hominum mediatores exiſtant, in exercendis votis & relaxandis peccatis largiſſimam debent orationem peragere.

Octauodecimo, vt Epiſcopus ſibi ſubiecto ſacerdoti, vel alio clerico

niſi ab alio poſtulatus, dimiſſorias non faciat, & ne falſæ vt veræ credantur, & veræ vt falſæ ſuſpicentur, vniuerſalis Pontificis, vel imperiali, vel Metropolitani bulla eas roborari oportet.

Nonodecimo, vt Epiſcopi, vniuerſiq; ſacerdotes, quia ad ſolam Dei laudem, bonorūq; operum actionem conſtituuntur, debeant tàm pro Eccleſiaſticis, quàm pro propriis ſuis actionibus excepto publico crimine habere aduocatum non malæ famæ ſuſpectum, ſed bonæ opinionis, & laudabilis artis inuentum, ne dum humana lucra intendunt, æterna præmia perdant.

Vigeſimo, vt ſi quiſpiam ſacerdotum inuentus fuerit, qui aduocatum in iudicio proferre non valeat, coram plebe propria ſuus Epiſcopus ipſum ſacerdotem diſcutiat, ſi bonæ, an malæ conuerſationis exiſtat, aut cuius rei cauſa debitè aduocatum habere non poſſit. malè verò inuentus pro qualitate culpæ ſecundum canonū normam emendari curetur.

Vigeſimo primo, vt monaſterium, vel oratorium canonicè conſtructum à dominio conſtructoris eo inuito non auferatur, liceatq; illi idem presbytero, cui voluerit pro ſacro officio illius diœceſeos, & bonæ auctoritatis dimiſſorie cum conſenſu Epiſcopi, ne malus exiſtat, commendare, ita vt ad placitam & iuſtam reuerentiam illius Epiſcopi obedienter ſacerdos recurrat, alioquin canonicis ſanctionibus ſubiaceat.

Vigeſimo ſecundo ſanciuit, vt ſi quiſpiam comprobatus inuaſor, dicat pro parte Eccleſiæ ſe egiſſe de priuata ſibi re pertinente, ab ipſo, ſuoq; hærede perſoluatur inuaſio. Sacerdos denique in tali culpa pauper inuentus à proprio canonicè iudicetur Epiſcopo. Epiſcopus à Metropolitano, vt non Eccleſia ſibi commiſſa damnum ſuſtineat de inuaſione.

Vigeſimo tertio, de monaſteriis monachorum ſiue ſanctimonialium, & de omnibus aliis pro diuerſis neceſſitatibus ad eleemoſynam conſtitutis præcepit, vt per Epiſcoporum ſolicitudinem, in quorum diœceſi hæc exiſtunt, ordinentur ad eaſdem vtilitates, quibus conſtituta ſunt.

Vigeſimo quarto, diſpoſuit de Eccleſiis, quæ in diuerſis regionibus ſacerdotibus, & ſolitudine deſtitutæ nullo debito officio reſonant, vt Epiſcopus, ſi proprio iuri Eccleſiæ ſunt ſubiectæ ibidem ſine intermiſſione presbyterum conſtituat; vt ſi in ſecularium hominum ſunt iure conſtitutæ ab Epiſcopo admoneantur, & ſi admoniti preſbyteros infra trium menſium ſpacium ibidem neglexerint conſtituere abſq; neglectu Principis vrgeat Epiſcopus, vt eius ſententia emendetur.

Vige-

Vigeſimo quinto, vt Eccleſię quælibet deſtructæ proprio ſtipendio reſtaurentur: non ſufficiente verò neceſſario à populo plebis auxilientur.

Vigeſimo ſexto, vt nulli Epiſcoporum liceat à ſubiecto ſacerdote vel alio quolibet clerico ex piis locis donationes vltra ſtatuta Patrum exigere, aut * ſuperimpoſita in angariis inferre. *16.q.1.c.nulli* **ſuperpoſita*

Vigeſimo ſeptimo, vt Abbates tales conſtituātur, qui ſui vocabuli miniſteriū DEO poſſint indubitanter ſupplere, ita docti, vt quæcunque fratrum negligentia acciderint, omninò cognoſcere poſſint, & emendare.

Vigeſimo octauo, vt Epiſcopus in ſua diœceſi diligenter perſcrutetur illos, qui ſolo habitu monachi exiſtunt, & ad proprium monaſterium redire eos cogat, aut proſpectu congruo in aliud mittat, vt regularem vitam ſeruent.

Vigeſimo nono, vt fæminæ, quæ habitum religioſum, aut velamen obtentu religionis ſuſceperunt, deinceps viro ſociari non permittantur; præuaricatæ autem ad pœnitentiam coërceantur.

Trigeſimo, vt die Dominico nullus audeat mercationes, niſi in cibariis rebus, aut quælibet ruſtica opera facere, alioquin, vt tranſgreſſor, ad pœnitentiam redigatur.

Trigeſimo primo, vt Dominico die perſonam ſuſpectam & reatu infamem, aut optima ſatisfactione ſoluant, aut in cuſtodiis conſtituant, vt licitis diebus iudicetur. nam legibus infirmatur iudicium Dominico die depromptum.

Trigeſimo ſecundo, vt nulli laicorum liceat in eo loco, vbi preſbyteri, & cæteri clerici exiſtunt, quod preſbyterium nuncupatur, quando Miſſa celebratur, conſiſtere, quia ſicuti in Eccleſia ſingula loca videntur expoſita, ita virorum pars & mulierum partibus ſuis debet eſſe contenta. *De conſ.d.1. c.ſacerdotum*

Trigeſimo tertio ſtatuit, vt ſicut hi, qui monaſteria elegerunt à monaſteriis egredi nō permittuntur, ita hi, qui inuiti ſine iuſtæ offenſionis crimine monaſteriis ſunt intromiſſi, niſi volentes non teneantur, quia quod non petunt, non obſeruant.

Trigeſimo quarto, vt magiſtri & Doctores, in ſingulis locis, in quibus neceſſitas occurrit, conſtituātur, qui liberales artes aſſiduè doceant: & ſi tales non inueniuntur, tamen diuinæ ſcripturę magiſtri, & inſtitutores Eccleſiaſtici officii nullatenus deſint.

Trigeſimo quinto, vt ſacerdotes admoneant viros ac mulieres, qui feſtis diebus ad Eccleſiam concurrunt, ne ballando & turpia verba decantando choros teneant, ac ducant ſimilitudinem paga-

Digitized by Google

norum peragendo,quia tales,ſi cum minoribus peccatis ad Eccleſiam veniunt,cum maioribus reuertuntur. Si verò non ceſſant admoniti,à communione modis omnibus ſuſpendantur.

Trigeſimo ſexto,vt nulli liceat, excepta cauſa fornicationis, vxorem relinquere,& aliam ſibi copulare: alioquin conuenit tranſgreſſorem ſociari priori coniugio. Si autem vir & vxor ſolummodo pro religioſa vita diuortire inter ſe conſenſerint, nullatenus ſine conſcientia Epiſcopi fiat, vt ab eo ſingulariter prouiſo conſtituantur loco: nam vxore nolente, aut altero eorum etiam pro tali re matrimonium non ſoluatur.

Trigeſimo ſeptimo,vt nulli liceat vno tempore habere vxorem & concubinam,quia cum domi non ſit lucrum,animæ ſit detrimētum: alioquin Eccleſiaſtica communione videatur indignus: & ſi perſeuerauerit,ab Eccleſia penitus amputetur.

Trigeſimo octauo,vt de propria cognatione,vel quam cognatus habuit, nullus audeat in coniugium copulare: ſi quis verò fecerit & perſeuerauerit,ſciat ſe vinculis anathematis innodatum.

Trigeſimo nono,vt nullus abſolutè presbyter ordinetur, & vt iuxta facultatē rerū Eccleſię,& oblatiōes,vel reditū clerici ordinētur

Quadrageſimo,vt presbyteri vrbani & ſuburbani. & rurales omnes indifferenter ad Concilium Epiſcopi veniant, aut canonum correptionibus ſubiaceant.

Quadrageſimo primo, vt laicus qui presbyterum ſine conſenſu Epiſcopi proprii ſua poteſtate Eccleſiæ cuicunq; inſtituerit,a fidelium communione ſeparetur. Presbyteri,ſi tertiò ab Epiſcopo,vel Legato eius de alterius Eccleſia recedere admoniti obedire noluerint,proprii officii gradum amittant.

VLTIMO verò capitulo immutabiliter præcepit,ne vllus Abbas, aut quilibet alius præſumat preſbyteros in Eccleſiis ſtatuere, niſi qui & ſacerdotis gradus licitè dare pōt, & canonicè de neglectis preſbyteros increpare: ſed ab his venerabiliter ſacerdotes ad diuini miniſterium officii expetantur Epiſcopis, quibus ſingulariter & dioceſes pertinent, & qui canonicè debent ipſis Eccleſiis præuidere & præuiſas ordinare.

PRÆDICTVS pontifex in prædicta Synodo Anaſtaſium presbyterum in aliena diœceſi morantem, & ſæpenumerò vocatū, demumq; excommunicatū,& tamen ad propriam parrochiam redire nolentem, depoſuit, & penitus ſacerdotali honore priuauit. Itē in eadem Synodo monuit,& Apoſtolica auctoritate præcepit, vt vnuſquiſq; Epiſcopus per diœceſes & parrochias ſuas, per ſe & per

ſacerdo-

ſacerdotes ſuos ſubiectum ſibi populũ moneat, vt primitias & decimas incunctanter perſoluant: has autem dare nolentes, quouſq; ſuppleant, à cibo & potu ſuſpendant. Quod ſi nec pro hac ſuſpenſione ſupplere curauerint, ſancta communione priuentur. ITEM in eadem irrefragabiliter affirmando inſtituit, vt nullus Epiſcoporum vel ſacerdotum rem ſui tituli vſurpare, aut alienare præſumat. Qui autem hoc fecerit, canonicam ſine dubio ſubeat vltionem. Hic ordinauit Epiſcopos 43. presbyteros verò 19. diaconos 7. Obdormiuit autem in Domino 16. Kalend. Auguſti.

CVI.

A. DCCCLV.

BENEDICTVS III.

BENEDICTVS, natione Romanus, ex patre Petro, ſedit annos 2. menſes 6. dies 10. Fuit autem temporibus LODEVVICI filii LOTHARII filii LODVVVICI Imperatoris. Poſtquam clerus & populus hunc & renitentem elegerunt & iuxta morem in Patriarchium deduxerunt, decretum componentes, & manibus propriis roborantes, vt priſca conſuetudo poſcebat, inuictiſſimis Lothario ac Loduvvico Auguſtis deſtinauerunt. Sed legati, qui decretum deferebant in itinere corrupti in Anaſtaſium presbyterum à Leone depoſitum, voluntate illum præficiendi, declinauerunt, & hoc apud Principes prædictos verſutia calliditatis effecerunt, quatenus eorum voluntati conſentientes Romam legatos, qui Anaſtaſium inthronizarent, dirigerent. Qui cum illuc venerunt prædictum depoſitum violenter in patriarchium introduxerunt, & Benedictum eiectum, & Pontificali veſte denudatum in arcta cuſtodia ſeruari iuſſerunt. Sed demum ex communi voto & ſententia triduano ieiunio cum oratione & vigiliis celebrato ab omnibus, & etiam ab his, qui prius excommunicato presbytero fauerant vnanimiter nutu diuino in Benedictum conuenerunt, & ita præſentia & conſenſu imperialium legatorũ eſt in Pontificem conſecratus.

Hic Ratoldo Epiſcopo de patricida ita ſcripſit. *Volumus vt per 12. annos ſub onere pœnitentiæ conſtituatur, ita vt omnibus diebus ieiuniũ celebret vſq; ad veſperum, & abſq; carne, vinoq; ac piſce cibum ſumat, exceptis diebus feſtis ac Dominicis, & à Paſcha vſq; Pentecoſten, Per quinquennii verò tempus in Eccleſiam intrare non præſumat, neq; communicet, ante fores Eccleſiæ tantũ perſeueret, dum ſacra celebrantur officia. Cum autem quinq; annorũ fuerint adimpleta curricula, ingrediatur Eccleſiã, & inter audientes ſtet cũ omni*

timore atq; obedientia. Dum verò ad annum peruenerit decimum, ſanctæ communionis conſors exiſtat, & inter fidelium conſortium maneat. Si verò ante conſtitutum tempus finis vitæ illius aduenerit, viaticum ei non negetur iuxta traditiones canonum.

CVII.

ADCCCLVIII.

NICOLAVS I.

NICOLAVS, natione Romanus, ex patre Theodoro regionario, ſedit annos 9. menſes 7. dies 19. Hic à Romano clero & populo vnanimiter electus præſente & iubente Cæſare Luduvvico eſt conſecratus. Hic Ioannem Epiſcopum Rauennatem multa contra canonica inſtituta præſumentem communione priuauit, qui ter ad Synodum litteris vocatus venire contempſit: ſed poſtea miſericordia motus eidem humiliter veniam poſtulanti communionem reddidit: cui inter cætera in mandatis dedit, vt Epiſcopos per Æmiliam non conſecraret, niſi poſt electionem Ducis, & cleri & populi per epiſtolam Apoſtolicæ ſedis præſules eos conſecrandi licentiam acciperet. IDEM Pontifex quendam diaconum Apoſtolicam ſedem appellantem ab Epiſcopo ſuo inuidioſe depoſitum officio ſuo reſtitui iuſſit, & quia ſine certo numero Epiſcoporum, imò ſine criminis approbatione, & ſine oris profeſſione ipſe diaconus fuerat iudicatus, omnem illam iudicii ſententiam caſſauit & ad rectitudinis tramitem Apoſtolica pietate cauſam reduxit.

Huius Pontificis temporibus LOTHARIVS rex vxorem legitimã, nomine Thietbergã dimiſit, & Waldradã concubinã in matrimoniũ aſſumpſit. Huius autem ſceleris auctores & defenſores erant Theotgaudus Treuerenſis, Primas Belgicæ prouinciæ, & Gũtarius Colonienſis Archiepiſcopus. Vnde à prædicto Epiſcopo Romam vocati fiducialiter venerunt, & ſummo Pontifici libellum inceſti matrimonii defenſionem continentem obtulerunt, dicentes, ſe nihil plus minuſué egiſſe, quàm in prædicto libello continebatur. Sed multa in eo continebantur, quibus meritò in prædictos Archiepiſcopos poſtea depoſitionis ſententia proferebatur, ſicut ſummus Pontifex dicit in epiſtola, quam Remenſi Archiepiſcopo & cæteris Epiſcopis in regno KAROLI Regis degẽtibus deſtinauit; & in alia, quam ſcripſit omnibus Epiſcopis, qui erant in regno Luduvvici.

Inquit enim, eos depoſitos fuiſſe: primum, quia iuſſionibus, quas de Ingeltrude & Thietberga, ſiue Waldrada, fecerat, inobedientes

dientes fuerunt. Secundo, quia Ingeltrudam anathematis vinculo innodatam recipere & abſoluere præſumpſerunt, cum hi, qui ab vno abiiciuntur, ab aliis non ſint recipiendi. Tertio, quia ſcripta Apoſtolica ſubtrahendo & addendo tranſmutantes, falſitatis rei maniſeſtiſſimè claruerunt. Quarto, quia adulteris conſenſerunt, & tantum flagitium defendere tentauerunt, iuxta illud. *Et cum adulteris portionem tuam ponebas.* Quinto, quia de negotio, vnde ad Romanam ſedem fuerat appellatum, præter auctoritatem Apoſtolicam iudicare ac definire temerè præſumpſerunt, quod nullatenus licet. Sexto, quia hoc in abſentia peregerunt contra illud. *Ne maledicas ſurdo.* Surdus namq; quodammodo eſt, qui in abſentia poſitus, quæ ſibi obiiciuntur, non audit, ſicut Thietberga fuit, cui rex ſecuritatem idoneam veniendi tribuere noluit. Septimo, quia profanis geſtis ſubſcripſerunt, & alios ſubſcribere compulerunt, & tot animarum rei conſtituti ſunt, quot vtpote præminentes in hoc verbo vel facto præuaricationis præcipitium ſubmiſerunt.

Pſal.49.

Leuit.19.

IDEM ſummus Pontifex in alia epiſtola, quam Viennenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo ſcripſit de Pontificibus, qui aliqua ægritudine occupantur, decreto ſtatuit non eſſe abiiciendos, nec alios in eorum loco conſecrandos, niſi ex hac luce fuerint ſubtracti: ſed de miniſterio eorum, quæ ſunt licita, ſacerdotes expleant: in his verò, quæ eis non licent, vicinorum Epiſcoporum auxilia ſubrogentur. Item in eadem præcepit, ne Epiſcopi, qui Dominici gregis curam ſuſceperunt à miniſtratione eorum diſcedant. Item, nec clerici, qui in adoleſcentia à dæmonibus cognoſcuntur oppreſſi, ad ſuperiorem gradum aſcendere permittantur. Item, ſi arbor cadens forte occidit hominem, innoxii ſint, qui eam inciderint, ſi nec voluntate, nec deſiderio eorum homicidium perpetratum eſt. Si verò aliqua culpa vel neglectu eorum morientis hominis periculum cognoſcitur eueniſſe, abiiciendi ſunt gradu, & nullatenus in ſacro ordine ſuſcipiendi. Item conceſſit, vt viri, qui pro illicitis pœnitentiam agere videntur, ſi ſe continere non poſſunt poſt peractam pœnitentiam propter periculum fornicationis vxores accipiant.

D.50.c.hi qui.

IDEM Pontifex in epiſtola, quam KAROLO Moguntinenſi Epiſcopo deſtinauit, vetuit, ne Epiſcopus plebem ſibi commiſſam iuramentis cōſtringeret. Item, vt nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate, ſiue cognatione vxorem accipere, vſq; dum generatio cognoſcatur, aut memoria retinetur. Item, vt ſacerdotes, ſi in fornicationis laqueum ceciderint, & criminis actus manifeſtus, ſiue oſtenſus fuerit, ſacerdotii honorem habere canonicè non

Diſt.50.c.ſacerdotes.& c. ſtudeat.

 poſſint;

Digitized by Google

poſſint; ſi verò in crimine fornicationis fuerint accuſati, & crimen illud non fuerit comprobatum, aut ipſi nõ manifeſtauerint, licentiam habeant, ſi ſe voluerint iuramento purificare. Similiter & diaconi, ſi fuerint accuſati, peragant. Item fœminæ ſub velamine conſecratæ, ſi fuerint fornicatæ; velum tamen non deponant, ſed iugo pœnitentiæ ſubmiſſę ad gratiã remiſſionis ſtudeant peruenire. Itẽ parricidas, & fratricidas primo anno extra Eccleſiam ſtare præcepit, ſecundo in Eccleſiam introduci, nõ tamen communicare. tertio anno corporis & ſanguinis Domini communionẽ eis tribui iuſſit: carnem cum vino vitent, exceptis diebus feſtis vſq; ad nonã ieiunent, vinum & pulmentum ſumere non præſumant niſi tres dies per hebdomadam, arma non gerant, niſi contra paganos, & nullo vehiculo deducantur, ſed pedites, quo debent, proficiſcantur. Huius pœnitentiæ tempus in arbitrio ſit Epiſcopi iuxta conuerſationem illorum abbreuiare. Si vxorem habent, non ſeparentur, ſi verò nõ habent, & ſe continere non valent, legitimè accipiant. Si quis cũ duabus ſororibus, aũt cũ his, quod ſacra Scriptura prohibet, fuerit fornicatus, ſi dignam egerit pœnitentiam, liceat ei vxorẽ accipere. Similiter & mulieri tali ſcelere lapſę facere licet. ITEM quærentibus, vtrum marito vxorem adulteram iuxta mundanam legem interficere liceat, reſpondit dicens. *Sancta DEI Eccleſia mundanis nunquã conſtringitur legibus, quæ gladium non habet niſi ſpiritualem, qui non occidit, ſed viuificat. Mandauit etiam, vt homicidas poſt vnius anni ſpacium liceat Eccleſiam introire.* Item, vt vidua velata, & in eodem habitu permanere profeſſa non præſumat.

IN alia epiſtola, quam Luitberto Archiepiſcopo idem Pontifex direxit, præcepit, illum, qui paganum, non in bello, ſed odii meditatione, vel propter auaritiam occiderit, vt homicidam, debere pœnitere. Item iuxta morem Romanæ Eccleſiæ à quinquageſima vſque in Paſcha etiam laicis à carne abſtinendum eſſe præcepit. Item de eo, in cuius lancea alter ſe interemit, ita præcepit. *Si eius voluntate, qui lanceam tenuit, geſtum eſt, homicidii reus habetur; ſi autem eo ignorante patratum eſt, innoxius eſſe videtur.* Item illum, qui cauſa probandæ chordæ ſagittam emittens filium proprium nolens interemit, iuſſit pœnitere, vt de homicidio non ſpontè peracto. DE eo, qui inſaniens aliquem occiderit, dicit, *ſi ad ſanam mentẽ peruenerit, leuius pœnitere debet quàm ſi quis ſanæ mentis hoc faceret.*

30. q. 1. cap. Salomoni. IDEM Pontifex Conſtantienſi Epiſcopo Salomoni epiſtolam ſcripſit, in qua prohibet, ne vnus homo accipiat duas commatres ſpirituales, vnam poſt aliam, quia cum vir & vxor vna caro per cõnubium

nubium efficiantur, reſtat nimirum compatrem conſtitui illi mulieri, cuius in matrimonio aſſumpta vxor commater eſſe videbatur & idcircò, dicit, virum non poſſe illi mulieri iungi in copula, quæ commater erat eius, cum qua vna caro fuerat effectus. Item præcipit, ne mulier, quæ viri filium ex alia femina genitum de ſacro fonte leuauit, propter hoc à viro ſeparetur, quia ſecundum ſacros canones, niſi ex amborum conſenſu, & religionis obtentu non debet coniugem dimittere coniux. habet tamen graue peccatum mulier, quæ odio habens maritum, quaſi cauſa pietatis operatur impietatem. ITEM de presbytero vel diacono, quem aſſerebat Salomon Epiſcopus crimina nolle publicè confiteri, ſed velle ſe cum ſacramento defendere, & tamen dicebat notum eſſe Epiſcopo ſcelus ipſius fore patratum. Reſpondet, non eſſe Epiſcopo ſcelus legitimè manifeſtum, ſi presbyter vel diaconus non fuerit per approbationem teſtium forte cõuictus, aut ipſe ſua fuerit ſponte ſcelus ipſum confeſſus. Idcircò, priuſquam alterum horum eueniat, non debere ſuo priuari officio: quia ſola ſpontanea confeſſio, vel canonicus numerus & qualitas teſtium decernentibus Epiſcopis, & accuſatore, quod obiecerit, comprobante, clericum proprio gradu priuat. Itẽ dicit, monachum, qui ſemel ſe Deo vouit, & regulam S. Patrum ſuſcepit, non iam à propoſito poſſe reuerti. *15.q.5.c.presbyter.*

Prædictus Pontifex Photium Conſtantinopolitanum depoſuit, quia ex laico conſecratus ab excommunicato Epiſcopo, & adhuc Ignatio patriarcha ſuperſtite, ſubito Epiſcopus eſt conſecratus & qa ante audientiã excommunicatis communicare pſumpſerat.

IDEM Pontifex Rothardum Epiſcopum Sueſſionenſem ab Hincmaro Remenſi Archiepiſcopo depoſitum ſedi ſuæ reſtituit, quia Romanæ ſedis appellatio apud prædictum Archiepiſcopum tempus dilationis impetrare non valuit. HIC ordinauit Epiſcopos 65. presbyteros 7. diaconos 4. Idibus autem Nouemb. migrauit ad Dominum.

CVIII.

HADRIANVS II. ADCCCLXVII

ADRIANVS, natione Romanus, ex patre Thalaro, ſedit in Epiſcopatu annos 4. menſes 11. dies 10. Hic ab omnibus Romanis vnanimiter electus eſt. Quorum vnanimitatem & deſideriũ audiens LODEVVICVS Imperator, cognoſcens etiam, qualiter in eo decretum ſuis ſubſcriptionibus roboraſſent, valde gauiſus, mox

Digitized by Google

imperialem ſcripſit epiſtolam, per quam electum fieri præſulem collaudauit. Huius temporibus LVDEWICVS dedit Eccleſiæ Corbeienſi & Herifordenſi quaſdam decimales Eccleſias cum ipſis decimis in parrochia * Osbrugenſi, conſentiente Epiſcopo & omni clero. KAROLVS Romanorum Imperator & patritius dedit honorificatæ Eccleſiæ, & honorificandæ à DEO Herſueldenſi quaſdam decimas in Friſonevelt & Haſſega Halberſtadenſi adiacentes diœceſi, quas Stephanus Papa in baſilica B. Petri die ſancto Paſchæ ſua auctoritate & Imperatoris ſubſcriptione, & * Hiſdegino Halberſtadenſi Epiſcopo præſente, confirmauit. KAROLVS quippe omnes decimas in Saxonia conſtituerat ad regale ſeruitium, & eas rex dare potuit, quo voluit.

* *Oſnabrugenſi.*

* *Hildegrino, de quo A. krantzius lib. 1. metropolis c. 2.*

HIC Apoſtolica auctoritate firmauit, ſi deinceps quiſpiam Epiſcopum occidere tentauerit, vel flagellare, aut ſaltem percutere, vt à Deo & ſanctis eius omnibus ſit anathema. Illos autem, qui illicitas & inceſtuoſas copulas contrahunt, ſi ſecundò vel tertiò admoniti eas non diſſoluunt, & dignam pœnitentiam non egerint, à liminibus Eccleſiæ cum ſuis ſequacibus eliminandos eſſe decreuit. Item raptores Virginum, qui eas legitimo nuptiali iure, vel ſecundum ritum, vel legem, vel pacem acquiſiuiſſe noſcuntur, eadem ſententia feriri iuſſit, quos tandem, niſi à praua intentione receſſerint anathemati ſubmittendos eſſe modis omnibus iudicauit. Item homicidas, & hominum truncatores, ſi non ſecundum legem emendauerint, & pœnitentiam non egerint, ſimiliter inuaſores & incendia facientes, atq; raptores pari ſententia feriendos eſſe dixit. Item ſtatuit, ne vlli liceat clericum attitulare in Eccleſia præter Epiſcopum, ad cuius ordinationem & poteſtatem diœceſis omnium iure Eccleſiarum ſecundum antiquam conſtitutionem pro ſua cuiq; pertinente parrochia.

CIX.

ADCCCLXXII

IOANNES VIII.

IOANNES, ſedit annos 10. dies 2. Hic decreto ſuo ſtatuit, vt nulli Ducum liceat quemlibet Epiſcopum in præſentiam Romani præſulis introducere, vel cenſus ab eo ad ſumptus publicos, ſeu dona quælibet exigere, ſed nec coram laicis Epiſcopū conceſſit, Clericos & ſanctimoniales, pupillos & viduas ſub tutela Epiſcoporum eſſe decreuit, & eos ad ſecularia iudicia trahi modis omnibus interdixit. Quemlibet autem ducem vel alium contra hæc agentem, excom-

Digitized by Google

excommunicandum eſſe decreuit; perſeuerantem verò anathematis vinculo innodandum.

IDEM inter cætera de decimis ſacerdotibus dandis ita præcepit. *Quas, ſcilicet, decimas vnumquemque fidelem illi ſacerdoti dare cenſuimus, in cuius parrochia eum procul dubio conſtat ſub Epiſcopi proprii ditione, quia ad hoc recipiendum ab Epiſcopo ſuo eſt conſtitutus, manere; & ideò nullum alterius dioceſeos ſacerdotem aut Leuitam alteri iure * ea nouum debita huiuſmodi audire impudenter, vel temerè quærere, aut accipere * damnationem vel donationem. Cum verò, qui aliter dare vel accipere præſumpſerit, Eccleſiaſtica communione tamdiu iudicamus manere priuatum, donec ſecundum hoc noſtræ apoſtolicæ auctoritatis capitulum ſtuduerit agere.*

Locus mendoſus **for. canonum* **for. tantum,* donationem

HVIVS temporibus LODEVVICVS Imperator ab Adalgiſo Beneuentano Duce, conſtrictus timore vitæ iureiurando firmauit, nunquam ſe Beneuenti fines vltra intraturum, neq; ex periculo iniuriæ tunc ſibi illatæ vindictam aliquando exacturum. Ab hoc autem iuramento poſtmodum prædictus Papa eum Romæ abſoluit auctoritate DEI & S. Petri, affirmans nihil ſibi obeſſe, quod ob mortis periculum euadendum coactus fecerat, nec ſacramentum eſſe dicendum, quod contra ſalutem Reipub. quamuis cum multis execrationibus, fuerit prolatum.

CX.
MARINVS.

A.DCCCLXXVII.

MARINVS, ſedit annum vnum, menſes quinq;.

CXI.
HADRIANVS III.

A.DCCCLXXXIV.

HADRIANVS, ſedit annum vnum, menſes quatuor.

CXII.
STEPHANVS VI.

A.DCCLXXXV

STEPHANVS, ſedit annos ſex. Hic * Herimanum Colonienſem Archiepiſcopum, & Adalgarium Hamburgenſem Archiepiſcopum de Bremenſi Eccleſia contendentes Wormatiam ad Synodum venire iuſſit, vbi Fulconi Remenſi Epiſcopo vice ſua commiſſa cauſam eorum examinari mandauit.

**Hermãnũ Vide A. krãtzium lib. 2. metrop. c. 19. & 24. Alb. Stadenſ. in Chron. ad ann. 896. Trith. in Chr. Hirſaug.*

CXIII.
FORMOSVS.

A. DCCCXCI.

FORMOSVS Portuenſis Epiſcopus, ſedit annos quinq;, menſes ſex * Qui Formoſus religioſiſſimus à Romanis vehementer afflictaba-

**Verba reliqua ſunt Lu-*

prandi lib. 1. rerũ per Europ. geſt. c. 8.

flictabatur, cuius & hortatu rex Arnulphus Romam aduenerat. In cuius ingreſſu vlciſcendo Papæ iniuriam multos Romanorum principes obuiam ſibi properantes decollari præcepit. Cauſa autem ſimultatis inter Formoſum Papam & Romanos hæc fuit. Formoſi deceſſore defuncto Sergius quidam Romanæ Eccleſiæ diaconus fuit, quem Romanorum pars quædam Papam ſibi elegerat. quædam verò pars non infima * natu Formoſum Portuenſis ciuitatis Epiſcopum pro vera religione, diuinarumque doctrinarum ſcientia Papam ſibi fieri anhelabat. Nam dum in eo eſſet, vt Sergius Apoſtolorum Vicarius ordinari debuiſſet, ea quæ Formoſi fauebat partibus pars, non mediocri cum tumultu & iniuria Sergium ab altari expulit, & Formoſum Papam conſtituit. Deſcenditq; Sergius in Tuſciam, quatenus Adelberti potentiſſimi Marchionis auxilio iuuaretur: quod & factum eſt. Nam Formoſo defuncto, atque Arnulpho in propria * extincto, is qui poſt * necem Formoſi Papa conſtitutus eſt, expellitur, Sergiusque Papa per Adelbertum conſtituitur. Quo conſtituto, vt impius, doctrinarumque diuinarum inſcius, Formoſum extra ſepulchrum extrahi, atque in ſede Pontificatus ſacerdotalibus veſtimentis indutum collocari præcepit, cui & ait. Cum Portuenſis eſſes Epiſcopus, cur ambitionis ſpiritu Romanam vniuerſalem ſedem vſurpaſti? His expletis, ſacratis exutum veſtimentis, digitisq; tribus abſciſſis in Tiberim iactari præcepit, cunctosq; quos ipſe ordinauerat, gradu proprio depoſitos iterum ordinauit. Quod quam malè egerit, pater ſanctiſſime, animaduertere poteris; quoniam & hi, qui à Iuda Domini noſtri Iesv Chriſti proditore ante proditionem ſalutem ſeu benedictionem Apoſtolicam perceperunt, ea poſt proditionem, propriiq; corporis ſuſpenſionem minimè ſunt priuati, niſi quos improba forte defœdarant flagitia. Benedictio ſiquidem, quæ miniſtris Chriſti impẽditur, non per eum, qui videtur ſacerdotem infunditur; neque enim, qui rigat eſt aliquid, neq; qui plantat, ſed qui incrementum dat Devs. Quantæ autem auctoritatis, quantæq; religionis Papa Formoſus fuerit, hinc colligere poſſumus, quoniam dum à piſcatoribus poſtmodum eſſet inuentus, atque ad B. Petri Apoſtolorum Principis Eccleſiam deportatus, ſanctorum quædam imagines hunc in loculo poſitum venerabiliter ſalutarunt. Hoc namq; à religioſiſſimis Romanæ vrbis viris perſæpe audiui.

** nominatum Form.*

** reuerſo*
** mortem.*
Onuph. in annot. ad Platinam putat eſſe fabulam.

1. Cor. 3.

FINIS.

ALBO-

ALBONIS FLORIACENSIS ABBATIS EPITOME.

DE XCI. ROMANORVM PONTIFICVM VITIS E LIBRO DE VITIS ROMANORUM Pontificum, qui Anaſtaſio Bibliothecario tribuitur, deſumpta,

ET NVNC PRIMVM EX VETVSTO MS. COD. in lucem vindicata.

Digitized by Google

ELOGIA.

DE ALBONE, VEL, VT, ALII, ABBONE FLORIACENSI ABBATE.

SIGEBERTVS de ſcriptor. Eccleſiaſt.cap.140. *ABBO abbas Floriacenſis, quantum valuerit in vtraq; ſcientia, oſtendit, cum ſuper calculum Victorii commentatus eſt. Martyr obiit.* Idem habet in Chron. ad annum 994.

SENATVS Brauonius in vita S. Oſualdi Wigornienſis Epiſcopi apud Surium tom.5.ad 15. Octob. *S. Oſualdus, inquit, in monaſterio Rameſcia Abbo Floriacenſem monachum degere voluit morum ſanctitate praeclarum, & litteris egregiè eruditum, vt monachos doceret, ſcholis praeeſſet, & tum regularem ſiue monaſticam diſciplinam, tum litterarum ſcientiam promoueret. Is Abbo Dunſtani hortatu B. Edmundi regis & martyris paſſionem accuratè conſcripſit. Tandem Floriacum reuerſus, & illic Abbas effectus, &c.*

IOAN. TRITHEMIVS, de ſcriptor. Eccleſiaſticis. *ALBO Floriacenſis monaſterii Abbas, ordinis S. Benedicti, vir in diuinis ſcripturis, iugi lectione & ſtudio exercitatus, & in ſecularibus diſciplinis egregiè doctus, vita quoq; & conuerſatione inſignis, & vſq; ad martyrii coronam dignus comprobatus dum in Vaſconia verbum Dei praedicaret fidei Chriſtianae teſtis ſanguinis effuſione factus eſt. Scripſit ſuper calculo Victorii librum vnum, & Additiones in eundem, librum 1. & quaedam alia. Claruit temporibus OTTONIS primi, anno Domini 970.* Idem habet in Chronico Hirſaugienſi ad annum Domini 970.

Digitized by Google

EXCERPTVM

DE GESTIS ROMANORVM PONTIFICVM EX LIBELLO, QVI CONTINET GESTA ROMANORVM PONTIFICVM, QVAE DE SINGVLIS EORVM SVO

ordine vtilia poſteris iudicauit ALBO Floriac. * breuiter ac vtiliter decerpſit, ſecutus veritatem DAMASI Romanæ Eccleſiæ Pontificis, qui eundem libellum ſcripſit rogatu Hieronymi diuinæ legis interpretis.

* *eraſum erat in MS.* Monachi, *vel* Abbatis.

I.

BEATVS PETRVS, princeps Apoſtolorum, Antiochenus, filius Ioannis, prouinciæ Galileæ, vico Bethſaida, frater Andreæ, primum tenuit cathedram Epiſcopatus in Antiochia annis 7. & poſt in vrbe Roma annis 25. menſibus 2. diebus 3. Hic ordinauit tres Epiſcopos, Linum, Cletum & Clementem. ex quibus, Linus & Cletus præſentialiter omne miniſterium ſacerdotale in vrbe Roma populo ſuperuenienti exhibuerunt, dum ipſe Petrus orationi & prædicationi vacaret. Clementi verò cathedram, vel Eccleſiam omnem diſponendam commiſit. Poſt hæc martyrio cum Paulo coronatur poſt paſſionem Domini, anno 38. & ſepultus eſt via Aurelia in templo Apollinis iuxta locum, vbi crucifixus eſt, in Vaticano, 3. Kalend. Iulii.

II.

LINVS, natione Italus, regionis Tuſciæ, patre Herculano, ſedit annis 11. menſibus 3. diebus 12. Et conſtituit, vt mulier in Eccleſiam velato capite introiret; martyrioq; coronatus ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri in Vaticano, ſub die 9. Kalend. Octobr.

III.

CLETVS, natione Romanus, de regione vici patritii, patre Æmyliano, ſedit annis 12. menſe 1. diebus 11. Martyrioq; coro-

Digitized by Google

natus, ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri, 6. Kalend. Maias. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 30.

IV.

CLEMENS, natione Romanus, de regione Cælio monte, ex patre Fauſtino, ſedit annis 9. menſ. 2. diebus 10. Et fecit duas epiſtolas, quæ Catholicæ nominantur. Hic dum nonnullos libros zelo fidei Chriſtianæ religionis adſcriberet, exilio relegatus eſt, martyrioq; coronatus, ſepultuſq; in Græcia, 8. Kalend. Decemb. & ceſſauit Epiſcopatus dies 21.

V.

ANACLETVS, natione Græcus, de Athenis, ex patre Antiocho, ſedit annis 9. menſ. 2. dieb. 10. qui & memoriam B. Petri Apoſtoli conſtruxit. vbi tamen & ipſe ſepultus eſt iuxta corpus eius. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 13.

VI.

EVARISTVS, natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, de ciuitate Bethlehem, ſedit annis 9. menſ. 10. dieb. 2. Hic titulos in vrbe Roma diuiſit, & 7. diaconos ordinauit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem, propter ſtylum veritatis. Et ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri Apoſtoli. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 18.

VII.

ALEXANDER, natione Romanus, ex patre Alexandro, de regione Caput tauri. ſedit annis 10. menſ. 7. d. 2. Hic conſtituit aquam ſparſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum. Qui ſepultus eſt via Numentana, vbi decollatus eſt, ab vrbe Roma non longè milliario 7. 5. non. Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus dies. 35.

VIII.

SIXTVS, natione Romanus, ex patre Paſtore, de regione Vialata; ſedit annis 10. menſ. 2. die vno. Hic conſtituit, vt miniſteria ſacra non tangerentur, niſi à miniſtris. Et, vt quicunque Epiſcoporum euocatus fuiſſet ad Sedem Apoſtolicam rediens ad parrochiam ſuam non ſuſciperetur, niſi cum formata. Qui & ipſe ſepultus eſt iu-

Digitized by Google

eſt iuxta corpus B. Petri, 3. nonas April. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 2.

IX.

TELESPHORVS, natione Græcus, ex anachoritis, ſedit annis 11. menſibus 3. dies 21. Hic conſtituit, vt per ſeptem hebdomadas ante Paſcha, ieiunium celebraretur. Et in Natali Domini Miſſæ per noctem; nec vnquam ante horam tertiam Miſſas vllus celebraret. Et vt ante ſacrificium hymnus celebraretur angelicus. Qui martyrio coronatus, ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri 4. non. Ianuar. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 7.

X.

HYGINVS, natione Græcus, ex Philoſopho de Athenis. cuius genealogiam non inueni; ſedit annis 15. menſ. 3. dieb. 4. Et ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri, 3. Idus Ianuar. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 2.

XI.

PIVS, natione Italus, ex patre Rufino, frater Paſtoris, de ciuitate Aquileia. ſedit annis 10. & 9. menſib. & 3. diebus. Sub cuius Epiſcopatu Hermes librum ſcripſit, in quo continetur, quod angelus Domini in habitu Paſtoris ei præcepit, vt Paſcha die Dominico celebraretur. Hic conſtituit, hæreticum venientem ex Iudæorum hæreſi ſuſcipi & baptizari. Qui ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri, 5. Idus Iul. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 14.

XII.

ANICETVS, natione Syrus, ex patre Ioanne, de vico Humiſa, ſedit annis 12 menſ. 4. diebus 3. Hic conſtituit, vt clericus comam non nutriret. Martyrq; obiit, & ſepultus eſt in cimiterio Calliſti 12. Kalend. Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 17.

XIII.

SOTHER, natione Campanus, ex patre Concordio, de ciuitate Fundis. ſedit annis 9. menſibus 6. dieb. 21. Hic conſtituit, vt nulla monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in ſanctam Eccleſiam. qui ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri, 9. Kalend. Iunii. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 21.

Digitized by Google

XIV.

ELEVTHER, natione Græcus, ex patre Habundio, de oppido Nicopoli, ſedit annis 15. menſ. 3. diebus 2. Hic accepit epiſtolam à Lucio Britonum rege, vt Chriſtianus efficeretur. Et iterum firmauit, vt nulla eſca rationalis & humana à Chriſtianis repudiaretur, maximè fidelibus. Qui ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri, 9. Kalend. Iun. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 15.

XV.

VICTOR, natione Afer, ex patre Felice, ſedit annis 15. menſib. 3. dieb. 10. Hic conſtituit, vt neceſſitate faciente, vbi inuentus eſſet gentilis, baptizaretur, & vt à quartadecima Luna primi menſis vſque viceſimam primam die Dominica cuſtodiatur ſanctum Paſcha. Qui ſepultus eſt iuxta corpus B. Petri 5. Kalend. Aug. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 12.

XVI.

ZEPHIRINVS, natione Romanus, ex patre Habundio, ſedit annis 18. menſ. 6. dieb. 3. Hic conſtituit, vt ſub præſentia omnium clericorum, & laicorum fidelium, clericus, leuita, ſiue ſacerdos ordinaretur: & coronam ſacratam accipiat presbyter tradendam populo. Qui ſepultus eſt in cimiterio ſuo, iuxta cimiterium Calixti via Appia, 6. Kalend. Septemb. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 6.

XVII.

CALLISTVS, natione Romanus, ex patre Domitio, de vrbe Rauennatium. Sedit annis 6. menſ. 2. dieb. 10. Hic conſtituit ieiunium die Sabbathi ter in anno fieri. Martyrioq; coronatus, ſepultus eſt in cimiterio Calepodii via Aurelia, milliario 3. 3. Idus Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 6.

XVIII

VRBANVS, natione Romanus, ex patre Pontiano, ſedit annis 9. menſe 1. dieb. 2. Hic ſua traditione Valerianum ſponſum S. Ceciliæ, & multos alios vſque ad martyrium perduxit. Qui confeſſor factus, ſepultus eſt in cimiterio Prætextati, via Appia, 8. Kalend. Ian. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 30.

XIX.

Digitized by Google

XIX.

PONTIANVS, natione Roman', ex patre Calpurnio, ſedit annis 9. menſ. 5. dieb. 2. Hic & Hippolytus preſbyter exilio ſunt deportati ab Alexandro de Sardinia inſula Butiana, ibiq; defunctus, martyrio coronatus eſt 3. Kalend. Nouemb. Quem B. Fabianus adduxit cum clero per nauim, & ſepeliuit in cimiterio Calixti via Appia. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 10.

XX.

ANTHERVS, natione Græcus, ex patre Romulo, ſedit annis 12. menſe vno, dieb. 12. Hic martyrum geſta diligenter inquiſiuit, & in Eccleſia recondidit. Martyrioq; coronatus, ſepultus eſt in cimiterio Calixti, via Appia, 3. nonas Ianuar. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 13.

XXI.

FABIANVS, natione Romanus, ex patre Fabio, ſedit annis 14. menſ. 11. dieb. 10. Hic regiones diuiſit diaconibus, & fecit ſex diaconos, qui ſeptem Notariis imminerent. Eo tempore ſuperuenit Nouatus ex Africa, & ſeparauit Eccleſiam. Fabianus verò martyrio coronatus, ſepultus eſt in cimiterio Calixti, via Appia, 13. Kalend. Februar. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 6.

XXII.

CORNELIVS, natione Romanus, ex patre Caſtino, ſedit annis 2. menſibus 3. & dieb. 10. Qui Centum cellis pulſus eſt, & ibidē accepit à Cypriano martyre in carcere ſcriptam. Quo etiam loco decollatus, martyr effectus eſt. Cuius corpus noctu collegit B. Lucina cum clericis, & ſepeliuit in crypta iuxta cimiterium Calliſti, via Appia, in prædio ſuo. 18. Kalend. Octobris. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 35.

XXIII.

LVCIVS, natione Romanus, ex patre Porphyrio, ſedit annis 3. menſ. 7. dieb. 6. Hic in exilio fuit. Sed poſtea incolumis ad Eccleſiam ſuam reuerſus præcepit, vt duo preſbyteri, & tres diaconi in omni loco Epiſcopum non deſererent propter teſtimonium Eccleſiaſticum. Qui etiam à Valeriano capite truncatus 3. nonas

Mart. ſepultus eſt in cimiterio Calixti via Appia. 8. Kalend. Septemb. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 35.

XXIV.

STEPHANVS, natione Romanus, ex patre Iobio, ſedit annis 6. menſib. 5. dieb. 2. Hic conſtituit ſacerdotes & Leuitas, vt veſtibus ſacratis non niſi in Eccleſia vterentur. Martyrioq; coronatus ſepultus eſt in cimiterio Calliſti via Appia, 4. nonas Aug. Quo tempore fuit magna perſecutio ſub Decio.

XXV.

XISTVS, natione Græcus ex Philoſopho, ſedit anno 1. menſ. 10. diebus 26. Martyrioq; coronatus ſub Valeriano 8. Kalend. Aug. Poſt cuius paſſionem tertio die paſſus eſt B. Laurentius archidiaconus. Denique beatus Xiſtus ſepultus eſt in cimiterio B. Calixti via Appia. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 35.

XXVI.

DIONYSIVS, ex monachis; cuius generationem non potuimus reperire. ſedit annis 6. menſibus 2. diebus 4. Hic preſbyteris Eccleſias dedit, & cimiteria, & parrochias dioceſis conſtituit. cuius depoſitio 6. Kalend. Ianuar. in cimiterio Calixti via Appia. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 5.

XXVII.

FELIX, natione Romanus, ex patre Conſtantio, ſedit annis 4. menſibus 3. dieb. 25. Qui conſtituit ſupra memorias martyrum Miſſas celebrari. Et fecit baſilicam in via Aurelia, vbi martyrio coronatus, ſepultus eſt, 3. Kalend. Iunii, milliario ab vrbe Roma ſecundo. Et ceſſauit Epiſcopatus, dies 5.

XXVIII.

EVTHICIANVS, natione Thuſcus, ex patre Marino, de ciuitate Lunæ, ſedit annum vnum, menſem 1. diem 1. Hic conſtituit, vt fruges ſuper altare tantum, fabæ & vuæ benedicerentur. Et ſepultus eſt in cimiterio Calixti via Appia, 8. Kalend. Auguſti. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 8.

XXIX.

GAIVS, natione Dalmatinus, ex genere Diocletiani Imperatoris, ex patre Gaio, ſedit annis 11. menſibus 4. diebus 12. Hic conſti-

Digitized by Google

conſtituit, vt ordines omnes ſic in Eccleſia aſcenderent. Si quis Epiſcopus eſſe mereretur, vt eſſet oſtiarius, lector, exorciſta, ſequens ſubdiaconus, diaconus, presbyter, & exinde Epiſcopus ordinaretur. Qui fugiens perſecutionem Diocletiani in cryptis habitando, martyrio coronatur, & ſepultus eſt in cimiterio Calixti via Appia, 10. Kalend. Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 11.

XXX.

MARCELLINVS, natione Romanus, ex patre Proiecto, ſedit annis 9. menſibus 4. diebus 16. Quo tempore fuit perſecutio magna, vt intra 30. dies, 17. hominum millia promiſcui ſexus per diuerſas prouincias coronarentur. Inter quos ipſe Marcellinus ductus eſt ad ſacrificandum, vt thurificaret. quod & fecit. Et poſt paucos dies pœnitentia ductus ab eodem Diocletiano capite pro fide Chriſti truncatus eſt. Cuius corpus iacuit in platea diebus 25. & exinde Marcellus presbyter collegit noctu, & ſepeliuit eum via Salaria in cimiterio Priſcillæ iuxta corpus ſancti Creſcentionis, 7. Kalend. Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus annis 7. menſibus 7. dies 25.

XXXI.

MARCELLVS, natione Romanus, ex patre Benedicto, de regione Vialata, ſedit annis 5. menſ. 7. dieb. 21. Hic fecit cimiterium via Salaria, & comprehenſus damnatus eſt in catabulo. Quo nouem menſibus exactis in oratione & ieiunio nocte venit clerus eius, & exuit eum, & perduxit ad domum Lucinæ viduæ, quam dedicauit titulo ſanctæ Eccleſiæ. Hoc audito Maxentius iuſſit, vt ibidem animalibus deſeruiret. vnde in ſeruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus eſt. Cuius corpus collegit beata Lucina, & ſepeliuit in cimiterio Priſcillæ, via Salaria. 17. Calend. Febr. & ceſſauit Epiſcopatus dieb. 30.

XXXII.

EVSEBIVS, natione Græcus, ex medicis, ſedit annis 6. menſ. 1. dieb. 3. Sub huius temporibus inuenta eſt crux Domini 5. Non Maii. à Iuda, qui poſt baptizatus eſt. Hic hæreticos inuenit, quos per manus impoſitionem reconciliauit. Qui etiam ſepultus eſt in cimiterio Calixti, via Appia, 6. Non Octobris. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 7.

XXXIII.

MELCHIADES, natione Afer, ſedit annis 4. & conſtituit nulla ratione Dominica, aut 5. feria ieiunium celebrari: fecitq; vt

Digitized by Google

oblationes ſacræ, quod eſt fermentum ex conſecratione Epiſcopi per Eccleſias dirigerentur, ac ſepultus eſt in cimiterio Calixti, via Appia, 4. Idus Ian. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 16.

XXXIV.

SILVESTER, natione Romanus, ex patre Rufino, ſedit annis 23. menſ. 10. diebus 11. Hic fuit in exilio in monte Soracte. & poſtmodum rediens cum gloria baptizauit Conſtantinum Auguſtum, quem curauit Dominus à lepra. Cuius temporibus factum eſt Concilium ipſo præcipiente in Nicæa Bythiniæ, & congregati ſunt trecenti 18. Epiſcopi Catholici, qui damnauerunt Arrium, Photinum, & Sabellium. In vrbe quoque Roma congregauit ipſe cum conſilio Auguſti 277. & damnauit iterum Calixtum, Arium, Photinum & Sabellium. Conſtituit etiam, vt baptizatum liniret presbyter chriſmate leuatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis, & vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre, & vt diaconi dalmaticis in Eccleſia vterentur, & vt nullus clericus propter cauſam quamlibet in curiam introiret, nec ante iudicem cauſam diceret, niſi in Eccleſia. Et vt ſacrificium altaris non in ſerico, neq; in panno tincto celebraretur, niſi tantum in lineo; ſicut corpus Domini noſtri IESV Chriſti in ſindone linea munda ſepultum eſt. Vt ſi quis deſideraret in Eccleſia militare, aut proficere, vt eſſet Lector annis 30. exorciſta diebus 30. acolythus annis 5. ſubdiaconus 5. diaconus 7. presbyter tribus, probatus ex omni parte, & ab his, qui foris ſunt, teſtimonium habere bonum, vnius vxoris virum à ſacerdote benedictæ, & ſic ad ordinem Epiſcopatus accedat. Hic ſepultus eſt in cimiterio Priſcillæ, via Salaria, ab vrbe Roma milliario 3. prid. Kalend. Ian. catholicus & confeſſor quieuit. Ceſſauitq; Epiſcopatus dies 21.

XXXV.

MARCVS, natione Romanus, ex patre Priſco. ſedit annis 2. menſ. 9. dieb. 20. Hic conſtituit, vt Epiſcopus Oſtiæ, qui conſecrat Epiſcopum Vrbis, pallio vteretur, & ab eodem Epiſcopus Vrbis Romæ conſecraretur. Qui obiit Nonis Octob. & ſepultus eſt in cimiterio Balbinæ, via Ardeatina. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 20.

XXXVI.

IVLIVS, natione Romanus, ex patre Ruſtico, ſedit annis 15. menſ. 2. diebus 5. Hic fuit miſſus in exilium à Conſtantio Imperatore hæreti-

Digitized by Google

hæretico menſibus 10. Poſt cuius mortem reuerſus eſt. Et conſtituit, vt nullus clericus cauſam quamlibet in publico ageret: & rerum geſtarum notitia, quæ omnibus pro fide Eccleſiaſtica eſt, per notarios colligeretur, & in Eccleſia à clericis ſeruaretur. Qui etiam ſepultus eſt, via Aurelia, in cimiterio Calepodii milliario 3. pridie Idus April. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 25.

XXXVII.

LIBERIVS, natione Romanus, ex patre Auguſto, ſedit annis 6. menſ. 4. dieb. 8. Hic pro eo, quod noluit conſentire hæreſi Arrianæ, fuit in exilio annis 3. Cuius conſilio FELIX venerabilis presbyter in loco eius ordinatus eſt Epiſcopus. Qui inuenit duos presbyteros Vrſacium & Valentem, conſentientes Conſtantio Auguſto Arriano, & damnauit eos in Cõcilio 48. Epiſcoporũ. Qui Vrſacius & Valens poſt paucos dies zelo ducti, rogauerũt Conſtantiũ, vt de exilio reuocaret Liberium. Qui cõſenſit eis, vt vna tantum participatione communionis conueniret cum hæreticis, tantum vt non rebaptizaretur. Poſt hæc fecit Conſtantius Concilium cum aliquibus, qui ex fæce Ariana erant, & eiecit Felicem de Epiſcopatu, qui erat Catholicus, & reuocauit Liberium. Depoſitus verò Felix 4. Kalend. Auguſti, habitauit in prædiolo ſuo, via Portuenſi. Ingreſſus quoq; Liberius in vrbem 4. non. Auguſti conſenſit hæreticis, non tamen rebaptizatus. & tenuit baſilicas B. Petri & Pauli, & Conſtantinianam annis 7. Et fuit perſecutio magna in vrbe Roma. Omnes itaq; anni Felicis in huius ordinatione dinumerantur. Sepultus tamen eſt Liberius via Salaria in cimiterio Priſcillæ. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 7.

XXXVIII.

FELIX, natione Romanus, ex patre Anaſtaſio, ſedit anno 1. menſ. 3. dieb. 2. Hic declarauit Conſtantium filium Conſtantini hæreticum, & rebaptizatum ſecundò ab Euſebio Epiſcopo Nicomedienſi in villa, quæ appellatur Aquilon. Pro quo facto capite truncatur cum multis clericis & fidelibus occultè iuxta muros vrbis ad latus formæ Traianæ, 3. Idus Nouemb. Et exinde rapuere corpus eius Chriſtiani, cum Damaſo presbytero, & ſepelierunt in baſilica ſupradicta eius via Aurelia 17. Kalend. Decembr. in pace. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 38.

Digitized by Google

XXXIX.

*contentione.

DAMASVS, natione Hiſpanus, ex patre Antonio, ſedit annis 18. menſ. 3. dieb. 10. & cum eodem ordinatur ſub * intentione Vrſinus. Qui facto Concilio ſacerdotum eiectus eſt ab vrbe, & Neapoli conſtitutus Epiſcopus. Damaſus fultus plurima multitudine in ſede Apoſtolica permanſit præſul. Qui tandem accuſatus incriminatur de adulterio, & facta Synodo purgatur à 44. Epiſcopis, qui etiam damnauerunt accuſatores eius, Concordium & Calliſtum, & proiecerunt de Eccleſia. Quæſiuitq; multa corpora Sanctorum, & inuenit, ac eorum memorias verſibus decorauit. Conſtituit quoque, vt pſalmi die noctuq; canerentur per omnes Eccleſias, ac ſepultus eſt via Ardeatina in baſilica ſua 3. Idus Decembr. iuxta matrem ſuam, & germanam ſuam. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 31.

XL.

SIRICIVS, natione Romanus, ex patre Tiburtio, ſedit annis 15. Hic conſtituit, vt nullus presbyter Miſſas celebraret per omnē hebdomadam: niſi conſecratum Epiſcopi ſuſceperit, quod nominatur fermentum. Qui etiam exoſos habuit omnes hæreticos, maxime Manichæos, quos inuentos in exilium deportari fecit, & conſtituit, vt ſi quis de Manichæis conuerſus rediret ad Eccleſiam, nullatenus communicaret, niſi tantum relegatus monaſterio vſque ad finem vitæ ſuæ ieiunijs & orationibus vacans viaticum ei largiretur. Conſtituit etiam hæreticum ſub manu impoſitionis reconciliari præſente cuncta Eccleſia Qui ſepultus eſt in cimiterio Priſcillæ, via Salaria, 8. Kalend. Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus, dies 20.

XLI.

ANASTASIVS, natione Romanus, ex patre Maximo, ſedit annis 3. diebus 10. Hic conſtituit, vt quotienſcunq; Euangelia ſancta recitarentur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent, & vt nullus clericum tranſmarinum ſuſciperet, niſi ſui Epiſcopi chirographum deſignaret, quia eodem tempore Manichæi inuenti ſunt in vrbe. Sepultus eſt autem in cimiterio ſuo ad Vrſum pileatum. 5. Kalend. Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 21.

XLII.

INNOCENTIVS, natione Albanenſis, ex patre Innocentio, ſedit annis 15. menſibus 3. dieb. 21. Hic inuenit Pelagium & Cæleſtium

leſtium & hæreticos damnauit. Conſtituitq;,vt natus de Chriſtiana denuo naſceretur per baptiſmum, hoc eſt, baptizaretur, quod Pelagius damnabat. Conſtituit quoque, vt Sabbathi ieiunium celebraretur,quia Sabbatho Dominus in ſepulchro poſitus eſt,& diſcipuli ieiunauerunt. Sepultus eſt autem in cimiterio ad Vrſum pileatum 5. Kalend. Aug. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 22.

XLIII.

ZOZIMVS, natione Græcus, ex patre Abrahamio, ſedit annis 7. menſ. 4, dieb. 24. Hic conſtituit, vt diacones læuam tectá haberent de palliis linoſtimis,& per Parrochiã conceſſit,vt cereos benedicerẽt. Et vt nullus clerico poculum publicũ propinaret: niſi tantum in cella fidelium, maximè clericorum. Et ſepultus eſt, via Tiburtina, iuxta corpus B. Laurentii martyris 7. Kalend. Ianuar. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 11.

XLIV.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre Iocundo presbytero,ſedit annis 3. menſ. 8. dieb. 6. Hic ſub intentione ordinatus eſt cum Eulalio vno die. Et fuit diebus 15.& menſib. 8. diſſenſio magna in clero. Quod audiens Placidia Auguſta cum filio Valentiniano Auguſto,dum ſederet Rauennæ retulit Honorio Auguſto Mediolanis: & horum præcepto expulſi ſunt ab vrbe ambo. Sed Eulalius,eo quod ordinatus fuiſſet in baſilica Conſtantiniana,pręſumpſit intrare vrbem & baptizare: & celebrauit Paſcha in ſupradicta baſilica. Hoc audientes Auguſti, miſerunt, & eiecerunt eum foras in Campaniam, Bonifacium verò reuocauerunt in vrbem & conſtituerunt Epiſcopum. Quo defuncto clerus & populus petiit Eulalium reuocari, ſed ille reuerti noluit. Deniq; Bonifacius conſtituit,vt nulla mulier,aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut incenſum poneret, nec ſeruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ. Qui etiam ſepultus eſt via Salaria iuxta corpus S. Felicitatis martyris 8. Kalend. Nouemb. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 9.

XLV.

CÆLESTINVS,natione Campanus,ex patre Priſco, ſedit annis 9. menſib. 10. diebus 17. Hic conſtituit, vt pſalmi Dauid 150. pſallerentur ante ſacrificium antiphonatim :ante enim tantũ

Digitized by Google

epiſtola B. Pauli recitabatur, & ſanctū Euangelium. Sepultus eſt .2. in cimiterio Priſcillæ via Salaria, 8. Idus April. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 20.

XLVI.

XISTVS, natione Romanus, ex patre Sixto, ſedit annis 8. dieb. 19. Hic poſt annum vnum, & menſem 8. incriminatus eſt à quodam baſſo. Quod audiens Valentinianus Auguſtus iuſſit Synodum congregari, in qua examinatur à 46. Epiſcopis, & purgatur Xiſtus, & condemnatur Baſſus, ita vt vltimo die viaticum ei non negaretur. Contra quem Valentinianus Auguſtus furore ſancto permotus, prædia facultatum eius Eccleſiæ Catholicæ ſociauit, ac poſt tres menſes moritur. Cuius corpus Xiſtus Epiſcopus ſuis manibus tractans ſepeliuit ad B. Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius. Qui etiam ſepultus eſt via Tiburtina in crypta iuxta corpus B. Laurentii. Et ceſſauit Epiſcopatus, dies 22.

XLVII.

LEO, natione Tuſcus, ex patre Quintiano, ſedit annis 21. menſe vno, diebus 13. Hic inuenit duas hæreſes, Eutychianam & Neſtorianam. Pro qua remiſit ad MARCIANVM Auguſtum, orthodoxum Principem & catholicum, vt congregaret Concilium Epiſcoporum. Quod ſtatim factum eſt, & congregati ſunt ſacerdotes 256. aliorum verò Epiſcoporum 408. Chirographus cucurrit cum chirographo S. Epiſcopi Leonis, hoc eſt, tomo, vbi continebatur fides Apoſtolicæ Eccleſiæ Romanæ. Sub præſentia igitur Martiani Catholici Principis factum eſt Concilium 630. Epiſcoporum in Chalcedonia, in martyrio S. Euphemiæ. Qui expoſuere fidem Catholicam, dicentes, in vno Chriſto DEO & homine duas naturas eſſe. Vbi piiſſimus Auguſtus cum Pulcheria coniuge ſua Auguſta depoſita regia maieſtate fidem ſuam ſub chirographo expoſuerunt ante conſpectum omnium Epiſcoporum, qui damnauerunt Eutychen & Neſtorium, & expoſitam direxerunt ad Leonem Papam beatiſſimum. Hic conſtituit, vt monacha non acciperet velamen benedictum in capite, niſi probata in virginitate fuerit 60. annis, & vt intra actionem ſacrificii diceretur. *Sanctum ſacrificium*, &c. Sepultus eſt autem apud B. Petrum Apoſtolum, 3. Idus April. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 7.

Digitized by Google

XLVIII.

HILARIVS, natione Sardus, ex patre Criſpino ſedit annis 6. menſ. 3. diebus 10. Hic firmauit 3. Synodos, Nicænam, Epheſinam, & Chalcedonenſem, vel tomum ſancti Epiſcopi Leonis, & damnauit omnes hæreſiarchas ac ſequaces eorum. Confirmauit quoque dominationem & principatum ſedis Catholicæ & apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ. Qui ſepultus eſt ad S. Laurentium in crypta iuxta corpus B. Xiſti Epiſcopi, 4. Idus Septemb. Et ceſſauit Epiſcopatus dieb. 10.

XLIX.

SIMPLICIVS, natione Tiburtinus, ex patre Caſtorio, ſedit annis 15. menſe vno, diebus 7. Cuius temporibus venit relatio de Græcia ab Achatio Conſtantinopolitano Epiſcopo affirmante, quod Petrus Alexandrinus Eutychianiſta hæreticus factus eſſet, & quod in morte cuiuſdam presbyteri Catholici permixtus eſſet. Quod audiẽs Smplicius pręſul diſſimulans nõ reſcripſit Achatio, ſed Petrum damnauit expectans tempus pœnitentiæ. Hic ſepultus eſt in baſilica B. Petri Apoſtoli 6. nonas Martias. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 6.

L.

FELIX, natione Romanus, ex patre Felice presbytero de titulo Faſciolæ. ſedit annis 8. menſ. 11. dieb. 17. Quo tempore iterũ venit relatio de Græcia, Petrum reuocatum ab Achatio Epiſcopo Conſtantinopolitano. Quod audiens Felix Romanus Epiſcopus mittit defenſorem cum conſilio Sedis ſuę, & in Concilio damnauit Achatium cum Petro. Poſt annum tertium iterum venit relatio ab Imperatore Zenone, vt pœnitens rediret Achatius. Tunc Papa Felix miſit duos Epiſcopos, Meſenum & Vitalem, vt ſi inueniret complicem Petri Acatium, iterum damnarent eos. Si non, offerrent libellum pœnitentiæ. Qui cum introiſſent Conſtantinopolin, corrupti ſunt pecunia, & non fecerunt, vt præceperat Dominus Papa. Qui poſt eorum reuerſionem, facto Romæ Concilio examinauit ambos Epiſcopos, id eſt, Meſenum & Vitalem, & reos reiecitã communione. Sed Meſenus non tacuit peccatum ſuum, & ob hoc conceſſum eſt ei tempus pœnitentiæ. Sepultus eſt autem Felix in baſilica B. Pauli Apoſtoli. Et ceſſauit Epiſcopatus dieb. 5.

Digitized by Google

LI.

GELASIVS, natione Afer, ex patre Valerio, ſedit annis 4. menſ. 8. diebus 18. Hic inuenit Manichæos in vrbe, quos in exilium deportari præcepit, & eorum codices incendio concremari, & in Synodo cum fletu ſub ſatisfactione libelli purgatum Meſenum Epiſcopum reuocauit, & ſuæ Eccleſiæ reſtituit. Iterum venit relatio de Græcia quod à Petro & Achatio multa mala & homicidia fierent. Quo tempore fugiens Ioannes Alexandrinus Catholicus Epiſcopus venit Romam. Quem B. Gelaſius cum gloria ſuſcepit, & ei ſecundam ſedem præbuit, factaq; Synodo miſit per tractum Orientis, & iterum damnauit in perpetuum Petrum & Achatium, ſi non ſub ſatisfactione libelli poſtularent pœnitentiam. Fecit etiam ſacramentorum præfationes & orationes cauto ſermone. Qui ſepultus eſt in B. Petri baſilica 11. Kalend. Decemb. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 7.

LII.

ANASTASIVS, natione Romanus, ex patre Petro de regione quinta Caput tauri, ſedit anno 1. menſibus 11. diebus 24. Hic propterea quia communicauit cuidam diacono Theſſalonicenſi nomine Photino, qui communis erat Acatio ſine conſilio Epiſcoporum, presbyterorum, vel clericorum Eccleſiæ Catholicæ, ſuſpẽderunt ſe ab eius communione. Qui etiam, cum voluiſſet Achatium occultè reuocare, & non potuiſſet, nutu diuino percuſſus ſepultus eſt in baſilica B. Petri Apoſtoli, 13. Calend. Decemb. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 4.

LIII.

SYMMACHVS, natione Sardus, ex patre Fortunato, ſedit annis 15. menſibus 7. diebus 27. Hic ſub intentione ordinatus eſt vna die cũ Laurentio, & Symmachus quidẽ in baſilica Cõſtantiniana, Laurentius in baſilica S. Mariæ. Ex qua cauſa ſeparatus eſt clerus, & diuiſus eſt Senatus. Et facta intentione vtraq; pars cõſtituit, vt ambo ordinati ad iudicium Regis Theodorici Rauennã pergerent. Quod dum factum fuiſſet, iudicauit Rex, vt qui primus ordinatus fuiſſet, vel cui maxima pars conſentiret, ipſe teneret ſedem Apoſtolicam. Vnde factus Præſul Symmachus eſt, & conſtituit Laurentium in Nucerinam ciuitatem Epiſcopum intuitu miſericordiæ. Poſt annos verò quatuor zelo ducti aliqui ex clero, & ex Sena-

Digitized by Google

ex Senatu, maximè Feſtus & Probinus, accuſauerunt eundem Papam apud Theodoricum crimine peſſimo, & ſubornauerunt falſos teſtes, quos miſerunt Rauennam, & interim occultè reuocauerunt Laurentium. Diuiſus quoque eſt iterum clerus. Tunc accuſatores Symmachi miſerunt ad regem, vt daret viſitatorem ſedis Apoſtolicæ. Quod factum eſt, & dedit Petrum Altinæ ciuitatis Epiſcopum, quod canones prohibent. Vnde prædictus Papa congregauit Epiſcopos 115. & facta Synodo purgatur à falſo crimine: & damnatur Petrus Altinus inuaſor ſedis Apoſtolicæ, & Laurentius Nucerinus pro eo, quod viuente Epiſcopo peruaſerũt ſedem eius. nam Symmachus à ſuis omnibus in ſedem ſuam cum gloria reſtituitur. Quapropter indignati Feſtus & Probinus intra vrbem cœperunt pugnare, maximè contra Fauſtum exconſulem, & omnes, qui communicabant Symmacho, quandoquidem gladio occidebantur clerici, ſanctimoniales & virgines, quas de monaſteriis extrahebant nudas. Solus autem Fauſtus exconſul pro Eccleſia pugnabat. Poſt hæc omnia idem Papa inuenit Manichæos in vrbe, quorum libros incendit, & eos exilio relegauit. Hic omni anno per Africam vel Sardiniam ad Epiſcopos, qui exilio erant retruſi, pecunias & veſtes miniſtrabat, & captiuos per diuerſas prouincias redemit. Qui etiam ſepultus eſt in baſilica B. Petri Apoſtoli confeſſor 14. Kalend. Aug. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 7.

LIV.

HORMISDA, natione Campanus ex patre Iuſto, de ciuitate Friſinone, ſedit annis 9. dies 17. Hic ex conſtituto Synodi, & cum conſilio regis Theodorici direxit ad Græcias, humanitatem oſtendens ſedi Apoſtolicæ, quia Græci obligati erant ſub vinculo anathematis propter Petrum Alexandrinum & Achatium Conſtantinopolitanum ſub Ioanne Epiſcopo, legatos mittens Ennodium Epiſcopum Ticinenſem, & Fortunatum Epiſcopum Catinenſem, & Venantium presbyterum vrbis Romæ, & Vitalem Diaconum, & Hilarum notarium, ad Anaſtaſium Auguſtum, qui nihil egerunt. propterea quia ipſe in hæreſin Eutychianam communicauerat. Item ſecundò miſit Ennodium, & Peregrinum Epiſcopũ Meſenenſem, quos dum voluiſſet Anaſtaſius pecunia corrumpere, nullatenus conſenſerunt, niſi ſatisfactionem ſedis Apoſtolicæ operaretur, Tunc imperator repletus furia eiecit eos per poſterulam, & impoſuit in nauim periculoſam, pręcipiens Heliodoro & Deme-

trio, vt nullam ciuitatem Græcorum ingrederentur. Legati verò ſecretius ſanctas epiſtolas fidei 19. per manus monachorum orthodoxorum expoſuere per omnes ciuitates, quas Epiſcopi, qui erant complices Anaſtaſiii Auguſti pro crimine Conſtantinopolim direxerunt. Qui furore repletus inter alia ſua ſacra hæc ſcripſit, dicens. Nos iubere volumus, non nobis iuberi, & poſt hæc nutu diuino percuſſus fulmine obiit. Cui ſucceſſit in Imperium Iuſtinus Orthodoxus, qui direxit auctoritatem ſuam ad Hormiſdam Papam Romanum, vt redintegraretur pax Eccleſiarum. Quam auctoritatem Papa ſuſcipiens cum conſilio regis Theodorici direxit Germanum Capuanum Epiſcopum, Ioannem & Blandum preſbyteros, Felicem & Dioſcorum diacones, & Petrum notarium, munitos fide, & textu libelli pœnitentiæ. Venientes autem iuxta Conſtantinopolim tanta gratia fidei refulſit, vt multitudo monachorũ orthodoxorum, & illuſtrium virorum; Iuſtinus quoque Imperator, & Vitalianus Conſul ſimul occurrerent ad caſtellum rotundum, ꝗ ducit ad ciuitatẽ. Suſcepti itaque ſunt cum gloria & gaudio magno à clero & Ioanne Epiſcopo. Quod ſentientes complices Anaſtaſii, ſe incluſerunt in Eccleſia maiore, quæ vocatur, ſancta Sophia, & conſilio facto mandauerunt Imperatori, dicentes. Niſi nobis reddita fuerit ratio, quare damnatus eſt Epiſcopus noſter Acatius, nullatenus conſentimus Sedi Apoſtolicæ. Hic quoque damnauit Petrum & Achatium, vel omnes hæreſes, & inuenit Manichæos, quos cum examinatione plagarum in exilium deportauit, & eorũ codices incendio concremauit. Eodem tempore venit cum gemmis pretioſis à rege Francorum Clodouæo Chriſtiano donum B. Petro Apoſtolo. Sepultus eſt autem in baſilica B. Petri Apoſtoli, 8. Idus Aug. Conſulatu Maximi. Et ceſſauit Epiſcopatus dies *6*.

LV.

IOANNES, natione Tuſcus, ex patre Conſtantio, ſedit annis 2. menſib. *9*. diebus 17. Hic vocatus eſt à rege Theodorico Rauennam, quem & miſit in legationem Conſtantinopolim ad Iuſtinum Imperatorem orthodoxum, qui eius conſilio vſus voluit amore religionis Chriſtianæ hæreticos extricare, vt Eccleſias Arrianorum Catholicas conſecraret. Pro qua re hæreticus rex Theodoricus exarſit, & voluit totam Italiam gladio extinguere. Tunc Ioannes Papa ægrotus cum fletu ambulauit, & ſenatores, & Conſules cum eo, id eſt, Theodorus importunus, Agapitus Patritius, accipientes in mandatis, vt redderentur Eccleſiæ hæreticis in partibus

bus Orientis, quod ſi non, omnem Italiam gladio perderet. Qui dum ambulaſſet, occurrit ei omnis ciuitas cum cereis & crucibus in honore B. Apoſtolorum Petri & Pauli. Et gaudebat Iuſtinus Auguſtus ſe ſuſcepiſſe in partibus Græciæ Ioannem Papam Romanū, ſicut Conſtātinus Auguſtus ſuſceperat Silueſtrum Epiſcopum. Qui Iuſtinus dans honorem Deo humiliauit ſe pronus, & adorauit Ioannem beatiſſimum rogantem cum grandi fletu, vt legatio acceptabilis eſſet in conſpectu eius. Qui poſtquam obtinuit, propter quod ierat, ipſi Iuſtino Auguſto, vt vicarius B. Petri Apoſtoli rogatus manibus ſuis cum gloria coronam impoſuit. Eodem tempore Theodoricus rex hæreticus tenuit duos ſenatores præclaros & exconſules, Symmachum & Boëthium, & interfecit eos gladio. Cum verò Ioannes venerabilis Papa, & Senatores eius comites reuerterentur à Conſtantinopoli, prædictus Rex hæreticus cum grandi dolo & odio ſuſcepit eos, quos etiam gladio voluit interficere, ſed non auſus eſt metuens indignationem Iuſtini Auguſti, quanquam permiſerit in cuſtodia afflictos * cremari. Ipſe verò Papa afflictus *cruciari. in cuſtodia defecit, & mortuus eſt martyr, 15. Kalend. Iun. Quem ſtatim derepente eſt intereundo ſubſecutus ipſe Theodoricus rex hæreticus. Corpus verò B. Ioannis translatum eſt de Rauenna, & ſepultum eſt in B. Petri baſilica 6. Kalend. Iun. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 58.

LVI.

FELIX, natione Samnius, ex patre Caſtorio, ſedit annis 4. menſibus 2. dieb. 13. Et ſepultus eſt in baſilica B. Petri Apoſtoli, 4. Idus Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus diebus 3.

LVII.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre Sigebaldo, ſedit annis 2. diebus 26. Hic fuit ordinatus in baſilica Iulii ſub intētione cum Dioſcoro, qui ordinabatur in baſilica Conſtantiniana. Fuitq; diſſenſio in clero & ſenatu dies 28. Sed Dioſcorus ipſo anno 2. Idus Octobris defunctus eſt. Quem Bonifacius zelo ductus cum grandi amaritudine ſub chirographo anathematizauit, & cum archiuo Eccleſiæ retruſit. Sed ei nullus ſubſcribere voluit. Hic congregata Synodo in baſilica B. Petri Apoſtoli, fecit cum chirographis ſacerdotum iuſiurandum ante confeſſionem Apoſtoli Petri in diaconum Vigilium, vt ſibi ſuccederet. Vnde facta iterum Synodo

cenſuerunt ſacerdotes omnes propter reuerentiam ſanctæ Sedis, quia contra canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum reſpiciebat, qui ſibi ſucceſſorem conſtituiſſet. Quapropter Bonifacius reum ſe confeſſus eſt, quod in Diaconum Vigilium ſua ſubſcriptione chirographi ante confeſſionem B. Petri Apoſtoli feciſſet, ipſumq; chirographum ſub præſentia omnium ſacerdotum & cleri, & ſenatus incendio conſumpſit. Tunc venit relatio ab Afris Epiſcopis de conſtitutione, & vt conſilio Domni Papæ omnia Carthaginenſis Epiſcopus faceret. Sepultus autem eſt in baſilica B. Petri Apoſtoli, ſub die 17. menſ. Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 15.

LVIII.

IOHANNES, q. & Martirius, natione Romanus, ex patre Proiecto, de Cælio monte, ſedit annis 2. menſibus 4. diebus 6. Eodem tempore Iuſtinianus Auguſtus, vir religioſus ſummo amore Chriſtianę religionis miſit fidem ſuam ſcriptam chirographo proprio ad ſedem Apoſtolicam per Epiſcopos Epatium, & Demetrium. Sepultus eſt autem Ioannes Papa in baſilica B. Petri Apoſtoli, 6. Kalend. Iunias. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 6.

LIX.

AGAPITVS, natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero ad ſanctos Ioannem & Paulum, ſedit menſib. 11. diebus 18. Hic libellos anathematis quos inuidiæ dolo extorſerat, Bonifacius à presbyteris & Epiſcopis contra canones & contra Dioſcorū in medio Eccleſiæ congregatis omnibus incendio conſumpſit, & totam Eccleſiam abſoluit. Deniq; miſſus eſt à Theodato rege Gothorum ad Domnum Iuſtinianum Auguſtum, qui indignabatur contra eundem regem, quod occidiſſet Reginam Amalſuentham commendatam ſibi, filiam ſcilicet Theodorici regis, qui eum regē fecerat. Ingreſſus ergo Agapitus Conſtantinopolim 10. Kalend. Maii ſuſceptus eſt cum gloria, & cœpit altercationem habere cum Iuſtiniano Auguſto de religione. Reſponſumq; reddidit conſtantiſſimè de Domino IESV Chriſto, DEO & homine, quod in vna perſona IESV Chriſti duæ ſint naturæ. Qua altercatione Anthemium Conſtantinopolitanum Epiſcopum inuenit hæreticum. Dixit itaque Imperator Agapito. Aut conſenti nobis, aut in exilium deportari te faciam. Cui reſpondit. Ego quidem peccator ad Iuſtinianū Imperatorem Chriſtianiſſimum venire deſideraui, nunc autem Diocle-

Diocletianum inueni. Scito tamen, te & Epiſcopum tuum idoneos non eſſe Chriſtianæ religionis, niſi duas naturas in Chriſto confiteamini. Tandem ex præcepto Auguſti accerſito Anthemio & diſcuſſione facta, nunquam voluit confiteri in doctrina catholicæ reſponſionis, ſed conuicit eum Sanctus Papa Agapitus, & ob id ab omnibus Chriſtianis eſt glorificatus. Tunc Imperator gaudio repletus, humiliauit ſe, & adorauit beatiſſimum Papam Agapetum, quia communione eiecit Anthemium, & expulit in exilium, & loco eius Mœnam nomine conſecrauit Epiſcopum Catholicum. Qui etiam, poſtquam omnia obtinuit, pro quibus directus fuerat quadã ægritudine defunctus eſt Conſtantinopoli 10. Kalend. Maii. Cuius corpus in loculo plumbeo translatum eſt in baſilicam B. Petri Apoſtoli, vbi & ſepultum eſt, 12. Kalend. Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 58.

LX.

SILVERIVS, natione Campanus, ex patre Hormiſda Epiſcopo Romano, ſedit anno 1. menſib. 5. dieb. 11. Hic leuatus eſt à tyranno Theodato ſine deliberatione decreti. Qui corruptus pecunia talem timorem induxit clero, vt qui non conſentiret in huius ordinatione gladio puniretur. Quocirca ſacerdotes non ſubſcripſere ante ordinationem eius ſecundum morem antiquũ, ſed poſtmodum. Poſt menſes verò duos nutu diuino extinguitur Theodatus, & eleuatur rex Vuitigis. Qui Rauennam veniens tulit ſibi vxorem filiam Amalaſuentæ reginæ. Vnde indignatus Imperator Iuſtinianus miſit Beleſarium patritium cum exercitu, vt liberaret omnẽ Italiam à captiuitate Gothorum. Tunc veniens patritius in partes Siciliæ, audiuit, quod Gothi feciſſent ſibi regem. & inde per Campaniam properauit Neapolim, quam & obſidere cœpit, quia ciues Neapolitani noluerant aperire ei. Qui pugnando ciuitatem introiuit, & ductus furore interfecit & Gothos, & omnes ciues Neapolitanos, ita vt nulli ſexui, vel ætati parceret, nec ſacerdotibus, aut ſeruis DEI, vel ſanctimonialibus. Factoq; maximo bello contra Vuitigis, ingreſſus eſt vrbem Romam 4. Idus Decemb. & ciuitatem muniuit. Nocte ipſa, qua introiuit vrbem, hi qui erant in ciuitate, vel foris, fugerunt Rauennam, & omnes portas dimiſerunt apertas. Tunc colligens Vuitigis rex multitudinem exercitus Gothorum regreſſus contra Romam 9. Kalend. Mart. & fixit caſtra ad pontẽ Miluium, & vno anno ita obſeſſa eſt ciuitas Romana, vt nulli eſſet facultas exeundi, vel introeundi. Intra ciuitatem autem grandis

Digitized by Google

*remedium fames erat, vt aqua venundaretur pretio, niſi Nympharum *reche-dus ſubueniſſet. Pugnæ autem maximę erant, Beleſario defenden-te Romanos vel ciuitatem: quam & liberauit à Gothis: quos poſt-modum Rauennam fugere compulit. Tvnc erat Vigilius Diaco-nus apocriſiarius in Conſtantinopoli, qui ſciebat dolorem Auguſtæ pro Anthemio Patriarcha, qui depoſitus fuerat à ſanctiſſimo Aga-pito Papa, eo quod hæreticus repertus eſſet, & in locum eius Ma-nam ſeruum Dei conſtituiſſet. Conſilio denique Vigilii miſit Ro-mam epiſtolas Siluerio Papæ, rogans & obſecrans. Aut ad nos, ne pigriteris venire: aut certè reuoca Anthemium in locum ſuum. Quas litteras dum legiſſet B. Siluerius, ingemuit, & dixit. Modo ſcio, quod hæc cauſa finem vitæ meæ adduxit. Fiduciam tamen ha-bens in Domino reſcripſit Auguſtæ. Domina Auguſta, ego [illegible] ſtam nunquam facturus ero, vt reuocem hominem hæreticum, in ſua nequitia damnatum. Tunc indignata Auguſta miſit ad Beleſa-rium iubens per Vigilium diaconem. Vide aliquas occaſiones in Siluerium Papam, & depone illum ab Epiſcopatu, aut certè feſti-nus tranſmitte eum ad nos. Ecce ibi habes Vigilium archidiaco-nem, & apocriſiarium noſtrum cariſſimum, qui nobis pollicitus eſt reuocare Anthemium patriarcham. Suſcepta iuſſione Beleſarius dixit. Ego quidem iuſſionem facio, ſed ille qui intereſt in necem Sil-uerii Papæ, ipſe reddat rationem de factis ſuis Domino Ieſu Chri-ſto. Et vrgente iuſſione, exierunt quidam falſi teſtes, qu[illegible]. Quadam vice inuenimus Siluerium Papam ſcripta mittentem ad regem Gothorum, in quibus continebatur. Veni ad portam quæ appellatur, aſinaria iuxta Lateranis, & ciuitatem trado ac Beleſa-rium patritium. Quod audiens Beleſarius non credidit, ſciens quod per inuidiam hæc dicerentur. Sed dum multi in eadem accuſatio-ne perſiſterent, timuit, fecitq; Siluerium ad ſe venire in palatium Pincis, & foris retineri omnem clerum. Cumq; ingreſſus eſſet cum ſolo Vigilio, Antonina patritia, vt iacebat in lecto, videns eum, di-xit. Dic Domine Siluerì Papa, quid fecimus tibi & Romanis, vt nos velles nos in manus Gothorum tradere? Adhuc ea loquente in-greſſus Ioannes Subdiaconus regionarius primæ ſedis tulit palliū de collo eius, & duxit in cubiculum, vbi expoliatum eum induit ve-ſte monachica. Quem Xiſtus ſubdiaconus regionis ſextæ videns monachum, egreſſus foras nunciauit ad clerum, dicens. Quia do-mnus Papa depoſitus eſt, & factus eſt monachus. Qui audientes, fugerunt omnes. Suſcepit autem eum Vigilius archidiaconus in ſua quaſi fide, & miſit in exilium in Pontias, ac ſuſtentauit eum pane

tribu-

tribulationis & aqua anguſtiæ. Qui deficiens confeſſor mortuus eſt, & ſepultus in eodem loco 12. Kalend. Iul. ibiq; ſaluantur infirmi. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 5.

LXI.

VIGILIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne Conſule, ſedit annis 17. menſibus 6. diebus 26. Eodem tempore Beleſarius commiſit bellum contra Vuitigem regem Gothorum, quem fugientem noctu inſecutus eſt Ioannes Magiſter militum, cui cognomentum, Sanguinarius, & tenuit eum, adduxitq; ad Beleſariũ, qui perduxit eum ſub ſacramento ſaluum ad Imperatorem Iuſtinianum Conſtantinopolim. Quem Imperator fecit patritium & comitem, tranſmiſitq; iuxta fines Perſarum, vbi vitam finiuit. Beleſario verò egere gratias Imperator & Auguſta, & remiſerunt eum in Africam, quæ redacta eſt ſub republica interfecto ſub dolo pacis *Vuimarith rege Vandalorũ. Quo tempore ſcripſit Theodora Auguſta ad Vigilium Papam. Veni, adimple nobis, quæ prona voluntate promiſiſti de patre noſtro Anthemio, & reuoca eum in officiũ ſuum. Ad hæc reſcripſit Vigilius. Abſit hoc à me Domina Auguſta. Prius locutus ſum malè & inſipienter, modo autem nullo modo tibi conſentiam, vt reuocem hominem hæreticum & anathematizatum. Quod ſi indignus vicarius ſum B. Petri Apoſtoli, quomodo fuerunt anteceſſores mei ſanctiſſimi, Agapitus & Siluerius, qui eum damnauere? Tunc Romani ſuggeſſerunt, quod conſilio Vigilii depoſitus fuiſſet Siluerius, mandantes, quia malè agit cum Romanis ſeruis tuis, & cum ipſa plebe tua: ſic enim eſt furioſus, vt daret alapam notario ſuo, qui mox cadens ad pedes eius expirauit. Item dedit neptem ſuam Vigiliam Aſtherio Cõſuli filio mulieris viduę, quẽ fecit teneri nocte, & tamdiu cædi, quamdiu vitam finiret. Quo audito Auguſta miſit Anthemium Scribonem cum virtute maiori ad Romam, dicens. Excepto in baſilica S. Petri, parce. cæterum, ſi in Lateranis, aut in palatio, aut in qualibet Eccleſia inueneris Vigilium, impoſitum mox naui perduc eum ad nos. Quod niſi feceris, per viuentem in ſæcula excoriari te faciam. Qui Anthemius Scribo veniens Romam, inuenit eum in Eccleſia S. Ceciliæ 10. Kalend. Decemb. erat enim dies natalis eius. Qui munera erogando ad populum repertus eſt, & depoſitus ad Tyberim, miſſusq; in nauim. quem plebs & populus ſequebatur, clamando, vt orationem ab eo acciperet. Et data oratione, dixit omnis populus, Amen. Et mota eſt nauis. Videntes Romani, quod mota eſt nauis, in qua ſedebat Vi-

*Gundaro

gilius, tunc populus cœpit poſt eum iactare lapides, fuſtes, cacabos, & dicere. Fames tua tecum, mortalitas tua tecum. malè feciſti cum Romanis, malè inuenias, vbi vadis. Et quidem amatores eius ſecuti ſunt eum de Eccleſia. Qui ingreſſus Siciliam in ciuitate Catinenſi permiſſus eſt facere ordinationem per menſem Decemb. presbyteros & diaconos. Ex quibus retranſmiſit Romam Ampliatum presbyterum vicedominum ſuum, & Valentinum Epiſcopum ad S. Rufinam, & Secundum ad cuſtodiendum Lateranis & gubernandum clerũ. Qui valefaciens omnibus ingreſſus eſt Conſtantinopolim in Vigilia Domini noſtri Iesv Chriſti. Quẽ obuians Imperator oſculatus eſt, & cœpit flere, ac plebs illa pſallebat ante eũ vſque ad Eccleſiam S. Sophiæ, *Ecce aduenit dominator Dominus*, &c. Per biennium enim fuerant intentiones de Anthemio patriarcha tendentes cautionem manus eius, qua promiſerat eum reuocare in locum ſuum. Sed Vigilius magis deſiderans mori, quam viuere, nullatenus voluit eis conſentire, & dixit. Vt video, non me fecerunt venire ad ſe Iuſtinianus & Theodora, ſed Diocletianum & Eleutheria. Facite vt vultis, digna enim factis recipio. Tunc dedit alapam in faciem eius quidam, dicens. Homicida, neſcis cui loqueris? neſcis, quia Siluerium Papam occidiſti? & filium mulieris viduæ calcibus & fuſtibus interfeciſti? Tunc fugiens in baſilicam S. Euphemiæ tenuit columnam altaris. Qui tractus abinde, proiectus foris Eccleſiam, fecerunt mitti funem in collo eius, & traxerunt eum per totam ciuitatem vſque ad veſperum. Tunc miſſus eſt in cuſtodiam, vbi dabantur ei modicè panis & aqua. Clerus autem Romanus, qui cum eo erat, miſſus eſt in exilium per diuerſa loca metalla incidenda. Tunc Gothi cum ſuo rege Bandua, qui Totila nuncupabatur, deſcendentes Romam obſederunt eam, & facta eſt fames in ciuitate Romana, vt etiam natos ſuos vellent comedere. Quadam itaque die intrauit rex Romam à porta S. Pauli, indictione 13. & habitauit cum Romanis, quaſi pater cum filiis. Quidam verò de Senatoribus fugientes ingreſſi ſunt Conſtantinopolim, & venerunt ad Imperatorem afflicti & deſolati. Quos conſolatus eſt Imperator, & miſit Narſetem Eunuchum & cubicularium ſuum in Italiam. Cui data pugna cum Gothis donauit Devs victoriam, & occiſus eſt rex & multitudo Gothorum interfecta eſt. Tunc adunatus clerus rogauit Narſetem, vt vna cum eius ſuggeſtione rogaret Principem, vt ſi adhuc viueret Vigilius Papa, aut presbyteri, ſeu diaconi, vel clerus, qui cum eodem fuerat in exilium deportatus, reuerteretur. Suſcepta relatione Narſetis, vel cuncti cleri Romani lætus

ni lætus effectus eſt Imperator & omnes inclyti eius, eo quod requiem dediſſet DEVS Romanis. Mox miſit, per diuerſa loca, vbi fuerant in exilium deportati, in Gypſo & Proconeſo, & iuſſit ante ſe venire Imperator, dicens eis. Vultis recipere Vigilium, vt fuit Papa veſter, an archidiaconum veſtrum Pelagium, & manus mea erit vobiſcum. Reſponderunt omnes. Imperet DEVS pietati tuæ, vt reſtituat nobis modo Vigilium, & quando voluerit eum DEVS tranſire de hoc ſæculo, tunc cum veſtra præceptione donetur nobis Pelagius noſter archidiaconus. Tunc dimiſit omnes cum Vigilio, & venerunt Siciliam in ciuitatem Syracuſis, vbi afflictus calculi dolore mortuus eſt. Cuius corpus translatum eſt Romam. & ſepultus eſt ad S. Marcellum via Salaria. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 3. & dies 5.

LXII.

PELAGIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne Vicariano, ſedit annis 11 menſibus 10. diebus 18. Quem, dum non eſſent Epiſcopi, qui eum ordinarent, eo quod multitudo religioſorum ſapientium, & nobilium ſubduxerat ſe à communione eius, dicens, quia in morte Vigilii Papæ ſe immiſcuit, vt tantis pœnis affligeretur, ordinauerunt duo Epiſcopi, Ioannes de Peruſia, & Bonus de Ferentino, & Andreas preſbyter de Hoſtia. Nam non erat in clero vel monaſteriis, qui poſſet promoueri. Tunc Narſes & Pelagius Papa conſilio inito ſumpta Litania à S. Pancratio cum hymnis & canticis ſpiritualibus venerũt ad S. Petrum Apoſtolum. vbi idem Papa tenens Euangelia & crucem Domini ſuper caput ſuum in ambonem aſcendit, & ſatisfecit populo, quia nullum malum peregiſſet contra Vigilium, petiitq; confirmari, vt ſi quis ille eſt in ſancta Eccleſia ab Oſtiario vſque ad gradum Epiſcopi, neque per aurem, neque per aliquas promiſſiones proficiat, quia Simoniacum eſt. Mortuus eſt autem & ſepultus in baſilica B. Petri Apoſtoli. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 2. dies 25.

LXIII.

IOANNES, ex patre Anaſtaſio illuſtri, ſedit annis 12. menſibus 11. dieb. 26. Eo tempore Heruli in Tharſiam venerunt, leuato ſuper ſe rege Sindaldo, & premebant cunctam Italiam. Contra quos Narſes egreſſus, regem eorum interfecit, & omnem gentem ſubiugauit. Deinde ſimili modo Immingus & Bucellenus duces Francorum premebant Italiam, ſed auxiliante Domino, & ipſi à Narſete

Digitized by Google

interfecti ſunt. Cumq; tali euentu gauderet tota Italia, Romani inuidia ducti ſuggeſſerunt Iuſtiniano & * Suffinæ, quia Romanis magis expetierat Gothis ſeruire, quàm Græcis, vbi Narſes Eunuchus imperat. Quod Narſes audiens de Roma venit Campaniam, & indignatus ſcripſit genti Langobardorum, vt venirent, & poſſiderēt Italiam. Quæ omnia, vt cognouit Ioannes Papa, feſtinus venit Neapolim, & obtinuit à Narſete, vt reuerteretur Romam: qui relicta Italia, ꝓ qua valde laborauerat, Conſtātinopolim redire decreuerat. Vtrique ergò reuerſi ſunt. Et ſanctiſſimus quidem Ioannes habitauit multo tempore in cimiterio Sanctorum Tiburtii & Valeriani. Narſes verò Romam ingreſſus poſt multum temporis mortuus eſt. Sanctiſſimus quoq; Ioannes & ipſe mortuus ſepultus eſt in baſilica B. Petri Apoſtoli. Et ceſſauit Epiſcopatus menſibus [illegible] diebus 3.

*Sophia

LXIV.

BENEDICTVS, natione Romanus, de patre Bonifacio, ſedit annis 4. menſe 1. diebus 29. Eodem tempore gens Langobardorum inuaſit omnem Italiam, ſimulq; & fames nimia adeo, vt etiam multitudo caſtrorum ſe traderet Langobardis, vt temperare poſſent ab inopia famis. In iſtis itaq; laboribus & afflictionibus poſitus ſanctiſſimus Papa mortuus eſt, & ſepultus in B. Petri Apoſtoli baſilica in ſecretario. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 3. dies [illegible]

LXV.

PELAGIVS, natione Romanus, de patre Vnigildo, ſedit annis 10. menſ. 2. dieb. 10. Hic ordinatur abſq; iuſſione Principis, eo quod obſiderent ciuitatem Romanam Langobardi, qui Italiam multa vaſtatione infeſtabant. Cuius temporibus tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerent, quia aquæ diluuii ſuperinundauerūt, & talis clades fuit, qualem à ſæculo nullus meminit fuiſſe. Hic mortuus eſt, & ſepultus ad B. Petrum Apoſtolum. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 3. dies 25.

LXVI.

GREGORIVS, natione Romanus, ex patre Gordiano, ſedit annis 13. menſ. 6. diebus 10. Hic expoſuit homilias Euangeliorum, & multa alia, quæ enumerare non poſſumus, adiecitq; in canone. *Dies noſtros in tua pace diſpone*, &c. Miſit etiam prædicatores ad gentem

gentem Anglorum, qui eos conuerterent ad Dominum IESVM Chriſtum. Domum quoque ſuam monaſterium conſtituit. Qui mortuus ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum ante Secretarium die 12. menſis Martii. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 5. dies 19.

LXVII.

SABINIANVS, natione Tuſcus, de ciuitate Blera, ex patre Bono, ſedit annum 1. menſes 5. dies 9. Quo tempore fuit fames grauis in ciuitate Romana. Qui facta pace cum gente Langobardorum iuſſit aperiri horrea Eccleſiæ & venundari frumenta pro ſolido vno modios 30. Hic in Eccleſia B. Petri Apoſtoli luminaria addidit. Qui ſepultus eſt in Eccleſia B. Petri Apoſtoli. Depoſitus autem eſt ſub die 22. menſ. Februar. Et ceſſauit Epiſcopatus menſibus 10. dieb. 26.

LXVIII.

BONIFACIVS, natione Romanus, ex patre Ioanne, ſedit mẽſibus 8. diebus 22. Hic obtinuit apud Phocatem Principem, vt ſedes Apoſtolica B. Petri Apoſtoli caput eſſet omnium Eccleſiarum, quia ſedes Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat. Conſtituit etiam Synodum in Eccleſia B. Petri Apoſtoli, in qua ſederunt Epiſcopi 72. preſbyteri 30. diaconi 3. & clerus omnis, ſub anathemate, vt nullus Pontifice viuente Epiſcopum ciuitatis ſe præſumat dicere, aut partes ſibi de electione facere, niſi tertio die depoſitionis eius. tuncque adunato clero & filiis Eccleſiæ electio fiat. & quem quis voluerit, habebit ſibi licentiam eligẽdi ſacerdotem. Defunctus autem ſepultus eſt in Eccleſia B. Petri Apoſtoli die 12. menſ. Nouemb. Et ceſſauit Epiſcopatus menſ. 10. dies 6.

LXIX.

BONIFACIVS, natione Marſus, de ciuitate Valeria, ex patre Ioanne medico, ſedit annis 6. menſ. 8. diebus 13. Huius temporibus fames, peſtilentia, & inundationes aquarum grauiſſimæ fuerunt. Qui petiit à Phocate principe templum, quod appellabatur Pantheon, in quo fecit Eccleſiam beatæ, ſemperque Virginis Mariæ. Qui defunctus die 25. menſis Maii, ſepultus eſt ad beatum Apoſtolum Petrum.

LXX.

DEVSDEDIT, natione Romanus, ex patre Stephano ſubdiacono, ſedit annis 3. diebus 23. Hic clerum multum dilexit. Sacerdotes & clerum ad loca priſtina reuocauit. Cuius temporibus veniẽs Eleutherius patritius & cubicularius Rauenna, occidit omnes, qui in necem Ioannis Exarchi, & iudicis Reipub. fuerant. Cumq́; ſuſceptus eſſet optimè à ſanctiſſimo Deusdedit Papa, egreſſus de Roma venit Neapolim, quæ tenebatur à Ioanne Conſino antarta. Contra quem pugnãdo interfecit eundem tyrannum, ingreſſus Neapolim, & cum eo alios multos: ſicq́; reuerſus eſt Rauennam, vbi data militibus roga facta eſt pax magna in tota Italia. Hic conſtituit ſecundam Miſſam fieri in clero. Quo tempore factus eſt terræmotus magnus menſe Auguſto, indictione 6. Poſt hæc ſecuta eſt clades ſcabierum in populo, ita vt nullus eſſet, qui poſſet mortuum ſuum recognoſcere. Qui defunctus ſub diem 8. menſis Nouemb. ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum. Hic dimiſit pro obſequio ſuo ad omnem clerum rogam vnam integram. Et ceſſauit Epiſcopatus menſe 1. diebus 16.

LXXI.

BONIFACIVS, natione Campanus, de ciuitate Neapoli, ex patre Ioanne, ſedit annis 5. Hic conſtituit, vt teſtamentum valeat ſecundum iuſſionem Principis, & vt nullus trahatur de Eccleſia, nec pręſumat acolythus reliquias Sanctorum Martyrum leuare, niſi presbyter, & vt in Lateranis acolythus non baptizet cum diacono, ſed ſubdiaconi ſequentes. Eodem tempore ante diem ordinationis eius Eleutherius patritius & Exarchus antarta aſſumpſit regnum. Qui veniens ad ciuitatem Romanam, in caſtro, quod dicitur, Luciolus, à militibus Rauennatibus interfectus eſt, & caput eius delatum Conſtantinopolim ad piiſſimum Principem. Defunctus autem beatiſſimus Bonifacius ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum die 25. menſis Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus dies 13.

LXXII.

HONORIVS, natione Campanus, ex patre Petronio Conſule, ſedit annis 12. menſibus 11. diebus 17. Hic conſtituit, & decreuit in Eccleſia, vt omni hebdomada Sabbatho die exeat Letania à S. Apollinari ad B. Petrum Apoſtolum, & cum hymnis & cã-

ticis

Digitized by Google

ticis omnis populus ei occurrere debeat. Qui ſepultus eſt vbi ſupra, ſub die 4. Idus Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus anno 1. menſ. 7. diebus 18.

LXXIII.

SEVERINVS, natione Romanus, ex patre Abieno, ſedit menſibus 2. diebus 4. Huius temporibus, cum tantum eſſet electus, nondum autem ordinatus, deuaſtatum eſt Epiſcopium Lateranenſe à Mauritio chartulario, & Hiſatio patritio Exarcho Italiæ, qui aduerſus Eccleſiam DEI inito conſilio concitauerunt exercitum Romanum, dicentes. Quid prodeſt, quod tantæ pecuniæ congregatæ ſint in Epiſcopio Lateranenſi ab Honorio Papa, & militibus nihil exinde ſubuenitur, quando & rogæ veſtræ, quas Domnus Imperator vobis per vices mandauit, ibi ſunt à ſancto viro reconditæ? His auditis omnes armati à puero vsq; ad ſenem venerunt ad prædictam Eccleſiam, quam tamen irrumpere non potuerunt, reſiſtẽtibus his, qui cum ſanctiſſimo Seuerino aderant. Vnde Mauritius, quod vi non potuit, dolo fecit ingreſſus veſtiarium Lateranenſis Epiſcopii, & ſigillauit omnia, quæ Chriſtianorum pietas pro redemptione animarum ſuarum ſancto Petro reliquerat. Miſitque poſtmodum Rauennam epiſtolas ad Hiſatium patritium, qui illicò Romam veniens omnes primates Eccleſiæ in exilium deportari iuſſit, ne eſſet qui impediretur ſuis negotiis. Deinde poſt dies aliquantos ingreſſus Lateranenſe Epiſcopiũ per dies 8. deprædatus eſt illud, partemq; maximam direxit Conſtantinopolim Heraclio Imperatori, & ſic ordinatus eſt ſanctiſſimus Seuerinus. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum Apoſtolum ſub die 4. non. Auguſt. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 4. diebus 29.

LXXIV.

IOANNES, natione Dalmata, ex patre Venantio Scholaſtico, ſedit anno 1. menſibus 9. diebus 19. Hic miſit multas pecunias per omnem Dalmatiam ſeu Hiſtriam per ſanctiſſimum & fideliſſimum Martinum Abbatem propter redemptionem captiuorum, qui à gentibus deprædati fuerant. Sepultusq; eſt ad B. Petrum Apoſtolum ſub die Id. Octob. Et ceſſauit Epiſcopatus mẽſe 1. dieb. 10.

LXXV.

THEODORVS, natione Græcus, ex patre Theodoro Epiſcopo de ciuitate Hieroſolyma, ſedit annis 6. menſibus 5. diebus

Digitized by Google

18. Huius temporibus Mauritius Chartularius, per quem Hiſacius multa mala operatus eſt, coniurauit contra eundem Hiſatium adiunctis ſibi omnibus, qui in circuitu ciuitatis Romanæ per caſtra morantes Eccleſiam Dei deuaſtauerant, volens ſibi regium nomẽ imponere. Hæc audiens Hiſatius miſit Donum magiſtrum militũ & Sacellarium ſuum ad ciuitatem Romanam, cui, relicto Mauritio, occurrit omnis exercitus Romanus. Ipſe verò Mauritius fugit ad S. Mariam ad præſepe. Vnde abſtractus miſère boias in collo eius, ac cum omnibus ſuis conſiliariis inboiatis tranſmiſſus eſt Rauennam per manus Marini Scribonis, & Thomati Chartularii. Quem etiam iuxta Rauennam in loco, qui dicitur, Ficudas 12. milliario à ciuitate decollauerunt, ſicut ab Hiſatio mandatum fuerat. Cuius caput perductum eſt Rauennam. Quod poſtquam vidit Hiſatius, valde gauiſus ad exemplum multorum iuſſit per ciuitatem circumferri, & poſt in ſtipite poni. Illos autem, qui cum ipſo directi fuerãt inboiati, poſitos ſub arcta cuſtodia, dum cogitaret, qua morte eos puniret, nutu Dei percuſſus interiit, & hi de carcere ad ſua ſunt reuerſi. Audiens quoq; Imperator mortem Hiſatii, miſit Theodorum patritium exarchum, cui cognomentum, Calliopa, ad regendam omnem Italiam. Quo tempore venit Pyrrhus ex Africa, qui fuerat Epiſcopus & patriarcha Conſtantinopolitanus ad limina Apoſtolorum, & libellum cum ſua ſubſcriptione obtulit Apoſtolicæ Sedi, condemnans omnia, quæ à ſe, vel à deceſſoribus ſuis ſcripta vel acta ſunt, aduerſus immaculatam noſtram fidẽ. Quem honorans Domnus Papa, vt ſacerdotem regiæ ciuitatis, fecit ei cathedram iuxta altare poni. Sed rurſus, cum more canis ad proprium impietatis vomitum repedaſſet, ſanctiſſimus Theodorus conuocauit vniuerſos ſacerdotes, & clerum, ac in Eccleſia B. Petri Apoſtolorum Principis condemnauit eum ſub vinculo anathematis. Deinde Paulum regiæ ciuitatis patriarcham regulariter increpauit, nec non per apocriſiarios admonuit, quatenus proprium emendaret commentum, atq; ad orthodoxam fidem, catholicamq; Eccleſiam remearet. Qui tandem, cum eum non poſſet à ſuo conamine reuocare, ſecundum Apoſtolicam auctoritatem depoſitionis vltione percuſſit. Sepultus eſt autem B. Theodorus ad B. Petrum Apoſtolum, pridie Idus Maii.

LXXVI.

MARTINVS, de ciuitate Tudertina prouinciæ Tuſciæ, ſedit annis 6. menſe 1. diebus 26. Huius temporibus Paulus Conſtanti-

ſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopus ſpiritu ſuperbiæ inflammatus, non ſolum verbis, ſed etiam libris ſententiis nefandiſſimorum hæreticorum catholicum dogma eneruare ſtuduit; definiens, nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes in Chriſto Domino cōfiteri. Qua præſumptione ad tantam inſaniam deuenit, vt altare ſanctæ Romanæ ſedis, quod erat in domo Placidiæ ſacratum, ſubuerteret, atque apocriſiarios noſtros immaculatam hoſtiam ibidem offerre prohiberet. Ipſi verò Apocriſiarii dicendo eum conſtanter hæreticum detenti ſunt, & in cuſtodiam retruſi: alii autem in exilium deportati, nonnulli verberibus afflicti. Quod audiens Martinus ſanctiſſimus Epiſcopus, miſit, & congregauit Epiſcopos in vrbe Roma 105. fecitq; Synodum ſecundum inſtituta orthodoxorum Patrum in Eccleſia Saluatoris iuxta Epiſcopium Lateranēſe, reſidentibus Epiſcopis ac presbyteris, & aſtantibus diaconibus, & clero vniuerſo, vbi condemnauerunt ſub anathematis vltione perculſos Cyrum Alexandrinum, Pyrrhum, Sergium & Paulum patriarcham Conſtantinopolitanum. Ipſis diebus direxit Imperator in Italiam Olympium cubicularium & exarchum ad regendā omnem Italiam, præcipiens ei, ſicut Paulus ſuggeſſerat, vt in typo libelli ab eodem Paulo editi omnes Epiſcopos Italiæ ſubſcribere faceret. Si autem quoquo modo fieri poſſet, ipſum Martinum Papam teneret, quia tunc facilius Epiſcopi Italiæ ſubſcriberēt. Quod ſi Romanus, vel Rauennatis exercitus contradiceret, & impræſentiarum ſileret, donec omnem obtineret prouinciam. Cuius iuſſis parens Olympius venit Romam, & inuenit ſanctam Romanam Eccleſiam in fide Catholica firmiſſimam, voluitq; armatus cum exercitu ſchiſma intromittere, ſed prohibitus DEI virtute neceſſe habuit palam declinare à ſua mala intentione. Vnde in Eccleſia ſanctæ DEI genitricis Mariæ ad præſepe, dum ei Domnus Papa inter Miſſarum ſollemnia communionem porrigeret, voluit eum interficere: ita enim mandauerat ſuo ſpathario, quem DEVS omnipotens excæcauit, ne ſanctiſſimi Epiſcopi ſanguis effunderetur, & Eccleſia Catholica hæreſi ſubiugaretur. Nam prædictus armiger iureiurando ita accidiſſe profeſſus eſt. Videns ergo Olympius exarchus, quia manus DEI circumtegebat Martinum ſanctiſſimū Papam, pacem cum eo iniit, ac deinde collecto exercitu Siciliam profectus eſt aduerſus gentem Sarracenorum, vbi maior pars exercitus Romani interiit, & exarchus ipſe morbo deceſſit. Cui ſucceſſit directus ab Imperatore Theodorus exarchus, qui cognominabatur Calliopas, cum Theodoro imperiali cubiculario, qui & Pellurius

Digitized by Google

dicebatur. Qui tollentes Martinum Papam de Eccleſia Saluatoris, quæ Conſtantiniana appellatur, perduxerunt Conſtantinopolim, & nec ſic eis acquieuit. Quapropter directus eſt in exilium, vel locum qui dicitur, Cerſona, vbi, ſicut Deo placuit, vitam in pace finiuit ſub die 17. menſis Septembris. Qui confeſſor multa mirabilia operatur vſq; in hodiernum diem.

LXXVII.

EVGENIVS, natione Romanus, de regione prima Auentinẽſi, clericus à cunabulis, ex patre Rufiniano, ſedit annis 2. menſibus 9. diebus 24. His temporibus Petrus patriarcha Conſtantinopolitanus direxit Synodicam iuxta conſuetudinem ad ſedem Apoſtolicam omninò obſcuriſſimam, in qua non declarauit operationes aut voluntates in Domino noſtro IESV Chriſto. Vnde accenſus populus vel clerus cum maiore ſtrepitu eam à ſancta DEI Eccleſia proiecerunt, ita vt nec eundem Papam dimitteret Miſſas celebrare in baſilica ſanctæ DEI genitricis Mariæ ad pręſepe, niſi promiſiſſet ſe minimè eam ſuſcepturum. Qui etiam ſepultus eſt ad B. Petrum Apoſtolum ſub die 4. nonas Iun. Et ceſſauit Epiſcopatus menſe 1. diebus 28.

LXXVIII.

VITALIANVS, natione Segnenſis, ex prouincia Campaniæ, ex patre Anaſtaſio, ſedit annis 14. menſibus 6. Hic direxit reſponſales ſuos cum Synodica iuxta conſuetudinem in regiam vrbem ad piiſſimos Principes, ſignificans de ſua ordinatione. Cuius temporibus venit Conſtantinus Auguſtus Romam, ſuſceptus ab eodem Papa, cui & occurrit, indictione ſexta, quinto milliario ab vrbe. Cumq; per duodecim dies in ciuitate Romana demoratus per diuerſa loca plurima dona obtuliſſet, omnia quæ erant in ære ad ornatum ciuitatis depoſuit. Sed & Eccleſiam S. MARIÆ ad Martyres tegulis æreis diſcooperuit, & cum aliis rebus in regiam vrbem direxit. Reuerſus autem Siciliam habitauit Syracuſis, vbi tales afflictiones populo prouinciarum Calabriæ, Siciliæ, Africæ, vel Sardiniæ per diagrapha, ſeu capita atque nauticationes impoſuit, quales à ſæculo nunquam fuerant auditæ, auferens vaſa ſacra, vel cimilia ſanctarum DEI Eccleſiarum. Qui poſtmodum 15. die menſis Iulii, per indictionem 12. proditus in balneo occiſus eſt. Secuta eſt ſtatim mors ſanctiſſimi Vitaliani, qui ſepultus eſt ad S. Petrum Apoſto-

Digitized by Google

Apoſtolum ſub die 6. Kalend. Februar. Et ceſſauit Epiſcopatus menſibus 2. diebus 13.

LXXIX.

ADEODATVS, natione Romanus, ex monachis, ex patre Iouiano, ſedit annis 4. menſib. 2. diebus 5. Huius temporibus Mezentius, qui erat in Sicilia cum exercitu Orientali arrepto regno intarzizauit, & exercitus Italiæ per diuerſa fugit, quouſq; DEO auxiliante idem interemptus eſt, & caput eius intarta Conſtantinopolim perductum. Poſt cuius mortem Sarraceni Siciliam obtinuerunt, & multis occiſis, populus in montanis, ſeu in caſtris confugium fecit. Illi verò reuerſi Alexandriam ſecum aſportauerunt, quæ à ciuitate Romana illuc naulgio fuerāt delata. Prædictus quoque ſanctiſſimus vir caſalia conquiſiuit, & in vita ſua Abbatem & congregationem ibidem conſtituit. Poſt cuius tranſitum tantæ pluuiæ & tonitrua fuerunt, qualia nulla ætas meminit. Et niſi per Letanias, quæ quotidie fiebant, Dominus propitiatus eſſet, homines & pecora interirent. Renaſcentibus quoq; leguminibus denuò in campis propter nimias pluuias nil trituræ in horrea recondere valebant. Sepultus autem eſt beatiſſimus Adeodatus ad S. Petrum Apoſtolum ſub die 6. Idus Iul. Et ceſſauit Epiſcopatus menſibus 4. diebus 15.

LXXX.

DONVS, natione Romanus, ex patre Mauritio, ſedit anno 1. menſibus 6. diebus 10. Hic repperit in vrbe Roma in monaſterio, quod appellatur, Boëziana Neſtorianiſtas monachos Syros, quos per monaſteria diuerſa diuiſit, & ibidem monachos Romanos inſtituit. Cuius temporibus Eccleſia Rauennæ, quæ ſe ab Eccleſia Romana ſegregauerat cauſa autocephaliæ denuò ſe priſtinæ ſedi Apoſtolicæ ſubiugauit. Cuius Eccleſiæ præſul, nomine Reparatus, eueſtigiò, vt DEO placuit, vitam finiuit. Hic dum eſſet electus Auguſto menſe, ſtella à parte Orientis apparuit à Gallicantu vſque mane per tres menſes, & eius radii cœlos penetrabant. Quæ poſt ſemetipſam reuerſa diſparuit, & à parte orientis maxima mors hominum ſubſecuta affuit. Sepultus autem eſt ad B. Petrum Apoſtolum ſub die 3. Idus April. Et ceſſauit Epiſcopatus menſib. 2. dieb. 15.

LXXXI.

AGATHO, natione Siculus, ſedit annis 2. menſibus 6. diebus 3. Huius temporibus Theodorus Archiepiſcopus Rauennæ

Digitized by Google

ſemetipſum ſedi Apoſtolicæ poſt multorum annorum curricula præſentauit. Suſcepit autem diualem iuſſionem piiſſimorum Principum Conſtantini, Heraclii & Tyberii Auguſtorum per Epiphanium glorioſum à ſecretis, quæ miſſa fuerat prædeceſſori ſuo Dono Papæ, exhortans, vt debeat ſacerdotes vel miſſos ſuos dirigere in regiam vrbem pro adunatione ſanctarum DEI Eccleſiarum. Quod facere non diſtulit, & Epiſcopos ac presbyteros, vel religioſos monachos illuc quantocyus direxit. Quo tempore Luna Eclypſin pertulit. 18. die menſis Iunii, indictione 8. Quam mortalitas grauiſſima per tres ſequentes menſes ſubſecuta, intus & foris vrbem talis depopulata eſt, qualis nec aliorum Pontificum temporibus fuiſſe memoratur. Ingreſſi deniq; legati Apoſtolicæ Sedis regiam vrbem die 10. menſis Nouemb. indictione 9. Domino comitante ſunt ſuſcepti in oraculo B. Petri Apoſtolorum Principis intra palatium, porrigentes ei & ſcripta Pontificis. Quos dum ſuſcepiſſet, commonuit, vt remittentes aſſertiones philoſophicas, non furore, ſed pacifica diſpoſitione puram ſanctorum Patrum, ſcripturarumq; comprobatam fidem per Synodalia decreta ſatisfacerent, & inducias ad retractandum dedit, tribuens eis omnia, quæ ad ſuſtentationem ſufficiebant in domo, quæ appellatur Placidia. Dominica itaque die euocatis ad ſanctam Dei Genitricem ad Blachernas in tanta honorificentia, vt etiam eis in palatio caballos cum obſequiis dirigeret. Die quoque 22. menſis Nouemb. in baſilica, quæ Trullus appellatur ſub regali cultu reſedit Imperator, & cum eo Georgius patriarcha Conſtantinopolitanus, & Macarius Antiochenus, miſſiq; ſedis Apoſtolicę cum Epiſcopis Orientalium partium, numero 150. Poſt hæc intromiſerunt libros, & tomos diuerſos, & Synodos, quas falſauerunt hæretici æſtimantes, non propter veritatem, ſed per mendacium ſuperare, qui non duas, ſed vnam voluntatem & operationem dicebant in Chriſto; quod coram Principe & Synodo claruit. Deinde præcepit pius Princeps miſſos in Synodo reſidere præſentantes locum ſanctiſſimi Agathonis Papæ. Quibus dictum eſt, vt omnes libros, quos ſcirent ad cauſam fidei pertinere coram Synodo deferrent. quod & factum eſt. Et vocato Georgio diacono, & cartophylace Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præceptum eſt ei, vt iuxta eorum notitiam codices ex bibliotheca Eccleſiæ ad medium deducerentur. In quibus repertum eſt duas naturas, duaſque voluntates vel operationes eſſe in Chriſto. Contraque confeſſus Macarius inuentus eſt mendax. Tunc interdixit pietas Auguſtalis Georgio Patriarchæ, vt minimè in Eccleſia ſua ſuſciperet eundem

dem Macarium eiusq; ſequaces. Deinde, vt veritatis lumen appareret, intromiſſa ſunt coram Synodo venerabilium Parrum dicta Ioannis Conſtantinopolitani, Cyrilli, Athanaſii, Baſilii, Gregorii Nazianzeni, Dionyſii, Hilarii, Ambroſii, Auguſtini, & Leonis duas naturas, duas voluntates vel operationes in Chriſto dicentes ad ſatisfactionem Principis, vel Synodi. Sequenti die relecta eſt Synodica ſanctiſimi Agathonis Papæ, quam Catholicis Patribus comprobatam ſubſcripſerant Occidentales Epiſcopi 120. Poſt hæc hortati ſunt Macariũ omnes, vt de voluntate vel operatione Chriſti ſuam proferret ſententiam. Qui cum neq; vnam, neq; duas voluntates, vel operationes dicere vellet, Sereniſſimus Princeps tomum ipſius Macarii protulit, in quo apertiſſimè vnam voluntatem in Domino affirmauerat, & manu ſua ſubſcripſerat cum Theodoro & Georgio Patriarchis. Sed Georgius ſanctiſſimus Patriarcha ſui erroris pœnituit, & ita credere ſe, & prædicare profeſſus eſt, ſicut ſedes Apoſtolica tradit. Vnde cum aliis Catholicis anathematizauit omnes hæreticos, & ipſum Macarium, poſtquam iuſſu Synodi & Principis ei ablatum eſt orarium à Baſilio Cretenſi Epiſcopo, & anathematizatum foris Synodum ſimul cum ſuo throno proiecere. Stephanum autem diſcipulum eius ceruicibus à S. Synodo Romani clerici expulerunt. Eadem hora tantæ telæ aranearum nigerrimæ in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur, ac ita ſordibus hæreſeon expulſis vnita eſt ſancta Dei Eccleſia. In locum verò Macarii ordinatus eſt Theophanius Abbas monaſterii Pagias inſulæ Sicilienſis, & factus eſt patriarcha Antiochenæ Eccleſiæ. Macarius quoq; cum ſuis amatoribus directus eſt in exilium ad ciuitatem Romanam. decretumq; eſt, vt tollantur nomina Patriarcharum de dyptichis Eccleſiarum, vel de picturis, aut foribus, vbi eſſe poterant, id eſt, Cyri, Sergii, Pyrrhi & Paulli, nec non & Petri, per quos error iſte pullulauerat. Catholici verò populi tãta fuit gratia, vt ad lætitiam ſancti Concilii, quod in regia vrbe erat, Ioannes Portuenſis Epiſcopus, qui vnus Legatorum erat, Dominicorum die octauæ Paſchæ in Eccleſia S. Sophiæ coram Principe & Patriarcha publicas Miſſas latinè celebraret, & vnanimiter oẽs laudes & victorias piiſſimorum Imperatorum adclamarent. Suſcepit etiam diualem iuſſionem ſecundum ſuam poſtulationem, qua releuata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Põtificis, ſic tamen, vt ſi contigerit poſt eius tranſitum electionem fieri, non debeat ordinari, niſi prius decretum generale introducatur à regia Vrbe ſecundum antiquam conſuetudinem. Sepultus eſt

autem ſanctus Agatho ad B. Petrum Apoſtolum 4. Idus Ianuar. Et ceſſauit Epiſcopatus anno 1. menſibus 7. diebus 5.

LXXXII.

LEo iunior, natione Siculus, de patre Paulo, ſedit menſibus 10. diebus 17. Hic fuit eloquentiſſimus, in diuinis Scripturis ſufficienter inſtitutus, græca latinaq; lingua eruditus, cantilena ac pſalmodia præcipuus, & in earum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus. Hic ſuſcipiens ſanctam 6. Synodum, quæ in regia vrbe acta fuerat ſub Conſtantino Principe à duobus Patriarchis, Conſtantinopolitano & Antiocheno atq; 150. Epiſcopis, eam ſtudioſiſſimè de græco in latinum tranſtulit. Qui etiam damnatis aliis hæreticis duos tantum abſoluit, id eſt, Anaſtaſium preſbyterum, & Leontium diaconum in die ſancto Theophaniæ exponentes per propria ſcripta fidem ſuam, iuxta quod ſancta Synodus determinauit. Huius temporibus percurrente diuali iuſſione piiſſimi Principis reſtituta eſt Eccleſia Rauennatis ſub ordinatione Apoſtolicæ ſedis, vt defuncto Archiepiſcopo electus ad ciuitatem Romanam veniat ordinandus & conſtituit, quid ſoluere debeat pro vſu pallii, aut diuerſis Eccleſiæ officiis. Sed & ne Mauri quondam Epiſcopi anniuerſitas aut Agenda celebretur, nec non typum autocephaliæ, quẽ ſibi elicuerant ad amputanda ſcandala ſedis Apoſtolicæ reſtituerunt. Eiuſdem quoque temporibus Luna Eclypſin pertulit die 15. menſis Aprilis, indictione 11. Poſt cœnam Domini nocte pœne tota in ſanguinem verſa. Qui etiam ſepultus eſt ad B. Betrum Apoſtolum, ſub die 5. Nonas Iulias. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 11. dies 22.

LXXXIII.

BENEDICTVS iunior, natione Romanus, patre Ioanne, ſedit menſes 10. dies 12. Hic à puerili ætate in ſcripturis & cantilena doctiſſimus & benignus, ſuſcepit diuales iuſſiones Conſtantini magni Principis ad venerabilem clerum & populum, atq; fæliciſſimũ exercitum Romanæ ciuitatis, per quas conceſſit, vt qui electus fuerit in Sede Apoſtolica eueſtigio abſque tarditate Epiſcopus ordinetur. Hic vna cum clero & exercitu ſuſcepit mallones capillorũ Domni Iuſtini & Heraclii filiorum clementiſſimi Principis. Quo tempore apparuit ſtella noctu veluti luna ſub nube inter natalem Domini & Theophaniam. Item prope exitum menſis Februarii in

die ab

die ab occaſu exiit ſtella meridie, & in partes Orientis declinauit. Poſt hoc mons Bebius, qui eſt in Campania menſe Martio per diem eructuauit, & omnia loca circumquaque præ puluere exterminata ſunt. Qui eueſtigiò infirmitate detentus defunctus eſt ac ſepultus ad S. Petrum Apoſtolum ſub die 8. Idus Maii. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 2. dies 15.

LXXXIV.

IOANNES, natione Syrus, de prouincia Antiochiæ, patre Quiriaco, ſedit anno 1. diebus 9. Hic valde ſtrenuus, atque ſcientia præditus, cum eſſet Diaconus, miſſus à ſanctæ memoriæ Agathone Papa in regiam vrbem cum aliis ſacerdotibus, repræſentauit locũ Apoſtolicæ Sedis in ſancta ſexta Synodo. Qui impetratis à clemẽtiſſimo Principe his, pro quibus ierat, reuerſus eſt, & in Eccleſia eſt electus Conſtantiniana. Quo tempore regnabat Iuſtinianus Auguſtus defuncto patre in initio menſis Septemb. indictione 14. & ſtatim auxiliante DEO conſtituit pacem cum gente Sarracenorum decennio terra mariq;. Sed & prouincia Africæ ſubiugata eſt Romano Imperio, ac reſtaurata. Hic poſt multorum annorum curricula Epiſcopum Turritanæ Eccleſiæ, quem ſine auctoritate Romani Pontificis fecerat Citonatus Archiepiſcopus Caralitanus ſub ditionem eiuſdem Eccleſiæ redintegrauit atq; firmauit. Qui ſanctiſſimus vir diutina detentus infirmitate defunctus eſt ac ſepultus ad B. Petrum Apoſtolum ſecunda die menſis Auguſti. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 2. dies 18.

LXXXV.

CONON, oriundus patre Traceſeo, educatus apud Siciliam, poſtmodum Romam venit eidem Eccleſię militaturus, atque ad preſbyterii honorem deuenit; ſedit menſibus 11. In cuius electionem conſenſit clerus & populus, dum non minima contentio facta eſſet, eo quod clerus in Petrum Archipreſbyterum, & exercitus in ſequentem eius Theodorum presbyterum intendebat. Cumq; clerus ante fores baſilicæ Conſtantinianæ obſeruaret cuſtodias & exercitus in baſilica B. Stephani protomartyris, atque neutra pars alteri cederet, ſacerdotes & clerus vnanimiter ingredientes Epiſcopium Lateranenſe, elegerunt ſupradictum Pontificem, in quo verè erat aſpectus angelicus, venerãda canities, ſermo verus. Quod videns exercitus poſt aliquantos dies flexus cum clericis ſubſcri-

pſit, &, vt mos eſt, legatos ad excellentiſſimum Theodorum exarchum direxit. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem Iuſtiniani Principis, qua ſignificat acta ſextæ Synodi apud ſe habere, quæ piæ memoriæ Domnus Conſtantinus genitor eius Deo auxiliãte fecerat. Huius temporibus pietas Imperialis releuauit duo centena annonæ, quas Brutiis & Lucaniæ annuè perſoluebant. Hic vltra conſuetudinem abſque conſenſu cleri Conſtantinum diaconum Eccleſiæ Syracuſanæ Rectorem in patrimonio Siciliæ conſtituit, hominem ferum & tergiuerſutum, cui mappulis ad caballicandum vti licentiam conceſſit. Vnde poſt diſceſſum Pontificis ſeditio ſuper eum orta à ciuibus ob patrimonii lites, à iudice prouinciæ ſub arcta cuſtodia eſt retruſus, pro eo quod in diſſenſione Iudicũ inueniebatur. Cũq; ſanctiſſimus Pontifex diutina infirmitate detentus obiiſſet, dimiſit omni clero & monaſteriis multa in auro, ſunt præceſſor eius Benedictus Papa. Cuius archidiaconus videns eundem infirmari, cupiditate ductus aurum ſoluere noluit, ſed ſcripſit Rauennæ moranti Ioanni glorioſo nouo exarcho promittens dona, ſi factione illius ipſe ad Pontificium eligeretur. Quod exarchus Romam mittens fieri voluit. Sepultus eſt autem beatiſſimus Pontifex ad B Petrum Apoſtolum, ſub die 22. menſis Septemb. Et ceſſauit Epiſcopatus menſes 2. dies 23.

LXXXVI.

Sergivs, natione Syrus, Antiochia regione ortus, de patre Tiberio in Panormo Siciliæ, ſedit annis 13. menſibus 8. diebus 23. Hic Romam veniens ſub ſanctæ memoriæ Adeodato Pontifice in clero Romanæ Eccleſiæ connumeratus eſt. Et quia ſtudioſus erat, & capax in officio cantilenæ, priori Cantorum pro doctrina eſt traditus, acolythusq; factus per ordinem aſcendit vſque ad presbyteratum, quo conſecratus eſt à Leone Pontifice in titulo S. Suſannæ. Cumq; defuncto ſanctæ memoriæ Conone, vt fieri ſolet, populi Romani pars conſentiret in electione Theodori archipresbyteri, pars in electione Paſchalis archidiaconi, & vtraque pars immaniter in ceptis perduraret, primates iudicum, & exercitus Romanæ militiæ, vel cleri plurima pars ad ſacrum palatium perrexerunt, & inito conſilio tractauerunt, qualiter altercantium ſopiretur intentio, ſicq; Deo añuente in perſonam prædicti Sergii deuenerũt. Quem de medio populi tollentes in oraculum B. Cæſarii martyris Chriſti, quod eſt intra palatium, introduxerunt, & exinde ad Lateranenſe Epiſcopium cum laudum acclamationibus deduxerunt.

Quo

Quo palatium ingreſſo vnus è duobus electis, id eſt, Theodorus archipresbyter illico quieuit, ac ſe humiliando ſalutauit & oſculatus eſt. Paſchalis verò nullo modo primitus acquieuit, verum tandem aliquando ſalutauit. Sed clanculo tamen non ceſſabat Rauēnā mittere, perſuadens Ioanni Patritio & exarcho Romam venire. Qui amore promiſſæ pecuniæ veniens, dum omnes in perſonam Sergii ſanctiſſimi inueniſſet conſenſiſſe, Paſchali id quidem ſuffragari non valuit, & ideo Eccleſiæ B. Petri Apoſtoli ſuo ſtipendio damnum intulit, adeo vt centum libras auri à prædicto Pontifice exigeret, quas prædictus miſerrimus Archidiaconus promiſiſſet. Qui poſt multum tempus propter incantationes & * loculos quos colebat, vel ſortes, quas tractabat priuatus in monaſterio retruditur, ac poſt quinquennium præ cordis duritia impœnitens eſt defunctus. Deniq; huius Sergii temporibus Iuſtinianus Imperator fieri Cōcilium iuſſit in regia vrbe, in qua & legati Sedis Apoſtolicæ quibuſdam capitulis extra * cetum Eccleſiaſticum editis decepti ſubſcripſerūt, & Romano Pontifici, vtpote capiti ſacerdotum omniū, vt ſubſcriberet, direxerunt. Verum beatiſſimus Pontifex penitus non acquieuit, nec eoſdem tomos ſuſcipere, aut lectioni pandere paſſus fuit, ſed vt inualidos reſpuit atque abiecit. eligens ante mori, quàm nouitatum erroribus conſentire. Vnde indignatus Imperator Magiſtrianum Romam miſit, qui Ioannem DEO amabilem Portuenſem Epiſcopum, ſeu Bonifacium conſiliarium Domini Papæ in regiam transferret vrbem. Deinde Zachariam protoſpatharium ſuum direxit iubens idem facere de Romano Pontifice. Porrò miſericordia DEI excitatum eſt cor Rauennatis militiæ, Ducatus etiam Pentapolitani, qui hoc prohibuerunt fieri, ingreſſi per portam B. Petri cum armis & turba Lateranenſis Epiſcopii volentes videre Pontificem, quem ſublatum nauigio per noctem fama vulgauerat. Egreſſus igitur ſanctiſſimus Sergius Pontifex obuiam militibus ante fores baſilicæ, quæ dicitur Domni Theodori Papæ ſuaui reſponſo eorum liniuit corda, & Zachariam, qui ſeſe ſub lecto eius abſconderat, de manibus eorum eripuit, quia eum cum iniuriis & contumeliis à Romana vrbe expellere volebant. Quo in tempore, is, qui eum miſerat, DEO retribuente, regno priuatus eſt & Eccleſiæ ſtatus Chriſto præſule ſeruatus eſt. Cęterum beatus vir in ſacrario S. Petri Apoſtoli capſam argenteam in angulo obſcuriſſimo iacentem inuenit, cui ſigillum impreſſum abſtulit, locellum aperuit, in quo interius * plumbaziū ex holoſerico ſuperpoſitum, quod ſtaurarium dicitur inuenit, eoq; ablato inferius crucem

*lucos

*ritum

*plumacium

diuerſis ac pretioſis lapidibus ornatam inſpexit. De qua detractis quatuor petalis, in quib. gemmæ clauſæ erant miræ magnitudinis, ineffabilem portionem ſalutaris ligni Dominicæ crucis repperit, q̄ pro ſalute humani generis ab omni populo Chriſtiano die exaltationis S. crucis in baſilica Saluatoris, quæ appellatur Cōſtantiniana, oſculari ac adorari inſtituit. Hic poſt multa, quæ in Eccleſiis DEI fecit, renouauit, ſeu contulit, vt tempore fractionis Domini corporis, Agnus DEI, qui tollis peccata mundi, &c. à clero & populo decantetur inſtituit. Conſtituit etiam, vt ſcilicet diebus adnunciationis Domini, dormitionis, & natiuitatis ſanctæ DEI Genitricis Mariæ ac S. Simeonis quod hypapanti græci appellant Letania exeat à ſancto Adriano, & ad S. Mariam populus occurrat. Sepultus eſt autem hic beatus vir in baſilica B. Petri Apoſtoli 6. Idus Septemb. indictione 14. Tiberio Auguſto. Et ceſſauit Epiſcopatus menſe 1. dieb. 20.

LXXXVII.

IOANNES, natione Græcus, ſedit annis 3. menſibus 2. diebus 12. Huius temporibus venit Theophylactus cubicularius Patritius & Exarchus Italiæ de parte Siciliæ in vrbem Romam. Qui volens propriis ſubſtantiis denudare quoſdā habitatores Vrbis, commouit aduerſum ſe grauiſſimam ſeditionem, quam Pontifex monitis ſalutaribus ſedauit, qui ſeſe medium dans portas ciuitatis clauſit, & ſacerdotes ad foſſatum, in quo vna conuenerant, miſit. Deinde verò, dum Giſulfus dux gentis Langobardorum Beneuenti cum omni ſua virtute veniret in Campaniam, incendia & prædationes multas exerceret, captiuoſq́; non paucos cepiſſet, & vſq; ad locum, qui horreas dicitur, foſſatum figeret, nulluſq́; eſſet, qui ei reſiſtere poſſet, prædictus Pontifex miſſis ſacerdotibus cum Apoſtolicis donariis vniuerſos captiuos de eorum manibus redemit, & illum cum ſuo hoſte ad propria repedare fecit. Poſt cuius obitum ceſſauit Epiſcopatus menſem 1. dies 18.

LXXXVIII.

IOANNES, natione Græcus, patre Platone, ſedit annis 2. menſib. 7. dieb. 17. vir eruditiſſimus, & facundus eloquentia. Huius tēporib. Aripertus rex Langobardorū donationē patrimonii Alpiū Cottiarum in litteris aureis exarauit, ac iuri Romanæ Eccleſiæ reformauit, quæ per longa tempora ab eadem Langobardorum gente detinebātur. Tunc etiam Iuſtinianus Imperator à partibus

Gaza-

Gazariæ per loca Bulgariæ cum Trebello vſque ad regiam vrbem veniens regnum proprium, vnde eiectus fuerat, adeptus eſt. Leonem quoq; & Tiberium, qui locum eius vſurpauerant, cepit, & in medio circi coram omni populo iugulari fecit. Porrò tomos quos antea ſub Domno Sergio Apoſtolicæ memoriæ Romam direxerat, in quibus diuerſa capitula Romanæ Eccleſiæ contraria inerant, per duos Metropolitanos Epiſcopos tranſmiſit adiurans, vt Apoſtolicæ Eccleſiæ Concilium aggregaret, & quæ euulſa eſſent ſtabiliret, quæ verò aduerſa renuendo caſſaret. Sed hic humana fragilitate timidus hos nequaquam emendans Principi retranſmiſit, poſtq; non diu in hac vita perdurauit, ſed defunctus appoſitus eſt ad patres ſuos. Et ceſſauit Epiſcopatus menſibus 3.

LXXXIX.

SISINNIVS, natione Syrus, patre Ioanne, ſedit dies 20. Qui vir podagrico ac chiragrico humore ita detinebatur aſtrictus, vt ſibi propriis manibus cibum exhibere non valeret. Vnde repentina morte defunctus eſt. Et ceſſauit Epiſcopatus mēſem 1. dies 28.

XC.

CONSTANTINVS, natione Syrus, patre Ioanne, ſedit annis 7. diebus 15. mitiſſimus valde. Cuius temporibus in vrbe Roma facta eſt fames magna per annos tres, quam ſecuta eſt tanta vbertas, vt fertilitatis copia ſterilitatis inopiam obliuioni mandaret. Hic ordinauit Felicem Archiepiſcopum Rauennatem, qui ſecundum priorum ſuorum conſuetudinem noluit facere cautiones, ſed per potentiam iudicum expoſuit, vt voluit. Quapropter mittens Iuſtinianus Imperator Theodorum Patritium & primum exercitus inſulæ Siciliæ cum claſſe Rauennam cepit, præfatum Archiepiſcopum arrogantem in naui vinctum tenuit, lumine oculorum priuauit, in exilium trans Pontum miſit. & omnes rebelles, quos ibi repperit, compedibus ſtrinxit, diuitias eorum abſtulit, & Conſtantinopolim miſit. Tunc etiam ſacra Imperatoris iuſſus eſt præfatus Conſtantinus Pontifex regiam aſcendere vrbem, quod & fecit die 5. menſis Octobris indictione 9. Secuti autem ſunt eum Niceta Epiſcopus de ſylua Candida, Georgius Epiſcopus Portuenſis, Michaelius, Paulus, Georgius, presbyteri, Gregorius diaconus, Georgius ſecundicerius, Ioannes defenſorū primus, Coſmas ſacellarius, Siſinnius nomenclator, Sergius ſcriniarius, Dorotheus

& Iulianus ſubdiaconi,& de reliquis gradibus Eccleſiæ clerici pauci. Veniens igitur Neapolim, illic repperit eum Ioannes patritius & Exarchus cognomento Rizocopus, qui Romæ poſitus decollauit Saiulum diaconum, Petrum arcarium, Sergium abbatem, & Sergium ordinatorem, poſtquam Rauennam reuerſus turpiſſima morte obiit. Deniq; ſummo Pontifici cum ſuis Siciliam pergenti Theodorus patritius & ſtratigos languore detentus occurrit, quẽ cum veneratione magna ſuſcipiens medelam adeptus eſt celerem, transfretansq; per Rhegium & Cortonam Callipolim, vbi mortuus eſt Niceta Epiſcopus, & Hydrunti moras faciens eo quod hyems eſſet, illic ſuſcepit ſigillum Imperiale per Theophanium regionarium, quo continebatur, vt ita omnes iudices ſuſciperent Pontificem, ac ſi ipſum Imperatorem. Inde egreſſi per inſulam Cheam deuenerunt ad ſeptimum milliariũ regię vrbis, vbi obuiam egreſſus eſt Tiberius Imperator filius Iuſtiniani Auguſti,& Cyrus Patriarcha cum clero & populi multitudine, omnes lętantes & diem feſtum agentes. Sellari quoq; imperiali vſus Apoſtolicus Pontifex ingreſſus eſt ciuitatem, cum camellauco, vt ſolitus eſt Romæ procedere. Quod audiens Iuſtinianus Imperator gaudio repletus à Nicæa Bithyniæ miſit ſacram gratiarum actione plenam petens, vt ei Pontifex occurreret Nicomediæ, & ipſe veniret à Nicæa; quod & factum eſt. Proſtrauit autem ſe Chriſtianiſſimus Auguſtus,& oſculans pedes Pontificis in amplexus mutuos ruerunt, ac deinde cum ipſo tanta lætitia Miſſas die Dominico Imperatori fecit, qua communicans ab eius manibus Princeps pro ſuis delictis vt deprecaretur obtinuit, ſicque omnia priuilegia ſuæ Eccleſiæ renouauit. Romam igitur reuertens à Nicomedia ciuitate poſt crebram nauigationem, Domino ſoſpitatem tribuente incolumis portum Caietæ attigit, vbi maximam multitudinem populi Romani repperit, ac 24. die menſis Octob. indictione 10. Romam ingreſſus eſt. Poſt menſes autem tres lugubris nuncius ſuperuenit dicens, Iuſtinianũ orthodoxum trucidatum, & Philippicũ hæreticum ad imperium promotum, cuius & ſacram cum praui dogmatis exaratione ſuſcepit, ſed cum Apoſtolicæ Sedis Concilio reſpuit. Eodem tempore Felix Archiepiſcopus Rauennæ ab exilio reductus, pœnitentia motus,& licet oculorum lumine priuatus, tamen ad proprium rediit thronum,& fidei expoſitiones confeſſus reconciliationis promeruit abſolutionem. Tunc etiam duo reges Saxoniæ amore Apoſtolorum Romã venientes ſub velocitate ſuam vitam, vt optabant, finierunt. Venit autem & Benedictus Mędiolanenſis Archiepiſcopus

piſcopus orationis voto, & ſuo ſe Pontifici præſentauit, poſtpoſita altercatione pro Eccleſia Ticinenſi, cuius antiſtes conſecrandus ad Domnum Papam pertinet. Deniq; populus Romanus ſtatuit nequaquam hæretici Imperatoris nomen, aut in chartis, aut in figuris ſolidum ſuſcipere, nec inter Miſſarum ſollemnia commemorationem eius facere. Contigit autem, vt Petrus quidam pro Ducatu Romanæ vrbis Rauennam dirigeret, & nomen hæretici Imperatoris in ſua promotione annotaſſet; quapropter hunc Ducem populus Romanus ſuſcipere noluit, & Chriſtophoro Duce adeo bellũ ciuile exortum eſt, vt in via ſacra ante palatium ſeſe committerẽt, & vtriuſq; partis amplius quam 30. ita flagellarentur vt interirent: nec ceſſatum eſt, donec Pontifex mitteret ſacerdotes cum Euangeliis & crucibus, qui hanc commotionem ſedarent. Non poſt multos hos dies venit nuncius à Sicilia, qui Philippum hæreticum à principali vertice depulſum innoteſceret, ac Anaſtaſium orthodoxum Auguſtalia ſceptra ſuſcepiſſe nuntiaret. Quem ſancti ſexti Concilii confeſſorem, & veræ fidei prædicatorem Scholaſticus cubicularius, patritius & Exarchus Romam veniens omnibus declarauit. Cæterum poſt tanti Pontificis obitum ceſſauit Epiſcopatus dies 40.

XCI.

GREGORIVS, natione Romanus, ex patre Marcello, ſedit annis 15. menſib. 8. diebus 24. Fuit autem temporibus Anaſtaſii, Theodoſii, Leonis, atq; Conſtantini Auguſtorum, nutritus in parua ætate in patriarchio ſub ſanctæ memoriæ Domno Papa Sergio. atq; Sacellarius factus Bibliothecæ illi cura commiſſa eſt. Deinde ad Diaconatus ordinem promotus cum ſancto Pontifice Conſtantino ad regiam profectus eſt Vrbem, ac à Iuſtiniano Principe ſuper quibuſdam capitulis optima reſponſione vnamquamq; perſoluit quæſtionem. Erat enim vir caſtus, & in diuinis ſcripturis eruditus, ad quem Ioannes Conſtantinopolitanus antiſtes Synodicam miſit, cui idem Pontifex ſubſcripſit. Hic inter plurima bona, quæ fecit, in Germania per Bonifacium Epiſcopum verbum ſalutis prædicauit, & gentem illam ſedentem in tenebris doctrina lucis ad Chriſtum conuertit. Quo tempore Luitprandus Longobardorum rex donationem Patrimonii alpium Cotiarum, quam Aripertus rex fecerat, admonitione tanti viri redditam confirmauit. Signum quoque in Luna factum eſt per indictionem 14. quæ viſa eſt cruoris plena vſq; ad mediam noctem. Theudo etiam dux

gentis Baioariorum ad B. Petri Apoſtoli limina primus de gente eadem occurrit, orationis voto. Et poſt hæc Anaſtaſius Imperator claſſem nauium præparatam Alexandriæ direxit contra Agarenos, qui ad aliud verſi conſilium ab itinere medio ad regiam regreſſi vrbem, Theodoſium orthodoxum Imperatorem elegerunt, atque coactum in ſolio imperii confirmauerunt. Anaſtaſius itaque cum ciuibus, vel quibus potuit de exercitu Nicæam ciuitatem muniuit, ac cũ claſſe, in qua Theodoſius fuerat, dimicauit. & fere ſeptem millia exercitus ſunt interempta. Sed Anaſtaſii ſuperata parte ipſe verbum impunitatis expetiit, datoq; ſibi ſacramẽto clericus factus atque preſbyter eſt conſecratus. Theodoſius verò protinus vrbem regiam ingreſſus, quæ à Philippico deiecta fuerant in priſtinum erexit ſtatum & Eccleſiæ ſatis profuit feruore ſuæ fidei. Tunc fluuius Tiberis alueum ſuum egreſſus vltra modum intumuit, ita vt in Via lata ad vnam & ſemis ſtaturam aqua eiuſdem fluminis excreuiſſet, atque à porta B. Petri Apoſtoli vſque ad pontẽ Miluium aquæ ſe diſtenderent. Vnde Romanis tribulatio maxima imminebat, quod ferere non poterant: & idcirco à Domno Papa Letaniæ crebrò fiebant. Tandem octaua die ceſſauerunt atq; 15. indictione. Cumanum etiam caſtrum ipſo fuerat tempore a Langobardis pacis dolo peruaſum. Quod cum Domnus Papa nec precibus, nec munerib. poſſet recipere, mœnia ipſius caſtri nocturno ſilentio ſunt ingreſſi Ioannes Dux Neapolitanus cum Theodino Subdiacono & Rectore, atq; exercitu, & Langobardos pene trecentos cum eorum Caſtaldio interfecerunt, & captos cæteros Neapolim perduxerunt. Sic caſtrum receperunt. Pro cuius redemptione ſanctiſſimus Papa, ſicut promiſerat, dedit auri libras ſeptuaginta. Tunc etiam nefanda Sarracenorum gens, cum iam Hiſpaniarum prouinciam per decem tenuiſſet annos peruaſam vndecimo conabatur Rhodanum fluuium tranſire, & Franciam occupare, vbi Eudo præerat. Qui facta Francorum generali motione Sarracenos circundans interemit, atque ex eis trecenta ſexaginta quinq; millia vno ſunt die interfecta, vt eiuſdem Eudonis Francorum Ducis continet epiſtola prædicto Pontifici miſſa. Ex Francis vero mille tantum & quinquaginta in eodem bello fuerunt mortui: ex quibus ideò plures non interierunt, quia anno præmiſſo idem Dux Eudo in benedictionem tres ſpongias a prædicto Pontifice acceperat, ex quibus in hora, qua bellum commiſſum eſt, quicunque ad ſumendum modicam nactus eſt particulam, nec vulneratus, nec mortuus eſt. Eodemque tempore in Campaniæ partibus combuſtũ triticũ, horde-

hordeum, ſiue legumina quaſi pluuia in loco quodam è cœlo miſſa ſunt. Hic Pontifex inſtituit, vt quod non agebatur Quadrageſimali tempore in quinta feria ieiunium, atq; Miſſarum celebritas fieret. Illis interea diebus biennio Conſtantinopolis eſt à Sarracenis obſeſſa; ſed Deo eis contrario, maxima illic parte eorum fame ac bello interempta Leone Principe annuente, confuſi receſſerũt. Nam & eiuſdem ciuitatis diuerſi ſexus & ætatis populorum trecẽta ferme millia neceſſitate peſtilentiæ dictum eſt fuiſſe vaſtata. Eo quoque tempore moribus certè honeſta & nomine Pontificis mater ab hac vita ſubtracta eſt. Poſt cuius obitum domum propriam in honore ſanctæ Chriſti martyris Agathæ additis à fundamento cœnaculis vel quæ monaſterio erant neceſſaria monachorum ex nouo conſtruxit, dando illi prędia vrbana vel ruſtica. Sed & caſtrũ Narniæ à Langobardis peruaſum eſt, ac poſt aliquot dies, Baſilius Dux, Iordanes Cartularius, Ioannes Subdiaconus cognomento Lurion conſilium inierunt, vt Pontificem interficerent. Quib. aſſenſum præbuit Martinus, Imperialis Spatarius.

CAETERA DESIDERANTVR.

QVAE verò in MS. COD. ab alio quopiam de viginti duobus ſequentibus Pontificibus Romanis breuiſſimè ſubiecta erant luce indigna putauimus, tum quod ex libro de Romanis Pontificibus, qui Anaſtaſio Bibliothecario tribuitur, vti ſuperiora omnia, excerpta nõ eſſent, tum quod mutila eſſent & plena lacunis.

FINIS.

COMMISSA ET OMISSA.

Pag. 4. lin 22. lege mulierẽ *pro* muliere. *pag. 10. lin. 27.* poſt † ſic lege *Vel Eccleſias eorum commotus fuerit, aut cauſam habuerit, prius ad eos* recurrat *&c. pag. 42. lin 9.* Oberint *pro* Oberit *pag 86. lin. 10.* tranſmutari poſſint vel non poſſint, *&c.*

Digitized by Google

INDEX

RERVM MEMORABILIVM, QVÆ IN LVITPRANDI ET ALBONIS HISTORIA CONTINENTVR.

A

ABBATES eligendi, qui ſui vocabuli miniſterium poſſint ſupplere, & ita docti, vt quæ fratrum negligentia acciderint, poßint cognoſcere & emendare Pag. 109.

Abſtinentia ſic à Chriſtiano ſeruanda, vt tamē nulla eſca communis repudietur. 16. 122.

Accuſatores eſſe nequeunt apoſtatæ, hæretici, inimici, infames, improbi, ſuſpecti, abſentes. 8. 10. 11. 18. 21. 24. 25. 29. Qui dicantur infames 29. Nemo poteſt accuſare, niſi expers eiuſdem criminis 25. Vita accuſatoris prius examinãda. 26. 42: Sine accuſatione nullus iudicãdus 16. accuſationes non admiſſæ à legibus ciuilibus, nec ab Eccleſia ſunt recipiēdæ 14. Accuſatores Epiſcoporū quales eſſe debeant. 12. 23. 28. 29. 30. 40. Accuſatio contra Doctorem non recipitur, nec per ſcriptum, nec abſente accuſato. 18. 24. 25. 29. 43. Prælatū accuſare nemo poteſt, niſi prius eum conueniat. 27. Licētia accuſandi nō progreditur vltra terminos prouinciæ. 25. Nullus pōt ſimul eſſe accuſator & iudex vel teſtis 21. Crimen alicui obiectum non tenet vicem accuſationis 21. Accuſatus in ſuo foro tantum debet audiri, ibid.

Adalgarius Epiſcopus Hamburgenſis. 117.

Adelbertus potentiſſimus Tuſciæ Marchio fauet Sergio pſeudopapæ. 118.

Agapeti Papæ reſponſum audax ad Imper. Orientis. Item Vigilii. 136. 140.

Aiſtulphus Longobardorum rex inuadit Eccleſiam Romanam. 99.

ALBO Floriacēſis Abbas, quis fuerit, & quæ eius ſcripta. 118.

Altaris pallia vetuſtate conſumpta comburantur, & cineres recondantur p. 6. Miniſtri altaris continentes ab vxore, quam habent, eſſe debent. ibid. Stephanus 3 Papa in honorem B. Petri & Pauli viſione diuina dedicare iubetur Eccleſiam. 100.

Anacletus Papa memoriam B. Petri conſtruxit. 120.

Anaſtaſius Imperator hæreticus ſcripſit Hormiſdæ Papæ. Iubere nos volumus, non nobis iuberi, qui fulmine diuinitus percuſſus eſt. 77. 134.

Aphrica Vandali pelluntur a Belliſario 139.

Arnulphus Imperator à Formoſo Papa vocatus Romam, multos Romanorū Principes obtruncauit. 118.

Aripertus rex Langobard. patrimonium alpium Cottiarum S. Petro reſtituit. 156.

Aquam benedictam cum ſale in domibus habendam ſtatuit Alexander Papa. 13. 120.

B

Baptiſmus tempore neceſſitatis, quouis loco, tempore, & quauis aqua naturali poteſt conferri. 16. 122. Baptizatus liniendus eſt chriſmate. 126. Hæretici non ſunt rebaptizandi, ſed ſola manuū impoſitione Eccleſiæ reconciliandi 33. 44. ab adulteratis presbyteris baptizati nō ſunt rebaptizãdi. 87. Baptiſmus ab impio colla-

pio collatus verus eſt 73. Iterantes baptiſmum pœnitentiam agere debẽt 62. 65. In Paſchate & Pentecoſte tantum baptiſma celebrãdum eſt, niſi ſit extrema neceſſitas 44. Et non in feſto Epiphaniæ 58. Laici baptiZare poſſunt in extrema neceſſitate. 66.

Baſiliſcus Romæ in ſpelunca natus diuinitus extinguitur à Leone IV. 105.

Beliſarius Neapoli omnes Gothos & ciues promiſcuè necat. 137. Siluerium Papam depoſitum monachum facit. 138.

Benedicendæ fruges, fabæ & vuæ in altari. 29. 124. aqua cum ſale in domibus 13. 120. Spongiæ tres benedictæ à Papa miſſæ Eudoni duci Francorum quantum profuerint 160.

BONIFACIVS Archiepiſcopus Mogũtinus verbũ ſalutis prædicauit in Germania 97. 159.

C

Cardinalis presbyter non damnandus, niſi conuictus ſit à 44. teſtibus. Cardinalis verò Diaconus, niſi à 26. teſtibus 36.

CHOREPISCOPI non aliud ſunt quã villani presbyteri. 43. 63. Ioannes 3. Papa longa epiſtola probat non eſſe Epiſcopos. 84. 85.

CHRISTVS verus & non putatiuus, proprius & non adoptiuus Dei filius eſt. 102. duæ eius naturæ. 137.

Clemens Papa ſecundus fuit poſt B. Petrũ. 3. 119. Martyrum geſta inquiri iuſſit. 3. Catholicas 2. epiſt. ſcripſit. 3. 119. Epiſtolas 5. ſcripſit. 7. S. Petrus eũ ſucceſſorem ſuum conſtituit. 3. 119.

CLERICVS eſſe non poteſt digamus, vel qui vxorem viduam duxerit 45. 49. Nec miles 46. 49. Ordine per gradus aſcendere debet ad Epiſcopatum 36. Vita communis neceſſaria ei, vt irreprehenſibiliter viuat. 8. Vnum refectorium, & vnum dormitoriũ eis eſſe debet, & clauſtrum in quo doceantur, nec plures congregandi, quàm ali queant. 106. Ex redditibus eorum quatuor sũt faciendæ partes, vt prima ſit Epiſcopi. 2. clericorum, 3. pauperum, 4. fabricæ 68. Comam nutrire nõ poſſunt 15. 121. Veſte ſacra vti non debent, niſi in Eccleſiaſticis officiis 25. nihil agere queunt, ſine licentia Epiſcopi. 7. Vetita eis omnis cohabitatio fœminarum, exceptis iis, quæ ſunt conceſſæ in Syn. Nicæna. 45. nec habitare, nec fabulari eis licet cum extranea fœmina. 6. 107. In adulterio deprehenſi, vel reuicti, ad honorem redire nequeunt 78. Emeritis in Eccleſiis ſuis extranei nõ sũt præponẽdi. 55. Negotiari nequeũt 67. nec vſuras exercere 57. nõ viuere in curia, nec in ea cauſam agere 36. cauſam agere debent tãtum in Eccleſia 37. A laicis accuſandi non ſunt 14. 35. nec maiores à minoribus clericis 5. 28. 35. Eccleſiam propriã nemo poteſt deſerere 67. Ex vna Eccleſia eiectus nõ debet recipi in aliam. 49. clerico poculum publicè non eſt propinandum. 129.

CHLodoueus Rex Francorũ S. Petro dona mittit. 134.

Cletus & Linus Pontifices, non ſucceſſores fuere Petri, ſed coadiutores. 2. 3. 85.

Communicandum non eſt cum hæreticis, aliiſq; errantibus, niſi reſipiſcant. 70. 71. 72.

Concilia varia. In Campania. 31. Nullum poteſt congregari ſine Romanæ ſedis auctoritate. 32. Conc. Nicænum I. 318. Epiſcoporum 35. 126. Roman. 277. Epiſcoporum. 35. S. Marcus Papa mittit canones Nicænos Ægyptiis 37. C. Romã. ſub Iulio, 116. Epiſcop. 37. C. Roman. ſub Damaſo Epiſcop. 48. 42. Cõc. Rom. ſub Sixto 3. Epiſcoporum 8 contra Polychron. 57. C. Rom. ſub Hilario. 64. C. Rom. ſub Symmacho 115. Epiſcop. 74. C. Rom. ſub. Mart. 1. 105. Epiſcop. cõtra Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum & Paulum Conſtantinop. Patriarchas 92. 147. Conc. generale non poteſt cogi à Conſtantinopol. patriarcha, cum ſit priuilegium Papæ Romani. 86.

C. Roman.

C. Roman. ſub Leone IV. 67. Epiſc. 106. Concilio Epiſcopi omnes rurales Sacerdotes intereſſe debent. 110. Conc. Chalcedō. contra Eutychen. & Neſtoriū ſub Leone I. 130. In Concil. ſub Agathone Papa habito damnato Macario patriarcha tela aranearum in populum cecidere. 151.

Confirmationis Sacramentum ab Epiſcopo confertur. 7. & quidē à ſolo Epiſcopo. 33. 34. 47. Presbyteri chriſma conficere, nec conſignare queunt, nec acolythū, nec ſubdiaconū facere. 66. Manū imponere nequit presbyter, niſi Epiſcopus facultatem dederit. 48. Chriſtianus ſine confirmatione non eſt pfectus Chriſtianus. 7. 19. eſt ſacramentū baptiſmo maius, & quare. 34. Nouum chriſma quotannis cōſecrandum, quia nouum ſacramentum eſt. 20.

Conſtātius filius Conſtātini Magni ab Euſeb. Nicomed. rebaptizatur. 39. 127.

CONSTANTINVS Magnus à S. Silueſtro Papa Romæ baptizatus eſt, & à lepra mundatus. 35. 126.

Conſtantinus Laicus in Pſeudopapam ordinatur intra paucos dies, ſed manus ordinantis Epiſcopi exaruit. poſt annū verò ordinatus capitur, & oculis priuatur. Omnia ſacramēta ab eo collata, excepto baptiſmo, iterantur. 101.

Corbeienſe monaſterium in Saxonia à quibus dotatum ſit. 116.

Crux Chriſti, quando inuenta. 33. 125.

Crucis Chriſti magna pars inuenta & adorationi expoſita. 150.

D

Decimæ quibus competant. 117. neceſſariò clericis ſoluendæ. 111.

Detractores S. Clemens Papa vocat homicidas. 5. 9.

DEVM honorare, eſt viuere ſicut ille vult, ait S. Clemens 7. Patrem maiorē filio ante Arium quidam docuere. 31. 81. Patrem & filium alii vnam perſonam faciunt, dicentes Gloria patri filio, & Spiritui ſancto, ne concedāt Trinitatem 83. Alii negant Patrem & filiū poſſe eſſe vnum Deum. 84. Chriſtus verus & non putatiuus, proprius & non adoptiuus filius DEI eſt. 102.

Diaconi officium eſt, actus totius Eccleſiæ inueſtigare, indicare Epiſcopo delinquētes, vel peccato propinquos, abſentes à concione monere, viſere ægros. 4. Eſt oculus Epiſcopi. 9. Euariſtus 7. diaconos ſtatuit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem. 120. 123. in Eccleſia debent vti Dalmaticis. 36. non poſſunt baptizare abſq; Epiſcopo vel presbytero, niſi ſit neceſſitas extrema 66. Non poſſunt vti habitu ſæculari, 98. ſi incontinentes ſint, omni honore Eccleſiaſtico ſunt priuandi. 50.

Dominico die nulla mercatio fieri debet niſi in cibariis reb., nec ruſticatio. 109. nec ciuile iudicium. ibidem.

Drogo Metenſis Epiſcopus. 104.

E

Ebrietas grauiter vetita ē à S. Clem. ebrioſosq; aiebat aīo & corpore ēe mortuos 5.

ECCLESIA, eſt mater noſtra. 9. Eccleſia Romana eſt prima ſedes, 2. Alexandrina, 3. Antiochena, ibid. 131. Boniface ius 3. à Phoca Imperat. obtinuit, vt etiam caput eſſet Conſtantinop. Eccleſia, quæ ſe omniū primā iactabat, 83. 143. Eccleſia Catholica defendit omne q irreprehēſibile eſt. 76. Eccleſiæ priuilegia debent perpetuò eſſe intemerata. In ſingulis ponendi ſacerdotes. 6. 9. Iudices habere debet ſed non ſeculares. 9. Quibus regnum DEI clauditur, procul dubio, & Eccleſia denegatur. 30.

Eccleſia eſt conſecrāda, de cuius conſecratione dubitatur 80. Quæ dirupta eſt, & ex qua ſanctuaria ſūt ablata, aqua exorcizata minimū aſpergatur, vt conſecrationē nō amittat. 83. Extructor monaſterii vel Oratorii poteſt cui vult ſacerdoti conferre beneficium eius conſentiente Epiſcopo. 108.

Eccleſiæ bona, ſunt vota fidelium, pretia peccatorum & patrimonia pauperum, inquit

Digitized by Google

inquit Vrbanus Papa, & q ea in profanos vſus cōuertunt ſacrilegi ſunt. 15. 18.24. Et homicidæ, q ea rapiunt 9. Et qui ſine licētia Epiſcopi ea abſtulerint, vel detinent communione priuandi, & anathemate feriendi. 75. 76. 90. 108. Nec vllus Epiſcopus vel Sacerdos poteſt rem ſui tituli alienare, ſed nec vllus alius licet ipſa bona dederit, 76. 111. Laicis nunquam fuit facultas diſponendi de rebus Eccleſiaſticis. 26.

EPISCOPI futuri per omnes Ordinū gradus aſcendere debēt, vt primo ſint oſtiarii, tum Lectores, &c. 31. 36. 53. 55. Eligendi non de aliena Eccleſia, niſi dignus deſit in propria, q non eſt credendū, 55. 106. Indigni non eligēdi 62. Virginum inceſtu polluti non poſſunt eſſe Epiſcopi, nec ii qui tales conſecrarunt. 55. Epiſcopi non habendi, qui nec à clericis electi, nec à plebe expetiti, nec à prouincialibus Epiſcopis conſtituti. 36. 58. 106. Non poſſunt ordinari ſine licentia Papæ. 46. nec ſine ſcitu Metropolitani. 48. conſecratos tamen ſine metropolitani conſenſu Hilarius Papa iuſſit manere. 64 per ambitum nullus ad Epiſcopatū admittitur. 75. Diu probati eſſe debent, & examinari 77. 46. Ordinandi ſunt à pluribus Epiſcopis, minimum tribus, ceteris tamen prouinciæ Epiſcopis conſentientibus. 9. 15. 43. 46.

Epiſcoporum nomina varia, vt quod dicantur Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ, indicant tantum, quod ſint maiores in prælatione iudicii, non in poteſtate Pontificii vel ordinis. p. 11.

Epiſcopi tantum conſtitui debent in magnis vrbibus; in paruis autem presbyteri. 10. Et in iis omnibus diebus vitæ ſuæ manere debent. 10. 86. iungitur enim Epiſcopus Eccleſiæ vt ſponſus ſponſæ, & ideo non debet eam dimittere ſine ineuitabili neceſſitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione 12. ambitus cauſa nullo modo poteſt, ſed inuitantibus fratribus, Romana Eccleſia auctoritate, & ob Eccleſiæ, ad quam migrat vtilitatem. 18. 19. non autem poteſt relinquere Eccleſiam vt intret monaſterium. 38. 67. Epiſcopi ægri non ſunt abiiciendi, nec alii in locum eorum eligendi, niſi poſt mortē 113. Vltra tres menſes non debet abeſſe à ſua diœceſi. 106.

Epiſcopo ſemper adeſſe debent duo presbyteri, & tres diaconi. 23. 123. Septem diaconos conſtituit Euariſtus ad cuſtodiendum Epiſcopum. 9. 11. Poſteriores prioribus non debent ſe præferre. 23. non debent cum mulieribus habitare. 98.

Epiſcopus ſi aliter ſoluat vel liget, quàm oportet, irritum eſt in cœlis. 3. Eius eſt ſeuerè in peccantes clericos animaduertere 78. Non debet tacere, & impiorum iniquitatem diſſimulare. 103. medici vices agere, non iraſci vt beſtia. non diligi ab iniquis, & laici non debent eſſe amici his, quibus Epiſcopus non loquutur. 5. Omnes homines etiam principes ſeculares debent eis obedire. infameſque ſunt & à regno DEI extorres qui eis non obediunt. 6. Non debet Epiſcopus vti veſtitu ſeculari. 98. nec iudex eſſe ſecularium negotiorum. 3. Negotia Eccleſiaſtica ad eum deferenda, ſecularia verò ad ſeculares deferenda ſunt iudicio Epiſcopi. 9. Epiſcopus non poteſt inferre iudicium Epiſcopo, à quo eſt conſecratus. 32. 57. Non poteſt aliquem ordinare ex aliena Eccleſia. 27. 46. 49. Nec ab aliis abiectum ſuſcipere ibidē. Dimiſſorias alibi ordinandis debet dare. 108. Non debet tacere, cum nouæ quæſtiones excitantur in Eccleſia ſua. 54. Solus ipſe poteſt clericum attitulare in Eccleſia. 116. Non debet plebem commiſſam iuramentis aſtringere 113. Eius eſt diſpēſare facultates Eccleſiæ. 68. nulli licet res immobiles de Eccleſiis tollere, vel aliis piis locis. 107. Non poteſt appellantem ad Sedem Apoſtolicam punire. 112. Vocatus ad Sede Apoſtolicam rediēs

Digitized by Google

rediens non recipitur, niſi cum formata 120.13. Omnes debent habere aduocatum bonæ famæ. 108. Ad concilium vocatus, ire debet, vel legatum mittere. 40. ſedes Epiſcopi debet eſſe excelſa in Eccleſia. 19.

Epiſcoporum peccata non arguenda, ſed ferenda, niſi in fide errauerint. 5. 17. A quibus accuſari poſſint, vel non poſſint. 12. 13. 41. Non poſſunt accuſari apud ſeculares. 39. Non reſpondere poſſunt accuſatoribus, niſi à Primate vocati, neq; poſſunt accuſari vel iudicari niſi præſentibus omnibus Epiſcopis comprouincialibus. 19. 25. Accuſatus 12. Epiſcopos iudices eligere pōt. 17. Non eſt iudicandus, niſi aut ſe reum fateatur, aut à 72. teſtibus conuictus ſit. 17. 35. Epiſcoporum induciæ ſunt anni integri in cauſa agenda 42. poſſunt appellare ad ſedem Apoſtolicam, etiam poſtquam iudicati ſunt à comprouincialibus Epiſcopis. 26. 42. Non ſunt iudicandi niſi Romanæ Sedis auctoritate. 12. 34. Sede pulſi vel ſpoliati Epiſcopatu, non poſſunt excommunicari aut accuſari, niſi prius loco & dignitati reſtituantur. 13. 25. 29. 33. 40. Epiſcopi cauſam delaturus ad primatem, prius Epiſcopum conuenire debet. 28. 41. Epiſcoporum percuſſores, ſpoliatores & infamatores communione priuandi ſunt. 90. 116.

Error, quamdiu manet, veniam non meretur. 71. 72.

Eucharistiam peracta conſecratione in Miſſa omnes olim ſumere tenebantur ex præcepto Anacleti Papæ. 9.

EVDO dux Francorū vno die 365. millia Sarracenorum interemit; è ſuis tantum 1050. amiſſis. 160.

Excommunicare nemo poteſt alterius parochianum. 18. Excommunicandi ſunt inobedientes. 20. 63. Ferro abſcindenda ſunt vulnera, quæ fomenta non ſentiūt. 76. Excommunicatorum nomina publicanda ſunt etiam vicinis Epiſcopis. 91. pœnæ communicantium cum excōmunicatis. ibidem.

F

Felix Papa Conſtantium filium Conſtantini Magni declarauit hæreticum, & rebaptizatum ſecundò ab Euſebio. 127.

Fermentum mittitur à Papa 48. 128.

Feſtum inuentionis S. Crucis inſtitutum. 33. Et exaltationis. 96. 150. Dedicationis feſtum celebrandum eſt per octo dies. 80.

Formoſus Papa religioſiſſimus, quàm iniquè a Sergio ſucceſſore tractatus. 117. 118.

Francorum duces Immingus & Bucellenus prementes Italiam a Narſete occiſi. 142.

Fulco Remenſis Archiepiſcopus. 117.

G

GLORIA in excelſis ante Miſſam cātandum ſtatuit Teleſphorus Papa. 121.

Glycerius Imperator legem tulit in Simoniacos. 65.

S. GREGORII Magni tempore Angli conuerſi ad fidem. 83. 142.

Gregorius II. verbum ſalutis per Bonifaciū Archiepiſcopum Moguntinū prædicauit in Germania. 97. 159.

Guntharius Archiepiſcopus Colonienſis reprehenditur & deponitur a Papa Nicolao I. 112. 113.

H

Hæretici non ſunt rebaptizandi, ſi in fide S. Trinitatis ſint baptizati, ſed tantum per manus impoſitionem reconciliandi 33. 44. 49. 125. 128. Reconciliatio hæc tantū poteſt fieri ab Epiſcopis. 33. Nulla ratione cum hæreticis, aliiſq; errantibus communicandum. 47. 70. 71. 72. Leo I. Manichæos hæreticos inquiri curat. 57. Clerici hæretici non ſunt recipiendi, niſi errores ſuos eiurent, & eorum auctores damnent. 58. Macarius Antiochenus Patriarcha Monotheliſa in Synodo deponitur. 94. Hæretici & ſchiſmatici, etiamſi ſanguinem pro fide fundāt, damnati ſunt. 103. Manichæos exulare vult Siricius. 128. Pelagius & Caleſtius

ſius hæretici damnati ab Innocentio. 129. & Gelaſio eorumq́; libri combuſti. 132.133.134. idem damnat Petrum & Achatium ibid. Eoſdem damnat Hormiſda. 134.

Hermannus Colonienſis Archiepiſcopus. 117.

Heruli vaſtant Italiam. 141.

Hirſfeldenſe monaſterium à quibus dotatum. 116.

Homicidarum tria genera facit Clemens Papa I. pag. 5. Eorum pœnæ. 90. 91 116. Pœna parricidarum 111. 114. Qui incidunt arbores & caſu earum forte aliquem opprimunt, homicidæ non ſunt. 113.

I

IACOBVS Apoſtolus, frater Domini, ordinatus eſt à B. Petro, Iacobo & Ioanne Apoſtolis. 10.

Ieiunia 4. temporum ab omnibus ſeruari voluit Calixtus Papa. 17. 222. Ieiunium Dominica & feria quinta vetitum eſt. 35. 125. Sabbatho ieiunandum eſt. 47. 129. Carnium eſus non eſt immundus, aut illicitus. 83. Leo IV. à Quinquageſima ad Paſcha etiam laicos à carnibus abſtinere voluit. 114.

Imagines Sanctorum deiectæ à Leone Imperat. 97. Germanus Patriarcha ſede pellitur ob cultum imaginum. ibidem Gregorius Papa III. excommunicauit omnes non venerantes imagines Sanctorum. 98.

Incendiariorum pœnæ. 90. 91. 116.

Infames in iure qui ſint copioſè deſcribitur. 24.

Ioannes Papa Conſtantinopolim miſſus pronus adoratur a Iuſtino Imper. in carcere moritur. 135.

Ioannes Patriarcha Conſtantinop. arguitur, quod ſe vocaret Epiſcopum vniuerſalem. 85.

Iudas, licet fur & ſacrilegus, quicquid egit inter Apoſtolos pro dignitate commiſſa, ratum fuit. 73.

Iudicium non ferendum, niſi de rebus certis & probatis. 16. 17. 27. 34. Iudicare de occultis cordium iniquum eſt. 79. Iudicium non debet ferri niſi de præſentibus. 16. 22. 29. Iniuſtum iudicium eſt, quod metu principis extortum eſt. 17. 52. Nemo poteſt alterius parochianum iudicare. 18. In iudicio Synodali eſſe debent iudices, accuſatores, defenſores & teſtes. 21. Iudicia peregrina non ſunt toleranda 21. Iudices ſuſpectos habenti licet appellare ad Primatem. 28. Lites à Chriſtianis ortæ ab Eccleſia ſũt dirimendæ. 32. Maior à minore non poteſt iudicari. 32. Non licet vlli, nec Imperat. contra mandata diuina iudicare, nec contra Patrum decreta 32. 52. Clericorum cauſæ non poſſunt trahi ad iudicium curiæ. 36.

Iuramentum metu mortis factum non eſt obligatorium, nec ſeruandum ſi contra ſalutem Reipub. eſt factum. 117.

Iuſtinus Imperator Conſtantinopoli Papam Romanum Ioannem adorat pronus. 135.

Iuſtinianus Imp. religioſus ex ſummo amore Chriſtianæ religionis miſit fidem ſuam proprio chirographo ſcriptam ad ſedem Apoſtolicam 136. Pontificis pedes oſculatur. 158.

K

KAROLVS Magnus ab Adriano Papa I. Romam vocatur contra Deſiderium Longobard. regem, conuertit partem Saxoniæ. quæ Veſtphalia dicitur, obtulit in S. Petri templo munera, vouitq́; ſi ſaluus redeat in Germaniam ſe Epiſcopatum in Oſnabrug. facturum. 101. Imperator factus eſt a Leone 3. 102. Hirſfeldenſi Eccleſiæ à Deo honorificandæ redditus attribuit, & omnes decimas Saxoniæ conſtituit ad regulæ ſeruitium. 116.

Karolomannus filius Caroli Martelli primò clericus fit Romæ à Zacharia Papa, tum monachus in monte Caſſino 93. Poſt ad Aiſtulphum regem Longob. mittitur contra Stephanũ Papam,

& in Gallia moritur. 99.

Karolo Moguntino Epiſcopo ſcripſit Nicolaus Papa. 113.

L

LEO 3. Papa oculis à Romanis priuatus, & lingua, diuinitùs viſum & loquelam recipit. in Germaniam abit ad Carolum Magnum, piè recipitur. Carolum Imperatorem Romæ creat. 102.

Leproſis Euchariſtia neganda non eſt, licet non poſſint conuiuæ eſſe Chriſtianorum. 87.

Liberius Vrſacium & Valentem damnauit in Synodo 48. Epiſcoporum, ob hæreſin Arianam. 127.

Linus & Cletus coadiutores, non ſucceſſores Petri Apoſtoli fuere. 2.3.119.

Longobardi a Narſete vocati in Italiam. 84. obſedêre Romam. 85.142.

LOTHARIVS Imperator. 104.111.

Lotharii regis cum Thietberga repudium Nicolaus Papa contra ſententiã Thietgaudi Treuirenſis, & Gunthariì Colon. Archiepiſcoporũ, improbauit, & quare? 112.113.

Lucius Britanniæ rex fit Chriſtianus. 16. 122.

Ludouicus Lotharii filius à Sergio Papa in regem Longob. vngitur. 104.111.112.

Luitprandus rex Longobardorum donationem alpium Cottiarum ab Ariperto rege factam Papæ Romano confirmat. 159.

Luitprandus an auctor huius hiſtoriæ Põtificum, vide præfat. Quæ eius ſcripta. poſt præfat.

M

Magos, ariolos, & aruſpices conſulentibus anathema dicitur. 97.

Mallones capillorum filiorum Imperat. Papa ſuſcipit. 152.

Manus impoſitio. Vide Confirmatio.

Marcellinus Papa metu mortis thuriſicauit quidem idolis, ſed mox reſipuit, martyr factus. 125.

MARIAE Virginis in cœlum aſſumptæ Octauã iuſſit celebrari Leo IV. 105.

Martyrum geſta inquiri & notari iuſſere varii Pontifices Romani. 3.19.20.123. 127.

Matrimonium legitimum habendum eſt in Eccleſia. 11. Coniuges debent ſacerdotaliter cũ precib. & oblationib. benedici. Cõiuges noui biduo vel triduo orationi vacet caſtitatẽ cuſtodictes. ibid. Cõſanguineorũ coniunctiones vetita. 18. puella vni deſponſata, alteri non põt nubere ſine ſacrilegio 44. Anglis conceſſit Gregorius I. vt poſt quartã generationẽ iungant matrimonia. 87. illicita connubia non deſerentes eliminandi Eccleſia. 116. Gregorius 2. anathema dicit, ducẽtibus preſbyteram, diaconiſſam, monachã, nurũ, conſobrinam, aut de propria cognatione, vel ſi quis viduam vel virginẽ furatus fuerit in vxorem. 97. Concubina præter vxorem nulli conceſſa. 110. Ob frigiditatem naturæ vinculum Matrimonii nõ ẽ ſoluendum, ſed viro maneat vxor, vt ſoror 103. ſi vero ipſa frigida non ſit, põt aliquando tranſire ad ſecundas nuptias. ibid. Vxor dimitti non poteſt, niſi ob fornicationẽ 110. Nec diuortium coniuges facere poſſunt ratione vitæ religioſæ ſuſcipiendæ, niſi mutuus ſit conſenſus & conſentiat Epiſcopus. 110. adulteri ſunt, qui facto repudio alii nubunt 51. vxor è captiuitate rediẽs reſtituenda marito, licet alii nupſerit. 52.62. Parentes, qui de baptiſmo ſuſcipiũt proprios filios, non poſſunt redire ad propriũ vſum. 89. Viro non licet adulteram vxorem occidere. 114.

Metropolitanus Epiſcopus nomẽ eſt dignitatis, non ordinis. 11. Primates qui Metropolitani dicendi. 41. Eligitur ab omnib. ſuffraganeis ſedis metropolitanæ 14.23. Metropolitanus tenetur mittere Romam, vltra tres menſes ſuæ conſecrationis, pro pallio obtinendo. Qui verò nõ ſe præbet conſecrandum, communione priuãdus eſt. Si verò vltra 5. menſes differat Metropolitani ſui iudicio cedere debet. 90. Metropolitano ſuo quiſq; debet eſſe

Digitized by Google

bet eſſe cōtentus, & nihil in aliena prouincia pſumere. 55. Cauſas Epiſcoporū audire nō debet, niſi in aliorū prouincialiū Epiſcoporum præſentia. 14. 15. 23. Damnare Epiſcopū niſi Apoſtolicæ Sedis auctoritate fretus non poteſt. 28.

MISSAE non ſunt vbiq; celebrandæ. 7. ſed tantum in ſacris locis, niſi neceſſitas ſumma aliud exigat. imò melius e Miſſam nō dicere, quam dicere in locis non ſacris. 80 Fieri debent ſuper Martyrum memorias 29. Et in lineo panno non ſerico. 36. 79 126. Laico non licet tempore Miſſæ eſſe in preſbyterio.

In Miſſa tot hoſtiæ ſunt conſecrandæ, quot populo ſufficiunt, ſuperflua autem non reſeruandæ, ſed conſumendæ ſunt à clericis. nec ſtatim ad communes cibos redeundum. 6. In conſecratione corporis Domini paſſio commemoranda. 13. Cum Euangelium cantatur, ſacerdotes & alii non ſedeant, ſed ſtent curui. 47 128. Nouem præfationes Miſſæ tantum receptæ. 86. Gregorius I. canoni adiecit. diéſque noſtros in tua pace diſpone. 83. 142. Sergius I. ſtatuit vt in fractione Euchariſtiæ, Agnus DEI cantetur. 96. 156. Vigilius voluit vniformitatem ſeruari in precibus Miſſæ. 84. Miſſa ab eo finienda, a quo incepta eſt. 99. Femina alteri miniſtrare nequeunt. 68. Pax danda poſt confecta myſteria. 47.

MISSA nocte natiuitatis cantari poteſt, reliquo autem tempore ante horam tertiam non eſt facienda 14. 121. Traditio Eccleſiæ eſt, biduo ante Paſcha ſacramenta non celebrari. 48. Sollemnibus feſtis toties celebranda quoties templum hominibus repletur. 63. Cæleſtinus Papa iuſſit 150. pſalmos Dauid cani ante Miſſam. 129.

MONACHI & moniales liberos procreantes pellendi ſunt è monaſterio, & recludendi 44. Feminæ, quæ habitum religionis ſuſcepere, vel velamen non poſſunt nubere. 75. 109. ſi verò publicè nupſerint, non ſunt admittendæ ad pœnitentiam, niſi obierint, quibus ſe iunxere. 50. Monachi poſſunt ordines ſuſcipere. 45 non tamen debent ideò deſerere monachatum. 49. Seruus ſine conſenſu Domini non eſt recipiendus in monaſterium. 67. Monachi vox in ſæcularibus aut Eccleſiaſticis negotiis eſt mortua 86. Voluntariè ingreſſi monaſterium, non debent permitti egredi: qui autem inuiti ingreſſi ſunt, dimitti debent, quia quod non petunt, non obſeruant 109. Poſt pubertatis annos non licet egredi illis, qui pueri à parentibus in monaſterio poſiti ſunt 87. Solo habitu monachi cogendi, vt ad proprium monaſterium redeant, vel ad alienum. 109.

Moniales Virgines tantum ſunt velandæ in 8. Paſchæ, Epiphania, & feſtis Apoſtolorum, excepto periculo mortis, quando velari petunt. 67. Monacha non poteſt ſacram pallam tangere, nec incenſum ponere. 121. 129. Moniales ad ſolius Epiſcopi iudicium trahi poſſunt, non ad ſeculare. 116. Raptores Virginum anathemate feriendi. 90. 116. Velamen dandum non eſt niſi virgini 60. annorum. 132.

Mons Bebius in Campania eructat cineres. 153.

Mulier velato capite debet Eccleſiam intrare 119. nulli licet pallam ſacram tangere. 129.

N

Narſes à Romanis apud Iuſtinianum Imper. accuſatus Longobardos euocat in Italiam. 84. 142.

Nicolaus Papa I. Photium Patriarcham Conſtantinop. è laico conſecratum ab excommunicato depoſuit. & Rothardū Epiſcopum Sueſſionēſ. ab Hincmaro Remenſi Archiepiſcopo depoſitū reſtituit. 115. Thietgandum Treuirenſem Archiepiſcopum, & Guntharium Colonienſem Archiepiſcopū depoſuit q.

repudio Lotharii regis aſſenſiſſent.112. 113.

Nouatus hæreticus ex Africa Romam venit tempore S. Fabiani Papæ. 123.

O

Ordines non facile conferendi 52. Conferendi ſunt ordine omnes ordines 125. In quoque ordine quamdiu ſit permanendum 126. Gelaſius I. ſtatuit, cum eſſet inopia clericorum, vt intra annum omnes conferri vni poſſent. 66. Certis diebus ſunt conferendi. vt 4. Tẽporibus, & medio Quadrageſimæ 67. Publicè in præſentia omnium conferendi. 122.

Ordines non conferendi inuitis 64. infamibus 24. ſeruis 25. 57. 67. 129. mutilis. 25. 55. 51. amentibus 25. inobedientibus 25. 55. bigamis 25. 45. 67. 51. militibus vel aduocatis. 51. 129. qui vxorem non virginem duxere 64. litterarum ignaris & pœnitentibus 64. tranſmarinis, niſi 5. vel plura Epiſcoporum chirographa habeant 47. 128. energumenis, niſi in adoleſcentia tantum energumeni fuerint. 113.

Oſtia vrbs readificata à Gregorio 4. & Gregoriopolis dicta 104. Oſtienſis Epiſcopus vtitur pallio, & conſecrat Papam. 126.

Oſnabruga in VVeſtphalia Carolus Magnus poſt concurſam Veſtphaliam primum Epiſcopatum fundauit, approbante Hadriano Papa. 101.

P

PALLIO vtitur Oſtienſis Epiſcopus. 126. Pro eius vſu nihil eſt ſoluendum. 87. 94. licet tamen grati animi cauſa aliquid pro eo offerre. 87.

Pantheon Romæ in honorem B. Virginis & martyrum conſecratum a Bonifacio 4. ex conceſſione Phocæ Imperatoris. 83. 143.

PAPA nullus eligendus, niſi qui per omnes gradus Eccleſiaſticos aſcenderit. 52. 53. Honorius Imperator ſtatuit, vt duobus ex ambitione ad Papatum aſpirantibus neuter fiat. 54. Symmachus Papa legem tulit de non ambiendo Papatu, aut Papa priuatis conuenticulis eligendo. 74. 75. In Synodo caſſatur decretum Bonifacii 2. Papæ, de ſucceſſore in viuis à Papa eligendo. 80 136. Theodatus Gothorum rex diuinitus extinguitur, quod vi intruſiſſet quendam in Papatum. 82. Ordinatio Papæ non potuit fieri ſine iuſſione Imperatoris. 80. poſt impetratum vt electus, ſtatim conſecraretur. 95. Agatho impetrauit ab Imperatore orientis remitti, quod ſoluebatur pro ordinatione Papæ 94. Leonem 4. Romani non auſi ſunt conſecrare ſine Imperatoris auctoritate 105. Papa conſecrandus eſt ab Epiſcopo Oſtienſi 126. Pelagius, cum deeſſent Epiſcopi, ordinatus eſt a duobus Epiſcopis, & vno presbytero. 84. 141. Hieroſolymis Polichronius quidã ſe vniuerſalẽ Pontificem vocauit, & ideo depoſitus eſt 56. 57. Pelagius 2. arguit Ioannem patriarcham Conſtantinopol. quod ſe ſcriberet Epiſcopum vniuerſalem. 85. Bonifacius 3. à Phoca Cæſare obtinuit, vt Eccleſia Romana etiam eſſet caput Conſtantinopolitanæ, eò quod omnium Eccleſiarum primam ſe iactaret. 83.

Omnes maiores cauſæ, vel quæſtiones difficiles ad Papam, vel ſedem Apoſtolicã ſunt referendæ. 10. 31. omnium Epiſcoporum definitiua ſententia ab ea terminanda eſt. 16. Oportet omnes ſequi, quod Romana Eccleſia cuſtodit. 47. Papa poteſt retractare per ſe, vel Vicarium iudicium comprouincialium Epiſcoporum. 26. 32. Præſul ſummus à nemine iudicandus. 35. Agapetus Papa Anthimum patriarcham Conſtantinop. hæreſis conuicit & depoſuit. 81. 137. Siluerius Papa in exilio, Vigilium Papam ſibi viuenti ſubſtitutum depoſuit 82. Leo 4. Anaſtaſium Cardinalem depoſuit, quod ad propriam paræciam redire nollet 110. Nicolaus Papa Ioannem Rauennatem Archiepiſcopũ excommunicauit. 112

Papa

Papa Agapetus à Theodato rege Gothorũ Ariano miſſus eſt Conſtantinopolim. 81.136. Belliſarius Silverium Papam iuſſu Theodoræ Imperatricis, quod nollet Anthimum hæreticum reſtituere, monachum fecit, qui in exilio martyr obiit. 82.138. Eadem Theodora Vigilium Papam eadem de cauſa capi iubet. Is Conſtantinopolim abductus colaphis cæditur, fune per vias raptatur, exilio ſocii multantur. 83.140. Papæ obiecto aliquo crimine, aſſumpto Euangelio & cruce ex ambone iurabant ſe eſſe innoxios. 74.84.128.141.

Papa Ludovicum Imperatorem à iuramento Beneventano Duci facto abſolvit. 117. Gregorius I. vetuit ad ſecreta cubiculi Papæ adhiberi laicos pueros, ſed clericos vel monachos, vt haberet vitæ teſtes 87. Decrevit vt feretrum defuncti Papæ nullo velamine tegatur. 87. Leo 4. vrbem Leonianam auxilio Lotharii Imperat. condidit. & conditam aqua luſtrali aſperſit. 105.106. Iuſtinus Auguſtus pronus adorat Ioannem Papam Conſtantinopolim venientem. 135. Spatharius Olympii exarchi volẽs tempore communionis occidere Papam Martinum, excæcatur. 147.

Parochiæ Romæ presbyteris datæ. 27. alter alterius parochiam non poteſt invadere. 52.

Paſcha Dominico die celebrandum. 15. 16.121.122.

Patrum veterum libri qui legitimi & apocryphi. 69.70.

Perſecutio ſub Diocletiano tanta fuit, vt intra 30. dies, 17. millia hominũ martyres facti ſint. 31.125.

Peſtis tempore fugere fatuum, cum nondũ hominem attigit. 87.

PETRVS Apoſtolus Princeps Apoſtolorum pag. 1.119. Martyr cum S. Paulo. 2. epiſtolas fecit 1. Et Euangeliũ Marci. 2. Etſi par ſit electio Apoſtolorũ, Petrus tamen cæteris præminet. 34. Ordinavit tres Epiſcopos, Linum, Cletum & Clementem, ex quibus Linus & Cletus omne miniſteriũ ſacerdotale præſentes exhibuere, dum ipſe Petrus orationi & prædicationi vacaret. Clementi autem commiſit cathedram. 119.

Pœnitentiam agens debet ſibi iraſci, & quodammodo indignari ꝑ turpiter actis 7. Cõfeſſio ſecreta ſufficit pœnitẽtiã agentibus 63. Recidivi poſt pœnitentiam arcentur à communione. 44. Clericus ob crimina agens pœnitentiam ab officio removendus. 52. Pœnitentia nulli neganda in fine vitæ. 55. etiamſi voce deſtituatur vt confiteri nequeat. 63.

Pluvia combuſti hordei, tritici, leguminũ in Campania. 160.

Populus docendus, non ſequendus. 55.

Poteſtas eſt duplex, Spiritualis Pontificũ, & temporalis regum, quib. regitur mũdus, ſed illa huic præferenda. 72.

Preſbyter. V. Sacerdos.

Provincia in canonibus quot civitates requirat. 86.

Pſalmos diu noctuq; cani per Eccleſias omnes ſtatuit Damaſus. 128.

Pupilli & viduæ ſub tutela Epiſcoporum ſunt, & ad ſæcularia iudicia trahi nequeunt. 116.

Pyrrhus patriarcha Conſtantinop. in hæreſin relapſus anathemate percutitur à Papa Rom. cum Paulo patriarcha item Conſtant. 146.

Q

Quadrageſimæ ieiuniũ Theleſphorus Papa imperat 14.121. Gregorius 2. ſtatuit vt in Quadrageſimæ feria 5. ieiunaretur & Miſſa fieret, quod ante non fiebat. 97.160.

R

Ratechiſus rex Longobardorum cum vxore & filiis detonſus eſt à Papa Zacharia, & monachico habitu indutus. 98.

Ravennæ Eccleſia ante Acephala Romanæ ſe ſubiecit. 94.149.152.

Romanorum Zelus in hæreticos. 159.148.

S

SACERDOS, ſicut & levita, coram multis eſt

tis eſt ordinandus. 17. nullus ſacerdos fieri poteſt, niſi Eccleſiæ, aut monaſterio deputetur 107. Serui non poſſunt fieri ſacerdotes, niſi Dominis conſentientib. 57. Ordo eorum duplex, Epiſcoporum, & presbyterorũ. 10. ſi aliter ſoluat aut liget, q̃ oportet, irritũ eſt in cœlis 3. nih.l agere debet ſine licentia Epiſcopi. 5.7.
Sacerdoti nulli licet ignorare canones. 55. ſtudere debet ſcriptura ſacra & populum monere. 107. pudicitiam ſeruare in ſe & ſubditis 4. liberos gignentes priuãdi ſacerdotii honore 51. 113. Fornicarii ſacerdotes à Zacharia Papa è Germania iubentur expelli. 99. Si cum fœmina fabulentur, aliove modo conuerſentur, iudicandi ſunt poſt tertiam admonitionem. 107. Omnes debent habere aduocatum bona fama. 108. Viti veſte longa. 98.
Sacerdos paſtor vel doctor Eccleſiæ ſi in fide erret eſt corrigendus, ſed pro reprobis moribus tolerandus. 11. 21. 22. 33. Sacrilegus eſt, qui ſacerdotes DEI perſequitur. 15. Apud ſeculares eorum negotia non iudicanda 4. Non ſunt accuſandi à laicis, hereticis, inimicis. 19. nec ab iis, qui ſacerdotes fieri non poſſunt, nec à non ſacerdotibus. 21. Accuſandi ſunt à tribus teſtibus. 27. Si peccatum committant depoſitione dignũ in bene prouiſo loco ponendi ſunt, vbi peccata lugeant. 107.
Sacramenta tribus ſunt commiſſa, ſacerdoti, diacono & ſubdiacono. 5. Extremæ vnctionis ſacramentum indicat B. Iacobus c. 5. quæ nõ eſt danda pœnitentiam publicam agentibus. 40.
Saracenorum trecenta ſexaginta quinq; millia caſa in Francia ſub Gregorio 2. Papa. 97 160. Obſident biennio Conſtãtinopolim fruſtra. 161.
Saltationes Dominico die vetitæ. 109.
Saxoniæ Reges duo Romam voti cauſa veniunt. 158.
Scriptura ſacra intelligentia ab eo accipienda qui eam a maioribus ſecundum traditam ſibi veritatem ſeruat. 8. Scripturæ libri Canonici & apocryphi qui. 68. 69.
Scholæ ſint, in qua artes liberales ac minimum ſacræ literæ, & Eccleſiaſtici officii inſtitutio tradantur. 109.
Schiſma in electione Pontif. 128. 129. 132. 135. 153. 154.
Simonia vetita lege Glycerii Imperatoris. 65. Gelaſius I. ſtatuit pretium non exigendum ex baptiſmo vel confirmatione. 66. Ordines vel beneficia ſimoniacè non ſunt conferenda. 77. 106. 141. Qui ſacros ordines pecunia diſtrahunt hæretici ſunt. 103. Ob ſimoniacorũ frequẽtiã irruptione Saracenorũ mũdus punitus 105. Simoniaci sũt puniẽdi 68.
Superbia ſẽp er ſibi, nõ aliis ruinã facit. 73.

T

Teſtes cõtra clericũ quales ẽe debeãt 36. 40
Teſtamentum ſecundum Principis iuſſionẽ debere valere ſtatuit Bonifacius 5. 89. 144.
Theodoricus Gothorum rex Arianus miſit Ioannem Papam Conſtantinopolim. Italiæ excidium minatur niſi Eccleſiæ Arianis reddantur Conſtantinopoli. Symmachum & Boëtium necauit, itemq; Papam Ioannem. Ipſe fulmine periit. 79. 134. 135.
Theotgaudus Epiſcopus Treuirenſis, primas Belgicæ prouinciæ deponitur multis de cauſis. 112. 113.
Totila rex Gothorum obſidet Romam, a Narſete occiditur. Fel. 140.

V

Vaſa ſacra non ſunt tangenda, niſi ab hominibus ſacris. 13. 120. pallæ ſacræ nec à monialibus tangi poſſunt. 15.
Veſtes ſacræ non ſunt vſurpandæ, niſi in Eccleſiaſticis officiis. 25. 124.
Vitigis rex Gothorum anno integro Romã obſidet, ſed fugere cogitur Rauennã 138. capitur a Beliſario, ab Imperatore in Perſiam mittitur. 139.
Vigilius Papa Conſtantinopoli honorificè excipitur, & mox cũ Anthemiũ patriarcham hæreticũ reſtituere nollet peſſimè tractatur. 139. 140.

Digitized by Google

Laus DEO Opt. Max. Beatiſsimæ Virgini Mariæ, omnibuſque Sanctis ſemper.

F I N I S.

Digitized by Google

in Feriano, sive Atrio ad S. Petrum:
S. Mariæ. 165: 199: Ecclesia.
in Agro Verano.
S. Agapiti Eccl.:
S. Cassiani Monast:
S. Hippolyti Coemeterium.
S. Cyriacæ Coemeterium
S. Laurentij Basilica.
S. Mariæ Eccl.:
S. Stephani Monast:
in Albano
S. Hormisdæ Eccles:
S. Joannis Baptistæ Eccl.:
S. Pancratij Eccles:
S. Petri Eccles:
ad montem ... ad S. Petro
S. Mariæ, Oratorium.
Anagniæ,
S. Mariæ Ecclesia.
S. Andreæ, Monast. ad ...:
S. Romæ Oratorium.
...:
S. Hermetis Eccles:
ad Apostolorum Basilicas
S. Andreæ Monast:
S. Romæ Orator:
ad Aquas Salvias
S. Anastasij Monast:
S. Mariæ Orator:
in Aquino
S. Mariæ Eccl.:
in Aventino
S. Joannis Eccl.:

in Bavaria
S. ... Monast:
Balneoli in Domucella.
S. Marciani Eccles:
in Baptisterio Lateranensi.
S. Anastasij Orator:
S. Crucis Orator:
S. Joannis Baptistæ Orator:
S. Joannis Evangelistæ Orator:
in Baptisterio Lateranen:
S. Mauri Orator:
S. Stephani Orator:
S. Venantij Orator:
ad S. Bibianam.
S. Pauli Eccles:
B...
S. ...ngij Eccles:

in Calcedonia
S. Euphemiæ Eccles:
in Callinico
SS. Sergij, et Bacchi Monast:
in Campo Martis.
S. Gregorij Orator:
in Campo Meruli.
S. Petri Eccles:
Capracori
S. Petri Eccles;
Capuæ
Apostolorum Constantiniana Basilica.
ad Caput Africæ:
S. Agathæ Monast:
Casini:
S. Benedicti Monast:
ad Castrum Rotundum.
S. Joannis Evangelistæ Eccles:
Casa-Barbara ad S. Petrum.
S. Stephani Monast:
ad Catacumbas
Apostolorum Petri, et Pauli Eccl.:
S. Sebastiani Monast:
Casa-Gala ad S. Petrum.
S. Stephani Monast:
in Cella nova
S. Sabæ Monast:
Centum Cellis
S. Leonis Eccl.:
S. Petri Eccl.:
ad Clementem.
S. Laurentij Eccl.:
ad Clivum Scauri
S. Andreæ Monast:
Gregorij II.
in Coelio Monte.
S. Erasmi Monast:
S. Stephani Monast:

Digitized by Google

in Coelo aureo Papiæ.
S. Petri.
Constantinopoli.
S. Euphemiæ.
S. Petri.
S. Sophiæ.
Trulli.
Coris. S. Triconi.
ad Cortes
S. Caesarii.
S. Mariæ.

in Domuncula Balneoli.
S. Marciani.
ad duas Domus
S. Susannæ.
in Dulcitii Monasterio
S. Stephani.

ad Elephantum.
S. Abbacyri.
S. Archangeli.

in Fabiano.
S. Archangeli.
Ferentinati.
S. Sabinæ.
in Frasiccana.
S. Mariæ.
ad Forum.
Julii I.
in Frascata.
S. Gregorii Orat. in S. Petro.
S. Mariæ.
S. Sebastiani.
S. Vincentii.
Fundis.
S. Gervasii, et Protasii.
ad Turres.
S. Agnetis.

in Gallia.
S. Dionysii.
S. Mauritii.
in Gargano.
S. Angeli.
in S. Gregorii Aggere ad S. Petrum.
S. ... Orator.

Hortæ.
S. Innocentii.
S. Lucii.
Hostiæ. Vide Ostiæ.

in Insula ... Romani.
S. Laurentii.

Interamne.
S. Petri.
S. Salvatoris.
S. Valentini.

in Laterano.
S. Anastasii Orator. in Baptisterio
S. Andreæ Monaster.
S. Archangeli Orat.
Baptisterii.
SS. Bartholomæi Monast.
S. Crucis Orator. in Baptist.
Honorii I. Monast.
Joannis Baptistæ Monast.
S. Joannis Baptistæ Orat. in Baptist.
S. Joannis Evangelistæ Monast.
S. Joannis Evangelistæ Orator. in Baptist.
S. Laurentii Orator.
S. Mariæ Orator.
S. Mauri Orator. in Baptisterio
S. Pancratii Monast.
S. Petri Orator.
S. Petri, et Marcellini Coemeter.
S. Silvestri Orator.
S. Stephani.
S. Stephani Orat. in Baptisterio
Theodori I Basilica.
S. Venantii Orator. in Baptist.
ad S. Laurentium in Agro Verano Via Tiburtina
S. Agapiti Ecc.
S. Balbinæ Orator. in S. Maria
S. Cassiani.
S. Eugeniæ Orat. in S. Maria.
S. Hippolyti.
S. Leonis in S. Stephano Orator.
S. Mariæ.
S. Stephani.
ad duas Lauros
Helenæ Orator.
SS. Petri et Marcellini.
Leopolis. Vide Centumcellæ.

Digitized by Google

ad Licinianum Palatium.
S. Bibianæ Ecc.ᵃ seu Monasterium.
in Lucinas.
S. Laurentii Ecc.ᵃ
in Lutara
S. Mariæ Monast.

in Macello
S. Viti Monast.
ad Macellum ruinæ
S. Mariæ Maioris Basilica.
in Mantuniano.
S. Mariæ Ecc.ᵃ
in S. Maria in Cosmedin
S. Nicolai Orator.
ad S. Mariam Maiorem.
S. Andreæ Monast.
SS. Cosmæ, et Damiani.
S. Hadriani
S. Laurentii
in Marulis
S. Petri Ecc.ᵃ
in Massa Iuliana
S. Andreæ Ecc.ᵃ
in Meruliana
S. Basilidis Ecc.ᵃ
S. Petri Ecc.ᵃ
in S. Michaelis Monast.
S. Mariæ Orator.

Narniæ
S. Valentini Ecc.ᵃ
ad Naumachiam.
S. Peregrini Hospit. et Orator.
S. Petri Hospit.
Neapoli
Constantiniana Basilica.

in Orfea seu in Orphea
S. Luciæ Ecc.ᵃ
Ostiæ, seu in Ostiensi Civitate
S. Aureæ
S. Petri, et Pauli, et
S. Ioannis Baptistæ } Ecclesia.

in Paciniano.
S. Petri Ecclesia.
in Palaciniis seu Palatinis
S. Laurentii.
S. Marci I. Ecc.ᵃ
in Palatio.
S. Caesarii Monast.
ad Palatium Licinianum.
S. Bibianæ Monast.
ad S. Pancratium.
S. Victoris Monast.
Papiæ.
S. Petri in Coelo aureo
Salvatoris Monast.
Parisiis
S. Dionysii
ad S. Paulum Via Ostiensi
S. Caesarii Monasterium.
in S. Petro Frascatæ.
S. Gregorii Orat.
in S. Petro [illegible]
S. Salvatoris Orator.
ad S. Petrum in Vaticano.
S. Andreæ Orator.
S. Apollinaris Orat.
S. Cassiani Orat.
S. Crucis Orat.
S. Fabiani Orat.
ad Fontem Orat.
S. Gregorii Hospit.
S. Gregorii Orator.
S. Hadriani Orator.
Hierusalem Monast.
S. Ioannis Baptistæ Orat.
S. Ioannis Evangelistæ Orat.
S. Ioannis, et Pauli Monast.
S. Leonis Orat.
S. Mariæ ad Ambonem Orat.
S. Mariæ in Atrianio, seu Atrio Orat.
S. Mariæ Mediana Orat.
S. Mariæ Pauli I. Orat.
S. Mariæ ad Porticum Ecc.ᵃ
S. Mariæ prope S. Petrum Ecc.ᵃ
S. Martini Monast.
S. Pastoris Orat.
S. Petronillæ Orat.
SS. Processi et Martiniani Orat.
SS. Prothi et Hiacynthi Orat.
S. Salvatoris Orat.
S. Silvestri Orat.
S. Sixti Orat.

Digitized by Google

ad S. Petrum in Vaticano
[illegible]
[illegible] Monast.
[illegible] Monast.
[illegible] Orator.
[illegible] Orator.
ad S. Petrum ad Vincula
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Orat.
[illegible] Orat.
[illegible]
[illegible] Monast.

in Quatuor [illegible]
S. Marcelli [illegible]
ad SS. Quatuor [illegible]
S. Barbarae Orat.
S. Nicolai Orat.
[illegible] Orat.

[illegible]
[illegible] Eccl.
[illegible]
[illegible]
[illegible] Monast.
[illegible]

in Isabello
S. Theodori Eccl.
in [illegible]
S. Hiacynthi [illegible]
S. Mariae Monast.
in [illegible] Mon.
S. Viti Orat.
in Schola Saxonum
S. Mariae [illegible]
in [illegible]
S. [illegible]
in [illegible]
S. Archangeli [illegible]
in Sessoriano
S. Crucis in Hierusalem Eccl.
ad S. Silvestrum
S. Martini Eccl.
[illegible] Mon.
S. [illegible]
in [illegible]
[illegible]
in [illegible]
S. Agathae Monast.
S. [illegible]
in Subaci
S. Benedicti Monast.
S. Cosmae et Damiani Monast.
S. Scholasticae Monast.
S. [illegible] Monast.
in Sylva Candida
SS. Cosmae et Damiani Eccl.
S. Rufinae et Secundae Eccl.

ad Taurellum
S. Laurentii Eccl.
ad Templum [illegible]
SS. Petri et Pauli Eccl.
in Templo Monasterii
S. Agathae Orat.
[illegible]
[illegible] Eccl.
ad Theatrum Pompeii
S. Laurentii [illegible]
[illegible]
ad Thermas [illegible]
S. Potentianae
[illegible] Dominicae
S. Silvestri et Martini Monast.

Digitized by Google

ad S. Thomam Via Appia.
S. Petri Ecclesia
Tiburi.
S. Euphemiae Ecc.
S. Laurentij Ecc.
S. Severini Ecc.
in Vicesimo
S. Andreae Ecc.
in Traiani Foris
SS. Cosmae et Damiani Ecc.
S. Hadriani Ecc.

in Vaticano. Vide ad S. Petrum in Vaticano.
ad Velum aureum.
SS. Georgij, et Sebastiani Ecc.
Velitris.
S. Clementis Ecc.
Via Appia.
S. Agapiti.
S. Andreae in Vicesimo Ecc.
Calisti Coemeter.
ad Catacumbas SS. Petri, et Pauli Ecc.
S. Cornelij
S. Cyriaci
S. Euphemiae.
S. Felicissimi.
S. Januarij.
S. Marci I
S. Maximi.
S. Petri.
Praetextati Coemet.
S. Sebastiani Monast.
S. Sixti.
S. Thomae Ecc.
S. Tiburtij.
S. Valeriani.
S. Urbani.
S. Zenonis
S. Zephyrini.
Via Aurelia
S. Agathae
Calepodij Coemet.
Felicis I. Ecc.
Felicis II. Ecc.
Julij I. Coemet.
S. Mariae in Basilica.
S. Pancratij Ecc.
S. Victoris Monast.

Via Ardeatina
S. Balbinae
S. Damasi.
S. Oditi.
S. Marci I
SS. Nerei, et Achillei
Via Flaminia
Belisarij Xenodochium.
Julij I Coemeter.
S. Venerij
S. Valentini.
Via Lata
SS. Apostolorum Philippi et Jacobi
Belisarij Xenodochium.
S. Marcelli Ecc.
S. Mariae Ecc.
Via Latina.
S. Epimachi.
S. Eugeniae.
S. Gordiani.
S. Joannis Baptistae.
S. Quarti.
S. Quinti.
S. Semitiani.
S. Simplicij
S. Sophiae
S. Stephani
S. Tertullini
Via Lavicana.
S. Andreae Orator.
S. Helenae Orat.
S. Nicandri
SS. Petri, et Marcellini
S. Zotici.
Via Laurentina
S. Mariae.
Via Mamurtina seu Mamertina
Crescentiana Basilica
Via Numentana
S. Agnetis
S. Constantiae
S. Emerentianae
S. Nicomedis.
Via Ostiensis.
SS. Apostolorum Ecc.
S. Cyriaci Ecc.
S. Eupli Orat.
SS. Felicis, et Adaucti Coemet.
S. Pauli Basilica

Digitized by Google

Via [illegible]
[illegible] Coemeterium.
[illegible]
[illegible]
[illegible] I
[illegible] Campo Merulano
[illegible]
[illegible] et Damiani [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Via Tiburtina
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
in [illegible]
[illegible] Mariae.
in [illegible]
[illegible]
[illegible] Coemet.
[illegible] Coemet.
[illegible] I. Coemet.

in Xenodochio
Abbas cum Orator.
Cosmae, et Damiani Orat.
Luciae Orat.
Mariae Orat.

Digitized by Google

MONASTERIA

. . . . S. Fois 192 . 202:
. . Ilgar . . . . . . Africi . 200 :
Agtney 202
. . Agatae et . . . . . Transtiberim
    201:
. Agatae ad Tiburim . 6 : 191 :
    . . : 207 : 240 :
. . Agatae Transtiberim . 40 .
. . Agneti . . . . Furnas . 200 :
S. Ameti . . . Dumentana 203:
. . . . S. Mariae Amores
    201:
. Anastasii ad Aquas . . . . . :
    173 : 188 : 201 : 241 : 260 : 301 .
. . Andreae iuxta Basilicam . . .
    . . . . . 0 . : 350 :
. . Andreae . . . . 60 :
    . 34 : 180 : 201 : 242 : 351 :
. . Andreae et Bartholomei in Late-
    rano . 166 . 201 :
. Andreae Barbarae nuncupatum .
    ad S. Mariam Maiorem . 40 : 95 :
. . Andreae in Massa Iuliana . 201 :
. ad Aquas Salvias . . Anastasii . 173 :
    188 : 201 : 241 : 260 : 301 :
Areas . . . . . . Mariae . 203 :
. . . . et Euphemiae . 202 :
. . . . 203 :
. . . . 210
    . . . . 224 :
    301 : 342

S. Bacchi . . . S. . . . .
    Petri et Pauli . . . . . Domi-
    tiana . . . . 255 :
in Bagarda . . . . 157 :
Baias . . . . 178 :
Barbarae seu S. Andreae Barbarae 40 : 172
S. Bartholomei et . . . . . Laterano
    166 : 201 :
. S. Benedicti . . . . . 113 : 117 : 122 :
S. Benedicti . . . . 20 :
. S. Blasii ad . . . . 40 : 20
. Bonifatii IV . . . . 313 :

S. Caeciliae et Agathae Transtiberim
    201 .
. Caesarii ad . . . . . 70 : . 64 : 265 : 27
. Caesarii . . . . 26 .
. Caesarii ad S. Paulum . . 01 :
. . Calisti seu S. Mariae Transtiberim
    Calisti . 240 : 214 :
Callinici . . . . . . et Bacchi 224 :
in Campo Martis . S. Gregorii . 202 :
. Campus Africi . S. Agathae . 202 :
Casinensis . S. Benedicti 113 : 117 : 122
. Cassiani . . . . 200 : 20
Catabarbara Patricia . Stephani . 1
    201 : 216 :
ad Catacumbas . S. Sebastiani . 321 :
Catabulla Patricia . S. Stephani 201

Digitized by Google

MONASTERIA

[illegible] 165: 149:
[illegible] 18 [illegible]
[illegible]
[illegible] 134
[illegible]
[illegible]
[illegible] 91: 186: [illegible] 140:
[illegible] 204: 265.
[illegible]
[illegible]

[illegible]
Donati [illegible] 203.

[illegible] 74: 180
161: 16[illegible]: 201: 242:
[illegible] 203:
[illegible] 170:
[illegible] 202:
~~[illegible] Martis~~
[illegible] 202:
[illegible] in [illegible] Ma-
[illegible] Maiori [illegible]
II. 95:
S. Gregorij in Campo Martij. 203.

[illegible] Maria Maiore. 172: 202:
[illegible] S. Petrum. 160: [illegible]
[illegible]
Honorij I. [illegible] in Laterano [illegible]
Horreo. S. [illegible]. 56:

[illegible] 203.
[illegible] Baptistę in Laterano. 105 199
[illegible] Evangelistę in Laterano.
[illegible]
S. Ioannis et Pauli ad S. Petrum. 160
201: 177: 321:
[illegible] 202
[illegible] S. Marię. 202
[illegible] Horreo. 56:

in Laterano.
S. Andreę, et
S. Bartholomęi } 166: 201:
Honorij I.
[illegible] Baptistę 105: 199
[illegible] Evang. 105: 199
S. Pancratij 105: 174: 201:
S. Sergij et Bacchi [illegible]
S. Stephani. 201:
ad S. Laurentium in Agro Verano. 40: [illegible]
S. Cassiani 202: 265.
S. Stephani. 40: 168: 172: 202: [illegible]
[illegible] ad S. Mariam Maiorem
172:
[illegible]

Digitized by Google

MONASTERIA

S. Laurentij, Chrysogoni, et Stephani Transtyberim. 104: 202:
S. Laurentij in Palatinis, seu Palacinis. Prope S. Marco. 167: 201: 301: 309:
S. Luciæ Reati. 188: 202: 242:
ad Lunam in Urbe. 40:
de Lutara. S. Mariæ. 203.

S. Mariæ Ambrosij. 202:
S. Mariæ ad Aquas Salvias. 203:
S. Mariæ Juliæ. 202:
S. Mariæ de Lutara. 203.
ad S. Mariam Maiorem.
S. Andreæ Barbaræ. 95:
S. Cosmæ. 201:
ex Gerontocomio Monast: 95:
S. Hadriani. 172: 202:
S. Laurentij. 172: 1
S. Mariæ in Sabinis. 149:
S. Mariæ Calisti Transtyberim. 240: 244:
S. Martini ad S. Petrum. 160: 201: 205: 210: 256: 260: 286: 291: 301:
S. Martini, Silvestri, Sergij, et Bacchi Petri, et Pauli ad Thermas Domitianas Tit: Equitij. 255:
in Massa Juliana. S. Andreæ. 81:
S. Mauritij in Sellia. 121:
S. Michaelis. 202:

Narniæ. S. Valentini. 310:

in Palacinis, seu Palatinis. S. Laurentij. 167: 201: 301: 309:
in Palatio. S. Caesarij. 207:
ad Palatium Licinianum. S. Bibianæ. 90: 20
S. Pancratij in Laterano. 155: 194: 201:
ad S. Pancratium. S. Victoris. 168: 202:
ad S. Paulum. 95:
S. Salvatoris. 131:
S. Caesarij. 201
ad S. Petrum. 103: 160:
Hierusalem. 160: 203: 292:
S. Jo: et Pauli. 160: 201: 277: 301:
S. Martini. 160: 201: 206: 210: 256: 26 287: 291:
S. Stephani Cata Barbara Patricia. 16 201: 216:
S. Stephani Catagalla Patricia. 201: 2
S. Petri, et Pauli, Silvestri, et Martini, Sergij, et Bacchi Tit: Equitij ad Thermas Domitianas. 255:
S. Praxedis. 219: 242: 260:

Reate. S. Salvatoris. 124:
Reati. S. Luciæ. 188: 202: 242:

S. Sabæ in Cella nova. 134: 135: 149: 17 186: 201:
in Sabinis. S. Mariæ. 149:
S. Salvatoris Papiæ. 131:

Digitized by Google

S. Salvatoris de Reate. 224:
de Sardis. S. Viti. 202:
S. Scholasticæ Sublaci. 270:
S. Sebastiani ad Catacumbas. 321:
S. Sergij. 202
SS. Sergij, et Bacchi. Callinici. 302
SS. Sergij, et Bacchi, Silvestri, et Martini, Petri, et Pauli Tit: Equitij. 255:
in Siciliensi Insula. Baiæ Monast: 78:
S. Silvestri, Sublaci. 270
SS. Silvestri, et Martini, Sergij, et Bacchi, Petri, et Pauli Tit: Equitij. 255:
SS. Silvestri, et Stephani. 129: 134: 180: 188: 201: 242: 301: 309:
S. Simitrij. 203: 274:
S. Stephani in Bagauda. 167:
S. Stephani Cata Barbara Patricia 160: 201: 216:
S. Stephani Cata Galla Patricia. 201: 206:
SS. Stephani, Chrysogoni, et Laurentij Trans Tiberim. 164: 202:
S. Stephani iuxta Lateranum. 201:
S. Stephani ad S. Laurentium. 40: 168: 172: 202: 265:
SS. Stephani Papæ, et Silvestri. 129: 134: 180: 188: 201: 242: 301: 309:
Sublaci.
S. Benedicti. 270:
SS. Cosmæ, et Damiani. 277:
S. Scholasticæ. 270:
S. Silvestri. 270
ad Suburam. S. Agathæ. 62: 191: 201: 207: 242:
Tempuli. S. Agathæ. 202.
Trans Tyberim.
S. Agathæ. 98:
SS. Ceciliæ, et Agathæ. 221:
SS. Chrysogoni, Stephani, et Laurentij: 164: 202:
S. Mariæ Tit: Calisti. 240: 244:
S. Valentini. Narniæ. 310:
S. Victoris ad S. Pancratium. 168: 202:
S. Vincentij. 117:
ad Vincula. S. Agapiti. 190: 202:
S. Viti. 133:
S. Viti de Sardis. 202:

Digitized by Google

Digitized by Google

ANTONII DADINI ALTESERRÆ NOTÆ ET OBSERVATIONES IN ANASTASIUM

De Vitis Romanorum Pontificum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PARISIIS,
Apud LUDOVICUM BILLAINE, in Palatio Regio.

M. DC. LXXX.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO VIRO DOMINO

DOMINO

MICHAELI

LE TELLIER

GALLIARUM CANCELLARIO.

CANCELLARIE ILLUSTRISSIME,

Notas & Obſervationes in Anaſtaſium de Vitis Romanorum Pontificum,

Digitized by Google

non uno titulo tibi offero. Scio quà reverentià & religione ſpectes Romanam Eccleſiam, Sedemquè Apoſtolicam, & omnia quæ ad eam colendam pertinent, benevolè & devotè legas & audias. Italiam à Longobardorum jugo armis Pipini Regis & Caroli M. ereptam, ſimul & Patrimonium D. Petri, Regum noſtrorum beneficium veriùs quàm Conſtantini eſſe, non ſine ſuavi animi ſenſu leges. Fidei Gallicanæ veſtigia à primis clara temporibus, ſacræ & prophanæ antiquitatis quæ ibi occurrunt, monumenta obſervare non pigebit. Moveor etiam, CANCELLARIE ILLUSTRISSIME, *ſingulari ſtudio, quo reſtituendo Iuri Civili das operam, & Chriſtianiſſimo Regi, poſtquam Gallias bello reſtituit, de reſtituendis pacis dotibus laboranti fidus conſiliorum particeps, ac executor exiſtis.*

Digitized by Google

Nec eſt quòd miremur Te belli & pacis conſilia pari robore pertractare: jam diutinis rerum experimentis didicimus quantum in rebus domi & foris agendis valeas. Per omnes dignitatum gradus, in ſingulis optimè meritus ad honorum faſtigium perveniſti. Totus Reipublicæ natus non ſolùm per Te, ſumma cum laude functus es, majoribus Regni muniis, ſed & in liberis traduce virtutis ſemine, maximas Eccleſiæ & Reipublicæ partes feliciter geris. Ne quid omittam, rerum Romanarum maximè ſacrarum inveſtigatio, non indignus viſus eſt locus, referendæ tibi gratiæ modò accepti beneficii in probatione meorum Operum, & judicio de his. Nonne par erat Tibi offerri partum, qui Te auctore prodit in lucem? Quid convenientius quàm Tibi dicari Opus merè Romanum & Ponti-

Digitized by Google

ficium. Has igitur Obſervatiunculas, CANCELLARIE ILLUSTRISSIME, *ſingularis in Te obſervantiæ*, *& grati animi argumentum ſuſcipe*; *& à Romanis neglecta*, *ab Aquitano vindicari æqui bonique conſule.*

TVÆ AMPLITVDINI

Addictiſſimus & devotiſſimus ANT. DADINUS ALTESERRA, U. J. Profeſſor, & Decanus Univerſitatis Toloſanæ.

Lutetiæ Pariſiorum die 1. Mart. 1679.

Digitized by Google

INDICULUS
ROMANORUM PONTIFICUM
quorum Vitæ in hoc Opere illuſtrantur.

A

ADEODATUS. 70
Adrianus I. 114
Agapitus I. 53
Agatho. 72
Alexander I. 4
Anacletus. 3
Anaſtaſius I. 36
Anicetus. 8

B

Benedictus I. 58
Benedictus II. 77
Benedictus III. 153
Bonifacius I. 38
Bonifacius II. 51
Bonifacius III. 59
Bonifacius IV. *ibid.*
Bonifacius V. 60

C

Caius. 17
Calixtus I. 10
Celeſtinus I. 38
Clemens I. 2
Conon. 80
Conſtantinus. 87
Cornelius. 12

D

Damaſus I. 34
Deuſdedit. 60
Dionyſius. 15
Donus I. 71

E

Evariſtus. 4
Eugenius I. 67
Eugenius II. 138
Euſebius. 19
Eutychianus. 16

F

Fabianus. 12
Felix I. 15
Felix III. 45

G

Gelaſius I. 45
Gregorius II. 91
Gregorius III. 94
Gregorius IV. 138

H

Hilarus. 40
Honorius I. 61

Hormiſda. 49
Hyginus. 8

I

Innocentius I. 37
Joannes II. 52
Joannes III. 57
Joannes V. 79
Joannes VI. 85
Joannes VII. 86
Julius I. 32

L

Leo I. 40
Leo II. 75
Leo III. 125
Leo IV. 145
Liberius. 33
Linus. 1
Lucius I. 14

M

Marcus. 31
Marcellinus. 18
Marcellus I. 19
Martinus I. 65
Melchiades. 19

N

Nicolaus I. 157

P

Paſchalis I. 136
Paulus I. 108
Pelagius I. 57
Pelagius II. 58
Pius I. 9

S

Sergius I. 80
Sergius II. 144
Severinus. 62
Silverius. 53
Simplicius. 43
Siricius. 35
Siſinnius. 87
Sixtus I. 6
Sixtus II. 14
Sixtus III. 39
Soter. 9
Stephanus I. 14
Stephanus III. 104
Stephanus IV. 108
Stephanus V. 135
Sylveſter I. 19
Symmachus. 46

T

Teleſphorus. 6
Theodorus I. 63

V

Vigilius. 55
Vitalianus. 68
Urbanus I. 11

Zacharias. 100
Zepherinus. 9
Zozymus. 38

ANTO-

ANTONII DADINI ALTESERRÆ NOTÆ ET OBSERVATIONES IN ANASTASIUM

De Vitis Romanorum Pontificum.

IN LINO.

H*IC ex præcepto beati Petri conſtituit, ut mulier in Eccleſiam velato capite introiret.* A Petro memoratur hìc inſtitutum, ut mulieres velato capite ſint in Eccleſia, quò pudori ſexûs conſulatur. Idem à Paulo præceptum, 1. Corinth. 11. ut mulier oret velato capite, quaſi monente natura, quæ capillos dedit mulieri *ἀντὶ περιβολαίου, pro velamine.* Apoſtolicæ inſtitutionis fuit, ut mulieribus locus tabulato diſtinctus à viris eſſet in Eccleſia. Jo. Chryſoſtom. in Matth. Homil. 74. *ἐχρῆν μὲν οὖν ἔνδον ἔχειν τὸ τεῖχος τὸ διεῖργον ὑμᾶς τῶν γυναικῶν. Oportebat quidem interiore pariete à mulieribus ſeparari.* Auguſtin. de Civ. Dei libr. 22. cap. 8. *Admonetur in ſomnis appropinquante Paſcha, ut in parte fœminarum obſervanti ad baptiſterium, quæcumque illi baptizata pri-*

mitus occurriſſet, ſignaret ei locum ſigno crucis Chriſti. Anaſtaſ. in Sergio: *Hic fecit imaginem Beati Petri Apoſtoli, quæ eſt in parte mulierum.* Idem in Gregorio III. *Hic fecit oratorium intra eandem baſilicam, juxta arcum principalem parte virorum.* Idem in Adriano I. *Et rugas in Presbyterio à parte virorum & mulierum ex argento puriſſimo.* Idem in Leone III. *Simulque ut columnas tornatiles tam in ingreſſu corporis dextrà lævaque ex parte virorum ac mulierum.* Dicatis etiam virginibus proprius locus erat in Eccleſia. Ambroſ. ad Virgin. lapſam cap. 6. *Nonne vel illum locum tabulis ſeparatum, in quo in Eccleſia ſtabas, recordari debuiſti, ad quem religioſæ matronæ & nobiles certatim currebant tua oſcula petentes, quæ ſanctiores & meliores te erant?*

IN CLEMENTE.

HIC *fecit ſeptem regiones dividi notariis fidelibus Eccleſiæ, qui geſta martyrum ſollicitè & curiosè unuſquiſque per regionem ſuam diligenter perquirerent.* A Clemente Pontifice notarii per ſeptem regiones Urbis diſpoſiti, qui geſta martyrum ſcriberent, & in acta Eccleſiæ referrent. Notarii erant ſcriptores qui celerrimè per notas ſcribebant. De quibus Martialis libr. 14. Epigr. 208.

Currant verba licèt, manus eſt velocior illis:
Nondum lingua ſuum, dextra peregit opus.

Inde dicti notarii, quòd per notas quæ σιγλαὶ dicuntur, celeritatis causâ ſcriberent. Auguſtin. de Doctrin. Chriſtiana libr. 2. cap. 26. *Ex eo genere ſunt etiam notæ, quas qui didicerunt, propriè jam notarii appellantur.* Hoc genere ſcriptorum paſſim uſi ſunt veteres. Hieronym. in Eſaiam cap. 13. in Prolog. *Dictamus hæc, non ſcribimus, currente notariorum manu currit oratio.* Idem ad Alipium & Auguſtin. *Si autem Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubrationibus reſpondebimus.* Idem ad Auguſtin. *Grandem Latini ſermonis in iſta provincia notariorum patimur penuriam.* Id genus ſcriptorum majori ſumptu conducebatur. Idem adverſ. Vigilantium: *Parce ſaltem nummis tuis, quibus notarios librarioſque conducens, eiſdem & ſcriptoribus uteris, & fautoribus.* Eccleſia Romana ſuos habuit notarios, qui geſta martyrum exciperent. Præter hunc locum Anaſtaſius in Antero: *Hic geſta martyrum diligenter à notariis exquiſivit, & in Eccleſia recondidit.* Eorumdem munus fuit notitiam Eccleſiæ, id eſt, omnia geſta Eccleſiæ

Digitized by Google

conficere, putà donationes, permutationes rerum Eccleſiæ, manumiſſiones ſervorum Eccleſiæ, & cætera. Anaſtaſ. in Julio: *Hic conſtitutum fecit, ut notitia, quæ omnibus pro fide Eccleſiaſtica eſt, per notarios colligeretur, & omnia monumenta in Eccleſiam per primicerium notariorum confecta celebrarentur, &c.* Erant quatuordecim regiones Urbis, quæ à Clemente in ſeptem contractæ; & ſingulis impoſiti notarii, qui martyrum geſta exciperent. Inde dicti ſunt notarii regionarii. Anaſtaſ. in Adriano: *Domnus Paulus Papa eum clericari juſſit, quem notarium regionarium in Eccleſia conſtituens, poſtmodum eum Subdiaconum fecit.*

Sepultus eſt in Græcia. Clemens Romanus Pontifex in Græcia ſepultus, hac occaſione, quòd in perſecutione Trajani in Cherſoneſſum relegatus, anchorâ collo alligatâ, in mare præceps miſſus, inde corpus ejus Romam tranſlatum Nicolao I. Pontifice; de quo Martyrolog. Rom. Nov. 23. Gregor. Tur. de Glor. Martyr. cap. 35. 36.

IN ANACLETO.

H*IC memoriam Beati Petri conſtruxit & compoſuit.* Anacletus furente ipſa perſecutione memoriam, id eſt, ædem ſacram dicavit B. Petro. Memoriæ Apoſtolorum & martyrum dictæ ædiculæ ſacræ, quæ tempore perſecutionis ædificatæ ſunt in ipſorum memoriam, quòd eorum memoria ibi celebraretur. Optatus Milevit. lib. 2. *Denique ſi Macrobio dicatur, ubi illic ſedeat, numquid poteſt dicere, In cathedra Petri, quam neſcio ſi vel oculis novit, & ad cujus memoriam non accedit quaſi ſchiſmaticus?* Et mox: *Ecce præſentes ſunt ibi duorum memoriæ Apoſtolorum.* Et infrà: *Si nefas tibi videtur, aut reatum putas, memoriis Apoſtolorum & Sanctorum omnium communicaſſe.* Auguſtin. in Pſalm. 44. *Oſtendatur mihi Romæ in honore tanto templum Romuli, in quanto ibi oſtendo memoriam Petri.* Idem in Pſalm. 65. *Melius eſt ut Romam cùm venerit Imperator, depoſito diademate ploret ad memoriam Piſcatoris, quàm ut Piſcator ploret ad memoriam Imperatoris.* Idem in Pſalm. 140. *Imperator venit Romam, quò feſtinat ad templum Imperatoris, an ad memoriam Piſcatoris.* Idem de Civit. Dei lib. 22. cap. 10. *Nos autem martyribus noſtris non templa ſicut diis, ſed memorias ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt ſpiritus, fabricamus.*

Digitized by Google

IN EVARISTO.

HIC *titulos in urbe Roma diviſit Presbyteris.* Evariſtus in Urbe titulos diviſit Preſbyteris : id eſt, ſingulis Eccleſiis impoſuit Preſbyteros, in eis ordinatos ſub earum titulo. Eccleſiæ dicebantur tituli, quia cùm Preſbyteri ordinabantur, ordinatio fiebat ſub earum titulo. Ordinatio non fiebat ſine titulo, id eſt, adſcriptione certæ Eccleſiæ, in qua ordinatus titulatus dicebatur, can. *Neminem.* can. *Sanctorum.* 70. diſt. Auguſtin. de Bon. conjugal. cap. 24. *Quemadmodum ſi fiat ordinatio Cleri ad plebem congregandam, etiam ſi plebis congregatio non ſubſequatur, manet tamen in illis ordinandis ſacramentum ordinationis.* Hinc ordinandus in Epiſcopum, nondum Preſbyter, priùs ordinabatur in Preſbyterum ſub titulo certæ Eccleſiæ. Regin. 2. Chronic. *Porro Coloniæ Agrippinæ Rex Hilduinum Abbatem præponere tentavit in Pontificali cathedra, fecitque à Francone Epiſcopo Tungrenſis Diœceſis in Aquis-Palatio Presbyterum ordinari ad titulum ſancti Petri prædictæ Metropolis.* Tituli quos Evariſtus inſtituit, ſunt tituli Cardinales, id eſt, Eccleſiæ adſcriptæ Preſbyteris Cardinalibus, quarum numerus per tempora adauctus eſt. Anaſtaſ. in Marcello: *Et viginti quinque titulos in urbe Roma conſtituit quaſi Diœceſes, propter baptiſmum & pœnitentiam multorum, qui convertebantur ex paganis, & propter ſepulturas martyrum.*

Et ſeptem Diaconos conſtituit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem, propter ſtylum veritatis. Ex conſtitutione Evariſti ſeptem Diaconi debent adſtare Epiſcopo prædicanti, ut cuſtodes habeat adverſus inſidiantes, & teſtes veritatis prædicatæ adverſus detractores, can. *Diaconi.* 93. diſt. Ex Synodo Romana habita ſub Gregorio Epiſcopus debet habere Clericos in privato famulatu, ut teſtes habeat converſationis, can. *Cura Paſtoris.* 2. qu. 7. Imò ex conſtitutione Lucii Epiſcopus in omni loco circa ſe debet habere duos Preſbyteros & tres Diaconos propter teſtimonium Eccleſiaſticum, can. *Jubemus. de conſecr.* diſt. 1. de quo & Anaſtaſ. in Lucio.

IN ALEXANDRO.

HIC *Paſſionem Domini miſcuit in precationem Sacerdotum, quando miſſæ celebrantur.* Conſtitutum de memoria Paſſionis Chriſti in miſſæ ſacrificio celebranda, non eſt proprium Alexan-

Digitized by Google

dri, ſed potiùs ipſius Chriſti, cùm præcepit Apoſtolis, ut quotieſcumque facerent, hoc eſt, ſacrificarent, in ejus memoriam agerent. *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. Quæ verba ſecutus Paulus 2. Cor. 1. *Quotieſcumque*, inquit, *manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* Memoria Paſſionis Chriſti quotidie celebratur in ſacrificio miſſæ. Olim lectio Paſſionis Chriſti fiebat ſemel in anno. Auguſtinus de Tempore ſerm. 144. *Paſſio autem, quia uno die legitur, non ſolet legi, niſi ſecundùm Matthæum. Volueram aliquando ut per ſingulos annos ſecundùm omnes Evangeliſtas etiam Paſſio legeretur. Factum eſt; non audierunt homines quæ conſueverunt, & perturbati ſunt.*

Hic conſtituit aquam aſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum. Ex conſtitutione Alexandri aqua ſale benedicta non modò in Eccleſia, ſed & in ædibus privatorum haberi debet, can. *Aquam. de conſecrat.* diſt. 3. Uſum aquæ luſtralis ſeu benedictæ in Eccleſia, Apoſtolicæ inſtitutionis eſſe tradit Auctor Conſtit. Apoſtolic. lib. 7. cap. 44. Eandem etiam in ædibus ſingulorum haberi ſtatuit Alexander, non abs cauſa; quia ſparſio aquæ benedictæ valet ad arcendos dæmones, avertendas calamitates frugum & ſegetum, & vitandos nocturnos terrores. Marcellus Epiſcopus Apamæenſis in Syria ſparsâ aquâ benedictâ fugavit dæmonem, qui fani Jovis everſionem impediebat. Theodorit. lib. 5. cap. 21. ἀπεδεδράκει ὁ δαίμων, οὐκ ἐνεγκὼν τὴν τοῦ ὕδατος προσβολήν. *Aufugit dæmon, non ferens vim aquæ aſperſæ.* Dæmones qui ægro inſultabant, ſparſione aquæ benedictæ pulſos narrat Petrus Cluniacenſis de Miracul. lib. 1. cap. 7. *Unde alta voce ſocium Olivum, ut ſurgeret, inclamans, vas quod fortè cum aqua benedicta in proximo dependebat, fide plenus arripit, & ſanctificatum elementum huc illucque confidenter aſpergens, omnia illius habitaculi loca infundit.* Et infrà: *Quibus penitus ægro qui hoc ſolus cernebat teſtificante excluſis, & ille à dæmonum infeſtatione liberatus eſt, & quantùm ad ſimilia valeat ſalutaris aquæ cum fide aſperſio, demonſtratum eſt.* Cladem locuſtarum vaſtantium ſegetes aquâ benedictâ per agros ſparsâ avertit Stephanus VI. Pontifex. Anaſtaſ. in ejus vit. *Surrexit, & aquam propriis manibus benedicens, manſionariis præcepit dicens: Tollite, & ſingulis diſtribuite, monentes ut in nomine Domini agros ſuos circumeant, & hanc aquam ſpargant per ſata & vineas, petentes divinum ſibi ſuffragium & ſubſidium.* Quid; Anſelmus Abbas in Cantuarienſem Archiepiſcopum electus, & ad Eccleſiam raptus, electionis impatientiâ penè exanimis, aquâ benedictâ aſpersâ & potâ ſtatim ad

Digitized by Google

animum rediit. Teſtis ipſe lib. 3. epiſt. 1. ad Fratres Boccenſes: *De longè audientes accurrerunt, & videntes me aut animam, aut ſenſum amiſſurum; timuerunt; & hoc timore aquâ benedictâ me aſpergentes, eam mihi potandam porrexerunt.* Aqua benedicta etiam prodeſt ad curandas febres & alios morbos. Gregor. Turon. de Glor. Confeſſ. cap. 24. *Quartanariis quoque & gulam dolentibus data benedicta aqua ſæpius medebatur.*

IN SIXTO.

H*IC conſtituit ut miniſteria ſacra non tangerentur, niſi à miniſtris.* Decretum Sixti eſt, ne vaſa ſacra ab aliis quàm à ſacris miniſtris contrectentur, can. *In ſancta, de conſecr.* diſt. 1. Ex Conc. Laodicenſi can. 21. non licet Subdiaconis, quorum nondum ſacer erat ordo, ſacra vaſa contrectare. Ex Conc. Bracar. I. can. 28. idem interdictum eſt Lectoribus. Can. *Non oportet.* can. *Non licet.* 29. diſt. miniſteria ſunt vaſa ſacra. Anaſtaſ. in Gregor. I. II. *Ambonem etiam marmoreum in eadem Eccleſia fecit, eamque diverſis ditavit linteis, atque miniſteriis.* Idem in Urbano: *Hic fecit miniſteria ſacrata omnia argentea.*

Hic conſtituit, ut quicumque Epiſcoporum evocatus fuiſſet ad Sedem Apoſtolicam, & rediens ad Parochiam ſuam, non ſuſciperetur, niſi cum literis Patriarchæ ſalutationis plebi, quæ eſt Formata. Sixti alterum decretum eſt, ne Epiſcopus evocatus ad Sedem Apoſtolicam, inde rediens in ſua Eccleſia admittatur ſine formatis, ut liqueat an habeat communionem Sedis Apoſtolicæ. Formatæ erant literæ quibus ſignificabatur, portitores literarum habere communionem Sedis Apoſtolicæ. Optat. lib. 2. poſt editam ſeriem Romanorum Pontificum à Petro uſque ad Siricium: *Cum quo nobis totus orbis commercio formatarum, in una communionis ſocietate concordat.* Et Auguſtin. epiſt. 163. *Hic primò aſſerere conatus eſt, ubique terrarum eſſe communionem ſuam. Quærebam utrum epiſtolas communicatorias, quas Formatas dicimus, poſſet quò vellem dare.*

IN TELESPHORO.

H*IC conſtituit ut ſeptem hebdomadas ante Paſcha jejunium celebraretur.* Jejunium Quadrageſimæ non eſt primitus inſtitutum à Teleſphoro: id enim inſtitutionis Apoſtolicæ eſſe jam obſervatum ex can. 69. Apoſtolorum; ſed Pontificia lege ſancitum,

Digitized by Google

can. *Statuimus.* diſt. 4. Jejunium enim Quadrageſimæ à Domino inſtitutum agnovere Patres. Hinc illud fidei noſtræ opus vocitat Ambroſ. ſerm. 33. *Diximus ſuperiore Dominica hoc eſſe fidei noſtræ opus primum, ut horum quadraginta dierum curriculo devotiſſimè jejunemus.* Et illud jejunium à quibuſdam infringi contra præceptum Domini conqueritur idem ſerm. 35. *Qualis autem Chriſtianus es, cùm, Domino jejunante, tu prandes? Dicite enim mihi, interrogo vos, qui in Quadrageſima prandetis, ſi non in conſcientiis veſtris rei eſtis, quòd abſtinente toto populo, vos ſoli contra præceptum Domini devoratis.* Jejunium Quadrageſimæ ad exemplum jejunii Chriſti inſtitutum. Hieronym. in Jonam cap. 3. *Ipſe quoque Dominus verus Iona miſſus ad prædicationem mundi jejunavit quadraginta dies, & hæreditatem nobis jejunii derelinquens, ad eſum corporis ſui ſub hoc numero noſtras animas præparat.* Jejunium Quadrageſimæ conſtituitur ſeptem hebdomadis. Hinc Gregorius Homil. 16. in Evangel. in Dominica 1. Quadrageſim. *A præſenti etenim die uſque ad Paſchalis ſolennitatis gaudia, ſex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo fiunt, ex quibus dum ſex dominici abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia, quàm triginta & ſex dies remanent.*

Et natali Domini noctu miſſæ celebrarentur, cùm omni tempore ante horæ tertiæ curſum nullus præſumeret miſſam celebrare, qua horâ Dominus noſter aſcendit crucem. Teleſphori conſtitutum eſt, ut in nocte nativitatis Dominicæ miſſæ celebrentur, cùm extra hunc diem miſſæ non celebrarentur ante horam tertiam, qua Chriſtus crucifixus eſt, can. *Nocte ſancta. de conſecr.* diſt. 1. In natali Domini miſſa celebratur de nocte in galli cantu. Abbas Urſpergenſ. *Centius quidam civis Romanus, ex fautoribus Henrici IV. in nativitate Domini Gregorium Papam* (is eſt Gregor. VII.) *in galli cantu miſſam celebrantem, de altari graviter vulneratum rapuit, & in turre ſua in cuſtodiam miſit.* In die natali Domini in miſſa quæ celebratur in galli cantu, Evangelium alta voce legit Carolus IV. Imp. de quo Albert. Argentinenſ. in Chronic. *In die quoque ſancto nativitatis Domini Rex communicatus fuit, legitque in miſſa galli cantu alta voce, habens in manu evaginatum gladium, Evangelium Exiit edictum à Cæſare Auguſto.* Mediam noctem ſignat galli cantus, quo Chriſtiani ſurgebant ad orandum. Auguſtin. in Pſalm. 118. *Poſt galli cantum conſuevit eſſe tempus orandi.* In honorem nativitatis Domini multa ſingularia introducta ſunt. Primum, quòd miſſa celebratur de nocte. Secundum, quòd eodem die tres miſſæ celebrantur; prior media nocte, quâ horâ natus eſt Chriſtus; ſecunda di-

Digitized by Google

luculo, id eſt, ſub lucem; tertia, horâ tertiâ qua ſolent celebrari miſſæ publicæ. Gloſſ. in d. can. *Nocte*. cap. *Conſuluiſti. de celebrat. miſſar.* Tertium, quòd ſi natalis Domini incidat in feriam ſextam, licet veſci carne ex conſuetudine generali cap. ult. de obſerv. jejun. de quo Matth. Paris ad ann. 1255. *Erat autem illo anno dies natalis Domini feriâ ſextâ, & comederunt aliqui carnes, ob reverentiam Chriſti, quia Verbum caro factum, ea die prodiit in lucem ſæculi, unde quidam admirative ait: O carni conceſſus honor!* Miſſæ publicæ celebrantur horâ tertiâ, can. *Et hoc. de conſecr.* diſt. 1. Conc. Emeritenſ. can. 19. Aurelianenſ. III. can. 14. de quo dixi Diſſert. lib. 6. cap. 2.

Et ante ſacrificium hymnus diceretur angelicus, hoc eſt, Gloria in excelſis Deo. Poſtrema pars decreti Teleſphori eſt, ut initio ſacrificii miſſæ caneretur hymnus angelicus, hoc eſt, *Gloria in excelſis Deo.* Primum hoc inſtitutum à Teleſphoro, ut hymnus angelicus caneretur in miſſa in natali Domini, d. can. *Nocte ſancta.* Deinde uſu receptum, ut idem hymnus decantetur ſemper in miſſis ſolennibus, etiam in Cœna Domini, can. *Porro. de conſecr.* diſt. 1. Symmacho hoc tribuit Anaſtaſ. in ejus vit.

IN HYGINO.

HIC *Clerum compoſuit, & diſtribuit gradus.* Ordines Eccleſiaſtici diſtincti erant jam à tempore Apoſtolorum, & gradus cujuſque compoſitus: verum aliquid additum priori diſtinctioni & gradui ordinum ab Hygino credendum eſt.

IN ANICETO.

HIC *conſtituit ut Clerus comam non nutriret, ſecundùm præceptum Apoſtoli.* Aniceti decretum eſt, ne Clerici comam nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant, can. *Prohibere.* 23. diſt. Ex antiqua conſuetudine Eccleſiæ Clerici fuere tonſi in coronam. Beda Hiſt. Anglic. lib. 4. cap. 1. de Theodoro, qui à Vitaliano Papa ordinatus, & in Britanniam miſſus Evangelii prædicandi causâ: *Qui Subdiaconus ordinatus, quatuor expectavit menſes, donec illi corona creſceret, quò in coronam tonderi poſſet: habuerat enim tonſuram more orientalium ſancti Pauli Apoſtoli.* Nativam coronam capillorum ordine ſuo in orbem ſurgente habuiſſe memoratur Nicetius Trevirenſis Epiſcopus. Gregorius Turon. de Vit, Patr.

cap.

Digitized by Google

cap. 17. *Igitur ſanctus Nicetius Epiſcopus, ab ipſo ortus ſui tempore Clericus deſignatus eſt: nam cùm partu fuiſſet effuſus, omne caput ejus, ut eſt conſuetudo naſcentium infantium, à capillis nudum quidem cernebatur; in circuitu verò modicorum pilorum ordo apparuit, ut putares ab eiſdem coronam Clerici fuiſſe ſignatam.*

IN PIO.

UT *ſanctum Paſcha die Dominico celebraretur.* Tempore Pii ſtatutum, ut Paſcha ſemper die Dominico celebraretur. Hoc tribuitur Pio, can. *Noſſe. de conſecr.* diſt. 3. Tempore Victoris Papæ vehemens orta eſt controverſia de die Paſchatis, Eccleſiis Aſiæ diem Paſcha celebrantibus 14. die Lunæ, exemplo Judæorum, cæteris Eccleſiis ſemper Paſcha celebrantibus die Dominica, etiam ſi non incideret in eum diem: cujus diſſidii causâ Victor Eccleſias Aſiæ ſubmovit à communione. Euſeb. lib. 5. cap. 23. 24. Et à Victore decretum, ut Paſcha ſemper celebraretur die Dominico, can. *Celebritatem. de conſecr.* diſt. 3. de quo Anaſtaſ. in Victore: *Hic conſtituit ut ſanctum Paſcha die Dominico celebraretur.*

IN SOTERE.

HIC *conſtituit ut nulla monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in ſancta Eccleſia.* Soteris decretum eſt, ne ſanctimonialis ſacra vaſa, vel ſacram pallam altaris contingat, vel incenſum adoleat circa altaria, can. *Sacratas.* 23. diſt. Idem decretum repetitum à Bonifacio I. ex Anaſtaſ. in ejus vita.

IN ZEPHERINO.

HIC *conſtituit ut in præſentia omnium Clericorum, & laïcorum fidelium, ſive Levita, ſive Sacerdos ordinaretur.* Zepherini decretum eſt, ut ordinationes Preſbyterorum & Diaconorum fiant in præſentia Cleri & plebis, ut fiant conſilio Cleri, aſſenſu & teſtimonio plebis. Idem tribuitur Anacleto, can. *Reliqui.* 67. diſt. Idem Conc. Carth. IV. can. 22. *Epiſcopus ſine concilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita ut civium conniventiam & teſtimonium quærat.* can. *Epiſcopus.* 24. diſt. In ordinandis Clericis hanc legem ſibi impoſuit Cyprianus epiſt. 33. ad Preſbyteros & Diaconos:

Digitized by Google

De ordinationibus Clericorum, P. C ſolemus vos antè conſulere, & mores ac merita ſingulorum communi conſilio ponderare. Novati ordinationem, quòd Preſbyter ordinatus eſſet reluctante Clero & plebe, nullam & irritam fuiſſe tradit Euſeb. lib 6. cap 35. Ordinationem Oſberni Preſbyteri ad Eccleſiam de Tricheſtana in Anglia nullam eſſe intendebat Jordanus Prior Acreuſiæ, quòd ſine ipſius aſſenſu, invitis & reclamantibus Parochianis, Eccleſiam ingreſſus eſſet. Jo. Sariſber. epiſt. 119. *Adverſus Osbertum Presbyterum ſuper Eccleſia de Tricheſtana, Jord. Prior Acreuſiæ inſtituit controverſiam, dicens eum præfatam Eccleſiam poſſidere, quam ſine Prioris aſſenſu, & alterius Advocati, citra ſolennem ordinem juris, & regni conſuetudinem, invitis & reclamantibus Parochianis ingreſſus fuerat.*

Et ſic miſſæ celebrarentur, excepto quòd jus Epiſcopi intereſſet, ut tantùm Clerus ſuſtineret omnibus præſentibus ex ea conſecratione de manu Epiſcopi jam coronam conſecratam, & acciperet Presbyter tradendam populo. Ex conſtitutione Zepherini, ubi Epiſcopus miſſam celebrabat, ipſe coronam conſecratam, id eſt, ſacram Euchariſtiam diſtribuebat Clericis, & reliquas partes tradebat Preſbytero, per eum diſtribuendas plebi. Officium Preſbyteri eſt tradere ſacram Euchariſtiam plebi. Preſbyteri ruris in Eccleſia civitatis, præſente Epiſcopo vel Preſbyteris ipſius urbis, non poſſunt offerre, id eſt, miſſam celebrare, nec Euchariſtam dare, ex Conc. Neocæſar. can. 13. can. *Presbyteri.* 95. diſt. Tamen etiam præſente Preſbytero Diaconus, ſi neceſſitas urgeat, poteſt erogare Euchariſtiam, ex Conc. Carth. IV. can. 38. can. *Præſente.* 93. diſt. Et hæc fuit antiquior conſuetudo Eccleſiæ. Cyprian. de Lapſis: *Ubi verò ſolennibus adimpletis calicem Diaconus offerre præſentibus cœpit, &c.* Idem Juſtin. Martyr Apolog. 2. Εὐχαριστήσαντος δὲ τοῦ προεστῶτος δ' ἐπευφημήσαντες πάντες τοῦ λαοῦ, οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων, μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου, οἴνου, καὶ ὕδατος, καὶ τοῖς οὐ παροῦσι ἀποφέρουσι. *Præſidens verò poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus univerſus fauſta acclamatione eam comprobavit, Diaconi diſtribuunt unicuique præſentium, ut participet eum, in quo gratiæ actæ ſunt, panem, vinum & aquam, & abſentibus perferunt.*

IN CALIXTO.

HIC *conſtituit jejunium die ſabati, frumenti, vini, & olei gratiâ.* Calixtus dicitur auctor jejunii ſabati: tamen ex Apo-

Digitized by Google

ſtolica inſtitutione, & primæva Eccleſiæ conſuetudine, in memoriam Chriſti quieſcentis in ſepulcro, id repetendum eſſe verius eſt. Auguſtin. epiſt. 86. *Sequitur ſabbatum, quo die caro Chriſti in monumento requievit. Hinc exorta eſt iſta in regia illa urbe varietas, ut alii, ſicut maximè populi Orientis, propter requiem ſignificandam, mallent relaxare jejunium; alii propter humilitatem mortis Domini jejunare, ſicut Romana & nonnullæ Occidentis Eccleſiæ.* Ambroſ. in epiſt. ad Roman. cap. 14. *Nam ſunt quidem qui quartâ feriâ carnem non edendam ſtatuerunt, ſunt qui ſabatis, ſunt iterum qui à Paſcha uſque ad Pentecoſtem edant.* In jejunio ſabati variæ fuere conſuetudines Eccleſiarum: Romana Eccleſia jejunium ſabati ſervabat, Mediolanenſis Eccleſia contrà; & in hac re conſuetudines Eccleſiarum ſervandas eſſe, conſulto B. Ambroſio, ſcripſit Auguſtin. epiſt. 118. *Mater mea Mediolanum me conſecuta, invenit Eccleſiam ſabbato non jejunantem: cœperat perturbari, & fluctuari, quid ageret, cùm ego talia non curabam; ſed propter ipſam conſului de hac re beatiſſimæ memoriæ virum Ambroſium. Reſpondit ſe nihil docere me poſſe, niſi quod ipſe faceret: quia ſi melius noſſet, id potiùs obſervaret. Cumque ego putaſſem, nulla reddita ratione, auctoritate ſola ſua nos voluiſſe admonere, ne ſabbato jejunaremus; ſubſecutus eſt, & ait mihi: Cùm Romam venio, jejuno ſabbato; cùm hìc ſum, non jejuno: ſic etiam tu ad quam fortè Eccleſiam veneris, ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi.* Jejunium ſabati etiam ab Innocentio I. comprobatum. Anaſtaſ. in Innocentio: *Hic conſtituit ſabbato jejunium celebrari, quia ſabbato Dominus in ſepulcro poſitus eſt, & diſcipuli ejus jejunaverunt.* De jejunio ſabati etiam Hieronym. apud Auguſtin. epiſt. 19. & Caſſian. de Inſtit. Cœnobitar. lib. 3. cap. 10. Socrat. lib. 5. cap. 21. Niceph. Calliſt. lib. 12. cap. 34.

IN URBANO.

HIC *fecit miniſteria ſacrata omnia argentea.* Miniſteria, id eſt, vaſa ſacra Eccleſiæ argentea eſſe, decretum ab Urbano. Singulare eſt quod narratur de Exuperio Toloſano Epiſcopo, eum ſacrificaſſe in vitro, id eſt, calice vitreo. Hieronym. ad Ruſticum: *Nihil illo ditius qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro.* Eâ tamen ætate paſſim vaſa ſacra erant ex auro vel argento. Auguſtin. in Pſalm. 113. *Simulacra gentium argentum & aurum. Sed enim & nos pleraque inſtrumenta & vaſa ex hujuſce-*

Digitized by Google

modi materia vel metallo habemus, in uſum celebrandorum ſacramentorum, quæ ipſo miniſterio conſecrata ſancta dicuntur.

IN FABIANO.

HIC *regiones diviſit Diaconibus.* Jam à Clemente urbs Roma, quæ diviſa erat in quatuordecim regiones, redacta erat in ſeptem, & ſingulis regionibus impoſiti notarii qui erant ex ordine lectorum, qui martyrum geſta exciperent: tum à Fabiano Diaconi diviſi per ſeptem regiones Urbis, ut martyribus in cuſtodia alimoniam miniſtrarent, & eos docerent de his quæ pertinebant ad fidem. Hoc enim erat munus Diaconorum martyres in carcere viſitare, eis alimenta erogare, & eos inſtruere. Cyprian. epiſt. 11. *Et credideram quidem Presbyteros & Diaconos, qui illic præſentes ſunt, monere nos & inſtruere pleniſſimè circa Evangelii legem, ſicut in præteritum ſemper ſub anteceſſoribus noſtris factum eſt, ut Diaconi ad carcerem commeantes, martyrum deſideria conſiliis ſuis & Scripturarum præceptis gubernarent.* Auguſtin. in Brevicul. Collat. *Et recitatum eſt à Donatiſtis Concilium ferme ſeptuaginta Epiſcoporum contra Cæcilianum apud Carthaginem factum, ubi eum abſentem damnaverunt, quòd ad eos venire noluerit tamquam à traditoribus ordinatus, & quia, cùm eſſet Diaconus, victum afferre martyribus in cuſtodia conſtitutis prohibuiſſe dicebatur.*

Et fecit ſeptem Subdiaconos, qui ſeptem notariis imminerent. Ut geſta martyrum in integro colligerent, Clemens inſtituit ſingulos notarios per ſeptem regiones Urbis, qui martyrum geſta exciperent. Fabianus ne notarii ſine teſte eſſent, eis appoſuit totidem Subdiaconos qui eis imminerent, id eſt, eos obſervarent, quò geſta martyrum in integro, id eſt, integra fide colligerentur. Hinc dicti Subdiaconi Regionarii. Anaſtaſ. in Vigilio. Imminere eſt aliquem obſervare. Gregor. lib. 8. epiſt. 29. *Ut fratri & Coepiſcopo noſtro Decio ſtudeat imminere.* Q. Curt. lib. 6. *Sic ego imperio quod dedignor, immineo.* Ambroſ. de Offic. lib. 2. cap. 27. *Agens in rebus imminebat.*

IN CORNELIO.

CORPORA *Apoſtolorum Petri & Pauli de Catacumbis levavit noctu.* Legendum, *Catatumbas.* Hic eſt locus ſecundo ab Urbe milliario, ubi in cryptis condebantur corpora martyrum. De quo & Anaſtaſius in Damaſo: *Hic fecit baſilicas duas, unam juxta Theatrum ſancto*

Digitized by Google

Laurentio, & aliam viâ Ardeatinâ, ubi requieſcit in Catatumbis. Idem in Adriano: *Verùm etiam & Eccleſiam Apoſtolorum, foris portam Appiam milliario tertio, in loco qui appellatur Catatumbas, ubi corpus beati Sebaſtiani martyris cum aliis quieſcit.* Et. Gregorius lib 3. epiſt. 3. *Ad ſecundum Urbis milliarium in loco qui dicitur Catatumbas.* Ubi dixi.

In Tellude noctu ante templum Palladis. Cornelius Pontifex Centumcellis ubi exulabat, per Præfectum Urbi Decio præſentatus noctu in Tellude ante templum Martyris. Malè vulgò in interludo.

Ego de corona Domini literas accepi. Cornelius interrogatus à Decio de literis acceptis contra Rempublicam, reſpondit ſe literas accepiſſe à corona Domini. Corona Domini eſt ordo Clericorum. Auctor Conſtitution. Apoſtolic. lib. 2. cap. 28. de Preſbyteris: ὡς σύμβουλοι τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῆς ἐκκλησίας στέφανος, εἰσὶ γὰρ συνέδριον, καὶ βουλὴ τῆς ἐκκλησίας. Imitatus Paulum, Philipp. 4. *Fratres mei cariſſimi, gaudium meum & corona mea, ſic ſtate in Domino.*

Tunc Decius iracundiâ plenus, juſſit os beati Cornelii cum plumbatis cædi. Plumbatæ genus flagelli plumbeis glandibus in capite inſtructi, quo cædebantur martyres, de quo Martyrolog. Rom. 6. Jun. & ibi Baron.

Cujus corpus noctu collegit beata Lucina cum Clericis, & ſepelivit in crypta. Tempore perſecutionis corpora martyrum noctu condebantur in cryptis. Hieronym. in Ezechiel. lib. 12. cap. 40. *Dum eſſem Romæ puer, & liberalibus ſtudiis erudirer, ſolebam cum cæteris ejuſdem ætatis & propoſiti diebus Dominicis ſepulcra Apoſtolorum & martyrum circuire, crebroque cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defoſſæ ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora ſepultorum.* B. Laurentium ſepultum in crypta cum aliis multis martyribus refert Anaſtaſ. in Xiſto II. Ferreolus & Ferrucius ſepulti in crypta apud Veſontionem. Gregor. Tur. de Mirac. Martyr. cap. 71. *Hic in abdito cryptæ, duo, ut paſſio declarat, martyres Ferreolus atque Ferrucio ſunt ſepulti.*

Græci quoque condebant corpora in hypogæis, id eſt, locis ſubterraneis. Petron. in Satyric. *Hæc ergo cùm virum extuliſſet, non contenta vulgari more, funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam proſequuta eſt defunctum, poſitumque in hypogæo Græco more corpus cuſtodire, ac flere totis noctibus diebuſque cœpit.* Chriſtiani quoque fugientes martyrium latebant in cryptis. Anaſtaſ. in Caio: *Hic fugiens perſecutionem Diocletiani, in cryptis habitando, martyrio coronatur.*

Digitized by Google

IN LUCIO.

HIC *poteſtatem dedit omnis Eccleſiæ Stephano Archidiacono ſuo.* Lucius ad martyrium pergens Stephano Archidiacono ſuo dedit poteſtatem omnium rerum Eccleſiæ. Archidiaconus erat cuſtos & adminiſtrator rerum Eccleſiæ. Hinc in Archidiacono induſtriam requirit Hieronym. ad Evagrium: *Diaconi eligant de ſe, quem induſtrium noverint, & Archidiaconum vocent.* Et eum imitatus Sidon. lib. 4. epiſt. 25. *Lector hic primùm, poſt laborum temporumque proceſſu Archidiaconus, in quo gradu ſeu miniſterio multùm retentus propter induſtriam.* Sic & Stephanus proximus ſucceſſor Lucii ante martyrium omnia vaſa Eccleſiæ & arcam pecuniæ Eccleſiaſticæ, Xiſto Archidiacono ſuo in poteſtatem dedit, de quo Anaſtaſ. in Stephano: *Omnia vaſa Eccleſiæ Archidiacono ſuo Xiſto in poteſtatem dedit & arcam pecuniæ.* Idem antè præſtitit Cornelius, de quo Anaſtaſ. *Iam ante paſſionem ſuam omnia bona Eccleſiæ tradidit Stephano Archidiacono ſuo.* Xiſtus II. Laurentium habuit Archidiaconum ſuum, & martyrii æmulum. Hinc ille Xiſto ad martyrium properanti, apud Ambroſ. 1. Offic. 41. *Quò, Sacerdos ſancte, ſine Diacono properas?*

IN STEPHANO.

HIC *conſtituit Sacerdotes & Levitas veſtes ſacratas in uſu cotidiano non uti, niſi in Eccleſia tantùm.* Ne Presbyteri & Diaconi ſacris veſtibus uterentur in uſu quotidiano, vetuit Stephanus. Eo nomine notantur Vandali, quòd de ſacris pallis & veſtibus veſtes ſibi facerent. Sigebert. ad ann. 451. *In Africa exardeſcentibus Wandalis, cùm ita divinos libros exurerent, & de ſacris palliis ac veſtibus veſtes ſibi facerent.* Proculum Miſſum Genſerici Regis Vandalorum arguit Victor Uticenſ. de Perſecut. Vandal. quòd de pallis altaris camiſias ſibi & femoralia faceret.

IN XISTO II.

ET *poſt paſſionem beati Xiſti poſt tertia die paſſus eſt & beatus Laurentius ejus Archidiaconus.* B. Laurentius fuit Archidiaconus Xiſti, quem ad martyrium properantem & ipſe ad martyrium anhelans his verbis affatus, quæ retulit Ambroſ. de Offic.

Digitized by Google

lib. 1. cap. 41. *Quò, Sacerdos ſancte, ſine Diacono properas? &c.* Voti compos ſex pòſt diebus martyrium paſſus eſt.

IN DIONYSIO.

HIC *Presbyteris Eccleſias diviſit, & cœmiteria, & Parochias, Diœceſes inſtituit.* Evariſtus primus titulos, id eſt, Eccleſias in Urbe diviſit, auctore ipſo Anaſtaſio; poſtea clade variarum perſecutionum, & diutina vacatione Eccleſiarum perturbato ſtatu Eccleſiarum, tandem à Gallieno reddita pace Eccleſiæ, rurſus à Dionyſio diviſæ Parochiæ, aut veriùs reſtitutæ, primùm in Urbe, tum in Provinciis, ut patet ex integra epiſt. Dionyſii ad Severum Cordubenſem Epiſcopum, cujus pars extat in can. *Eccleſias.* 13. qu. 1. & in cap. *Paſtoralis. de his quæ fiunt à Præſ. ſine conſ. Cap.* de quo fuſiùs dixi Diſſ. lib. 5. cap. 4.

IN FELICE.

HIC *conſtituit ſupra ſepulcra martyrum miſſas celebrari.* Oratoria ſeu altaria extruebantur ſuper ſepulcra martyrum in eorum memoriam. Auguſtin. contra Fauſt. lib. 20. cap. 21. *Populus autem Chriſtianus memorias martyrum religioſa ſolennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atque orationibus adjuvetur; ita tamen ut nulli martyrum, ſed ipſi Deo martyrum, quamvis in memorias martyrum, conſtituamus altaria, &c.* Et hæc dicebantur martyria. Synod. Chalced. can. 8. οἱ κληρικοὶ τῶν πτωχείων, καὶ μοναστηρίων, καὶ μαρτυρείων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπισκόπων, διαμενέτωσαν. *Clerici ptochotrophiorum, monaſteriorum, & martyriorum ſub poteſtate Epiſcoporum permaneant.* Pallad. Hiſt. Lauſiac. cap. 103. de Innocentio Abbate: εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαρτύριον ἑαυτοῦ ὃ ᾠκοδομήκει αὐτὸς, ἐν ᾧ κατέκειτο λείψανα τοῦ θείου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. *Ingreſſus eſt in ſuum martyrium, quod ipſe ædificarat, in quo ſitæ ſunt reliquiæ ſancti Ioannis Baptiſtæ.* Hieronym. in vita Hilarionis: *Cauſam occultandi juxta præceptum Antonii fuiſſe referentes, ne Pergamius qui in illis locis ditiſſimus erat, ſublato ad villam ſuam Sancti corpore, martyrium fabricaretur.* Conſtitutione Theodoſii permiſſum eſt, quo in loco Sanctorum aliquis eſt conditus, pro ejus veneratione martyrium, quod vocant, condere, L. 7. C. Th. *de ſepulcr. violat.* Hinc Martyra-

Digitized by Google

rii dicti Preſbyteri conſtituti in oratoriis martyrum, cultûs martyrum causâ. Conc. Aurelian. II. can. 13. *Abbates Martyrarii Recluſi vel Presbyteri, epiſtolia dare non præſumant.* Gregor. Tur. de Mirac. martyr. lib. 2. cap. 46. *Eo tempore cùm poſt obitum Proſerii Martyrarii Urbanus Diaconus hujus baſilicæ ordinatur æditus.* Et quòd conſtitutione Felicis permiſſum eſt miſſas celebrari ſuper ſepulcris martyrum, intelligendum eſt de miſſis quæ celebrarentur in oratoriis extructis in memoriam martyrum, in quibus conditæ erant eorum reliquiæ, vel integra corpora.

IN EUTYCHIANO.

H*IC conſtituit ut fruges ſuper altare tantùm fabæ & uvæ benedicerentur.* Inſtituti Apoſtolici fuit, ut novæ fruges & uvæ recentes ſuper altare offerrentur velut primitiæ frugum, & à Sacerdotibus benedicerentur, neve mel aut lac vel aliud quicquam offeratur, præter uvas & fruges recentes, ex can. 3. Apoſt. Syn. Carth. can. 40. Syn. VI. in Trull. can. 28. 57. can. *Didicimus. de conſecr.* diſt. 1. & Conſtit. Apoſtol. lib. 8. cap. 46. Inde manavit ritus apud Græcos, ut fruges & uvæ recentes benedicantur à Patriarcha CP. in feſto Aſſumptionis B. Mariæ, in ſacra æde Blachernarum, teſte Balſamon. ad d. can. 3. Apoſt. & apud Latinos, ut uvæ benedicantur in feſto D. Sixti, Gloſſ. in d. can. *Didicimus.* Itaque Eutychianus non eſt dicendus auctor ejus inſtituti, ſed potiùs inſtaurator. Ac valde probabilis eſt conjectura Baronii, hoc inſtitutum repetitum ab Eutychiano, ut opponeretur errori Manichæorum, qui putabant vinum eſſe fel principum tenebrarum, & quibus vinum guſtare ſacrilegium erat, ut teſtatur Auguſtin. de Morib. Manichæor. cap. 16. Idem contra Fauſt. lib. 20. cap. 12.

Conſtituit ut quicumque fidelium martyrem ſepeliret, ſine dalmatica, aut colobio purpurato, nulla ratione ſepeliret. Eutychianus ſtatuit ne martyr ſine dalmatica vel colobio purpurato ſepeliretur. Hoc conſtitutum eſt ad cultum martyrum, quia dalmatica erat veſtis communis Epiſcoporum & Diaconorum. Auguſtin. Quæſt. veter. Teſt. cap. 46. *Quaſi non hodie Diaconi dalmaticis induantur ſicut Epiſcopi.* Et Pontius Diaconus in vit. S. Cypriani apud Surium Sept. 14. *Et cùm ſe dalmaticâ expoliaſſet, & Diaconibus tradidiſſet, in linea ſtetit.* Paſcaſii Diaconi feretro ejus dalmatica impoſita ſtatim claruit miraculis. Gregor. Dialog. lib. 4. cap. 40. *Hic itaque cùm*

temporibus

Digitized by Google

temporibus Symmachi Apoſtolicæ Sedis Præſulis eſſet defunctus, ejus dalmaticam feretro ſuperpoſitam, dæmoniacus tetigit, ſtatimque ſanatus eſt. Martyres ſepulti cum dalmatica vel colobio purpureo. Colobium erat tunica ſine manicis, inſtar dalmaticæ, habens plagulam purpuræ aſſutam, quod eſt ſignum militiæ Chriſti, Doroth. Doctrin. 1. ἔχει δὲ τὸ κολόβιον ἡμῶν καὶ σημεῖον τι πετὲ πορφυροῦν· τί θέλει τὸ σημεῖον τὸ πορφυροῦν; ἕκαστος στρατευόμενος τῷ βασιλεῖ, πορφύραν ἔχει εἰς τὸ χλανίδιον αὐτοῦ. *Habet & tunica ſignum purpureum: quid vult ſignum purpureum? unuſquiſque Regi militans habet purpuram in chlamyde ſua.* Cucullas Tabennenſibus Fratribus impoſuit Pachomius Abbas, inſignes ſigno crucis purpureæ. Pallad. Hiſt. Lauſiac. cap. 38. πιλαὶς σταυροῦ διαπορφυρεῖς ἐκέλευσε τούτοις ἐπιτίθεσθαι. *Cucullas juſſit eis imponi, habentes crucem purpuream.*

IN CAIO.

HIC *conſtituit, ut ordinationes omnes in Eccleſia ſic aſcenderent, ſi quis Epiſcopus eſſe mereretur, ut eſſet Oſtiarius, Lector, Exorciſta, ſequens Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, & exinde Epiſcopus ordinaretur.* Conſtitutione Caii ordinationes Epiſcoporum per ſaltum vetitæ: id eſt, ne quis ordinetur Epiſcopus, niſi priùs ſuſceptis ſingulis ordinibus, can. *Illud.* 77. diſt. Adeoque ex Conſtitutionibus Sylveſtri, Zozimi & Syricii prohibetur, ne quis perveniat ad Epiſcopatum, niſi in ſingulis ordinibus per certa tempora immoratus ſit, ex Anaſtaſio in Sylveſtro, Sigeberto ad ann. 387. can. *In ſingulis.* can. *Quicumque.* ead. diſt. can. *Monachos.* 16. qu. 1. His gradibus Joannem perveniſſe ad Cabillonenſem Epiſcopatum, teſtis eſt Sidon. lib. 4. epiſt. 25. *Lector hic primùm, ſic miniſter altaris, idque ab infantia, poſt laborum temporumque proceſſu Archidiaconus, in quo ſeu gradu ſeu miniſterio multùm retentus propter induſtriam, diu dignitate non potuit augeri, ne poteſtate poſſet abſolvi: attamen hunc jam ſecundi ordinis Sacerdotem collegam ſibi conſecravere.* Hinc Cato Preſbyter poſt Gallum electus ad Epiſcopatum Arvernenſem, gloriabatur ſe per omnes gradus ad Epiſcopatum perveniſſe. Apud Gregor. Tur. lib. 4. Hiſtor. Fr. cap. 6. *Nam & ipſos clericatus gradûs canonica ſum ſemper inſtitutione ſortitus. Lector decem annis fui, Subdiaconatûs officium quinque annis, Diaconatûs verò quindecim annis mancipatus fui; Presbyterii autem jam honore viginti annis potior: quid enim mihi nunc reſtat, niſi ut Epiſcopatum, quem fidelis ſervitus promeretur, accipiam?* Hinc repen-

Digitized by Google

tinas ordinationes Epiſcoporum, quæ fiebant apud hæreticos, damnat Tertull. de Præſcript. adv. hæretic. *Ordinationes eorum temerariæ, leves, inconſtantes, nunc neophytos conlocant, nunc ſæculo obſtrictos, nunc apoſtatas veſtros, ut gloriâ eos obligent, quia veritate non poſſunt. Nuſquam faciliùs proficitur quàm in caſtris rebellium, ubi ipſum eſſe, illic promereri eſt. Itaque alius hodie Epiſcopus, cras alius; hodie Diaconus, qui cras Lector; hodie Presbyter, qui cras laïcus: nam & laïcis ſacerdotalia munera injungunt.*

IN MARCELLINO.

Et poſt hoc factum jacuerunt corpora ſancta in platea, ad exemplum Chriſtianorum, diebus triginta ſex, ex juſſu Diocletiani. Corpora martyrum inſepulta jacuerunt in foro, ad exemplum Chriſtianorum: id eſt, ut hoc ſpectacula Chriſtiani moverentur ad defectionem, ex juſſu Diocletiani; pœnæ ad exemplum. Anaſtaſ. in Theodoro: *Videns autem Iſacius caput Mauritii, gaviſus eſt, & fecit ad exemplum multorum in circo Ravennate in ſtipitem poni.* Eodem tempore in perſecutione Maximiani corpora martyrum inſepulta feris & alitibus expoſita, & ne ſepelirentur, cuſtodes adhibiti. Euſeb. lib. 8. cap. 19. Apud Græcos damnatorum corpora inſepulta manebant. Q. Curt. lib. 8. cap. 2. *Iure interfectum Clytum Macedones decernunt, ſepultura quoque prohibituri, ni Rex humari juſſiſſet.* Apud Romanos idem moris fuit etiam in animadverſione militum. Tacit. 1. Annal. *Corpora extra vallum abjecta oſtentui.* Tamen conſtitutione Diocletiani damnatos ſepulturæ tradi non vetatur, L. *Obnoxios.* C. *de Relig. & ſumpt. fun.* Conſtantinopoli erat locus, cui nomen erat Polagium, deſtinatus ſepulturæ damnatorum, cujus meminit Cedren. in Conſtantino Copronymo: *τόπον καταδίκων.* Et temporibus ipſis Decii corpora martyrum ſepulturæ tradi vetitum non fuit; & penes copiatas ſeu laborantes, fuit cura ſepulturæ corporum martyrum. Cyprian. epiſt. 3. *Et quod maximum eſt, corpora martyrum, aut cæterorum, ſi non ſepeliantur, grande periculum imminet eis, quibus incumbit hoc opus.* Cloacas urbis cùm Tarquinius Priſcus plebis operâ faceret, & tædio operis cives mortem ſibi conſciſcerent, novo pœnæ genere eos compeſcuit à propria nece, defunctorum corpora figens crucibus ſpectanda civibus, ſimul & feris alitibuſque laceranda. Plin. lib. 36. cap. 15.

Digitized by Google

IN MARCELLO.

D*AMNATVS eſt in catabulum.* Marcellus à Maxentio damnatus eſt in catabulum. Catabulum in urbe erat ſtabulum jumentorum, quæ uſui erant ad vehenda onera publica. De quo Anaſtaſ. infr. tribus locis : *Cùm multis diebus ſerviret in catabulo.* Et paulò pòſt : *Emerunt eum de catabulo.* Et rurſus : *Et juſſit in eadem Eccleſia iterum plancas exſterni, ut ibidem animalia catabuli congregata ſtarent.* Et Papias : *Catabulum, clauſura animalium, ubi deſuper aliquid jacitur.* Inde Catabulenſes dicti, qui pœnæ causâ inſerviebant catabulo. De quibus L. 9. C. Th. *de Piſtorib. & Catabulenſ.* Et Caſſiodor. 3. Var. 16. & lib. 4. epiſt. 47. Catabulum eſt equile regium, ad quod martyres damnari ſolebant. Euſeb. lib. 8. cap. 22. ὅπως τῇ βασιλικῶν ἵππων ἐνόχους παραστάσει καταδικάσειεν. *Regiorum equorum curæ obnoxios judicavit.* Cedren. in Nicephoro : ἀπὸ γενικῶν, καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ καταβολίῳ. Ineptè Platina cacabulum vocat. Cujac. 16. obſ. 5.

IN EUSEBIO.

H*IC hæreticos invenit in urbe Roma, quos verè ad manus impoſitionem reconciliavit.* Reconciliatio publicorum pœnitentium, & converſorum hæreticorum, pertinet ad Epiſcopum, fitque per manuum impoſitionem, can. *In cap.* 50. diſt. can. *Quamvis.* 68. diſt. can. *Si jubet.* 26. qu. 6. Anaſtaſ. in Silveſtro : *Et conſtituit ut Presbyterum Arrianum reſipiſcentem non ſuſciperet, niſi Epiſcopus loci deſignati.* Idem ſtatutum à Siricio. Anaſtaſ. in ipſius vit. Sigebert. ad ann. 387.

IN MELCHIADE.

H*IC fecit ut oblationes conſecratæ per Eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur, quod declaratur fermentum.* A Melchiade decretum ut fermentum, id eſt, panis fermentatus benedictus ab Epiſcopo vice eulogiæ mitteretur per Eccleſias in ſymbolum communionis. De quo Anaſtaſ. infr. in Siricio.

IN SYLVESTRO.

H*IC in exilio fuit in montem Soractem.* Sylveſter latuit in monte Soracte, fugiens perſecutionem Conſtantini. Soracte mons vicinus Urbi. Plin. lib. 2. cap. 93. *Et Soracte vicino Vrbi tra-*

Digitized by Google

ſta. Idem libr. 7. cap. 2. *Haud procul urbe Roma in Faliſcorum agro familiæ ſunt paucæ, quæ vocantur Hirpiæ, ſacrificio annuo, quod fit ad montem Soractem Apollini, ſuper ambuſtam ligni ambulantes, non aduruntur.*

Hic fecit in urbe Roma Eccleſiam in prædio cujuſdam Presbyteri ſui, qui cognominabatur Equitius, quem titulum Romanum conſtituit juxta Thermas Domitianas, qui uſque in hodiernum diem appellatur titulus Equitii. Evariſtus primus in Urbe diviſit titulos, id eſt, Eccleſias parœciales Preſbyteris. Excreſcente multitudine fidelium, Marcellus 25. titulos in Urbe conſtituit. Reddita pace Eccleſiæ Pontifices per tempora auxere titulos Urbis. Sylveſter conſtituit titulum Equitii, cui nomen ab Equitio Preſbytero, in cujus fundo poſitus eſt.

Amas argenteas duas penſantes ſingulæ libras denas. Hamæ ſunt vaſa, è quibus acetum vel aqua funditur ad extinguenda incendia, L. 5. §. *Sciendum.* ff. *De offic. Præfect. vigil.* L. *Quæſitum.* §. *Acetum. de inſtruct. legat.* Plin. lib. 3. epiſt. 33. Amæ in uſu Eccleſiaſtico, ſunt vaſa, è quibus vinum vel aqua funditur in calicem propter ſacrificium miſſæ. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Amam unam ex argento puriſſimo, penſantem libras decem.* Ordo Romanus: *Amas argenteas, cantatorium, & cætera vaſa aurea & argentea.* Inde amulæ diminutivum. Anaſtaſ. in Gregor. III. *In oratorio amulas ſuper auratas paria duo.* Idem in Adriano I. *Amulam offertoriam unam penſantem libras ſexaginta & ſeptem.* Hamarum & hamularum uſum apertè indicat Ordo Romanus: *Amulæ argenteæ ad vina fundenda paratæ.*

Patenam argenteam chriſmalem auro cluſam, penſantem libras quinque. Patena chriſmatis, eſt patena in qua chriſma deponebatur, paratum ad ordinationes, vel baptiſmum. Auro cluſa dicitur; quia includebatur aureâ thecâ cuſtodiæ causâ. Patena eſt vas patens, in quo reponitur ſacrum corpus Chriſti. Anaſtaſ. in Nicolao I. *Patenam ex auro puriſſimo miſit Michaël Imperator, cum diverſis lapidibus pretioſis albis, praſinis & hyacinthinis.* Hinc patena calici adjungitur. Ditmarus lib. 6. *Et magnum calicem ex eodem metallo cum patena ſimul & fiſtula dedit.*

Phara coronata decem penſantes ſing. libras octonas. Pharus eſt majus lychni ſeu candelabri vel lucernæ genus tranſlatitiè à Pharo Alexandrina, quæ de nocte navigantibus adlucebat. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Pharum ex auro puriſſimo, item pharum cantharum ex auro puriſſimo ante altare, in quo ardet oleum nardicum piſticum.* Et rurſus: *Pharum cantharum argenteum cum delphinis centum & viginti.* Idem

Digitized by Google

in Adriano : *Fecit & farum majorem in eadem beati Petri Eccleſia in typum crucis, qui pendet ante presbyterium, habentem candelas 1365.* Idem in Benedict. III. *Pharum cantharum argenteum ſedentem in pedibus quatuor, in quo lucerna ſimul & cerei ponebantur juxta lectorium, miro opere fecit.* Leo Oſtienſis Chronic. Caſſ. lib. 3. cap. 31. *Fecit & pharum cum 12. extrinſecùs pertinentibus turribus ſex, & triginta lampadibus ex ea pendentibus.* Walafridus Strabo Vit. S. Galli lib. 2. cap. 34. apud Sur. tom. 5. *Farum quæ ante altare ſancti Galli pendebat, pro incendendis luminaribus.* Ait oleum è nardo piſticum, id eſt, fidele, pretioſum, ut Marci 14. *ναρδου πιστικῆς.* Hieronym. in Matth. lib. 4. cap. 26. *Nardum piſticum, hoc eſt, verum & abſque dolo.* Interdum pharo jungitur cantharus, quod eſt genus vaſis, cui ſuperponitur pharus.

Canthara cyroſtrata in gremio baſilicæ argentea quinquaginta. Canthara ceroſtrata (ſic enim legendum, vel ſimpliciter ceroſtrata) ſunt vaſa in quibus collocantur cerei vel lucernæ. Anaſtaſ. in Vigilio: *Ceroſtatas argenteas deauratas majores duas, quæ ſtant uſque hodie ante corpus beati Petri Apoſtoli.* Anaſtaſ. in Honorio : *Fecit & ceroſtatas majores ex argento paria duo, quæ ſunt ante corpus beati Petri Apoſtoli.* Idem in Leone III. *Fecit ceroſtatas majores verſatiles anaglyphos ex argento puriſſimo.* In cantharis ardebat oleum, in pharis cerei & lucernæ. Bulenger. de Rom. Pontific. lib. 2. cap. 6. In cantharis etiam mittebatur thus ſuffitûs causâ. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Cantharum interraſilem, in quas thus mittitur.*

Et chriſma ab Epiſcopo confici. Conſecratio chriſmatis eſt ordinis Epiſcopalis, ex Synodo Romana habita ſub Sylveſtro can. 4. Ea eſt vetita Presbyteris, & data ſolis Epiſcopis, quod probavit Syn. Carthag. II. can. 3. & Carthag. III. can. 86. can. *Si jubet.* & ſeq. 26. qu. 6. Hieronym. in Sophon. *Sacerdotes quoque qui dant baptiſmum, & ad Euchariſtiam Domini imprecantur adventum, faciunt oleum chriſmatis, manus imponunt, Catechumenos erudiunt, Levitas & alios conſtituunt Sacerdotes.* Frodoard. in Chronic. ad ann. 967. de Adalberone Laudunenſi Epiſcopo : *Remis denique poſtea Kal. Aprilis, Epiſcopus eſt ordinatus, in ſancto Palmarum die, exin Laudunum rediens, ſacrum chriſma ſacravit Eccleſiaſtico more, &c.*

Et privilegium Epiſcopis dedit, ut baptizatuum conſignarent, propter hæreticam ſuaſionem. Conſignatio ſeu confirmatio baptizatorum eſt ordinis Epiſcopalis, & pertinet ad Epiſcopos tantùm, ex Synodo Romana habita ſub Sylveſtro. Quod comprobatum eſt can. *Presbyteris.* & ſeq. *de conſecr.* diſt. 4. can. *De his.* can. *Manus.*

Digitized by Google

can. *Noviſſimè.* & ſeqq. *de conſecr.* diſt. 5. Hieronym. ad Luciferianos: *Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos qui longè in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem ſancti Spiritus manum impoſiturus excurrat.*

Hic & hoc conſtituit, ut baptizatum liniret Presbyter chriſmate levatum de aqua, propter occaſionem tranſitûs mortis. Chriſmatio ſeu unctio baptizatorum, inſtituta à Sylveſtro propter occaſionem tranſitûs mortis, id eſt, propter frequentes caſus qui contingebant, ut recèns baptizati obirent. De quo Vicecomes de Baptiſm. lib. 5. cap. 3.

Hic conſtituit ut nullus laïcus crimen laïco inferre audeat. Ex Synodo Romana habita ſub Sylveſtro can. 14. laïci non audiuntur teſtes vel accuſatores adverſus Epiſcopum, can. *Nullus.* 2. qu. qu. 7. can. *Teſtimonium.* 11. qu. 1. quia oppido multi infeſti eis exiſtunt, can. *Laïcos.* can. *Laïci.* 2. qu. 7.

Hic conſtituit ut Diaconi dalmatica uterentur in Eccleſia, & pallio linoſtino læva eorum tegeretur. Sylveſtri inſtitutum eſt, ut Diaconi Eccleſiæ Romanæ dalmaticis uterentur intra Eccleſiam. Cæteris interdictum eſt uſu dalmaticæ, niſi ex privilegio, ut Arelatenſibus, can. *Communis.* 23. diſt. vel certis diebus, can. *De jejunio.* 76. diſt. Dalmatica eſt tunica ſine manicis, quæ eſt veſtis Diaconorum. Auguſtin. Quæſt. veter. Teſtam. cap. 46. *Quaſi non hodie Diaconi dalmaticis induantur ſicut Epiſcopi.* Et Ammian. lib. 24. *Pectoralem tuniculam ſine manicis textam, Maras quidam nomine indutus eſt, ut appellant Chriſtiani, Diaconus.* Dalmaticæ additur pallium linoſtinum in læva in ornatu Clericorum, quod eſt pallium lineum, alba, ſeu mappula, qua utebantur Diaconi Eccleſiæ Romanæ, can. *Diaconus.* can. *Illud.* 93. diſt. Hoc eſt, orarium quod Diaconi geſtant in ſiniſtro humero, can. *Unum orarium.* 25. diſt.

Hic conſtituit ut nullus Clericus propter cauſam quamlibet in curiam introiret, nec ante judicem cinctum cauſam diceret, niſi in Eccleſia. Ex Synodo Romana ſub Sylveſtro vetatur, ne quis Clericus cauſam dicat apud judicem cinctum, id eſt, civilem, can. *Nullus Clericus.* 11. qu. 1. Cincti judices ſunt magiſtratus omnes qui habent imperium merum, qui habebant jus cinguli & gladii. Gregor. Nazianz. epiſt. 46. ad Africanum: κἂν τὴν ἀναίμακτον ἄρχῃ ἀρχὴν, κἂν τὴν μετὰ ξίφους, καὶ τελαμῶνος. *Sive incruentum imperium gerat, ſive cum gladio & cingulo.* Hinc cincti diſcinctis opponuntur,

Digitized by Google

id eſt, judices in actu poſiti, his qui magiſtratu defuncti ſunt. Sidon. lib. 5. epiſt. 7. *Cinctu jura, diſcinctu privilegia.* Idem conſtituit Julius, de quo Anaſtaſ. in ejus vit. *Hic conſtitutum fecit, ut nullus Clericus cauſam quamlibet in publico ageret, niſi in Eccleſia.*

Hic conſtituit, ut ſacrificium altaris, non in ſerico, atque in panno tincto celebraretur, niſi tantùm in linteo ex terreno lino procreato. Synodus Romana ſub Sylveſtro ſtatuit, ne ſacrificium miſſæ celebretur in panno ſerico vel tincto, ſed in lineo tantùm, can. *Conſulto. de conſecr.* diſt. 1. Veſtis linea fuit inſigne Sacerdotum. Jacobus Nazarenus lineo tantùm pallio uſus eſt, de quo Matth. 14. *Fugit adoleſcens, relicta ſindone, qua erat amictus.* Inde alba dicitur veſtis ſacra Clericorum. Paul. Diacon. de vit. P. Emeritenſ. cap. 6. *Quoniam igitur dominico die, dum in atrium cum multis filiis Eccleſiæ tenderet, ut mos eſt, Archidiaconus cum Clero in albis, &c.*

Subdiaconus annos quinque, cuſtos martyrum annos quinque. Cuſtos martyrum non erat nomen proprii gradus ſeu ordinis Eccleſiaſtici, ſed officii Subdiaconorum. A Fabiano ſeptem Subdiaconi in Urbe inſtituti, qui notariis totidem per ſeptem regiones Urbis diſpoſitis imminerent, ut acta martyrum in integro, id eſt, ex fide conſcriberentur, ut obſervatum eſt ex Anaſtaſio in Fabiano. Horum officium etiam erat cuſtodire martyres, his alimenta in carcere miniſtrare, corpora mortuorum ſepelire, & cavere ne ſepultorum corpora eriperentur. Vel cuſtodes martyrum legebantur ex ordine Subdiaconorum, poſtquam Subdiaconatûs munere functi eſſent quinquennium; & horum munus erat in quinquennium, antequam progreſſus pateret ad Subdiaconatum.

Faſtigium argenteum batutile. Baſilica Conſtantiniana adornata faſtigio argenteo. Templis paganorum adjici ſolebat faſtigium, id eſt, culmen, ornatûs causâ. Arnob. lib. 1. adverſ. gent. *Templa felibus, ſcarabeis, & buculis, ſublimibus ſunt elata faſtigiis.* Æquè apud Chriſtianos ædibus ſacris faſtigia imponi moris fuit. De baſilica Conſtantiniana teſtatur Anaſtaſius hoc loco, & infrà in Sixto III. *Fecit autem Valentinianus ex rogatu Sixti Epiſcopi faſtigium argenteum in baſilica Conſtantiniana, quod à Barbaris ſublatum fuerat.* Faſtigium hujus baſilicæ fuit ex argento batutili, id eſt, conflatum ex argento ducto in laminas, quod fit percuſſione metalli, voce ducta à Latino *batuere*, quod ſonat *percutere*. Plaut. in Caſina: *Sculponeas quibus batuatur tibi os.* Tranquill. in Caligul. cap. 32. *Myrmillonem è ludo rudibus ſecum batuentem.* Et cap. 54 *Batuebat pugnatoriis armis.* Hoc ſenſu eadem voce uſus eſt Anaſtaſ. infr.

Digitized by Google

hoc loco: *Altaria ſeptem ex argento batutili.* Ædes auguſtæ etiam faſtigium habuere. Flor. lib. 4. cap. 2. *Omnes honores unum in Principem congeſti circa templa imagines, in theatro diſtincta radiis corona, ſuggeſtus in curia, faſtigium in domo, menſis in cælo.* Ambroſ. in Pſalm. 118. *Non ſtellat ut faſtigia culminum, quæ bene tecta, atque munita ſunt.*

Cum gemmis Alabandinis in oculis. Alabandinæ gemmæ ſunt, quæ petuntur ex Alabanda urbe Cariæ, haud procul à Mæandro fl. Plin. lib. 37. cap. 2. *Alabandinas cryſtallos.* Idem cap. 7. ejuſd. lib. *Alabandicos carbunculos.* Anaſtaſ. in Grègorio IV. *Alamandinas majores numero viginti.*

Ex argento dolatico. Argentum dolaticum eſt argentum dolatum vel dedolatum.

Cameram baſilicæ ex auro trimme. Camera, id eſt, teſtudo baſilicæ Conſtantinianæ, fuit laqueata ex auro Trimmæ, id eſt, ex auro ducto in bracteas. Eodem ſenſu hac voce uſus eſt Anaſtaſ. hoc loco: *Fecit autem & cameram baſilicæ ex Trimma auri fulgentem.* De quo Bulenger. de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 67.

Scyphum ſingularem ex metallo corallo ornatum, undique de gemmis praſinis & hyacinthinis auro intercluſum. Scyphus, quod eſt genus poculi, de gemmis auro intercluſus dicitur, quia gemmæ includuntur auro. Paulus in L. *Pediculis. §. 1. de aur. & argent. legat. Auro facto adnumerantur gemmæ auro incluſæ.* Hinc incluſores dicti aurifices, qui gemmas auro includunt. Hieronym. lib. 5. in Hierem. *Fabros autem & incluſores vel legis interpretes atque doctores debemus accipere, vel artifices incluſoreſque auri, atque gemmarum, quæ ars apud barbaras nationes pretioſiſſima eſt.* Auguſtin. de Mirabilib. ſacr. Scriptur. lib. 2. cap. 29. *Militibus & fabris & incluſoribus.* Eodem ſenſu Anaſtaſ. infr. hoc loco dixit: *Candelabra aurichalca ſeptem ex argento, intercluſa ſigillis Prophetarum.* Et ſuprà: *Patenam chriſmalem auro cluſam.* E contrario excluſores dicuntur, qui gemmas excludunt, id eſt, examinant vel probant argentum. Auguſtin. de ſpirit. & liter. cap. 11. *Unde & excluſores dicuntur quidam artifices argentarii. Hinc eſt & illud in Pſalmis: Et excludantur ii, qui probati ſunt argento.* Idem in Pſalm. 34. *Unde dicuntur & in arte argentaria excluſores, id eſt, quadam confuſione maſſæ ad ſuæ formæ expreſſores.*

Metretæ tres ex argento puriſſimo, portantes ſingulæ medimnos decem. Metreta eſt menſura liquidorum, putà vini vel olei, continens medimnos decem. Medimnus capit modios ſex. Medimnæ

Digitized by Google

dimnæ mentio habetur Joann. cap. 2. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἰουδαίων χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο, ἢ τρεῖς. *Erant ibi hydriæ lapideæ ſex poſitæ, ſecundùm purificationem Judæorum, capientes ſingulæ metretas duas aut tres.* Quem ad uſum à Conſtantino dicatæ ſint hujuſmodi metritæ, non alienum eſt credere eas datas, quibus contineretur oleum propter lucernas Eccleſiæ. Metretæ ſolebant offerri, quia erant in uſu Eccleſiæ, ut infrà hoc loco: *Metretas argenteas duas penſantes libras* 200. Et infr. eod. *Metretum ex auro penſans libras centum quinquaginta portantem medimnos tres.*

Candelabra aurichalca ſeptem ante altaria, cùm ornatu ſuo ex argento, intercluſa ſigillis Prophetarum. Candelabra ex aurichalco ſolebant ornari ſigillis, id eſt, ſignis Apoſtolorum, Prophetarum. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Fecit autem candelabra aurichalca in pedibus decem numero, quatuor concluſa cum ſigillis argenteis. Ceroſtrata aurochalca argento cluſa ſigillata quadraginta.* Sigilla ſunt parvula ſigna. Gregor. Turon. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 41. *Adoratis diis atque eorum ſigillis proſtratus.* Veſtes etiam ſolebant intexi ſigillis ſeu imagunculis, unde dicuntur veſtes ſigillatæ, L. 11. C. Th. *de ſcenic.* de quo plura dicemus infrà ſuo loco.

Thymiamateria duo ex auro puriſſimo. Conſtantinus obtulit thymiamateria duo, id eſt, thuribula ad thus adolendum ante altare. Thymiamaterium à Græco θυμιατήριον. Ejus uſum oſtendit Anaſtaſ. in Sergio: *Hic fecit thymiamaterium aureum majus, cum columnis & cooperculo, quod ſuſpendit ante imagines tres aureas beati Petri Apoſtoli, in quo incenſum & odor ſuavitatis feſtis diebus; dum miſſarum ſolemnia celebrantur, omnipotenti Deo opulentiùs mittitur.* Thuris adolendi antiquiſſimus Eccleſiæ ritus commendatur Evagr. lib. 4. cap. 7. θυμιατήριον ἐξῃτήσατο, καὶ πάντα τὸν χόρον ἐν ᾧ καθειστήκεισαν ἐπιθυμιάσας, ἐπὶ γῆς ἑαυτὸν ῥίπτει, προσευχαῖς τε καὶ λιταῖς τὸν θεὸν ἱλεούμενος. *Thuribulum poſtulat, & toto choro, in quo ſimul conſtiterunt, thus adolens, ſe proſternit humi, precibus & orationibus Deum placaturus.*

Fontem ſanctum, ubi baptizatus eſt Auguſtus Conſtantinus ab eodem Epiſcopo Silveſtro. Ceſſante perſecutione, baptiſteria inſtituta in Eccleſiis, baptiſmi conferendi causâ. Fontes vocarunt, quòd ab initio baptiſmus miniſtrabatur in fontibus. Fons iſte in quo baptizatus eſt Conſtantinus, fuit ex metallo, id eſt, marmore porphyretico, ut mox ſubjungitur: *Ipſum ſanctum fontem ex metallo porphyretico ex omni parte coopertum intrinſecus & foris, & deſuper, &*

Digitized by Google

quantum aqua continet ex argento puriſſimo. Metallum pro marmore accipitur hîc, ut & in L. *Item ſi fundi.* §. *Sed ſi hæc.* ff. *de uſufruct.* L. 3. §. ult. *de reb. eor. qui ſub tutel. vel cur. ſunt.* Spartian. in Peſcennio Nigro:

Nigrum nomen habet, nigrum formavimus ipſi,
Ut conſentirent formâ metalla tibi.

Caſſiod. 2. Var. 7. *Ornent aliquid ſaxa jacentia poſt ruinas, ita tamen ut metalla ipſa de locis publicis corruiſſe apud te manifeſta ratione doceatur.*

Mixum verò ex ſtuppa Amianti. Mixum eſt ellychnium lucernæ. Anaſtaſius in Hilaro: *Lucernam auream cum myxis luminum decem.* Vulgò *meſche*, veteribus ellychnium. Plin. lib. 23. cap. 4. *Ellychnia ex uva, fiunt claritatis præcipuæ.*

In labro fontis baptiſterii, agnum ex auro puriſſimo fundentem aquam. In labro fontis baptiſterii Conſtantiniani erat agnus aureus, ex ore fundens aquam deſtinatam baptiſmo infantium. Labrum eſt vaſis genus, in quo infantes lavari ſolent, quaſi lavabrum. Iſidor. Origin. lib. 20. cap. 6. Hîc labrum fontis baptiſmalis eſt concha, qua continebatur aqua comparata ad baptiſmum, uti labrum porphyreticum alibi eſt vas marmoreum, in quo conditur corpus defuncti. Ambroſ. epiſt. 34. *Eſt hic porphyreticum labrum pulcherrimum, & in uſus hujuſmodi aptiſſimum: nam & Maximianus Diocletiani ſocius ita humatus eſt.* Et Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 2. cap. 9. *Otho II. Romam rediens eodem tempore defunctus eſt, atque in labro porphyretico ſepultus in atrio Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli, introeuntibus in Eccleſiæ ipſius paradiſum ad lævam.* Labra ſunt & lavacra, in quibus lavantur lintea, L. *Lines.* ff. *de act. comp.* Alibi labra ſunt margines agrorum. Servius in Virgil. eclog. 5. *Vitis agreſtis, quia in terræ marginibus naſcitur, labruſca dicitur à labris & extremitatibus agrorum.*

Patenam ex auro puriſſimo unam cum turre & columba. Conſtantinus patenam auream obtulit cum turre & columba in cuſtodiam ſacri corporis Chriſti. Sacra Euchariſtia cuſtodiæ causâ locari ſolebat in turricula aurea vel argentea, cui incubabat columba aurea vel argentea. Præter hunc locum, Anaſtaſius in Innocent. I. *Turrem argenteam cum patena & columba deaurata, penſant. libras triginta.* Idem in Hilario: *Turrem argenteam cum delphinis, penſantem libras ſexaginta, columbam auream penſantem libras duas.* Gregor. Turon. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 72. *Alius autem ſuper ſepulcrum ſanctum calcare non metuens, dum columbam auream quærit elidere.* Tur-

Digitized by Google

rem ex auro conflatam à Felice Bituricenſi Epiſcopo, Euchariſtiæ ſervandæ causâ, carmine celebravit Fortunatus lib. 3. cap. 23. Ejuſdem turris meminit Greg. Turon. de Mirac. Mart. lib. 1. cap. 86. *Acceptaque turre Diaconus, in qua miniſterium dominici corporis habebatur, ferre cœpit ad oſtium.* Super turricula in qua cuſtodiebatur corpus Chriſti, pendebat columba aurea, ſignum Spiritus ſancti. Et hoc eſt quod intelligit Joannes Chryſoſtom. Homil. 31. ad plebem Antiochen. cùm ait corpus dominicum reponi ſuper altare non faſciis involutum, ut olim cùm eſſet in cunis, ſed Spiritu ſancto conveſtitum.

Eodem tempore fecit baſilicam ſanctæ Martyris Agnetis ex rogatu Conſtantiæ filiæ ſuæ, & baptiſterium in eodem loco. Baptiſterium erat in limine Eccleſiæ. Greg. Turon. de Mirac. D. Martin. lib. 2. cap. 6. *Venit ad ſanctam baſilicam, qui diebus multis jacens ad oſtium illud, quod ſecus baptiſterium ad medium diem pandit egreſſum.*

Coronam auream ante corpus, ubi eſt pharocantharus cum delphinis quinquaginta. Conſtantinus coronam auream obtulit ante corpus B. Petri. Coronæ pendebant ante altare & ſepulcrum B. Petri. Anaſtaſ. in Sergio: *Cantharos & coronas quæ ante ſacrum altare & confeſſionem beati Petri Apoſtoli ex antiquo pendebant, deponi fecit.* Coronæ aureæ ſolebant offerri Deo, quia Chriſtus ſolus regnat, ſolus imperat. Imperatores ipſi ſolebant dicare coronam ſuam. Infeliciter periit non ſine vindicta numinis Leo Copronymi filius, quòd coronam Heraclii in magno templo dicatam abſtulit, & publicè geſtavit, de quo Cedren. in ejus Vita. Coronæ etiam dicabantur in honorem Martyrum. Auguſtin. epiſt. 205. *Sertum verò illud quod plus illo foro, corona martyrii eſt, quo vitam finivi corporis.* Et infrà: *Quia gladio vitam non finivit, aureolam, quæ in ſignum datur martyrii, talis non habet.* Paulin. de Vita D. Martin. lib. 6.

Abripuit ſanctam dextra vellente coronam,
Quæ meritum Sancti propter conjuncta decebat.

Supra arenarium cryptæ. Arenarium eſt cœmeterium ubi ſepeliebantur martyres, quia plerumque erat in locis arenoſis. Innocent. III. lib. 2. epiſt. 140. *Eccleſiam ſancti Juliani cum domibus, cellis, cryptis, vineis, & arenariis ſuis.* Et Anaſtaſ. ipſe in Theodor. *Eodem tempore revelata ſunt corpora ſanctorum Martyrum Primi & Feliciani, quæ erant in arenario ſepulta viâ Numentanâ.* Alibi cœmeteria dicuntur areæ ſepulturæ. Tertull. ad Scapulam: *Sicut & ſub Hilariano Præſide, cùm de areis ſepulturarum noſtrarum adclamaſſent, areæ non ſint, areæ ipſorum non fuerunt.*

D ij

Digitized by Google

In quo loco conſtruxit abſidam, & exornavit marmoribus porphyreticis. Conſtantinus condidit baſilicam S. Laurentii Martyris in urbe, & in ea poſuit corpus Martyris, in crypta, ſuper qua conſtruxit abſidam ornatam marmoribus porphyreticis. Abſis vel abſida eſt ædificium quod imponi ſolebat ſepulcris Martyrum in modum abſidis. Anaſtaſ. in Honorio de Eccleſia B. Agnetis Martyris: *Fecit abſidam ejuſdem baſilicæ ex muſivo.* Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 27. *Legatos præterea Conſtantinopolim ad conducendos muſaei & quadratarii operis peritos opifices mittit, ut alii abſidam, & arcum atque veſtibulum majoris Eccleſiæ muſivo componerent.* Abſis erat ſtructura marmoribus adornata, in medio baſilicæ, in qua erat ſedes Epiſcopi. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Et impetu facto, abſidam in qua Epiſcopi pſallentes reſidebant cum Clero, leones veluti ferociſſimi conſcenderunt.* Plerumque abſis erat marmorata, id eſt, cruſtis marmoreis conveſtita, & erat camerata, id eſt, fornicata. Paulin. epiſt. 11. ad Severum: *Abſidem ſolo & parietibus marmoratam, camera muſivo illuſa clarificat.* Caſſian. collat. 24. cap. 6. *Si quis abſidis cameram volens in ſublime concludere, ſubtiliſſimi illius centri lineam jugiter circumducat.* Abſis erat eminentior, & gradibus conſcendebatur. Auguſtin. epiſt. 203. *Tranſit honor hujus ſæculi, tranſit ambitio; in futuro Chriſti judicio, nec abſidæ gradatæ, nec cathedræ velatæ, &c.* Leo Oſtienſ. l. 1. Chronic. Caſſin. c. 19. *Porro in ejus baſilicæ abſida media ad quam per octo gradus aſcenditur, altare conſtituit in honorem Domini Salvatoris.* Sepulcris Sanctorum, inquam, ſolebat imponi culmen in modum abſidis. Sepulcro Gregorii Lingonenſ. Epiſcopi abſidam impoſuit Tetricus, filius ejus & ſucceſſor. Greg. Turon. de Vit. Patr. cap. 7. *Cùm beatus Pontifex in angulo baſilicæ fuiſſet ſepultus, ſanctus Tetricus, filius & ſucceſſor ejus, ante altare baſilicæ fundamenta jecit, erectaque abſida miro opere conſtruxit & tranſvolvit, quâ tranſvolutâ, diſruptoque pariete, arcum ædificavit, quod opus perfectum atque exornatum, ut in medio abſidæ loculum fodit, quo corpus beati Patris transferre volens, convocat Presbyteros & Abbates ad illud officium, &c.* Abſis erat cancellis ſepta; & hoc eſt quod ait mox Anaſtaſius: *Et cancellos ex argento puriſſimo ornavit.* Sepulcra Martyrum ſolebant cancellis ambiri. Auguſtin. de Civit. Dei lib. 22. cap. 8. *Venit & Paſcha, atque ipſo die dominico mane, cùm jam frequens populus præſens eſſet, & loci ſancti cancellos, ubi martyrium erat, idem juvenis orans teneret.* Gregor. Turon. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 28. *Hoc enim ſepulcrum ſub altari collocatum, valde rarum habetur; ſed qui orare deſiderat, reſeratis cancellis quibus locus ille ambitur, accedit ſuper ſepulcrum.*

Digitized by Google

Et ante ipſum locum in crypta poſuit lucernam ex auro puriſſimo, myxorum decem. Conſtantinus ante ſepulcrum B. Laurentii Martyris poſuit lucernam auream. Lucernæ & lychni ardere ſolebant ante ſepulcra Martyrum & ſanctorum Confeſſorum. Ante ſepulcrum B. Thomæ Apoſtoli apud Edeſſam Syriæ arſiſſe traditur lychnus perpetuùm, ſine fomento olei ſyrpique: de quo Greg. Turon. de Miracul. Martyr. lib. 1. cap. 32. *Lychnus etenim inibi poſitus atque inluminatus, ante locum ſepulturæ ipſius, perpetualiter die noctuque, divino nutu reſplendet, à nullo fomento olei ſcirpique accipiens, &c.* Ante ſepulcrum Felicis Nolani Martyris pendebat lychnus, de quo idem Tur. cap. 104. ejuſd. libr. *Ad hujus quoque cellulæ parietem, quo beatum corpus tumulo conditum requieſcit, adhæret adpendens porticus, in qua dependens fune lychnus, lumen loco conſueverat miniſtrare.* Ante corpus B. Laurentii Martyris bis ſenas lucernas argenteas obtulit etiam Conſtantinus, de quo Anaſtaſ. infrà hoc loco: *Ante corpus beati Laurentii Martyris, argento cluſam paſſionem ipſius ſigillis ornatam cum lucernis bymixis* (ſic lege pro *byſſinis*) *argenteis.* Lucerna bymixos eſt quæ habet duo myxa, *deux meſches.* Anaſtaſ. in Leone III. *Fecit lucernas majores fuſiles bymixas anaglyphas duas.*

In eodem loco poſſeſſio cujuſdam Syriacetis religioſæ feminæ, quam fiſcus occupaverat tempore perſecutionis. Martyrum bona fiſco addicebantur. Hieronym. de Scriptor. Eccleſiaſtic. cap. 54. *Origenes qui & Adamantius, decimo Severi Pertinacis anno, adverſus Chriſtianos perſecutione commota, Leonide patre Chriſti martyrio coronato, cum ſex fratribus & matre vidua paupere relinquitur: rem enim familiarem ob confeſſionem Chriſti fiſcus occupaverat.*

Eiſdem temporibus Auguſtus Conſtantinus fecit baſilicam beatiſſimis Martyribus Marcellino Presbytero, & Petro Exorciſtæ, inter duas Lauros, & mauſoleum ubi beatiſſima mater ipſius ſepulta eſt Helena Auguſta in ſarcophago porphyretico, viâ Lavicanâ, milliario ab urbe Roma tertio. Inter duas Lauros, id nomen loco poſito viâ Lavicanâ, tertio ab Urbe milliario, juxta quem Conſtantinus extruxit baſilicam SS. Marcellini & Petri. Ibi Severum obſeſſum ab his qui erant partium Caſſii, Nigri & Albini, refert Tertull. Apologetic. cap. 35. *Vnde Caſſii & Nigri & Albini, unde qui inter duas Lauros obſident Cæſarem, unde qui faucibus ejus exprimendis palæſtricam ejus exercent, unde qui armati palatium irrumpunt.*

Calices miniſteriales argenteos viginti, penſantes ſingulos libras tres. Calices alii erant minores, qui erant comparati ad miniſterium ſacrificii altaris, unde miniſteriales dicti, ut hîc & infrà: *Calices*

Digitized by Google

miniſteriales decem penſales ſing. libras tres. Et infrà : *Calices miniſteriales* 15. *penſantes ſinguli libras duas.* Idem in Marco : *Calices miniſteriales argenteos tres, penſantes libras binas.* Idem in Damaſo : *Calices miniſteriales argenteos quinque penſantes ſingulos libras tres.* Calices cum ſiphone erant calices cum fiſtula ad miniſtrandum ſanguinem Chriſti. Conrad. in Chronic. Moguntin. *Erant fiſtulæ quinque ad communicandum argenteæ deauratæ.* Ditmarus lib. 6. *Et magnum calicem ex eodem metallo, cum patena ſimul & fiſtula dedit.* Alii erant majores calices, qui ornatûs causâ pendebant in arcubus vel trabibus. Anaſtaſ. in Leone III. *Fecit in baſilica beati Pauli Apoſtoli calices majores fundatos ex argento, qui pendent in arcu majore, numero undecim, & alios qui pendent inter columnas majores, dextra lævaque numero quadraginta.* Et infr. in eod. *Fecit autem in baſilica beati Petri Apoſtoli calices majores ex argento mundiſſimo, qui ſedent ſuper trabes arg.* Et infrà : *Fecit verò calices fundatos ex argento, qui pendent inter columnas majores dextra lævaque baſilicæ, numero ſexaginta quatuor.* Neque omittendum quòd calices, quorum uſus erat ad communicandum, dicebantur communicales. *Fecit verò communicales ex argento puriſſimo per ſingulas regiones, qui præcederent per ſtationes per manus Acolythorum.* Alii erant calices, qui ornatûs causâ ponebantur circa altare. Anaſtaſ. in Leone IV. *Obtulit etiam B. Petro Apoſtolo calices de argento, qui ſedent ſuper circuitu altaris, numo, 16. penſantes libras.* Vel miniſteria. Anaſtaſ. in Adrian. I. *Item fecit patenam & calicem in baſilica beati Petri Apoſtoli pro quotidianis miniſteriis ex auro puriſſimo.* Alii erant majores cum anſis ad ornatum, de quibus Anaſtaſ. in Leone III. *Et calicem majorem cum gemmis & anſis duabus, penſantem libras quinquaginta octo, &c.* Idem in eodem: *Obtulit calicem majorem fundatum cum ſyphone, penſantem libras triginta & ſeptem.*

Inſulam Sardiniam cum poßeßionibus omnibus ad eandem pertinentibus. Conſtantinus Sardiniam inſulam obtulit baſilicæ SS. Marcellini & Petri à ſe conditæ in dotem Eccleſiæ. Inde Sardinia inſula fuit juris & proprietatis Eccleſiæ Romanæ, de quo in cap. *Si diligenti. de præſcript.* & cap. *Ea te. de jurejur.* ubi dixi.

Patenam argenteam chriſmalem ſingularem, penſantem libras decem. Patena chriſmalis eſt vas in quo ſervatur chriſma, comparatum ad chriſmationem ſeu unctionem baptizatorum. Chriſmarium vocant. Synod. Altiſſiodor. can. 6. *Presbyteri chriſma petant, ſed cum chriſmario & linteo, ſicut reliquiæ Sanctorum deportari ſolent.* Patenas ad chriſma vocat Anaſtaſ. in Innocentio: *Patenas duas ad chriſma pen-*

ſantes ſingulas libras quatuor. Ampullam chriſmatis Optat. Milevit. adverſ. Donatiſt. lib. 2. *Ampullam quoque chriſmatis per feneſtram ut frangeretur, jactaverunt.*

Pelvim ex argento ad baptiſmum. Pelvis ad baptiſmum eſt hydria, quâ continebatur aqua benedicta ad baptiſmum.

Calicem argenteum anaglyphum. Calix anaglyphus eſt cælatus, id eſt, ſignis ſeu ſigillis inſculptus. Vaſa anaglypha ſunt vaſa cælata, ſignis ſeu ſigillis inſculpta. Anaſtaſ. in Adrian. *Crucem interraſilem anaglypham.* Idem in Innocentio: *Scyphum argenteum anaglyphatum.* Idem in Leone III. *Necnon & crucem anaglypham interraſilem ex auro puriſſimo, pendentem in pergula ante altare.* Pergula erat exedra ante altare, in qua exponebantur ſacra donaria. Vide Cujac. 11. obſ. 13.

Fecit autem formam aquæductus per miliaria octo. Formæ ſunt canales ſtructiles, per quos aqua ducitur, ut hîc & L. 1. 8. 9. C. Th. *de aquæduct.* ut forma Auguſta, forma Claudia, d. L. 8. & 9. forma ſabathena, de qua Anaſtaſ. infr. in Honorio, & in Adrian. I. & in Gregor. IV. forma Trajani, Anaſtaſio in Felice. Formas Urbis inter ſpectanda ipſius opera celebrat Sidon. lib. 1. epiſt. 5. *Inter hæc patuit & Roma conſpectui, cujus mihi non ſolùm formas, verùm etiam naumachias videbar epotaturus.*

IN MARCO.

HIC *conſtituit ut Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopum Vrbis, pallio uteretur, & ab eodem Epiſcopus urbis Romæ conſecraretur.* Pallium quod eſt plenitudinis pontificalis officii inſigne, de jure confertur tantùm Archiepiſcopis, can. 1. & ſeqq. 100. diſt. cap. 4. *de elect.* Verùm ex ſpeciali gratia, etiam Epiſcopis quibuſdam indultum fuit, à ſummis Pontificibus, ut à Marco Epiſcopo Oſtienſi, propter conſecrationem ſummi Pontificis quam habet ex antiqua conſuetudine. Siagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi à Gregorio, de quo ipſe lib. 7. epiſt. 5. & aliis: unde manavit conſuetudo ut Oſtienſis conſecret ſummum Pontificem, ut refert Robert. Abbas in Suppl. Sigeberti ad ann. 1180. *Oſtienſis Epiſcopus ex antiqua conſuetudine ordinat & ſacrat Pontificem Romanum, quæ conſuetudo exinde accidit, quòd martyriſato beato Sixto & ſancto Laurentio ejus Diacono, beatus Iuſtinus Presbyter cum Clero Romano, elegit Dionyſium in Pontificem Romanum, quem ſacravit Maximus Oſtienſis Epiſcopus: ex hac conſuetudine exinde Oſtienſis*

Digitized by Google

Epiſcopus ordinat & ſacrat Romanum Pontificem, & habet pallium ſolummodo ad ea quæ pertinent in ordinatione & conſecratione Romani Pontificis. Ejuſdem ritus meminit Auguſtin. in Brevic. collat. diei 3. cap. 16. *Rom. Pontifex ſolet ordinari à tribus Epiſcopis, quorum primus eſt Oſtienſis.* Anaſtaſ. in Joanne V. *Hic conſecratus eſt à tribus Epiſcopis, Oſtienſi, Portuenſi, Veliternenſi, ſicuti prædeceſſor ejus Leo Papa.*

Hic fecit duas baſilicas, unam viâ Ardeatinâ, ubi requieſcit, & aliam in urbe Roma, juxta Pallacinis. Tuenda eſt vulgaris lectio, malè Baronius legit *Palatinas.* Pallacenis fuit nomen cloacæ Urbis, quæ eſt juxta monaſterium S. Laurentii Martyris, cujus meminit Anaſtaſ. infr. in Nicolao I. *Inde cœpit decurrere in cloacam, quæ eſt juxta monaſterium ſancti Laurentii Martyris, quæ vocatur Pallacini.* Idem in Leone III. *Et in monaſterio beati Laurentii Martyris, qui appellatur Pallacini.* Idem in Benedicto III. *Inde autem Tyberis impetum faciens cœpit decurrere in cloacam, quæ eſt juxta monaſterium ſancti Sylveſtri & ſancti Laurentii Martyris, quod vocatur Pallacini.* Idem in Gregorio IV. *Fecit etiam in monaſterio beatiſſimi Martyris Chriſti Laurentii, quod dicitur Pallacinis, caniſtra de argento ſex.* Eadem Palacenis dicta à Gregorio lib. 5. epiſt. 44. *Tabernam in hac Urbe, quæ eſt poſita juxta Palacenis.*

IN JULIO.

ET notitia quæ omnibus pro fide eccleſiaſtica eſt, per omnia colligeretur, & omnia monumenta in Eccleſiam per Primicerium Notariorum confecta celebrarentur, ſive cauſationes, vel inſtrumenta, aut donationes vel commutationes, vel traditiones, aut teſtamenta, vel allegationes. Sæviente perſecutione officium Notariorum in Urbe erat, geſta Martyrum colligere, ceſſante perſecutione, ne ſine actu eſſent: eis tributum munus curandi notitiam rerum eccleſiaſticarum, id eſt, conficiendi omnia acta eccleſiaſtica, quæ confecta referebantur ad Primicerium Notariorum qui erat primus è ſeptem, & dicebatur Primicerius Notariorum, ut Primicerius dicitur Præfectus minorum Clericorum, can. *Perlectis.* verſ. *Ad Primicerium.* diſt. 25. Ad Primicerium Notariorum, inquam, referebantur omnia acta eccleſiaſtica, putà cauſationes, id eſt, inſtrumenta quæ pertinent ad cauſas ſeu judicia eccleſiaſtica, donationes, commutationes, traditiones, ex cauſa ſcilicet acquirendi dominii, putà emptiones, venditiones, teſtamenta vel delegationes: ſic enim exiſtimo legendum pro *allegationes.* Delegata ſunt legata

legata vel quælibet noviſſimæ voluntatis judicia. Anaſtaſ. in Innocent. I. *In quo loco beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris feminæ Veſtinæ, titulum Romanum conſtituit.* Auguſtin. de Tempor. ſerm. 76. *Caterùm diſpendium magnum eſt, cùm tibi Dominus ad hoc dederit ut diſpenſes, ejus delegata non ſerves.* Optat. Milevit. adverſ. Donatiſt. lib. 1. *Brevis auri & argenti ſedenti Cæciliano, ſicut delegatum à Menſurio fuerat, traditur, adhibitis teſtibus.*

Aut manumiſſiones Clerici in Eccleſia per Scriniarium ſanctæ Sedis celebrarent. Julius ſtatuiſſe memoratur, ut manumiſſiones in Eccleſia fierent apud Scriniarium Sedis Apoſtolicæ: ſed verius eſt ex Conſtitutione Conſtantini hoc introductum ut manumiſſiones fierent in Eccleſia, L. 1. C. *de his qui in Eccleſ. manumitt.* cujus meminit Sozom. lib. 3. cap 9. Manumiſſiones fiebant in Eccleſia apud Epiſcopum, & apud geſta Eccleſiæ inſinuabantur, quo tutius eſſet libertatis beneficium. Auguſtin. ſerm. 2. de vit. com. Cleric. *Tamen de laboribus ſuis, antequam eſſet Clericus, emerat aliquos ſervulos, hodie illos in conſpectu veſtro manumiſſurus eſt epiſcopalibus geſtis.* Manumiſſiones in Urbe fiebant in Eccleſia apud Scriniarium Sedis Apoſtolicæ, quia referebantur in ſcrinium, id eſt, archivum Eccleſiæ, cujus cuſtodia eſt penes Scriniarium Sedis Apoſtolicæ, cap. *Ad audientiam. de præſcript.*

IN LIBERIO.

T*UNC miſſa auctoritate per Catulinum Agentem in rebus, ſimul Urſatius & Valens venerunt ad Liberium.* Per Agentes in rebus perferebantur literæ & mandata Imperatoris, & qui erant evocandi in Comitatum Principis, per eos evocabantur. Ambroſ. de Offic. lib. 2. cap. 27. *Legebatur reſcripti forma, directio Magiſtri officiorum ſtatuta, Agens in rebus imminebat.* Et Symmach. lib. 7. epiſt. 59. *Sacras mihi literas Julius Agens in rebus exhibuit.*

Et perſecutio magna fuit in Urbe Roma, ita ut Clerici & Sacerdotes, neque in Eccleſias, neque in balnea haberent introitum. In Clericos perſecutionis genus ſub Conſtantio, interdictio Eccleſiarum & balneorum. Chriſtiani etiam meliorum temporum utebantur balneis, non deliciarum, ſed valetudinis causâ. Tertull. Apolog. cap. 41. *Lavor honeſta hora & ſalubri.* Joannes Apoſtolus ipſe non abſtinuit balneo, verùm aliquando balneum lavandi causâ ingrediens, cùm audiiſſet Cherintum intus eſſe, ſtatim foras ſe proripuit, ne lavaret cum hæretico, de quo Euſeb. lib. 3. cap. 22.

Digitized by Google

lib. 4. cap. 13. Epiphan. in Panar. hæreſ. 30. art. 24. Poſt mortem matris, mœroris levandi causâ, balneo ſe uſum, de ſe teſtis eſt Auguſtin. Confeſſ. lib. 9. cap. 12. *Viſum etiam mihi eſt ut irem lavatum, quod audieram inde balneu nomen inditum, quia Græci βαλανεῖον dixerint, quod anxietatem pellat ex animo.*

Hic Liberius ornavit de platinis marmoreis vetus ſepulcrum ſanctæ Agnetis Martyris. Sepulcra Martyrum & majorum ornari ſolebant cruſtis marmoreis. Unde memoriæ marmoratæ ſæpiùs memorantur. Auguſtin. in Pſalm. 33. & 48. Platinæ ſunt tabulæ marmoreæ. Platonias vocat Anaſtaſ. in Damaſo: *Ædificavit platoniam, ubi corpora Apoſtolorum jacuerunt, id eſt, beati Petri & Pauli, quam & verſibus ornavit.* Idem in Sixto III. *Cancellos argenteos ſupra platonias porphireticas, penſantes libras trecentas.* Et infr. eod. *Hic fecit platoniam in cæmiterio Calixti, viâ Appiâ, ubi nomina Epiſcoporum & Martyrum ſcripſit cum memoriis.* Idem in Leone III. *Super lilios ex metallis marmoreis platonias poſuit.* Utrumque à Græco πλατύνω, dilato, extendo. Caſſiodor. 3. Variar. epiſt. 9. *Supra memoratas platonias, vel columnas.*

IN DAMASO.

HIC *conſtituit ut Pſalmos diu noctuque canerent per omnes Eccleſias, qui hoc præcepit Presbyteris & Epiſcopis vel Monaſteriis.* Idem de Damaſo Sigebert. in Chronic. ad ann. 382. Falsò Damaſo tribuitur inſtitutum de canendis Pſalmis diu noctuque in Eccleſiis, quia hoc inſtitutum erat à primordiis ſurgentis Eccleſiæ. Sed Damaſo acceptum ferri poteſt Pſalterium, quod ſecundùm LXX. Interpretes in omnibus Eccleſiis canebatur ab Hieronymo emendatum, à Damaſo canendum Gallicanis Eccleſiis traditum. Unde Gallicanum dictum eſt, à Romanis retento Pſalterio ſecundùm LXX. Interpretes. Unde Romanum dictum eſt. & hoc eſt quod ait Sigebertus loco maximè laudato: *Hoc Pſalterium Damaſus Papa rogatu Hieronymi, in Gallicanis Eccleſiis cantari inſtituit, & propter hoc Gallicanum vocatur, Romanis Pſalterium ſecundùm LXX. retinentibus ſibi, propter quod Romanum vocatur.*

Digitized by Google

IN SIRICIO.

HIC *conſtitutum fecit de omni Eccleſia, vel contra hæreſes, & diſperſit per univerſum mundum, ut in omnis Eccleſiæ archivio teneantur, ob impugnationem contra omnes hæreſes.* Conſtitutiones Pontificias contra hæreticos in archivum omnium Eccleſiarum referri, à Siricio ſtatutum, ut omnibus notæ eſſent. Conſtitutiones & epiſtolæ Pontificiæ ſervantur in archivo Eccleſiæ Romanæ. Hieron. adv. Rufinum lib. 2. *Si à me fictam epiſtolam ſuſpicaris, cur eam in Romanæ Eccleſiæ chartario non requiris?* Anaſtaſ. in Cæleſtino: *Hic fecit conſtitutum de omni Eccleſia, quod hodie archivio Eccleſiæ tenetur reconditum.* Idem in Leone: *Iterum multas epiſtolas fidei miſit beatiſſimus Leo Archiepiſcopus, quæ hodie reconditæ in archivo tenentur.* Gelaſii libri adverſus Eutychem & Neſtorium in archivo Eccleſiæ cuſtodiæ causâ repoſiti. Anaſtaſ. in ejus Vita: *Hic fecit & libros adverſus Eutychem & Neſtorium, qui hodie in bibliotheca & Eccleſiæ archivo reconditi tenentur.* Chirographum, id eſt, ſententiam anathematis dictam contra Dioſcorum Schiſmaticum in archivo Eccleſiæ repoſuit Bonifacius II. de quo Anaſtaſ. in ejus Vita: *Quem chirographum archivo Eccleſiæ recluſit, quaſi damnans Dioſcorum.* Synodus Romana habita per Martinum in archivo Eccleſiæ poſita. Anaſtaſ. in Martino: *Quæ Synodus hodie archivo Eccleſiæ continetur.* Idem in Joanne V. *Quorum chirographus archivo Eccleſiæ detentus eſt.*

Hic conſtituit ut nullus Presbyter Miſſas celebraret per omnem hebdomadam, niſi conſecratum Epiſcopi loci deſignati ſuſciperet declaratum, quod nominatur fermentum. Syricii decretum eſt, ne quis Preſbyter Miſſam celebraret, priuſquàm ab Epiſcopo ſuſcepiſſet fermentum, id eſt, panem fermentatum benedictum; & hoc eſt fermentum quod ex inſtituto Melchiadis mitti ſolebat ab Epiſcopo per Eccleſias in ſymbolum communionis Eccleſiæ. Ejuſdem ritus inſigne veſtigium extat apud Innocentium I. epiſt. ad Decentium: *De fermento verò quod die Dominica per titulos mittimus, ſuperfluè nos conſulere voluiſti, cùm omnes Eccleſiæ veſtræ intra Civitatem ſint conſtitutæ, quarum Presbyteri, quia die ipſa propter plebem ſibi creditam, vobiſcum convenire non poſſunt, idcirco fermentum à nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe à veſtra communione maximè illa die non judicent ſeparatos, quod per Parochias fieri debere non puto, quia nec longè portanda ſunt Sacramenta, nec vos per cœmiteria diverſa conſtitutis Presbyteris deſtinamus, ſed Presbyteri eo-*

Digitized by Google

rum conficiendorum jus habent atque licentiam. Olim in Orientali Eccleſia Euchariſtia in feſto Paſchæ tranſmittebatur per alias Eccleſias, quod vetuit Synod. Laodicen. can. 14.

Hic conſtituit ut ſi quis converſus de Manichæis rediret ad Eccleſiam, nullatenus communicaretur, niſi tantùm relegatione Monaſterii diebus vitæ ſuæ teneretur obnoxius. Statutum Syricii ne Manichæi converſi recipiantur ad ſacram communionem, niſi in vitæ exitu, & in Monaſteria pœnitentiæ causâ detrudantur. Familiaris Clericorum fuit pœna, detruſio in Monaſterium pœnitentiæ causâ, can. *Si Epiſcopus.* 50. diſt. can. ult. 55. diſt. can. *Si quis Clericus.* can. *Dictum.* 81. diſt. can. *Clerici.* 23. qu. 8. Eâdem pœnâ uſus eſt Innocent. I. in Cataphrygas. Anaſtaſ. in Innocent. *Et multos Cataphrygas in Vrbe invenit, quos exilio & Monaſteriis relegavit.*

IN ANASTASIO.

HIC *conſtituit ut quotieſcumque ſancta Evangelia recitantur, Sacerdotes non ſederent, ſed cernui ſtarent.* Anaſtaſii decretum eſt; ut cùm legitur Evangelium, Clerici ſtarent. Cùm legitur Evangelium, ſtamus, ut illo habitu corporis ad iter compoſito ſignificemus, nos eſſe paratos ad ſequendum Deum ejuſque fidem Evangelio teſtatam. Hunc morem fuiſſe Orientalis Eccleſiæ teſtis eſt Jo. Chryſoſt. de diverſ. utriuſq. Teſt. loc. ſerm. de Circo. In Orientali Eccleſia, cùm Evangelium legeretur, cerei accendebantur. Hieronym. ad Vigilantium: *Per totas Orientis Eccleſias, quando legendum eſt Evangelium, accenduntur luminaria jam ſole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum.* Idem ſervatum Romæ. Anaſtaſ. in Leone III. *Fecit lucernas fuſiles duas ex argento puriſſimo, & hoc conſtituit, ut Dominicorum dies vel in ſanctis ſolemnitatibus hinc inde juxta Lectorium conſiſterent, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore refulgerent.*

Et hoc conſtituit nulla ratione tranſmarinum hominem in Clericatum honorem ſuſcipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignaret chirographum, propter Manichæos. Ab Anaſtaſio propter Manichæos qui maximè valebant in Africa, ſtatutum ne Clerici ordinarentur ſine chirographis, id eſt, litteris commendatitiis quinque Epiſcoporum. can. *Tranſmarinos.* 98. diſt. quod repetitum eſt à Gregorio I. & Alexandro III. can. *Afros.* ead. diſt. cap. 1. *de Cleric. peregrin. non ordinand.*

Sepultus eſt in cœmiterio ſuo ad Urſum pileatum. Id nomen fuit vico

Digitized by Google

inquo fuit cœmiterium Anaſtaſii, ſumptum fortè ab urſo pileato, qui erat pro inſigni. Tabernæ circa forum ſignis diſtinctæ erant Quintil. 6. Inſt. cap. 3. *Digito demonſtravit imaginem Galli in ſcuto Mariano Cimbrico pictam.* Tabernæ autem erant circa forum, ac ſcutum illud ſigni gratiâ poſitum. In ſcuto Mariano fuiſſe imaginem Galli exerentis linguam, addit Plin. lib. 35. cap. 4. *Talem*, inquit, *oſtendens in tabula pictum inficetiſſimè Gallum exerentem linguam.* Ludi causâ ſigna ponebantur, quæ riſum moverent, ut nihil mirum ſit hoc loco, urſum pileatum quaſi ſervum manumiſſum ſigni causâ viſum eſſe. Innocentium I. in eodem cœmiterio ad Urſum pileatum ſepultum refert Anaſtaſ. in ejus Vita in fine. Ejuſdem cœmiterii ad Urſum pileatum meminit Anaſtaſ. in Nicolao I. *Necnon & cimiterium eâdem viâ ad Vrſum pileatum reſtauravit.* Vicus Urſi pileati fuit in regione quinta Urbis ſeu Eſquilina. Sext. Ruf. de regionib. Urb. Similiter in regione quarta Urbis fuit locus dictus *ad albas Gallinas*, cujus meminit Sextus Rufus in libello de reg. Urb. Et Gregor. lib. 2. epiſt. 17. *Domum poſitam in hac Vrbe regione quarta juxta locum qui appellatur Gallinas albas.* Fortè à Gallinis albis quæ erant hoc loco inſignis vice. Villa Cæſarum quæ erat ad Tyberim juxta nonum lapidem viâ Flaminiâ, dicta eſt *ad Gallinas*, quòd ibi ſervaretur proles gallinæ albæ, quam prætervolans aquila ex alto abjecit in gremium Liviæ Druſillæ ſedentis ſub dio, de qua Plin. l. 15. c. 30.

IN INNOCENTIO.

HIC conſtitutum fecit de omni Eccleſia, & de Regulis Monaſteriorum. Innocentius I. Regulas dedit Monachis quæ deſiderantur. Per id tempus Auguſtinus Regulam dedit Sanctimonialibus. Teſtem ipſum habemus epiſt. 109. qua continetur Regula. Ante Siricium Monachi erant extra Clerum. Syricius I. Monachos in Clericos ordinari optavit & voluit, can. *Monachos.* 16. quæſt. 1.

Calices argenteos baptiſmi numero tres, penſantes ſing. libras. Innocentius obtulit calices argenteos baptiſmi causâ. In Eccleſiis erant calices dicati baptiſmo, id eſt, ad tribuendam ſacram communionem baptizatis, quia baptizati ſtatim à baptiſmo admittebantur ad ſacram communionem ſub utraque ſpecie, ut moris erat ea ætate. Tertull. de Pudicitia cap. 9. *Annulum quoque accepit tunc primum, quo fidei pactionem interrogatus obſignat, atque ita exinde opimitate Dominici corporis veſcitur.*

Digitized by Google

IN ZOZIMO.

Et *fecit conſtitutum, ut Diaconi lævas tectas haberent de palliis linoſthinis.* A Zozimo conſtitutum ut Diaconi in læva geſtarent mappulas, quæ pallia ſunt lintea ſeu linea, can. *Illud.* 93. diſt. Hodie manipulum appellant.

Et per Parochias conceſſa licentia cereos benedici. Zozimo tribuitur conſtitutum de benedicendo cereo Paſchali. Idem Sigebert. ad ann. 417. *Zozimus Papa decernit cereum Sabbato ſancto Paſchæ per Eccleſias benedici.* Inde Sabato Paſchæ cereus ſolenniter benedictus accenditur. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 31. *Argenteam columnam ſupra baſim porphyreticam ſtatuit, ſupra quam cereus magnus, qui Paſchali Sabbato benedicendus eſt, ſolenniter imponeretur.*

Et juſſit ut nullus Clericus poculum in publico propinaret, niſi tantùm in cellis fidelium, maximè Clericorum. Zozimi decretum ne Clerici tabernam ſeu cauponam ingrediantur edendi vel bibendi causâ. Idem vetuit Synod. Carth. IV. can. 27. niſi neceſſitatis causâ in itinere, can. *Clerici.* 44. diſt. Clericis quoque non licet cauponam exercere. Synod. VI. in Trull. cap. 9.

IN BONIFACIO I.

Nec *ſervum Clericum fieri, nec obnoxium curiæ vel cujuſlibet rei.* Bonifacii Decreto vetitum, ne ſervi vel obnoxii curiæ, id eſt, curiæ municipali, vel rationibus publicis admittantur in Clerum. Idem conſtitutum variis ſanctionibus Cæſareis & Pontificiis, L. *Officialis.* L. *Si quis.* C. *De Epiſc. & Cleric.* can. 1. *Et.* per totum. 51. diſt. can. *Legem.* 53. diſt. can. 1. *Et.* per totum. 54. diſt.

IN CELESTINO I.

Hic *fecit multa conſtituta, & conſtituit, ut centum quinquaginta Pſalmi David ante ſacrificium pſallerentur antiphonatim, quod antè non fiebat, ſed tantùm recitabantur epiſtolæ Pauli Apoſtoli, & ſanctum Evangelium. & ſic Miſſæ fiebant.* Idem refert Sigebert. ad ann. 426.

Cantharas argenteas cereſtratas in gremio baſilicæ viginti quatuor penſant. ſing. libras viginti. In gremio baſilicæ, id eſt, in

choro ſeu medio Eccleſiæ. Anaſtaſ. in Sylveſtro : *Canthara ceroſtrata in gremio baſilicæ argentea quinquaginta.*

IN SIXTO III.

HVIVS *temporibus fecit Valentinianus Auguſtus Confeſſionem beati Pauli Apoſtoli ex argento puriſſimo, quæ habet libras ducentas.* Confeſſiones Apoſtolorum Martyrum & Sanctorum ſunt ſepulcra eorum. Anaſtaſ. infr. eod. *Item fecit Sixtus Epiſcopus Confeſſionem ſancti Laurentii Martyris, cum columnis porphyreticis, & ornavit tranſennam & altare, & Confeſſionis ſancti Martyris Laurentii.* Idem in Hilario : *Confeſſionem ſancti Iohannis Baptiſtæ fecit ex argento.* Et infrà : *Et Confeſſionem ſancti Iohannis Evangeliſtæ fecit ex argento.* Et rurſus : *In Oratorio S. Crucis fecit Confeſſionem, ubi lignum Dominicum poſuit cum Cruce aurea cum gemmis.* Idem in Anaſtaſ. II. *Hic fecit Confeſſionem beati Laurentii Martyris ex argento.* Idem in Honorio : *Et inveſtivit Confeſſionem beati Petri ex argento puro.*

Et ornavit tranſennam & altare. Tranſenna eſt tranſitus. Idem in Stephano IV. *Et poſt modicos dies ipſum de eadem cuſtodia ejicientes Waldipertum Presbyterum, eumque projicientes in terra juxta tranſennam campi Lateranenſis ejus effoderunt oculos.* Pergula, per quam tranſitur. Paulin. epiſt. 12. *Hæc baſilica aperitur tribus arcubus paribus prælucente tranſenna.* Macrob. lib. 2. cap. 10. *Sedenti in tranſenna.* Vel trajectus funis. Servius in illum locum 5. Æneid. *Et volucrem trajecto in fune columbam. Vnde tranſenna dicitur extentus funis.* Vel crates ſeu machina qua aves capiuntur. Plaut. in Rudente : *In ætate hominum plurimæ fiunt tranſennæ, ubi decipiuntur dolis.* Idem in Bacchid. *Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricum petit.* Idem in Perſa : *Hunc ego hominem hodie in tranſennam, doctis ducam dolis.*

Miniſterium ad baptiſmum, vel pœnitentiam, ex argento, penſant. lib. decem. Miniſteria vaſa ſacra. Idem Anaſtaſ. in Hilaro : *Miniſteria ad baptiſmum argentea libras decem.* Idem in Gregorio : *Ambonem etiam marmoream in eadem Eccleſia fecit, eamque diverſis ditavit linteis, atque miniſteriis.* Capellam vocant recentiores. Eginart. in Carolo M. *Capellam, id eſt, Eccleſiaſticum miniſterium.*

Digitized by Google

IN LEONE.

HIC *conſtituit ut Monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, niſi probata fuerit virginitate ſexaginta annorum.* Leonis decretum eſt ne Monacha, id eſt, virgo, veletur ante annum ætatis ſexageſimum. Ex Conc. Agath. can. 19. & Syn. VI. in Trull. can. 40. modus impoſitus eſt ne velentur ante annum 40. Syn. Carth. III. can. 4. ante annum 25. can. *Sanctimonialis.* & ſeq. 20 qu. 1.

Hic conſtituit ſuper ſepulcra Apoſtolorum cuſtodes, qui dicuntur Cubicularii ex Clero Romano. Decreto Leonis impoſiti ſunt cuſtodes ſepulcris Apoſtolorum lecti ex ordine Clericorum, qui dicti ſunt Cubicularii. Cubicularii ſunt ſervi qui ſunt in miniſterio cubiculi. Tranquill. in Julio cap. 4. *Cum uno medico & Cubicularius duobus.* Inde Cubicularii dicti ſunt cuſtodes corporum Apoſtolorum, quaſi eſſent cubicularii Apoſtolorum, vel quia aſſumebantur è cubiculo ſeu camera Pontificis. Eadem analogia Cubicularios Eccleſiæ ſancti Martini pro æditiuis accepit Ottho Friſingenſ. Chronic. lib. 4. cap. 32. & Sigebert. ad ann. 509. Eoſdem matricularios vocitat Abbas Urſpergenſ. Vandelbert. Diacon. in Vita S. Goaris apud Surium 6. Julii: *Cuſtodes vel Matricularii Eccleſiæ.* Capellæ vel oratoria adjecta Eccleſiis dicuntur cubicula. Anaſtaſ. in Sergio: *Hic tectum & cubicula quæ circumquaque ejuſdem baſilicæ ſunt, ſtudioſiùs ornavit.*

IN HILARO.

NYMPHÆVM *& triporticum ante oratorium ſanctæ Crucis, ubi ſunt columnæ miræ magnitudinis, quæ dicuntur Hecaton penta.* Nymphæa ſunt ædes publicæ, in quibus nuptias celebrabant, qui ædibus carerent. Zonar. in Leon. M. Aliàs nymphæa ſunt aquaria columnis marmoreis ornata, quæ plerumque ponebantur ante ædes ſacras ornatus causâ, ut hîc nymphæum poſitum ab Hilaro ante oratorium ſanctæ Crucis. Ante baſilicam ſancti Petri fuit cantharus columnis ornatus, ſalientes aquas fundens, de quo Paulin. epiſt. 33. *Quave prætento nitoris atrio, fuſa veſtibulo eſt, ubi cantharum miniſtra manibus & oribus fluenta ructantem, faſtigiatus ſolido ære tholus ornat, & inumbrat, non ſine myſtica ſpecie quatuor columnis, ſalientes aquas ambiens: decet enim ingreſſum*

Digitized by Google

ingreſſum Eccleſiæ talis ornatus, ut quod intus myſterio ſalutari geritur, ſpectabili pro foribus opere ſignetur. Et Anaſtaſ. in Symmacho: *Et cantharum beati Petri cum quadriporticu marmoribus ornavit.* Nymphea in Urbe variis locis extructa. Ammian. lib. 15. *Ad Septemzonium, celebrem locum, ubi operis ambitioſi nymphæum Marcus condidit Imperator.* Et Capitolin. in Gordiano Juniore: *Opera Gordiani Romæ nulla extant, præter quædam nymphæa & balnea.*

Lacus & conchas triantas duas, cum columnis porphyreticis ragiatis, foratis, aquam fundentes. Lacus erant piſcinæ lapideæ juxta fores ædium, continentes aquam ad jumentorum adaquationem, & reprimenda incendia. Donatus in Adelphis: *Varro docet ſemper lacum portis additum, ſcilicet ad uſum jumentorum exeuntium & introeuntium, & præterea ut adverſus hoſtilem ignem portis de proximo ſubveniretur.* Tranquill. in Galba cap. 7. *Ad lacum ubi adaquari ſolebat.* Lines vocat, L. *Lines.* ff. *De act. empt.* Conchæ ſunt vaſa lapidea, quæ aquam è lacubus excipiebant. Hinc conchæ lacubus ferè ſemper conjunguntur, ut hîc & infr. eod. *Et in medio lacum porphyreticum cum concha aſſirta in medio aquam fundentem.* Lege *aſſita* vel *adſita.* De conchis infr. in Paſchali. Circa lacus & conchas quæ erant in veſtibulo ædium, ornatus cauſâ ponebantur columnæ marmoreæ, vel lapideæ; & marmoreæ ut plurimùm, ut tutæ eſſent ab injuria, erant ragiatæ, id eſt, amictæ reticulis è ferro vel ære, vel nervis. Ulpian. in L. *Fundi.* §. *Reticuli.* ff. *de act. empt. Reticuli circa columnas, plutei circa parietes, item cilicia vela ædium non ſunt.* Varro 3. de re ruſtic. cap. 5. *Inter columnas exteriores, pro pariete reticuli è nervis ſunt, ut perſpici in ſilva poſſit, & quæ ibi ſunt, neque avis eas tranſire.* Ragia eſt reticulum, unde manavit haud dubiè vulgare *Rejat, une grille de fer.* Hujuſmodi lacus & conchæ foratis aquam fundebant, id eſt, per fiſtulas quæ forata dicuntur, quia capita fiſtularum foris prominentia per ora capitum leonum fundunt aquam. Sidon. lib. 2. epiſt. 2. *In hanc ergo piſcinam fluvium de ſupercilio montis elicitum ſex fiſtulæ prominentes, leonum ſimulatis capitibus effundunt.* A Latino *forare* Frontin. de aquæductib. lib 2. *Non enim ſolùm ad ipſarum aquarum cuſtodiam, ſed etiam ad caſtelli tutelam pertinet, quod ſubinde & ſine cauſa foratum vitiatur.* Et hoc eſt quod priùs idem dixit *foramen*: *Foramen novum caſtello imponunt, vetus relinquunt, quo venalem extrahant aquam.* Ait *lacus & conchas trientas*, lege *trientes.* Lacus & conchæ di-

Digitized by Google

ctæ trientes à modulo aquæ, quia capiunt trientem digiti aquæ, quæ ducitur ex formis aquæductuum beneficio Principis. Frontin. de aquæduct. lib. 1. *Vnciæ ergo modulus habet diametri digitum unum, & trientem digiti.*

In medio cancellis arcu., & columnis cum faſtigiis, & epiſtyliis, undique ornatam ex muſivo, & columnis Aquitanicis. Muſivum opus eſt opus teſſellatum, id eſt, teſſellis marmoreis variegatum. Auguſtin. de Civit. Dei lib. 15. cap. 8. *Et cætera hominum, vel quaſi hominum genera, quæ in maritima platea Carthaginis muſivo picta ſunt.* Paulin. epiſt. 12. *Abſidem ſolo & parietibus marmoratam, camera muſivo illuſa clarificat.* Anaſtaſ. in Symmacho: *Et cantharum beati Petri cum quadriporticu marmoribus ornavit, & ex muſivo agnos & cruces & palmas fecit.* Muſeum vocat Plin. lib. 36. cap. 21. *Appellantur quidem ita & eroſa ſaxa, in ædificiis quæ muſea vocant.* Columnæ Aquitanicæ ſunt columnæ marmoris Aquitanici, quod effoditur in montibus Pyreneis qui continentur finibus Aquitaniæ. Sidon. lib. 2. epiſt. 10. *Fulmentis Aquitanicis ſuperba.* Vitruv. lib. 3. cap. 1. *De fulmentis Aquitanicis.* Faſtigia columnis adduntur. Faſtigia columnarum ſunt capita ſeu capitella columnarum. Plin. lib. 36. cap. 23. *In Epheſiæ Dianæ æde primùm columnis ſpiræ ſubditæ & capitella addita.* Leo Oſtienſ. lib. 3. cap. 28. *In columnarum ipſius Eccleſiæ capitellis.* Auguſtin. lib. 2. Qu. in Exodum cap. 109. *Baſes columnarum non eas tantùm videtur dicere Scriptura, quibus columnæ ab imo fulciuntur, ſed etiam ſuperiores, quæ capitella nos dicimus.* Super capita columnarum ornatus cauſâ ponebantur angeli ex argento vel auro. Anaſtaſ. in Leone III. *Pari modo in baſilica ipſius Apoſtoli fecit, Cherubin ex argento puriſſimo deauratos quatuor, qui ſtant ſuper capita columnarum.*

In urbe Roma conſtituit miniſteriales, qui circuirent conſtitutas ſtationes. Stationes erant ſtatæ preces ad memorias ſeu ſepulcra Martyrum. Tertull. 2. ad Uxor. *Vt ſi ſtatio facienda eſt, maritus de die condicat ad balneas.* Idem de jejun. adv. Pſychic. *Proinde nec ſtationum, quæ & ipſæ ſuos quidem dies habeant, quartæ feriæ & ſextæ.* Anaſtaſ. in Gregor. III. *Item in cimiterio ſanctæ Petronillæ ſtationem annuam dari inſtituit.* Stationes erant conſtitutæ certis diebus & certis locis: ideo ab Hilaro lecti ſunt miniſteriales, id eſt, Clerici qui luſtrarent, id eſt, viſitarent ſtationes, id eſt, loca & altaria deſtinata ſtationibus.

Fecit autem oratorium ſancti Stephani in baptiſterio Lateranenſi.

Hilarus oratorium dedicavit in baptiſterio Lateranenſis baſilicæ. In baptiſteriis oratoria, id eſt, altaria dedicari ſolebant. Anaſtaſ. in Symmacho: *Item ad fontem in baſilica beati Petri Apoſtoli oratorium ſanctæ Crucis ex argento.*

Fecit autem & bibliothecas duas in eodem loco. Hilarus binas bibliothecas poſuit in baptiſterio Lateranenſi. Eccleſiæ majores habuere bibliothecas. Hieronym. ad Pammach. adverſ. Jovinian. *Eccleſiarum bibliothecis fruere.* Bibliothecæ Hieroſolymitanæ per Alexandrum Epiſcopum inſtructæ meminit Euſebius lib. 6. cap. 14. Cæſarienſis Bibliothecæ Hieronym. in epiſt. ad Titum, & lib. 3. adverſ. Pelag. In bibliotheca Eccleſiæ Romanæ depoſiti libri Gelaſii adverſum Eutychem & Neſtorium. Anaſtaſ. in ejus Vit. *Hic fecit libros adverſus Eutychem & Neſtorium, qui hodie in bibliotheca & Eccleſiæ archivo reconditi tenentur.* Inter officia Eccleſiæ Romanæ fuit Bibliothecarius. Anaſtaſ. in Gregor. II. *Bibliothecæ illi eſt cura commiſſa.*

IN SIMPLICIO.

H*IC conſtituit ad ſanctum Petrum Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum Apoſtolum, & ad ſanctum Laurentium Martyrem hebdomadas, ut Presbyteri manerent ibi propter pœnitentes & baptiſmum. Regionem tertiam ad ſanctum Laurentium. Regionem primam ad ſanctum Paulum. Regionem ſextam vel ſeptimam ad ſanctum Petrum.* Simplicius in Eccleſiis ſancti Petri, ſancti Pauli, & ſancti Laurentii inſtituit Preſbyteros, qui per hebdomadas pœnitentiam & baptiſmum miniſtrarent, hinc dicti Hebdomadarii. Anaſtaſ. in Gregor. III. *Et à Presbyteris hebdomadariis miſſarum ſolemnia.* Idem in Stephano IV. *Hic ſtatuit ut omni Dominico die à ſeptem Epiſcopis Cardinalibus hebdomadariis, qui in Eccleſia Salvatoris obſervant, miſſarum ſolemnia ſuper altare beati Petri celebrarentur.* Hoc exemplo in Concilio G. Lateranenſi habito ſub Innocentio III. in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus & Conventualibus inſtituti Pœnitentiarii audiendis confeſſionibus & pœnitentiis injungendis, cap. *Inter cætera. de offic. ordin.* Ottho ſancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis & Legatus Sedis Apoſtolicæ in Anglia in Concilio habito 1239. in Eccleſia ſancti Pauli Londinenſis, Pœnitentiarios, id eſt, Confeſſores, inſtituit in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus, ut refert Matth. Paris: *In Eccleſiis verò Cathedralibus Confeſſores inſtitui præcipimus generales.* In Eccleſia Cameracenſi Pœ-

Digitized by Google

nitentiarii officio ſe per plures annos functum refert Thom. Cantipratan. Apum lib. 2. cap. 30.

Sub hujus Epiſcopatu venit relatio de Græcia ab Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopo, & affirmavit Petrum Alexandrinæ urbis Eutychianiſtam hæreticum, facta petitione ab Acacio Epiſcopo, chirographo ejus conſtructa. Relatio de hæreſi accipitur hîc pro delatione, quæ fiebat chirographo deferentis obſignata. Anaſtaſ. infr. in Felice III. *Sub hujus Epiſcopatu iterum venit relatio de Græcia Petrum Alexandrinum revocatum ab Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano.* Et infr. eod. *Poſt annos tres iterum venit relatio ab Imperatore Zenone, ut pœnitens rediret Acacius.* Idem in Gelaſio: *Hujus temporibus iterum venit relatio de Græcia, eo quòd multa, & homicidia fierent à Petro & Acacio.* Idem in Anaſtaſ. *Tunc Feſtus & Probinus Senatores miſerunt relationem Regi, & cœperunt agere ut Viſitatorem daret Rex Sedis Apoſtolicæ.* Idem in Bonifacio II. *Eodem tempore venit relatio ab Afris Epiſcopis de conſtitutione, ut cum conſilio Sedis Apoſtolicæ omnia Carthaginenſis Epiſcopus faceret.* In libris Juris relatio aliter ſumitur pro conſultatione emiſſa ad Principem à Præſide vel Judice in dubiis cauſis, L. *Ad Principem.* L. *Ad Imperatorem.* ff. *de appell. & relat.* Auguſtin. epiſt. 137. *Quæ vel in negotiis ſæcularibus judices faciunt, quando cauſæ dubitatio ad majorem poteſtatem refertur, ut pendente relatione aliquid inde audeant commutare.* Optat. Milevit. lib. 1. adv. Donatiſt. *Relatio miſſa eſt, reſcriptum venit.*

Eodem tempore fuit Eccleſia prima, hoc eſt, Sedis Apoſtolicæ executrix. Acacius Epiſcopus Conſtantinopolitanus agnovit primatum Eccleſiæ Romanæ, cùm Petrum Alexandrinum Epiſcopum de hæreſi detulit apud Sedem Apoſtolicam, quæ eo nomine executrix dicitur, quia deferente Acacio Simplicius Pontifex cauſâ cognitâ damnavit Petrum Alexandrinum. Primatum Eccleſiæ Romanæ agnovit Hieronym. epiſt. ad Damaſum: *Ideo mihi Cathedram Petri, & fidem Apoſtolico ore laudatam cenſui conſulendam, inde nunc meæ animæ poſtulans cibum, unde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi. Faceſſat invidia Romani culminis, recedat ambitio: cum ſucceſſore piſcatoris & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum primum niſi Chriſtum ſequens, Beatitudini tuæ, id eſt, Cathedræ Petri communione conſocior, ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio.*

Digitized by Google

IN FELICE III.

TUNC *venerabilis Felix Archiepiſcopus Sedis Apoſtolicæ urbis Romæ, mittens Defenſorem cum conſilio Sedis ſuæ.* Defenſores erant Subdiaconi Eccleſiæ Romanæ, quibus utebatur Pontifex vel ad regendum patrimonium Eccleſiæ Romanæ, vel ad legationes obeundas, vel ad judicandum de rebus & perſonis Eccleſiaſticis, can. *Valde neceſſarium.* 94. diſt. can. *Pervenit.* 11. qu. 1. can. *Probinum.* can. *De præſentium.* 16. qu. 1.

Et poſt tranſitum ejus factum eſt à Presbyteris & Diaconibus conſtitutum de omni Eccleſia, ut nullus aliquando in ea cauſa præſumeret ſe feſtinum oſtendere de ea re, quæ aliquando ad requiſitionem pervenire debet. Vacante Sede Romana morte Felicis Clerus Romanus ſtatuit ut nullus interim feſtinaret cognoſcere de ea re quæ aliquando ad requiſitionem pervenire deberet, id eſt, de cauſa Acacii Conſtantinopolitani & Petri Alexandrini, de qua Felix agere cœperat. Vacante Sede nihil innovandum, cap. *Novit. ne Sed. vacant.*

IN GELASIO.

HUJUS *temporibus inventa eſt Eccleſia ſancti Angeli in monte Gargano.* Temporibus Gelaſii inventa eſt crypta ſancti Michaelis Archangeli in monte Gargano; unde & ejus memoria ſingulis annis celebriori feſtivitate colitur. Rem refert Sigebertus ad annum 488. in epocha anni lapſus, quia Gelaſius non ſedit ante annum 492.

Quorum codices ante fores baſilicæ ſanctæ Mariæ incendio concremavit. Manichæi urbe pulſi, & eorum libri cremati ante fores baſilicæ ſanctæ Mariæ. Idem factum à Symmacho. Anaſtaſ. in ejus Vita: *Poſt hæc omnia beatus Symmachus invenit Manichæos in urbe Roma, quorum omnia ſimulacra, vel codices ante fores baſilicæ Conſtantinianæ incendio concremavit.* Ex conſtitutione Theodoſii libri hæreticorum publicè comburendi, L. 6. *de hæretic.* Libri etiam improbatæ lectionis, putà magici vel his ſimiles corrumpendi ſunt, L. 4. §. 1. ff. *Famil. erciſcund.* Mathematici converſi libros publicè crematos narrat Auguſtin. in Pſalm. 61. *Ergo iſte, nunc quæſitus, inventus, adductus eſt: portat ſecum codices incendendos, per quos fuerat incendendus.*

Digitized by Google

Hic fecit tractatus & hymnos ſicut beatus Ambroſius Epiſcopus. Tractatus ſunt expoſitiones Scripturæ. Auguſtin. contr. Maximin. lib. 1. *Siquidem non tantùm verbis me nudare conatus es à diſcipulatu eorum, verùm etiam & tractatum tuum dediſti.* Nemeſianus & alii ad Cyprian. epiſt. 78. *Es enim omnibus hominibus in tractatu major, in ſermone facundior.* Hinc tractatus eſt ſermo qui habetur ad populum poſt lectionem Evangelii inter miſſæ ſolemnia. Ambroſ. epiſt. 33. *Sequenti die, erat autem Dominica, poſt lectiones atque tractatum, dimiſſis Cathecumenis, ſymbolum aliquibus competentibus, in baptiſteriis tradebant baſilicæ.* Inde miſſas agere & tractare ſunt diverſa. Victor Uticenſ. de perſec. Vand. lib. 2. *Liberum arbitrium habetis in Eccleſiis veſtris, miſſas agere vel tractare.* Inde tractatores dicti expoſitores Scripturæ. Auguſtin. epiſt. 11. *Omnes veteres tractatores qui nos in Domino præceſſerunt, & qui Scripturas ſanctas interpretati ſunt, aut obſcura interpretati ſunt, aut manifeſta.* Idem in Pſalm. 102. *Vocat per lectorem, vocat per tractatorem.* Idem de Tempore ſerm. 220. *Dicit illud de ore ſuo tractator aut diſputator Epiſcopus.* Idem in Joan. cap. 22. *Remotis omnibus lectionibus & paginis & voce lectoris & tractatoris.* Hymni ſunt carmina in laudem Dei quæ canuntur in Eccleſia. Gelaſius hymnos compoſuit exemplo Ambroſii.

IN SYMMACHO.

TUNC Feſtus & Probinus Senatores miſerunt relationem Regi, & cœperunt agere ut Viſitatorem daret Rex Sedi Apoſtolicæ. Tunc Rex dedit Petrum Altinæ Civitatis Epiſcopum. Inſtaurato ſchiſmate inter Symmachum & Laurentium, Petrus Altinus Epiſcopus à Theodorico Rege Gothorum Viſitator Sedis Apoſtolicæ datus, poſtulantibus duobus Senatoribus contra Canones. Idem narrat Sigebert. ad ann. Chr. 496. *Aliqui Romanorum ſubornatis falſis teſtibus, incriminantes Symmachum Papam, latenter Laurentium in Papatum ſubintroduxerunt, pro quo ſchiſmate dirimendo, Rex Theodoricus Epiſcopum Petrum, contra Canones Viſitatorem Sedis Apoſtolicæ inſtituit, id eſt, ut pulſo utroque Sedem teneret.*

Hic fecit baſilicam ſancti Andreæ Apoſtoli, apud beatum Petrum Apoſtolum, ubi fecit ciborium ex argento, & Confeſſionem penſ. libras centum & viginti. Altari baſilicæ imponitur ciborium, ut infr. eod. *Intra civitatem Romanam baſilicam ſanctorum Silveſtri & Martini à fundamento conſtruxit, juxta Thermas Trajanas, ubi & ſuper*

Digitized by Google

altare ciborium argenteum fecit penſant. libras 120. Anaſtaſ. in Gregor. II. *Et altare à novo fecit, & ciborium argenteum quod fuerat ruinâ quaſſatum.* Leo Oſtienſ. lib. 1. Chron. Caſſ. cap. 20. *Super altare autem S. Benedicti, argenteum illud auro & ſmaltis ſimul exornans.* quod erat cooperculum argenteum quod imponebatur altari ornatûs causâ. Joannes Chryſoſtom. in Act. Apoſtolor. cap. 19. in illa verba, *Faber argentarius qui faciebat delubra argentea* : καὶ πῶς ἔνι ναοὺς ἀργυροῦς γένεσθαι, ἴσως ὡς κιβώρια μικρά; *Et quomodo poſſibile erat fieri delubra argentea, fortè ædiculas & coopercula quæ ciboria vocant?* Eodem modo ſepulcris Apoſtolorum & Martyrum imponebatur ciborium, ut ſepulcro Apoſtolorum à Gregorio I. impoſitum ciborium, quod ſuſtineretur quatuor columnis argenteis. Anaſtaſ. in Gregorio: *Hic fecit beato Petro Apoſtolo ciborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puro.* Cujus meminit Gregor. Tur. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 28. de baſilica Petri: *Habet etiam quatuor columnas in altari, quæ ſunt ſimul centum præter illas, quæ ciborium ſepulcri ſuſtentant.* Et inf. eod. *Sunt ibi & columnæ miræ elegantiæ candore niveo quatuor numero, quæ ciborium ſepulcri ſuſtinere dicuntur.* Sepulcro B. Agnetis Martyris impoſitum ciborium ab Honorio. Anaſtaſ. in ejus Vit. *Ornavit autem ſepulcrum ejus ex argento, poſuit & deſuper ciborium æreum deauratum miræ magnitudinis.*

Fecit autem oratoria duo ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſancti Ioannis Evangeliſtæ: quæ cubicula omnia à fundamento perfecta conſtruxit. Cubiculum idem quod ſacellum vel oratorium, ut hoc loco quæ priùs dicta ſunt oratoria, mox dicuntur cubicula. Anaſt. in Marcellino: *Hic ſepultus eſt in cœmiterio Priſcillæ, in cubiculo claro, quod patet uſque in hodiernum diem.* Idem in Leone III. *Cubicula verò juxta Eccleſiam beati Petri Apoſtolorum Principis in meliorem ſtatum erexit.* Inde Cubicularii dicti Clerici, qui miniſtrabant in prædictis oratoriis.

Gradus verò ante fores baſilicæ beati Petri ampliavit. Ad baſilicam Petri gradibus aſcenditur. Ea eſt forma veterum ædium ſacrarum, ut gradibus ad eas aſcendatur. Anaſtaſ. infr. eod. de baſilica B. Pauli: *Et ante fores baſilicæ gradus fecit in atrio, & cantharum.* Idem in Stephano IV. *Quem ad gradus Eccleſiæ beati Petri comprehendentes cuſtodes Longobardorum ad ſuum deduxerunt Regem.* Idem in Adriano: *Carolus Rex omnes gradus ſigillatim ejuſdem ſacratiſſimæ beati Petri Eccleſiæ deoſculatus eſt, & ita uſque ad prænominatum pervenit Pontificem, ubi in atrio ſuper gradus juxta*

Digitized by Google

fores Eccleſiæ aſſiſtebat. Ad templa etiam gradibus aſcendebatur: Ammian. lib. 23. *Namque Kalendis ipſis Ianuariis aſcendente eo gradile Genii templum.*

Eodem tempore fecit baſilicam beati Pancratii, ubi & fecit arcum argenteum, qui penſabat libras quindecim Arcus argentei erant ornamenta ædium ſacrarum, ut hîc & infr. eod. *Arcus argenteos duodecim, qui penſabant ſinguli libras decem.* Et rurſus: *Nam ad Archangelum Michaelem baſilicam ampliavit, & gradus fecit. Baſilica S. Pancratii fuit titulus Cardinalis Epiſcopi Albanenſis.* Anaſtaſ. infr. in Leone III. Prioratus S Pancratii de Lewes in Anglia eſt unus è majoribus Prioratibus Ordinis Cluniacenſis, quem fundavit Willelmus Comes Warennæ. W. Malmeſb. lib. 2. de Geſt. Pontific. Angl. Matth. Weſtm. ad ann. 1078. de quo cap. *Sacroſancta de elect.*

Et cameram fecit & matronæum, & ſuper confeſſionem imaginem argenteam cum Salvatore. In ædibus ſacris erat pars matronarum ſeu fœminarum tabulato diſtincta à parte virorum, quæ matroneum dicebatur. Præter hunc locum Anaſtaſ. in Gregor. IV. *Cui ex ſeptentrionali plaga lapidibus circa ſeptum matroneum adpoſuit.* Inde emendandus locus Anaſtaſii in Leone III. *Matronam verò ipſius Lateranenſis Patriarchii quæ extenditur à campo., & ultra imagines Apoſtolorum*; ut legatur matroneum quaſi partem matronarum. Malè vulgò legitur *matronam.*

Hic conſtituit ut omni die Dominico vel natalibus Martyrum, hymnus diceretur angelicus, id eſt, Gloria in excelſis Deo. Theleſphorus primus inſtituit hymnum angelicum decantari in miſſa, quæ celebraretur ſub mediam noctem natalis Domini: poſtea hoc adjectum eſt à Symmacho, ut hymnus angelicus decantaretur in omnibus miſſis quæ celebrarentur in die Dominico, vel natalibus Martyrum. Sigebert. ad annum 493. *Hic Symmachus conſtituit, omni die Dominico vel natalitio Martyrum, Gloria in excelſis Deo, ad miſſas cantari: quem hymnum Teleſphorus ſeptimus à Petro Papa, nocte tantùm natalis Domini ad miſſas à ſe in ipſa nocte inſtitutas cantari inſtituit, & in eo ad Angelorum verba, quæ ſequuntur, adjecit.* Natalitia ſeu natales Martyrum ſunt dies paſſionis Martyrum: inde dicti quòd per martyrium Martyres Chriſto renaſcuntur, & melioris vitæ lucem nanciſcuntur. Auguſtin. in Pſalm. 39. *Mortes in quas Pagani ſævierunt, in illis hodie reficimur, natalem Martyrum celebramus, exempla Martyrum nobis proponimus.* Idem in Pſalm. 63. *Nam & Martyres nondum ſurrexerunt, & tamen*

Digitized by Google

men illi nondum profecerunt, nondum reſurgentium natalitia celebremus. Idem in Pſalm. 118. *Purpurata eſt univerſa terra ſanguine Martyrum, floret cœlum coronis Martyrum, ornatæ ſunt Eccleſiæ memoriis Martyrum, inſignita ſunt tempora natalibus Martyrum.* Idemque Hom. 30. *Attende animo tot Martyrum millia: cur enim ſe natalitia eorum conviviis turpibus celebrare delectat, & eorum vitam ſequi honeſtis moribus non delectat?* Anaſtaſ. in Vigilio: *Anthemius Scribo veniens Romam, invenit eum in Eccleſia ſanctæ Cæciliæ* 10. *Kalendas Decembris: erat enim natalis ejus dies.*

IN HORMISDA.

F*VRORE repletus Anaſtaſius Auguſtus contra Papam Hormiſdam inter alia ſacra ſua hoc ſcripſit dicens.* Sacra ſunt epiſtolæ Principum. Anaſtaſ. ipſe in Conſtantino: *Hiſdem temporibus miſit ſuprà fatus Imperator ad Conſtantinum Pontificem ſacram, per quam juſſit eum ad regiam aſcendere urbem.* Et inf. eod. *Dominus autem Iuſtinianus Imperator audiens ejus adventum, magno repletus gaudio, à Nicæa Bithyniæ miſit ſacram, gratiarum actione plenam.* Et infrà: *Cujus & ſacram cum pravi dogmatis exaratione Conſtantinus ſuſcepit.* Et rurſus eod. *Poſt aliquod verò temporis Scholaſticus Cubicularius Patricius & Exarchus Italiæ veniens Romam, detulit ſecum ſacram Anaſtaſii Principis.* Idem in Joanne IV. *Dirigens per eos & ſacram, per quam denominatum Pontificem conjuravit.* Auguſtin. lib. contra Donatiſtas poſt collat. cap. 31. *Illi portant multorum Imperatorum ſacra, nos ſola portamus Evangelia.* Pelag. epiſt. ad Laurentium Ep. Centumcellenſ. *Sacram inſinuant ſe clementiſſimi Principis impetraſſe.* Can. *Principali.* 83. diſt.

Textum libelli pœnitentiæ. Id eſt, formulam profeſſionis fidei & ejurationis hæreſis, quæ facienda erat à Petro Alexandrino & Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopis. Suprà dixit ſimpliciter, *Textum libelli.* Textus pro libro, vel codice. Gregor. libr. 7. epiſt. 49. *In textu Heptatici.* Idem lib. 12. epiſt. 30. in fine dixit, *Codicem Heptatici,* Textum vitæ Guiniſi Monachi Caſſinenſis dixit Leo Oſtienſ. lib. 3. Chronic. Caſſ. 47.

In quibus & Juſtinus Imperator & Vitalianus Conſul ſimul occurrerunt cum gloria & laudibus. Juſtinus Imperator & Vitalianus Conſul obvii occurrerunt Legatis Sedis Apoſtolicæ cum gloria & laudibus, id eſt, cum crucibus & cereis, & canticis laudis. Eadem cum pompa Joanni Papæ occurrêre cives Conſtantino-

Digitized by Google

politani. Anaſtaſ. in Joanne: *Qui dum ambulaſſent cum Ioanne Papa, occurrerunt beato Ioanni miliario 12. omnis civitas cum cereis & crucibus, in honorem beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli.* Conſtantinopoli cum gloria ſuſceptus eſt Agapitus: Anaſtaſ. in ejus Vit. *Et ſuſceptus eſt Agapitus Epiſcopus cum gloria.* Vigilio occurrit cum Juſtiniano plebs CP. cum canticis. Anaſtaſ. in Vigilio: *Et plebs illa pſallebat ante eum uſque ad Eccleſiam ſanctæ Sophiæ, Ecce advenit Dominator Dominus, &c.* Henrico III. Regi Anglorum Pariſios venienti ſolemni cum pompa obvii proceſſere Scholares Pariſienſes cum cereis & veſtibus feſtivis, quas comitiſſas appellant. Matth. Paris ad ann. 1254. *Cereos veſteſque feſtivas, quas Comitiſſas appellant, & omnia quæ gaudium poterant atteſtari, emerunt.*

Hic invenit Manichæos, quos etiam diſcuſſos cum examinatione plagarum exilio deportavit. Manichæi flagellis cæſi, Urbe pulſi. Bœticum hæreſis damnatum flagellatum refert Auguſtin. in Pſalm. 122. *Nam quis dubitet nuperrimè, ſicut audivimus à fratribus, qui interfuerunt Coepiſcopis noſtris, illum Bœticum inimicum contra Dominum latrantem, dignè flagellatum fuiſſe.*

Eodem tempore venit regnum cum gemmis pretioſis, à Rege Francorum Clodoveo Chriſtiano. Clodoveus ab Anaſtaſio Imperatore accepit codicillos Conſulatus, unà & coronam auream, quam ipſe obtulit beato Petro, quæ dicta eſt regnum, fortè quòd à Rege oblata eſſet. Sigebert. ad ann. 510. *Clodoveus Rex ab Anaſtaſio Imperatore codicillos de Conſulatu & coronam auream cum gemmis, & tunicam blateam accepit: & ex eo die Conſul & Auguſtus eſt appellatus; ipſe verò Rex miſit Romam ſancto Petro coronam auream cum gemmis, quæ regnum appellari ſolet.* Inde quælibet corona aurea regnum dictitari cœpit Romæ. Anaſtaſ. in Conſtantino: *In die autem qua ſeſe invicem viderunt, Auguſtus Chriſtianiſſimus cum regno in capite ſeſe proſtravit, pedes oſculans Pontificis.* Idem in Leone III. *Fecit autem iſdem beatiſſimus Pontifex in baſilica beati Andreæ regnum ex auro puriſſimo, necnon & ſupra altare beatæ Petronillæ, fecit regnum aureum cum gemmis pretioſiſſimis.* Et infrà: *Et in titulo ſanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur Calixti, fecit regnum ex auro puriſſimo.* Et infr. *Regnum ſpanoclyſtum ex auro puriſſimo.* Idem in Gregorio IV. *Regnum aureum unum, quod uſque hodie ſuper altare dependet.* Idem in Sergio II. *Regnum aureum valde pretioſiſſimum cum gemmis praſinis hyacinthinis & albis.* Et infr. eod. *Regnum de argento cum tintinnabulis.* Idem in Leone

IV. *Obtulit regnum de argento puriſſimo, pretioſiſſimiſque gemmis, habens in medio crucem.* Et infr. eod. *Regnum quod pendet ſuper altare majus ex auro puriſſimo ſculptile ſine gemmis.*

Et Evangelia cum tabulis aureis cum gemmis pretioſis. Codicem Evangeliorum reponi in ciſta aurea & gemmis ornata, mos fuit. Gregor. Tur. de Glor. Confeſſ. cap. 63. *Tunc capſam ad ſancta Evangelia recludenda, patenamque & calicem ex auro puro, pretioſiſque lapidibus præcepit fabricari.* Anaſtaſ. in Leone IV. *Sed & Evangelium cum tabulis argenteis.* Leo Oſtienſ. lib. 3. Chronic. Caſſ. 30. *Evangelium cum tabula fuſili argentea opere anaglypho.*

Pallia olobera blattea, cum tabulis auro tectis de chlamyde vel de ſtola Imperiali. Pallia olovera blattea ſunt veſtes ſericæ, infectæ mero ſeu vero conchylio ſeu murice, id eſt, purpurâ. Anaſtaſ. in Felice II. *Pallia olovera auro texta quatuor.* Quibus privatis interdictum, L. ult. C. Th. *de veſtib. olover.* Blatea dicta à Latino *blatta*, quod eſt genus vermiculi, qui prehenſus rubore inficit manus. Sic pallium blatteum, blatteam tunicam dixit Vopiſcus in Aurelian. *Cùm ab eo uxor ſua peteret, ut unico pallio blatteo ſerico.* Ut & paulò pòſt: *Idem conceſſit, ut blatteas matronæ tunicas haberent.* Et Gregor. Tur. Hiſt. lib. 2. cap. 38. *Igitur ab Anaſtaſio Imperatore codicillos de conſulatu accepit, & in baſilica beati Martini tunicâ blatteâ indutus eſt.*

Scyphos argenteos ſtationales ſex cum crucibus penſantes ſingulos libras ſex. Scyphi ſtationales erant qui per acolytos præferebantur ante ſtationes, ut & calices. Anaſtaſ. in Leone III. *Fecit verò iſdem Antiſtes beato Petro Apoſtolo calicem aureum diverſis ornatum pretioſis lapidibus, qui præcedit per ſtationes, penſantem libras tredecim.* Et infr. eod. *Fecit verò communicales ex argento puriſſimo per ſingulas regiones, qui præcederent per ſtationes per manus acolytorum numero viginti quatuor.*

IN BONIFACIO II.

H*IC Presbyteris, & Diaconibus, & Subdiaconibus, atque notariis ſcutellas de adeptis hæreditatibus obtulit, & alimoniis multis in periculo famis Clero ſubvenit.* Menſtruæ ſportulæ ſeu annonæ erogabantur Preſbyteris, Diaconis, & minoribus Clericis. Cyprian. epiſt. 34. *Cæterum Presbyterii honorem deſignaſſe nos illis jam ſciatis, ut & ſportulis iiſdem cum Presbyteris honorentur, & diviſiones menſura* (lege *menſurnæ*) *æquatis quantitatibus partiantur.* Hinc

Digitized by Google

Clerici qui menſtruas ſportulas accipiebant de penu Eccleſiæ, fratres ſportulantes dicti. Idem epiſt. 66. *In honore ſportulantium fratrum, tamquam decimas ex fructibus accipientes, ab altari & ſacrificiis non recedant.* Vel fratres menſurantes. Idem epiſt. 28. *Interea ſe à diviſione menſurantium contineant, non quaſi à miniſterio Eccleſiaſtico privati eſſe videantur, ſed ut integris omnibus ad noſtram præſentiam differantur.* Et hujuſmodi annonæ ſeu ſportulæ Clericis diſtribuebantur, per ſcutulas vel ſcutellas, id eſt, per teſſeras ſeu ſigna quæ dicebantur ſcutulæ vel ſcutellæ, quòd eſſent in formam ſcutelli ſeu ſcutuli. Scutella eſt diminutivum ſcutulæ, quod eſt ſignum, in formam ſcuti ſeu ſcutuli. Caſſian. coll. 1. cap. 5. *In parviſſima quadam ſcutula, quæ depicta in ſe continet præmia, jacula vel ſagittas intorquere contendunt.* Et hoc eſt quod dicitur hîc Bonifacius Preſbyteris & Clericis ſcutellas obtuliſſe de rebus Eccleſiæ, id eſt, particulas rerum quæ obveniebant Eccleſiæ ex teſtamento vel donatione fidelium: quia erogatio hujuſmodi fiebat per ſcutellas, id eſt, per ſigna ſeu teſſeras. Unde diſtributiones annonæ vel annonæ ipſæ dictæ ſunt ſcutellæ. Signum pro ſignato, ſicuti in libris Juris teſſeræ frumentariæ accipiuntur, pro annonis frumentariis quæ præſtitabantur per teſſeram, L. *Mortuo.* §. 1. L. *Titia. de legat.* 2. Aliàs ſcutella pro vaſculo in quo pulmentum deponitur. Joann. Diacon. lib. 2. cap. 23. *Cui dediſti duodecim nomiſmata & argenteam ſcutellam, quam tibi miſerat cum infuſis leguminibus beata Sylvia mater tua.*

Hic congregavit Synodum in baſilica beati Petri Apoſtoli, & fecit conſtitutum, ut ſibi ſucceſſorem ordinaret. Bonifacius II. in Synodo Romana conſtitutum fecit, ut ſibi liceret ſucceſſorem deſignare, & Vigilium Diaconum ſucceſſorem elegit, exacto chirographo & jurejurando Cleri Romani: ſed Bonifacius facti pœnitens, in ſecunda Synodo, quod geſtum erat, reſcidit, quia contra Canones hoc factum fuerat. Romanus Pontifex non poteſt deſignare ſucceſſorem, can. *Si quis Papa.* can. pen. 29. diſt. can. *Epiſcopo.* & ſeq. 8. qu. 1.

IN JOANNE II.

E*ODEM tempore vir religioſus Auguſtus miſit fidem ſuam chirographo ſcripto proprio ad Sedem Apoſtolicam per Epiſcopos, &c.* Juſtinianus Imp. miſit profeſſionem fidei ad Joannem II. Rom. Pontificem ex antiqua conſuetudine. Symmachus Pon-

Digitized by Google

tifex in Apologetic. adverſ. Anaſtaſ. *Omnes Catholici Principes, ſive cùm Imperii gubernacula ſuſceperunt, ſive cùm Apoſtolicæ Sedi novos agnoverunt Præſules inſtitutos, ad eam ſua protinus ſcripta miſerunt, ut ſe docerent ejus eſſe conſortes. Itaque qui hoc non fecerunt, ab eadem ſe ipſos profitentur alienos: quod chartis quoque ſuis apud te etiam poſſumus adſtruere, niſi te æmulum & reum, & inimicum vitaremus & judicem.*

IN AGAPITO.

CVIVS *corpus in loculo plumbeo tranſlatum eſt, uſque in baſilicam beati Petri Apoſtoli.* Corpora majorum ſolebant condi in loculis plumbeis. Anaſtaſ. in Joann. III. de Narſete: *Cujus corpus poſitum eſt in locello plumbeo.* Idem Paul. Varnefr. de Geſt. Longobard. lib. 2. cap. 11. Veteribus loculus pro feretro, in quo condebantur corpora mortuorum, quæ non cremabantur. Plin. lib. 7. cap. 2. de pollice Pyrrhi Regis: *Hunc cremari cum reliquo corpore non potuiſſe tradunt, conditumque loculo in templo.*

IN SILVERIO.

INTRA *civitatem autem grandis fames erat, ita ut aqua venundaretur pretio, niſi nympharum remedium ſubveniſſet.* A Gothis obſeſſa urbe Roma, eo penuriæ rerum omnium deventum eſt, ut aqua veniret, niſi urbi ſuccurſum eſſet nympharum remedio, id eſt, auxilio aquæ nympheorum, id eſt, balneorum, quæ frequentiora erant Romæ.

Tunc erat Vigilius Diaconus Apocriſiarius Conſtantinopoli. Apocriſiarii ſeu Reſponſales erant Miſſi ſeu Legati, qui nomine Romani Pontificis ſemper erant in comitatu Imperatoris, ut rebus Eccleſiæ proſpicerent. Eo munere functum eſſe Gregorium in aula Conſtantinopolitana tempore Pelagii, teſtis eſt Joannes Diaconus ejus Vit. lib. 1. cap. 26. *Nec multò pòſt pro reſponſis Eccleſiaſticis ad urbem Conſtantinopolim à Pelagio Præſule deſtinatur.* Hodie nuntii Apoſtolici vocantur. Per Apocriſiarios mandata Pontificia perferebantur ad Patriarcham CP. Anaſtaſ. in Theodoro: *Tunc ſanctiſſimus Theodorus Papa ſcripſit Paulo Patriarchæ regiæ civitatis, tam rogans, quamque regulariter increpans, necnon per Apocriſiarios pro hoc maximè deſtinatos præſentialiter ammonens & conteſtans.* Idem in Martino: *Qui videlicet Apocriſiarii, ex præce-*

Digitized by Google

ptione Apoſtolicæ auctoritatis commonuerunt eum, ut de tali hæretico intentu recederet. Idem in Nicolao: *Arſenium Epiſcopum hujus almæ Sedis Apoſtolicæ Apocriſiarium & Miſſum illico deſtinavit.*

Et ad primum & ſecundum velum retinuit omnem Clerum. Silverius ingreſſus ad Belliſarium intra Pincianum Palatium, Clerici verò qui eum proſequebantur, retenti ad primum & ſecundum velum, id eſt, ad primas & ſecundas fores, ut conſtat ex hoc loco & epiſt. Silverii ad Amatorem, quæ extat in can. *Guliſarius.* 23. qu. 4. Vela ſumuntur pro foribus, quia fores auguſtarum vel majorum ædium erant velis obſeptæ. Tranquil. in Claudio: *Interque prætenta foribus vela ſe abdidit.* Anaſtaſ. in Gregor. IV. *Vela Alexandrina tria ante portas majores pendentia, habentia homines & caballos.* Tertull. adverſus Valentinian. *Tot ſyparia portarum.* Anaſtaſ. in Leone III. *Et alia vela alba holoſerica majora tria, quæ pendent ante regias in introitu.* Sidon. lib. 1. epiſt. 2. *Pellitorum turba ſatellitum pro foribus immurmurat, excluſa velis, incluſa cancellis.* Foribus Eccleſiarum etiam vela appoſita. Hieronym. ad Heliodor. *Janitor creber in porta, vela ſemper in oſtiis.* Nec velis caruere etiam fores ſcholarum. Auguſtin. de verb. Apoſtol. ſerm. 25. *Quamvis ille eſſet paganus grammaticus melior ad velum, quàm ad cathedram.* Laudatur Alexander Severus, quòd domi ſalutaretur quaſi privatus patente velo, remotis admiſſionalibus. Lamprid. in Alexandro: *Salutabatur verò quaſi unus ex Senatoribus patente velo, admiſſionalibuſque remotis.* Et hoc eſt quod ait L. pen. C. *de naufrag. levato velo.*

Et miſit eum in exilium in Pontias. Silverius in exilium relegatus in Pontiam inſulam, quæ eſt in ora maris Tyrrheni. Ibidem exulaſſe Faviam Domitillam perſecutore Domitiano legitur. Martyrol. Rom. 7. Maii.

Joannes Subdiaconus Regionarius primæ regionis tulit pallium de collo ejus. Fabianus Pontifex Notariis per ſeptem regiones Urbis diſpoſitis, ut Martyrum geſta colligerent, teſtimonii cauſâ adjecit totidem Subdiaconos: hinc dicti Subdiaconi Regionarii, ut hîc & infr. eod. *Tunc Sixtus Subdiaconus Regionarius regionis ſextæ.*

Qui deficiens mortuus eſt, & Confeſſor factus eſt. Silverius in exilio mortuus in inſula Pontia habitus eſt numero Confeſſorum. Idem de Martino mortuo in exilio in Cherſoneſſo inſula, Anaſt. in ejus Vit. *Et ibidem ut Deo placuit, vitam finivit in pace Chriſti Confeſſor.* Hoc diſtant Confeſſores à Martyribus, quòd Martyres ſunt, qui extrema paſſi ſunt pro fide: Confeſſores, qui aliquid paſſi ſunt

Digitized by Google

pro fide, putà exilium, carcerem, tormenta, non uſque ad necem. Optat. Milevit. lib. 1. adverſ. Donatiſt. *Nam ferme ante annos ſexaginta & quod excurrit, per totam Aphricam perſecutionis eſt devagata tempeſtas, quæ alios fecerit Martyres, alios Confeſſores.* Hanc diſtinctionem juvat Cyprian. epiſt. 5. *Quemadmodum autem ad ſumptus ſuggerendos, ſine illis qui glorioſa voce Deum confeſſi in carcere ſunt conſtituti, &c.*

IN VIGILIO.

ET *fecit eum Patritium & Comitem.* Patriciatus erat culmen dignitatum: tamen interdum Patriciatui addebatur dignitas Comitivæ, quaſi acceſſio & complementum omnium dignitatum. Syneſ. epiſt. 144. Περὶ τοῦ Κόμητος ἐγγεγράφεις, λέγω δὲ τοῦ τυχόντος ἀρχῆς τῶν ἐν τῇ πατρίδι στρατιωτῶν. *De Comite ſcripſeras, intelligo autem de eo, qui adeptus eſt præfecturam militum in patriam.* Joſeph Tiberiadenſi præpoſito ædificiis Eccleſiarum Tiberiadis Comitivæ honorem adjecit Conſtantinus: de quo Epiphan. hæreſ. 30. ἀξιώματος Κομητῶν ἔτυχε. Comitis nomen datum eſt omnibus magiſtratibus, qui ex ſacro Comitatu aſſumerentur, ut patet ex Notit. dignitat. Imper. Necnon nomen & dignitas Comitis addi ſolebat Honoratis, id eſt, iis qui functi erant omnibus muneribus reipublicæ gradatim, & per ordinem, L. 75. C. Th. *de Decurionib.*

Quo audito, Auguſta miſit Anthemium Scribonem cum juſſionibus ſuis. Scribonum varium erat munus in perferendis & exequendis mandatis Imperatoris. Anaſtaſ. in Theodoro: *In boiatos miſit Ravennam per manus Maurini Scribonis.* De quo plura in Gregor. lib. 8. epiſt. 36. & lib. 12. epiſt. 30.

Anthemius Scribo veniens Romam invenit eum in Eccleſia ſanctæ Ceciliæ 10. *Kalendas Decembris, & rogante populo tentus eſt: erat enim natalis ejus dies, munera tradens populo.* Vigilius memoratur fuiſſe in Eccleſia ſanctæ Cæciliæ in die natali ejus, & munera tradidiſſe populo. Hic locus intelligi poteſt de Euchariſtia, quia Græci eam vocant τὸ δῶρον, τὰ δῶρα, vel τὰ ἅγια δῶρα.

Plebs autem ſequebatur eum acclamantes, ut orationem ab eo acciperent: data oratione, reſpondit omnis populus, Amen. Oratione data Roman. Pontifex benedicebat populo. Anaſtaſ. in Stephano IV. *Illicque oratione ab Epiſcopo data juxta antiquitatis morem, tribuentemque pacem omnibus, in Lateranenſe introduxerunt Patriarchium.* Idem in Sergio II. *Et data à prædicto almo Pontifice ſuper populum oratione,*

Digitized by Google

ab Eccleſia pariter omnes regreſſi ſunt. Cùm Sacerdos benedicit, populus reſpondet, *Amen.* Ambroſ. in Pſalm. 40. *Sicut enim cùm Sacerdos benedicit, populus reſpondet, Amen. Confirmans benedictionem ſibi, quam plebi Sacerdos à Domino deprecatur, ita in Pſalmo reſponſum eſt, Fiat, Fiat, quaſi Amen, Amen.*

Retranſmiſit Romam Ampliatum Presbyterum, & Vicedominum ſuum. Vicedominus eſt Vicarius Epiſcopi in temporalibus, can. *Diaconum.* can. *Volumus.* 89. diſt. can. *Salvator.* 1. qu. 3.

Ingreſſus eſt Conſtantinopolim in vigilia Domini noſtri JESU-CHRISTI. Vigiliæ cum jejunio præcedunt majores ſolemnitates, putà Nativitatis Domini, Paſcha, Pentecoſtes, Aſſumptionis B. Mariæ, Joannis Baptiſtæ, Apoſtolorum: inde dictæ, quia orationis causâ in his de nocte ſolebant celebrari vigiliæ, cap. *Quæſivit. de V. S.* Ambroſ. ſerm. 60. de feſt. Paſch. & Pentecoſt. *Tunc enim ſicut modò fecimus, jejunavimus Sabato, vigilias celebravimus orationibus pernoctantes inſtitimus.* Gregor. de Mirac. D. Martin. lib. 2. cap. 25. *Nam cùm in venerabili Dominicæ Nativitatis nocte ſacroſanctis deducta excubiis, procedentes de Eccleſia ad baſilicam Sancti ire deſtinaremus.* Ambroſ. de Virginib. lib. 3. *Dies factus eſt Petrus, dies Paulus: nox fuit, cùm pauciores ad vigilias convenerunt.* Sed licèt deſierint vigiliæ, manſit nomen, & in vigiliis jejunium. Auctor ſermon. ad fratres in Eremo ſerm. 25. de nativitate Joannis Baptiſtæ: *Hæc autem feſtivitas non ſolùm apud fideles, ſed apud infideles vigiliam habet: in hoc feſto maximè Pagani infideles ad Eccleſiam ſuam conveniebant vigilantes, ſed deſtructis vigiliis illis, adhuc tamen antiquitatis nomen tenemus, quia dum jejunamus, vigiliam nuncupamus.*

Tunc adunatus Clerus rogaverunt Narſetem, ut unà cum ejus ſuggeſtione rogarent Principem. Suggeſtio eſt inductio, admonitio. Anaſtaſ. ſupr. eod. *Tunc Romani fecerunt ſuggeſtiones ſuas contra Vigilium.* Idem in Joann. III. *Tunc Romani invidiâ ducti ſuggeſtionem fecerunt Juſtiniano & Sophiæ.* Et infr. *Ut cognovit Joannes Papa, quia ſuggeſtionem ſuam ad Imperatorem contra Narſetem miſiſſent.* Suggerenda idem eſt. Victor Uticenſ. de perſec. Vandalic. lib. 2. *Nullum invenit remedium imminens calamitas, niſi à ſancto Eugenio rationabilis, ſi cor barbarum moveretur, ſuggerenda daretur tali textu conſcripta.* Et infr. *Et quia ſecundo reſponſo ſuggerendam me promiſi oblaturum.*

IN

Digitized by Google

IN PELAGIO.

EODEM tempore Narſes & Pelagius Papa conſilio inito, data Litaniâ à ſancto Pancratio, cum hymnis & canticis ſpiritualibus venerunt ad ſanctum Petrum Apoſtolum. Litania ſeu proceſſio ſolemnis indicta per Pelagium ab æde ſancti Pancratii ad baſilicam S. Petri Apoſtoli. Peſtis depellendæ cauſâ ſolemnem Litaniam indixit Gregorius I. de quo Gregor. ipſe lib. 2. epiſt. in Præf. Gregor. Tur. lib. 10. cap. 1. Paul. Diac. de geſt. Longobard. lib. 3. cap. 25. Joan. Diacon. lib. 1. cap. 25. Litaniarum uſum laudavit Juſtinianus Novella 123. cap. 22. Solemnis Litania per ſingulas hebdomadas die Sabati indicta ab Honorio. Anaſtaſ. in Honorio: *Hic fecit conſtitutum in Eccleſia, & decrevit ut per omnem hebdomadam Sabato die exeat Litania ab beatum Apollinarem, & ad beatum Petrum Apoſtolum, cum hymnis & canticis populus omnis occurrere debeat.*

Pelagius tenens Evangelia & crucem Domini ſuper caput ſuum, in ambonem aſcendens, ſatisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum peregiſſet contra Vigilium. Pelagius in ambone, id eſt, pro ſuggeſtu Eccleſiæ, ſe purgavit de nece Vigilii per SS. Evangelia & crucem Domini. Similiter Leo III. de objectis ſacramento ſe purgavit, adhibitis 12. Epiſcopis, in ambone Eccleſiæ. Anaſtaſ. in Leone III. can. *Auditum.* can. *Omnibus.* 2. qu. 5. can. *Nos ſi.* ead. cauſ. qu. 7. & Sixtus III. à quodam Baſſo accuſatus in Synodo ſe purgavit, can. *Mandaſtis.* 2. qu. 5.

IN JOANNE III.

HIC conſtituit ut oblationes, amulæ vel luminaria in eiſdem cimiteriis per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur. Oratoria erant in cœmiteriis Urbis, in quibus ſacrificium miſſæ per ſingulas dies Dominicas celebrari ſolebat: idcirco ne ſumptus deeſſet, Joannes III. conſtituit, ut oblationes, id eſt, panis qui offerendus erat ſacrificii cauſâ, hamæ ſeu amulæ, id eſt, urceoli quibus continetur vinum & aqua ad Sacrificium miſſæ, & luminaria, id eſt, cerei miniſtrarentur de Lateranis, id eſt, de Lateranenſi baſilica. Idem conſtitutum à Gregorio III. Anaſtaſ. in ejus Vit. *Iiſdemque inſtitutis diſpoſuit, ut in cimiteriis circumquaque poſitis Romæ in die natalitiorum eorum* (id eſt, SS. Apoſtolorum &

Martyrum) *luminaria ad vigilias faciendas, ut oblationes de Patriarchio, per oblationarium deportarentur ad celebrandas miſſas, per quem præviderit Pontifex, qui pro tempore fuerit, Sacerdotem.*

IN BENEDICTO.

S*EPULTUS eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli in ſecretario.* Secretarium eſt ſacrarium Eccleſiæ, in quo vaſa ſacra aſſervantur. Græci διακονικὸν appellant, Syn. Laodicen. can. 21. Agath. can. 66. can. *Non oportet.* 1. & 2. 23. diſt. Sulpic. Sever. dialog. 2. *Præteriens ergo Martinus in ſecretario Eccleſiæ habuit manſionem.* Gregor. Tur. lib. 5. cap. 18. *Nos collecti in unum ſedebamus in ſecretario baſilicæ beati Petri, &c.* Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 26. *Juxta cujus abſidam, bicameratam domum ad theſaurum Eccleſiaſtici miniſterii recondendum extruxit, quæ videlicet domus Secretarium appellatur.* Ante ſecretarium ſepultus eſt Gregor. I. Anaſtaſ. in ejus Vit. *Et ſepultus in baſilica beati Petri Apoſtoli ante ſecretarium.* In ſecretario ſtabant Rom. Pontifices proceſſuri ad Eccleſiam. Idem in Adriano II. *Hinc ſanctiſſimo Papæ Adriano cum Epiſcopis & proceribus, in ſecretario ſanctæ Mariæ Majoris juxta morem ſanctæ Sedis Apoſtolicæ reſidenti, ſe ſatis humiliter præſentarunt, dona & epiſtolas obtulerunt.* Aliàs ſecretarium eſt Prætorium judicis, L. 3. C. *Ubi Senator, vel clariſſ.* Ambroſ. ſerm. 4. *Sed fortè judicem metuis, quem in ſecretario reliquiſti.* Auguſtin. de ſerm. Domin. in monte cap. 21. *Quemadmodum etiam & in hac ordinatione Reipublicæ, vel à ſecretario, vel à Prætorio judicis extramittitur, qui in carcerem traditur.* Symmach. lib. 10. epiſt. 36. *Cùm examinandos ritus Baſſi Præfecti Urbis poteſtas vicaria ad ſecretarium commune prodidiſſet.*

IN PELAGIO II.

H*IC ordinatur abſque juſſione principis, eo quòd Longobardi obſiderent civitatem Romanam.* Idem Sigebert. in Chronic. ad ann. 581. & Paul. Varnefrid. de geſt. Longobard. cap. 20. Ex conſuetudine Rom. Pontifices non ſolebant ordinari ſine aſſenſu Imperatoris CP. can. *Agatho.* 63. diſt.

Digitized by Google

IN BONIFACIO III.

HIC obtinuit apud Phocam Principem, ut Sedes Apoſtolica beati Petri Apoſtoli caput eſſet omnium Eccleſiarum. Id eſt, Eccleſia Romana, quia Eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat. Bonifacius III. impetravit à Phoca, ut Eccleſia Romana prima omnium Eccleſiarum diceretur, quia Conſtantinopolitana ſe primam jactabat propter Imperii ſedem illuc tranſlatam. Sigebert. in Chronic. ad ann. 607. Otho Friſing. Chronic. lib. 5. cap. 16. Aymoin. lib. 4. cap. 4. Lupold. Babeng. de jur. Regni. c. *1.*

Hic fecit conſtitutum ſub anathemate, ut nullus Pontifice vivente, aut Epiſcopo civitatis ſuæ, præſumat loqui de ſucceſſore, aut partes ſibi facere, niſi tertio die depoſitionis ejus, adunato Clero & filiis Eccleſiæ: tunc electio fiat, &c. Bonifacii III. decretum eſt, ne Rom. Pontificis electio fiat, niſi poſt tertium diem depoſitionis, id eſt, ſepulturæ defuncti, can. *Nullus.* 79. diſt. cap. *Bonæ memoriæ. de elect.*

IN BONIFACIO IV.

EODEM tempore petiit à Phoca Principe templum, quod appellatur Pantheon, in quo fecit Eccleſiam ſanctæ Mariæ ſemper Virginis, & omnium Martyrum. Hæc Eccleſia dicta eſt ſanctæ Mariæ ad Martyres. Anaſtaſ. in Paulo: *Ipſe verò hoc agnito fugit in Eccleſiam ſanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ vocatur ad Martyres.* Sic dicta, quia Pontifex Kalendis Novembris celebrandam ibi inſtituit ſolemnitatem omnium Martyrum, quæ poſtea tranſiit in ſolemnitatem omnium Sanctorum. Sigebert. in Chronic. ad ann. 609. *Hic Pantheon Romæ à Phoca Imperatore impetratum vertit in Eccleſiam ſanctæ Mariæ & omnium Martyrum, quæ poſtea creſcente religione Chriſtiana decreta eſt fieri in honore omnium Sanctorum.* Hinc poſteriores Rotundam vocarunt. Bertoldus Conſtantienſis Preſbyter in Chronic. ad ann. 1087. *Guibertus verò hæreſiarcha, non magis ab incœpta perverſitate ceſſavit, imò ſe apud ſanctam Mariam ad Martyres, quam Rotundam dicunt, incaſtellavit.*

Digitized by Google

IN DEUSDEDIT.

ET *datâ Rogâ militibus, pax facta eſt in tota Italia.* Roga eſt erogatio quæ à Principe donationis vice fiebat militibus. Anaſtaſ. in Severino: *Quando & Rogæ veſtræ, quas Domnus Imperator vobis per vices mandavit, ubi ſunt à ſancto viro reconditæ.* Gregor. lib. 2. epiſt. 32. *Theodoſiani verò qui hîc remanſerunt, Rogam non accipientes, vix ad murorum cuſtodiam ſe accommodant.* Ubi dixi. Roga etiam eſt erogatio quæ à Rom. Pontificibus fiebat Clero, vel plebi. Anaſtaſ. infr. eod. *Hic dimiſit pro obſequiis ſuis & ad omnem Clerum Rogam unam integram.* Idem in Bonifac. V. *Hic Clerum amavit, Rogam integram Clero ſuo dedit. Hic dimiſit omni Clero pro obſequiis ſuis Rogam unam integram.* Idem in Joanne IV. *Hic dimiſit omni Clero Rogam integram.* Idem in Eugenio: *Rogam Clero ſolitam tribuit.* Idem in Leone III. *Hic verò Rogam Clero ſuo in Presbyterio maximè ampliavit.*

Hic conſtituit ſecundam miſſam in Clero. Unica miſſa publica, id eſt, ſolemnis, diebus Dominicis celebrari ſolebat, can. *Et hoc. de conſecr.* diſt. 1. De quo Dionyſ. Areopag. epiſt. ad Demophil. Joan. Moſch. Limonar. cap. 27. Alteram miſſam celebrari inſtituit Leo P. ne nimis arctaretur populus, unius miſſæ more ſervato, can. *Neceſſe. de conſecr.* diſt. 1. & poſt eum Deuſdedit P. ſecundam Miſſam in Clero, id eſt, in Eccleſia Romana inſtituit, teſte Anaſtaſio hîc, quia fortè conſuetudo unius Miſſæ publicæ nondum deſierat in Eccleſia Romana, quæ ſemper antiquitatis tenacior fuit.

IN BONIFACIO V.

HIC *conſtituit, ut teſtamentum valeat ſecundùm juſſionem Principis.* Decreto Bonifacii V. ſancitum, ut teſtamenta condita ſecundùm juſſionem Principis, id eſt, ſecundum leges, valeant.

Hic conſtituit, ut nullus trahatur de Eccleſia. Decretum Bonifacii V. eſt, ne quis per vim extrahatur de Eccleſia. Idem antè ſancitum conſtitutione Theodoſii l. 3. C. *de his qui ad Eccleſ. confug.* Auguſt. in Pſalm. 150. *Tales compedes conſolidant vobis & Epiſcopi manus, numquid non fugiunt in Eccleſiam compediti; & ſolvuntur hîc.*

Hic conſtituit ut Acolytus non præſumat reliquias ſanctorum Marty-

Digitized by Google

rum levare, niſi Presbyter. Decretum Bonifacii eſt, ne Acolyto liceat reliquias Martyrum geſtare, ſed tantùm Preſbytero. Tamen Diaconorum miniſterium fuit Sanctorum reliquias diebus ſolemnibus ante Epiſcopum præferre, Conc. Brachar. III. can. 5.

Hic conſtituit ut in Lateranis Acolytus non baptizaret cum Diacono, ſed Subdiaconi ſequentes. Diaconorum erat baptizare, uti Preſbyterorum. Tertull. de baptiſm. cap. 17. *Dandi quidem habet jus ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus: dehinc Presbyteri, & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem.* Hieronym. ad Luciferian. *Non quidem abnuo hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut ad eos qui longè in minoribus urbibus, per Presbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad invocationem ſancti Spiritus manum impoſiturus excurrat.* Bonifacii decretum ſingulare fuit, ne in Lateranenſi baſilica Diaconus baptizaret cum Acolyto, ſed cum Subdiacono.

Caſtrum quod dicitur Luce[illegible]s. Ejuſdem meminit Anaſt. in Gregor.

IN HONORIO.

INVESTIVIT regias januas in ingreſſu Eccleſiæ majoris, quæ appellantur Medianæ, ex argento. Regiæ ſunt majores fores Eccleſiarum. Joannes Monach. in Vit. S. Odonis Abbatis Cluniacenſ. de Apro quem vocat ſingularem: *Ille autem omiſſa feritate, ut ingredienti aditus à quovis concederetur, prædictas regias diutius pulſavit, atque oris ſui ſpuma, quo adhærere potuit, linivit.* Porta baſilicaris idem eſt. Frodoard. in Chronic. ad ann. 820. *Rhemis in Monaſterio ſancti Petri ad portam baſilicarem.* Idem lib. 4. Hiſt. Rhem. cap. 46. Majorem portam baſilicæ ſancti Petri regiam vocat Paulin. epiſt. 33. *In ampliſſimam glorioſi Petri baſilicam, per illam venerabilem regiam, cæruleâ eminus fronte ridentem.* Anaſtaſ. in Conone: *Qui miſſi fuerant de exercitu, ad cuſtodiendas regias baſilicæ clauſas obſervabant.* Idem in Gregorio III. *Ab arcu altaris uſque ad regias.* Idem in Leone III. *Fecit in baſilica Dei Genitricis ad præſepe in ingreſſu præſepii regias veſtitas ex argento puriſſimo.*

Et formam quæ deducit aquam in lacum Sabbatenum, & ſub ſe formam, quæ conducit aquam Tyberis. Honorius formam, id eſt, aquæductum deduxit ex lacu Sabatheno in Urbem, in atrium Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli. Eandem reſtituit Adrianus I. Anaſtaſ. in ejus Vita: *Forma quæ vocatur Sabbatena, nimis confracta exiſtens, per quam decurrebat aqua per Centenarium*

Digitized by Google

in atrio Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli, &c. Eandem reſtituit Gregor. IV. Anaſtaſ. in ejus Vit. *Formam quæ Sabbatena nuncupatur, &c.* Forma Sabbatena eſt, quæ deducitur ex lacu Sabateno, qui angularius vocatur, L. *Rutilia Polla. ff. de contrah. empt.* Unde nomen, à tribus angulis, quos præ ſe fert via Aurelia quà ducit in Vaticanum, ut nos docuit Platina in Adriano. In atriis Eccleſiarum erant chantari ſeu fontes aquarum, quæ foris magno ſumptu ducebantur per fiſtulas in uſum Eccleſiarum. Anaſtaſ. in Gregorio II. *Sancti Laurentii pariter Eccleſiam foris muros ſitam reparavit, atque aquam fiſtulis compaginatis, poſt multum temporis in eandem Eccleſiam reduxit.*

Fecit Eccleſiam beato Adriano Martyri in tribus Fatis, quam & dedicavit. Tria Fata locus in Urbe, cujus meminit Procop. de Bell. Gothic. lib. 9. ad fin. Quod comprobatur & alio loco Anaſtaſii in Adriano: *In Eccleſia verò beatorum Coſmæ & Damiani in tribus Fatis veſtem de ſtauracin fecit.* Et rurſus: *Baſilicam SS. Coſmæ & Damiani ſitam in tribus Fatis reſtauravit.* Ne mihi tribuam aliena, hoc jam obſervavit Lacerda Adverſar. cap. 149. n. 27. Fortè etiam legendum *de tribus Satis*, id eſt, tribus annis, juxta vulgare ruſticorum, qui numerant annos per ſata ſeu ſegetes. Virgil. eclog. 1.

Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas.

IN SEVERINO

HUJUS *temporibus devaſtatum eſt Epiſcopium Lateranenſe à Mauritio Chartulario, & Iſacio Patritio & Exarcho Italiæ, cùm adhuc electus eſſet Domnus Severinus.* Cùm adhuc electus eſſet Severinus, id eſt, electus & nondum conſecratus, Epiſcopium, id eſt, Patriarchium Lateranenſe, à Mauritio Chartulario, & Iſacio Patritio, & Exarcho Italiæ direptum eſt. Vacantium Eccleſiarum res à plebe diripi ſolebant: quod genus prædationis levas vocabant à verbo *levare*, quod ſonat tollere, à Victore III. vetitum. Leo Oſtienſis Chronic. Caſſinenſ. lib. 2. cap. 97. *Seditiones quas dicunt levas ſeu prædationes, quas hîc in Abbatis dormitione fieri ſolere compererat, Victor III. P. ne ultrà fieret, ſeveriſſimè interdixit.* Petr. Damian. libr. 5. ep. 6. *Plebium conſuetudinem fama vulgante cognovimus, ut videlicet ſuo defuncto Epiſcopo domum Epiſcopi hoſtiliter irrumpentes invadant, facultates ejus prædonum more diripiant, prædiorum domos invadant, vites inſuper & arbuſta beſtiali immaniores feri-

tate ſuccidant: quod nimirum niſi Eccleſiaſtici vigoris fuerit cenſura correctum, haud dubium quin regionibus illis repentini furoris immineat gladius. Nec deſiit furor plebis Romanæ diripiendi ædes Pontificias vacante Sede. Monſtrelet. Chronic. vol. 1. cap. 62. de electione Joannis XXIII. *Et tantoſt toute ſa maiſon fut forcée & on emporta tout ce qu'on y trouva, & meſmement n'y demeura huys ne feneſtre, que tout ne fuſt oſté.* Baſilica Lateranenſis eſt prima è Patriarchalibus Eccleſiis urbis Romæ, ſic dicta, quòd è domo Laterani converſa eſt in Eccleſiam. Hieronym. ad Occean. de Fabiola: *In baſilica quondam Laterani, qui Cæſariano truncatus eſt gladio.* Baſilicæ Lateranenſi adjungitur Epiſcopium ſeu Patriarchium Lateranenſe, quia ibi fuit domicilium & palatium antiquorum Romanorum Pontificum. Anaſtaſ. in Vigilio & Stephano III. *Quo audito, Auguſta miſit Anthemium Scribonem cum juſſionibus ſuis, & cum virtute majore Romam dicens: Excepto in baſilica ſancti Petri parce: nam ſi in Lateranis atque in Palatio aut in qualibet Eccleſia inveneris Vigilium, mox impoſito in navi, perduc eum uſque ad nos.* Radevic. de Frideric. geſt. lib. 1. cap. 10. *Vnde de Imperatore Lothario in Palatio Lateranenſi ſuper hujuſmodi picturam ſcriptum eſt: Rex venit ante fores jurans prius Vrbis honores. Pòſt homo fit Papæ, ſumit quo dante coronam.* Et Anaſtaſ. ipſe in Stephano IV. *Illicque oratione ab Epiſcopo data juxta antiquitatis morem tribuentemque pacem omnibus, in Lateranenſe introduxerunt Patriarchium.*

Et ſigillaverunt omne veſtiarium Eccleſiæ, ſeu cymilia Epiſcopii. Cimelium Eccleſiæ eſt veſtiarium, in quo ſacræ veſtes, vel ſacra vaſa & res pretioſiores Eccleſiæ cuſtodiæ causâ reponuntur, ut interpretatur ipſe Anaſtaſius hîc & infr. eod. *Quomodo ipſe cum exercitu ſigillaſſet omne veſtiarium Epiſcopii.* Idem in Vitaliano: *Sed & vaſa ſacrata vel cymilia ſanctarum Dei Eccleſiarum tollentes nihil dimiſerunt.* Paul. Varnefrid. de geſtis Longob. libr. 5. cap. 11. *Nam & vaſa & cimelia ſanctarum Dei Eccleſiarum, imperiali juſſu & Græcorum avaritia ſublata ſunt.*

IN THEODORO.

INTARTIZAVIT adverſus Iſacium Patritium. Mauritius Chartularius dicitur intartizaſſe adverſus Iſacium Patritium & Exarchum Ravennatem. *Intartizare* eſt inſurgere, rebellare adverſus Principem. Anaſtaſ. in Adeodato. *Hujus temporibus Mezentius qui erat in Sicilia cum exercitu Orientali, intartizavit, & arripuit re-*

Digitized by Google

gnum auctor rebellionis. Hinc intarta Anaſtaſ. in Deuſdedit : *Qui egreſſus de Roma venit Neapolim, quæ tenebatur à Joanne Compſino intarta.* Idem in Adeodato : *Et multi ex judicibus ejus truncati perducti ſunt Conſtantinopolim, ſimul & caput ejuſdem intartæ, id eſt, Mezentii.* de quo antea. Ductum à Græco ἀνταίρειν.

Miſit Donatum Magiſtrum Militum, & Sacellarium ſuum ad civitatem Romam cum exercitu. Sacellarius fuit inter officia aulæ Conſtantinopolitanæ : is fuit Præfectus fiſci quaſi Sacellarius, à ſacello quod eſt diminutivum ſacci, quo nomine fiſcus ſignificatur. Auguſtin. in Pſalm. 146. *Fiſcus enim ſaccus eſt, unde & fiſcellæ & fiſcinæ dicuntur.* Et infr. *Fiſcus ſaccus eſt publicus.* Inter officia Eccleſiæ Romanæ cenſetur & Sacellarius, ut in Ordin. Roman. & apud Anaſtaſ. in Gregor. II. in Adrian. I. & Leone III.

Fugit Mauritius ad Beatam Mariam ad Præſepe, quem tollentes de Eccleſia, miſerunt boiam in collum ejus. Boia vinculi genus Feſto. Arnold. Lubec. in ſuppl. Helmoldi libr. 2. cap. 26. *Cumque Epiſcopus facta aſperſione, ad eos deveniſſet, boiam aquâ benedictâ miſeratione ductus aſperſit, his uſus verbis: Dominus erigit eliſos, Dominus ſolvit compeditos; & ſtatim cum magno ſtrepitu boia diſcrepuit.* Hinc inboiati pro vinctis. Anaſtaſ. infr. eod. *Similiter & omnes qui conſilio cum ipſo fuerant, inboiatos miſit Ravennam.* Et rurſus: *Illos autem qui cum ipſo directi fuerant, omnes inboiatos juſſit arctâ cuſtodiâ in carcerem mitti.*

Videns autem Iſacius caput Mauritii gaviſus eſt, & fecit ad exemplum multorum in Circo Ravennate in ſtipitem poni. Damnatorum capita ad exemplum in ſtipite proponebantur. Beda Hiſt. libr. 3. cap. 12. *Porro caput & manus cum brachiis à corpore præciſas juſſit Rex qui occiderat, in ſtipitibus ſuſpendi.* Damnatorum capita, ut perduellium, miſſa ad Principem. Anaſtaſ in Adeodato: *Et multi ex Judicibus ejus truncati perducti ſunt Conſtantinopolim, ſimul & caput ejuſdem intartæ.* Idem in Gregor. II. *Cujus abſciſſum caput Conſtantinopolim, ad Principem miſſum eſt.* Mauritii caput ſpectaculi causâ in ſtipite poſitum in Circo. Martyres traducti per amphitheatrum, & ibidem mactati. Euſeb. lib. 5. cap. 1. Hieronym. de ſacris Script. cap. 17.

Ipſis temporibus venit Pyrrhus ex Africa, qui fuerat Patriarcha CP. in urbem Romam ad limina Apoſtolorum. Frequens fuit peregrinatio fidelium ad limina Apoſtolorum. Anaſtaſ. in Leone IV. *Cùm ipſe undique Chriſtianum populum ad Principis Apoſtolorum ſacratiſſima orationis causâ vel gratiâ limina deſtinari cerneret.* Sidon. libr. 1. epiſt.

Digitized by Google

epiſt. 5. *Inter hæc patuit & Roma conſpectui, cujus mihi non ſolùm formas, verùm etiam naumachias videbar eputaturus, ubi priuſquam vel pomœria contingerem, triumphalibus Apoſtolorum liminibus affuſus, omnem protinus ſenſi membris malè fortibus exploſum eſſe languorem.* Odo Cluniacenſ. Vit. S. Geraldi Comitis libr. 2. cap. 17. *Conſuetudinem ſibi fecerat, ut Romam frequentiùs adiret.* Gregor. VI. in oratione ad Cardinales apud Continuatorem Bedæ libr. 2. cap. 26. *Securi peregrini inſuetas viarum tenebant orbitas, lecti per urbem, antiquis oculos paſcebant miraculis, cantantes donis factis repatriabant.* Hinc ſecuritatis causâ Romipetæ, ſub protectione Sedis Apoſtolicæ poſiti, & ex conſtitutione Callixti II. ſi quis Romipetas viſitantes limina Apoſtolorum ceperit, excommunicatur, can. *Si quis Romipetas.* 24. qu. 3.

Fecit eum munera erogare in populum, & Cathedram ei poni juxta altare, honorans eum in Sacerdotem regiæ Civitatis. Largitionis causâ ſparſio nummorum ſolet fieri in plebem à Romano Pontifice. Anaſtaſ. in Leone IV. *In omnes qui aderant huic celebritati, in aſſumptione ſc. B. Mariæ Virginis plures argenteos erogavit.* Pyrrho olim CP. Romam venienti honoris causâ hoc conceſſit Pontifex, ut largitionem faceret in plebem.

Eodem tempore revelata ſunt corpora ſanctorum Martyrum Primi & Feliciani, quæ erant in arenario ſepulta viâ Numentanâ. Revelatio Martyrum ſolemni celebritate colitur. Ambroſ. in Pſalm. 118. ſerm. 6. *Celebramus enim diem quo revelata ſunt populis corpora ſanctorum Martyrum.* Ea fuere corpora SS. Gervaſii & Prothaſii. Tranſlatio & elevatio reliquiarum fiebat cum majori ſolemnitate. De iiſdem Martyribus Ambroſ. epiſt. 85. *Quid multa. condivimus integra, ad ordinem tranſtulimus, veſpere jam incumbente ad baſilicam Fauſtæ, ibi vigiliæ tota nocte, manus impoſitio: ſequenti die tranſtulimus ea in baſilicam, quam appellant Ambroſianam. Duos transferimus, cæcus ſanatus eſt.* Cujus rei teſtis eſt & Auguſt. libr. contra Petilian. epiſt. cap. 16.

IN MARTINO.

UT *& clementiſſimo Principi ſuaderet typum exponere.* Typus eſt pragmaticum Edictum, Nov. 113. cap. 1. Syn. VI. in Trull. can. 38. τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις. *Civiles ac publicos typos.* Et Balſamo in can. 12. Syn. Calched. τὰ βασιλικὰ προστάγματα, πραγματικοὶ τύποι λέγονται. *Imperialia Edicta pragmaticæ*

formæ dicuntur. Hinc Anaſtaſ. inf. eod. *In quo typo omnes omnino voces ſanctorum Patrum, cum nefandiſſimorum hæreticorum dictionibus enervavit.* Et infr. *Et ſi quidem inveneris provinciam ipſam conſentientem in typo à nobis expoſito.* Et infr. *Quia factus eſt à nobis orthodoxus typus.* Typi etiam ſunt pacta pacis inter Principes. Paul. Diaconus libr. 19. *Deſtruxit autem & pacem cum Bulgaribus fixam, perturbans typos, qui à patre ordinabiliter facti ſunt.*

Ipſe in lite præſumere ſtuduit in tantum, ut altare ſanctæ noſtræ Sedis, quod erat in domo Placidiæ ſacratum, in venerabili oraculo ſubvertens diriperet. Oraculum pro oratorio. Anaſtaſ. infr. in Agathone: *In oraculo beati Petri Apoſtoli intra Palatium.* Et rurſus: *Intra oraculum ſancti Petri intra Palatium.* Idem in Sergio: *In oraculum beati Cæſarii Martyris Chriſti.*

Quatenus minimè totius corpus catholicæ Eccleſiæ nocibilis eorum ectheſeos languor diſrumpere valeat. Ectesis à Græco ἔκτησις, defectio, ſolutio membrorum, tabes, ectesis, φθίσις, morbus ſonticus: de quo in L. 1. §. *Sed ſciendum.* ff. *de Ædil. edict.*

Et fecit Synodum ſecundùm inſtitutum Patrum orthodoxorum, in Eccleſia Salvatoris juxta Epiſcopium Lateranenſe. Plerumque Synodi Romanæ celebratæ fuere in Eccleſia Lateranenſi, quæ dicta eſt Conſtantiniana à conditore, quia condita eſt à Conſtantino. Anaſtaſ. in Sylveſtro, & infr. hoc loco: *Qui tollentes ſanctiſſimum Martinum Papam de Eccleſia Salvatoris, quæ & Conſtantiniana dicitur.* Eadem dicta eſt Salvatoris, quia dicata eſt Salvatori, & habuit faſtigium argenteum, quod habet in fronte Salvatorem ſedentem in ſella. De ea Petr. Damian. libr. 2. epiſt. 1. *Lateranenſis Eccleſia ſicut Salvatoris eſt inſignita vocabulo, qui nimirum omnium caput eſt electorum, ita mater & quidam apex, & vertex eſt omnium per orbem Eccleſiarum. Hæc ſeptem Cardinales habet Epiſcopos, quibus ſolis poſt Apoſtolicum ſacroſanctum illud Altare licet accedere, ac divini cultus myſteria celebrare.*

Sedentibus Epiſcopis & Presbyteris, adſtantibus Diaconis & Clero univerſo. In Concilio Epiſcopi & Preſbyteri ſedent, Diaconi adſtant, ex Con. Laodic. can. 20. can. *Non oportet.* 93. diſt. Jo. Chryſoſtom. in Matth. Homil. 33. διά σε κάθηται ὁ πρεσβύτερος, διά σε ἕστηκεν ὁ διάκονος, πόνων καὶ ταλαιπωρούμενος. *Causâ tui Preſbyter ſedet, causâ tui ſtat Diaconus, laborans & afflictus.* Conc. Romanum de imaginibus colendis à Gregorio III. habitum, reſidentibus Epiſcopis & Preſbyteris, adſtantibus Diaconis. Anaſtaſ. in ejus Vit.

Digitized by Google

Nam dum communionem ei porrigeret ſanctiſſimus Papa, voluit eum crudeliter interficere, ut demandarat ſuo Spathario. Spatharius eſt qui geſtat gladium Principis. Franci ſpatham vocant. Aymoin. libr. 1. cap. 12. *Et extenſa manu Franciſcam ejus terræ dejecit, quæ ſpatha dicitur.* Anaſtaſ. in Gregor. II *Spatham atque enſem deauratam.* Inde Spatharius & Protoſpatharius. Anaſtaſ. in Sergio: *Deinde Zachariam immanem ſuum Protoſpatharium cum juſſione direxit.* Et infrà: *Zacharias Spatharius perterritus.* Idem in Gregorio II. *Marianus imperialis Spatharius, qui Romanum Ducatum tenebat.* Caſſiodor. 3. Var. epiſt. 43. Officium Spatharii fuit ſpatham Imperatoris evaginatam præferre. Annal. Franc. *Ante ejus tribunal, ſpatha nuda more imperiali præferebatur.*

Et non eſt permiſſus videre Pontificem, quando Exarcho communionem porrexit, vel pacem dedit. Epiſcopus vel Pontifex pacem dat, id eſt, benedictionem. Ambroſ. de exceſſ. Satyri: *Procedamus ad tumulum, ſed priùs ultimum coram populo vale dico, pacem prædico, oſculum ſolvo.* Jo. Chryſoſtom. in Matth. Homil. 29. καὶ γὰρ δὴ ἐκκλησίᾳ ὁ προεστὼς δίδωσιν εἰρήνην. *Nam & in Eccleſia Præſul pacem præſtat.*

IN EUGENIO.

UT *etiam die tranſitus ſui pauperibus vel Clero, ſeu familiæ Presbyteria in integrum erogari præciperet.* Eugenius in die mortis, Clero & pauperibus, & familiæ Preſbyteria erogari præcepit, id eſt, annonas, quales erogari ſolent Preſbyteris. Anaſtaſ. in Zachar. *Hic dilexit Clerum ſuum valde, atque Presbyteria eis annuè in duplo & ampliùs tribuit.* Modus annonarum Preſbyterorum & Clericorum erat varius pro dignitate ordinis: qui major eſt ordine, potior eſſe debet in portione percipienda, cap. *Statuimus. de majorit. & obed.* Benedictionem vocat Anaſtaſ. in Conone: *Hic dimiſit omni Clero & Monaſteriis benedictionem in auro, ſicut prædeceſſor ejus Benedictus Papa.*

Hujus temporibus Petrus Patriarcha Conſtantinopolitanus direxit ſynodicam epiſtolam ad Sedem Apoſtolicam juxta conſuetudinem priorem omnino obſcuriſſimam & ultra regulam. Romani Pontifices & Patriarchæ ſub initio ſolebant mittere ſynodicam epiſtolam ordinationis ſuæ ad Imperatorem & Patriarchas, & Patriarchæ ad Sedem Apoſtolicam. Anaſtaſ. in Vitaliano: *Hic direxit Reſponſales ſuos cum ſynodica juxta conſuetudinem, in regiam urbem apud piiſſimos*

Digitized by Google

Principes ſignificans de ordinatione ſua. Idem in Gregorio III. *Hic beatiſſimus vir, juxta ritum Eccleſiaſticum, & fidei ſuæ ſponſionem orthodoxam Synodicam Eccleſiæ miſit Conſtantinopolitanæ, ſimulque & aliam ſuggeſtionem dirigens ſereniſſimo Conſtantino Principi.*

In baſilica ſanctæ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ, quæ appellatur ad Præſepe. Baſilica ſanctæ Mariæ, quæ dicitur ad Præſepe, eſt una è quinque Patriarchalibus Eccleſiis Urbis, una ex ſeptem quæ ſolemni ritu viſitari ſolent, ſic dicta à ſacello præſepis in ea poſito. Anaſtaſ. in Gregorio II. *Hic Gerontocomium, quod poſt abſidam ſanctæ Dei Genitricis ad Præſepe, ſitum eſt Monaſterium inſtituit.* Primùm dicta eſt baſilica Liberii à conditore; id eſt, Liberio P. qui eam condidit, ex Anaſtaſio in ejus vit. à Sixto III. reſtituta & B. Mariæ Virgini dicata, dicta eſt baſilica S Mariæ: tum à ſacello præſepis dicta eſt ad Præſepe. De quo Anaſtaſ. in Gregor. III. *Fecit & ibidem in Oratorio quod Præſepe dicitur, imaginem auream Dei Genitricis.* Idem in Leone III. *Fecit in baſilica Dei Genitricis ad Præſepe in ingreſſu præſepii regias veſtitas ex argento puriſſimo.* Tandem eadem dicta eſt baſilica ſanctæ Mariæ Majoris. Idem in Gregorio IV. *Et in ea ſanctum fecit præſepium ad ſimilitudinem præſepii ſanctæ Dei Genitricis, quod appellatur Majoris.* Idem in Sergio II.

IN VITALIANO.

E*T ipſa die ambulavit Imperator ad ſanctum Petrum, adorationem, & donum ibi obtulit.* Imperator ingrediens Romam, mox orationis cauſâ properat ad baſilicam Petri, & dona offert. Auguſtin. in Pſalm. 140. *Imperator venit Romam, quo feſtinat ad templum Imperatoris, an ad memoriam Piſcatoris.* Idem in Pſalm. 65. *Sed melius eſt, ut Romam cùm venerit Imperator, depoſito diademate, ploret ad memoriam Piſcatoris, quàm ut Piſcator ploret ad memoriam Imperatoris.*

Dominico die proceſſit ad ſanctum Petrum cum exercitu ſuo, omnes cum cereis exierunt obviàm ei, & obtulit ſuper altare illius pallium auro textile, & celebratæ ſunt Miſſæ. Imperatori baſilicam ſancti Petri adeunti Clerus occurrit cum cereis, & Imperator ex more dona obtulit. Occurſûs honor Imperatoribus & Principibus Eccleſiam ineuntibus impenſus ab Epiſcopis & Clericis, & Imperator ſacris intereſſe non ſolet ſine oblatione. De quo fusè lib. 1. de Ducib. & Comit. cap. 17.

Digitized by Google

Item Dominico die fuit ſtatio ad ſanctum Petrum. Stationes die Dominico fiebant. Stationes erant ſtatæ preces, quas fideles ſtantes faciebant in ſingulis Eccleſiis urbis Romæ, præcipuè die Dominico, in memoriam Dominicæ Reſurrectionis. Tertull. de Coron. milit. *Jam & ſtationes, aut alii magis faciet, quam Chriſto, aut & Dominico die quando nec Chriſto.*

Et Eccleſiam beatæ Mariæ ad Martyres, quæ de tegulis æreis erat cooperta, diſcooperuit. Tectum baſilicæ ſanctæ Mariæ ad Martyres fuit è tegulis æreis. Majores baſilicæ teguntur ære, vel plumbo. Hinc Stephan. Tornac. epiſt. 165. *Anglico plumbo teguntur Eccleſiæ, nudantur Romano.* Trullum, id eſt, faſtigium Eccleſiæ SS. Coſmæ & Damiani, plumbeis chartis, id eſt, tabulis tectum. Anaſtaſ. in Sergio: *Trullum verò ejuſdem Eccleſiæ fuſis chartis plumbeis cooperuit, atque munivit.* Idem in Gregor. III. *Item in baſilica ſanctæ Dei Genitricis quæ ad Martyres dicitur, tectum vetuſta incuria demolitum, purgari fecit ad purum, & cum calce abundantiſſima, ſeu cartis plumbeis, à novo reſtauravit.* Baſilica S. Mariæ ad Martyres eſt ea quæ Rotunda vocatur. Bertoldus Conſtantienſ. in Chronic. ad ann. 1087. *Guibertus verò hæreſiarcha non magis ab incœpta perverſitate ceſſavit, imò ſe apud S. Mariam ad Martyres, quam Rotundam dicunt, incaſtellavit.*

Talem afflictionem poſuit in populo Calabriæ, Siciliæ, Africæ, Sardiniæ per diagrapha ſeu capita, atque nauticationes. Itali, Siculi & Afri gravati per deſcriptiones & capita, id eſt, capitationes ſeu cenſus capitis. Deſcriptio fiebat cenſus capitis imponendi causâ, quæ dicebatur cenſus: capitatio eſt cenſus capitis, vectigal quod imponitur perſonis, L. *Si minor. C. de act. empt.* L. 1. C. Th. *De fugitiv. colon.* Auguſtin. Quæſt. nov. Teſt. cap. 75. *Didrachma capitum, vel tributi exactio intelligitur non prædiorum, quod nunc pannoſum aurum appellatur, quia & pauperes exiguntur.* Et hoc diſtat tributum à capitatione: tributum eſt cenſus prædiorum, capitatio eſt cenſus capitis. Tertull. Apologet. cap. 13. *Sed enim agri tributo onuſti viliores, hominum capita ſtipendio cenſa ignobiliora.* Hinc informe tributum vocat Sidon. carm. 7. *Poſcatque informe recidi vectigal.* Nauticatio eſt onus præſtandarum navium, quod provincialibus imponebatur. M. Tull. Verrin. 5. *Idcirco navem Mamertinis non imperaſti, quòd ſunt federati.* Nec ſolùm naves imperabantur, ſed & milites & remiges, ſtipendia & cibaria. Livius libr. 26. *Edixerunt Conſules, ut privato ex cenſu ordinibuſque, ſicut antea remiges darent cum ſtipendio cibariaque dierum 30.*

Digitized by Google

IN ADEODATO.

ET *Deo auxiliante interemptus eſt nec dicendus Mezentius.* Mezentius nec dicendus, nec nominandus, quia per tyrannidem arripuit regnum in Sicilia. Idem de Macario Antiocheno Patriarcha, qui depoſitus eſt ob hæreſim in Synodo VI. in Trull. Anaſtaſ. in Agathone: *Cumque poſt hæc adhortatus eſt nec dicendus Macarius à ſanƈta Synodo.* De Sarracenis idem Anaſtaſ. in Joanne V. *Pacem conſtituit cum nec dicenda gente Sarracenorum.* Idem in Gregorio II. *Illis interea diebus Conſtantinopolis biennium. eſt à nec dicendis Agarenis obſeſſa.* De Philippico hæretico idem eodem loco: *A Philippico nec dicendo.* Idem in Stephan. III. *Iuxta quod à præfato nec dicendo Aiſtulpho tyranno fuerat direƈtus.* Idem in Leone III. *Obviàm illi ſine planeta iniquus nec dicendus Paſchalis Primicerius occurrit.*

Sed & caſalia conquiſivit. Caſalia ſunt prædia ſuburbana. W. Tyrius de bell. ſacr. libr. 4. cap. 19. *Receſſerant etiam à nobis per illos dies, noſtri domeſtici, & ſuburbanorum noſtrorum, quæ caſalia dicuntur, habitatores.* Jacob è Vitriaco Occidental. Hiſtor. libr. 2. cap. 2. *Non ſolùm civitates & oppida, ſed etiam caſalia repleverant.* Anaſtaſ. ipſe in Adriano: *Civitatem Ravennatium & caſales ac omnia prædia Ravennatia, & alios plures fundos, ſeu caſales & maſſis.* Et infr. *Cum fundis & caſalibus.* Idem in Paſchali: *Hoſpitale cum fundis & caſalibus atque maſſis.*

Per letanias quæ quotidie fiebant. Letaniæ indiƈtæ pluviæ arcendæ gratiâ, quandoque indiƈtæ inundationis causâ. Anaſtaſ. in Gregor. II. *Per dies autem ſeptem aqua Romam tenebat pervaſam. A Domno itaque Papa letaniæ crebrò fiebant.* Aliàs pro gratiarum aƈtione pacis. Anaſtaſ. in Zachar. *Et ſic regreſſus eſt, Deo propitio, cum viƈtoriæ palma in hanc urbem Romam, qui & omnem populum aggregans, eos eſt allocutus, ut ad perſolvendas omnipotenti Deo gratiarum aƈtiones, ab Eccleſia Dei Genitricis, quæ vocatur ad Martyres, egreſſi omnes cum letania generaliter properarent ad beatum Principem Apoſtolorum; & ita faƈtum eſt.* Aliàs pro impetrando auxilio adverſus hoſtes. Anaſtaſ. in Stephano III. *Hic Beatiſſimus vir pro ſalute provinciæ & omnium Chriſtianorum, omni ſabbathorum die letaniam omni poſtpoſito negleƈtu fieri ſtatuit.*

Digitized by Google

IN DONO.

HIC *reperit in urbe Roma in Monaſterio quod appellatur Bœtianum, Neſtorianitas Monachos Syrios, quos per diverſa Monaſteria diviſit.* Monachi lapſi in hæreſim pœnitentiæ cauſâ transferuntur in arctiora Monaſteria, Can. *Si Epiſcopus.* 50. diſt. Can. *De lapſis.* 16. qu. 6. Eadem eſt pœna Clericorum. Anaſtaſ. in Leone II. *Verumtamen ſupraſcripti defenſores malorum hæreſeos, dum nollent à ſuo recedere propoſito, per diverſa Monaſteria ſunt retruſi.*

Hujus temporibus Eccleſia Ravennatum, quæ ſe ab Eccleſia Romana ſegregaverat, cauſâ autocephaliæ denuo ſe priſtinæ Sedi Apoſtolicæ ſubjugavit. Reparatus Archiepiſcopus Ravennas S. di Apoſtolicæ ſe ſubjecit. Ante eum Archiepiſcopi Ravennates ita intumuerant, nixi privilegio Conſtantis Cæſaris, ut Epiſcopos ſibi ſubjectos ipſi conſecrarent, & à tribus ſuæ ditionis Epiſcopis conſecrarentur, neque ullam confirmationem peterent à Rom. Pontifice. De quo Hier. Rubeus Hiſt. Ravenn. libr. 4. ad ann. 648.

Apparuit ſtella a parte Orientis à galli cantu uſque mane per menſes tres. Galli cantus pro media nocte. Anaſtaſ. in Leone II. *Et niſi poſt galli cantum cœpit paulatim delimpidare.*

Pro quo capitulo. Capitulum hîc eſt res vel cauſa, quia cauſa eſt caput rei. Anaſtaſ. in Zacharia: *Et alia quæ ſpoponderat capitula.* Aliàs capitulum eſt quæſtio de re certa. Anaſtaſ. in Gregorio II. *Inquiſitus de quibuſdam capitulis, optima reſponſione unamquamque ſolvit quæſtionem.* Interdum capitulum eſt articulus litis, ut in L. penult. §. 1. C. *De rebus credit. & jurejur. Cauſa vel capitulum decidatur.* Et §. *His de præſentibus* ejuſdem leg. *Aliis vel capitulis, vel litis membris.* Caput eſt ſumma cujuſque rei. Plaut. in Aſinar. *Ego caput huic argento fui hodie reperiundo.* inde diminutivum capitulum. Capitulum etiam ſumitur pro ſervo. Servi non habent caput, id eſt, ſtatum ſeu perſonam; ſed dicuntur habere capitulum, quaſi minores capite, ſeu capite minuti. Plaut. in Aſinar. *Scribam huic te capitulo hodie facturum ſatis pro injuria.* Idem in Curculion. *Vbi quid ſubripuere, operto capitulo calidum bibunt.*

Digitized by Google

IN AGATHONE.

HIC *ultra conſuetudinem Arcarius Eccleſiæ Romanæ effectus eſt, & per ſemetipſum cauſam Arcariæ diſpoſuit, emittens videlicet deſuſcepta, per nomenclatorem manu ſua obumbrata: qui infirmitate detentus Arcarium juxta conſuetudinem inſtituit.* Theodorus Arch. Ravennas præter conſuetudinem Arcarius Eccleſiæ Romanæ factus eſt. Arcarius Eccleſiæ Romanæ eſt Præfectus Ærarii Eccleſiæ Romanæ. Arcarii ſunt præpoſiti Arcæ ſeu Ærario Principis, L. ult. C. *De ſuſcept. præpoſit. & Arcariis.* De quib. Sidon. libr. 7. cap. 7. *Arcariis pondera, menſuras allectis.* Hieronym. in epiſt. ad Roman. in illa verba, *Salutat vos Eraſtus Arcarius civitatis: Hic Arcerium ex Arcario dicit.* Ravennas dicitur functus officio Arcarii per ſe emittens per nomenclatorem deſuſcepta ſeu ſuſcepta. Suſcepta vel deſuſcepta ſunt ſecuritates ſuſceptæ pecuniæ vel annonæ fiſcalis, quæ dantur ſolventibus à ſuſceptoribus, de quibus eſt tit. 6. libr. 10. id eſt, præpoſitis ſuſcipiendis annonis vel tributis. Gregor. libr. 8. epiſt. 10. *Poſt ſubditam deſuſcepto paginam.* Idem epiſt. 44. ejuſd. libr. *De cæteris verò rebus, quæ apud nos ſunt, pro memoria futuri temporis ex eiſdem ſuſceptum emittite.* Ait, per nomenclatorem. Inter officia Eccleſiæ Romanæ fuit nomenclator. Ordo Roman. *Poſt equum verò hi ſunt qui equitant, Vicedominus Veſtiarius, Nomenclator atque Sacellarius.* Annal. Franc. ad ann. 802. *Hujus factionis fuere principes Paſcalis Nomenclator & Campulus Sacellarius.* Anaſtaſ. in Conſtantino: *Coſmus Sacellarius, Siſinnius Nomenclator.* Archiepiſcopus Ravennas Pontificiæ dignitatis æmulus, ſuum habuit Nomenclatorem, ut patet ex hoc loco. Etiam in officio magiſtratuum fuit Nomenclator. Symmach. libr. 10. epiſt. 43. *Is cùm à me, inſequente tuitionis auxilium popoſciſſet, & unius Nomenclatoris ut in urbe pacata, adminiculo fretus incederet.*

Ut etiam de Palatio caballos ſtratos dirigeret. Legatis Pontificiis caballi ſtrati diriguntur, honoris causâ. Caballus pro equo: hinc Caballarii Equites. Otho Friſingenſ. de geſt. Frideric. I. libr. 1. cap. 24. *Sed de Caballariis nobilitatis tuæ.* Caballicata equitatus. Luitprand. libr. 3. cap. ult. *Quumque eodem perveniſſet, & caballicatas ut vulgò aiunt, circum circa dirigeret.* Et caballicare idem eſt quod equitare. Idem libr. 2. cap. 4. *Ex dicto Burkardi Comitis, ſi Italienſes omnes uno uti tantùm modo calcari, informeſque non fecero equas*

caballicare

caballicare, non ſum Burkardus. Et Anaſtaſ. ipſe in Conone: *Sed & pallio ad caballicandum uti licentiam ei conceſſit.* Pallio ad caballicandum uti à Juſtiniano permiſſum Conſtantino Diacono Rectori patrimonii Siciliæ, id eſt, equo ſtrato pallio; quod non congruebat Clericis, cap. *Clerici. de vit. & honeſt. Cleric.* Bern. ep. 42.

In baſilica quæ Trullus appellatur intra Palatium. Synodus VI. celebrata eſt Conſtantinopoli in Trullo. Trullus eſt Palatium Imperatoris, ut refert Auctor hîc & in Leone II. Synodus habita eſt in ſecretario baſilicæ quæ cohæret Trullenſi Palatio. Anaſtaſ. hîc: *Alia die catholicæ Fidei Defenſor pius Princeps in ſecretario reſidens, &c.* Et infr. eod. *Sequenti die in eodem ſecretario reſidente Synodo.*

Poſt hæc Patritii, Ypati omneſque inclyti introierunt. Ὕπατοι Græcis ſunt Conſules. Suidas ὕπατοι οἱ τῶν Ῥωμαίων πολιτείας διοικοῦντες. *Conſules qui Rempublicam Romanam adminiſtrant.* Inclyti ſunt Senatores. Anaſtaſ. in Conſtantino: *Cum Patritiis & omnibus inclytis.* Veteribus inclyti Summates. Plaut. in Pſeudol. *Viris cum ſummis inclytæ amicæ.* Idem in Perſa: *Jovi opulento inclyto, ope gnato.*

Et vocato Georgio Diacono & Chartophylace Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, præceptum eſt ei, ut juxta eorum notitiam Codices ex Bibliotheca Eccleſiæ ad medium deduceret. Chartophylax Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ erat cuſtos chartarii ſeu archivi Eccleſiæ. De quo Codin. de offic. Magiſtri Eccleſiæ cap. 1. Balſamon libr. 7. Jur. GR. de Cartophylac. Idem ad can. 18. Conc. Nicæn. & Meurſius in Gloſſar. in verbo Καρτοφυλάξ.

Eâ horâ ſancta Synodus unà cum Principe ejus orarium auferri juſſerunt à collo ejus, & exiliens Baſilius Epiſcopus Cretenſis Eccleſiæ, ejus orarium abſtulit, & anathematizantes projecerunt eum foris Synodum. Macarius Antiochenus Patriarcha ob hæreſim depoſitus in Synodo Trullenſi, per ademptionem orarii. Eodem modo Conſtantinus Antipapa depoſitus per demptionem & fractionem orarii. Anaſtaſ. in Stephano IV. *Iterum præfatus Conſtantinus ad medium allatus eſt, lectiſque ſacratiſſimis Canonibus, ita depoſitus eſt. accedens enim Maurianus Subdiaconus, orarium de ejus collo abſtulit, & ante pedes ejus projecit, & compages ipſius abſcidit.* Solemnis depoſitio Epiſcoporum fiebat detractione inſignium, quæ in ordinatione conferuntur, putà orarii, annuli, baculi: ex Conc. Toler. IV. can. 27. Can. *Epiſcopus* 11. qu. 3. Benedictus Sedis Apoſtolicæ invaſor à Leone VIII. depoſi-

Digitized by Google

tus per abſciſſionem pallii, & fractionem ferulæ paſtoralis, ſalvo Diaconatu. Regino 2. Chronic. *Tunc Leo Apoſtolicus coadunata multorum Epiſcoporum Synodo eumdem Benedictum Romanæ Sedis invaſorem judicio omnium ab invaſo gradu depoſuit, & Pontificale pallium quod ſibi impoſuerat, abſcidit; ferulamque paſtoralem manu ejus abreptam, coram omnibus in fruſta confregit, & ad preces Imperatoris Diaconatûs ei tantùm gradu uti conceſſit.* Eodem jure Formoſus Portuenſis Epiſcopus Sedi Apoſtolicæ incubator, mortuus è ſepulcro detractus à Sergio Ro. Pontifice, & demptis Pontificiis veſtibus, tribuſque digitis abſciſſis in Tyberim projectus. Luitprandus libr. 1. cap. 8. *Nam Formoſo defuncto, is qui poſt mortem Formoſi Papa conſtitutus eſt, expellitur, Sergiuſque Papa per Adelbertum conſtituitur, quo conſtituto, ut impius, doctrinarumque ſanctarum inſcius, Formoſum à ſepulcro extrahere, atque in Sedem Romani Pontificatus, ſacerdotalibus indumentis indutum collocare præcepit, cui & ait: Quum Portuenſis eſſes Epiſcopus, cur ambitionis ſpiritu Romanam univerſalem Sedem uſurpaſti? His expletis, ſacratis mox exutum veſtimentis, digitiſque tribus abſciſſis, in Tyberim jactare præcepit.* Idem Leo Oſtienſ. libr. 1. cap. 9. Sic depoſitio Magiſtratuum fit ablatis codicillorum inſignibus, L. *Judices.* C. *De dignit.* Et hoc eſt quod ait Jo. Chryſoſtom. in epiſt. ad Roman. cap. 53. reos damnatos priuſquam ſupplicio afficiantur, ſpoliari ornamentis dignitatis ſuæ. *ἀφαιρούμενοι τὴν τῶν ἀξιωμάτων τιμῆς.* Et exauctoratio Militum fit detractis inſignibus militaribus, L. 2. ff. *De his qui not. infam.* cap. 2. *De pœn.* in 6. id eſt, cingulo ſeu balteo & calcaribus, ut obſervatum eſt in degradatione Andreæ Hercle militis Anglici ob defectionem ad Scotum, de qua Thomas Walſingan in Eduardo II. ad ann. 1323. *Nempe primò degradatus eſt amputatis ſecuri ad talos ſuos calcaribus, & ſic viciſſim diſcinctus eſt baltheo militari ablatis calceis & chirothecis.* Similiter & reſtitutio Epiſcoporum fit redditis inſignibus Pontificiis, d. Can. *Epiſcopus.*

Deinde abſtulerunt de dyptichis Eccleſiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis Eccleſiæ figuras eorum, aut in foribus, ubi ubi eſſe poterant, auferentes, id eſt, Cyri, Sergii, Pauli, Pyrri, Petri, per quos error orthodoxæ fidei uſque nunc pullulavit. In eadem Synodo nomina Patriarcharum damnatorum ob hæreſim ſublata de dypticis Eccleſiæ, & imagines eorum è foribus vel aliis locis Eccleſiæ ubi erant, eraſæ. Sic ubi Joannes Chryſoſtomus depoſitus eſt, nomen ejus demptum è dypticis Eccleſiæ, ſed poſt mor-

Digitized by Google

tem ejus ab Attico ſucceſſore reſtitutum. Socrat. libr. 7. cap. 25. Theodorit. libr. 5. cap. 34.

Imagines Patriarcharum Schiſmaticorum ſublatæ. Uti & tyrannorum imagines. Ambroſ. de interpellat. cap. 9. *Vide quemadmodum in civitatibus bonorum Principum imagines perſeverent, deleantur imagines tyrannorum.* Idem in Pſalm. 38. *Hic ſi quis tyranni imagines habeat, qui jam victus interiit, jure damnetur.* Idem de Offic. libr. 1. cap. 49. *Si tyranni aliquis imaginem habeat, nonne obnoxius eſt damnationi.* Philippici Imperatoris hæretici imago à Romanis in Eccleſiam non admiſſa. Anaſtaſ. in Conſtantino: *Hiſdem temporibus cùm ſtatuiſſet Populus Romanus nequaquam hæretici Imperatoris nomen aut chartas vel figuram ſolidi ſuſcipere, unde nec ejus effigies in Eccleſiam introducta eſt, nec ſuum nomen ad Miſſarum ſolemnia proferebant.*

Hic ſuſcepit divalem juſſionem ſecundùm ſuam poſtulationem, ut ſuggeſſit, per quam relevata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Pontificis facienda. Romani Pontifices coacti ſunt, ut & minores Epiſcopi, certam pecuniæ quantitatem præſtare Regibus Gothorum pro confirmatione. Caſſiod. libr. 8. epiſt. 35. Pulſis Gothis onus ſemel impoſitum facile ſtetit apud Imperatores Græcos. Et hoc turpe onus ſe ſubiiſſe dolens tradit Gregor. in 4. Pſalmo pœnitential. & Joann. Diaconus in ejus Vit. libr. 1. cap. 39. Nec meliùs actum eſt cum ſecutis eum Pontificibus, donec hoc onus remiſſum eſt Agathoni à Conſtantino Pogonato, ut refertur hîc, unde ſumptus eſt Can. *Agatho.* 63. diſt.

IN LEONE II.

L*INGUA quoque Scholaſticus.* Scholaſticorum appellatione intelliguntur Advocati, propter eloquentiæ ſtudium, quod in Scholis delibatur, L. 2. C. *De lucr. Advocat.* libr. 12. ab Officialibus Scholaſticis. Syn. Sardic. can. 12. ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς. *Aut Scholaſticus de foro.* Baſil. epiſt. 241. εἰ δή τινα δίκην γυμνάζει ὁ σχολαστικὸς ὁ δεῖνα ἔχει δικαστήρια δημόσια καὶ νόμους. Auguſtin. contra Julian. libr. 2. *Numquid Scholaſtici auditoriales, id eſt, poſtulantes in auditorio Judicum.* Aliàs Scholaſticus accipitur pro diſerto. Auguſtin. de catechiz. rudib. cap. 9. *Sedulò monendi ſunt ſcholaſtici, ut humilitate induti chriſtiana, diſcant non contemnere, quos cognoverint morum vitia, quam verborum amplius devitare.* Idem in Joann. cap. 7. *Qui enim habent cauſam, &*

volunt ſupplicare Imperatori, quærunt aliquem ſcholaſticum juris peritum, à quo ſibi preces componebantur, &c. Idem de Tempore ſerm. 78. *Et quia imperiti & ſimplices ad ſcholaſticorum altitudinem non poſſunt aſcendere.* Salvian. de gubernat. Dei libr. 1. in præf. *Non id facere adniſi ſunt, ut ſalubres ac ſalutiferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.*

Hujus temporibus percurrente divali juſſione clementiſſimi Principis reſtituta eſt Eccleſia Ravennatis ſub ordinatione Sedis Apoſtolicæ, ut defuncto Archiepiſcopo, qui electus fuit, juxta antiquam conſuetudinem in civitatem Romanam veniat ordinandus. Conſtitutione Conſtantini Pogonati Eccleſia Ravennatenſis reſtituta eſt ordinationi Sedis Apoſtolicæ, ita ut Archiepiſcopus electus ordinandus eſſet à Romano Pontifice. Jam antè tempore Doni P. Reparatus Archiepiſc. Ravennas ſe ſubjecerat ordinationi Sedis Apoſtolicæ, ut refert Anaſtaſ. in Dono: *Hujus temporibus Eccleſia Ravennatum quæ ſe ab Eccleſia Romana ſegregaverat causâ autocephaliæ, denuo ſe priſtinæ Sedi Apoſtolicæ ſubjugavit.* Sed poſtea tempore Leonis II. ut res tutior eſſet, Conſtitutione Conſtantini Pogonati cautum eſt, ut Archiepiſcopus Ravennas electus, ordinationem ſeu conſecrationem peteret à Romano Pontifice, quia ex privilegio Conſtantis Cæſaris à tribus Epiſcopis ditionis ſuæ ordinabatur, & pallium petebat à Cæſare. Hieronym. Rubeus Hiſt. Ravennat. libr. 4.

Hic fecit conſtitutum quod archivo Eccleſiæ continetur, ut qui ordinatus fuerit Archiepiſcopus, nullam conſuetudinem pro uſu pallii aut diverſis officiis Eccleſiæ perſolvere debeat. Maurus Archiepiſcopus Ravennas concedente Conſtante Cæſare, ita ſe & ſucceſſores ſubduxit à Sede Apoſtolica, ut Epiſcopos ſibi ſubjectos ipſe ordinaret, & à tribus ſuæ Provinciæ Epiſcopis ordinaretur, neque confirmationem peteret à Romano Pontifice; verùm pallium à Cæſare acciperet. Hieron. Rubeus Hiſt. Ravenn. lib. 4. Archiepiſcopo Ravennate redeunte in fidem & obſequium Sedis Apoſtolicæ, edictum à Leone II. eſt, ut pallium peteretur à Ro. Pontifice, & ne eo nomine ulla conſuetudo, id eſt, cenſus perſolveretur. Pro conceſſione pallii nihil dari vel accipi debet, can. *Novit.* 100. diſt.

Sed & ne Mauri quondam Epiſcopi anniverſitas, aut agenda celebretur, ſed & typum autocephaliæ quem ſibi elicuerant, ad amputanda ſcandala Sedis Apoſtolicæ reſtituerunt. Leo II. vetuit ne dies anniverſarius ordinationis Mauri Archiepiſcopi Ravennatis Schiſ-

Digitized by Google

matici, qui valde infenſus fuit Sedi Apoſtolicæ, teſte Rubeo loco laudato, celebraretur; & ne agenda, id eſt, Miſſa pro defuncto fieret. Anniverſarius dies ordinationis Epiſcoporum ſolebat celebrari, can. *Solemnitates.* 1. & 2. *de conſecr.* diſt. 1. Auguſtin. de verb. Dom. ſermon. 32. *Dies anniverſarius ordinationis Domini Senis Aurelii craſtinus illuceſcit; rogat & admonet per humilitatem meam, charitatem veſtram, ut ad baſilicam Fauſti devotione venire dignemini.* Epiſcoporum etiam annua agenda, id eſt, Miſſa pro defunctis ſolebat celebrari. De Epiſcopis Londinenſibus ſepultis in Eccleſia S. Pauli teſtatur Beda Hiſt. Anglic. lib. 1. cap. 3. *Habet hæc in medio pene ſui altare in honorem Beati Gregorii Papæ dedicatum, in quo per omne ſabathum à Presbytero loci illius agendæ eorum ſolemniter celebrantur.* Agenda eſt ſolemne ſacrificium pro defunctis. Petrus Cluniacenſ. lib. 2. epiſt. 17. de obitu matris: *Tandem luctuoſa oratione finita, agendam incœpi.* Anniverſarium ſacrificium pro defunctis celebrandi uſum commendat Tertullian. de Monogam. *Et offert annuis diebus dormitionis ejus.* Utrumque & anniverſarium ordinationis & obitus demptum eſt Mauro Archiepiſcopo, quia in ſchiſmate vita functus eſt. Typus, id eſt, forma principalis autocephaliæ per Arch. Ravennatem à Principe impetratus, reſtitutus Sedi Apoſtolicæ, ne recidivæ litis materia eſſet. Forma autocephaliæ eſt, quæ dicitur cauſa autocephaliæ, id eſt, exemptionis. Anaſt. in Dono, loco mox laudato. Αὐτοκέφαλοι ſunt qui ſuperiorem non agnoſcunt: iidem dicti ἀκέφαλοι. Hinc acephali dicti Clerici, qui nulli parent Epiſcopo. Syn. Pariſ. apud Gratian. can. *Nulla.* 93. diſt. *Tales acephalos, id eſt, ſine capite priſca Eccleſiæ conſuetudo nominavit.* Conc. Mogunt. I. can. 22. *De Clericis vagis, ſeu de acephalis, id eſt, his qui ſunt ſine capite, neque in ſervitio Domini noſtri, neque ſub Epiſcopo, neque ſub Abbate.* Goffrid. Vindoc. lib. 2. ep. 27. *Acephali non ſumus, quia Chriſtum Salvatorem caput habemus, & poſt ipſum Romanum Pontificem.*

IN BENEDICTO II.

F*ECIT coopertorium ſuper altare cum clavis & faſtellis, & in circuitu palergium chryſoclavum.* Palergium eſt Phrygium, opus quod erat antiquum, à Græco παλαὶ & ἔργον. Anaſtaſ. infrà eod. *Et in circuitu palergium de holoſerico. Faſtellis,* malè pro haſtillis. Haſtillæ erant radioli aurei vel argentei. Anaſtaſ. in Leone III. *Sed & ſuper altare majus fecit tetra vela holoſerica alithi-*

na quatuor cum aſtillis & roſis chryſoclabis. Leo Oſtienſ. Chron. Caſſ. lib. 2. cap. 103. *Cum aſtili onichino.* Bulenger. de Rom. Pontifice lib. 1. cap. 45. Alibi haſtilia ſunt vitium adminicula. Plin. lib. 17. cap. 23. *Gracilitate ſingularum vitium firmata circumligatis haſtilibus.* vulgò *échalats.*

Hic ſuſcepit divales juſſiones clementiſſimi Conſtantini Magni Principis ad venerabilem Clerum & populum, atque feliciſſimũ exercitum Romanæ civitatis, per quas cõceſſit ut perſona, qui electus fuerit ad Sedẽ Apoſtolicã, è veſtigio abſque tarditate Pontifex ordinetur. Ex cõſtitutione Conſtantini Pogonati conceſſum, ut libera ſit electio Rom. Pontificis, & electus mox ordinetur, non expectato aſſenſu Imperatoris. Ex antiqua conſuetudine Rom. Pontifex non ſolebat ordinari, niſi priùs obtento aſſenſu Imperatoris CP. Tempore Agathonis remiſſum eſt quidem vectigal quod ſolebat præſtari pro ordinatione Pontificis; ſed manſit onus expectandi aſſenſum Principis, can. *Agatho.* 63. diſt. donec hoc onus remiſſum eſt hac conſtitutione.

Hic unà cum Clero & exercitu ſuſcepit mallones capillorum Domni Juſtiniani & Heraclii filiorum clementiſſimi Principis, ſimul & juſſionem per quam ſignificat eoſdem capillos direxiſſe. Conſtantinus Pogonatus obtulit Benedicto P. mallonem capillorum filiorum, ut eis eſſet per adoptionem pater ſpiritualis. Ex more Longobardorum adoptio fiebat per tonſuram capillorum. Aymoin. Monach. lib. 4. cap. 57. *Pepigerat autem fœdus Carolus Martellus Princeps cum Luitprando Langobardorum Rege, eique filium ſuum Pipinum miſit, ut more fidelium Chriſtianorum ejus capillum primus attonderet, ut pater ille ſpiritualis exiſteret.* Idem Paulus Diacon. de geſt. Longobard. lib. 6. cap. 13. Mallones capillorum ſunt circi capillorum, à Græco μαλλὸς, quod Latinè ſonat vellus. Noſtris, *treſſes de cheveux.* Cincinnorum fimbrias dixit M. Tull. in Piſonem: *Erant illi comti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ.*

Hic dimiſit omni Clero, Monaſteriis, Diaconiæ, & Manſionariis auri libras triginta. Similiter Anaſtaſ. in Joanne V. *Hic dimiſit omni Clero, Monaſteriis, Diaconiis & Manſionariis ſolidos mille & nongentos.* Idem in Gregorio II. *Hic dimiſit omni Clero, Monaſteriis, Diaconiis & Manſionariis ſolidos duo millia.* Rom. Pontifices Eccleſiis & Monaſteriis & Diaconiis & Manſionariis nummos erogare ſolebant. Diaconiæ ſunt ſtationes, ſeu loci pii à Pontificibus conſtituti, in quibus annonæ diſtribuebantur egentibus. Plures fuiſſe in urbe locuples, teſtis eſt Anaſtaſ. in

Digitized by Google

Adriano : *Conſtituit Diaconias tres foras portam Beatorum Apoſtolorum Principis.* Idem in Gregorio III. *Item Diaconiam SS. Sergii & Bacchi, & concedens omnia, quæ in uſum Diaconiæ exiſtunt, ſtatuit perpetuo tempore pro ſuſtentatione pauperum in Diaconiæ miniſterio deſervire.* De quibus plura dixi in Gregorium lib. 4. epiſt. 24. Manſionarii ſunt æditui, ſeu cuſtodes ſacrarum ædium, de quibus fusè in eundem Gregor. lib. 3. epiſt. 51. Ideo à Romanis Pontificibus his erogari ſolebant pecuniæ ad tutelam & refectionem ſacrarum ædium.

IN JOANNE V.

HIC poſt multorum Pontificum tempora vel annorum juxta priſcam conſuetudinem à generalitate in Eccleſia Salvatoris, quæ appellabatur Conſtantiniana, electus eſt, atque exinde in Epiſcopio introductus. Ex antiqua conſuetudine electio Romani Pontificis ſolebat fieri in Eccleſia Salvatoris, quæ eſt Baſilica Lateranenſis; & Palatium Lateranenſe, quod eſt junctum Baſilicæ, erat Sedes Pontificum. Anaſtaſ. ipſe in Conone : *Clerus quidem adunatus ante fores Baſilicæ Conſtantinianæ ſuſtinebat, &c.* Idem in Stephano III. *Quem omnes ſincera mente cum laudis præconiis in Baſilicam Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, deportaverunt; & exinde intus venerunt, in Patriarchium juxta morem intromiſerunt.* Hinc rejecta eſt electio Urſicini facta in Schiſmate contra Damaſum, quòd facta eſſet ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ, in Baſilica ſcilicet Scicinini. Socrat. lib. 4. cap. 24. Ammian. lib. 27. id eſt, in loco inſolito.

Necnon & alias divales juſſiones relevantes annonæ capita patrimoniorum Siciliæ & Calabriæ non pauca. Eccleſia Romana habebat ampliſſimum patrimonium in Calabria & Sicilia, quod præſtabat onus capitationis, ſicut cætera prædia utriuſque Provinciæ. Leo Imperator Siciliæ & Calabriæ impoſuit tributum in capita, φόρυς κεφαλικύς. Cedreno in Leone. Sed hoc onus remiſſum eſt conſtitutione Conſtantini Pogonati. Annonæ capita dixit pro capitatione, quia imponitur in ſingula capita, ut capita dicuntur pabula jumentorum, quia præſtantur militibus juſtis capitibus, id eſt, pro modo capitum, L. *Provincialium.* C. *de erog. milit. ann.* lib. 12. Ammian. lib. 22. *Pabula jumentorum vulgò dictitant capita.* Tempore Cononis à Juſtiniano II. defenſoribus patrimonii Eccleſiæ Romanæ, quod erat in Brutiis & Luca-

Digitized by Google

nia, remiſſa ſunt etiam annua annonæ capita quæ præſtabantur. Anaſtaſ. in Conone: *Hujus temporibus pietas imperialis relevavit per ſacram juſſionem ſuam ducenta annonæ capita, quæ patrimonii Custodes Brutiis & Lucaniæ annua perſolvebant.*

Propter tranſgreſſionem ordinationis Eccleſiæ Turritanæ, quam ſine auctoritate Pontificis fecerat Citonatus Archiepiſcopus Caralitanus. Sardinia inſula fuit proprietatis Eccleſiæ Romanæ ex donatione Conſtantini. Anaſtaſ. in Sylveſtro. Hinc Rom. Pontifex ſibi vindicavit ex conſuetudine ordinationem Epiſcoporum Sardiniæ, neglecto Caralitano Archiepiſcopo, qui eſt Metropolitanus: ſed quia Caralitanus jure Metropolitico intendebat ſe habere jus ordinandi Epiſcopos totius Inſulæ, ab hoc jure ſuſpenſus eſt, id eſt, interdictus conſtitutione Martini. Et quia Epiſcopus Turritanus ordinatus fuerat à Caralitano Metropolita ſine conſenſu Rom. Pontificis, ejus ordinatio irrita dicta eſt.

IN CONONE.

UT reſtituatur familia ſupraſcripti patrimonii, quæ in pignore à militia detinebatur. Familia patrimonii Eccleſiaſtici eſt grex ſervorum, qui addicti erant agri colendi cauſâ. Servi Eccleſiæ, imò & liberti, id eſt, ſervi manumiſſi dicuntur de familia Eccleſiæ, Can. 8. 12. qu. 2. ut liberti privatorum dicuntur de familia patroni, L. *Cùm Pater. §. Fidei. de legat. 2.*

Hic ultra conſuetudinem abſque conſenſu Cleri in antipatia Eccleſiaſticorum Conſtantinum Diaconum Eccleſiæ Syracuſanæ Rectorem in patrimonio Siciliæ conſtituit. Ex conſuetudine Subdiaconi Eccleſiæ Rom. mittebantur à Pontifice, non ſine conſenſu Cleri ad regimen patrimonii Eccleſiæ Rom. in Sicilia, Can. *Pervenit.* 11. qu. 1. Can. *Valde neceſſarium.* 94. diſt. Hinc notatur Conon, quòd præter conſuetudinem, ſine conſenſu Cleri, patrimonio Eccleſiæ Romanæ in Sicilia Rectorem impoſuerit Diaconum Eccleſiæ Syracuſanæ.

IN SERGIO.

HIC tempore Preſbyteratus ſui impigrè per cimiteria diverſa Miſſarum ſolemnia celebrabat. In cœmiteriis erant oratoria, ſeu altaria, in quibus fiebant ſtationes & conventus Chriſtianorum orationis cauſâ, & Miſſæ celebrabantur. Anaſtaſ. in Gregor.

Digitized by Google

Gregor. III. *Item in cimiterio ſanctæ Petronillæ ſtationem annuam dari inſtituit.* Hinc tempore Decii vetitum Chriſtianis, ne in cœmiteria pedem inferrent. Pontius Diaconus in Vit. Cyprian. apud Surium Sept. 14. *Præceperunt etiam ne in aliquibus locis conciliabula fiant, nec cœmeteria ingrediantur.* Populum Alexandrinum ne communicaret cum Georgio pſeudoepiſcopo orationis cauſâ in cœmiterium ſeceſſiſſe narrat Socrates lib. 2. cap. 23. τῇ ἑβδομάδι μετὰ τὴν ἁγίαν πεντηκοστὴν ὁ λαὸς νηστεύσας ἐξῆλθε περὶ τὸ κοιμητήριον εὔξασθαι. *Hebdomade enim quæ eſt poſt ſanctam Pentecoſten, populus cùm jejunaſſet, orationis causâ, egreſſus eſt ad cœmiterium.* Idem Theodorit. lib. 2. cap. 14.

Et ingreſſus denominatum ſanctiſſimum electum ſalutavit, ac oſculatus eſt. Theodoro & Paſchali in concurſu electis, Sergius ſchiſmatis ſolvendi causâ electus, Theodorus unus è duobus in ſchiſmate electis, ad Sergium acceſſit per adorationem & oſculum. Cardinales & Epiſcopi admittuntur quaſi fratres ad oſculum Summi Pontificis, imò & ipſi Abbates exempti, Cap. *Cùm olim. de privileg.* Epiſcopi etiam propter reverentiam ordinis admittuntur ad oſculum Principis. Ambroſ. epiſt. 27. de legatione ad Maximum Tyrannum Treviris ſedentem: *Vbi ſedit in conſiſtorio, ingreſſus ſum, aſſurrexit ut oſculum daret.* Hilar. Pictav. contra Conſtantium: *Oſculo Sacerdotes excipis, quo & Chriſtus proditus eſt.* Laïci in ordinatione Rom. Pontificis oſculantur pedes. Anaſtaſ. in Valentino: *Ac deinde condignis gloriæ laudibus, & honoris amplitudine ad Lateranenſe Patriarchium ab ipſis deductus, & in Pontificali eſt poſitus throno, cujus ovanter ab omni Romanorum Senatu, pedibus oſculatis, &c.* Etiam Cardinales in ordinatione Pontificis demittunt ſe ad oſculum pedum. Radevic. de geſt. Frideric. lib. 2. cap. 66. *Deinde ſicut mos eſt, Domini Cardinales & Clerus Romanus, totus qui præſens erat, & qui poſtea confluxerat, populique Romani pars maxima pedes ejus oſculati ſunt.* Et Petrus Damiani Cardinalis & Hoſtienſis Epiſcopus conſultus de Cadalono Antipapa, & Alexandro II. uter verus Pontifex judicandus eſſet, lib. 3. epiſt. 4. *Manus do*, inquit, *plantas oſculor, & non modò ipſum Apoſtolicum, ſed etiam Apoſtolum, ſi jubetis, appello.* Etiam ipſi Imperatores oſculantur pedes Pontificis. Conſtantini Pontificis pedes oſculatus eſt Juſtinianus II. de quo Anaſtaſ. in Conſtantino: *In die autem quâ ſe invicem viderunt, Auguſtus Chriſtianiſſimus cum regno in capite ſeſe proſtravit, pedes oſculans Pontificis.* Siginolfus Princeps Beneventanorum à Sergio II. benedictionem ſuſcepit, priùs oſcu-

Digitized by Google

latus pedes Pontificis. Anaſtaſ. in Sergio II. *Quem Præſul cùm ſuſcepiſſet, ſolo proſtratus, pretioſos ipſius pedes humiliter oſculatus eſt, & ab eo benedictione ſuſcepta, ab ejus conſpectu egreſſus eſt.* Denique in electione Rom. Pontificis mos antiquus fuit oſculandi pedes electi. Idem in Leone IV. *Qui morem conſervantes antiquum, omnes oſculati ſunt pedes.* Idem in Benedicto III. *Et procedentes veſtigia ipſius oſculari cœperunt.*

Prædictus verò Paſchalis, non poſt multum tempus, & ab officio Archidiaconatus, pro aliquibus incantationibus & lucis quos colebat, vel ſortibus quas cum aliis reſpectoribus tractabat, Dei beatique Apoſtolorum Principis Petri interveniente judicio privatus eſt. Paſchalis Archidiaconus Eccleſiæ Romanæ depoſitus ob aliquas incantationes, & cultum lucorum quos colebat cum aliis reſpectoribus, id eſt, cultoribus. Erant qui ad arbores vel fontes vota & preces faciebant. Syn. Altiſſ. can. 3. *Non licet interſentes, aut arbores ſacrivos, vel ad fontes vota exolvere.* Reſpectare, verbum frequentativum, idem quod colere, cum reverentia reſpicere. Velleius Patercul. lib. 2. *Impetratoque ut manum contingeret, reverſus in naviculam ſine fine reſpectans Cæſarem, ripæ ſuorum appulſus eſt.* Inde reſpectores.

Miſſus in locellum, quod ſcebrum chartale vocitatur, in hanc Romanam urbem ad confirmandum. Scebrum eſt horreum, inde emendandus Ingulphus in Chronic. Croyland. *Cœpit, largiente Domino, bonis omnibus abundare, ut tam in theſauris ac ſcauris, quàm in terris ac tenementis, ei pro primis amiſſis duplicia poſtmodum redderentur.* Pro *ſcauris*, lege *ſcebris*, vel *ſcearis.*

Imperator Sergium Magiſtrianum in ſpretum prænominati Pontificis Romam mittens. Magiſtriani ſunt agentes in rebus, ſic dicti, quia inter officia palatina militabant ſub diſpoſitione Magiſtri officiorum. Ambroſ. de Offic. lib. 2. cap. 27. *Legebatur reſcripti forma directio Magiſtri officiorum ſtatuta, agens in rebus imminebat.*

Oratione itaque facta, ſigillum expreſſum abſtulit, locellum aperuit, in quo interius plumacium ex holoſerico ſuperpoſitum, quod ſtauracis dicitur, invenit. Capſa argentea, in qua erat portio ligni Crucis Dominicæ, ſigillo erat obſignata. Thecæ reliquiarum ſolebant ſigillo obſignari. Gregor. Turon. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 33. *Veniens verò Abbas, ablato ab armario ſigillo, capſam reperit obſeratam.* Ligno crucis ſuperpoſitum erat plumacium ex holoſerico. Plumacium erat velum è panno ſerico, in modum plumarum avium contexto. Ambroſ. epiſt. 27. *Cùm de eo convenirem Comites ejus, ne ſine veſte, ſine plumatio paterentur extrudi ſenem.* Et hoc eſt quod

Digitized by Google

vocabant opus plumarium ſeu plumatile. Plautus in Epidico: *Cumatile, aut plumatile.* Plumatum. Petron. in Satyric. *Plumato amictus aureo Babylonico.* Greg. Turon. de Mirac. Martyr. lib. 1. cap. 97. *Extat menſa niveis velata mantilibus, opere plumario exornata.* Inde plumarii ſunt artifices, qui id genus veſtis contexunt, L. 2. Cod. *de excuſ. artific.* lib. 10. Jul. Firmic. Matheſ. lib. 3. cap. 10. *Linteones aut plumarii.* Idem cap. 13. ejuſd. libri: *Facient linteones, aut tunicarum textores plumarios.* Et hoc genus veſtis pretioſiſſimum fuit. Vopiſcus in Carino: *Quid lineas petitas Ægypto loquar, quid Tyro & Sydone tenuitate perlucidas, micantes purpura, plumandi difficultate pernobiles.* Nec modò veſtes, imò & loricæ ſolebant contexi ſquammis ſeu laminis ferreis in modum plumarum. Virgil. 11. Æneid.

Quem pellis ahenis
In plumam ſquammis, auro conſerta tegebat.

Et vela ante fores ædium plumario opere texta poni ſolebant. Anaſtaſ. in Gregorio IV. in fin. *Et velum ante januas linteum plumatum unum.* Ait ex holoſerico quod ſtauracis dicitur. Vela de ſtauracio ſunt vera è ſerico vel purpura variis floribus, vel figuris intexta, quæ è Tyro petebantur: unde & Tyria dicta. Anaſtaſ. *De ſtauracis ſeu Tyria.*

De qua tractis quatuor petalis, in quibus gemmæ clauſæ erant. Petalum à Græco πέταλον, eſt corona aurea quam geſtabant Sacerdotes, vel qui erant è genere Sacerdotum, ut Joannes Apoſtolus & Jacobus frater Domini. De Joanne Euſeb. lib. 3. cap. 25. ὡς ἐγενήθη ἱερεὺς, τὸ πέταλον πεφορηκώς. *Cùm eſſet Sacerdos, petalum geſtavit.* De Jacobo Epiphan. in Panar. Hæreſ. 29. ἀλλὰ καὶ τὸ πέταλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐξῆν αὐτῷ φέρειν.

Et ineffabilem portionem ſalutaris ligni dominicæ Crucis invenit, quæ etiam ex die illo pro ſalute humani generis ab omni populo Chriſtiano die exaltationis ſanctæ Crucis in baſilica Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, oſculatur ac adoratur. In die exaltationis Crucis dominicæ ſolemnis inſtituta eſt adoratio Crucis per oſculum in baſilica Lateranenſi. Pagani etiam ſolebant oſculari ſigna deorum: inde ſigna deorum videbantur trita oſculis. Lucret. lib. 1.

Tum portas propter ahenas
Signa manus dextras oſtendunt attenuari
Sæpe ſalutantum tactu præterque meantum.

Trullum verò ejuſdem Eccleſiæ fuſis chartis plumbeis cooperuit, atque munivit. Trulla vas vinarium concavum. M. Tull. Verr. 6. *Erat*

etiam vas vinarium, ex una gemma pergrandi. Apitius de Re culin. lib. 4. *Quotquot lagana poſueris, tot etiam trullas impleto, deſuper adjicies vinum.* Hinc detrullare eidem paulò antè, pro è trulla diffundere. *Et in patella alternis detrullare convenit.* Trulla excavata cum manubrio aureo. Hinc Trullus dici potuit fornix ſeu camera Eccleſiæ, quia erat in modum Trullæ, & inde Trullus nomen palatii Imperatoris Conſtantinopoli. Tectum Eccleſiæ è chartis, id eſt, tabulis plumbeis. Anaſtaſ. in Gregor. III. *Item in baſilica ſanctæ Dei Genitricis, quæ ad Martyres dicitur, tectum vetuſtâ incuriâ demolitum, purgari fecit ad purum, & cum calce abundantiſſima ſeu chartis plumbeis à novo reſtauravit.*

Baſilicam ſanctæ Aureæ in Oſtiis. Hæc eſt baſilica S. Aureæ Virginis & Martyris in oſtiis Tyberis. Martyrol. R. 24. Auguſt. *Apud Oſtia Tyberina ſanctæ Aureæ Virginis & Martyris.* Hinc emendandus locus mendoſus Anaſtaſ. in Leone III. *Sarta tecta verò Eccleſiæ beatæ Aareæ ſitæ in Oſtia, omnia noviter reparavit.* Lege *Aureæ.* Hanc emendationem tuetur Leo IV. in can. *Igitur.* 23. qu. 8. *Summus autem Præſul Miſſam in Eccleſia B. Aureæ celebravit.* Aureæ nomen tributum Petronillæ Petri Apoſtoli filiæ. Ejus monumento inſcriptum Aureæ Petronillæ refert Sigebert. in Chronic. ad ann. 758.

Hic ſtatuit ut tempore confractionis Dominici corporis, Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miſerere nobis, à Clero & populo decantaretur. Sergius Pontifex ab Anaſtaſio dicitur auctor hujus inſtituti, ut *Agnus Dei* decantetur in celebratione Miſſæ. Hujus inſtituti meminit Alcuinus de divin. offic. cap. 40. Alii tamen volunt hoc inſtitutum in Conc. Nicæno, quod probant ex ipſo Conc. Nicæn. Arabico. Anno 1183. Mariam Virginem fabro lignario apparuiſſe, eique tradidiſſe ſigillum imagine ſua & Chriſti nati inſculptum hac inſcriptione circumſignatum, *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem*, tradit Robert. Abbas Montenſis in Supplem. Sigebert.

Conſtituit autem ut diebus Annuntiationis Domini, Nativitatis & Dormitionis ſanctæ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ, ac ſancti Simeonis, quod Hypapantem Græci appellant, Litania exeat, & ad ſanctam Mariam populus occurrat. Hypante ſeu Hypopante, Græcis eſt feſtum occurſus, quod apud Latinos feſtum Purificationis dicitur ab occurſu Simeonis. Paul. Diac. lib. 16. in Juſtiniano: *Et eodem anno Hypopante Domini ſumpſit initium, ut celebraretur apud Byzantium ſecunda die Februarii menſis.* Siffrid. Preſbyt. Miſ-

Digitized by Google

nenſ. Epitom. lib. 2. ad ann. 551. *Sub Pelagio Papa & Iuſtiniano Imperatore ſumpſit initium apud Conſtantinopolim, ut ὑπαντὴ Domini, id eſt, Purificatio beatæ Mariæ Virginis ſolenniter celebraretur.* Idem Anaſtaſ. in Hiſt. *Anno decimo quinto Imperii Iuſtiniani Hypapanti Domini ſumpſit initium, ut celebraretur apud Byzantium die ſecunda Februarii menſis.*

IN JOANNE VI.

S*ACERDOTES apud foſſatum, in quo in unum convenerant, in unum miſit.* Joannes Pontifex miſit Sacerdotes ad compeſcendum tumultum militum qui erant apud foſſatum, id eſt, in caſtris juxta Urbem. Foſſata ſunt caſtra militum, quia vallo ſeu foſſa munita erant. Anaſtaſ. infr. eod. *Et uſque in loco qui horrea dicitur, foſſatum feciſſet.* Idem in Stephano III. *Ipſi verò Franci introeuntes cluſas, cunctum foſſatum Longobardorum, poſt peractam cædem abſtulerunt.* Idem in Gregorio IV. de munitione Oſtiæ: *Et à foris non longè ab eiſdem muris ipſam civitatem altiori foßato præcinxit.* Inde munitiones in limite diſpoſitæ caſtra dicta, quia è caſtris initium cœpere. Annal. Franc. ad ann. 801. *Alter Sarracenus de Africa Legatus Amirali Abraham qui in confinio Africæ, in foſſato præſidebat* Etiam Prætoriæ cohortes juxta muros urbis caſtra poſuere. Tacit. 6. Annal. de Sejano Præfecto Prætorio: *Vim Præfecturæ modicam antea intendit, diſperſas per Urbem cohortes, una in caſtra conducendo.* Hinc Prætoriani milites, licèt in Urbe militent, pro abſentibus Reipublicæ causâ habentur, L. *Milites.* L. *Qui mittuntur.* ff. *Ex quib. cauſ. major.*

Et illum cum ſuo hoſte ad propria repedare fecit. Hoſtis eſt exercitus, ſic dictus, quia in hoſtem inſtruitur. Aimoin. Continuator. lib. 5. cap. 22. *Sarraceni de Baira egredientes, & hoſtem Ludovici poſt tergum ſequentes.* Idem cap. 28. ejuſd. libri: *Inde hoſtem quam maximam potuit, cum Carlomanno direxit.* Villelm. Tyrius libri 9. cap. 3. *Vt interim cum ſuis hoſtibus in regno moram facere poßet, allegabat.* Ivo Carnot. epiſt. 28. *Et excommunicatos in hoſtem mittere non debeo.* Paul. Varnefrid. de geſt. Longobard. lib. 2. cap. 32. *His diebus multi nobilium Romanorum, ob cupiditatem interfecti ſunt, reliqui verò per hoſtes diviſi, ut tertiam partem ſuarum frugum Langobardis perſolverent, tributarii efficiuntur.*

Digitized by Google

IN JOANNE VII.

F*ECIT verò & imagines per diverſas Eccleſias, quas quicumque noſſe deſiderat in eis, ejus vultum depictum reperiet.* Statuæ & imagines Imperatorum adorabantur, & paſſim ponebantur in templis & foro. Ambroſ. Hexamer. lib. 6. cap. 9. *Sola ære fuſa Principum capita, & ducti vultus de ære, vel marmore, ab hominibus adorantur.* Idem de interpell. cap. 9. *Vide quemadmodum in civitatibus bonorum Principum imagines perſeverent, deleantur imagines tyrannorum.* Corippus de Laudib. Juſtin. lib. 3.

——— Pictus ubique
Juſtinianus erat, Dominis pictura placebat,
Gaudebantque ſui genitoris imagine viſa.

Hujus temporibus Aripertus Rex Longobardorum donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quæ longa per tempora à jure Eccleſiæ privata fuerat, ac ab eadem gente deſtruebatur, in libris aureis exaratam jure proprio Beati Apoſtolorum Principis Petri reformavit. Donatio regia in Eccleſiam aureis literis ſcripta memoratur. Diplomata Imperatorum aurea Bulla obſignata tradit Pachymeres in Paleologo lib. 5. cap. 20. ὁ βασιλεὺς αὐτίκα προστάττει, καὶ λόγος ἐκτίθεται χρυσοβούλλειος. *Juſſu Imperatoris evulgatum ſtatim diploma eſt, aurea munitum bulla.* Idem in Andronic. libr. 1. cap. 2. αἱ γὰρ διὰ χρυσοβουλλείων λόγων πίστεις. *Nam fides data diplomatibus aureâ bullâ munitis.*

Leonem etiam & Tiberium, qui locum ejus uſurpaverant, cepit, & in medio Circo coram omni populo jugulari fecit. Leo & Tiberius invaſores Imperii in Circo ſtante populo trucidati. In Circo conciones & concilia habebantur. Livius libr. 9. *Concilium populorum omnium habentibus Anagninis in Circo, quem maritimum vocant.* Ammian. libr. 28. de Populo Romano: *Eiſque templum & habitaculum & concio & ſpes omnis Circus eſt maximus.* Ait, *ſpes omnis*, quia largitiones populares fiebant in Circo & theatro. Jo. Chryſoſtom. de diverſ. utriuſque Teſtam. loc. ſerm. de Circo. Qua de cauſa Imperatores imperium ineuntes procedebant in Circum largitionis causâ. Gregor. Tur. libr. 5. cap. 30. & libr. 6. cap. 30.

Digitized by Google

IN SISINNIO.

QUI *&* *calcaria pro reſtauratione murorum juſſit decoquere.* Calcaria eſt fornax calcis coquendæ causâ, L. *Aut damnum.* §. *In calcariam.* ff. *de pœn.* Tertull. de carne Chriſti: *Pervenimus igitur de calcaria, quod dici ſolet, in carbonariam.* Anaſtaſ. in Gregor. II. *Hic exordio Pontificatus ſui calcarias decoqui juſſit.*

IN CONSTANTINO.

COSMUS *Saccellarius, Siſinnius Nomenclator.* Saccellarius & Nomenclator cenſentur inter Officia Eccleſiæ Romanæ. Saccellarius eſt cuſtos ærarii Eccleſiæ. Anaſt. in Conſtantino: *Subdiaconus atque Saccellarius factus.* Idem in Gregor. II. *Hic ſub ſanctæ memoriæ Dom. Sergio Papa Subdiaconus atque Saccellarius factus.* Idem in Stephano IV. *Unà cum Sergio tunc Saccellario.* Idem in Leone III. *Similiter & Campulus Sacellarius.* Idem in Adriano II. *Ibi à Paulo librorum cuſtode, Joſeph vaſorum cuſtode, ſimulque Baſilio Saccellario, Eccleſiaſticis induti veſtibus, ſalutati.* Et diſtinguitur ab Arcario. Anaſtaſ. inf. *Saulum Diaconum & Vicedominum, Petrum Arcarium.* Nomenculator eſt monitor, qui Pontificem monet de proprio nomine accedentium ad Rom. Pontificem. De utroque Anaſtaſ. in Agathone, ubi dixi. Saccellarius fiſci eſt Procurator, ſeu Præfectus fiſci. Baldric. in epiſt. ad Henricum III. Imp. *Et ſicut liberalitas veſtra Sacellarium habet, qui cauſis ſupervenientibus cotidianas expenſas faciat; ita & ego Sacellarius eorum ſum, &c.* Jo. Diac. libr. 2. cap. 23. *Idem Gregorius juxta conſuetudinem ſuam præcepit Sacellario, ut duodecim peregrinos ad prandium invitaret.* Et paulò pòſt: *Et acceſito Sacellario, cur contra juſſionem ſuam tertium decimum invitare præſumpſerit, inquiſivit.*

Sergium Abbatem Presbyterum, & Sergium Ordinatorem. Abbatem Preſbyterum ſignat, quia ab initio ſingula Monaſteria habebant unicum Preſbyterum, ſuum Abbatem, à quo Sacramenta peterent, & Miſſam audirent. Auguſtin. epiſt. quæ eſt 81 ſcripſit *Abbati Monachorum inſulæ Capraria & Compresbytero.* Idem de morib. Eccleſ. Catholic. libr. 1. cap. 33. *Vidi ego diverſoria Sanctorum Mediolani, non paucorum hominum, quibus unus Presbyter præerat, vir optimus & doctiſſimus.* Joannes Hieroſolymitanus Epiſcopus epiſt. quæ eſt

Digitized by Google

60. ſcribit, ſe ordinaſſe Paulinianum Presbyterum Monaſterii Bethleemitici, quia B. Hieronymus ejus Monaſterii Præpoſitus non ſuſtinebat præ humilitate ſacramenta fratribus miniſtrare. Anaſtaſ. infr. in Stephano III. *Fulradum Abbatem & Presbyterum.* Ordinator eſt Magiſter ordinis Miſſæ, vel Didaſcalus ordinandorum. Ordinationem præcedit inſtructio ordinandorum; & ordinatis traditur ab Ordinatoribus libellus officialis, quo continetur ordo, id eſt, ratio Eccleſiaſtici Officii. Conc. Tolet. IV. can. 25. Can. *Quando.* 38. diſt.

Illic ſuſcepit ſigillum imperiale per Theophanium Regionarium. Sigillum imperiale hîc eſt præceptum Imp. ſigillo munitum, ut alibi ſigillum iconiæ ſeu imaginis Beatæ Mariæ, eſt inſcriptio imaginis. Robert. Montenſ. in Supplem. Sigebert. ad ann. 1183. *Anno ſuperiori apparuit Domina noſtra mater miſericordiæ ſancta Maria cuidam fabro lignario opus facienti in quadam ſilva, & obtulit ei ſignum iconiæ ſuæ & filii ſui Salvatoris noſtri, cujus ſic conſcriptio erat:* Agnus Dei, &c.

Occurrit Theophilus Patricius Extraticus Caraviſianorum, cum ſummo honore eum ſuſcepit. Extraticus, lege *Stratigus Scaraviſianorum.* id eſt, dux turmæ equeſtris militum. A Latino barbaro, *Scara*, quod idem eſt ac turma equeſtris. Aymoin. libr. 4. cap. 26. *Anno autem decimo Dagobertus collegit lectam è Franciæ bellatoribus ſcaram, quam nos turmam vel cuneum appellare poſſumus.* Hincmarus Remenſ. ad Epiſcopos diœceſis ſuæ, cap. 3. *Bellatorum acies, quas vulgari ſermone ſcaras vocamus.* Malè *ſcala*, pro *ſcara* legitur apud Vuillelm. Britonem Philippid. libr. 10.

In ſcala Regis, Regi lateraliter hærent.

Inde Scaritæ milites in ſcaram lecti. Fredegarius in Chronic. cap. 37. *Ibique Theodoricus, cum ſcarittis, virûmque decem millia acceſſit.* Scaraviſianos, ſeu Scaritas milites, de quibus agitur hîc, fuiſſe milites Francos, qui per ſcaras militabant ſtipendiis Græcorum, non levis conjectura eſt, quòd Francos Græcis in Oriente militaſſe ſcimus ex Cedreno in Conſtantino Monomacho; imò & Imperatores Byzantinos in ſui cuſtodiam Francis & Germanis uſos, qui bipennes geſtarent. Nicet. in Alexi Comneno.

Pontifex autem & ejus primates cum ſellaribus imperialibus, ſellis & frenis inauratis, ſimul & mappulis ingreſſi ſunt. Sellare hîc diſtinguitur à ſella: ſellare videtur eſſe pallium ſuperſtratum, quòd ornatus causâ imponitur ſellæ, *Houſſe.* Anaſtaſ. in Stephano

no III. *Cui & Viceſtratoris uſque in aliquantum locum, juxta ejus ſellarem properavit.* Idem pallium vocat Anaſtaſ. in Conone: *Sed & pallio ad caballicandum uti licentiam ei conceſſit.* Pontifex & Cardinales uſi frenis & ſellis deauratis. Epiſcopos ſuæ ætatis eadem de re notat Bernard. Clarevallenſ. epiſt. 42. ad Wilhelmum Senonenſem. *Clamant verò nudi, clamant famelici, conqueruntur & dicunt: Dicite, Pontifices, in freno quid facit aurum?* Ne Clerici frenis, ſellis, pectoralibus, calcaribus deauratis utantur, vetat Conc. Lateranenſ. ſub Innocent. III. cap. *Clerici. de vit. & honeſt. Cleric.* Pontifex & Cardinales equitantes uſi ſunt mappulis in ſolemni pompa. Mappulæ ſunt linteolæ albæ, de quibus Gregor. Dialog. lib. 2. cap. 19. *Quadam verò die miſit ex more: ſed is qui miſſus fuerat Monachus, poſt admonitionem factam à Sanctimonialibus fœminis rogatus mappulas accepit, ſibique eas abſcondit in ſinu.* Et infr. *Cui ait: Numquid ego illic præſens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepiſti? Qui mox ejus veſtigiis provolutus, ſtultè ſe egiſſe pœnituit, & eas, quas in ſinu abſconderat, mappulas abjecit.* Mappularum uſus communis fuit Epiſcopis & Diaconis Eccleſiæ Romanæ. Gregorius libr. 2. epiſt. 54. Unde ſumptus eſt Can. *Illud.* 93. diſt.

Apoſtolicus Pontifex cum camelauco, ut ſolitus eſt Romæ procedere, à palatio egreſſus, in Placidias uſque, ubi hoſpitatus erat, properavit. Camelaucum, ſeu camelaugum, eſt pileus quo utitur Pontifex, à Græco καῦμα, quòd proſit ad arcendum calorem. Suidas: Καμηλαύκιον παρὰ τὸ καῦμα ἐλαύνειν. *Quòd calorem arceat.* Etymologic. M. Καύσια εἴρηται μὲν καμελαύκιον, παρὰ τὸ ἐλαύνειν τὸ καῦμα. *Cauſia dicitur camelaucium, quòd arceat calorem.* Achmes Oneirocritic. cap. 219. Τὸ καμηλαύχιον ἐπὶ βασιλέως εἰς τὴν Αὐγοῦσταν, καὶ εἰς τέκνον κρίνεται. *Camelaucium Regis ad Auguſtam & ejus liberos refertur.* Camelaucum erat indumentum capitis commune Regibus & privatis, colore diverſum: ſed uſu factum eſt, ut camelaucum Romanis propriè dicatur pileus Pontificis. Papias: *Camelaucus veſtimentum Papæ.*

Hujuſque rei causâ zelo fidei accenſus omnis cœtus Romanæ urbis, imaginem, quam Græci Votaream, vel (ut alii legunt) *Pancaream vocant, ſex continentem ſanctas ac univerſales Synodos, in Eccleſia Beati Petri erexerunt.* Imago ſex univerſalium Conciliorum, quam Græci Votaream, vel Pancaream vocant, à Romana plebe erecta in Eccleſia Beati Petri. Hæc imago à Philippico Imp. Hæretico depoſita, à Theodoſio reſtituta Con-

Digitized by Google

ſtantinopoli. Anaſtaſ. in Gregor. II. *Protinus etiam ut ingreſſus eſt Theodoſius regiam urbem, imaginem illam venerandam, in qua ſanctæ erant ſex Synodi depictæ, & à Philippico nec dicendo fuerat depoſita, in priſtino erexit loco.*

Hujus temporibus duo Reges Saxonum ad orationem Apoſtolorum cum aliis plurimis venientes, ſub velocitate ſuam vitam, ut optabant, finierunt. Hic locus accipiendus eſt de Anglo-Saxonibus, anno Chriſti 689. apud *Sedente Sergio Ceadwalla, Rex Anglo-Saxonum, dimiſſo regno, venit ad limina Apoſtolorum, ut baptizaretur; & baptizatus eſt die ſabathi Paſchæ, & in albis poſitus deceſſit: & poſt eum Hun ejus ſucceſſor, cum triginta & ſeptem annis regnaſſet, & ipſe relicto regno ad limina Apoſtolorum profectus.* Et his temporibus frequens erat Anglorum peregrinatio ad limina Apoſtolorum, ut refert Beda libr. 5. cap. 7. *Quod his temporibus plures de gente Anglorum nobiles, ignobileſque, laici & Clerici, viri ac fœminæ certatim facere conſueverunt.* Idem antè tradit idem Scriptor libr. 4. cap. 23. *Etiam Romam adire curavit, quod eo temporis magnæ virtutis æſtimabatur.* Idem Anaſtaſ. in Benedict. III. *Hujus temporibus Rex Saxonum nomine causâ orationis veniens, relictis omnibus ſuis rebus, regnum proprium ſuum dimiſit, Romam properans ad limina Apoſtolorum Petri & Pauli cum multitudine populi, &c.*

Et ex utriſque partibus ampliùs quàm viginti quinque plagarentur, atque interirent. Plagare eſt vulnus infligere. Auguſtin. de Civit. Dei libr. 21. cap. 11. *Laceſſivit Dominum vel plagavit.*

Donec Pontifex mitteret Sacerdotes cum Evangeliis & crucibus Domini, ſicque partes ſedarentur. Litaniæ, ſeu proceſſiones fiebant prælatis Evangeliis & crucibus. Epiſcopo occurri cum Evangelio moris erat. Ekkeard. Junior de Caſib. M. Sancti Galli, cap. 1. *Parat illico baſilicam & aram, parat tapetes, & pallio dorſili caminatam, Evangelio Epiſcopum, aliquos, qui aderant, Presbyteros recipere jubet.* Et infrà: *Poſt non multum quoque temporis, accidit Petrum etiam Veronenſem Epiſcopum à palatio redeuntem ſimili loci gratiâ inopinatum venire: fratres autem ſuſcipientes illum, quod melius quidem habebant, Evangelium ei offerebant.* Idem cap. 9. *Ad recipiendum enim Epiſcopum cum Evangelio, etiam ſi frater conſcriptus non fuerit, æquum eſſe ut pariter occurrant, omnes concordant. Suſcipitur Epiſcopus, Victor Evangelium obtulit ipſi, quod ubi ille oſculatur, Victor revertitur.* In Litaniis cruces præferri moris antiquiſſimi eſt. Ne Litaniæ ſine crucibus fiant, vetat

Digitized by Google

Nov. Juſtin. 123. cap. 32. In Litaniis mos erat ut crux aurea à Carolo Magno oblata præferretur ante Pontificem : de quo Anaſtaſ. in Leone IV. Occurſus ſolemnis Cleri Principibus & Dynaſtis cum crucibus fiebat. Gregor. Tur. libr. 10. cap. 9. *Ebraccharius verò uſque Venetias urbem acceſſit : miſerat enim ad eum obviam Epiſcopus Regalis Clericos ſuos cum crucibus & pſallentio , qui eos uſque ad urbem deduxerunt.* Lothario Imperatori obviàm itum cum crucibus & ſignis, id eſt , vexillis. Anaſtaſ. in Sergio II. *Obviàm illi ejus Sanctitas dirigens , venerandas cruces , item ſigna , ſicut mos eſt Imperatorem aut Regem ſuſcipere , ita eum cum ingenti honore ſuſcipi fecit.*

IN GREGORIO II.

H*IC in Germania per Bonifacium Epiſcopum verbum ſalutis prædicavit , & gentem illam ſedentem in tenebris , doctrina lucis convertit ad Chriſtum.* Bonifacius à Gregorio II. conſecratus Epiſcopus , & miſſus in Germaniam ad converſionem gentis , fuit primus Moguntinus Epiſcopus. Ad Romanum Pontificem pertinet ordinatio & miſſio Epiſcoporum ad converſionem infidelium. Hoc jure à Gregorio II. in Germaniam miſſus eſt Bonifacius : à Sergio ordinatus eſt Wilibrodus Clemens dictus , & miſſus ad converſionem Friſonum , qui primus fuit Trajectenſis Epiſcopus , de quo Anaſtaſ. in Sergio. Beda libr. 5. cap. 12. Sigebert. in Chronic. ad ann. 697. A Gregorio I. Auguſtinus miſſus eſt in Angliam feliciter ad converſionem Anglorum , de quo Gregorius ipſe lib. 5. ep. 53. & ſeq. Beda lib. 4. c. 23. & ſeq.

Et Longobardos penè trecentos cum eorum Caſtaldo interfecerunt. Caſtaldus , vel Gaſtaldus Longobardis eſt præpoſitus civitatis, vel caſtri. Paulus Varnefrid. de gent. Longobard. libr. 5. cap. 29. *Ipſumque Alzoronem mutato dignitatis nomine , de Duce Gaſtaldium vocitari præcepit.* Rainerius Gaſtaldeus Soranæ civitatis memoratur apud Leonem Oſtienſem Chronic. Caſſinenſ. lib. 2. cap. 33. Tacipertus Caſtaldius , & Ramingus Caſtaldus Tuſciæ. Anaſtaſ. in Zachar. Interdum Gaſtaldus pro Procuratore. Urban. II. in Can. *Salvator.* 1. qu. 33. *Defenſoris nomine Advocatum , ſive Caſtaldum & Judicem.* Pandulfus Gaſtaldus nominatur in inſcriptione Joannis VIII. epiſt. 215. Idemque Judex Capuanus , in epiſt. ejuſd. 217.

Anno præmiſſo in benedictionem à prædicto viro eis directis tri-

Digitized by Google

bus ſpongiis, quibus ad uſum menſæ Pontificis apponuntur. Ante annum quo Sarraceni duce Addiramen Rege in Galliam irruerunt, à Gregorio II. Eudoni Duci Aquitaniæ, benedictionis gratiâ miſſæ ſunt tres ſpongiæ, de his quæ in uſu erant ad detergendam menſam Pontificis: his conciſis in particulas, & diſtributis militibus, quotquot eas ſumpſere, è prælio in quo Carolus Martellus & Eudo conjunctis copiis Sarracenos ad internecionem fuderunt, incolumes & illæſi evaſere. Spongiæ erant in uſu ad detergendas menſas, ut probatur hoc loco, quem illuſtrat Martial. libr. 14. epigr. 144.

Hæc tibi ſorte datur tergendis ſpongia menſis Utilis.

Vel ad extergenda pavimenta. L. *Quæſitum. §. Item pertica. ff. de inſtruct. inſtrum. legat.* M. Tull. pro Sextio: *Meminiſtis tum, Judices, corporibus civium Tyberim compleri, cloacas refarciri, ex foro ſpongiis effingi ſanguinem.* Hinc virgo Ægyptia, quæ fingens ſe ſtultam, præ humilitate cæteris miniſtrabat, dicebatur *σπόγγος τῆς συνοδίας, Spongia Monaſterii.* Pallad. Hiſt. Lauſiac. c. 40.

Hic Quadrageſimali tempore, ut in quinta feria jejunium, atque Miſſarum celebritas fieret in Eccleſiis, quod non agebatur, inſtituit. Etiam in Quadrageſima jejunium ſolvi perpetuum ab Apoſtolis inſtitutum fuit in gratiam Dominicæ Reſurrectionis. Gregor. in Evangel. homil. 16. *Quamvis ergo de Quadrageſimali tempore, eſt adhuc aliud quod poſſit intelligi: à præſenti etenim die uſque ad Paſchalis ſolennitatis gaudia ſex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo fiunt, ex quibus dum ſex dies Dominici abſtinentiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia quàm triginta ſex dies remanent.* Præter dies Dominicos etiam feria quinta de conſuetudine à jejunio Quadrageſimæ immunis erat; ſed Gregorius junior reſtituit jejunium etiam in feria quinta, & Miſſarum, id eſt, Officiorum ſolemnitatem per Quadrageſimam. Teſtis eſt Anaſtaſ. hîc & Microlog. de Eccleſ. obſ. cap. 50.

Caniſtra decem penſantia ſingula libras duodecim. Caniſtra erant vaſa argentea, in quibus reponebantur vaſa, id eſt, miniſteria ſacra. Anaſtaſ. in Benedicto III. *Caniſtra exafoci duo ex argento puriſſimo penſantia libras numero quatuor & ſemis.* Locus eſt valde corruptus; & ita reſtituendus videtur, caniſtra exaphodia, à Græco ἐφόδιον, quod eſt ſacrum Viaticum. Conc. Nic. can. 12. quia erant caniſtra, in quibus reponebatur Corpus Domini. Hieronym. ad Ruſticum de B. Exuperio: *Nihil illo ditius qui corpus Domini caniſtro vimineo, ſanguinem portat in vitro.* Inde re-

Digitized by Google

ſtituendus eſt alter locus depravatior Anaſtaſ. in Leone III. *Caniſtrum ex cede Caſolii penſantem libras duodecim & ſemis.* Necnon & illud ejuſdem in Paſchali : *Fecit jam prædictus Pontifex caniſtra Enaſoti ex argento duo.* Et illud ejuſdem in Gregorio IV. *Obtulit etiam caniſtra enna fodia duo.* Olim pocula menſis apponebantur in caniſtris argenteis. Servius in illum locum 1. Æneid.

Qui dapibus menſas onerent, & pocula ponant:
Veteribus non in manus dabantur pocula, ſed menſis apponebantur; & hodie apud plures pocula in caniſtris argenteis apponuntur, quæ caniſtra ſiccaria dicuntur.

Et ante corpus Apoſtoli poneret mantum, armilauſam, balteum, ſpatam, atque enſem deauratum, necnon coronam auream & crucem argenteam. Luitprandus Rex Longobardorum fractus Pontificis precibus ante altare D. Petri depoſuit veſtes regias & ornamenta, mantum, armilauſam, balteum & ſpatham. Mantum eſt breve palliolum, quod tegit humeros, & ad manus pervenit tantùm. Iſidor. Origin. libr. 19. cap. 24. *Mantum Hiſpani vocant, quòd manus tegat tantùm: eſt enim breve amictum.* Mantum ponitur hîc inter ornamenta regia, inter Pontificia ponit Radevic. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 62. *Multi ex noſtris dicunt vidiſſe Cancellarium undecimo die ab Vrbe exiſſe ſine manto, ſine ſtola, ſine albo equo, & ſine omni habitus munitione, cum pellibus regio pallio coopertis, & cum nigro almutio uſque ad ciſternam.* Inter veſtes regias ponitur armilauſa. Eſt veſtis militaris, quæ armos, id eſt, humeros tegit, & pertinet ad genua, ut ſit expeditior. Paulin. epiſt. 7. ad Severum : *Sibi ergo ille habeat armilauſam ſuam, & ſuas caligas, & ſuas buccas.* Idem epiſt. 13. ad eundem: *Cùm præterea facie non minùs quàm armilauſa ruberet.* Armilauſæ etymon ab armis ſignat Iſidor. Orig. libr. 19. cap. 22. *Armelauſa vulgò vocata, quòd antè & retrò diviſa, atque aperta eſt, in armos tantùm clauſa, quaſi armiclauſa, c literâ ablatâ.* Suidas : Ἀρμιλαύσιον παρὰ τὸ ἄρμα, τὸ ἐπάνω τῶν ὅπλων. *Armilauſæ jungitur baltheum, quod eſt cingulum militare.* Paulin. epiſtol. 7. ad Severum: *Nec baltheo, ſed reſte ſuccincti.* Balteum oblationis causâ ſuper altare deponi moris antiqui fuit. Gregor. Tur. de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 61. *Igitur quodam tempore homo devotus balteum ex auro puriſſimo cum omni apparatu ſtudioſiſſimè fabricatum ſuper altare baſilicæ illius poſuit, orans ut in cauſis ſuis Martyris virtus dignaretur adeſſe.* Ait crucem argenteam.

Digitized by Google

Imperatores crucem auream in collo geſtabant. De Carolo M. teſtatur Ditmarus libr. 4. *Crucem auream, quæ in collo ejus pependit, cum veſtimentorum parte, adhuc imputribilium ſumens, cætera cum veneratione magna repoſuit.*

IN GREGORIO III.

NATALITIORUM *Miſſas.* Miſſæ natalitiorum, ſeu natalium Martyrum ſunt Miſſæ dici ſolemnis eorum ultimi agonis, quia eo die nati ſunt Chriſto. Anaſtaſ. in Gregorio III. *In die natalitiorum eorum, id eſt, SS. Apoſtolorum & Martyrum.* Idem in Adriano: *In natali Apoſtolorum, & in natali Pontificis.* Ambroſ. ſermon. 72. *Natali, ſicut dicunt, imminente vindemia, natalem ejus martyrii procuramus.* Tertull. de Coron. milit. cap. 3. *Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus.*

In Canone Miſſæ hoc adjecit. Canon Miſſæ eſt ſolemnis oratio, quâ conficitur corpus Domini. Ordo Rom. de ſacrific. Miſſ. cap. 12. *Orationem quam Canonem ſive actionem, propter regularem Sacramentorum confectionem, Romano more appellamus.* Et ita intelligendus eſt Gregor. lib. 7. epiſt. 63. *Quia orationem dominicam mox poſt Canonem dici ſtatuiſtis.* Et Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſin. lib. 2. cap. 94. *Cumque ad eum Canonis locum perveniſſet, quo virorum ſolent recenſeri nomina.*

Quam inſtitutionem in eodem oratorio tabulis lapideis conſcribere fecit, in quo faciens pergulam, contulit dona diverſarum ſpecierum. Gregorius Pontifex condidit oratorium juxta Baſilicam beati Petri, & in eo extruxit pergulam, in qua propoſuit varia dona à ſe oblata. In Eccleſiis donaria oblata proponuntur in pergula. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Et ſuper eandem abſidem cruces argenteas tres, & cætera quæ in ornamento pergulæ, ſeu ad veſtes altaris ordinatæ ſunt.* Eo alludens Tertullian. adverſ. Valentinian. cap. 7. *Aliis atque aliis pergulis ſuperſtructis, & unicuique Deo per totidem ſcalas diſtributis.* Pergula eſt locus ſeu appendix ædium quâ proſpicitur in publicum. Diutino carcere multatus Fulvius tempore belli Punici II. quòd cum corona roſacea è pergula in forum ſpectare viſus eſſet. Plin. lib. 21. cap. 3. *Lucius Fulvius bello Punico II. cum corona roſacea interdiu è pergula ſua in forum proſpexiſſe dictus eſt, auctoritate Senatus in carcerem adductus, non ante finem belli emiſſus eſt.* Apellem tabulas pictas propoſuiſſe in pergula, & poſt tabulas latuiſſe, ut tranſ-

Digitized by Google

euntium judicia exciperet, ſcribit idem libr. 35. cap. 10. *Idem perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus, atque poſt ipſam tabulam latens, vitia quæ notarentur, auſcultabat.* Servi etiam venum exponebantur in pergula. Plautus in Pſeudolo:

Te ipſum culleo ego cras faciam deportère in pergulam.

Gabathas aureas duas, alias ſaxicas numero quinque. Gabathæ ſunt patellæ cavæ ex auro vel argento vel ære, in quibus ardebat oleum. Anaſtaſ. in Honorio: *Fecit & gabathas aureas quatuor, penſantes ſingulas libras ſingulas.* Etymon nominis ſignat Papias: *Gabatha patella vas quaſi cavata.* Hinc à Praſinis deriſus Phocas quaſi per inſaniam gabatha, vice pòculi, uteretur. Anaſtaſ. in Hiſtor. *Phocas autem fecit Circenſem ludum, & Praſini conviciis eum laceſſere præſumpſerunt clamantes: In gabatha bibiſti, iterum ſenſum perdidiſti.* Eſt quoddam genus gabatharum quæ dicuntur ſaxicæ vel ſaxiſcæ. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Gabatham ſaxiſcam ex argento puriſſimo unam, penſantem libras numero tres.* Fortè quaſi Saxoniciæ, quòd inventæ eſſent in Saxonia, quæ eſt provincia Germaniæ, ut Saxonicia eſt quoddam genus veſtis, petitum à gente Saxonum. Auctor quæſt. utriuſq. Teſtam. cap. 127. *Numquid non tunica mediocris hominis, quamvis munda, Imperatori tamen ſordida & illicita eſt, ſimiliter & Saxonicia Senatori.* Vel quia venibant & fiebant Romæ in vico Saxonum. In Urbe fuit vicus Saxonum, cujus meminit Anaſtaſ. in Leone IV. *In ipſo pontificii ſui exordio Saxonum vicum validus ignis invaſit.* Aliæ ſunt gabathæ, quæ dicuntur interraſiles. Anaſtaſ. in Leone III. *Gabathas interraſiles novem, penſantes libras undecim.* Interraſiles dictæ, quia erant quaſi deraſæ, id eſt, puræ & ſimplices ſine cælatura. Idem in Gregorio IV. *Gabathas interraſiles quinque cum pedibus ſuis.* Sic aurum interraſile quaſi deraſum & æquatum. Plin. lib. 12. cap. 19. *Coronas ex cinnamo, interraſili auro incluſas, primus omnium in templis Capitolii, atque Pacis, dicavit Imperator Veſpaſianus Auguſtus.* Hanc interpretationem juvat idem lib. 17. cap. 23. *Deraſo cortice quatenus obruatur, unde & raſilem volunt deprimere ſulco.* Gabathæ fiebant in modum leonum vel aliarum belluarum. Idem in eodem: *Item gabatham ſaxiſcam habet in modum leonis.* Gabathis inſculpebantur gryphes & aliæ belluæ. Anaſtaſ. in Leone III. *Gabathas argenteas habentes gryphes deauratos.* Et ibid. *Gabata ſaxiſca in modum leonis.* Gabathæ pendebant in pergula ante altare. Anaſtaſ. in Leone III. *Necnon & gabathas fecit ex auro puriſſimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare.*

Digitized by Google

Gabathæ genus patinæ veteribus notum. Martial. lib. 7. epig. 47.

Tranſcurrunt gabathæ, volantque lances.

Amulas ſuperauratas paria duo pendentes. Fibulatoria numero quinque. De amis ſeu amulis dictum eſt ſuprà. Fibulatoria ſunt veſtes eccleſiaſticæ, ut Dalmaticæ, & ſimiles quæ fibulis connectuntur. Anaſtaſ. in Leone IV. *Fibulatoria majora & minora quinque.* Trebell. Pollio in Claudio: *Saga fibulatoria.* Fibula eſt vinculum ex auro, argento vel ære, quo veſtes ſubnectuntur. Eo ſenſu conjunctivam velut fibulam apponi, ad conjungendas partes orationis, ait Tertull. adverſ. Hermogen. *Nam & artem ipſam velut fibula conjunctivæ particulæ ad connexum orationi appoſitum eſt.* Hinc fibula pro ipſa veſte fibulata. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſ. lib. 1. cap. 28. *Phialis quoque & hamulis, bocis, ac fibulis auri puriſſimi.* Virg. 4. Æneid.

Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem.

Valer. Flacc. 1. Argon.

At tibi collectas ſolvit jam fibula veſtes.

His affinia ſunt campeſtria, ſeu ſuccinctoria, quibus juvenes ſuccingebantur, cùm ſe exercerent in Campo Martio: unde & Campeſtrium nomen. Auguſt. de Civit. Dei lib. 14. cap. 16. *Et fecerunt ſibi campeſtria, id eſt, ſuccinctoria genitalium: porro autem campeſtria Latinum quidem verbum eſt, ſed ex eo dictum, quòd juvenes qui nudi exercebantur, in campo pudenda operiebant: unde qui ita ſuccincti ſunt, campeſtratos vulgus appellat.* Unde campeſtrati, ſuccinctoria habentes. Luitprand. lib. 6. cap. 4. *Adducti ſunt autem duo pueri nudi, ſed campeſtrati, id eſt, ſuccinctoria habentes.*

Aquamanile argenteum par unum. Aquimanile eſt vas è quo aqua funditur manus lavandi causâ. Anaſtaſ. in Sixto III. *Aquæmaniles argenteos, penſantes ſingulos libras octo.* Paulus in L. 3. ff. *de ſupellect. legat. Vaſa aquaria, pelves, aquimanilia.* Varro de vit. pop. Rom. lib. 2. *Vrceolum aquæ manile vocamus, quòd eo aqua in trulleum effundatur.* Aquamanus Anaſtaſ. infr. in Leone III. *Fecit aqua manus auri pempto deauratas paria duo.*

Et collare aureum cum gemmis pendentibus. Collare eſt monile è gemmis, colli mulierum ornamentum. Virgil. 1. Æneid.

Colloque monile bacatum.

Ammian. lib. 20. *Iubebatur diadema proferre, negan ſque unquam ſe habuiſſe uxoris colli, vel capitis, poſcebatur.*

Et faciem altaris & confeſſionem cum regulis veſtivit argento. Regulæ ſunt virgæ ex auro, argento, vel ære, vel ferro, è quibus ducuntur

cuntur vela ante altare vel ſacras imagines. Paul. Varnefrid. de geſt. Longobard. libr. 3. cap. 6. *Multos in itinere negotiatione ſua deceperunt, venundantes regulas æris, quæ ita neſcio quomodo erant coloratæ, ut auri probati atque examinati ſpeciem ſimularent.* Aliis locis regulares vocat Anaſtaſ. in Stephano IV. *Fecit enim & tres regulares argenteos ſuper rugas, per quas ingrediuntur ad altare, ubi imagines infrontiſpicio conſtitutæ ſunt.* Idem in Adriano: *In introitu Eccleſiæ Presbyterii, ubi & regularem ex argento inveſtito fecit, & poſuit ſuper eundem regularem præfatas tres imagines. In ſuperiori verò ruga, id eſt, in medio Presbyterii, faciens aliam regularem ex argento inveſtito.* Idem in Leon. III. *Vela modica de ſtauraci quatuor, quæ pendent in regulari ante imagines.* Et infrà: *Fecit & columnas argenteas ſex, & regulares duos ex argento puriſſimo, penſantes ſimul libras octuaginta.* Idem in Paſchali: *Fecit etiam ante veſtibulum altaris, regularem inveſtitum ex laminis argenteis.*

Coronulas argenteas numero quinque. Coronæ vel coronulæ aureæ, vel argenteæ, erant donaria quæ ſæpius offerebantur à fidelibus, ut infrà hoc loco: *Necnon & coronulam auream cum cruce pendentem ſuper altare.* Coronula eſt diminutivum coronæ; rurſus diminutivum coronulæ eſt cornula. Matth. Paris ad ann. 1247. *Et cornula aurea quæ vulgariter garlanda dicitur.* Inde manavit vernaculum *cornette.*

Hic fecit in Eccleſia Sanctæ Dei Genitricis ad Præſepe per circuitum ſuper columnas regulare candelabrorum ad inſtar Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli. Regulare candelabrorum eſt linea ſeu ordo candelabrorum, quæ ordine diſpoſita erant.

Vela ſerica alba ornata blatto, id eſt, blatteo limbo. Blatta idem eſt quod purpura. Trebellius Pollio in Claudio: *Quum ab eo uxor peteret ut unico pallio blateo ſerico uteretur, ille reſpondit: Abſit ut auro fila penſentur; libra enim auri, tunc libra ſerici fuit.* Gregor. Tur. Hiſt. lib. 2. cap. 38. *Igitur ab Anaſtaſio Imperatore codicillos de Conſulatu accepit, & in Baſilica Beati Martini tunicâ blateâ indutus, & chlamyde.*

Conſtruxitque Monaſterium erga eundem titulum Sanctorum Martyrum Stephani, Laurentii, atque Chryſogoni, conſtituens ibidem Abbatem, & Monachorum Congregationem, ad perſolvendas Deo laudes in eodem titulo diurnis atque nocturnis temporibus ordinatam, ad inſtar officiorum Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli. Baſilica ſancti Chryſogoni Martyris eſt titulus Cardinalis. In eo Gregorius III. condidit Monaſterium, & in eo inſtituit Abbatem & Congre-

Digitized by Google

gationem Monachorum, ad celebrandum divinum officium per diem & noctem, ad exemplum Eccleſiæ B. Petri. Ab Eccleſia beati Petri ad alias omnes ſæculares & regulares manavit mos celebrandi divina officia ſuis horis die noctuque. Et hæ ſunt quæ dicuntur Horæ canonicæ, quia divina officia recitantur certis horis, videlicet horâ matutinâ, primâ, tertiâ, ſextâ, nonâ, veſperâ. Anaſtaſ. in Adriano: *Porrò & in Baſilica Beatæ Eugeniæ Monaſterium puellarum noviter ibidem à fundamentis ædificans, conſtituit ut jugiter illic Deo canerent laudes, videlicet horâ primâ, tertiâ, ſextâ, nonâ, veſperâ, matutinâ.* Auguſtin. de Tempor. ſermon. 55. *Et ideo rogo vos, fratres cariſſimi, ad vigilias maturiùs ſurgite; ad tertiam, ad ſextam, ad nonam ante omnia convenite.* Idem ſerm. 78. de Tempore. *Attentiùs tamen rogo & admoneo, fratres, ut ad vigilias maturiùs ſurgere ſtudeatis; ad tertiam, ad ſextam, ad nonam feliciter veniatis.* Similiter Gregorius III. Monaſterium reſtituiſſe memoratur infrà hoc loco, juxta Baſilicam Lateranenſem, ad celebranda ibi officia diurno nocturnoque tempore, inſtar officiorum Eccleſiæ Beati Petri. Et Adrianus inſtituit, ut in Monaſterio Honorii Papæ Horæ canonicæ celebrarentur, ut in Eccleſia Lateranenſi. Anaſtaſ. in Adriano: *Et conſtituit eos, ut in Baſilica Salvatoris, quæ & Conſtantiniana dicta eſt, juxta Lateranenſe Patriarchium poſita, officia celebrarent, hoc eſt, matutinam horam, primam, tertiam, ſextam, ſed & nonam, etiam & veſpertinam.* Idem ſtatuiſſe memoratur infr. in Monaſterio S. Laurentii.

Segregatum videlicet à jure poteſtatis Presbyteri prædicti tituli. Gregor. III. condidit Monaſterium in Eccleſia S. Chryſogoni Martyris, quæ eſt titulus Cardinalis, exemptum tamen à juriſdictione Preſbyteri Cardinalis dicti tituli: quia generaliter ſervatur in Urbe, ut nullum Monaſterium titulo Cardinali ſit ſubjectum, cap. *Dilectus.* extr. *de capell. Monach.*

Fecit autem & tectum noviter, ſimul & cameram ſancti Andreæ Apoſtoli ad ſanctum Petrum Apoſtolum, quam depinxit. Eccleſias depingi moris antiqui eſt. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Hic etiam Baſilicam ſancti Calixti Pontificis & Martyris, penè à fundamentis dirutam, novis fabricis cum tecto conſtruxit, ac totam depinxit.* Et infrà: *Item Baſilicam ſanctæ Dei Genitricis, quæ in Aquiro dicitur, in qua antea Diaconia, & parvum oratorium fuit, eam à fundamentis longiorem & latiorem conſtruxit, atque depinxit.* De quo fuſiùs dixi in Gregor. Tur. lib. 2. cap. 17.

Digitized by Google

Item accubita quæ ſunt ad beatum Petrum, in ruinis poſita, à fundamentis noviter reſtauravit, atque depinxit. Accubitum propriè eſt lectulus tricliniaris, in quo accumbitur epularum causâ. Lamprid. in Heliogabalo: *Non cubuit in accubitis facilè, niſi iis quæ pilum leporinum haberent, aut plumas perdicum ſubulares. Sæpe culcitras mutans vilioribus amicis folles pro accubitis ſternebat.* Interdum accubitum ſignificabat cœnaculum, in quo accubita diſponebantur. Anaſtaſ. in Leone III. *Itemque fecit in Patriarchio Lateranenſi triclinium miræ magnitudinis, in quo loco & accubita collocavit.* Et infr. eod. *Fecit & atrii domum, in qua etiam & accubitos collocavit.* Idem in Leone IV. *Nam & accubitum quod Domnus Leo bonæ memoriæ tertius Papa à fundamentis conſtruxerat; & omnia ornamenta quæ ibi paraverat, præ nimia vetuſtate, & oblivione anteceſſorum Pontificum deleta ſunt, & in die natalis Domini noſtri Ieſu-Chriſti ſecundum carnem, tam Domnus Gregorius, quàm & Domnus Sergius ſanctæ recordationis, ibidem minimè epulabantur. Iſdem verò beatiſſimus & ſummus Præſul Leo quartus cum gaudio & nimia delectatione omnia ornamenta ſive alimenta, quæ inde deleta fuerant, noviter reparavit, & ad uſum priſtinum magnificè revocavit.* Inde reſtituendus locus mendoſus ejuſdem in Gregorio IV. *Fecit etiam juxta acoliti pro quiete Pontificis, ubi poſt orationis matutinales, vel Miſſarum officia, ejus valeant membra ſoporari, hoſpitium parvum, ſed honeſtè conſtructum.* Lege *juxta accubita*, quæ erant ſc. ad Baſilicam B. Petri.

Hujus temporibus Gallienſium caſtrum recuperatum eſt, pro quo quotidie expugnabatur Ducatus Romanus à Ducatu Spoletino, dans pecunias non parvas. Tempore Longobardorum Italia diviſa erat in Ducatus: ſingulæ Provinciæ Ducatus dicebantur, ut Ducatus Romanus, Ducatus Spoletinus, Ducatus Forojulienſis. Paul. Varnefrid. de geſt. Longobard. lib. 4. cap. 52. *Circa hæc tempora mortuo apud Forum Julii Graſulfo Duce Forojulienſi, Ducatum Hago regendum ſuſcepit. Apud Spoletum quoque Theudelapis defuncto, Atto eidem civitati Ductor efficitur.* Per hæc tempora Ditio Romana multa paſſa eſt à Luitprando Rege Longobardorum, ob cauſam Traſimundi, Ducis Spoletani, qui Romam Rege perſequente confugerat, & à Ducatu Romano obſidione ablatæ ſunt quatuor urbes, Ameria, Hortas, Polimartium, & Blera, de quo Anaſtaſ. in Zachar.

Et hoc conſtituit ut ſecundùm conſtitutum, quod à Collegio Sacerdotum coram ſacro corpore Beati Petri factum eſt, pro celebrandis

Digitized by Google

ſolemniis vigiliarum, atque Miſſarum Domini noſtri Ieſu-Chriſti, ſanctæque ejus Genitricis, ſanctorum Apoſtolorum, vel omnium ſanctorum Martyrum, ac Confeſſorum, perfectorumque juſtorum, toto in orbe terrarum requieſcentium, ut in oratorio nomini eorum dedicato, intra Eccleſiam Beati Petri Apoſtoli ſub arcu principali à Monachis vigiliæ celebrarentur, & à Presbyteris Hebdomadariis Miſſarum ſolemnia. Conſtitutum hoc continet duo capita. Unum, ut vigiliæ SS. Apoſtolorum, Martyrum & Confeſſorum toto orbe quieſcentium celebrarentur in Eccleſia B. Petri. Alterum, ut Miſſæ celebrarentur à Presbyteris Hebdomadariis. In Eccleſia B. Petri erant Presbyteri Hebdomadarii, qui per hebdomadas Miſſas celebrabant: de quibus Anaſtaſ. in Hilaro, ubi dixi.

Iiſdemque inſtitutis diſpoſuit, ut in cimiteriis circumquaque poſitis Romæ, in die natalitiorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per Oblationarium deportarentur ad celebrandas Miſſas, per quem præviderit Pontifex, qui pro tempore fuerit, Sacerdotem. Gregorii III. conſtitutum eſt ut in die natalium Apoſtolorum, & Martyrum, in cimiteriis luminaria ad vigilias celebrandas, & oblationes, id eſt, panis & vinum ad Miſſas celebrandas, è Patriarchio Lateranenſi deportentur per Oblationarium, quod ante inſtitutum à Joanne III. ut obſervatum eſt ex Anaſtaſ. in Joanne. Oblationarius eſt Subdiaconus, qui oblationes, id eſt, panem, vinum deſtinatum ſacrificio Miſſæ, ſuſcipiebat è manu Pontificis, & deinde eum tradebat Archidiacono. Ordo Romanus de offic. Miſſæ: *Oblationes autem à Pontifice ſuſcipit Subdiaconus, & ponit in ſindonem qui eum ſequitur, quam tenent duo Acoliti.* Et infr. *Deinde Archidiaconus ſuſcipit oblatas duas de Oblationario, & dat Pontifici, &c.*

Ven. VVlcarium partibus Franciæ in Vienna dato pallio Archiepiſcopum conſtituit. Archiepiſcopus dicitur conſtitui dato pallio, quia per pallium confertur plenitudo Pontificalis officii, cap. *Niſi. de auctor. & uſu pallii.*

IN ZACHARIA.

E*ODEM verò die dominico, poſt peracta Miſſarum ſolemnia, ad prandium eundem Regem, ad Apoſtolicam benedictionem ſuſcipiendam, ipſe beatiſſimus Pontifex invitavit.* Benedictio accipitur hîc pro refectione ſeu prandio, vel quia incipit à benedictione menſæ, vel quia per modum eulogiæ, ſeu benedictionis datur. Vit. Ludovic. P. *Qui quum primo vere à patre dimittere-*

Digitized by Google

tur, interrogatus eſt ab eo, cur Rex quum eſſet, tantæ tenuitatis eſſet in re familiari, ut nec benedictionem quidem niſi ex poſtulato ſibi offerre poſſet. Et infrà: *Et benedictione panis ac vini ſimul participata, Imperator ad civitatem rediit.* Conc. Melphienſe ſub Urbano II. *Ut Epiſcopi & Abbates de vineis, vel agris, ac frugibus, quæ ad ſuum vel fratrum uſum laborant, decimas ſibi pro benedictione, vel hoſpitum ſuſceptione habeant.* Can. *Quæſti.* 16. qu. 1.

Ipſa verò nubes cum eis, uſque ad Baſilicam ſancti Apollinaris, in Ravennatium urbem tegendo conviavit. Conviare eſt unà cum alio viam facere. Anaſtaſ. infr. eod. *Poſt hæc autem is ipſe Rex, egreſſus de loco in locum, uſque ad Padum eidem ſancto viro conviatus eum deduxit.*

Qui viri ingreſſi in finibus Longobardorum, in civitatem quæ vocatur Imola. Imola civitas Æmiliæ, olim Forum Cornelii, poſtea Imola dicta, à caſtro urbis, cui nomen erat Imola. Paul. Varneſrid. de geſt. Longobard. libr. 2. cap. 18. *Corneliique Foro, cujus caſtrum Imolas appellatur.* Forum Cornelii civitas Galliæ togatæ, poſtea dictæ Lombardiæ, de qua Martial. lib. 3. epigr. 4.

Si quibus in terris, qua ſimus in urbe, rogabit,
Corneli referas me licet eſſe Foro.

Cornelii Forum civitas Epiſcopalis, quæ olim fuit ſuffraganea Metropolis Mediolanenſis. Hinc Ambroſius E. Mediolanenſis, vacanti Eccleſiæ Viſitatorem dedit unum è ſuffraganeis. Teſtis ipſe epiſt. 44. Conſtantio Coëpiſcopo: *Commendo tibi, fili, Eccleſiam quæ eſt ad Forum Cornelii, quò eam de proximo interviſas frequentius, donec ei ordinetur Epiſcopus.* Hodie paret Metropoli Ravennati. Gregor. libr. 6. epiſt. 39. ubi dixi.

Cum quibus Ticinum conveniens, ubi ipſe reſidebat Rex foris muros ejuſdem civitatis pertranſiens, ad horam orationis nonam, pro vigiliarum Beati Apoſtolorum Principis Petri celebrandis ſolemniis Miſſarum, in Baſilicam ejus, quæ vocatur Ad cælum aureum, perrexit. Hora orationis nona ſignatur, quia officium ſacrum certis horis diſtribuitur, matutinâ, primâ, tertiâ, ſextâ, nonâ, veſperâ, completorio. Reg. Benedict. cap. 16.

Hic in Lateranenſi Patriarchio, ante Baſilicam beatæ memoriæ Theodori Papæ, à novo fecit triclinium, quod diverſis marmoribus, & vitio, metallis, atque muſivo, & pictura ornavit, ſed & ſacris imaginibus, tam oratorium beati Silveſtri, quamque & porticum decoravit. Locus eſt corruptus: pro *vitio*, lege *vitreis.* Veteres parietes ædificiorum vitreis bitumine conjunctis vice tectorii inducebant. Vopiſcus in Firmo: *Nam & vitreis quadraturis betumine,*

Digitized by Google

aliiſque medicamentis inſertis, domum induxiſſe perhibetur. Senec. epiſt. 86. *At nunc quis eſt, qui ſic lavari ſuſtineat, pauper ſibi videtur, ac ſordidus, niſi parietes magnis & pretioſis orbibus refulſerunt, niſi vitro abſconditur camera?*

Hic in Eccleſia Apoſtolorum Principum Petri & Pauli pendentia vela inter columnas ex palleis ſericis fecit. Inter columnas vela ad ornatum Eccleſiarum è palleis ſeu palliis ſericis adhibebantur. Anaſtaſ. in Adriano: *Sed & per diverſos arcus vela ſyrica numero quinquaginta ſeptem.* Et infrà: *Vela de palliis ſyricis numero viginti, & linea viginti.* Idem in Leone III. *Et vela holoſerica majora ſigillata habentia periclyſin, & crucem de bathin, ſeu fundato.* Lege *blathin.* Idem infr. eod. *Verùm etiam & per arcus argenteos fecit vela Paſcalia cum periclyſi de ſtauraci.* Apud veteres etiam ſigna inter columnas diſponebantur. M. Tull. Verrin. 3: *Quæ ſigna nunc, Verres, ubi ſunt? illa quæro, quæ apud te nuper ad omnes columnas, omnibus etiam intercolumniis, in ſilva denique, diſpoſita ſub dio vidimus.* Imò & ſilvæ inter columnas majorum ædium, id eſt, arborum lineæ ornatûs causâ conſitæ. Horat. lib. 1. epiſt. 10. *Nempe inter varias nutritur ſilva columnas.*

Hic in Eccleſia prædicti Principis Apoſtolorum omnes codices domus ſuæ proprios, qui in circulo anni leguntur ad matutinos, in armarii opere ordinavit. Zacharias libros proprios repoſuit in armario Eccleſiæ Romanæ. Armarium eſt bibliotheca librorum, §. *Sed ſi bibliothecam. De Legat.* 3. Plin. libr. 2. epiſt. 17: *Parieti ejus in bibliothecæ ſpeciem armarium inſertum eſt.* Sidon. libr. 2. epiſt. 9. *Videre te crederes aut grammaticales pluteos, aut Athenei cuneos, aut armaria extructa bibliopolarum.* Hac analogiâ armarium S. Martini dixit Lupus Ferrar. epiſt. 16. *Impendio ſupplicamus, ut commentarios Boetii in Topica Ciceronis, quos in chartalio codice Amalricus in armario S. Martini habet.* Armarium S. Galli. Ekkeard. Junior de Caſib. Monaſt. S. Galli cap. 10. *Itur in armarium, ſed & in auguſtum S. Galli theſaurarium.* Aliàs armarium eſt locus in quo res cuſtodiæ causâ ponuntur. Hieronym. in Ezechiel. libr. 4. cap. 15. *Continent armariis, riſco, loculis.*

Hic domum cultam Lauretum noviter ordinavit, adjiciens & maſſam fonteianam. Domus culta eſt maſſa ſeu prædium inſtructum ædificiis, colonis, & inſtrumento ruſtico. Anaſtaſ. infr. eod. *Et domum cultam Beato Petro eumdem locum jure perpetuo ſtatuit permanendum: quæ domus culta ſanctæ Ceciliæ uſque in hodiernum diem vocatur. Quam videlicet domum cultam uſui proprio, dominicæ vide-*

licet traditionis, deſcripſit. Hic conſtituit aliam domum cultam in decimo quarto milliario ab hac Romana urbe patrimonium Tuſciæ, & conſtitutionibus obligavit uſui Eccleſiæ permanendum. Hic maſſas quæ vocantur Antrus & Formias, ſuo ſtudio jure Beati Petri acquiſivit, quas & domos cultas ſtatuit. Et de omnibus domocultis, ſub anathematis interdictionibus ſtatuit, nulli quoquo modo ſucceſſorum ejus Pontificum, vel alii cuilibet perſonæ licere ipſas domos cultas ab uſu Eccleſiæ quoquo modo alienare. Idem in Adriano: *Hic beatiſſimus Præſul fecit atque conſtituit noviter domos cultas quatuor.* Prædia propria domocultas inſtituit Leo III. Vit. Ludovic. Pii: *Eadem etiam tempeſtate, quum Leo Apoſtolicus gravaretur adverſo incommodo, prædia omnia, quæ illi* (Romani) *domocultas appellant, & noviter ab eodem Apoſtolico inſtituta erant, ſed & ea quæ ſibi contra jus querebantur erepta, nullo judice expectato, diripere, & ſibi conati ſunt reſtituere.*

Porrò eodem tempore contigit, plures Veneticorum hanc Romanam adveniſſe in urbem negociatores, & mercimonii nundinas propagantes, multitudinem mancipiorum, virilis ſcilicet & feminini generis emere viſi ſunt, quos & in Africam ad paganam gentem nitebantur deducere. Notatur turpe mercimonium Venetorum emendi mancipia utriuſque ſexus, ut ea paganis diſtraherentur in Africa: quod vetuit Pontifex. Hoc genus commercii frequens fuit Paul. Varnefrid. de geſt. Longobard libr. 1. cap. 1. *Ab hac ergo populoſa Germania ſæpe innumerabiles captivorum turmæ abductæ, meridianis populis pretio diſtrahuntur.* Turpius commercii genus fuit, quo ſervi à Virdunenſibus mercatoribus ſolebant caſtrari, quæ dicebantur mancipia Carſamatia, ut Sarracenis venderentur in Hiſpania. Luitprand. Ticinenſ. lib. 6. cap. 3. *Obtuli mancipia quatuor Carſamatia Imperatori, nominatis omnibus pretioſiora; Carſamatium autem Græci vocant, amputatis virilibus & virga, puerum eunuchum: quos Verdunenſes mercatores ob immenſum lucrum facere ſolent, & in Hiſpaniam ducere.*

Sicut cætera Pentapoleos oppida. Flaminia eſt Provincia Italiæ; in qua ſunt primariæ Ravenna & quinque civitates Pentapoles dictæ Paulo Varnefrid. de geſt. Longobard. libr. 2. cap. 19. Hinc Anaſtaſ. antè dixit, *Ravennæ, ac civitatum Pentapoleos & Æmiliæ.*

In venerabili itaque Patriarchio ſacratiſſimum Beati Georgii Martyris iſdem ſanctiſſimus Papa in capſa reconditum reperit caput, in quo & pitacium invenit pariter literis exaratum Græcis, ipſum eſſe ſignificantes. Capſis, id eſt, loculis reliquiarum Sanctorum apponitur pitacium, id eſt, ſchedula, ſeu brevis inſcriptio, qua ſi-

gnificatur, cujus eſſent. Gregor. Tur. de Glor. Confeſſ. cap. 36. *Habetur enim ibi tumulus, huic à læva contiguus: in hujus fronte ſuperiore habetur ſcriptum, Sanctæ memoriæ Gallæ.* Pitacium eſt ſchedula. Auguſtin. de verb. Apoſtol. ſerm. 23. *Memor legis propoſuit pitacium publicè.* Cujus diminutivum eſt pitaciolum. Flodoard. Hiſt. Rhemenſ. libr. 3. cap. 23. *Pitaciolum irrationabiliter confectum, & manu tua ſubſcriptum.* Hieronym. in Matth. libr. 4. cap. 23. *Pictaciola illa Decalogi, phylacteria vocabant.* Jo. Diacon. libr. 2. cap. 45. *Et ſcribens orationem in pictatio, dedit uni Diaconorum ſuorum.* Alibi pictacium eſt faſciola obligandis vulneribus. Cornel. Celſus libr. 3. cap. 10. *Duo pitacia, quæ latitudinem frontis, longitudinemque æquent.* Veget. art. veterinar. libr. 1. cap. 22. *In plaga verò pitacium imponas, ut diligentiùs claudat.*

Hic beatiſſimus Papa ſtatuit, ut crebris diebus alimentorum ſumptus, qui & eleemoſyna uſque nunc appellatur, de venerabili Patriarchio à Paracellariis, pauperibus & peregrinis, qui ad beatum Petrum morantur, deportari, eiſque erogari, &c. Paracellarii ſunt Cellarii præpoſiti cellæ Patriarchii Lateranenſis, è qua quotidie erogabantur ſtipes pauperibus & peregrinis. Anaſtaſ. in Adriano: *Et quinquaginta panes, ſimulque & decimatas vini duas, & caldaria plena de pulmento erogentur omni die per manus unius fideliſſimi Paracellarii eiſdem pauperibus.* Unde cellarium Patriarchii Lateranenſis dicitur Paracellarium. Anaſtaſ. in Adriano I. *Vinum verò, ſeu diverſa legumina, quæ in prædiis ac locis ipſius domocultæ annuè nata fuerunt, ſimili modo curioſè in Paracellario ſanctæ veſtræ Eccleſiæ deducantur, & ſeparatim reponantur; ſed & porcos qui annuè in caſalibus ſæpius dictæ domocultæ inglandati fuerint, capita centum exinde occidantur, & in eodem Paracellario reponantur.*

IN STEPHANO III.

In una verò dierum cum multa humilitate ſollicitè procedens, in lætania cum ſacratiſſima imagine Domini Dei & Salvatoris noſtri Ieſu-Chriſti, quæ Anteropſita nuncupatur. In letaniis imago Chriſti Salvatoris circumferri ſolita cum cruce, dicta eſt anteropſita, voce fortè compoſita à Latino *antè*, & Græco ὄψις, viſus, ſpectaculum, quia ante letaniam lata videbatur. Beda Hiſt. libr. 1. cap. 26. de Auguſtino primo Epiſcopo Anglorum, & ſociis ejus. *At illi non dæmonica, ſed divina virtute præditi veniebant, crucem pro vexillo ferentes argenteam & imaginem Domini Salvatoris in*

tabula

Digitized by Google

tabula depictam, letaniaſque canentes pro ſua ſimul & eorum, propter quos, & ad quos venerant, ſalute æterna Domino ſupplicabant. Et infrà: *Fertur autem quòd appropinquantes civitati more ſuo cum cruce ſancta, & imagine magni Regis Domini noſtri Ieſu-Chriſti, hanc letaniam conſona voce modularentur.* Imago Salvatoris maximo cultui fuit apud fideles. Novembris 9. celebratur commemeratio imaginis Salvatoris, quæ à Judæis crucifixa ubertim ſanguinem fudit: de quo Martyrol. R. Hinc quamplures Eccleſiæ in orbe terrarum dicatæ Salvatori, ut Romæ, & paſſim alibi. Auguſtin. libr. 1. contra Julianum: *Unde etiam matres quotidie toto orbe terrarum, non ad Chriſtum tantùm, id eſt, ad puerum, ſed ad Chriſtum ipſum, id eſt, etiam Salvatorem, cum parvulis currunt.*

Simulque & cum ea alia diverſa ſacra myſteria recipiens, proprioque humero ipſam ſanctam imaginem, cum reliquis Sacerdotibus, idem ſanctiſſimus Papa geſtans, nudiſque pedibus tam ipſe quàm univerſa plebs incedentes, in Eccleſiam ſanctæ Dei Genitricis, quæ ad Præſepe nuncupatur, poſito in omnium capitibus populorum cinere, cum maximo ululatu pergentes. In Letania Pontifex cum clero & plebe proceſſit nudis pedibus, & ipſe & Preſbyteri humeris geſtarunt imaginem Chriſti, & reliquias diverſas Sanctorum. Officium Diaconorum fuit in diebus feſtis Martyrum, humeris geſtare reliquias Sanctorum. Conc. Brachar. III. can. 5.

Illico à regia urbe venit Joannes Imperialis Silentiarius. In Palatio fuit Schola Silentiariorum, qui in aula excubarent. E Schola Silentiariorum ad Imperium evectus memoratur Anaſtaſius. Evagr. libr. 3. cap. 31. Ambroſ. in orat. funebr. Valentiniani: *Veſpere profectus eſt Silentiarius.*

Unde & cum nimia celeritate, Deo prævio, ad Francorum pervenit cluſas. Cluſæ ſunt fauces Alpium, per quas patet tranſitus. Annal. Franc. *Ad ipſas montium anguſtias, quas Cluſas vocant.* Anaſtaſ. infr. eod. *Ad cuſtodiendum proprias Francorum cluſas.* Et infrà: *Et cluſas funditus eorumdem evertit Longobardorum.* Longobardorum cluſæ dicuntur ſolo everſæ, quia cluſæ, ut tutiores eſſent, erant munitæ propugnaculis. Idem infr. in Adr. *Jam dictus verò Deſiderius, & univerſa Longobardorum exercitus multitudo ad reſiſtendum fortiter, in ipſis cluſis aſſiſtebant, quas fabricis & diverſis maceriis curioſè munire niſi ſunt.* Luitprand. Hiſt. libr. 1. cap. 2. *Quibuſdam namque difficillimis ſeparata à nobis erat interpoſitionibus, quas Cluſas vocant.* Idem libr. 5. cap. 18. Clauſuras vocat Regino 1. Chronic. *Thermopylas, id eſt, clauſuras*

O

Digitized by Google

Longobardorum petiit. Radevic. de geſtis Frideric. lib. 1. cap. 3. *Clauſuras illorum, quas in anguſtis locis præciſa denſitate ſilvarum fecerant, penetravit.* Cluſuras Caſſiodor. 2. Var. 19. *Vniverſis Gothis & Romanis, & his qui portubus & cluſuris præſunt, præcipimus ſexaginta militibus in Auguſtanis cluſuris jugiter conſtitutis, annonas, ſicut aliis quoque decretæ ſunt, ſine aliqua dubitatione præſtare.* Cujac. 3. obſ. 24.

Et cœptum gradiens iter, ad venerabile Monaſterium ſancti Chriſti Martyris Mauritii pervenit. Circa ann. Chriſti 600. Sigiſmundus Rex Burgundiæ Monaſterium B. Mauritio ſacrum condidit apud Agaunum in Allobrogibus. Aimoin. libr. 2. cap. 4. *S. Maurice en Chablau ſur le Rhoſne.*

Ipſeque in Palatio ſuo, in loco qui vocatur Pontigone. Pipinus Stephanum III. P. venientem in Galliam, adverſus Longobardos præſidii expetendi causâ, eum ſuſcepit in palatio ſuo, cui nomen erat Ponticone, vel Pontigone. Ponticone vel Pontigone, villa Regia, in pago Catalaunenſi, clara Synodo Pontigonenſi, cujus meminit Aimoin. libr. 5. cap. 33. & quæ refertur inter Capitula Caroli Calvi, edita à Jacobo Sirmondo. Ponticonem appellat Gregor. Tur. libr. 4. cap. 23. & libr. 6. cap. 37. Idem de Miracul. D. Mart. l. 4. c. 40. Pontigonem Fiſcum, id eſt, villam Fiſcalem, Frodoard. in Chronic. ad ann. 952.

Cui & vice Stratoris, uſque in aliquantum locum, juxta ejus ſellarem properavit. Pipinus Pontifici functus eſt officio Stratoris, juxta ejus ſellarem equitans. Strator dicitur qui domino equum ephippio inſternit, & aſcendentem in equum ſublevat. In aula Imperatoris Stratores fuere inter Officia Palatina. Spartian. in Antonino Caracalla: *Quum illum in equum Strator ejus levaret, pugione latus confodit.* Pontius Diaconus in Vit. Cypriani apud Surium Sept. 14. *Venerunt ad eum Principes duo, unus Strator officii Galerii Maximi Proc. & alius Equiſtrator è cuſtodiis ejuſdem officij.* Stratorum officium erat probare equos militares, qui à Provincialibus conferebantur, L. unic. C. *De Strator.* Ammian. libr. 29. *Conſtantinus Strator paucos militares equos ex his auſus mutare, ad quos probandos miſſus erat in Sardiniam.* Ludovicus etiam junior, freno equi Nicolai I. prehenſo, pedes equitem deduxit more Stratoris.

In loco qui Cariſiacus appellatur. Cariſiacus villa Regia, clara Synodo Cariſiacenſe, quæ extat inter Capitula Caroli Calvi, & morte Caroli Martelli. Fredegarius in Chronic. cap. 110.

Digitized by Google

Venienſque Cariſiacum villam Palatii ſuper Iſaram fluvium, valida febre correptus obiit in pace. Crecy ſur Oiſe.

Quos ſuſcipiens beatiſſimus Papa, eiſdem motionem præfati Francorum Regis nunciavit. Quandoque iter ſeu motio exercitus edicebatur per teſſeram. Ammian. libr. 21. *Per teſſeram edicto itinere in Pannonias.* Idem libr. 23. *Nondum adulto vere, miſſi per militares numeros expeditionali teſſera, cunctos tranſire juſſit Euphratem.* Sæpius ſignum itineris dabatur buccinâ. Curtius libr. 3. *Patrio more Perſarum traditum eſt orto ſole demum procedere, die jam illuſtri.* Signum è tabernaculo Regis buccinâ dabatur. Idem libr. 5. *Tubâ, cùm caſtra movere vellet, ſignum dabat.* Et infrà: *Ipſe tertiâ vigiliâ ſilenti agmine, ac ne tubâ quidem dato ſigno, pergit ad demonſtratum iter callium.*

Et ipſas claves tam Ravennatium urbis, quamque diverſarum civitatum ipſius Ravennatium Exarchatus, unà cum donatione de eis à ſuo Rege emiſſa, in Confeſſione beati Petri ponens, eidem Apoſtolo, & ejus Vicario ſanctiſſimo Papæ, atque omnibus ejus ſucceſſoribus Pontificibus perenniter poſſidendas, atque diſponendas tradidit Pipinus Rex Francorum per Fulradum Abbatem Exarchatum Ravennatem, ab Aiſtulpho Rege Longobardorum armis ablatum, conceſſit Petro & ejus ſucceſſoribus, in ſignum donationis depoſitis clavibus ſuper Confeſſione, id eſt, ſepulcro B. Petri. Traditio clavium eſt ſymbolum deditionis, vel donationis. Annales Franc. ad ann. 800. *Aran Sarracenus Præfectus Oſcæ, claves urbis cum aliis donis Regi miſit, promittens eam ſe traditurum.* Traditione aurearum clavium Baſilio Imperatori Capua conceſſa à Principe urbis. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. libr. 1. cap. 39. *Cùm ergo Capuanus Princeps Conſtantinopolitano Imperatori Baſilio clam favens, claves aureas ad illum miſit, ſe & urbem Capuam, imò totum Principatum ejus; per hæc imperio tradens.* Claves Sepulcri Hieroſolymitani à Patriarcha benedictionis causâ accepit Carolus M. Annal. Franc. ad ann. 801. *Eodem die Zacharias Presbyter quem Rex Hieroſolymas miſerat, cum duobus Monachis, quos Patriarcha cum eo ad Regem miſit, Romam venit: ii benedictionis gratiâ claves Sepulcri Dominici ac loci Calvariæ cum vexillo detulerunt.*

Eugubium ſeu Comiaclum. Eugubium hodie Comiaclum, civitas Epiſcopalis Umbriæ, quæ pervenit ad ſedem Apoſtolicam, ex donatione Pipini cum Exarchatu Ravennate. Anaſtaſ. in Adriano: *Seu Comaclium de Exarchatu Ravennate.*

Digitized by Google

IN PAULO.

CELLAS *pauperum infirmorum.* Cella eſt habitaculum ſeu domuncula tenuiorum. Martial. libr. 3 epigr. 30.

Unde tibi togula eſt, & fuſcæ penſio cellæ.

Cella meretricis, pro fornice ubi proſtat. Petron. in Satyrico : *Jam pro cella meretrix aſſem exegerat.* Cellæ ſervorum. Columell. de re ruſtic. libr. 1. cap. 6. *Optimè ſolutis ſervis cellæ meridiem æquinoctialem ſpectantes fient.* Petron. in Satyric. *Non longè ab oſtiarii cella.*

IN STEPHANO IV.

ET *aſcendentes cum eo in Vicedominio.* Vicedominium eſt domus Vicedomini, qui erat Vicarius Pontificis in temporalibus. Anaſtaſ. infr. hoc loco : *Unde directus eſt quidam Chriſtophorus Vicedominus, cum multitudine populi, ad eum comprehendendum.*

Continuò accerſito Georgio Epiſcopo Prænestino, compulerunt eum, ut orationem Clericatus eidem Conſtantino tribueret. Oratio Clericatus dicitur Ordo Clericatus, quia confertur ab Epiſcopo fuſa oratione ſeu benedictione ſuper ordinando. Anaſtaſ. infrà hoc loco: *Timore correptus, orationem illi Clericatus tribuit, & ita Clericus effectus.*

Sicque jam dictus Sergius & VValdipertus cum Longobardis Romanam Urbem ingreſſi ſunt, & per muros civitatis cum flammula aſcendebant, metuentes Romanum populum. Flammulæ erant ſigna quæ apponebantur in galeis, vel haſtis, vel loricis militum, ut agnoſcerentur. Vegetius libr. 2. cap. 1. *Vexillationes vocantur à velo, quia velis, hoc eſt, flammulis utuntur.* Vel ſigna ſeu vexilla militaria : unde vexillum regium Francorum dictum eſt auriflammula, *Oriflamme.* Guill. Brito. Philippid. libr. 11. *Aſt Regi ſatis eſt tenues criſpare per auras Vexillum ſimplex condato ſimplice textum, Splendoris rubri, Lethania qualiter uti Eccleſiana ſolet certis ex more diebus. Quod cùm flamma habeat, vulgariter Aurea nomen, Omnibus in bellis habet omnia ſigna præire. Quod Regi præſtare ſolet Dionyſius Abbas, Ad bellum quoties ſumptis proficiſcitur armis.*

Et nequaquam de genuculo ipſi Longobardi auſi ſunt deſcendere, ſed cum nimio tremore ibidem aſſiſtebant. Genuculum, vel geniculum eſt linea ſeu ſtatio & gradus murorum, in qua milites

Digitized by Google

de geniculis ſtabant, ſagittas in hoſtem mittendi causâ. Geniculum etiam eſt gradus ſucceſſionis, 1. Feud. cap. 1. Muri habent ſuas partes, pedes, geniculum: ſic articulos montium dixit Plin. lib. 37. cap. ult. pro nexibus & juncturis, quibus inter ſe cohærent. Sic geniculatio dicitur oratio, quia funditur flexis genibus. Tertull. ad Scapulam: *Quando non geniculationibus & jejunationibus noſtris etiam ſiccitates ſunt depulſæ.* Hinc de geniculis adorare dictum. Idem de Corona Milit. *Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare.* Hieronym. in epiſt. ad Epheſ. *Et geniculationes in oratione præceptas.* Caules plantarum etiam habent genicula, id eſt, nodos quibus diſtincti ſunt, ut & ſpicæ tritici. Plin. libr. 27. cap. 8. *Crataeogonon ſpicæ tritici ſimile eſt, multis calamis ex una radice emicantibus, multorumque geniculorum.* Idem libr. 25. cap. 13. *Cicuta, caulis, levis hic, & geniculatus, ut calami.* Unde caules plantarum dicuntur geniculati. Plin. eod. libr. 27. cap. 7. *Actæa gravi foliorum odore, caulibus aſperis geniculatis.* Idem libr. 18. cap. 7. *At milium & panicum in culmum geniculatum.* Idem libr. 23. cap. 1. *Hujus* (vitis albæ ſc.) *ſarmenta longis & exilibus internodiis geniculata ſcandunt.* In genuculo erant molæ aquæ. Anaſtaſ. in Adriano: *Forma Sabathena, ex qua diverſæ molæ in genuculo machinabantur.* Et infrà: *Et intus civitatem, id eſt, in genuculo, ubi molæ machinabantur.*

Pergenteſque in Monaſterium ſancti Viti, abſtulerunt exinde Philippum Presbyterum, quem eligentes, & cum gaudio vocibus acclamantes: Philippum Papam ſanctus Petrus elegit; eum in Baſilicam Salvatoris more ſolito deduxerunt. Electio & ordinatio Epiſcoporum fiebat cum acclamatione populi. Ambroſ. de dignit. Sacerdotali cap. 5. *Et neſcii homines & indocti in ordinationibus eorum clamant & dicunt: Dignus & juſtus eſt.*

Vnum ex eis, Theodorum ſcilicet Epiſcopum, in Monaſterio Clivi Scauri retrudi fecerunt. Hoc eſt Monaſterium S. Andreæ in Urbe poſitum ad clivum Scauri, à B. Gregorio conditum in propriis ædibus, de quo Jo. Diaconus libr. 1. cap. 6. & Gregor. ipſe libr. 7. epiſt. 13. & Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Sergius verò in Monaſterium Clivi Scauri deportatus.* Idem in Gregor. IV. *At in Monaſterio ſancti Andreæ, quod appellatur in Clivo Scauri.* Et ita legendum infrà apud Anaſtaſ. in Leone III. *In Monaſterio S. Andreæ, qui ponitur in clivo Scauri.* Pro *in clibus Cauri.*

In ſella muliebri ſedere ſuper equum fecerunt, & in Monaſterium

Digitized by Google

Cellanovas coramomnibus deportatus eſt. Conſtantinus pſeudo-Pontifex ludibrii causâ equo impoſitus eſt in ſella mulicbri. Sic Georgius pſeudo-Epiſcopus Alexandrinus, ab Arrianis intruſus in locum Athanaſii, à plebe pulſus, & camelo traductus. Gregor Nazianz. or. 21. Epiphan. Hæreſ. 76. Socrat. lib. 3. cap. 3. Conſtantinus deportatus in Monaſterium Cella nova, hoc eſt, Monaſterium S. Sabæ, Romæ, quod Cella nova dicitur. Anaſtaſ. in Adriano ſub fin. *Et Petrum religioſum Abbatem venerabilem Monaſterii ſancti Sabæ, quæ appellatur Cella nova*. In eo educatum Gregorium refert Joann. Diac. libro 1. cap. 9. *Loco qui dicitur Cella nova, quo hactenus oratorium nomini ejus dedicatum, & famoſum ſancti Sabæ Confeſſoris Chriſti Monaſterium*.

Factaque ab univerſo populo Romano pœnitentiæ confeſſioniſque deprecatione apud divinam clementiam, per quam ſe omnes peccaſſe in prædicti Conſtantini invaſoris Apoſtolicæ ſedis impia ordinatione confitentes, pro eo quòd non ei reſtiterunt, ita excelſa voce in ambone beati Petri Baſilicæ à Leontio Scriniario eadem relecta eſt confeſſio. Reconciliatio publicorum pœnitentium fit ab Epiſcopo per manuum impoſitionem ante apſidam. Conc. Carth. III. can. 32. can. *Presbyter*. 26. qu. 6. Syn. Carth. can. 46. apud Balſamon.

Vbi erat Gracilis Tribunus, conſentaneus jam dicti Conſtantini Apoſtolicæ ſedis invaſoris. Conſentaneus eſt correus, ſocius criminis. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Paulus Cubicularius, & alii ejus nefandiſſimi conſentanei*. Anaſtaſ. in Adrian. *Paulo Cubiculario cognomento Afiarta, & aliis conſentaneis impiis ſatellitibus*. Et infr. *Et Calvulo item Cubiculario, & maligno conſentaneo*. Gregor. Tur. de Mirac. Martyr. libr. 2. cap. 13. *Qui verò de conſentaneis latentes Regem in patria ſunt regreſſi*. Idem de Glor. Confeſſ. cap. 63. *Statim hujus conſilii effectus eſt conſentaneus*.

Dum ad Colloſeum adveniſſent, illic ejus oculos eruerunt. Coloſſeum olim Amphitheatrum, ſic dictum, quia Neronis cum capite Coloſſus in vicinia erat. Vulgò *Coliſeo*.

Eumque in teterrimam retrudi fecerunt cuſtodiam, quæ vocatur Ferrata in Cellario majore. Cellarium propriè eſt cella in qua cuſtodiæ causâ reponuntur res pretioſiores. Hieronymus in Ezechiel. libr. 8. cap. 27. *Et prætoriola de inſulis Italiæ, & prætoriola ſive cellaria, in quibus merces pretioſiſſimæ reponuntur*. Vel neceſſaria victui. Auguſtin. epiſt. 109. ad Monachas quaſdam: *Et ſicut paſcimini ex uno cellario, ſic induamini ex uno veſtiario*. Idem de Tempore ſerm. 61. *Multa enim ſunt, quæ de horreo, canabo vel cel-*

Digitized by Google

lario aliquotiens proferre non poſſumus. Aliàs cellarium pro carcere ſeu cuſtodia, ut hîc Cellarium majus, pro Cellario Lateranenſi. *Et poſtmodum in Cellarium Lateranenſe deductus, illicque uſque ad tranſitum prænominati Pontificis extitit.* Idem in Adriano: *Sergium Secundicerium, qui Coccus in Cellario erat.* Et infr. *Convocanſque cunctos Cellarios, ſubtiliùs eos perſcrutatur, quomodo ipſe Sergius ab eodem cellario abſtractus fuiſſet.* Cella quoque accipitur pro cuſtodia. Lucianus apud Cyprian. epiſt. 22. *Et recluſi ſumus in duabus cellis.* Conc. Turonenſ. II. can. 20. *Illi verò Archipresbyteri, qui talem cautelam ſuper juniores ſuos habere voluerint, ab Epiſcopo ſuo in civitate retrudantur in cellam, ibique menſe integro panem cum aqua manducent.*

Tunc detectis omnibus ejus rationum geſtis, ſimul & Concilio illo, quod in ſcriptis de ejus quaſi confirmatione editum fuerat, igne combuſſerunt in medio Presbyterii ipſius Eccleſiæ. In Conc. Romano reſciſſâ electione Conſtantini, qui ex laïco electus erat Ro. Pontifex, geſta ejus confirmationis igni cremata ſunt in medio Preſbyterii Eccleſiæ Lateranenſis.

Tunc allatis ſacratiſſimis Canonibus, eiſque liquidò perſcrutatis, prolata eſt ſententia ab eodem Sacerdotali Concilio ſub anathematis interdicto, ne ullus umquam præſumat laïcorum, neque ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacrum Pontificatus honorem poſſit promoveri. Reſciſſa electione Conſtantini, in eodem Concilio ſtatutum eſt, ne deinceps quis ex laïco eligatur Pontifex, niſi per gradus priùs ordinatus fuerit Diaconus, aut Preſbyter Cardinalis. Ne laïcus eligatur Epiſcopus, niſi priùs per gradus Diaconus aut Preſbyter ordinatus fuerit, vetuit Syn. Sardic. can. 13. can. *Oſius.* 61. diſt. quod repetitum eſt in Conc. Romano, in cauſa Conſtantini ex laïco electi Ro. Pontificis. Conſtantinus in medium Synodi adductus varia defenſione uſus eſt: primò dicendo ſe per vim populi electum, ſecundò, nihil ſe novi feciſſe, adductis exemplis Sergii Archiepiſcopi Ravennatis, & Stephani Neapolitani, qui è laïcis electi & ſtatim ordinati. Sed reſciſſa electione Conſtantini, in futurum lex dicta, ne quiſquam laïcus eligeretur in Pontificem.

Statuens ut hi qui ex eis conſecrati erant, nequaquam ad fortiorem honorem aſcenderent. In eodem Concilio ſtatutum, ne hi qui Diaconi aut Preſbyteri ordinati erant à Conſtantino ex laïco electo, ad altiores ordines, nec ad Pontificatus culmen promo-

verentur. Ordinati à Schiſmaticis, ex diſpenſatione permanent in ſuſceptis ordinibus, adempta ſpecie promotionis ad majores, cap. *Quia diligentia. de elect.* cap. 2. *de Schiſmatic. & ordinat. ab. eis.* can. *Nos conſuetudinem.* 12. diſt.

In eodem Concilio ſtatutum eſt, ut omnia quæ iſdem Conſtantinus in Eccleſiaſticis Sacramentis, ac divino cultu egit, iterari debuiſſent, præter ſacrum Baptiſma, atque ſanctum Chriſma. In eodem Concilio ſtatutum, ut ordinationes, & omnia geſta à Conſtantino, irrita eſſent, & iteranda, præter ſacrum Baptiſma, & Chriſmationem Baptizatorum: quia Baptiſmus & Chriſmatio ſeu Confirmatio Baptizatorum non iterantur.

Illicque in ambonem aſcendens Leontius Scriniarius, cuncta quæ in eodem peracta ſunt Concilio, extenſa voce legit populo. Acta Concilii per Scriniarium lecta ſunt & publicata in ambone Eccleſiæ Lateranenſis, coram populo, notitiæ causâ. Eadem de cauſa Concilia Africana lecta, & inſinuata apud acta Proconſularia. Auguſtin. in Pſalm. 57. *Lectum eſt Concilium Bagaitanum, ubi damnati ſunt Maximianiſtæ: inſertum eſt actis Proconſularibus: probatum eſt, quòd illi damnati non deberent tenere Baſilicas: & pronunciavit Proconſul ex lege.*

Hic ſtatuit, ut omni Dominico die à ſeptem Cardinalibus Hebdomadariis, qui in Eccleſia Salvatoris obſervant Miſſarum ſolemnia, ſuper altare beati Petri celebraretur, & Gloria in excelſis Deo diceretur. Hebdomadarius eſt qui vice ſua ſolemnia Miſſarum celebrat. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſin. libr. 3. cap. 21. *Quum enim fratres die quadam in Eccleſia primæ horæ ſolemnia agerent, ſubitò cælitus fulmen elapſum ipſum Hebdomadarium Sacerdotem, cui Manno erat nomen, in choro ſtantem extinxit.* Septem ſunt Cardinales Epiſcopi, quibus ſolis poſt Pontificem licet Miſſam celebrare in Eccleſia Salvatoris ſuper altare B. Petri. Petr. Damian. libr. 2. epiſt. 2. *Lateranenſis Eccleſia, ſicut Salvatoris eſt inſignita vocabulo, qui nimirum omnium caput eſt electorum; ita mater & quidam apex & vertex eſt omnium per orbem Eccleſiarum.. Hæc ſeptem Cardinales habet Epiſcopos, quibus ſolis poſt Apoſtolicum ſacroſanctum illud altare licet accedere, & divini cultus myſteria celebrare.* Septem Cardinales Epiſcopi: Oſtienſis, ad quem pertinet conſecratio Pontificis; Portuenſis; SS. Rufinæ & Secundæ, aliàs Silvæ Candidæ; Sabinenſis; Prænestinus; Tuſculanus; Albanus.

Fecit enim & tres regulares argenteos ſuper rugas, per quas ingrediuntur ad altare, ubi imagines in frontiſpicio conſtitutæ ſunt. Regulares

Digitized by Google

lares vel regulæ quid ſint, à nobis obſervatum eſt ſuprà in Gregor. III. Rugæ ſunt ſemitæ per quas itur ad altare. Ruga eſt via, ſemita, quaſi rugæ ſenili ſimilis. Willel. Tyrius de Bell. Sacr. libr. 12. cap. 25. *Præterea illam ejuſdem plateæ, rugæque Accon partem.* Papias: *Rugæ Romæ ſemitulæ.*

Pro exigendis à Deſiderio Rege Longobardorum juſtitiis beati Petri. Miſſi Pontificii legati à Stephano IV. ad Carolum Regem, pro petenda ope ad vindicandas à Rege Longobardorum juſtitias B. Petri, id eſt, res beati Petri. Juſtitiæ B. Petri ſunt res quæ jure competunt Romanæ Eccleſiæ. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Pariterque pro juſtitiis beati Petri loquerentur. Prætermittens ipſe Deſiderius cauſas de juſtitiis Beati Petri.* Idem infr. in Adriano: *Pro juſtitiis ſanctæ Dei Eccleſiæ faciendis.* Eâdem analogiâ juſtitia Eccleſiarum pro decimis & oblationibus & aliis juribus Eccleſiarum. can. *Quæſitum.* 16. qu. 1. cap. *Quia diligentia. De elect.* cap. *Certificari. De ſepultur.*

Et dum hæc agerentur, ſubitò conjunxit ad beatum Petrum antedictus Deſiderius Rex cum ſuo Longobardorum exercitu. Conjungere eſt accedere. Anaſtaſ. infr. in Adriano: *Quibus egredientibus ab hac Romana urbe, & Peruſiam conjungentibus.*

Priùs quidem Sergius eadem nocte, quâ horâ campana inſonuit, deſcendit per murum, & properavit ad beatum Petrum. Signatur hora, quâ campana inſonuit, id eſt, quâ ſignum datum eſt ad Matutinas. Campanæ ſignum datur ad Matutinas & alias Horas canonicas. Gregor. Tur. de Mirac. D. Martini libr. 1. cap. 33. *Mane autem facto, ſigno ad Matutinas commoto, reverſi ſumus dormitum.* Idem libr. 2. cap. 11. *Mane autem facto, moto Matutinis ſigno, ſuper pedem debilem conſtitit.* Idem cap. 45. ejuſd. libr. *Viſum eſt eis, quaſi ſignum, quod Matutinis commoveri ſolet, audiſſent.* Idem libr. 3. cap. 23. *Interea Beati ſignum movetur Horis matutinis; aggregatur & populus, vigiliiſque celebratis, virtus Sancti clarificata perpatuit.* Idem de Vit. Patr. cap. 8. *Quod Presbyter audiens, gaviſus juſſit ſignum ad vigilias commoveri.* Ingulphus in Chron. Croyland. *Et ad matutinas vigilias de præfato Apoſtolo perſolvendas noſter Secretarius nolam pulſavit pro Fratribus excitandis.* Campana eſt ſignum quo fideles convocantur ad ædes ſacras. Inde campanile, turris ex qua campana ſuſpenditur. Anaſtaſ. in Leone IV. *Fecit etiam ibi ipſum campanile, & poſuit campanam cum malleo æreo & cruce exaurato.* Vulgò campanarium. Leo Oſtienſ. Chron. Caſſ. libr. 3. cap. 26. *In ejus etiam fronte prope valvas majoris Ec-*

P

Digitized by Google

cleſiæ de quadratis ſaxis mirificam turrem, quæ campanarium vulgò vocatur, erexit.

IN ADRIANO.

Et tantummodo per ſuum iniquum argumentum erui fecit oculos Chriſtophori Primicerii. Argumentum eſt dolus, ars, calliditas. Gregor. Tur. libr. de glor. Confeſſ. in præfat. *Aut opus hoc à peritis accipi putas, cui ingenium artis non ſuppeditat, nec ulla literarum ſcientia ſubminiſtrat, qui nullum argumentum utile in literis habes, qui nomina diſcernere neſcis.*

Familias etiam, ſeu peculia ipſorum. Familiæ ſunt greges ſervorum, peculia ſunt pecora. Anaſtaſ. infrà hoc loco: *Et prædam multam tam de hominibus, quàm de peculiis abſtulerunt.* Et infrà: *Servos, ancillas, & peculia diverſa, atque res mobiles.* Gregor. libr. 10. epiſt. 12. *In peculio capita quindecim.* Ubi dixi. Peculia ſunt pecora, quia ſervi plerumque habent pecudes in peculio. Plaut. in Aſinar. *Etiam opilio qui paſcit alienas oves, aliquam habet peculiarem, quî ſpem ſoletur ſuam.*

Andream Referendarium & Stabilem Ducem. Referendarius eſt Cancellarius Regis, qui penes ſe habet ſigillum regium. Aimoin. libr. 4. cap. 41. *Beatus Audoënus Refendarius fuit Dagoberti Regis, qui Referendarius ideo eſt dictus, quòd ad eum univerſæ publicæ deferrentur conſcriptiones, ipſeque eas annulo Regis, ſive ab eo ſigillo ſibi commiſſo muniret, ſeu firmaret.* Idem Sigebert. in Chronic. ad ann. 634. *Dado fuit Referendarius Dagoberti Regis. Referendarius autem dicebatur, ad quem publicæ conſcriptiones referebantur, ut per eum annulo ſeu ſigillo Regis confirmarentur.*

Vnde ecce ſequipedes veſtros dirigere ſtudebo, meos Miſſos ad eundem veſtrum Regem. Latinis pediſſequus ſeu à pedibus eſt, qui pedes ſequitur dominum. Plaut. in Pœnul. *Dum ludi fiunt, in popinam pediſequi irruptionem facite.* Idem in Aulular. *Ancillas, mulos, muliones, pediſſequos.*

Pardum religioſum Egumenum præfectum Monaſterio beati Sabæ. Egumenus eſt Præpoſitus ſeu Prior Monaſterii. Anaſtaſ. in Leone III. *Sicut ipſe Hegumenus Monaſterii ſancti Eraſmi profeſſus eſt.* Paulus Diacon. libr. 19. *Et Egumenus Flori.* Et infrà eod. *Et Petrum Hegumenum ſancti Sabæ.* Et rurſus: *Direxit Dorotheum Egomenum Chryſopolitanum.* Idem libr. 24. *Et Petrum Egumenum Gytei.* Et infrà: *Theodorus autem Egumenus ſtudii.* A Græco

Digitized by Google

ἡγούμενος, Præpoſitus Monaſterii, qui eſt Prior clauſtralis ſub Abbate. Unde Græci diſtingunt πατέρα καὶ ἡγούμενον τῆς μονῆς. Synod. Nicæn. II. can. 13. & 14. Inde Egumenarchium pro Monaſterio vel cella Abbatis. Anaſtaſ. infr. hoc loco : *Baſilica verò Monaſterii beati Anaſtaſii Chriſti Martyris, unà cum Baptiſterio & Egumenarchio.* Idem in Adriano II. *Et Theogniſto Patriarchali Eugumeno.*

Albinus Delicioſus ipſius Regis. Delicioſus eſt, qui eſt in deliciis Principis. Aliis auricularius, qui gratiâ valet apud Principem. Lambert. Skafnaburgenſ. de reb. geſt. German. ad ann. 1063. *Quantum Regi, quantum auriculariis, quantum Epiſcopo datum ſit, haud ſatis certò comperimus.* Ekkeard. Junior de Caſib. Monaſt. S. Galli cap. 3. *Auricularem & intimum Epiſcopi.*

Cum Apoſtolicis admonitionum ſyllabis. Syllabæ pro literis, ſeu epiſtolis, quia componuntur ex ſyllabis. Evagr. libr. 3. cap. 16. συνοδικαῖς συλλαβαῖς, *literis ſynodicis.* Et idem cap. 3. ejuſd. libr. ἐγκυκλίοις συλλαβαῖς, *encyclicis literis.* Marbod. Red. Epiſc. ad Rainald. Epiſc. Andeg. *Ne quid odio tuo deeſſet, delere nomen meum de Catalogo præcepiſti, priùs omnia, meas etiam ſyllabas perſecutus.* Græcis σύλλαβος, eſt index libri. M. Tull. 4. ad Atticum : *Iiſque imperes, ut ſumant membranulam, ex qua indices fiant, quos vos Græci, ut opinor, συλλάβους appellatis.*

Spoletini & Reatini ad beatum Petrum confugium facientes, ſanctiſſimo Hadriano Papæ ſe tradiderunt, & in fide ipſius Principis Apoſtolorum, atque prædicti ſanctiſſimi Pontificis jurantes, more Romanorum tonſurati ſunt. Spoletini & Reatini qui erant ſub ditione Longobardorum, erant intonſi & barbati : unde à longis barbis & ferro intactis Longobardi dicti. Paul. Varnefrid. de geſt. Longobard. libr. 1. c. 9. libr. 4. cap. 23. Otho Friſingenſ. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 13. Tradentes ſe Romano Pontifici, in ſignum deditionis more Romanorum tonſurati ſunt, quia Romani erant raſi & tonſi. Et hoc eſt quod repetit Anaſtaſ. infrà hoc loco : *Tunc poſt præſtitum ſacramentum omnes more Romanorum tonſurati ſunt.*

Et Judices, Duces nempe, & Graphiones. Duces ſunt Præfecti univerſæ Provinciæ, Graphiones Præfecti vel Judices civitatis. Cujus eſſent dignitatis Graphiones, colligere licet, quòd donationi Exarchatus Ravennatis factæ per Carolum M. beato Petro & ejus ſucceſſoribus, Duces & Graphiones ſubſcripſiſſe memoratur. Infrà : *Duces etiam & Graphiones in ea aſcribi fecit.* Frede-

Digitized by Google

gar. in Supplem. Gregorii Turonenſ. cap. 74. *Scaram de electis viris fortibus de Auſtria & Burgundia cum Ducibus & Graffionibus ſecum habens.* Quos Graphiones, alii Graviones. Paulus Diaconus de geſt. Longobard. libr. 5. cap. 36. *Hic dum Dux eſſet in Tridentina civitate, cum Comite Bajoariorum, quem illi Gravionem dicunt.*

Vbi eum cum bandora ſuſceperunt. Carolus Magnus à Romanis ſuſceptus cum bandora, id eſt, vexillo ſeu ſigno militari, eunte populo in ejus occurſum. Bandum eſt vexillum. Paul. Diac. de geſt. Longobard. libr. 1. cap. 20. *Tato verò Rodulfi vexillum, quod bandum appellant, ejuſque galeam, quam in bello geſtare conſueverat, abſtulit.* Suidas: βάνδον ὅπω καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον τὸ ἐν πολέμῳ. *Bannum ita Romani ſignum militare appellant.* Idem Procop. de bell. Vandalico libr. 2. Inde bandora Anaſtaſio. Radevic. de geſt. Frideric. libr. 2. cap. 67. *Tunc Domini Cardinales Dominum Electum ſignis, banderis præcedentibus, ad Palatium uſque cum jocunditate perduxerunt.* Italis *bandiera.* Aliis bancrium. Albert. Argentinenſ. in Chronic. *Ecce irruit populus cum baneriis ad Palatium Conſulis.* Et infrà: *Rex hoc audito ſtatim bancrium ſuum, quod dicitur Sturmholz, ſuper turrim Spirenſis Eccleſiæ conſtituit, & populo civitatis ad arma mandari per Magiſtros civium præcepit.* Noſtris *baniere.*

Conjungente verò eodem Carolo Rege, omnes gradus ſigillatim ejuſdem ſacratiſſimæ beatæ Petri Eccleſiæ deoſculatus eſt. Carolus M. Rex Francorum Romam adventans, ſtatim properavit ad Baſilicam Beati Petri, & ſingulos ejus gradus religionis causâ exoſculatus memoratur. Etiam pagani religionis causâ ſolebant oſculari limina templorum. Tibull. libr. 1. eleg. 5. *Non ego ſi merui, dubitem procumbere templis, Et dare ſacratis oſcula liminibus.* Quo ſe refert Virgil. 2. Æneid. *Amplexæque tenent poſtes, atque oſcula figunt.*

Donationis promiſſionem Carolus Francorum Rex aſcribi juſſit per Etherium religioſum ac prudentiſſimum Capellanum & Notarium ſuum. Capellani ſunt Clerici Palatini qui miniſtrant in ſacello regio: ſic dicti à cappa S. Martini, quam Reges Francorum in expeditione circumferebant, quia erant cuſtodes cappæ ipſius Sancti. Valafrid. Strabo de reb. Eccleſiaſtic. cap. 31. *Dicti ſunt primitus Cappellani à cappa beati Martini, quam Reges Francorum ob adjutorium victoriæ in præliis ſolebant ſecum habere, quam ferentes & cuſtodientes cum cæteris Sanctorum reliquiis, Clerici Cappellani cœpe-*

Digitized by Google

runt vocari. Idem Sangallenſis de geſt. Caroli M. libr. 1. *De pauperibus ergo ſupradictis quendam optimum Dictatorem & Scriptorem in Capellam ſuam aſſumpſit, quo nomine Reges Francorum, propter cappam ſancti Martini, quam ſecum ob ſui tuitionem & hoſtium oppreſſionem jugiter ad bella portabant, ſancta ſua appellare ſolebant.* Hinc Annales Francor. *Folradus Presbyter Cappellanus.* Et Archicapellanus ſacri palatii eſt Major ſeu Præpoſitus Clericorum capellæ regiæ, quales fuiſſe memorantur Hilduinus Abbas, & Drogo Metenſis Epiſcopus tempore Ludovici Pii. De quibus Aimoin. libr. 5. cap. 10. 17. 19. *Etherius fuit Cappellanus & Notarius Caroli M.* Quandoque Reges utebantur Clericis capellæ ſuæ in Notarios propter peritiam, ut hoc loco Etherius fuit Capellanus & Notarius Caroli M.

Quam priùs ſuper altare beati Petri, & poſt modum in ſancta ejus confeſſione ponentes. Donatio Exarchatus Romani, ſeu confirmatio, ejus quæ olim facta erat à Pipino, depoſita ſuper altare beati Petri, & ſuper ejus confeſſione, id eſt, ſepulcro. Donationes piæ fieri ſolebant inſtrumento donationis impoſito ſuper altare, ut hîc; vel glebâ fundi impoſitâ ſuper altare, vel traditâ in manu Epiſcopi vel Abbatis, vel cujuſcumque Antiſtitis, quod dicebatur ſcotatio, cap. 2. *De conſuetudin.* Ubi dixi. Moribus Anglicis donatio fiebat per traditionem gladii, galeæ, cornu, vel crateris, calcaris, ſtrigilis, arcus, vel etiam ſagittæ. Ingulfus in Chronic. Croyland. *Conferebantur antea multa prædia nudo verbo, abſque ſcripto, vel charta, tantùm cum domini gladio, vel galea, vel cornu, vel cratera; & plurima tenementa cum calcari, cum ſtrigili, cum arcu; & nonnulla cum ſagitta.*

Apparem ipſius donationis per eundem Etherium aſcribi faciens. Appar eſt exemplum inſtrumenti, quòd exemplum ducitur à pari. Apud Gregorium libr. 1. epiſt. 79. libr. 7. epiſt. 39. & libr. 10. epiſt. 7. inſcribuntur *à paribus.* Id eſt, paribus exemplis ſcriptæ ad diverſos Defenſores.

Inter ſuper corpus beati Petri, ſubtus Evangelia, quæ ibidem oſculantur. Super corpus beati Petri propoſita ſunt Evangelia, quæ orantes oſculantur religionis causâ. Maximus ſemper fuit cultus Evangeliorum & gratia circa cautiones morborum, maximè febrium. Hinc febris curandæ causâ Evangelium ad caput apponi moris eſt. Auguſtin. in Joannem cap. 7. *Quid ergo cùm caput tibi dolet, laudamus ſi Evangelium ad caput tibi poſueris, & non ad ligaturam cucurreris?* Et infrà: *Gaudemus quando videmus homi-*

nem in lectulo ſuo conſtitutum jactari febribus & doloribus, vel alicubi ſpem poſuiſſe, niſi ut ſibi Evangelium ad caput poneret, non quia ad hoc factum eſt, ſed quia prælatum Evangelium ligaturis. Hinc Evangelia collo ſuſpenſa geſtantur amuleti vice. Joan. Chryſoſtom. in Matth. Homil. 73. in illa verba, *Phylacteria ſua dilatant:* ἃ φυλακτήρια ἐκάλουν, ὡς πολλαὶ νῦν τῶν γυναικῶν, εὐαγγέλια τῶν τραχήλων ἐξαρτῶσαι ἔχουσι. *Hæc phylacteria vocabant, ſicut multæ mulierum modò faciunt, Evangelia ex collo dependentes.* Quæ verba ſua fecit Iſidorus Peluſiota Chryſoſtomi diſcipulus, lib. 2. epiſt. 150. in illud, *Idem magnificant phylacteria:* ὥσπερ νῦν αἱ γυναῖκες τὰ εὐαγγέλια τὰ μικρά. *Quemadmodum etiam nunc fœminæ parva Evangelia.* Necnon Evangelium in ſingulorum ædibus aſſervari moris erat, præſidii causâ adverſus dæmones. Jo. Chryſoſtom. εἰ γὰρ ἐν οἰκίᾳ ἔνθα ἂν εὐαγγέλιον ᾖ κείμενον, οὐ τολμήσει προσελθεῖν ὁ διάβολος. *Nam ſi in quacumque domo Evangelium eſt, illuc diabolus ingredi non audet.* Miſſu Evangelii incendium compeſcitur. Gregor. Tur. de vit. Patr. cap. 6. de S. Gallo Arvernenſi Epiſcopo: *Surgenſque Evangeliis comprehenſis, igni ſe obtulit.* Juraturi reverentiæ causâ manus non imponebant Evangelio, niſi priùs lotas. Ambroſ. in Pſalm. 61. *Juravit ne pejeraret, lavit manus, cùm Evangelium tangeret, ne quid deeſſet exemplo.* Jo. Chryſoſtom. Homil. 7. ad Antiochenos: καὶ εἰ μὲν εὐαγγέλιον καταλαβεῖν δέῃ, τὰς χεῖρας ἀπονιψάμενος, μετὰ πολλῆς τῆς αἰδοῦς, καὶ τῆς εὐλαβείας κρείττων, καὶ δεδοικὼς κατέχεις. *Et ſi Evangelium quidem capere oporteat, manibus lotis, & cum multa reverentia & religione, tremens & timens ſumis.*

Item in eadem Baſilica ab introitu de rugas uſque ad confeſſionem, pavimentum veſtivit de argento puriſſimo. Rugæ ſunt ſemitæ per quas proceditur ad altare. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Fecit & laudanas duas ex argento, penſantes libras octo, quas poſuit ſuper rugas de Presbyterio, ubi arcus de argento exiſtit.* Et infrà: *Fecit etiam imagines ſex ex laminis argenteis inveſtitas, ex quibus tres poſuit ſuper rugas, quæ ſunt in introitu Presbyterii, ubi & regularem ex argento inveſtito fecit.* Idem in Nicolao I. *Porro in purpureis marmoribus, quæ ante corpus beati Petri Apoſtoli rugas argenteas retinent, dextra lævaque duas cruces argenteas offerens poſuit.* Idem in Stephano IV. *Fecit & tres regulares argenteos ſuper rugas, per quas ingrediuntur ad altare.* Inde rugulæ diminutivum rugæ. Idem in Leone IV. *Iſdem verò ſanctiſſimus Papa fecit rugulas de argento fuſiles cum cancellis in ingreſſu Presbyterii.*

Fecit etiam in eadem ipſa Baſilica beati Petri juxta januas majores argenteas cortinas miræ magnitudinis de palliis ſtauracin, ſeu quadrapolis. Cortinæ hîc ſunt vela. Ambroſ. epiſt. 33. *Tradere Baſilicam non poſſum, ſed pugnare non debeo; poſtea vero quàm cognoverim cortinas regias inde eſſe ſublatas.* Et infrà: *Exactus eſt totus ille dies in mœrore noſtro, ſciſſæ ſunt ab illudentibus priùs cortinæ regiæ.* Auguſtin. libr. 2. quæſt. in Exod. cap. 173. *αυλαίας quas Græci appellant, Latini aulæa perhibent, quas cortinas vulgò vocant.* Iſid. Origin. libr. 19. cap. 26. *Cortinæ ſunt aulea, id eſt, vela de pellibus; qualia in Exodo leguntur, à quibus tabernaculum extrinſecùs tegebatur. Dictæ autem cortinæ à coriis, eo quòd priùs ex pellibus fuiſſent factæ.* Idem Anaſtaſ. infrà hoc loco: *Item fecit in eadem Baſilica beati Pauli Apoſtoli cortinam majorem juxta januas principales, ex palliis quadrapolis, ad inſtar cortinæ, quam in Eccleſia beati Petri fecit.* Idem in Leone III. *Cortinas majores Alexandrinas holoſerico ornatas in circuitu de fundato.* Pallia ſtauracina, ſeu quadrapola, ſunt pallia ſerica auro & argento intexta plumatio opere. Anaſtaſ. in Sergio: *Interius plumatium ex holoſerico ſuperpoſitum, quod ſtauracis dicitur, invenit.* Et idem infrà hoc loco: *Vela de ſtauraci ſeu Tyria numero triginta octo.* Et infrà: *Vela de ſtauracin ſeu octapli numero viginti duo.* Hujuſmodi vela erant variis filis intexta: unde dicta quadrapola, ut hîc, & infrà: *Fecit veſtem de ſtauracin, ſeu cortinam majorem ex palliis quadrapolis, ſed & per diverſos arcus vela ſyrica numero quinquaginta ſeptem, omnia ex palliis quadrapolis ſeu ſtauracin.* Stauracium à ſtaurace, quod eſt genus guttæ malo Sydonio ſimile conficiendæ purpuræ aptum, deducit Papias: *Stauracium genus palliorum depictorum ex ſtorace, quæ gutta ſimilis eſt mali Cydonii.*

De palliis Tyriis atque fundatis fecit vela numero ſexaginta quinque. Pallia fundata ſunt pallia auro intexta, & quaſi fundata. Anaſt. in Leone III. *Fecit in gremio Baſilicæ beati Petri Apoſtoli cortinam majorem Alexandrinam holoſericam, habentem in medio adjunctum fundatum, & in circuitu ornatum de fundato.* Fundatum pro auro, inde funda vel fundus eſt marſupium. Macrob. libr. 2. cap. 4. *Demiſsâ in fundum, id eſt, crumenam pauperem, manu, protulit paucales nummos, quos Principi daret.* -

Fecit in ea Baſilica calicem fundatum argenteum penſantem libras quinque. Calix fundatus eſt calix ſignis inſculptus. Vela de fundato ſunt vela aureis ſignis intexta. Idem in Leone IV. *Vela de fundato, quæ ad nitorem ipſius in arcu videntur Eccleſiæ pendere*

Digitized by Google

duodecim. Alibi fundatum pro fundatione. Gu. Tyr. libr. 12. cap. 25. *Vnde ipſe Rex Hieruſalem, & nos omnes Duci Venetorum de fundato Tyri, ex parte Regis, feſto Apoſtolorum Petri & Pauli trecentos in unoquoque anno Byzantios Sarracenatos ex debiti conditione perſolvere debemus.* Apud aurifices quos vocant incluſores gemmarum, funda eſt reticulum ex auro, fundæ ſimile, quo gemmæ includuntur. Plin. libr. 37. cap. 8. de generibus Topazii: *Quamobrem præſtantiores fundâ clauduntur, id eſt, patentes, nec præterquam margines auro amplectente.* Idem c. ſeq ejuſd. libr. *Hiacinthi fundâ includuntur.* Veſtes pretioſas etiam fundatas dici, non eſt quòd æquent pretium fundi, vel plerumque emantur ex pretio fundi. Plaut. in Epidico: *Quaſi non fundis exornatæ multæ incedant per vias.*

Nam abſidam ipſius Eccleſiæ cernens iſdem beatiſſimus Pontifex jam ruinæ vicinam exiſtentem, cancalis ferreis eandem abſidam confirmari fecit. Fortè legendum *cancellis.* Anaſtaſ. in Hilaro: *In medio cancellis æreis.* Et Anaſtaſ. ipſe infrà hoc loco: *Solarium ſuum cum cancellis æreis conſtrui fecit.* Leo Oſtienſ. Chr. Caſſ. lib. 3. cap. 31. *Fecit & cancellos ex ære quatuor ante altare.*

Fecit & laudanas duas ex argento penſantes libras octo, quas ſuper rugas de Presbyterio. Laudanæ ſunt Eccleſiaſtica vaſa quæ ornatus causâ ex auro vel argento collocabantur ante altaria. Papias: *Laudanæ Eccleſiaſtica vaſa.* Sic dicta à laude, quia ponebantur in laudem & cultum Apoſtolorum & Martyrum. Laus, pro cultu; laudare, pro colere, celebrare. Adam. Bremenſ. Hiſt. Eccleſiaſtic. libr. 3. cap. 25. *Sub obtentu fœderis contra Saxones arma laudata ſunt.* Ditmarus libr. 3. *Ibi tunc Rex à præfato Comite & à primis illius regionis collaudatur in dominum.* Idem libr. 6. *Henrico* (Duci Bavariæ) 12. *Kal. Aprilis, cum omnium laude præſentium, cumque haſta ſignifera Ducatum dedit.* Inde laudamentum pro approbatione, vel aſſenſu, quòd qui alicujus judicium probat, laudare videtur. Radevic. de geſt. Frideric. libr. 1. cap. 10. *Laudamentum à Papa Adriano accepiſſe memoratur, ut & ſcripturæ pariter, atque pictura talis de medio tolleretur.* Idem libr. 2. cap 11. *Accepto de hac probabili petitione fideli laudamento, ad propria reverſus eſt.*

Et quinquaginta panes penſantes per unumquemque panem libras duas, ſimulque & decimatas vini duas, penſantes per unamquamque decimatam libras ſexaginta. Decimata eſt menſura vini 60. librarum.

Et

Digitized by Google

Et caldaria plena de pulmento. Caldaria, olla ſeu cacabus, ubi pulmentum coquitur. Noſtris *une chaudiere.* Pulmentum propriè pultem ſignificat, vel cibum in modum pultis condîtum. Iſidor. Origin. libr. 20. cap. 2. *Pulmentum verò laxiùs ſumptum, pro quolibet eduli, vel obſonio, præter panem, ſumitur.* Plin. libr. 18. cap. 8. ut pro carne paulò infrà hoc loco: *Necnon & carnem de pulmento.*

Portionem vini, id eſt, cuppam capientem calices duos. Vinum è torculari primùm mitti ſolebat in dolia, quæ plerumque erant defoſſa in cellis vinariis: inde poſtea diffundebatur in amphoras & cados, vendendi, vel utendi causâ, L. *Quod ſæpe.* § ult. ff. *de contrah. empt.* L. pen. *de tritic. vino vel oleo legat.* Rurſus ex amphoris vel cadis vinum transferebatur in cuppas, unde promebatur uſûs causâ. Auguſtin. 9. Confeſſ. cap. 18. *Nam cùm de more tamquam puella ſobria juberetur à parentibus de cuppa vinum depromere.* Et caupones ſolebant vinum cuſtodire in cuppis, quæ erant vaſa minora amphoris & cadis. Et hoc eſt quod Piſoni objiciebat M. Tullius, quòd panem & vinum in penu non haberet, ſed vinum ſumeret à propola, id eſt, caupone, & de cupa: *Piſtor domi nullus, nulla cella, panis & vinum à propola atque de cupa.* Cuppa hîc eſt vas vinarium quod continet calices duos. Et hoc eſt cuppæ genus quod cupellam vocitat Ambroſ. de Tobia cap. 14. *Si quis inſtaurandum convivium putat, ad negotiatorem mittit, ut abſynthiaci cupellam ſibi gratìs deferat; cauponem dirigit, ut Picenum vinum, aut Tyriacum requirat.* Aliæ erant cuppæ majores, quæ vini ſervandi causâ deponebantur in cellis vinariis. Auguſtin. in Exodum cap. 109. *Anconicos autem dicit, quos vulgò vocamus ancones, ſicut ſunt in columnis cellarum vinariarum, quibus incumbunt ligna, quæ cupas ferunt.*

Cum fundis & caſalibus vineis, olivetis, atque molis. Molæ ſunt molendina, in quibus triticum molitur, id eſt, teritur, ut infrà: *Aineis aquimolis.* Caſalia ſunt prædia ſuburbana, in quibus eſt caſa ſeu tectum. Jacob. à Vitriac. Hiſt. Occidental. libr. 2. cap. 2. *Non ſolùm civitates & oppida, ſed etiam caſalia repleta erant.*

Et lecticariam quæ vocatur Aſprula. Lecticaria videtur eſſe prædium ſuburbanum, quo paterfamilias ſeceſſûs causâ eundo lecticâ vehi ſolet. Veteres rus petendo ſellâ aut lecticâ vehebantur, L. *Qui ſella aut lectica.* ff. *de ſervitut. ruſtic. prædior.* L. *Item legato. de legat.* 3. Hinc & geſtationes dicebantur loca ipſa, per quæ deambulandi causâ ſellâ vel lecticâ vectabantur, ut in L.

Q

Si cujus. §. *Fructuarius.* ff. *de uſufruct. Viridaria vel geſtationes.* Quod probatur & L. *Interdum.* ff. *Quod vi aut clam.*

Vbi & deambulatorium ſcilicet ſolarium ſuum, cum cancellis æreis, nimis pulcherrimè conſtrui fecit. Solarium eſt tabulatum projectum extra ædes, deambulandi & in ſole apricandi gratiâ, L. 12. §. *Item illud.* C. *de ædific. privat.* Menianum à nomine inventoris. Hieronym. in Ezech. lib. 12. cap. 42. ἐκϑέτας *autem Romæ appellant ſolaria, de cœnaculorum parietibus eminentia, ſive meniana, ab eo qui ea primus invenit, quæ nonnulli Græcorum* ἐξώστας *vocant.* E ſolario David Berſabeam lavantem aſpexit, & concupivit. Petrus Apoſtolus horâ ſextâ in ſolarium pranſurus aſcendit, Act. Apoſt. Hieronym. 2. ad Jovinian. *Petrus Apoſtolus non expectans ſtellam more Judaïco, ſed horâ ſextâ in ſolarium pranſurus aſcendit.* Solarium cancellis æreis erat munitum, propter casûs periculum. Solarium à Leone III. extructum reſtituit Leo IV. Anaſtaſ. in Leone IV. *Nam & ſolarium quod beatæ memoriæ Leo tertius Papa conſtruxerat, noviter pulcriùs in meliorem ſpeciem reſtauravit.* Idem in Leone III. *Necnon & ſolarium ab imo uſque ad ſummum noviter reſtauravit.* Idem in Gregorio IV. *Domum ſatis dignam undique porticibus, ab ſolariis circumdatam.*

Fecit etiam imagines ſex ex laminis aureis inveſtitas. Inveſtitas dixit, pro factis, ut interpretatur ipſe auctor infr. *Vtraſque verò ſex imagines, de laminis argenteis, nimis pulcherrimè factas deauravit.*

Forma quæ vocatur Sabbathina, per quam decurrebat aqua per centenarium in atrio Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli. E forma Sabbathena aqua decurrebat per centenarium in atrium Eccleſiæ B. Petri. Et hoc eſt quod repetitur infrà hoc loco: *Et confeſtim centenarium illud, quod ex eadem forma in atrio Eccleſiæ beati Petri decurrebat.* Centenarium eſt fiſtula plumbea per quam è forma Sabbathena aqua ducebatur in atrium Baſilicæ B. Petri, ut indicant verba quæ proximè ſequuntur: *Dum per nimiam neglectûs incuriam, plumbum ipſius centenarii furtim jam plurima ex parte exinde ablatum fuiſſet, reliquum plumbum conquaſſatum, protinus iſdem præcipuus Paſtor addita multitudine plumbi ipſum centenarium noviter fecit.* Anaſtaſ. in Nicolao I. *Formam aquæ quæ vocatur Tocia, per quam decurrebat aqua per centenarium in urbem Romanam.* Adrianus aquæductum Sabatenum viâ Aureliâ deduxit in Vaticanum è lacu Sabateno, qui eſt in Tuſcia, quem angularem vocant à tribus angulis, quos præ ſe fert, ſi credimus Platinæ in Vit. hujus Pontific. vel anguillarium, ab anguillis quibus abundat.

Digitized by Google

Hodie Lacum Braciani à vicino ejus nominis oppido vocant. Lacus Sabateni meminit L. *Rutilia Polla. de contrah. emp.* Pancirol. variar. Lect. libr. 2. cap. 38.

Dum per olitana tempora. Olitanum idem quod antiquum, à Latino *olim*, ut infrà hoc loco: *Exemplo olitano.* Et rurſus: *Olitanas trabes.* Anaſtaſ. in Leone IV. *Per olitana curricula temporum.*

Mittens Ianuarium Veſtararium ſuum. Lege, veſtiararium ſuum: & ita emendandus alter locus infrà: *Ianuarium fideliſſimum Veſtiarium ſuum.* Veſtiarius eſt præpoſitus veſtiarii Pontificii. Anaſtaſ. in Leone III. *Qui à parva ætate in veſtiario Patriachii enutritus.* Et infrà: *Et dum taliter in ipſo veſtiario præcipuè degens ſplenderet, & ejus ſolertiſſimam curam ipſe Veſtiarius diligeret.*

Et conſtituit, ut per unamquamque hebdomadam quintæ feriæ die, cum pſallentio, à diaconia uſque ad balneum pergeret. Proceſſio cum pſallentio, id eſt, cantu Pſalmorum fieri ſolebat. Gregor. Tur. Hiſt. Franc. libr. 10. cap. 9. *Ebraccharius verò uſque Venetias urbem acceſſit: miſerat enim ad eum obviàm Epiſcopus Regalis clericos ſuos cum crucibus & pſallentio.* Idem de Mirac. Martyr. libr. 1. cap. 76. *Cùm veneris, audies in pſallentio vocem ejus.* Idem libr. 2. cap. 34. *Vigilata nocte cum grandi pſallentio.*

Pluſquam duodecim millia tuſos in litore alvei fluminis in fundamentis ponens. Tufus vel tophus, eſt genus lapidis quo uſi veteres ad ædificia publica & privata. Gallis *Tuf.* De quo auctor infrà: *Monumentum de Tiburtino tufo.* Frontin. de Aquæductib. libr. 2. *Pilæ quoque ipſæ topho extructæ, ſub tam magno onere labuntur.* Tophum vocat Virgil. 2. Georgic. *Et tophus ſcaber, & nigris exeſa chelidris Creta.* Plin. lib. 17. cap. 4. *Nam tophus ſcaber naturâ friabilis expetitur.* Idem libr. 11. cap. 37. *Pilæ rotunditate nigricans tophus nullo pondere.* Papias: *Tophus lapis cavernoſus & mollis.*

Diaconiam verò ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ, Scholæ Græcæ quæ appellatur Coſmedin, reſtauravit. Romæ quamplures fuere Diaconiæ: has inter fuit Diaconia S. Mariæ in Coſmedin, aliàs Scholæ Græcæ. Anaſtaſ. in Leone III. *Et in Diaconia ipſius Dei Genitricis, quæ appellatur Coſmedin.*

Et Baſilicam Hieruſalem quæ in Seſſoriano ſita eſt. Hæc eſt Baſilica S. Crucis in Hieruſalem, quæ ſita eſt in Seſſoriano. Anaſtaſ. in Leone III. *Et in Eccleſia Hieruſalem quæ ponitur in Seſſoriano, fecit coronam.*

Baſilicam SS. Rufinæ & Secundæ, quæ ponitur in Epiſcopio Silva

Digitized by Google

Candidæ. Epiſcopus SS. Rufinæ & Secundæ erat unus è ſeptem Cardinalibus: ſed quum civitas propter crebras barbarorum incurſiones exhauſta incolis, unita eſſet à Calixto II. Portuenſi, nonniſi ſex Epiſcopi Cardinales fuere. Onufr. Panvin. de Cardinal.

Et in auro ſolidos mancuſos numero ducentos. Mancuſi nummi aurei & argentei, quaſi manu cuſi. Anaſtaſ. in Leone IV. *Multoſque ei in argento mancoſos præbuit.* Joannes VIII. epiſt. 89. *Cenſus 25. millium in argento mancuſorum annualiter additus, civilis mucro anguſtiæ eſt.* Hinc facilè emendatur alter locus Anaſtaſii in Leone IV. *Obtulit crucem de auro unam habentem in medio monocoſſium.* Lege, *mancuſum.*

Idem verò Præſul à novo dedicavit, atque conſtituit Monaſterium ſanctorum Hadriani, atque Laurentii, quòd in ruinis marceſcebat à priſcis temporibus, & tanquam crypta à ſæcularibus inhabitabatur. Olim ſæviente perſecutione cryptæ erant conditoria Martyrum; reddita pace Eccleſiæ, inde tranſlatis reliquiis Martyrum, cryptæ factæ ſunt habitacula tenuiorum & pauperum: & hoc eſt quod dicit Auctor, Monaſterium SS. Hadriani & Laurentii Monachis deſtitutum, tanquam cryptam à ſæcularibus inhabitatum fuiſſe. Cryptæ fuere & latibula ſeſe occultantium. Jo. Diacon. lib. 2. cap. 14. *Retruſas cryptas juxta Flaminium portum invenientes, in eis ſeſe occultaverunt.* Et infrà mox: *At equi ante cryptas illas venerunt, in quibus ſe Monachi abſconderant.*

Baſilica verò Monaſterii beati Anaſtaſii Chriſti Martyris unà cum Baptiſterio & Egumenarchio exuſta. Baſilicæ B. Anaſtaſii Martyris adjunctum erat Baptiſterium, id eſt, Eccleſia baptiſmalis, & Egumenarchium, id eſt, Monaſterium. Ea ætate cura animarum fuit penes Monachos, ex diſpenſatione apoſtolica, Can. *Doctos.* Can. *Sunt nonnulli.* Can. *in Parochia.* 16. qu. 1. Sed Conſtitutione Urbani II. hæc eis interdicta eſt, Can. *Sanè quia.* 16. qu. 2.

Et in altari majori Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli fecit ex auro puriſſimo diverſas hiſtorias penſantes libras quingentas nonaginta ſeptem. Hiſtoriæ ſunt figuræ, quæ continent hiſtoriam, id eſt, vitam, Sanctorum, illuſtrium perſonarum, vel figuras animalium. Anaſtaſ. in Leone IV. *Veſtem perfecit habentem hiſtoriam ſancti Martini jacentis in lectulo.* Et infrà: *Veſtem de fundàto unam habentem hiſtoriam ſanctorum Martyrum.* Et infrà: *Coronam ex ar-*

Digitized by Google

gento cum hiſtoriis à foris circumdatam. Idem in Leone III. *Et alias duas abſidas, diverſas hiſtorias pingens ſuper marmorum incruſtatione.* Idem in Nicolao : *Cum chryſoclavo habente hiſtoriam, leonum figuras.* Vel miracula Chriſti & Sanctorum. Gregor. Tur. de gloria Confeſſ. cap. 35. *Quia ipſæ hiſtoriæ ſepulcrorum de virtutibus Domini & Apoſtolorum ejus expoſitæ ſunt.*

Ita ut in via lata, amplius quàm duas ſtaturas ejuſdem fluminis, aqua excreviſſet. Statura hìc pro ſtatura hominis. Joannes Diaconus lib. 4. cap. 83. *Gordiani patris Gregorii ſtatura longa, facies deducta.* Eginart. in Vit. Caroli M. *Corpore fuit amplo atque robuſto, ſtatura eminenti, quæ tamen juſtam non excederet.*

IN LEONE III.

P*ARI modo & in baſilica beati Petri Apoſtoli, atque in baſilica Salvatoris inſtar imagines fecit.* Inſtar imagines dicuntur ſimiles imagines, ut infr. eodem : *Necnon & in titulo Ceciliæ inſtar fecit coronam ex argento.*

Verùm etiam & cortinas albas holoſericas roſatas, habentes in medio crucem de chryſoclabo, & periclyſin de fundato unam. Cortinæ roſatæ ſunt cortinæ ſeu vela ſerica roſei coloris, ut infrà hoc loco: *Sed & ſuper altare majus fecit vela holoſerica alithina quatuor cum haſtillis & roſis chryſoclabis.* Et infrà : *Veſtem albam roſatam cum chryſoclabo.* Et infr. *Vela alba holoſerica pendentia inter columnas majores dextrâ lævâque, numero quadraginta duo, ex quibus undecim roſata.* Crux de chryſoclavo eſt crux ornata clavulis aureis. Etiam veſtes ſericæ ſolebant ornari clavis aureis. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Sed & ſuper altare majus fecit tetra vela holoſerica alithina quatuor cum haſtilis & roſis chryſoclabis.* Idem in Benedicto III. *Et vela duo de olovero cum cruce de olovero, & liſta ſimiliter de chryſoclavo.* Et infrà : *Similiter & veſtem de purpura imperiali munda ſuper altare majus ex omni parte, cum hiſtoria & cancellis & roſis de chryſoclavo.* Et rurſus : *Camiſias albas ſigillatas holoſericas cum chryſoclavo.* Et hoc eſt quod auro clavatum dixit Vopiſcus in Tacito : *Auro clavatis veſtibus idem interdixit.* Periclyſis eſt fimbria ſeu limbus veſtis, à Græco περικλύζω, circumluo. Anaſtaſ. infr. hoc loco : *Cortinam majorem ſericam albam habentem periclyſin.* Et rurſus : *Veſtem albam holoſericam habentem periclyſin de Tyrio.*

Sarta verò tecta Baſilicæ beati Petri Apoſtoli, id eſt, navem majo-

Digitized by Google

rem, ſed & aliam navem ſuper altare cum quadriporticu. Navis pars media Eccleſiæ à forma ſtructuræ, quæ eſt in modum navis. Veteres gloſſæ G. L. ναὸς, templum ædis: inde πρόναον, veſtibulum templi. Eædem: πρόναον, ante templum. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Simulque & in nave quæ eſt ſuper altare, ſarta tecta omnia noviter reſtauravit.* Idem in Benedicto III. *Sarta tecta Eccleſiæ beati Petri Apoſtoli, id eſt, navem majorem, & aliam navem quæ ſuper corpus ejus eſt.* Ingulphus in Chronic. Croyland. *De namque illo meremio adhuc Domino Turketulo Abbate ſuperſtite, conſummata eſt navis Eccleſiæ.* Ædes ſacræ & opera publica luſtrabantur inſpiciendi gratiâ, an ſarta tecta, id eſt, integra eſſent, an refectione indigerent, L. 7. §. 2. ff. *De offic. Proconſ.* Sarta tecta ſunt modicæ refectiones, quæ ad onus fructuarii pertinent, L. 7. §. *Hactenus.* ff. *de uſu-fruct.* Sarta tecta præcepta habere dixit Plaut. in Trinummo: *Sarta tecta tua præcepta uſque habui meâ modeſtiâ.* Sarta tecta ædium ſacrarum locabantur redemptoribus. Plin. libr. 35. cap. 3. *M. Aufidius tutelæ Capitolii redemptor.*

Veſtem de chryſoclabo, habentem hiſtoriam Nativitatis, & ſancti Simeonis, & in medio cheritiſmon. Cheritiſmos corruptè legitur pro cheriſmos, quod eſt ſpecies armillæ ex gemmis vel margaritis. Vox compoſita à Græco χεὶρ, manus, vel etiam brachium. Inde dextrocherium, pro armilla quæ apponitur dextræ: vox compoſita à Græco & Latino. Capitolinus in Maximino: *Pollice ita vaſto, ut uxoris dextrocherio uteretur pro annulo.* Ambroſ. ſermon. 90. *Et annulo fidei ſubarravit me, ornavit me inæſtimabili dextrocherio.*

Item velum alithino rotatu habens periclyſin, rotas cum cancellis. Velum habens rotas textiles ex auro. Idem in Leone IV.: *Veſtem albam cum roſis habentem rotas ſeptem.* Item: *Veſtem albam de chryſoclavo cum rotis ſex.*

Columnas argenteas octo, & gammadia duo. Gammadium vel gammadia, eſt veſtis inſignita vel intexta formis auro expreſſis in modum litteræ γ, ut infrà hoc loco: *Et tabulas chryſoclabas quatuor cum gemmis ornatas, atque gammadias in ipſa veſte chryſoclabas quatuor.* Et infrà: *Veſtem de ſtauraci cum cruce & gammadiis.* Heſichius: γάμμα στολὴ ἔχουσα σημεῖον ὡς γάμμα.

Vaſa colatoria argentea deaurata penſ. libras quatuor & uncias tres. Colatorium eſt vas, quo in ſacris officiis vinum ex ampullis effundebatur in calicem. Anaſtaſ. in Sergio II. *Colatorium*

Digitized by Google

de argento, quod in ſacro utitur officio, deauratum unum. Vox deſumpta à Latino *colare*, quod eſt ſtillatim effundere. Malach. 3. *Colabit eos, quaſi aurum & quaſi argentum.* Petrus Bleſ. epiſt. 25. *Iſti ſunt quaſi ſpongia in manu prementis, quaſi quædam colatoria divitias ſuas con ibus influentes, & execrandis acquiſitionibus, nihil ſibi præter peccati ſordem & fæculentiam retinentes.* Hinc colatum vas, quo vinum transfunditur. Iſiodor. Origin. lib. 20. cap. 3. *Colatum vas proprium, in quo vinum deportatur.* Colum eſt tubus ſeu fiſtula, per quam vinum è poculo defluit. Virgil. 2. Georgic.

Colaque proclorum fumoſis deripe tectis.

Fecit autem & in Patriarchio Lateranenſi triclinium, & in circuitu laminis marmoreis ornavit, atque marmoribus in exemplis ſtravit. Triclinium ſtratum marmoreis teſſellis, quæ dicta ſunt exempla. Et infrà: *Et in pavimento marmoreis exemplis ſtratis.* Et hoc eſt quod infrà dixit, marmoribus ſculptis: *Sed & Presbyterium ex marmoribus ſculptis ornavit.*

Veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu blatti Byzanteo. Blatti vel blatta eſt purpura Byzantina, quæ erat laudatiſſima; ut infrà hoc loco: *Et in titulo Calixti veſtem chryſoclabam ex blattin Byzanteo, habentem hiſtoriam Nativitatis Domini, & ſancti Simeonis.* Et ru[illegible] *Et in baſilica ſanctorum Coſmæ & Damiani fecit veſtem de blathi Byſanteo, cum periclyſi de chryſoclabo.* Et infrà: *Vela modica de fundato ornata in circuitu de blatthin Bizanteo, & inveſtita de blattin Neapolitano.* Anaſtaſ. in Paſchali: *Item aliam veſtem de blattin Bizantea.* Byzantium mutato nomine à Conſtantino, dicta eſt Conſtantinopolis: ſed in nummis & aliis priſcum nomen retinuit, ut Byzantini dicti ſunt numi, qui cudebantur Conſtantinopoli. Baldric. Hiſt. Hieroſolymit. libr. 7. *Conſtantinopolim quæ vocabulo antiquiori Byſantium dicta fuit, unde & adhuc monetæ civitatis denarios Byſanteos vocamus.* Willelm. Tyrius de Bello ſacr. libr. 12. cap. 25. *Trecentos in unoquoque anno Byſantios Sarracenatos.* Byzantini Chironomontæ ſeu obſoniorum ſectores. Sidon. libr. 4. epiſt. 7. *Inter Apicios epulones, & Byſantinos Chironomontas.*

Cum die quadam more ſolito in lætaniis, quæ ab omnibus majores appellantur, procederet. Lætania major eſt ea lætania quæ inſtituta eſt à Gregorio I. à Baſilica ſeu titulo Jurentii Martyris ad B. Petrum. Gregorius libr. 2. in pr. & libr. 11. cap. 2. Gregor. Tur. de Geſt. Franc. libr. 10. cap. 1. & Joannes Diacon.

Digitized by Google

libr. 1. cap. 4. cujus meminit Martyrolog. R. 25. Maii: *Romæ litaniæ majores ad S. Petrum.* Ekkehard Junior de caſibus Monaſterii S. Galli cap 6. *Letania major Dominicam præcedit, fratribus cruces alias ſequentibus.* Hæc letania ſolebat indici per Notarium Eccleſiæ Romanæ. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Et ſecundùm olitanam traditionem, à Notario ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, in Eccleſia B. Georgii Chriſti Martyris in ejus natali, ipſa letania prædicata fuiſſet.* Quàm ſolemnis eſſet proceſſus letaniæ majoris, intelliges ex eo quòd hiſtoria, id eſt, ſpecies letaniæ majoris effingi ſolebat in veſtibus ſacris. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Et aliam veſtem chryſoclavam habentem hiſtoriam letaniæ majoris.*

Vbi dum prædictus venerabilis Pontifex, à Patriarchio egreſſus fuiſſet, obviàm illi ſine planeta iniquus nec dicendus Paſchalis Primicerius occurrit, & in hypochriſi veniam ab illo petebat, dicens: Quia infirmus ſum, & ideo ſine planeta veni. Notatur Paſchalis Primicerius, quòd Leoni III. inſidias meditans, de more procedendi in letania majori occurrerit ſine planeta, & ut dolum tegeret, ſe excuſarit infirmitatis obtentu. Planeta eſt veſtis ſacerdotalis, ſic dicta à Græco πλάνη, quia circum corpus quaſi errans vagatur. Papias: *Planeta veſtis dicta, quia errantibus evagatur.* Hac veſte uſus eſt Gordianus pater Gregorii. Joannes Diaconu[illegible]. 4. cap. 83. *Cujus Gordiani habitus caſtanei coloris planeta eſt: ſub planeta dalmatica dicitur & caſula, quia totum hominem tegit, quaſi caſula.* Papias: *Planeta Græcè, Latinè dicitur caſula, quia totum tegit, & ſignificat caritatem.* Planeta eſt veſtis Sacerdotum, mappula Diaconorum: inde planetati & mappulati diſtinguuntur. Jo. Diacon. libr. 2. cap. 43. *Cumque magi ex planetatorum, mappulatorumque proceſſionibus, magnum Pontificem cognoviſſent.* Et Anaſtaſ. in Adrian. II. *Obviati omnibus ſcholis, omnibuſque clericorum planetatis ordinibus ad portam auream veniunt.*

Simul etiam & cunctæ ſcholæ peregrinorum, videlicet Francorum, Friſonum, Saxonum, atque Longobardorum, ſimul omnes connexi, ad Pontem Milvium cum ſignis & bandis & canticis ſpiritualibus ſuſceperunt. Scholæ peregrinorum per gentes diſtinctæ, cum ſignis & bandis, id eſt, vexillis, obviæ occurrere Leoni III. Romæ peregrini confluentes ad limina Apoſtolorum erant diſtincti per ſcholas, id eſt, habitacula ſeu xenodochia, quæ aſcripta erant ſingulis Nationibus. Schola Saxonum fuit Romæ, cujus meminit Anaſtaſ. in Leone IV. *Super poſterulam quæ reſpicit ad*

ſcholam

ſcholam Saxonum. Romæ fuit & ſchola Anglorum pro ſuſceptione peregrinorum Anglicorum Romam adventantium. Ingulph. in Chronic. Croyland. *Et Romam petens in paucis diebus defunctus, ibidem in ſchola Anglorum ſepultus eſt.*

Univerſi Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & Abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos ſedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus. Ro. Pontifex à nemine judicari potuit: ideo Leo III. falsò inſimulatus à quibuſdam, jurejurando ſe purgavit. De quo Can. *Auditum.* & ſeq. 2. qu. 5. Aimoin. libr. 4. cap. 90.

Et Pontifex unxit oleo ſancto Carolum. Pari modo Sergius II. Ludovicum Lotharii Imperatoris filium unxit & coronavit in Regem Longobardorum, & regali gladio accinxit. De quo Anaſtaſ. in Sergio II. *Tunc almificus Pontifex manibus ſuis ipſum HLudowicum Lotharii Imperatoris filium oleo ſancto perungens, regali ac pretioſiſſima coronavit corona, Regemque Longobardis præfecit, cui regalem tribuens gladium, illum ſubcingere juſſit.*

Obtulit crucem cum gemmis hyacinthinis, quam almificus Pontifex in letania præcedere conſtituit. In letaniis Crux præfertur. Ne letaniæ fierent ſine cruce, vetuit Nov. Juſt. 123. cap. 32. Imò & in letaniis plures cruces præcedebant. Anaſtaſ. in Benedicto III. *Fecit cruces argenteas ſeptem, quæ per olitana tempora per omnes catholicas Eccleſias more ſolito præcedebant.* In letaniis etiam præfertur icona ſeu imago B. Mariæ Virginis. Anaſtaſ. in Leone IV. *Dum hæc agerentur, præclarus & celeberrimus dies advenit, in quo beatæ Dei Genitricis ſemperque Virginis Mariæ Aſſumptio celebratur. Tunc præfatus & univerſalis Papa à Patriarchio cum hymnis & canticis ſpiritalibus, ſancta præcedente icona, ad Baſilicam ſancti Hadriani Martyris, ſicut mos eſt, propriis pedibus cum omni clero perrexit.*

Increpabat Campulus Paſchalem dicendo: Malâ horâ faciem tuam vidi, eo quòd tu me miſiſti in iſtud periculum. Malè ominamur, cùm, malâ horâ, dicimus. Gregor. Tur. Hiſt. libr. 6. cap. 45. *Cùm de porta egrederetur, uno carrucæ effracto axe, omnes, malâ horâ, dixerunt.* Simon Comes Montisfortis, apud Matth. Paris ad ann. 1252. in hæc verba adverſus Regem erupiſſe memoratur, *Malâ horâ, ipſum tale verbum à faucibus ejus miſiſſe.* E diverſo bene ominantes dicimus, bonâ horâ, ut in Querulo: *Bonâ horâ hoc exaudiat.*

In venerabili Monaſterio ſancti Sabæ fecit butronem argen. cum

caniſtro ſuo penſantem libras duodecim. Butro eſt cupa ſeu cupella, Gallis *une bouteille.* Anaſtaſ. infr. in Leone IV. *Obtulit in Baſilica beati Petri Apoſtoli butronem de argento puriſſimo, cum gabathis argenteis, pendentibus in catenulis ſeptem.* Et infrà: *Et in Eccleſia beati Petri Principis Apoſtolorum fecit butronem ex argento puriſſimo, qui pendet in Presbyterio ante altare majus.* Inde buticula. Idem in Gregorio IV. *Et buticulas triginta tres.* Cujac. 9. obſervat. 16.

Item & in Monaſterio ſancti Eraſmi fecit veſtem de ſtauraci cum cruce & gammadiis ſimul & paratrapetis ſuis.

Fecit & aliam veſtem de imizino. Imizinum vel mizilum eſt genus ſerici ſubtiliſſimum, de quo infr. hoc loco: *In oratorio verò ipſius Dei Genitricis fecit veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu de mizilo.* Anaſtaſ. in Paſchali: *Et de imizilo vela numero quatuor.* Idem in Sergio II. *Obtulit veſtes de imizilo quatuor.* Idem in Leone IV. *Cum velis ex imizino duobus.* Idem in Nicolao I. *Veſtem de fundato unam habentem hiſtoriam leonum, & in circuitu mizinum.* Recentiores vocant hermizinum, noſtri *Almoiſin.* Et hoc eſt quod antiquiores vocant ſericum de Almaria, ſic dictum quòd teneretur apud Almariam Murciæ oppidum. Conrad. in Chronic. Moguntin. *Arnoldus autem primordia ſui conſecrans præſulatus, purpuram optimàm de Almaria tollens, ſibi fecit veſtes, tunicam, ſercotium & mantellum, ut in Imperatoris Curia glorioſior appareret.* Roger. Hoveden. in Richardo I. *Deinde per nobilem civitatem, quæ dicitur Almaria, ubi fit nobile ſericum, quod dicitur ſericum de Almaria.* Et infrà: *Et Inſula de Majore reddit ei trecentos pannos ſericos de Almaria per annum de tributo; & Inſula de Evince reddit ei per annum de tributo ducentos pannos de ſerico de Almaria.*

Necnon & feneſtras ipſius Eccleſiæ miræ pulcritudinis ex metallo cypſino decoravit. Lege *cyprino.* Cyprium æs veteribus laudatiſſimum. Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Necnon & feneſtras ipſius Eccleſiæ ex metallo cyprino decoravit.* Et rurſus: *Et alias feneſtras Baſilicæ ex metallo cyprino reparavit, & in gremio Baſilicæ fecit.*

Et alias feneſtras de vitro diverſis coloribus decoravit. Feneſtræ Eccleſiarum è vitro verſicolori. Anaſtaſ. infr. eod. *Simul & feneſtras de abſida ex vitro diverſis coloribus concluſit.* Idem in Benedicto III. *Feneſtras verò vitreis coloribus ornavit, & picturâ muſivi decoravit.*

Conſtituit ut ante tres dies Aſcenſionis Dominicæ letaniæ celebra-

Digitized by Google

rentur. Letaniæ ante tres dies Aſcenſionis Dominicæ à Leone III. Romæ inſtitutæ. Hujuſmodi letaniæ à Mamerco Epiſcopo Viennenſi primùm inſtitutæ felici exemplo. Sidon. libr. 5. epiſt. 14. *Quarum nobis ſolemnitatem primus Mamercus Pater & Pontifex, reverentiſſimo exemplo, utiliſſimo experimento, invenit, inſtituit, invexit.* Ait, *reverentiſſimo exemplo*, quia à Romana Eccleſia & univerſo orbe ſuſceptæ ſunt. Can. *Pronuntiandum. de conſecr.* diſt. 3. Cæſarius Arelatenſ. Hom. 33. *Tribus diebus quos regulariter in toto mundo celebrat Eccleſia.*

Fecit crucem anaglypham interſatilem. Lege *crucem anaglypham interraſilem*, ut infrà legitur in Leone III. quæ ſanior videtur verſio: *Necnon & crucem anaglypham interraſilem ex auro pendentem in pergula ante altare.* Aurum interraſile. Plin. libr. 12. cap. 19. *Coronas IX. cinnamo, interraſili auro incluſas.* Vulgò *Or bruni.* A Latino interrado, quo uſus eſt idem lib. 15. cap. 1. de oleis: *Tondentur, & cùm vites, atque interradi gaudent.* Aurum priùs interraſum pingitur, ut pictura tenaciùs hæreat. Feneſtras templi lignis interraſilibus & vermiculatis fabrefactas deſcribit Hieronymus in Ezechiel. cap. 41. *Feneſtræ quoque erant factæ in modum retis inſtar cancellorum, ut non ſpeculari lapide, nec vitro, ſed lignis interraſilibus & vermiculatis clauderentur.*

Veſtem rubeam alithynam, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. In re veſtiaria liſta eſt lymbus, fimbria, ora veſtis, ut infrà hoc loco: *Veſtem albam holoſericam, & in circuitu liſtam de chryſoclavo.* Et idem in Leone IV. *Fecit veſtem de fundato cum orbiculis in circuitu ornatam, cum liſta de chryſoclavo.* Leo Oſtienſ. Chron. Caſſ. libr. 1. cap. 21. *Vir nobilis Arnipertus obtulit B. Benedicto tunicam cum liſta aurea, & circulis aureis, & liſtam auream margaritis inſignitam.* Idem libr. 2. cap. 44. *Planetam diapiſtim liſtis aureis ornatam.* Idem libr. 3. cap. 19. *Planeta diacinthina magna aureis liſtis undique decenter ornata.* Imaginibus etiam apponitur liſta ex auro, ut ſuprà hoc loco: *Et tres ante imagines, cum liſta.* ἀλιθινὸν eſt purpureum.

Veſtem chryſoclavam habentem hiſtoriam tranſitus ſanctæ Dei Genitricis miræ magnitudinis. Mors Sanctorum dicitur tranſitus, quia eſt tranſitus ad meliorem vitam, ut tranſitus ſancti Martini Gregor. Tur. libr. 1. cap. 43. ubi dixi.

Fecit imaginem ipſius Apoſtolorum Principis in porta virorum ex auro puriſſimo. Olim in Eccleſiis locus virorum & mulierum

erat diſtinctus, imò & utriuſque ſexus ingreſſus in Eccleſiam fiebat diverſis portis, ut patet ex hoc loco, & ex his quæ ſequuntur: *Simulque & columnas tornatiles tam in ingreſſu corporis dextra lævaque, ex parte virorum, ac mulierum.*

Obtulit polycandelum porphyreticum pendentem in pergula ante Confeſſionem in catenis aureis. Polycandelum porphyreticum eſt candelabrum, in quo lucent multæ candelæ, à Græco πολυς, multus, & Latino candela. Porphyreticum dicitur à colore, quòd eſſet ex argento deauratum, ut infrà hoc loco: *Cyborium cum columnis porphyreticis ex argento puriſſimo.* Columnæ ex argento dicuntur porphyreticæ, quia erant deauratæ.

Fecit aquamanus antipempto deauratas paria duo. Aquimanile antipemptum, aquamanus. Anaſtaſio, aquiminarium, vas aquarium, L. *Cùm aurum.* §. *Si quis eſcarium.* L. *In argent.* §. ultimo, ff. *De aur. & argent. legat.* Vide quæ dixi in Gregorio III.

Super altare ſanctæ Dei Genitricis, ubi ſupra quæ appellatur Mediana. Mediana eſt pars media Eccleſiæ. Gregor. Tur. de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 48. *Procedens autem pſallendo, cùm ad Medianam perveniſſet.* Anaſtaſ. infr. hoc loco: *In oratorio ſanctæ Dei Genitricis in mediana, fecit veſtem albam holoſericam roſatam.* Idem in Gregorio IV. *In mediana plaga Eccleſiæ.* Et infr. eod. *Super oratorium ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, quæ Mediana dicitur.* Idem in Leone IV. *Obtulit verò in oratorio ſanctæ Dei Genitricis ſemper Virginis Dominæ noſtræ Mariæ, quod in mediana conſiſtit.*

Fecit in Baſilica Dei Genitricis ad Præſepe, & in ingreſſu præſepii, Regias veſtias ex argento puriſſimo. Leo III. fecit Regias, id eſt, majores fores Baſilicæ beatæ Mariæ ad Præſepe, veſtitas argento: ſic enim legendum pro *veſtias.*

Et hoc conſtituit, ut Dominicorum dies, vel in ſanctis ſolemnitatibus, hinc inde juxta lectorium conſiſterent, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore refulgerent. Lectorium eſt pluteus, è quo Evangelium legitur, legium. Leo Oſtienſ. libr. 3. Chronic. Caſſinenſ. cap. 32. Græcis ἀναλογεῖον. Suidas: ἀναλογεῖον ἐν ᾧ τίθενται τὰ βιβλία. Inde analogium. Gregor. Tur. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 94. *In cujus Baſilica analogius, in quo libro ſuprà poſito cantatur aut legitur, mirabiliter compoſitus eſſe refertur.* Idem de gloria Confeſſ. cap. 37. *Eſt ibi & ſepulcrum ipſius ſancti venerandi Epiſcopi, à quo hæc ædes nomen accepit, ſub analogio compoſitum.* Ekkeard Junior de caſib. Monaſt.

Digitized by Google

S. Gall. cap. 1. *Infantulis deinde per ordinem lectitantibus, & analogio deſcendentibus.* Diebus Dominicis vel aliis ſolemnibus lucernæ, vel cerei accenduntur, cum Evangelium legitur. Hinc ſemper juxta lectorium ceroſtata vel lucernæ ponuntur, ut infrà hoc loco: *Fecit verò ubi ſupra lectorium ex argento puriſſimo, necnon & ceroſtatos ex argento mundiſſimo, ſtantes juxta ipſum lectorium: & hoc conſtituit, ut Dominicorum die, vel in ſanctis ſolemnitatibus, hinc inde juxta lectorium conſiſterent, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore fulgerent.* Idem in Leone IV. *Similiter & in Monaſterio ſanctorum Joannis & Pauli fecit aliam lucernam argenteam, quæ Dominicis vel feſtis diebus juxta lectorium conſiſtentibus ad legendum ſacras lectiones magno luminis ſplendore luceſcat.* Idem in Benedicto III. *Cantharum argenteum ſedentem in pedibus quatuor, in quo in diebus feſtis atque Dominicis lucerna ſimul & cerei ponebantur juxta lectorium, mirifico opere fecit.* Vulgò lectrinum.

Regnum Spanoclyſtum ex auro puriſſimo. Regnum Spanoclyſtum eſt corona ex auro Hiſpanico, quod eſt laudatiſſimum. Aurum vel argentum Spanicum pro Hiſpanico. Anaſtaſ. in Leone IV. *Vela cum argento Spaniſco. Vela de Spaniſco ornata.* Et infrà: *Vela Spaniſca duo.* Idem in Benedicto III. *Spaniſcas quæ pendent ſuper altare.* Et infrà: *Veſtem de Spaniſco ornatam.* Spania pro Hiſpania, ut infrà: *Calicem aureum Spanoclyſtum, & patenam auream Spanoclyſtam.* Idem in Paſchali: *Regnum Spanoclyſtum ex auro fulvo.*

Et in muſileo beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum, fecit coronam ex argento. Pro *muſileo*, lege *mauſoleo.* Corpus S. Petronillæ à Paulo Papa tranſlatum, in cujus marmoreo ſarcophago inſcriptum legebatur: *Aureæ Petronillæ dilectiſſimæ filiæ.* Sigebert. in Chronic. ad annum 758. Idem error emendandus infrà eod. *Sed in muſileo beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum Apoſtolum, fecit vela alba majora tria.*

Sed & in Monaſterio ſancti Stephani quod appellatur Catagalla patritia, pari modo fecit caniſtrum ex argento. Hoc Monaſterium à Leone III. à fundamentis reſtitutum narrat. Anaſtaſ. infr. eod.

Necnon & in oratorio ſancti Viti, quod ponitur in Monaſterio quod appellatur de Sardas, fecit caniſtrum ex argento. Monaſterium de Sardis dictum, quòd poſitum fuit in vico Sardorum. Anaſtaſ. in Leone IV. *Fecit in Baſilica ſanctæ Dei Genitricis, quæ ponitur in vico, qui nuncupatur Sardorum, veſtem de fundato.* Et

Digitized by Google

infrà eod. *Pari modo & in Eccleſia ſanctæ Dei Genitricis Mariæ quæ ſita eſt in vico Sardorum.*

Et in oratorio ſancti Ceſarii quod ponitur in Monaſterio de Corſas, fecit ſimiliter caniſtrum. Monaſterium de Corſas ſic dictum, quia poſitum fuit in vico Corſarum. Romæ fuit vicus Corſarum. Anaſtaſ. in Leone IV. *Monaſterium Corſarum, quod juxta Baſilicam beati Sixti Martyris atque Pontificis ſitum eſt, &c.* Sardis & Corſis inſulis pulſis à Sarracenis locus ad habitandum in Urbe conceſſus à Pontifice.

Et in oratorio ſanctæ Mariæ, quod ponitur in Monaſterio Aquæ Salviæ, fecit ſimiliter. Monaſterium Aquæ Salviæ eſt Monaſterium S. Anaſtaſii Martyris, quod vocatur Ad Aquas Salvias. Anaſtaſ. in Benedicto III. *Obtulit etiam in Monaſterio ſancti Chriſti Martyris Anaſtaſii, quod vocatur Ad Aquas Salvias.*

Fecit ubi ſuprà ſcuta argentea duo ſcripta utroque Symbolo: unum quidem litteris Græcis, & alium Latinis. *Scutum hîc eſt tabula argentea oblonga in formam ſcuti, in qua ſcriptum erat Symbolum.* Ut infrà eodem: *Fecit & ſuprà in ingreſſu corporis ſcutum ex argento puriſſimo, in quo orthodoxæ fidei Symbolum ſcribi fecit.* Idem infrà in Nicolao I. *Calicem de auro ex lapidibus circumdatum cum ſcutis & diverſis lapidibus pretioſis hyacinthinis albis.* Cujus diminutivum eſt ſcutulum, quod eſt ſignum in modum ſcuti. Jo. Caſſian. collat. 1. cap. 5. *Quemadmodum hi quibus uſus eſt bellica tela tractandi, cùm ante Regem mundi hujus artis ſuæ cupiunt peritiam demonſtrare, in parviſſima quadam ſcutula, quæ depicta in ſe continet præmia, jacula, vel ſagittas intorquere contendunt.* Scutulæ ſunt veſtes ſcutulatæ, id eſt, ſcutulis diſtinctæ. Prudent. in Hamartigon.

Gaudeat & durum ſcutulis perfundere corpus.

Et hoc eſt genus veſtium quod Plin. libr. 8. cap. 48. vocat ſcutulatum textum. Et hoc fuiſſe inventum Galliæ refert Plin. ibidem: *Scutulis dividere Gallia inſtituit.*

Hic autem præclarus Antiſtes Hoſpitalem beato Petro Apoſtolo, in loco qui Naumachia dicitur, à fundamentis noviter conſtruxit. Naumachiæ fuere Romæ, in quibus edebantur navalium pugnarum ſpectacula, deductâ aquâ è Tyberi. Sidon. libr. 1. epiſt. 5. *Inter hæc patuit & Roma conſpectui, cujus mihi non ſolùm formas, verùm etiam Naumachias videbar epotaturus.* Hoſpitale à Leone III. conſtructum ad Naumachiam, cujus meminit idem ſuprà hoc loco: *In oratorio ſancti Peregrini, quod ponitur in*

Digitized by Google

Hoſpitali Dominico ad Naumachiam, fecit caniſtra ex argento. Idem in Paſchali: *Hoſpitale ſancti Peregrini poſitum ad beatum Petrum Apoſtolum in loco qui vocatur Naumachia, quod idem prædeceſſor ſuus conſtruxerat, &c.*

Necnon & rotas de chryſoclavo ornatas in circuitu de quadrapulo. Rotæ ſunt circuli aurei, qui ornatûs causâ appendebantur in ſacris ædibus. Hujuſmodi rotæ fiebant ex auro, vel argento, vel ſerico, ut infrà hoc loco: *Et rotas ſericas habentes hiſtorias Annunciationis, ſeu Natalis Domini noſtri Ieſu-Chriſti.*

Epiſcopium verò Albanenſe ſimul cum Eccleſia quæ in nomine beati Pancratii fundata eſt. Epiſcopi Cardinales habent titulum Cardinalem, id eſt, Eccleſiam in titulum Cardinalem, & juxta Epiſcopium, id eſt, domum Epiſcopalem: ut Epiſcopus Albanenſis, qui eſt unus è ſeptem Cardinalibus Epiſcopis, habuit in titulum Eccleſiam ſancti Pancratii; Epiſcopus Silvæ Candidæ habuit ſuum Epiſcopium juxta Baſilicam SS. Rufinæ & Secundæ, quæ erat titulus. Anaſtaſ. in Adriano: *Baſilicam SS. Rufinæ & Secundæ, quæ ponitur in Epiſcopio Silvæ Candidæ.* Eccleſiæ S. Pancratii meminit Gregor. libr. 3. epiſt. 13.

IN STEPHANO V.

L*UDOVICUS Imperator pro illius amore in finibus Franciæ curtem de ſuo proprio fiſco beato Petro Apoſtolo perpetuali uſu, per præceptionis paginam conceſſit.* Curtis eſt villa ſeu prædium. Frodoard. in Chronic. ad annum 937. *Quidam Presbyter de Bononis curte, ſic enim villa vocatur.* Adamus Bremenſis libr. 4. cap. 5. *Quinquaginta ergo curtes dominicales habuit Archiepiſcopus.* Curtis eſt diminutivum curiæ, quæ idem ſignificat, ut in Cap. *Cum Bertholdus. de re judicat. Curiam ſuam ſive fundum Nutneſtanen.* Eodem ſignificatu curtis voce pro prædio uſus eſt Anaſtaſ. in Gregorio IV. in fin. *In curte quæ cognominatur Draconis, domum ſatis dignam undique porticibus ab ſolariis circumdatam à ſolo noviter fieri ſtatuit. Fecit autem & in curte alia, quæ Galeria vocitatur, domum aliam largam ac ſpatioſam, ſatiſque præcipuam, ad opus atque utilitatem Pontificum, ubi obediens opportunum fuerit.* Curti nomen fuit Galeria, fortè à Galeria tribu, cujus meminit Onufrius Panvinius in Civit. Rom.

Digitized by Google

IN PASCHALI.

IN *ejuſdem venerabili Baſilica, ante aditum, quæ ducit ad corpus, in loco Ferrata altare conſtituit.* Corpus Eccleſiæ eſt chorus Eccleſiæ, ubi Clerici ſtant inter ſacra. Anaſtaſ. in Leone III. *Simulque & columnas volatiles tam in ingreſſu corporis dextra levaque, ex parte virorum, ac mulierum.*

Pariterque & concham ad ſpogiam pro nocturnis diligentiis ibidem ex argento conſtituit, penſantem libras ſeptem & uncias novem. In Baſilica S. Petri conſtituta fuit concha argentèa ad ſpongiam, id eſt, ad exprimendam ſpongiam, cujus uſus erat ad hauriendam urinam, cùm neceſſe eſſet de nocte ſurgentibus ad ſacrum Officium. Veteres ſpongiis utebantur ad obſcœna tergenda. Senec. epiſt. 70. *Nuper in ludo beſtiariorum unus è Germanis, cùm ad matutina ſpectarent, ſeceſſit ad exonerandum corpus: nullum aliud illi dabatur ſine cuſtode ſecretum; ibi lignum id quod ad emundanda obſcœna adhærente ſpongia poſitum eſt, totum in gulam farſit, & vi præcluſis faucibus ſpiritum eliſit.* Earumdem uſus fuit ad urinam excipiendam, & veſicam exonerandam. Martial. libr. 12. epigram. 48.

Quod ſciat infælix damnata ſpongia virgæ.

Spongiarum etiam multus uſus fuit ad detergenda & fovenda vulnera & ulcera. Plin. libr. 31. cap. 11. *Uſus earum ad abſtergenda, fovenda, operienda vulnera.* Jo. Chryſoſtom. homilia 27. ad Antiochen. διὰ τοῦτο οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν, μαλακῇ τινι σπογγιᾷ τὰ τοιαῦτα καταψήχουσιν ἕλκη. *Proinde periti Medici ſpongia quadam præmolli & humefactata ulcera leniter tractant.* Earumdem uſus fuit ad exhauriendam aquam. Idem in 1. ad Timoth. Homil. 14. καὶ δίσκους καὶ ἀμφορέας καὶ σπόγγους καὶ ἕτερα πολλὰ ἐπινοοῦνται, ὥστε ἀπαντλῆσαι. *Et diſcos atque amphoras & ſpongias & alia plurima ad exhauriendam aquam excogitata.* Spongiis uſi etiam retiarii ad ſiſtendum ſanguinem vulnerum. Tertull. de ſpect. cap. 25. *Poterit & miſericordia moveri defixus in morſus urſorum, & ſpongias retiariorum.* Spongiis madefactis foventur vulnera. Apuleius 1. de Aſino aureo: *Vulnus ſpongia effulciens.* Idem libr. 8. *Ille ſpongiis maditatis tumores comprimere.* Spongiarum etiam uſus fuit ad extergenda pavimenta, unde ſpongiæ cenſentur in inſtrumento domus, L. *Quæſitum.* § *Item pertica.* ff. *De inſtruct. inſtrum. legat.* Qoud jam obſervatum eſt alio loco. Anaſtaſ. in

Gregorio

Digitized by Google

Gregorio II. Ait, *pro nocturnis diligentiis*, id eſt, pro nocturnis neceſſitatibus, quæ ſæpius diligentiam deſiderant. Veteres res obſcœnas honeſta appellatione velabant, ut fures diligentes vocabant. Hieronym. 1. adverſus Rufinum: *Solemus & argutiſſimos fures diligentes vocare.* Aleatores volebant ſe dici teſſerarios. Ammian. libr. 28. *Quidam aleatorum vocabulum declinantes, ideoque ſe cupientes appellari teſſerarios.* Veteres non nominabant lotium ſine præfatione & verecundia. Plin. libr. 7. cap. 51. inter ſigna mortis recenſet *neglectum effluvium præfandi humoris*, id eſt, urinæ. Diligentiæ opponitur indiligentia. Plin. libr. 9. cap. 36. *Fraudatam profectò ſe luxuria credat, noſque indiligentiæ damnet.* Idem libr. 10. cap. 23. *Grues excubias habent pro nocturnis temporibus, lapillum pede ſuſtinentes, qui laxatus ſomno & decidens indiligentiam coarguat.*

Propitiatorium etiam altaris ex laminis argenteis exornatum circumduxit. Propitiatorium altaris eſt pars media altaris, ubi ſacrificium propitiationis, id eſt, pacis, offertur. Papias: *Propitiatorium dictum, quaſi propitiatoris oratorium.* Et ipſe Anaſtaſ. infr. hoc loco: *Et propitiatorium ſacri altaris ex argenteis laminis mirificè exornavit.*

Per quorumdam gentis Anglorum deſidiam ita eſt omnis illorum habitatio, quæ in eorum lingua burgus dicitur, flamma ignis exundante combuſta. Burgus eſt caſtrum, munimentum: inde Burgundiones dicti à burgis, in quibus habitabant, quæ erant caſtra per limitem diſpoſita. Oroſ. libr. 7. cap. 32. Iſid. lib. 9. cap. 2. Luitprand. libr. 3. cap. 12. Paul. Diacon. Hiſt. libr. 12. Veget. de re militar. libr. 4. cap. 10. *Caſtellum parvulum quem Burgum vocant.*

In qua & ſanctam Græcorum Congregationem aggregans. Paſchalis Cœnobium nomine ſanctæ Praxedis poſuit Græcis Monachis, qui die noctuque Græcè Deo pſallerent. Monaſterium SS. Stephani & Caſſiani pariter condidit Leo IV. in quo inſtituit Monachos Græcos. Anaſtaſ. in ipſo Leone IV.

Veſtem de blattin cum pſelliis. Veſtis de blattin eſt veſtis blattea, id eſt, purpurea. Gregor. Tur. libr. 2. cap. 38. *Et in Baſilica B. Martini tunicâ blatheâ indutus.* Nomen à blatta, quod eſt conchylium, quo conficitur purpura. Caſſiodor. 1. Variar. *Cum blattam quam noſtro cubiculo dare annis ſingulis conſuevisti, venire feſtina.* ψέλλια Græci, armillas, brachialia. Cujac. 10. obſ. 17.

In Eccleſia beatæ Cæciliæ Martyris fecit concham ex argento, ubi

S

& pretioſum ejuſdem Virginis caput condidit. Concha eſt vas cavum à ſimilitudine concharum maris, ut ſuprà hoc loco: *Concham ac ſpongiam pro nocturnis diligentiis ex argento conſtituit.* Idem in Hilaro: *Lacus & conchas triantas duas aquam fundentes.* Et infrà: *Lacum porphyreticum cum concha aſſita in medio aquam fundentem.* Alibi concha eſt vas marmoreum in veſtibulo Eccleſiæ, in quo pueri expoſititii deponi ſolebant, ut à matriculariis Eccleſiæ colligerentur. Wandelbert. Diacon. in Vit. S. Goar. apud Surium 8. Julii: *Moris quippe tunc Trevirorum erat, ut cùm caſa qualibet femina infantem peperiſſet, cujus nollet ſciri parentes, aut certè quem præ inopia rei familiaris nequaquam nutrire ſufficeret, ortum parvulum in quadam marmorea concha, quæ ad hoc ipſum ſtatuta erat, exponeret.*

IN EUGENIO.

QUID *aliud pertinentes, niſi quod ipſe ſuis honeſtis gerebat moribus, & ipſi pariter gerebant.* Pertinentes ſunt cognati & propinqui, qui ad nos pertinent, id eſt, pertinent ad affectum noſtrum, ut pertinentiæ ſunt res quæ ad nos pertinent, tanquam acceſſiones rei majoris, cap. *Cùm ad ſedem. de reſtit. ſpoliat. Cum poſſeſſionibus & pertinentiis.* Impertinentes ſunt alieni. Martianus Capella libr. 1. *Poſt hos quamplures alii, pro ſuis gradibus coelites, ac Deorum omnium populus, abſque impertinentibus convocandi.* Pertinentia ſunt, quæ proximè pertinent & juvant ad rem. Plin. libr. 29. cap. 7. *Quonam modo exoleverint in Medicinæ uſu, quæ tum parata, atquè pertinentia erant.*

IN GREGORIO IV.

OBTULIT *veſtem de fundato unam habentem mucrones per circuitum.* In re veſtiaria mucrones ſunt acumina fimbriæ veſtis, ut infrà hoc loco: *Cortinam Alexandrinam unam, vela alia habentia mucrones de fundato quatuor.* Aliàs mucro eſt acumen teli vel gladii. Papias: *Mucro non tantùm gladius eſt, ſed cujuſlibet teli acumen.* Hieronym. ad Heliodor. *Nunc verò inobediens ſpiritali mucrone truncatur,* Mucrones unguium leonis, acumina unguium interpretatur ipſe Solin. Polyhiſt. cap. 30. *Gradientes mucrones unguium vaginis corporum claudunt, ne acumina attritu retundantur.* Et ante eum Plinius libr. 8. cap. 15. *Mirum par-*

dos, pantheras, leones & ſimilia, condito in corporis vagina unguium mucrone, ne refringatur, hebeteturve, ingredi. Mucrones cornuum, Plin. libr. 11. cap. 37. *Omnia in mucronem migrantia.*

Vela de rodino quatuor, quæ ſacrum altare circumdant. Vela rodina ſunt, vela roſei coloris. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Veſtem rubeam de rhodina.* Idem in Zacharia: *Vela alithina, quæ & ornavit cum rhodicis.* Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. libr. 1. cap. 58. *Planetam diarodinam Byſantiorum* XX. *Pallium altaris diarodinum Byſant.* XVI. Idem libr. 3. cap. 19. *Pluviale diarodinum magnum, undique auro contextum. Pannum diarodinum cum aureis liſtis.*

Gemmas albas trecentas & octuaginta. Gemmæ albæ ſunt margaritæ, ut infrà eod. *Gemmas diverſas albas numero ſeptuaginta tres.* Et infrà: *Albas majores numero viginti & novem.* Et rurſus: *Albas modicas habens circum capitis coronam diverſè philopares.* Lege *filopares.* Sic interpretatur Anaſtaſ. in Leone IV. *Cum gemmis albis, id eſt, margaritis ſeptem.* Lamprid. in Heliogabal. *Orizam cum albis exhibens. Albas præterea in vicem piperis piſcibus & tuberibus conſperſit.*

Fecit veſtem auro textilem habentem in circuitu alvaviras legente de nomine Domni Gregorii quarti Papæ. Lege *albas virias.* Viriæ ſunt armillæ manuum. Iſidor. Origin. libr. 19. cap. 31. *Armillæ propriè virorum ſunt collatæ victoriæ causâ militibus, ob armorum virtutem, unde & quondam vulgò viriliæ dicebantur.* Inde viriæ Celticæ Plin. libr. 33. cap. 3. *Viriæ Celticæ dicuntur, viriles Celtibericæ.* Tertull. de Pallio: *Veſtigia caſtuum viria occupavit.* Ambroſius 1. de Abraham: *Inaures habebat quæ non gravarent aurem, ſed demulcerent: virias quæ manum non materiali auro onerarent, ſed ſpiritali actu levarent.* Viriæ diminutivum viriola. Inter ornamenta cenſentur viriolæ, quæ erant brachialia ex auro, vel ſmaragdis, aut aliis gemmis, L. *Quod tamen.* ff. *De contrah. empt.* L. ult. §. ult. *De auro & arg. legat.* L. 8. *De opt. legat.* Inde emendandus locus Anaſtaſ. in Benedict. III. *Rere factum miro opere totum ex gemmis alvaberis.* Lege *albis viriis*, id eſt, ex gemmis diſpoſitis in modum albarum viriarum, id eſt, armillarum. Ait: *Legente de nomine Domni Gregorii IV.* quia donariis inſcribebatur nomen donantis, ut infr. eod. *Legente de donis Dei & ſanctæ Mariæ quod vocatur Præſepe trans Tyberim, Domni Gregorii Papæ quarti.* Ut infrà eod. *Caniſtra argentea quatuor, legente ſancta Dei Genitrice Gregorii IV. Papæ.*

Digitized by Google

Item fecit & in Diaconia beati Hadriani Martyris in tribus fatis veſtem de fundato. Diaconia S. Adriani Martyris fuit in vico de tribus fatis. Ibidem fuit Baſilica ſanctorum Coſmæ & Damiani. Anaſtaſ. in Adriano: *Pariter & Baſilicam ſanctorum Coſmæ & Damiani ſitam in tribus fatis reſtauravit.* Fortè legendum *in tribus ſatis.*

In quo etiam Monachos Canonicos aggregavit, qui inibi officium facerent. Gregorius IV. reſtituit Baſilicam S. Mariæ, quæ dicta eſt Caliſti trans Tyberim, & ibi conſtituit Monachos Canonicos, id eſt, Canonicos regulares, & in eadem fecit ſanctum Præſepe, id eſt, oratorium Præſepis illius inſtar, quod eſt in Baſilica ſanctæ Mariæ Majoris, quæ inde ad Præſepe dicta eſt; de quo ſuprà in Eugenio.

Albas modicas habens circum capitis coronam, diverſè philopares. Lege *filopares, id eſt, lineam margaritarum quæ filo pariter pendebant.* Ut infrà eodem: *Gabathas aureas puriſſimas interraſiles philopares.* Lege *filopares.*

Cercelli paria duo habet gemmas pretioſiſſimas. Lege *circelli*, quod eſt diminutivum circuli. Circelli aurei vel argentei offerri ſolebant ornati variis gemmis. Gloſſ. G. B. ψέλλια, κιρκέλλια, δακτυλίδια. Circuli aurei ſunt inter ornamenta mulierum. Hieronym. 4. in Ezechiel. cap. 16. *Et uſque hodie inter cætera ornamenta mulierum ſolent aurei circuli in os ex fronte pendere.*

Murenas praſinales pretioſiſſimas duas. Murenæ ſunt torques aurei, ſeu monilia ex auro gemmis ornata, in longum ducta ad ſimilitudinem murenarum, quod eſt genus piſcis, ut infrà eod. *Item murenam trifilem auream.* Et rurſus: *Murenam in qua pendent gemmæ hyacinthinæ tredecim.* Hieronym. ad Marcellam de laudibus Aſellæ: *Aurum colli ſui, quod quidem murenulam vulgus vocat.* Murenæ erant textæ auri & argenti virgulis. Hieronym. in Eſaiam cap. 3. *Et murenulas quæ auri & argenti texuntur virgulis.* Murenulas praſinales dixit Auctor noſter, quia erant ornatæ gemmis praſinis. Hic enim gemmas ſolet ſæpius notatione coloris, quàm nominis deſignare, & paſſim facit ſimul mentionem gemmarum praſinarum, hyacinthinarum & albarum.

Item murenam trifilem auream, quæ habet gemmas diverſas albas numero ſeptuaginta, & buticulas triginta tres. Murenam trifilem vocat, quæ erat contexta tribus filis, id eſt, lineis margaritarum. Murenam filatam vocat infrà: *Item murenam filatam, ex qua gemmæ pendent quatuordecim.* Et quæ infrà habebat plures buti-

Digitized by Google

culas, id eſt, orbiculos vel bullas aureas, *des boüillons d'or.* Anaſtaſ. in Sergio II. *Gabathas interraſiles deauratis cum bullis duabus.* Idem in Leone IV. *Vela habentia cruces, & gammadias de chryſoclavo, & gemmis de bullis aureis* 23. Et infrà: *Fecit coronas ex argento puriſſimo duas pendentes in catenulis aureis cum gemmis & bullis deauratis.* Et infrà: *Cruces & gammadias de chryſoclavo cum orbiculis.* Hieronym. in Eſaiam cap. 3. in illa verba, *& lunulas & torques: Habent mulieres in lunæ ſimilitudinem bullulas dependentes, quas nos ad Eccleſiæ ornamenta transferimus.*

Digitiæ aureæ novem pendent in filo aureo. Digitiæ hîc ſunt murenæ aureæ ſeu annuli, in modum murenularum, quæ digitiæ dicuntur, quia digitis inſeri ſolent, inſtar annulorum. Gregor. Tur. de glor. Confeſſ. cap. 35. *Aiebant etiam annulos murenulaſque aureas circa eam repertas.*

Signum Chriſti habet navicellas duas, & murenas tres. Id eſt, ſignum crucis; Crucifixus ex auro habet pendentes navicellas, id eſt, naviculas ex auro. Leo Oſtienſ. Chr. Caſſ. libr. 3. cap. 57. *Quinque pallia, & naviculam auream.* Et murenas, id eſt, torques ex auro & gemmis pendentes ornatus causâ.

Omnes morenas cum petinante eorum. Lege *omnes murenas cum pertinente eorum*, id eſt, cum pertinentiis ſuis. Pertinentia murenarum erant gemmæ, & buticulæ, id eſt, buticulæ ſeu pilulæ, orbiculi aurei, qui pendebant ex eis, ut ſuprà obſervatum eſt. Vel, ſi mavis, lege *cum pectinante*, id eſt, pectinato opere. Pectinatum opus. Feſtus.

Signum Chriſti habet hiſtoriam in modum leonis incapillatam, cum diverſis operibus puriſſimis aureis pendentibus in catenulis quatuor & uncino uno. Signum Chriſti eſt ſignum crucis, quod dicitur habere hiſtoriam incapillatam, quia tegi ſolebat velo cilicino, quod dicitur capillatium, quia contextum eſt capillis, id eſt, pilis hircorum: ſic tabernaculum opertum erat capillatio, Exod. 26. *Et facies vela capillacia operire ſuper tabernaculum.* Quem in locum Auguſtin. Quæſt. in Exod. cap. 108. *Quæ capillatia, inquit, vela ſunt, id eſt, cilicina.* Idem de Civit. Dei libr. 22. cap. 8. *A quodam Judæo dicit ſibi fuiſſe perſuaſum, ut annulum capillatio vinculo insereret, quo ſub omni veſte ad nuda corpori cingeretur.* Et mox: *Surgens ut iter perageret, ante pedes ſuos illum jacentem annulum vidit, & capillatiam zonam qua fuerat alligatus, mirata tentavit.* Statuæ & ſigna Deorum velis operiri ſolebant, quæ obducebantur & reducebantur. Apuleius de Aſino aureo lib.

11. *Sic ad inſtar ſolis exornato, & in vicem ſimulacri conſtituto, repente velis reductis, in aſpectum populi errabam.* Vela cilicia etiam præfigebantur ædificiis, putà foribus, vel feneſtris, ne vento aut pluvia laborarent. L. *Fundi.* §. *Reticuli.* ff. *De act. empt.* L. *Quæſitum.* §. *Vela. de inſtr. inſtrum. legat.* Vela cilicia etiam texta in caſtrorum & nautarum uſum. Virgil. 3. Georgic.

Nec minus interea barbas incanaque menta
Cinyphii tondent hirci, ſetaſque comantes
Uſum in caſtrorum, & miſeris velamina nautis.

Et ibi Servius: *Quia de ciliciis poliuntur loricæ, & teguntur tabulata turrium, ne jactis facibus ignis poſſit adhærere.* Signum Chriſti memoratur habens hiſtoriam in modum leonum incapillatam, quia opertum erat velo cilicino intexto figuris textilibus leonum. Ait, *uncino uno.* Uncinum eſt diminutivum unci, ex quo pendebant orbiculi ſeu bullæ aureæ, quæ ornatûs causâ apponebantur murenis. Anaſtaſ. in Leone I V. *Coronam obtulit cum catenulis quatuor & delphinis decem, habentem lilium & uncinum penſantem libras duas.*

Nam priùs altare in humili loco ſitum fuerat, penè in media teſtudine. Teſtudo eſt camera fornicata. Apud veteres omnia templa erant facta in modum teſtudinis. Virgil. 1. Æneidos: *In foribus Divæ media teſtudine templi.* Et ibi Servius: *Quidam tradunt apud veteres omnia templa in modum teſtudinis facta.* Similis ferè erat forma ſacrarum ædium. Media pars ædii aſſurgebat in teſtudinem, ſub qua altare collocari ſolebat.

Gemmiliones octo penſ. ſinguli libras duas. Gemelliones, ut legunt Lacerda & Voſſius, ſunt unci pares formâ, quaſi gemelli fratres.

Necnon & in fronte paradyſi jam fatæ Eccleſiæ. Paradyſus eſt atrium Eccleſiæ, de quo ſuprà in Dono.

Et alia nova adjecit, in quibus tres caminatas fieri juſſit. Gregorius IV. Paracellario B. Petri adjecit tres caminatas. Caminata eſt camera habens caminum. Sangallenſ. de geſt. Carol. M. libr. 1. cap. 5. *Finitis autem laudibus matutinis, cùm Rex ad Palatium vel caminatam dormitoriam, calefaciendi & ornandi ſe gratiâ, pro tantæ feſtivitatis honore rediret.* Helmold. Hiſt. Slav. libr. 1. cap. 14. *In loco qui dicitur Neronna, ubi etiam fuit oratorium & caminata muratore opere facta.* Et Anaſtaſ. ipſe in Nicolao I. *Fecit triclinium cum caminatis ad honorem & decorem ejus.*

Siclonem unum penſantem libras tres. Siclonem perperam pro *ſcyphonem.* Scyphus vel ſcypho eſt genus vaſis vinarii. Scyphus

Digitized by Google

eſt vas anſatum, è quo vinum funditur in pocula, L. *Sed ſi meis. §. Proculus. de adquir. rer. dom.* Anaſtaſ. in Leone III. *Item calicem majorem fundatum cum ſcyphone penſ. libras triginta & ſeptem.* Veget. de re veterinar. libr. 1. cap. 10. *Ad ſcyphonem paulatim infundes, non ſemel à cornu.* Idem libr. 2. cap. 20. *Paululum aquæ frigidæ cum foliis hederæ diutiſſimè contundes, ſuccum exprimes, & per ſiphonem ei in oculum defundes.* Hiſpanis guillones vaſcula vinaria. Paul. Diacon. de Vit. Patrum Emeritenſ. cap. 2. *Vaſcula vinaria, quæ uſitato nomine guillones, aut flaſcones appellant.*

Portis ſimul ac ſeris, & catharactis eam undique permunivit. Cataracta eſt crates ferrea, portæ urbis vel caſtri munimentum, *une herſe.* Livius libr. 27. cap. 30. *Porta cataracta dejecta clauſa erat, eam partim vectibus levant, partim funibus ſubducunt.* Aliàs cataracta eſt ſuffuſio oculorum. Gregor. Tur. de Mirac. D. Martini libr. 2. cap. 15. *Luceſcente autem die reſeratis cataractis luminum lumen videre promeruit.* Idem de Vit. Patr. cap. 19. *Statimque reſeratis cataractis mundum latè patentem, quæ fuerat cæca, proſpexit.*

Petrarias nobili arte compoſuit. Petraria eſt machina bellica graviores lapides mittens ad quatiendos muros. Paulus Diaconus de geſt. Longobard. libr. 5. cap. 8. *Cumque hoc dixiſſet, caput ejus abſciſſum eſt, atque cum belli machina quam petrariam vocant, in urbem projectum eſt.* Ademarus Monachus S. Eparchii Engoliſmenſis in Vita Caroli M. *Deoque volente petrarias quas paraverunt, in ſuo plus damno ſenſerunt, quàm illi de caſtello.* Turpin. in Vit. ejuſd. cap. 9. *Aptatis juxta murum petrariis & manganellis & Troiis & arietibus.* Matth. Paris ad annum 1215. *Petrariam, quæ* Malveiſine *Gallicè nuncupatur*, id eſt, malus vicinus.

Fecit velum Alexandrinum habens phaſianos duodecim. In deliciis hac ætate erant veſtes belluatæ, id eſt, variis figuris animalium intextæ. Ammian. libr. 14. *Longiores fimbriæ tunicæ, perſpicua lucent varietate liciorum, effigiatæ in ſpecies animalium multiformes.* Anaſtaſ. ipſe ſuprà eod. *Vela Alexandrina tria, ante portas majores pendentia, habentia homines & caballos.* Alexandrina tapetia variis belluarum, avium, hominum figuris intexta erant. Plaut. in Pſeudolo: *Neque Alexandrina belluata conchyliata tapetia.* Hoc genus veſtium polymitas appellant, vel Alexandrinas, quia fuit inventum Alexandriæ. Plin. libr. 8. cap. 48. *Plurimis verò liciis texere, quæ polymita appellant, Alexandria inſtituit.*

Vbi obediens opportunum fuerit. Fecit domum in curte, cui no-

Digitized by Google

men erat Galvia, ut ibi cum ſuis hoſpitaretur, ubi obediens, lege *obdiens*, vel *obdieſcens*, id eſt, diem habens, opportunum fuerit. Sic *dietim* pro *in dies* dixit idem in Adrian. II. *Sed dietim fervore ſancti Spiritus temperati, ad unitatem ſacræ Synodi reverſi ſunt.*

IN SERGIO II.

TUNC *Præſul eum Scholæ Cantorum ad erudiendum communibus tradidit litteris.* Schola Cantorum eſt Ordo Cantorum, vel locus ubi Cantores inſtituebantur, ut infrà hoc loco: *Ut omnes ipſius præcelleret Scholæ puerulos.* Anaſtaſ. infrà in Leone IV. *Hic pius Antiſtes in Baſilica beati Pauli Apoſtoli veſpertinas publicè à cuncto Clero & Schola conſtituit die natali ejus pſalli laudes.* Et idem antè in eodem: *Scholam Cantorum quæ pridem orphanotrophium vocabatur, à fundamentis reſtauravit.* Scholam Cantorum Romæ inſtituit Gregorius I. & eis ædes diſpoſuit in Baſilica S. Petri, & Lateranenſi Patriarchio. Jo. Diaconus libr. 2. cap. 6. *Scholam quoque Cantorum, quæ hactenus eiſdem inſtitutionibus in ſancta Romana Eccleſia modulatur, conſtituit, eique cum nonnullis prædiis duo habitacula, ſcilicet ſub gradibus Baſilicæ beati Petri Apoſtoli, alterum verò ſub Lateranenſis Patriarchii domibus fabricavit, &c.* Hinc Magiſter Scholæ eſt Præfectus Scholæ ſeu Ordinis Cantorum. Ademar. in Vit. Caroli M. *Domnus verò Rex revertens in Franciam miſit unum Cantorem in Mettis civitate, alterum in Sueſſionis civitate, præcipiens de omnibus civitatibus Franciæ Magiſtros Scholæ Antiphonarias eis ad corrigendum tradere, & ab eis diſcere cantare.* Eadem analogiâ Scholæ palatinæ dicuntur Ordines militantium in Palatio, L. 22. C. Th. *De erogat. milit. annon.* L. 8. C. eod. *De annon. civilib. & pane gradili.* Ambroſ. 1. ad Timoth. cap. 12. *Scholæ enim ſunt, quæ poſitis in ſe dant dignitatem, ut loci honor hominem faciat glorioſum, non propria laus.* Coripp. de laud. Juſt. libr. 3.

Acciti Proceres omnes, Scholaque palati eſt.

Anaſtaſ. ipſe infrà hoc loco: *Univerſas militiæ Scholas unà cum Patronis direxit.* Et infrà: *Tunc ſuo univerſo cum populo omnibus Romanis Judicibus & Scholis antecedentibus, ad beatum Petrum ſtuduit properare.* Idem infrà in Adriano II. *Obviati omnibus Scholis, videlicet Spathariorum, Cnadidatorum, Strategorum, Mandatorum, cæterorumque palatinorum Ordinum.*

Dixit quòd nullo maligno animo, aut aliqua pravitate, vel malo ingenio

ingenio adveniſſet. Malum ingenium, vel ingenium ſimpliciter, pro malo animo & conſilio. Anaſtaſ. in Leone IV. *Videntes itaque quia in Anaſtaſium Chriſti unitas, almaque concordia nullo flectebatur ingenio.* Idem in Nicolao I. *Nihilominus præcipimus tibi, ut nunquàm res cujuſcumque perſonæ qualicumque ingenio vel carthulâ acquiſitas, & poſſeſſas olim, modò occupes.* Aliàs ingenia ſunt machinæ bellicæ, quibus muri urbium & caſtrorum quatiuntur. Jo. Bromton. in Ricardo I. ad ann. 1189. *Ingenia verò & pararia Chriſtianorum ita retro foſſata erant, quòd nullus ex parte adverſa poterat eis nocere.*

Poſt hæc verò Ebbo quidam, & Bartholomeus Archiepiſcopi, qui pro criminibus ſuis privati honore, ab Eccleſia fuerant expulſi, à ſanctiſſimo Summo Pontifice poſtulabant, ut eos reconciliare, ac Pallium eis tribuere dignaretur. Ebbo Rhemenſis Epiſcopus depoſitus ob conjurationem in Ludovicum P. Imp. Flodoard. Hiſt. Rhemenſ. libr. 2. cap. 20. Baldric. Nov. libr. 1. cap. 41. Ebbo depoſitus redactus ad communionem laicam, poſtulabat à Pontifice ſe reſtitui communioni Eccleſiaſticæ; ſed non eſt auditus. Et hoc eſt quod ſequitur: *Quos etiam idem Præſul nec communionem inter Clerum dignos eſſe ſuſcipere dicebat, ſed inter communem populum communicandi licentiam tantummodo haberent.* Sic Guntherus Archiepiſcopus Colonienſis, & Thietgaudus Archiepiſcopus Trevirenſis, à Nicolao I. depoſiti & excommunicati, quòd Thietbergam Lotharii uxorem illegitimam pronunciaſſent, in Italia exulantes mortui laica communione ſibi tantùm conceſſa. Regin. 1. Chronic. Sigebert. ad ann. 883. Can. *Scelus.* 2. qu. 1. Nicolaus I. epiſt. 58.

IN LEONE IV.

HIC primùm à parentibus ob ſtudia litterarum in Monaſterium beati Martini Confeſſoris Chriſti, quouſque ſacras Litteras plenitus diſceret, ſponte conceſſit. Hac ætate Scholæ erant in Monaſteriis, in quibus nobiles pueri inſtituebantur. De quo ſatis dixi in Aſceticis.

Peregrinos ac pauperes, minuſque habentes. Minus habentes, ſunt tenuiores facultatibus. Daniel. 5. *Appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens.* Habere eſt opum copiam habere. Solin. Polyhiſt. cap. 34. *Troglodytæ ſpecus excavant, illis teguntur, nullus ibi habendi amor. A divitiis paupertate ſe abdicarunt volun-*

Digitized by Google

taria. In jure habere dicitur, qui rem obtinet jure dominii, L. *Habere licere*. ff. *De evict*. L. *Stipulatio iſta*. §. *Hi qui ſunt. de V. O*. L. *Nomen filiarum*. §. ult. *de V. S*. Pomp. Mela de ſit. orbis libr. 1. cap. 4. *Et Satyri ſine tectis paſſim & ſedibus vagi habent potiùs terras, quàm habitent*. Senec. de Benefic. libr. 7. cap. 10. *Cautiones vacua habendi ſimulacra*. Inde vulgare *avoir*. Eo pertinet quod dicitur in L. 4. §. *Inopes. de muner. & honor*. inopes onera patrimonii ipſa non habendi neceſſitate non ſuſtinere.

Ipſe ſolertiſſimus Pontifex ſecundùm antiquam conſuetudinem, canonica auctoritate decrevit, atque conſtituit, ut dum ſacra Miſſarum ſolemnia in Eccleſia celebrantur, nullus ex laïcis in Presbyterio ſtare, vel ſedere aut ingredi præſumat, niſi tantùm ſacra plebs, quæ in adminiſtratione ſacri officii conſtituta videtur. Idem refert Sigebert. in Chronic. ad ann. 847. in hoc deceptus, quòd id tribuit Leoni V. Idem refertur ex Concilio Moguntino in cap. 1. *de vit. & honeſt. Cleric*. Hoc decreto ne laïci ſtent intra Presbyterium, jus novum non eſt ſtatutum à Leone IV. ſed antiquum comprobatum. Antiquiſſimus enim mos Eccleſiæ fuit, ut laïci ſtarent extra cancellos altaris. Auguſtin. de Civit. Dei libr. 22. cap. 8. *Venit & Paſcha atque ipſo die Dominico mane, cùm jam frequens populus præſens eſſet, & loci ſancti cancellos, ubi Martyrium erat, idem juvenis orans teneret*. Et notatur ſequior uſus Donatiſtarum, quòd laïci cum Clericis promiſcuè ſtarent intra cancellos. Idem epiſt. 168. *Minatur & tranſit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum ſanguinem fremens albis veſtibus candidatur. Conſtituitur intra cancellos eminens atque conſpicuus*. Communicaturi laïci tantùm admittebantur intra cancellos. Idem Homil. 49. *Ego ſcio quia ſapientes amant me: in hoc à communione ſe cohibent, qui ſciùnt quia novi peccata ipſorum, ne de cancellis projiciantur*. Et hoc eſt quod in Capit. Moguntino modò laudato integrùm ſervatur, ut laïcis ad communicandum, ſicut mos eſt, pateant ſancta ſanctorum. Uni Imperatori licuit ſanctuarium ingredi, cùm dona oblaturus eſſet, Synodi VI. in Trull. can. 69. Vertigine correptum Valentem Imperatorem, dum in die Epiphaniæ dona oblaturus ex more intra velum altaris ſtetiſſet, εἴσω τοῦ παραπετάσματος, tradit Gregor. Nanzianz. orat. 20.

Fecit coronas ex argento puriſſimo, habentes unà clamacterios argenteos ſubter pendentes triginta & ſeptem. Clamacterii ſunt tintinnabula, ſeu crepitacula, quæ pendebant è coronis ornatûs causâ.

Digitized by Google

Anaſtaſ. in Sergio II. *Regnum de argento cum tintinnabulis.*

Sancta præcedente icona, ad Baſilicam ſancti Hadriani Martyris, ſicut mos eſt, propriis pedibus, cum omni Clero perrexit. Icona ſeu icon eſt imago. Anaſtaſ. infr. eod. *Calicem ſanctam Evangeliſtarum habentem iconam.* Et infrà: *Cum beatiſſimi Stephani primi Martyris icona.* Idem in Benedicto III. *Dominique Jeſu-Chriſti, ejuſque ſemper Virginis genitricis iconam bipenni, quod non debuerat, ad ima dejecit.* Et infrà: *Ex argento puriſſimo, auroque perfuſam fecit iconam.* Iconia. Papias: *Iconia imago, à Græco εἰκών.* Robertus Montenſis in Supplemen. Sigebert. ad ann. 1183. *Et obtulit ei ſigillum iconiæ ſuæ.* Matth. Paris ad ann. 1204. *De iconia Dei Genitricis.* Jo. Bromton. in Ricardo I. ad ann. 1190. *Faron dicitur locus, ubi civitas ſita eſt: & Chriſtiani qui eam ædificaverunt, ſic eam nominaverunt, qui in nomine Dei Genitricis Mariæ quamdam iconiam ſupra murum ſtatuerunt.*

Et crucis propriis faciens ſignaculum digitis, ampliùs ignis extendere flammas non potuit. Vico Saxonum flagrante, Pontifex ſigno crucis ignem extinxit.

Octavam Aſſumptionis beatæ Dei Genitricis diem, quæ minimè Romæ antea colebatur, vigiliis ſacris matutiniſque cum omni Clero pernoctans laudibus in Baſilica ejuſdem ſemper Virginis Dominæ noſtræ, quæ foris muros juxta Baſilicam beati Laurentii Martyris ſita eſt, celebrari præcepit. Octava Aſſumptionis B. Mariæ à Leone IV. inſtituta. Aſſumptio B. Mariæ inter majores feſtivitates anni. Capitular. libr. 1. cap. 164.

Omnes qui aderant huic celebritati, plures argenteos erogavit. In die Aſſumptionis B. Mariæ Leo IV. largitionem fecit in plebem: quod fuiſſe moris Pontificii, jam obſervatum eſt ſuprà in Theodoro. Sic in die benedictionis Leoninæ urbis largitio in plebem facta à Leone IV. ut infrà: *In qua ſcilicet civitate magnam ſive Romanis, ſive diverſis nationibus, in ſummæ ſolemnitatis die rogam diſtribuit.* Et in die benedictionis alterius urbis Leopolis dictæ, æquè largitio facta in plebem, ut ſubjungitur infrà hoc loco: *Et non modicam manibus propriis, præ amoris magnitudine, univerſo populo rogam diſtribuit.*

Fecit iſdem benigniſſimus crucem auream noviter, & ipſa crux, ut mos antiquitus eſt, Subdiaconi manibus ferebatur ante equum prædeceſſorum Pontificum. Crux ubique præfertur ante Romanum Pontificem. Patriarchæ habent jus præferendæ crucis ubique, niſi in urbe Roma, & ubicumque Pontifex præſens extiterit,

Digitized by Google

vel Legatus ejus utens inſignibus Legationis, Cap. *Antiqua. de privilegiis.* Ro. Pontificem equo vectari moris fuit. Anaſtaſ. in Benedict. III. *De qua exeuntes, eum ſuper equum ovantes, in quo Leo Præſul ſedere conſueverat, poſuerunt.* Idem in Adriano II. *Plerique in equo, cujus ſeſſione ſanctiſſimus Papa Nicolaus ad ſanctum Petrum pergens, uſus fuerat, eum cum Pontificali Pallio impoſitum præcedentibus Axiomaticis, in urbem redire, Patriarchiumque ſubire conſpexerant.*

Fecit denique tabulam de ſmalto, opus ducentas ſexdecim auri obrizi penſan. libras. Smaltum eſt genus picturæ encauſticæ. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Rete factum miro opere totum ex gemmis alvaberis, & bullis aureis, concluſas etiam auri petias in ſe habens ſmaltitas.* Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. libr. 1. cap. 20. *Super altare autem S. Benedicti argenteum cyborium ſtatuit, illud auro & ſmaltis ſimul exornans.* Et cap. 56. ejuſd. libr. *Crucem etiam pulcherrimam cum gemmis ac ſmaltis ad præcedendum fecit.* Idem lib. 2. cap. 24. *Hic Abbas fecit capſam argenteam magnam inauratam, cum ſmaltis coloris varii & gemmis.* Vulgò *émail*, Italis *ſmalto.*

In Baſilica ſancti Sebaſtiani Martyris, quæ in Fraſcata conſiſtit. Fraſcata eſt vicus ſuburbanus hortis & aquis irriguis amœniſſimus. Anaſtaſ. in Benedicto III. *Necnon & in Baſilica ſancti Chriſti Martyris beati Sebaſtiani, quæ ponitur in loco qui vocatur Fraſcata.* Idem in Nicolao: *In Principis Apoſtolorum æde Fraſcatæ conſtructa.* Antiquis Tuſculum.

In Monaſterio S. Silveſtri, ſanctique Benedicti, & ſanctæ Scholaſticæ, quod nuncupatur ſub Lacu, veſtes de fundato tres. Monaſterium ſancti Benedicti ſub Lacu, eſt primum Monaſterium quod condidit Benedictus, & unde migravit Montem Caſſinum. Sigebertus in Chronic. ad ann. 559. Leo Oſtienſ. libr. 1. cap. 1. Extat celeberrima Conſtitutio Innocentii III. in cap. *Cùm ad Monaſterium. de ſtat. Monachor.* ad Abbatem & Conventum Sublacenſem.

Necnon & in Eccleſia ſanctæ Genitricis Dei Mariæ, quæ ponitur in Morenico Narrano, fecit veſtem de fundato unam. Perperam Morenicum legitur, pro *Marenico.* Marenicum eſt regio maritima Latii, vulgò *Mareſme.* Narranum dicitur, quâ Nar amnis influit in Tyberim, cujus meminit Plin. libr. 3. cap. 5.

Chriſto ſolatiante. Solatiari eſt ſolatio levare. Gregor. libr. 1. epiſt. 13. *Huic vos ſolatiari, in quo ſibi neceſſe fuerit, admonemus.*

Digitized by Google

Et idem epiſt. 19. ejuſd. libr. *Solatiante Domino nobis.* Thom. Cantiprat. libr. 1. cap. 10. *Si Moniales ſuas ad ſolatium educebat, in medio omnium conſidebat, & aliquid de Deo, vel de Scripturis, vel etiam de moribus proponebat.*

Ut prædicta civitas, quæ à proprio conditoris ſui nomine Leoniana vocabatur. Leo IV. collem Vaticanum, ubi eſt Baſilica B. Petri, muris cinxit, adverſus Sarracenorum irruptiones, & Leoninam urbem de ſuo nomine appellavit: quam Corſis à Sarracenis patriis ſedibus pulſis habitandam & tuendam tradidit, ut ait Anaſtaſ. hîc. Luitprand. Ticinenſ. Hiſt. libr. 1. cap. 8. Sigebert. ad annum 836. Leo Oſtienſ. libr. 1. cap. 29. Hoc factum eſt collatis operis civitatum, maſſarum & Monaſteriorum, ut paulò antè indicat Anaſtaſ. *Tunc omnibus ita viſum eſt, ut de ſingulis civitatibus maſſiſque univerſis publicis, ac Monaſteriis per vices ſuas generaliter advenire feciſſet, ſicut & factum eſt.* Leoninæ urbis meminit Gunter. Ligurin. libr. 3.

qui ſacra beati
Corripiant poſitâ formidine limina Petri,
Atque Leoninæ munimina fortiter urbis.

Vaticanum hodie nobile Baſilicâ S. Petri, & Pontificio Palatio, olim domicilium vilis plebiculæ. Tacit. 2. Hiſt. *Poſtremò ne ſalutis quidem curâ, infamibus Vaticani locis magna pars tetendit.* Ammian. libr. 27. *Ut liberalem ſe & multitudinis oſtenderet contemptorem, accitos è Vaticano quoſdam egentes opibus ditaverat magnis.*

Et inter cætera ab Epiſcopis Cardinalibus aquam fieri benedictam præcipit. Leo IV. cum Clero univerſo Leoninam urbem ſemel exædificatam nudis pedibus circuivit, & benedixit aquâ benedictâ ad hoc per Epiſcopos Cardinales. Idem aliam urbem de ſuo nomine Leopolim dictam condidit, & pedes circuivit, & benedixit aqua benedicta per muros ſparſa, ut infrà ſubjungitur.

Super poſterulam, ubi mirum in modum Caſtellum præeminet, quæ vocitatur ſancti Angeli. Poſterula eſt poſtica, ut infr. eod. *Tertiam verò orationem cecinit ſuper poſterulam aliam, quæ reſpicit ad Scholam Saxonum, quæ ex eorum vocabulo Saxonum poſterula appellatur.* Idem in Benedict. III. *Et ingreſſus eſt per poſterulam, quæ appellatur ſanctæ Agathæ, in urbem Romanam.* Porta poſterula hîc eſt una è ſeptem portis urbis Leonianæ. Poſticam Græci ψευδόθυρον, unde tranſlatum eſt Latinum pſeudothyrum. Am-

Digitized by Google

mian. libr. 14. *Per Palatii pſeudothyrum introducta.* Alii poſticulam. Leo Oſtienſ. Chron. Caſſ. libr. 3. cap. 1. *Eccleſiæ poſticulam.*

Caſtellum ſancti Angeli, ad Tyberim. Olim moles Adriani. Baron. in Martyrolog. R. Sept. 29. Leo IV. Adriani molem munivit, & ex ea caſtrum fecit, quod dictum eſt S. Angeli. Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſinenſ. libr. 2. cap. 18. *Quo tempore idem Imperator Creſcentium Romanum Senatorem, qui ſe in Caſtello ſancti Angeli, juxta pontem ſancti Petri, adverſus eum rebellando ſe munierat, ſacramento deceptum cepit.*

Super poſterulam aliam quæ reſpicit ad Scholam Saxonum. Romæ fuit Schola Saxonum, quam ab omni cenſu liberavit Marinus Pontifex, rogante Elfredo Rege. Rogerus Hoveden. ad ann. 887. *Marinus Papa Scholam Saxonum in Roma morantium, pro amore & deprecatione Regis Elfredi ab omni tributo & telone liberavit benignè.* Romæ quamplures & diverſæ fuere Scholæ peregrinorum, ut Francorum, Friſonum, Saxonum & Longobardorum, de quibus meminit Anaſtaſ. in Leone III. *Simul etiam & cunctæ Scholæ peregrinorum, videlicet Francorum, Friſonum, Saxonum atque Longobardorum, &c.* Et idem infr. hoc loco: *Et in Eccleſia ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, quam ipſe beatiſſimus Pontifex, à fundamentis ſuper Scholam Saxonum noviter conſtruxit, obtulit veſtes de fundato tres.*

In exordio ſui Pontificii. Pontificium pro Pontificatu, vel ſumma poteſtatis. Arnob. adverſ. Gent. libr. 2. *Ita unius Pontificium Chriſti eſt, dare animis ſalutem.* Idem vel alius in Pſalm. 68. *Ergo hi accipiunt Pontificium judicandi.* Idem in Pſalm. 113. *Dabat Pontificium dominandi Sacerdotibus templorum.* Solin. Polyhiſt. cap. 21. *Devotionis quam peregrè proſequebantur, Pontificium mox intra fines ſuos receperunt.* Symmach. libr. 10. ep. 44. cauſæ Pontificium; & in L. 1. C. Th. *de Epiſc. judic.* Pontificium diſceptationis; & in L. 1. C. eod. *De bon. matern.* fruendi Pontificium.

In hac denique poſt cætera Synodo Anaſtaſius Presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli, ab omnibus canonicè eſt depoſitus, eo quòd Parochiam ſuam per annos quinque, contra Canonum inſtituta, deſeruit. Anaſtaſius Preſbyter Cardinalis tit. B. Marcelli in Synodo Romana depoſitus ob moram quinquennii in aliena Parochia, propriâ relictâ, ut conſtat ex hoc loco Anaſtaſ. & ex d. Synodo. Unde deſumptum eſt cap. 2. *De Cleric. non reſidentib.* Ejuſdem Anaſtaſii meminit Auctor noſter in Adriano II.

Inter quos ipſe Præſul civitatem quam fieri juſſerat, Petro inter-

Digitized by Google

veniente, offert depictam. Leo IV. Leoninam urbem à ſe conditam in tabula depictam Petro obtulit. Romæ urbis imaginem ſpecie mulieris ponit Corippus de laud. Juſtin. libr. 1.

Addidit antiquam tendentem brachia Romam,
Exerto & nudam geſtantem pectore mammam.

Obtulit tres oleas mazoricas admirabilis pulcritudinis, ſerico textas, coloreque depictas, quæ videlicet feſtis diebus in circuitu altaris majoris dependerent. Obtulit oleas majoricas: ſic legendum exiſtimo, id eſt, majores, id eſt, pallia ſerica majora, intexta majoribus oleis, & coloris oleæ, id eſt, viridia. Oleæ majores regiæ & majorinæ dictæ. Plin. libr. 15. cap. 3. *Indicio ſint, quæ regiæ vocantur, ab aliis majorinæ.* Sic calcei hederacei dicti à colore hederæ, id eſt, virides. Trebell. Pollio in Claudio: *Calceos mulleos, & cereos, & albos, & hederacios viris omnibus tulit, mulieribus reliquit.* Herbarum colorem pro viridi dixit Martial. libr. 5. epigr. 24.

Herbarum fueras indutus, Baſſe, colores.

Majorica prò major. Duæ ſunt Baleares inſulæ, quarum altera major, Majorica, altera minor, Minorica dicta eſt.

Fecit autem & in Eccleſia ſancti Marciani, quæ ſita eſt in Domucella, quæ vocatur Balnearola, veſtem de fundato unam. Eccleſia S. Marciani Martyris fuit Romæ, ſita in loco, cui nomen Domucella. Domucella, Domuncula, οἰκίσκος: inde nomen loco, quia ibi fortè erant humiliores ædes, in quibus tenuiores habitabant. Eidem loco nomen fuit Balneorola, quia ibidem erant balneola, id eſt, minora balnea publica in uſum plebis. Romæ in ſingulis regionibus urbis erant balnea. Lamprid. in Alexandr. Severo: *Alexander balnea omnibus regionibus addidit, quæ fortè non habebant.* Inde ſublatis balneis quamplura loca, balnei vel balneoli ibi olim poſiti nomen retinuerunt. Balneola ſunt minora balnea. Senec. epiſt. 86. *Balneolum anguſtum tenebricoſum ex conſuetudine antiqua.*

Baucas exauratas tres. Bauca eſt genus armillæ. Anaſtaſ. in Benedict. III. *Baucas ex auro puriſſimo duas penſ. libras.* Papias: *Bauca, armillæ.* Aliis baugæ. Capitular. appendic. 2. cap. 5. *Ut bauga & bruniæ non dentur negotiatoribus.* quod redditur armillæ. Capitul. libr. 6. cap. 212. *Ut armillæ & bruniæ non dentur negotiatoribus.*

Antiphonarium, Pſalterium, & Sacramentorium, Geſtorum & Sermones, ſed & Evangelium cum tabulis argenteis Antiphonarium eſt codex antiphonarum, quo utuntur in Eccleſiis antiphonis

Digitized by Google

canendis. Antiphonarium Eccleſiæ Romanæ compoſuit Gregorius I. Jo. Diacon. libr. 2. cap. 6. *Antiphonarium centonem Cantorum ſtudioſiſſimus nimis utiliter compilavit.* Pſalterium eſt codex Pſalmorum Davidis: Sacramentorium eſt liber Sacramentorum, continens rationem & ordinem Sacramentorum adminiſtrandorum; & hic eſt libellus officialis, qui Preſbyteris ordinandis tradi debet ab Epiſcopo, ut ex eo diſcant ritum & ordinem adminiſtrandorum. Syn. Tolet. IV. can. 25. *Quando Presbyteri in Parochiis ordinantur, libellum officialem à ſuo Sacerdote accipiant, ut ad Eccleſias ſibi deputatas inſtructi ſuccedant, ne per ignorantiam in ipſis divinis Sacramentis offendant.* Can. *Quando.* 38. diſt. Codex geſtorum eſt codex actorum ſanctorum Martyrum & Confeſſorum: is cenſetur inter codices Eccleſiaſticos, quia geſta ſanctorum Martyrum & Confeſſorum legi ſolebant in Eccleſiis, in die anniverſario eorum. Concil. vulgò dictum African. can. 13. *Liceat etiam legi Paſſiones Martyrum, cùm anniverſarii dies eorum celebrantur.* Gregor. Tur. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 86. *Dies Paſſionis erat Polycarpi Martyris magni, & in Ricomagenſi vico civitatis Arvernæ ejus ſolennia celebrabantur. Lecta igitur Paſſione cum reliquis Lectionibus quas canon ſacerdotalis invexit, tempus ad ſacrificium offerendum advenit.* Idem de mirac. Martyr. libr. 2. cap. 16. *Procedente verò Lectore qui beatæ Paſſionis recenſeret hiſtoriam, ut revolvit librum, & in principio Lectionis ſancti Iuliani protulit nomen, &c.* Idem de mirac. B. Martini libr. 2. cap. 49. *Denique Sacerdotibus qui advenerant, ad agenda ſolennia procedentibus, cùm Lector cui legendi erat officium, adveniſſet, & accepto libro, Vitam Sancti cœpiſſet legere Confeſſoris, &c.* Conſcribebantur quoque libelli de miraculis ſanctorum Martyrum, qui publicè legebantur in Eccleſiis. Auguſt. de Civit. Dei libr. 22. cap. 8. *Canon quippe ſacrarum litterarum, quem diffamatum eſſe oportebat, illa facit ubique veritati, & memoriæ cunctorum inhærere populorum.* Et infrà: *Si enim miracula ſanitatum, ut alia taceam, modò velim ſcribere, quæ per hunc Martyrem, id eſt, glorioſiſſimum Stephanum facta ſunt in Colonia Calamenſi, & in noſtra, plurimi conficiendi ſunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt; ſed tantùm de quibus libelli dati ſunt, qui recitarentur in populis.* Et infrà: *Sed libellorum dandorum ibi conſuetudo non eſt, vel potius non fuit: nam fortaſſe nunc eſſe jam cœpit.* Et rurſus: *Nam & ubi diligentia eſt, quæ nunc apud nos eſſe cœpit, ut libelli eorum qui beneficia percipiunt, recitentur in populo.* Sermones ſunt Homiliæ SS. Patrum, quæ per anni

Digitized by Google

anni circulum Dominicis & aliis feſtis diebus recitantur, Can. *Quæ ipſis.* 38. diſt. Conc. Vaſenſ. II. can. 2. *Si Presbyter aliqua infirmitate prohibente, per ſe ipſum non potuerit prædicare, ſanctorum Patrum Homiliæ à Diaconibus recitentur.*

Gratianum eminentiſſimum Magiſtrum militum, & Romani Palatii egregium Superiſtam. Magiſter militum Superiſta, id eſt, Superior ſeu Præfectus Palatii, ut infrà eodem: *Gratianus Romanæ urbis Superiſta.* Ejuſdem meminit Anaſtaſ. in Benedicto III. *Gratianum verò ſacri Superiſtam Patriarchii.*

Illico clementiſſimus Imperator nolens contra inſtituta veterum Auguſtorum peragere Romanorum, eos ſecundùm Romanam legem inſtituit judicare. Gratianus Magiſter militum rem poſtulatus à Daniele, de ſtudio pro Græcis, adverſus Francos, Ludovico Imperatore permittente judicatus juxta legem Romanam. Conſpiratores adverſus Leonem III. æquè annuente Carolo M. damnati ſunt juxta legem Romanam. Ademar. in Vit. Caroli M. *Poſt paucos autem dies juſſit eos, qui Papam anno ſuperiori dehoneſtaverant, exhiberi, & habita decies quæſtione, ſecundùm legem Romanam, ut majeſtatis rei, capite damnati ſunt.* Idem Aimoin. libr. 4. cap. 28. cap. 90. Si Presbyter vel Diaconus redarguatur falſam ab apoſtolica Sede epiſtolam detuliſſe, conſulendus eſt Pontifex, quid de talibus juſto ordine lex Romana ſtatuat definire, ex Capitulis Caroli, unde deſumptus eſt Can. *In memoriam.* 29. diſt. ideo jam dicto Gratiano ante omnes eſt traditus, ut quicquid de eo facere vellet, poteſtatem haberet. Daniel inſimulatus de calumnia adverſus Gratianum Magiſtrum militum, ultro confeſſus de crimine, traditus eſt Gratiano, ut de eo faceret quicquid vellet.

IN BENEDICTO III.

Et cuidam Balneo-Regienſi Epiſcopo, qui vocitabatur nomine Romanus. Balneo-Regium civitas Epiſcopalis Thuſciæ, cujus meminit Gregor. I. libr. 8. epiſt. 38. *In caſto Balneum-Regis dicto.* Paul. Diaconus de geſt. Longobard. libr. 4. cap. 33. *Civitates quoque Thuſciæ, hoc eſt, Balneum Regis, & urbs vetus, à Longobardis invaſæ ſunt.*

His itaque peractis, Clerus & cuncti Proceres decretum componentes propriis manibus roboraverunt, & conſuetudo priſca ut poſcit, inviĉtiſſimis Lothario ac Ludovico deſtinaverunt Auguſtis. Eâ conſuetudine

decretum electionis Rom. Pontificis ſolebat deſtinari, id eſt, mitti ad Imperatorem, & ab eo confirmatio petebatur. Hoc jure electio Benedicti III. deſtinata eſt Lothario & Ludovico Auguſtis.

Altera verò die prædicti Epiſcopi cum univerſo Clero, in Æmilianæ titulo convenerunt. Hæc eſt Eccleſia ſanctæ Æmilianæ Martyris, quæ eſt titulus Cardinalis, cujus fit mentio in Concilio Romano ſub Symmacho, & apud Anaſtaſ. in Gregorio IV. *Pari modo & in titulo Æmilianæ obtulit veſtem de fundato.*

Et impetu facto, abſidam, in qua Epiſcopi pſallentes reſidebant cum Clero. Abſis eſt ſedes Epiſcopi ad quam gradibus datur aſcenſus. Auguſt. epiſt. 203. *Tranſit honor hujus ſæculi in futuro Chriſti judicio, nec abſidæ gradatæ, nec cathedræ velatæ.*

Candelabra ſeptem cum cornibus ex argento puriſſimo obtulit. Candelabrum cum cornibus, id eſt, brachiis hinc inde, quæ cornua vocantur, quia habent ſpeciem cornuum: ſic cornua antennarum navis, extremitates antennarum. Valer. Flac. libr. 1. *Antennaque levo prona dehiſcentem cornu, cùm ſuſtulit undam.* Tertull. adverſus Marcion. libr. 3. cap. 18. *Nam & in antenna navis; quæ crucis pars eſt, extremitates cornua vocantur.* Virgil. 5. Æneidos. *Una ardua torquent, cornua detorquent.* Sic cornu menſæ dextrum vel ſiniſtrum, quia apud veteres menſæ erant efformatæ in ſpeciem hemicycli, qui habet duplex cornu. Sidon. libr. 1. epiſt. 11. *Primus jacebat cornu ſiniſtro.* Gregor. Tur. de mirac. Martyr. libr. 1. cap. 80. *Diſcumbentibus autem ad convivium, vir ille cum Presbytero dextræ partis cornu occupat.* Idem in Nicolao iiſdem verbis.

Ac inde aſcendit per plateas & vicos, uſque ad clivum argentarii. Romæ fuit vicus argentarius, is eſt vicus argentariorum, ſeu nummulariorum, de quo Auguſtin. in Pſalm. 37. *Hic in terra ſi velles ſervare divitias, quæreres horreum: non fortè crederes domui tuæ, propter domeſticos tuos commendares ad vicum argentarium: difficilis eſt enim ibi caſus, fur non facilè accedit, bene omnia ſervantur.* Vel eſt vicus argentariorum, qui vaſa argentea conflant. Idem de Civit. Dei libr. 7. cap. 4. *Vel tanquam opificum in vico argentario, ubi unum vaſculum ut perfectum exeat, per multos artifices tranſit, cùm ab uno perfecto perfici poſſet.* Capitolin. in Macrin. *Argentariorum, aurificum.*

Die ſexto Apparitionis Domini noſtri Ieſu-Chriſti ſecundùm carnem, id eſt, Theophaniæ. Επιφάνεια, id eſt, apparitio appellatur;

Digitized by Google

dies qua Chriſtus baptizatus eſt, quià in hunc uſque diem incognitus fuit. Eo die Chriſtus aquas ſanctificavit : idcirco in hac ſolemnitate ſub mediam noctem, omnes cùm aquati fuerint, domum latices referunt, ac per integrum annum conſervant, quòd hoc die ſanctificatæ ſint aquæ. Jo. Chryſoſtom. homil. 24. ad Antiochen. Eamdem Græci vocant θεοφανείας, inde Latini Theophania, veteribus Francis *la Tiphaine*. Celebratur die 6. Januarii Martyrolog. R. ubi Baron. Epiphaniam vocat Ammian. libr. 20. *Et ut hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Januario, Chriſtiani Epiphania dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam ſolemniter numine orato diſceſſit.* Et Ambroſ. ſermon. 17. *Quomodo igitur poteſtis religioſi Epiphaniam Domini procurare, qui jam Kalendas, quantum in vobis eſt, devotiſſimè celebraſtis.*

Ad cooperiendum billicum confeſſionis, fecit cooperculum ex auro puriſſimo. Lege *umbilicum*, id eſt, medium confeſſionis. Sic rectè reſtituit Lacerda Adverſ. cap. 95. num. 18. Umbilicus eſt medium corporis, vel regionis, vel cujuſlibet rei. Plin. libr. 3. cap. 12. *In agro Reatino Cutiliæ lacum, in quo fluctuet inſula, umbilicum eſſe M. Varro tradidit.* M. Tull. Verrin. 6. *Ex Ennenſium nemore, qui locus, quòd in media eſt inſula ſitus, umbilicus Siciliæ nominatur.* Umbilicus libri eſt medium libri. Martial. libr. 3. epigram. 2. *Cedro nunc licèt ambules perunctus, & frontis gemino decens honore, pictis luxurieris umbilicis.* Umbilici etiam ſunt alveoli ex auro, qui monilibus ex utroque capite inter gemmas adhibentur. Solin. Polyhiſt. cap. 55. *Indici Reges hoc genus gemmarum, & ad monilia habent, quæ plerumque ex utroque capite inſertis aureis umbilicis incendunt ad nitelam pinguiorem, ut pro induſtria metallo hinc inde addito, fulgentiorem trahant lucem.* Umbilicus etiam ovis tribuitur Plin. libr. 10. cap. 52. *Umbilicus ovis à cacumine ineſt, ſeu gutta eminens in putamine.* Umbilicus diei, eſt tempus meridianum diei. Plautus in Menæchm. *Dies quidem jam ad umbilicum eſt dimidiatus mortuus.*

Obtulit veſtem Annunciationis habentem hiſtoriam, & Hypopanti, qualiter ipſe unigenitus Dei Filius, templum ingreſſus, Doctorum in medio reſidebat. Hipopante eſt feſtum Purificationis B. Mariæ, quòd Græcis ὑπαπαντὴ ab occurſu Symeonis, cujus ſolemnitatis imago intexta erat in veſte quæ oblata eſt à Pontifice. Hujus feſti meminit Auctor noſter ſuprà in Sergio, ubi dixi.

Rete factum miro opere totum ex gemmis albaveris & bullis au-

Digitized by Google

reu, concluſas etiam auri petias in ſe habens ſmaltitas. Rete ſeu reticulum contextum ex auro & gemmis alvaberis, id eſt, ex gemmis diſpoſitis in modum albarum viriarum ſeu armillarum, habens incluſas auro petias ſmaltitas, id eſt, ſegmenta ſeu plagulas ex ſmalto, quod fit ex vitro fuſili. Reticulum eſt velum ex auro & gemmis confectum opere reticulato, quo mulierum capilli conſtringuntur. Servius in illum verſ. 4. Æneid. *Crines nodantur in aurum. Retiolum dicit, quod colligit comas, quæ Græcè κρωβύλη dicitur.* Lamprid. in Heliogabalo: *Erant amici improbi & ſenes quidam & ſpecie Philoſophi, qui caput reticulo componerent.* Idem in Alexandro Severo: *Matronas autem regias contentas eſſe debere uno reticulo, atque inauribus & baccato monili.* Capitolin. in Maximino Juniore: *Manſerunt autem apud eam arræ regiæ monilium de albis novem, reticulum de praſinis undecim.* Calicem cum reticulo pendente de gemmis albis, id eſt, margaritis, obtulit Imperator. Anaſtaſ. in Benedicto III. *Calicem reticulo pendente de gemmis albis.* Baſiliſci cadaver in Æde Apollinis reticulo aureo ſuſpenſum, refert Solin. Polyhiſt. cap. 30. Lecti etiam Principum reticulo incluſi, ne offenderentur. Spartian. in Vero: *Nam lectum eminentibus quatuor anacliteriis fecerat, minuto reticulo undique incluſum.* Reticuli quoque circa columnas ponebantur. Bullæ aureæ pendebant ornatûs causâ. M. Tull. Verrin. 6. *Bullas omnes aureas ex his valvis, quæ erant & multæ & graves, non dubitavit auferre.* Leo Oſtienſ. Chronic. Caſſ. libr. 3. cap. 31. *Alteram etiam iconam argenteis bullis extrinſecùs in gyro circumdatam.* Auri petia, eſt auri bracteola ornatûs causâ reticulo incluſa. Hinc petiolus eſt pediculus, quo ficus, mala & alii fructus hærent ramis arboris. Apitius de re culinar. libr. 1. *Ficum recentem, mala, pruna, pira, ceraſia, ut diu ſerves, omnia cum petiolis diligenter legito.* Columell. de arborib. cap. 23. *Cùm jam matura mala fuerint, antequam rumpantur, petiolos quibus pendent, intorqueto.*

Necnon & amendulas aureas numero undecim. Amygdalæ, quæ vulgò amendulæ, ex auro ornatûs causâ proponebantur in ſacris ædibus. Leo Oſtienſ. Chron. Caſſin. libr. 2. cap. 38. *Amygdala quoque & inauratas nuces.*

Pauli Apoſtoli & aliorum Apoſtolorum Epiſtolæ atque Prophetarum ordinabiliter conſtitutæ Lectiones, quæ à Subdiaconibus leguntur per cunctas Eccleſiarum ſtationes more ſolito ſurſum in ambone, raptum vel perditum. Lectiones à Subdiaconis leguntur in ambone per ſtationes.

Græcas & Latinas Lectiones, quas die Sabbatho ſancto Paſchæ, ſimulque

Digitized by Google

& ſancto Pentecoſtes Subdiaconi legere ſoliti ſunt. Die Sabathi ſancti & Pentecoſtes Græcæ & Latinæ Lectiones lectitantur in Eccleſia Romana, ut oſtendatur concordia & communio Eccleſiarum inter ſe.

Per manum Lazari Monachi, & pictoriæ artis nimiè eruditi, genere verò Chazai. Lege *Chazari.* Cazari ſunt Turci Orientales. Paul. Diacon. libr. 18. *Turcos ab Oriente, quos Cazaros vocant, in auxilium advocat.* Idem Anaſtaſ. in Hiſt. iiſdem verbis.

Saraca de olovero cum chryſoclavo. Saracum genus eſt pallii ſerici auro clavati. Alibi ſaracum eſt genus vehiculi Gallici. Hieronym. In Eſaiam libr. 18. cap. 66. *De Sarraco Gallico, covinisque Belgicis.* Chryſoclavum eſt auro clavata veſtis. Trebell. Pollio in Tacito: *Auro clavatis veſtibus idem interdixit.*

Camiſias albas ſigillatas holoſericas cum chryſoclavo. Camiſiæ albæ ſigillatæ, id eſt, ſigillis ſeu parvulis ſignis aſperæ non erant ad uſum, ſed offerebantur ad ornatum ſacrarum ædium. Camiſia eſt tunica interior linea. Iſidor. Origin. libr. 19. cap. 22. *Camiſias vocamus, quòd in his dormimus in camis, id eſt, in ſtratis noſtris.* Idem Papias. Hieronym. ad Fabiolam de veſte militari: *Solent militantes habere lineas, quas camiſias vocant, ſic aptas membris, & aſtrictas corporibus, ut expediti ſint vel ad curſum, vel ad prælia, dirigere jacula, tenere clypeum, enſem librare, & quocumque neceſſitas traxerit.* Gregor. libr. 6. epiſt. 27. *Duas autem camiſias & quatuor oraria vobis tranſmiſi, quæ prædictis viris ex benedictione ſancti Petri peto humiliter offerri.* Ubi dixi. Sic ſcyphi ſigillati erant ſignis inſculpti. M. Tull. Verrin. 6. *Jubet me ſchyphos ſigillatos ad Prætorem ſtatim afferre.* Et putealia ſigillata, erant opercula puteorum, quæ erant ſigillis exornata. M. Tull. 1. ad Attic. 8. *Et putealia ſigillata duo.* Hinc & Sigillaria vicus in urbe, in quo vaſa cælata, quæ erant ſigillis aſpera, venibant. L. penult. §. *Paterf. de legat.* 3. Cujac. 11. obſ. 36. Et ſigillaria ſunt ipſa ſigilla. Senec. epiſt. 12. *Ego ſum Felicio, cui ſolebas ſigillaria afferre.*

IN NICOLAO I.

F*ECIT in confeſſione ipſius Baſilicæ jugulum de auro mundiſſimo penſant. libras numero duas.* Jugulum confeſſionis B. Petri eſt jugum minus. Jugum confeſſionis B. Petri eſt ſummum confeſſionis, ut jugum montis. Eadem analogia jugulum cauſæ, pro ſummo cauſæ. Plin. 1. epiſt. 20. *Tu omnia quæ ſunt in cauſa, putas exequenda, ego jugulum ſtatim video, hunc premo.*

Digitized by Google

Calicem de auro ex lapidibus circumdâtum, & in circuitu pendentes hyacinthinos in filo aureo, & repidis duobus in typo pavonum. Repida ſunt ſigilla ſeu parva ſigna, quæ ornatûs causâ propendebant ex calice aureo, à Græco ῥέπω, propendeo. Suidas: *ῥέπει, κλίνει, propendet, inclinat.*

Cautiones & indiculos qui ſoliti ſunt ab Archiepiſcopis Ravennatibus in ſcrinio fieri, in initio conſecrationis ſuæ, more Felicis deceſſoris ſui falſavit. Epiſcopi tempore ordinationis ſolebant indiculum, id eſt, deſcriptionem ſeu inventarium rerum Eccleſiæ facere, & cautionem, id eſt, chirographum in ſcrinio Eccleſiæ deponere de rebus Eccleſiæ tuendis & reſtituendis, ne impune in his graſſarentur. Eiſdem moris erat & deſcriptionem rerum propriarum facere, ut liqueret quæ eſſent propria Eccleſiæ, quæ Epiſcopi. Can. *de Syracuſanæ.* 18. diſt. Balſamo in can. 22. Conc. Calched.

Item ſancimus ut Epiſcopos per Æmiliam non conſecres, niſi poſt electionem Ducis, Cleri & populi, per epiſtolam Apoſtolicæ Sedis Præſulis acceperis eos conſecrandi licentiam. Nicolaus I. Joannem Archiepiſcopum Ravennatem regradatum reſtituit, ut Epiſcopos Æmiliæ etiam legitimè electus non conſecraret, niſi priùs acceptâ licentiâ eos conſecrandi per litteras Pontificias. Hinc deſumptus eſt Can. *Epiſcopos.* 63. diſt. Rem narrat Hieronym. Rubeus Hiſt. Ravenn. libr. 5. ad ann. 866. Epiſcoporum Æmiliæ conſecratio pertinet ad Archiepiſcopum Ravennatem. Ravenna eſt caput & metropolis Æmiliæ provinciæ, can. *Denunciamus.* 25. qu. 2. Paul. Diacon. de geſt. Longobard. libr. 2. cap. 18.

Conſuetudinem, quæ à quibuſdam triceſimalis dicitur. Vetat ne Epiſcopi Æmilæ conſuetudinem, quæ triceſimalis dicebatur, exhiberent Archiepiſcopo Ravennati. Conſuetudo triceſimalis erat triceſima redituum, quam Epiſcopi Æmiliæ præſtabant Archiepiſcopo Ravennati. Ex conſuetudine vel privilegio nonnulli Epiſcopi, vel Archidiaconi, ſuos faciunt fructus primi anni vacantium Beneficiorum, deportûs ſeu annatæ nomine. Cap. *Si propter. de reſcript.* in VI. Innocent. libr. 1. epiſt. 126. Hoc jure utuntur Epiſcopi Normanniæ, necnon Epiſcopus Pariſienſis. Gloſſ. in Pragmatic. tit. de annat. §. 1. v. *Conſuetudinis.* & §. *Noluit tamen.* v. *Permutationis.* Conſuetudo ſæpius occurrit pro vectigali, quod conſuetudine inductum eſt, ut ſunt pleraque, cap. *Super quibuſdam. de V. S.* Hoc ſenſu conſuetudo de ſecundis

Digitized by Google

auxiliis, quam reprobat Jo. Sariſber. epiſt. *Domino vovimus inter cætera, quòd conſuetudinem de ſecunda auxilis, quam frater noſter Archidiaconus Eccleſiis impoſuit, deſtrueremus.*

Præcipimus tibi, ut nunquam res cujuſcumque perſonæ qualicumque ingenio, vel chartula acquiſitas, & poſſeſſas olim, modò occupes, aut titulum ſuperimponas. Nicolaus I. vetuit Joanni Archiepiſcopo Ravennati, ne rebus alienis titulos imponat ſine judicio Pontificis, vel Miſſi ejus. Hoc ſumptum eſt de jure, ne quis prædiis alienis titulos vel vela regia, id eſt, ſigna imponat, in ſignum poſſeſſionis vel pignoris, ſine auctoritate Judicis vel Principis, L. unic. C. *De his qui potent. nomine titul. præd. affig.* Auguſtin. in Pſalm. 21. *Quid ad defenſionem poſſeſſionis tuæ titulos Chriſti poſuiſti? nonne hoc faciunt nonnulli in domo ſua, ne domum ipſius invadat aliquis potens? ponis ibi titulos potentis, titulos mendaces.* Idem de verbis Domini ſermone 62. de hæreticis & ſchiſmaticis: *Planè in ipſis deprædationibus ſuis titulum illius poſuerunt, ut prædæ ipſorum quaſi defenderentur per titulum potentis.* Et infrà: *Titulum non deponit, & poſſidet domum, quia invenit ibi titulum ſuum.* Cortinas regias vocat Ambroſ. epiſt. 33. Ne Eccleſia fiſci more titulos imponat prædiis alienis, vetuit Gregorius libr. 4. epiſt. 44.

Tunc è latere ſuo duos Epiſcopos Radualdum Portuenſem, & Zachariam Anagninum, quos idoneos ad hoc opus eſſe putavit, direxit. Ignatio Patriarcha C P. depoſito, & Photio ex laïco ſublecto, Pontifex duos Legatos è latere miſit, Rodoaldum Portuenſem, & Zachariam Anagninum Epiſcopos, ut de cauſis depoſitionis Ignatii cognoſcerent, & ad eum referrent. Hac ætate Legati à latere dicebantur quicumque Epiſcopi miſſi eſſent ex Curia Romana: & hi ſunt quos Græci vocant Legatos ἐκ προσώπου, ut notat Balſamo ad Syn. VI. in Trull. in princ. Hodie Legati à latere dicuntur Legati Cardinales, cap. 1. *de offic. Legat.* in VI.

Pontifex quendam Peponem Diaconum à Pandulpho Epiſcopo Sedem Apoſtolicam appellantem, injuſtè depoſitum officio ſuo reſtitui juſſit. Per hoc tempus ab Epiſcopis appellabatur ad Pontificem, omiſſo medio. Can. *ad Romanam.* can. *Qui ſe ſcit.* 2. qu. 6. can. *Cuncta per mundum.* 9. qu. 3.

Denique convocata Synodo in Lateranenſi poſt hac Palatio ſub Apoſtolis, inventi ſunt iidem, ut dictum eſt, Archiepiſcopi, unde damnationis notam incurrerent. Thetgaudus Trevirenſis, & Gunthe-

Digitized by Google

rius Colonienſis Archiepiſcopi, à Nicolao in Synodo Lateranenſi depoſiti, quòd divortio Lotharii & Thetbergæ ſuffragium accommodaſſent in Synodo Metenſi, ut mox Valdradam uxorem duceret, de quo Nicolaus epiſt. 58. unde deſumptus eſt can. *Scelus*. 2. qu. 1. can. *Theugualdum*. can. *Ita corporis*. 11. qu. 3. 2. Regino 2. Chronic. Jo. Diacon. libr. 1. cap. 94.

Et ſententiam quam in Ingeltrudin uxorem Boſonis Papa tulerat, quæ eundem virum ſuum Boſonem per ſeptenne tempus reliquerat, atque excommunicata etiam, & à ſumma Sedis Pio Papa legata & anathematizata extiterat. Inter cauſas depoſitionis Thetgualdi & Guntherii fuit & altera, quòd Engeltrudi excommunicatæ ob diſceſſum à Boſone Comite marito, communicaſſent, de quo Nicolaus præd. epiſt. 58. Engeltrudem uxorem Boſonis non ſolùm excommunicatione, ſed etiam anathemate crebrò percuſſam, fertur in can. *Engeltrudem*. 3. qu. 4. quem Gratianus malè tribuit Joanni VIII. Eſt enim reddendus Nicolao I. qui in Synodo Lateranenſi Engeltrudem hanc à ſe fuiſſe bis excommunicatam refert. Engeltrudis crebrò excommunicata dicitur, id eſt, iterum denunciata, excommunicata. Aliàs ſemel poſitus extra Eccleſiam, non poteſt ampliùs extra poni. Hoſtienſ. in cap. *Ita quorumdam de Iudæis*.

In hac quidem Synodo benignus Præſul Metenſem Synodum, ubi geſta illa contra voluntatem Dei & ſuam digeſta fuerant, caſſavit. Nicolaus in Synodo Lateranenſi irritam pronuntiavit Synodum Metenſem, in qua divortium Lotharii & Thetbergæ comprobatum fuerat.

Nam reliquis pauperibus, ut viciſſim eos paſceret, ſapienter reperit modum, ſcilicet bullas ſuo nomine titulatas, & has eis dari præcepit. Pontifex paſcebat pauperes, datis eis bullis inſcriptis ſuo nomine, quarum ſigno ſtipes eis pro modo cujuſque erogabantur. Et hoc eſt quòd dicitur mox: *Per ſignum bullarum faciliùs noſceretur.* Bullæ ſunt chartulæ ſigno munitæ. *Bulletins.* Bullæ ſunt ſigilla aurea vel plumbea tympano incluſa, diplomatibus Regiis vel Pontificiis apponi ſolita ob fidem publicam. Willelmus Rex Siciliæ apud Robert. Montenſ. in Supplem. Sigebert. ad ann. 1178. & apud Roger. Hoved. ad ann. 1176. *Privilegium per manus Alexandri Notarii noſtri ſcribi, & bullâ aureâ tympano impreſſâ roboratum noſtro ſigillo juſſimus decorari.* Et Fridericus II. apud Petrum de Vineis, ejus Cancellarium, libr. 6. epiſt. 26. *Præſens privilegium fieri, & bulla aurea typario noſtræ majeſtatis*

Digitized by Google

majeſtatis impreſſa juſſimus communiri. Tympanum eſt loculus ceu cellula qua includitur bulla ſeu ſignum, vel gemma. Hieronym. in Ezechiel. libr. 2. cap. 28. *Denique auri tympanum vocat, in quo infixi ſunt lapides.* Inde bullatus. Anaſtaſ. in Adriano II. de libro Photii: *Quem bullatum quaſi verè contagioſum, à ſua urbe penitus propulere.*

Sicuti veniente de inſula Sardiniæ relatione, quod etiam & per domeſticos ſuos genere Sardos agnoſcens, hujuſcemodi verbis ei relatum fuit. Sardos inceſtis nuptiis fœdatos compeſcuit, re cognita relatione, id eſt, epiſtola ad ſe miſſa, & per domeſticos genere Sardos. Pontifices utebantur domeſticis genere Sardis, ut eos quaſi obſides haberent fidei, quia Sardinia erat Patrimonii Eccleſiæ Romanæ, ex donatione Conſtantini, ut ſuprà obſervatum eſt in Conſtantino.

Quidam præterea Hincmarus Remorum Archiepiſcopus Rhotadum Sueſſonicæ urbis Epiſcopum Sedis Apoſtolicæ judicium appellantem contra Sardicenſis Concilii regulas depoſuit, cuſtodiaque rectè ſervari præcepit. Nicolaus Rothadum Sueſſionenſem Epiſcopum reſtituit, quòd ab Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcopo depoſitus eſſet, & cuſtodiæ traditus, ſpreta ejus appellatione ad Sedem Apoſtolicam, de quo Nicolaus epiſt. 44. unde deſumptus eſt can. *Arguta.* 2. qu. 6.

Calices argenteos duos, & ſtaupos argenteos duos. Staupi ſunt vaſa, è quibus aqua & vinum funditur in calicem, à Græco στάζειν, ſtillare, fundere. Hinc ſtaupi adjunguntur calicibus, quaſi acceſſiones calicum.

Et in ciborio Conſtantinianæ Baſilicæ, optimos de ſifori, & de fundato quatuor pannos appendit. Quid ſint panni de ſifori, hæret Lacerda Adverſar. cap. 95. num. 25. Mihi ſi quis divinationi locus, ſunt panni peregrini barbarici, id eſt, Babylonici verſicolores & belluati, ſic dicti, quia foris, id eſt, peregrè advehebantur: de quibus Senec. de Benefic. libr. 7. cap. 9. *Video ſericas veſtes: hæ ingenti ſumma, ab ignotis etiam ad commercium gentibus accerſuntur.* Sidon. libr. 9. epiſt. 13. *Peregrina det ſupellex Cteſiphontis ac Niphatis juga texta, belluaſque rapidas vacante panno.* Hinc exoticum plumatile, quod erat veſtis peregrinæ genus plumatili opere contextum. Plaut. in Epidico: *Aut exoticum cumatile, aut plumatile.* Leo Oſtienſ. Chron. Caſſ. libr. 1. cap. 28. *Sericam itidem ſericam de ſilphori, cum auro & gemmis.* Panni de fundato ſunt panni auro contexti, quia fundi pretium æquant.

Eo alludens Plautus in Epidico: *Quaſi non fundis exornatæ, multæ incedant per vias*. Tertull. de habit. muliebri. *Saltus & inſulas tenera cervix fert, graciles aurium cutes Kalendarium expendunt.* De his Anaſtaſ. ſupr. in Gregor. IV. *Obtulit veſtem de fundato unam habentem mucrones in circuitu*. Inde Leo Oſtienſ.

IN HADRIANO II.

PRÆCEDENTIBUS *Axiomaticis.* Axiomatici ſunt Senatores, & alii poſiti in dignitate, à Græco ἀξίωμα, dignitas: inde ἀξιωματικὸν eſt ſalarium quod præſtatur dignitatibus. Gloſſ. B. libr. 1. cap. 8. & 28. *Fundatos duplices.* Vel panni auro texti dicuntur de fundato, quia fiunt ex auro quod funditur. Idem in Hiſtor. *Tribus quidem Comitibus, duobus verò Axiomaticis.*

Domno noſtro Hadriano à Deo decreto ſummo Pontifici, & Univerſali Papæ, Vita dictum eſt ter. Adclamari ſolebat Epiſcopis. Hieronym. in Matth. cap. 22. *Sacerdotes audientes populum & pueros clamantes Chriſto, Oſanna filio David, teſtimonium vertunt in calumniam, quod hoc non dicatur niſi Filio Dei. Videant ergo Epiſcopi, & quantumlibet ſancti homines, cum quanto periculo dici iſta ſibi patiantur, &c.* Auguſt. de verb. Apoſtol. ſerm. 30. *Quaſi verò parvus ſit fructus ſudoris hujus mei, ſi omnes qui me acclamaverunt, clament & contra ſe, ne falſum jurent adverſum ſe.*

Et Spatharius calce ſuo enſeque librum percutiens nihilominus ait. Liber Photii pſeudo-Patriarchæ damnatus pedibus conculcatur, tum igni crematur, ut infrà eod. *Ad extremum præ foribus graduum, nefandi dogmatis librum, cunctorum pedibus conculcatum excuſſit, quem nimirum rogus, ut fomentum quoddam ignis, excuſſit.*

Legati ſanctæ Romanæ Eccleſiæ textum Synodi, ne quid Græca levitas falſum in eam congeſſerit. Anaſtaſio ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Bibliothecario, ſubtiliter inquirendum, antequam ſubſcriberent, committunt. Acta Synodi VIII. in qua reſtituto Ignatio P.C. Photius damnatus eſt à Legatis Sedis Apoſtolicæ, antequam ſubſcriberent, diſpungenda mandata ſunt Anaſtaſio Sedis Apoſtolicæ Bibliothecario, quia erat peritus utriuſque linguæ, ut mox ſubjungitur, & idem probatur Syn. VIII. act. 1. quæ refertur in can. *Adrianus.* 63. diſt.

Sed intueri nec decet, quia aliud ordinant jura ſedium, aliud patiuntur diviſiones regnorum. Diviſio regni non mutat ſtatum Eccleſiarum. Innocent. I. epiſt. 18. Gelaſ. epiſt. 6. ad Darda-

Digitized by Google

num, Nicolaus I. epiſt. 32. quæ refertur in can. *Lege.* 10. diſt. Syn. Calched. can. 12. Can. *Pervenit.* 101. diſt. Syn. VI. in Trull. can. 38.

Acodyrcharium uſque perducti. Lege, *à quo Dyrrachium uſque perducti.* Dyrrachium hodie *Durazzo*, urbs Illyrici in ora maris Ionii, è qua transfretatur Brunduſium. Tranquill. in Julio cap. 58. *A Brunduſio Dyrrachium inter oppoſitas claſſes hieme tranſmiſit*, Plin. lib. 3. cap. 11. *Dyrrachium* CCXX. M. *trajecta à Brunduſio.* Tempore belli civilis eo feceſſit M. Tullius. Teſtis ipſe libr. 14. ſamil. epiſt. 1. *Dyrrachium veni, quòd & libera civitas eſt, & in me officioſa, & proxima Italiæ.* Nomina locorum facilè corrupta invenies etiam apud ipſos Romanos, ut Brunduſium dictum Brenteſium, L. *Qui Romæ.* §. *Callimachus. de V. O.*

FINIS.

ERRATA ET ADDENDA.

PAG. 2. *lin.* 23. σιγλαι *lege* σιγλά.
P. 18. *lin.* 13. ſpectacula, *lege* ſpectaculo.
P. 23. *lin.* 26. Subdiaconatum, *lege* Diaconatum.
P. 34. *lin.* 30. maximè, *lege* proximè.
P. 48. *lin.* 3. *poſt templum, adde:* M. Tull. 4. ad Atticum epiſt. 1. *Cùm veniſſem ad portam Capenam, gradus templorum ab infima plebe completi erant.*
P. 51. *lin.* 19. poſt *ſerico* deeſt *uteretur.*
P. 53. *lin.* 21. veniret, *lege* vaeniret.
P. 70. *lin.* 18. è Vitriaco, *lege* à Vitriaco.
P. 78. *lin.* 28. circi, *lege* cirri.
P. 83. *lin.* 19. vera, *lege* vela.
P. 90. *lin.* 8. *poſt* apud, *adde* Bedam.
P. 99. lin. 22. *orationis*, lege *orationes.*
P. 108. lin. 29. *coidato*, lege *cendato.*
P. 112. *lin.* 2. ſpecie, *lege* ſpe.
P. 115. *lin.* 20. *poſt* Atticum *adde* epiſt. 4.
P. 117. lin. 33. *Inter*, lege *Intus.*
P. 120. *lin.* 10. *poſt* non eſt, *adde* alienum.
P. 130. *lin.* 20. teneretur, *lege* texeretur.
P. 135. lin. 28. *Nutneſtanen*, lege *Numeſtanen.*
P. 136. lin. 7. *ſpogiam*, lege *ſpongiam.*
P. 138. lin. 10. *caſa*, lege *caſu.*
Ibid. lin. 22. *coelites*, lege *cælites.*
P. 142. *lin.* 24. ædii, *lege* ædis.
P. 144. lin. 36. *Cnadidatorum*, lege *Candidatorum.*
P. 151. *poſt lineam* 5. *adde*: Galliam & ſpecie muliebri depinxit Claudian. de laudibus Stilichon. lib. 1.

Tum flava repexo
Gallia crine ferox, evinctaque torque decoro,
Binaque geſa tenens, animoſo pectore fatur.

P. 153. *lin.* 24. *Hæc verba:* Ideo jam dicto Gratiano ante omnes eſt traditus, ut quicquid de eo facere vellet, poteſtatem haberet. *cùm ſint è textu Anaſtaſii, ponenda erant à capite, Italico charactere cuſa.*
Ibid. lin. 32. *caſto*, lege *caſtro.*
P. 155. lin. 20. poſt *umbilicum* adde *Italia.*
P. 157. lin. 26. *ſchyphos*, lege *ſcyphos.*
P. 159. *lin.* 1. *poſt* epiſt. *adde* 159.
In Indiculo Romanorum Pontificum, poſt Epiſtolam nuncupatoriam, poſt Adrianus I. *adde* Adrianus II. 162.

Digitized by Google

INDEX
RERUM ET VERBORUM

A

ABBAS Preſbyter. 87
Abſis, abſida. 28. 154
Aclamationes Vita. 162
Acephali. 77
Acolythi ne tangant reliquias Martyrum. 60. 61
Accubitum, lectulus tricliniaris. 99
Acta Concilii publicata. 112
Adoptio per tonſuram capillorum. 78
Adoratio S. Crucis per oſculum. 83
Ætas velandarum virginum varia pro temporibus. 40
Agaunum oppidum Allobrogum. 106
Agenda, ſacrificium pro defunctis. 77
Agentes in rebus. 28. 33
Alabandinæ gemmæ. 24
Albæ, margaritæ. 139. 140
Alexandrina tapetia. 143
Almariæ ſericum. 130
Amæ, vaſa aquaria: inde demunitivum Amulæ. 20
Anaglypha cælata. 30. 130
Anaſtaſius B. peritus utriuſque linguæ. 162
Anteropta, Salvatoris imago. 124
Annatæ ſeu deportus jus. 158
Antiphonarium. 151
Apocriſiarii ſeu Reſponſales, Miſſi Apoſtolici. 53. 54
Appar, exemplum inſtrumenti. 117
Appellationes ad S. Pontificem. 159. 161
Aquæ benedictæ inſtitutio & gratia. 5. 6
Aquimanile. 96. 132
Arcarius Eccleſiæ. 72
Archidiaconi officium & poteſtas. 14
Arcus argentei ad ornamentum ſacrarum ædium. 46
Area ſepulturæ. 27
Arenarium, cœmiterium. *ibid.*
Argentum dolaticum. 24
Argumentum, dolus. 114
Armilauſa, veſtis militaris. 93
Articuli montium. 109
Aurea Virgo & Martyr, eadem quæ Petronilla. 84
Auricularis. 115
Aurum trimme. 24
Autocephalia Eccleſiæ Ravennatis. 71. 75
Axiomatici. 162
Aſyla Eccleſiarum. 60

B

BALNEORUM uſus Chriſtianis permiſſus. 33
Balneoregium, civitas Thuſciæ. 153
Baltheum, *Baudrier*. 93
Bandora, Bandum. 116
Baptiſterium. 25
Baptiſterium in limine Eccleſiæ. 27
Baptiſteria habebant ſua altaria. 43
Baſilica S. Pancratii, titulus Cardinalis. 68

Digitized by Google

Baſilica S. Mariæ ad Præſepe, hodie Majoris. 68
Baſilica S. Mariæ ad Martyres, hodie Rotundę. 69
Bauca, armillæ genus. 151
Benedictio novarum frugum & uvarum. 16
Benedictio pontificia. 55
Benedictio pro refectione. 100. 101
Bibliothecæ in majoribus Eccleſiis. 43
Bibliothecarius Eccleſiæ Romanæ. *ibid.*
Blattea veſtis, Blatta. 51. 97
Boia, vinculi genus. 64
Bonifacius Germaniæ Apoſtolus. 91
Bullæ. 160
Bullæ aureę. 156
Burgus, caſtrum. 137
Butro, Buticula. 130
Byzantini, nummi genus. 127
Byzantini Sarracenati. *ibid.*

C

Caballus, Caballicare, Caballicata. 72
Calcaria. 87
Caldaria. 121
Calices communicales, cum ſyphone, ſeu fiſtula. 30
Calices communionis cauſa pro modo baptizatis. 37
Calices miniſteriales, calices majores ad ornatum. 29. 30
Camelaucum, pileus Pontificis. 89
Caminata. 142
Camiſiæ ſigillatæ. 157
Campanę datur ſignum ad Matutinas, Campanile. 10. 113
Campeſtria, Campeſtrati. 96
Cancelli abſidæ. 120
Caniſtra exaphodia, Caniſtra ſiccaria. 92. 93
Canonici regulares. 140
Canon Miſſæ. 94
Capella, ſyntheſis ſacrarum veſtium. 39
Capellani, Clerici Palatini. 117
Capillatium. 141
Capita, Capitationes. 69. 79. 80
Capitulum variè acceptum. 75
Cariſiacus, villa regia. 106
Carnis eſus in Nativitate Dominica, etiam ſi incidat in feriæ ſextæ. 8
Carſamatia. 103
Caſalia, prædia ſuburbana. 70. 121
Caſtellum S. Angeli. 150
Caſtra in urbe. 85
Catabulum, equile Cæſaris, ad quod damnari ſolebant Martyres. 19
Cataracta. 143
Catatumbæ, locus ubi condebantur corpora Martyrum. 12. 13
Cauponis interdictum Clericis. 38
Cazari. 157
Cella, Cellarium. 108. 110. 111
Cellarium Lateranenſe, Paracellarium. 104
Centenarium. 122
Cereus Paſchalis. 38
Ceroſtrata, vaſa quibus imponebantur cerei, vel lucernæ. 22
Chartophylax, cuſtos archivi Eccleſiæ. 73
Cheriſmos, dextrocherium. 126
Chriſmatis conſecratio eſt Ordinis Epiſcopalis. 21
Chryſoclavum, veſtis ornata clavulis aureis. 125
Ciborium, operculum Altaris. 46. 47
Cincinnorum fimbriæ. 78
Circelli. 140
Circus, locus concionum. 86
Clamacterii. 146. 147
Clavium traditio. 117
Clerici debent eſſe in obſequio Epiſcopi, teſtes ejus converſationis. 40
Clerici vetantur ſiſtere apud Judicem laïcum. 22
Clerici tonſi in coronam. 8
Cluſæ, fauces Alpium. 105. 106

Digitized by Google

Colatorium, Colum. 117
Collare, monile aureum. 96
Coloſſeum, Coliſeum. 110
Columnæ ragiatæ, id eſt, reticulatæ. 41
Columnæ Aquitanicæ. 42
Commercium ſervorum. 103
Communia laica. 145
Confeſſores quid diſtant à Martyribus. 54
Confeſſiones ſunt-ſepulcra Apoſtolorum & Martyrum. 59
Confirmatio electi Rom. Pontificis. 153
Conjungere. 113
Conſignatio, ſeu confirmatio baptizatorum eſt Ordinis Epiſcopalis. 21. 22
Conſuetudo triceſimalis. 158
Conſuetudo de ſecundis auxiliis. 159
Conſtitutiones Apoſtolicæ, cuſtodiæ cauſâ depoſitæ in archivo Eccleſiæ. 35
Cornua candelabri, antennarum. 154
Corona Domini, Ordo Eccleſiæ. 13
Coronæ Deo & Martyribus oblatæ. 27
Corona conſecrata eſt Euchariſtia. 10
Corpora Martyrum condita in loculis plumbeis. 53
Corpus Eccleſiæ. 136
Cortinæ, vela. 119
Crux in collo. 94
Crucis præferendæ jus. 147
Cryptę, loca ſubterranea in quibus condebantur corpora Martyrum. 13. 124
Cubicularii, Matricularii Eccleſiæ. 40
Cubicula, oratoria. 47
Cultus lucorum, arborum & fontium. 82
Cuppa, Cuppella. 121
Cymelium, Veſtiarium Eccleſiæ. 63
Cyprium æs. 130

D

Dalmatica, veſtis Diaconorum. 16. 22
Damnatorum corpora publicè propoſita ad exemplum. 64
Decimata, menſura vini. 120
Defenſores Eccleſiæ Romanæ. 145
Delitioſus. 115
Delegatum pro legato. 33
Depoſitio ſolemnis Epiſcoporum. 78
Detruſio in Monaſterium pœnitentiæ cauſâ, pœnæ genus. 36. 71
Diaconi ſeptem inſtituti in Eccleſia R. 4
Diaconi diviſi per ſeptem regiones Urbis, horum officium. 12
Diaconorum manipulum. 38
Diaconorum eſt baptizare. 61
Diaconiæ ſunt loca, in quibus annonæ egentibus erogabantur. 78. 123
Diagrapha, deſcriptiones cenſus. 69
Dies anniverſarius ordinationis Epiſcoporum. 76
Diligentiæ nocturnæ. 137
Diligentia, indiligentia. ibid.
Diplomata Imperatoris, aureâ bullâ obſignata. 86
Diviſio provinciarum non mutat ſtatum Eccleſiarum. 162. 163
Domoculta. 102. 103
Domucella. 151
Donariis inſcriptum nomen donantis. 138
Donationis piæ ſolemnia. 117
Dypticha Eccleſiæ. 74
Dyrrachium. 163

E

Eccleſia S. Angeli in monte Gargano. 45
Eccleſiæ tectæ plumbo. 60. 69. 84

Digitized by Google

Eccleſiæ depictæ. 38
Egumenus, Præpoſitus Monaſterii. 114
Egumenarchium, Præpoſitura Monaſterii. *ibid.*
Electio Rom. Pontificis. 59
Electio libera Rom. Pontificis reſtituta. 78
Electio Rom. Pontificis in Eccleſia Lateranenſi. *ibid.*
Electio Rom. Pontificis per adorationem & oſculum. 81
Electio Epiſcopi cum acclamatione plebis. 109
Elevatio reliquiarum Sanctorum. 65
Epiphania. 155
Epiſcopi & Preſbyteri ſedent in Concilio, adſtant Diaconi. 60
Epiſcopus dat pacem, id eſt, benedictionem. 67
Equitii Eccleſia, titulus Cardinalis. 29
Evangelii lectio, ejuſque ſolemnitas. 36
Evangelii codex in ciſta aurea, vel argentea. 51
Euchariſtia datur Clericis per Epiſcopum, plebi per Preſbyterum. 10
Eugubium, ſeu Comiaclum. 107
Exarchatus Ravennatis donatio per Pipinum. 107
Excommunicatio repetita. 160
Exempla, teſſellæ. 127

F

FAMILIA, grex ſervorum. 80. 114
Faſtigium batutile ædium ſacrarum. 23
Faſtigia, capitella columnarum. 42
Fermentum, panis fermentatus per Eccleſias miſſitari ſolitus vice eulogiæ. 19. 35
Fibula, Fibulatorium. 96
Flammula, vexillum. 108
Formatæ, ſigna communionis Eccleſiæ. 6
Formæ, aquæductus. 31
Forma Sabathena. 61. 62. 122
Foſſata, caſtra militum. 85
Freſcata, olim Tuſculum. 148
Funda, marſupium. Fundatum pro auro. 120. 162

G

GABATHA, patellæ genus. 95
Gabatha Saxiſca. *ibid.*
Gallinæ albæ, id nomen loco urbis. 37
Galli cantus. 71
Gammadium. 126
Gemelliones. 124
Genuculum, Geniculatio, Genicula. 108. 109
Geſtationes. 121
Gloria & laudes. 50
Gradus Eccleſiarum & Templorum. 47. 48
Grafiones, Judices municipales. 115
Gremium Baſilicæ. 38

H

HABENTE, Habere. 145
Hæretici flagellis cæſi. 50
Haſtilia. 77. 78
Hiſtoriæ, variæ figuræ. 125
Hiſtoria incapillata. 141
Honorati, functi muneribus. 55
Horæ canonicæ. 98. 101
Hoſtis, manus militum. 85
Hymnus Angelicus in ſacrificio Miſſæ. 8. 48
Hypante, ſeu Hypopante, feſtum Purificationis. 84. 85. 155
Hypogæum, locus ſubterraneus in quo condebantur mortui. 13

I

ICON, Iconia, imago. 147
Imagines Principum in Templis. 86

Imago

Digitized by Google

Imago Urbium vel Provinciarum ſpecie muliebri. 151
Imaginum ſublatio. 75
Jejunium Quadrageſimæ. 7
Jejunium Sabati. 10. 11
Imizinum, Hermizinum. 130
Imminere, obſervare quempiam. 12
Imola olim Forum Cornelii. 110. 111
Incluſæ auro gemmæ, Incluſores, Excluſores. 24
Inclyti, Senatores. 73
Ingenium. 145
Intartizare, Intarta. 63. 64
Inter duas Lauros, id nomen loco vià Lavicanâ. 29
Interraſile aurum. 25
Inſtar, Imagines. 125
Inventarium rerum initio ordinationis Epiſcopi. 158
Italia diviſa per Ducatus. 99
Iter exercitus indictum per teſſeram vel per buccinam. 107
Judex cinctus, id eſt, civilis. 22. 23
Judicium juxta legem Romanam. 153
Jugulum confeſſionis. 157
Jugulum cauſæ. *ibid.*
Juſtitiæ B. Petri. 113

L

Labarum variè accipitur. 26
Lacus & conchæ trientes. 41
Laïci ne teſtes audiantur adverſus Epiſcopum. 22
Laïci ne ſtent intra cancellos. 145
Largitio in plebem. 65. 147
Lateranenſis Baſilica dicta Salvatoris. 53. 66
Lateranenſe Palatium diripitur in electione Pontificis. 62. 63
Laudamentum, Laus, Laudare. 120
Laudanæ, vaſa Eccleſiaſtica. *ibid.*
Lectio Paſſionis Chriſti ſemel in anno in Sacrificio Miſſæ. 5
Lectionum lectio, munus Subdiaconorum. 156
Lectiones Græcæ & Latinæ. *ibid.*
Lecticaria. 121
Lectorium, analogium, *Letrin.* 133
Legati à latere. 159
Leonina urbs. 149
Letaniæ cum evangeliis & crucibus. 91. 129
Letania, proceſſio ſolemnis. 57
Letaniæ indictæ ob varias cauſas. 70
Letania ante Aſcenſionem. 130
Letania ante Aſcenſionem inſtituta à Mamerco in Galliis. 131
Letania major. 128
Levæ, prædationes eorum Eccleſia in morte Pontificis. 62
Libellus officialis. 88
Libri damnati publicè cremati. 45. 162
Linea veſtis propria Sacerdotum. 23
Liſta, ora veſtis. 131
Loculus pro feretro, *une Biere.* 53
Lucernæ ardentes ante ſepulcra Martyrum. 29

M

Magistriani. 82
Majoricæ oleæ. 151
Mala hora, Bona hora. 129
Mallones capillorum. 78
Mancuſi, nummi genus. 124
Manſionarii, æditui ſacrarum ædium. 78
Mantum, breve pallium. 93
Manumiſſiones in Eccleſia. 33
Mappulæ, linteolæ albæ. 89
Martyria ſunt oratoria poſita ſuper ſepulcra Martyrum. 15
Martyrarii, Preſbyteri impoſiti hujuſmodi oratoriis. *ibid.*
Martyres ſepulti cum dalmatica, vel colobio. 16

Digitized by Google

Martyrum bona fiſco addicta. 29
Matroneum, pars mulierum in Eccleſiis. 48
Mediana. 132
Medimnus continet modios ſex. 6
Memoria Paſſionis Chriſti in Sacrificio Miſſæ. 4. 5
Memoriæ Apoſtolorum & Martyrum. 3
Menianum. 121
Metallum pro marmore. 26
Metreta, menſura liquidorum. 24. 25
Miniſteria ſunt vaſa ſacra. 6
Miniſteria debent eſſe argentea. 11. 39
Miſſa nocturna in Nativitate Dominica. 7
Miſſæ tres in Nativitate Dominica. 7. 8
Miſſa publica. 60
Miſſio Epiſcoporum ad converſionem infidelium. 90
Molæ. 121
Monaſteria non ſubjecta titulis Cardinalibus. 98
Monaſterium in clivo Scauri. 109
Monaſterium Græcorum Romæ. 137
Mucrones. 138
Mulieres velatæ in Eccleſia. 1
Mulieribus locus tabulato diſtinctus in Eccleſia. 1. 2
Murena, Murenula. 140
Muſivum opus, id eſt, teſſellatum. 42
Myxum, ellychnium. 26

N

NATALES Martyrum. 48. 94
Navis Eccleſiæ. 126
Navicellæ. 141
Naumachia Romæ. 134
Nomenclator. 72. 87
Non nominandus. 70
Notarii per ſeptem regiones Urbis diſpoſiti, qui geſta Martyrum exciperent. 2
Notariorum officium. 2. 3
Notarii regionarii unde dicti. 3
Notitia rerum Eccleſiæ. 32
Nymphæum variè acceptum. 40. 53

O

OBLATIONARIUS. 100
Obſcœna honeſta appellatione velantur. 137
Octava Aſſumptionis. 147
Occursùs honor cum cereis. 68
Olitanum. 123
Olovera veſtis. 51
Oraculum pro oratorio. 66
Orarium, inſigne Diaconorum. 22
Oratio Clericatus. 108
Oratoria in cemiteriis. 80
Ordinatio non ſine titulo. 4
Ordinationes ne fiant ſine aſſenſu Cleri & plebis. 9. 10
Ordinationes per gradus. 17. 111
Ordinator. 88
Ordines Eccleſiæ diſtincti. 8
Oſculum liminis Templi. 116
Oſculum pedum S. Pontificis. 81. 82
Oſtienſis Epiſcopus conſecrat S. Pontificem, & ad hoc utitur jure pallii. 31. 32

P

PALERGIUM. 77
Pallacenis, id nomen cloacæ Urbis. 32
Pallium, ſignum plenitudinis Pontificalis officii. 100
Pallium gratis dandum. 76
Panni de ſifori. 161
Pantheon, hodie Eccleſia S. Mariæ Rotundæ. 59
Paradyſus, atrium Templi. 142

Digitized by Google

Parochiæ diviſæ à Dionyſio. 15
Paſcha ſemper celebrandum die Dominica. 9
Patena chriſmatis. 20. 30
Patricius & Comes. 55
Peculium, Pecus. 114
Pentapolis. 113
Peregrinatio frequens ad limina Apoſtolorum. 64
Pergula, exedra ante Altare, in qua exponebantur donaria. 31. 32. 94. 95
Pergula, pars projecta ædium. 95
Periclyſis, limbus veſtis. 125
Pertinentes, Pertinentiæ. 138
Petalum, corona aurea. 83
Petia, Petiolus. 156
Petraria. 143
Pharus, lychni genus. 20. 21
Piſtica nardus. 21
Pitacium, ſchedula. 103
Plagare. 90
Platinæ, Platoniæ, tabulæ marmoreæ. 34
Planeta, veſtis ſacerdotalis. 128
Plumatium, velum ſericum. 82. 183
Plumbatæ, flagelli genus. 13
Pœnę ad exemplum. 18
Pœnitentiarii. 43
Polycandelum. 132
Pontia, inſula in ora maris Tyrrheni. 54
Pontificium. 150
Pontigone villa regia. 106
Poſterula. 149
Preſbyteria, annonæ Preſbyterorum. 67
Primatus Eccleſię Romanę. 44
Proceſſio cum pſallentio. 123
Proceſſus Imperatoris ad Baſilicam Petri. 68
Profeſſio fidei Imperatoris. 52
Propitiatorium altaris. 137
Pſalterium Romanum & Gallicanum. 34
Pſellia. 137
Pſeudothyrum. 149
Pulmentum. 121
Purgatio in ambone Eccleſię. 57

R

Ravenna metropolis Æmiliæ. 158
Reconciliatio pœnitentium. 19. 110
Referendarius, Cancellarius Regis. 114
Regiæ, fores majorum Eccleſiarum. 61
Regnum pro corona. 50. 62
Regnum Spanoclyſtum. 133
Regulæ, regulares virgæ. 96. 97. 112
Regulæ Monachorum. 37
Relatio pro delatione, vel conſultatione. 44
Reliquiarum loculis apponebatur pitacium. 103
Repida, parva ſigna. 158
Reſpectare. 82
Reticulum. 156
Roga, erogatio ſolemnis. 60
Rom. Pontifex non poteſt deſignare ſucceſſorem. 52
Rom. Pontifex à nemine judicatur. 129
Romipetæ ſunt ſub protectione Apoſtolica. 65
Romani raſi & tonſi. 115
Rotæ textiles. 126. 135
Ruga, via ſemita. 113. 118

S

Sacellarii officium. 64. 87
Sacra, epiſtola Principis. 49
Sacramentorium. 152
Sanctimoniales vaſa ſacra vel pallium altaris ne contingant. 9
Saracum. 157
Sardinia, inſula juris Eccleſiæ Rom. 30. 80

Digitized by Google

Sarta tecta. 126
Saxonicia, veſtis genus. 95
Scara, turma equeſtris. 88
Scebrum, horreum. 82
Scholę in Monaſteriis. 145
Scholæ peregrinorum Romę. 128. 150
Schola Cantorum, Magiſter Scholæ. 144
Scholaſtici. 150
Schola Palatina. 144
Scribonum varium manus. 55
Scutella pro annona, quæ erogatur per ſcutellas, id eſt, per ſigna ſeu teſſeras. 51. 52
Scutum, Scutulum. 34
Scyphus. 142. 143
Scyphi ſtationales. 51
Secretarium Eccleſię. 58
Secretarium pro Prætorio. *ibid.*
Sella, Sellare. 88
Sequipedes. 114
Signa inter columnas. 102
Signa deorum velata. 141
Sigilla, parvula ſigna. 69
Sigillatę veſtes. 25
Sigillum, præceptum ſigillo munitum. 88
Silentiarius. 105
Silvę inter columnas ædium. 102
Smaltum, *Email.* 148
Solarium. 122
Solatiari. 148
Soracte, mons vicinus Urbi. 19
Spatharius, Spatha. 67
Spongiarum varius uſus. 92. 136
Spongiæ pro nocturnis diligentiis. 136
Spongiæ miſſę benedictionis causâ. 92
Sportulę menſurnę, Sportulantes. 52
Stationes die Dominica. 169
Stationes, Stationum miniſteriales. 42. 44
Stauracis, velum ſericum. 83. 119
Strator, ejus officium. 106
Statura, pro ſtatura hominis. 125
Staupi. 161
Sublacus, prius Monaſt. S. Benedicti. 148
Suggeſtio, Suggerenda monitio. 56
Superiſta. 153
Suſceptum, ſecuritas à portu. 56
Syllabę pro literis. 115
Synodi Romanę in Eccleſia Lateranenſi. 66

T

Tesseræ frumentarię. 52
Teſtudo, camera fornicata. 142
Textus pro libro ſeu codice. 49
Thecæ reliquiarum obſignatæ. 82
Thuris ſuffitus. 25
Thymiamateria. *ibid.*
Tituli ſeu vela regia. 159
Tituli Cardinales inſtituti in Eccleſia Romana. 4. 135
Tituli Cardinales requirunt reſidentiam. 150
Tractatus, Tractatores. 40
Tranſenna. 32
Tranſitus, obitus Sanctorum. 131
Tria Fata, locus in Urbe. 62
Trullus, Palatium C. P. 73
Trulla, vas vinarium. 83. 84
Turris cum columba ob cuſtodiam SS. Euchariſtię. 26
Tympanum, cellula bullę. 161
Typus, pragmaticum edictum. 65

V

Vacante Sede nihil innovandum. 45
Vaſa ſacra non attingenda ab aliis quàm à ſacris Miniſtris. 6
Vaticanum. 149
Vectigal pro confirmatione S. Pon-

Digitized by Google

tificis remiſſum. 75
Velum ad fores. 54
Vela inter columnas ædium ſacrarum. 102
Vela Rhodina. 139
Vela cilicia. 142
Veſtes ſacræ ne ſint in uſu quotidiano. 14
Veſtiarium. 123
Vicedominus, Vicarius Epiſcopi in temporalibus. 56
Vicedominus, Vicedominium. 108
Vigiliæ non ſine jejunio. 56
Vigiliæ in cemiteriis. 100
Vigiliæ omnium Sanctorum celebrantur in Eccleſia B. Petri. *ibid.*
Virginibus proprius locus in Eccleſia. 2
Viriæ, armillæ manuum. 139
Viſitator Sedis Apoſtolicæ datus in ſchiſmate. 46
Vitreæ vice tectorii. 105
Votarea vel Pancarea, imago Synodi ſextæ. 89
Umbilicus. 155
Uncus, Uncinum. 142
Urſus pileatus, id nomen vico Urbis. 36. 37

Y.

YPATI, Conſules. 73

FINIS.

SUMMA PRIVILEGII.

LUDOVICI XIV. Franciæ & Navarræ Regis Chriſtianiſſimi Diplomate cautum eſt, ne quis in ipſius regno, aliiſve locis ejus ditioni ſubjectis, intra proximos ſex annos à die editionis perfectæ inchoandos, excudat, vendat, vendendum aut excudendum quovis modo ac ratione curet, Librum qui ſic inſcribitur: ANTONII DADINI ALTESERRÆ *Notæ & Obſervationes in Anaſtaſium de Vitis Romanorum Pontificum*; ſub pœnis in originali Diplomate contra delinquentes expreſſis, præter illum Typographum aut Bibliopolam quem Auctor elegerit. Apud Sanctum Germanum in Laya 23. Aprilis 1679.

Sic ſignatum, JUNQUIERES.

Ipſe verò Auctor ANTONIUS DADINUS ALTESERRA hoc Privilegium transfudit in LUDOVICUM BILLAINE, Typographum Bibliopolam Pariſienſem.

Hocce Diploma in Codicem Typographiæ Pariſienſis relatum eſt à CAROLO ANGOT, *Syndico, die* 18. *Decembris anni* 1679.

Hæc Editio abſoluta fuit die 23. Decembris ejuſdem anni 1679.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google